

Hmooh' hmëë' he- ga'- jmee Jesucristo

Ozumacín Chinantec New Testament

Contents

Ju'hmëë' kih' Jesús he' ga'sii' Matá'	1
Ju'hmëë' kih' Jesús he' ga'sii' Marcos	55
Ju'hmëë' kih' Jesús he' ga'sii' Luca	89
Ju'hmëë' kih' Jesús he' ga'sii' Jwaa'	146
Lä'la' ga'jmeë' ko'llaa' apóstole	187
Juu' la' ga'sii' Paa' kih' øøh' jne' hi' chaa' Roma	240
He' la' to'në' je' he' ga'sii' Paa' kih' øøh' jne' hi' chaa' Corinto	261
He' la' jee' ga'të' to' je' he' ga'sii' Paa' kih' øøh' jne' hi' chaa' Corinto	282
Juu' la' ga'sii' Paa' kih' øøh' jne' hi' tääh' hwa' Galacia	296
Juu' la' ga'sii' Paa' kih' øøh' jne' hi' chaa' Éfeso	304
Juu' la' ga'sii' Paa' kih' øøh' jne' hi' chaa' Filipo	312
Juu' la' ga'sii' Paa' kih' øøh' jne' hi' chaa' Colosas	318
He' la' to'në' je' he' ga'sii' Paa' kih' øøh' jne' hi' chaa' Tesalónica	324
He' la' jee' ga'të' to' je' he' ga'sii' Paa' kih' øøh' jne' hi' chaa' Tesalónica	329
He' la' to'në' je' he' ga'sii' Paa' kih' Timotä	332
He' la' jee' ga'të' to' je' he' ga'sii' Paa' kih' Timotä	338
Juu' la' ga'sii' Paa' kih' Tito	342
Juu' la' ga'sii' Paa' kih' Filemón	345
He' la' je' he' ga'lloo' kih' dsa' hebreo	347
Juu' la' ga'sii' Satia' kih' judiu dsa' gooy'	363
He' la' to'në' je' he' ga'sii' Pee'	369
He' la' jee' ga'të' to' je' he' ga'sii' Pee'	375
He' la' to'në' je' he' ga'sii' Jwaa'	379
He' la' jee' ga'të' to' je' he' ga'sii' Jwaa'	384
He' la' jee' ga'të' hnë' je' he' ga'sii' Jwaa'	385
He' la' na' je' he' ga'sii' Juda	386
Juu' he' ga'mi'jnää' ángel kih' Jwaa'	388

Hmooh hmëë he- ga-jmee Jesucristo; Salmos

**New Testament and Psalms in Chinantec,
Ozumacín (MX:chz:Chinantec, Ozumacín)**

Language: Chinantec, Ozumacín
Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.
f7617345-1f72-5c40-a610-1301461f2bbe
ISBN: 978-1-5313-0151-4

San Mateo

Ju'hmëë' kih' Jesús he' ga'sii' Matä'

Lä'jëë' dsa' ma'gyuh'
kyaa' Jesucristo

(Lc. 3:23-38)

1 Jee' la' na'sii' jmiï' kih' lä'jëë' dsa' ma'gyuh' kyaa' Jesucristo hi' laa' sa'ju' kih' David, hi' ma' laa' sa'ju' kih' Abraham. ²Abraham ma' laa' jmiï' Isaac. Isaac he' ma' laa' jmiï' Jacob. Jacob ma' laa' jmiï' Judá kyaah' lä'jëë' øøyh'. ³Judá ma' laa' jmiï' Fare kyaah' Zara. Choo' hi' he' ga'laa' Tamar. Fare he' ma' laa' jmiï' Esrom. Esrom ma' laa' jmiï' Aram. ⁴Aram he' ma' laa' jmiï' Aminadab. Aminadab ma' laa' jmiï' Naasón. Naasón he' ma' laa' jmiï' Salmón. ⁵Rahab kyaah' Salmón ga'laa' cho'jmiï' Booz. Rut kyaah' Booz he' ga'laa' cho'jmiï' Obed. Obed he' ma' laa' jmiï' Isái. ⁶Isái ma' laa' jmiï' rey David. Më' Uría kyaah' rey David he' ga'laa' cho'jmiï' Salomón. ⁷Salomón he' ma' laa' jmiï' Roboam. Roboam ma' laa' jmiï' Abía. Abía ma' laa' jmiï' Asa. ⁸Asa he' ma' laa' jmiï' Josafat. Josafat ma' laa' jmiï' Joram. Joram ma' laa' jmiï' Uzía. ⁹Uzía he' ma' laa' jmiï' Jotam. Jotam ma' laa' jmiï' Acaz. Acaz ma' laa' jmiï' Ezequía. ¹⁰Ezequía he' ma' laa' jmiï' Manasé. Manasé ma' laa' jmiï' Amón. Amón ma' laa' jmiï' Josía. ¹¹Josía ma' laa' jmiï' Jeconía kyaah' lä'jëë' øøyh'. Jiï' kih' Josía ga'jäy' he' wii' dsa' Israel ta' hwa' Babilonia. ¹²Ma'ngëë' ma'nää' dsa' Israel ta' hwa' Babilonia, Jeconía he' ma' laa' jmiï' Salatiel. Salatiel ma' laa' jmiï' Zorobabel. ¹³Zorobabel he' ma' laa' jmiï' Abiud. Abiud ma' laa' jmiï' Eliaquim. Eliaquim ma' laa' jmiï' Azor. ¹⁴Azor he' ma' laa' jmiï' Sadoc. Sadoc ma' laa' jmiï' Aquím. Aquím ma'

laa' jmiï' Eliud. ¹⁵Eliud he' ma' laa' jmiï' Eleazar. Eleazar ma' laa' jmiï' Matán. Matán ma' laa' jmiï' Jacob. ¹⁶Jacob he' ma' laa' jmiï' José, hi' ga'laa' dsa'nüuh' kyaa' María. María he' ga'laa' choo' Jesús hi' ga'lä'chee' Cristo (he' hnøø' jäh' hi' na'hñaa'). ¹⁷Lä'jëë' jmiï' dsa' he' tē' gya'kyee' dsa' wa'ra' ga'heen' lä'jaa' lä'jaa' lä' ga'løø' kyaah' Abraham, lä' ga'tē' David. Lä'ja' tē' gya'kyee' dsa' ka'läh', he' ga'løø' kyaah' David lä'jiïh' ma' ga'jäy' he' wii' dsa' Israel ta' hwa' Babilonia. Lä'ja' tē' gya'kyee' ka'läh', he' ga'løø' lä' ma' ga'näy' Babilonia, lä'jiïh' ga'lä'chaa' Cristo.

Lä'la' ga'lä'chaa' Jesús

(Lc. 2:1-7)

¹⁸Lä'la' ga'la' ma' ga'lä'chaa' Jesucristo. María chooy' ma' na'la' hmooh' kiyh' kyaah' José. Pero jää' ja'ga' kaay' øøyh', ma'kyaa' ba' María gyuu' kyaah' be' kih' Jmi'lle' Na'ngii'. ¹⁹José, dsa'nüuh' kyaay', ma' jmeey' he' llu' jmah', hi' sa' ma' hnøøy' ma' mi'kwah' dsa' kih' María, he'ja' ga'lla' dsëy' ma' beey' to'kë' ba'. ²⁰Ma'ngëë' ma' jmeey' hu' dsë' lä'ja', ga'lä'jnää' kiyh' jaa' ángel kyaa' Dio jee' na'gwiïy', hi' ga'jäh' siïyh':

—José, sa'ju' kih' David, ta' wa' gah' kaah' María na', jmääh' dsa'më' kyaah'. Jëëh', kyaah' be' kih' Jmi'lle' Na'ngii' ba'ja', he' kyaay' gyuu'. ²¹Lä'chaa' jaa' gyuu' kyaay' hi' mi'cheeh' Jesús, jëëh' hi' he' lää' dsa'gooh' hnäh' kih' dso'kye'. ²²Ga'lä'jëë' he' ja' ga'la' mah' lä'te' lä'koø' ga'jäh' dsa' hi' ga'ngëë' juu' kih' Dio llo'joo', lä'koh' ma' ga'jäyh':

²³Jaa' chih'më' kwaa' hi' sa' ma'jëë' dsa'nüuh',
kaay' gyuu' mah' lä'chaa' jaa' gyuu' nüuh' kiyh'.

Hi' gyuu' he' lä'chee' Emanuel.
Juu' la' hnøø' jäh': Dio kyaah' jne'.

²⁴ Lā'koō ma' ga'ñe' José jee' këy' jā, ga'jmeey' lä'koō mada' he' ga'jmeey' ángel kyaa' Dio kiyh', ga'heeh' bih' ga'kaay' María. ²⁵ Pero sa' ga'lā'kyuuy' lä'jiih' ga'lā'chaa' gyuū ñuūh to'nē' kyay', hī' ga'mi'cheey' Jesús ma'ngēē' ma'lā'chaay'.

Dsa' hī' ma' kyuūh ha' lä' chaa' nuu' gyuūh ga'jmääy' jøøh' gyuū Jesús

2 Ga'lā'chaa' Jesús Belén, koō jwiī' mäh' he' hla' hwa' Judea, lä'koō ma' laa' Herode dsa'ta' jee' jā. Hi' lä'koō ma' ga'lā'chaa' Jesús, ga'lā'nää' ta' jwiī' Jerusalén dsa' hī' ma' kyuūh ha' lä' chaa' nuu' gyuūh. Hī' he' ya'nää' ta'la' ga'hya' hyoō. ² Hi' ma' ngiiy' juu':

—¿Na' rey kyaa' dsa' judiu hī' ma'lā'chaa'? Ga'jēē' jnääh' ga'hñaa' nuu' kyay' ta'la' ga'hya' hyoō. He' ja' ma'ya'nøø' jnääh' mah' jmeē' jnääh' juūh kiyh'.

³ Lā'koō ma' ga'nuu' rey Herode lä'jā, ga'heē' ba' dsēy', hi' ja'ba' lä'ja' ga'la' kih' lä'jēē' dsa' hī' ma' tääh' Jerusalén. ⁴ He' ja' ga'jmeey' rey mada', ga'tēēyh' lä'jēē' dsa'kaah' kyaa' jmi'dsa' kyaa'h ta'jwoh' kyaa' ley mah' ga'ngiiy' juu' kiyh', ha' jee' jwiī' la' kwaat' lä'chaa' Cristo. ⁵ Mah' ga'jah' dsa' he' siiyh':

—Jee' jwiī' mäh' he' cheē' Belén he' hla' hwa' Judea ba' lä'chaay'. Jēēh', lä'ja' ga'sii' jaa' hī' ma' ngēē' juu' kih' Dio jää':

⁶ Hne' Belén, jwiī' mäh' he' hla' hwa' Judea,

sa' jah' hne' mäh' ga' kih' lä'jēē' jwiī' kaah' he' na'heē' hwa' na'.

Jēēh', kyah' hne' ya'hēē' jaa' hī' ka' nē', hī' hää' dsa' Israel hī' laa' dsa' kyaan'.

⁷ He'ja' jee' na'hmää' ba' ga'tēēh' Herode dsa' hī' ya'nää' ta'la' ga'hya' hyoō, ga'ngiiy' juu' kiyh' joh' jmiī'

ma'hya' he' ga'jēēy' ga'hñaa' nuu' he'. ⁸ Ja'ga' ga'cheē' dsih' ta' Belén, mah' ga'jäyh' siiyh':

—Go'nää' hnäh' jee' oo', go'kii' da' hnäh' juu' kwee' kih' gyuū he'. Wa'ra' ga'jnääh' hnäh', ja' ya'nääh' hnäh' jmeeh' hnäh' juu' kin', mah' jnä' ka'läh' niin' na'jmeen' juūh kiyh'.

⁹ Lā'koō ma' ga'nuuy' juu' kih' rey, ga'näay'. Hih' cha'nuu' hī' ga'jēēy' ta'la' ga'hya' hyoō, ngooy' ta' cha'nē' dsa' he' lä'jiih' ga'tēēy' jee' ma' kyaa' gyuū. Jee' ja' ga'hēēy' koō hweh'. ¹⁰ Lā' ma' ga'jēēy' lä' ma'heē' ja'ba' cha'nuu' he', ga'lā'chaay' llu' cha'miīh'. ¹¹ Ma' ga'taayh' cha'neh' ja', ga'jēēy' gyuū kyaa'h María chooy'. Ja'ga' ga'juuyh' jnyē' ga'jmääy' jøøh'. Ga'näy' jee' ma' tääh' kuu' kiyh' mah' ga'kwēēyh' ku'nøø', ga'kwēēyh' wa'chu', hi' koō ga' he' cheē' mirra. ¹² Ma'ngēē' he' ja', ga'mi'jnää' Dio kih' dsa' he' jee' na'gwiīy' mah' mo'so' ma' dsa'jēēyh' ta' jee' ma' gya' Herode. Ga'jluuy' jyoh' jwē' mah' ga'lla'näay' ta' hwa' kiyh'.

Ga'näay' ta' hwa' Egipto

¹³ Lā'koō ma' ga'nää' dsa' hī' kyuūh ha' lä' chaa' nuu' he', jaa' ángel kyaa' Dio ga'lā'jnää' kih' José jee' ma' këy' mah' ga'siiyh':

—Noo', jää' gyuū kyaa'h chooy' mah' go'nää' hnäh' ta' hwa' Egipto. Jee' oo' jah' ta'ko'jiih' lloo' jmiī' jmeen' juu' kyah'. Jēēh' hnaah' Herode gyuū mah' jngēēyh'.

¹⁴ Lā'koō ma' ga'ñe' José jee' ma'na'gwiī', lä'chah' hwē' ja' ga'jäay' gyuū kyaa'h María, ga'näay' ta' hwa' Egipto. ¹⁵ Jee' ja' ga'taayh' lä'jiih' ga'juu' Herode. Mah' lä'ja' lä'te' lä'koō ga'jah' dsa' hī' ga'ngēē' juu' kih' Dio, lä' ma' ga'jäyh': “Ta' hwa' Egipto ga'tēēhn' gyuū kyaan'.”

Ga'jmee' Herode mada' juu'
lä'jēē' gyuu' nuuh'

¹⁶Ma' ga'lä'liih' Herode ga'mi'goo' dsa- hi' ma' kyuu' he' kiyh', ga'lä'lee' jwërte. He'ja' ga'hëy' joh' jmi' ma'lä'hi' lä' ma'to'në' ga'jēē' dsa- he' nuu'. Mah' ga'jmeey' mada' kih' hløø' he' jngëëy' lä'jēē' gyuu' nuuh' hi' ja'ga' ga'lä'chaa' lä'jiih' hi' ma' hää' to' nē' hi' ma' chaa' jwi' Belén, lä'kye' kih' hi' ma' tääh' jäh' lä'ku' lä'jii' kih' jwi' ja'. ¹⁷Lä'ja' ga'lä'te' lä'koo' ga'jäh' Jeremia hi' ga'ngëe' juu' kih' Dio jää', he' lle' lä'la':

¹⁸Ga'lä'nuuh' koo' juu' jee' jwi' Ramá, peer' ti'meeh' dsé' dsa', hoo' dsa', høø' dsa'.

Sa'ju' kih' Raquel ba' he' hi' hoo' kih' gyuu' kyaä'.

Sa' hii' nøh' dsëy', kih' he' ga'juu' jwëe' gyuu' kyaay'.

¹⁹Ma'ngëe' ma'juu' Herode, jaa' ángel kyaä' Dio ga'lä'jnää' kih' José jee' ma' na'gwiiy', hwa' Egipto. ²⁰Mah' ga'siiyh':

—Noo', tee' gyuu' kyaah' chooy', mah' gwaah' ta' Israel ka'läh'. Jëeh', ma'juu' ba' hi' ma' hnøø' ma' jngëeh' gyuu'.

²¹He'ja' ga'nooy' mah' ga'tëey' gyuu' kyaah' chooy', ga'näy' ta' hwa' Israel ka'läh'. ²²Pero ma' ga'nuuy' kih' Arquelao hi' ma' jmeē' hih' hwa' Judea la' jmiy' Herode, he'ja' ga'lä'goyh' ma' dsa'näy' ta' ja'. Pero ga'mi'jnää' Dio kiyh' jee' ma' këy' mah' ga'näy' ta' hwa' Galilea ba'. ²³Ma' ga'lla'näy' ta' ja', ga'taayh' jwi' he' chee' Nazaret. Mah' lä'ja' lä'te' lä'koo' ga'jäh' dsa' hi' ga'ngëe' juu' kih' Dio: “Nazareno ba' jäh' dsa' kih' Jesús.”

Ma' kwa' Jwaa' juu' jee' la' hwa' kii'
(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

3Ma'ja' nēe' Jwaa' hi' ma' choo' jmi' ta' hwa' kii' kih' Judea na'kway' juu'. ²Lä'la' ma' jäh':

—Jëeh' hnäh' kih' Dio, jëeh', ma'ya'jäh' he' jää' Dio dsa' lä'hih' kih'.

³Kih' Jwaa' ba' ja' hi' ga'hleeh' Isaia hi' ga'ngëe' juu' kih' Dio jää', lä' ma' ga'jäh':

Kii' nuuh' koo' lle' he' hlëeh' hwa' kii' jee' sa' kwa' ni' miih':

“Mi'llu' hnäh' jwë' kih' Dsa'jøøh' jnän'. Mi'llu' hnäh' hñaah' mah' jäh' ko'dsoo' jwë'”, ga'jäh' Isaia.

⁴Hmiih' kih' Jwaa' ma' la' kyaah' jnu' camey', ma' na'hnuu' tuyh' kyaah' koo' loo' jah'. Ma'kuyh' iih' hi' ma' hiih' tah' he' ma' cha' moh'. ⁵He'ja' jwëe' dsa' hi' ma' chaa' Jerusalén ga'lla'nää' jee' ma' cheh' Jwaa', hi' lä'ja' ga'lla'nää' hi' ma' chaa' lä'kaa' hwa' Judea, lä'kye' hi' ma' chaa' lä'ku' lä'jii' kih' jmi' Jordán. ⁶Lä'jēē' dsa' he' ma' mi'jnäy' he' hliih' he' ma' jmeey' hi' ga'chaa' Jwaa' dsa' he' jmi', cha'jmi' Jordán.

⁷Ma' ga'jēey' jwëe' dsa' fariseo kyaah' dsa' saduceo hi' na'nää' jee' ja' mah' ma' choo' Jwaa' jmi' kiyh', he'ja' ga'jäh' ga'siiyh' dsa' he':

—Ma'ra' hi' he' jo'siih' miih' laah' hnäh'. ¿Hii' na' hi' ma'siih' hnäh' he' lääh' hnäh' kih' he' wii' he' ma'ngoo' ya'jäh'? ⁸Go'taah' hnäh' lä'koh' lle' kih' mah' mi'jnää' hnäh' he' ma'jeeh' hnäh' kyaah' Dio. ⁹Mo'to' jmeē' hnäh' huu'dsë: “Lee' ba' kyaä' jnääh' he' laa' jnääh' sa'ju' kih' Abraham.” Jëeh' jnä' jwahn', lih' ba' Dio jmeey' hwëe' sa'ju' kih' Abraham kih' kuu' la'. ¹⁰Hee' nē'läh' ma'nal'lu' mah' dsa'tu' chaah' hma'. Lä'jē' na'hma' he' sa' llu' mi' kih', he' ja' dsa'tu' mah' tooyh' cha'je'. ¹¹Ma'ra' ju'dsoo', jnä' chaan' hnäh' jmi' kyaah' jmi' ba' lä'jēē' hnäh' hi'

ma⁻jēeh⁻ kyaah¹ Dio. Pero hi⁻ jā⁻ jā⁻ kēē⁻ kin⁺ jōōh¹ ga⁻ lā⁻koh¹ jnā¹. Ni⁺ sa⁺ tē⁻d-sēēn¹ kan⁻ loo⁻ he⁻ hā⁻ tiiy¹. Hi⁻ he⁻ chaa⁻ hnāh¹ jmi⁺ kyaah¹ Jmi⁺ lle¹ Na⁻ jngii¹, hi⁻ kyaah¹ je⁻ ka⁻lāh¹. ¹²Hi⁻ cheh¹ mi⁻llu¹ mi⁻trigo, ma⁻chooyh⁻ he⁻ kyaah¹ jwāy⁻. Kooy⁺ mi⁻trigo kiyh¹ llay¹ llu¹, jā⁻ga⁻ tooyh⁺ wa⁻hlōō⁻ kih¹ trigo jā⁻ cha⁻je⁻ jee⁻ mo⁻so⁺ hu⁻ jih¹koh¹ —ga⁻jāh¹ Jwaa⁻.

Ga⁻saā⁻ Jesús jmi⁺

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³Ma⁻jā⁻ ya⁻hēē¹ Jesús hwa¹ Galilea, ngooy¹ ta⁺ cha⁻jmi⁺ Jordán jee⁻ ma⁻ cheh¹ Jwaa⁻ mah¹ saay⁻ jmi⁺. ¹⁴Pero Jwaa⁻ sa⁻ ma⁻ hii⁻ ma⁻ chaay¹ jmi⁺. Ma⁻ jāyh¹ siiyh⁺:

—Jnā¹ ba⁻ jmee⁺ bi⁺ kin⁺ chaah¹ jnā¹ jmi⁺, mah¹ hne⁻ ba⁻ ngiih¹ kin⁺ chaan¹ hne⁻ jmi⁺.

¹⁵Mah¹ ga⁻jēeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹ ga⁻siiyh⁺:

—Tāā¹ ba⁻ kih¹. Jēēh¹, lā⁻jā⁻ ba⁻ sooh⁻ jnān¹ mi⁻ten⁻ lā⁻jē⁻ mada⁻ he⁻ ga⁻jmee⁻ Dio.

Jā⁻ga⁻ ga⁻heeh⁻ Jwaa⁻ ga⁻chaay¹ Jesús jmi⁺. ¹⁶Ma⁻ngēē⁻ ma⁻saā⁻ Jesús jmi⁺, ya⁻hēēy¹ cha⁻jmi⁺. Lā⁻chah¹ jā⁻ ga⁻na⁻ gyuu¹ jmi⁻gyuu⁺ mah¹ ga⁻jēē¹ Jesús Jmi⁺ lle¹ kih¹ Dio ga⁻jyoo¹ nē⁻ kiyh¹, lāā¹ lā⁻koō⁻ jāā¹ juu⁻. ¹⁷Ma⁻jā⁻ ga⁻lā⁻nūuh¹ koō⁻ juu⁻ he⁻ jā⁻ gyuu¹ he⁻ ma⁻ jāh¹:

—Hi⁻ la⁻ he⁻ gyuu¹ kyaan⁺ hi⁻ hnaan⁺. Peer⁺ chaan⁻ llu¹ kyaayh¹.

Ga⁻kā⁻ hi⁻sa⁻llu¹ dsē¹ Jesús

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

4Ma⁻ngēē⁻ he⁻ jā⁻, ga⁻jōō¹ Jmi⁺ lle¹ kih¹ Jesús ta⁺ hwa¹ ki⁺, mah¹ kā⁻ hi⁻sa⁻llu¹ dsēy¹. ²To⁺loo¹ jmi⁺ to⁺loo¹ hwē¹ sa⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻hiyh¹. Ma⁻ngēē⁻ he⁻ jā⁻, jā⁻ kyoyh⁺. ³Hi⁻ jā⁻ hi⁻ ga⁻kā⁻ dsēy¹ chuh⁺ kiyh¹ mah¹ ga⁻jāyh¹:

—Cher⁺ mah¹ dsoo¹ laah¹ Joō¹ Dio, jmee⁺ hih⁺ mah¹ lii⁺ he⁻niih⁺ kuū⁺ he⁻ tāāh¹ la⁻.

⁴Mah¹ ga⁻jēeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹:

—Ma⁻na⁻ sii⁻ ba⁻: “Jā⁺ ma⁻lā⁻ kyaah¹ he⁻ kih⁻hihn⁻ jmee⁺ chaa⁻ jne⁻. Kyaah¹ lā⁻jē⁻ juu⁻ he⁻ hlēēh⁻ Dio ba⁻ jmee⁺ chaa⁻ jne⁻.”

⁵Ma⁻ngēē⁻ he⁻ jā⁻, ga⁻jōō¹ hi⁻sa⁻llu¹ kiyh¹ ta⁺ jee⁻ chih¹ gwah⁺ jwi⁺ na⁻jngii¹ he⁻ chee⁻ Jerusalén. Ma⁻ ga⁻lla⁻nāy¹ jee⁻ jā⁻ ga⁻jāy¹ lā⁻ ga⁻tē⁻ gyuu¹ kih¹ gwah⁺ juuh⁺, ⁶ga⁻siiyh⁺:

—Cher⁺ mah¹ dsoo¹ laah¹ Joō¹ Dio, jwāā⁻ hñāah¹ lā⁻ ga⁻tē⁻ hwa¹, jēēh¹ na⁻ sii⁻ ba⁻ ka⁻lāh¹:

Dio chee¹ ángele kyaay¹ koo¹ kyah¹ mah¹ jāy¹ hne⁻ kyaah¹ gooy⁻, lā⁻jā⁻ mo⁻so⁺ lla⁻nū¹ tiih¹ nē⁻ kuū⁺.

⁷Mah¹ ga⁻jēeh⁻ Jesús kiyh¹:

—Ma⁻na⁻ sii⁻ ba⁻ ka⁻lāh¹: “Ta⁺ kā⁻ dsē¹ Dio hi⁻ lāā¹ Dsa⁻ jōōh¹ kyaah¹.”

⁸Koō⁻ ka⁻lāh¹ ga⁻jāā¹ hi⁻sa⁻llu¹ lā⁻ ga⁻tē⁻ koō⁻ moh¹ ni⁺ mah¹ ga⁻heeyh¹ lā⁻kāā⁻ jee⁻ jwi⁺ kaah¹ kyaah¹ ga⁻lā⁻jē⁻ ga⁻ he⁻ la⁻ na⁻hñāah¹ he⁻ cha⁻kih¹. ⁹Mah¹ ga⁻jāyh¹:

—Ga⁻lā⁻jē⁻ he⁻ na⁻ kwēēhn⁻ hne⁻ cher⁺ mah¹ ga⁻juuh⁺ jnēh¹ cha⁻nēn⁺, jmāāh¹ jnā¹ jōōhn¹.

¹⁰Jā⁻ga⁻ ga⁻jāh¹ Jesús siiyh⁺:

—Wa⁻ lā⁻ōōh¹ hne⁻ kin⁺ Tana¹, jēēh¹ ma⁻na⁻ sii⁻ ba⁻ jee⁻ jyoh¹ ka⁻lāh¹: “Kih¹ Dsa⁻ jōōh¹ hi⁻ lāā¹ Dio kyaah¹ ba⁻ jmeeh¹ juuh⁻. Kih¹ jāā¹ hñii⁺ bih¹ jmeeh¹ ta⁻he¹.”

¹¹Jā⁻ga⁻ ga⁻lā⁻ōō¹ hi⁻sa⁻llu¹ kiyh¹. Lā⁻chah¹ jā⁻ ya⁻nāā¹ ángele, ga⁻jmeey¹ ta⁻he¹ kih¹ Jesús.

Ga⁻lōō¹ Jesús kway⁻ juu¹ hwa¹ Galilea

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹²Ma⁻ ga⁻nuu¹ Jesús hāā¹ Jwaa⁻ ne⁻ h⁻ñē¹, ngaayh¹ ta⁺ hwa¹ Galilea. ¹³Sa⁻ ga⁻jāy¹ jwi⁺ Nazaret, ngaayh¹ na⁻gyay⁻ jwi⁺ Capernaum ba⁻, jwi⁺ he⁻ hla⁻ cha⁻hoo¹ jmi⁻juuh⁻. Hwa¹ kih¹ dsa⁻ kyaa⁻ Zabulón kyaah¹ Neftalí ba⁻ jā⁻. ¹⁴Lā⁻ jā⁻ ga⁻lā⁻te⁻ juu⁻ he⁻ ga⁻hlēēh⁻ Isaíā hi⁻ ga⁻ngēē⁻ juu⁻ kih¹ Dio, lā⁻ ma⁻ ga⁻jāyh¹:

¹⁵ Hwa¹ kih¹ Zabulón, kyaah¹ hwa¹ kih¹ Neftalí,

he⁻ kye⁻ hngaah¹ ko⁻taa⁻ kih¹ jmi⁻ Jordán, ta⁺ cha⁻hoo⁻ jmi⁻ neeh⁻, lä⁺kaa⁻ jee⁻ ja⁻ la¹ hwa¹ Galilea jee⁻ tääh¹ jwëë⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa⁻ judiu,

¹⁶ dsa⁻ he⁻ hi⁻ ma⁻ ga⁻nää⁻ jee⁻ na⁻hoo⁻ ga⁻jëë⁻ koo⁻ wa⁻je⁻ juuh⁻. Ga⁻lä⁻jnä⁻ koo⁻ wa⁻je⁻ kih¹ hi⁻ ma⁻ tääh¹ jee⁻ ma⁻ hi⁻ goo⁻ juuy⁻.

¹⁷ Lä⁺ ma⁻ja⁻ ga⁻løø¹ Jesús kwa⁻ juu¹, ma⁻ jäh⁻:

—Jeeh⁻ hnäh⁻ kih¹ Dio, jëeh⁻ ma⁻ya⁻ jäh⁻ he⁻ jää¹ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih¹.

**Ga⁻tëeh¹ Jesús kyeë⁻
hi⁻ ma⁻ tääh¹ jwä⁻ sa⁻hma¹**

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ Jee⁻ hää⁻ Jesús jwë⁻ ngoo¹ ta⁻ cha⁻hoo⁻ jmi⁻juuh⁻ he⁻ hla⁻ hwa¹ Galilea, jee⁻ ja⁻ ga⁻jëë⁻ Simón hi⁻ ma⁻ tëeh⁻ dsa⁻ Pee⁻, kyaah¹ Andre⁻ øøyh⁻. Lä⁻uu⁻ hi⁻ he⁻ ma⁻ tääh¹ jwä⁻ sa⁻hma¹ cha⁻jmi⁻, jëeh⁻ he⁻ ja⁻ ba⁻ ma⁻ la¹ ta⁻ kiyh¹. ¹⁹ Mah¹ ga⁻siiyh⁻:

—Ya⁻nääh⁻ hnäh⁻ kyaah¹ jnä⁻ mah¹ mi⁻tëen⁻ hnäh⁻ ha⁻ lä⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ mah¹ leeh⁻ hnäh⁻ dsa⁻, lla⁻ he⁻ ma⁻ leeh⁻ hnäh⁻ hmooh⁻.

²⁰ Lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻kyey⁻ sa⁻hma¹ kiyh¹ mah¹ ga⁻nääy⁻ kyaah¹ Jesús. ²¹ Ma⁻ ngëë⁻ gyih¹ ko⁻ niih⁻, ga⁻jëë⁻ jñah⁻ ga⁻ uu⁻. Jaa⁻ he⁻ Jacobo, joø⁻ Zebedeo, kyaah¹ Jwaa⁻ dsa⁻ nuuh⁻ øøyh⁻, ma⁻ tääh¹ neh⁻ na⁻moø⁻ kyaah¹ Zebedeo jmiy⁻, ma⁻ hmiy⁻ sa⁻hma¹ kiyh¹. Mah¹ ga⁻tëeyh⁻. ²² Lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻hiy⁻ na⁻moø⁻ kyaah¹ jmiy⁻ mah¹ ga⁻jmeey⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah¹ Jesús.

Ga⁻kwa⁻ Jesús ju⁻hmëë⁻

(Lc. 6:17-19)

²³ Ga⁻ngëë⁻ Jesús lä⁻kaa⁻ hwa¹ Galilea, ma⁻ mi⁻tëëy⁻ dsa⁻ neh⁻ gwah⁻ mäh⁻ he⁻ tøø⁻ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ jee⁻ jwi⁻, ma⁻ kway⁻ ju⁻hmëë⁻ ha⁻ lä⁻ jää¹ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih¹. Ma⁻ mi⁻hlääy⁻ dsa⁻ kih¹ wa⁻

he⁻ cha⁻ he⁻ dsoo⁻. ²⁴ Lä⁻ ga⁻tëz⁻ hwa¹ Siria ga⁻nuu⁻ dsa⁻ kih¹ Jesús. He⁻ja⁻ na⁻nää⁻ dsa⁻ na⁻jääy⁻ jee⁻ ma⁻ cheh¹ Jesús ga⁻lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁻ jëë⁻ wi⁻ kih¹ na⁻ku⁻ na⁻ngii⁻ dsoo⁻ hliih⁻, lä⁻kye⁻ hi⁻ ma⁻ kye⁻ lle⁻ hliih¹, kyaah¹ hi⁻ ma⁻ dsa⁻juu⁻ nee⁻, lä⁻ja⁻ hi⁻ mo⁻so⁻ liih⁻ goo⁻ ti⁻. Ga⁻mi⁻hlääy⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ he⁻. ²⁵ Peer⁻ jwëë⁻ dsa⁻ Galilea ga⁻lla⁻lle⁻ kaah⁻ kiyh¹ kyaah¹ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ Decápoli, hi⁻ ma⁻ chaa⁻ Jerusalén, hi⁻ ma⁻ chaa⁻ Judea, hi⁻ jñah⁻ ga⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ hngaah⁻ jmi⁻ Jordán.

**Ga⁻kwa⁻ Jesús cha⁻miih⁻
juu⁻ lä⁻ ma⁻ gyay⁻ lle⁻koh⁻**

5 Ma⁻ ga⁻jëë⁻ Jesús jwëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh¹ jee⁻ ja⁻, ga⁻wi⁻y⁻ mah¹ ga⁻gyay⁻ lle⁻koh⁻ ja⁻. Ga⁻lä⁻jëë⁻ jñääh⁻ discípulo kyaay¹ ga⁻kuh⁻ jñääh⁻ jee⁻ ja⁻. ² Ga⁻løøy⁻ hlëëyh⁻ dsa⁻, ga⁻jäh⁻:

³ —Llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ laa⁻ sa⁺ jmää⁻ ni⁻ mi⁻ih⁻. Jëeh⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ jää¹ Dio lä⁻hih⁺ kih¹. ⁴ Llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ tääh¹ ki⁻hooch⁻. Jëeh⁻, jmee¹ ba⁻ Dio nøh⁻ dsëy⁻. ⁵ Llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ hwaä⁻. Jëeh⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ tëë¹ hwa¹ he⁻ ga⁻jäh⁻ Dio le⁻ heey⁻. ⁶ Llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ kuh⁻ngii⁻ dsë¹ jmeey¹ he⁻ llu¹. Jëeh⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ hyoh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ lla⁻kyaay⁻. ⁷ Llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ dsa⁻ lä⁻ni⁻ dsë¹ dsa⁻kyaah⁻. Jëeh⁻, lä⁻ni⁻ dsë¹ Dio kiyh¹ ka⁻läh⁻. ⁸ Llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ na⁻jngii⁻ tuh⁻dsë⁻. Jëeh⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ tëë¹ jëë¹ Dio. ⁹ Llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ hnooch⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ hi⁻ ti⁻ kih¹ dsa⁻. Jëeh⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ tëëyh¹ joø⁻ Dio. ¹⁰ Llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ ga⁻nää⁻ jëë⁻ wi⁻ kih¹ he⁻ jmeey⁻ he⁻ llu¹. Jëeh⁻, kih¹ bih¹ la¹ jmi⁻gyuu⁻ jee⁻ jmee⁻ Dio hih⁻.

¹¹ Llu¹ la¹ kyah¹ hnäh⁻ cher⁻mah¹ dsoo⁻ kin⁻ ga⁻hlëeh⁻ dsa⁻ wi⁻ kyah¹ hnäh⁻, hi⁻ cher⁻mah¹ ga⁻jmeeh⁻ dsa⁻ hnäh⁻, hi⁻ cher⁻mah¹ ga⁻hlëeh⁻ dsa⁻ hnäh⁻ juu⁻ pa⁻jnah⁻ he⁻ la¹ juu⁻ ta⁻juu⁻. ¹² Lä⁻ ma⁻ chaa⁻ hnäh⁻ lä⁻ja⁻, wa⁻ chaa⁻ hnäh⁻ llu¹, wa⁻ jëë⁻ hoh⁻ hnäh⁻. Jëeh⁻, hnäh⁻ ba⁻ hnäh⁻ koo⁻ he⁻ llu¹ gyuu⁻ jmi⁻gyuu⁻. Ja⁻ba⁻ lä⁻

jā gā jmeeyh̄ hī gā ngēē j̄uu' kih' Dio
hī ma' tāāh' jāā' ga' kyah' hnāh'.

**Gā kwa' Jesús juu'
kih' wa' nē' kyaah' wa' je'**

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

13 'Hnāh' laah' lā' koo' wa' nē' kih' hwa'
la. Pero cher'mah' ga' j̄nuuh' he' n̄i'
kih', ha' lā' ja' lii' ka' lāh' lā' ma' la'.
Mo'so' j̄māā' go' te. He' be' ba' dsa' ja'
cha' jwē', jee' ja' he'soh' dsa' nē' kih'.
14 Hnāh' laah' lā' koo' wa' je' kih' dsa'
j̄mi' gyūh'. Wa' jmeen' koo' j̄wi' he' hla'
gyūh' nē' moh' sa' le' dsa' hmāā'. 15 Hi'
lā' ja' sa' chaā' hi' h̄ih' wa' je' mah' chiyh'
neh' wa' goo'. He' chiyh' jee' n̄i' ba'
mah' lā' j̄nā' kih' dsa' hi' tāāh' lā' kaa'
cha' neh'. 16 He' ja' wa' j̄nā' wa' je' kyah'
hnāh' cha' nē' lā' j̄ēē' dsa', mah' wa' ra'
ga' j̄ēy' lā' j̄ē' he' llū' he' jmeeh' hnāh',
jmeey' j̄uuh' kih' Tāā' j̄nān' hi' gya'
gyūh'.

Gā jmeeh' Jesús juu' ha' lā' la' ley

17 'Ta' jmeē' hnāh' hū' dsē' he' ma-
jan' mah' mi' llaan' ley kih' Moisé. Ni'
sa' mi' llaan' lā' j̄ē' he' ga' hlēēh' lā' j̄ēē'
hi' ga' ngēē' juu' kih' Dio. Sa' ma-
jan' mah' mi' llaan' he' ja', he' mi' ten'
kih' juu' ja' ba' ja' ma' jan'. 18 Ma' ra'
ju' dsoo' jwēēhn' hnāh', ta' kō' j̄i'ih' cha'
gyūh' hwa' la', sa' hee' ni' koo' hwēh'
māh', ni' koo' mi' punto he' na' si' kih'
ley ja', jāā' sa' ga' ma' lā' te' ga' lā' j̄ē'.
19 He' lā' ja', cher'mah' chaā' hi' ga' h-
lāāh' koo' mada' pih' kih' ley la', hi'
cher'mah' lā' ja' mi' tēy' dsa', leey' jaa'
hi' māh' ba' gyūh' j̄mi' gyūh' jee' jmeē'
Dio hih'. Pero cher'mah' hi' mi' te' kih'
ley hi' mi' tēy' dsa' he' mi' tey' ka' lāh',
hi' he' ba' lee' j̄ōh' gyūh' j̄mi' gyūh'
jee' jmeē' Dio hih'. 20 He' ja' hlēēhn'
hnāh', cher'mah' sa' ga' jmeeh' hnāh'
cha' ga' mi'ih' ta' llū' lā' kōh' te' he' jmeē'
dsa' hi' kyūh' ley hi' lā' kōh' te' he'

jmeē' fariseo, sa' le' go' taah' hnāh'
gyūh' j̄mi' gyūh' jee' jmeē' Dio hih'.

21 'Ma' nuuh' ba' hnāh' ha' lā' jāh'
nē' ley kih' Moisé lā' ma' ga' siiyh'
dsa' ma' gyūh' j̄nān': "Ta' j̄ngēēh' dsa'.
Cher'mah' hi' ga' j̄ngēēh' jaa' dsa' kyaah'
ma' ra' he' n̄ō' ba' ta' kiyh'." 22 Pero j̄nā'
jwēēhn' hnāh', cher'mah' hi' ga' lā' lleē'
kyaah' ōh', ma' na' bāy' dsoo'. Hi'
cher'mah' hi' ga' jāh' siih' dsa' kyaah':
"Peer' taah' hne", hi' he' n̄ō' ta'
kih' cha' nē' dsa' kaa'. Hi' cher'mah' hi'
ga' j̄wā' dso' j̄wi' kih' ōh', hi' he' lle'
kih' dsoo' cha' je'.

23 'He' ja' cher'mah' go' kah' kuu' kyah'
nē' na' hyoo' hi' cher'mah' ga' lā' dsooh'
hoh' jee' ja' he' hā' dsē' jaa' ōh'
kyaah' hne, 24 jee' ja' ba' kye' kuu'
kyah' cha' nē' na' hyoo' mah' gwa' da'
to' nē' go' jeeh' juu' kyah' kyaah' ōh'.
Ja' ga' nēh' ka' lāh' ya' tōoh' kuu' kyah'
nē' na' hyoo'.

25 'Cher'mah' chaā' hi' hn̄ō' hnēē'
hne' cha' nē' dsa' ta', jmeē' bii' go-
taah' hnāh' juu' kweē' kyaayh' na' kōh'
ta' kō' j̄i'ih' cha' j̄mi', mah' sa' ngēy'
hne' goo' jwēē'. Lā' ja' mo'so' jmeē'
jwēē' hih' kih' poo' taayh' hne' neh' nē'.
26 Ma' ra' ju' dsoo' jwēēhn' hnāh', sa'
ya' hēēh' jee' ja' ta' kō' j̄i'ih' sa' ma' mi' h-
maah' lā' j̄ē' go' te' he' ngi'iyh' kyah'.

27 'Ma' nuuh' ba' hnāh' ha' lā' jāh'
nē' ley he' siiyh' hnāh': "Hne' hi' na-
jee' goo', ta' kaa' hi' lā' kya' j̄nāh'." 28
Pero j̄nā' jwahn', cher'mah' hi' j̄ēē'
jaa' dsa' mē' hi' hee' dsēy' kaa'yh', kyaah'
hū' dsē' kiyh' ja', ma' jmeey' dso' kye'.
29 Lā' ja', cher'mah' mi' nēh' ra' llū' jmeē'
tāh' kyaah' dso' kye', lle' go' te' mah' be'
ū'. Jēēh', llū' ga' kyah' he' hee' mi-
ih' j̄mi' ngo' kyah', lā' kōh' ga' he' goh'
na' h̄naah' cha' je'. 30 Hi' cher'mah' ma-
gooh' ra' llū' jmeē' tāh' kyaah' dso' kye',
hnā' go' te' mah' be' ū'. Jēēh', llū'
ga' kyah' he' hee' mi'ih' j̄mi' ngo' kyah',
lā' kōh' ga' he' goh' na' h̄naah' cha' je'.

³¹Hi⁺ ma⁻nuuh⁻ hnäh⁺ ka⁻läh⁺ he⁻ jäyh⁺: “Ga⁻lä⁻jëë⁻ hi⁻ bee⁻ dsa⁻më⁻ kyaa⁺, hnøø⁺ chooyh⁺ je⁻ jee⁻ ma⁻bee⁻y⁺ dsa⁻kyaa⁺yh⁺.” ³²Pero jnä⁺ jwahn⁺ lä⁻la⁻. Hi⁻ bee⁻ dsa⁻më⁻ kyaa⁺, hi⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ hliih⁺ ma⁻jmeey⁺ kyaah⁺ jñah⁺ dsa⁻nuuh⁻, he⁻ cheey⁺ ta⁻ jwë⁺ hliih⁺ ba⁺ ja⁻. Hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ hi⁻ kaa⁺ dsa⁻më⁻ hi⁻ ma⁻bee⁻y⁺ he⁺, he⁻ jmeey⁺ dso⁻kye⁻ ba⁺ ja⁻ ka⁻läh⁺.

**Ga⁻hlëeh⁺ Jesús kih⁺
hi⁻ tää⁻ gyuu⁺h hwa⁺**

³³Ma⁻nuuh⁻ ba⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻siy⁺h⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän[:]: “Ta⁻ jmee⁻ dsoo⁺ he⁻ la⁺ juu⁺ ta⁻juu⁺. Ja⁻ mi⁻te⁻h⁻ hnäh⁺ kih⁺ Dio he⁻ ga⁻tää⁻h⁻ hñaah⁺ jmeeh⁺.” ³⁴Pero lä⁻la⁻ jwah⁺ jnä⁺, ta⁻ tää⁻ hñaah⁺ kih⁺ ni⁻ koo⁻. Ta⁻ tää⁻ hnäh⁺ kih⁺ gyuu⁺h, jëeh⁺ jee⁻ oo⁻ ba⁺ gya⁺ Dio. ³⁵Ta⁻ tää⁻ hnäh⁺ kih⁺ hwa⁺, jëeh⁺, né⁻ kih⁺ hwa⁺ chih⁺ ma⁻ti⁻ Dio. Ta⁻ tää⁻ hnäh⁺ kih⁺ Jerusalén, jëeh⁺, jee⁻ ja⁻ la⁺ jee⁻ jwi⁻ kih⁺ Rey jøø⁺h⁻ jnän[.] ³⁶Ta⁻ tää⁻ ka⁻lleh⁺, jëeh⁺, sa⁻ leh⁺ jmeeh⁺ tøø⁻ ni⁻ koo⁻ jñu⁻, ni⁻ sa⁻ leh⁺ jmeeh⁺ läh⁻ ka⁻läh⁺. ³⁷Cher⁻mah⁺ jwah⁺ hnäh⁺ “Jaah⁺”, koo⁻ “jaah⁺” ba⁺ jwah⁺ hnäh⁺. Hi⁻ cher⁻mah⁺ jwah⁺ hnäh⁺ “jah⁻hā⁺”, koo⁻ “jah⁻hā⁺” ba⁺ jwah⁺ hnäh⁺. Hi⁻ cher⁻mah⁺ he⁻ ga⁻ jyoh⁺ juu⁺ gwa⁺, he⁻ gwa⁺ kih⁺ dsa⁻ hlëeh⁺ ba⁺ ja⁻.

³⁸Ma⁻nuuh⁻ ba⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺ he⁻ jäyh⁺: “Hi⁻ jmee⁻ dsoo⁺ mi⁻në⁻ dsa⁻kyaa⁺, ja⁻ ba⁺ lä⁻ja⁻ mi⁻hmaayh⁻. Hi⁻ jlää⁻h⁻ na⁻ja⁻ dsa⁻kyaa⁺h⁻, ja⁻ ba⁺ lä⁻ja⁻ mi⁻hmaayh⁻.” ³⁹Pero lä⁻la⁻ jwah⁺ jnä⁺. Ta⁻ jii⁻h⁻ hnäh⁺ kih⁺ hi⁻ hña⁻ dsë⁻. Cher⁻mah⁺ hi⁻ ga⁻jnoo⁺ koo⁻ jwoo⁺ mo⁻në⁻h⁻, kwëeyh⁻ ka⁻läh⁺ jyoh⁺ jwoo⁺. ⁴⁰Hi⁻ cher⁻mah⁺ hi⁻ lla⁻ hni⁻ kyah⁺ mah⁺ jñuuyh⁺ sa⁻koo⁻h⁻, kwëeyh⁻ ka⁻läh⁺ lä⁻kye⁻ hmih⁻ lloo⁺ kyah⁺. ⁴¹Hi⁻ cher⁻mah⁺ hi⁻ ga⁻jmeey⁺ he⁻ wii⁻ kah⁺ løø⁻ kih⁺ kō⁻nii⁻h⁻, kye⁻ ga⁻ jyoh⁺ kō⁻nii⁻h⁻. ⁴²Cher⁻mah⁺ hi⁻ ngii⁻ miih⁻ he⁻ cha⁻

kyah⁺, kwëeyh⁻. Hi⁻ cher⁻mah⁺ hi⁻ hnøø⁻ lle⁻ miih⁻ he⁻ cha⁻ kyah⁺, ta⁻ jmee⁻ chaah⁻ kyaayh⁻.

**Hnøø⁻ hnää⁻ jne⁻ hi⁻ na⁻høø⁻h jnän⁻
(Lc. 6:27-28, 32-36)**

⁴³Ma⁻nuuh⁻ ba⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺ he⁻ jäyh⁺: “Wa⁻ hnaah⁻ ome⁻ kyaah⁺ mah⁺ wa⁻ na⁻hääh⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ ome⁻ kyaah⁺.” ⁴⁴Pero lä⁻la⁻ ba⁺ jwah⁺ jnä⁺: Wa⁻ lä⁻h⁻ naah⁻ hnäh⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ ome⁻ kyaah⁺ hnäh⁺. Ngii⁻ hnäh⁺ llu⁺ kih⁺ hi⁻ jwä⁻ dso⁻jwi⁻ kyah⁺ hnäh⁺. Jmee⁻ hnäh⁺ llu⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻høø⁻h kyah⁺ hnäh⁺. Ngii⁻ hnäh⁺ kih⁺ Dio kih⁺ hi⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺. ⁴⁵Mah⁺ lä⁻ja⁻ leeh⁺ hnäh⁺ joo⁺ Tää⁻ jnän⁻ hi⁻ gya⁻ gyuu⁺h. Hi⁻ he⁺ jmee⁻ dsa⁻hya⁻ hyoo⁻ kih⁺ hi⁻ hlëeh⁺ lä⁻ja⁻ kih⁺ hi⁻ lluu⁺. Hi⁻ cheey⁺ jma⁺ ka⁻läh⁺ kih⁺ hi⁻ jmee⁻ he⁻ llu⁺ hi⁻ kih⁺ hi⁻ jmee⁻ he⁻ hliih⁺. ⁴⁶Jëeh⁺ cher⁻mah⁺ hnaah⁻ hnäh⁺ ma⁻la⁻ hi⁻ hnää⁻ hnäh⁺ ba⁺, ¿hee⁻ ba⁺ hña⁻h⁻ hnäh⁺ kih⁺ Dio ja⁻? ¿Che⁻ sa⁻ jmeey⁺ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ hi⁻ koo⁻ ku⁻sih⁻? ⁴⁷Cher⁻mah⁺ kih⁺ øø⁻h⁻ ba⁺ hnäh⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ Dio, ¿che⁻ laah⁺ hnäh⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ koo⁻ he⁻ llu⁺? ¿Che⁻ sa⁻ jmee⁻ lä⁻ja⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁺ Dio? ⁴⁸Wa⁻ laah⁺ hnäh⁺ lluu⁺, lä⁻koo⁻ laa⁺ Tää⁻ jnän⁻ hi⁻ gya⁻ gyuu⁺h hi⁻ lluu⁺ go⁻te⁻.

6 Leeh⁺, ta⁻ hnooh⁻ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁻ hlëeh⁺ dsa⁻ llu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻jmeeh⁺ hnäh⁺ koo⁻ he⁻ llu⁺. Cher⁻mah⁺ kō⁻taa⁻ ga⁻ ga⁻jmeeh⁺ hnäh⁺ mah⁺ jëë⁻ dsa⁻ kyah⁺ hnäh⁺, sa⁻ hña⁻h⁻ hnäh⁺ ni⁻ miih⁻ kih⁺ Dio hi⁻ gya⁻ gyuu⁺h. ²Wa⁻ra⁻ ga⁻kwah⁺ hnäh⁺ be⁻ kih⁺ jaa⁻ hi⁻ lla⁻kyaa⁺, ta⁻ jwi⁻ ni⁻ jaa⁻ hee⁻ na⁻ ma⁻jmeeh⁺. Mah⁺ sa⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ kwee⁻ kyaah⁺ hi⁻ jmää⁻ hñii⁻ mi⁻te⁻ neh⁻ gwah⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ jmeey⁺ ka⁻läh⁺ cha⁻jwë⁺ he⁻ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ hlëeh⁺ dsa⁻ llu⁺ kiyh⁺ ba⁺ ja⁻. Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁺ jwëë⁻hn⁻ hnäh⁺, kō⁻ja⁻ ba⁺ hñii⁻h⁻ ma⁻liyh⁻ jñeey⁺. ³Pero hne⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻kwëeh⁻ dsa⁻ miih⁻ kuu⁺, ta⁻ jwi⁻ ni⁻ jaa⁻ ma⁻ke⁻ laa⁺ ome⁻ kyaah⁺. ⁴Heh⁺ lä⁻ja⁻, sa⁻ jnä⁺ he⁻ ma⁻kwëeh⁻ dsa⁻ kuu⁺.

Ma'ja` Tää` kyaah', hi` jëe` lä`jë` he` sa` jnä', mi`hmaayh` kyah' to`lo` né` lä`jëe` dsa`.

**Ga`mi`tëe` Jesús dsa` kyaay`
ha` lä` chuuy` kyaah` Dio**

(Lc. 11:2-4)

⁵Wa`ra` ga`të` jee` ngiih` kyah' kih' Dio, ta` jmee` lä` jmee` hi` jmäa` hñii` mi`te`. Tih` dsëy` na` täay` hlëeyh` kyaah` Dio neh` gwah` mäh` hi` lä`ja` jmeey` cha`jwë` jee` ga`näa` dsa` mah` jëe` dsa` kiyh'. Ma`ra` ju`dsoo` jwëehn` hnäh', ko`ja` ba` hñiih` ma`liyh` jñeey'. ⁶Pero hne`, wa`ra` ga`të` jee` ngiih` kyah' kih' Dio, go`he` jee` gwiih` mah` jne` haah` kyah'. Ngii` kyah' kih' Tää` hi` sa` jnä`. Ma'ja` Tää` kyaah' hi` jëe` lä`jë` he` sa` jnä', mi`hmaayh` kyah' to`lo` né` lä`jëe` dsa`. ⁷Wa`ra` ga`të` jee` ngiih` kyah' kih' Dio, ta` hlëeh` cha`miih` jiih` koo` nee` juu' he` sa` jmäa` ta', lä`koo` jmee` hi` sa` ma`heh` kih' Dio. Kih' he` hlëeyh` cha`miih` jiih` koo` nee` juu', nuu' Dio kiyh' laay'. ⁸Ta` jmee` hnäh` lä` jmee` dsa` he`. Jëeh', Tää` jnän` hi` gya` gyuuu', ma`ney` ba` hee` na` jmee` bii` jnän` jää` ja` ga` ngiin` kiyh'. ⁹Lä`la` ba` hnø` ngiih` hnäh' kyah':

Tää` kyaa` jnääh' hi` gya` ya`jwii', lä`jëe` ba` wa` jmee` dsoo` he` laah` hne` na` jngëe` go`te`.

¹⁰Na` mah' jmeeh' hih` jee' la`.

Wa` le` lä` hyoh` hoh` hñaa'h` jmi` gyuu` la`, ja` ba` lä`koo` la` gyuuu' ya`jwii'.

¹¹Kwëeh` jnääh' na` he` kih` hih` jnääh' he` jmee` bii` kyaa` jnääh'.

¹²Jmee` jøh` hoh` kih' he` ma`hlääh` jnääh', ja` ba` lä`koo` jøh` dsë` jnääh' kyaah' hi` dsa` hlääh` kyaah' jnääh'.

¹³Ta` kwa` jwë` ka` he` hliih' dsë` jnääh', lä` jnääh' kih' he` ja`.

Jëeh', ja` hne` ba` jmee` hih` kih' lä`jë`, kyah' ba` la` ga`lä`jë` be`,

hne` ba` laah' jøøh' kih' ga`lä`jë` joh` jmi` cha`. Wa` la` lä`ja`.

¹⁴Cher`mah' jmeeh` jøh` hoh` kyaah` dsa` hi` dsa`hlääh` kyaah` hnäh', lä`ja` ka`läh` Tää` jnän` hi` gya` gyuuu' jmeey' jøh` dsëy' kyaah` hnäh'. ¹⁵Pero cher`mah' sa` ga`jmeeh` hnäh' jøh` hoh' kyaah` dsa` hi` dsa`hlääh` kyaah` hnäh', lä`ja` ka`läh` Tää` jnän` hi` gya` gyuuu' sa` jmeey' jøh` dsëy' kyaah` hnäh' he` dsa`hlääh` hnäh' kiyh'.

**Ga`hlëeh` Jesús kih`
he` sa` kih` hih` jne`**

¹⁶Jmi` ma` sa` kuh`huh` hnäh' jee` hlëeh` hnäh' kyaah' Dio, ta` jmee` hnäh' lii` he` ti`meeh` hoh' hnäh' lä` jmee` dsa` hi` jmäa` hñii` mi`teh'. Hi` he` jmee` lii` mo`né` mah` jëe` dsa` kiyh' he` sa` kuh`hiyh`. Ma`ra` ju`dsoo` jwëehn` hnäh', ko`ja` ba` hñiih` ma`liyh` jñeey'. ¹⁷Pero hne`, ma` sa` kuh`huh` jee` hlëeh` kyaah' Dio, ja` jñaah` lleh` mah' gyih` mo`nëh'. ¹⁸Mah' lä`ja`, sa` lä`leeh` cha`né` dsa`, he` sa` kuh`huh'. Kih' Tää` hi` sa` jnäa` ba` lä`leeh`. Hi` lä`ja`, Tää` kyaah' hi` jëe` lä`jë` he` sa` jnä', mi`hmaayh` kyah' to`lo` né` lä`jëe` dsa`.

Ga`hlëeh` Jesús kih' he` la` hmooh`

(Lc. 12:33-34)

¹⁹Ta` wa` hnooh` hnäh' lla`mah' jmi` gyuu` la` cha`miih` he` la` hmooh' kyah' hnäh'. Jëeh' jee' la` cha` jah' jwë` cha`miih` hi` hya` tu`juuh` lä`jë` he` llu'. Hi` dsa`taah` dsa` hii` mah' hiiy'.

²⁰Hnøøh' hnäh' mah' lla`mah' gyuuu' ya`jwii' he` la` hmooh' kyah' hnäh'. Jee' ja` sa` cha` jah' hi` jwë` ni` sa` hya` tu`juuh` ka`läh'. Hi` jee' ja` sa` cha` dsa` hii` mah' hiiy'. ²¹Ha` jiih' jee' hla` he` la` hmooh' kyah' hnäh', jee' ja` ba` kye` hnäh' o`jøh` dsë`.

Wa`je` kih' jmi`ngo` jnän`

(Lc. 11:34-36)

²²Mi`né` jne` la` lä`koh' wa`je` kih' jmi`ngo` jnän`. Lä`ja`, cher`mah' mi`nëh`

la¹ llu¹, lä¹kaa¹ jmi¹ngo¹ kyah¹ ngé¹ jee¹ wa¹je¹. ²³Pero cher¹mah¹ la¹ hliih¹ mi¹néh¹, ga¹lä¹kaa¹ jmi¹ngo¹ kyah¹ ngé¹ jee¹ na¹hoo¹ ba¹. Lä¹ja¹, cher¹mah¹ wa¹je¹ he¹ cha¹ kyah¹ la¹ na¹hoo¹ ba¹, ha¹ koh¹ sa¹ na¹hoo¹ jee¹ ngéh¹.

Sa¹ le¹ jmee¹ jne¹ he¹ kih¹ Dio mah¹ jmee¹ jne¹ he¹ kih¹ kuu¹

(Lc. 16:13)

²⁴Ni¹ jaa¹ sa¹ lä¹kéh¹ jmi¹ jmee¹ he¹ kih¹ uu¹ dsa¹kaah¹. Jëéh¹, jmeey¹ na¹hääh¹ jaa¹ mah¹ lä¹hnääh¹ hi¹ jñah¹. Mi¹tey¹ kih¹ jaa¹ mah¹ mi¹kwayh¹ hi¹ jñah¹ he¹. Sa¹ lä¹kéh¹ hnäh¹ jmi¹ jmeeh¹ hnäh¹ he¹ kih¹ Dio mah¹ jmeeh¹ hnäh¹ he¹ kih¹ kuu¹ ka¹läh¹.

Ga¹hääh¹ Dio kwee¹ go¹te¹ lä¹jëë¹ hi¹ laa¹ kyaay¹

(Lc. 12:22-31)

²⁵He¹ja¹ jwëéh¹ hnäh¹: Ta¹ ka¹ hnäh¹ huu¹dsë¹ ha¹ lä¹ dsa¹ngëë¹ hnäh¹, hee¹ na¹ kuh¹huh¹ hnäh¹. Ta¹ ka¹ hnäh¹ huu¹dsë¹ kih¹ jmi¹ngo¹ kyah¹ hnäh¹, ha¹ lä¹ tëéh¹ hnäh¹ hmiih¹ he¹ kéh¹ hnäh¹. ¿Che¹ sa¹ kyeë¹ ga¹ he¹ chaa¹ hnäh¹ lä¹koh¹ ga¹ he¹ kuh¹huh¹ hnäh¹? ¿Hi¹ che¹ sa¹ kyeë¹ ga¹ jmi¹ngo¹ kyah¹ hnäh¹ lä¹koh¹ ga¹ hmiih¹ he¹ kéh¹ hnäh¹? ²⁶Jëë¹ da¹ hnäh¹ lä¹koo¹ la¹ kih¹ ta¹ hi¹ hëë¹ jwë¹ në¹ lle¹. Sa¹ cha¹ jngëëy¹ ni¹ sa¹ chooyh¹ mi¹, ni¹ sa¹ llay¹ llu¹ mi¹ kiyh¹. Pero Tää¹ jnän¹ hi¹ gya¹ gyuu¹h¹, ma¹ra¹ he¹ ääh¹ bih¹. ¿Che¹ sa¹ kyeë¹ ga¹ hnäh¹ lä¹koh¹ ga¹ ta¹ he¹? ²⁷¿Hi¹ hnäh¹ leh¹ jmeeh¹ saa¹ ga¹ koo¹ lëë¹, kih¹ he¹ jmeeh¹ hnäh¹ cha¹ mi¹ih¹ huu¹dsë¹?

²⁸¿He¹la¹ jmeeh¹ hnäh¹ cha¹ mi¹ih¹ huu¹dsë¹ kih¹ hmiih¹ he¹ kéh¹ hnäh¹? Jëë¹ da¹ hnäh¹ ha¹ lä¹ dsa¹kwaä¹ wa¹le¹ jee¹ nuu¹. Sa¹ cha¹ ta¹ jmee¹, ni¹ sa¹ hwëë¹ wa¹ñe¹. ²⁹Pero jwëéh¹ hnäh¹. Ma¹ke¹ na¹hñaah¹ la¹ hmiih¹ he¹ ga¹kéh¹ rey Salomón, sa¹ ga¹liyh¹ ma¹ këyh¹

hmiih¹ he¹ la¹ na¹hñaah¹ lä¹koo¹ la¹ wa¹le¹ ja¹. ³⁰Cher¹mah¹ lä¹ja¹ ga¹jmeë¹ Dio na¹hñaah¹ wa¹le¹ he¹ choo¹ në¹ nuu¹ na¹, mah¹ hø¹ jë¹ dsa¹ neh¹ hwi¹, ha¹ ga¹ sa¹ jmääyh¹ hnäh¹ llu¹, dsa¹ hi¹ miih¹ go¹te¹ ba¹ dsoo¹ dsë¹. ³¹He¹ja¹ mo¹to¹ ka¹ ga¹ hnäh¹ huu¹dsë¹ jwah¹ hnäh¹: “¿Hee¹ na¹ kih¹hih¹ jnääh¹, hee¹ hmiih¹ kye¹h jnääh¹?” ³²Jëéh¹, lä¹jëë¹ hi¹ sa¹ ma¹ hëeh¹ kih¹ Dio hnooyh¹ lä¹jë¹ he¹ ja¹ jmah¹ ba¹. Pero Tää¹ jnän¹ hi¹ gya¹ gyuu¹h¹ ya¹jwii¹ ma¹ñey¹ ba¹ he¹ jmee¹ bii¹ jnän¹ kih¹ jee¹ lä¹jë¹ he¹ ja¹. ³³Hnääh¹ da¹ hnäh¹ to¹ në¹ Dio hi¹ laa¹ dsa¹ta¹ jøøh¹ jnän¹ hi¹ jmee¹ hnäh¹ he¹ llu¹ jmah¹ ba¹ lä¹koo¹ hnøøy¹ hñiiy¹. Lä¹ja¹ ba¹ hñah¹ hnäh¹ lä¹jë¹ he¹ jmee¹ bii¹ kyah¹ hnäh¹ ka¹läh¹. ³⁴He¹ja¹ ta¹ ka¹ hnäh¹ huu¹dsë¹ kih¹ hø¹, jëéh¹ hø¹ lä¹cha¹ jyoh¹ ga¹ huu¹dsë¹ he¹ jmeeh¹ hnäh¹. Hëeh¹ ba¹ hnäh¹ koo¹ jmi¹ koo¹ jmi¹ lä¹koo¹ te¹ he¹ chaa¹ hnäh¹.

Sa¹ ga¹tëë¹ jne¹ jëën¹ kih¹ jñah¹

(Lc. 6:37-38, 41-42)

7 Ta¹ ka¹ hnäh¹ kwaat¹ kih¹ jñah¹ mah¹ sa¹ ka¹ Dio kwaat¹ kyah¹ hnäh¹. ²Jëéh¹, Dio ka¹ kwaat¹ kyah¹ hnäh¹, ja¹ba¹ lä¹koo¹ kah¹ hnäh¹ kwaat¹ kih¹ jñah¹. Lä¹koo¹ te¹ ka¹ hnäh¹ kwaat¹ kih¹ jñah¹, ko¹ja¹ hmiih¹ te¹ ka¹ Dio kwaat¹ kyah¹ hnäh¹. ³¿He¹la¹ jëéh¹ wa¹hløø¹ he¹ hä¹ mi¹në¹ øøh¹ mah¹ sa¹ jëéh¹ da¹ wa¹hløø¹ juuh¹ he¹ hä¹ mi¹në¹ hñaah¹? ⁴¿Ha¹ lä¹ja¹ jwiih¹ øøh¹: “Kwa¹ da¹ wa¹ llen¹ wa¹hløø¹ he¹ hä¹ mi¹në¹”, mah¹ hä¹ ba¹ kyah¹ hñaah¹ he¹ juuh¹ ga¹? ⁵¿He¹ ba¹ che¹ ta¹juuh¹ hne¹! Llé¹ da¹ jää¹ wa¹hløø¹ juuh¹ he¹ hä¹ mi¹në¹ hñaah¹. Ja¹ga¹ na¹ jëéh¹ kwee¹ mah¹ lleh¹ wa¹hløø¹ he¹ hä¹ mi¹në¹ øøh¹. ⁶Ta¹ kwëéh¹ hnäh¹ dsii¹ he¹ la¹ na¹jøø¹, wa¹ra¹ ga¹jeeyh¹ mah¹ gi¹h¹näy¹ kyah¹ hnäh¹. Ta¹ jwä¹ hnäh¹ kuu¹ he¹ la¹ hmooh¹ kyah¹ hnäh¹ cha¹në¹ cha¹ñe¹, wa¹ra¹ ga¹hee¹ ga¹soyh¹.

**Hnøø¹ hnääh¹ jne¹ Dio
lä¹kaa¹ tuh¹dsē¹ jne¹**

(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷Ngii¹ hnäh¹ kih¹ Dio, mah¹ hñah¹ hnäh¹. Hnøøh¹ da¹ hnäh¹ mah¹ jnääh¹ hnäh¹. Tee¹ hnäh¹ kiyh¹ mah¹ näy¹ ho¹haah¹. ⁸Jëeh¹, lä¹jëē¹ hi¹ ngii¹, hyoyh¹ ba¹. Hi¹ hnooh¹, jnøøyh¹ ba¹. Hi¹ tēē¹ ho¹haah¹, nä¹ ba¹ ho¹haah¹ kiyh¹. ⁹Ha¹ lä¹ja¹ kwëeh¹ hnäh¹ chih¹ kyaah¹, koō¹ mi¹kuu¹ wa¹ra¹ ga¹ngiiy¹ he¹ñiih¹? ¹⁰Hi¹ cher¹mah¹ ga¹ngiiy¹ kuyh¹ jaa¹ hmooh¹, ha¹ lä¹ja¹ kwëēyh¹ jaa¹ miih¹? ¹¹Ma¹ke¹ hlëeh¹ hnäh¹, leh¹ ba¹ hnäh¹ kwëeh¹ chih¹ kyaah¹ he¹ llu¹. Joh¹ ga¹ he¹ llu¹ sa¹ kwa¹ Tää¹ hi¹ gya¹ gyuu¹ kih¹ lä¹jëē¹ hi¹ ngii¹ kiyh¹. ¹²He¹ja¹, lä¹jë¹ he¹ hnooh¹ hnäh¹ jmee¹ dsa¹ kyah¹ hnäh¹, ja¹ba¹ lä¹ja¹ jmee¹ hnäh¹ kiyh¹ ka¹läh¹. Juu¹ la¹ jeeh¹ kwee¹ kyaah¹ ley¹ he¹ ga¹si¹ Moisé¹ kyaah¹ lä¹jë¹ he¹ ga¹si¹ lä¹jëē¹ hi¹ ma¹ ngëē¹ juu¹ kih¹ Dio.

Lä¹to¹ ho¹haah¹

(Lc. 13:24)

¹³Go¹taah¹ hnäh¹ ta¹ jwë¹ dsu¹. Jëeh¹, jla¹ la¹ ho¹haah¹ hi¹ hu¹ la¹ jwë¹ he¹ dsoo¹ jee¹ dsa¹hee¹ dsa¹. Jwëē¹ dsa¹ hi¹ dsa¹taah¹ ta¹ ja¹. ¹⁴Dsu¹ la¹ ho¹haah¹ hi¹ dsu¹ jwë¹ he¹ jmee¹ chaä¹ dsa¹. Miih¹ go¹te¹ ba¹ dsa¹taah¹ ta¹ ja¹.

**Mii¹ kih¹ jmee¹ lii¹ ha¹
lä¹ la¹ chaah¹ hma¹**

(Lc. 6:43-44)

¹⁵Hää¹ hnäh¹ hñaa¹ kih¹ hi¹ ga¹nää¹ lä¹koh¹ hi¹ ngëē¹ juu¹ kih¹ Dio ba¹. Ya¹näy¹ jee¹ kyah¹ hnäh¹ jmääy¹ hñi¹iy¹ hwaay¹ lä¹koō¹ jaa¹ borrego. Pero ta¹ neh¹ tuh¹dsëy¹, laay¹ lä¹koō¹ jaa¹ jah¹ hi¹ hää¹. ¹⁶Kyaah¹ he¹ jmeey¹ ja¹, lä¹jnä¹ ha¹ lä¹laay¹. Ha¹ lä¹ja¹ chooh¹ dsa¹ mi¹jeh¹ kih¹ chaah¹ too¹. Ni¹ mi¹higo sa¹ chooh¹ dsa¹ kih¹ chaah¹ too¹. ¹⁷Jëeh¹, lä¹jë¹ chaah¹ hma¹ he¹ llu¹, hii¹ mi¹ he¹

llu¹ ba¹. Hi¹ lä¹jë¹ chaah¹ hma¹ he¹ hliih¹, hii¹ mi¹ he¹ hliih¹. ¹⁸Lä¹jë¹ chaah¹ hma¹ he¹ llu¹, sa¹ le¹ hii¹ mi¹ he¹ hliih¹. Ni¹ chaah¹ hma¹ he¹ hliih¹, sa¹ le¹ hii¹ mi¹ he¹ llu¹. ¹⁹Ga¹lä¹jë¹ chaah¹ hma¹ he¹ sa¹ hii¹ mi¹ he¹ llu¹, hnä¹ dsa¹ mah¹ tooyh¹ cha¹je¹. ²⁰He¹ lä¹ja¹, lä¹jnä¹ ha¹ lä¹laa¹ dsa¹ kyaah¹ ta¹ kih¹.

**Ja¹ lä¹jëē¹ dsa¹ dsa¹taah¹
jee¹ jmee¹ Dio hih¹**

(Lc. 13:25-27)

²¹Ja¹ lä¹jëē¹ hi¹ jäh¹ kin¹: “Dsa¹jøøh¹ kyaan¹, Dsa¹jøøh¹ kyaan¹”, dsa¹taah¹ jee¹ jmee¹ Dio hih¹. Ma¹la¹ hi¹ jmee¹ lä¹ hyoh¹ dsë¹ Tää¹ kyaan¹ hi¹ gya¹ gyuu¹, hi¹ he¹ ba¹ dsa¹taah¹. ²²Wa¹ra¹ ga¹te¹ jee¹ laa¹ jmi¹gyuu¹, jwëē¹ dsa¹ jäh¹ siiyh¹ jnä¹: “Dsa¹jøøh¹ kyaan¹, Dsa¹jøøh¹ kyaan¹, ja¹ kyaah¹ mada¹ he¹ ga¹jmeeh¹ ga¹kwa¹ jnääh¹ juu¹ kyah¹, kyaah¹ mada¹ kyah¹ ga¹hwëē¹ jnääh¹ hi¹sa¹llu¹, hi¹ kyaah¹ mada¹ kyah¹ ga¹jmeē¹ jnääh¹ he¹ juh¹gaa¹?” ²³Ma¹ja¹ jeehn¹ kih¹ dsa¹ he¹: “Jih¹koh¹ sa¹ ga¹lä¹kyuun¹ hnäh¹. Go¹nää¹ hnäh¹ kyah¹, hnäh¹ hi¹ tēē¹ jmee¹ he¹ hliih¹.”

Ga¹jmeey¹ hne¹ kiyh¹ nē¹ kuu¹ hloo¹

(Mr. 1:22; Lc. 6:47-49)

²⁴He¹ja¹, hi¹ nuu¹ juu¹ kin¹ mah¹ jmeey¹ lä¹ jwahn¹, hi¹ he¹ laa¹ lä¹koō¹ jaa¹ dsa¹ñuu¹ hi¹ cha¹huu¹dsë¹ llu¹ kih¹. Ga¹jmeey¹ hne¹ kiyh¹ nē¹ kuu¹ hloo¹. ²⁵Ja¹ jma¹, ga¹juu¹ jmi¹ hi¹ ja¹ llë¹ nē¹ kih¹ hne¹. Pero sa¹ ga¹toh¹, jëeh¹ ma¹ chih¹ nē¹ kih¹ kuu¹ hloo¹. ²⁶Pero hi¹ nuu¹ juu¹ kin¹ mah¹ sa¹ jmeey¹ lä¹ jwahn¹, hi¹ he¹ laa¹ lä¹koō¹ jaa¹ dsa¹ too¹ hi¹ ga¹jmeē¹ hne¹ kih¹ nē¹ mi¹si¹. ²⁷Ja¹ jma¹, ga¹juu¹ jmi¹, ja¹ llë¹ tä¹ ga¹jmeē¹ wi¹ kih¹ hne¹ ja¹, mah¹ ga¹toh¹. Ga¹hee¹ lä¹jë¹ go¹te¹ — ga¹jäh¹ Jesús.

²⁸Ma¹ ga¹dsaa¹ ga¹hlëeh¹ Jesús juu¹ la¹, lä¹jëē¹ dsa¹ hi¹ ma¹ tääh¹ jee¹ ja¹, ma¹ jëē¹ dsayh¹ ha¹ lä¹ la¹ juu¹ he¹ ma¹ kway¹.

29 Jëeh' ma' hlëeyh~ dsa- lä'koo- jaa- hi- jmee' hih' ba', ja' lä'koh' ma' jmee' ta- j- woh' kyaa' ley.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- hi- ma' dsaah' hmih' høø'

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

8 Lä'koo- ma' ga-jñaa' Jesús ñih- lle'koh' ja-, jwëë' dsa- ga-lla'le' kaah' kiyh'. 2 Jee' ja- ga-ya-jäh' jaa- dsa- hi- ma' dsaah' hmih' høø'. Ga-juuyh' jñey' cha'në' Jesús mah' ga-jäyh' siiyh'.

—Dsa-jøøh' kyaan+, cher'mah' le', leh' ba' hne' cheh' dsoo' he- mi-sah' jnä'.

3 He-ja- ga-hi' Jesús ma-goo- mah' ga-kyey- në' kih' dsa- he' mah' ga-siyyh'.

—Le' ba', wa' dsa-che' ba' dsoo' kyah'.

Lä'chah' ja- ga-ääh' go-te- hmih' høø' ja-. 4 Ja-ga' ga-jäh' Jesús siiyh'.

—Jëë' da', ta' jmeeh' juu' kih' ni' jaa-. Gwa- go-hääh' hñaa' kih' jmi-d- sa-. Kye- miih- he- kwëëh' hñih' lä'hih- he- ga-jmee' Moisé. Lä'-ja- go-jmee' mah' lä'ney- ma-jä' kyah' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

Ga-mi-hlää' Jesús moz~ kyaa' juu' hløø'

(Lc. 7:1-10)

5 Lä'koo- ma' ga-he' Jesús jwiñ- Capernaum, ja' jaa- juu' hløø' chuh- kih' Jesús mah' ga-chuuy' kyaah'.

6 —Dsa-jøøh' kyaan+, moz~ kyaan- na-kyaa' cha'neh- kin+, ja' jwërte kiyh', mo'so' liih- goo- tiyy- —ga-jäyh' siiyh'.

7 —Ñii' ba' jnä' mi-hlää' jñih' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

8 Mah' ga-jeeh- juu' hløø' he' siiyh'.

—Dsa-jøøh' kyaan+, sa' cha- he- laa' jnä' mah' go-heh' cha'neh- kin+. Lee' ba' koo- jäh', mah' jä' ba' kih' moz~ kyaan+.

9 Jëeh' jnä' ka-läh', chaa- hi- jmee' mada- he- jmeen+ kiyh', hi- tääh' hløø' hi- jmeen+ hih' kih'. Wa-ra- ga-jmeen' hih' kih' jaa-: “Gwa- jee' oo-”, dsooy' ba'. Wa-ra- ga-jwiñ' jñah': “Na- ta' la-”, jäy-

ba'. Hi+ wa-ra- ga-jwiñ' moz~ kyaan+: “Jmee' he- la-”, jmeey' ba'.

10 Peer+ ga-jëë' dsah+ Jesús ma' ga-nu- uy' juu' kih' dsa- he'. Mah' ga-siyyh' lä-jëë' hi- ma' chaa' kaah' kiyh':

—Ma-ra+ ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', lä-kaa- hwa' Israel sa+ ma-jñäähn+ ni' jaa- dsa- hi- dsoo' dsé' lä'koo- dsoo' dsé' dsa-ñuu- la-.

11 Jwëëhn- hnäh', lloo' koo' jmi' jwëë' dsa- ya-nää' ta- kye' ta' ñii' hi- dsa-taah' kuh+ ma-ñuu- kō-jøh' kyaah' Abraham, kyaah' Isaac,

hi- kyaah' Jacob gyuu' ya-jwi' kih' Dio. 12 Pero dsa- Israel hi- ma' laa' kwaat- dsa-taah' jee' jmee' Dio hih+, hi-

he' jwää' dsih' ta' ka'hne- jee' na-hoo-. Jee' ja- ki'hooyh' mah' juuy' cha-jay'.

13 Ja-ga' ga-jäh' Jesús siiyh' juu' hløø' he':

—Gwaah- ba' hne- kyah', wa' le' kyah' ja-ba' lä'koo- ma-lä-dsoo' hoh'.

Lä'chah' ja-, ga-jä' kih' moz~ kyaay'.

Ga-mi-hlää' Jesús ma-choo' Pee'

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

14 Ma-ngëë' he- ja-, ñee' Jesús cha'neh+ kih' Pee'. Jee' ja- ga-jëëy' ma-choo' Pee' na-kyaa' dsaayh' kyaah' llii'.

15 Mah' ga-sooh' Jesús ma-gooy-. Lä'chah' ja- ya-hii' llii' kiyh'. Ga-nooy- jee' ma' kyaay' mah' ga-løoy' jmeey- ta-he' kih' lä-jëë'.

Ga-mi-hlää' Jesús jwëë' dsa-dsaah'

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

16 Ta+ ga-ñuu- ja-, na-jää- dsa- cha'në' Jesús jwëë' hi- ma' kye- jmi'le' hliih'. Kyaah' koo- ga-hlëeyh' ba' ga-hwëëy' jmi'le' hliih' he' hi+ ga-mi-hlääy' lä-jëë+

ga- dsa- hi- ma' dsaah'. 17 Mah' lä'-ja- lä-te' he- ga-jäh' Isaia hi- ma' ngëë- juu' kih' Dio lä- ma' ga-jäyh': “Hñiiy' ba' ga-kay' në' kiyh' lä-jë- dsoo' jñän', hi- ga-kooy' lä-jë- dsoo' jmi-wii' jñän' ka-läh'.”

**Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ hnøø⁻ ma⁻ jmee⁻
ko⁻jøh⁻ kyaah⁻ Jesús**

(Lc. 9:57-62)

¹⁸Ma⁻ ga⁻jëe⁻ Jesús jwëë⁻ dsa⁻ ma⁻ tääh⁻ lä⁻ku⁻ lä⁻ji⁻ kiyh⁻, ga⁻jmeey⁻ mada⁻ kyaa⁻ jnääh⁻ discípulo kyaay⁻, he⁻ ga⁻mi⁻llu⁻ jnääh⁻ na⁻moo⁻ mah⁻ haa⁻ jnääh⁻ ko⁻jøh⁻ kyaayh⁻ ta⁻ hngaah⁻ ko⁻taa⁻ jmi⁻jueh⁻. ¹⁹Ja⁻ga⁻ ga⁻lloo⁻ jaa⁻ ta⁻jwoh⁻ kyaa⁻ ley, ga⁻siiyh⁻:

—Ta⁻jwoh⁻, niin⁻ kyaah⁻ hne⁻ wa⁻ ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee⁻ ga⁻lloo⁻h⁻.

²⁰Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻:

—Cha⁻ ba⁻ too⁻ jee⁻ gwii⁻ hyah⁻, cha⁻ ba⁻ sii⁻ kih⁻ ta⁻ hi⁻ hëë⁻ gyueh⁻. Pero Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo⁻ la⁻ sa⁻ cha⁻ jee⁻ jäy⁻.

²¹Jñah⁻ discípulo kyaay⁻ ga⁻siiyh⁻:

—Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻, kwa⁻ jwë⁻ kin⁻ na⁻haan⁻ to⁻në⁻ tää⁻ kyaan⁻, ja⁻ga⁻ niin⁻ kyaah⁻ hne⁻.

²²Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻:

—Ñä⁻ ba⁻ hne⁻ kyaah⁻ jnä⁻. Wa⁻ haa⁻ ba⁻ dsa⁻ na⁻juu⁻ hlii⁻ kyaa⁻.

**Ga⁻jmee⁻ Jesús hih⁻
kih⁻ lle⁻ mah⁻ hii⁻ tii⁻**

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³Lä⁻ ma⁻ ga⁻he⁻ Jesús neh⁻ na⁻moo⁻, ga⁻nøø⁻ jnääh⁻ discípulo ko⁻jøh⁻ kyaayh⁻.

²⁴Ni⁻ juu⁻ ga⁻ sa⁻ cha⁻ ja⁻ koø⁻ lle⁻ tä⁻, ga⁻hii⁻ goo⁻ jwërte. Ga⁻hluh⁻ jmi⁻ lä⁻jiih⁻ ga⁻haa⁻ neh⁻ na⁻moo⁻. Pero ma⁻na⁻g⁻wii⁻ ba⁻ Jesús. ²⁵He⁻ja⁻ jnääh⁻ discípulo kyaay⁻ na⁻chaa⁻ jnääh⁻ jee⁻ ma⁻na⁻gwii⁻ mah⁻ ga⁻chiih⁻ jnääh⁻:

—Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻, lää⁻ jne⁻, ma⁻tøøhn⁻ jee⁻ juu⁻ ba⁻ jne⁻ la⁻.

²⁶Mah⁻ ga⁻siiyh⁻ jnääh⁻:

—¿He⁻la⁻ gah⁻ hnäh⁻? Miih⁻ go⁻te⁻ ba⁻ dsøø⁻ hoh⁻ hnäh⁻.

Ja⁻ga⁻ ga⁻noo⁻ Jesús, ga⁻jmeey⁻ hih⁻ ga⁻jä⁻ tii⁻ lle⁻ hi⁻ ga⁻jmeey⁻ hih⁻ ga⁻jä⁻ tii⁻ jmi⁻. Lä⁻ja⁻ ba⁻ ga⁻jä⁻ ti⁻sih⁻ ga⁻lä⁻jë⁻.

²⁷Peer⁻ ga⁻jëe⁻ dsah⁻ jnääh⁻, mah⁻ ga⁻jäh⁻ jnääh⁻:

—¿Hii⁻ ba⁻ dsa⁻ na⁻? Lä⁻kye⁻ lle⁻ kyaah⁻ jmi⁻ nuuh⁻ kiyh⁻.

**Ga⁻hwëë⁻ Jesús jwëë⁻ jmi⁻lle⁻
hliih⁻ hi⁻ ma⁻ jøø⁻ kih⁻ dsa⁻**

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸Lä⁻koø⁻ ma⁻ ga⁻lla⁻nøø⁻ jnääh⁻ ta⁻ hngaah⁻ ko⁻taa⁻ ja⁻, jee⁻ la⁻ hwa⁻ kih⁻ Gadara, ya⁻nää⁻ uu⁻ dsa⁻ nuuh⁻ hi⁻ ma⁻ jøø⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁻ kih⁻, ga⁻mi⁻jeey⁻ Jesús. Dsa⁻ he⁻ ga⁻hwëë⁻ jee⁻ la⁻ to⁻høø⁻ kih⁻ hlii⁻. Hääy⁻ jwërte, sa⁻ ma⁻ kway⁻ jwë⁻ ma⁻ dsa⁻ngëë⁻ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ ta⁻ jwë⁻ ja⁻. ²⁹Mah⁻ ga⁻hooyh⁻ ki⁻ gaa⁻, ga⁻jäyh⁻:

—¿Hee⁻ ba⁻ kih⁻ he⁻ ma⁻ neh⁻ jee⁻ tøøh⁻ jnääh⁻ la⁻, hne⁻ Jesús Joø⁻ Dio? ¿Che⁻ ma⁻neh⁻ mah⁻ heeh⁻ jnääh⁻ wi⁻ jää⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻lloo⁻ jmi⁻?

³⁰Hu⁻ miih⁻ jee⁻ ma⁻ tääyh⁻ ja⁻, ma⁻ tääh⁻ koø⁻ nää⁻ ñe⁻ ma⁻ kuh⁻ nuu⁻. ³¹Ga⁻chuu⁻ lle⁻ hliih⁻ he⁻, ga⁻siiyh⁻ Jesús:

—Cher⁻mah⁻ ga⁻hwëëh⁻ jnääh⁻, kwa⁻ jwë⁻ kyaa⁻ jnääh⁻ dsa⁻tooh⁻ jnääh⁻ kih⁻ ñe⁻ hi⁻ tääh⁻ oo⁻.

³²Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻:

—Go⁻nää⁻ hnäh⁻ ja⁻.

Mah⁻ ga⁻hwëëy⁻, ga⁻nääy⁻ ga⁻taayh⁻ tuh⁻dsë⁻ ñe⁻ he⁻. Lä⁻chah⁻ ja⁻, lä⁻jëë⁻ ñe⁻ he⁻ ga⁻kyueh⁻. Ma⁻ ga⁻tëëy⁻ koø⁻ lle⁻ hwa⁻, ko⁻dsøø⁻ jwë⁻ ba⁻ ga⁻saay⁻ cha⁻ jmi⁻ juueh⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻juuy⁻ neh⁻ jmi⁻. ³³Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ hää⁻ ñe⁻, ga⁻nää⁻ ko⁻chih⁻ cha⁻ hlii⁻ ta⁻ jee⁻ jwi⁻ na⁻jmeeyh⁻ juu⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁻ kih⁻ ñe⁻, hi⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁻ kih⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ jøø⁻ lle⁻ hliih⁻ kih⁻. ³⁴He⁻ja⁻ ga⁻lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ jee⁻ jwi⁻ ja⁻, ga⁻hwëëy⁻ mah⁻ ga⁻nääy⁻ ga⁻mi⁻jeey⁻ Jesús. Ma⁻ ga⁻jëëy⁻, ga⁻chuu⁻ kyaa⁻ mah⁻ wa⁻ lläayh⁻ jee⁻ ja⁻.

**Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús jaa⁻
hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ tii⁻**

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

9Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻he⁻ Jesús ka⁻läh⁻ neh⁻ na⁻moo⁻ ngaayh⁻ ta⁻ hngaah⁻

ko⁻taa⁻ ta⁺ jwi⁻ kiyh⁺. ²Ma' ga⁻llaayh⁺ ja⁻, na⁻jää⁻ dsa⁻ cha⁻ney⁻ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁺ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ tii⁻ na⁻ kyaa⁻ nē⁻ jii⁻. Ma' ga⁻jēē⁻ Jesús dsoo⁻ ba⁻ dsē⁻ dsa⁻ he⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻jāyh⁺ siiyh⁺ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ tii⁻:

—Wa' nōh⁺ hoh⁺ gyuu⁺ kyaan⁺, ma⁻ na⁻ che⁻ ba⁻ lä⁻jē⁻ dso⁻kye⁻ kyah⁺.

³Jee⁻ ja⁻ ma⁻ tääh⁻ ko⁻lla⁻ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁻ ley. Hi⁻ he⁻ ga⁻jmeē⁻ huu⁻dsē⁻ he⁻ ga⁻hlēēh⁺ Jesús lä⁻ja⁻ he⁻ ga⁻mi⁻kwayh⁺ Dio ba⁻ ja⁻. ⁴Pero ga⁻lä⁻liih⁻ ba⁻ Jesús he⁻ huu⁻dsē⁻ ma⁻ jmeē⁻ dsa⁻ he⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻jāyh⁺:

—¿He⁻la⁺ jmeēh⁺ hnäh⁺ huu⁻dsē⁻ hliih⁺ lä⁻na⁻? ⁵¿Hee⁻ ga⁻ na⁻ sa⁻ jwēēh⁻, laah⁺ hnäh⁺? ¿Che⁻ he⁻ chiih⁺ jne⁻ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁺: “Ma⁻na⁻che⁻ dso⁻kye⁻ kyah⁺”, o he⁻ chiih⁺ jnih⁺: “Noo⁻, kii⁺ jii⁺ kyah⁺, mah⁺ gwaah⁺”? ⁶He⁻ja⁻ jmeen⁻ he⁻ jwēēh⁻ ga⁻ mah⁺ lä⁻ngēēh⁺ hnäh⁺, Hi⁻ ga⁻lēē⁻ngo⁺ lä⁻ ba⁻ na⁻ngē⁻ jwē⁻ jmi⁻gyuu⁺ mah⁺ chey⁺ dso⁻kye⁻ kih⁺ dsa⁻.

Ja⁻ga⁻ ga⁻jāh⁺ Jesús siih⁺ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ tii⁻:

—Jnä⁺ jwahn⁺ noo⁻, kii⁺ jii⁺ kyah⁺, gwaah⁺ cha⁻neh⁺ kyah⁺.

⁷He⁻ja⁻ ga⁻noo⁻ dsa⁻ he⁻ ngaayh⁺ cha⁻neh⁺ kiyh⁺. ⁸Ma' ga⁻jēē⁻ dsa⁻ ngaah⁺ hi⁻ ma⁻ dsaah⁺ he⁻, ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsēy⁺ cha⁻miih⁺ mah⁺ ga⁻jmeēy⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio, ta⁻la⁻ kih⁺ he⁻ ga⁻kwēēyh⁺ cha⁻mi⁻ih⁻ be⁻ jaa⁻ dsa⁻ nūuh⁻ mah⁺ mi⁻hläy⁺ dsa⁻ dsaah⁺.

Ga⁻tēēh⁺ Jesús Matä⁺

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹Lä⁻ ma⁻ ya⁻ hēē⁻ Jesús jee⁻ ja⁻, ga⁻jēēy⁺ jaa⁻ dsa⁻ nūuh⁻ hi⁻ chee⁻ Matä⁺, hi⁻ ma⁻ gya⁻ nē⁻ta⁻ kih⁺ kooy⁺ ku⁻sih⁻. Mah⁺ ga⁻jāyh⁺ siiyh⁺:

—Nä⁻ wa⁻ jmeen⁻ ko⁻jōh⁺.

He⁻ja⁻ ga⁻nooy⁻, ga⁻jmeēy⁺ ko⁻jōh⁺ kyaah⁺ Jesús.

¹⁰Pero he⁻ ga⁻la⁻. Ma⁻ gya⁻ Jesús kuh⁺ hih⁻ cha⁻neh⁺ kih⁺ Matä⁺. Jwēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ kooy⁺ ku⁻sih⁻ hi⁻ jñah⁺ dsa⁻ wa⁻ hi⁻

cha⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ nē⁻ mes⁻ kuyh⁻ ko⁻jōh⁺ kyaah⁺ Jesús hi⁻ kyaa⁻ jnääh⁺ discípulo kyaay⁺. ¹¹Ma' ga⁻jēē⁻ dsa⁻ fariseo, heh⁺ ga⁻jmeēy⁺ lä⁻ja⁻, mah⁺ ga⁻jāyh⁺ siiyh⁺ jnääh⁺:

—¿He⁻la⁺ kuh⁻ ta⁻jwoh⁺ kyaah⁺ hnäh⁺ ko⁻jōh⁺ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ kooy⁺ ku⁻sih⁻ na⁻ hi⁻ kyaah⁺ jñah⁺ dsa⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻?

¹²Ma⁻ ga⁻nuu⁻ Jesús juu⁺ ja⁻ mah⁺ ga⁻jāyh⁺:

—Sa⁻ jmeē⁻ bii⁺ tē⁻mē⁻ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ lluu⁺, kih⁺ dsa⁻ dsaah⁺ ba⁻ jmeē⁻ bii⁺. ¹³Go⁻nää⁻ hnäh⁺ mi⁻tēē⁻ hnäh⁺ hñah⁺ he⁻ hnōø⁻ jāh⁺ juu⁺ la⁻: “Hnoon⁺ wa⁻ lä⁻nih⁺ hoh⁺ hnäh⁺ ba⁻, sa⁻ hnoon⁺ he⁻ jēēh⁺ hnäh⁺ jah⁺ nē⁻ na⁻hyoo⁻”, ga⁻jāh⁺ Dio. Sa⁻ ma⁻jan⁻ kih⁺ hi⁻ lluu⁺, kih⁺ hi⁻ cha⁻ dso⁻kye⁻ kih⁺ ba⁻ ma⁻jan⁻, mah⁺ wa⁻ dsa⁻jeeyh⁺ kyaah⁺ Dio.

Ga⁻ngii⁺ dsa⁻ juu⁺, he⁻la⁻ sa⁻ tü⁻ discípulo ko⁻hwēē⁻ he⁻ kuh⁺ hih⁻

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴Ja⁻ga⁻ ya⁻ nää⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ ga⁻nää⁻ kyaah⁺ Jwaa⁻, ga⁻mi⁻jeey⁻ Jesús mah⁺ ga⁻ngiiy⁺ juu⁺ kiyh⁺:

—¿He⁻la⁺ ma⁻la⁻ jnääh⁺ ba⁻ kyaah⁺ fariseo, ko⁻lla⁻ jiih⁻ ba⁻ sa⁻ kih⁺ hih⁻ jnääh⁺ jee⁻ ngii⁺ jnääh⁺ kih⁺ Dio, mah⁺ sa⁻ jmeē⁻ lä⁻ja⁻ discípulo kyaah⁺?

¹⁵He⁻ja⁻ ga⁻jāh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Sa⁻ cha⁻ ti⁻meeh⁻ dsē⁻ hi⁻ tääh⁺ jee⁻ dsa⁻ jee⁻ goo⁻ dsa⁻ ta⁻ko⁻ jiih⁺ gya⁻ dsa⁻ nūuh⁻ hi⁻ dsa⁻ jee⁻ goo⁻ jee⁻ ja⁻. Pero lloo⁻ kooy⁺ jmi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lleē⁻ dsa⁻ dsa⁻ nūuh⁻ hi⁻ dsa⁻ jee⁻ goo⁻ he⁻. Ma⁻ja⁻ ga⁻ tü⁻ dsa⁻ kyaay⁺ he⁻ kuh⁺ hih⁻ mah⁺ chuuy⁺ kyaah⁺ Dio. ¹⁶Ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ kwa⁻ kiyh⁺ tōoy⁺ hmiih⁺ hmēē⁻ nē⁻ hmiih⁺ ma⁻gyuh⁻. Jēēh⁺, hmiih⁺ hmēē⁻ dsa⁻ d⁻suh⁺ mah⁺ jmeē⁻ dsa⁻ gyii⁺ hmiih⁺ ma⁻gyuh⁻ cha⁻ga⁻miih⁺. ¹⁷Hi⁻ lä⁻ja⁻, ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ kwa⁻ kih⁺ chiyh⁺ jmi⁻ mi⁻jēh⁺ hmēē⁻ neh⁺ loo⁻ ma⁻gyuh⁻. Cher⁺ mah⁺ ga⁻chih⁺ dsa⁻ he⁻ hmēē⁻ ja⁻ neh⁺ loo⁻ ma⁻gyuh⁻, chah⁺ ba⁻ gyii⁺, jēēh⁺ sa⁻ kwa⁻ jwē⁻

äǟ. Tuū jmiḥ¹ mi'jēh¹ hmēē' hi⁺ heē' loo⁻ ka'läḥ'. He'ja⁻ neh⁺ loo⁻ hmēē' ba' dsa⁻hoo' jmiḥ¹ mi'jēh¹ hmēē'. Mah' lä'ja⁻ ba' mi'hee⁻ ko'jōḥ' lä'to'.

Jō-mii⁻ Jairo kyaah' jaa⁻ dsa⁻mē' hī⁻ ma' dsaah'

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

18 Ta'ko'jiḥ¹ hlēēḥ⁺ gyih¹ lä'ja⁻, ma' ga'loo'¹ jaa⁻ dsa'jōḥ¹. Ga'juuyḥ¹ jnēy' cha'nē' Jesús, mah' ga'jäyh':

—Gyuu⁻ mē' kyaan⁺, koō⁻ ma'juu⁺ ba'. Man' mah' go'kyeh⁻ gooh⁻ nē' kiyḥ¹ mah' lä'jiuyḥ¹ —ga'jäḥ' dsa'jōḥ¹ he'.

19 Mah' ga'noo⁻ Jesús jee' ma' gya¹, ga'lla'ley¹ kaah' kih¹ dsa⁻ he', hi⁻ ga'nøø¹ jnääh¹ ko'jōḥ'¹ kyaayḥ'. 20 Jee' ngooy¹ ja⁻, jaa⁻ dsa⁻mē' hī⁻ ma'hya⁻ gya⁻to' jī⁻nē⁻ jēē⁻ dsoo' kih¹, ga'llooy¹ ta' ka'luu' Jesús mah¹ ga'su¹ miih⁻ cha'gooy⁻ cha'hoo' sa'hmiih⁻ kiyḥ¹. 21 Jēēḥ' ma' laay': “Wa'ra⁻ jāḥ' kih¹ koō⁻ tēēn¹ su¹ miih⁻ cha'goon⁺ sa'hmiih⁻ kiyḥ¹, hlāän' go-te'.” 22 Ma' ga'jeeḥ⁻ Jesús hñii', ga'jēy¹ dsa⁻mē' he' mah' ga'siiyh':

—Wa' jēē⁻ hoh' gyuu⁻ kyaan⁺. Kih¹ he⁻ ma'lä⁻dsoo' hoh' kin⁺, ma'hlaah' ba' hne⁻.

Lä'chah' ja⁻ ga'jä¹ go-te' kih¹ dsa⁻mē' he'.

23 Lä⁻ ma' ga'lloo¹ Jesús kih¹ dsa'jōḥ¹ he', ga'jēy¹ tē⁻ hī⁻ ma' tääh' juu⁺ luu' hma'ta, hi⁺ ma' tääh' dsa⁻ ki'hooh'.

24 Mah¹ ga'siiyh' lä'jēē⁻ dsa⁻ he':

—Hwēē⁻ da' hnäh' jee' la⁻. Chih⁻mē' na⁻ sa⁻ na'juu¹, hī⁻ na' gwii⁻ ba' na⁻.

Mah¹ ga'mi'kwah¹ dsa⁻ kih¹ Jesús, ma' ga'jäyh' lä'ja⁻. 25 Ma' ga'hwēē⁻ dsa⁻ he' ta' ka'hne', ga'hey¹ jee' na'kyaa¹ chih⁻mē' he'. Ga'sooyḥ¹ gooy⁻. Hi⁻ lä'chah' ja⁻ ga'noo⁻ chih⁻mē' he'. 26 Lä'kaa⁻ hwa' ja⁻ ga'nuu' dsa⁻ juu¹ ja⁻.

Ga'mi'hlää' Jesús uu¹ dsa⁻tuu'

27 Lä⁻ ma' ya'hēē¹ Jesús jee' ja⁻, uu¹ dsa⁻tuu' ma' chaa⁻ kaah' kiyḥ¹, chuuy' kyaayḥ':

—i'Wa' lä'nih' hoh' kyaa¹ jnääh¹, hne⁻ laah' sa'ju⁻ kih¹ David!

28 Lä⁻ ma' ga'he¹ Jesús cha'neh⁺, ga'mi'jäḥ⁺ dsa⁻tuu' he' kiyḥ¹, mah' ga'jäḥ' Jesús siiyh':

—¿Che' laah' hnäh' dsoo' lihn⁻ jmeen' he⁻ na'?

—Leh¹ ba' hne⁻ Dsa'jōḥ¹ kyaan⁺ —ga'jäḥ' dsa⁻tuu' he'.

29 Jā⁻ ga' ga'chuy¹ mi'nē' dsa⁻tuu' he', mah¹ ga'siiyh':

—Wa' le' kyah¹ hnäh' lä'koō⁻ ma'lä⁻dsoo' hoh' hnäh' kin'.

30 Lä'chah' ja⁻ ga'na' mi'nē' lä'uu' dsa⁻tuu' he'.

Pero ga'taah⁻ Jesús juu¹ ga'chuuy' cha-miuh' kyaah' dsa⁻tuu' he', ga'siiyh':

—Sa⁺ wa' lä'nē⁻ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ kih¹ he' la⁻.

31 Pero lä'koō⁻ ga'hwēē⁻ bih¹ jee' ja⁻, ga'løoy¹ hlēēyḥ¹ kih¹ Jesús lä'kaa⁻ hwa' ja⁻.

Ga'mi'hlää' Jesús jaa⁻ dsa⁻ koo'

32 Koō⁻ ma'hwēē⁻ ba' dsa⁻tuu' he' jee' ja⁻, ma' ga'lla'nää¹ dsa⁻ hī⁻ jāä⁺ jaa⁻ dsa⁻ koo' hī⁻ ma' kye' jmi'le' hliih¹.

33 Lä'koō⁻ ma' ga'lee⁻ Jesús jmi'le' hliih¹ he', ga'løø¹ hlēēḥ¹ dsa⁻ hī⁻ ma' koo' he'. Peer⁺ ga'lä'dsaa⁻ dsē¹ dsa⁻ hī⁻ ma' tääh' jēē' jee' ja⁻.

—Jih'koh' sa⁻ ma'jēē' jne' lä'na⁻ hwa' Israel la⁻ —ma' jäyh'.

34 Pero dsa⁻ fariseo ma' jāḥ':

—Dsa'jōḥ¹ kyaa¹ jmi'le' hliih¹ ba' na⁻ kwa⁻ be' kiyḥ¹ mah¹ hwēēy' jmi'le' hliih¹.

Peer⁺ ga'lä'nih' dsē¹ Jesús kih¹ dsa⁻

35 Ga'ngēē' Jesús ga'lä'kaa⁻ jee' hla⁻ jwiḥ¹ kaah' jwiḥ¹ mah⁻, ma' mi'tēēy⁺ dsa⁻

neh⁺ gwah⁺ kih⁺ jee⁺ jwii⁻ ja⁻, ma⁺ kway⁺ ju⁺hmëë⁺ lä⁺koo⁺ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih⁺, hi⁺ ma⁺ mi⁺ hlääy⁺ dsa⁻dsaah⁺ hi⁺ ma⁺ jñuuyh⁻ dsoo⁺ jmi⁺wii⁻ kih⁺ dsa⁺.³⁶ Lä⁺koo⁺ hä⁺ ma⁺ jëëy⁻ jwëë⁻ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻nää⁺ cha⁻nëy⁺, ga⁻lä⁺ñih⁺ dsëy⁺ kih⁺. Jëeh⁺, ma⁺ na⁻hëëy⁺, ga⁻nääy⁺ na⁻saa⁻ na⁻jñeey⁺. Ma⁺ laay⁺ lä⁺koh⁺ borrego hi⁻ sa⁺ chaa⁻ juu⁻.³⁷ He⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁺ jnääh⁺ discípulo kyaay⁺:

—Ma⁻ra⁻ ju⁺dsoo⁺, cha⁻miih⁻ he⁻ ma⁻le⁺ chooh⁺ jne⁺, pero miih⁻ go⁻te⁺ ba⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ jmee⁺ ta⁺.³⁸ He⁻ja⁻ chuü⁺ hnäh⁺ cha⁻miih⁻ kyaah⁺ dsa⁻juu⁺ ta⁺ mah⁺ cheey⁺ jwëë⁻ hi⁻ chooh⁺ ta⁺ kiyh⁺.

**Ga⁻hñaa⁺ Jesús lä⁺jëë⁺
gya⁺tuu⁺ apóstole**

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

10 Jā⁻ga⁻ ga⁻tëeh⁺ Jesús lä⁺jëë⁺ gya⁺tuu⁺ jnääh⁺ discípulo kyaay⁺, ga⁻hñaa⁺ jnääh⁺ mah⁺ jmee⁺ jnääh⁺ ta⁺ kiyh⁺. He⁻ja⁻ ga⁻hñah⁺ jnääh⁺ be⁺ he⁻ hwëë⁻ jnääh⁺ jmi⁺lle⁺ hliih⁺, hi⁺ mi⁺hlää⁺ jnääh⁺ dsa⁻ kih⁺ na⁻ku⁺ na⁻ngii⁺ dsoo⁺.² Lä⁺jëë⁺ gya⁺tuu⁺ jnääh⁺ apóstole kyaay⁺, ma⁺ chee⁻ jnääh⁺ lä⁻la⁻: To⁻në⁺ he⁺ Simón hi⁻ ma⁺ chee⁻ Pee⁺, kyaah⁺ Andre⁺ øøyh⁻, Jacobo he⁺ joo⁺ Zebedeo kyaah⁺ Jwaa⁻ øøyh⁻,³ Felipe he⁺, kyaah⁺ Bartolomé, Tamá he⁺ kyaah⁺ Matá hi⁻ ma⁺ koo⁺ ku⁺sih⁻, Jacobo he⁺ joo⁺ Alfeo, kyaah⁺ Lebeo hi⁻ ma⁺ tëeh⁻ dsa⁻ Tadeo,⁴ Simón dsa⁻ cananita he⁺, kyaah⁺ Juda Iscariote hi⁻ ga⁻ngëë⁺ Jesús.

**Ga⁻chee⁺ Jesús dsa⁻ kyaay⁺
mah⁺ kway⁺ ju⁺hmëë⁺**

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ He⁻ja⁻ ga⁻chee⁺ Jesús lä⁺jëë⁺ gya⁺tuu⁺ jnääh⁺, mah⁺ ga⁻jmeey⁺ mada⁺ kyaa⁺ jnääh⁺, ga⁻jäh⁺:

—Ta⁻ go⁻nää⁺ hnäh⁺ ta⁺ jee⁺ tääh⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa⁺ judiu, ni⁺ ta⁺ go⁻taah⁺ hnäh⁺ jee⁺ jwii⁻ he⁻ na⁻heç⁻ hwa⁺ Samária.⁶ Go⁻nää⁺ hnäh⁺ jee⁺ tääh⁺ dsa⁻ judiu

ba⁺, hi⁻ laa⁺ lä⁺koh⁺ borrego hi⁻ na⁻hëë⁺.⁷ Go⁻nää⁺ hnäh⁺ go⁻kwa⁺ hnäh⁺ juu⁺ la⁻: Ma⁻ya⁻jäh⁺ he⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih⁺.⁸ Jā⁻ mi⁺hlääh⁺ hnäh⁺ hi⁻ dsaah⁺, ja⁻ cheh⁺ hnäh⁺ dsoo⁺ hmih⁺ høø⁻, ja⁻ mi⁺jiih⁺ hnäh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁺, ja⁻ hwëëh⁻ hnäh⁺ jmi⁺lle⁺ hliih⁺. La⁻ ma⁻hñah⁻ ba⁻ hnäh⁺ be⁺ na⁻, he⁻ja⁻ ta⁺ koo⁺ hnäh⁺ jñeeh⁺ hnäh⁺ kih⁺ dsa⁺.

⁹ Ta⁻ ka⁻ hnäh⁺ ku⁺nøø⁻, ku⁺ tøø⁻, ni⁺ koo⁺ ñe⁺ nøø⁻.¹⁰ Ni⁺ ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ sa⁻tuh⁻ kih⁺ cha⁻jwë⁺, ni⁺ ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ jyoh⁺ lëë⁻ hmiih⁻ kyah⁺ hnäh⁺, ni⁺ mi⁺ he⁻ heeh⁺ hnäh⁺, ni⁺ hma⁻ hu⁻ ka⁻ läh⁻. Jëeh⁺ jaa⁻ hi⁻ jmee⁺ ta⁺, lle⁻ kih⁺ hyoyh⁺ he⁻ kuyh⁺.

¹¹ Wa⁻ ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee⁺ ga⁻lla⁻nääh⁺ hnäh⁺, jwii⁻ kaah⁺ jwii⁻ mäh⁻, ja⁻ hnaah⁺ hnäh⁺ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ llu⁻ dsë⁺ mah⁺ jäh⁺ hnäh⁺ cha⁻neh⁺ kiyh⁺ lä⁺jiih⁺ hwëëh⁻ hnäh⁺ jee⁺ ja⁻.¹² Wa⁻ra⁻ ga⁻taah⁻ hnäh⁺ cha⁻neh⁺ kih⁺ dsa⁺, ja⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ Dio kiyh⁺.¹³ Cher⁻mah⁺ ga⁻heeh⁻ dsa⁻ he⁻ ma⁻jmeeh⁻ hnäh⁺ Dio kiyh⁺, ja⁻ na⁻jøø⁻ cha⁻neh⁺ ja⁻. Pero cher⁻mah⁺ sa⁺ ga⁻heeyh⁻, sa⁺ lä⁻jmää⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻hlëeh⁻ hnäh⁺ ja⁻.¹⁴ Cher⁻mah⁺ sa⁺ ga⁻heeyh⁻ hnäh⁺ jee⁺ lla⁻nääh⁺ hnäh⁺ hi⁺ cher⁻mah⁺ sa⁺ ga⁻nuuy⁺ juu⁺ he⁻ kyeh⁺ hnäh⁺, ja⁻ hwëëh⁻ hnäh⁺ cha⁻neh⁺ ja⁻ o jee⁺ jwii⁻ ja⁻. Jā⁻ hlah⁺ wa⁻hløø⁻ he⁻ na⁻beh⁻ ma⁻tiih⁺ hnäh⁺.¹⁵ Ma⁻ra⁻ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺, cha⁻ga⁻miih⁻ wii⁺ jëë⁺ dsa⁻ kih⁺ jee⁺ jwii⁻ jee⁺ sa⁺ heeyh⁻ hnäh⁺ lä⁺koh⁺ ga⁻ jwii⁻ Sodoma kyaah⁺ Gomorra wa⁻ra⁻ ga⁻të⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio jwiz⁻.

**Ga⁻jäh⁺ Jesús jëë⁺ dsa⁻
kyaay⁺ cha⁻miih⁻ he⁻ wii⁺**

¹⁶ Nu⁻ da⁻ hnäh⁺, jnä⁺ cheen⁻ hnäh⁺ laah⁺ hnäh⁺ lä⁺koh⁺ borrego hi⁻ ga⁻nää⁺ jee⁺ kih⁺ jah⁺ hää⁺. Hnøø⁻ leeh⁻ hnäh⁺ lä⁺koh⁺ liih⁻ miih⁻, hi⁺ jmee⁺ hnäh⁺ hwaah⁺ lä⁺koh⁺ jaa⁻ juu⁻.¹⁷ Leeh⁻ hnäh⁺. Jëeh⁺, ngëë⁺ dsa⁻ hnäh⁺ kih⁺ dsa⁻ ta⁺. Jmi⁺baa⁺ dsa⁻ hnäh⁺ neh⁺ gwah⁺ kiyh⁺.

¹⁸ Kwaat̄ kih' juu' kin' ngēē' dsa' hnäh' kih' dsa-ta' kaaḥ' mah' kwah' hnäh' ju'd-soo' kin' cha'nēy' hi' lä'ja' ka'läh' kih' lä'jēē' hi' sa' laa' judiu. ¹⁹ Wa'ra- ga'tē' jee' ngēē' dsa- hnäh' kih' dsa-ta', ta' ka- hnäh' huu'dsē' ha- lä' hlēēh' hnäh' o ha- lä' juu' kwah' hnäh'. Wa'ra- ga'tē' jee' hlēēh' hnäh', Dio ba' kwa' juu' ha- lä' hlēēh' hnäh'. ²⁰ Jēēh', ja' he' hnäh' he- hlēēh' hnäh'. Jmi'lle' kih' Täā' jnän' ba' ja' kway' juu' he' hlēēh' hnäh'.

²¹ Ngēē' dsa' øøḥ' kih' dsa-ta' mah' jngēēh' dsih'. Ja' ba' lä'ja' jmee' dsa- kih' joo' ka'läh'. Chih- tee' kyaah' cho'jmi' lä'jiih' liyh' jngiiyh' kih'. ²² Lä'jēē' dsa- jmee' na' høøḥ' kyah' hnäh' kwaat̄ kin'. Pero hi' kwēēh' dsē' lä'jiih' llaa', hi' he' ba' lää'. ²³ Wa'ra- ga'jmeeh' dsa- hnäh', go-nää' hnäh' ta' jyoh' jee' jwii'. Jēēh' ma'ra' ju'dsoo' jwēēhn' hnäh', jāḥ' Hi- ga'lēē'ngo' la- jāä' sa' ga' ma-ngēēh' hnäh' lä'kaa' jwii' kih' hwa' Israel.

²⁴ Sa' jøøḥ' ga' discipulo lä'koh' ga' ta'jwoh' kyaay'. Ni' moz', sa' jøøyh' ga' lä'koh' ga' dsa'juuy'. ²⁵ Lee' ba' kih' discipulo jmeey' lä'koo- jmee' ta'jwoh' kyaay'. Lä'ja' ka'läh' lee' ba' kih' moz' jmeey' lä'koo- jmee' dsa'juuy'. Hi' cher'mah' dsa'juu' cha'neh' ga'tēēh' dsa- Beelzebú, joh' ga' sa' jāyh' kih' hi' chaä' kih'.

Hi' kih' jmeen' gah' jne'

(Lc. 12:2-7)

²⁶ He- lä'ja', ta' wa' gah' hnäh' kih' hi' jmeeh' hnäh'. Jēēh', sa' cha- ni' mi- ih' he- na'jlē', he- sa' lä'jnä'. Hi' lä'jē' he- na'hmää', lloo' koo- jmi' lä'ne' dsa-. ²⁷ Lä'jē' he- jwēēhn' hnäh' jee' na'hoō-, hlēēh' hnäh' jee' jnä' wa'je-. Hi' lä'jē' he- jwēēhn' hnäh' hñaah', wi' hnäh' gyuuḥ' hne' mah' hlēēh' hnäh' ki'gaa-. ²⁸ Ta' wa' gah' hnäh' kih' dsa- hi' jngiih' jmi'ngo'. Hi' he' sa' le' jngiiyh' jmi'lle' kyah' hnäh'. Wa' gah' hnäh' kih' hi' lih' taah' hnäh' cha'je- lä'kye- jmi'lle' kyah'

hnäh'. ²⁹ ¿Che' sa' hnēē' dsa- uu' gyuu- ta' kyaah' koo- ne' nøø'? Pero ni' jaa- hi- he' sa' le' täḥ' hwa' cher'mah' sa' ga'k-wa' Täā' jnän' jwē'. ³⁰ Lä'kye- jnu- lleh' hnäh' na' he' ga'lä'jē' kih' Dio. ³¹ He- ja- jwahn', ta' wa' gah' hnäh'. Kyeē' ga' hnäh' cha'ga'miih- lä'koh' ga' jwēē' gyuuḥ' ta'.

³² Cher'mah' hi' ga'mi'jnää- hñii' laay' kyaan- cha'nē' dsa-, ja' ba' lä'ja- mi'jnää' jnih' cha'nē' Täā' kyaan- hi' gya' ya'jwii'. ³³ Pero cher'mah' hi' hmä' juu' he' laay' kyaan- cha'nē' dsa-, ja' ba' lä'ja- jmeen' kiyh' ka'läh' cha'nē' Täā' kyaan- hi' gya' ya'jwii'.

Tee' dsa- kwaat̄ kih' Jesús

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Ta' wa' laah' hnäh', ma'jan- mah' jmeen' hii' tii' kih' dsa- jmi'gyuu-. Sa' ma'jan- mah' hii' tii'. Ma'jan- mah' llan' hñii' ba'. ³⁵ Ma'jan- llan' hñii' mah' tee' jooy' kyaah' jmiiy-. Ja' ba' lä'ja' ka'läh' chih-mē' kyaah' chooy' hi' ma'jooy' kyaah' ma'chooy'. ³⁶ He' ba' hi' chaä- koo- cha'neh', jmeey' na'hääh' dsa'kyaayḥ'. ³⁷ Hi- hnää' cho'jmi' lä'koh' ga' jnä', sa' høø' kwaat̄ leey' dsa- kyaan-. Hi- hnää' jo'nuuh' jo'miiy' lä'koh' ga' jnä', sa' høø' kwaat̄ leey' dsa- kyaan-. ³⁸ Hi- sa' jāä- cru' kyaä' mah' jmeey' ko'joh' kyaah' jnä', sa' kwa' kin' leey' dsa- kyaan-. ³⁹ Hi- hnooh- ha- lä' jee' lä'chaay' llu', hi' he' juu' ba'. Pero hi' kwaa' hñii' juu' kwaat̄ kin', hi' he' ba' lää'.

Hyoh' dsa- kyaä' Dio jñee'

(Mr. 9:41)

⁴⁰ Hi- heeh- hnäh', jnä' ba' he' ma'heeyḥ-. Hi' hi' heeh- jnä', ma'heeyḥ- hi- ga'chee' jnä' ba' ja-. ⁴¹ Hi- heeh- jaa- dsa- hi- ngēē- juu' kih' Dio, kih' he- na'hñaay' kih' Dio, hyoyḥ- lä'koo- te' he- hyoh' hi- ngēē- juu' ja-. Hi' heeh- jaa-

hi lluu¹, kih¹ he¹ laay¹ dsa¹ lluu¹, hyoyh¹ lä¹ koo¹ te¹ he¹ hyoh¹ hi lluu¹ he¹. ⁴² Wa¹ hi¹ cha¹ hi¹, hi¹ kwëeh¹ koo¹ vas jmi¹ dsë¹ gyuh¹ jaa¹ hi¹ pih¹ la¹, kih¹ he¹ laay¹ discipulo kyaan¹, ma¹ ra¹ ju¹ dsoo¹ jwëëhn¹ hnäh¹, hyoyh¹ ba¹ jneey¹.

**Ga¹ chee¹ Jwaa¹ dsa¹ kyaay¹
mah¹ na¹ ngiiy¹ juu¹ kih¹ Jesús**

(Lc. 7:18-35)

11 Ma¹ ngëe¹ ma¹ jmee¹ Jesús mada¹ lä¹ la¹ kyaa¹ jnääh¹, ya¹ hëëy¹ ngooy¹ na¹ hlëëyh¹ dsa¹, hi¹ na¹ kway¹ juu¹ lä¹ kaa¹ jee¹ jwii¹ kih¹ dsa¹ goo¹ jnääh¹.

² Jwaa¹ hi¹ ma¹ choo¹ jmi¹ ma¹ hää¹ neh¹ ñe¹. Ma¹ ga¹ nuuy¹ lä¹ jë¹ he¹ ma¹ jmee¹ Cristo, ga¹ cheey¹ uu¹ discipulo kyaay¹, ³ mah¹ na¹ ngiiy¹ juu¹ kih¹ Jesús:

—¿Che¹ hne¹ he¹ hi¹ nøø¹ juu¹ jä¹ o che¹ jää¹ jnääh¹ jñah¹?

⁴ Mah¹ ga¹ jëeh¹ Jesús juu¹ kiyh¹, ga¹ siiyh¹:

—Go¹ nää¹ hnäh¹, mah¹ go¹ jmeeh¹ juu¹ kih¹ Jwaa¹ lä¹ jë¹ he¹ nuuh¹ hnäh¹ hi¹ lä¹ jë¹ he¹ jëeh¹ hnäh¹ la¹. ⁵ Hi¹ tuu¹ ma¹ jëëy¹ ba¹, hi¹ jluuh¹ ma¹ ga¹ nääy¹ ba¹, ma¹ laa¹ ba¹ hi¹ ma¹ dsaah¹ dsoo¹ hmih¹ høø¹, hi¹ gwii¹ ma¹ nuuy¹ ba¹, hi¹ ma¹ juu¹ ma¹ lä¹ jiiyh¹ ba¹, hi¹ hi¹ tä¹ ñee¹ ma¹ nuu¹ bih¹ ju¹ hmëë¹. ⁶ Llu¹ la¹ kih¹ hi¹ sa¹ jmee¹ to¹ dsë¹ kwaat¹ kin¹ —ga¹ jäh¹ Jesús siiyh¹.

⁷ Lä¹ koo¹ ma¹ ga¹ nää¹ discipulo kyaa¹ Jwaa¹, ga¹ løø¹ Jesús hlëëyh¹ dsa¹ kih¹ Jwaa¹ mah¹ lä¹ dsooh¹ dsëy¹ ha¹ lä¹ ma¹ laay¹. Ga¹ jäh¹:

—¿Ha¹ lä¹ laa¹ hi¹ na¹ nääh¹ hnäh¹ na¹ jëeh¹ hnäh¹ jee¹ oo¹ hwa¹ kii¹? ¿Che¹ ma¹ laay¹ lä¹ koh¹ hma¹ tah¹ he¹ gwa¹ gyaa¹ lle¹? ⁸ ¿Cher¹ mah¹ sa¹ laay¹ lä¹ ja¹ hi¹ na¹ jëeh¹ hnäh¹, ha¹ ba¹ lä¹ laay¹ ja¹? ¿Che¹ ma¹ laay¹ jaa¹ dsa¹ ñuu¹ hi¹ ma¹ këh¹ hmiih¹ llu¹? Ñe¹ ba¹ jne¹, lä¹ jëë¹ hi¹ këh¹ hmiih¹ llu¹, hi¹ he¹ tääh¹ cha¹ neh¹ kih¹ rey¹ ba¹. ⁹ He¹ ja¹, ¿hee¹ ba¹ laa¹ hi¹

na¹ jëeh¹ hnäh¹? ¿Che¹ laay¹ jaa¹ hi¹ ngëe¹ juu¹ kih¹ Dio? Jnä¹ jwëëhn¹ hnäh¹ laay¹ ba¹. Hi¹ ma¹ ra¹ he¹ laay¹ jøøh¹ ga¹ lä¹ koh¹ ga¹ jñah¹ hi¹ ma¹ ngëe¹ juu¹ kih¹ Dio. ¹⁰ Jëeh¹, Jwaa¹ he¹ hi¹ na¹ sii¹ kih¹ lä¹ la¹: Cheen¹ jaa¹ hi¹ dsa¹ kwa¹ juu¹ kin¹.

Hi¹ he¹ dsoo¹ ta¹ cha¹ neh¹ mah¹ mi¹ lluy¹ jwë¹ kyah¹.

¹¹ Ma¹ ra¹ ju¹ dsoo¹ jwëëhn¹ hnäh¹. Jee¹ kih¹ lä¹ jëë¹ hi¹ ga¹ lä¹ chaa¹ kih¹ dsa¹ më¹, sa¹ chaa¹ hi¹ jøøh¹ ga¹ lä¹ koh¹ ga¹ Jwaa¹ hi¹ ma¹ choo¹ jmi¹. Pero hi¹ laa¹ mäh¹ ga¹ kih¹ gyuu¹ ya¹ jwii¹, hi¹ he¹ jøøh¹ ga¹ lä¹ koh¹ ga¹ Jwaa¹. ¹² Lä¹ koo¹ ma¹ ja¹ Jwaa¹ hi¹ ma¹ choo¹ jmi¹, lä¹ jiih¹ na¹, he¹ wii¹ ba¹ dsa¹ taah¹ dsa¹ jee¹ jmee¹ Dio hih¹. Dsa¹ hää¹ kway¹ be¹ dsa¹ taayh¹ jee¹ ja¹. ¹³ Jëeh¹, lä¹ jëë¹ hi¹ ga¹ ngëe¹ juu¹ kih¹ Dio hi¹ ma¹ chaa¹ llo¹ joo¹, kwee¹ ba¹ la¹ juu¹ kiyh¹ he¹ ga¹ kway¹, hi¹ lä¹ ja¹ ley ka¹ läh¹ lä¹ jiih¹ kih¹ Jwaa¹. ¹⁴ Cher¹ mah¹ chaa¹ hi¹ hnøø¹ heeh¹ juu¹ la¹, Jwaa¹ he¹ laay¹ Elía hi¹ nøø¹ juu¹ jä¹. ¹⁵ Hi¹ hnøø¹ heeh¹ juu¹ la¹, wa¹ heeyh¹.

¹⁶ Jwëëhn¹ hnäh¹ ha¹ lä¹ koh¹ laa¹ dsa¹ hi¹ chaa¹ na¹. Chaayh¹ miih¹ lä¹ koh¹ chih¹ hi¹ tääh¹ je¹ hmoo¹ hi¹ ti¹ choo¹ juu¹ kyaah¹ dsa¹ kyaayh¹. ¹⁷ Jäh¹: “Ma¹ juu¹ jnääh¹ su¹ he¹ jmee¹ jëë¹ hoh¹ hnäh¹ kyaah¹ luu¹ hma¹ ta¹ pero sa¹ ga¹ hi¹ ih¹ hnäh¹ ma¹ jmeeh¹ hnäh¹ ja¹. Ma¹ hä¹ jnääh¹ su¹ he¹ ti¹ meeh¹ dsë¹, ni¹ lä¹ ja¹ sa¹ ma¹ hoo¹ hnäh¹”, jäh¹ chih¹ he¹ siiyh¹ dsa¹ kyaayh¹.

¹⁸ Lä¹ ja¹ ka¹ läh¹ jmee¹ dsa¹ hi¹ chaa¹ na¹. Jëeh¹, ja¹ Jwaa¹ hi¹ ga¹ kuh¹ ga¹ hih¹ miih¹ go¹ te¹ mah¹ ma¹ jäh¹ dsa¹ kiyh¹: “Kyey¹ jmi¹ lle¹ hliih¹.” ¹⁹ Lä¹ ja¹ ka¹ läh¹, ja¹ Hi¹ ga¹ lëë¹ ngo¹ la¹ hi¹ kuh¹ hih¹ na¹ tee¹ kih¹ mah¹ jäh¹ dsa¹ kiyh¹: “Jlaa¹ ngëe¹, mah¹ lla¹ heeyh¹. Jwayh¹ kyaah¹ lä¹ jëë¹ hi¹ koo¹ ku¹ sih¹, laay¹ ome¹ kyaa¹ dsa¹ hi¹ sa¹ tooh¹ ta¹”, jäh¹ dsa¹ hi¹ chaa¹ na¹. Pero kyaah¹ he¹ jmee¹ Dio, lii¹ llu¹ ba¹ huu¹ dsë¹ kiyh¹.

Jëe' wii' lä-jëe' hi' chaah'

(Lc. 10:13-15)

²⁰ Jä-ga' ga-løø' Jesús juuh' kih' dsa- hi' ma' tääh' lä-koo' lä-koo' jwii' juuh' jee' ga-jmeey' cha-miih' he' juh-gaa'. Ni' lä-ja', sa' ga-jeeyh' kyaah' Dio. He- ja' ga-jäyh' siiyh':

²¹ —jPeer' jwii' hnäh' dsa- hi' tääh' jwii' Corazín! jPeer' jwii' hnäh' dsa- hi' tääh' jwii' Betsaida! Wa-ra' jäh' kih' ma-jëe' dsa- hi' tääh' Tiro kyaah' jwii' Sidón ha' lä' la' he' juh-gaa' he' ma-jmeen' jee' kyah' hnäh', ma lih' sa' ga-jeeyh' kyaah' Dio, ma' këyh' hmiih' jwä' hi' ma' suy' hñiiy' tu'jwa-, jmeey' lii' he' ti-meeh' dsëy'. ²² He- ja' jwëehn' hnäh', wa-ra' ga-të' jmiif' jee' le' jwiz', cha-ga-miih' wii' jëeh' hnäh' lä-koh' ga' dsa- hi' chaa' Tiro kyaah' Sidón. ²³ Hnäh' hi' chaa' Capernaum, jmeeh' hnäh' huudse' he' tēeh' hnäh' gyuu'. Pero ñiih' ga' kih' cha- je' go'nääh' hnäh'. Jëeh', wa-ra' jäh' kih' jwii' Sodoma ga-jmeen' he' juh-gaa' he' ma-jmeen' jee' kyah' hnäh', lä' ma-h- la' ja' ba' lä-jiih' na'. ²⁴ He-ja' jwëehn' hnäh', wa-ra' ga-të' jee' le' jwiz', cha- ga-miih' wii' jëeh' hnäh' lä-koh' ga' he- jëe' hi' ma' tääh' Sodoma.

Ga-jäh' Jesús he' sa' hii' hma-yu' kiyh'

(Lc. 10:21-22)

²⁵ Hor' ja' ga-jäh' Jesús siiyh' Dio:

—Kwan' ti'hmaah' kyah' Täa' kyaan', hne' laah' Dsa-jøøh' kih' gyuu' hwa', jëeh' ga-hmah' lä-jëe' juu' la' kih' hi' kyuu' hi' kih' hi' ngëe'. Mah' ga-mi-jnääh' juu' kyah' kih' hi' laa' lä-koh' jaa' chih-mäh'. ²⁶ Jëeh', ga-tih' ba' hoh' jmeeh' lä-ja', Täa'.

²⁷ Ga-lä-jëe' go-te' ba' ga-tooh' Täa' kyaan' goon'. Ni' jaa' sa' kyuu' Joø' Dio, ma-la' Täa' ba' kyuu' jnä'. Ni' sa' chaa' hi' kyuu' Täa'. Ma-la' jnä' hi' laa'

Jooy' ba' kyuu' jnih', hi' lä-ja' lä-kyuu' dsa- hi' hnoon' mi-jnään' kih'.

²⁸ Lä-jëe' hnäh' hi' ma-hwaa' kih' lä-jëe' he' dsa-ngëe' hnäh', ya-nää' hnäh' kyaah' jnä' mah' jmeen' teeh' hoh' hnäh'. ²⁹ Wa' kyen' ko-jøh' hma-yu' kin' mah' mi-tëe' hnäh' kin'. Jëeh', hwaa' ba' jnä', mah' jøh' dsen' ka-läh'. Lä-ja' mo- so' kah' ga' hnäh' huudse' ha' lä' le' kyah' hnäh'. ³⁰ Jëeh' sa' hii' hma-yu' kin', ni' sa' jwëeh' mada' he' jmeen' kyah' hnäh'.

Ga-hlëeh' Jesús ha' lä' la' jmiif' he' teeh' dsa- dsë'

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

12 Koo' jmiif' he' teeh' dsa- dsë', ga-ngëe' Jesús jee' ma' na-jnääh' chaah' trigo mah' ja' ga-lä-kyah' jnääh' discípulo kyaay'. He-ja' ga-løø' jnääh' hnä' jnääh' miih' sa-gwah' trigo mah' ga'kih' jnääh'. ² Ma' ga-jëe' dsa- fariseo lä-koo' ma' jmee' jnääh', ga-jäyh':

—Jëe' da' ha' lä' jmee' discípulo kyaah' he' sa' ga-tëe' jne' jmeen' jmiif' he' teeh' dsa- dsë' —ga-jäyh' siiyh' Jesús.

³ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—¿Che' sa' ma-heh' hnäh' lä-koo' ga-jmee' David koo' hä', lä' ma' ja' kyoyh' kyaah' hi' ma' ga-nää' kyaayh'? ⁴ Ga-hey' neh' gwah' mah' ga'kuyh' he-ñiih' he' ma' na-jøø' he' sa' lle' kih' ma' kuyh' hi' ga-kwëeyh' dsa- hi' ga-nää' kyaayh'. Jëeh', ma-la' jmi-dsa' ba' ma' na-ngë' jwë' kuyh' he-ñiih' ja'. ⁵ ¿Che' sa' ma-heh' hnäh' lä-koo' lle' në' ley' kih' Moisé? Jmiif' he' teeh' dsa- dsë' ga-jmee' ba' jmi-dsa- ta' neh' gwah', pero sa' ma' la' dso'kye' he' ma' jmeey' lä-ja'. ⁶ Jwëehn' hnäh', jee' la' cheh' jaa' hi' kyee' ga' lä-koh' ga' gwah' ja'. ⁷ Sa' ñeh' hnäh' lä-koo' hnøø' jäh' juu' la': “Hnoon' wa' lä-nih' hoh' hnäh' ba', sa' hnoon' he' jëeh' hnäh' jah' në' na-hyoo'.” Wa-ra' jäh' kih' ma-lä-ngëeh' hnäh' juu'

na⁻, sa⁺ ma⁺ bääh⁺ hnäh⁺ dsoo⁺, hi⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ ma⁻ jmee⁺ ni⁺ miih⁻. ⁸ He⁻ lä⁻ ja⁻, Hi⁻ ga⁻ lëë⁺ ngo⁺ la⁻ ba⁺ na⁻ ngë⁺ jwë⁺ jmeey⁺ hih⁺, hee⁻ na⁻ he⁻ ga⁻ tēë⁺ jmee⁺ dsa⁻ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁺.

Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús jaa⁻ dsa⁻ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁺

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Ya⁻ hëë⁺ Jesús jee⁺ ja⁻, ngooy⁺ mah⁺ ga⁻ hey⁺ neh⁻ gwah⁻ mäh⁺ kih⁺ dsa⁻ judiu. ¹⁰ Jee⁺ ja⁻ ma⁺ hää⁺ jaa⁻ dsa⁻ nüuh⁻ hi⁻ ma⁻ lä⁻ kii⁺ koo⁻ ma⁺ goo⁻. Mah⁺ ga⁻ ngii⁺ dsa⁻ fariseo juu⁺ kih⁺ Jesús:

—¿Che⁺ na⁻ ngë⁺ jne⁺ jwë⁺ mi⁻hlää⁺ jne⁺ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁺ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁺? —ga⁻ jäyh⁺ siiyh⁺ Jesús.

He⁻ ma⁻ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁺ ma⁺ hnëy⁺ ba⁺ ja⁻. ¹¹ Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Cher mah⁺ jaa⁻ hnäh⁺ cheh⁺ jaa⁻ borrego kih⁺ mah⁺ täyh⁺ koo⁻ cha⁻ sii⁻ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁺, ¿che⁺ sa⁺ dsoo⁺ hi⁻ he⁺ mah⁺ dsa⁻ lleey⁺? ¹² ¿Joh⁺ ga⁻ sa⁺ kyeë⁺ jaa⁻ dsa⁻ lä⁻ koh⁺ ga⁻ jaa⁻ borrego? Kih⁺ he⁻ ja⁻, na⁻ ngë⁺ jne⁺ jwë⁺ jmeen⁺ he⁻ llu⁺, jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁺ —ga⁻ jäyh⁺ siiyh⁺.

¹³ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ siiyh⁺ dsa⁻ dsaah⁺ he⁺:

—Ni⁺ih⁺ da⁻ ma⁺ gooh⁻.

Mah⁺ ga⁻ ni⁺ih⁺ ma⁺ gooy⁻. Lä⁻ chah⁺ ja⁻, ga⁻ jä⁺ llu⁺ go⁻ te⁻ lä⁻ koo⁻ ma⁺ la⁺ jyoh⁺ ma⁺ gooy⁻. ¹⁴ Ma⁺ ga⁻ hwëë⁻ dsa⁻ fariseo he⁺ ga⁻ nää⁺, ga⁻ täy⁺h⁺ juu⁺ kwee⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁺ ma⁺ jngëëy⁺h⁺ Jesús.

Ga⁻lä⁻ te⁺ koo⁻ juu⁺ he⁻ ga⁻ kwa⁺ Isaía llo⁺ joo⁺

¹⁵ Ga⁻lä⁻ liih⁺ Jesús he⁻ hu⁺ dsë⁻ ma⁺ jmee⁺ dsa⁻ he⁺, he⁻ ja⁻ ngooy⁺ ta⁺ jee⁺ jyoh⁺ ba⁺. Peer⁺ jwëë⁺ dsa⁻ ga⁻ lla⁻ lle⁺ kaah⁺ kiyh⁺. Hi⁺ ma⁺ mi⁻hlääy⁺ ga⁻ lä⁻ jëë⁺ dsa⁻ dsaah⁺. ¹⁶ He⁻ ja⁻ ga⁻ siiyh⁺ lä⁻ jëë⁺ hi⁻ ga⁻ hlaa⁺ he⁺:

—Ta⁺ koo⁺h⁺ hnäh⁺ juu⁺ kyaah⁺ ni⁺ jaa⁻.

¹⁷ Lä⁻ ja⁻ ga⁻ la⁺ mah⁺ lä⁻ te⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻ kwa⁺ Isaía hi⁻ ga⁻ ngëë⁺ juu⁺ kih⁺ Dio, lä⁻ ma⁺ ga⁻ jäyh⁺:

¹⁸ Hii⁻ la⁻ hi⁻ ga⁻ hñaan⁺ jmee⁺ ta⁺ kin⁺. Hii⁻ la⁻ hi⁻ hnaan⁺ hi⁻ chaan⁺ llu⁺ kyaah⁺. Jmeen⁺ jä⁺ jmi⁻ lle⁺ kin⁺ në⁺ kiyh⁺. Mah⁺ kway⁺ ju⁺ dsoo⁺ lä⁻ kaa⁻ lä⁻ juh⁺ jmi⁻ gyuu⁺.

¹⁹ Sa⁺ ti⁻ chooy⁺ juu⁺ kyaah⁺ ni⁺ jaa⁻, sa⁺ ta⁺ hooyh⁺, ni⁺ sa⁺ hlëëy⁺h⁺ ki⁻ gaa⁻ cha⁻ jwë⁺ juuh⁻.

²⁰ Jmeey⁺ jøh⁻ dsëy⁺ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ lla⁺ lä⁻ koo⁻ hma⁺ tah⁻ he⁻ ngoo⁺ dsa⁻ jøø⁺, hi⁻ lä⁻ ja⁻ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ lla⁺ lä⁻ koo⁻ wa⁻ je⁻ he⁻ ma⁻ ngoo⁺ dsa⁻ uu⁺.

Lä⁻ ja⁻ jmeey⁺ lä⁻ jiih⁺ lloo⁺ jmi⁺ lä⁻ jnä⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ba⁺ ma⁺ lih⁻.

²¹ Mah⁺ lä⁻ jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ lä⁻ kaa⁻ hwa⁺, ka⁻ o⁺ jøh⁻ dsë⁻ kiyh⁺.

Ga⁻ jäh⁺ dsa⁻, ma⁺ kye⁻ Jesús jmi⁻ lle⁺ hliih⁺

(Mr. 3:20-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Ja⁻ ga⁻ na⁻ jää⁻ dsa⁻ cha⁻ në⁺ Jesús jaa⁻ dsa⁻ nüuh⁻ hi⁻ ma⁺ kye⁻ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺. Ma⁺ laay⁺ jaa⁻ hi⁻ tuu⁺ hi⁻ ma⁺ kaay⁺ ka⁻ läh⁺. Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús dsa⁻ he⁺. Lä⁻ chah⁺ ja⁻ ga⁻ løoy⁺ jëëy⁺ hi⁻ ga⁻ løoy⁺ hlëëy⁺h⁺.

²³ Ga⁻ lä⁻ jëë⁺ ba⁺ dsa⁻ ga⁻ lä⁻ dsa⁻ dsë⁺. Mah⁺ ma⁺ ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaayh⁺:

—¿Che⁺ sa⁺ laa⁺ sa⁻ ju⁻ kih⁺ David dsa⁻ na⁺? —ma⁺ jäyh⁺.

²⁴ Lä⁻ koo⁻ ma⁺ ga⁻ nuu⁺ dsa⁻ fariseo he⁻ ma⁺ jmääy⁺ jøøh⁺ Jesús, ga⁻ jäh⁺:

—Dsa⁻ na⁻ hwëë⁻ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ kyaah⁺ be⁺ kih⁺ Beelzebú, dsa⁻ jøøh⁺ kya⁺ lä⁻ jëë⁺ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺.

²⁵ Ma⁺ kyuu⁺h⁺ ba⁺ Jesús he⁻ hu⁺ dsë⁻ ma⁺ jmee⁺ dsa⁻ he⁺, mah⁺ ga⁻ jäyh⁺ siiyh⁺:

—Dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ koo⁻ hwa⁺, cher mah⁺ teey⁺ kyaah⁺ he⁺ ba⁺ dsa⁻ kyaayh⁺, he⁻ mi⁻ llaay⁺ hñiiy⁺ ba⁺ ja⁻. Lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh⁺ koo⁻ jwi⁺ juuh⁻ o⁺ hi⁻ tääh⁺ koo⁻ cha⁻ neh⁺, cher mah⁺ te⁻ jëëy⁺, sa⁺ gwëëy⁺. ²⁶ Lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh⁺ kih⁺ Tana⁺, cher mah⁺ hwëëy⁺ he⁺ ba⁺ hi⁻ sa⁻ llu⁺, he⁻ jmeey⁺ hñii⁺ kih⁺ hñiiy⁺ ba⁺ ja⁻. He⁻ ja⁻, ¿ha⁻ lä⁻ ja⁻ mi⁻ heey⁺ kyaah⁺ ta⁺ kiyh⁺? ²⁷ Wa⁻ ra⁻ jäh⁺ kih⁺ jnä⁺ hwëë⁻h⁺ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ kyaah⁺ be⁺ kih⁺ juu⁺

hi-sa-llu¹, ¿ha-ba' kih' dsa-kyaa^h hnäh', hi-ba' kih' be' hwëy~ hi-sa-llu¹? He-ba' dsa-kyaa^h hnäh' na-, mi-jnäy⁺ he-na hee⁻ hu⁺dsë⁻ kyah⁺ hnäh'. ²⁸ Pero cher'mah⁺ jnä⁺ hwëen⁻ hi-sa-llu¹ kyaah⁺ be' kih⁺ Jmi⁻lle⁺ kih⁺ Dio, he- ja- jmee⁺ lii⁻ he- ma-ngoo⁺ jmee⁺ Dio hih⁺ jee⁻ kyah⁺ hnäh' ba' ja⁻. ²⁹ ¿Ha- lä⁺ le' dsa-he⁻ jaa⁻ dsa- cha'neh⁺ kih⁺ jaa⁻ dsa- hi-bee⁻, mah⁺ hiy⁺ he- cha-kiyh⁺ cher'mah⁺ sa- ga-hñuy⁺ to nē'? Jmee⁺ bii⁻ hñuy⁺, ja-ga⁻ le' hwëy⁺ lä-jë⁻ he- lla⁺ dsëy⁻. ³⁰ Hi- sa⁻ jwah⁺ kyaah⁺ jnä⁺, he- hneey⁻ kyaah⁺ jnä⁺ ba' ja⁻. Hi- sa⁻ jmee⁺ kō-jōh⁺ kyaah⁺ jnä⁺ mah⁺ teehn⁻ dsa⁻, he- jmeey⁻ dsa-lä-øø⁻ dsa- kin⁺ ba' ja⁻. ³¹ He- ja- jwëehn⁻ hnäh', jmee⁺ ba' Dio jōh⁻ dsë⁻ kih⁺ lä-jë⁻ dso'kye⁻ he- jmee⁺ dsa⁻. Hi- jmeey⁺ jōh⁻ dsëy⁻ kih⁺ lä-jë⁻ juu⁺ wi⁺ he- hlëeh⁺ dsa⁻. Pero cher'mah⁺ ga-h-lëeh⁺ dsa⁻ wi⁺ kih⁺ Jmi⁻lle⁺ kih⁺ Dio, sa- jmeey⁺ jōh⁻ dsëy⁻. ³² Jmee⁺ ba' Dio jōh⁻ dsë⁻ kih⁺ hi- hlëeh⁺ wi⁺ kih⁺ Hi-ga-lëe⁻ngo⁺ la⁻. Pero hi- hlëeh⁺ wi⁺ kih⁺ Jmi⁻lle⁺ Na-jngii⁺, mo⁺so⁺ jmeey⁺ jōh⁻ dsëy⁻ kiyh⁺, ni⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, ni⁺ jmi⁻gyuu⁺ he- na⁻ ga- ja⁻.

**Mii⁺ kih⁺ jmee⁺ lii⁻ ha⁻
lä⁺ la⁺ chaah⁺ hma⁻**

(Lc. 6:43-45)

³³ Cher'mah⁺ ga-jñee⁻ jne⁻ kōō⁻ chaah⁺ hma⁻ llu⁺, kwa⁺ mii⁻ he- llu⁺. Hi- cher'mah⁺ ga-jñee⁻ jne⁻ kōō⁻ chaah⁺ hma⁻ hliih⁺, kwa⁺ mii⁻ he- hliih⁺. Mii⁺ kih⁺ jmee⁺ lii⁻ ha⁻ lä⁺ la⁺ chaah⁺ hma⁻. ³⁴ Ma-ra⁻ hi- he' jōō⁺siih⁺ miih⁺ laah⁺ hnäh'. ¿Ha- lä⁺ le' hlëeh⁺ hnäh' juu⁺ llu⁺ mah⁺ hlëeh⁺ ba' hnäh'? Jëeh⁺, he- na-mah⁺ neh⁺ tuh-dsë⁻ dsa⁻, he- ja- ba' hlëeyh⁺. ³⁵ Dsa- lluu⁺ hlëeyh⁺ he- llu⁺ he- na-mah⁺ neh⁺ tuh-dsëy⁻. Dsa- hi- hlëeh⁺, hlëeyh⁺ he- hliih⁺ he- na-mah⁺ neh⁺ tuh-dsëy⁻. ³⁶ He- ja- jwëehn⁻ hnäh', wa-ra- ga-të⁻ jee⁻ jmee⁺ Dio jwiz⁻, ngiiyh⁺ kwaat⁻ kih⁺ dsa⁺ kih⁺ lä-jë⁻ juu⁺ he- sa⁻

jmää⁺ ta' he- hlëeyh⁺ ta'kō⁻jiih⁺ tääyh⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. ³⁷ Kyaah⁺ ja-ba' juu⁺ he- hlëeh⁺, ya-hëeh⁺ lluu⁺ o ya-hëeh⁺ kyaah⁺ dso⁻jwi⁺.

**Dsa- hñaa⁻ dsë⁻ ma⁻ hnøoy⁻
jmee⁺ Jesús kōō⁻ he- juh-gaa⁻**

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Ja-ga⁻ ga-jäh⁺ kō-llaa⁺ ta-jwōh⁺ kyaa⁺ ley kyaah⁺ dsa- fariseo ga-siiyh⁺ Jesús:

—Ta-jwōh⁺, hnøø⁻ jnääh⁺ jëe⁻ jnääh⁺ jmeeh⁺ kōō⁻ he- juh-gaa⁻.

³⁹ He- ja- ga-jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—He- ba' che- hlëeh⁺ hnäh' dsa- hi- chaa⁻ na⁻, sa⁻ mi⁻ teh⁻ hnäh' kih⁺ Dio mah⁺ ngiih⁺ hnäh' jmeen⁻ kōō⁻ he- juh-gaa⁻. He- juh-gaa⁻ lä-kōh⁺ ga-la⁺ kih⁺ Joná hi-ga-ngëe⁻ juu⁺ kih⁺ Dio, ma-la⁺ he- ja- ba' heehn⁻ hnäh'. ⁴⁰ Jëeh⁺, ja-ba' lä-kōō⁻ ga-jä⁺ Joná hnë⁻ jmi⁺ hnë⁻ hwë⁻ neh⁺ tuh- hmooh⁻ jōōh⁺ he⁻, lä-ja- ka-läh⁺ Hi-ga-lëe⁻ngo⁺ la- jä⁻ hnë⁻ jmi⁺ hnë⁻ hwë⁻ na-haa⁺ neh⁺ hwa⁺. ⁴¹ Wa-ra- ga-të⁻ jee⁻ jmee⁺ Dio jwiz⁻ kyah⁺ hnäh' hi- tääh⁺ na⁻, ma-ja- noo⁻ dsa- Nínive jee⁻ tääyh⁺ mah⁺ bääyh⁺ hnäh' dsoo⁻. Jëeh⁺, ga- jeeyh⁺ kyaah⁺ Dio ma⁻ ga-nuuy⁺ juu⁺ he- na-kwa- Joná hi⁻ jee⁻ kyah⁺ hnäh' la-, chaa⁻ jaa⁻ hi- jōōh⁺ ga- lä-kōh⁺ ga- Joná. ⁴² Lä-ja- ka-läh⁺, wa-ra- ga-të⁻ jee⁻ jmee⁺ Dio jwiz⁻ kyah⁺ hnäh' hi- tääh⁺ na⁻, jmi⁺ ja- dsa-më⁻ hi- ma⁻ jmee⁺ hih⁺ hwa⁺ ta⁻ kye⁺, nooy⁻ jee⁻ gyay⁺ mah⁺ bääyh⁺ hnäh' dsoo⁻. Jëeh⁺, dsa-më⁻ he' ja⁺ hñ jwërte mah⁺ ma⁻ nuuy⁺ ha- lä⁺ la⁺ he- ma⁻ kyuu⁺ Salomón, hi⁻ jee⁻ kyah⁺ hnäh' la-, chaa⁻ jaa⁻ hi- jōōh⁺ ga- lä-kōh⁺ ga- Salomón.

**Jaa- jmi⁻lle⁺ hliih⁺
ga-llaa⁺yh⁺ jee⁻ ma⁻ gyay⁺**

(Lc. 11:24-26)

⁴³ Wa-ra- ya-hëe⁻ jaa- jmi⁻lle⁺ hliih⁺ kih⁺ jaa- dsa⁻, dsooy⁺ lä-kaa⁻ jee⁻ la⁺ hwa⁺ kii⁺ dsa- hnøoyh⁺ ha- jee⁻ teeyh⁺ dsëy⁻ mah⁺ sa⁻ jnøoyh⁺. ⁴⁴ Ja-ga⁻ jmeey⁺ hu⁺dsë⁻: “Naahn⁻ cha'neh⁺ kin⁺ jee⁻ ya-hëen⁺.”

Hi⁺ wa⁺ra⁻ ga⁻llaayh⁺ jee⁺ ja⁻, sa⁺ chaa⁻
 ni⁺ jaa⁻, na⁻hyah⁺ hi⁺ na⁻lii⁻ llu⁺. ⁴⁵Ja⁻
 ga⁻ dsooy⁻ dsa⁻hnäayh⁺ jñah⁺ ga⁻ gyeel⁺
 jmi⁻lle⁺ hliih⁺ hi⁻ hlëëh⁺ ga⁻ lä⁻koh⁺ ga⁻
 hñiyy⁺ mah⁺ dsa⁻taayh⁺ ko⁻joh⁺ jee⁺ ja⁻.
 Hliih⁺ ga⁻ le⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺ lä⁻koh⁺ ga⁻ he⁺
 ma⁺ laay⁺ jää⁺. Lä⁻ja⁻ le⁺ ka⁻läh⁺ kih⁺ dsa⁻
 hi⁻ hlëëh⁺ hi⁻ tääh⁺ na⁺.

Øøh⁻ Jesús kyaah⁺ chooy⁺

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶Cheh⁺ ga⁻ Jesús kway⁻ juu⁺ kih⁺ dsa⁻
 he⁺, ma⁺ ga⁻lloo⁺ chooy⁺ kyaah⁺ øøyh⁺,
 ma⁺ hnøøy⁺ ma⁺ hlëëyh⁺ kyaah⁺ Jesús.
 Pero ka⁻hne⁻ ba⁺ ga⁻jøøy⁺. ⁴⁷Jaa⁻ hi⁻ ma⁺
 cheh⁺ jee⁺ ja⁻, na⁻jmeeyh⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús:
 —Hii⁻ maa⁺ kyaah⁺ kyaah⁺ øøh⁺ tääh⁺
 ka⁻hne⁻, hnøøy⁺ llay⁺ juu⁺ kyaah⁺ hne⁻.

⁴⁸Mah⁺ ga⁻jeeyh⁻ kih⁺ hi⁻ ga⁻jmeeh⁺
 juu⁺ he⁺:

—¿Hii⁻ na⁻, hi⁻ laa⁺ maa⁺ kyaan⁺? ¿Hii⁻
 na⁻, hi⁻ laa⁺ øøhn⁺?

⁴⁹Mah⁺ ga⁻jmeey⁻ lii⁻ kyaah⁺ gooy⁻ jee⁻
 ma⁺ tääh⁺ discípulo kyaay⁺ mah⁺ ga⁻jäyh⁺:

—Hi⁻ la⁻ ba⁺ he⁺ maa⁺ kyaan⁺, hi⁻ la⁻ ba⁺
 he⁺ øøhn⁺. ⁵⁰Jëeh⁺, lä⁻jëë⁺ hi⁻ jmee⁺ lä⁻
 hyoh⁻ dsë⁺ Tää⁺ kyaan⁺ hi⁻ gya⁺ gyuu^h,
 hi⁻ he⁺ ba⁺ dsa⁻më⁺ øøhn⁺, dsa⁻nüuh⁻
 øøhn⁺, hi⁺ maa⁺ kyaan⁺.

**Juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻koo⁻ la⁺ kih⁺
 dsa⁻ hi⁻ jñee⁻ mi⁻ju⁻**

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

13 Jmii⁺ ja⁻ ya⁻hëë⁺ Jesús cha⁻neh⁺,
 ngooy⁺ na⁻gyay⁻ cha⁻hoo⁺
 jmi⁻juuh⁺. ²Peer⁻ jwëë⁺ dsa⁻ ga⁻kuh⁺
 lä⁻ku⁺ lä⁻jii⁺ kiyh⁺, he⁺ ja⁻ ga⁻hey⁺ neh⁻
 na⁻moo⁺ mah⁺ ga⁻gyay⁻ jee⁺ ja⁻, hi⁻
 lä⁻jëë⁺ dsa⁻ ga⁻taah⁻ jee⁺ dsoo⁻. ³He⁻ja⁻
 ga⁻løøy⁺ hlëëyh⁺ dsa⁻ cha⁻miih⁻ nëë⁺ juu⁺
 na⁻hmää⁺. Ga⁻jäyh⁺:

—Jaa⁻ dsa⁻ ngoo⁻ ga⁻jñee⁻ mi⁻ju⁻. ⁴Jee⁻
 ngooy⁺ jñeey⁻ mi⁻ju⁻ ja⁻, ga⁻saa⁺ mi⁻
 ih⁻ cha⁻jwë⁺, he⁺ ja⁻ ya⁻nää⁺ ta⁺ ga⁻kuh⁺.
⁵Jyoh⁺ ka⁻läh⁺ mi⁻ju⁻ ga⁻saa⁺ në⁺ kuu⁺
 jee⁺ sa⁺ cha⁻ cha⁻miih⁻ gwaah⁺. He⁻ja⁻

chah⁺ ba⁺ ga⁻hya⁻, jëeh⁺, sa⁺ ma⁺ nøø⁺
 cha⁻miih⁻ gwaah⁺. ⁶Pero ma⁺ ga⁻hëh⁺ hy⁻
 oo⁻ ga⁻koo⁺. Jëeh⁺, miih⁻ ba⁺ jmoo⁺ ma⁺
 cha⁻, he⁺ ja⁻ ga⁻lä⁻kii⁺ chaah⁺. ⁷Hi⁺ jy⁻
 oh⁺ ka⁻läh⁺ mi⁻ju⁻ ga⁻saa⁺ jee⁺ chaah⁺
 too⁺. Ga⁻kwa⁺ ga⁻ chaah⁺ too⁺ ja⁻, he⁺ ja⁻
 ga⁻uu⁻ chaah⁺ kih⁺ jee⁺ na⁻too⁺. ⁸Hi⁺ jyoh⁺
 mi⁻ju⁻ ja⁻, ga⁻saa⁺ jee⁺ la⁻ hwa⁺ jmah⁺. He⁻
 ja⁻ ba⁺ ga⁻hii⁺, ga⁻kwa⁺ cha⁻miih⁻ mi⁺.
 Cha⁻ he⁺ ga⁻kwa⁺ hña⁻loo⁺ mi⁺ lä⁻koo⁻
 chaah⁺, cha⁻ he⁺ ga⁻kwa⁺ to⁻lo⁻gya⁻ dsë⁻
 gya⁺ mi⁺ hi⁺ jyoh⁺ ga⁻kwa⁺ gyi⁺gya⁺ mi⁺.
⁹Hi⁺ hnøø⁺ heeh⁺ juu⁺ la⁻, wa⁺ heeyh⁻ —
 ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

**Ga⁻jäh⁺ Jesús he⁻ kih⁺ ja⁻
 ga⁻kway⁺ juu⁺ na⁻hmää⁺**

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰Ma⁻ngëë⁻ ma⁻hlëëyh⁺ lä⁻ja⁻, ja⁻ga⁻
 ga⁻ya⁻jäh⁺ jnääh⁺ koo⁺ kiyh⁺ mah⁺ ga⁻chi⁻
 ih⁺ jnääh⁺:

—¿He⁻la⁻ hlëëh⁺ dsa⁻, kyaah⁺ juu⁺ na⁻h⁻
 mä⁺ jmah⁺?

¹¹Mah⁺ ga⁻jeeh⁻ Jesús juu⁺ kya⁺
 jnääh⁺:

—Hnä^h ba⁺ na⁻ngëh⁺ jwë⁺ lä⁻ngëeh⁺
 hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih⁺,
 he⁻ ma⁺ na⁻hmää⁺ jää⁺. Pero kih⁺ hi⁻ jñah⁺,
 sa⁺ cha⁻ jwë⁺ cha⁻ lä⁻ngëëy⁺. ¹²Lä⁻jëë⁺
 hi⁻ ngëë⁻ miih⁻, hi⁻ he⁺ hyoh⁺ hu⁺dsë⁻
 llu⁺ mah⁺ lä⁻ngëëy⁺ cha⁻ ga⁻miih⁻. Pero
 hi⁻ jmee⁻ ngëë⁻, lä⁻kye⁻ he⁺ ja⁻ llaa⁺ ba⁺.
¹³He⁻ja⁻ ba⁺ na⁻ he⁺ hlëëh⁺ jnih⁺ kyaah⁺
 juu⁺ na⁻hmää⁺. Jëeh⁺ jnä⁺ ba⁺ mi⁻nëy⁺
 mah⁺ sa⁺ jëëy⁻. Lle⁺ ba⁺ to⁻gway⁺, pero sa⁺
 nuuy⁻ ni⁺ lä⁻ja⁻ sa⁺ ngëëy⁺. ¹⁴Heh⁺ lä⁻
 ja⁻, lä⁻koo⁻ dsa⁻ngëë⁻ dsa⁻ na⁻, dsa⁻lä⁻te⁺
 lä⁻koo⁻ ga⁻jäh⁺ Isaia⁺ hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu⁺ kih⁺
 Dio:

Lä⁻nüuh⁺ ba⁺ kiyh⁺ pero sa⁺ lä⁻ngëëy⁺.
 Ma⁻ke⁺ he⁺ ga⁻ jëëy⁻, sa⁺ nä⁺ mi⁻nëy⁺.

¹⁵Jëeh⁺, hwëh⁻ tuh⁻dsë⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻
 na⁺.

Ma⁻jlë⁺ mi⁻nëy⁺, ma⁻jnë⁺ to⁻gway⁺.
 Mah⁺ lä⁻ja⁻ mo⁻so⁻ jëëy⁻, mo⁻so⁻ nuuy⁺,
 ni⁺ mo⁻so⁻ lä⁻ngëëy⁺.

Kih¹ he⁻ja⁻, sa⁺ dsa⁻jee^yh⁻ kyaah¹ jnä¹
mah¹ lää¹ jnih¹, ga⁺jäh¹ Dio.

¹⁶Peer⁺ llu¹ la¹ kyah¹ hnäh¹, jëeh¹ jnä¹
ba¹ mi⁻nëh¹ hnäh¹, hi⁺ nuuh⁻ ba¹ hnäh¹.
¹⁷Ma⁺ra⁺ ju¹dsöo¹ jwëëhn⁻ hnäh¹, jwëë¹
dsa⁻ hi⁻ ga⁻ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio, hi⁺ jwëë¹
ga⁺ dsa⁻ hi⁻ lluu¹ ma¹ hnøoy¹ ma¹ jëëy¹
he⁻ jëeh¹ hnäh¹ pero sa⁺ ga⁻jëëy¹. Hi⁺ ma¹
hnøoy¹ ma¹ nuuy¹ he⁻ nuuh⁻ hnäh¹ pero
sa⁺ ga⁻nuuy¹.

**Ga⁺jmeeh¹ Jesús juu¹ he⁻ hnøø¹ jäh⁻
juu¹ na⁻hmää¹ kih¹ hi⁻ na⁻jñee¹ mi¹ju⁻**

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸Nuu⁻ da¹ hnäh¹ ha⁻ lä⁻ hnøø¹ jäh⁻
juu¹ na⁻hmää¹ lä⁻koo⁻ la¹ kih¹ hi⁻ na⁻jñee¹
mi¹ju⁻. ¹⁹Wa⁺ra⁺ ga⁻nuu¹ jaa⁻ dsa⁻ juu¹
kih¹ Dio mah¹ sa⁺ lä⁻ngëëy¹, ma¹ja⁻ gwa¹
hi⁻ hlëëh¹ jnuuy¹ juu¹ he⁻ ma⁻na⁻jnääh¹
neh⁺ tuh⁻dsëy¹. Hi⁻ he¹ laa¹ lä⁻koo⁻ mi¹ju⁻
he⁻ ga⁺saa¹ cha¹jwë¹. ²⁰Heh¹ mi¹ju⁻ he⁻
ga⁺saa¹ në¹ ku¹ jee¹ sa⁺ cha⁻ cha⁻mi⁻
ih⁻ gwaah¹, lä⁻ja⁻ laa¹ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu¹
kih¹ Dio, jëë⁻ ba¹ dsëy¹ lä⁻ ma¹ to⁻në¹
ga⁻nuuy¹. ²¹Pero ko⁻hwëë¹ ba¹ ja⁻. Laay¹
lä⁻koo⁻ chaah¹ he⁻ ma¹ cha⁻ miih⁻ ba¹
jmoo¹. Wa⁺ra⁺ ga⁻jëëy¹ wi¹ o go⁻nää¹ dsa⁻
në¹ kiyh¹, kwaat¹ kih¹ juu¹ he⁻ ma⁻nu⁻
uy¹, lä⁻chah¹ ja⁻ dsa⁻täyh¹. ²²Heh¹ mi¹ju⁻
he⁻ ga⁺saa¹ jee¹ kih¹ chaah¹ toø¹, lä⁻ja⁻
laa¹ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu¹ kih¹ Dio mah¹ sa⁻
jmeey¹ ni⁻ miih⁻ ta¹ llu¹. Jëeh¹, kye⁻ gy⁻
ih¹ huu¹dsë¹ kih¹ jmi¹gyuu¹ la⁻ hi⁻ hnøoy¹
lä⁻chay⁻ cha⁻miih⁻ kuu¹ he⁻ja⁻ ga⁻hee¹
dsëy¹. Lä⁻jwë¹ ja⁻ dsa⁻uu¹ juu¹ kih¹ Dio
neh⁺ tuh⁻dsëy¹. ²³Pero mi¹ju⁻ he⁻ ga⁺saa¹
hwa¹ llu¹, lä⁻ja⁻ laa¹ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu¹ kih¹
Dio mah¹ ngëëy¹ ka⁻läh¹. He⁻ja⁻ dsa⁻k⁻
waa¹ juu¹ ja⁻ neh⁺ tuh⁻dsëy¹. Hi⁻ he¹ jmee¹
cha⁻miih⁻ ta¹ llu¹, lä⁻koo⁻ mi¹ju⁻ he⁻ kwa⁺
ma¹ hña¹loo¹, ma¹ to⁻lo⁻gya¹ dsë⁻gya¹,
ma¹ gyi¹gya¹.

**Juu¹ na⁻hmää¹ lä⁻koo⁻ la¹
kih¹ trigo kyaah¹ nuu⁻ hliih¹**

²⁴Ga⁻kwa¹ ga¹ Jesús jyoh¹ juu¹ na⁻h⁻
mää¹. Ga⁻jäyh¹:

—He⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih¹, jëeh¹
kwee⁻ kyaah¹ lä⁻koo⁻ ga⁻jmeey¹ jaa⁻ dsa⁻
hi⁻ ga⁻jñee¹ mi¹ju⁻ llu¹ hwa¹ kih¹. ²⁵Pero
ta¹ko⁻jiih¹ ma¹ na⁻gwii¹ dsa⁻ he¹, ja¹ dsa⁻
hi⁻ na⁻høøh¹ kiyh¹. Mah¹ ga⁻jñeey¹ mi¹ju⁻
hliih¹ jee⁻ na⁻jñee¹ mi¹ju⁻ llu¹, ja¹ ga⁻
ngayh¹. ²⁶Lä⁻koo⁻ ma¹ ga⁻kwa¹ chaah¹
mi¹ju⁻ llu¹ hi⁻ ga⁻løø¹ hwëë¹ wa⁻le¹ kih¹,
jee¹ ja⁻ ga⁻hya⁻ ka⁻läh¹ wa⁻nuu⁻ hliih¹
ja⁻. ²⁷Ja¹ ga⁻ga⁻nää¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ jmee⁻
ta¹ jee¹ ja⁻, na⁻chiyy¹ dsa⁻juu¹ ta¹ ja⁻:
“Dsa⁻jøøh¹, ¿ja¹ mi¹ju⁻ llu¹ ba¹ ja⁻ he⁻
ga⁻jñeeh¹ hwa¹ kyah¹? ¿Ha⁻ ba¹ ta¹ ja⁻
wa⁻nuu⁻ hliih¹ he⁻ ga⁻hya⁻ jee¹ ja⁻?”
²⁸He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ dsa⁻juu¹ ta¹ ja⁻: “Go⁻
ga⁻jñee¹ jaa⁻ hi⁻ na⁻høøh¹ kin¹.” “¿Che⁻
hnooh⁻ dsa⁻cheeh¹ jnääh¹?”, ga⁻jäh¹ moz⁻
he¹ siiyh¹. ²⁹“Jah⁻ha¹”, ga⁻jäh¹ dsa⁻juu¹
ta¹ ja⁻. “Wa⁺ra⁺ ga⁻cheh¹ hnäh¹ wa⁻nuu⁻
hliih¹ ja⁻, ha⁻ ga⁻che⁻ ga⁻cheh⁻ ka⁻läh¹
chaah¹ mi¹ju⁻ llu¹ ja⁻. ³⁰Kwa¹ jwë¹ wa⁻
kwa¹ ko⁻jøh¹ chaah¹ mi¹ju⁻ llu¹ kyaah¹
wa⁻nuu⁻ hliih¹ ja⁻, lä⁻jiih¹ lloo⁻ jmi¹ sooh⁺
ta¹. Ja¹ ga⁻ jwiin¹ hi⁻ chooh¹ ta¹: Hnäh¹
hnäh¹ to⁻në¹ wa⁻nuu⁻ hliih¹ mah¹ hñuu¹
hnäh¹ ma¹ koo⁻ chooh¹ mah¹ tøøh¹ hnäh¹
chá¹je¹. Ja¹ ga⁻ juuh¹ hnäh¹ mi¹ju⁻ llu¹ kin⁻
mah¹ llah¹ hnäh¹ høø¹ kih¹.”

**Juu¹ na⁻hmää¹ lä⁻koo⁻ la¹
kih¹ mi¹ju⁻ mostaza**

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹Ga⁻kway¹ jyoh¹ ka⁻läh¹ juu¹ na⁻h⁻
mää¹, ga⁻jäyh¹:

—He⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih¹,
jëeh¹ kwee⁻ lä⁻koo⁻ la¹ kih¹ koo⁻ mi¹ju⁻
mostaza he⁻ jngëë⁻ jaa⁻ dsa⁻ hwa¹ kih¹.
³²Mi¹ju⁻ ja⁻ pih¹ ga⁻ lä⁻koo⁻ jyoh¹ mi¹ju⁻
he⁻ cha⁻ jmi¹gyuu¹ la⁻. Pero wa⁺ra⁺
ga⁻hya⁻, dsa⁻kwa¹ ñii¹ ga⁻ lä⁻koh¹ ga⁻
jee¹ lä⁻jë¹ joh¹. Kwa⁺ goh¹ kih¹. He⁻

jā lā'kyē tā dsānāā' jmeeȳ sī nē sa'goh'.

**Juu' na'hmää' lä'koō
la' kih' levadura**

(Lc. 13:20-21)

³³ Ga'kway' jyoh' ka'läh' juu' he' na'hmää', ga'jäyh':

—He' jāā' Dio dsā lä'hih' kih', jeeh' kwee' lä'koō jmee' levadura he' kooh' jāā' dsa'mē'. Llay' cha'mīh' harin mah' kah'gwēyh' kyaah' levadura. Kyaah' lä'jā dsa'kwaā' lä' ga'dsa' tū'ka'.

**Ga'jäh' Jesús he' kih' jā
ga'kway' juu' na'hmää'**

(Mr. 4:33-34)

³⁴ Ga'lä'jē' juu' na' ga'hlēeh' Jesús kyaah' juu' na'hmää'. Sa' ga'hlēēyh' dsa' juu' jnā'hä'. Kyaah' juu' na'hmää' ba' ga'hlēēyh'. ³⁵ Lä'jā ga'la' mah' lä'te' lä'koō ga'hlēeh' dsa' hi' ga'ngēē' juu' kih' Dio llo'joo':

Hlēēhn' dsā, kyaah' juu' na'hmää' ba'. Jmeen' lä'kyūȳh' he' ma' na'hmää' jāā' lä'jīih' ma' ga'nōō' jmi'gyūū'.

**Juu' na'hmää' lä'koh'
la' kih' wa'nuu' hliih'**

³⁶ Jā'ga' ga'hih' Jesús juu' kih' dsa' mah' ga'hey' cha'neh'. Jee' jā ga'mi'jäh' jnāäh' koo' kiyh', mah' ga'ngīi' jnāäh' juu' kiyh':

—Jmeeh' juu' hee' hnōō' jāh' juu' na'hmää' kih' wa'nuu' hliih' he' ga'jnee' dsa' jee' na'jnāā' kih' dsa'.

³⁷ Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kyaā' jnāäh', ga'jäyh':

—Hi' jnee' mi'ju' llū' na', he' jā hnōō' jāh' Hi' ga'lēē'ngo' la' ba' he'. ³⁸ Jee' jmee' dsa' ta', he' jā hnōō' jāh' jmi'gyūū' la' ba' jā. Mi'ju' llū' jā, he' jā hnōō' jāh' dsa' hi' na'jnāā' kih' ya'jwīi' ba' he'. Wa'nuu' hliih' jā, he' jā hnōō' jāh' dsa' kyaā' dsa' hlēēh' ba' he'. ³⁹ Dsa' hñaa' dsē' hi' ga'jnee' wa'nuu' hliih' jā,

hi'sa'llu' ba' he'. Jmīi' he' chooh' dsa' ta' jā, he' jā la' kwaat' jee' llaā' jmi'gyūū' ba' jā. Hi' chooh' ta' jā, la' kwaat' ángele ba' he'. ⁴⁰ Lä'koō jūūh' dsa' wa'nuu' hliih' mah' jēy' cha'je', he' jā hnōō' jāh' lä'koō le' jee' llaā' jmi'gyūū'.

⁴¹ Hi' ga'lēē'ngo' la' chee' ángele kyaay' lä'kaā' jee' jmeey' hih' mah' jōōȳh' lä'jēē' hi' jmee' he' hliih' hi' lä'jēē' hi' hñaa' dsē' ka'läh'. ⁴² Jā'ga' jwāāy' neh' hwīi' jee' hä' je'. Jee' jā ki'hooyh' mah' jūūy' cha'jay'. ⁴³ Pero lä'jēē' hi' llūū', lä'jnā' jmēē' kiyh' lä'koō jmēē' kih' hyoo' jee' la' ya'jwīi' kih' Tää' jnān'. Hi' hnōō' heeh' juu' la', wa' heeyh'.

**Juu' na'hmää' lä'koō la'
kih' kuu' he' na'hoo'**

⁴⁴ He' jāā' Dio dsā lä'hih' kih', jeeh' kwee' kyaah' kuu' he' na'hoo' hwa' kih' dsa'. Wa'ra' ga'jnōōh' jāā' dsa' kuu', ma'jā hooy' ka'läh'. Peer' chaay' llū' dsaayh' dsa'hnīy' lä'jē' he' cha' kiyh' mah' lay' hwa' jee' na'hoo' kuu' jā.

**Juu' na'hmää' lä'koō la'
kih' koō kuu' he' hmooh'**

⁴⁵ Lä'jā ka'läh', he' jāā' Dio dsā lä'hih' kih', jeeh' kwee' lä'koō jmee' jāā' dsa' hi' hñīi' lōō', hnooyh' kuu' he' la' na'hñaa'. ⁴⁶ Wa'ra' ga'jnōōȳh' koō kuu' he' hmooh', hnīiy' lä'jē' he' cha' kiyh' mah' lay' kuu' jā.

Juu' na'hmää' lä'koō la' kih' sa'hma'

⁴⁷ He' jāā' Dio dsā lä'hih' kih', jeeh' kwee' kyaah' koō sa'hma' he' jwā' dsa' cha'jmīi', mah' jōōȳh' cha'mīi' nēē' hmooh'. ⁴⁸ Wa'ra' ga'kah' sa'hma' jā, sēēh' dsa' ta' jee' dsoo'. Jee' jā dsa' taayh' lleeyh' hmooh' he'. Taayh' hi' llūū' neh' sa'mīi' mah' beey' jah' hi' sa' jmāā' kyēhn'. ⁴⁹ Lä'jā le' wa'ra' ga'tē' jee' llaā' jmi'gyūū'. Ya'nāā' ángele mah' hwēēy' dsa' hi' hlēēh' jee' kih' hi' llūū'.

⁵⁰Ma'ja⁻ jwääy¹ neh⁺ hwii¹ jee⁺ hä⁻ je⁻.
Jee⁺ ja⁻ ki⁻hooyh¹ mah¹ juuy¹ cha⁻jay¹.

**Ta⁻jwoh¹ hi⁻ kyuu^h
juu¹ hmëë⁺ hi⁻ juu¹ ma⁻gyuh⁻**

⁵¹Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁺:

—¿Che⁻ ma⁻lä⁻ngëeh¹ hnäh¹ lä⁻jë⁺ juu¹
na[?]

He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ lä⁻jëë⁺:

—Jaah⁻, Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺.

⁵²Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús ka⁻lä⁻h¹ siiyh⁺:

—Lä⁻jëë⁺ ta⁻jwoh¹ kya¹ ley⁻ hi⁻
ma⁻lä⁻tëë⁺ lä⁻koø⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻
kih¹, laay¹ lä⁻koø⁻ jaa⁻ juu¹ hne¹ hi⁻ høø⁻
he⁻ la⁻ hmooh¹ he⁻ ma⁻gyuh⁻ lä⁻kye⁻ kih¹
he⁻ hmëë⁺. He⁻ja⁻ ba⁻ liyh⁺ heeyh¹ dsa⁻
lä⁻to¹ nëë¹ he⁻ la⁻ hmooh¹ kih¹.

Dsa⁻goo¹ Jesús ga⁻lä⁻høøyh⁻ kih¹

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³Ma⁻ngëë⁺ ma⁻kwa¹ Jesús lä⁻jë⁺ juu¹
na⁻hmää⁺, ja⁻ga⁻ ngaayh¹. ⁵⁴Ma¹ ga⁻l-
laayh¹ jwii⁻ kih¹, ga⁻løøy¹ mi⁻tëëy⁺ dsa⁻
neh⁺ gwah⁺ kih¹ dsa⁻ judiu. Peer⁺ ga⁻-
taah¹ dsa⁻ he⁻ jëë⁻ dsah⁺, ma¹ ga⁻nuuy¹
ha⁻ lä⁻ hlëëyh⁺. He⁻ja⁻ ga⁻hlëeh¹ dsa⁻ he⁻
kiyh¹:

—¿Ha⁻ ma⁻mi⁻tëë⁻ hi⁻ na⁻, he⁻ hlëëyh⁺
lä⁻na⁻? ¿Ha⁻ ma⁻mi⁻tëëy⁻ he⁻ jmeey⁺ he⁻
juh¹ gaa⁻ ka⁻läh¹? ⁵⁵¿Che⁻ ja⁻ joø¹ të⁻h-
ma¹ hi⁻ na⁻? ¿Ja¹ María chee⁻ chooy¹?
¿Che⁻ ja⁻ øøyh¹ Jacobo, José, Simón,
Juda? ⁵⁶¿Ja¹ dsa⁻më⁻ øøh¹ hi⁻ na⁻, tääh¹
kyaah¹ jne¹ jee¹ jwii⁻ la⁻? ¿Ha⁻ ta⁻ gwa¹
kiyh¹ lä⁻jë⁺ he⁻ jmeey⁺ lä⁻na⁻?

⁵⁷Ga⁻lä⁻høøyh⁻ kih¹ Jesús. He⁻ja⁻
ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁺:

—Heeh⁺ ba⁻ dsa⁻ kih¹ hi⁻ ngëë⁺ juu¹ kih¹
Dio hi⁻ go⁻nää⁺ jee¹ jyoh¹. Pero wa⁻ra⁻
ya⁻hëë¹ jaa⁻ hi⁻ ngëë⁺ juu¹ kih¹ Dio ja⁻ba⁻
jee¹ jwii⁻ gooy¹, jee¹ ja⁻ sa⁻ hnää¹ dsih¹, ni⁻
hi⁻ chaa⁻ cha⁻neh⁺ kih¹, sa⁻ lä⁻hnääy¹.

⁵⁸Sa⁻ ga⁻jmeey¹ cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻-
gaa⁻ jee¹ ja⁻, kih¹ he⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻dsøø⁻ dsë⁺
dsa⁻gooy¹ kih¹.

**Jee⁺ la⁻ jäh¹ ha⁻ lä⁻ ga⁻juu¹
Jwaa⁻ hi⁻ ma⁻ choo⁻ jmii⁻**

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

14 Jii⁻ ja⁻, Herode hi⁻ ma¹ jmeë⁻
hih⁺ hwa¹ Galilea, ga⁻nuuy¹ kih¹
Jesús ha⁻ lä⁻ ma¹ jmeey⁺ jee¹ ja⁻. ²He⁻ja⁻
ga⁻jäh¹ siiyh⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ ma¹ jmeë⁻ ta⁻he⁻
kiyh¹:

—Hi⁻ he⁻ oo⁺ Jwaa⁻ hi⁻ ma⁻ choo⁻ jmii⁻
hi⁻ ma⁻lä⁻jiih⁻ jee¹ kih¹ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu¹.
He⁻ja⁻ ba⁻ na⁻, he⁻ kyey⁻ cha⁻miih⁻ bë⁻
he⁻ kyaah¹ jmeey⁺ he⁻ juh⁻gaa⁻.

³He⁻ ba⁻ Herode ga⁻jmeë⁻ hih⁺ jää¹,
ga⁻saah¹ dsa⁻ Jwaa⁻ mah¹ ga⁻hñuuyh⁻
kyaah¹ caden⁻, ga⁻taayh⁻ neh⁻ñe¹ dsøø⁻
kih¹ Herodía. Herodía ma¹ laa¹ më⁻ Fe-
lipe, he⁻ ba⁻ dsa⁻ñuu^h øøh¹ Herode.
⁴Jëëh¹, ga⁻jäh¹ Jwaa⁻ ga⁻siiyh⁺ Herode:

—Sa⁻ lle⁻ kih¹ he⁻ ma⁻kyaah¹ më⁻
dsa⁻ñuu^h øøh¹.

⁵Ma¹ hnøø¹ Herode ma¹ jngëeh¹ Jwaa⁻.
Pero sa⁻ ga⁻tuu⁻ dsëy¹ ma¹ jngëëyh¹, kih¹
he⁻ ma¹ gayh⁺ dsa⁻. Jëëh¹, kih¹ dsa⁻
hih¹ Jwaa⁻ he⁻ ma¹ laay¹ jaa⁻ hi⁻ ma¹
ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio. ⁶Lä⁻ ma¹ ga⁻hya⁻
Herode ji⁻ñe⁻, ga⁻jmeey¹ koø⁻ jmii⁻ juuh⁻.
Jee¹ ja⁻ ga⁻he¹ jo⁻mii⁻ Herodía jmeë⁺ ja⁻
cha⁻në⁻ dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ jee¹ jmii⁻ ja⁻.
Peer⁺ ga⁻tih¹ dsë¹ Herode. ⁷Kih¹ he⁻ja⁻,
ga⁻tääy⁻ hñiiy¹ kway¹ wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻
he⁻ ma¹ ngii¹ chih⁻më⁻ he⁻. ⁸Chih⁻më⁻
he⁻ ga⁻jmeë⁻ lä⁻koø⁻ te¹ juu¹ he⁻ ga⁻taah⁻
chooy¹. He⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁺ Herode:

—Kwëeh¹ jnä⁻ jee¹ la⁻ mi⁻lle⁻ Jwaa⁻ hi⁻
ma⁻ choo⁻ jmii⁻, na⁻hä⁻ neh⁺ koø⁻ wii¹.

⁹He⁻ja⁻ ga⁻lä⁻meeh⁺ dsë¹ Herode. Pero
ma⁻tääy⁻ hñiiy¹ kway¹ cha⁻në⁻ hi⁻ na⁻-
teeh¹ kyaay¹, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey¹ mada⁻
kih¹ hløø¹ mah¹ kwëëyh¹ chih⁻më⁻ he⁻
ma¹ ngiiy¹ ja⁻. ¹⁰Ga⁻jmeey¹ hih⁺ hløø¹
he⁻ na⁻kuy⁻ lle⁻ Jwaa⁻ jee¹ ma¹ hääy¹
neh⁻ñe¹. ¹¹Mah¹ na⁻kiiy¹ mi⁻lle⁻ Jwaa⁻
na⁻hä⁻ neh⁺ koø⁻ wii¹, ga⁻kwëëyh¹ chi-
h⁻më⁻ he⁻. Hi⁻ chih⁻më⁻ he⁻ ga⁻ngëëy¹
chooy¹. ¹²Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻lla⁻nää¹

discípulo kyaay¹, ga²kooy¹ hnoo¹ kih¹ Jwaá² mah¹ na¹hooy². Jā²ga² na¹nāy¹ na¹jmeeyh¹ juu¹ kih¹ Jesús.

Ga²āāh² Jesús hñaa² mil dsa²nūuh²

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³Ma² ga²nuu² Jesús juu¹ jā², ga²hey¹ neh² na¹moo², ngooy¹ ta² hwa¹ ki¹ jee² sa² kwa² ni² miih². Ma² ga²nuu² dsa²ngooy¹ ta² jā², ga²hwēy¹ jee² jwī¹ kiyh¹ mah¹ ga²nāy¹ jwē² tiy² ta² jee² ngoo¹ Jesús. ¹⁴Lā² ma² ya²hēy¹ neh² na¹moo² jā², ga²jēy¹ jwē² dsa² hī² ma² tāāh² jee² jā². Ga²lā²nīh² dsēy¹ kih¹ dsa² he². Mah¹ ga²mi²hlāy¹ hī² dsaah². ¹⁵Ma² ga²hloo² jmī¹ jā², ga²ya²jāh² jnāāh¹ koo² kih¹ Jesús mah¹ ga²chi¹h jnāāh¹:

—Ma²ngoo¹ ga²hloo² ba² la², hwa¹ ki¹ jmah¹ ba² jee² la². Chi¹h dsa² wa²lla²nāy¹ lā²kaā² jāh² la², wa²lla²lāy¹ he²kuyh².

¹⁶—Sa² jmee² bii² dsa²nāy¹ dsa²lāy¹. Hnāh² ba² kwēēh² hnīh² he² kuyh² —ga²jāh² Jesús.

¹⁷—Sa² cha² ga² he² kye² jnāāh¹. Kye² jnāāh¹ ma²la² hñā² he²nīih² kyaah¹ uu¹ hmoo¹ ba² —ga²chi¹h jnāāh¹.

¹⁸He² jā² ga²jāh² Jesús:

—Ya² ka² ta² la².

¹⁹He² jā² ga²jmee² Jesús mada², mah¹ dsa²taah² dsa² nē² nuu². Ga²kay¹ lā²jē² hñā² he²nīih² jā² kyaah¹ lā²uu² hmoo¹ he². Ma²jā² ga²jēy¹ ta² gyūuh¹, ga²kway¹ ti²hmaah¹ kih¹ Dio. Jā²ga² ga²llaay¹ he²nīih² jā², ga²kwēy¹h jnāāh¹ discípulo kyaay¹, mah¹ ga²ti² ga²llooh¹ jnāāh¹ kih¹ lā²jē² dsa² he². ²⁰Ga²lā²jē² dsa² ga²kuh¹ lā²jīih¹ ga²kēy¹. Jwī¹ he²nīih² he² ga²cha¹ jā² kyaah¹ kih¹ hmoo¹, ga²kah¹ ga²gya²to² sa²mi¹h. ²¹Jee² lā²jē² hī² ga²kuh¹ he² tee² koo² hñā² mil dsa²nūuh². Ni² sa² na²hee¹ ni² jā² dsa²mē² ni² chih² ka²lāh².

Ga²ngē² Jesús nē² jmī¹

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²²Ma²ngēē² he² jā², ga²jāh² Jesús siiyh² jnāāh¹:

—Ma²le² go²nāāh¹ hnāh² jā², jyoh¹ jwoo¹ jmī¹jūuh² kyaah¹ na¹moo² ta²ko²jīih¹ hīhn² juu¹ kih¹ dsa² la². Jā²ga² niin² hñiin².

²³Ma² la² ma²hiyh¹ juu¹ kih¹ lā²jē² dsa²hī² ma² tāāh² he², jā²ga² ga²wīi¹ Jesús hñīi² ta² lle²moh² na¹ngi¹y kiyh¹ kih¹ Dio. Ma²ngoo² ga²nuu², lā² ma²gyay¹ ba² lle²moh² jā². ²⁴Ta²ko²jīih¹ jā², ma²lloo¹ to²d-saah² jmī¹ na¹moo² jā² hī² ma²hlūh² jmī¹ ma² dsa²jnooh¹ dsoh² na¹moo², jēēh², ma²jmee² koo² lle² tā² he² ma²gwa² ta² jee² ga²nāy¹. ²⁵Ta²la² ya²jnā², ngoo¹ Jesús ta² jee² ga²nāy¹ jā², ngēy² jwē² nē² jmī¹. ²⁶Lā²ko² ma² ga²jēē² jnāāh¹ ngēy² nē² jmī¹, ga²jwaah¹ jnāāh¹ jwē²te. Ga²tøøh¹ jnāāh¹ mi¹h, ga²jāh² jnāāh¹:

—Dsa² lle² ba² na².

²⁷Chah² ba² ga²hlēēh² Jesús kyaah¹ jnāāh¹:

—Ta² wa² gah¹ hnāh², jnā² ba² la² —ga²jāy¹h.

²⁸Mah¹ ga²jāh² Pee² siiyh²:

—Dsa²jøøh¹ kyaan², cher¹mah¹ hne² ba² na², jmee² hih² ngēn² nē² jmī¹ mah¹ niin² jee² cheh¹ na².

²⁹Mah¹ ga²jāh² Jesús siiyh²:

—Ñā² jā².

Mah¹ ga²jñāa¹ Pee² neh² na¹moo² ga²løøy¹ ngēy² nē² jmī¹ ta² jee² cheh¹ Jesús. ³⁰Ma² ga²jēy¹ tā² jwē²te lle², ga²lā²goyh². Jā² hñīih¹ ga²løø¹ ga²hmāy¹ cha²jmī¹. Mah¹ ga²hooyh¹ kī¹gaa², ga²jāy¹h:

—Lāā² jnā², Dsa²jøøh¹ kyaan².

³¹Lā²chah² jā² ga²hīi¹ Jesús goo² ga²saay¹, mah¹ ga²siiyh²:

—jKø¹hī¹pih¹ go²te¹ ba² ma²lā²dsoo¹ hoh² hne² dsa²nūuh²! ¿He² la² ma²jeh² hoh²?

³² Lā⁺koō⁻ ma⁺ ga⁺taayh^h lā⁺uuy^h neh⁺ na⁺moo⁺ jā⁻, ga⁺hna⁺ go⁻te⁺ lle⁺ tā⁺ jā⁻.
³³ Ma⁻la⁻ ya⁻nøø⁺ jnääh⁺ hī⁻ ma⁺ tääh⁺ neh⁺ na⁺moo⁺ jā⁻, ga⁺juuh⁺ jnääh⁺ jné⁺ jnääh⁺ cha⁻né⁺ Jesús, mah⁺ ga⁺chiih⁺ jnääh⁺:

—Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺ laah⁺ Joō⁺ Dio.

Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús dsa⁻dsaah⁺ hī⁻ ma⁺ chaa⁻ hwa⁺ Genesaret

(Mr. 6:53-56)

³⁴ Lā⁺koō⁻ ma⁺ ga⁺haay⁻ jmi⁻jūuh⁻ jā⁻, ga⁺lla⁻näay⁺ hwa⁺ Genesaret. ³⁵ Dsa⁻ hī⁻ ma⁺ tääh⁺ hwa⁺ jā⁻ ga⁻lā⁻kyuuy⁺ Jesús, he⁻jā⁻ ga⁻lā⁻cha⁺ juu⁺ lā⁻kaa⁺ hwa⁺ jā⁻. He⁻jā⁻ na⁻jää⁺ dsa⁻ dsa⁻dsaah⁺ kyaa⁺ jee⁺ ma⁺ hääh⁺ Jesús. ³⁶ Hi⁻ ga⁺chuuy⁺ kyaah⁺ Jesús mah⁺ kway⁺ jwé⁺ su⁺ cha⁺goo⁻ dsa⁻dsaah⁺ he⁺ cha⁻hee⁺ sa⁻hmiih⁻ kiyh⁺. Hi⁻ lā⁻jēē⁺ hī⁻ ga⁺tēē⁺ su⁺ sa⁻hmiih⁻ kiyh⁺ ma⁻hlaa⁺ bih⁺ jā⁻.

Lā⁻jē⁻ he⁻ jmee⁻ dsa⁻lā⁻sah⁺ dsa⁻

(Mr. 7:1-23)

15 Ga⁺lla⁻nää⁺ ko⁻llaa⁺ fariseo hī⁻ ga⁺lla⁻nää⁺ ko⁻llaa⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley hī⁻ ma⁺ chaa⁻ Jerusalén ga⁻ya⁻jäyh⁺ kih⁺ Jesús, mah⁺ ga⁺siiyh⁺:

² —¿He⁻la⁻ sa⁻ mi⁻te⁺ discípulo kyaah⁺ lā⁻jē⁻ he⁻ tēē⁺ jmee⁻ dsa⁻ ma⁺gyuh⁻ hī⁻ ma⁺ tääh⁺ llo⁺joo⁺? Jēēh⁺, sa⁻ gyiyh⁻ gooy⁻ jää⁺ jā⁻ ga⁺ kuh⁺hiyh⁺.

³ Mah⁺ ga⁺jēeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺ ga⁺siiyh⁺:

—Hnäh⁺ ka⁻läh⁺ ¿he⁻la⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ ta⁻ koo⁺ mada⁺ kih⁺ Dio mah⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ lā⁻koō⁻ te⁺ he⁻ tēēh⁺ hnäh⁺ ba⁺?
⁴ Jēēh⁺, ga⁺jäh⁺ Dio: “Jmee⁻ hnaah⁺ maa⁺ kyaah⁺ tääh⁺ kyaah⁺. Hī⁻ jwä⁺ dso⁻jwi⁺ kih⁺ cho⁺jmi⁺, hī⁻ he⁺ wa⁺ juu⁺ go⁻te⁺.”
⁵ Pero lā⁻la⁻ ba⁻ jwah⁺ hnäh⁺: “Jaa⁻ dsa⁻ le⁺ siih⁺ cho⁺jmi⁺, sa⁻ cha⁻ he⁻ kwēēhn⁻ hnäh⁺. Jēēh⁺, lā⁻jē⁻ he⁻ cha⁻ kin⁺ he⁻ kyaah⁺ ma⁺ jmeen⁻ be⁺ kyah⁺, ma⁻kwēēhn⁻ Dio ba⁺ jā⁻.”
⁶ Kih⁺ jaa⁻ hī⁻ jäh⁺ lā⁻jā⁻, jwah⁺ hnäh⁺ mo⁻so⁻ jmee⁻ bi⁺ jmeey⁺ be⁺ kih⁺

cho⁺jmi⁺. Lā⁻jā⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ sa⁻ kyēē⁺ mada⁺ kih⁺ Dio, kih⁺ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ lā⁻koō⁻ te⁺ he⁻ tēēh⁺ hnäh⁺ jmeeh⁻ ba⁺.
⁷ Peer⁻ ta⁻juuh⁺ hnäh⁺. Lā⁻koō⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ na⁻, jēeh⁺ kwee⁻ kyaah⁺ he⁻ ga⁻h⁻lēēh⁺ Isaía llo⁺joo⁺, lā⁻koō⁻ ma⁺ ga⁺jäyh⁺:
⁸ Dsa⁻ la⁻, koō⁻ jäh⁺ bih⁺ hnäy⁺ jnä⁺.

Pero ta⁻ jee⁺ jyoh⁺ ba⁺ hä⁺ hu⁻dsē⁺ kiyh⁺.
⁹ Sa⁻ jmää⁺ ni⁻ miih⁻ he⁻ jmeey⁺ hnäy⁺ jnä⁺.

Lā⁻jē⁻ he⁻ mi⁻tēēy⁺ dsa⁻, la⁺ mada⁺ kih⁺ dsa⁻ ba⁺, ga⁺jäh⁺ Dio.

¹⁰ Jā⁻ga⁺ ga⁺tēēh⁺ Jesús lā⁻jēē⁻ dsa⁻, ga⁺siiyh⁺:

—Nuū⁻ da⁻ hnäh⁺ kwee⁻ mah⁺ lā⁻ngēēh⁺ hnäh⁺.
¹¹ Sa⁻ mi⁻sah⁺ dsa⁻ hñii⁺ kyaah⁺ lā⁻jē⁻ he⁻ tooyh⁻ hooy⁺. Lā⁻jē⁻ he⁻ hwēē⁻ hoo⁺ dsa⁻, he⁻ jā⁻ ba⁺ kyaah⁺ mi⁻sah⁺ hñiiy⁺.

¹² Jā⁻ga⁺ ga⁺ya⁻jäh⁺ jnääh⁺ koo⁺ kih⁺ Jesús mah⁺ ga⁺ngii⁺ jnääh⁺ juu⁺ kiyh⁺:

—¿Che⁻ ma⁻lā⁻leeh⁺ he⁻ sa⁻ ma⁻tih⁺ dsē⁺ dsa⁻ fariseo lā⁻koh⁺ ma⁺ ga⁻nuuy⁺ ma⁻hlēēh⁺ lā⁻jā⁻?

¹³ Mah⁺ ga⁺jēeh⁻ Jesús juu⁺ kyaa⁺ jnääh⁺, ga⁺jäyh⁺:

—Lā⁻jē⁻ chaah⁺ hma⁻ he⁻ sa⁻ ga⁻tää⁺ Tääh⁺ kyaan⁺ hī⁻ gya⁺ gyuuh⁺, lloo⁻ jmi⁺ dsa⁻cheeh⁺ lā⁻kye⁻ jmoo⁺ kih⁺.
¹⁴ Ta⁻ jmee⁻ hnäh⁺ he⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺. Laay⁺ lā⁻koō⁻ dsa⁻tuū⁺ hī⁻ jää⁺ jñah⁺ dsa⁻tuū⁺. Cher⁺ mah⁺ jaa⁻ hī⁻ tuū⁺ jää⁺ jñah⁺ hī⁻ tuū⁺, lā⁻uu⁺ täh⁺ neh⁺ koō⁻ too⁻.

¹⁵ Mah⁺ ga⁺ngii⁺ Pee⁺ juu⁺ kiyh⁺, ga⁺jäyh⁺:

—He⁻ hnøø⁺ jäh⁺ juu⁺ na⁻hmää⁺ he⁻ ma⁻kwah⁺ na⁻.

¹⁶ He⁻jā⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús:

—¿Che⁻ ni⁻ hnäh⁺ ka⁻läh⁺ sa⁻ ma⁻lā⁻ngēēh⁺ hnäh⁺?
¹⁷ ¿Che⁻ sa⁻ ngēēh⁺ hnäh⁺, lā⁻jē⁻ he⁻ dsa⁻tooh⁺ hoo⁺ jné⁺, dsoo⁻ neh⁺ tuh⁻ ba⁺ jné⁺, jā⁻ga⁺ hwēē⁻ ka⁻läh⁺ dsoo⁻ ta⁻ cha⁻si⁺?
¹⁸ Pero lā⁻jē⁻ he⁻ hwēē⁻ hoo⁺ dsa⁻, gwa⁺ neh⁺ tuh⁻dsēy⁺ ba⁺ jā⁻. He⁻ jā⁻ ba⁻ na⁻ he⁻ mi⁻sah⁺ dsa⁻ hñii⁺.
¹⁹ Jēēh⁺, neh⁺ tuh⁻dsē⁺ ba⁺ dsa⁻

hwēē lā-jē hūdsē hliih, hi lā-jā-
ka-lāh he jngēēyh dsa, hi na-jēē-
goo-kaayh hi-lā-kyaa jñah, hi sa-
na-jēē-goo-kaayh wa hi-cha hi-
jmeey hii, jmeey-dsoo he la juu-
ta juu, hi hlēēyh wiī kih dsa-kyaa¹.
²⁰ Lā-jē he na ba he mi-sah dsa.
Pero he kuh dsa-lā ma-soh jā-ba-
gooy, sa mi sayh hñiiy.

Jaa dsa-mē chaa-uu
ga-heeh kih' Jesús

(Mr. 7:24-30)

²¹ Jā-ga ya hēē Jesús jee jā, ngooy¹
jāh kih' jee jwiī Tiro kyaah Sidón.
²² Lā-chah jā, ja jaa dsa-mē cananea
ma tooyh miih, ma jāyh:

—Dsa-jōoh kyaan, hne laah sa ju-
kih David, wa lā-nih hoh jnā. Peer-
cha-miih wiī jēē chih-mē kyaan,
jmeeh jmi-le hliih.

²³ Pero ni koo sa ga-jēeh Jesús
kiyh. Mah ga-mi-jāh jnāah discipulo
koo kiyh, ga-chuu jnāah cha-miih-
kyaa¹, ga-chiih jnāah:

—Hēē kih dsa-mē na mah wa
llaayh. Miih tooyh miih kaah kya¹
jnāah.

²⁴ He jā-ga-jāh Jesús:

—Ga-chee Dio jnā mah jmeen be
kih dsa-israelita ba. Hi he la-lā-koo-
borrego hi na hēē.

²⁵ Jā-ga ja dsa-mē he ga-juuyh jnēy
cha-nē Jesús mah ga-jāyh:

—Kwa be kin, Dsa-jōoh kyaan.

²⁶ Mah ga-jēeh Jesús juu kiyh,
ga-siiyh:

—Sa llu he jnuuhn he kuh chih-
mah kwēehn dsii —ga-jāh Jesús
siiyh.

²⁷ He jā-ga-jāh dsa-mē he:

—Dsoo ba kyah, Dsa-jōoh kyaan.
Pero ma-ra he lih ba dsii jwi he-
dsa-saa nē na-mes kih dsa-juuy.

²⁸ He jā-ga-jāh Jesús ka-lāh:

—Peer cha-miih ma-lā-dsoo hoh
hne, dsa-mē. Wa le ba kyah lā-koh
hnooh —ga-jāh Jesús siiyh.

Lā-chah jā-ga-hlaa chih-mē kyaay.

Ga-āāh Jesús kyeē mil dsa-nūuh

²⁹ Ya hēē Jesús jee jā, ga-llooy¹ ta-
cha-hoo jmi-juuh he hla-hwa Galilea.
Hi ga-wiyy koo lle-koh, mah ga-gyay-
jee jā. ³⁰ Hi ya-nāā koo kiyh jwēē
jwēte dsa hi-ma jāā hi-jluuh, hi-
tuu, hi koo, dsa-tūuh, hi jwēē ga-
jñah dsa-dsaah, na-jāy huu tiī Jesús.
Hi lā-jā-ga-mi-hlāy lā-jēē hi-dsaah
he. ³¹ Ma ga-jēē dsa, hlēēh dsa-
koo, ma lih ma-goo dsa-tūuh, ma-
ga-nāā dsa-jluuh, ma-jēē dsa-tūuh, he-
ja-ga-lā-dsa dsa, mah ga-jmeey
juuh kih Dio kya¹ dsa-Israel.

³² Ma-ngēē he jā, ga-jōoh Jesús
jnāah mah ga-siiyh:

—Peer dsa-lā-nih dsen kih lā-jēē
dsa hi-tāāh la. Jēēh ma-hya hne-
jmi jmeey ko-jōh kyaah jnā. Sa-cha-
ni miih he kuyh. Sa hnoon hēen-
kiyh lā-ma-kyoyh na, le ga-che-
ga-hwaay cha-jwē jee dsa-nāy.

³³ He jā-ga-jāh jnāah:

—¿Ha ba dsa-kye jnāah he kuh-
jwēē dsa-heh hwa kii la? Joh sa-
hnō mah kēē lā-jēē dsa la.

³⁴ He jā-ga-ngii Jesús juu kya¹
jnāah:

—¿Joh he-niih kye hñah? —
ga-jāyh.

—Gyii ba, kyaah miih hmooh pih
—ga-chiih jnāah.

³⁵ He jā-ga-jmeē Jesús mada mah
wa dsa-taah lā-jēē hwa. ³⁶ Ga-kay
lā-jēē gyii he-niih jā kyaah hmooh-
pih he. Ga-kway tihmaah kih Dio.
Jā-ga-ga-llaay he-niih jā, ga-kwēyh
jnāah mah ga-ti ga-llooh jnāah kih
lā-jēē dsa. ³⁷ Ga-kuh dsa-llu lā-jiih
ga-kēy. Ma ga-la kiyh, ga-kah ga-
gyii sa-miuh jwi he ga-chaā jā.

³⁸Lä⁺jëë⁺ hī⁻ ga⁻kuh⁻ jee⁺ ja⁻ tee⁺ koo⁻ kyeë⁺ mil dsa⁻ñuuh⁻. Ni⁺ sa⁺ na⁻hee⁺ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻më⁺ ni⁻ chih⁻ ka⁻lä⁺h⁺. ³⁹Ja⁻ga⁻ ga⁻hīh⁺ Jesús juu⁺ kih⁺ dsa⁺, ga⁻hey⁺ neh⁺ na⁻mo⁺, mah⁺ ga⁻haay⁺ jmi⁻juu⁻ngooy⁺ ta⁻ hwa⁺ Magdala.

**Dsa⁻ fariseo ma⁺ hnøoy⁺ jmee⁺
Jesús koo⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻**

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

16 Ma⁺ ga⁻lloo⁺ ta⁻ hwa⁺ ja⁻, ga⁻la⁻nää⁺ fariseo kyaah⁺ saduceo mah⁺ kay⁺ dsë⁺ Jesús. Ga⁻ngi⁺y⁺ ma⁺ jmee⁺ Jesús koo⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻ he⁻ ma⁺ jä⁻ gyuu⁺h⁺. ²Pero ga⁻jëeh⁻ Jesús juu⁺ kih⁺, ga⁻jäy⁺h⁺:

—Wa⁻ra⁻ ga⁻nuu⁻ jmi⁺, jawah⁺ hnäh⁺: “Llu⁺ ba⁺ la⁺ jii⁻ jä⁻ la⁻, jëeh⁺ gyuu⁺ ba⁺ gyuu⁺h⁺”, jawah⁺ hnäh⁺. ³Mah⁺ ta⁻la⁻ tiih⁻ jawah⁺ hnäh⁺: “Hi⁺ goo⁻ jä⁻ lle⁺, jëeh⁺ gyuu⁺ gyuu⁺h⁺ mah⁺ na⁻hi⁺h⁺”, jawah⁺ hnäh⁺. Peer⁺ ta⁻juu⁻h⁺ hnäh⁺. Leh⁺ ba⁺ hnäh⁺ lleh⁺ hnäh⁺ juu⁺ ha⁻ lä⁻ jmee⁺ koo⁻ jmi⁺ koo⁻ jmi⁺ lä⁻koo⁻ la⁺ gyuu⁺h⁺. Mah⁺ sa⁺ kye⁺h⁺ hnäh⁺ kwaat⁻ hee⁻ ga⁻ na⁻ dsa⁻la⁻ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺. ⁴He⁻ ba⁺ che⁻ hlëeh⁺ hnäh⁺ dsa⁻ chaa⁻ na⁺, sa⁺ mi⁻teh⁻ hnäh⁺ kih⁺ Dio mah⁺ ngi⁺h⁺ hnäh⁺ jmeen⁻ koo⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻. He⁻ juh⁻ gaa⁻ lä⁻koh⁺ ga⁻la⁻ kih⁺ Joná hī⁻ ga⁻ngëe⁺ juu⁺ kih⁺ Dio, ma⁻la⁻ he⁻ ja⁻ ba⁺ heehn⁻ hnäh⁺.

Ja⁻ hni⁺h⁺ ga⁻beey⁺ dsa⁻ he⁻ mah⁺ ngaay⁺h⁺.

Levadura kih⁺ dsa⁻ fariseo

(Mr. 8:14-21)

⁵Lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻haa⁻ jnääh⁺ ta⁻ hn⁻gaah⁻ kō⁻taa⁻ kih⁺ jmi⁻juu⁻h⁺ ja⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻lä⁻dsooh⁻ dsë⁻ jnääh⁺ sa⁺ ma⁺ kye⁺ jnääh⁺ he⁻ni⁺h⁺. ⁶He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiy⁺h⁺ jnääh⁺:

—Leeh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ levadura kih⁺ dsa⁻ fariseo hi⁻ kih⁺ dsa⁻ saduceo ka⁻lä⁺h⁺.

⁷He⁻ja⁻ ga⁻tooh⁻ jnääh⁺ discípulo lla⁻ jnääh⁺ juu⁺ kyaah⁺ dsa⁻kyaahn⁺, ma⁺ jäh⁺ jnääh⁺:

—Ma⁻hlëey⁺h⁺ lä⁻na⁻, kih⁺ he⁻ sa⁺ ma⁺ kye⁺ jne⁺ he⁻ni⁺h⁺.

⁸Pero ga⁻lä⁻kyuu⁻ Jesús huu⁻dsë⁻ kyaa⁺ jnääh⁺, mah⁺ ga⁻siiy⁺h⁺ jnääh⁺:

—¿He⁻la⁻ jawah⁺ hnäh⁺ sa⁺ cha⁻ he⁻ni⁺ih⁺ kye⁺h⁺ hnäh⁺? Kō⁻hī⁻pih⁺ go⁻te⁻ dsoo⁻hoh⁺ hnäh⁺ dsa⁻ñuuh⁻. ⁹¿Che⁻ lä⁻jii⁻h⁺ na⁺ sa⁺ hi⁺ lä⁻ngëeh⁺ hnäh⁺? ¿Che⁻ mo⁻so⁻ dsooh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ hña⁺ he⁻ni⁺ih⁺ he⁻ ga⁻kuh⁻ hña⁺ mil dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ joh⁺ ga⁻sa⁻mi⁺ih⁻ ga⁻të⁻ ga⁻juu⁻h⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ jwi⁺ he⁻ ga⁻chaa⁻ ja⁻? ¹⁰¿Che⁻ mo⁻so⁻ dsooh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ gyi⁺ he⁻ni⁺ih⁺ he⁻ ga⁻kuh⁻ kyeë⁺ mil dsa⁻ñuuh⁻, hi⁻ joh⁺ ga⁻sa⁻mi⁺ih⁻ ga⁻të⁻ ga⁻juu⁻h⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ jwi⁺ he⁻ ga⁻chaa⁻ ja⁻? ¹¹¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ he⁻ sa⁺ ngëeh⁺ hnäh⁺? Ja⁻ kih⁺ he⁻ni⁺ih⁺ na⁻ he⁻ jwëeh⁻ hnäh⁺: “Leeh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ levadura kih⁺ dsa⁻ fariseo hi⁻ kih⁺ dsa⁻ saduceo ka⁻lä⁺h⁺.” ¹²Ja⁻ga⁻ ga⁻lä⁻ngëe⁻ jnääh⁺ sa⁺ ma⁺ hlëey⁺h⁺ kih⁺ levadura he⁻ kaa⁻h⁻ dsa⁻ he⁻ni⁺ih⁺. Ma⁺ hlëey⁺h⁺ kih⁺ nuuh⁺ he⁻ ma⁺ kwa⁻ dsa⁻ fariseo kyaah⁺ dsa⁻ saduceo ba⁺ ja⁻.

Ga⁻jäh⁺ Pee⁺, Jesús he⁻ laa⁻ Cristo

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³Ma⁺ ga⁻lloo⁺ Jesús hwa⁺ Cesarea kih⁺ Filipino, ga⁻ngi⁺y⁺ juu⁺ kyaa⁺ jnääh⁺, ga⁻jäy⁺h⁺:

—¿Ha⁻ lä⁻ jäh⁺ dsa⁻ kih⁺ Hī⁻ga⁻lëë⁻ngo⁻ la⁻? ¿Hi⁺ jnä⁻ laay⁺?

¹⁴Mah⁺ ga⁻jäh⁺ jnääh⁺:

—Kō⁻llaa⁻ dsa⁻ jäh⁺ Jwaa⁺ hī⁻ ma⁺ choo⁻ jmi⁺ ba⁺ hne⁻. Kō⁻llaa⁻ jäh⁺, Elía ba⁺ hne⁻. Hi⁻ jñah⁺ kō⁻llaa⁻ jäh⁺, hne⁻ laah⁺ Jeremia o jñah⁺ hī⁻ ga⁻ngëe⁻ juu⁺ kih⁺ Dio llo⁻joo⁻.

¹⁵Mah⁺ ga⁻ngi⁺ Jesús juu⁺ kyaa⁺ jnääh⁺ ka⁻lä⁺h⁺:

—¿Ha⁻ ga⁻ hnäh⁺, hee⁻ jawah⁺ hnäh⁺ kin⁺, hī⁻ ba⁺ jnä⁻ laah⁺ hnäh⁺?

¹⁶Mah⁺ ga⁻jëeh⁻ Simón Pee⁺ juu⁺ kih⁺, —Hne⁻ he⁻ Cristo, Joo⁻ Dio jii⁻h⁺.

¹⁷Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siiy⁺h⁺:

—Llu¹ la¹ kyah¹ Simón, joo¹ Joná. Jëeh¹, ja¹ he¹ dsa¹ hi¹ ma¹ mi¹ jnääh¹ kyah¹ lä¹ ma¹ jah¹ na¹. Tääh¹ kyaan¹ hi¹ gya¹ gyuu¹, hi¹ he¹ ba¹ ma¹ mi¹ jnääh¹ kyah¹.¹⁸ Jnä¹ ka¹ läh¹ jwëëhn¹ hne¹, hne¹ he¹ Pee¹, (he¹ hnø¹ jah¹ ku¹). Hi¹ né¹ mi¹ ku¹ la¹ choohn¹ gwah¹ kin¹, hi¹ ni¹ miih¹ sa¹ lih¹ juu¹ cha¹ je¹ lla¹ dsëe¹ kiyh¹.¹⁹ Jnä¹ toohn¹ gooh¹ hne¹ mah¹ kwah¹ juu¹ kih¹ dsa¹ ha¹ lä¹ heyh¹ ya¹ jwi¹. Cher¹ mah¹ kyaah¹ juu¹ he¹ kwah¹ sa¹ ga¹ laa¹ dsa¹ hi¹ tääh¹ hwa¹ la¹, lä¹ ma¹ na¹ hnuuyh¹ ja¹ ba¹ kyaah¹ dso¹ kye¹ kiyh¹. Hi¹ cher¹ mah¹ kyaah¹ juu¹ he¹ kwah¹ ga¹ laa¹ hi¹ tääh¹ hwa¹ la¹, na¹ na¹ ba¹ jwë¹ kiyh¹ dsa¹ taayh¹ ya¹ jwi¹ —ga¹ jah¹ Jesús siiyh¹ Pee¹.

²⁰ Ja¹ ga¹ ga¹ taah¹ Jesús jnääh¹ juu¹ mah¹ sa¹ kooh¹ jnääh¹ juu¹ kyaah¹ ni¹ jaa¹, he¹ laay¹ Cristo.

Ga¹ mi¹ jnääh¹ Jesús juu¹ he¹ juuy¹

(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

²¹ Jmi¹ ja¹ ga¹ lø¹ Jesús mi¹ jnääh¹ juu¹ kya¹ jnääh¹ he¹ jmee¹ bi¹ kiyh¹ dsooy¹ ta¹ Jerusalén. Jee¹ ja¹ heeh¹ dsih¹ cha¹ mi¹ ih¹ wi¹, dsa¹ gyuu¹ sa¹ lä¹ hnää¹ dsih¹, lä¹ ja¹ dsa¹ kaah¹ kya¹ jmi¹ dsa¹, kyaah¹ ta¹ jwoh¹ kya¹ ley¹ sa¹ lä¹ hnää¹ dsih¹. Ja¹ ga¹ juuy¹ hi¹ lä¹ jiiyh¹ ka¹ läh¹ ga¹ ma¹ hya¹ hnë¹ jmi¹.

²² He¹ ja¹ ga¹ jää¹ Pee¹ Jesús ta¹ koo¹, mah¹ ga¹ løoy¹ juuyh¹ kiyh¹, ga¹ siiyh¹:

—Wa¹ lä¹ nih¹ dsëy¹ hne¹, Dsa¹ jøøh¹ kyaan¹. Ni¹ miih¹ sa¹ le¹ ja¹ he¹ ja¹ né¹ kyah¹.

²³ Mah¹ ga¹ jëeh¹ Jesús hñii¹, ga¹ jëëy¹ Pee¹ ga¹ siiyh¹:

—Jñuu¹ hne¹ kin¹ hi¹ sa¹ llu¹, he¹ jmeeh¹ jwi¹h¹ kin¹ ba¹ na¹. Sa¹ jmeeh¹ hu¹ dsë¹ lä¹ koh¹ jmee¹ Dio, lä¹ koh¹ la¹ hu¹ dsë¹ kih¹ dsa¹ ba¹ la¹ hu¹ dsë¹ kyah¹.

²⁴ Ja¹ ga¹ ga¹ jah¹ Jesús siiyh¹ lä¹ jëë¹ jnääh¹:

—Cher¹ mah¹ hi¹ hnø¹ jmee¹ kō¹ jøh¹ kyaah¹ jnä¹, sa¹ wa¹ jmääy¹ hñiiy¹ kwaan¹,

wa¹ jääy¹ cru¹ kyaay¹ mah¹ wa¹ jmeey¹ kō¹ jøh¹ kyaah¹ jnä¹.²⁵ Jëeh¹, lä¹ jëë¹ hi¹ hääh¹ hñii¹ mah¹ sa¹ juuy¹, hi¹ he¹ juu¹ ba¹. Pero lä¹ jëë¹ hi¹ kwaa¹ hñii¹ juu¹ kwaan¹ kin¹, hi¹ he¹ ba¹ lääh¹.²⁶ ¿Hee¹ ya¹ jøø¹ ka¹ dsa¹ ma¹ ke¹ ga¹ liyh¹ lä¹ jë¹ he¹ cha¹ jmi¹ gyuu¹ la¹ mah¹ wa¹ ra¹ ga¹ juuy¹ sa¹ tēëyh¹ kih¹ Dio? ¿Hee¹ ba¹ kyaah¹ le¹ mi¹ hmaayh¹ mah¹ lääh¹?²⁷ Jëeh¹, jah¹ Hi¹ ga¹ lëë¹ ngo¹ la¹ kyaah¹ be¹ kih¹ Tääh¹ kyaay¹, kyaah¹ ángele ka¹ läh¹. Ja¹ ga¹ mi¹ hmaayh¹ kih¹ lä¹ jaa¹ lä¹ jaa¹ lä¹ koo¹ te¹ ta¹ he¹ ga¹ jmeey¹.²⁸ Ma¹ ra¹ ju¹ dsöo¹ jwëëhn¹ hnäh¹, cha¹ kō¹ llaa¹ hi¹ tääh¹ jee¹ la¹ sa¹ juuy¹ jää¹ sa¹ ga¹ ma¹ jëëy¹ be¹ kih¹ Hi¹ ga¹ lëë¹ ngo¹ jäh¹ jmeey¹ hih¹.

Ga¹ mi¹ sëë¹ Jesús hñii¹

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

17 Ma¹ ngëë¹ ga¹ jñii¹ jmi¹, ja¹ ga¹ jää¹ Jesús Pee¹ kyaah¹ Jacobo kyaah¹ Jwaa¹ øøyh¹. Ga¹ nääy¹ kah¹ ta¹ moh¹ nii¹.² Jee¹ ja¹ ga¹ lä¹ sëë¹ Jesús to¹ lo¹ né¹ hi¹ ma¹ jääy¹ he¹. Mo¹ nëy¹ ga¹ li¹ jih¹ gyeh¹ lä¹ koh¹ jmëe¹ kih¹ hyoo¹. Hmi¹h¹ kiyh¹, ga¹ tøø¹ jlëë¹ nih¹.³ Jee¹ ja¹ ga¹ lä¹ jnääh¹ Elía kyaah¹ Moisé, ga¹ taayh¹ llay¹ juu¹ kyaah¹ Jesús.⁴ He¹ ja¹ ga¹ jah¹ Pee¹ siiyh¹ Jesús:

—Dsa¹ jøøh¹ kyaan¹, he¹ ba¹ che¹ llu¹ he¹ tøøh¹ jne¹ kō¹ jøh¹ jee¹ la¹. Cher¹ mah¹ hnooh¹, jmee¹ jnääh¹ hnë¹ hne¹ kyaah¹ moo¹, koo¹ kyah¹, koo¹ kih¹ Moisé, hi¹ koo¹ kih¹ Elía.

⁵ Ta¹ kō¹ jiih¹ ma¹ cheh¹ Pee¹ hlëëyh¹ lä¹ ja¹, ga¹ jyoo¹ koo¹ jni¹ tō¹ jlëë¹ nih¹ he¹ ga¹ lääh¹ lä¹ jëëy¹. Jee¹ jni¹ ja¹ ga¹ lä¹ nuuh¹ ga¹ hlëëh¹ koo¹ juu¹, he¹ ma¹ jah¹:

—Hi¹ la¹ na¹ gyuu¹ kyaan¹ hi¹ hnaan¹. Peer¹ chaan¹ llu¹ kyaayh¹. Nuuh¹ hnäh¹ kiyh¹.

⁶ Ma¹ ga¹ nuu¹ discípulo he¹ ga¹ hlëëh¹ jee¹ jni¹ ja¹, ga¹ saay¹ jee¹ ma¹ tääh¹h¹, ga¹ jwaayh¹ jwëerte.⁷ Ja¹ ga¹ ya¹ jah¹ Jesús kiyh¹, ga¹ kye¹ goo¹ né¹ kiyh¹ mah¹ ga¹ siiyh¹:

—Noo⁻ hnäh^ʔ, ta⁺ wa^ʔ gah¹ hnäh^ʔ.

⁸Ma⁺ ga⁺chooyh¹ nēy^ʔ, mo⁺so⁺ ga⁺jēy¹ ni⁺ jaa⁻, ma⁻la⁻ hñii^ʔ ba⁺ Jesús cheh¹ kyaayh^ʔ. ⁹Ta⁺ko⁻jiih¹ ma⁺ jñaa⁺ moh^ʔ ja⁻, ga⁺taah⁻ Jesús juu¹ hi⁻ ma⁺ kyaayh^ʔ he^ʔ:

—Ta⁺ jwii^ʔ hnäh^ʔ ni⁺ jaa⁻, lä⁻jē⁻ he⁻ ma⁻jēeh⁻ hnäh^ʔ la⁻, ta⁺ko⁻jiih¹ sa⁻ ma⁻lä⁻jiih⁻ Hi⁻ga⁻lëē⁻ngo¹ la⁻ jee^ʔ kih¹ hi⁻ na⁻ juu¹.

¹⁰Ja⁻ga⁺ ga⁺ngii^ʔ jñääh¹ discípulo juu¹ kih¹ Jesús, ga⁺chiih¹ jñääh¹:

—¿He⁻la¹ sa⁻ ma⁻lä⁻kēh⁻ jñääh¹ jmi⁺ ma⁺lleē⁻ jñääh¹ jmi⁺lle⁻ hliih¹ he^ʔ?

²⁰He⁻ja⁻ ga⁺jäh^ʔ Jesús siiyh⁻:

—Kih¹ he⁻ miih⁻ go⁻te¹ ba⁺ ma⁻dsoo⁻ hoh^ʔ hnäh^ʔ, he⁻ja⁻ ba⁺ sa⁻ ga⁻lëh⁻ hnäh^ʔ. Pero ju⁻dsoo⁻ jwëēhn⁻ hnäh^ʔ, wa⁻ra⁻jäh^ʔ kih¹ miih⁻ lä⁻koō⁻ pih¹ mi⁺ju⁻ kih¹ mostaza ba⁺ dsoo⁻ hoh^ʔ hnäh^ʔ, le^ʔ jwiih¹ hnäh^ʔ moh^ʔ la⁻: “Jñuuh¹ jee⁻na⁻, gwa⁻ ta⁻jee⁻ jyoh^ʔ”, hi⁻ jñuuyh¹ ba⁺. Sa⁻ cha⁻ ni⁻koō⁻ he⁻ ja⁻ jwëēh⁻ kyah¹ hnäh^ʔ. ²¹Pero jmi⁺lle⁻ hliih¹ hi⁻ laa¹ lä⁻koh⁻ hi⁻ ma⁺ jää⁻ chih⁻ he^ʔ sa⁻ ya⁻hëē⁻ cher⁻mah⁻ sa⁻ ga⁻tu⁻ dsa⁻ kuh⁻hih⁻ mah⁻ chuuy¹ kyaah¹ Dio.

Koo⁻ ka⁻läh^ʔ ga⁻mi⁻jñääh⁻ Jesús juu¹ he⁻ juuy^ʔ

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²²Lä⁻koō⁻ ma⁺ tääyh¹ hwa¹ Galilea, ga⁺jäh^ʔ Jesús siiyh⁻ jñääh¹ discípulo kyaay¹:

—Hi⁻ga⁻lëē⁻ngo¹ la⁻ ngëē⁻ dsih^ʔ ja⁻goo⁻ dsa⁻ hñaa⁻ dsë⁻, ²³mah⁻ jngëēh⁻ dsih^ʔ. Ga⁺ ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmi⁺ na⁻juuy¹, lä⁻jiiyh⁻ ka⁻läh^ʔ.

He⁻ja⁻ cha⁻miih⁻ ga⁻lä⁻meeh⁻ dsë⁻ discípulo kyaay¹.

Ga⁻mi⁻hmaah⁻ Jesús ku⁻sih⁻

²⁴Ma⁺ ga⁻lla⁻nø⁻ jñääh¹ jwii⁻ Capernaum kyaah¹ Jesús, ya⁻nää⁻ hi⁻ ma⁺ koō⁻ ku⁻sih⁻ kih¹ gwah⁻ jee⁻ ma⁺ cheh¹ Pee⁻ mah¹ ga⁺ngiiy¹ juu¹ kiyh¹:

—¿Che⁻ sa⁻ mi⁻hmaah⁻ ta⁻jwoh⁻ kyaah¹ ku⁻sih⁻ kih¹ gwah⁻ juuh⁻?

²⁵—Mi⁻hmaayh⁻ ba⁺ —ga⁺jäh^ʔ Pee⁻ siiyh⁻.

Lä⁻koō⁻ ma⁺ ga⁻he⁻ Pee⁻ cha⁻neh⁻, ga⁻lä⁻jää⁻ Jesús ga⁻hlëēh⁻ Pee⁻:

—¿Ha⁻ lä⁻ la⁻ laah¹ Simón, lä⁻jëē⁻ dsa⁻ ta⁻kaah¹ hwa¹ la⁻, hi⁻ kih¹ kooy¹ ku⁻sih⁻? ¿Che⁻ kooy¹ kih¹ dsa⁻ kyaay¹ o che⁻ kooy¹ kih¹ jñah⁻ dsa⁻?

Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús jaa⁻ chih⁻ hi⁻ ma⁺ kye⁻ jmi⁺lle⁻ hliih¹

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴Lä⁻ ma⁺ ga⁻lla⁻nääy¹ jee⁻ ma⁺ tääh⁻ jwëē⁻ dsa⁻, ja⁻ jaa⁻ dsa⁻nūuh⁻ mah¹ ga⁺juuyh¹ jñey⁻ cha⁻në⁻ Jesús, ga⁺jäh^ʔ:

¹⁵—Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻, wa⁻ lä⁻niih⁻ hoh^ʔ kih¹ chih⁻nūuh⁻ kyaan⁻, hi⁻ dsa⁻juu⁻ ñee⁻ hi⁺ jëy⁻ wi^ʔ jwërte. Cha⁻miih⁻ jiih⁻ ma⁺tayh⁻ cha⁻je⁻ hi⁻ ma⁺tayh⁻ cha⁻jmi⁻ ka⁻läh^ʔ. ¹⁶Ma⁺ ya⁻jään⁻ kyaah¹ discípulo kyaah¹ pero sa⁻ ma⁻liyh⁻ ma⁺ mi⁻hlääy⁻.

¹⁷He⁻ja⁻ ga⁺jäh^ʔ Jesús:

—He⁻ ba⁺ che⁻ hñaa⁻ hoh^ʔ hnäh^ʔ hi⁻ chaa⁻ na¹. Sa⁻ hii⁻ lä⁻dsoo⁻ hoh^ʔ hnäh^ʔ. ¿Lih⁻ ba⁺ laa⁻ he⁻ gyan⁻ kyaah¹ hnäh^ʔ? Mo⁺so⁺ lä⁻be⁻ dsën⁻ gya⁻ ga⁺jñä⁻ kyaah¹ hnäh^ʔ. Ya⁻jää⁻ da⁻ chih⁻ na⁻ ta⁻ la⁻ —ga⁺jäh^ʔ Jesús.

¹⁸Ja⁻ga⁺ ga⁺juuh¹ Jesús kih¹ jmi⁺lle⁻ hliih¹, lä⁻jiih⁻ ya⁻hëy⁻ kih¹ chih⁻ he^ʔ. Lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻hlaay⁻. ¹⁹Ma⁻ngëē⁻ he⁻

26—Kih¹ dsa⁻ jñah^ʔ ba^ʔ kooy¹ —ga^ʔ jah^ʔ
Pee^ʔ siiyh⁺.

Mah¹ ga^ʔ jah^ʔ Jesús:

—He⁻ ja⁻ sa⁺ jmee⁺ bii¹ kih¹ dsa⁻
kyaay¹ mi⁻hmaayh^ʔ. 27 Pero lä⁻la⁻ ba^ʔ wa^ʔ
jmeen^ʔ mah¹ sa⁺ jän^ʔ hliih^ʔ kyaah¹ ni⁻
jaa⁻. Gwa⁻ cha⁻hoo^ʔ jmi⁻jueh⁻, go⁻jwä^ʔ
ka⁻loo⁻hma⁻kuu^ʔ. To⁻në⁻hmooh⁻ hi⁻ka^ʔ
hma⁻kuu^ʔ, ja⁻lleeh⁺ mah¹ näh^ʔ hooy^ʔ.
Jee^ʔ ja⁻ jnääh^ʔ kooy¹ kyaah¹ he⁻ mi⁻h-
maah^ʔ ku⁻sih⁻ kin⁻ kyaah¹ kyah¹ ka⁻läh^ʔ.

Hi⁻ na⁻ lee^ʔ jøøh¹ jee^ʔ jmee⁺ Dio hih⁺

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

18 Ja⁻ba⁻ hor⁻ ja⁻ ga^ʔ ya^ʔ jah⁺ jnääh¹
kooy¹ kih¹ Jesús mah¹ ga^ʔ ngii^ʔ
jnääh¹ juu¹ kiyh¹:

—¿Hi⁻ na⁻ hi⁻ jøøh¹ ga^ʔ jee^ʔ jmee⁺ Dio
hih⁺?

2 Mah¹ ga^ʔ tēeh¹ Jesús jaa⁻ gyuu⁻,
ga^ʔ cheeyh⁻ jee^ʔ kya¹ jnääh¹. 3 Mah¹
ga^ʔ siiyh⁺ jnääh¹:

—Ma⁻ra⁺ ju⁻dsooy¹ jwēēhn⁻ hnäh^ʔ,
cher⁻mah¹ sa⁺ ga⁻lä⁻sih⁻ hu⁻dsē⁻ kyah¹
hnäh^ʔ mah¹ jmeeh¹ hnäh^ʔ lä⁻kooy¹ jaa⁻
gyuu⁻, sa⁺ heh¹ hnäh^ʔ jee^ʔ jmee⁺ Dio
hih⁺. 4 Heh¹ lä⁻ja⁻, hi⁻ jmää⁻ hñii^ʔ hwa^ʔ
lä⁻kooy¹ gyuu⁻ la⁻, hi⁻ he^ʔ ba^ʔ lee^ʔ jøøh¹
ya⁻jwi¹ kih¹ Dio. 5 Hi⁻ heeh¹ jaa⁻ gyuu⁻
lä⁻la⁻ kwaat⁺ kin⁻, he⁻ ma⁻heeyh⁻ jnä^ʔ
ba^ʔ ja⁻.

**Goo⁻ la¹ kih¹ hi⁻ jmee⁺
dsa⁻tēh¹ dsa⁻kyaah¹**

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

6 Wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ jmee¹ tēh¹
jaa⁻ hi⁻ mäh¹ la⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻dsooy¹ dsē⁻
kin⁻, llu¹ ga^ʔ la¹ kiyh¹ wa⁻ra⁻ jah^ʔ kih¹
hñuu¹ dsa⁻luuy¹ kooy¹ cha⁻too¹ kih¹ molii^ʔ
he⁻ jee⁻ burr⁻ mah¹ hmääh¹ dsih^ʔ ñi-
ih^ʔ ga^ʔ kih¹ cha⁻jmi⁻ñeeh⁻. 7 He⁻ ba^ʔ
che⁻ jwi⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻! Joh^ʔ he⁻ sa⁺
jmee⁺ dsa⁻tēyh¹. Pero ko⁻ja⁻ lle⁻ kih¹ le^ʔ
ba^ʔ. Peer⁻ jwi⁻ dsa⁻ hi⁻ jmee⁺ dsa⁻tēh¹
dsa⁻kyaah¹. 8 He⁻ ja⁻ cher⁻mah¹ ma⁻gooh⁻
o ma⁻tiih^ʔ ga^ʔ jmee^ʔ täh⁺ kyaah¹ dso⁻kye⁻,

hnä¹ go⁻te⁻ ba^ʔ, mah¹ be¹ uu^ʔ kyah¹.
Jēēh^ʔ, llu¹ ga^ʔ kyah¹, gwaah¹ jee^ʔ tääh¹ hi⁻
na⁻jiih^ʔ, tuuh¹ ma⁻gooh⁻ o tuuh¹ ma⁻tiih^ʔ,
lä⁻kooh^ʔ ga^ʔ he⁻ jwääy¹ hne⁻ jee^ʔ mo⁻so⁻
uu^ʔ jee^ʔ kyaah¹ lä⁻to⁻ ma⁻gooh⁻ ma⁻tiih^ʔ.
9 Hi⁻ cher⁻mah¹ mi⁻nēh⁻ ga^ʔ jmee^ʔ täh⁺
kyaah¹ dso⁻kye⁻, lle⁻ go⁻te⁻ ba^ʔ, mah¹ be¹
uu^ʔ kyah¹. Jēēh^ʔ, llu¹ ga^ʔ kyah¹ gwaah¹
jee^ʔ tääh¹ hi⁻ na⁻jiih^ʔ kyaah¹ kooy¹ mii⁻
mi⁻nēh⁻, lä⁻kooh^ʔ ga^ʔ he⁻ jwääy¹ hne⁻ jee^ʔ
mo⁻so⁻ uu^ʔ jee^ʔ kyaah¹ lä⁻to⁻ mii⁻ mi⁻nēh⁻.

**Juu¹ na⁻ hmää⁻ lä⁻kooy¹ la⁻
kih¹ jaa⁻ borrego hi⁻ na⁻ hēē¹**

(Lc. 15:3-7)

10 Ni⁻ jaa⁻ hi⁻ mäh¹ lä⁻la⁻ ta⁻ jmää⁻
hnäh^ʔ ta⁻kooy¹. Jēēh^ʔ, jwēēhn⁻ hnäh^ʔ, án-
gele kyaay¹ tääh¹ tää^ʔ cha⁻né⁻ Tää⁻ kyaan⁻
hi⁻ gya⁻ gyuu⁻. 11 Jēēh^ʔ, ja⁻ Hi⁻ ga⁻lee⁻n-
go⁻ la⁻ mah¹ lääy¹ hi⁻ na⁻ hēē¹. 12 ¿Ha⁻ lä⁻
jēēh^ʔ hnäh^ʔ he⁻ jwahn⁻ la⁻? Cher⁻mah¹
jaa⁻ dsa⁻ chaa⁻ hñä⁻laa⁻ borrego kya¹,
mah¹ dsa⁻ hēē¹ jaa⁻, ¿che⁻ sa⁺ beey¹ ko⁻h-
wēē⁻ jee^ʔ lä⁻jēē⁻ jah^ʔ he^ʔ mah¹ dsooy¹
ta⁻ moh^ʔ dsa⁻ hnääh¹ hi⁻ na⁻ hēē¹ he^ʔ?
13 Ma⁻ra⁺ ju⁻dsooy¹ jwēēhn⁻ hnäh^ʔ. Wa⁻ra⁻
ga^ʔ jnääh¹ hi⁻ jaa⁻ he^ʔ, lä⁻chaa⁻ llu¹
jwēerte kyaay¹, lä⁻kooh^ʔ ga^ʔ kih¹ lä⁻jēē⁻ hi⁻
sa⁺ na⁻ hēē¹. 14 Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ la⁻ kih¹ Tää⁻
jnän¹ hi⁻ gya⁻ gyuu⁻, sa⁺ hnøoy¹ dsa⁻ hēē¹
ni⁻ jaa⁻ hi⁻ pih¹ lä⁻la⁻.

Lä⁻la⁻ jmeen⁻ mah¹ chaah¹ jne⁻ øøhn¹

(Lc. 17:3)

15 Cher⁻mah¹ jaa⁻ øøh¹ ma⁻ jmee^ʔ kooy¹
he⁻ hliih¹ kyah¹, gwa⁻ mah¹ go⁻chiyyh⁻
he⁻ ma⁻hlääh⁻ kyaah¹ hne⁻, pero jee^ʔ
lä⁻uu^ʔ ba^ʔ hnäh^ʔ. Cher⁻mah¹ ga^ʔ jmeey^ʔ
he¹ kyah¹, ma⁻lēh⁻ ma⁻chaa⁻ øøh¹ he⁻.
16 Pero cher⁻mah¹ sa⁺ ga^ʔ jmeey^ʔ he¹
kyah¹, jää⁻ ga^ʔ jaa⁻ uu⁻ mah¹ go⁻hlēeh⁻
kyaayh¹ ka⁻läh^ʔ. Jēēh^ʔ, kyaah¹ ju⁻dsooy¹
he⁻ hlēeh⁻ uu⁻ uu⁻ dsa⁻, lä⁻ja⁻ jmee⁻
dsooy¹ lä⁻jēē⁻ juu¹. 17 Cher⁻mah¹ ni⁻ kih¹
dsa⁻ he^ʔ sa⁺ hii⁻ nuuy¹, ja⁻ jmeeh⁻ juu¹
kih¹ gwah⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee^ʔ tääh¹ lä⁻jēē⁻.

Hi⁺ cher⁺mah⁺ ni⁺ kih⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ tääh⁺
gwah⁺ sa⁺ ga⁺nuuy⁺, jmää⁻ lä⁻koo⁻ jaa⁻
hi⁻ sa⁺ ma⁺heeh⁻ kih⁻ Dio o lä⁻koo⁻
jaa⁻ hi⁻ koo⁺ ku⁺sih⁻. ¹⁸Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺
jwëëhn⁺ hnäh⁺, lä⁺jë⁺ he⁻ hñuuh⁺ hnäh⁺
hwa⁺ la⁻, lä⁻ja⁻ na⁺hñuuh⁺ gyuu⁺h ya⁺jwii⁻.
Hi⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ chiih⁺ hnäh⁺ hwa⁺ la⁻, lä⁻-
ja⁻ dsa⁻chiih⁺ gyuu⁺h ya⁺jwii⁻ ka⁺lä⁺h⁺.
¹⁹Koo⁻ ka⁺lä⁺h⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺, cher⁺mah⁺
uu⁺ hnäh⁺ ga⁻taah⁺ hnäh⁺ juu⁺ kwee⁺ hwa⁺
la⁻ mah⁺ ngiih⁺ hnäh⁺ he⁻ hnooh⁻ hnäh⁺,
Tää⁺ kyaan⁺ hi⁻ gya⁺ gyuu⁺h, kwa⁺ bih⁺ he⁻
hnooh⁻ hnäh⁺. ²⁰Jëeh⁺ jee⁺ dsa⁻nee⁺ uu⁺
uu⁻ ko⁺joh⁺ ngiiy⁻ kiyh⁺, jee⁺ ja⁻ hään⁺ jee⁺
kiyh⁺.

**Juu⁺ na⁻hmää⁻ lä⁻koo⁻ la⁺ kih⁺ jaa⁻
dsa⁻ hi⁻ sa⁺ ga⁻lä⁻joh⁺ dsë⁺**

²¹Ja⁻ga⁻ ga⁻lloo⁺ Pee⁺ ka⁺lä⁺h⁺ chuh⁻
kih⁺ Jesús mah⁺ ga⁻ngiiy⁻ juu⁺ kiyh⁺:

—¿Joh⁺ jiih⁻ jmeen⁻ joh⁻ dsën⁺ kyaah⁺
ooh⁺ hi⁻ jmee⁺ hliih⁺ kin⁺? ¿Che⁺ lä⁻jiih⁺
të⁺ gyii⁺ jiih⁻?

²²Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Sa⁺ cha⁻ jwahn⁺ lä⁻jiih⁺ të⁺ gyii⁺ jiih⁻.
Jwahn⁺, gyii⁺ jiih⁻ to⁻lo⁻gya⁺ dsë⁻ gyii⁺.

²³He⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih⁺,
jëeh⁺ kwee⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jmee⁺ jaa⁻ rey
hi⁻ ga⁻jmeeh⁺ kwaat⁻ kih⁻ lä⁻jëë⁺ hi⁻
ma⁺ jmee⁺ ta⁺ kiyh⁺. ²⁴Lä⁻ ma⁺ ga⁻lloo⁺
jmeeyh⁻ kwaat⁻ kiyh⁺, ya⁺jääy⁻ jaa⁻ hi⁻
ma⁺ ää⁻ cha⁻miih⁺ kuu⁺. ²⁵Pero dsa⁻ he⁺
sa⁺ cha⁻ he⁻ kyaah⁺ mi⁻hmaayh⁻ lä⁻jë⁻
he⁻ ääy⁻. He⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ rey he⁺ hih⁻
wa⁺ dsa⁻hnëey⁻ go⁺ te⁺ kyaah⁺ mëy⁺ kyaah⁺
jooy⁺ hi⁻ kyaah⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ kiyh⁺
mah⁺ lä⁻hmaah⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ ääy⁻. ²⁶He⁻ja⁻
ga⁻juuh⁺ dsa⁻ he⁺ jnë⁺ cha⁻në⁺ rey mah⁺
ga⁻chuuy⁺ kyaah⁺, ga⁻jäyh⁺: “Dsa⁻joo⁺
kyaan⁺, jmee⁺ joh⁻ hoh⁺ ki⁺ jnä⁺. Mi⁻h-
maah⁺ ba⁺ jnä⁺ kyah⁺ lä⁻jë⁻.” ²⁷Ga⁻lä⁻nih⁺
ba⁺ dsë⁺ rey he⁺ kiyh⁺, mo⁻so⁻ ga⁻ngiih⁺
gyih⁺ kuu⁺ he⁻ ma⁺ ääy⁻ ja⁻, mah⁺ ga⁻lääy⁻
go⁺te⁻.

²⁸Pero lä⁻koo⁻ ya⁻hëë⁺ ba⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺
ää⁻ kih⁺ rey, ga⁻jëey⁺ jaa⁻ dsa⁻ kyaayh⁺ hi⁻

ma⁺ ää⁻ ko⁺ hi⁻pih⁺ kuu⁺ kiyh⁺. Ga⁻saayh⁺
mah⁺ ga⁻gwiyh⁺ luu⁺ hi⁻ he⁺, ga⁻siiyh⁺:
“Mi⁻hmaah⁺ kin⁺ he⁻ ääh⁻”.

²⁹Pero hi⁻ ma⁺ ää⁻ kuu⁺ kih⁺ dsa⁻kyaah⁺
he⁺, ga⁻jwääy⁺ hñiiy⁺ huu⁺ ti⁺ hi⁻ he⁺ mah⁺
ga⁻chuuy⁺ kyaah⁺, ga⁻jäyh⁺: “Jmee⁺ joh⁻
hoh⁺ ki⁺ jnä⁺. Mi⁻hmaah⁺ ba⁺ jnä⁺ kyah⁺
lä⁻jë⁻.”

³⁰Pero hi⁻ jaa⁻ he⁺ sa⁺ ga⁻heeyh⁻.
Ga⁻hñiiy⁺ kih⁺ mah⁺ ga⁻hey⁺ neh⁻ñe⁻
lä⁻jiih⁺ ga⁻mi⁻hmaayh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻
ma⁺ ääy⁻. ³¹Ma⁺ ga⁻jëë⁺ jee⁺ lä⁻jëë⁻
dsa⁻kyaayh⁺ he⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻jmeey⁺,
ga⁻jii⁺ jwërte⁺ kiyh⁺, mah⁺ na⁻näay⁻
na⁻jmeeyh⁻ juu⁺ kih⁺ rey ha⁻ lä⁻ ma⁺ la⁺.

³²He⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ rey mada⁺ ja⁺ dsa⁻
hñaa⁻ dsë⁺ he⁺, mah⁺ ga⁻siiyh⁺: “Peer⁺
hñaa⁻ hoh⁺ hne⁻ dsa⁻nñuuh⁻. Ga⁻jmeen⁻
joh⁻ dsën⁺ kih⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁺ ääh⁻
kin⁺, kih⁺ he⁻ ma⁻chuuh⁺ cha⁻miih⁻
kyaah⁺ jnä⁺.” ³³¿Ja⁺ ma⁺ ääh⁻ jmi⁺ ma⁺
lä⁻nih⁺ hoh⁺ kih⁺ dsa⁻kyaah⁺, lä⁻koo⁻
ga⁻lä⁻nih⁺ dsën⁺ kyah⁺ hne⁺? ³⁴He⁻ja⁻
ga⁻lä⁻lleey⁺ rey, ga⁻ngëey⁺ ja⁻goo⁻ poo⁻
mah⁺ lla⁻kyaay⁺ jmi⁺ lä⁻jiih⁺ mi⁻hmaayh⁻
lä⁻jë⁻ he⁻ ääy⁻.

³⁵Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús ka⁺lä⁺h⁺:

—Lä⁻ja⁻ ka⁺lä⁺h⁺ jmee⁺ Tää⁺ kyaan⁺ hi⁻
gya⁺ gyuu⁺h kyaah⁺ hnäh⁺, cher⁺mah⁺ sa⁺
ga⁻lä⁻joh⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ he⁻ hliih⁺ he⁻
ma⁺ jmeey⁺ ooh⁺ hnäh⁺ kyah⁺.

**Ga⁻jäh⁺ Jesús ha⁻ lä⁻
la⁺ he⁻ beey⁻ dsa⁻ ooh⁺**

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

19Ma⁻ngëë⁺ ma⁺kwa⁺ Jesús lä⁻jë⁻
juu⁺ na⁻, ya⁻hëëy⁺ hwa⁺ Galilea,
ngooy⁺ ta⁺ hwa⁺ Judea, he⁻ hla⁻ ta⁺ hn-
gaah⁺ jmi⁻ Jordán. ²Jwëë⁺ dsa⁻ ga⁻l-
la⁻lle⁺ kaah⁺ kiyh⁺ hi⁻ ga⁻mi⁻hläay⁻ lä⁻jëë⁺
dsa⁻dsaah⁺. ³Jee⁺ ja⁻ ga⁻lla⁻nää⁺ koo⁺ kih⁺
Jesús ko⁺lla⁻ fariseo he⁻ ma⁺ ka⁻ dsëy⁺,
ga⁻ngiiy⁻ juu⁺ kiyh⁺:

—¿Che⁺ cha⁻ jwë⁺ beey⁻ dsa⁻ dsa⁻më⁺
kya⁺, kih⁺ wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻, he⁻ sa⁺ ti⁺
dsëy⁺?

4 He jā gā jeeh̄ Jesús juu' kiyh'.

—¿Che' sa' ma' heh' hnäh' jee' na' siih' :
Hī gā jmää' Dio lä' ma' to' nē', hī mē',
hī ñuuh̄ gā jmääy'?

5 Hi' gā jāyh'.

—Kih' he' jā ba', bee' dsā ñuuh̄
cho'jmii' mah' dsā gyay' kyaah' mēy'.
Mah' lä' jā, leey' jā ba' jee' lä' uu'y'.
6 Jā hñiih' mo' so' laay' uu', ma' laay'
jaa' ba'. Heh' lä' jā, hī ma' laa' jaa'
kaah' Dio, sa' lle' kih' laay' —ga' jāh'
Jesús.

7 Mah' gā jāh' fariseo siiyh' Jesús:

—¿He' la' jā gā jmee' Moisé mada'
chooyh' je' mah' bee' dsa' mē'?

8 Mah' gā jāh' Jesús siiyh'.

—Kih' he' chaah' hnäh', he' jā ba' jā
ga' kwa' Moisé jwē' beeh' hnäh' dsa' mē'
kyaah' hnäh'. Pero lä' ma' to' nē' sa'
ga' la' lä' jā. 9 He' jā jwē' hnäh', hī
bee' dsa' mē' kyaa' hi' sa' cha' he' hñiih'
ma' jmeey' kyaah' jñah' dsa' ñuuh̄, mah'
kaay' jñah' dsa' mē', he' jmeey' dso' kye'
ba' jā. Hi' lä' jā hī kaa' dsa' mē' hī
ga' beey' he', he' jmeey' dso' kye' ba' jā
ka' läh'.

10 Mah' gā chiih' jñäh' discípulo
kyaay'.

—Cher' mah' lä' jā la' kih' dsa' ñuuh̄
kyaah' dsa' mē', llu' ga' la' he' sa' jee'
dsa' goo' go' te'.

11 Mah' gā jāh' Jesús siiyh'.

—Jā lä' jēē' lä' kēh' jmi' heeh' juu'
la'. Lä' kēh' jmi' hī lle' kih' heeh' ba'.
12 Jēēh', chaa' hī sa' na' hñaa' jmi' n-
go' kih' wa' ra' ga' lä' chaay' he' jā sa' le'
jeey' gooy'. Hi' chaa' hī sa' na' hñaa'
jmi' ngo' kih', he' ga' jmee' dsa' hñaa'
dsē' kiyh', he' jā sa' le' jeey' gooy'. Hi'
chaa' ga' jñah' hī sa' lla' dsē' jeey' gooy'
kih' he' hnøøy' jmeey' ta' he' kih' Dio. Hī
lä' kēh' jmi' heeh', wa' heeyh' juu' la'.

Ga' mi' jāā' Jesús gyuu'

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

13 Jā ga' na' jāā' dsa' gyuu' kyaa'
cha' nē' Jesús mah' kyey' gooy' nē' kih'
gyuu' mah' ngiiy' kih' Dio. Pero jñäh'
discípulo kyaay' ga' juuh' jñäh' kih' dsa'
he'. 14 Mah' ga' jāh' Jesús siiyh' jñäh':

—Kwa' jwē' ya' nää' gyuu' ta' la' kin'.
Ta' ha' hnäh' kiyh', jēēh' hī laa' lä' koo'
gyuu', hī he' ba' jāā' Dio lä' hih' kih'.

15 Ma' la' ma' kyey' gooy' nē' kih'
gyuu' he', ya' hēēy' jee' jā.

**Jā dsa' kwā hi' cha' kuu'
ga' hlēēh' kyaah' Jesús**

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

16 Jee' ngooy' jā, ja' jaa' dsa' mah'
ga' siiyh'.

—Hne' hī laa' ta' jwoh' lluu', ¿hee'
hnøø' jmeen' mah' tēēh' jee' mo' so'
juun'?

17 He' jā ga' jāh' Jesús siiyh'.

—¿Che' neh' hne' he' laan' lluu'? Jēēh'
ni' jaa' hī lluu' sa' chaa', jaa' Dio ba' hī
lluu'. Cher' mah' hnooh' tēēh' jee' mo' so'
juuh', ja' mi' teh' lä' jē' mada' kih' Dio.

18 —¿Hee' ga' jā mi' ten'? —ga' jāh'
dsa' he'.

He' jā ga' jāh' Jesús siiyh'.

—Ta' jngēēh' dsa', ta' kaah' hī laa'
kyaa' jñah', ta' hii' kih' dsa', ta' jmee'
dsoo' kih' juu' ta' juu'. 19 Wa' hnaah'
täa' kyaah' maa' kyaah'. Wa' hnaah'
dsa' kyaah' lä' koo' hnaah' hñaa'.

20 He' jā ga' jāh' dsa' he' siiyh'.

—Lä' jē' he' na' ma' mi' ten' lä' jiih' ma'
mähn'. ¿Hee' ga' hnøø' jmeen'?

21 He' jā ga' jāh' Jesús siiyh' ka' läh'.

—Cher' mah' hnooh' leeh' lluu' go' te',
gwaah' go' hñii' lä' jē' he' cha' kyah'
mah' go' kwēēh' hī tä' nēē'. Lä' jā ba'
lä' cha' cha' miih' kyah' gyuu' jmi'
gyuu'. Jā ga' na' nēēh' mah' jmeen'
ko' jøh' —ga' jāh' Jesús.

22 Ma' ga'nuu' dsa- he' juu' ja-, ngaayh' ti-meeh- dsëy', jëeh', ma' chay- cha-miih- kuu'. 23 Ja-ga' ga-jäh' Jesús siyh' jnääh':

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn- hnäh', ja- dsa- cha- kuu', jwëeh' la' kiyh' heyh' jee' jmee' Dio hih'. 24 Koo- ka-läh' jwëehn- hnäh', sa' ga' jwëeh' la' kih' ja- camey', ngëë', to' gwa' koo- hma kuu' lä'koh' ga' he' heh' ja- dsa- cha- kuu' jee' jmee' Dio hih'.

25 Ma' ga'nuu' jnääh' hlëeyh' lä-ja-, ga-tooh' jnääh' jëe- dsah' jnääh', mah' ga'chiih' jnääh':

—¿Hi- ba' lää' ja'?

26 Lä- ma jëey' ja- jnääh', ga-jäyh':

—He- la-, sa' lä'keh' dsa- jmi- jmee', pero Dio ga-lä-jëe' ba' liyh' jmeey'.

27 Ja-ga' ga-jäh' Pee' siyh':

—Ma-jä' ba' lä-jëe' he- cha- kya- jnääh' mah' jmee' jnääh' ko-joh' kyaah' hne-. ¿Hee- ba' na- hñah' jnääh'?

28 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn- hnäh', wa-ra- ga-të' jee' le' hmëë' lä-jëe' go-te-, ma-ja- gya- Hi-ga-lëe'ngo' la- jøøh' jee' jmeey' hih'. Hi- lä-jëe' hnäh' hi- jmee' ko-joh' kyaah' jnä', lä-ja- ka-läh' nah' hnäh' né' gya-to' hma-sii- mah' llah' hnäh' ta' kih' lä-jëe' gya-to' nää' dsa- Israel. 29 Lä-jëe' hi- ma-tuu- dsë' ma-hwëe- cha-neh- kih', ma-beey' dsa-më' øøyh- dsa-nñuh- øøyh-, ma-beey' cho-jmiy-, ma-beey' dsa-më' kyaay', ma-beey' jooy', ma-bey' hwa' kiyh', cher-mah' ga-bey' lä-jëe' he- ja- kwaat- kin-, hi- he' hyoh- hña-loo' ga-lä'koh' he- ga-jä' kiyh' jmi-gyuu- la-, hi- lä-ja- tëeyh' jee' mo-so' juuy'. 30 Pero jwëe' hi- ya-nää' to-në', hi- he' jä' këe-. Hi- jwëe' hi- ya-nää' këe-, hi- he' lee' to-në'.

Juu' na-hmäa' lä-koo- la' kih' hi- hña- dsë' kyaah' dsa-juu' kyaay'

20 He- jää- Dio dsa- lä-hih- kih', jeeh' kwee- lä-koo- ga-jmee' ja- dsa-juu' cha-neh- hi- nee' tiih- go-te- na-hnääh- hi- jmee' ta' jee' na-jnääh- chaah' wii- jëh' kiyh'. 2 Ma' ga-lä-ee- kiyh' kyaah' lä-jëe- dsa- he' ha- lä-koo- te- mi-hmaayh' kih' koo- jmi- ta', ga-cheey' jee' na-jnääh- chaah' jëh' kiyh'. 3 Ya-hëey' ka-läh' ko-hi- nü' ta-la' tiih-, jee' ja- ga-jëey' dsa- hi- ma-tääh' je-h-mooh' hi- sa- cha- ta' kih'. 4 He-ja- ga-siyh': "Hnäh' ka-läh' go-nää' hnäh' go-jmee' ta' jee' na-jnääh- chaah' jëh' kin-. Mi-hmaah' ba' jnä' na-tee' kyah' hnäh'." Hi- na-nää' ba' dsa- he'. 5 Dsa-juu' he' ya-hëe' lä-hmëe' ma' ga-të' llä-hyoo-, hi- koo- ka-läh' ma' ga-të' ko-hi- hnë- ta' ga-hloo-. Ja-ba- lä-ja- ga-hëey' kih' jñah' ka-läh' hi- na-jmee' ta' kiyh'. 6 Ma-ngoo' ga-të' ko-hi- hña', ya-hëey' ka-läh' mah' ga-jnääh' jñah' ga- dsa- hi- sa- cha- ta' kih'. Mah' ga-siyh': "¿He-la' tääh' hnäh' jee' la- lä-taa' jmi- mah' sa- cha- ta' jmeeh- hnäh'?" 7 He-ja- ga-jäh' dsa- he' siyh': "Kih' he- sa- cha- ni- ja- hi- ma-kwëeh' jnääh' ta', he-ja- ba' na- he- tøøh' jnääh' jee' la-." He-ja- ga-jäh' dsa-juu' chaah' jëh' ja-, siyh': "Go-nää' hnäh' ka-läh', go-jmee' hnäh' ta' jee' chaah' jëh' kin-. Mi-hmaah' ba' jnä' na-tee' jneeh' hnäh'."

8 Ma' ga'nuu- jmi- ja-, ga-jmee' dsa-juu' mada' kih' hi- ma-jää- moz-, ga-jäyh' siyh': "Tee' ga-lä-jëe- dsa- hi- ma-na-jmee' ta', mah' mi-hmaah' jñeey' na-tee' kih' koo- jmi- ta'. Løø' kyaah' hi- ma-na-nää' këe- go-te- mah' mi-llaa' kyaah' hi- ma-na-nää' to-në'." 9 Lä-jëe- hi- ga-taah' jmee' ta', ma-ngoo' ga-të' ko-hi- hña', ya-nääy' ma- ja- ma- ja- ga-koo' jñee' na-tee' kih' ma- koo- jmi- ta'. 10 Ja-ga' ga-lla-nää' hi- ga-taah' to-në' na-jmee' ta'. Ma' tëeyh'

cha-ga'miih- jñeey' ma' laay'. Pero ga-hyoyh' ja-ba' kih' koo- jmií' ta' ba' ka-läh'. ¹¹Ma' ga-kooy' jñeey' ga-løoy' cha-hääy~ dsa-juuy', ¹²ga-jäyh': "Hi- ma-na-nää' kēē- go-te', ga-jmeey' ta' koo- hor- ba', mah' ja-ba' kwee- ma-mi-hmaah' kiyh' lä-koh' te' he- ma-mi-hmaah' kyaa' jnääh' hi- ma-jēē- wií' cha-hyoo- lä-taa' jmií'", ga-jäyh' siiyh' dsa-juu' chaah' jēh'. ¹³He- ja- ga-jäh' dsa-juuy' siiyh' jaa- hi- ti-choo- juu' he': "Sa- cha- jmeen- hñaa- dsen- kyah' hne- ome'. ¿Ja' ma-tooh' jne' juu' kwee- he- mi-hmaahn' kyah' na-tee' kih' koo- jmií' ta'? ¹⁴Kii' ba' hne- jñeeh' mah' gwaah- kyah'. Jēeh' lä-na- hyoh- dsen- ma-kwēehn- hi- ma-he- kēē- go-te', ja-ba' lä-koo- te' he- ma-kwēehn- hne-. ¹⁵¿Che' sa- na-ngen' jwē' jmeen- lä- hyoh- dsen- kyaah' kuu' kin'? ¿O che' wií' hoh' kih' he- jmeen- llu' dsen'?", ga-jäh' dsa-juu' he'. ¹⁶Lä-ja- le', hi- ya-nää' kēē-, hi- he' lee' to-nē. Hi- ya-nää' to-nē, hi- he' jä' kēē-. Jēeh', jwēē' hi- na-teeh', pero miih- go-te' ba' hi- na-lleeh'—ga-jäh' Jesús.

**Ngoo' hnē- jiih- jmeeh-
Jesús juu' he- juuy'**

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷Ma' hää' Jesús jwē' ngooy' ta- Jerusalén, ga-tēeyh' kah' lä-jēē- gya-tuu' jnääh' mah' ga-siiyh' jnääh':

¹⁸—Jēē- da' hnäh', dsa-nøø' jne' ta- Jerusalén. Jee' oo- ngēē' dsa- Hi- ga-lēē'ngo' la- ja-goo- jmi-dsa- kaah' kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley. Hi- he' bääh- jnä' dsoo' mah' jngēeh' dsa- jnä'. ¹⁹Ja- ga- ngēey' jnä' ja-goo- dsa- hi- sa- laa' judiu. Mah' mi-kwayh' jnä', jmi-baay' jnä', ja-ga- dsa-tääy' jnä' dsoh' hma-cru'. Pero lä-jiihn' ka-läh' ga- ma-hya- hnē- jmií'.

**Jacobo kyaah' Jwaa' ga-ngiiy'
he- gyay' jwoo' kih' Jesús**

(Mr. 10:35-45)

²⁰Ja-ga' ja' mē' Zebedeo kyaah' lä-uu' jo-nūuyh', ga-juuyh' jñey' cha-nē' Jesús mah' ga-chuuy' kyaah':

²¹—¿Hee- jwiih' jnä'? —ga-jäh' Jesús siiyh'.

—Hi- lä-uu' chih- kyaan-, jmee- mada' dsa-taayh' koo' kyah' wa-ra- ga-tē' jee' jmeeh' hih-, jaa- jwoo' ra-l- luu' kyah' hi- jñah' jwoo' ra-kēh' kyah' —ga-jäh' dsa-mē' he' siiyh' Jesús.

²²He-ja- ga-jēeh- Jesús juu' kiyh', siiyh':

—Sa- ñeh' hnäh' hee- na- ngiih' hnäh'. ¿Che' tääh- hnäh' jēeh' hnäh' lli-wií' he- na' ga- jēen'? ¿Che' lä-be' hoh' hnäh' dsa-ngēeh' hnäh' he- wií' he- na' ga- dsa-ngēen'?

—Tää- ba' jnääh' —ga-jäyh'.

²³He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ma-ra- he- jēeh' ba' hnäh' lli-wií' he- na' ga- jēen-, hi- dsa-ngēeh' hnäh' he- wií' he- na' ga- dsa-ngēen'. Pero he- nah' hnäh' jwoo' ra-llu' o jwoo' ra-kēh' kin-, sa- ga-tēēn' kwan. He- ja- hyoh- hi- na-lleeh' kyaa' Täa- kyaan- ba' ja-.

²⁴Gyaa' discípulo dsa-kyaah' jnääh' ga-lä-lleey' kyaah' lä-uu' hi- he', ma- ga-nuuy' juu' ja-. ²⁵Ja-ga' ga-tēē' Jesús kih' lä-jēē- jnääh' mah' ga-siiyh' jnääh':

—Ñeh' ba' hnäh' lä-koo- jmee- dsa- ta- hi- jmee- hih- kih' dsa-gooy', kaayh- lä-lla- dsēy'. Dsa-kaah' he' kaah- lä- tē- dsēy' dsa-gooy'. ²⁶Pero jee' kyah' hnäh' sa- cha- he- kih' jmeeh' hnäh' lä-ja-. Hi- hnøø' lee' jøøh' ga' kih' lä-jēē- hnäh', hi- he' tēē- jmee' ta-he' kih' lä-jēē- ba'. ²⁷Hi- hnøø' ka- nē' kih' jee' lä-jēē-, hi- he' tēē- jmeey' ta-he' kih' lä-jēē- ba'. ²⁸Jēeh', sa- ma-ja- Hi- ga-lēē'ngo' la- mah' jmee' dsa- ta-he' kiyh', ma-jan- mah' jmeen- ta-he' kih' dsa- ba'. Ma-jan- mah' kwaan- hñi-

in⁺ juun⁺, he⁻ ja⁻ kēē⁺ jma⁻ mah⁺ lāā⁺
jwēē⁺ dsa⁻.

Ga⁻mi⁻hlāā⁺ Jesús uu⁺ dsa⁻tuu⁺

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Lā⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻hwēēy⁻ jwi⁻ Jer-
icó, jwēē⁺ jwēte dsa⁻ ma⁺ chaa⁺ kaah⁺
kiyh⁺. ³⁰ Ma⁺ tāāh⁺ uu⁺ dsa⁻tuu⁺ koo⁺
jwē⁺. Lā⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻nuuy⁺ ngoo⁺ Jesús
cha⁺jwē⁺ ja⁻, ga⁻lōoy⁺ hlēēyh⁺ ki⁻gaa⁻,
ma⁺ jāyh⁺:

—Dsa⁻jōoh⁺ kyaan⁺, hne⁻ hi⁻ laa⁺ sa⁻ju⁻
kih⁺ David, wa⁺ lā⁻nih⁺ hoh⁺ kyaa⁺ jnāāh⁺.

³¹ Hi⁻ ga⁻juuh⁺ dsa⁻ kiyh⁺, mah⁺ mo⁻so⁻
ma⁺ tooyh⁺ miih⁺. Pero dsa⁻tuu⁺ he⁺ cha⁻-
ga⁻miih⁻ miih⁺ ma⁺ tooyh⁺:

—Dsa⁻jōoh⁺ kyaan⁺, sa⁻ju⁻ kih⁺ David,
wa⁺ lā⁻nih⁺ hoh⁺ kyaa⁺ jnāāh⁺.

³² Jā⁻ga⁻ ga⁻noo⁻ Jesús, mah⁺ ga⁻tēēyh⁺
ga⁻siyh⁺:

—¿Hee⁻ hnooh⁻ hnāh⁺ jmeen⁻ kyah⁺
hnāh⁺?

³³ He⁻ jā⁻ ga⁻jāh⁺ dsa⁻tuu⁺ he⁺ siyh⁺:

—Dsa⁻jōoh⁺ kyaan⁺, hnooh⁻ jnāāh⁺
lā⁻jnā⁺ mi⁻nē⁺ jnāāh⁺.

³⁴ Ga⁻lā⁻nih⁺ dsē⁺ Jesús kiyh⁺, ga⁻-
sooyh⁺ mi⁻nē⁺ dsa⁻tuu⁺ he⁺. Lā⁻chah⁺ jā⁻
ga⁻lā⁻jnā⁺ mi⁻nēy⁺. Hi⁻ ga⁻jmeey⁺ kō⁻jōh⁺
kyaah⁺ Jesús.

**Ga⁻he⁻ Jesús na⁻dsēē⁻
burr⁻ jwi⁻ Jerusalén**

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

21 Jā⁻ga⁻ tēēy⁺ Jerusalén ga⁻nāāy⁺
chuuh⁺ jwi⁻ Betfagé, koo⁺ kih⁺
moh⁺ Olivo. He⁻ jā⁻ ga⁻jmeē⁺ Jesús mada⁻
kih⁺ uu⁺ dsa⁻kyaah⁺ jnāāh⁺. ² Ga⁻siyh⁺:

—Go⁻nāā⁺ hnāh⁺ ta⁻ jee⁺ jwi⁻ he⁻ nōō⁻
ta⁻ cha⁻nē⁺. Jee⁺ oo⁻, jnāāh⁺ hnāh⁺ jā⁻
burr⁻ hyaa⁻ hi⁻ na⁻hūuuh⁺ hi⁻ jāā⁻ gyuu⁻.
Jā⁻ cheeh⁺ hnāh⁺ mah⁺ ya⁻jāāh⁺ hnāh⁺
kin⁺. ³ Cher⁺mah⁺ chaa⁻ jā⁻ hi⁻ ga⁻ngii⁺
juu⁺ kyah⁺ hnāh⁺, jā⁻ jwi⁻h⁺ hnih⁺: “Jmeē⁻
bi⁺ kih⁺ Dsa⁻jōoh⁺ kyaa⁺ jnāāh⁺ ba⁻ la⁻,
chah⁺ ba⁻ ya⁻jāā⁺ jnāāh⁺ ka⁻lāh⁺”, jwi⁻h⁺
hnih⁺.

⁴ Lā⁻jā⁻ ga⁻la⁺ mah⁺ lā⁻te⁺ lā⁻koo⁻
ga⁻jāh⁺ jā⁻ hi⁻ ga⁻ngēē⁺ juu⁺ kih⁺ Dio
llo⁺joo⁺, lā⁻ ma⁺ ga⁻jāyh⁺:

⁵ Chiih⁺ dsa⁻ hi⁻ tāāh⁺ jwi⁻ Sión:

“Jēē⁺ da⁻, hii⁺ Rey kyaah⁺ hnāh⁺ ja⁺ jee⁺
kyah⁺ hnāh⁺.

Hwaay⁺ jwēte, na⁻dsēēy⁻ jā⁻ burr⁻,
na⁻dsēēy⁻ joo⁺ burr⁻ hyaa⁻ hi⁻ tēē⁺ ka⁻
lōō⁺.”

⁶ Na⁻nāā⁺ ba⁻ hi⁻ he⁺, ga⁻jmeey⁺ lā⁻koo⁻
te⁺ mada⁻ he⁻ ga⁻jmeē⁺ Jesús kiyh⁺.

⁷ Na⁻kyaay⁺ jā⁻ burr⁻ hyaa⁻ hi⁻ jāā⁻
gyuu⁻, jā⁻ga⁻ ga⁻kye⁻ dsa⁻ hmiih⁻ kih⁺
ka⁻luu⁻ burr⁻ māh⁺ he⁺ mah⁺ ga⁻wii⁻
Jesús. ⁸ Jwēē⁺ jwēte dsa⁻ ma⁺ tāāh⁺ jee⁺
ngooy⁺ jā⁻. Kō⁻llaa⁻ ga⁻ja⁻ hmiih⁻ kih⁺
cha⁺jwē⁺ hi⁻ jñah⁺ ga⁻hnā⁺ niih⁻ hma⁻

ga⁻jay⁺ cha⁺jwē⁺. ⁹ Dsa⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁺
kaah⁺, kyaah⁺ hi⁻ ga⁻nāā⁺ jāā⁻ ma⁺ tooyh⁻
cha⁻miih⁻ miih⁺, ma⁺ jāyh⁺:

—¿He⁻ ba⁻ che⁻ lluu⁺ sa⁻ju⁻ kih⁺ David!
¿Dio kyaah⁺ hi⁻ ja⁻ lā⁻hih⁺ kiyh⁺! ¿He⁻ ba⁻
che⁻ lluu⁺ hi⁻ jōoh⁺ hi⁻ gya⁻ gyuu⁻h⁺!

¹⁰ Lā⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻he⁻ Jesús Jerusalén,
lā⁻kaa⁻ jee⁺ jwi⁻ ga⁻chi⁻ ga⁻jwaa⁺ dsa⁻,
ma⁺ ngiiy⁺ juu⁺:

—¿Hii⁺ ba⁻ na⁻?

¹¹ Mah⁺ ma⁺ jāh⁺ dsa⁻:

—Hi⁻ na⁻ he⁺ Jesús, jā⁻ hi⁻ ngēē⁻ juu⁺
kih⁺ Dio hi⁻ chaa⁻ Nazaret hwa⁺ Galilea.

**Ga⁻hwēē⁻ Jesús dsa⁻ hi⁻ ma⁺
tāāh⁺ hni⁻ jee⁺ chih⁺ gwah⁺**

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Ma⁻ngēē⁻ he⁻ jā⁻, ga⁻lloo⁺ Jesús ho⁻h-
ne⁻ kih⁺ gwah⁺ juuh⁺. Ga⁻hēēy⁺ kih⁺
lā⁻jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ lla⁻ hmooh⁺. Ga⁻saa⁻
ga⁻jaay⁺ na⁻mes⁻ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ mi⁻si⁻
kuu⁺, hi⁻ ga⁻saa⁻ ga⁻jaay⁺ jee⁺ nōō⁻
hmooh⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁺ hnēē⁻ juu⁻. ¹³ Mah⁺
ga⁻siyh⁺:

—Lā⁻la⁻ lle⁻ juu⁺ kih⁺ Dio: “Hne⁺ kin⁺
lā⁻chee⁻ hne⁺ jee⁺ ngii⁺ dsa⁻ kih⁺ Dio.”
Pero ma⁻jmeeh⁺ hnāh⁺ lā⁻koo⁻ too⁻ jee⁺
dsa⁻taah⁻ dsa⁻hi⁻ ba⁻.

¹⁴Jee' ma' chih' gwah' juuh' ja', ya'nää' dsa'tuu' kyaah' dsa'jluuh' cha'né' Jesús mah' ga'mi'hlaäy'. ¹⁵Pero ga'lällee' lä'jée' jmi'dsa' kaah' kyaah' ta'jwoh' kya' ley ma' ga'jööy' lä'jé' he' juh'gaa' he' ga'jmeé' Jesús jee' ja'. Hi' ga'lällee' ka'läh' lä'koo' ma' ga'jööy' tääh' chih' tooh' miih' koo' gwah' ja':

—iHe' ba' che' lluu' hi' laa' sa'ju' kih' David! —ma' jäh' chih' he'.

¹⁶He'ja' ga'jäh' dsa'kaah' he' siyh' Jesús:

—¿Che' nuuh', hee' na' hléeh' chih' tääh' na'?

—Nuu' ba' jnä' —ga'jäh' Jesús—. Hnäh' na' che' sa' ma'heh' hnäh' jih'koh' jee' na'sii' lä'la':

Lä'jée' chih'pih', lä'kye' hi' tuh', hne' Dio ma'mi'téeh' hnih' kwee' ha' lä' jmeey' juuh' kyah'.

¹⁷Mo'so' ga'jmäy' he' dsa' he'. Ya'hée' Jesús jee' jwii' Jerusalén ja', ngaayh' ta' jee' jwii' Betania, jee' ja' ga'jäy'.

Ga'jwä' Jesús dso'jwii' kih' chaah' higo

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸Tiuh' ga' jyoh' jmi', nee' ka'läh' Jesús ta' jwii' Jerusalén. Peer' ja' kyoyh' jee' häy' jwé'. ¹⁹Koo' jwé' jee' ngooy' ja' ga'jööy' koo' chaah' higo. Mah' ngooy' na'jööy' che' hii' mi'. Ma' ga'jööy', ni' koo' mi' sa' cha' hii', ma'la' moo' jmah' ba' choo'. Mah' ga'siiyh' chaah' hma' ja':

—Jih'koh' mo'so' hii' mi' kyah' hne'.

Lä'chah' ja' ga'lälkii' chaah' higo ja'.

²⁰Ma' ga'jée' jnääh' ha' lä' ga'jmeé' Jesús, ga'jée' dsah' jnääh', mah' ga'jäh' jnääh':

—¿Ha' lä' ma'lälkii' chah' go'te' chaah' higo na'?

²¹He'ja' ga'jäh' Jesús siyh' jnääh':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwéeh' hnäh', cher'mah' dsoo' hoh' hnäh' hi' sa' jmeeh' hnäh' to' hu' dsé', ja' ma'la'

he' la' le' jmeeh' hnäh'. Le' jwiih' hnäh' moh' chih' na': "Jnuuh' jee' na', jwää' hnaah' cha'jmi'neeh'", hi' lä'ja' le'. ²²Lä'jé' he' ngiih' hnäh' kih' Dio, cher'mah' dsoo' hoh' hnäh', hnaah' ba' hnäh'.

He'ja' gyuu' ba' hih' he' jmeé' Jesús (Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³Lä'koo' ma' ga'lloo' Jesús jee' chih' gwah' juuh' ga'löoy' mi'téey' dsa'. Ma' ga'lla'nää' cha'néy' dsa'kaah' kya' jmi'dsa', kyaah' dsa'gyuu', ga'ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Che' cha' jwé' kyah' he' jmeeh' lä'jé' he' na'? ¿Hii' kih' hih' he' jmeeh' lä'na'?

²⁴He'ja' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh', ga'siiyh':

—Ngii' koo' mi'juu' kyah' hnäh' ka'läh'. Jeeh' da' hnäh' kin' jää', ja' ga' jwahn' hi' kih' hih' he' jmeen' lä'la'.

²⁵¿Hii' ga'jmeé' hih' he' ga'chaa' Jwaa' dsa' jmi', che' Dio o che' dsa'nuuh'?

Jee' tääh' ja' ma' llay' juu' kyaah' dsa'kyaayh', ma' jäyh':

—Cher'mah' ga'jäh' jne', hih' kih' Dio ba' ja', Jesús jäh': "¿He'la' sa' ga'läl'dsoo' hoh' hnäh' kiyh' ga'ja'?" ²⁶Hi' cher'mah' ga'jäh' jne', ja' hih' kih' dsa' ba' ja', hii' goo' jnän' kyaah' dsa', jéeh', lä'jée' dsa' ma' jmää' kwaat' Jwaa' ma' laa' ja' hi' ma' ngéé' juu' kih' Dio —ma' jäh' dsa'kaah' he'.

²⁷He'ja' ga'jäh' dsa'kaah' he' ga'siiyh' Jesús:

—Sa' né' jnääh'.

Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh' ka'läh', ga'siiyh':

—Ni' jnä' sa' jmeehn' juu' hi' ga'jmeé' hih' he' jmeen' he' la'.

Juu' na'hmää' lä'koo' la' kih' uu' chih' nuuh'

²⁸He'ja' ga'ngii' Jesús juu' kiyh' ka'läh':

—¿Hee huu dsē jmeeh hnäh kih he jwahn la? Jaa dsa ma' chaa uu chih kyaa'. Ga siyh jaa chih he: "Gyuu kyaan, goh na' go jmeeh ta' jee na jnaa' chaah wii jeh kin." 29 He ja ga jah' chih he siyh jmiy: "Sa hnoon niin." Ko hwēē ga ja, ga lā-sii huu dsē kiyh mah' ngooy'. 30 Ja ga ga tēēyh hi jaa he, ga jmeey mada kiyh lā-koō ga jmeey mada kih hi to nē he. Jooy he ga jah': "Nee taa, ni ba' jna'." Mah sa' neey'. 31 Hi jaa jee lā uu ga jmeē lā hnoō jmiy?

Mah' ga jah' dsa he':

—Hi to nē ba'.

He ja ga jah' Jesús siyh':

—Ma' ra' ju' dsoo' jwēēhn hnäh'. Lā jēē hi koo' ku'sih' kyaah' hyaa' hi ga nāā kyaah' wa' hi cha' hi, dsa taah' jee jmeē Dio hih' jāā ga lā koh' ga hnäh'. 32 Jēēh' ja' Jwaa' jee kyah' hnäh', ma' mi jnaāy' ha lā ma' go taah' hnäh' kyaah' he llu' mah' sa' ga lā heeh' hnäh' kiyh'. Pero dsa hi koo' ku'sih' kyaah' hyaa' hlēēh' he ga lā heey' kiyh'. Ma' ke' ga jēēh' hnäh' ga lā hee dsa kih' Jwaa', pero ni lā ja' sa' ga lā dsaa' hoh' hnäh' mi h mah' ma' lā heeh' hnäh' kiyh'.

Juu' na hmāā lā koō la' kih' dsa hi ga hōō ta' kih' jnah'

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

33 Nuū da' hnäh' jyoh' juu' na hmāā'. Ma' chaa jaa dsa juu' hi ga taa' koō nāā' chaah' wii jeh'. Ga jney' lā ku' lā jii', ga mi lluy' jee ma' hwēēy' jmi h' mi jeh' ja'. Ga chiyh' koo' na hyah' he ni' jee ga wii' dsa hi ga taah' ga hōō jee na jnaa' chaah' jeh'. Ma' ga la' he ja, ga tooyh' goo dsa he hōoy' ma' to' dsaah'. Ja ga ya hēēy' ngooy' uu'. 34 Ma' ga lloo' jii' kih' mi jeh' ja, ga cheey' moz' kyaay' jee ma' taa' dsa hōō ta' kiyh' mah' ma' kooy' heey' he ma' tēēy'. 35 Ma' ga lla nāā' moz' he' jee

na jnaa' chaah' wii jeh' kih' dsa juu', dsa hi ma' taa' hōō he' ga jney' jwē' kih' moz' he'. Ko llaa' ga jmi' ga baay', jnah' ga jngēēyh' go te, hi jnah' ko llaa' ga tey' kuū kih'. 36 Ga cheey' lā h mēē jnah' ga moz', jwēē' ga lā koh' ga hi ga cheey' to nē. Ja ba' lā ja ga jmeey' kih' hi he'. 37 Jee ga dsaa' ga cheey' jooy'. Ma' jmeey' huu dsē: "Go' jmeē' ga dsa oo' he' kih' chih kyaan la". 38 Ma' ga jēē' dsa hi ma' hōō chaah' jeh' ja, ja' chih he', ga taayh' ga llay' juu' kyaah' dsa kyaayh': "Hi oo' na, hi ja' kyaah' ta' jnan'. Wa' jngēēh' jnih' mah' jän' kyaah' heey' he' ma' tēēy'." 39 He ja ga saah' dsih'. Ga lleey' ta' ka hne' jee ma' na jnaa' chaah' jeh' ja, mah' ga jngēēh' dsih'. 40 Wa' ra' ga lloo' dsa juu' chaah' jeh' ja, ¿hee' ba' jmeey' kih' dsa hi jmeē ta' kiyh' he', laah' hnäh'? —ga jah' Jesús.

41 Mah' ga jēēyh' kih' Jesús:

—Sa' lā nih' dsē' jngēēyh' dsa hi hnaa' dsē' he', mah' tooyh' goo jnah' hi jmeē ta' kiyh'. Hi he' ba' ngēē' mi jeh' wa' ra' ga tē' jii' he' chooyh' —ga jāyh' siyh' Jesús.

42 Mah' ga jah' Jesús siyh' ka lāh':

—¿Che' jih' koh' sa' ma' heh' hnäh' juu' kih' Dio jee' na' si' lā la'? :
Ja' ba' kuū he' sa' ga tih' dsē' tē' hyah', he' ja' ba' ga ja' lā koō' mi' kuū he' kye dsa' to nē' kih' koō' hne' juuh'.

Dio ba' he' hi ga jmeē' lā ja,
he' ja' dsaa' dsē' jne', ga jah' Jesús.

43 He ja jwēēhn hnäh', jnuh' Dio ta' he' ma' na hnaah' hnäh' jmeeh' mah' tooyh' goo jnah' hi jmeē ta' lā lle' kih'. 44 Hi tāh' nē' kuū ja, hi he' chu' jōō' jmi ngo' kih'. Hi wa' ra' ga toh' kuū ja nē' kih' dsa, jleeyh' go te.

45 Lā ma' ga nuuy' juu' lā dsoo' he' ga hlēēh' Jesús, lā jēē' jmi dsa' kaah' he' kyaah' dsa' fariseo ga tah' dsēy' he' ga hlēēh' Jesús kiyh' kyaah' juu' na hmāā' ja'. 46 Ma' hnooh' dsa kaah' he' ha

lä⁺ jee⁺ ma⁺ saayh⁺ Jesús. Pero ma⁺ goyh⁺ kyaah⁺ dsa⁻, jëeh⁺ ma⁺ jmää⁻ dsa⁻ kwaan⁻ Jesús laay⁺ jaa⁻ hi⁻ ngëe⁻ juu⁺ kih⁺ Dio.

**Juu⁺ na⁻hmää⁻ lä⁻koq⁻ la⁺
jmi⁺ jee⁺ dsa⁻jëe⁻ goo⁻ dsa⁻**

(Lc. 14:15-24)

22 Koq⁻ ka⁻läh⁺ ga⁻hlëeh⁺ Jesús juu⁺ na⁻hmää⁻, ga⁻jäyh⁺:

²—He⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻h⁺ih⁺ kih⁺, jëeh⁺ kwee⁻ lä⁻koq⁻ ga⁻jmee⁺ jaa⁻ rey hi⁻ ga⁻jmee⁺ koq⁻ jmi⁺ ma⁺ ga⁻jëe⁻ goo⁻ chih⁻ kyaay⁺. ³Ga⁻cheey⁺ moz⁻ mah⁺ dsa⁻tëeyh⁺ lä⁻jëe⁻ hi⁻ ma⁻na⁻la⁻ juu⁺ ya⁻nää⁺ jmi⁺ kih⁺ hi⁻ dsa⁻jëe⁻ goo⁻. Pero ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ he⁺ sa⁺ ga⁻hi⁺ ma⁺ ya⁻nää⁺. ⁴Ga⁻të⁺ to⁺ jiih⁻ ga⁻cheey⁺ jñah⁺ ga⁻moz⁻ mah⁺ ga⁻siyh⁺: “Chiih⁺ hi⁻ ma⁻na⁻la⁻ juu⁺ ya⁻nää⁺, ma⁻na⁻la⁻ ba⁺ ma⁺ he⁻ kuyh⁺. Ma⁻jmeen⁺ mada⁻ ma⁻jngëeh⁺ dsa⁻ kya⁺ kyaah⁺ jñah⁺ ga⁻ jah⁺ hi⁻ ga⁻mi⁻gyan⁺. Ya⁻nää⁺ hnäh⁺ ja⁻, jee⁺ le⁺ jmi⁺ kih⁺ hi⁻ jee⁺ goo⁻, jëeh⁺, ga⁻lä⁻jë⁻ ba⁺ ma⁻na⁻llu⁻.” ⁵Pero dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻teeh⁺ he⁺ sa⁺ ga⁻jmee⁺ he⁺. Ga⁻näy⁺ jee⁺ jyoh⁺ ba⁺. Jaa⁻ he⁺ ñee⁺ na⁻jëe⁻ hwa⁺ kih⁺. Jñah⁺ he⁺ ñee⁺ jee⁺ nøø⁺ hmooh⁺ kiyh⁺. ⁶Hi⁻ jñah⁺ he⁺ ga⁻saayh⁺ moz⁻ kya⁺ rey, ga⁻jmeeyh⁺ mah⁺ ga⁻jngëeyh⁺. ⁷Lä⁻ ma⁺ ga⁻llooh⁺ juu⁺ kih⁺ rey, ga⁻lä⁻lleey⁺ jwërte. Ga⁻cheey⁺ hløø⁺ kyaay⁺ mah⁺ ga⁻mi⁻llaay⁺ lä⁻jëe⁻ hi⁻ ga⁻jngëeh⁺ moz⁻ kyaay⁺, lä⁻jiih⁺ ga⁻jëy⁻ go⁻te⁻ jee⁺ jwi⁺ kih⁺ hi⁻ he⁺. ⁸Mah⁺ ga⁻siyh⁺ lä⁻jëe⁻ moz⁻ kyaay⁺: “Ga⁻lä⁻jë⁻ ba⁺ ma⁻na⁻llu⁻ kih⁺ jmi⁺, pero lä⁻jëe⁻ hi⁻ ma⁻na⁻teeh⁺ he⁺ mo⁻so⁻ heh⁺ ya⁻nääy⁺ jee⁺ la⁻. ⁹Na⁺ go⁻nää⁺ hnäh⁺ lä⁻kaa⁻ cha⁻jwë⁻ juuh⁻. Lä⁻ jah⁺ hi⁻ jeeh⁺ hnäh⁺ teeh⁺ mah⁺ ya⁻nääy⁺ jee⁺ jmi⁺ la⁻.” ¹⁰Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻hwëe⁻ lä⁻jëe⁻ moz⁻ he⁺ lä⁻kaa⁻ cha⁻jwë⁻ mah⁺ ga⁻jøoyh⁺ lä⁻ jah⁺ miih⁻ hi⁻ ga⁻jñäy⁺ ba⁺, hi⁻ lluu⁺ hi⁻ hlëeh⁺, lä⁻jwë⁻ jee⁺ ga⁻kah⁺ ga⁻lä⁻kaa⁻ cha⁻neh⁺ jee⁺ tē⁻ jmi⁺.

¹¹Ma⁺ ga⁻he⁺ rey jee⁺ tääh⁺ lä⁻jëe⁻ hi⁻ na⁻teeh⁺ he⁺, ga⁻jëey⁻ jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻

sa⁺ ma⁺ kye⁺h⁺ hmiih⁻ he⁻ la⁺ kih⁺ jmi⁺ ja⁻. ¹²Mah⁺ ga⁻siyh⁺: “Ome⁻, ¿ha⁻ lä⁻ ma⁻heh⁻ jee⁺ la⁻ mah⁺ sa⁺ kye⁺h⁺ hmiih⁻ he⁻ la⁺ kih⁺ jmi⁺ la⁻?” Pero dsa⁻ he⁺, ga⁻gyay⁻ ti⁻sih⁺ ba⁺. ¹³Ja⁻ ga⁻ ga⁻jmee⁺ rey mada⁻ kih⁺ hi⁻ ma⁺ jmee⁺ ta⁻he⁺ cha⁻neh⁺ ja⁻: “Hñuu⁺ hnäh⁺ goo⁻ tiy⁻ mah⁺ jwää⁻ hnäh⁺ ta⁻ ka⁻hne⁻ jee⁺ na⁻hoq⁻. Jee⁺ ja⁻ ki⁻hooyh⁺ mah⁺ juuy⁺ cha⁻jay⁻.” ¹⁴Jëeh⁺ jwëe⁻ hi⁻ na⁻teeh⁺, pero miih⁻ go⁻te⁻ ba⁺ hi⁻ na⁻lleeh⁺.

Kwaan⁻ kih⁺ ku⁻sih⁻

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵Ja⁻ ga⁻ ga⁻nää⁻ dsa⁻ fariseo mah⁺ ga⁻taayh⁺ juu⁺ kwee⁻. Lä⁻ taa⁻ ga⁻ ga⁻jmeey⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁺ ma⁺ kaa⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús. ¹⁶He⁻ ja⁻ ga⁻cheey⁺ dsa⁻kyaayh⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ dsa⁻ kya⁺ Herode mah⁺ na⁻hlëeyh⁺ kyaah⁺ Jesús, ga⁻siyh⁺:

—Ta⁻jwoh⁺, ñe⁺ ba⁺ jnääh⁺, hne⁻ hlëeh⁺ ju⁻dsoo⁺ jmah⁺ ba⁺, kyaah⁺ ju⁻dsoo⁺ ba⁺ mi⁻tëeh⁺ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ la⁺ jwë⁻ kih⁺ Dio. Hi⁺ sa⁺ gah⁺ kyaah⁺ ni⁻ jaa⁻, jëeh⁺ sa⁺ kye⁺h⁺ kwaan⁻ ha⁻ lä⁻ la⁺ jaa⁻ lä⁻jaa⁻ dsa⁻. ¹⁷Chiih⁺ da⁻ jnääh⁺ ja⁻, ha⁻ lä⁻ laah⁺ hne⁻: ¿Che⁻ llu⁺ he⁻ mi⁻hmaah⁺ jne⁻ ku⁻sih⁻ kih⁺ dsa⁻ta⁻ César o sa⁻ llu⁻?

¹⁸Pero Jesús kyuyh⁻ ba⁺ hu⁻dsë⁻ hliih⁺ he⁻ ma⁺ jmee⁺ dsa⁻ he⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻siyh⁺:

—He⁻ ba⁺ che⁻ ta⁻juuh⁺ hnäh⁺. ¿He⁻ la⁺ kah⁺ hnäh⁺ dsën⁻? ¹⁹Heeh⁺ da⁻ jnä⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺ kuu⁺ he⁻ kwah⁺ hnäh⁺ kih⁺ ku⁻sih⁻.

Mah⁺ ga⁻heeyh⁺ koq⁻ kuu⁺. ²⁰Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—¿Hi⁻ kih⁺ heeh⁺ too⁻ la⁻? ¿Hi⁻ kih⁺ jmi⁺ na⁻ si⁻ la⁻?

²¹Mah⁺ ga⁻jäh⁺ dsa⁻ he⁺:

—Kih⁺ César ba⁺ na⁻.

Ja⁻ ga⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siyh⁺ ka⁻läh⁺:

—He⁻ la⁺ kih⁺ César, kwëeh⁺ ba⁺ César. He⁻ la⁺ kih⁺ Dio, kwëeh⁺ ba⁺ Dio.

²²Ma⁺ ga⁻nuuy⁺ juu⁺ ja⁻, ga⁻taayh⁺ jëe⁻ dsayh⁺. Mo⁻so⁻ ga⁻jmääy⁻ he⁺ Jesús, ga⁻nää⁻ bih⁺ kiyh⁺.

Ga'ngii' dsa' juu' ha' lä' le' wa'ra' ga'të' jee' lä'jiih' hi' na'juu'

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

23 Ja'ba' jmi' ja' na'nää' dsa' saduceo na'jööy' Jesús. Dsa' he' na', sa' ma' heey' he' lä'jiih' dsa' jee' kih' hi' na'juu'. Mah' ga'ngiiy' juu' kiyh', ga'jäyh':

24 —Ta'jwoh', ga'sii' Moisé jnän' kyaah' juu' la'. Wa'ra' ga'juu' ja' dsa' nuuh' hi' sa' chaa' joö', dsa' nuuh' øøh' hlii' he', lle' kih' tëey' dsa'më' mah' lä' chaa' joö' siiyh' hi' lee' kwaan' kya' hlii' øøyh'. 25 Ga'lä' chaa' jee' kya' jnäh' gye' dsa' nuuh' ja' ba' cho'jmiy'. Hi' to'në' he' ga'kaa' dsa'më' pero chah' ba' ga'juuy'. Sa' ga'lä' chaa' jooy' he' ja' ga'jä' mëy' kyaah' jee' ga'të' uu' dsa' nuuh' øøyh'.

26 Ja'ba' lä'ja' ga'la' kih' jee' ga'të' uu' dsa' nuuh' he', hi' kih' jee' ga'të' uu' ka'läh', lä'jiih' ga'dsaa' ga'juu' lä'jöö' gye'. 27 Jee' ga'dsaa' go'te' ga'juu' hñii' dsa'më' ka'läh'. 28 Wa'ra' ga'të' jee' lä'jiih' dsa' ja', ¿hii' kih' jee' lä'jöö' gye' lee' kya' dsa'më' he'? Jëeh', ga'lä'jöö' gye' ba' ga'lä'kyaayh' —ga'jäh' dsa' saduceo siiyh' Jesús.

29 He'ja' ga'jeh' Jesús juu' kiyh', ga'siiyh':

—Na'hee' hoh' ba' hnäh' na', jëeh', sa' kyuu' hnäh' lä'koö' na'sii' juu' kih' Dio, ni' sa' kyuu' hnäh' ha' lä' la' be' kiyh'. 30 Wa'ra' ga'të' jee' lä'jiih' hi' ma' na'juu', ni' ja' dsa'më' dsa' nuuh' mo'so' jee' goo'. Ma'ja' leey' lä'koö' laa' án' gele hi' tääh' gyuu'. 31 Pero he' lä'jiih' dsa' hi' ma' na'juu', che' sa' ma' heh' hnäh' lä'koö' ga'hleeh' Dio hnäh', lä' ma' ga'jäyh': 32 “Jnä' laan' Dio kya' Abraham, Dio kya' Isaac, Dio kya' Jacob”, ga'jäh' Dio siiyh' Moisé. He' ga'jäyh' lä'ja', sa' na'juu' dsa' ma'gyuh' jnän' he' kih' Dio, jëeh' Dio jnän' laay' Dio kya' hi' na'jiih' ba'.

33 Lä' ma' ga'nuu' dsa' juu' la', ga'taayh' jëe' dsayh' ha' lä' la' nuuh' he' ma' kwa' Jesús.

Nuuh' he' kye' ga' kih' jee' lä'jöö'

(Mr. 12:28-34)

34 Lä'koö' ma' ga'jöö' dsa' fariseo ga'jne' Jesús hoo' dsa' saduceo, he'ja' ga'taayh' juu' kwee'. 35 Lä'ja', ja' hi' ma' kyuu' llu' ley ga'ngiiy' juu' kih' Jesús mah' ma' kay' dsëy':

36 —Ta'jwoh', ¿hee' koö' jee' lä'jöö' he' lle' në' ley kye' ga' miih'?

37 Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Wa' hnaah' Dio kyaah' lä'kaa' tuh'hoh', kyaah' lä'jöö' hu' dsë' kyah'. 38 He' la' ba' nuuh' he' la' to'në' kih' jee' lä'jöö'. Sa' cha' ga' he' kye' lä'koh' ga' he' la'. 39 Hi' cha' ga' jyoh' he' jeh' kwee' kyaah' he' la'. Wa' hnaah' dsa' kyaah' lä'koh' hnaah' hñah'. 40 Kih' lä'to' nuuh' la' ga'hwee' lä'jöö' ley kyaah' he' ga'hleeh' lä'jöö' hi' ga'ngëe' juu' kih' Dio.

Hi' kih' ja' hi' laa' Cristo

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

41 Ta'ko' jiih' ma' tääh' fariseo ko'jøh' jee' ja', ga'ngii' Jesús juu' kiyh':

42 —¿Hee' hu' dsë' jmeeh' hnäh' kih' Cristo? ¿Hii' kih' sa'ju' laay'? —ga'jäh' Jesús.

—Sa'ju' kih' David ba' he' —ga'jäh' dsa' he' siiyh'.

43 Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—¿Ha' lä'ja' David hi' ma' jøø' Jmi' lle' kih', ma' tëeyh' “Dsa'jøøh' kyaan'?”, lä' ma' ga'jäyh' lä'la':

44 Ga'jäh' Dio ga'siiyh' Dsa'jøøh' kyaan':

“Na' jwoo' ra'lluu' kin' la', lä'jiih' lloo' jmi' laan' hu' tiih' lä'jöö' hi' na'høøh' kyah'.”

45 ¿Ha' lä'ja' laa' Cristo sa'ju' kih' David ga'ja', cher'mah' hñii' David ga'jäh' kih' Cristo: “Dsa'jøøh' kyaan'”?

⁴⁶Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ ga⁻lih⁺ ma⁺ jeeh⁺ juu⁺ kiyh⁺. Ja⁻ jiih⁺ mo⁻so⁺ ga⁻tuu⁻ dsëy⁺ ma⁺ ngiiy⁺ jyoh⁺ ga⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús.

Sa⁺ ga⁻tooh⁻ Jesús ta⁺ kih⁺
ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley kyaah⁺ fariseo

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

23 Kwee⁻ ba⁺ ga⁻hlëeh⁺ Jesús jnäh⁺
kyaah⁺ dsa⁻, ga⁻jäyh⁺:

²—Lä⁻jëë⁻ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley kyaah⁺
fariseo ga⁻kooy⁺ në⁺ kih⁺ Moisé. ³Ja⁻
jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ jäyh⁺, hi⁻ ja⁻
mi⁻teh⁻ hnäh⁺ ka⁻läh⁺. Pero ta⁺ jmee⁻
hnäh⁺ lä⁻koö⁻ jmeey⁺. Jëeh⁺, koö⁻ hlëeh⁻
bih⁺ mah⁺ sa⁺ jmeey⁺. ⁴Kyaay⁺ dsa⁻ løø⁺
hi⁻ he⁻ sa⁺ lä⁻këh⁻ dsa⁻ jmi⁺ ka⁺, pero
hñiiy⁺ ni⁻ ko⁻hi⁻pih⁻ sa⁺ kway⁺ be⁺ wa⁻ra⁻
jäh⁺ kih⁺ kyaah⁺ koö⁻ mi⁻cha⁻gooy⁻ ga⁺
kway⁺ be⁺. ⁵Lä⁻jë⁻ he⁻ jmeey⁺ ja⁻, jmeey⁺
ha⁻ lä⁻ jee⁺ jëë⁻ dsa⁻ kiyh⁺. Tih⁻ dsëy⁺
na⁻gyoh⁺ cha⁻kyey⁺ kyaah⁺ lu⁻kyooy⁻ jwi⁺
sa⁻hmiih⁻ hu⁻ he⁻ na⁻sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio.
Cha⁻hoo⁺ sa⁻hmiih⁻ kiyh⁺ jmeey⁺ kyoo⁻
sa⁻hloh⁺. ⁶Tih⁻ dsëy⁺ dsa⁻taayh⁻ jee⁺ la⁺
llu⁺ ga⁺ miih⁻ jee⁺ kuh⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh⁻ jmi⁺,
lä⁻ja⁻ jmeey⁺ ka⁻läh⁺ neh⁺ gwah⁺. ⁷Tih⁻
dsëy⁺ jmee⁺ dsa⁻ Dio kiyh⁺ cha⁻jwë⁻ juuh⁻,
mah⁺ tëeh⁺ dsih⁺ ta⁻jwoh⁺. ⁸Pero hnäh⁺,
ta⁺ heeh⁻ hnäh⁺ he⁻ tëeh⁺ dsa⁻ hnäh⁺ ta⁻
jwoh⁺, jëeh⁺ jaa⁻ ba⁺ laa⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaah⁺
hnäh⁺. Hi⁺ koö⁻ ba⁺ laa⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻.
⁹Ta⁺ tëeh⁺ hnäh⁺ Täa⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ tääh⁻
në⁺ hwa⁺ la⁻, jëeh⁺ jaa⁻ ba⁺ hi⁻ laa⁺ Täa⁻
jnän⁺ hi⁻ gya⁺ gyuu⁺h⁺ ya⁻jwi⁺. ¹⁰Ta⁺ kwa⁻
hnäh⁺ jwë⁻ he⁻ tëeh⁺ dsa⁻ hnäh⁺ ta⁻jwoh⁺,
jëeh⁺ jaa⁻ ba⁺ hi⁻ laa⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaah⁺
hnäh⁺, hi⁻ he⁻ he⁻ Cristo. ¹¹Hi⁻ jøøh⁺ ga⁺
kyah⁺ hnäh⁺, wa⁺ jmeey⁺ ta⁻he⁻ kih⁺ lä⁻jëë⁻
ba⁺. ¹²Jëeh⁺, hi⁻ jmää⁻ hñii⁺ jøøh⁺, hi⁻ he⁻
jä⁺ ta⁺ hwa⁺ go⁻te⁻. Hi⁻ jmää⁻ hñii⁺ hwaä⁺,
hi⁻ he⁻ ba⁺ lee⁻ jøøh⁺.

¹³Jwi⁻ ba⁺ hnäh⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley
kyaah⁺ fariseo. Hnäh⁺ hi⁻ ta⁻juu⁺. Jneh⁻
hnäh⁺ jwë⁻ kih⁺ dsa⁻ mah⁺ sa⁺ dsa⁻taayh⁻
jee⁺ jmee⁻ Dio hih⁺. Ni⁻ hnäh⁺ sa⁺ dsa⁻
taah⁻ hnäh⁺ ni⁻ sa⁺ kwah⁺ hnäh⁺ jwë⁻

dsa⁻taah⁻ jñäh⁺ hi⁻ hnøø⁺. ¹⁴Jwi⁻ ba⁺
hnäh⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley kyaah⁺ fariseo.
Hnäh⁺ hi⁻ ta⁻juu⁺. Jñuu⁺ hnäh⁺ hne⁺ kih⁺
dsa⁻më⁻ hñii⁺. Mah⁺ ko⁻taa⁻ ga⁺ jmeeh⁻
hnäh⁺ hlëeh⁻ hnäh⁺ ki⁻wëë⁻ kyaah⁺ Dio.
Kih⁺ he⁻ na⁻ na⁻ chee⁺ Dio cha⁻ga⁻miih⁻
wii⁺ në⁺ kyah⁺ hnäh⁺.

¹⁵Jwi⁻ ba⁺ hnäh⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺
ley kyaah⁺ fariseo. Hnäh⁺ hi⁻ ta⁻juu⁺.
Ga⁻nääh⁺ hnäh⁺ lä⁻kaa⁻ në⁺ jmi⁻neeh⁻
lä⁻kaa⁻ hwa⁺ hnooh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁺
lee⁺ hnäh⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ ma⁻heeh⁻ kih⁺
Dio. Wa⁻ra⁻ ga⁻lëeh⁻ hnäh⁺, jmää⁻
hnäh⁺ hlëëyh⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ mah⁺
dsa⁻näay⁺ cha⁻je⁻ to⁺ juh⁺ ga⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺
hnäh⁺.

¹⁶Jwi⁻ ba⁺ hnäh⁺, hnooh⁻ hnäh⁺ kah⁺
hnäh⁺ në⁺ kih⁺ dsa⁻, pero hi⁻ tuu⁻ ba⁺
hnäh⁺. Mah⁺ jwah⁺ hnäh⁺: “Hi⁻ tää⁻ hñii⁺
kyaah⁺ gwah⁺, sa⁺ jmee⁻ bii⁺ mi⁻tey⁺ juu⁺
kiyh⁺. Pero cher⁺mah⁺ hi⁻ ga⁻tää⁻ hñii⁺
kyaah⁺ ku⁻nøø⁺ kih⁺ gwah⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺
la⁺ bii⁺ mi⁻tey⁺, jwah⁺ hnäh⁺.” ¹⁷He⁻ ba⁺
che⁻ taah⁻ hnäh⁺ dsa⁻tuu⁻. ¿Che⁺ kyeë⁺
ga⁺ ku⁻nøø⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺ gwah⁺ he⁻ mi⁻jøø⁺
ku⁻nøø⁺? ¹⁸Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ jwah⁺ hnäh⁺:
“Cher⁺mah⁺ hi⁻ ga⁻tää⁻ hñii⁺ kih⁺ na⁻hyoo⁺,
sa⁺ jmee⁻ bii⁺ mi⁻tey⁺ juu⁺ kiyh⁺.
Pero cher⁺mah⁺ hi⁻ ga⁻tää⁻ hñii⁺ kih⁺ he⁻
tääh⁻ në⁺ na⁻hyoo⁺, jmee⁻ bii⁺ mi⁻tey⁺.”
¹⁹He⁻ ba⁺ che⁻ taah⁻ hnäh⁺ dsa⁻tuu⁻!
¿Che⁺ kyeë⁺ ga⁺ he⁻ hla⁻ në⁺ na⁻hyoo⁺,
lä⁻koh⁺ ga⁺ na⁻hyoo⁺ he⁻ mi⁻jøø⁺ he⁻ hla⁻
në⁺ kih⁺? ²⁰Hi⁻ tää⁻ hñii⁺ kih⁺ na⁻hyoo⁺,
kih⁺ na⁻hyoo⁺ ba⁺ ja⁻ tääy⁻ hi⁻ lä⁻kye⁻ kih⁺
he⁻ hla⁻ në⁺ kih⁺ ja⁻. ²¹Hi⁻ tää⁻ hñii⁺ kih⁺
gwah⁺, kih⁺ gwah⁺ ba⁺ ja⁻ tääy⁻ hi⁻ lä⁻kye⁻
kih⁺ Dio hi⁻ gya⁺ neh⁺ gwah⁺ ja⁻. ²²Lä⁻ja⁻
ka⁻läh⁺, hi⁻ tää⁻ hñii⁺ kih⁺ gyuu⁺h⁺ ya⁻jwi⁺,
jee⁺ gya⁺ Dio ba⁺ ja⁻ tääy⁻ hi⁻ lä⁻kye⁻ kih⁺
hñii⁺ Dio ka⁻läh⁺.

²³Jwi⁻ ba⁺ hnäh⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley
kyaah⁺ fariseo, hnäh⁺ hi⁻ ta⁻juu⁺. Kwëeh⁺
ba⁺ hnäh⁺ Dio miih⁻ lä⁻koö⁻ jäh⁺ ley, lä⁻
la⁺ lä⁻jë⁻ o⁻mee⁻ kih⁺ ñe⁺, anís, mi⁺ ki⁻
ma⁺. Pero sa⁺ mi⁻teh⁻ hnäh⁺ he⁻ kyeë⁺ ga⁺

kih' ley. Sa⁺ jmeeh⁻ hnäh' he⁻ llu⁺ jmah⁺, sa⁺ dsa⁻ lä⁻ nih' hoh' hnäh' dsa⁻, ni⁺ sa⁺ mi⁻ teh' hnäh' juu' kyah' hnäh'. He⁻ la⁻ ba⁻ ja⁻ jmee⁻ bi⁺ jmeeh' hnäh' ko⁻ jöh' kyaah' he⁻ kwah⁻ hnäh' na⁻. ²⁴ Hnäh' hi⁻ kye⁻ nē, hi⁻ tuu⁻ ba⁻ hnäh'. Laah' hnäh' lä⁻ koo⁻ dsa⁻ hi⁻ ngēē⁻ jmi⁺ he⁻ tääh' lu⁻ mah' sa⁺ ngēēy⁻ jmi⁺ he⁻ tääh' jah' kaa⁺.

²⁵ Jwi⁻ ba⁻ hnäh' ta⁻ jwoh⁺ kya⁺ ley kyaah' fariseo, hnäh' hi⁻ ta⁻ juu'. Laah' hnäh' lä⁻ koo⁻ ja⁻ hi⁻ gyih' ma⁻ la⁻ ta⁻ ka⁻ luu' kyah' wi⁺. Jēeh' kwēeh' ba⁻ hnäh' Dio miih⁻ he⁻ la⁻ heey⁻ mah' neh⁻ tuh⁻ hoh' hnäh' na⁻ kah' ba⁻ hu⁺ dsē hi⁻ hi⁻ lä⁻ jē⁻ he⁻ hliih' jmah'. ²⁶ Hnäh' fariseo hi⁻ tuu'. Gyih' da⁻ hnäh' to⁻ nē ta⁻ neh⁻ kyah' wi⁺, mah' lä⁻ ja⁻ jā⁻ na⁻ jngii' ta⁻ ka⁻ luu' ka⁻ läh'.

²⁷ Jwi⁻ ba⁻ hnäh' ta⁻ jwoh⁺ kya⁺ ley kyaah' fariseo, hnäh' hi⁻ ta⁻ juu'. Laah' hnäh' lä⁻ koo⁻ to⁻ hoo⁻ he⁻ na⁻ su⁻ hee⁻ too⁻. Ta⁻ nē kih' jnā⁻ na⁻ hñaah⁺, pero ta⁻ neh⁻ na⁻ kah' mo⁻ hlii⁺ kyaah' lä⁻ jē⁻ nēē⁻ he⁻ soh'. (Véase: Nu. 19:16) ²⁸ Lä⁻ ja⁻ hnäh' ka⁻ läh', ma⁻ ra⁻ he⁻ dsoo' go⁻ te⁻, ta⁻ nē jmāäh⁻ hnäh' hñaah⁺ lluu⁺ mah' jēē⁻ dsa⁻. Pero ta⁻ neh⁻ tuh⁻ hoh' hnäh' na⁻ kah' juu' ta⁻ juu' kyaah' lä⁻ jē⁻ he⁻ hliih'.

²⁹ Jwi⁻ ba⁻ hnäh' ta⁻ jwoh⁺ kya⁺ ley kyaah' fariseo, hnäh' hi⁻ ta⁻ juu'. Jmeeh⁻ hnäh' hne⁻ nē to⁻ hoo⁻ jee⁻ na⁻ haa⁺ hi⁻ ga⁻ ngēē⁻ juu' kih' Dio. Hi⁻ jmeeh⁻ hnäh' na⁻ hñaah⁺ nē na⁻ hyah⁻ jee⁻ na⁻ haa⁺ lä⁻ jēē⁻ hi⁻ lluu⁺ he'. ³⁰ Jwah' hnäh', wa⁻ ra⁻ jāh' kih' ma⁻ chaa⁻ jne⁻ jii⁻ kih' dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnān⁻ sa⁻ ma⁻ kwan' be⁻ kih' hi⁻ ga⁻ jngēēh⁻ hi⁻ ma⁻ ngēē⁻ juu' kih' Dio. ³¹ He⁻ hlēeh' hnäh' lä⁻ na⁻, mi⁻ jnā⁻ hnäh' hñaah⁺ he⁻ laah' hnäh' sa⁻ ju⁻ kih' hi⁻ ga⁻ jngēēh⁻ hi⁻ ma⁻ ngēē⁻ juu' kih' Dio. ³² He⁻ ja⁻ na⁻, ja⁻ mi⁻ hñaah⁺ hnäh' ta⁻ kyah' hnäh', jee⁻ hii⁻ nē ta⁻ kih' dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnān⁻.

³³ He⁻ ba⁻ che⁻ hlēeh' hnäh'. Ma⁻ ra⁻ hi⁻ he' jēē⁻, joo⁻ siih' miih⁻ laah' hnäh'.

Ha⁻ ba⁻ lä⁻ ja⁻, lääh' hnäh' kih' cha⁻ je⁻ he⁻ na⁻ bääh⁻ hnäh'. ³⁴ He⁻ ja⁻ cheen⁻ jee⁻ kyah' hnäh' hi⁻ ngēē⁻ juu' kin⁻ kih' dsa⁻, cheen⁻ dsa⁻ hi⁻ kyuu⁻ hi⁻ cheen⁻ ta⁻ jwoh⁺ kyaan⁻ ka⁻ läh'. Ko⁻ laa⁻ hi⁻ he' jngēēh⁻ hnäh' mah' jñah' tääh' hnäh' dsoh' hma⁻ cru⁻, hi⁻ jñah' jmi⁻ baah' hnäh' neh⁻ gwah⁻ mäh⁻ kyah' hnäh'. Hi⁻ go⁻ chaah⁻ hnäh' jee⁻ täayh⁻ lä⁻ koo⁻ lä⁻ koo⁻ jee⁻ jwi⁻ mah' jmeeh⁻ hnih'. ³⁵ Lä⁻ ja⁻, na⁻ bääh⁻ hnäh' jma⁻ kih' lä⁻ jēē⁻ hi⁻ sa⁻ ää⁻ dsoo' he⁻ ga⁻ tuu⁻ hwa⁻ la⁻, he⁻ ga⁻ loo⁻ kih' Abel hi⁻ lluu⁺ he', lä⁻ jiih⁻ kih' Zacaría joo⁻ Berequía hi⁻ ga⁻ jngēēh⁻ dsa⁻ ta⁻ ka⁻ hne⁻ kih' gwah⁻ koo⁻ na⁻ hyoo'. ³⁶ Ma⁻ ra⁻ ju⁻ d⁻ soo⁻ jwēēhn⁻ hnäh', kih' lä⁻ jē⁻ he⁻ ja⁻, jā⁻ dso⁻ jwi⁻ nē kih' lä⁻ jēē⁻ hi⁻ tääh' na⁻.

Meeh⁻ dsē⁺ Jesús kih' jwi⁻ Jerusalén

(Lc. 13:34-35)

³⁷ Hnäh' dsa⁻ chaa⁻ Jerusalén, hnäh' hi⁻ jngēēh⁻ hi⁻ ngēē⁻ juu' kih' Dio mah' teh' hnäh' ku⁻ kih' hi⁻ chee⁻ Dio, joh' jiih⁻ sa⁻ ma⁻ hnoon⁻ ma⁻ joo⁻ hnäh' lä⁻ koo⁻ joo⁻ chaa⁻ hyaa⁻ gyuu⁻ chaa⁻ kya⁻ taayh⁻ neh⁻ sa⁻ kyoo⁻, pero sa⁻ ga⁻ hiih⁻ hnäh'. ³⁸ Kih' he⁻ ja⁻, jā⁻ ta⁻ jmah' ba⁻ hne⁻ kyah' hnäh'. ³⁹ Jwēēhn⁻ hnäh', na⁻ ta⁻ cha⁻ nē mo⁻ so⁻ jēēh⁻ ga⁻ jnā⁻ ta⁻ ko⁻ jiih⁻ sa⁻ ma⁻ jāh⁻ hnäh': "Na⁻ jā⁻ hi⁻ ja⁻ kyaah' hih⁻ kih' Dio."

Lloo⁻ koo⁻ jmi⁺ hla⁻ gwah⁻ juuh⁻

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

24 Ya⁻ hēē⁻ Jesús gwah⁻ ngaayh⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻ ya⁻ jāh⁻ jnāäh⁻ koo⁻ kiyh⁻ mah' ga⁻ chiih⁻ jnāäh⁻:

—Jēē⁻ da⁻ ha⁻ koh⁻ na⁻ hñaah⁺ sa⁻ la⁻ gwah⁻ jnān⁻.

² Mah' ga⁻ jāh⁻ Jesús siiyh⁻ jnāäh⁻:

—Lä⁻ jē⁻ he⁻ jēēh⁻ hnäh' na⁻, ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo⁻ jwēēhn⁻ hnäh', ni⁻ koo⁻ mi⁻ ku⁻ na⁻, sa⁻ jā⁻ nē kih' ooh⁻, lä⁻ jē⁻ ba⁻ sa⁻ hla⁻.

**Jää' ja' ga' llaa' jmi' gyuu',
joh' nää' sa' jmee' li'**

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³Jee' ma' gyay' nē' moh' Olivo, ga'ya'jäh' jnääh' koo' kiyh' mah' na'lla' jnääh' juu' kyaayh' ta'ko' jiih' sa' chaa' dsa'.

—Chiih' jnääh' lih' le' lä'jē' he' ma'jäh', hee' lii' jmee' wa'ra' ga'tē' jee' nēh' hi' wa'ra' ga'tē' jee' llaa' jmi' gyuu' —ga'chiih' jnääh' Jesús.

⁴Mah' ga'jēh' Jesús juu' kyaa' jnääh':

—Hnøø' leeh' hnäh' mah' ni' jaa' sa' chaa' hi' mi'gaa' hnäh'. ⁵Jēeh', jwēē' dsa' ya'nää' hi' ka' nē' kin', jäh': “Jnä' he' laan' Cristo hi' ma'chee' Dio.” Hi' jwēē' dsa' mi'gaay'. ⁶Nuu' hnäh' kih' hni' hi' lä'cha' juu' kih' hni' ta' la' ta' jnø'. Pero ta' wa' jeh' hoh' hnäh'. Lä'ja' lle' kih' le' ba', pero sa' ga' ma'd-sēē' jmi'. ⁷Tee' dsa' hi' chaa' koo' hwa' kyaah' jyoh' hwa'. Hi' tee' dsa' ta' kyaah' jñah' dsa' ta'. Lä'cha' dsoo' he' dsa'k-wah', lä'cha' hoo', lä'kaa' ba' jeh' wi' hwa'. ⁸Kyaah' lä'jē' he' ja', koo' ma'løø' jēē' dsa' wi' ba'.

⁹Ja' ga' ngēē' dsa' hnäh' mah' jmeeyh' hnäh' lä' tē' dsēy' hi' jngēēyh' hnäh'. Ga'lä'jēē' ba' dsa' jmee' na'høøh' kyah' hnäh' lä'kaa' jmi' gyuu' kwaat' kin'. ¹⁰Ma'ja' jwēē' dsa' tūy' he' ma'dsoo' dsēy', ngēēy' dsa' kyaayh' cha'nē' dsa'ta', mah' jmeey' na'häy' øøyh'. ¹¹Jwēē' dsa' jmee' lä'koh' hi' ngēē' juu' kih' Dio mah' ya'nääy' jee' kyah' hnäh' hi' mi'gaay' jwēē' dsa'. ¹²Lä'cha' cha'miih' he' hliih'. Kih' he'ja', jwēē' dsa' mo'so' lä'hnäy' dsa'kyaayh'. ¹³Pero hi' kwēēh' dsē' lä'jiih' llaa', hi' he' ba' lää'. ¹⁴Ju'hmēē' la', he' mi'jnää' lä'koo' jää' Dio dsa' lä'hiih' kih', lloo' lä'kaa' lä'juh' jmi' gyuu' mah' lä'kyuuh' lä'jēē' dsa' hi' sa' ga' ma'heeh' kih' Dio. Ja'ga' jä' jmi' juuh' jmi' goo' kih' Dio.

¹⁵Wa'ra' ga'lloo' jmi' jēēh' hnäh' neh' gwah' juuh' cheh' jaa' jah' laa' na'høø' ngēē' jee' na'jngii' ja', lä'koo' ga'jäh' Daniel hi' ga'ngēē' juu' kih' Dio, (hi' hē' juu' la', wa'lä'ngēēy'), ¹⁶ma'ja', hnäh' hi' tääh' hwa' Judea kyuu' hnäh' ta' moh'. ¹⁷Hi' tääh' jee' ga'tē' to' jwēē' hne', wa' jñaa'y' mah' wa' kyuu' bih'. Sa' wa' kyey' he' cha' cha'neh'. ¹⁸Hi' tääh' jee' nuu' kih', ta' wa' lä'näy' kiyh' he' dsa'kyey' sa'hmiih'. ¹⁹Peer' jwii' dsa'mē' hi' kyaa' gyuu' ma'ja', hi' lä'ja' hi' jää' gyuu' gyuu' ka'läh'. ²⁰Ngii' hnäh' kih' Dio mah' sa' la' jii' gyuu' ni' sa' la' jmi' he' teeh' dsa' dsē' wa'ra' ga'tē' jee' kyuu' hnäh'. ²¹Ma'ja' jēē' dsa' wi' jwēte' he' sa' ma'jēē' dsa' lä' ma' ga'nøø' jmi' gyuu' lä'jiih' na'. Ja' jiih' mo'so' jēē' gyih' jih'koh'. ²²Wa'ra' jäh' kih' ngoo' ba' jēē' dsa' wi' ma'ja', ni' jaa' dsa' jiih' sa' jä'. Pero ta'la' kih' hi' na'lleeh' kyaa' Dio, chah' ba' llaa' jmi' he' jēēy' wi'.

²³Ma'ja' cher'mah' chaa' ko'llaa' dsa' jäh': “Hi' Cristo cheh' la'”, o “hi' Cristo cheh' jee' oo'”, ta' wa' heeh' hnäh' kiyh'. ²⁴Jwēē' dsa' ta'juu' ya'nää', jäh': “Jnä' laan' Cristo, jnä' ngēēn' juu' kih' Dio”. Ja' he' koo' nēē' he' juh' gaa' jmeey', lä'jwē' jee' mi'gaay' dsa', lä'jiih' hi' na'lleeh' kyaa' Dio mi'gaay' cher'mah' ga'la'. ²⁵Ma' nēh' ba' hnäh' na', jēēh' ma'jwah' ba' jnä' jää' ha' lä' le'.

²⁶Lä'ja', cher'mah' hi' jäh' siih' hnäh': “Hi' gya' jee' oo' hwa' kii' jee' sa' kwa' ni' miih'”, ta' go'jēē' hnäh'. Hi' cher'mah' jäh': “Hi' gya' cha'neh' oo'”, ta' wa' lä'heeh' hnäh'. ²⁷Jēēh', lä'koo' jmee' je'nih' he' jmee' dsa'lä'jnä' lä'kaa' jmi' gyuu', lä'ja' lä'jnä' lä'kaa' jmi' gyuu' wa'ra' jah' Hi' ga'lēē'ngo' la'. ²⁸Jēēh', wa' ha' cha' ha' jee' kyaa' hi' ma'na'juu', jee' ja' kuh' tu'siih'.

Wa'ra ga'te' jee' jah' Hi' ga'lee'ngo'

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33;
17:26-30, 34-36)

29'Chah' ba' ga' ma'ngēē' ma'jēē' dsa' lā'jē' he' wii' ja, ja' hñih' mo'so' lā'jnā' jmēē' kih' hyoo', ni' jmēē' kih' sih' sa' lā'jnā'. Lā'sih' hoo' nūu' hi' hēē' gyuu' jmi' gyuu', hi' lā'jē' he' ga' cha' gyuu' sa'jeh'. 30'Ja' ga' jmee' lii' gyuu' jmi' gyuu' jee' jah' Hi' ga'lee'ngo' la'. He' ja' ki'hooh' lā'jēē' nēē' dsa' hi' tāäh' hwa' jēēy' Hi' ga'lee'ngo' la' hi' jah' gyuu' jee' jni' kyaah' cha'mi' be', laay' joo'. 31'Mah' cheey' angele kyaay'. Kyaah' mi' kih' luu' hoo' joo' lā'jēē' hi' na'leeh' kyaay' hi' tāäh' lā'jē' kye' ki' jmi' gyuu', ta' ko'taa' lā' ga'te' jyoh' ko'taa'.

32'Jēē' da' hnäh' kwee' ha' lā' dsoo' juu' kih' chaah' higo mah' mi'tēē' hnäh' hñaa'. Wa'ra' ga'hyo' sih'jñoh' sa'jih' kih', lōo' dsa' hyo' moo' kih', ma'neh' ba' hnäh' ngoo' ga'te' jii' jma' ba' ja'. 33'Lā' ja' hnäh' ka'läh', wa'ra' ga'jēē' hnäh' dsa' lā' lā'jē' he' ma'jwahn' la', wa' lā'neh' hnäh' he' ma'cheh' ho'haah' kyaah' he' jāhn' ba' ja'. 34'Ma'ra' ju'dsoo' jwēēhn' hnäh', sa' llaa' dsa' hi' tāäh' na' ta'ko' jiih' sa' ga' ma' lā' te' lā'jē' he' ma'jwahn' la'. 35'Ngēē' ba' lā'jē' he' cha' gyuu' hwa', pero juu' kin' lā' ma'cha' ja' ba'.

36'Pero ni' jaa' sa' nē' hee' jmi' ja, hee' hor' ja, ni' angele hi' tāäh' gyuu' sa' nē', ni' Joō' Dio sa' nē'. Hñii' ba' Tää' kyaan' nē'. 37'Lā'koō' ga' lā' jii' kih' Noé, ja' ba' lā'ja' le' wa'ra' ga'te' jee' jah' Hi' ga'lee'ngo' la'. 38'Jēēh', jāā' sa' ga' ma'ja' jma' ma' tāäh' dsa' kuh' hih', ma' tāäh' dsa' jee' goo' lā'jiih' ga'he' Noé neh' barco. 39'Ni' mi' sa' ga' lā' li' ih' dsa' lā'jiih' ja' jmi' he' ga'jngiih' kih' lā'jēē'. Lā'ja' ka'läh' ni' sa' liih' ga' dsa' wa'ra' ga'te' jee' jah' Hi' ga'lee'ngo' la'. 40'Ma'ja' tāäh' uu' jmee' ta' jee'

nuu' kih', jaa' he' sah', hi' hi' jaa' he' jā'. 41'Ma'ja' tāäh' uu' dsa'mē' dsē'. Jaa' he' sah', hi' hi' jaa' he' jā'. 42'He' ja' mi'jnōō' hnäh' mi'neh', jēēh' sa' nēh' hnäh' hee' hor' jah' Dsa'jōōh' kyaah' hnäh'. 43'Wa' lā'ngēēh' hnäh' he' la'. Cher'mah' jaa' dsa'juu' cha'neh' ga'lā'ney' hee' hor' dsa'he' dsa'hi' cha'neh' kiyh', jmeey' bii' sa' gwiiy' mah' sa' kway' jwē' he' jā' dsa'hi' cha'neh' kiyh'. 44'Ja' ba' lā'ja', hñōō' ma'na'luuh' hnäh'. Jēēh', ha' ga' che' jmi' he' sa' jōōh' hnäh', jah' Hi' ga'lee'ngo' la'.

Dsa' hi' mi'teh', hi' dsa'
hi' sa' jmee' ta'he'

(Lc. 12:41-48)

45'Jaa' dsa' hi' mi'teh' hi' cha' hñu'dsē' llu' kih', hi' he' ba' na'hñaa' mah' hääy' hi' tāäh' cha'neh' kih' dsa'juuy', kwēēy' kuh' hor' kih'. 46'Lu' lā' kih' dsa' hi' jmee' ta'he', cher'mah' mi'teyh' lā'jē' mada' he' nuuyh' wa'ra' jah' juuy'. 47'Ma'ra' ju'dsoo' jwēēhn' hnäh', ga'lā'jē' ba' he' cha' kih' dsa'juuy' tooyh' gooy'. 48'Pero jaa' hi' sa' hñōō' jmee' ta'he', jmeey' hñu'dsē': "Lā'hēē' ga' mi' dsa'jōōh' kyaan'." 49'He' ja' lōoy' jmi'baay' dsa'kyaayh' mah' kuh'hiyh' kyaah' hi' lla' hñiih'. 50'Pero dsa' hñaa' dsē' he', jmi' he' sa' jōōy' hi' hor' he' sa' kyey' ni' mi' hñu'dsē', jah' dsa'juuy'. 51'Sa' lā'ñih' dsēy' kih' dsa' he' heeyh' wii' mah' kwēēy' hee' ko'jōōh' kyaah' dsa' ta'juu'. Jee' ja' ki'hooyh' mah' juuy' cha'jay'.

Juu' na'hñaa' lā'koō' la'
kih' gyaa' chih'mē'

25'He' jāā' Dio dsa' lā'hih' kih', jeeh' kwee' kih' gyaa' chih'mē' hi' na'nāā' choōh' mi'sē' na'hih' jē' mah' dsa'heeyh' dsa'nūuh' hi' jee' goo'. 2'Hñaa' chih'mē' he' ma' cha' hñu'dsē' llu' kih', hñaa' he' sa' cha' he' ma' jmeey'. 3'Lā'jēē' hi' sa' ma' jmee' he'

he' ga-naäy¹ kyey⁻ mi'se¹ kiyh¹, mah¹ sa⁻ ga-kay¹ ga⁻ miih⁻ naa⁻ he⁻ koo⁻. ⁴ Pero lä-jëe⁻ chih-më⁷ hi⁻ ma⁻ cha⁻ huu⁻ dsë⁻ llu¹ kih¹ he⁷, ga-kay¹ mi'se¹ kiyh¹ ko-joh⁷ kyaah⁷ jee⁻ ma⁻ haa⁻ naa⁻ he⁻ koo⁻. ⁵ Pero ga-lä-hëe⁻ ga⁻ dsa⁻ nuuh⁻ hi⁻ ma⁻ jee⁻ goo⁻ he⁷. He⁻ ja⁻ ga-të⁷ gwii⁷ kih¹ lä-jëe⁻ lä⁻ jiih¹ ga-gwiiy⁻. ⁶ Ma⁻ ga-të⁷ ko⁻ lla⁻ nuu¹, ga-tooh¹ dsa⁻ miih¹, ma⁻ jäyh⁷: “Hi⁻ dsa⁻ nuuh⁻ hi⁻ jee⁻ goo⁻ ja⁻. Noo⁻ hnäh⁷ mah¹ go⁻ mi⁻ jeeh⁻ hnih⁷.” ⁷ Ga-lä-jëe⁻ chih-më⁷ he⁷ ga⁻ nooy⁻ mah¹ ga⁻ taayh¹ ga⁻ mi⁻ lluy¹ mi'se¹ kiyh¹. ⁸ Lä-jëe⁻ hña⁷ chih-më⁷ hi⁻ sa⁻ jmee⁻ he¹ ga⁻ siiyh⁻ chih-më⁷ hi⁻ ma⁻ na⁻ lluy⁻ he⁷: “Kwëeh⁻ jnääh¹ miih⁻ naa⁻ kyah¹ hnäh⁷. Jëeh⁷ ma⁻ ngoo¹ ga⁻ uu⁻ mi'se¹ kya¹ jnääh¹.” ⁹ Mah¹ ga⁻ jeeh⁻ lä-jëe⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻ lluy⁻ he⁷ siiyh⁻: “Llu¹ go⁻ läh¹ hnäh⁷ jee⁻ hni⁻ dsa⁻, jëeh⁷ he⁻ kye⁻ jnääh¹ sa⁻ lee⁻ kih¹ jee⁻ lä-jëe⁻ jne⁻.” ¹⁰ Ta⁻ ko⁻ jiih¹ ga⁻ naäy¹ ga⁻ läy⁻ naa⁻ he⁻ koo⁻ ja⁻, ja⁻ dsa⁻ nuuh⁻ hi⁻ jee⁻ goo⁻ he⁷. Lä-jëe⁻ chih-më⁷ hi⁻ ma⁻ na⁻ lluy⁻ he⁷ ga⁻ taayh¹ kyaayh¹ jee⁻ ga⁻ la¹ jmi¹. Ja⁻ hniih¹ ga⁻ jne¹ ho⁻ haah¹. ¹¹ Ko⁻ hwëe⁷ ja⁻ ba⁻ ma⁻ ya⁻ naä⁻ chih-më⁷ hi⁻ na⁻ lä⁻ naa⁻ he⁷, ma⁻ jäyh⁷: “Dsa⁻ jøøh¹ kyaan⁻, Dsa⁻ jøøh¹ kyaan⁻, nä⁻ ho⁻ haah¹ kya¹ jnääh¹.” ¹² Mah¹ ga⁻ jeeh⁻ dsa⁻ he⁷ juu¹ kiyh¹, ga⁻ siiyh⁻: “Ma⁻ ra⁻ ju⁻ d-soo⁷ jwëeh⁻ hnäh⁷, sa⁻ kyuu⁻ hnäh⁷.” ¹³ He⁻ ja⁻ mi⁻ jnøø¹ hnäh⁷ mi⁻ neh⁷, jëeh⁷ sa⁻ neh⁷ hnäh⁷ hee⁻ jmi¹ ni⁻ hee⁻ hor⁻ jäh⁷ Hi⁻ ga⁻ lëe⁻ ngo¹ la⁻.

**Juu¹ na⁻ hmää⁻ lä⁻ koo⁻ la¹ kih¹
uu⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ hyoh¹ kuu⁻**

(Lc. 19:11-27)

¹⁴ He⁻ jää⁻ Dio⁻ dsa⁻ lä⁻ hi⁻ kih¹, jeeh¹ kwee⁻ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jmee⁻ jaa⁻ dsa⁻, jää¹ ja⁻ ga⁻ dsooy¹ koo⁻ jee⁻ jwi⁻ uu⁻. Ga⁻ tëeyh¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁻ ta⁻ kiyh¹ mah¹ ga⁻ tooyh⁻ goo⁻ kuu⁻ he⁻ kyaah¹ jmeey¹ ta⁻. ¹⁵ Jaa⁻ he⁷ ga⁻ kwëeyh¹ hña⁷ mil⁻ kuu⁻. Jee⁻ ga⁻ të⁷ uu⁻ he⁷ ga⁻ kwëeyh¹ to¹ mil. Jee⁻ ga⁻ të⁷ uu⁻ he⁷ ga⁻ kwëeyh¹ koo⁻ mil

ba⁻. Lä⁻ jaa⁻ lä⁻ jaa⁻ ga⁻ kwëeyh¹ lä⁻ koo⁻ te¹ tääy⁻ jmeey¹ ta⁻. Ja⁻ ga⁻ na⁻ ngooy¹ uu⁻. ¹⁶ Hi⁻ ga⁻ hyoh¹ hña⁷ mil⁻ kuu⁻ he⁷, ga⁻ jmeey¹ ta⁻ kyaah¹ mah¹ ga⁻ liyh¹ jyoh⁷ ga⁻ hña⁷ mil⁻ na⁻ dsë⁻ lle⁻. ¹⁷ Ja⁻ ba⁻ lä⁻ ja⁻ ga⁻ jmee⁻ hi⁻ ga⁻ hyoh¹ to¹ mil⁻ kuu⁻ he⁷, mah¹ ga⁻ liyh¹ jyoh⁷ ga⁻ to¹ mil⁻ na⁻ dsë⁻ lle⁻. ¹⁸ Pero hi⁻ ga⁻ hyoh¹ koo⁻ mil⁻ kuu⁻ he⁷, ngooy¹ na⁻ jmeey¹ too⁻ hwa¹ mah¹ na⁻ h-määy¹ kuu⁻ kih¹ dsa⁻ juu⁻.

¹⁹ Ma⁻ ngëe⁻ cha⁻ miih⁻ jmi¹, ja⁻ ga⁻ jah¹ dsa⁻ juu⁻ lä⁻ jëe⁻ uu⁻ dsa⁻ he⁷. Mah¹ ga⁻ ngiiyh¹ kwaat⁻ kih¹ lä⁻ jaa⁻ lä⁻ jaa⁻. ²⁰ To⁻ në⁻ ga⁻ lloo¹ hi⁻ ga⁻ hyoh¹ hña⁷ mil⁻ kuu⁻, na⁻ kooy⁻ jyoh⁷ ga⁻ hña⁷ mil⁻ na⁻ dsë⁻ lle⁻. Mah¹ ga⁻ jäyh⁷ siiyh⁻: “Dsa⁻ jøøh¹ kyaan⁻, ga⁻ kwëeh⁻ jnä⁻ hña⁷ mil⁻ kuu⁻. Hee⁻ la⁻ kiin⁻ jyoh⁷ ga⁻ hña⁷ mil⁻ he⁻ ga⁻ lihn⁻ na⁻ dsë⁻ lle⁻ kuu⁻ ja⁻.” ²¹ Mah¹ ga⁻ jäh⁷ dsa⁻ juu⁻ siiyh⁻: “Llu¹ ba⁻ hne⁻ moz⁻ kyaan⁻ hi⁻ mi⁻ teh⁻ kyaah¹ jnä⁻. Kih¹ he⁻ ma⁻ lä⁻ teh⁻ kyaah¹ ko⁻ hi⁻ pih¹ he⁻ ga⁻ hñah¹, he⁻ ja⁻ kwëeh⁻ hne⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻. Nä⁻ kyaah¹ jnä⁻ mah¹ wa⁻ dsa⁻ toohn⁻ jee⁻ chaa⁻ jne⁻ llu⁻.”

²² Ga⁻ lloo¹ ka⁻ läh¹ hi⁻ ga⁻ hyoh¹ to¹ mil⁻ kuu⁻. Ga⁻ jäyh⁷: “Dsa⁻ jøøh¹ kyaan⁻, to¹ mil⁻ kuu⁻ ga⁻ kwëeh⁻ jnä⁻. Hee⁻ la⁻ kiin⁻ jyoh⁷ ga⁻ to¹ mil⁻ he⁻ ga⁻ lihn⁻ na⁻ dsë⁻ lle⁻ kuu⁻ ja⁻.” ²³ Mah¹ ga⁻ jäh⁷ dsa⁻ juu⁻ siiyh⁻: “Llu¹ ba⁻ hne⁻ moz⁻ kyaan⁻ hi⁻ mi⁻ teh⁻ kyaah¹ jnä⁻. Kih¹ he⁻ ma⁻ lä⁻ teh⁻ kyaah¹ ko⁻ hi⁻ pih¹ he⁻ ga⁻ hñah¹, he⁻ ja⁻ kwëeh⁻ hne⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻. Nä⁻ kyaah¹ jnä⁻ mah¹ dsa⁻ toohn⁻ jee⁻ chaa⁻ jne⁻ llu⁻.”

²⁴ Jee⁻ ga⁻ dsaa⁻, ja⁻ hi⁻ ga⁻ hyoh¹ koo⁻ mil⁻ kuu⁻. Mah¹ ga⁻ jäyh⁷: “Dsa⁻ jøøh¹ kyaan⁻, kyuu⁻ hne⁻ he⁻ hääh¹. Chooh¹ ta⁻ jee⁻ sa⁻ ma⁻ jñeeh⁻, juuh¹ mi⁻ ju⁻ jee⁻ sa⁻ na⁻ jnää⁻ kyah¹. ²⁵ Kih¹ he⁻ ja⁻, ga⁻ lä⁻ gohn⁻ mah¹ ga⁻ hmän¹ kuu⁻ kyah¹ neh⁻ hwa¹. Jee⁻ la⁻ kiin⁻ he⁻ la⁻ kyah¹.” ²⁶ Mah¹ ga⁻ jäh⁷ dsa⁻ juu⁻: “He⁻ ba⁻ che⁻ hlëeh⁻ hne⁻ moz⁻ jwih¹. Nèh⁷ ba⁻ hne⁻ kwee⁻ he⁻ choohn⁻ jee⁻ sa⁻ ma⁻ jngëen⁻ mah¹ juuhn¹ mi⁻ ju⁻ jee⁻ sa⁻ na⁻ jnää⁻ kin⁻. ²⁷ Kih¹

he ja, ma aä jmi ma mi hääh dsa kuu kin, mah ma la ma jahn, ma ngëeh kin na tee kyaah sa joo. 28 Jnuuh hnäh kuu na mah kwëeh hi cha kih gya mil. 29 Jëeh, hi cha kih, hyoyh ga mah lä cha kiyh cha ga miih. Hi cha miih kih, dsa jnuuh go te he cha kiyh. 30 Moz jwih na, jwää ta ka hne jee na ho. Jee ja ki hooyh mah juuy cha jay.”

Lä-la le kih dsa wa'ra ga t' jee lla Dio ta

31 Wa'ra ga t' jee jah Hi ga lëe ngo la, jee ba je t' jëe nih jäh ko jöh kyaah ángele kyaay, ja ga gay laay jöh jmeey hih. 32 Cha nen ja kuh lä jëe nëe dsa hi cha hwa la mah lla jnih ma kih kih. Jmeen kiyh lä koo jmee dsa hi hää jah wa'ra ga jmeey ma kih kih borrego kyaah chivo. 33 Llaan borrego jwoo ra lluu kin mah chivo llaan jwoo ra keh.

34 Mah jwah jnä, hi lla Dsa ta jöh, jwiin hi tääh jwoo ra lluu kin: “Ya nääh hnäh hi ma na jää kya Tää kyaan. Kyah ba hnäh jee jmee Dio hih la he ma na llu kyah hnäh lä ma hu jmi gyuu. 35 Jëeh, lä ma kyohn ga kwëeh ba jnä he ga kuh. Lä ma lä ki dsen, ga kwëeh ba jnä jmi he ga huhn. Lä ma ngën cha jwë juuh ga teeh ba jnä cha neh kyah hnäh. 36 Ma sa cha he ma keh, ga kwëeh ba jnä hmiih he ga keh. Lä ma kyaan dsaahn na nääh hnäh kin. Lä koo ma hää neh ne, na jëeh hnäh jnä.”

37 Ma ja jah lä jëe hi lluu he siyh jnä: “Dsa jöh kyaan, lih ba ga jëe jnääh hne ngëh kyaah mah ga k wa jnääh he ga kuh? Lih ba ga jëe jnääh ngëh na ki hoh mah ga k wa jnääh jmi he ga hih? 38 Lih ba ga jëe jnääh ngëh cha jwë juuh mah ga tee jnääh hne? Lih ba

ga jëe jnääh sa cha hmiih ma kyeh mah ga kwëeh jnääh hne hmiih he ga kyeh?

39 Lih ba ga jëe jnääh dsaah hne? Lih ba ga jëe jnääh hne hääh neh ne mah na jëe jnääh hne?” jäh siyh jnä.

40 Ja ga na jwah jnä, hi lla Dsa ta jöh, jwiin jnih: “Ma ra ju dsoo jwëeh hnäh, he ga jmeeh hnäh kih jöh hi tä nee tääh la, he ga jmeeh hnäh kin ba ja.”

41 Lä chah ja jwiin hi tääh jwoo ra keh he: “Jnuuh hnäh kin hi kyaah dso jwi, ta cha je ba kyah hnäh jee sa uu jih koh, jee ma na jää kih hi sa llu kyaah ángele kyaay. 42 Jëeh lä ma kyohn sa ga kwëeh jnä he ma kuh. Lä ma lä ki dsen, sa ga kwëeh jnä jmi ma huhn. 43 Lä ma ngën cha jwë juuh, sa ga teeh jnä cha neh kyah hnäh. Ma sa ga lä cha he ma keh, sa cha hmiih ga kwëeh jnä. Lä ma kyaan dsaahn hi ma hää neh ne, hnäh sa na jëeh jnä.”

44 Ma ja ngii dsa he juu kin, jäh: “Dsa jöh kyaan, lih ba ga jëe jnääh ngëh kyaah, ngëh na ki hoh, sa cha hmiih ma keh, ma na hëeh cha jwë juuh, ma dsaah o ma hääh neh ne mah sa ga jmeeh jnääh be kyah?”

45 Ja ga na jwah jnä, hi lla Dsa ta jöh, jwiin jnih: “Ma ra ju dsoo jwëeh hnäh, he sa ga jmääh hnäh he hi tä nee tääh la, jnä ba he sa ga jmääh hnäh he. 46 Lä jëe hi hlëeh he dsa näay jee sa lla jëe wi. Mah lä jëe hi lluu he dsa näay jee mo so juuy.”

Ma hnooh dsa ha lä jee ma saayh Jesús

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

26 Ma la ba ma kwa Jesús lä jëe juu ja, ga jäh siyh jnääh dis cipulo kyaay:

²—Ma ñeh' ba' hnäh', na' jee' to' jmií' ma' la' jmií' he' kuh' dsa' borrego máh'. Jee' ja' ngéé' dsa' Hi' ga' lëé' ngo' la' mah' táäy' dsöh' hma' cru'.

³Ma' ja' ga' kuh' jmi' dsa' kaah' kyaah' lá' jëé' ta' jwoh' kyaá' ley kyaah' lá' jëé' dsa' gyuu' né' ta' kih' Caifá, jmi' dsa' hi' kye' né'. ⁴Mah' ga' taayh' juu' kwee', ha' lá' jee' saayh' Jesús kyaah' juu' ta' juu' mah' jngëéyh'.

⁵—Sa' le' kaah' jnih' jee' jmií' la', mah' sa' chí' jwaa' dsa' jee' jwii' la' — ga' jäh'.

Jaa' dsa' mé' ga' huu' jmií' mi' jwii' lle' Jesús

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶Ma' gya' Jesús ka' läh' jee' jwii' Betania cha' neh' kih' Simón hi' ma' dsaah' dsoo' hmih' høø'. ⁷Jee' ja' gyay' kuh' hih', ma' ga' lloo' jaa' dsa' mé' hi' ma' kye' koo' sé' alabastro he' haa' jmií' mi' jwii' he' kyeé' hmooh'. Mah' ga' huuy' lle' Jesús. ⁸Ma' ga' jëé' jnääh' lá' koo' ga' jmee' dsa' mé' he', ga' lá' lleé' jnääh', mah' ga' jäh' jnääh'.

—¿He' la' ma' hee' dsa' mé' na' jmií' mi' jwii' kih'? ⁹Llu' wa' ra' jäh' kih' ga' hniíy' go' te' ba' mah' kuu' ja' ma' kwëéyh' hi' tá' ñee'.

¹⁰Pero ga' lá' kyuu' Jesús huú' dsé' kyaá' jnääh', he' ja' ga' siiyh' jnääh'.

—¿He' la' jmeeh' hnäh' jwiih' kih' dsa' mé' la'? Llu' ba' he' ma' jmeey' lá' la' kin'. ¹¹Jëéh', lá' ma' táäh' na' ba' hi' tá' ñee' kyaah' hnäh'. Pero jnä', mo' so' gyan' ki' wëé' jee' kyah' hnäh'. ¹²Kyaah' he' ma' huuy' jnä' jmií' mi' jwii', he' ma' mi' lluy' jnä' jää' ba' la', ja' ga' haa' dsa' jnä'. ¹³Ma' ra' ju' dsoo' jwëéh' hnäh', lá' kaa' jmi' gyuu' jee' kwa' dsa' ju' hmëé' kin', lá' cha' juu' ha' lá' koo' ma' jmee' dsa' mé' la', mah' lá' ja' lá' dsoo' dsé' dsa' kih'.

Juda ga' ngéé' Jesús

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴Ma' ngéé' he' ja', jaa' dsa' kyaah' jnääh' hi' chee' Juda Iscariote ngooy' kih' dsa' kaah' kyaá' jmi' dsa'. ¹⁵Mah' ga' jäh'.

—¿Joh' kwëéh' jnä' mah' ngéé' jnih' ja' gooh' hnäh'? —siiyh'.

He' ja' ga' jiih' dsa' he' kiyh' gyii' gya' kuu' tøø'. ¹⁶He' ja' ga' løø' Juda hnooh' ha' lá' jmeey' mah' ngééy' Jesús ja' goo' dsa' he'.

Ga' jmee' Dsa' jøøh' jnän' ma' nuu' kyaah' ga' hih' juu'

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23;

Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷To' né' jmií' he' ga' løø' dsa' taah' dsa' jmeey' jmií' kuyh' he' ñiih' he' sa' kyaah' levadura, ga' ya' jäh' jnääh' koo' kih' Jesús mah' ga' ngii' jnääh' juu' kiyh'.

—¿Ha' jwah' mi' llü' jnääh' jee' kih' ma' nuu'?

¹⁸He' ja' ga' jäh' siiyh' jnääh'.

—Go' náä' hnäh' ta' jee' jwii' juuh'. Cha' jwé' ja', jeeh' hnäh' jaa' dsa'. Ja' jwiih' dsa' he': “Lá' la' jäh' ta' jwoh' kyaá' jnääh': Ma' ngoo' ga' dsëé' jmií' kin'. Cha' neh' kyah' kye' h' jnääh' borrego máh' kyaah' discípulo kyaan'.”

¹⁹He' ja' ga' nøø' jnääh' lá' koo' mada' he' ga' jmee' Jesús kyaá' jnääh' hi' ga' mi' llü' jnääh' jee' ga' kuyh' ma' nuu'.

²⁰Ma' ga' nuu' jmií' ja', ga' gya' Jesús né' na' mes' kyaah' lá' jëé' gya' tuu' jnääh'. ²¹Ta' ko' jiih' ma' tøøh' jnääh' ki' h' hih' jnääh', ga' jäh' Jesús:

—Ma' ra' ju' dsoo' jwëéh' hnäh', jaa' jee' lá' jëé' hi' kuh' kyaah' jnä', ngëéy' jnä'.

²²Peer' ja' meeh' dsé' jnääh' ma' ga' nuu' jnääh' juu' ja', mah' lá' jaa' lá' jaa' jnääh' ga' ngii' jnääh' juu' kiyh'.

—¿Che' ja' he' jnä' na' hlëéh'? — ga' jäh' jnääh'.

²³ He_ja- ga_jeeh- Jesús juu' kyaah' jnaäh':

—Hi- tä- goo- kyaah' jnä' neh+ wii' la-, hi- he' ba' na- hi- ngëe' jnä'.

²⁴ Ma-ra+ ju'dsoo', Hi-ga-lëe'ngo' la- le' kiyh' lä-koh' ma'na-sii-. Pero jwii- dsa- hi- ngëe- Hi-ga-lëe'ngo' la-. Llu' ga' la' kih' dsa-nuuh- he' wa-ra- jah' kih' sa- ga-lä-chaay+ go-te' ba'.

²⁵ Ja-ga', ga_jeeh- Juda hi- ga-ngëe' Jesús, ga_jäyh':

—O che' jnä' ba' ta-jwoh'.

—Hñaah' ba' hne- ma-jäh' —ga-jäh' Jesús siiyh+.

²⁶ Ko_jiih' tääyh' kuyh-, ga_ka' Jesús he-niih' mah' ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ma-ngëe' ma-kway' ti'hmaah' kih' Dio, ga-llaay' he-niih' ja-, mah' ga-kweeyh' jnääh', ga_jäyh':

—Kye- hnäh' mah' kuh' hnäh', he- la- na- jmi-ngo' kin+.

²⁷ Lä_ja- ka_läh' ga_kay' wa_kyaah', ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio, ja-ga' ga-kweeyh' jnääh', ga_jäyh':

—Hih' hnäh' lä_jëe- hnäh'. ²⁸ Jëeh', he- la- na- jma-kin+ he- kyaah' jmee' Dio koq- hmooh' hmëe'. He_ja- tuu+ jma-kin+ kih' jwëe- dsa- mah' dsa-che' dso_kye- kiyh'. ²⁹ Lä-la- jwëehn- hnäh', mo-so- huh' ga_jnä' jmih' mi_jeh' ma-äa-, lä_jiih' lloo- jmih' huhn' ka_läh' lä_hmëe' kyaah' hnäh' jee' jmee' Täa- kyaan+ hih+ — ga_jäh' Jesús siiyh+.

Ga_hmä' Pee' juu' he- sa- kyuy+ Jesús

(Mr. 14:26-31; Lc.

22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Ma-ngëe' ma-hä' jnääh' kih' Dio, ga-nøø' jnääh' ta' moh' Olivo. ³¹ Ja-ga' ga_jäh' Jesús siiyh+ jnääh':

—Lä_jëe- ba' hnäh' beeh' jnä' na' hwë'. Lä_ja- na-sii- juu' kih' Dio: “Jmeen- dsoo' kih' hi- hää- lä_jëe- borrego, hi- lä_jëe- borrego kyaay' sa-jnee'.” ³² Pero ga' ma-lä_jiihn- ka_läh', hi- jnä' niin- na_jään' hnäh' ta- Galilea.

³³ He_ja- ga_jäh' Pee':

—Ma_ke- lä_jëe- ga-bee' hne-, pero jnä' jih_koh' sa- been- hne-.

³⁴ He_ja- ga_jäh' Jesús siiyh+ Pee':

—Ma-ra+ ju'dsoo' jwëehn- hne-, na' hwë', jää' ja-ga' hooch' chaah' dsoo', hne- ma-të' hnë- jiih- ma_hmah' juu' he- sa- kyuyh+ jnä'.

³⁵ —Ma_ke- ga_juun' ko_joh' kyaah' hne-, sa- jwahn' lä-na- —ga_jäh' Pee'.

Lä_ja- kwee- ba' ga_jäh' jnääh' lä_jëe- jnääh'.

Nee' Jesús Getsemaní na_chuuy' kyaah' Dio

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Ma-ngëe' he- ja-, ga-nøø' jnääh' kyaah' Jesús koq- jee' chee- Getsemaní. Ma' ga-lla-nøø' jnääh' jee' ja-, ga-siiyh+ lä_jëe- jnääh':

—Jee' la- ba' go-taah' hnäh' ta_ko_jiih' na_chuun' kyaah' Dio.

³⁷ Ga_jäy' ma-la- Pee', kyaah' lä_uu' joo' Zebedeo ba'. Chah' ba' ja' meeh- dsëy' hi- chaay- cha-miih- hu'dsë-.

³⁸ He_ja- ga_jäh' Jesús siiyh+:

—Peer+ meeh- dsën+, lä_jiih' juun' go-te' la' kin+. Jee' na- ba' jää' jnä'. Kwëeh' hoh' hnäh', ta- gwii- hnäh'.

³⁹ Ja-ga' ngoo' Jesús miih- ga' ta- chá'në'. Jee' ja- ga_juuyh' jnyë' mah' ga_jluuy' lley- lä- ga-të' hwa', ga_chuuy' kyaah' Dio:

—Tää- kyaan+, cher'mah' le', lää- jnä' kih' he- wi' he- jëen- na'. Pero sa' wa' le' lä- hnoon' hniin+, wa' le' lä- hnooh- hñaah' ba'.

⁴⁰ Ma' jah' Jesús ka_läh' jee' ma' tääh' discípulo kyaay', ga_jëey' ma-na-gwiiy-. He_ja- ga-siiyh+ Pee':

—¿Che' ni+ koq- hor- sa+ ma-lä-be' hoh' he- ma-nah' na-nëh' kyaah' jnä'? ⁴¹ Wa' na-nëh' hnäh', ngii- hnäh' kyah' kih' Dio mah' sa' leh+ he- hliih' hnäh'. Hnøø' ba' jmi-llë- jnan- kwa' be'. Pero jmi-ngo' jnan- sa- bee- —ga_jäyh'.

⁴² Ngooy¹ ka⁻läh⁷ na⁻chuu⁷ kyaa^h Dio jee⁻ ga⁻tē⁷ to¹ jiih⁻:

—Tää⁻ kyaan⁻, cher⁻mah¹ sa⁻ le⁷ lääh⁷ jnä¹ kih¹ he⁻ wii⁷ la⁻, cher⁻mah¹ ma⁻ra⁻ he⁻ huhn⁻ ba⁻ jnä¹, wa⁻ le⁷ lä⁻ hnooh⁻ hñaah¹ ba⁻ —ga⁻jäh⁷.

⁴³ Ma⁻ jayh¹ ka⁻läh⁷, ga⁻jëë⁷ lä⁻jëë⁻ ba⁻ ma⁻ na⁻ gwii⁻. Jëeh⁷, lä⁻gwii⁻ jwërte.

⁴⁴ Ngoo¹ Jesús ka⁻läh⁷ lä⁻hmëë⁷ jee⁻ ga⁻tē⁷ hnē⁻ jiih⁻ na⁻chuu⁷ kyaa^h Dio, ja⁻ba⁻ kyaa^h juu⁻ he⁻ ma⁻hlëëyh⁷ jää¹ ja⁻.

⁴⁵ Ma⁻ jayh¹ ka⁻läh⁷ jee⁻ ma⁻ tøøh⁷ jnääh¹ lä⁻jëë⁻ jnääh¹, ga⁻siyh⁻ jnääh¹:

—Gwii⁻ ba⁻ hnäh⁷ kyah¹, teeh⁻ hnäh⁷ hoh⁷. Ma⁻lloo¹ hor⁻ jaa⁻ Hi⁻ga⁻lëë⁻ngo¹ la⁻, ngëe⁻ dsih⁻ goo⁻ dsa⁻ hña⁻ dsē⁻.

⁴⁶ Noo⁻ hnäh⁷, mah¹ ma⁻nøøn⁻. Ma⁻ngoo¹ ya⁻jäh⁻ hi⁻ ngëe⁻ jnä⁻ —ga⁻jäh⁷.

Ga⁻saayh¹ Jesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Lla⁻ gyih¹ juu⁻ ja⁻ ma⁻ ja⁻ Juda, jaa⁻ jee⁻ lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu⁻ dsa⁻kyaa^h jnääh¹. Jay¹ kyaah¹ koo⁻ nää⁻ dsa⁻, hi⁻ ma⁻ kye⁻ ñe⁻, hi⁻ ma⁻ kye⁻ hma⁻, lä⁻hih⁻ kih¹ ta⁻j-woh¹ kyaa¹ ley kyaah¹ dsa⁻kaah¹ kyaa¹ jmi⁻dsa⁻, kyaa^h dsa⁻gyuuh⁻. ⁴⁸ Juda hi⁻ ga⁻ngëe⁻ Jesús, jää¹ ga⁻taayh⁻ dsa⁻ he⁻ juu⁻:

—Hi⁻ chuh⁻n kih¹, hi⁻ he⁻ he⁻. Ja⁻ saah⁻ hnäh⁷ —ga⁻jäh⁷.

⁴⁹ He⁻ja⁻ jay¹ chuh⁻ kih¹ Jesús.

—Ha⁻ ma⁻ ñeh⁻ ta⁻jwoh⁻ —ga⁻jäh⁷.

Na⁻ ma⁻ hii⁻ ga⁻chuyh⁻ kih¹ Jesús.

⁵⁰ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻:

—Ome⁻, ¿hee⁻ kih¹ ma⁻ ñeh⁻ hne⁻?

Lä⁻chah⁷ ja⁻ ga⁻ya⁻jäh⁻ dsa⁻ he⁻ mah¹ ga⁻sooh⁻ kih¹ Jesús.

⁵¹ Pero jaa⁻ dsa⁻kyaa^h jnääh¹, ga⁻sëëyh¹ ñe⁻ ga⁻jmeey⁻ dsoo⁻ kih¹ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁻ ta⁻he⁻ kih¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹. Ga⁻ku⁻y⁻ lo⁻gwa⁻. ⁵² He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻:

—Tøøh¹ ñe⁻ kyah¹ ñeh⁻ loo⁻ kih¹ ka⁻läh⁷. Jëeh⁷, lä⁻jëë⁻ hi⁻ koo⁻ ñe⁻, kyaa^h ñe⁻ juuy⁻. ⁵³ ¿Che⁻ sa⁻ ñeh⁻, le⁻ ba⁻

ngiin⁻ kih¹ Tää⁻ kyaan⁻, mah¹ lä⁻chah⁷ la⁻ cheey¹ kin⁻ gya⁻to⁻ nää⁻ ángele? ⁵⁴ Pero cher⁻mah¹ lä⁻ja⁻ ga⁻la⁻, ¿ha⁻ ba⁻ la⁻ lä⁻te⁻ lä⁻koo⁻ na⁻si⁻ juu⁻ kih¹ Dio, jee⁻ lle⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ää⁻ jmi⁻ le⁻?

⁵⁵ Ja⁻ba⁻ hor⁻ ja⁻, ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻sooh⁻ kiyh⁻:

—¿Che⁻ dsa⁻ hii⁻ jnä⁻, he⁻ ma⁻ya⁻ nääh¹ hnäh⁷ kyaah¹ ñe⁻ kyaa^h hma⁻, mah¹ saah⁻ jnä⁻? Lä⁻jë⁻ jmi⁻ ma⁻ hään⁻ jee⁻ kyah¹ hnäh⁷, ma⁻ kwan⁻ juu⁻ koo⁻ gwah⁻ mah¹ sa⁻ ga⁻chaah¹ jnä⁻. ⁵⁶ Pero lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻ lle⁻ kih¹ le⁻ mah¹ lä⁻te⁻ juu⁻ he⁻ ga⁻si⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻ngëe⁻ juu⁻ kih¹ Dio —ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻.

Hi⁻ lä⁻jëë⁻ jnääh¹ ga⁻bee⁻ jnääh¹ Jesús jee⁻ ja⁻, mah¹ ga⁻kyuu⁻ jnääh¹.

Na⁻jääy⁻ Jesús cha⁻né⁻ dsa⁻ta⁻ kaah¹ kyaa¹ dsa⁻judi

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻, lä⁻ ma⁻ ga⁻saayh⁻ Jesús, na⁻jääy⁻ cha⁻né⁻ Caifá hi⁻ ma⁻ kye⁻ né⁻ kih¹ lä⁻jëë⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah¹. Jee⁻ ja⁻ ma⁻ tääh⁻ jøø⁻ ko⁻jøø⁻ lä⁻jëë⁻ ta⁻j-woh¹ kyaa¹ ley kyaah¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻gyuuh⁻. ⁵⁸ Pero Pee⁻ uu⁻ ba⁻ ngooy⁻ lleey⁻ kaah¹ kih¹ Jesús, lä⁻ ga⁻tē⁻ ho⁻hne⁻ nē⁻ta⁻ kih¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ he⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻he⁻ Pee⁻ ga⁻jmeey⁻ ko⁻jøø⁻ kyaah¹ poo⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jee⁻ ja⁻, ma⁻ jëëy⁻ ha⁻ lä⁻ hii⁻ juu⁻ ja⁻.

⁵⁹ Lä⁻jëë⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah¹ kyaah¹ dsa⁻gyuuh⁻, kyaah¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ laa⁻ ta⁻, ma⁻ hnaayh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ bääh⁻ Jesús kyaah¹ juu⁻ ta⁻juu⁻, lä⁻jwë⁻ jee⁻ ma⁻ jngiiyh⁻ kih¹.

⁶⁰ Pero sa⁻ ga⁻jmää⁻ juu⁻ kiyh⁻, ma⁻ke⁻ jwëë⁻ dsa⁻ ma⁻ bääh⁻ dsih⁻ kyaah¹ juu⁻ ta⁻juu⁻. Kyaah¹ jee⁻ ga⁻dsaa⁻ ga⁻, ga⁻la⁻lä⁻nää⁻ ga⁻ uu⁻ hi⁻ kye⁻ juu⁻ ta⁻juu⁻, ⁶¹ ga⁻jäh⁻:

—Ga⁻nuu⁻ jnääh¹ ga⁻jäh⁻ dsa⁻nuu⁻ na⁻: “Le⁻ hlan⁻ gwah⁻ juuh⁻ kih¹ Dio mah¹ kyaah¹ hnē⁻ jmi⁻ ba⁻ choohn⁻.”

62 He_ja_ ga_noo_ jmi_dsa_ hi_ ma_ kye_ ne_ he_ , ga_ngii_ juu_ kih_ Jesu_:

—¿Hee_ jwah_ hne_ , heh_ la_koh_ hni_ dsa_ la_ kyah_? ¿He_la_ sa_ hleeh_ ni_ miih_?

63 Pero sa_ ga_ngii_ go_te_ Jesu_ . Koo_ ka_lah_ ga_jah_ jmi_dsa_ jøøh_ he_ siiyh_:

—Ma_ra_ ju'dsoo_ kih_ Dio_ jiih_ , jah_ ¿che_ hne_ he_ Cristo_ , Joø_ Dio_?

64 —Hne_ ba_ ma_jah_ . Hi_ cha_ ga_koo_ he_ jwehnh_ hnäh_ . Na_ ta_ cha_nē_ jēēh_ hnäh_ Hi_ga_lēēngo_ la_ gya_ jwool_ ra_luu_ kih_ Dio_ Jøøh_ , hi_ jēēh_ hnäh_ jāyh_ ka_lah_ jee_ jni_ hii_ gyuu_ —ga_jah_ Jesu_ .

65 He_ja_ la_ ma_kyeh_ ja_ jmi_dsa_ jøøh_ he_ hmiih_ kih_ ga_gii_ , ga_jäyh_:

—¿Ma_mi_kwayh_ Dio_ jēē! ¿Hi_ ga_jwaah_ jne_ jnah_ hi_ jmee_ ju'dsoo_? Jee_ na_ ma_nuuh_ hnäh_ he_ ma_mi_kwayh_ Dio_ . 66 ¿Hee_ jwah_ hnäh_? —ga_jah_ dsa_jøøh_ kyaa_ jmi_dsa_ he_ .

He_ja_ ga_la_jēē_ ba_ ga_jah_:

—Ää_ jmi_ juuy_ .

67 Lä_chah_ ja_ ga_ti_ ga_hney_ mo_nē_ Jesu_ . Ga_kii_ ga_jnooy_ kiyh_ . 68 Mah_ ma_ jāyh_:

—Hne_ Cristo_ , jah_ da_ , ¿hii_ na_ ma_kwa_ kyah_?

Ga_hmä_ Pee_ juu_ he_ sa_ kyuy_ Jesu_

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

69 Ho_hne_ ja_ ma_gya_ Pee_ , ma_ ja_ jaa_ dsa_mē_ hi_ ma_ jmee_ ta_ kih_ jmi_dsa_ jøøh_ he_ , mah_ ga_jäyh_ siiyh_:

—Hne_ ka_lah_ ma_ngēh_ kyaah_ Jesu_ hi_ chaa_ Galilea_ .

70 To_lo_ nē_ jee_ lä_jēē_ dsa_ he_ ga_hmä_ Pee_ juu_ , ga_jäyh_:

—Sa_ man_ hii_ kih_ na_ hleeh_ .

71 Lä_chah_ ja_ ya_hēē_ Pee_ na_nooy_ lä_ ga_tē_ ho_haah_ jee_ dsa_taa_ dsa_ . Jnah_ dsa_mē_ ga_jēē_ , mah_ ga_siiyh_ lä_jēē_ hi_ ma_tää_ jee_ ja_:

—He_ ba_ dsa_kyaah_ Jesu_ hi_ chaa_ Nazaret_ na_ .

72 Koo_ ka_lah_ ga_juu_ Pee_ , ga_täay_ Dio_:

—Ni_ ko_hi_pih_ sa_ kyuu_ dsa_ oo_ —ga_jäyh_ .

73 Ko_hwēē_ ga_ ja_ , ga_jah_ dsa_ hi_ ma_tää_ jee_ ja_ , ga_siiyh_ Pee_ ka_lah_:

—Ma_ra_ ju'dsoo_ , hne_ he_ laa_ jaa_ dsa_kyaah_ hi_ oo_ . He_ja_ sa_ na_hēē_ juu_ lä_ hleeh_ .

74 He_ja_ ga_løø_ Pee_ hleeh_ kyaah_ dso_jwi_ hi_ ga_täay_ Dio_:

—Ma_ra_ ju'dsoo_ , sa_ kyuu_ dsa_nuuh_ na_ —ga_jäyh_ .

Na_ ma_hii_ ga_hooh_ chaah_ dsoo_ . 75 Ja_ga_ ga_la_dsooh_ dsē_ Pee_ juu_ he_ ga_jah_ Jesu_ ga_siiyh_ jää_ : “Jää_ , ja_ga_hooh_ chaah_ dsoo_ , hnē_ jiih_ ma_hmä_ juu_ he_ sa_ kyuu_ jnä_ .”

He_ja_ ya_hēē_ ta_ ka_hne_ , ga_hooyh_ lä_jiih_ lla_ dsē_ .

Ga_jää_ dsa_ Jesu_ cha_nē_ Pilato

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

27 Ma_ ga_jnä_ , ga_kuh_ lä_jēē_ dsa_kaa_ kyaa_ jmi_dsa_ , kyaah_ lä_jēē_ dsa_gyuu_ . Ga_tayh_ juu_ kwee_ ha_ lä_ jmeey_ mah_ jngiih_ dsa_ kih_ Jesu_ . 2 He_ja_ na_jää_ dsih_ na_hnuuy_ , ga_ngēē_ goo_ Poncio Pilato hi_ ma_laa_ lle_moh_ .

Ga_juu_ Juda

3 Juda he_ hi_ ga_ngēē_ Jesu_ , ga_kay_ cha_miih_ huudsē_ ma_ ga_jēē_ he_ ma_jmee_ dsa_ he_ hih_ juu_ Jesu_ . He_ ja_ neey_ na_ngēē_ ka_lah_ lä_jē_ gyii_ gya_ kuu_ tøø_ he_ ga_jiih_ lä_jēē_ jmi_dsa_ kaa_ kyaah_ dsa_gyuu_ he_ . 4 Mah_ ga_jäyh_:

—Na_bäähn_ dso_kye_ , ma_ngēē_ jaa_ hi_ juu_ hi_ sa_ cha_dsoo_ cha_kih_ .

Mah_ ga_jah_ dsa_kaa_ he_ siiyh_:

—¿Hee_ ga_tēē_ jnääh_ jēē_ jnääh_ kyah_? Kwaat_ kyah_ ba_hne_ na_ .

⁵ He_ja- ga_jwa' Juda kuu' ja- neh- gwah- juuh-, mah' ya-hëëy' jee' ja-, ngooy' na'täy- che' luuy'. ⁶ Ja-ga' ga_juuh' jmi-dsa- kaah' he' kuu' ja- mah' ga_jäyh':

—Sa- le' tøøh' jne' kuu' la- ko_jøh' kyaah' kuu' he- kwëeh- dsa- Dio, jëeh', ma hlääh' jma- kyaah' kuu' la-.

⁷ He_ja- ga_tayh' juu' kwee' lay' ko- hwa' kyaah' kuu' ja- jee' haay' dsa- chaa- uu'. Hwa' ja- ma' chee' hwa' kih' të- mi'hya-. ⁸ He_ja- lä_jiuh' jmi' na', hwa' ja- chee-: Hwa' he- ga_këë' jma-. ⁹ Lä_ja- ga_lä'te' lä_koo- ga_jäh' Jeremia hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio llo'joo', ma' ga_jäyh': “Ga_kay' gyi'gya' kuu' tøø-, he- ma' jmeë' dsa- Israel kwaan- ko- ja- jiih' kyee' jaa- dsa-, ¹⁰ mah' ga_lay' hwa' kih' të- mi'hya-, lä_koo- mada- he- ga_jmeë' Dio kin-.”

Ga_kä' Pilato ju'dsoo' kih' Jesús

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Ma' cheh' Jesús cha'në' lle'moh', he_ja- ga-ngii' lle'moh' juu' kiyh':

—¿Che' hne- he' dsa_jøøh' kyaä' dsa- judiu?

He_ja- ga_jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Ma_jäh' ba' hne-.

¹² Lä_jëë- jmi-dsa- kaah' kyaah' dsa- gyuuh' ma' bääh- dsoo', pero ni- miuh- sa- cha- ga_jëeh- Jesús. ¹³ He_ja- ga_jäh' Pilato:

—¿Che' sa- nuuh- joh' juu' sa- hnoo- dsa- kyah'?

¹⁴ Pero ni- koo- mi'juu' sa- ga_jëeh- Jesús kiyh', he_ja- cha-ga'miuh- ma' jëë- dsah- Pilato. ¹⁵ Lä_jëë- jiih- ma' të- jmi' he- kuh- dsa- judiu borrego mäh' ma' lää- Pilato jaa- jee' lä_jëë- hi- tääh- ne- h'ne' hi- ma' tih- dsë' dsa- ba'. ¹⁶ Jmi' ja- ma' hää' neh'ne' jaa- hi- ma' chee- Barrabá hi- ma' hii' juu' kih'. ¹⁷ He_ja- ga-ngii' Pilato juu' kih' hi- ga_kuh' jee' ja-:

—¿Hii- hnooh- hnäh' lään'? ¿Che' lään' Barrabá o che' lään' Jesús hi- chee- Cristo? —ga_jäh' Pilato.

¹⁸ Jëeh', lä-la- ba' ma_ney- he- na-høøh' ba' dsa- he' kih' Jesús, heh' ga-ngëe' dsih' ja'gooy-. ¹⁹ Ma' gya' Pilato në'ta' kih', ma' ga'loo' jaa- hi- ma' kye- juu' kih' mëy', ma' jäyh':

—Jäh' dsa-më' kyaah': “Ta- bääh' hñaah' kyaah' dsa_nuuh' lluu' he'. Jëeh', ta- ya_jnä' ma_këë' jnih' na'høø' jwërte.”

²⁰ Pero jmi-dsa- kaah' kyaah' dsa- gyuuh' ma' tayh- dsa- juu' mah' wa' ngiiy' he- lää' Barrabá mah' wa' juu' Jesús. ²¹ Koo- ka_läh' ga_jäh' Pilato:

—¿Hii- jee' lä_uu' hnooh- hnäh' lään'? Lä_jëë- ba' ga_jäh':

—Lää- Barrabá.

²² Mah' ga_jäh' Pilato siiyh-:

—¿Hee- na- jmeen- kyaah' Jesús hi- chee- Cristo?

Ma' jäyh':

—Wa' dsa_tay' dsøh' hma-cru'.

²³ Koo- ka_läh' ga_jäh' lle'moh' he' siiyh-:

—¿Hee- hliih' ma_jmeë' dsa- la-?

Pero cha-ga'miuh- miuh' ga_tooh' dsa- he', ma' jäyh':

—Tääh' dsøh' hma-cru'.

Ga_jä' juu' juu' Jesús

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25;

Jn. 18:38-19:16)

²⁴ Ma' jëë- Pilato sa- hii- liyh- kyaah' dsa-, cha-ga'miuh- ga_chi' ga_jwaä' dsa- he'. He_ja- ga_kay' miuh- jmi', ga_gyiyh' gooy- cha'në' lä_jëë- dsa- he', mah' ga_jäyh':

—Sa- bääh'n- hñiin- kyaah' jma- kih' dsa- lluu' la-. Na- hñih' ma-na-la- kwaan- kyah' hnäh'.

²⁵ He_ja- ga_jäh' ga_lä_jëë- dsa- he':

—Wa' na_bääh' jnääh' jma- kiyh', lä_kye- joo'siuh' jnääh'.

²⁶ Ja-ga- ga_lää- Pilato Barrabá mah' ga_jmeey' hih- ga_jmi' ga_baa' dsa-

Jesús. Ma⁻ngëéʻ he⁻ ja⁻, ga⁻ngëéy¹ Jesús ja⁻goo⁻ hløøʻ mah¹ dsa⁻tääy¹ dsøh¹ hma⁻cru⁻. ²⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jää¹ hløøʻ kya⁻ Pilato Jesús ta⁻ nē⁻ta⁻ kiyh¹, mah¹ ga⁻kuyh¹ lä⁻jëé⁻ hløøʻ lä⁻ku⁻ lä⁻jii¹ kiyh¹. ²⁸ Hi⁻ ga⁻lleé⁻ hløøʻ hmiih⁻ kih¹ Jesús mah¹ ga⁻kyeh⁻ dsih¹ koo⁻ hmiih⁻ gyuu¹ läh⁻ lä⁻køh⁻ he⁻ këh⁻ rey. ²⁹ Ga⁻kay¹ wii⁻ toø⁻ ga⁻jmeey¹ koo⁻ he⁻ lih⁻ mah¹ ga⁻tooyh⁻ lle⁻ Jesús lla⁻ coron. Ga⁻tooyh⁻ koo⁻ hma⁻tah⁻ gooy⁻ ra⁻llu¹, ma⁻ jmää⁻ dsih¹ lä⁻koo⁻ jaa⁻ dsa⁻ ta⁻ jøøh¹. Ja⁻ ga⁻ ga⁻juuyh¹ jnëy¹ cha⁻nëy¹ mah¹ ga⁻mi⁻kwayh¹ ma⁻ jäh¹:

—Peer⁻ jøøh¹ dsa⁻ta⁻ kya⁻ dsa⁻ judiu.

³⁰ Ga⁻ti⁻ ga⁻hñe⁻ dsih¹, ga⁻kay¹ hma⁻ tah⁻ mah¹ ga⁻bay¹ lley¹. ³¹ Ma⁻ngëéʻ ma⁻mi⁻kwah¹ dsih¹, ga⁻lleé⁻ dsa⁻ hmiih⁻ gyuu¹ he⁻ ga⁻kyeyh⁻ ja⁻, mah¹ ga⁻kyeyh⁻ ka⁻läh¹ hmiih⁻ kiyh¹, ja⁻ ga⁻ ga⁻jääy¹ na⁻tääy¹ dsøh¹ hma⁻cru⁻.

Ga⁻tääy⁻ Jesús dsøh¹ hma⁻cru⁻

(Mr. 15:21-32; Lc.

23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Lä⁻ ma⁻ ga⁻hwëéy⁻ nē⁻ta⁻ ja⁻, ga⁻jëéy¹ jaa⁻ dsa⁻ chaa⁻ Cirene hi⁻ ma⁻ chee⁻ Simón. Ga⁻jmeey¹ hløøʻ bii¹ ga⁻ka⁻ dsa⁻ he⁻ hma⁻cru⁻ kih¹ Jesús. ³³ Ga⁻jääy¹ Jesús lä⁻ ga⁻tē⁻ jee⁻ chee⁻ Gólgota, he⁻ hnøø¹ jäh⁻: Moo¹ Lle¹ Hli¹. ³⁴ Jee⁻ ja⁻ ga⁻kwëeh¹ dsih¹ jmi⁻ jiih⁻ he⁻ na⁻kaah⁻ jmi⁻ llih¹. Koo⁻ ga⁻hluyh¹ miih⁻ ba⁻, sa⁻ ga⁻hiiy¹ ma⁻ hiyh¹ jmi⁻ ja⁻. ³⁵ Ma⁻ngëéʻ ma⁻tää⁻ dsih¹ dsøh¹ hma⁻cru⁻, ga⁻ti⁻ ga⁻llooyh¹ hmiih⁻ kih¹ Jesús kooyh⁻ suert. Lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻te⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jäh¹ hi⁻ ga⁻ngëé⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Ga⁻ti⁻ ga⁻llooyh¹ hmiih⁻ kin⁻ kyaah¹ dsa⁻ kyaayh¹, ga⁻kooyh¹ suert mah¹ jëéy¹ hij⁻ tēé⁻ hmiih⁻ kin⁻.” ³⁶ Mah¹ ga⁻taayh¹ ga⁻høøy¹ jee⁻ ja⁻.

³⁷ Ga⁻tøø¹ dsa⁻ ta⁻ gyuu¹ lley¹ koo⁻ hwëh¹ he⁻ jäh¹ ha⁻ lä⁻ la⁻ dsøø¹ he⁻ bääh¹ dsih¹: “Hi⁻ la⁻ na⁻ Jesús hi⁻ laa⁻ Dsa⁻jøøh¹ kya⁻ dsa⁻ judiu.” ³⁸ Koo¹ kiyh¹, ma⁻ tøø¹ to¹ hma⁻cru⁻ jee⁻ ma⁻na⁻taa⁻ uu¹

dsa⁻hi⁻, jaa⁻ jwoo¹ ra⁻llu¹ kiyh¹, jaa⁻ jwoo¹ ra⁻këh¹ kiyh¹. ³⁹ Lä⁻jëé⁻ hi⁻ ma⁻ dsa⁻ngëéʻ ta⁻ ja⁻ ma⁻ jiiyh⁻ lley¹ hi⁻ ma⁻ mi⁻kwayh¹ kih¹ Jesús. ⁴⁰ Ma⁻ jäh¹:

—Hne⁻ hi⁻ ma⁻ tu¹ gwah¹ juuh¹ mah¹ kyaah¹ hnē⁻ jmi⁻ ma⁻ chooh¹, lää⁻ hñaa¹. Jñaa⁻ nē⁻ hma⁻cru⁻ na⁻, cher¹ mah¹ dsøø¹ laah¹ Joø¹ Dio.

⁴¹ Ja⁻ ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey¹ lä⁻jëé⁻ dsa⁻kaah¹ kya⁻ jmi⁻ dsa⁻ kyaah¹ ta⁻ jwoh¹ kya⁻ ley, kyaah¹ lä⁻jëé⁻ dsa⁻gyuu¹, ma⁻ jäh¹:

⁴²—Ga⁻lääy¹ ba⁻ jñah¹ dsa⁻ mah¹ sa⁻ liyh⁻ lääy¹ hñiiy¹. Cher¹ mah¹ dsøø¹ laay¹ Dsa⁻jøøh¹ kya⁻ dsa⁻ Israel, wa⁻ jñaa¹ hñiiy¹ na⁻ dsøh¹ hma⁻cru⁻, ja⁻ ga⁻ lä⁻heeh¹ jne⁻ kiyh¹. ⁴³ Ga⁻kay¹ o⁻jøh¹ dsē⁻ kih¹ Dio. He⁻ja⁻ cher¹ mah¹ Dio hnäy¹, hñii¹ Dio wa⁻ lääy¹ na⁻, jëéh¹ he⁻ ba⁻ hñiiy¹ ma⁻ jäh¹ laay¹ Joø¹ Dio.

⁴⁴ Lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹ ga⁻mi⁻kwah¹ hi⁻ hij⁻ hi⁻ ma⁻ taa⁻ jyoh¹ hma⁻cru⁻ koo¹ kiyh¹.

Ga⁻juu¹ Jesús

(Mr. 15:33-41; Lc.

23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Ma⁻ ga⁻tē⁻ llä⁻hyoo⁻, lä⁻kaa⁻ jmi⁻ gyuu⁻ ga⁻nnu⁻ lä⁻jiih¹ ga⁻tē⁻ ko⁻hi⁻ hnē⁻ ta⁻ ga⁻hloo⁻. ⁴⁶ Ja⁻ ba⁻ hor⁻ ja⁻, ga⁻hlëeh¹ Jesús koo⁻ ki⁻gaa⁻, ga⁻jäh¹:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —he⁻ la⁻ hnøø¹ jäh⁻: Dio kyaan⁻, Dio kyaan⁻, ¿he⁻ la⁻ ma⁻ beeh⁻ jnä⁻?

⁴⁷ Ko⁻llaa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh¹ jee⁻ ja⁻ ga⁻nu⁻ uy¹ he⁻ ga⁻hlëeyh¹, he⁻ ja⁻ ga⁻jäh¹:

—Jëé⁻ da⁻, tëeyh⁻ Elía.

⁴⁸ Lä⁻chah¹ ja⁻ ngoo¹ ko⁻chih¹ jaa⁻ dsa⁻kyaayh¹, ga⁻kay¹ koo⁻ wa⁻joo⁻, ga⁻mi⁻gyuyh¹ joo⁻ kyaah¹ jmi⁻ jiih⁻. Ga⁻lla⁻lley¹ lle⁻ hma⁻ mah¹ ga⁻chooy¹ ma⁻ hih¹ Jesús. ⁴⁹ Ko⁻llaa⁻ ma⁻ jäh¹:

—Ta⁻ jmääy¹ he⁻. Wa⁻ jëé⁻ da⁻ jne⁻ che⁻ jä⁻ Elía mah¹ lääy¹.

⁵⁰ Koo⁻ ka⁻läh¹ ga⁻hoo¹ Jesús koo⁻ ki⁻gaa⁻, ja⁻ ga⁻ ga⁻ngëéy¹ jmi⁻lle⁻ kiyh¹. ⁵¹ Lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻gii⁻ hmiih⁻ he⁻ ma⁻

na_jnē_ llah¹ gwah⁺, ga¹lōø¹ ta⁺ gyuuḥ¹
 lä¹ ga¹tē¹ hwa¹. Ga¹jeh¹ wii¹ jwērtē¹ hwa¹
 lä¹jiih¹ ga¹lla¹ kuu¹ hloo¹. ⁵²Hi¹ ga¹-
 na¹ to_hōø¹ kih¹ jwēē¹ hi¹ na_jngēē¹
 kya¹ Dio mah¹ ga¹lä¹jiiyh¹ hi¹ ma¹
 na_jjuu¹. ⁵³Lä¹chah¹ ja¹ ga¹hwēē¹ hi¹ he¹
 neh¹ to_hōø¹ ma¹ ga¹lä¹jiih¹ Jesús, ja¹-
 ga¹ ga¹nääy¹ ta¹ jee¹ jwi¹ na_jngii¹ jee¹
 ga¹mi¹jnääy¹ hñiiy¹ jee¹ kih¹ jwēē¹ dsa¹.
⁵⁴Ga¹jwaayh¹ jwērtē¹ juu¹ hlōø¹ kyaah¹
 dsa¹kyaayh¹ hi¹ ma¹ hää¹ Jesús, ma¹ ga¹-
 jeh¹ wii¹ hwa¹ hi¹ ma¹ ga¹jēy¹ lä¹jē¹ he¹
 ga¹la¹ ja¹. Ga¹jäyh¹:

—Ma¹ra¹ ju¹dsoo¹, he¹ ba¹ Joø¹ Dio na¹.

⁵⁵Kō¹niih¹ ga¹ ja¹ ma¹ tääh¹ ka¹läh¹
 jwēē¹ dsa¹mē¹ hi¹ ma¹ jēē¹. Dsa¹mē¹ he¹
 ya¹nä¹ kyaah¹ Jesús lä¹ ga¹tē¹ hwa¹
 Galilea. Hi¹ he¹ ma¹ jmeē¹ ta¹he¹ kiyh¹.
⁵⁶Jee¹ ja¹ ma¹ hää¹ María Magdalena
 kyaah¹ María choo¹ Jacobo kyaah¹ José,
 kyaah¹ choo¹ chih¹ kya¹ Zebedeo.

Ga¹haay¹ Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷Ta¹ ga¹hloo¹ jmi¹ ja¹, ja¹ jaa¹ dsa¹
 cha¹ kuu¹ hi¹ ma¹ chaa¹ Arimatea hi¹ ma¹
 cheē¹ José. Hi¹ he¹ ka¹läh¹ ga¹la¹¹ dis-
 cípulo kya¹ Jesús. ⁵⁸Nēē¹ dsa¹ he¹ na¹h-
 lēēh¹ kyaah¹ Pilato mah¹ kway¹ jwē¹ jy-
 ooy¹ jmi¹ngo¹ kih¹ Jesús dsoh¹ hma¹cru¹.
 Ga¹kwa¹ bih¹ jwē¹ mah¹ kooy¹ jmi¹ngo¹
 kih¹ Jesús. ⁵⁹He¹ja¹ ga¹jyoo¹ José he¹
 jmi¹ngo¹ kih¹ Jesús mah¹ ga¹lääy¹ koø¹
 ta¹jmaah¹ na¹jngii¹. ⁶⁰Mah¹ ga¹taayh¹
 neh¹ koø¹ to_hōø¹ hmēē¹ he¹ ma¹ na¹hē¹
 kiyh¹ nē¹ kuu¹ hloo¹. Ma¹ngēē¹ he¹ ja¹,
 ga¹bäy¹ koø¹ mi¹kuu¹ juuḥ¹ mah¹ ga¹jlēy¹
 ho¹too¹ ja¹. Ja¹ga¹ ngaayh¹. ⁶¹Cha¹nē¹ kih¹
 to_hōø¹ ja¹, ma¹ gya¹ María Magdalena
 kyaah¹ ga¹ jñah¹ María.

Ma¹ tääh¹ hlōø¹ hōø¹ to_hōø¹

⁶²Ma¹ ga¹jnä¹ jyoh¹ jmi¹, ga¹lla¹nä¹
 jmi¹dsa¹ kaah¹ kyaah¹ dsa¹ fariseo cha¹nē¹
 Pilato. Ma¹goh¹ jmi¹ he¹ ma¹ mi¹llu¹¹

dsa¹ hñii¹ kih¹ jmi¹ he¹ teeyh¹ dsēy¹.
⁶³Mah¹ ga¹siiyh¹:

—Ma¹lä¹dsooh¹ dsē¹ jnääh¹ he¹
 ga¹jäh¹ hi¹ ta¹juu¹ he¹. Lä¹koo¹ ma¹
 chaay¹ ga¹jäyh¹: Ga¹ ma¹hya¹ hnē¹ jmi¹
 na¹juun¹, lä¹jiih¹ ka¹läh¹. ⁶⁴He¹ja¹ jmeē¹
 mada¹ hōø¹ dsa¹ to_hōø¹ lä¹jiih¹ tē¹ hnē¹
 jmi¹. Jēēh¹, goo¹ la¹ wa¹ra¹ ga¹lla¹nä¹
 discípulo kya¹ ta¹la¹ hwē¹, lleey¹ hñi¹
 mah¹ mi¹gaay¹ dsa¹, jäyh¹: “Ma¹lä¹jiiyh¹
 ba¹ jee¹ kih¹ hi¹ ma¹na¹juu¹”. Lä¹ja¹
 le¹ juuy¹ cha¹ga¹miih¹ lä¹koh¹ ga¹
 ga¹juu¹ Jesús lä¹ ma¹ to¹nē¹.

⁶⁵He¹ja¹ ga¹jäh¹ Pilato siiyh¹:

—Hi¹ hlōø¹ tääh¹ na¹. Go¹jäay¹ mah¹
 hōøy¹ to_hōø¹ ha¹ koh¹ jiih¹ le¹.

⁶⁶He¹ja¹ ga¹näy¹ kyaah¹ hlōø¹ jee¹ la¹
 to_hōø¹ mah¹ hōøy¹ kweē¹. Ga¹jmeey¹ lii¹
 hoo¹ to_hōø¹ mah¹ sa¹ tä¹ dsa¹ goo¹. Hi¹
 ga¹llaay¹ hlōø¹ hōø¹ ka¹läh¹.

Ga¹lä¹jiih¹ Jesús

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

28 Ma¹goh¹ jmi¹ he¹ teēh¹ dsa¹ dsē¹,
 lä¹koh¹ ga¹jnä¹ to¹nē¹ jmi¹ kih¹
 seman¹, ngoo¹ María Magdalena kyaah¹
 jñah¹ María na¹jēy¹ to_hōø¹. ²Ni¹ sa¹ lii¹
 ga¹ ma¹ ga¹jeh¹ wii¹ jwērtē¹ hwa¹. Ga¹jñaa¹
 gyuuḥ¹ jaa¹ ángel kya¹ Dio. Ma¹ ga¹l-
 looy¹ jee¹ ma¹ la¹ to_hōø¹, ga¹bäy¹ mi¹kuu¹
 he¹ ma¹ na¹jnē¹ mah¹ ga¹gyay¹ nē¹ kih¹.
³Ángel he¹ ma¹ jnä¹ lä¹koh¹ je¹nih¹.
 Sa¹hmiih¹ kiyh¹ ma¹ la¹ tø¹jlēē¹ lä¹koo¹
 tøø¹ tu¹hmoō¹. ⁴Ma¹ ga¹jēē¹ hlōø¹ hi¹ ma¹
 tääh¹ hōø¹ jee¹ ja¹ ga¹lä¹goyh¹ jwērtē¹
 lä¹jiih¹ ga¹jläay¹, ga¹saa¹ ga¹jaay¹ hwa¹
 lä¹koh¹ hi¹ na¹juu¹ ba¹. ⁵Mah¹ ga¹jäh¹ án-
 gel siiyh¹ dsa¹mē¹ he¹:

—Ta¹ wa¹ gah¹ hnäh¹. Ma¹ ba¹ jnä¹,
 ma¹ya¹nääh¹ hnäh¹ hnaah¹ hnäh¹ Jesús
 hi¹ ga¹tä¹ dsa¹ dsoh¹ hma¹cru¹. ⁶Sa¹
 chaa¹ jee¹ la¹, hi¹ ma¹lä¹jiih¹ lä¹koo¹
 ga¹jäyh¹ jää¹. Ya¹nä¹ hnäh¹ ya¹jēē¹ jee¹
 ga¹kya¹ dsih¹. ⁷Mah¹ go¹nä¹ hnäh¹
 ko¹chih¹ go¹jmeeh¹ hnäh¹ juu¹ kih¹ lä¹jēē¹
 discípulo kya¹ he¹ ma¹lä¹jiiyh¹ jee¹ kih¹

hī nā juu'. Hiī dsoo' dsā jäǟ hnäh' tā Galilea. Jee' jā jēēh' hnih'. Hē lā nā juu' hē mā jmeehn' kyah' hnäh'.

⁸Mā lā mā jēē' dsā mē' he' neh' tō hōō̄ jā, gā jwaayh' jwēte hī tā kō taā gā jēē' dsēy' gō tē. Mah' gā nääy' chā hliiy' nā jmeeyh' juu' kyaa' jnääh'. Jee' gā nääy' jā, ⁹gā mī jnäā̄ Jesús hñii' tā chā nēy', gā jmeey' Dio kih'. Hī dsā mē' he' gā nää' chuh' mah' gā iiy' tī Jesús, gā jmeey' juuh' kiyh'. ¹⁰Hē jā gā jāh' Jesús siiyh'.

—Ta' wa' gah' hnäh'. Gō nää' hnäh' gō jmeeh' juu' kih' oōhn' mah' wa' llā nääy' tā Galilea. Jee' jā jēēy' jnä'.

Gā juu' dsā, gā jāyh' gā hēē' discipulo hlii' kyaa'

¹¹Mā ngēē' mā nääy' jā, kō llaa' hlōō' hī ma' hōō' tō hōō̄, nā nää' tā jee' jwiī nā jmeeyh' juu' kih' dsā kaah' kyaa' jmī dsā lǟ jē' hē gā la'. ¹²Hē jā gā kuh' jmī dsā he' kyaah' dsā gyuuh' gā jwayh' juu', mah' gā kwēēyh' chā miih' kuu' lǟ jēē' hlōō' he'. ¹³Mah' gā taayh' juu':

—Hnäh' ba' nā jwah': “Tā kō jiih' nā gwiī jnääh', gā llā nää' discipulo mah' gā hēēy' hlii' kyaay'”, lǟ jā jwah' hnäh'. ¹⁴Cher'mah' gā lǟ nē' lle'moh'

lǟ jē' hē mā la', mā nē' ba' jnääh' hā lǟ chiih' jnih' mah' sa' bääyh' hnäh'.

¹⁵Gā ka' ba' hlōō' he' kuu' jā, mah' gā jmeey' lǟ koō̄ juu' hē gā taah' dsih'. Hē jā lǟ mā chooh' jā ba' dsā judiu juu' tā juu' jā, lǟ jiih' na'.

Gā chee' Jesús discipulo kyaa' mah' dsā kay' ju' hmēē' lǟ kā jmī gyuu'

(Mr. 16:14-18; Lc.

24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶Lǟ jēē' gyā kaa' jnääh' gā nōō' jnääh' tā Galilea, tā moh' jee' gā jmeē' Jesús mada' hē dsā nōō' jnääh'. ¹⁷Lǟ ma' gā jēē' jnääh' gā jmeē' jnääh' juuh' kiyh', pero kō llaa' dsā kyaahn' ma' jmeē' to' dsē'. ¹⁸Hē jā ja' Jesús chuh' kyaa' jnääh' mah' gā siiyh' jnääh' lǟ la':

—Mā nā ngēn' jwē' jmeē' hih' kih' lǟ jēē' hī tääh' gyuuh' hwa'. ¹⁹Hē jā jwahn', gō nää' hnäh' gō kwa' hnäh' juu' lǟ kaa' jmī gyuu' jee' tääh' dsā, mah' lǟ jwēē' discipulo kyaan'. Jā chaayh' jmī lǟ koō̄ mada' hē jmeē' Tää', kyaah' Jooy', hi' kyaah' Jmī lle' Nā jngii'. ²⁰Jā mī tēēh' hnäh' hē mī tey' lǟ jē' mada' hē mā jmeen' kyah' hnäh'. Mah' hii' jnä' hää' jee' kyah' hnäh' gā lǟ jē' jmī, lǟ jiih' llaa' jmī gyuu'. Wa' la' lǟ jā.

San Marcos

Ju'hmëë' kih' Jesús he- ga'sii' Marcos

Ma' kwa- Jwaa- juu' jee' la' hwa' kii-

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9,
15-17; Jn. 1:19-28)

1 Jee' la- ma-løø' ju'hmëë' kih' Jesu-
cristo Joo' Dio, ²lä-koø- ga-jäh' Isafa
hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio:

Chëen- ja- hi- dsa-kwa- juu' kin-.

Hi- he' dsoo' ta- cha-nëh' mah' mi'lluy'
jwë' kyah'.

³Kii- nuuh- koø- lle' he- hlëeh- hwa' kii-
jee' sa- kwa- ni- miih-:

“Mi'llu- hnäh' jwë' kih' Dsa-jøøh' jnän',
mi'lluy- hnäh' hñaah' mah' jäy- kø- dsoo'
jwë'”, ga-jäyh'.

⁴Ma' choo- Jwaa- jmi- koø- hwa' kii-
jee' sa- kwa- ni- miih-. Ga-kway' juu' he-
saa- dsa- jmi- hi- ga-hlëëyh' dsa- mah'
wa- dsa-jëeyh- kyaah' Dio mah' koø- Dio
dsë' kih' dso'kye- kiyh'. ⁵Jwëë' dsa- ga-l-
la-nää' jee' ma' cheh' Jwaa-. Ga-lla-nää'
hi- chaa- jee' jwi- mäh- he- na-hee-
hwa' Judea hi- lä-ja- hi- chaa- Jerusalén
ka-läh'. Lä-jëë- dsa- he' ma' mi-jnäy-
he- hlih' he- ma' jmeey- hi- ga-chaa'
Jwaa- jmi- dsa- he' cha'jmi- Jordán.

⁶Hmiih- kih' Jwaa- ma' la' kyaah' jñu-
camey- hi- ma' hä- loo- tuyh'. Ma' kuyh-
iij- hi- ma' hiih- jmi- tah' he- ma' cha-
moh'. ⁷Juu' lä-la- ma' kway-, ma' jäyh':

—Këë- ga- ja- jaa- hi- jøøh' ga- lä-koh'
ga- jnä'. Hi- ni- sa- tē-dsëen' chiihn' mah'
llen' loo- he- hä- tiy'. ⁸Ma-ra- ju'dsoo'
chaan- hnäh' jmi- kyaah' jmi- ba', pero
hi- ja- këë- ga- ki- jnä', hi- he' chaa'
hnäh' jmi- kyaah' Jmi-llë' Na-jngii'.

Jwaa- ga- chaa- Jesús jmi-

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹Ga-lloo- koø- jmi- ya-hëë' Jesús koø-
jwi- he- chee- Nazaret he- na-hee- hwa'

Galilea, ngooy' mah' ga-choo' Jwaa-
jmi- kiyh' cha'jmi- Jordán. ¹⁰Ma'
ya-hëë' Jesús cha'jmi-, lä-chah' ja-
ga-jëëy' ga-na' gyuuh', ga-juoo' Jmi-llë'
Na-jngii' në' kiyh' laa' lä-koø- jaa- juu-.
¹¹Hi- ga-lä-nuuh' koø- juu' he- ja'
gyuuh', he- ma' jäh':

—Hne- laah' gyuu- kyaan- hi- hnaan-.
Peer- chaan- llu' kyaah' hne-.

Ga-ka- hi-sa-llu- dsë' Jesús

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹²Lä-chah' ja-, ga-jøø' Jmi-llë'
Na-jngii' kih' Jesús ta- hwa' kii-. ¹³Jee'
ja- ga-jäy' to'loo' jmi- jee' chaa- jah'
hää' mah' ga-ka' Tana- dsë' Jesús. Hi-
ga-lla-nää' angele hi- ma' jmee- ta-he'
kih' Jesús.

Ga-løø' Jesús kway- juu' hwa' Galilea

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴Ma-ngëë' ma-taah- dsa- Jwaa- ne-
h-në', ngaah' Jesús ta- hwa' Galilea
na-kway- ju'hmëë' lä-koø- jää- Dio dsa-
lä-hih- kih'. ¹⁵Ga-jäyh' lä-la-:

—Ma-dsëë' jmi-, he- tøøhn' na' he-
jää- Dio dsa- lä-hih- kih'. Jeeh- hnäh' kih'
Dio mah' heeh- hnäh' ju'hmëë' kiyh'.

Ga-tëeh' Jesús kyeë'

dsa- hi- ma- jwä- hma'

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶Jee' hää' Jesús jwë' ngoo' ta-
cha-hoo' jmi-juuh- he- hla- hwa' Galilea,
jee' ja- ga-jëëy' Simón Pee' kyaah' Andre'
øøyh-, ma' tääyh' jwäy- hma', jëeh' he-
ja- ba' ma' la' ta' kiyh'. ¹⁷Mah' ga-jäh'
Jesús siyh-:

—Ya-nääh' hnäh' kyaah' jnä' mah'
mi-tëen' hnäh' ha- lä- jmeeh' hnäh' mah'
leeh- hnäh' dsa-, lla- he- ma' leeh- hnäh'
hmooh-.

¹⁸Lä-chah' ja- ga-kyey- sa-hma' kiyh'
mah' ga-näy' kyaah' Jesús.

¹⁹Ma-ngëë' gyih' kø-niih-, ga-jëëy' Ja-
cobo kyaah' Jwaa- joo' Zebedeo ma'

tääh' neh⁺ na'moo', ma' hmiy~ sa'h-ma' kiyh'.²⁰ Jesús ga⁺tëe' kiyh' hi⁺ chah' ba' ga⁺jmeey' ko⁻jøh' kyaayh'. Ga⁺ja⁺ ba' Zebedeo jmiy~ neh⁺ na'moo' kyaah' lä⁺jëe⁺ hi⁻ ma' jmee⁺ ta' kiyh'.

**Ga⁺lle⁻ Jesús jaa⁻ jmi⁻lle⁻
hliih' kih' jaa⁻ dsa⁻**

(Lc. 4:31-37)

²¹ Ga⁺lla⁻näy⁺ jwi⁻ Capernaum jmi⁻ ja⁻. Hi⁻ ma' ga⁺të' jmi⁻ he' teeh⁻ dsa⁻ dsë' ga⁺he' Jesús neh⁺ gwah⁺ mäh⁻, hi⁻ ga⁺løoy' hlëy⁻h' dsa⁻.²² Peer⁻ ma' dsa⁻ dsëy⁺ ma' nuuy⁻ nuuh⁻ kih' Jesús. Jëeh⁺ ma' hlëy⁻h' dsa⁻ lä⁺koh' jaa⁻ hi⁻ jmee⁺ hih⁺ ba', ja⁺ lä⁺koh' ma' jmee⁺ ta' jwoh⁻ kya⁺ ley.²³ Neh⁺ gwah⁺ ja⁻, ma' hää' jaa⁻ dsa⁻ nuuh⁻, hi⁻ ma' kyë⁻ jmi⁻lle⁻ hliih'. Ga⁺hlëy⁻h' ko⁻ki⁻gaa⁻,²⁴ ga⁺jäyh':

—Ta⁺ kaah⁺ jnääh', Jesús dsa⁻ Nazaret. ¿Che' ma⁻neh⁺ mah⁺ mi'llaah⁺ jnääh'? Kyuun⁺ ba' hne⁻. Hne⁻ ba' he' hi⁻ na⁻jngëe' kya⁺ Dio.

²⁵ Ga⁺juuh⁺ Jesús kih' jmi⁻lle⁻ hliih' he', ga⁺siy⁺h':

—Ta⁺ tooh⁺ miih', go⁻hëe' jee' hääh' kih' dsa⁻nuuh⁻ na⁻.

²⁶ He⁻ja⁻ ga⁺gwa⁺ ga⁺gyaa⁺ dsa⁻nuuh⁻ he' ga⁺jmee⁻ jmi⁻lle⁻ hliih' kiyh', ga⁺hooyh' ko⁻ki⁻gaa⁻, ja⁻ga⁺ ya⁺hëy⁺.²⁷ Lä⁺jëe⁺ dsa⁻ ma' tääh' jëe⁻ dsah⁺, ga⁺ngiyy' juu' kih' dsa⁻kyaayh', ga⁺jäyh':

—¿Hee' ba' juu' na⁻? Hmëe' ba' la' juu' na⁻. Peer⁻ bee' juu' kiyh', lä⁺kyë⁻ jmi⁻lle⁻ hliih' jmeey⁺ hih⁺ kih' mah⁺ nuuh⁺ kiyh'.

²⁸ Chah⁺ ba' ga⁺lä⁺cha⁺ juu' kih' Jesús lä⁺kaa⁻ hwa⁺ Galilea.

**Ga⁺mi⁻hlää⁺ Jesús
ma⁻choo' Simón Pee'**

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Ma' ya⁺hëe' Jesús neh⁺ gwah⁺ mäh⁻, ngooy⁺ kyaah⁺ Jacobo kyaah⁺ Jwaa⁻ cha⁻neh⁺ kih' Simón kyaah⁺ Andre' øøyh'.³⁰ Ma⁻choo' Simón ma' kya⁺ dsaah⁺ llii', he⁻ja⁻ ga⁺jmeey' juu'

kih' Jesús.³¹ Ngoo⁺ Jesús jee' kyaay⁺, ga⁺sooyh⁺ goo⁻ dsa⁻më' he' ga⁺chaayh⁻ hi⁻ lä⁺chah⁺ ja⁻ ya⁺hi⁺ llii' kiyh' hi⁻ ga⁺løoy' jmeey⁺ ta⁺he' kih' lä⁺jëe⁺.

Ga⁺mi⁻hlää⁺ Jesús jwëe' hi⁻ dsaah⁻

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Ta⁺ ga⁺hloo' ja⁻, lä⁺ ma' ga⁺hmää⁻ hyoo⁻, na⁻nää' jwëe' dsa⁻ na⁻jää⁻ dsa⁻dsaah⁻ cha⁻në' Jesús hi⁻ lä⁻ja⁻ na⁻jääy⁻ hi⁻ ma' kye⁻ jmi⁻lle⁻ hliih'.³³ Jwëe' dsa⁻ chaa⁻ jee' jwi⁻ ja⁻ na⁻nää', ga⁺kayh⁺ go⁻te⁻ ho⁻hne'.³⁴ Ga⁺mi⁻hlää⁺ Jesús jwëe' dsa⁻ hi⁻ ma' dsaah⁻ kyaah⁺ na⁻ku' na⁻ngii' dsoo'. Hi⁻ ga⁺hwëy⁻ jwëe' jmi⁻lle⁻ hliih' hi⁻ ma' jää⁻ dsa⁻. Sa⁺ ga⁺kwa⁺ Jesús jwe' ma' hlëeh' jmi⁻lle⁻ hliih', kih' he' kyuu⁺ bih' Jesús.

Ga⁺kwa⁺ Jesús juu' neh⁺ gwah⁺ mäh⁻

(Lc. 4:42-44)

³⁵ Tiih[~] go⁻te⁻, hwë' ga⁺lä⁻ja⁻, ya⁺hëe' Jesús jwi⁻ jee' ma' gyay⁺ ja⁻, ngooy⁺ ko⁻ moh' jee' sa⁺ chaa⁻ dsa⁻ na⁻ngiyy' kiyh' kih' Dio.³⁶ He⁻ja⁻ ngoo⁺ Simón kyaah⁺ dsa⁻kyaayh⁺ na⁻hnäy⁻h' Jesús.³⁷ Ma' ga⁺jnäy⁺h' Jesús, ga⁺siy⁺h':

—Jwëe' dsa⁻ tääh' hnaah⁻ hne⁻ jee' oo⁺.

³⁸ He⁻ja⁻ ga⁺jäh' Jesús:

—Man⁻ ta⁺ jee' jyoh⁺ jwi⁻ lä⁻kaa⁻ jäh⁻ la⁻, na⁻kan⁻ juu' la⁻ ka⁺ läh'. Jëeh⁺, kih'he⁻ la⁻ ba' ja⁻ ma⁻jan⁻.

³⁹ Ma⁻ja⁻ ga⁺ngëe' Jesús lä⁻kaa⁻ hwa⁻ Galilea, ma' kway⁺ juu' neh⁺ gwah⁺ kih' dsa⁻ judiu⁺ hi⁻ ma' hwëy⁻ jmi⁻lle⁻ hliih' kih' dsa⁻.

**Ga⁺mi⁻hlää⁺ Jesús jaa⁻ hi⁻
ma⁻ dsaah⁻ hmih⁺ høø'**

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Jaa⁻ dsa⁻nuuh⁻ hi⁻ ma' dsaah⁻ hmih⁺ høø⁻ ga⁺mi⁻jeey⁻ Jesús, ga⁺juuyh⁺ jnëy⁻ cha⁻në' Jesús, ga⁺chuuy⁺ kyaah⁺:

—Cher⁻mah⁺ le', leh⁺ ba' hne⁻ cheh⁻ dsoo⁻ he⁻ mi⁻sah⁺ jnä⁺ —ga⁺jäyh'.

⁴¹Peer⁺ ga⁻lä⁺ñih⁺ dsē⁺ Jesús kih⁺ dsa⁻ he⁺, ga⁻kyey⁻ gooy⁻ nē⁺ kiyh⁺, mah⁺ ga⁻jāyh⁺:

—Le⁺ ba⁺. Wa⁺ dsa⁻che⁻ dsoo⁻ he⁻ mi⁻sah⁻ hne⁻.

⁴²Lä⁻chah⁺ ma⁺ ga⁻hlēeh⁺ Jesús ja⁻, ga⁻āäh⁺ go⁻te⁻ hmih⁺ høø⁻ ja⁻. ⁴³Jää⁺ ja⁻ ga⁻hiyh⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺, ga⁻taayh⁻ cha⁻miih⁻ juu⁺. ⁴⁴Ga⁻jāyh⁺ siyh⁺:

—Jēē⁻ da⁺, ta⁺ jwi⁻i ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ he⁻ ma⁻hlaah⁻. Gwa⁻ go⁻hāäh⁻ hñaa⁺h kih⁺ jmi⁻dsa⁻ ba⁺. Kye⁻ miih⁻ he⁻ kwēeh⁺ hñih⁺ mah⁺ mi⁻lluuy⁺ hne⁻ lä⁻koh⁻ lle⁻ ley kih⁺ Moisé. Lä⁻ja⁻ go⁻jmeē⁻ mah⁺ lä⁻ñey⁻ ma⁻jä⁻ kyah⁺.

⁴⁵Hi⁻ ngoo⁺ dsa⁻ñuu⁻ he⁺. Chah⁺ ba⁺ ga⁻løoy⁻ jmeey⁻ juu⁺ ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁺ kih⁺. Kih⁺ he⁻ ja⁻, mo⁻so⁻ ga⁻la⁺ ma⁻dsoo⁻ Jesús jnä⁺hä⁺ jyoh⁺ jwi⁻i, jēeh⁺ ma⁺ dsa⁻kuh⁺ jwēē⁻ dsa⁻. Ta⁺ jee⁺ sa⁺ chaa⁻ dsa⁻ ba⁺ ma⁺ ngēy⁺. Pero ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻lla⁻nää⁺ ba⁺ dsa⁻ chaa⁻ ta⁺ jee⁺ jyoh⁺ ma⁺ hnaayh⁻.

**Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús jaa⁻
hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ ti⁻**

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

2 Ga⁻hya⁻ ga⁺ miih⁻ jmi⁻ ja⁻ga⁻ ga⁻llaah⁺ Jesús ka⁻läh⁺ jwi⁻ Capernaum hi⁺ ga⁻nuu⁻ dsa⁻ gyay⁺ cha⁻neh⁻. ²Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻kuh⁺ jwēē⁻ jwē⁻te dsa⁻ mah⁺ ga⁻kayh⁺ cha⁻neh⁻ lä⁻jiih⁺ sa⁺ ga⁻lä⁻joo⁻ ho⁻hne⁻ jee⁺ ma⁻ dsa⁻taayh⁻ hi⁺ ga⁻løø⁻ Jesús kwa⁺ juu⁺. ³Hor⁻ ja⁻ ga⁻lla⁻nää⁺ kyeē⁻ dsa⁻ jāā⁻ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁻ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ ti⁻. ⁴Sa⁻ ga⁻la⁺ ma⁻ dsa⁻nāāy⁻ chuh⁺ kih⁺ Jesús, kih⁺ he⁻ ma⁻na⁻kah⁻ dsa⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻wii⁻ dsa⁻ he⁻ gyuu⁺h hne⁺ ja⁻, mah⁺ ga⁻jñiyh⁺ miih⁻ ka⁻luu⁻ hne⁺ jee⁺ gya⁺ Jesús. Ta⁺ jwē⁻ ja⁻, ga⁻jñaa⁺ dsa⁻dsaah⁻ he⁻ lä⁻ ma⁻kyaa⁺ ja⁻ nē⁺ jii⁺ kih⁺. ⁵Ma⁻ ga⁻jēē⁻ Jesús ha⁻ lä⁻koo⁻ dsoo⁻ dsē⁺ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ he⁺, ga⁻jāyh⁺ siyh⁺ dsa⁻dsaah⁻:

—Gyuu⁺ kyaan⁺, ma⁻na⁻che⁻ ba⁺ dso⁻kye⁻ kyah⁺.

⁶Jee⁺ ja⁻ ma⁺ tääh⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley. Hi⁻ he⁻ ga⁻jmeē⁻ huū⁻dsē⁻: ⁷“¿He⁻la⁻ hlēeh⁺ lä⁻na⁻ dsa⁻ñuu⁻ na⁻? He⁻ mi⁻kwayh⁺ Dio ba⁺ na⁻. Jaa⁻ Dio ba⁺ lih⁻ che⁺ dso⁻kye⁻ kih⁺ dsa⁻.” ⁸Pero chah⁺ ba⁺ ga⁻lä⁻kyuu⁻ Jesús huū⁻dsē⁻ he⁻ ma⁻ jmeē⁻ dsa⁻ he⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻jāyh⁺:

—¿He⁻la⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ huū⁻dsē⁻ lä⁻na⁻? ⁹¿Hee⁻ ga⁻ na⁻ sa⁺ jwēē⁻, laah⁺ hnäh⁺? ¿Che⁻ he⁻ chiih⁻ jne⁻ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁻: “Ma⁻na⁻che⁻ dso⁻kye⁻ kyah⁺”, o he⁻ chiih⁻ jnih⁻: “Noo⁻ ki⁻i jii⁻ kyah⁺, mah⁺ gwaah⁺”? ¹⁰He⁻ ja⁻ jmeen⁻ he⁻ jwēē⁻ ga⁻ mah⁺ lä⁻ngēeh⁻ hnäh⁻, Hi⁻ ga⁻lēē⁻ ngo⁺ la⁻ ba⁺ na⁻ ngē⁻ jwē⁺ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ mah⁺ chey⁺ dso⁻kye⁻ kih⁺ dsa⁻.

Ja⁻ga⁻ ga⁻jāh⁺ Jesús siih⁻ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ ti⁻ he⁻:

¹¹—Jnä⁺ jwahn⁺ noo⁻, ki⁻i jii⁻ kyah⁺, gwaah⁺ cha⁻neh⁻ kyah⁺.

¹²He⁻ ja⁻ chah⁺ ba⁺ ga⁻noo⁻ dsa⁻ he⁻ cha⁻nē⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻, ngaayh⁺ kyaah⁺ jii⁻ kih⁺. Peer⁺ ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsē⁺ dsa⁻ ma⁻ jēēy⁻ ngaah⁺ dsa⁻dsaah⁻ he⁺. He⁻ ja⁻ ga⁻jmeey⁻ juuh⁻ kih⁺ Dio, ga⁻jāyh⁺:

—Ni⁺ koo⁻ hä⁻ sa⁺ ma⁻jēē⁻ jne⁻ lä⁻na⁻.

Jesús ga⁻tēēy⁻ kih⁺ Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³Ma⁻ngēē⁻ he⁻ ja⁻, ngoo⁺ Jesús ka⁻läh⁺ cha⁻hoo⁻ jmi⁻juuh⁻ he⁻ hla⁻ hwa⁺ Galilea. Jee⁺ ja⁻ ga⁻lla⁻nää⁺ jwēē⁻ dsa⁻ jee⁺ ma⁻ cheyh⁺, hi⁺ ga⁻løoy⁻ hlēēy⁻ dsa⁻ ka⁻läh⁺. ¹⁴Jee⁺ ngēy⁺ cha⁻hoo⁻ jmi⁻juuh⁻ ja⁻, ga⁻jēēy⁻ Leví joo⁻ Alfeo, hi⁻ ma⁺ gya⁺ nē⁻ ta⁺ kih⁺ kooy⁻ ku⁻sih⁻. Mah⁺ ga⁻jāh⁺ Jesús siyh⁺:

—Ñā⁻ wa⁺ jmeen⁻ ko⁻joh⁺.

He⁻ ja⁻ ga⁻nooy⁻ ga⁻jmeey⁻ ko⁻joh⁺ kyaah⁺ Jesús.

¹⁵Ma⁻ngēē⁻ he⁻ ja⁻, ma⁺ gya⁺ Jesús cha⁻neh⁻ kih⁺ Leví, ma⁺ kuyh⁻ kyaah⁺ dis⁻cípulo kyaay⁺ hi⁺ kyaah⁺ jwēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ koo⁻ ku⁻sih⁻ hi⁺ jñah⁻ dsa⁻ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻. Jēeh⁺ jwēē⁻ hi⁻ he⁺ ma⁺ ga⁻nää⁺ kyaah⁺ Jesús, he⁻ ja⁻ ba⁺ ma⁺ täāyh⁺ jee⁺

jā. ¹⁶Hi⁺ ma' jë̄ fariseo kyaah' ta-j-woh' kyā ley he ma' kuh- Jesús ko-jòh' kyaah' dsa- he', he jā ga-ngiiy' juu' kih' discípulo kyaay':

—¿Ha- la' la' juu' jā? ¿He- la' kuh-hih- ta-jwoh' kyaah' hnäh' kyaah' hi- koo' ku'sih- na-, hi- lä-ja- kyaah' jñah' dsa-wa hi- cha- hi'?

¹⁷Ga-nuu' Jesús he- ga-jäyh', he jā ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Sa- jmee- bii' tē-mē kih' hi- lluu', kih' dsa-dsaah' ba' jmee- bii'. Sa- ma-jan- kih' hi- lluu', ma-jan- kih' hi- cha-dso'kye- kih' ba'.

Ga-ngii' dsa- juu', he-la' sa- tu- discípulo ko-hwëe' he- kuh-hiyh-

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸Koo- hä- lä- ma' tääh' dsa- kyā Jwaa- sa- ma' kuh-hiyh-, ma' ngiiy- kiyh' kih' Dio hi- lä-ja- ma' jmee- dsa- kyā fariseo ka-läh'. He jā ko-llaa- dsa- na-ngii' juu' kih' Jesús:

—¿He-la' ma-la- dsa- kyā Jwaa- kyaah' dsa- kyā fariseo sa- kuh-hiyh-, pero dsa- kyaah' sa- jmee- lä-ja-? ¿Ha- lä- la' juu' jā?

¹⁹He jā ga-jäh' Jesús siiyh':

—Dsa- hi- tääh' jee- dsa-jee' goo- dsa-, sa- cha- he- kih' he- tuy' he- kuh-hiyh- ta-ko-jiih' gya' dsa-nuuh- hi- dsa-jee' goo- jee' jā. Sa- cha- ti-meeh- dsëy' cher'mah' gya' ba' dsa-nuuh- kyaayh'. ²⁰Pero lloo- koo- jmi- wa-ra- ga-llee- dsa- dsa-nuuh- hi- dsa-jee' goo- he'. Ma-ja- ga- tu' dsa- kyaay' he- kuh-hih- mah' chuuy' kyaah' Dio. ²¹Ni- jā dsa- sa- kwa- kih' tøy' koo- hmiih- hmëe' nē- hmiih- ma-gyuh-, jëeh' hmiih- hmëe' dsa-dsuh' mah' jmee- dsa-gyii- hmiih- ma-gyuh- cha-ga-miih-. ²²Hi- lä- ja-, ni- jā dsa- sa- kwa- kih' chiyh' jmi- mi-jëh' hmëe' neh- loo- ma-gyuh-. Cher'mah' ga-chih' dsa- he- hmëe' neh- loo- ma-gyuh-, chah' ba' gyii-, jëeh' sa- kwa' jwë- ää-. Tuu- jmi- mi-jëh' hmëe'

hi- hee' loo- ka-läh'. He-ja- neh- loo- hmëe' ba' dsa- hoo- jmi- mi-jëh' hmëe'.

Ga-hlëeh' Jesús ha- lä- la- jmi- he- teeh- dsa- dsë'

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³Koo- jmi- he- teeh- dsa- dsë', ga-ngëe' Jesús jee' ma' na-jnäa- chaah' trigo kyaayh' discípulo kyaay'. Ga-løø' discípulo hnäy- miih- sa-gwah' trigo mah' ga-kuyh-. ²⁴He jā ga-ngii' fariseo juu' kih' Jesús:

—Jëe- da-, ¿he-la' jmee- discípulo kyaah' he- sa- ga-tëey' jmeey' jmi- he- teeh- dsa- dsë'?

²⁵Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—¿Che' sa- ma-heh- hnäh' lä-koo- ga-jmee' David llo'joo'? Koo- hä- lä- ma- ja' kyoyh-, ga-jmee' bii' kiyh' kyaah' dsa-kyaayh'. ²⁶Jii- ja- Abiatar ma' laa- jmi-dsa- jøøh' hi- ma' hä- goo- gwah-. Jee' ja- ga-he' David ga-kuyh- he-niih- he- ma-na-jøø- he- sa- lle- kih' ma' kuyh- hi- ga-kwëeyh' dsa- hi- ma' ga-näa- kyaayh'. Jëeh' ma-la- jmi-dsa- ba' ma- na-ngë' jwë' kuyh- he-niih- jā.

²⁷Hi- ga-jäh' Jesús ka-läh' lä-la-:

—Ga-jmee' Dio jmi- he- teeh- dsa- dsë' he- llu' kih' dsa- ba'. Sa- ga-jmää' Dio dsa- mah' heeyh' dsa- wi- kyaah' jmi- jā. ²⁸Hi- lä-ja- Hi- ga-lëe-ngo' la- ba- na-ngë' jwë' jmeey' hih-, hee- na- he- ga-tëe' jmee' dsa- jmi- he- teeh- dsa- dsë'.

Ga-mi-hlää' Jesús jā- dsa- jmi- he- teeh- dsa- dsë'

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

3 Koo- ka-läh' ga-he' Jesús neh- gwah- kih' dsa- judiu. Jee' ja- ma- hää- jā dsa-nuuh- hi- ma- lä-kii- koo- ma-goo-. ²Dsa- hi- ma- tääh' neh- gwah- ja-, ma- tääy- Jesús, jëey- che' mi-hlääy' dsa- jmi- he- teeh- dsa- dsë' mah' lä-ja- ma- le' ma- hniy' kiyh'. ³He jā ga-jäh' Jesús siih- dsa-dsaah' he':

—Noo da jee' to' dsaah' la.

⁴Hi' ga'ngii' Jesús juu' kih' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja'.

—¿Hee' na' na'ngë' jne' jwë' jmeen' jmi' he' teeh' dsa' dsë', che' he' llu' o che' he' hliih'? ¿Che' llu' teeh' jne' dsa' o che' wa' juu' ba' kih'?

Ti'sih' ba' ga'taah' lä'jëë' dsa' he'. Ni' koo' mo'so' ga'ngii'. ⁵Mah' ga'jëë' Jesús ta' jee' ma' tääh' dsa'. Ga'lä'lleey' kyaayh' hi' ja' meeh' dsëy' ka' läh' kih' he' hweh' dsë' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja'. He' ja' ga'siiyh' dsa' nuuh' he':

—Niih' da' gooh' na'.

Chah' ba' ga'niih' dsa' nuuh' he' ma'-goo', hi' ga'jä' go'te' gooy' ja'.

⁶Pero ma' ga'hwëë' fariseo jee' ja', ga'taayh' juu' kwee' kyaah' dsa' kyaa' Herode ha' lä' jee' ma' jngëëyh' Jesús.

Peer' jwëë' dsa' ga'kuh' cha'hoo' jmi'juuh'

⁷Ya'hëë' Jesús ka'läh' ngooy' cha'hoo' jmi'juuh' he' hla' hwa' Galilea kyaayh' discípulo kyaay' hi' jwëë' dsa' chaa' jee' ja' ga'nää' kaah' kiyh'. ⁸Lä' ma' ga'nuu' dsa' lä'jë' he' jmee' Jesús, ga'la'lä'nää' jwëë' dsa' hi' chaa' hwa' Judea, hi' hi' chaa' Jerusalén, kyaah' hi' chaa' hwa' Idumea, hi' lä'ja' hi' chaa' hngaah' jmi' Jordán ka'läh', hi' lä'kye' hi' chaa' lä'ku' lä'jii' jwi' Tiro hi' Sidón. ⁹Kih' he' ma' tääh' jwëë' dsa', he' ja' ga'jmeey' mada' kih' discípulo kyaay', ga'siiyh':

—Go'jmeë' jä' koo' na'moo' gyan', ngoo' kya'hlääh' dsa' jnä' jee' la'.

¹⁰Jëeh', jwëë' hi' dsaah' ma' mi'hläy' jää', he' ja' ga'lla'nää' jwëë' dsa' dsaah' jee' ma' gay', ma' jmee' dsa' bi' ma' su' miih' cha'gooy' kih' Jesús. ¹¹Hi' ma' tääh' ga'jnah' dsa' hi' ma' kye' jmi'lle' hliih'. Ma' ga'jëëy' Jesús, ga'juuyh' jney' cha'në' Jesús ma' hooyh' ki'gaa' ma' jyah':

—Hne' laah' Joo' Dio.

¹²He'ja' ga'juuh' Jesús kih' jmi'lle' hliih' mah' sa' mi'jnäy' juu' he' laa' Jesús Joo' Dio.

Ga'hnaa' Jesús lä'jëë' gya'tuu' apóstole

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³Ma'ngëë' he' ja', ga'wii' Jesús lle'koh' hi' ga'tëëyh' ko'llaa' dsa' hi' ga'tih' dsëy' hi' ga'nuu' bih' he' jäy' kyaayh'. ¹⁴Ga'hnaay' gya'tuu' mah' jmee' ko'joh' kyaayh' hi' ga'cheey' mah' dsa'kway' juu' kiyh'. ¹⁵Hi' ga'kway' jwë' mah' mi'hläy' hi' dsaah' hi' hwëëy' jmi'lle' hliih'. ¹⁶Lä'la' chee' lä'jaa' lä'jaay': Simón (hi' ga'mi'cheey' Pee'), ¹⁷Jacobo joo' Zebedeo hi' Jwaa' ooh' Jacobo. (Lä'uu' dsa' he' ga'mi'cheey' Boanerge. Jmi' na' hnöø' jäh' joo' nih'.) ¹⁸Andre' he', Felipe, Bartolomé, Matä', Tamá, Jacobo joo' Alfeo, Tadeo, Simón dsa' cananita he', ¹⁹hi' Juda Iscariote hi' ga'ngëë' Jesús këë'. Ma'la' ma'hnaay' lä'jëë' hi' he', ja'ga'ya'näy' kiyh'.

Ga'jäh' dsa', kye' Jesús jmi'lle' hliih'

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰Ma'ngëë' ma'ya'näy', koo' ka'läh' ga'kah' dsa' cha'neh' jee' ma' täy' ja'. Ni' mo'so' ga'kwa' jwë' ma' kuyh' kyaah' discípulo kyaay'.

²¹Ma' ga'lä'ne' hi' chaa' kyaa' Jesús ha' lä' dsa'ngëëy', he' ja' ga'näy' mah' ma' teey'. Jëeh' ma' laay', ma'hee' go'te' dsëy'. ²²Pero ta'jwoh' kyaa' ley' hi' ya'nää' Jerusalén, ga'jäyh':

—Beelzebú ba' na' jää' Jesús. He'ja' hwëëy' jmi'lle' hliih' kyaah' hi' kih' hi' kye' në' kih' jmi'lle' hliih'.

²³He'ja' ga'hlëëh' Jesús juu' na'hmää' lä'la':

—Nuuh' da' hnäh' hi' jäh' kyan' jmi'lle' hliih'. ¿Ha' lä'ja' Tana' hwëë' he' ba' dsa'kyaayh' neh' tuh'dsë' dsa'? ²⁴Dsa' hi' tääh' koo' hwa', cher'mah' teey'

kyaah' he' ba' dsa'kyaayh', sa' gwëëy'.
 25 Hi' lä'ja' sa' lä'be' dsé' dsa' hi'
 tääh' koo' cha'neh', dsa'taah' ko'joh',
 cher'mah' te'jëëy' kyaah' he' ba' hi'
 chaa' cha'neh' kiyh'. 26 Ja' ba' lä'ja' la'
 kih' Tana', sa' gwëëy' cher'mah' te'jëëy'
 jmi'lle' hliih' kyaah' he' ba' jmi'lle' hliih'
 dsa'kyaayh'. Chah' ba' mi'llaay' hñiyy'.

27 Ni' jaa' dsa' sa' le' dsa' he' cha'neh'
 kih' jaa' dsa' beë' mah' hñiyy' he' cha'
 kiyh', cher'mah' sa' ga'hñuuy' to' nē'.
 Jmee' bii' hñuuy', ja' ga' le' hwëëy' he'
 lla' dsëy'. 28 Ma'ra' ju'dsoo' jwëëhn'
 hnäh', jmee' ba' Dio joh' dsé' kih' lä'jē'
 dso'kye' he' jmee' dsa'. Hi' jmeey' joh'
 dsëy' kih' lä'jē' juu' wi' he' hlëëh' dsa'.
 29 Pero cher'mah' ga'hlëëh' dsa' wi' kih'
 Jmi'lle' Na'ngii', mo'so' jmeey' joh'
 dsëy', lä' ma'na' bääy'h' ja' ba' dso'kye'
 kiyh'.

30 Ga'hlëëh' Jesús lä'ja', kih' he'
 ga'jah' ko'llaa' dsa' he', Jesús ma' kye'
 jmi'lle' hliih'.

Øøh' Jesús kyaah' chooy'

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

31 Këë' ga' ga'lla'nää' øøh' Jesús
 kyaah' chooy', pero ka'hne' ba' ga'jøoy',
 hi' ga'siiyh' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja',
 chiih' Jesús wa' jäy'. 32 He'ja' ga'jah'
 dsa' hi' ma' tääh' koo' kih' Jesús:

—Hii' maa' kyaah' kyaah' øøh' tääh'
 ka'hne', hnaah' hne'.

33 He'ja' ga'jah' Jesús:

—¿Hii' na', hi' laa' maa' kyaan'? ¿Hii'
 na', hi' laa' øøhn'?

34 Mah' ga'jëëy' lä'jëë' hi' ma' tääh'
 lä'ku' lä'jii' jee' ma' cheyh' ja', ga'jäyh':

—Hi' la' ba' he', maa' kyaan', hi' la'
 ba' he' øøhn'. 35 Lä'jëë' hi' jmee' lä' hy-
 oh' dsé' Dio, hi' he' ba' dsa'më' øøhn',
 dsa'nñuuh' øøhn', hi' maa' kyaan'.

Juu' na'hmää' lä'koo' la' kih' dsa' hi' jñee' mi'ju'

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

4 Koo' ka'läh' ga'løø' Jesús hlëëyh'
 dsa' cha'hoo' jmi'juuh' he' hla'hwa'
 Galilea. Jwëë' dsa' ga'lla'nää' jee' ja',
 he'ja' ga'wii' Jesús neh' na'moo'. Neh'
 ja' ga'gyay' mah' ga'hlëëyh' dsa' hi' ma'
 tääh' cha'hoo' jmi' ja'. 2 Ja' he' koo'
 nëë' ga'mi'tëëy' dsa' kyaah' juu' na'h-
 mää'. Lä'jwë' ja' ga'kwëëyh' dsa' nuuh'.
 Ga'jäyh':

3—Nuuh' da' hnäh'. Jaa' dsa' ngoo'
 ga'jñee' mi'ju'. 4 Jee' ngooy' jñeey'
 mi'ju' ja', ga'saa' miih' cha'jwë', he'ja'
 ya'nää' ta' ga'kuh'. 5 Jyoh' ka'läh' mi'ju'
 ga'saa' nē' kuuy' jee' sa' cha' cha'miih'
 gwaah'. He'ja' chah' ba' ga'hya', jëëh',
 sa' ma' nøø' cha'miih' gwaah'. 6 Pero
 ma' ga'hëh' hyoo' ga'koo'. Jëëh', mi-
 ih' ba' jmoo' ma' cha', he'ja' ga'lä'ki'
 chaah'. 7 Hi' jyoh' ka'läh' mi'ju' ga'saa'
 jee' chaah' too'. Ga'kwa' ga' chaah' too'
 ja', he'ja' ga'uu' chaah' kih' jee' na'too',
 mo'so' ga'kwa' mii'. 8 Hi' jyoh' mi'ju'
 ja', ga'saa' jee' la' hwa' jmah'. He' ja'
 ba' ga'hii', ga'kwa' cha'miih' mii'. Cha'
 he' ga'kwa' gyii'gya' mii' lä'koo' chaah',
 cha' he' ga'kwa' to'lo'gya' dsé' gya' mii'
 hi' jyoh' ga'kwa' hña'loo' mii'.

9 He'ja' ga'jah' Jesús:

—Hi' hnøø' heeh' juu' la', wa' heeyh'.

10 Ma' ga'jä' miih' go'te' dsa' kyaah'
 gya'tuuy' discípulo, ga'ngiiy' juu' kih'
 Jesús he' hnøø' jah' juu' he' ga'kway'
 ja'. 11 He'ja' ga'jah' Jesús siiyh':

—Hnäh' ba' na'ngëh' hnäh' jwë'
 lä'ngëëh' hnäh' ha' lä' jää' Dio dsa'
 lä'hiih' kih', he' ma' na'hmää' jää'. Pero
 hi' sa' na'jnää' kih' Dio, hlëëhn' kyaah'
 juu' na'hmää' ba'. 12 Lä'ja', ma'ke' jëëy',
 sa' jnøøyh', ma'ke' nuuy', sa' lä'ngëëy'.
 Kih' he'ja', sa' dsa'jeyh' kyaah' Dio
 mah' koo' Dio dsé' kih' dso'kye' kiyh'.

**Ga⁺jmeeh⁺ Jesús juu⁺ he⁻ hnøø⁺ jāh⁺
juu⁺ na⁻hmää⁺ kih⁺ hī⁻ na⁻jñee⁺ mi⁺ju⁻**

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Koo⁻ ka⁻läh⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús:

—¿Che⁺ sa⁺ ga⁺lä⁻ngëeh⁺ hnäh⁺ juu⁺ kih⁺ hī⁻ na⁻jñee⁺ mi⁺ju⁻? ¿Ha⁻ ba⁺ la⁻ lä⁻ngëeh⁺ hnäh⁺ jyoh⁺ juu⁺ na⁻hmää⁺ he⁻ na⁺ ga⁺ jwahn⁻ cher⁺mah⁺ sa⁺ ngëeh⁺ hnäh⁺ juu⁺ la⁻? ¹⁴ Hih⁺ hī⁻ jñee⁺ mi⁺ju⁻, hī⁻ he⁺ laa⁺ jāa⁺ hī⁻ kwa⁺ juu⁺ kih⁺ Dio. ¹⁵ Ko⁻llaa⁺ dsa⁻ hī⁻ ma⁻nuu⁺ juu⁺, hī⁻ he⁺ laa⁺ lä⁻koh⁺ mi⁺ju⁻ he⁻ ga⁺toh⁺ cha⁺jwë⁺. Ga⁺ ma⁻nuuy⁺ juu⁺ kih⁺ Dio, चाह⁺ ba⁺ gwa⁺ Tana⁺ jñuuyh⁻ juu⁺ he⁻ ma⁻na⁻jñää⁺ neh⁺ tuh⁻dsëy⁺. ¹⁶ Hi⁺ jñah⁺ ka⁻läh⁺ dsa⁻ hī⁻ nuu⁻ juu⁺, hī⁻ he⁺ laa⁺ lä⁻koh⁺ mi⁺ju⁻ he⁻ ga⁺saa⁺ nē⁺ kuu⁺ jee⁺ sa⁺ cha⁻ cha⁻mi⁻ih⁻ gwaah⁺. Lä⁻chah⁺ ma⁺ nuuy⁻ jëë⁺ ba⁺ dsëy⁺. ¹⁷ Pero ko⁻hwëë⁺ ba⁺ ja⁻. Laay⁺ lä⁻koo⁻ chaah⁺ he⁻ choo⁺ miih⁻ ba⁺ jmoo⁺ kih⁺. Wa⁻ra⁻ ga⁺jëëy⁺ wi⁺ o go⁻nää⁺ dsa⁻ nē⁺ kiyh⁺, kwaan⁺ kih⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻nuuy⁺, lä⁻chah⁺ ja⁻ tuy⁺ jwë⁺ kih⁺ Dio. ¹⁸ Heh⁺ mi⁺ju⁻ he⁻ ga⁺saa⁺ jee⁺ kih⁺ chaah⁺ too⁺, lä⁻ja⁻ laa⁺ hī⁻ nuu⁻ juu⁺ kih⁺ Dio. ¹⁹ Pero jee⁺ ga⁺nääy⁺ ja⁻, ma⁺ miih⁻ lä⁻ja⁻ dsa⁻ lä⁻øøy⁺ kih⁺ Dio. Jëeh⁺ kye⁻ gyih⁺ hu⁺dsë⁻ kih⁺ jmi⁺gyuu⁺ la⁻, hī⁻ hnøøy⁺ lä⁻chay⁻ cha⁻ miih⁻ kuu⁺, hī⁻ heë⁺ dsëy⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ ga⁺ cha⁻ jmi⁺gyuu⁺. He⁺ ja⁻ sa⁻ jmeey⁺ ni⁻ miih⁻ ta⁺ llu⁺. ²⁰ Pero mi⁺ju⁻ he⁻ ga⁺saa⁺ hwa⁺ jmah⁺, lä⁻ja⁻ laa⁺ dsa⁻ hī⁻ nuu⁻ juu⁺ kih⁺ Dio mah⁺ heëyh⁻ ka⁻läh⁺. Hī⁻ he⁺ jmee⁺ cha⁻ miih⁻ ta⁺ llu⁺, lä⁻koo⁻ mi⁺ju⁻ he⁻ kwa⁺ ma⁺ gyii⁺ gya⁺, ma⁺ to⁻lo⁻gya⁺ dsë⁻ gya⁺, ma⁺ hña⁺ loo⁺.

Juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻koo⁻ la⁻ kih⁺ wa⁺je⁻

(Lc. 8:16-18)

²¹ Lä⁻la⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús ka⁻läh⁺:

—Ni⁺ jāa⁺ sa⁺ hih⁺ je⁻ mah⁺ jlëy⁺ kyaah⁺ koo⁻ kyaah⁺, ni⁺ sa⁺ chiyh⁺ neh⁺ jii⁺. He⁻ chiyh⁺ jee⁺ nii⁺ ba⁺ mah⁺ lä⁻jñä⁺ lä⁻kaa⁻. ²² Lä⁻jë⁺ he⁻ na⁻hmää⁺, lloo⁻ koo⁻ jmi⁺ lä⁻jñä⁺, hī⁻ lä⁻jë⁺ he⁻ sa⁺ jñä⁺, la⁺ kwaan⁻

lä⁻jñä⁺. ²³ Hī⁻ hnøø⁺ heëh⁺ juu⁺ la⁻, wa⁻ heëyh⁻.

²⁴ Hi⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús ka⁻läh⁺:

—Jmee⁺ da⁺ hnäh⁺ he⁺ kih⁺ juu⁺ he⁻ nuuh⁻ hnäh⁺. Jëeh⁺, ja⁻ ba⁺ lä⁻koo⁻ nuuh⁻ hnäh⁺ ko⁻ja⁻ ba⁺ jiih⁺ lä⁻ngëeh⁺ hnäh⁺ o na⁻dsë⁻ ga⁺ miih⁻ ko⁻ja⁻. ²⁵ Lä⁻jëë⁺ hī⁻ ngëë⁺ miih⁻, hī⁻ he⁺ lä⁻ngëë⁺ cha⁻ga⁻mi⁻ih⁻. Hi⁺ lä⁻jëë⁺ hī⁻ jmee⁺ ngëë⁺, lä⁻kye⁻ he⁻ ja⁻ llaa⁺ ba⁺.

**Juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻koo⁻
la⁻ kih⁺ jyoh⁺ mi⁺ju⁻**

²⁶ Hi⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús ka⁻läh⁺:

—Lä⁻koo⁻ jāa⁺ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih⁺, jëeh⁺ kwee⁻ lä⁺ la⁺ kih⁺ jāa⁺ dsa⁻ hī⁻ jngëë⁺ mi⁺ju⁻. ²⁷ Sa⁺ cha⁻ kwaan⁻ la⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁻ cher⁺mah⁺ na⁻gwiiy⁻ o cher⁺mah⁺ na⁻nëy⁺. Dsa⁻hya⁺ mi⁺ju⁻ ja⁻, hī⁻ dsa⁻k⁻waa⁺ lä⁻jmi⁺ lä⁻hwë⁺ ni⁺ sa⁺ ñey⁻ ha⁻ lä⁺ ga⁻la⁺. ²⁸ Hwa⁺ ba⁺ jmee⁺ dsa⁻k⁻waa⁺ mi⁺ju⁻. To⁻në⁺ dsa⁻hya⁺ mi⁺ju⁻, ja⁻ ga⁻ dsa⁻k⁻waa⁺ chaah⁺ kih⁺. Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, jyoo⁺ le⁺ kih⁺. Lä⁻hi⁺ ga⁺ miih⁻, kah⁺ mi⁺ kih⁺. ²⁹ Hi⁺ ga⁺ ma⁻ää⁻ mi⁺, chooyh⁺ ta⁺ kiyh⁺, jëeh⁺ ma⁻lloo⁻ jii⁺ juyh⁺ mi⁺ju⁻ mah⁺ llay⁺ llu⁺.

**Juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻koo⁻ la⁻
kih⁺ mi⁺ju⁻ mostaza**

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ Hi⁺ lä⁻la⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús ka⁻läh⁺:

—¿Che⁺ kyuuh⁻ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺ he⁻ jāa⁺ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih⁺? Jwëëhn⁻ hnäh⁺ juu⁺ he⁻ jëeh⁺ kwee⁻ kyaah⁺ he⁻ ja⁻, mah⁺ lä⁻ngëëh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺. ³¹ He⁻ jāa⁺ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih⁺, jëeh⁺ kwee⁻ lä⁻koo⁻ la⁺ kih⁺ koo⁻ mi⁺ju⁻ mostaza. Heh⁺ mi⁺ju⁻ ja⁻ pih⁺ ga⁺ miih⁻ lä⁻koh⁺ ga⁺ jyoh⁺ mi⁺ju⁻ he⁻ jngëë⁺ dsa⁻ jmi⁺gyuu⁺ la⁻. ³² Pero ma⁻ngëë⁺ ma⁻jngëëy⁺ mi⁺ju⁻ ja⁻, dsa⁻hya⁺ mah⁺ dsa⁻k⁻waa⁺ nii⁺ ga⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺ jee⁺ lä⁻jë⁺ joh⁺. Chaah⁺ mostaza kwa⁻ gooh⁺ kih⁺, lä⁻ja⁻ lä⁻kye⁻ ta⁺ jmee⁺ sii⁻ nē⁺ sa⁻goh⁺.

³³ Ga⁻kwa⁻ Jesús juu¹ kih¹ Dio kyaah⁻ cha⁻miih⁻ juu¹ na⁻hmää⁻ he⁻ la¹ lä⁻koh⁻ juu¹ na⁻hmää⁻ kih¹ mostaza. Ga⁻hlëëyh⁻ dsa⁻ ha⁻ koh⁻ jiih¹ lä⁻ngëëy⁻ ba⁻. ³⁴ Ni⁻ koo⁻ sa⁻ ga⁻hlëeh⁻ Jesús na⁻hñaa⁻ lä⁻jëë⁻. Juu¹ na⁻hmää⁻ jmah¹ ba⁻ ga⁻hlëëyh⁻. Lä⁻ ma⁻ ga⁻jä⁻ hñii⁻ ba⁻ lä⁻jëë⁻ discípulo, ja⁻ ga⁻mi⁻jnaäy⁻ na⁻hñaa⁻ lä⁻jëë⁻ juu¹ na⁻hmää⁻ he⁻ ga⁻hlëëyh⁻ ja⁻.

**Ga⁻jmeë⁻ Jesús hih⁻
kih⁻ lle⁻ mah⁻ hii⁻ ti⁻**

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ Lä⁻ ma⁻ ga⁻nuu⁻ jmi⁻ ja⁻, ga⁻jäh⁻ Jesús ga⁻siyh⁻ discípulo kyaay⁻:

—Man⁻ ta⁻ jyoh⁻ jwoo⁻ jmi⁻ juuh⁻ ka⁻läh⁻.

³⁶ Ja⁻ ga⁻ ga⁻hih⁻ discípulo juu¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jee⁻ ja⁻, hi⁻ ga⁻jääy⁻ Jesús lä⁻ ma⁻gyay⁻ ja⁻ neh⁻ na⁻moo⁻ ga⁻näay⁻. Ma⁻ hii⁻ ga⁻ jyoh⁻ na⁻moo⁻ koo⁻ ja⁻, ga⁻ka⁻ dsa⁻ he⁻ mah⁻ ga⁻näay⁻ ta⁻ jee⁻ ga⁻nää⁻ discípulo. ³⁷ Jee⁻ ga⁻näay⁻ ja⁻, ja⁻ koo⁻ lle⁻ tä⁻, ga⁻hii⁻ goo⁻ jwërte. Ga⁻hluh⁻ jmi⁻ lä⁻jiih⁻ ga⁻haa⁻ neh⁻ na⁻moo⁻. Miih⁻ ga⁻ sa⁻ ga⁻hmäh⁻ na⁻moo⁻ ja⁻. ³⁸ Pero ma⁻ na⁻gwii⁻ Jesús ta⁻ ka⁻luu⁻ ja⁻, na⁻dsë⁻ lley⁻ në⁻ tu⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻chaa⁻ discípulo kyaay⁻:

—Ta⁻ jwoh⁻ —ga⁻jäyh⁻ —¿che⁻ ni⁻ mi⁻ ih⁻ hu⁻dsë⁻ sa⁻ kye⁻ he⁻ juu⁻ jne⁻ cha⁻jmi⁻ la⁻?

³⁹ He⁻ ja⁻ ga⁻noo⁻ Jesús, ga⁻jmeey⁻ hih⁻ ga⁻jä⁻ ti⁻ lle⁻, hi⁻ ga⁻jäyh⁻ siyh⁻ jmi⁻:

—Ta⁻ tooh⁻ miih⁻, ja⁻ ti⁻.

Lä⁻ chah⁻ ja⁻ ga⁻hna⁻ lle⁻ hi⁻ ga⁻jä⁻ ti⁻ go⁻te⁻ jmi⁻. ⁴⁰ Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻jäh⁻ Jesús siih⁻ dsa⁻ kyaay⁻ he⁻:

—¿He⁻ la⁻ gah⁻ hnäh⁻ cha⁻miih⁻? ¿He⁻ la⁻ ja⁻ sa⁻ dsoo⁻ hoh⁻ hnäh⁻ kin⁻?

⁴¹ Peer⁻ ga⁻lä⁻goh⁻ discípulo kyaay⁻ Jesús, he⁻ ja⁻ ga⁻ngiiy⁻ juu¹ kih¹ dsa⁻ kyaay⁻:

—¿Hii⁻ ba⁻ na⁻, heh⁻ lä⁻kye⁻ jmi⁻ hi⁻ lä⁻kye⁻ lle⁻ nuuh⁻ kiyh⁻?

**Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ kye⁻ jmi⁻ lle⁻
hliih⁻ chee⁻ Legión**

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

5 Hi⁻ ga⁻lloo⁻ Jesús jyoh⁻ jwoo⁻ jmi⁻ juuh⁻ ja⁻ kyaah⁻ discípulo kyaay⁻, hwa⁻ kih¹ dsa⁻ gadareno. ² Lä⁻ ma⁻ ga⁻jnaay⁻ neh⁻ na⁻moo⁻ ja⁻, ja⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ kye⁻ jmi⁻ lle⁻ hliih⁻, ga⁻mi⁻ jee⁻ Jesús. Hi⁻ he⁻ ma⁻ gya⁻ jee⁻ la⁻ to⁻høø⁻ kih¹ hlii⁻. ³ Jee⁻ ja⁻ ma⁻ la⁻ høøy⁻. Ma⁻ ke⁻ ma⁻ hñuu⁻ dsih⁻ kyaah⁻ caden⁻, ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻jmaa⁻. ⁴ Ja⁻ he⁻ koo⁻ hä⁻ ga⁻hñuu⁻ dsih⁻ kyaah⁻ caden⁻ hi⁻ ga⁻gwë⁻ dsa⁻ tiy⁻ kyaah⁻ jwi⁻ hma⁻ he⁻ he⁻ too⁻, pero ni⁻ koo⁻ sa⁻ ga⁻jmaa⁻. Ga⁻ sa⁻ ga⁻hnä⁻ bih⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ kyaah⁻ ma⁻ na⁻hñuu⁻ goo⁻ tiy⁻. Ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻bee⁻ kyaay⁻. ⁵ Lä⁻ jmi⁻ lä⁻hwë⁻ ma⁻ ngëy⁻ moh⁻ ki⁻hooyh⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ jee⁻ la⁻ to⁻høø⁻. Hi⁻ ma⁻ jmeey⁻ dsoo⁻ kih¹ hñiiy⁻ kyaah⁻ ku⁻. ⁶ Uu⁻ ga⁻ jee⁻ Jesús, he⁻ ja⁻ ngooy⁻ ko⁻chih⁻ ga⁻juuyh⁻ jney⁻ cha⁻në⁻ Jesús. ⁷ Mah⁻ ga⁻hlëëyh⁻ koo⁻ ki⁻gaa⁻, ga⁻jäyh⁻:

—Ta⁻ kaah⁻ jnä⁻ Jesús, hne⁻ Joo⁻ Dio Jøøh⁻. Ma⁻ ra⁻ ju⁻dsoo⁻, ta⁻ jmeeh⁻ jnä⁻.

⁸ Ga⁻hlëëyh⁻ lä⁻ja⁻ jëeh⁻ jää⁻ ba⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús:

—Hne⁻ jmi⁻ lle⁻ hliih⁻, go⁻hëë⁻ kih¹ dsa⁻ nuuh⁻ na⁻.

⁹ Hi⁻ ga⁻ngii⁻ Jesús juu¹ kiyh⁻:

—¿Hee⁻ cheeh⁻ hne⁻?

Mah⁻ ga⁻jäyh⁻:

—Legión cheen⁻, jëeh⁻ jwëë⁻ jnääh⁻.

¹⁰ Peer⁻ ga⁻chuuy⁻ kyaah⁻ Jesús, mah⁻ sa⁻ hëë⁻ Jesús kiyh¹ uu⁻ kih¹ hwa⁻ ja⁻.

¹¹ Jäh⁻ kih¹ lle⁻ hwa⁻ ja⁻ ma⁻ tääh⁻ koo⁻ nää⁻ ñe⁻ ma⁻ kuh⁻ nuu⁻. ¹² He⁻ ja⁻ ga⁻ngii⁻ jmi⁻ lle⁻ hliih⁻ he⁻ kih¹ Jesús, ga⁻jäyh⁻:

—Chee⁻ jnääh⁻ kih¹ ñe⁻ hi⁻ tääh⁻ oo⁻ mah⁻ dsa⁻ tooh⁻ jnääh⁻ kiyh⁻.

¹³ Ga⁻kwa⁻ ba⁻ Jesús jwë⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻hwëë⁻ jmi⁻ lle⁻ hliih⁻ kih¹ dsa⁻ he⁻, mah⁻ ga⁻taayh⁻ kih¹ lä⁻jëë⁻ to⁻ mil⁻ ñe⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jee⁻ ja⁻. Lä⁻ jëë⁻ ñe⁻ he⁻ ga⁻kyuu⁻.

Ma' ga⁺tēēy' koō⁻ lle' hwa[!], ko⁻dsoo' jwē[!] ba' ga⁻saay[!] cha[!]jmi⁻ jūuh⁻. Jee' ja⁻ ga⁻juuy[!] neh[!] jmi⁻. ¹⁴Dsa⁻ hi⁻ ma' hāā⁻ nē[!] he', ga⁻nāāy[!] ko⁻chih[!] cha⁻hliiy⁺ ta⁻ jee' jwi⁻ hi⁻ ta⁻ chuuh⁻ moh[!], na⁻jmeeyh[!] juu[!]. Hi⁻ lā⁻jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nuu[!], na⁻nāā[!] na⁻jēē⁻ ha⁻ lā⁻ ga⁻la[!]. ¹⁵Ma' ga⁻lla⁻nāāy[!] jee' cheh[!] Jesús, ga⁻jēēy[!] dsa⁻ hi⁻ ma' jāā⁻ jwēē⁻ jmi⁻lle' hliih[!] he', ma' gyay[!] kyeyh[!] hmiih⁻, ma⁻nōh[!] dsēy[!] go⁻te⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻jwaah[!] dsa⁻. ¹⁶Hi⁻ ga⁻jēē⁻ lā⁻jē⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻jmeeyh[!] juu[!] kih[!] dsa⁻ ha⁻ lā⁻ ga⁻lāā⁻ hi⁻ ma' jāā⁻ jmi⁻lle' hliih[!] he⁻ hi⁻ ga⁻jmeeyh[!] juu[!] lā⁻koh[!] ga⁻la[!] kih[!] nē[!]. ¹⁷Ja⁻ga⁻ ga⁻lōō⁻ dsa⁻ he' chuuy[!] kyaah[!] Jesús mah[!] wa' llaayh[!] kih[!] ta⁻ jee' jyoh[!].

¹⁸Lā⁻ ma' ga⁻he[!] Jesús neh[!] na⁻moo[!], dsa⁻ hi⁻ ma' kyē⁻ jmi⁻lle' hliih[!] he' ga⁻chuuy[!] kyaah[!] Jesús, mah[!] ma' kway[!] jwē[!] ma' dsooy[!] kyaayh[!].

¹⁹Pero sa⁻ ga⁻heeh⁻ Jesús:

—Gwaah⁻ kyah[!] go⁻koō⁻ juu[!] kih[!] hi⁻ chaa⁻ kyah[!], ha⁻ lā⁻ la[!] he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ma⁻jmeē⁻ Dio kyah[!] hne⁻. Go⁻jmeeh⁻ juu[!] ha⁻ lā⁻ ma⁻lā⁻nih⁻ dsē⁻ Dio kyah[!] — ga⁻jāh⁻ Jesús siiyh⁺ dsa⁻ he⁻.

²⁰He⁻ja⁻ ngaayh[!], ga⁻ngēēy[!] lā⁻kaa⁻ jwi⁻ he⁻ jāh⁻ dsa⁻ Decápoli ga⁻jmeeyh[!] juu[!] ha⁻ lā⁻ la[!] he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeē⁻ Jesús kih[!]. Hi⁻ lā⁻jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nuu[!] ga⁻taah⁻ jēē⁻ dsa⁻.

**Jō⁻mi⁻ Jairo kyaah[!] jaa⁻
dsa⁻mē⁻ hi⁻ ma' dsaah⁻**

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹Ngaah[!] Jesús ka⁻lāh[!] ta⁻ hngaah[!] jmi⁻jūuh⁻ kyaah[!] na⁻moo[!]. Ma' ga⁻llaayh[!] jee' ja⁻, jwēē⁻ dsa⁻ ga⁻lla⁻nāā[!] ka⁻lāh[!]. ²²Jee' ja⁻ ga⁻lloo⁻ jaa⁻ dsa⁻ chee⁻ Jairo hi⁻ lāā⁻ ta⁻ kih[!] gwah[!] māh⁻ jee' jwi⁻ ja⁻. Ma' ga⁻jēēy[!] Jesús ga⁻juuyh[!] jnēy⁻ cha⁻nēy⁻, ²³mah[!] ga⁻chuuy[!] cha⁻miih⁻ kyaah[!] Jesús, ga⁻jāyh[!] siiyh⁺:

—Dsa⁻juu[!] chih⁻mē⁻ kyaan⁺, nā⁻ mah[!] go⁻kyeh⁻ gooh⁻ nē⁻ kih[!] mah[!] hlāāy⁻, lā⁻ ja⁻ mo⁻so⁻ juuy[!].

²⁴He⁻ja⁻ ngoo⁻ Jesús kyaah[!] Jairo. Peer⁺ na⁻lāā⁻ na⁻jlēē⁻ bih[!] dsa⁺, kih[!] he⁻ jwēē⁻ hi⁻ ga⁻nāā[!] kyaayh[!]. ²⁵Jee' ga⁻ngēē⁻ Jesús ja⁻, ma' cheh[!] jaa⁻ dsa⁻mē⁻ hi⁻ ma⁻hya⁻ koō⁻ gya⁻to⁻ jī⁻nē⁻ he⁻ ma⁻ dsaayh⁻ dsoo⁻ kih[!]. ²⁶Ma⁻lā⁻hi⁻ jēēy⁻ wi⁻, ja⁻ hi⁻ jaa⁻ tē⁻mē⁻ ma⁻kaayh⁻. Dsa⁻mē⁻ he' ga⁻mi⁻llay⁻ lā⁻jē⁻ he⁻ cha⁻ kih[!], ga⁻heey[!] kyaah[!] tē⁻mē⁻. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻la[!] mē⁻, cha⁻ga⁻miih⁻ ma⁻ja⁻ kih[!] koō⁻ jmi⁻ koō⁻ jmi⁻. ²⁷Ma' ga⁻nuuy[!] hlēeh⁻ dsa⁻ kih[!] Jesús, lā⁻chah[!] ja⁻ ga⁻taayh⁻ hñiyy⁻ jee' kih[!] jwēē⁻ dsa⁻ he' mah[!] ga⁻suy[!] miih⁻ cha⁻gooy⁻ sa⁻hmiih⁻ kih[!] Jesús. ²⁸Jēeh⁻ ma' laay⁻: “Wa⁻ra⁻ jāh⁻ kih[!] koō⁻ tēēn⁻ su⁻ miih⁻ cha⁻goon⁻ sa⁻h⁻miih⁻ kih[!], hlāān⁻ go⁻te⁻.” ²⁹Lā⁻chah[!] ja⁻ ga⁻hna⁻ dsoo⁻ kih[!] hi⁻ ga⁻lā⁻liih⁻ dsa⁻mē⁻ he' he⁻ ga⁻āāh⁻ go⁻te⁻ dsoo⁻ kih[!]. ³⁰Hi⁻ chah[!] ba' ga⁻lā⁻liih⁻ Jesús heh[!] be[!] kih[!] ga⁻mi⁻hlāā⁻ jaa⁻ dsa⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻jēeyh⁻ hñiyy⁻ ga⁻siiyh⁻ dsa⁻:

—¿Hi⁻ na⁻ hih⁻ ma⁻su⁻ sa⁻hmiih⁻ kin⁻?

³¹He⁻ja⁻ ga⁻jāh⁻ discípulo kyaay[!]:

—Che⁻ sa⁻ jēeh⁻ jee' kih[!] jwēē⁻ dsa⁻ hāāh[!], mah[!] jawah[!]: “¿Hi⁻ na⁻ ma⁻su⁻ jnā⁻?”

³²Pero cheh[!] bih[!] jēēy⁻ lā⁻ku⁻ lā⁻jii⁻ jee' tāāh⁻ dsa⁻, hi⁻ na⁻ hi⁻ ma⁻jmeē⁻ lā⁻ja⁻. ³³Hih⁻ dsa⁻mē⁻ he' nē⁻ bih[!] he⁻ ma⁻hlaay⁻. Goyh⁻ hi⁻ jlāā⁻ gyih⁻ lā⁻ja⁻, ngooy[!] na⁻juuyh[!] jnēy⁻ cha⁻nē⁻ Jesús hi⁻ ga⁻jmeeyh[!] juu[!] lā⁻koh[!] ga⁻la[!] kih[!]. ³⁴He⁻ja⁻ ga⁻jāh⁻ Jesús siiyh⁺ dsa⁻mē⁻ he⁻:

—Gyuu⁻ kyaan⁺, kih[!] he⁻ ma⁻lā⁻dsoo⁻ hoh[!] kin⁺, ma⁻jā⁻ ba⁻ kyah[!]. Gwaah⁻ ba⁻ hne⁻ llu[!], wa⁻ jā⁻ go⁻te⁻ dsoo⁻ kyah[!].

³⁵Lā⁻ ma⁻chēh⁻ ba⁻ Jesús hlēeh⁻, ma⁻ ga⁻lla⁻nāā[!] dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ kih[!] Jairo hi⁻ ma⁻lāā⁻ ta⁻ kih[!] gwah[!] jee' ja⁻. Hi⁻ he⁻ ma⁻kyē⁻ juu[!], jāyh[!] siiyh⁺ Jairo:

—Ma⁻juu⁻ ba⁻ gyuu⁻ mē⁻ kyaah[!]. Mo⁻to⁻ kwa⁻ ga⁻ ta⁻ kih[!] ta⁻jwoh⁻ na⁻.

³⁶ Lắchah' ma' ga'nuu' Jesús juu' ja', ga'jäh' siiyh' hi' laa' ta' kih' gwah' he':
—Ta' ka' huudsē, jmee' dsoo' hoh' ba'.

³⁷ Ja' jiih' mo'so' ga'kway' jwē' ma' dsa-nāā' dsa' kyaayh'. Ga'jääy' ma'la' Pee' ba', kyaah' Jacobo kyaah' Jwaa' ooyh'. ³⁸ Lắ ma' ga'llooy' jäh' jee' chih' hne' kih' hi' laa' ta' kih' gwah' he', ga'nuuy' tääh' miih' ki'hooh' dsa'. ³⁹ Ma' ga'hey' cha'neh', ga'jäh':

—¿He'la' tooh' hnäh' miih' he' ki'hooh' hnäh'? Sa' na'juu' chih-mē' na, hi' na'gwi' ba' na'.

⁴⁰ Ga'mi'kwah' ba' dsa- kih' Jesús. He'ja' ga'hwēy' ka'hne' lä'jēē' dsa- hi' ma' tääh' jee' ja', mah' ga'hey' jee' kyaa' chih-mē' he' kyaah' ma'la' cho'jmiy' hi' kyaah' discípulo kyaay' ba'. ⁴¹ Hi' ga'sooyh' goo' chih-mē' he', ga'jäh':

—Talita, cumi —juu' la' hnø' jäh': Chih-mē', jnä' jwēhn' hne' noo'.

⁴² Lắchah' ja' ga'noo' chih-mē' he' hi' ga'løoy' ngēy'. Peer' jēē' dsah' dsa- hi' ma' tääh' jee' ja', kih' he' ga'la' lä'-ja'. Chih-mē' he' ma' häā' gya'to' jī'ne'.

⁴³ Pero ga'taayh' juu' mah' sa' kooyh' juu' kyaah' ni' jaā' dsa-. Hi' ga'siiyh' he' kwēyeh' he' kuh' chih-mē' he'.

Ga'llaah' Jesús jwi' Nazaret

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

6 Ya'hēē' Jesús kih' Jairo, jäh' ta' jee' jwi' kiyh', hi' discípulo kyaay' ga'jmeē' kō'joh' kyaayh'. ² Jmi' he' teeh' dsa- dsē' ga'hey' neh' gwah' mäh' hi' ga'løoy' kway' juu'. Ma' ga'nuu' dsa- ha- lä' hlēyeh', ga'taayh' jēē' dsayh', he'ja' ma' jäh' dsa- kiyh':

—¿Ha' ma-mi-tēē' hi' na', he' hlēyeh' lä'na'? ¿Hii' kwa' huudsē' kiyh'? ¿Ha' ba' lä' jmeey' la' lä'jē' he' juh'gaa' he' jmeey' na'? ³ ¿Che' ja' he' tē'hma' na'? ¿Ja' he' joo' María na'? Hih' hi' na', ja' he' ooyh' Jacobo, José, Juda, Simón, hi'

dsa-mē' ooyh' hi' tääh' kyaah' jne' jee' la'?

Lắjē' he' ma' jmeey', ga'toh' wii' kih' dsa- he'. ⁴ He'ja' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Tih' ba' dsē' dsa- hi' ngēē' juu' kih' Dio hi' go-nāā' jee' jyoh'. Pero hi' chaa' jee' jwi' kih', hi' hi' chaa' cha'neh' kih', sa' hnāā' dsih'.

⁵ Sa' ga'la' ma' jmeey' cha-mi'ih' he' juh'gaa' jee' ja'. Kō'laa' dsa' dsaah' he' ga'kyey' gooy' nē' kih' mah' ga'jä' kiyh'. ⁶ Kih' he' sa' ga'lä'dsoo' dsē' dsa-gooy', he'ja' ga'lä'dsaa' dsēy' cha-mi'ih'. Ma' ngēē' he' ja', ngooy' lä'kaa' jwi' jee' jäh' na'kway' juu'.

Ga'cheē' Jesús dsa' kyaay' mah' kway' ju'hmē'

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷ Ga'tēyeh' lä'jēē' gya'tuu' discípulo kyaay' mah' cheey' ma' uu' ma' uu' lä'koō' jee' jwi', hi' ga'kwēyeh' be' mah' jmeey' hih' hwēē' jmi'lle' hliih' kih' dsa'. ⁸ Ga'jmeey' mada' kiyh', ga'jäh' lä'la':

—Ta' ka' hnäh' ni' mi'ih' kih' cha'jwē'. Ta' ka' hnäh' hmih'tuh', ni' he'niih', ni' kuu'. Ma'la' hma'hu' ba' kah' hnäh'. ⁹ Ja' heeh' hnäh' loo' he' hä' tiih' hnäh' ba', ta' ka' hnäh' jyoh' lēē' hmih' kyah' hnäh'. ¹⁰ Lắkoō' jwi' jee' tēēh' hnäh', jäh' hnäh' koō' cha'neh' kih' dsa', lä'jiih' hwēēh' hnäh' jee' ja'. ¹¹ Pero cher'mah' sa' ga'heeh' dsa- hnäh' jee' lä'nāäh' hnäh', hi' cher'mah' sa' ga'nuuy' juu' he' kyeh' hnäh', ja' hwēēh' hnäh' jee' ja'. Ja' hlah' hnäh' wa'hloō' he' na'beh' tiih' hnäh'. He' ja' jmeē' lii' he' ma'la' kwaat' kih' bih' ja'. Ma'ra' ju'dsoo' jwēēhn' hnäh', wa'ra' ga'lloo' jmi' jmeē' Dio jwiz', jee' jwi' ja' jēē' cha'gami'ih' wii' lä'koh' ga' he' jēē' jee' jwi' Sodoma kyaah' Gomorra —ga'jäh' Jesús siih' discípulo kyaay'.

¹² Ma'ngēē' he' ja', ga'hwēē' discípulo ga'nāay' kway' juu' mah' wa' dsa'jēeh'

dsa⁻ kyaah¹ Dio. ¹³ Ga⁻hwëëy¹ jmi⁻lle¹ hlih¹ hi⁻ ga⁻suy¹ miih⁻ aceit dsa⁻dsaah¹, lä⁻ja⁻ ga⁻mi⁻hlääy¹ jwëë¹ hi⁻ ma⁻ dsaah¹.

**Jee⁻ la⁻ jäh¹ ha⁻ lä⁻ ga⁻juu¹
Jwaa⁻ hi⁻ ma⁻ choo⁻ jmi⁻**

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Ga⁻lä⁻kaa⁻ ma⁻ cha⁻ juu¹ kih¹ Jesús, he⁻ ja⁻ ga⁻nuu¹ rey Herode. Mah¹ ga⁻jäh¹:

—Laan⁻ go⁻ Jwaa⁻ hi⁻ ma⁻ choo⁻ jmi⁻ ma⁻lä⁻jiih¹ jee⁻ kih¹ hi⁻ ma⁻na⁻juu¹, he⁻ ja⁻ ma⁻kyey⁻ cha⁻miih⁻ be⁻ he⁻ kyaah¹ jmeey⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻.

¹⁵ Hi⁻ ko⁻llaa⁻ jäh¹ Elía ba⁻na⁻, hi⁻ lle¹ kih¹ jäh¹. Hi⁻ jñah¹ ma⁻ jäh¹, jaa⁻ hi⁻ ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio ba⁻na⁻, ja⁻ ba⁻lä⁻ko⁻llaa⁻ hi⁻ ma⁻ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio llo⁻joo¹. ¹⁶ Pero lä⁻ ma⁻ ga⁻nuu¹ Herode ja⁻, ga⁻jäh¹:

—Hi⁻ he⁻ he⁻ Jwaa⁻, hi⁻ ga⁻jmeen⁻ mada⁻ ga⁻ku⁻ lle⁻, hi⁻ he⁻ na⁻ ma⁻lä⁻jiih¹ jee⁻ kih¹ hi⁻ ma⁻na⁻juu¹.

¹⁷ He⁻ ba⁻ Herode ga⁻jmeey⁻ hih¹ jää¹, ga⁻saah¹ dsa⁻ Jwaa⁻, ga⁻taayh⁻ neh⁻ñe⁻ dsoo⁻ kih¹ Herodía. Herodía he⁻ ma⁻ laa¹ mē Felipe dsa⁻nñuuh⁻ oøh⁻ Herode. Pero ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻tëë⁻ Herode dsa⁻mē he⁻, ga⁻jmääy¹ lä⁻koh¹ dsa⁻mē kyaay¹. ¹⁸ Sa⁻ ga⁻ma⁻hää⁻ Jwaa⁻ neh⁻ñe⁻ ga⁻siyh¹ Herode:

—Sa⁻ lle⁻ kih¹ he⁻ ma⁻kyaah¹ mē dsa⁻nñuuh⁻ oøh⁻.

¹⁹ He⁻ ja⁻ ga⁻lä⁻høøh⁻ Herodía kih¹ Jwaa⁻. Hnøøy¹ ma⁻ juu¹ Jwaa⁻, pero sa⁻ ga⁻kwa¹ Herode jwë¹. ²⁰ Jëeh¹, Herode ma⁻ gah¹ Jwaa⁻, ñe⁻ bih¹ ma⁻ laay¹ jaa⁻ dsa⁻nñuuh⁻ lluu¹ hi⁻ na⁻jngëë⁻ kyaay¹ Dio. He⁻ ja⁻ ga⁻hää⁻ bih¹. Lä⁻ko⁻llaa⁻ ma⁻ nuuy⁻ juu¹ kih¹ Jwaa⁻, ma⁻nuu⁻ bih¹ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsëy⁻ pero ma⁻ jmeey⁻ cha⁻miih⁻ huus⁻dsë⁻. ²¹ Pero ga⁻na⁻ jwë¹ kih¹ Herodía jmeey⁻ he⁻ lla⁻ dsëy⁻ lä⁻ ma⁻ ga⁻hya⁻ Herode ji⁻ñe⁻. Ga⁻jmeey⁻ ko⁻jmi⁻ juuh⁻ ga⁻kway⁻ he⁻ ga⁻kuh⁻ dsa⁻. Ga⁻tëeh¹ Herode lä⁻jëë⁻ dsa⁻ta⁻ kaa¹, lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁻ kye⁻ nē kih¹ hløø¹ hi⁻

lä⁻jëë⁻ dsa⁻kaa¹ hi⁻ ma⁻ cha⁻ Galilea. ²² Ma⁻ja⁻ ga⁻he⁻ jo⁻mii⁻ Herodía jmeey⁻ ja⁻. Ga⁻tih¹ jwërte dsë⁻ Herode hi⁻ ga⁻tih¹ dsë⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh¹ jmi⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻jäh¹ Herode siyh¹ chih⁻mē he⁻:

—Ngii⁻ he⁻ hnøøh⁻ kin⁻. ²³ Jnä⁻ bääh⁻ hñiin⁻ kwëehn⁻ hne⁻ lä⁻jëë⁻ he⁻ ngiih⁻ lä⁻jiih¹ to⁻dsaah⁻ he⁻ cha⁻ kin⁻.

²⁴ He⁻ ja⁻ ya⁻hëë⁻ chih⁻mē he⁻ na⁻ngiiy⁻ juu¹ kih¹ chooy¹:

—¿Hee⁻ llu⁻ngiin⁻ laah¹? —jäyh¹ siyh⁻ chooy¹.

—Ngii⁻ mi⁻lle⁻ Jwaa⁻ hi⁻ ma⁻ choo⁻ jmi⁻ ba⁻ —ga⁻jäh¹ chooy¹.

²⁵ Chah⁻ ba⁻ ngooy¹ ga⁻hey¹ jee⁻ gya⁻ rey:

—Kwëeh⁻ jnä⁻ na⁻ ga⁻juh⁻ mi⁻lle⁻ Jwaa⁻ na⁻hä⁻ neh⁻ ko⁻wii⁻. He⁻ na⁻ ba⁻ hnoon⁻ —jäh¹ chih⁻mē he⁻ ga⁻siyh¹ rey.

²⁶ He⁻ ja⁻ ga⁻lä⁻meeh⁻ dsë⁻ Herode. Pero ga⁻täay⁻ hñiiy⁻ kway⁻ he⁻ ga⁻jäh¹ to⁻lo⁻ nē jee⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻tëeyh⁻ he⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻mi⁻tëy⁻ ba⁻ juu¹ kiyh¹.

²⁷ Lä⁻chah⁻ ja⁻, ga⁻jmeey⁻ hih¹ kih¹ hløø¹ kyaay¹ mah¹ na⁻kyey⁻ lle⁻ Jwaa⁻. ²⁸ Ngoo⁻ hløø⁻ neh⁻ñe⁻ na⁻kyey⁻ lle⁻ Jwaa⁻, hi⁻ ma⁻ kiyy¹ lle⁻ Jwaa⁻ na⁻hä⁻ neh⁻ wii⁻, jayh¹ ya⁻kwëeyh⁻ chih⁻mē he⁻ mah¹ ga⁻ngëë⁻ chih⁻mē he⁻ kih¹ chooy¹.

²⁹ Ma⁻ ga⁻nuu¹ dsa⁻kyaah¹ Jwaa⁻ he⁻ ga⁻la⁻ lä⁻ja⁻, na⁻näay⁻ na⁻kiyy¹ hnoo⁻ ja⁻, mah¹ na⁻hooy⁻.

Ga⁻ääh⁻ Jesús hñaa⁻ mil dsa⁻nñuuh⁻

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Ma⁻ ga⁻lla⁻nää⁻ apóstol kyaay¹ Jesús, ga⁻jmeeyh¹ juu¹ lä⁻jëë⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁻ hi⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻hlëeyh⁻ dsa⁻ jee⁻ na⁻näay⁻.

³¹ He⁻ ja⁻ ga⁻jäh¹ Jesús:

—Ya⁻nääh⁻ hnäh⁻ ma⁻nøøn⁻ ma⁻teehn⁻ dsë⁻ jne⁻ ko⁻hwëë⁻ ta⁻ jee⁻ sa⁻ cha⁻ dsa⁻.

Jwëë⁻ dsa⁻ ma⁻ dsa⁻nää⁻ jee⁻ ma⁻ täayh¹ ja⁻, ni⁻ he⁻ ma⁻ kuyh⁻ sa⁻ ga⁻kwa¹ jwë¹. Kih¹ he⁻ ja⁻ ba⁻ ja⁻, ga⁻jäh¹ lä⁻ja⁻. ³² Ja⁻ga⁻ ga⁻taayh⁻ neh⁻ na⁻moo⁻

ga⁺nääy¹ koo⁻ hwa¹ kii⁺ jee⁺ sa⁺ kwa⁺
ni⁺ miih⁻. ³³Jwëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺
jee⁺ ja⁻, ga⁺jëë⁺ dsih⁺ hääy⁺ neh⁺ na⁻
moo⁺ hi⁺ ga⁻lä⁺kyuuy⁺. He⁺ ja⁻ ga⁻nää⁺
dsa⁻ jwë⁺ ti⁺. Ma⁺ ga⁻ngëëy⁺ lä⁻koo⁻
lä⁻koo⁻ jwi⁺, ga⁻nää⁺ dsa⁻ he⁺ kyaayh⁺
ka⁻läh⁺. Pero jää⁺ ga⁻ dsa⁻ he⁺ ga⁻l-
la⁻nää⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺ Jesús. ³⁴Ma⁺ ga⁻jñaa⁺
Jesús neh⁺ na⁻moo⁺ ja⁻, ga⁺jëëy⁺ jwëë⁺
jwërte dsa⁻ hi⁻ ga⁻lla⁻nää⁺ jee⁺ ja⁻ hi⁻
ga⁻lä⁻niih⁺ dsëy⁺ kih⁺. Jëëh⁺, dsa⁻ he⁺ laa⁺
lä⁻koo⁻ borrego hi⁻ sa⁺ chaa⁻ juu⁺. He⁺ ja⁻
ga⁻løoy⁺ hlëëyh⁻ dsa⁻ kyaah⁺ cha⁻miih⁺
juu⁺. ³⁵Ma⁺ ga⁻hloo⁺ ja⁻, ga⁻ya⁻jäh⁺ dis-
cípulo kih⁺ Jesús mah⁺ ga⁻jäyh⁺ siiyh⁻:

—Ga⁻hloo⁺ ba⁺ la⁻, hi⁻ sa⁺ cha⁻ ni⁻
miih⁻ he⁻ kuh⁺ dsa⁻ jee⁺ la⁻. ³⁶Chiih⁺
dsa⁻ wa⁺ lla⁻nääy⁺ lä⁻kaa⁻ jäh⁺ la⁻, wa⁺
lla⁻läy⁻ he⁻ kuyh⁺ —ga⁻jäh⁺ discípulo
siiyh⁺ Jesús.

³⁷—Kwëëh⁻ hnäh⁺ dsa⁻ he⁻ kuyh⁺ —
ga⁻jäh⁺ Jesús.

—¿Ni⁺ sa⁺ lee⁺ to⁺ hña⁻loo⁺ kuu⁺ he⁻
dsa⁻lä⁺ jñäh⁺ he⁻ kuh⁺ ga⁻lä⁺jëë⁺ dsa⁻
na⁻? —ga⁻jäh⁺ discípulo.

³⁸—Jëë⁺ da⁺ koo⁻ ¿Joh⁺ he⁻niih⁺ kyeh⁺
hnäh⁺? —ga⁻jäh⁺ Jesús.

Ma⁺ ga⁻jëë⁺ discípulo, mah⁺ ga⁻jmeeyh⁺
juu⁺:

—Hña⁺ ba⁺ he⁻niih⁺ kye⁺ jñäh⁺ kyaah⁺
uu⁺ hmooh⁻ —ga⁻jäyh⁺.

³⁹He⁺ ja⁻ ga⁻jmeë⁺ Jesús mada⁻ kiyh⁺:

—Chiih⁺ dsa⁻ na⁻ wa⁺ dsa⁻taah⁺ ma⁺
koo⁻ nää⁺ ma⁺ koo⁻ nää⁺ në⁺ ya⁻mooh⁻
nä⁻.

⁴⁰He⁺ ja⁻ ga⁻taah⁺ dsa⁻ ma⁺ hña⁻laa⁺
hi⁻ ma⁺ to⁺lo⁺gyaa⁺. ⁴¹Hi⁻ ga⁻ka⁺ Jesús
lä⁻jë⁺ hña⁺ he⁻niih⁺ ja⁻ kyaah⁺ lä⁻uu⁺
hmooh⁻ he⁺, ga⁺jëëy⁺ ta⁺ gyuu⁺ ga⁻k-
way⁺ ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio. Ja⁻ga⁻ ga⁻llaay⁺
he⁻niih⁺ ja⁻, ga⁻kwëëyh⁺ discípulo mah⁺
ga⁻ti⁺ ga⁻llooyh⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁺ dsa⁻ he⁺.
Hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ kih⁺ hmooh⁻ he⁺
ka⁻läh⁺. ⁴²Lä⁻jëë⁺ dsa⁻ ga⁻kuh⁺ lä⁻jiih⁺
ga⁻këëy⁺. ⁴³Jwi⁺ he⁻niih⁺ he⁻ ga⁻chaa⁻ ja⁻,
ga⁻kah⁺ gya⁻to⁺ sa⁻miih⁺ kyaah⁺ hmooh⁻

he⁺. ⁴⁴Jee⁺ lä⁻jëë⁺ ma⁻la⁻ dsa⁻nüuh⁻ hi⁻
ga⁻kuh⁺ he⁺ tee⁺ koo⁻ hña⁺ mil dsa⁻.

Ga⁻ngë⁺ Jesús në⁻ jmi⁻

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siih⁺ dis-
cípulo kyaay⁺:

—Ta⁻ko⁺ jiih⁺ hihn⁻ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ la⁻,
go⁻nää⁺ hnäh⁺ ga⁻jäh⁺ kyaah⁺ na⁻moo⁺ ta⁻
hngaah⁻ Betsaida. Ja⁻ ga⁻ niin⁻ hñiin⁻.

⁴⁶Ma⁺ ngëë⁺ ma⁺ hiyh⁺ juu⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁺
dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻, ja⁻ ga⁻ ngooy⁺
ta⁻ lle⁻koh⁺ na⁻ngiiy⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio.
⁴⁷Ngoo⁺ ga⁻nüu⁺ ba⁺ ja⁻, hi⁻ na⁻moo⁺ to⁺d-
saah⁺ jmi⁻ ba⁺ ma⁻lloo⁺. Pero cheh⁺ ga⁻
Jesús hwa⁺ kii⁺. ⁴⁸Ga⁺jëëy⁺ he⁻lii⁺ ba⁺
ngë⁺ na⁻moo⁺, jëëh⁺ ma⁺ gwa⁺ lle⁺ ta⁻ jee⁺
ngoo⁺ na⁻moo⁺ ja⁻. Ta⁻la⁻ ya⁻jñä⁺, ga⁻løø⁺
Jesús ngë⁺ në⁻ jmi⁻. Ma⁺ hnøoy⁺ ma⁺
ngëëy⁺ jwë⁺ na⁻moo⁺ ja⁻. ⁴⁹Ma⁺ ga⁻jëë⁺
discípulo ngëy⁺ në⁻ jmi⁻, ma⁺ laay⁺, dsa⁻
lle⁺ ba⁺ na⁻ ngë⁺ në⁻ jmi⁻ he⁻ja⁻ ga⁻hooyh⁺
ki⁻gaa⁻. ⁵⁰Lä⁻jëë⁺ bih⁺ ga⁻jëëy⁺, he⁻ja⁻
ga⁻jwaayh⁺ jwërte. Pero chah⁺ ba⁺ ga⁻h-
lëeh⁺ Jesús kyaayh⁺:

—Ta⁺ wa⁺ gah⁺ hnäh⁺, jñä⁺ ba⁺ la⁻ —
ga⁻jäyh⁺.

⁵¹Lä⁻ ma⁺ ga⁻hey⁺ neh⁺ na⁻moo⁺, ga⁻h-
na⁺ go⁻te⁻ lle⁺. Peer⁺ ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsë⁻
discípulo kyaay⁺, mah⁺ ga⁻taayh⁻ jëë⁻
dsayh⁺. ⁵²Jëëh⁺, ma⁺ na⁻jlë⁻ huu⁻dsë⁻
kiyh⁺, he⁻ja⁻ sa⁺ ga⁻lä⁻ngëëy⁺ ha⁻ lä⁻
ga⁻jmeë⁺ Jesús kih⁺ he⁻niih⁺ ja⁻.

Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús jwëë⁺ dsa⁻dsaah⁺ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ hwa⁺ Genesaret

(Mt. 14:34-36)

⁵³Ma⁺ ga⁻lla⁻nääy⁺ ta⁺ hngaah⁻ jee⁺
chee⁻ Genesaret, jee⁺ ja⁻ ga⁻hiiy⁺ na⁻
moo⁺ kiyh⁺. ⁵⁴Ma⁺ ga⁻hwëëy⁻ neh⁺ na⁻
moo⁺ ja⁻, chah⁺ ba⁺ ga⁻lä⁻kyuu⁺ dsih⁺.
⁵⁵Hi⁻ ga⁻nää⁺ dsa⁻ he⁺ lä⁻kaa⁻ hwa⁺ ja⁻.
Lä⁻kaa⁻ jee⁺ ja⁻ ga⁻løoy⁺ na⁻jääy⁻ dsa⁻d-
saah⁺ kyaay⁺ kyaah⁺ jii⁺ kiyh⁺ ta⁻ jee⁺
ma⁺ ngë⁺ Jesús. ⁵⁶Lä⁻kaa⁻ jee⁺ ma⁺ ngë⁺
Jesús, jwi⁺ mäh⁻, ma⁻ke⁻ jwi⁺ juuh⁻, na⁻

ma⁻hii[✓] dsa⁻jää⁺ dsa⁻ dsa⁻dsaah[✓] kyaa¹
 cha[✓]jwē[✓] jee[✓] ma[✓] dsa⁻ngēēy[✓]. Ma[✓] chu[✓]
 dsa⁻ kyaay[✓] mah¹ ma[✓] kway⁻ su¹ mi⁻
 ih⁻ cha[✓]gooy⁻ cha[✓]hee⁻ hmiih⁻ kiyh¹. Hi⁻
 lä⁻jēē⁺ hi⁻ ga⁻tēē[✓] ga⁻su¹ mi⁻h⁻ mi⁻cha⁻
 gooy⁻ hmiih⁻ kih¹ Jesús ma[✓] dsa⁻hlääy[✓]
 go⁻te⁻.

Lä⁻jē⁻ he⁻ mi⁻sah[✓] dsa⁻

(Mt. 15:1-20)

7 Ga⁻lla⁻nää¹ fariseo hi⁻ ma[✓] chaa⁻
 Jerusalén hi⁻ ga⁻lla⁻nää¹ ko⁻lla[✓] ta⁻j-
 woh[✓] kyaa¹ ley ka⁻lä[✓] jee[✓] ma[✓] ngē⁻
 Jesús. ²Ma[✓] ga⁻jēē¹ dsa⁻ he[✓], lä⁻ ma⁻
 soh[✓] ja⁻ba[✓] goo⁻ discípulo kyaa¹ Jesús
 ma[✓] tääyh[✓] kuyh⁻, ga⁻hlēēyh[✓] wii[✓] kiyh¹.
³(Jēēh[✓], dsa⁻ fariseo ma[✓] mi⁻teh¹ he⁻
 ma[✓] tēē¹ jmee⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaay¹, sa⁻
 kuh[✓]hiyh⁻ cher[✓]mah¹ sa⁻ ga⁻gyiyh¹ gooy⁻
 lä⁻koō⁻ tēē¹ jmee⁻ lä⁻jēē⁺ dsa⁻ judiu. ⁴Hi⁻
 wa⁻ra⁻ ya⁻nääy[✓] je⁻hmooh[✓], sa⁻ kuyh[✓]
 cher[✓]mah¹ sa⁻ ga⁻mi⁻tey¹ he⁻ tēē¹ dsa⁻
 jmee⁻. Hi⁻ cha⁻ ga⁻ jyoh[✓] he⁻ tēē¹ dsa⁻
 hōō⁺, he⁻ gyiyh⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ jmääyh⁻ ta⁻
 o⁻je⁻, lä⁻kye⁻ jii[✓] jee[✓] gwi[✓]y⁻.) ⁵He⁻ja⁻
 ga⁻ngii[✓] fariseo kyaah[✓] ta⁻jwoh¹ he[✓] juu¹
 kih¹ Jesús:

—¿He⁻la¹ sa⁻ gyih⁻ discípulo kyaah¹
 goo⁻ jāā¹ ja⁻ga⁻ kuyh[✓], lä⁻ nōō[✓] kih¹ dsa⁻
 ma⁻gyuh⁻ jnän[?]

⁶—Peer⁺ ta⁻juuh¹ hnäh[✓] —ga⁻jäh[✓]
 Jesús—. Lä⁻koō⁻ jmeeh⁻ hnäh[✓] na⁻,
 jēēh[✓] kwee⁻ kyaah[✓] he⁻ ga⁻hlēēh[✓] Isaia
 llo[✓]joo¹, jee[✓] na⁻si⁻ lä⁻la⁻:
 Dsa⁻ la¹, koō⁻ jā[✓] bih¹ hnääy¹ jnä[✓].

Pero ta⁻ jee[✓] jyoh[✓] ba⁻ hä⁻ hu[✓]dsē⁻ kiyh¹.
⁷Sa⁻ jmää¹ ni⁻ mi⁻h⁻ he⁻ jmeey⁻ hnääy¹
 jnä[✓].

Lä⁻jē⁻ nuuh[✓] he⁻ kway⁻, la¹ mada⁻ kih¹
 dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ ba⁻, ga⁻jäh[✓] Isaia.

⁸Jmeeh⁻ hnäh[✓] ta⁻ koō⁻ nuuh[✓] kih¹ Dio
 mah¹ hōōh⁻ hnäh[✓] ma⁻la⁻ he⁻ tēēh¹ hnäh[✓]
 ba⁻. Gyih[✓] hnäh[✓] kyah[✓]wii[✓] jee[✓] kuh⁻huh[✓]
 hnäh[✓]. Joh[✓] nēē¹ he⁻ la¹ lä⁻ja⁻ sa⁻ jmeeh⁻
 hnäh[✓] —ga⁻jäh[✓] Jesús siiyh⁻ dsa⁻ he⁻—.
⁹Peer⁺ tēēh¹ hnäh[✓] jmeeh⁻ hnäh[✓] ta⁻ koō⁻

nuuh[✓] kih¹ Dio mah¹ hōōh⁻ hnäh[✓] he⁻
 tēēh¹ hnäh[✓] jmeeh⁻ ba⁻. ¹⁰Lä⁻la⁻ ga⁻jäh[✓]
 Moisé llo[✓]joo¹ lä⁻hih⁻ ga⁻jmeē[✓] Dio: “Wa⁻
 hnaah⁺ maa⁻ kyaah[✓], tää⁻ kyaah¹. Hi⁻
 hlēēh[✓] wii[✓] kih¹ cho⁻jmi⁻, hi⁻ he⁻ wa⁻
 juu[✓] go⁻te⁻”, ga⁻jäh[✓] Moisé. ¹¹Pero hnäh[✓]
 fariseo, lä⁻la⁻ ba⁻ jmeeh⁻ hnäh[✓]. Kwah⁻
 hnäh[✓] jwē¹ kih¹ dsa⁻ mah¹ siiyh⁻ cho⁻jmi⁻
 iy⁻ lä⁻la⁻: “Lä⁻jē⁻ he⁻ cha⁻ kin⁻ he⁻ kyaah[✓]
 ma⁻jmeen⁻ be⁻ kyah¹, he⁻ ja⁻ na⁻ la¹ Cor-
 bán.” (He⁻ la⁻ hnōō¹ jā[✓]: ma⁻kweēh⁻
 Dio ba⁻ ja⁻.) ¹²He⁻ jmeeh⁻ hnäh[✓] lä⁻ja⁻,
 he⁻ hah[✓] hnäh[✓] kih¹ hi⁻ jmee⁻ be⁻ kih¹
 cho⁻jmi⁻ ba⁻ ja⁻. ¹³Kih¹ he⁻ hōōh⁻ hnäh[✓]
 he⁻ ma⁻tēē¹ hōō⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaah¹
 hnäh[✓] na⁻, he⁻ja⁻ ma⁻jmeeh[✓] hnäh[✓] ta⁻
 koō⁻ nuuh[✓] kih¹ Dio. Joh[✓] nēē¹ he⁻ la¹ lä⁻
 ja⁻ sa⁻ jmeeh⁻ hnäh[✓].

¹⁴He⁻ja⁻ ga⁻hlēēh¹ Jesús jee[✓] lä⁻jēē⁺
 dsa⁻ he[✓], ga⁻jäh[✓]:

—Nuuh[✓] da⁻ hnäh[✓] kwee⁻ mah¹
 lä⁻ngēēh[✓] hnäh[✓]. ¹⁵Sa⁻ dsa⁻lä⁻sah[✓] dsa⁻
 kyaah[✓] lä⁻jē⁻ he⁻ tooyh⁻ hooy⁻. Lä⁻jē⁻
 he⁻ hwēē⁻ hooy⁻, kyaah[✓] he⁻ ja⁻ ba⁻
 dsa⁻lä⁻sayh[✓]. ¹⁶Hi⁻ hnōō¹ hēēh⁺ juu¹ la⁻,
 wa⁻ hēēyh⁻ —ga⁻jäh[✓] Jesús.

¹⁷Ma[✓] ga⁻hih¹ Jesús juu¹ kih¹ dsa⁻,
 ga⁻hey¹ koō⁻ cha⁻neh⁻. Jee[✓] ja⁻ ga⁻ngii[✓]
 discípulo juu¹ kih¹:

—He⁻ hnōō¹ jā[✓] juu¹ na⁻hmää⁻ he⁻
 ma⁻hlēēh[✓] na⁻.

¹⁸He⁻ja⁻ ga⁻jäh[✓] Jesús:

—¿Che⁻ ni⁻ hnäh[✓] sa⁻ ma⁻lä⁻ngēēh[✓]
 hnäh[✓]? ¿Che⁻ sa⁻ ngēēh[✓] hnäh[✓] sa⁻
 dsa⁻lä⁻sah[✓] dsa⁻ kyaah[✓] lä⁻jē⁻ he⁻ tooyh⁻
 hooy⁻? ¹⁹Jēēh[✓], ja⁻ neh⁻ tuh⁻dsē¹ dsa⁻
 dsōō⁻ he⁻ kuh[✓]hiyh⁻, neh⁻ tu⁻jlā[✓] ba⁻ dsa⁻
 dsōō⁻ he⁻ ja⁻, ja⁻ga⁻ hwēē⁻ ka⁻lä[✓]h⁻ dsōō⁻
 ta⁻ cha⁻si⁻ —ga⁻jäh[✓] Jesús.

Kyaah[✓] he⁻ ga⁻hlēēyh[✓] lä⁻ja⁻, ga⁻jmeey[✓]
 na⁻jngii¹ lä⁻jē⁻ he⁻ kih⁻hih⁻ jne⁻.

²⁰Hi⁻ ngoo¹ bih¹ jāyh[✓]:

—Lä⁻jē⁻ he⁻ hwēē⁻ hoo⁻ dsa⁻, he⁻ ja⁻
 ba⁻ kyaah[✓] dsa⁻lä⁻sayh[✓]. ²¹Jēēh[✓], neh⁻
 tuh⁻dsē¹ ba⁻ dsa⁻ gwa⁻ lä⁻jē⁻ hu[✓]dsē⁻
 hliih¹, hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻lä[✓]h⁻ gwa⁻ he⁻ kaayh⁻

hi sa laa kyaay, kaayh wa hi cha hi, hi jngëeyh dsa. ²²Neh tuh dsë bih gwa he jmeey hii, hee dsëy liyh läjê he ga cha, jmeey läjê he hliih, mi gaay dsa, jmeey he la o hih, wi dsëy, hlëeyh wi kih dsa, jmäy hñii kaah, hi sa cha nuuh kiyh. ²³Läjê he hliih na gwa neh tuh dsë dsa. Kyaah na ba, mi sah dsa hñii —ga jah Jesús.

Jaa dsa më chaa uu
ga heeh kih Jesús
(Mt. 15:21-28)

²⁴Jaga ya hëe Jesús jee ja, ngooy jah kih jee jwi Tiro kyaah Sidón. Ma gallooy jee ja, ga hey cha neh. Sa ma hnøoy ma läjnäy chah, pero sa gala. ²⁵Chah ba ganuu jaa dsa më he galloo Jesús jee ja. Dsa më he ma chaa jaa jo miy hi ma kye jmi lle hliih, he ja ngooy jee ma gya Jesús mah ga juuyh jney chañey. ²⁶Dsa më he sa ma laay judiu, dsa sirofenicia ba he. (Kih dsa judiu, läkoh dsa he laay läkoo sadsii ba.) Ga chuuy kyaah Jesús he dsalleey jmi lle hliih hi ma hää neh tuh dsë jo miy. ²⁷He ja gajah Jesús siyh: —Kwa jwë wa kuh da chih pih jää. Sa llu he jnuuhn he kuh chih mah kwëehn dsii.

²⁸He ja gajah dsa më he: —Dsoo ba kyah, Dsa jøøh kyaan. Pero ma ra he lih ba dsii läjê jwi he dsaa kih chih pih.

²⁹He ja gajah Jesús ka läh: —Kih he llu juu kyah, he ja ma ya hëe ba jmi lle hliih kih chih më kyaah. Gwaah ba hne kyah.

³⁰Ma gallaah dsa më he chañeh kiyh, gajëy na kya chih më kyaay në jii, ma ya hëe jmi lle hliih kiyh.

Ga mi hlää Jesús jaa dsa koo

³¹Jaga ya hëe Jesús koo jee jwi Tiro, ga ngëey ta jee jwi Sidón, hi ga ngëey ta hwa Decápoli. Jaga gal laayh ka läh ta jee hla jmi juuh kih Galilea. ³²Jee ja najää dsa jaa dsa koo chañe Jesús, hi dsa hi ma jää hi koo he ga chuuy kyaah Jesús mah kyey gooy në kih hi koo he. ³³Hi gallee Jesús dsa koo he kah kih, mah gatay chagooy läkoo läkoo to gway, hi gami gyuyh na siih dsa he kyaah jmi tu heyh. ³⁴Mah gajëe Jesús ta gyuuh, ga chaah dsëy, hi gajah siyh dsa nuuh he:

—Efata —juu la hnøø jah: Wa nä kyah.

³⁵Lä chah ja ganä to gwa dsa he hi gali na siyh, ga hlëeyh jëe. ³⁶Hi gajmee Jesús hih kiyh sa wa jmeeyh juu kih ni jaa dsa. Ma ke gajmeey chamih mada läja, cha gamiuh ma kooyh juu. ³⁷Gälä dsaa jwërte dsë dsa. Gajah:

—Peer galäjê ba lih Jesús jmee. Jmeey hlëeh hi koo, hi jmeey nuu hi gwii.

Ga ääh Jesús kyee mil dsa
(Mt. 15:32-39)

8 Ta ko jiih galä hëe Jesús jee ja, jwëe dsa galla nää ka läh hi ni miuh sa cha he ma kuyh jee ja. He ja gatëeyh discípulo kyaay mah gasiyh:

²—Peer dsälä nih dsën dsa hi tääh kyaah jne jee la. Jëeh, ma hya hnë jmi täayh hi sa cha ni miuh he kuyh. ³Cher mah gacheeh jnih kiyh lä ma kyoyh na, hwaay chajwë, jëeh uu ga yanää kollaa.

⁴He ja gajah discípulo kyaay: —¿Ha ba jä he kuh dsa heh hwa kii la? Ha koh sa hnøø mah lee kuh hi tääh jee la.

⁵ He jā gā ngiī Jesús juū kiyh̄:

—¿Joh̄ hē ñiih̄ kyeḥ̄ hnäh̄? — gā jāyh̄.

—Gyiī bā — gā jāh̄ discipulo.

⁶ He jā gā jmeē Jesús madā mah̄ dsā taah̄ lǟ jēē̄ dsā hwā hī gā kaȳ lǟ jē̄ gyiī hē ñiih̄ jā, gā kwaȳ tī h-maah̄ kih̄ Dio. Mā ngēē̄ mā kwaȳ tī h-maah̄ kih̄ Dio, gā llāȳ hē ñiih̄ jā hī gā kwēȳh̄ discipulo mah̄ gā tī gā l-looyh̄ kih̄ lǟ jēē̄ dsā. ⁷ Hī mā jāȳ miih̄ hmooh̄ kā läh̄ hī lǟ jā gā k-wā Jesús tī h-maah̄ kih̄ Dio. Mā ngēē̄ hē jā, gā jmeeȳ madā mah̄ tī llooyh̄ kih̄ lǟ jēē̄ dsā. ⁸ Gā kuh̄ dsā lǟ jiih̄ gā kēȳ. Mā gā lā kiyh̄, gā kah̄ gā gyiī sā miih̄ jwī hē gā chaā jā. ⁹ Teē koō̄ kyeē̄ mil dsā hī gā kuh̄ jeē jā. Mā ngēē̄ hē jā, gā hiyh̄ juū kih̄ dsā. ¹⁰ Lǟ chah̄ jā gā heȳ neh̄ nā-moō kyaaȳh̄ discipulo kyaaȳ, ngooȳ tā hwā Dalmanuta.

Dsā fariseo mā hnøoȳ mā jmeē Jesús koō̄ hē juh̄ gaā

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ Mā gā lloō Jesús jeē jā, gā l-lā näǟ fariseo hī gā llooȳ tī chooȳ juū kyaah̄ Jesús. Mā kaȳ dsē̄ Jesús, hē jā gā ngiī mā jmeē Jesús koō̄ hē juh̄-gaā hē mā jā̄ gyuh̄. ¹² Mā gā nuū Jesús lǟ jā, gā jiī lǟ gā tē̄ neh̄ tuh̄ d-sēȳ, mah̄ gā jāyh̄:

—¿Hē lā ngiih̄ hnäh̄ hī chaā nā jmeen̄ koō̄ hē juh̄ gaā? Mā rā jū d-soō jwēēhn̄ hnäh̄, nī koō̄ hē juh̄ gaā sā jēē̄ dsā hī chaā nā.

¹³ Jeē jā gā beeȳ dsā hē, mah̄ gā heȳ kā läh̄ neh̄ nā moō, ngooȳ tā jeē jyoh̄.

Levadura kih̄ dsā fariseo

(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Nī sā gā lǟ dsooh̄ dsē̄ discipulo mā kaȳ hē ñiih̄, koō̄ lǟ lā bā hē ñiih̄ mā kyeē̄ neh̄ nā moō. ¹⁵ Hē-

jā gā mī liih̄ Jesús dsē̄ discipulo, gā jāyh̄:

—Leeh̄ hnäh̄ kyaah̄ levadura kih̄ fariseo hī leeh̄ hnäh̄ kyaah̄ levadura kih̄ Herode kā läh̄.

¹⁶ Hē jā gā taah̄ discipulo hē llaȳ juū kyaah̄ dsā kyaaȳh̄, mā jāyh̄:

—Mā hlēȳh̄ lǟ nā kih̄ hē sā mā kyē jnē hē ñiih̄.

¹⁷ Pero gā lǟ liih̄ Jesús kiyh̄ mah̄ gā jāyh̄ siyh̄:

—¿Hē lā jmeeh̄ hnäh̄ chā miih̄ hū dsē̄ kih̄ hē sā chā hē ñiih̄? ¿Chē sā hiī kwā kwaat̄ kyah̄ hnäh̄? ¿Chē sā hiī lǟ ngēēh̄ hnäh̄? ¿Chē lǟ mā nā jlē̄ bā hū dsē̄ kyah̄ hnäh̄? ¹⁸ Hǟ bā mī nēh̄ hnäh̄ mah̄ sā jēēh̄ hnäh̄, hē̄ bā tō gwah̄ hnäh̄ mah̄ sā nuuh̄ hnäh̄. ¿Chē sā dsooh̄ hoh̄ hnäh̄ hā lǟ gā lā jā̄? ¹⁹ Lǟ mā gā tī gā lloohn̄ hñā̄ hē ñiih̄ jā, jeē kih̄ lǟ jēē̄ hñā̄ mil dsā hē, ¿joh̄ sā miih̄ gā tē̄ jwī hē gā chaā jā? — gā jāh̄ Jesús siyh̄.

—Gyā tō sā miih̄ — gā jāh̄ discipulo kyaaȳ.

²⁰ —¿Hā gā mā gā tī gā lloohn̄ gyiī hē ñiih̄ jā, joh̄ sā miih̄ gā chaā? — gā jāh̄ Jesús.

—Gā chaā gā gyiī sā miih̄ — gā jāh̄ discipulo.

²¹ —¿Chē lǟ jiih̄ nā sā hiī lǟ ngēēh̄ hnäh̄? — gā jāh̄ Jesús.

Gā mī hläǟ Jesús jaā dsā tuū

²² Gā llā nääȳ jeē jwī Betsaida. Mā ngēē̄ hē jā, yā jā̄ dsā jaā hī tuū chā nē̄ Jesús mah̄ gā chuuȳ kyaah̄ Jesús hē kyeē̄ gooȳ nē̄ kiyh̄.

²³ Hē jā gā sooh̄ Jesús goō dsā hē, gā jāȳ tā chuuh̄ jwī. Gā mī gyuyh̄ mī nē̄ dsā hē kyaah̄ jmī tū heyh̄ hī gā kyeē̄ lǟ tō gooȳ nē̄ kih̄ dsā hē mah̄ gā ngiī juū:

—¿Heē jēēh̄ miih̄? — gā jāyh̄.

24 He⁻ja⁻ ga⁻løø¹ dsa⁻tuu¹ he¹ jëë⁻, hi⁻ ga⁻jäyh¹:

—Jëën⁻ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻ngëë¹, pero jnääy¹ lä⁻koh¹ chaah¹ hma⁻ ba¹.

25 Mah¹ ga⁻kye⁻ Jesús ka⁻läh¹ goo⁻ nē⁻ kiyh¹. Hi⁻ ga⁻siiyh¹ he⁻ jëëy¹ ka⁻läh¹. Lä⁻chah¹ ja⁻, ga⁻jä¹ mi⁻nëy¹. Ga⁻lä⁻jnä¹ jëë⁻ go⁻te⁻. 26 Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh¹:

—Gwaah¹ kō⁻dsoo¹ ta⁻ kyah¹ ba¹ hne⁻. Mo⁻to⁻ go⁻he¹ ta⁻ jee¹ jwi⁻ na⁻. Ni⁻ ta⁻ jwi⁻ ni⁻ jaa⁻.

Ga⁻jäh¹ Pee¹, Jesús laa¹ Cristo

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

27 Ngoo¹ Jesús ka⁻läh¹ kyaah¹ discípulo kyaay¹ ta⁻ jyoh¹ jwi⁻ mah⁻ he⁻ na⁻hee⁻ hwa¹ Cesarea kih¹ Filipino. Cha⁻jwe¹ jee¹ ga⁻näay¹ ja⁻, ga⁻ngiyy¹ juu¹ kih¹ discípulo:

—¿Ha⁻ lä⁻ jäh¹ dsa⁻ kin⁺, hi⁻ jnä¹ laay¹? —ga⁻jäh¹ Jesús.

28 —Kō⁻llaa¹ jäh¹, Jwaa⁻ hi⁻ ma⁻ choo⁻ jmi⁻ ba¹ hne⁻. Kō⁻llaa¹ jäh¹ Elía ba¹ hne⁻. Hi⁻ jnä¹ kō⁻llaa¹ jäh¹, hne⁻ laah¹ jaa⁻ hi⁻ ga⁻ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio llo⁻joo¹ —ga⁻jäh¹ discípulo kyaay¹.

29 Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús ka⁻läh¹:
—¿Ha⁻ ga⁻ hnäh¹, hee⁻ jwah¹ hnäh¹ kin⁺, hi⁻ ba¹ jnä¹ laah¹ hnäh¹?

He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ Pee¹ siiyh¹:

—Hne⁻ he¹ Cristo.

30 Pero ga⁻taah¹ Jesús juu¹ lä⁻jëë⁻ mah¹ sa⁻ kooyh¹ juu¹ ja⁻ kyaah¹ ni⁻ jaa⁻.

Ga⁻mi⁻jnää¹ Jesús juu¹ he⁻ juuy¹

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

31 Jmi⁻ ja⁻ ga⁻løø¹ Jesús mi⁻jnää⁻ juu¹ kih¹ discípulo kyaay¹, ga⁻jäyh¹:

—Jmee⁻ bi⁻ kih¹ Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo¹ la⁻ jëë⁻ cha⁻miih⁻ wi⁻. Dsa⁻gyuu¹ sa⁻ lä⁻hnäa¹ dsih¹, lä⁻ja⁻ dsa⁻kaah¹ kya¹ jmi⁻dsa⁻, kyaah¹ ta⁻jwoh¹ kya¹ ley sa⁻ lä⁻hnäa¹ dsih¹. Hi⁻ jmee⁻ bi⁻ kiyh¹ juuy¹ mah¹ lä⁻jiiyh¹ ka⁻läh¹ jee¹ ga⁻të¹ hnë⁻ jmi⁻ —ga⁻siiyh¹ discípulo kyaay¹.

32 He⁻ na⁻ ga⁻hlëëyh¹ jëë⁻ go⁻te⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻jää¹ Pee¹ Jesús ta⁻ koo¹, ga⁻løøy¹

juuyh⁻ kiyh¹. 33 Pero ga⁻jëeh⁻ Jesús hñii¹ ga⁻jëëy¹ jee¹ ma⁻ tääh¹ lä⁻jëë⁻ discípulo, mah¹ ga⁻juuyh¹ kih¹ Pee¹:

—Jñuu¹ hne⁻ kin⁺ hi⁻sa⁻llu¹. Sa⁻ jmeeh⁻ hu⁻dsë⁻ lä⁻koh¹ jmee⁻ Dio. Lä⁻koo⁻ la¹ hu⁻dsë⁻ kih¹ dsa⁻ ba¹ la¹ hu⁻dsë⁻ kyah¹.

34 Ja⁻ ga⁻ga⁻tëëyh¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ kō⁻joh¹ kyaah¹ discípulo kyaay¹ ga⁻jäyh¹:

—Cher⁻mah¹ hi⁻ hnøø¹ jmee⁻ kō⁻joh¹ kyaah¹ jnä¹, sa⁻ wa⁻ jmäay¹ hñiiy¹ kwaat⁻, wa⁻ jääy¹ cru⁻ kyaay¹ mah¹ wa⁻ jmeey¹ kō⁻joh¹ kyaah¹ jnä¹. 35 Jëeh¹, lä⁻jëë⁻ hi⁻ hää⁻ hñii¹ mah¹ sa⁻ juuy¹, hi⁻ he¹ juu¹ ba¹. Pero lä⁻jëë⁻ hi⁻ kwaa⁻ hñii¹ juu¹ kwaat⁻ kin⁺ o kwaat⁻ kih¹ ju⁻hmëë¹, hi⁻ he¹ ba¹ lää¹. 36 ¿Hee⁻ ya⁻jøø¹ ka¹ dsa⁻ ma⁻ke⁻ ga⁻liyh¹ lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu¹ la⁻ mah¹ wa⁻ra⁻ ga⁻juuy¹, sa⁻ tëëyh¹ kih¹ Dio? 37 ¿Hee⁻ ba¹ kyaah¹ le¹ mi⁻hmaayh¹ mah¹ lääy¹? 38 He⁻ ba¹ che⁻ hlëëh¹ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jmi⁻ na⁻, jmeey⁻ wa⁻ la⁻ cha⁻ la¹. Cher⁻mah¹ hi⁻ jmee⁻ na⁻hiih⁻ kin⁺, o kyaah¹ juu¹ kin⁺ cha⁻në⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na¹, ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ jmee¹ Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo¹ na⁻hiih⁻ kyaayh¹, wa⁻ra⁻ ga⁻të¹ jee¹ jäh¹ kyaah¹ be¹ kih¹ Täa⁻ kyaay¹ kyaah¹ lä⁻jëë⁻ ángele kyaay¹.

9 Jesús kō⁻ ka⁻läh¹ ga⁻siiyh¹:
—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo¹ jwëëhn⁻ hnäh¹, chaa⁻ kō⁻llaa¹ hi⁻ tääh¹ jee¹ la⁻ sa⁻ juuy¹ jää¹ sa⁻ ga⁻ ma⁻jëëy¹ ha⁻ lä⁻koo⁻ la¹ be¹ kih¹ Dio hi⁻ jmee⁻ hih¹.

Ga⁻mi⁻sëë¹ Jesús hñii¹

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

2 Ma⁻ngëë¹ ga⁻ jñii¹ jmi⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻jää¹ Jesús ma⁻la⁻ Pee¹ kyaah¹ Jacobo hi⁻ Jwaa⁻ ba¹, ga⁻näay¹ kah¹ ta⁻ moh¹ ñii¹. Jee¹ ja⁻ ga⁻lä⁻sëë¹ Jesús to⁻lo⁻ nē⁻ hi⁻ ma⁻ jääy¹ he¹. 3 Ga⁻lii¹ jih⁻gyeh¹ hmiih⁻ kiyh¹, ga⁻tøø¹ jlëë⁻ ñih¹ lä⁻ tøø⁻ hmoo⁻. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ chaa⁻ hwa¹ la⁻ hi⁻ lih⁻ gyih¹ mah¹ jmeey¹ tø⁻jlëë⁻ lä⁻ja⁻. 4 Jee¹ ja⁻ ga⁻lä⁻jnää¹ Elía kyaah¹ Moisé ga⁻taayh¹

llay⁺ juu¹ kyaah⁺ Jesús. ⁵He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Pee⁺ siiyh⁺ Jesús:

—Ta⁻jwoh⁺, he⁻ ba⁺ che⁻ llu⁺ he⁻ tøøh⁺ jne⁺ ko⁻jøh⁺ jee⁺ la⁻. Jmee⁺ jnääh⁺ hnē⁻ hne⁻ kyaah⁺ moo⁻, koō⁻ kyah⁺, koō⁻ kih⁺ Moisé, hi⁻ koō⁻ kih⁺ Elía.

⁶Lä⁻jëëy⁺ ga⁻jwaayh⁺, sa⁻ ñey⁻ he⁻ ma⁺ jäyh⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺ ga⁻hlëeh⁺ Pee⁺ lä⁻ja⁻. ⁷Hor⁻ ja⁻ ja⁻ koō⁻ jni⁺, ga⁻jmeey⁺ hi⁺ jee⁺ ma⁺ tääyh⁺ ja⁻. Jee⁺ jni⁺ ja⁻ ga⁻lä⁻ñuuh⁺ ga⁻hlëeh⁺ koō⁻ juu⁺ he⁻ ma⁺ jäh⁺:

—Hi⁻ la⁻ na⁻ gyuu⁺ kyaan⁺ hi⁻ hnaan⁺. Nuu⁺ hnäh⁺ kiyh⁺.

⁸Ma⁺ ga⁻jëëy⁺ ka⁺ läh⁺, mo⁻so⁻ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻, ma⁻la⁻ hñii⁺ ba⁺ Jesús cheh⁺. ⁹Jee⁺ jñaa⁺ Jesús moh⁺ ja⁻ ga⁻taayh⁻ juu⁺ hi⁻ ma⁺ kyaayh⁺ he⁺:

—Ta⁻ jwi⁺ hnäh⁺ ni⁻ jaa⁻, lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻jëeh⁺ hnäh⁺ la⁻ ta⁻ko⁻jiih⁺ sa⁻ ma⁻lä⁻jiih⁺ Hi⁻ ga⁻lä⁻ëë⁻ngo⁺ la⁻ jee⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻juu⁺.

¹⁰Ga⁻høoy⁺ juu⁺ ja⁻ neh⁺ tuh⁻dsëy⁺. Pero ta⁻ jyoh⁺ ko⁻taa⁻, lä⁻uu⁻ hi⁻ he⁻ ma⁺ ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaayh⁺ hee⁻ hnøø⁺ jäh⁺ he⁻ lä⁻jiih⁺ dsa⁻ jee⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁻ na⁻juu⁺. ¹¹Hi⁻ ga⁻ngiiy⁺ ka⁺ läh⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús:

—¿He⁻la⁻ jäh⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley, jmee⁻ bi⁺ jäh⁺ Elía jää⁺ ga⁺ kih⁺ Cristo?

¹²He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús:

—Ja⁻ ba⁺ dsoo⁺ jäh⁺ Elía to⁻ñé, ya⁻ llay⁻ llu⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ jee⁺ la⁻. Hi⁻ hnäh⁺, ¿ha⁻ lä⁻ ngëeh⁺ hnäh⁺ he⁻ na⁻si⁻ lä⁻la⁻: jmee⁻ bi⁺ jëë⁺ wi⁺ Hi⁻ ga⁻lä⁻ëë⁻ngo⁺ la⁻ hi⁻ sa⁻ lä⁻hnää⁺ dsih⁺ ni⁻ mi⁺ih⁺? ¹³Pero jwëëh⁻ hnäh⁺, ma⁺ jah⁻ ba⁺ Elía, hi⁻ ga⁻jmeey⁺ dsa⁻ lä⁻ tē⁻ dsē⁻ kiyh⁺, lä⁻koō⁻ ma⁻ na⁻si⁻ kiyh⁺ jää⁺.

Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús jaa⁻ chih⁻ hi⁻ ma⁻ kye⁻ jmi⁻lle⁺ hliih⁺

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴Lä⁻ ma⁺ ga⁻lloo⁺ Jesús jee⁺ tääh⁺ lä⁻jëë⁺ ga⁺ discípulo kyaay⁺, ga⁻jëëy⁺ jwëë⁺ dsa⁻ ma⁺ tääh⁺ lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁺ kiyh⁺, hi⁻ ma⁺ tääh⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley ti⁻chooy⁻

juu⁺ kyaayh⁺. ¹⁵Ma⁺ ga⁻jëë⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁺ ya⁻jäh⁺ Jesús, ga⁻jëë⁺ dsayh⁺, chah⁺ ba⁺ ga⁻näay⁺ na⁻jmeey⁺ Dio kiyh⁺. ¹⁶Mah⁺ ga⁻ngii⁺ Jesús juu⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺:

—He⁻ juu⁺ ti⁻chooh⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ hi⁻ tääh⁺ na⁻.

¹⁷Mah⁺ ga⁻hlëeh⁺ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ hää⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁻jäyh⁺:

—Ta⁻jwoh⁺, jään⁺ jee⁺ la⁻ jaa⁻ chi⁻ h⁻ñuuh⁺ kyaan⁺, hi⁻ kye⁻ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ hi⁻ jmee⁻ kaay⁺. ¹⁸Wa⁺ ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee⁺ cheyh⁺, wa⁻ra⁻ ga⁻hii⁻ dsoo⁺ kiyh⁺ jmee⁻ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ na⁻, jmi⁻iy⁻ baay⁺ hñiiy⁺ hwa⁺, hwëë⁺ peh⁺ neh⁺ to⁻hooy⁺, juuy⁻ cha⁻jay⁺ mah⁺ dsa⁻ lä⁻hwäy⁻h⁻. Ma⁺ jwiin⁺ discípulo kyaah⁺ he⁻ lleey⁻ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ na⁻ pero sa⁻ ma⁻liyh⁻.

¹⁹He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús:

—¿He⁻la⁻ sa⁻ hii⁻ lä⁻dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ hi⁻ chaa⁻ na⁻? ¿Lih⁺ ba⁺ llaa⁺ he⁻ gyan⁺ kyaah⁺ hnäh⁺? Mo⁻so⁻ lä⁻ be⁺ dsën⁻ gya⁻ ga⁺ jnä⁺ kyaah⁺ hnäh⁺. Ya⁻jää⁺ da⁺ chih⁻ na⁻ ta⁻ la⁻.

²⁰Mah⁺ na⁻jää⁻ dsa⁻ chih⁻ he⁺ cha⁻ñé Jesús. Ma⁺ ga⁻jëë⁺ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ he⁺ Jesús, ga⁻sooyh⁺ kih⁺ chih⁻ he⁺ wi⁺ jwërte. Ga⁻ki⁻ ga⁻bäy⁻ hwa⁺, lä⁻jiih⁺ ga⁻hwëë⁻ peh⁺ neh⁺ to⁻hooy⁺. ²¹Ja⁻ga⁻ ga⁻ngii⁺ Jesús juu⁺ kih⁺ jmi⁻ chih⁻ he⁺:

—¿Ha⁻ koh⁺ jiih⁺ ma⁻lä⁻hi⁻ la⁻ lä⁻na⁻ kiyh⁺?

—He⁻ laay⁺ lä⁻ ma⁺ piyh⁺ na⁻ —ga⁻jäh⁺ jmi⁻ chih⁻ —. ²²Ja⁻ he⁻ koō⁻ jiih⁺ ma⁻ taayh⁻ cha⁻je⁻ hi⁻ ma⁻ taayh⁻ cha⁻jmi⁻ he⁻ jngiih⁺ kiyh⁺. Cher⁺ mah⁺ leh⁺ mi⁺ih⁺ kwa⁺ be⁺ kin⁺, wa⁻ lä⁻ñih⁺ hoh⁺ jnääh⁺.

²³He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús:

—iHa⁻ lä⁻ja⁻ jwah⁺ cher⁺ mah⁺ leh⁺ mi⁺ih⁺! Lä⁻jë⁻ ba⁺ le⁺ kih⁺ hi⁻ jmee⁻ dsoo⁺ dsē⁺.

²⁴Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻hlëeh⁺ jmi⁻ chih⁻ he⁺ kyaah⁺ cha⁻mi⁺ih⁻ be⁺, ga⁻jäyh⁺:

—Laa⁺ ba⁺ jnä⁺ dsoo⁺, kwa⁺ be⁺ kin⁺ mah⁺ lä⁻dsoo⁺ dsën⁻ cha⁻ga⁻mi⁺ih⁻.

²⁵Ma⁺ ga⁻jëë⁺ Jesús ngoo⁺ dsa⁻ kuh⁺ jwëë⁺ dsa⁻, ga⁻juuyh⁺ kih⁺ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ he⁺, ga⁻siiyh⁻:

—Hne⁻ jmi⁻lle^ʔ koo^ʔ, jnä^ʔ jmeen⁺ hih⁺ go⁻hëë^ʔ kih^ʔ chih⁻ na⁻, mo⁻to⁺ jmee⁻ ga⁻ jwiih^ʔ kiyh^ʔ.

²⁶ He⁻ja⁻ na⁻høø^ʔ ga⁻ ga⁻hoooh^ʔ jmi⁻lle^ʔ hliih^ʔ he^ʔ, mah^ʔ koo⁻ ga⁻ koo⁻ hä^ʔ ga⁻sooyh^ʔ wii^ʔ jwërte^ʔ kih^ʔ chih⁻ he^ʔ, ja⁻ga⁻ ya⁻hëëy^ʔ ngaayh^ʔ. Ga⁻jä^ʔ chih⁻ he^ʔ lä⁻koh^ʔ he⁻ na⁻juuy^ʔ. Jwëë^ʔ dsa⁻ ma⁻ jah^ʔ:
—Ma⁻ na⁻juu⁻ ba⁻ na⁻.

²⁷ Pero ga⁻sooh^ʔ Jesús gooy⁻, ga⁻chaayh⁻, chah^ʔ ba⁻ ga⁻nooy⁻. ²⁸ Lä⁻ ma⁻ ga⁻he^ʔ Jesús koo⁻ cha⁻neh⁺, ga⁻ngii^ʔ discipulo kyaay^ʔ juu^ʔ kiyh^ʔ jee⁻ sa⁻ nuu⁻ dsa⁻:

—¿He⁻la^ʔ sa⁻ ma⁻lä⁻këh^ʔ jnääh^ʔ jmi⁻ ma⁻lee^ʔ jnääh^ʔ jmi⁻lle^ʔ hliih^ʔ he^ʔ?

²⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʔ Jesús siiyh⁺:

—Hih^ʔ jmi⁻lle^ʔ hliih^ʔ lä⁻na⁻, sa⁻ hwëë⁻ cher⁻mah^ʔ sa⁻ ga⁻tu^ʔ dsa⁻ kuh⁻hih⁻ mah^ʔ chuuy^ʔ kyaah^ʔ Dio.

**Koo⁻ ka⁻läh^ʔ ga⁻mi⁻jnääh^ʔ
Jesús juu⁻ he⁻juuy^ʔ**

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰ Ma⁻ ga⁻hwëëy⁻ jee⁻ ma⁻ tääh^ʔ ja⁻, ga⁻nääh^ʔ ta⁻ Galilea. Sa⁻ hnoø^ʔ Jesús ma⁻ lä⁻ne⁻ dsa⁻ ha⁻ ta⁻ ngëy⁺. ³¹ Jëeh^ʔ, ma⁻ hlëëyh⁻ discipulo kyaay^ʔ, ma⁻ jäh^ʔ:

—Hi⁻ ga⁻lëë^ʔngo^ʔ la⁻ ngëë^ʔ dsih^ʔ ja⁻goo⁻ dsa⁻ hñaa⁻ dsë^ʔ mah^ʔ jngëëyh^ʔ. Ga⁻ ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmi⁻ na⁻juuy^ʔ, lä⁻jiiyh^ʔ ka⁻läh^ʔ.

³² Pero discipulo kyaay^ʔ sa⁻ ga⁻lä⁻ngëëy⁻ juu^ʔ ja⁻, hi⁻ ma⁻ goyh⁻ ma⁻ ngii^ʔ juu^ʔ kih^ʔ Jesús.

Hi⁻ na⁻lee^ʔ jøøh^ʔ jee⁻ jmee⁻ Dio hih⁺

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ Ja⁻ga⁻ ga⁻lla⁻nääh⁻ jee⁻ jwi⁻ Capernaum. Lä⁻ ma⁻ ga⁻taah⁻ discipulo cha⁻neh⁺ kyaah^ʔ Jesús, ga⁻ngii^ʔ Jesús juu^ʔ kiyh^ʔ:

—¿Hee⁻ juu^ʔ na⁻ ti⁻chooh⁻ hnäh^ʔ lä⁻ hä^ʔ jwë^ʔ jee⁻ ma⁻ya⁻nøø⁻ jne^ʔ?

³⁴ Ti⁻siih^ʔ go⁻te^ʔ ba⁻ ga⁻taayh⁻, kih^ʔ he⁻ ma⁻ ti⁻chooy⁺ juu^ʔ kyaah^ʔ dsa⁻kyaayh^ʔ

lä⁻ hä^ʔ jwë^ʔ, hi⁻ na⁻lee^ʔ jøøh^ʔ kih^ʔ jee⁻ lä⁻jëëy⁺. ³⁵ He⁻ja⁻ ga⁻gya⁻ Jesús mah^ʔ ga⁻hlëëyh⁻ lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu⁻ discipulo he^ʔ, ga⁻siiyh⁻:

—Cher⁻mah^ʔ hi⁻ hnoø^ʔ lee^ʔ jøøh^ʔ, ta⁻ wa⁻ jmääy⁻ hñiiy⁻ jøøh^ʔ, wa⁻ jmeey⁻ ta⁻he^ʔ kih^ʔ lä⁻jëë⁻ ba^ʔ.

³⁶ Hi⁻ lä⁻chah^ʔ ja⁻ ga⁻tëëyh⁻ jaa⁻ gyuu⁻, ga⁻cheeyh⁻ jee⁻ kiyh^ʔ ja⁻. Ja⁻ ga⁻ ga⁻eey⁻, mah^ʔ ga⁻jäh^ʔ:

³⁷ —Hi⁻ jmee⁻ he⁻ kih^ʔ jaa⁻ gyuu⁻ lä⁻la⁻ kwaat⁻ kin⁺, jnä^ʔ he⁻ hi⁻ jmääy⁻ he⁻. Hi⁻ hi⁻ jmää⁻ jnä^ʔ he⁻, jmeey⁻ he⁻ kih^ʔ Dio hi⁻ ga⁻chee⁻ jnä^ʔ.

**Hi⁻ sa⁻ na⁻høøh^ʔ jnääh^ʔ
laay⁻ dsa⁻kyaah^ʔ jne⁻**

(Mt. 10:42; Lc. 9:49-50)

³⁸ Ga⁻jmeeh⁻ Jwaa⁻ juu^ʔ kih^ʔ Jesús:

—Ta⁻jwoh^ʔ, ma⁻jëë^ʔ jnääh^ʔ jaa⁻ hi⁻ hwëë⁻ jmi⁻lle^ʔ hliih^ʔ lä⁻hih⁺ kyah^ʔ, he⁻ja⁻ ga⁻ha⁻ jnääh^ʔ kiyh^ʔ, jëeh^ʔ sa⁻ ngëy⁻ kyaah^ʔ jnääh^ʔ.

³⁹ Pero Jesús ga⁻siiyh⁻ lä⁻la⁻:

—Ta⁻ ha⁻ hnäh^ʔ kiyh^ʔ. Jëeh^ʔ, ni⁻ jaa⁻ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ jmee⁻ koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ lä⁻hih⁺ kin⁺, mah^ʔ chah^ʔ ba⁻ hlëëyh⁻ wii^ʔ kin⁺. ⁴⁰ Hi⁻ sa⁻ hnee⁻ kyaah^ʔ jne⁻, dsa⁻kyaah^ʔ ba⁻ jne⁻ he⁻. ⁴¹ Wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ kwëeh⁻ hnäh^ʔ koo⁻ vas⁻ jmi⁻dsë⁻, kih^ʔ he⁻ laah^ʔ hnäh^ʔ kyaa^ʔ Cristo, ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwëëhn⁻ hnäh^ʔ, lä⁻hmaah⁻ ba⁻ jñeey⁻.

Goo⁻ la⁻kih^ʔ hi⁻ jmee⁻ tëh^ʔ dsa⁻kyaah^ʔ

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² Wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ jmee⁻ tëh^ʔ jaa⁻ hi⁻ mäh^ʔ la⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻dsoo⁻ dsë^ʔ kin⁺, llu^ʔ ga⁻ la⁻ kiyh^ʔ wa⁻ra⁻ jäh^ʔ kih^ʔ hñuu⁻ dsa⁻ lu⁻uy⁻ koo⁻ cha⁻too⁻ kih^ʔ molii⁻ mah^ʔ hmääh⁻ dsih^ʔ cha⁻jmi⁻ñeeh⁻. ⁴³ He⁻ja⁻ cher⁻mah^ʔ ma⁻gooh⁻ ga⁻jmeë⁻ täh^ʔ kyaah^ʔ dso⁻kye⁻, hnäh^ʔ go⁻te⁻ ba⁻. Llu^ʔ ga⁻ kyah^ʔ gwaah⁻ jee⁻ tääh^ʔ hi⁻ na⁻jiih⁻, tuuh⁻ ma⁻gooh⁻, lä⁻koh^ʔ ga⁻ he⁻ goh⁻ cha⁻je⁻ kyaah^ʔ lä⁻to⁻ ma⁻gooh⁻ jee⁻ mo⁻so⁻ uu⁻ jih⁻koh⁻. ⁴⁴ Jee⁻ ja⁻

sa⁺ juu⁺ jah⁺ hi⁺ ni⁺ sa⁺ uu⁺ je⁻ jih⁺ koh⁺ jih⁺ lih⁺. ⁴⁵ Hi⁻ la⁻ ja⁻ ka⁻ lah⁺ cher⁺ mah⁺ ma⁻ tiih⁺ ga⁻ jmee⁺ tah⁺ kyaah⁺ dso⁻ kye⁻, hnä⁺ go⁻ te⁻ ba⁻. Llu⁺ ga⁻ kyah⁺ gwaah⁺ jee⁺ tääh⁺ hi⁻ na⁻ jiih⁺, tuuh⁺ ma⁻ tiih⁺, lä⁻ koh⁺ ga⁻ he⁻ goh⁺ cha⁻ je⁻ kyaah⁺ lä⁻ to⁻ ma⁻ tiih⁺ jee⁺ mo⁻ so⁻ uu⁺ jih⁺ koh⁺. ⁴⁶ Jee⁺ ja⁻ sa⁻ juu⁺ jah⁺ hi⁺ ni⁺ sa⁺ uu⁺ je⁻ jih⁺ koh⁺ jih⁺ lih⁺. ⁴⁷ Hi⁻ cher⁺ mah⁺ mi⁻ neh⁺ ga⁻ jmee⁺ tah⁺ kyaah⁺ dso⁻ kye⁻, lle⁻ go⁻ te⁻ ba⁻. Llu⁺ ga⁻ kyah⁺ gwaah⁺ jee⁺ tääh⁺ hi⁻ na⁻ jiih⁺ kyaah⁺ ko⁻ mii⁺ mi⁻ neh⁺ lä⁻ koh⁺ ga⁻ he⁻ goh⁺ kyaah⁺ lä⁻ to⁻ mii⁺ mi⁻ neh⁺ cha⁻ je⁻. ⁴⁸ Jee⁺ ja⁻ sa⁻ juu⁺ jah⁺, hi⁺ ni⁺ sa⁺ uu⁺ je⁻ jih⁺ koh⁺ jih⁺ lih⁺. ⁴⁹ Lä⁻ jee⁻ dsa⁻ lä⁻ nee⁻ kyaah⁺ je⁻, hi⁻ lä⁻ je⁻ he⁻ kwëeh⁻ dsa⁻ Dio ne⁻ na⁻ hyoo⁺, kyaah⁺ ñe⁻ ba⁻ lä⁻ ñii⁻. ⁵⁰ Llu⁺ ba⁻ ñe⁻ pero wa⁻ ga⁻ dsaa⁻ he⁻ ñii⁻ kih⁺, ha⁻ lä⁻ lii⁻ ka⁻ lah⁺ ñii⁻. Wa⁻ cha⁻ ba⁻ ñe⁻ kyah⁺ hnäh⁺ mah⁺ go⁻ taah⁺ hnäh⁺ llu⁺ kyaah⁺ dsa⁻ kyaah⁺.

Ga⁻ jah⁺ Jesús ha⁻ lä⁻ la⁺ he⁻ bee⁻ dsa⁻ ooh⁻

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

10 Ya⁻ hëe⁻ Jesús jee⁺ jwi⁻ Capernaum ja⁻, ngooy⁺ ta⁻ hwa⁺ Judea, hi⁻ ñee⁻ ta⁻ hngaah⁺ jmi⁻ Jordán. Ko⁻ ka⁻ lah⁺ jwëe⁻ dsa⁻ ga⁻ lla⁻ naä⁻ ma⁻ ga⁻ l looy⁺ jee⁺ ja⁻, hi⁻ lä⁻ chah⁺ ja⁻ ga⁻ l ooy⁺ hlëy⁻ dsa⁻ lä⁻ ko⁻ tëy⁺ jmeey⁺ lä⁻ jë⁻ jiih⁻. ² Jee⁺ ja⁻ ga⁻ lla⁻ naä⁻ koo⁺ kih⁺ ko⁻ l laa⁻ fariseo he⁻ ma⁻ kay⁻ dsëy⁺, ga⁻ ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺:

—¿Che⁻ cha⁻ jwë⁻ bee⁻ dsa⁻ dsa⁻ më⁻ kyaah⁺?

³ He⁻ ja⁻ ga⁻ jeeh⁻ Jesús juu⁺ kih⁺:

—¿Ha⁻ lä⁻ jah⁺ nuuh⁻ he⁻ ga⁻ kwëeh⁺ Moisé jne⁺?

⁴ He⁻ ja⁻ ga⁻ jah⁺ fariseo:

—Ga⁻ kwa⁺ ba⁻ Moisé jwë⁻ he⁻ bee⁻ dsa⁻ ooh⁻ pero chooy⁺ ko⁻ mo⁻ je⁻ jee⁺ beey⁺ ooy⁺.

⁵ He⁻ ja⁻ ga⁻ jeeh⁻ Jesús juu⁺ kih⁺:

—Kih⁺ he⁻ chaah⁺ hnäh⁺, he⁻ ja⁻ ba⁻ ja⁻ ga⁻ jah⁺ Moisé lä⁻ ja⁻. ⁶ Pero lä⁻ ma⁻

to⁻ në⁻ ma⁻ ga⁻ jmee⁺ Dio jmi⁻ gyuu⁻ la⁻, “ga⁻ jmaa⁻ Dio hi⁻ më⁻ hi⁻ nuuh⁻.” ⁷ “He⁻ ja⁻ ba⁻ bee⁻ dsa⁻ nuuh⁻ cho⁻ jmi⁻ mah⁺ gyay⁺ kyaah⁺ dsa⁻ më⁻ kyaay⁺. ⁸ Jee⁺ lä⁻ uu⁺ laay⁺ jaa⁻ ba⁻.” Lä⁻ ja⁻ mo⁻ so⁻ laay⁻ uu⁺, jaa⁻ ba⁻ ma⁻ laay⁺. ⁹ Heh⁺ lä⁻ ja⁻, hi⁻ ma⁻ laa⁻ jaa⁻ kaah⁻ Dio, sa⁻ lle⁻ kih⁺ laay⁺ —ga⁻ jah⁺ Jesús.

¹⁰ Lä⁻ ko⁻ ma⁻ tääh⁺ discípulo kyaay⁺ cha⁻ neh⁺, ko⁻ ka⁻ lah⁺ ga⁻ ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús ha⁻ lä⁻ la⁻ he⁻ bee⁻ dsa⁻ më⁻. ¹¹ Mah⁺ ga⁻ jeeh⁻ Jesús juu⁺ kih⁺:

—Cher⁺ mah⁺ hi⁻ ga⁻ bee⁻ dsa⁻ më⁻ kyaah⁺ mah⁺ kaay⁺ jñah⁺, he⁻ ma⁻ jmeey⁺ dso⁻ kye⁻ ba⁻ ja⁻ kih⁺ hi⁻ to⁻ në⁻. ¹² Hi⁻ cher⁺ mah⁺ dsa⁻ më⁻ ga⁻ bi⁻ kih⁺ dsa⁻ nuuh⁻ kyaay⁺ mah⁺ kaay⁺ jñah⁺, he⁻ ma⁻ jmeey⁺ dso⁻ kye⁻ ba⁻ ja⁻ —ga⁻ jah⁺ Jesús.

Ga⁻ mi⁻ jää⁻ Jesús gyuu⁻

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Ma⁻ dsa⁻ naä⁻ dsa⁻ dsa⁻ jää⁻ gyuu⁻ kyaah⁺ cha⁻ në⁻ Jesús mah⁺ kyey⁺ gooy⁻ në⁻ kih⁺, pero discípulo ga⁻ juuh⁻ kih⁺ dsa⁻ he⁻. ¹⁴ Ma⁻ ga⁻ jëe⁻ Jesús ha⁻ lä⁻ jmee⁻ discípulo, sa⁻ ga⁻ tih⁻ dsëy⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁺:

—Kwa⁺ jwë⁻ ya⁻ naä⁻ gyuu⁻ ta⁻ la⁻ kin⁻. Ta⁻ ha⁻ hnäh⁺ kih⁺, jëeh⁻ hi⁻ laa⁻ lä⁻ ko⁻ gyuu⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ jää⁻ Dio lä⁻ hih⁺ kih⁺.

¹⁵ Ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo⁻ jwëeh⁻ hnäh⁺, hi⁻ sa⁻ heeh⁻ jää⁻ Dio lä⁻ hih⁺ kih⁺ lä⁻ ko⁻ heeh⁻ jaa⁻ gyuu⁻, sa⁻ heyh⁺ jee⁺ jmee⁻ Dio hih⁺ —ga⁻ jah⁺ Jesús.

¹⁶ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ eey⁻ ma⁻ jaa⁻ ma⁻ jaa⁻ gyuu⁻, ga⁻ kyey⁺ gooy⁻ në⁻ kih⁺, mah⁺ ga⁻ mi⁻ jääy⁻.

Jaa⁻ dsa⁻ kwaah⁻ hi⁻ cha⁻ kuu⁻ ga⁻ hlëeh⁻ kyaah⁺ Jesús

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Ma⁻ ga⁻ he⁻ Jesús jwë⁻ ngoo⁻, ja⁻ jaa⁻ dsa⁻ ko⁻ chih⁺, ga⁻ juuh⁻ jne⁻ cha⁻ nëy⁻ mah⁺ ga⁻ ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús, ga⁻ jäh⁺:

—Hne⁻ hi⁻ laa⁻ Ta⁻ jwoh⁺ lluu⁻, ¿hee⁻ hnøø⁻ jmeen⁻ mah⁺ tëeh⁻ jee⁺ mo⁻ so⁻ juun⁺?

¹⁸ Mah' ga'jah' Jesús ga'siiyh':

—¿Che' neh' hne' he' laan' lluuñ'? Jëeh' ni' jaa' hi' lluu' sa' chaa', jaa' Dio ba' hi' lluu'. ¹⁹ Ma' kyuuh' ba' hne' lä'jé' mada' kih' Dio: "Ta' kaah' hi' laa' kyaa' jnah', ta' jngëeh' dsa', ta' hi' kih' dsa', ta' gaa' dsoo' kih' juu' ta' juu', ni' ta' mi' gaa' dsa'. Wa' hnaah' maa' kyaah' tää' kyaah'."

²⁰ He' ja' ga'jah' dsa' he' siiyh':

—Ta' jwoh', lä'jé' he' na' ma' mi'ten' lä'jiih' ma' mahn'.

²¹ Peer' ga'tih' dsé' Jesús ga'jëy' dsa' he', mah' ga'siiyh' ka'läh':

—Hnøø' ga' koo' he' jmeeh'. Gwaah' go'hni' lä'jé' he' cha' kyah' mah' go'k-wëeh' lä'jé' hi' tä'nee'. Lä'ja' ba' lä'cha' cha'miih' kyah' gyuu' jmi-gyuu'. Ma'ngëé' he' ja', ja'ga' na' neeh', jäh' cru' kyaah' mah' jmeen' ko'joh' — ga'jah' Jesús.

²² Ma' ga'nuu' dsa' he' juu' ja', ga'hee' dsëy' go'te'. Mah' ngaayh' ti'meeh' dsëy' kih' he' ma' chay' cha'miih' kuu'. ²³ He' ja' ga'jé' Jesús dsa' hi' ma' tääh' lä'ku' lä'jii' jee' ma' cheyh' ja', ga'jäyh':

—Ha' koh' sa' jwëeh' la' kih' dsa' cha' kuu' heyh' jee' jmeé' Dio hih'.

²⁴ Ma' ga'nuu' discípulo kyaay' lä'ja', ga'taayh' jëé' dsayh'. Hi' ga'jah' Jesús ka'läh':

—Gyuu' kyaan'. Jaa' dsa' hi' kye' o'joh' dsé' kih' kuu' kiyh', ha' koh' sa' jwëeh' la' kiyh' heyh' jee' jmeé' Dio hih'.

²⁵ Sa' ga' jwëeh' la' kih' jaa' camey' ngëé' to' gwa' koo' hma'kuu' lä'koh' ga' he' heh' jaa' dsa' cha' kuu' jee' jmeé' Dio hih'.

²⁶ Cha'ga'miih' ga'lä'dsaa' dsé' discípulo ma' ga'nuuy' juu' ja', he' ja' ga'h-lëy' dsa' kyaayh' ga'jäyh':

—¿Hi' ba' lää' ja'?

²⁷ He' ja' ga'jé' Jesús jee' täayh' ja', mah' ga'jäyh':

—He' sa' lä'këh' dsa' jmi' jmeé', sa' la' lä'na' kih' Dio. Jëeh' ga'lä'jé' ba' liyh' jmeey'.

²⁸ He' ja' ga'løø' Pee' siiyh':

—Ma'jä' ba' lä'jé' he' cha' kyaa' jnääh' mah' jmeé' jnääh' ko'joh' kyaah' hne'.

²⁹ He' ja' ga'jéeh' Jesús juu' kiyh':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwëeh' hnäh'. Lä'jéé' hi' ma'tuu' dsé' ma'hwëé' chá'neh' kih', ma'beey' dsa'mé' øøyh' dsa'nüuh' øøyh', ma'beey' cho'jmiy', ma'beey' dsa'mé' kyaay', ma'beey' chih' kyaay', o' ma'bey' hwa' kiyh' kwaat' kin' hi' kih' ju'hmëé', ³⁰ hi' he' hyoh' hna'loo' ga'lä'na' lä'koh' ga' he' ga'jä' kiyh' jmi'gyuu' la'. Hyoyh' hne', jëy' dsa'mé' øøyh' dsa'nüuh' øøyh', jëy' chooy', jëy' chih' kyaay', hyoyh' hwa', hi' jëy' wi' jmi'gyuu' la'. Hi' jmi'gyuu' he' na' ga'länä', tëy' jee' mo'so' juuy'. ³¹ Pero, jwëé' hi' laa' kwaat' jee' kyah' hnäh' na', hi' he' lee' mäh' ga' ma'ja'. Hi' hi' sa' laa' kwaat' jee' kyah' hnäh' na', hi' he' lee' jøøh'.

Ngoo' hnë' jiih' jmeeh' Jesús juu' he' juuy'

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² Lä' ma'hää' bih' jwé' ngooy' ta' Jerusalén, hi' kaah' kiyh' ga'nää' lä'jéé' hi' ga'jmeé' ko'joh' kyaayh'. Pero jëé' dsayh' hi' ma' goyh' ma' chaay' kaah'.

Ja'ga' ga'tëé' Jesús kah' lä'jéé' gya'tuu' discípulo, ga'løøy' jmeeyh' juu' ha' lä' dsa'ngëéy' ta' cha'né':

³³ —Na' dsa'nøø' jné' ta' Jerusalén, jee' oo' ngëé' dsa' Hi'ga'lëé'ngo' la' kih' jmi'dsa' kaah', hi' ngëéy' kih' ta'jwoh' kyaay' ley. Hi' he' bääh' jnä' dsoo' mah' jngëeh' dsa' jnä'. Ja'ga' ngëéy' jnä' ja'goo' dsa' hi' sa' laa' judiu. ³⁴ Mi'kwayh' jnä', jmi'baay' jnä', ti'hney' jnä', ja'ga' jngëeyh' jnä'. Pero lä'jiinh' ka'läh' ga' ma'hya' hnë' jmi'.

Jacobo kyaah' Jwaa' ga'ngiiv'
he' gyay' jwoo' kih' Jesús

(Mt. 20:20-28)

³⁵ Ma'ngëë' he' ja', Jacobo kyaah' Jwaa' joo' Zebedeo ga'näay' chuh' kih' Jesús mah' ga'jäyh':

—Ta'jwoh', hnøø' jnääh' jmeeh' he' ngii' jnääh' la'.

³⁶ —¿Hee' hnooh' hnäh' jmeen' kyah' hnäh'? —ga'jäh' Jesús.

³⁷ —Kwa' jwë' dsa'tooh' jnääh' jwoo' kyah' jee' nah' jøøh' he' jmeeh' hih', ja' jwoo' ra'lluu' hi' ja' jwoo' ra'këh' kyah' —ga'jäyh' siiyh' Jesús.

³⁸ He'ja' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Sa' ñeh' hnäh' he' na' ngiih' hnäh'.

¿Che' tääh' hnäh' jëeh' hnäh' lli'wii' he' na' ga' jëen'? ¿Che' lä'be' hoh' hnäh' dsa'ngëeh' hnäh' he' wii' he' na' ga' dsa'ngëen'?

³⁹ He'ja' ga'jäyh':

—Tää' ba' jnääh'.

Mah' ga'jäh' Jesús:

—Ma'ra' he' jëeh' ba' hnäh' lli'wii' he' na' ga' jëen', hi' dsa'ngëeh' hnäh' he' wii' he' na' ga' dsa'ngëen'. ⁴⁰ Pero he' nah' hnäh' jwoo' ra'lluu' o' jwoo' ra'këh' kin', sa' ga'tëen' kwan'. He' ja' hyoh' hi' na' lleh' kyaa' Täa' kyaan' ba' ja'.

⁴¹ Jee' lä'jëë' gyaa' discipulo ga'lällee' ma' ga'nuuy' hlëeh' Jwaa' kyaah' Jacobo lä'ja'. ⁴² He'ja' ga'hlëh' Jesús lä'jëë' discipulo, ga'jäyh':

—Ñeh' ba' hnäh' lä'koø' jmee' dsa'ta' hi' jmee' hih' kih' dsa'gooy', kaayh' lä' lla' dsëy'. Dsa'kaah' he' lä' tē dsëy' kaayh' dsa'gooy'. ⁴³ Pero jee' kyah' hnäh' sa' cha' he' kih' jmeeh' hnäh' lä'ja'. Hi' hnøø' lee' jøøh' ga' kih' lä'jëë' hnäh', hi' he' tēë' jmee' ta'he' kih' lä'jëë' ba'. ⁴⁴ Hi' hnøø' ka' nē' kih' jee' lä'jëë', hi' he' tēë' jmeey' ta'he' kih' lä'jëë' ba'. ⁴⁵ Jëeh', Hi' ga'lëë'ngo' la' sa' ma'jay' mah' jmee' dsa'ta'he' kih', ma'jay' mah' jmeey' ta'he' kih' dsa' ba'. Ma'jay'

mah' kwaay' hñii' juuy', he' ja' këë' mah' lää' jwëë' dsa'.

Ga'mi'hlää' Jesús
Bartimeo hi' ma' tuu'

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Ma'ngëë' he' ja', ga'lla'näay' jwii' Jericó. Lä' ma' ya'hëë' Jesús Jericó kyaayh' discipulo, hi' kyaah' jwëë' dsa', ga'ngëëy' jee' ma' gya' ja' dsa'tuu' hi' ma' ngii' kuu' kih' dsa'. Dsa'tuu' he' ma' cheë' Bartimeo, joo' Timeo. ⁴⁷ Ma' ga'nuuy' ngoo' ya'jäh' Jesús dsa' chaa' Nazaret, ga'løoy' hlëeyh' ki'gaa', ma' jäyh':

—Jesús, hne' hi' laa' sa'ju' kih' David, wa' lä'ñih' hoh' ki' jnä'.

⁴⁸ Jwëë' dsa' ga'juuh' kiyh', mah' sa' tooyh' miih'. Pero dsa' he' cha'ga'miih' miih' ma' tooyh':

—Hne' hi' laa' sa'ju' kih' David, wa' lä'ñih' hoh' ki' jnä'.

⁴⁹ Ja'ga' ga'noo' Jesús, ga'jmeey' mada' he' dsa'kya' dsih'. He'ja' na'kya' dsih', mah' ga'jäh' dsa' siiyh':

—Ta' ka' huud'së, noo' tēeyh' hne'.

⁵⁰ Lä'chah' ja' ga'jnuuyh' hmiih' he' ma' na'bäayh', ga'nooy' ko'chih', ngooy' jee' cheh' Jesús. ⁵¹ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—¿Hee' hnooh' jmeen' kyah'?

He'ja' ga'jäh' dsa'tuu' he':

—Ta'jwoh', hnoon' lä'jnä' mi'nën'.

⁵² Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Gwaah' ba' hne' kyah'. Kyaah' he' ma'dsoo' hoh' na', ma'jä' ba' kyah'.

Hi' lä'chah' ja' ga'lä'jnä' mi'nëy' hi' ngooy' kyaah' Jesús.

Ga'he' Jesús na'dsëë'
burr' jwii' Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

11 Ja'ga' tēey' Jerusalén ga'näay' chuuh' jwii' Betfagé kyaah' Betania. Hi' jäh' ba' nøø' jwii' ja' kih' moh'

Olivo. Jee' jwii' ja' ga'chee' Jesús uu' discípulo. ² Ga'siiyh':

—Go'nää' hnäh' ta' jee' jwii' he' nøø' ta' cha'né. Wa'ra' ga'teēh' hnäh' jee' oo', jnāäh' hnäh' jaa' burr' mäh' hi' na'hñuuh', hi' sa' ga' ma'wii' dsa'. Ja' cheeh' hnäh' mah' ya'jääh' hnäh' ta' la'. ³ Cher'mah' chaa' hi' ngii' juu' kyah' hnäh', he' la' jmeeh' hnäh' lä'na', ja' jwiih' hnih': "Jmee' bii' kih' Dsa' jøøh' kyaa' jnāäh' ba' la', chah' ba' ya'jääh' jnāäh' ka' läh'."

⁴ He' ja' ga'näy' hi' ga'jnāäh' bih' burr' he' ma' cheh' cha'jwé, na'hñuuh' chuh' kih' koo' ho'haah', mah' ga'løøy' cheeyh' burr' he'. ⁵ Pero dsa' hi' ma' tääh' jee' ja', ga'ngiiy' juu':

—¿Hee' jmeeh' hnäh', he' la' cheeh' hnäh' burr' na'?

⁶ He' ja' ga'siiyh' lä'koo' ga'jääh' Jesús. Ja' ga' ga'kwa' dsa' he' jwé. ⁷ Hi' na'jäy' jee' cheh' Jesús mah' ga'kye' dsa' hmiih' kih' ka'luu' burr' he'. Ja' ga' ga'wii' Jesús ngoo'. ⁸ Jwëë' dsa' ga'ja' hmiih' kih' cha'jwé' jee' ngooy' ja' hi' jñah' ga'hnä' niih' hma' ga'jay' cha'jwé'. ⁹ Dsa' hi' chaa' kaah', kyaah' hi' ga'nää' jääh' ma' tooyh' cha'miih' hmiih' ma' jäh':

—¡Hosanna! ¡He' ba' che' jøøh' hi' ja' na' lä'hiih' kih' Dsa' jøøh' jnän'! ¹⁰ ¡Dio kyaah' hi' na' ga' jmee' hih' lä'koo' ga'jmeë' dsa' jøøh' jnän' David! ¡Peer' jøøh' hi' gya' gyuuh'!

¹¹ Ja' ga' ga'he' Jesús jee' jwii' Jerusalén, ngooy' ta' jee' chih' gwah' juuh'. Ma'ngëë' ma'jëëy' lä'ku' lä'jii' jee' chih' gwah' ja', ya'hëëy' ngaayh' ta' Betania kyaayh' lä'jëë' gya'tuu' dsa' kyaay'. Jëeh' ma'ngoo' ga'hloo' jmi' jja'.

Ga'jwä' Jesús dso'jwii' kih' chaah' higo

(Mt. 21:18-19)

¹² Ma' ga'jnä' jyoh' jmi', ga'hwëëy' ka'läh' jee' jwii' Betania, ja' kyoh' Jesús. ¹³ Huh' ga' ga'jëë' Jesús koo' chaah' hma' higo mah' ngooy' na'jëëy' che' hii' mi'. Ma' ga'llooy' jee' chih' chaah' hma' ja', ma'la' moo' jmah' ba' ma' choo'. Jëeh', ja' jii' kih' ja'. ¹⁴ He' ja' ga'jääh' Jesús siih' chaah' hma' ja':

—Ni' koo' mi' kyah' mo'so' kuh' dsa' ka'läh' jih'koh' jih'lih'.

Hi' ga'nuu' discípulo kyaay'.

Ga'hwëë' Jesús dsa' hi' ma' tääh' hni' jee' chih' gwah'

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Ma'ngëë' he' ja', ga'lla'näy' Jerusalén, ja' ga' ga'lloo' Jesús ho'hne' kih' gwah' juuh', hi' ga'løøy' hëëy' kih' lä'jëë' dsa' hi' ma'lla' hmooh'. Ga'saa' ga'jaay' na'mes' kih' dsa' hi' ma' mi'sii' kuu', hi' ga'saa' ga'jaay' lä'jëë' he' la' kih' hi' ma' hnëë' juu'.

¹⁶ Mo'so' ga'kway' jwé' ma'ngëë' dsa' jee' ja' kyaah' løø' kih' mah' ma' llay' hmooh'.

¹⁷ Hi' ga'hleëy' dsa' ga'siiyh':

—¿Che' sa' na' sii' lä'la' juu' kih' Dio? "Hne' kin' la' lä'cheë' hne' jee' ngii' lä'jëë' dsa' jmi' gyuu' kiyh' kih' Dio." Pero hnäh', ma'jmeeh' hnäh' lä'koo' too' jee' dsa'taah' dsa' hii' ba'.

¹⁸ Ga'nuu' ta'jwoh' kya' ley' hi' lä'ja' dsa'kaah' kya' jmi' dsa' ka'läh' ha' lä' ga'jmeë' Jesús. He' ja' ma' hnooyh' ha' lä'jwé' jee' ma' jngëëy', pero ma' gayh' Jesús. Jëeh' jwëë' dsa' ma' tääh' ma' jëë' dsah' ha' lä' la' nuuh' kiyh'. ¹⁹ Ta' ga'hloo' ja', ya'hëë' Jesús jee' jwii' ja', ngaayh'.

Ga⁻lä⁻kii⁺ chaah⁺ hma⁻ higo

(Mt. 21:20-22)

²⁰ Ta⁻la⁻ høø⁻ jyoh⁺ jmi⁺ ja⁻, ga⁻ngëëy⁺ ka⁻lä⁻h⁺ jee⁺ ma⁺ chih⁺ chaah⁺ hma⁻ higo. Ga⁻jëë⁺ discipulo kya⁺ Jesús ma⁻lä⁻kii⁺ go⁻te⁻ chaah⁺ hma⁻ ja⁻. ²¹ He⁻ja⁻ ga⁻lä⁻d-sooh⁻ dsë⁺ Pee⁺, ga⁻jäh⁺:

—Jëë⁻ da⁺ Ta⁻jwoh⁺, ma⁻lä⁻kii⁺ hma⁻ higo he⁻ ga⁻jwäh⁺ dso⁻jwi⁺ kih⁺ lloo⁺.

²² Hi⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺, ga⁻siyh⁺:

—Wa⁻ lä⁻dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio.

²³ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺, cher⁺mah⁺ hi⁻ ga⁻jäh⁺ siih⁺ moh⁺ la⁻: “Jñuu⁺ jee⁺ na⁻, jwää⁻ hñaa⁺ cha⁺jmi⁻ñeeh⁻”, hi⁻ cher⁺mah⁺ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsëy⁺ ga⁻ngiiy⁺, hi⁻ cher⁺mah⁺ ga⁻jmeey⁺ dsoo⁺ le⁺, ma⁻ra⁻ he⁻ le⁺ ba⁺ he⁻ ma⁻ngiiy⁺ ja⁻. ²⁴ He⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁺, lä⁻jë⁻ he⁻ ngiih⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio, jmee⁺ hnäh⁺ dsoo⁺ ma⁻hñah⁻ hnäh⁺, hi⁻ lä⁻ja⁻ ba⁺ hñah⁺ hnäh⁺. ²⁵ Hi⁻ jee⁺ tääh⁺ hnäh⁺ ngiih⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio, jmee⁺ jøh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ cher⁺mah⁺ hi⁻ kya⁺ah⁺ hä⁺ hoh⁺, mah⁺ lä⁻ja⁻ Tää⁻ jnän⁻ hi⁻ gya⁺ gyuu⁺ jmee⁺ jøh⁻ dsë⁺ kih⁺ lä⁻jë⁻ dso⁻kye⁻ kyah⁺ hnäh⁺. ²⁶ Jëeh⁺, cher⁺mah⁺ sa⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ jøh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ dsa⁻, ni⁻ lä⁻ja⁻ Tää⁻ jnän⁻ hi⁻ gya⁺ gyuu⁺ sa⁺ jmee⁺ jøh⁻ dsë⁺ kih⁺ dso⁻kye⁻ kyah⁺ hnäh⁺.

He⁻ ja⁻ gyuu⁺ ba⁺ hih⁺ he⁻ jmee⁺ Jesús

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ Ga⁻lloo⁺ Jesús ka⁻lä⁻h⁺ Jerusalén kya⁺ah⁺ discipulo. Ga⁻ngëëy⁺ ta⁻ jee⁺ chih⁺ gwah⁺. Jee⁺ ja⁻ ga⁻lla⁻nää⁺ dsa⁻kaah⁺ kya⁺ jmi⁻dsa⁻, kya⁺ah⁺ ta⁻jwoh⁺ kya⁺ ley, hi⁻ lä⁻jëë⁺ dsa⁻gyuu⁺. ²⁸ Hi⁻ ga⁻jäh⁺ dsa⁻ he⁻ siyh⁺:

—¿Che⁻ cha⁻ jwë⁺ kyah⁺ he⁻ jmeeh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ na⁻? ¿Hii⁻ kih⁺ hih⁺ he⁻ jmeeh⁻ lä⁻na⁻?

²⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺, ga⁻siyh⁺:

—Ngiin⁺ koo⁻ mi⁻juu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ka⁻lä⁻h⁺. Jëeh⁺ da⁺ hnäh⁺ kin⁺ jää⁺, ja⁻ga⁻ jwahn⁻ hi⁻ kih⁺ hih⁺ he⁻ jmeen⁺ lä⁻la⁻. ³⁰ ¿Hii⁻ ga⁻jmeey⁺ hih⁺ he⁻ ga⁻chaa⁺ Jwaa⁻ dsa⁻ jmi⁻, che⁺ Dio o che⁺ dsa⁻ñuu⁺? Jmeeh⁻ da⁺ hnäh⁺ juu⁺ kin⁺ —ga⁻jäh⁺ Jesús.

³¹ Jee⁺ tääh⁺ ja⁻ ma⁺ llay⁺ juu⁺ kya⁺ah⁺ dsa⁻ kya⁺ah⁺, ma⁺ jäh⁺:

—Cher⁺mah⁺ ga⁻jäh⁺ jne⁺, hih⁺ kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻, Jesús jäh⁺: “¿He⁻ la⁺ sa⁺ ga⁻lä⁻d-soo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kiyh⁺ ga⁻ ja⁻?” ³² Hi⁻ cher⁺mah⁺ ga⁻jäh⁺ jne⁺, ja⁺ hih⁺ kih⁺ dsa⁻ ba⁺ ja⁻, lä⁻lleey⁺ dsa⁻jwi⁺ —ma⁺ jäh⁺ dsa⁻kaah⁺ he⁺.

Cha⁻miih⁻ ma⁺ gayh⁺ dsa⁻gooy⁺, jëeh⁺ lä⁻jëë⁺ dsa⁻ ma⁺ jmää⁻ kwaat⁺ Jwaa⁻ ma⁻ra⁻ he⁻ ma⁺ laa⁺ jaä⁻ hi⁻ ma⁻ngëë⁺ juu⁺ kih⁺ Dio.

³³ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ dsa⁻kaah⁺ he⁻ ga⁻siyh⁺ Jesús:

—Sa⁺ ñe⁻ jnääh⁺.

Mah⁺ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu⁺ ka⁻lä⁻h⁺, ga⁻siyh⁺:

—Ni⁻ jnä⁺ sa⁺ jmeehn⁻ juu⁺ hii⁻ ga⁻jmeey⁺ hih⁺ he⁻ jmeen⁺ he⁻ la⁻.

Juu⁺ na⁻hmää⁻ lä⁻koo⁻ la⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻høø⁻ ta⁺ kih⁺ jñah⁺

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

12 Jee⁺ ja⁻ ga⁻løø⁺ Jesús hlëëyh⁻ dsa⁻ he⁻ kya⁺ah⁺ juu⁺ na⁻hmää⁻, ga⁻jäh⁺:

—Ga⁻tää⁺ jaä⁻ dsa⁻ñuu⁺ koo⁻ nää⁻ chaah⁺ wi⁺ jëh⁺ hi⁻ ga⁻jney⁺ lä⁻ku⁺ lä⁻jii⁺ hi⁻ ga⁻mi⁻lluy⁺ jee⁺ ma⁺ hwëëy⁺ jmi⁺ mi⁻jëh⁺. Ga⁻chih⁺ koo⁻ na⁻hyah⁻ he⁻ ñii⁺ jee⁺ ga⁻wi⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻taah⁺ ga⁻høø⁻ jee⁺ na⁻jnää⁻ chaah⁺ jëh⁺. Ma⁺ ga⁻la⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻tooyh⁻ goo⁻ dsa⁻ he⁻ høøy⁺ ma⁺ to⁺d-saah⁻. Ja⁻ga⁻ ya⁻hëëy⁺ ngooy⁺ uu⁺. ² Ma⁺ ga⁻lloo⁺ jii⁻ kih⁺ mi⁻jëh⁺ ja⁻, ga⁻cheey⁺ jaä⁻ moz⁺ kya⁺ay⁺ jee⁺ ma⁺ tääh⁺ dsa⁻ høø⁻ ta⁺ kiyh⁺ mah⁺ ma⁺ kooy⁺ heey⁺ he⁻ ma⁺ tëëy⁻. ³ Ma⁺ ga⁻lloo⁺ moz⁺ he⁻ jee⁺ na⁻jnää⁻ chaah⁺ jëh⁺ kih⁺ dsa⁻juyy⁺, dsa⁻ hi⁻ ma⁺

tāäh' hoo' he' ga'saah' dsih', ga'kway' kih' hi' ga'hëey' kih' ta'jmah'. ⁴Ja-ga' ga'cheey' jñah' ka'läh' moz' kyaay' jee' ma' tääh' hi' ma' hoo' ta' kiyh'. Lää'ja' ga'tey' kuu' kih' hi' he', lä'jiih' ga'la' dsoo' lley' mah' ga'hëey' kih' kyaah' o'hih'. ⁵Koo' ka'läh' ga'chee' dsa'juu' he' jñah' dsa' kyaay'. Hi' he' ga'jngëeyh'. Hi' ngoo' bih' cheey' dsa' lä'ja'. Ko'llaa' hi' he' ga'hii' hi' ko'llaa' hi' he' ga'jngëeyh' go'te'. ⁶Ma' ga'dsaa' lä'jëe' moz' kyaay', ma' chaa' ga'jaa' chih' kyaay' hi' hnäy' cha'miih'. Hi' he' ga'cheey' jee' ga'dsaa'. Ma' jmeey' huü'dsë': "Go' jmee' ga'dsa' oo' he' kih' chih' kyaan' la'." ⁷Ma' ga'jëe' dsa' hi' ma' hoo' chaah' jeh' ja', ja' chih' he', ga'taayh' ga'llay' juu' kyaah' dsa'kyaayh': "Hi' oo' na', hi' jä' kyaah' ta' jnän' la'. Wa' jngëeh' jnih' mah' jän' kyaah' heey' he' ma' tëey'." ⁸He'ja' ga'saayh' chih' he' mah' ga'jngëeyh'. Ja'ga' na'beey' ta' ka'hne' jee' ma' na'jnää' chaah' jeh' ja'. ⁹¿Ha' lä' jmee' dsa'juu' laah' hnäh'? —ga'jah' Jesús—. Loo' dsa'juu' jeh' mah' mi'llaay' hi' jmee' ta' ja' mah' tooyh' goo' jñah' dsa' hi' jmee' ta' kiyh'. ¹⁰¿Che' sa' ma' heh' hnäh' juu' kih' Dio jee' na'sii' lä'la'?

Ja'ba' kuu' he' sa' ga'tih' dsé' tē'hyah', he' ja' ba' ga'jä' lä'koo' mi'kuu' he' kye' dsa' to'në' kih' koo' hne' juuh'.

¹¹He' la' ga'jmeey' hñii' Dio, he'ja' dsaa' dsë' jne', ga'jah' Jesús.

¹²He'ja' ma' hnoo' dsa'kaah' he' ma' saayh' Jesús. Jëeh', ga'tah' dsëy' he' ga'hleeh' Jesús kiyh' kyaah' juu' he' na'hmäa' ja'. Pero ma' goyh' kyaah' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja', he'ja' sa' ga'la' ma' saayh' Jesús, ga'nää' bih'.

Kwaat' kih' ku'sih'

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³Ga'taah' dsa' fariseo juu' kwee' kyaah' dsa' kya' Herode, mah' ga'cheey' dsa' hi' ko'taa' ga'ga'jmeey',

ha' lä' jee' ma' kaah' juu' kih' Jesús. ¹⁴Ma' ga'lla'näy' jee' ma' cheh' Jesús, ga'jäyh':

—Ta'jwoh', ñe' ba' jñääh', hne' hlëeh' ju'dsoo' jmah' ba'. Sa' gah' kyaah' ni' jaa'. Jëeh', sa' cha' kwaat' kyeh' ha' lä' laa' lä'jaa' lä'jaa' dsa', hi' kyaah' ju'dsoo' ba' hlëeh' dsa' ha' lä' la' jwë' kih' Dio. ¿Ha' lä' laah' hne', che' llu' mi'h-maah' jne' ku'sih' kih' dsa'ta' César o sa' llu'? ¿Che' jmee' bii' mi'hmaah' jne' o sa' jmee' bii'?

¹⁵Pero ñe' ba' Jesús ha' lä' la' huü'dsë' kiyh' he' ta'juuy' ba' ja', he'ja' ga'jah' Jesús siiyh':

—¿He'la' kah' hnäh' dsën'? Kye' da' koo' kuu' mah' jëen'.

¹⁶He'ja' na'kyey' koo' kuu', mah' ga'jah' Jesús:

—¿Hii' kih' heeh' too' la', hii' kih' jmi' na'sii' la'?

He'ja' ga'jah' dsa' he':

—Kih' César ba' na'.

¹⁷Mah' ga'jah' Jesús siiyh' ka'läh':

—He' la' kih' César, kwëeh' ba' César. He' la' kih' Dio, kwëeh' ba' Dio he' la' kih'.

He'ja' ga'taayh' jëe' dsayh' kih' Jesús.

Ga'ngii' dsa' juu' ha' lä' le' wa'ra' ga'të' jee' lä'jiih' hi' na'juu'

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸Ja'ga' ga'lla'nää' saduceo ka'läh' jee' ma' cheh' Jesús. Dsa' he' na', sa' ma' jmeey' dsoo' he' lä'jiih' dsa' hi' ma' na'juu'. Mah' ga'ngiiy' juu' kih' Jesús, ga'jäyh':

¹⁹—Ta'jwoh', ga'sii' Moisé jnän' kyaah' juu' la'. Wa'ra' ga'juu' jaa' dsa'ñuuh' hi' sa' chaa' joo', dsa'ñuuh' oo' hlii' he', lle' kih' tëey' dsa'më' mah' lä'chaa' joo' siiyh' hi' lee' kwaat' kya' hlii' oo'yh'. ²⁰Ga'lä'chaa' gye'e' dsa'ñuuh' jaa' ba' cho'jmiiy'. Hi' to'në' he' ga'kaa' dsa'më'. Pero chah' ba' ga'juuy', sa' chaa' joo' ga'lä'chaa'.

21 He jā jee' gātē' uu' dsānūuh̄ ̄ōȳh' gākaa' dsāmē' hñi' he'. Jāba' lā'ja' gājuuy', sa' gālā'chaa' jooy'. Jñah' ka'lah' dsānūuh̄ ̄ōh' hñi' he' gātēy' dsāmē' he'. Jee' ja' gātē' uu' dsānūuh̄. Hi' koo' ka'lah' gājuu' hi' he', sa' gālā'chaa' jooy'. 22 Jāba' lā'ja' lā'jēē' gyeē' dsānūuh̄ gākaa' dsāmē' he' hi' gājuu' lā'jēē' gyeē' dsānūuh̄ he'. Ni' jaa' sa' gālā'chaa' jooy'. Jee' gādsaa' gājuu' hñii' dsāmē' he'. 23 Wa'ra' gātē' jee' lā'jiih' dsā hi' na'juu', ¿hi' kih' jee' lā'jēē' gyeē' lee' kyaa' dsāmē' he'? Jēeh', gālā'jēē' gyeē' ba' gālā'kyayh' —gājāh' dsā saduceo siyh' Jesús.

24 He jā gājeeh' Jesús juu' kiyh', gāsiyh':

—Na' hee' hoh' ba' hñah' na', jēeh', sa' kyeh' hñah' kwaan' ha' lā' jāh' juu' kih' Dio, ni' ha' lā' la' be' kiyh'. 25 Wa'ra' gātē' jee' lā'jiih' hi' ma'na'juu', ni' jaa' dsāmē' dsānūuh̄ mo'so' jee' goo'. Ma' ja' leey' lā'koo' laa' ángele hi' tääh' gyuh' ba'. 26 Pero he' lā'jiih' dsā hi' ma'na'juu', ¿che' sa' ma'heh' hñah' juu' he' gāsih' Moisé lā'koo' gāla' kiyh' jee' koo' chaah' too' ja'? Jee' ja' gāhlēeh' Dio kyayh', gāsiyh': "Jnā' laan' Dio kyaa' Abraham, laan' Dio kyaa' Isaac, laan' Dio kyaa' Jacob." 27 He' gājāyh' lā'ja', sa' na'juu' dsā ma'gyuh' jñān' he' kih' Dio. Jēeh' Dio jñān' laay' Dio kyaa' hi' na'jiih' ba'. He ja' na' hee' hoh' hñah' he' laah' hñah' sa' lā'jiih' dsā.

Nūuh' he' kyeē' ga' kih' jee' lā'jē'

(Mt. 22:34-40)

28 Jee' ja' ma' hää' jaa' ta'jwoh' kyaa' ley. Ma' gānuuy' ti'choo' dsā juu' kyaa' Jesús, gājēy' jeeh' ba' Jesús kwee' juu' kih' dsa'. He ja' na'ngiyy' juu' kih' Jesús:

—¿Hee' koo' jee' lā'jē' he' lle' nē' ley kyeē' ga' miih'?

29 Mah' gājāh' Jesús:

—He' la' ba' nūuh' he' kyeē' ga' kih' jee' lā'jē': "Nūuh' hñah' dsa' Israel. Jaa' ba' Dio chaa' jñān'. 30 Wa' hñaah' Dio kyaa' lā'kaa' tuh'hoh', kyaa' lā'jē' hūdsē' kyah', kyaa' lā'jē' be' kyah'." He' la' ba' ja' nūuh' he' kyeē' ga' kih' jee' lā'jē'. 31 Hi' ja' ba' lā'ja' la' jee' gātē' to' nūuh': "Wa' hñaah' dsa' kyaa' lā'koh' hñaah' hñaah'." Sa' cha' gājyoh' nūuh' he' kyeē' ga' lā'koh' ga' he' la' —gājāh' Jesús.

32 He ja' gājāh' ta'jwoh' kyaa' ley:

—Llu' ba' jwah', Ta'jwoh'. Ju'dsoo' ba' ma'hlēeh', sa' chaa' jñah' Dio, jaa' ba' Dio laa'. 33 Hi' cher'mah' hñāā' jne' Dio lā'kaa' tuh'dsē' jne' kyaa' lā'jē' hūdsē' jñān', hi' kyaa' lā'jē' be' jñān', hi' cher'mah' hñāā' jne' dsa' kyaa' lā' hñāā' jne' hñaan', kyeē' ga' he' na' lā'koh' ga' he' kaa' jah' o' he' gājyoh' he' jee' jne' nē' na'hyoo'.

34 Ma' gānuu' Jesús gājeeh' bih' kyaa' hūdsē' llu', mah' gājāh' Jesús siyh':

—Miih' ga' jmee' heeh' he' jāā' Dio hne' lā'hih' kih'.

Ja' jiih' ni' jaa' mo'so' gātuu' dsēy' ma'ngi' gyih' jyoh' juu' kih' Jesús.

Hi' kih' ja' hi' laa' Cristo

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

35 Lā' ma'cheh' ba' Jesús koo' gwah' ja', hlēy' dsa', mah' gāsiyh' dsa':

—¿Ha' lā' la' he' jāh' ta'jwoh' kyaa' ley, Cristo laa' sa'ju' kih' David? 36 He' ba' hñii' David gāsih' juu' la' lā'koo' ma' joo' Jmi'le' kiyh', he' gāsiyh' lā'la': Gājāh' Dio gāsiyh' Dsa'joo' h' kyaan':

"Na' jwoo' ra'lluu' kin' la', lā'jiih' lloo' jmi' laan' hū' tiih' lā'jēē' hi' na'hoo' kyah'."

37 ¿Ha' lā'ja' laa' Cristo sa'ju' kih' David ga' ja', cher'mah' hñii' David jāh' kih' Cristo: "Dsa'joo' h' kyaan'?"

Lā'jēē' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja' gātih' ba' dsē' lā'koo' gāhlēeh' Jesús.

Ga⁻juuh¹ Jesús kih¹ ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley
(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸Hi⁺ ga⁻løoy¹ ga⁻kway¹ juu¹,
ga⁻mi⁻tëëy⁻ dsa⁻:

—Leeh⁻ hnäh¹ kyaah¹ ta⁻jwoh¹ kyaa¹
ley, tih⁻ dsëy¹ ngëy¹ kyeyh¹ hmiih⁻ kyoo⁻
jee⁻ kih¹ dsa⁺ hi⁺ hnøoy¹ jmee⁺ dsa⁻
Dio kih¹ cha⁻jwë¹ juuh⁻. ³⁹Hi⁻ tih⁻ dsëy¹
gyay¹ to⁻në⁻ hma⁻sii⁻ neh⁺ gwah⁺ mäh⁻,
hi⁺ lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹ jee⁻ dsa⁻ taah¹ dsa⁻ kuh⁻.
⁴⁰Hwëëy⁻ dsa⁻më⁻ hni¹ cha⁻neh⁺ kih¹,
ko⁻taa¹ ga⁻ jmeey⁺ hlëëyh⁺ cha⁻miih⁻
kyaah¹ Dio ha⁻ jee⁻ jëë⁻ dsa⁻ kih¹. Cha⁻
ga⁻miih⁻ wi¹ heeh¹ Dio dsa⁻ hi⁻ jmee⁻
lä⁻ja⁻.

Na⁻ka⁻ dsa⁻më⁻ hni¹ kuu¹ cha⁻në⁻ Dio
(Lc. 21:1-4)

⁴¹Ma¹ cheh¹ Jesús jëë⁻ ha⁻ lä⁻ ma⁻
jmeë⁺ dsa⁻ tooyh⁻ kuu¹ neh⁺ wi¹ kih¹
gwah⁺. Hi⁺ ma⁻ jëëy⁻ jwëë⁻ dsa⁻ cha⁻
kuu¹ ma⁻ tooyh⁻ cha⁻miih⁻ kuu¹ jee⁻ ja⁻.
⁴²Ja⁻ga⁻ ga⁻lloo¹ jaa⁻ dsa⁻më⁻ hni¹ hi⁻
tä⁻nëe⁻ go⁻te⁻. Ga⁻tooyh⁻ to⁻ në⁻ nøø⁻ he⁻
sa⁻ kyee⁻ ni⁻ miih⁻. ⁴³He⁻ja⁻ ga⁻hlëeh¹
Jesús kyaah¹ discipulo kyaay¹, ga⁻jäyh¹:

—Ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo¹ jwëëhn⁻ hnäh¹,
dsa⁻më⁻ hni¹ la⁻, ma⁻kway¹ cha⁻ga⁻miih⁻
lä⁻koh¹ ga⁻ jee⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tooh⁻
jää¹. ⁴⁴Jëeh¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ cha⁻ kuu¹,
ma⁻kway¹ miih⁻ he⁻ ma⁻ chaa⁻ kih¹ ba⁻,
pero dsa⁻më⁻ hni¹ la⁻, ma⁻ke⁻ tä⁻nëey¹,
ma⁻kway¹ lä⁻koh¹ te⁻ kuu¹ he⁻ ma⁻ cha⁻
kiyh¹ he⁻ kyaah¹ ma⁻ lay¹ he⁻ jmee⁻ bii¹
kiyh¹—ga⁻jäh¹ Jesús.

Lloo⁻ koo⁻ jmi¹ hla¹ gwah¹ juuh¹

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

13Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ya⁻hëë¹ Jesús
koo¹ gwah¹ jee⁻ ma⁻ gyay¹ ja⁻,
ja⁻ga⁻ ga⁻jäh¹ jaa⁻ discipulo kyaay¹
ga⁻siy¹:

—Ta⁻jwoh¹, jëë⁻ da⁻, he⁻ ba⁻ che⁻ kah⁻
gaa⁻ kuu¹ he⁻ kyaah¹ ga⁻jä¹ na⁻hñaah¹
hne¹ na⁻.

²He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu¹ kih¹:

—Lä⁻jë⁻ hne⁻ kaah¹ he⁻ jëeh¹ hnäh¹
na⁻, lloo⁻ koo⁻ jmi¹ ni⁻ koo⁻ mi⁻kuu¹ na⁻,
sa⁻ jä⁻ na⁻ chuh⁺ në⁻ kih¹ øøh⁻, lä⁻jë⁻ ba⁻
soh¹hla⁻.

**Jää¹ ja⁻ga⁻ llaa⁺ jmi⁻gyuu⁺,
joh¹ nëë⁻ sa⁻ jmee⁻ lii⁻**

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻näay¹ ta⁻ në⁻
moh¹ Olivo ta⁻ cha⁻në⁻ gwah⁺ ja⁻. Jee⁻
ja⁻ ga⁻gya⁻ Jesús. Hi⁻ Pee¹, Jacobo,
Jwaa¹, kyaah¹ Andre¹ ga⁻ngii¹ juu¹ kih¹
ta⁻ko⁻jiih¹ ma⁻ tääyh¹ kah¹ kih¹, ga⁻jäyh¹:
⁴—Chiih¹ jnääh¹ lih¹ le⁻ lä⁻jë⁻ he⁻
ma⁻jäh¹, hee⁻ lii⁻ jmee⁻ wa⁻ra⁻ ya⁻jäh¹
lä⁻te⁻ juu¹ na⁻.

⁵He⁻ja⁻ ga⁻løø¹ Jesús jmeeyh⁻ juu¹:

—Hnøø⁻ leeh⁻ hnäh¹ mah¹ ni⁻ jaa⁻
sa⁻ mi⁻gaa⁺ hnäh¹. ⁶Jëeh¹, jwëë⁻ dsa⁻
ya⁻nää¹ hi⁻ ka⁻ në⁻ kin⁺, mah¹ jäyh¹: “Jnä¹
he⁻ laan¹ Cristo hi⁻ ma⁻chee¹ Dio.” Jwëë⁻
dsa⁻ mi⁻gaa⁺.

⁷Ga⁻ ma⁻nøøh⁻ hnäh¹ kih¹ hni⁻ hi⁻
lä⁻cha⁻ juu¹ kih¹ hni⁻ ta⁻ la⁻ ta⁻ jnø⁺, ta⁻
jøøh¹ hnäh¹ hñaah¹. Jëeh¹ lä⁻ja⁻ lle⁻ kih¹
le⁻, pero ja⁻ lä⁻chah¹ ja⁻ llaa⁺ jmi⁻gyuu⁺.

⁸Teë¹ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ koo⁻ hwa¹ kyaah¹
jyoh¹ hwa¹, hi⁻ teë¹ dsa⁻ ta⁻ kyaah¹ jñah¹
dsa⁻ ta⁻. Ja⁻ he⁻ koo⁻ jee⁻ jwii⁻ jee⁻ jeh¹ wi¹
hwa¹, ja⁻ he⁻ koo⁻ jee⁻ jwii⁻ jee⁻ jëë⁻ dsa⁻
hoo⁻ hi⁻ chi⁻jwaa¹ dsa⁻. Heh¹ lä⁻ja⁻ koo⁻
ma⁻løø¹ ba⁻ jëë⁻ dsa⁻ wi¹.

⁹Leeh⁻ hnäh¹, ngëë⁻ dsa⁻ hnäh¹ kih¹
dsa⁻ ta⁻, kwa¹ dsa⁻ kyah¹ hnäh¹ neh⁻
gwah⁺ kih¹ dsa⁻ judiu, dsa⁻jääy⁺ hnäh¹
cha⁻në⁻ dsa⁻ ta⁻ kaah¹ kwaat⁻ kin⁺. Jee⁻
ja⁻ kwah¹ hnäh¹ ju⁻dsoo¹ kin⁺. ¹⁰Jmee⁻
bii¹ kwa¹ dsa⁻ ju⁻hmëë⁻ kih¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻
jmi⁻gyuu⁺, jää¹ ja⁻ga⁻ llaa⁺ jmi⁻gyuu⁺.

¹¹Ta⁻ jmee⁻ hnäh¹ huu⁻dsë⁻ ha⁻ lä⁻ jwah¹
hnäh¹ wa⁻ra⁻ ga⁻taah¹ dsa⁻ hnäh¹ ja⁻goo⁻
dsa⁻ ta⁻. Ta⁻ ka⁻ hnäh¹ huu⁻dsë⁻ ni⁻ mi⁻
ih⁻. Hor⁻ ja⁻, Dio ba⁻ kwa⁻ huu⁻dsë⁻ ha⁻
lä⁻ hlëeh¹ hnäh¹. Ja⁻ he⁻ hñaah¹ hnäh¹
hlëeh¹, Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ ba⁻ hlëeh¹.

¹²Ngëe' dsa- øøh- kih' dsa-ta' mah' jngëeh' dsih'. Ja-ba' lä-ja- jmee' dsa- kih' joo', hi- lä-ja- ka-läh' jmee' dsa- kih' cho'jmiiy- mah' jngëeh' dsih'. ¹³Lä-jëe'- dsa- jmee' na-høøh' kyah' hnäh' kwaat- kin'. Pero hi- kwëeh' dsë' lä-jiih' llaa', hi- he' ba' lää'.

¹⁴Wa-ra- ga-lloo' jmi- jëeh' hnäh' cheh' jah' hi- laa' na-høø' ngëe' jee' sa- ga-tëe' nooy', lä-koø- ga-jäh' Daniel hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio. (Hi- hë- juu' la-, wa' lä-ngëey'.) Ma'ja-, hnäh' hi- tääh' hwa' Judea kyuu' hnäh' ta' moh'. ¹⁵Hi- tääh' jee' ga-të' to' jwëe' hne', wa' jnaay' mah' wa' kyuu' bih', sa' wa' kye' he- cha- cha'neh'. ¹⁶Ja-ba' lä-ja- hi- tääh' jee' nuu- kih', ta' wa' lla-näay' kiyh' he- dsa-kyey' sa'hmiih'. ¹⁷Peer- jwi- dsa-më' hi- kyaa- gyuu- ma'ja-, hi- lä- ja- dsa-më' hi- jaa- gyuu- gyuu- ka-läh'. ¹⁸Ngii' hnäh' kih' Dio mah' sa' la' jii- gyuu' wa-ra- ga-të' jee' kyuu' hnäh'. ¹⁹Ma'ja- jee' dsa- wi- jwërte he- sa- ma-jëe- dsa- lä- ma' ga-nøø' jmi-gyuu- lä-jiih' na'. Ja- jiih' mo-so- jëe' gyih' jih'koh'. ²⁰Wa-ra- jäh' kih' jøø' ga' Dio cha-ga'mi- jmi- jee' dsa- wi-, ni- jaa- dsa- sa' ja' jiih'. Pero ta-la' kih' hi- na-lleeh' kyaay', chah' ba' mi-llaay' jmi- he- jee' dsa- wi-.

²¹Ma'ja- cher'mah' chaa- ko-llaa' dsa- jah': "Hii- Cristo cheh' la-", o "Hii- Cristo cheh' jee' oo-", ta' wa' heeh' hnäh' kiyh'. ²²Jwëe' dsa- hi- ta-juu' ya-nää' jäh': "Jnä' he' laan' Cristo, jnä' ngëen' juu' kih' Dio." Ja- he- koø- nëe' he- juh-gaa- jmeey', lä-jwë' jee' mi-gaay- dsa-, lä-jiih' hi- na-lleeh' kyaa' Dio mi-gaay' cher'mah' ga-la'. ²³He-ja- leeh' hnäh'. Ma-jwah' ba' jnä' jaa' ha- lä- le'.

Wa-ra- ga-të' jee' jäh' Hi-ga-lëe'ngo'

(Mt. 24:29-35, 42, 44; Lc. 21:25-36)

²⁴Ma-ngëe' ma-jëe- dsa- lä-jë- he- wi- ja-, ja- jiih' mo-so- lä-jnä' jmee'

hyoo-, ni- jmëe' kih' sih- sa- lä-jnä'. ²⁵Lä-jëe- nuu' hi- hëe' gyuu' lä-sii' høø' hi- lä-jë- ga' he- cha- gyuu' sa'jeh'. ²⁶Ja-ga- jee' dsa- Hi-ga-lëe'ngo' la- hi- jäh' gyuu' jee' jni- kyaah' cha-mi- be', laay' jøøh'. ²⁷Ja-ga- cheey' ángele kyaay', jøøy- lä-jëe- hi- na-lleeh' kyaay' hi- tääh' lä-jë- kye' kih' jmi-gyuu-, ta- ko-taa- lä- ga-të' jyo- ko-taa-.

²⁸Jëe- da' hnäh' ha- lä- dsoo- juu' kih' chaah' higo mah' mi-tëe' hnäh' hñaah'. Wa-ra- ga-hyo' sih-jnoh' sa'jih' kih', løø- dsa-hyo- moo- kih', ma-nëh' ba' hnäh' ma-ngoo' ga-të' jii- jma' ba' ja-. ²⁹Lä- ja- hnäh' ka-läh', wa-ra- ga-jëeh' hnäh' dsa-la' lä-jë- he- ma-jwahn' la-, wa' lä-nëh' hnäh' he- ma-chehn' ho'haah' kyaah' he- jäh'n' ba' ja-. ³⁰Ma-ra- ju'd-soo' jwëeh'n' hnäh', sa' llaa- dsa- hi- tääh' na' ta-ko- jiih' sa- ga-ma-lä-te' lä-jë- he- ma-jwahn' la-. ³¹Ngëe' ba' lä-jë- he- cha- gyuu' hwa', pero juu' kin- lä- ma-cha- ja-ba'.

³²Pero ni- jaa- sa- në- hee- jmi- ja-, hee- hor- ja-, ni- ángele hi- tääh' gyuu' sa- në-, ni- joo' Dio sa- në-. Hnii' ba' Täa- kyaan- në-.

³³Hää- hnäh' hñaah', mi-jnøø' hnäh' mi-nëh', ngii' hnäh' kyah' kih' Dio, jëeh' sa- nëh' hnäh' lih' lloo- jmi- ja-. ³⁴Kwee- ba' la' kyah' hnäh' lä- la' kih' jaa- dsa- hi- ya-hëe' ngoo' uu'. Ga-jä' hne' kiyh', mah' lä-koø- lä-koø- ta' kiyh' ga-tooyh- goo- dsa- kyaay'. Hi- ga-siiyh- dsa- hi- høø- ho'haah': "Høø' kwee-, ta' gwii-."

³⁵Ja-ba' lä-ja- hnäh', ta' gwii- hnäh', jëeh' sa- nëh' hnäh' lih' jäh' dsa-juu' hne'. Sa- nëh' hnäh' che' ta- ga-nuu- jäh', o che' lla-nuu', o che' koø- hooch- chaah' dsoo', o ta-la' høø-. ³⁶Ni- sa- lii- ga- wa-ra- jäh', hnøø' ma-na-luu- hnäh' mah' sa- tääh' hnäh' na-gwiih- hnäh' ma'ja-. ³⁷Lä-jë- he- jwahn- la-, jwahn- kih' lä-jëe- ba'. Hnøø' ma-na-luu- hnäh'.

**Ma' hnooh⁻ dsa⁻ ha⁻ lä⁻
jee' ma' saayh¹ Jesús**

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

14 Lä⁻ hyu¹ ga¹ të¹ jmi¹ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh¹, hi⁻ kuyh⁻ he⁻ ñiih⁻ he⁻ sa⁻ kyaah¹ levadura, jmi¹ ja⁻ ma¹ hnooh⁻ jmi¹ dsa⁻ kaah¹ kyaah¹ lä⁻ jëë⁻ ta¹ jwoh¹ kyaa¹ ley ha⁻ lä⁻ ma¹ saayh⁻ Jesús kyaah¹ juu¹ ta¹ juu¹, mah¹ jngëëyh¹.
²Ma¹ jäyh¹:

—Sa⁻ wa¹ kaah¹ jnih¹ jee' jmi¹ la⁻, mah¹ sa⁻ dsa⁻ tooh⁻ mi¹h⁻ jee' jwi¹.

**Jaa⁻ dsa⁻më⁻ ga⁻huu¹
jmi¹ mi¹ jwi¹ lle¹ Jesús**

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³Ma¹ gya¹ Jesús ka¹ läh¹ jee' jwi¹ Betania cha¹neh⁻ kih¹ Simón hi⁻ ma¹ dsaah¹ dsoo⁻ hmih¹ høø⁻. Jee' ja⁻ gyay¹ kuh⁻ hiyh⁻, ma¹ ga⁻lloo¹ jaa⁻ dsa⁻më⁻ ma¹ kyey⁻ koo⁻ së¹ he⁻ ma¹ haa¹ jmi¹ mi¹ jwi¹ he⁻ chee⁻ nardo, he⁻ kyee¹ hmooh¹. Ga⁻jøøy¹ luu¹ së¹ ja⁻, mah¹ ga⁻huuy¹ lle¹ Jesús. ⁴Pero ga⁻lä⁻lle¹ kō⁻llaa¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ kyaayh¹ he¹, ga⁻jäyh¹:

—¿He⁻ la¹ ma¹ hee¹ dsa⁻më⁻ na⁻ jmi¹ mi¹ jwi¹ na¹? ⁵Llu¹ ga¹ wa⁻ra⁻ jäh¹ kih¹ ga⁻hni¹y¹ mah¹ ma¹ liyh⁻ lä⁻koh¹ lih¹ dsa⁻ koo⁻ ji⁻ñe⁻ jmi¹ ta¹. Mah¹ kuu¹ ja⁻, ma¹ kwëëyh¹ hi⁻ tä¹ ñee¹.

He⁻ ja⁻ ga⁻hlëëyh¹ wi¹ kih¹ dsa⁻më⁻ he¹.

⁶Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús:

—Ta⁻ hlëëh⁻ hnih¹. Ta⁻ chu⁻ hnäh¹ kyaah¹ dsa⁻më⁻ la⁻. Llu¹ ba¹ he⁻ ma¹ jmeey¹ lä⁻la⁻ kin⁻. ⁷Jëeh¹ lä⁻ ma⁻tääh¹ na⁻ ba¹ hi⁻ tä⁻ñee¹ kyaah¹ hnäh¹, le¹ kwah¹ be¹ kiyh¹ jyoh¹ jiih⁻. Pero jnä¹, mo⁻so⁻ jän⁻ ki⁻wëë¹ jee' kyah¹ hnäh¹. ⁸Dsa⁻më⁻ la⁻ ma¹ jmeey¹ lä⁻koo⁻ te¹ le¹ ba¹. Kyaah¹ he⁻ ma⁻huuy¹ jnä¹ jmi¹ mi¹ jwi¹, he⁻ ma⁻mi⁻lluuy¹ jnä¹ jää¹ ba¹ la⁻, ja⁻ga¹ haa¹ dsa⁻ jnä¹. ⁹Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwëëhn⁻ hnäh¹, lä⁻kaa⁻ jmi¹ gyuu¹ jee' kwa¹ dsa⁻ ju⁻hmëë¹ kin⁻, lä⁻cha⁻ juu¹ ha⁻ lä⁻koo⁻ ma¹ jmeey¹

dsa⁻më⁻ la⁻, mah¹ lä⁻ja⁻ lä⁻dsooh⁻ dsë¹ dsa⁻ kiyh¹.

Juda ga⁻ngëë¹ Jesús

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰Ma⁻ngëë¹ he⁻ ja⁻, jaa⁻ jee' lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu¹ discípulo hi⁻ chee⁻ Juda Iscariote ngooy¹ kih¹ dsa⁻kaah¹ kyaa¹ jmi¹ dsa⁻ na⁻hnëëy¹ Jesús. ¹¹Ma¹ ga⁻nuu¹ dsa⁻ he¹, ga⁻tih¹ dsëy¹ jwërte hi⁻ ga⁻bääh¹ hñiiy¹ kway¹ kuu¹. He⁻ ja⁻ ga⁻hnooh⁻ Juda ha⁻ lä⁻ jmeey¹ mah¹ ngëëy¹ Jesús ja⁻goo⁻ dsa⁻ he¹.

**Ga⁻jmeey¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻
ma⁻nuu¹ kyaah¹ ga⁻hiyh¹ juu¹**

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23;

Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹²To⁻ñe⁻ jmi¹ he⁻ ga⁻løø¹ dsa⁻taah⁻ dsa⁻ jmeey⁻ jmi¹ kuyh⁻ he⁻ ñiih⁻ he⁻ sa⁻ kyaah¹ levadura, ja⁻ba⁻ jmi¹ ja⁻ ma¹ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh¹. He⁻ ja⁻ ga⁻jäh¹ discípulo siiyh⁻ Jesús:

—¿Ha⁻ jwah¹ mi⁻llu⁻ jnääh¹ jee' kihn⁻ ma⁻nuu⁻?

¹³He⁻ ja⁻ ga⁻jmeey¹ mada⁻ kih¹ uu¹ discípulo kyaay¹ mah¹ ga⁻siiyh⁻:

—Go⁻nää¹ hnäh¹ ta⁻ jee' jwi¹ juuh⁻. Cha⁻jwë¹ ja⁻, jeeh⁻ hnäh¹ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ kii¹ koo⁻ mi⁻dsuu⁻ jmi¹, ja⁻ lla⁻lleh⁻ hnäh¹ kaah⁻ kiyh¹. ¹⁴Ha⁻ jee' dsa⁻hey¹, ja⁻ jwi¹ dsa⁻ juu⁻ hne¹: “Lä⁻la⁻ jäh¹ Ta⁻jwoh¹ kyaa¹ jnääh¹. ¿Na⁻ jee' hne¹ jee' le¹ kye¹ jnääh¹ borrego mäh¹ kyaah¹ discípulo kyaan⁻?”, jwi¹ dsa⁻ he¹. ¹⁵Hi⁻ he¹ heeh¹ hnäh¹ jee' ga⁻të¹ to¹ jwëë¹ hne¹ jee' cha⁻ koo⁻ jee' he⁻ ma⁻na⁻llu⁻. Jee' ja⁻ mi⁻llu⁻ hnäh¹ ma⁻nuu⁻ jnän⁻.

¹⁶Ga⁻lla⁻nää¹ ba¹ discípulo he¹ ta⁻ jee' jwi¹ juuh⁻. Hi⁻ ga⁻la⁻ ba¹ lä⁻koo⁻ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁻. Jee' ja⁻ ga⁻mi⁻lluuy¹ jee' kuyh⁻ ma⁻nuu⁻.

¹⁷Ta⁻ ga⁻nuu⁻ jmi¹ ja⁻ ngoo¹ Jesús kyaah¹ lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu¹ discípulo kyaay¹.

¹⁸Ma¹ ga⁻lla⁻nääy¹ jee' ja⁻ ga⁻taayh⁻

kuyh⁻ ma⁻n^uu⁺. Ta⁻ko⁻jiih[!] jmeey⁻ ma⁻n^uu⁺, ga⁻jäh[!] Jesús:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo[!] jwëehn[~] hnäh[!], jaa⁻ jee⁻ lä⁻jëë⁺ hi⁻ kuh⁻ kyaah[!] jnä[!] ngëëy[!] jnä[!].

¹⁹ Ma⁻ ga⁻nuu[!] discípulo lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻meeh⁺ dsëy[!], ga⁻ngiiy[!] juu[!] kih[!] Jesús ma⁻ jaa⁻ ma⁻ jaa⁻, ma⁻ jäh[!]:

—¿Che⁻ jnä[!] na⁻ ta⁻ jwoh[!]?

²⁰ He⁻ ja⁻ ga⁻jäh[!] Jesús siiyh⁺:

—Laa[!] jaa⁻ jee⁻ lä⁻jëë⁺ gya⁻tuu[!] hnäh[!] hi⁻ tä⁻ goo⁻ kyaah[!] jnä[!] neh⁻ wi[!] la⁻.

²¹ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo[!], Hi⁻ ga⁻läë⁻ngo[!] la⁻ le⁻ kiyh[!] lä⁻koh[!] ma⁻ na⁻ sii⁻. Pero jwii⁻ dsa⁻ hi⁻ ngëë⁻ Hi⁻ ga⁻läë⁻ngo[!] la⁻. Llu⁻ ga⁻ la[!] kih[!] dsa⁻n^uu^h⁻ he⁻ wa⁻ra⁻ jäh[!] kih[!] sa⁻ ga⁻lä⁻chaay⁺ go⁻te⁻ ba⁻.

²² Ta⁻ko⁻jiih[!] tääh⁻ discípulo kuh⁻, ga⁻ka⁻ Jesús he⁻niih⁻ mah[!] ga⁻kway[!] ti⁻hmaah[!] kih[!] Dio. Ma⁻ngëë⁻ ma⁻kway[!] ti⁻hmaah[!] kih[!] Dio ga⁻llaay[!] he⁻niih⁻ ja⁻, mah[!] ga⁻kwëëyh[!] lä⁻jëë⁺ discípulo kyaay[!] ga⁻siiyh⁺:

—Kye⁻ hnäh[!], he⁻ la⁻ na⁻ jmi⁻ngo[!] kin⁺.

²³ Lä⁻ja⁻ ka⁻läh[!] ga⁻kay[!] wa⁻kyaah[!], ga⁻kway[!] ti⁻hmaah[!] kih[!] Dio mah[!] ga⁻kweëyh[!] discípulo kyaay[!], hi⁻ ga⁻hiyh[!] lä⁻jëëy[!]. ²⁴ Mah[!] ga⁻jäh[!] ka⁻läh[!]:

—He⁻ la⁻ na⁻ jma⁻ kin⁺ he⁻ tuu[!] kih[!] jwëë⁻ dsa⁻ hi⁻ kyaah[!] jma⁻ kin⁺ jmee[!] Dio koq⁻ hmooh⁻ hmëë⁻. ²⁵ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo[!] jwëehn[~] hnäh[!], mo⁻so⁻ huhn⁻ ka⁻läh[!] jmih⁻ mi⁻jëh[!] ma⁻ää⁻, lä⁻jiih[!] lloo⁻ jmi⁻ huhn⁻ ka⁻läh[!] lä⁻hmëë⁻ jee⁻ jmee[!] Dio hih⁺.

Ga⁻hmä[!] Pee⁻ juu[!] he⁻ sa⁻ kyuuy⁺ Jesús

(Mt. 26:30-35; Lc.

22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Ma⁻ngëë⁻ ma⁻häy[!] kih[!] Dio, ga⁻näy[!] ta⁻ në⁻ moh[!] Olivo. ²⁷ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh[!] Jesús:

—Ga⁻lä⁻jëë⁺ hnäh[!] beeh[!] jnä[!] na[!] hwë[!]. Lä⁻ja⁻ na⁻ sii⁻ juu[!] kih[!] Dio: “Jmeen⁻ dsoo[!] kih[!] hi⁻ hää⁻ lä⁻jëë⁺ borrego, hi⁻ lä⁻jëë⁺ borrego kyaay[!] sa⁻jnee⁻.” ²⁸ Pero

ga⁻ ma⁻lä⁻jiihn⁻ ka⁻läh[!], hii⁻ jnä[!] niin⁻ na⁻jään⁻ hnäh[!] ta⁻ Galilea.

²⁹ He⁻ ja⁻ ga⁻jäh[!] Pee⁻:

—Ma⁻ke⁻ lä⁻jëë⁺ ga⁻bee[!] hne⁻, pero jnä[!] sa⁻ been⁻ hne⁻.

³⁰ He⁻ ja⁻ jäh[!] Jesús siiyh⁺ Pee⁻:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo[!] jwëehn[~] hne⁻, na[!] hwë[!], jää⁻ ja⁻ ga⁻ tē⁻ to[!] jiih[~] hoo^h[!] chaah[!] dsoo[!], hne⁻ ma⁻ tē⁻ hnë⁻ jiih[~] ma⁻ hmäh[!] juu[!] he⁻ sa⁻ kyuuh[!] jnä[!].

³¹ Pero ma⁻ kwa⁻ Pee⁻ be⁻ jäh[!]:

—Ma⁻ke⁻ ga⁻juun[!] kyaah[!] hne⁻ sa⁻ jwahn⁻ lä⁻na⁻.

Lä⁻ja⁻ kwee⁻ ba⁻ ga⁻jäh[!] lä⁻jëëy[!].

Nëe⁻ Jesús Getsemaní na⁻chuuy[!] kyaah[!] Dio

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ngoo[!] Jesús koq⁻ jee⁻ chee⁻ Getsemaní kyaah[!] discípulo kyaay[!]. Ma⁻ ga⁻lla⁻näy[!] jee⁻ ja⁻, ga⁻siiyh⁺ lä⁻jëë⁺:

—Jee⁻ la⁻ ba⁻ go⁻taah[!] hnäh[!] ta⁻ko⁻jiih[!] na⁻chuun[!] kyaah[!] Dio.

³³ Ga⁻jääy[!] ma⁻la⁻ Pee⁻, Jacobo kyaah[!] Jwaa⁻ ba⁻. Chah[!] ba⁻ ja⁻ meeh⁻ dsëy[!] hi⁻ chaay[!] cha⁻miih⁻ huu⁻dsë⁻. ³⁴ He⁻ ja⁻ ga⁻jäh[!] Jesús siiyh⁺:

—Peer⁻ meeh⁻ dsën⁺, lä⁻jiih[!] juun[!] go⁻te⁻ la⁻ kin⁺. Jee⁻ la⁻ ba⁻ jää⁻ jnä[!]. Kwëeh[!] hoh[!] hnäh[!], ta⁻ gwii[!] hnäh[!].

³⁵ Ja⁻ga⁻ ngoo[!] Jesús miih⁻ ga⁻ ta⁻ chá⁻në⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻juuyh[!] jnëy[!] mah[!] ga⁻jluy[!] lley⁻ lä⁻ ga⁻të⁻ hwa[!], ga⁻chuuy[!] kyaah[!] Dio, ma⁻ hnøoy[!] sa⁻ ma⁻ jëëy[!] wi[!], wa⁻ra⁻ jäh[!] kih[!] ma⁻le⁻ ba⁻. ³⁶ Ma⁻ jäh[!]:

—Tää⁻ kyaan⁺, ga⁻lä⁻jë⁻ ba⁻ le⁻ kyah[!]. Lää⁻ jnä[!] kih[!] he⁻ wi[!] he⁻ jëen⁻ na⁻. Pero sa⁻ wa⁻ la⁻ lä⁻ hnoon[!] hñiin⁺, wa⁻ le⁻ lä⁻ hnooh⁻ hñaa^h[!] ba⁻.

³⁷ Ma⁻ jah[!] Jesús ka⁻läh[!], ga⁻jëëy[!] ma⁻ na⁻gwii⁻ discípulo. He⁻ ja⁻ ga⁻siiyh⁺ Pee⁻:

—Simón, ¿che⁻ na⁻gwiih⁻, che⁻ ni⁻ koq⁻ hor⁻ sa⁻ ma⁻lä⁻be⁻ hoh[!] he⁻ ma⁻ nah[!] na⁻nëh[?] ³⁸ Wa⁻ na⁻nëh⁻ hnäh[!], ngii⁻ hnäh[!] kyah[!] kih[!] Dio mah[!] sa⁻ leh⁻ he⁻

hlih¹ hnäh¹. Jmi¹lle¹ jnän¹ kwa¹ ba¹ be¹.
Pero jmi¹ngo¹ jnän¹ sa¹ be¹.

³⁹ Ngooy¹ ka¹lä¹h¹ na¹chuy¹ kyaah¹
Dio, kyaah¹ ja¹ba¹ juu¹ he¹ ga¹hlëy¹
to¹në¹. ⁴⁰ Ma¹ jayh¹ ka¹lä¹h¹, ga¹jëy¹
lä¹jëe¹ ba¹ ma¹na¹gwi¹y¹. Kih¹ he¹ lä¹g-
wi¹y¹ jwërte, he¹ja¹ sa¹ ñey¹ hee¹ na¹-
ma¹ hlëy¹h¹ kyaah¹ Jesús. ⁴¹ Ñee¹ Jesús
ka¹lä¹h¹ jee¹ ga¹të¹ hnë¹ jiih¹ hi¹ ma¹ jayh¹
ka¹lä¹h¹ ga¹jäy¹h¹:

—Gwi¹ ba¹ hnäh¹, teeh¹ hnäh¹ hoh¹,
ma¹lee¹ ba¹ kō¹na¹. Ma¹lloo¹ hor¹ jaa¹
Hi¹ga¹lëe¹ngo¹ la¹, ngëe¹ dsih¹ goo¹ dsa¹
hnaa¹ dsë¹. ⁴² Noo¹ hnäh¹ mah¹ maan¹.
Ma¹ngoo¹ ya¹jäh¹ hi¹ ngëe¹ jnä¹.

Ga¹saayh¹ Jesús

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Lla¹ gyih¹ juu¹ ja¹ ma¹ ja¹ Juda, he¹
ba¹ jaa¹ jee¹ lä¹jëe¹ gya¹tu¹ discipulo
kyaay¹. Jay¹kyaah¹ koo¹ nää¹ dsa¹ hi¹ ma¹
kye¹ ñe¹, hi¹ kye¹ hma¹, lä¹hih¹ kih¹ ta¹-
jwoh¹ kya¹ ley kyaah¹ dsa¹kaah¹ kya¹
jmi¹dsa¹, kyaah¹ dsa¹gyuuh¹. ⁴⁴ Ga¹taah¹
Juda dsa¹ he¹ juu¹ jää¹, ga¹jäy¹h¹:

—Hi¹ chuh¹n¹ kih¹, hi¹ he¹ he¹, ja¹ saah¹
hnäh¹, ta¹ lää¹.

⁴⁵ Ma¹ ga¹lloo¹y¹, chah¹ ba¹ ngooy¹ koo¹
kih¹ Jesús:

—Ta¹ jwoh¹ —ga¹jäy¹h¹.

Na¹ ma¹ hii¹ ga¹chuy¹h¹ kih¹ Jesús.

⁴⁶ Lä¹ chah¹ ja¹ ga¹saah¹ dsih¹.

⁴⁷ Pero jaa¹ discipulo kya¹ Jesús,
ga¹sëy¹h¹ ñe¹, ga¹ku¹y¹ lo¹gwa¹ jaa¹ moz¹
kya¹ jmi¹dsa¹ jøøh¹. ⁴⁸ He¹ja¹ ga¹jäh¹
Jesús:

—¿Che¹ dsa¹hi¹ jnä¹, he¹la¹
ma¹ya¹nää¹h¹ hnäh¹ kyaah¹ hma¹, kyaah¹
ñe¹, mah¹ saah¹ jnä¹? ⁴⁹ Lä¹jë¹ jmi¹ ma¹
hää¹n¹ jee¹ kyah¹ hnäh¹ ma¹ kwan¹ juu¹
koo¹ gwah¹ mah¹ sa¹ ga¹chaah¹ jnä¹.
Pero kō¹na¹ le¹ ba¹ mah¹ lä¹te¹ lä¹koo¹
na¹si¹ juu¹ kih¹ Dio.

⁵⁰ Lä¹jëe¹ discipulo he¹ ga¹beey¹ mah¹
ga¹kyuuy¹. ⁵¹ Jaa¹ chih¹ ba¹ ga¹lla¹lle¹
kaah¹ kih¹ Jesús, na¹bäy¹h¹ koo¹ ta¹j-

maah¹. Hi¹ ga¹saayh¹ chih¹ he¹. ⁵² Ma¹
ga¹saah¹ dsih¹ ga¹bey¹ ta¹jmaah¹ kiyh¹
mah¹ ga¹kyuuy¹ to¹lo¹kwayh¹.

Na¹jääy¹ Jesús cha¹në¹ dsa¹ta¹ kaah¹ kya¹ dsa¹judi

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55,
63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³ Ga¹jääy¹ Jesús cha¹në¹ jmi¹dsa¹ hi¹
kye¹ në¹. Ga¹kuh¹ lä¹jëe¹ jmi¹dsa¹ kaah¹
kyaah¹ ta¹jwoh¹ kya¹ ley, hi¹ kyaah¹
dsa¹gyuuh¹. ⁵⁴ Pero Pee¹ hui¹ ba¹ ngooy¹
lleey¹ kaah¹ kih¹ Jesús, lä¹ ga¹të¹ ho¹h-
ne¹ në¹ ta¹ kih¹ jmi¹dsa¹ jøøh¹ he¹. Lä¹koo¹
ga¹lloo¹ ba¹ Pee¹ jee¹ ja¹, ga¹gyay¹lloo¹y¹
je¹ kyaah¹ poo¹ hi¹ ma¹ tääh¹ llooh¹ je¹.

⁵⁵ Jee¹ lä¹jëe¹ dsa¹kaah¹ he¹, ma¹
hnaayh¹ dsa¹ hi¹ ma¹ bääh¹ Jesús dsoo¹
lä¹jwë¹ jee¹ ma¹ jngëy¹h¹, pero sa¹
ga¹jmaa¹ ni¹ miih¹ juu¹ kih¹ hi¹ he¹.
⁵⁶ Jëeh¹, jwëe¹ dsa¹ ma¹ bääh¹ dsih¹
kyaah¹ juu¹ ta¹juu¹, pero ni¹ jaa¹ sa¹
ga¹jä¹ koo¹ ba¹ juu¹ kih¹. ⁵⁷ Ga¹hwëe¹ ga¹
jaa¹ uu¹ dsa¹ hi¹ ga¹kwa¹ juu¹ ta¹juu¹,
ga¹jäy¹h¹:

⁵⁸ —Ga¹nuu¹ jnääh¹ ga¹jäy¹h¹: “Jnä¹
hlan¹ gwah¹ chih¹ la¹ he¹ ga¹la¹ kyaah¹
goo¹ dsa¹, pero jnä¹ jmeen¹ jyoh¹ kyaah¹
hnë¹ jmi¹ hi¹ ni¹ sa¹ tän¹ goon¹.”

⁵⁹ Ni¹ lä¹ja¹ sa¹ ga¹lä¹dsoo¹ juu¹ kiyh¹.

⁶⁰ He¹ja¹ ga¹noo¹ jmi¹dsa¹ hi¹ kye¹ në¹
to¹dsaah¹ jee¹ ja¹, mah¹ ga¹ngiiy¹ juu¹ kih¹
Jesús:

—¿Hee¹ jawah¹ hne¹, he¹ ma¹jäh¹ hi¹
na¹kyah¹? ¿He¹la¹ sa¹ hlëeh¹ ni¹ miih¹?

⁶¹ Pero Jesús ga¹noo¹ ti¹ go¹te¹, mo¹-
so¹ ga¹ngiiy¹ ni¹ miih¹. Koo¹ ka¹lä¹h¹
ga¹ngii¹ jmi¹dsa¹ jøøh¹ he¹ juu¹ kiyh¹:

—¿Che¹ hne¹ he¹ Cristo Joo¹ Dio
Jøøh¹?

⁶² He¹ja¹ ga¹jäh¹ Jesús siiyh¹:

—Jnä¹ he¹. Hi¹ lloo¹ koo¹ jmi¹ jëeh¹
hnäh¹ Hi¹ga¹lëe¹ngo¹ la¹ gya¹ jwoo¹ ra¹-
lu¹ kih¹ hi¹ cha¹ be¹ kih¹, hi¹ lä¹ja¹ jëeh¹
hnäh¹ jäh¹ ka¹lä¹h¹ jee¹ jni¹ hii¹ gyuuh¹.

⁶³ He jā lā ma kyeh' jā jmi dsā j̄ōh' he' hmih̄ kih' ga' giiy', ga' jāyh':

—¿Hiī ga' jwaah' jne' jñah' hī jmee' ju' dsoo'?' ⁶⁴ Jee' na' ma nuuh̄ hnäh' he' ma mi kwayh' Dio. ¿Hee' jwah' hnäh'?' —ga' jāh' dsā j̄ōh' he'.

Ga' lā j̄eē' ba' dsā ga' bāāyh̄ dsoo', ga' jāyh'.

—Āā̄ jmī juuy'.

⁶⁵ Lā chah' jā ga' l̄ō' ko' llaa' ti hñey' kih' Jesús. Ga' l̄ōy' mo' nē Jesús, ga' kway' kih' mah' ma' siiyh':

—Jäh' da', ¿hiī na' ma kwa' kyah'?

Hī lā jā ga' kwa' poo' kiyh' ka' lāh'.

Ga' hmā' Pee' juu' he' sa' kyuyy' Jesús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62;

Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Lā ma' gya' Pee' ho' hne' jā, ja' jaā dsā mē hī ma' jmee' ta' kih' jmi dsā j̄ōh' he'. ⁶⁷ Ma' ga' j̄eē' gya' Pee' llooh' je, ga' jāyh':

—Hne' ka' lāh' ma' ngēh̄ kyaah' Jesús hī chaā Nazaret.

⁶⁸ —Jah' ha', sa' man' hī kih' na' hlēeh', sa' kyuyun' dsā na' —ga' jāh' Pee'.

Ya' h̄eēy' na' nooy' lā ga' tē' ho' haah' jee' dsa' taah' dsā. Hī ga' hoooh' chaah' dsoo'. ⁶⁹ Ma' ga' j̄eē' dsa' mē' he' ka' lāh' cheh' Pee' jee' jā, ga' siiyh' dsā hī ma' tāāh' jee' jā:

—Go' he' ba' dsa' kyaah' Jesús na'.

⁷⁰ Koō ka' lāh' ga' hmā' Pee' juu' he' sa' kyuyy' Jesús. Ko' hwēē' ga' jā ga' jāh' dsā hī ma' tāāh' jee' jā, ga' siiyh' Pee' ka' lāh':

—Ma' ra' ju' dsoo', sa' na' hēē', hne' he' dsa' kyaah' hī oo'. He' ba' hī chaā Galilea hne'. Kwee' ba' hlēeh' kyaayh'.

⁷¹ He' jā ga' l̄ō' Pee' hlēeh' kyaah' dso' jwī hi' ga' tāāy' Dio.

—Ma' ra' ju' dsoo', sa' kyuyun' dsa' nuuh̄ hī hlēeh' kih' na' —ga' jāyh'.

⁷² Hor' jā ga' tē' to' jiih̄ hoooh' chaah' dsoo', jee' jā ga' lā dsooh' dsē' Pee' juu'

he' ga' jāh' Jesús ga' siiyh' j̄eē': “J̄eē' jā ga' tē' to' jiih̄ hoooh' chaah' dsoo', hne' ma' tē' hne' jiih̄ ma' hmäh' juu' he' sa' kyuyuh' jnā'.”

Ma' ga' lā dsooh' dsē' Pee' ha' lā ga' jāh' Jesús, ga' hoooh' lā jiih' lla' dsēy'.

Ga' jāy' Jesús cha' nē Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc.

23:1-5; Jn. 18:28-38)

15 Tiih̄ ga' ma' ga' jnā', ga' kuh' dsa' kaah' kyaa' jmi dsā, kyaah' dsa' gyuuuh', kyaah' ta' jwoh' kyaa' ley, hi' lā j̄eē' ga' dsā hī lāa' ta'. Hī he' ga' h̄nuuh̄ Jesús mah' na' tāāyh̄ goo' Pilato hī ma' lāa' llé moh'. ² Ma' ga' lloo' Jesús cha' nē Pilato, ga' ngii' Pilato juu' kiyh':

—¿Che' hne' he' dsā j̄ōh' kyaa' dsā judiu'?

He' jā ga' j̄eēh̄ Jesús juu' kiyh':

—Ma' jāh' ba' hne'.

³ Pero dsa' kaah' he' cha' ga' miih̄ ga' hniiy' kih' Jesús. ⁴ Koō ka' lāh' ga' jāh' Pilato:

—¿Che' ni' miih̄ juu' sa' jiih' kih' dsa'?' J̄eē' da' joh' he' sa' bāāh̄ dsā hne'.

⁵ Pero ni' lā jā sa' ga' jiih' Jesús juu', he' jā ma' j̄eē' dsah' Pilato.

Ga' jā' juu' jngiih' dsa' kih' Jesús

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25;

Jn. 18:38-19:16)

⁶ Lā jē' jiih̄ ma' tē' jmī he' kuh' dsā judiu' borrego mah', ma' lāā̄ Pilato jaā jee' lā j̄eē' hī ma' tāāh' neh' nē' hī ma' tih̄ dsē' dsā ba'. ⁷ Ma' hāā̄ jaā hī chee' Barrabá neh' nē' kyaah' jñah' dsa' kyaayh' hī ga' jngēēh' dsā ma' ga' hnooy' juu' kih' dsa' ta'. ⁸ Ga' lla' nāā' ga' jwēē' dsā ma' ngiiy' kih' Pilato mah' wa' jmeey' lā kō ma' jmeey' j̄eē'.

⁹ He' jā ga' j̄eēh̄ Pilato juu' kiyh':

—¿Che' hnooh` hnäh' lään' hi` laa' rey kyaa' dsa` judiu? —ga`jah' Pilato siiyh` dsa` judiu he'.

¹⁰ Jëeh', lä`la` ba' ma`ney` he` ma' na`høøh' jmi`dsa` kaah' he' kih' Jesús, he`ja` ba' ja` heh' ga`taah` dsih' gooy`.

¹¹ Pero jmi`dsa` kaah' he' ga`taayh` juu' lä`jëë` dsa` he` ngiiy' he` lää' Barrabá ba'. ¹² Koo` ka`läh' ga`jah' Pilato ga`siiyh` dsa` he':

—¿Hee' hnooh` hnäh' jmeen` kih' hi` jwah' hnäh' laa' rey kyaa' dsa` judiu?

¹³ Lä`jëë` dsa` ga`løø' tooh` miih':

—Tääy` dsoh' hma`cru`.

¹⁴ He`ja` ga`jah' Pilato:

—¿Hee' hliih' ma`jmee' dsa` la`?

Pero dsa` he', cha`ga`miih` kii` ga`tooyh' miih':

—Tääy` dsoh' hma`cru`.

¹⁵ Lä`ja` ga`lä`hnøø' Pilato he` ga`jäy` llu' kyaah' dsa` he', he`ja` ga`lääy' Barrabá ba'. Mah' ga`jmeey' hih` ga`jmi' ga`baa' dsa` Jesús. Ma`ngëë' he`ja`, ga`ngëëy' Jesús ja`goo` hløø' mah' dsa`tääy` dsoh' hma`cru`. ¹⁶ Mah' ga`tëë` hløø' ta` cha`neh` ga` kih' në'ta` ja`. Jee' ja` ga`kuh' lä`jëë` dsa`kyaayh'.

¹⁷ Ga`kyeh` dsih' koo` hmiih` gyuu' läh` (he` ma' këh` rey), ga`kay' wii` toø' ga`jmeey' koo` he` lih` mah' ga`tooyh` lle' Jesús lla` coron. ¹⁸ Ga`løø' hløø' he' mi`kwayh' Jesús ma' jmeey` Dio kiyh', ma' jayh':

—Peer` jøøh' dsa`ta` kyaa' dsa` judiu.

¹⁹ Ga`bay' lle' Jesús kyaah' hma`. Ga`ti' ga`hñe' dsih', ga`juuyh' jney' cha`në` Jesús ga`jmäy' jøøh'.

²⁰ Ma`ngëë' ma`mi`kwah' dsih', ga`llee' dsa` hmiih` gyuu' he` ga`kyeyh` ja`, mah' ga`kyeyh` ka`läh' hmiih` kiyh', ja`ga` ga`jäy' na`tääy` dsoh' hma`cru`.

Ga`tääy` Jesús dsoh' hma`cru`

(Mt. 27:32-44; Lc.

23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ Hor` ja` ga`ngëë' jaa` dsa` chaa` Cirene hi` jah' jee' nuu` kih'. Dsa` he' ma' chee` Simón, jmii` Leja' kyaah' Rufo. Ga`jmee' hløø' bii' ga`jäa' dsa` he' hma`cru' kyaa' Jesús. ²² Ga`jäy' Jesús lä` ga`të' jee' chee` Gólgota, he` hnøø' jäh': Moo' Lle' Hlii'. ²³ Jee' ja` ga`kwëeh' dsih' jmii` jiih` he` na`kaah` më` chee` mirra, pero sa` ga`hiyh'. ²⁴ Ma' taay` dsoh' hma`cru', ga`ti' ga`llooyh' hmiih` he` ma' kyeh' Jesús. Ga`kooyh' suert, ma' jëëy` hi` jaa` jee' lä`jëëy` tëëy' hmiih` nää' he` llu' ga'.

²⁵ Ko`hi' nü' ta`la` høø` ga`tääy` Jesús dsoh' hma`cru`. ²⁶ Jee' taay` ja` ga`tøø' dsa` koo` hwëh' he` jah' ha` lä` la` dsoo' he` bääh` dsih': "Hi` la` na` rey kyaa' dsa` judiu." ²⁷ Ga`tää` dsa` ka`läh' në` hma`cru' jñah' ga` uu' dsa`hi`, jaa` jwoo' ra`llu' hi` jaa` jwoo' ra`këh' kiyh'. ²⁸ Jee' ja` ga`lä`te' lä`koo` na`sii` kiyh': "Ga`jmee' dsa`kwaat` laay' lä`koo` hi` ää` dsoo'."

²⁹ Lä`jëë` hi` ma`dsa`ngëë' ta` ja`, ma' jiiyh` lley` hi` ma' mi`kwayh' kih' Jesús, ma' jayh':

—Hne` na` hi` ma' hla' gwah` kih' Dio mah' ma' jmeeh' kyaah' hnë` jmii', ³⁰ lää` hñaah' jee' taah` na` mah' jñaä` dsoh' hma`cru' na` —ga`jäyh'.

³¹ Ja`ba` lä`ja` ga`mi`kwah' jmi`dsa` kaah' ka`läh' llay` juu' kyaah' dsa`kyaayh' hi` kyaah' ta`jwoh' kyaa' ley, ma' jayh':

—Ga`lih' bih' ga`lääy' dsa`, mah' na' sa` liyh' lääy' hñiiy'. ³² Hi` laa' Cristo, rey jnä` jne' judiu, wa` jñaay' jee' taay` dsoh' hma`cru' na`, mah' jëen` koo`, ja`ga` lä`heeh' jne' kiyh' —ga`jäyh'.

Ja`ba` lä`ja` ga`mi`kwah' hi` ma`taa` jyoh' hma`cru' koo' kiyh'.

Ga⁺jjuu¹ Jesús

(Mt. 27:45-56; Lc.
23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³Ma' ga⁺tē' lla^hhyoo⁺, lä⁺kaa⁻ jmi⁻gyuu⁺ ga⁺nuu⁻ lä⁺jiih¹ ga⁺tē' ko⁻hi¹ hnē⁻ta⁺ ga⁺hloo⁺. ³⁴Ma⁺ngoo¹ ga⁺tē' ko⁻hi¹ hnē⁻ja⁻, ga⁺hlēeh⁺ Jesús koo⁻ki⁻gaa⁻, ga⁺jäyh⁺:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —he⁻ la⁻hnøø¹ jäh⁺: Dio kyaan⁺, Dio kyaan⁺, ¿he⁻la¹ ma⁺beeh⁺ jnä⁺?

³⁵Ko⁻llaa⁺ dsa⁻hi⁻ ma⁺tääh⁺ jäh⁺ ga⁺nuu⁺ he⁻ ga⁺hlēeyh⁺, he⁻ja⁻ ga⁺jäyh⁺:

—Jëe⁺ da⁺, tëeyh⁺ Elía.

³⁶He⁻ja⁻ ngoo¹ jaa⁻ dsa⁻ko⁻chih⁺, ga⁺kay¹ koo⁻wa⁺joo⁻, ga⁺mi⁻gyuyh⁺ joo⁻kyaah⁺ jmi⁻jiih⁺, ga⁺lla⁻lley¹ lle⁺hma⁻mah⁺ ga⁺chooy⁺ ma⁺hih¹ Jesús, hi⁻ga⁺siyih⁺ dsa⁻kyaayh⁺:

—Tää⁺ ba⁺ kih¹. Wa⁺ jëe⁺ da⁺ jne⁺ che⁺ ja⁺ Elía mah¹ jñaa¹.

³⁷Lä⁺chah⁺ ja⁻ ga⁺hoo^h Jesús koo⁻ki⁻gaa⁻, ja⁻ga⁺ ga⁺juuy¹. ³⁸Hor⁻ ja⁻ ga⁺gii⁻hmiih⁺ he⁻ ma⁺ na⁺jne⁻ llah¹ gwah⁺, ga⁺løø⁺ ta⁺ gyuu^h lä⁺ ga⁺tē' hwa¹.

³⁹Ma⁺ cheh¹ juu⁺ hløø⁺ romano cha⁺né⁺ Jesús jee⁺ taay⁺ dsoh⁺ hma⁻cru⁻ ja⁻. Ma⁺ ga⁺jëey¹ he⁻ ga⁺hoo^h Jesús hi⁻ ha⁻ lä⁻ga⁺juuy¹, he⁻ja⁻ ga⁺jäyh⁺:

—Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺, dsa⁻nñuh⁻ na⁻ ma⁺ laa¹ Joø⁺ Dio.

⁴⁰U⁺ ga⁺ miih⁻ ma⁺ tääh⁺ ko⁻llaa⁺ dsa⁻mē⁺ jëe⁻ he⁻ jmee⁻ dsa⁻kih¹ Jesús. Jee⁺ ja⁻ ma⁺ hää⁺ María Magdalena, kyaah⁺ María choo¹ José, ja⁻ba⁺ chooy¹ kyaah⁺ Jacobo mah¹, kyaah⁺ jñah⁺ dsa⁻mē⁺ hi⁻ chee⁻ Salomé. ⁴¹Dsa⁻mē⁺ he⁺ ma⁺ jmee⁻ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ Jesús hi⁻ ma⁺ jmeey⁻ be⁺ kiyh¹ lä⁻koo⁻ ma⁺ tääyh⁺ hwa¹ Galilea hi⁻ ma⁺ chaa⁻ ga⁺ jñah⁺ dsa⁻mē⁺ hi⁻ ga⁺jmee⁻ ko⁻jøh⁺ kyaayh⁺ lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁺näay¹ ta⁺ Jerusalén.

Ga⁺haay¹ Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc.
23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴²Ta⁺ ga⁺hloo⁺ jmi⁻he⁻ mi⁻lluuy¹ dsa⁻hñii⁺, ga⁺haay¹ Jesús ja⁻ga⁺ dsa⁻taayh⁺ jmi⁻he⁻ teeh⁻ dsa⁻dsē¹. ⁴³José, hi⁻ chaa⁻Arimateo, ma⁺ laa¹ jaa⁻ dsa⁻kyaah⁺ dsa⁻ta⁺kaah⁺, hi⁻ he⁻ ka⁻läh⁺ ma⁺ jøø⁻ ma⁺ jëe⁺ jnä⁺hä⁺ he⁻ jmee⁻ Dio hih¹ kih¹ dsa⁺. Jää¹ ja⁻ga⁺ dsa⁻taayh⁺ jmi⁻he⁻ teeh⁻ dsa⁻dsē¹, ga⁺tuuy⁺ dsē¹ José ga⁺hey¹ nē⁺ta⁺ kih¹ Pilato na⁺ngiiy⁺ jyooy¹ jmi⁻ngo¹ kih¹ Jesús dsoh⁺ hma⁻cru⁻. ⁴⁴Peer⁻ ga⁺jëe⁺ dsah⁻ Pilato ma⁺ ga⁺nuuy⁺ ga⁺juuy¹ Jesús. He⁻ja⁻ ga⁺tëeyh¹ juu⁺ hløø⁺, mah¹ ga⁺ngiiy⁺ juu¹ kiyh¹ che⁺ dsoo⁺ ma⁺juuy⁺ Jesús.

⁴⁵Ma⁺ ga⁺tëeyh¹ juu¹, ja⁻ga⁺ ga⁺kway⁺ jwē¹ na⁺jyoo⁺ José jmi⁻ngo¹ kih¹ Jesús.

⁴⁶Ma⁺ngëe⁺ he⁻ja⁻, ga⁺la¹ José koo⁻ta⁻jmaah⁺ wiih⁻, he⁻ja⁻ chee⁻lino. Ga⁺jñaa¹ Jesús, ga⁺lääy⁻ kyaah⁺ ta⁻jmaah⁺ ja⁻ mah¹ na⁺tääh⁺ neh⁺ koo⁻to⁻høø⁻ he⁻ ma⁺ na⁺hē⁻ nē⁺ kuuy⁺ hloo⁻. Ma⁺ngëe⁺ he⁻ja⁻, ga⁺bäy¹ koo⁻mi⁻kuuy⁺ juuh⁻ mah¹ ga⁺jlēy¹ ho⁺too⁻ ja⁻. ⁴⁷Hi⁻ ma⁺ jëe⁻ María Magdalena kyaah⁺ María choo¹ José, ha⁻jee⁺ ga⁺kya⁻ dsa⁻he⁺ Jesús.

Ga⁺lä⁺jiih⁺ Jesús

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

16 Lä⁺ ma⁺ ga⁺goh¹ jmi⁻he⁻ teeh⁻ dsa⁻dsē¹, María Magdalena hi⁻ María choo¹ Jacobo kyaah⁺ dsa⁻mē⁺ hi⁻ chee⁻ Salomé ga⁺lay¹ jmi⁻mi⁻jwii⁻ he⁻ ma⁺ dsa⁻huuy⁺ Jesús. ²Tiih⁻ go⁻te⁻ to⁻nē⁺ jmi⁻kih¹ seman⁻ ga⁺näay¹ ta⁺ jee⁺ ga⁺kya⁻ dsa⁻ Jesús. Koo⁻ma⁺hya⁻ba⁺ hyoo⁻ ga⁺lla⁻näa¹ dsa⁻mē⁺ he⁺ jee⁺ ja⁻. ³Ma⁺ llay⁺ juu¹ kyaah⁺ dsa⁻kyaayh⁺:

—¿Hii¹ kwa¹ be⁺ jnän⁺ mah¹ bän⁺ kuuy⁺ he⁻ na⁺jlē⁻ ho⁺too⁻ ja⁻?

⁴Pero ma⁺ ga⁺jëey¹ hoo⁺ to⁻høø⁻, mo⁺so⁺ cha⁻ na⁺jlē⁻ kyaah⁺ kuuy⁺ juuh⁻ ja⁻.

⁵Ma⁺ ga⁺taayh⁺ neh⁺ to⁻høø⁻ ja⁻, ga⁺jëey¹ ta⁺ jee⁺ ma⁺ kya¹ Jesús. Jwoo¹ ra⁻lluuy¹

kiyh¹ ja⁻, ga⁻jëëy¹ ma¹ gya¹ jaa⁻ chih⁻ kwaä⁻ hi⁻ ma¹ kyeh⁻ koo⁻ hmiih⁻ tøø⁻ kyoo⁻. Peer⁻ ga⁻jwaah⁻ jwërte dsa⁻më¹ he¹ ma¹ ga⁻jëëy¹ hi⁻ he¹. ⁶He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ gya¹ he¹:

—Ta⁺ wa¹ gah¹ hnäh¹. Jesús dsa⁻ chaa⁻ Nazaret hi⁻ ga⁻tää⁻ dsa⁻ dsoh¹ hma⁻cru⁻ hi⁻ hnaah⁻ hnäh¹ mo⁻so⁻ chaa⁻ jee¹ la⁻. Hii¹ ma¹ lä⁻jiih¹. Jëë¹ da¹ hnäh¹ jee¹ ga⁻kyaa⁻ dsih¹. ⁷Go⁻nää¹ hnäh¹ go⁻jmeeh¹ juu¹ kih¹ Pee¹ kyaah¹ lä⁻jëë⁻ discípulo kyaay¹, dsoo¹ Jesús dsa⁻jää¹ hnäh¹ ta¹ Galilea. Jee¹ oo¹ jëëh¹ hnih¹ lä⁻koo⁻ ga⁻jäyh¹ jää¹—ga⁻jäh¹ dsa⁻ he¹.

⁸Ko⁻chih¹ ga⁻hwëë⁻ dsa⁻më¹ he¹ hoo¹ to⁻høø⁻ ja⁻, jlääy¹ ga¹ lä⁻ja⁻ ga⁻nääy¹, ga⁻jwaayh¹ jwërte. Sa⁻ cha⁻ juu¹ ga⁻jmeeyh¹ kih¹ ni¹ jaa⁻ kih¹ he⁻ goyh¹.

**Ga⁻mi⁺jnää⁻ Jesús hñii¹
kih¹ María Magdalena**

(Jn. 20:11-18)

⁹Tiih¹ to⁻në¹ jmi¹ kih¹ seman⁻ ga⁻lä⁻jiih¹ Jesús. Hi⁻ ga⁻mi⁺jnääy⁻ hñiiy¹ to⁻në¹ kih¹ María Magdalena. Kih¹ dsa⁻më¹ he¹ ga⁻hwëë⁻ Jesús gyeë⁻ hi⁻sa⁻llu¹ jää¹. ¹⁰Nee¹ dsa⁻më¹ he¹ na⁻jmeeyh¹ juu¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ discípulo kyaä¹ Jesús jee¹ tääh¹ ki¹ hooyh⁻ meeh⁻ dsëy¹. ¹¹Ga⁻jäyh¹:

—Chaa⁻ ba¹ Jesús, ma¹ jëë⁻ jnih¹.

Ma¹ ga⁻nuu¹ discípulo juu¹ kih¹ María, sa¹ ga⁻jmeey¹ dsoo¹ juu¹ ja⁻.

**Ga⁻mi⁺jnää⁻ Jesús hñii¹ kih¹
uu¹ discípulo kyaay¹**

(Lc. 24:13-35)

¹²Jyoh¹ jmi¹ ja⁻, ga⁻mi⁺jnää⁻ Jesús hñii¹ kih¹ uu¹ discípulo cha⁻jwë⁻ jee¹ ga⁻nääy¹ ja⁻, pero kah¹ ba¹ laay¹. ¹³Hi⁻ ga⁻nää¹ discípulo he¹, na⁻jmeeyh¹ juu¹

kih¹ jee¹ lä⁻jëë⁻ ga¹ dsa⁻kyaayh¹. Ni⁻ kih¹ hi⁻ he¹ sa⁻ ga⁻jmeey¹ dsoo¹ ka⁻läh¹.

**Ga⁻jmeë¹ Jesús mada¹
kih¹ apóstole kyaay¹**

(Mt. 28:16-20; Lc.
24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴Jee¹ ga⁻dsaa¹, ga⁻mi⁺jnää⁻ Jesús hñii¹ jee¹ ma¹ tääh¹ gya⁻kaa⁻ discípulo në¹ mes⁻ kuh⁻hih⁻. Jee¹ ja⁻ ga⁻juuyh¹ kih¹ discípulo kyaay¹, kih¹ he¹ sa⁻ ma¹ dsoo¹ dsëy¹. Ma¹ hweh⁻ dsëy¹, he⁻ja⁻ sa⁻ ma¹ jmeey¹ dsoo¹ juu¹ kih¹ hi⁻ ga⁻jäh¹ ga⁻jëë⁻ Jesús ma⁻ngëë¹ ma⁻lä⁻jiiyh¹. ¹⁵Hi⁻ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh¹:

—Go⁻nää¹ hnäh¹ lä⁻kaa⁻ lä⁻jüh¹ jmi⁻gyuu⁺ go⁻kwa¹ hnäh¹ ju⁻hmëë¹ kin⁺ kih¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻. ¹⁶Lä⁻jëë⁻ hi⁻ lä⁻dsoo¹ dsë¹ hi⁻ ga⁻heeyh⁻ saay⁺ jmi¹, hi⁻ he¹ ba¹ lää¹. Pero hi⁻ sa⁻ lä⁻dsoo¹ dsë¹ kin⁺, hi⁻ he¹ jä¹ kyaah¹ dso⁻jwii¹. ¹⁷Hi⁻ jmeë¹ dsoo¹ dsë¹ kin⁺, cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ jmeey¹. Kyaah¹ hih⁺ kin⁺ hwëëy⁻ hi⁻sa⁻l⁻lu¹ kih¹ dsa⁻, hlëëyh¹ ma¹ lih¹ koh¹ jyoh¹ juu¹. ¹⁸Cher⁻mah¹ he⁻ ga⁻jmeë¹ miih⁻ kiyh¹, sa⁻ cha⁻ he⁻ le¹ kiyh¹ ni⁺ miih⁻, hi⁻ cher⁻mah¹ ga⁻heeh⁻ dsih¹ venen, sa⁻ hnoo¹ dsoo¹ kiyh¹. Hi⁻ mi⁻hlääy¹ dsa⁻d⁻saah¹, wa⁻ra⁻ ga⁻kyey⁻ gooy⁻ në¹ kiyh¹.

Ngaah¹ Jesús gyuu^h

(Lc. 24:50-53)

¹⁹Ma⁻ngëë¹ ma⁻hlëëh¹ Jesús lä⁻ja⁻ kyaah¹ discípulo kyaay¹, ja⁻ ga⁻ ngaayh¹ ta⁻ gyuu^h, ga⁻gyay⁻ jwoo⁻ ra⁻llu¹ kih¹ Dio. ²⁰Ja⁻ ga⁻ ga⁻nää¹ discípulo lä⁻kaa⁻ lä⁻jüh¹ kyaah¹ be¹ kih¹ Dio na⁻kay⁻ ju⁻hmëë¹ kih¹ dsa⁻. Hi⁻ ga⁻mi⁺jnää⁻ Dio la⁻ dsoo¹ juu¹ he⁻ kyey⁻, kyaah¹ lä⁻jë⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeey¹. Wa¹ la⁻ lä⁻ja⁻.

San Lucas

Ju'hmëë' kih' Jesús he' ga'sü' Luca

1 Jwëë' dsa- ga'taah' ga'sü' lä'jê- ha-
lä' ga'la' jee' kyaä' jnääh' llo'joo'.
² Ga'siü' ja' ba' lä'koo- la' juu' he'
ga'ngëë' lä'jêë- hi' ga'jêë' ha' lä' ga'la'
lä' ma' to'në'. Dsa- hi' ga'jêë' he'
ga'ngëëy' juu' kyaä' jnääh' jêéh' ma-
na'hñaay' ba' mah' kway' juu' ja'. ³ Jnä'
ka'läh' ga'koon' kwaat' kwee- lä'jê- ha-
lä' ga'la' lä' ma' to'në', he'ja- laan-
llu' siin' kwee- lä' ngoo' juu' la' kyah'
hne- dsa-jøøh' kyaan' Teófilo. ⁴ Wa'ra-
ga'heh' juu' la' lä'neh' kwee-, la' dsoo'
lä'jê- he' ma'hlëeh' dsa- hne-.

Ga'jmeeh' ángel juu' he' lä'chaa- Jwaa'

⁵ Lä' ma' laa' Herode rey kih' hwa'
Judea ja-, ma' chaa- jaa- jmi-dsa- hi- ma'
chee- Zacaría. Hi- he' ma' na'jnää' koo-
näa' jmi-dsa- hi- ma' tääyh' Abía. Hi-
mëy' Elizabet ma' laa' sa'ju- kih' Aarón
ka'läh'. ⁶ Zacaría kyaah' Elizabet ma' laa'
lluü' cha'në' Dio. Ma' mi'tey' ba' lä'jê-
mada' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Ni' miih- sa-
cha- he' ma' dsa-hlääyh'. ⁷ Pero sa' ma'
chaa- ni' jaa' chih' kyaay'. Sa' ma' kaa-
Elizabet gyuu-, hi' kwee- ba' ma' gyuh-
lä'uu'.

⁸ Ma' tääh' jmi-dsa- dsa-kyaa'
Zacaría jmeë- ta'he' neh- gwah-. Koo-
jmi' kih' jee' lä'jê- ga'tëë' Zacaría he-
jmeë- ta'he' kih' Dio. ⁹ Jêéh', ga'kooyh'
suert lä'koo- ma' tääy' jmeey-. Zacaría
ba' ga'tëë' suert ja-, he- dsa-jey-
wa'chu- neh- gwah- juuh- kih' Dsa-jøøh'
jnän'. ¹⁰ Ta'ko-jiih' ma' cheh' Zacaría
jê- wa'chu- ja-, ka'hne- ba' ma' tääh-
lä'jêë- dsa- hi- ga'kuh' jee' ja- ngiiy-
kiyh' kih' Dio. ¹¹ Lä'chah' ja- ga'lä'jnää'
jaa- ángel kyaä' Dsa-jøøh' jnän' cha'në'
Zacaría. Ángel he' ma' cheh' jwoo'

ra-lluü' kih' na'hyoo' jee' ma' jê-
jmi-dsa- wa'chu-. ¹² Peer- ga'heë' dsë'
Zacaría ma' ga'jêëy'. Ga'jwaa'yh' jwërte.
¹³ He'ja- ga'jah' ángel siiyh-:

—Ta' wa' gah' Zacaría, jêéh' ma'nuu'
ba' Dio kyah'. Kih' Elizabet, dsa-më'
kyaah' lä'chaa- jaa- gyuu- ñuuh- mah'
mi'cheeh' hnih' Jwaa'. ¹⁴ Ha- koh'
sa- lä'chaa- llu'. Hi- lä'ja- jwëë'
dsa- lä'chaa- llu' wa'ra- ga'lä'chaa'y-.
¹⁵ Jêéh', leey' jøøh' cha'në' Dio. Sa- le'
hiyh' vin ni' he' ga'jyoh' jmi' lii'. Hi-
tääy' Jmi'le' Na'jngii' kih' Dio jaa' ja' ga'
lä'chaa'y-. ¹⁶ Jmeey' dsa-jeeh- jwëë' dsa-
Israel kyaah' Dsa-jøøh' jnän', he' ba' Dio
kyaay'. ¹⁷ Hi- he' dsoo' ta' cha'në' kih'
Dsa-jøøh' jnän'. Tääy' ja' ba' jmi'le' hi'
ja' ba' be' he' ma' kye- Elía mah' hlëëyh'
dsa- juu' kih' Dio. Lä'jwë' ja- jiuh- juu'
kih' dsa- ma'kaah' kyaah' joo'. Hi- lä-
ja- lä'sii' huüdsë- kih' hi- chaa- mah'
kay' koo- nëë' ba' huüdsë- lä'koo- la'
kih' hi- lluu'. Lä'jwë' ja-, mi-lluuy' lä'jêë-
dsa-gooy' mah' heeyh- Dsa-jøøh' jnän' —
ga'jah' ángel.

¹⁸ He'ja- ga'jah' Zacaría siih- ángel:

—¿Ha- lä'ja- jmeen' dsoo' he- la'?
Jêéh', ma' gyuh- ba' jnä' hi- lä'ja- ka'läh'
dsa-më' kyaan-.

¹⁹ Mah' ga'jah' ángel siiyh-:

—Jnä' he' Gabriel, hi- na'hñaä'
cheh' cha'në' Dio. Ma' cheey' jnä' he-
ma'ya-kan' ju'hmëë' la' kyah'. ²⁰ Na' ta'
cha'në' leeh' jaa- hi- koo-. Mo'so' le'
hlëeh' lä'jiuh' lä'te' juu' la-, kih' he- sa-
ma'jmeeh' dsoo' juu' he- ma'jwëëhn'
hne-. Juu' la- lä'te' wa'ra- ga'dsëë' jmi'
kih' —ga'jah' ángel he'.

²¹ Dsa- hi- ma' tääh' jaa- Zacaría ta-
ka'hne-, ma' dsaa- dsëy'. He-la' ngoo'
ga'lä'heë' Zacaría neh- gwah- ma' laay'.
²² Lä'koo- ma' ya'hëëy' mo'so' ga'la' ma'
hlëëyh' kyaah' dsa-. Ga'lä'liih' dsa-, he-
ga'jêë' Zacaría miih- he- ga'mi-jnäa- Dio
kiyh' neh- gwah-. Hi- ga'løoy' jmeey' lii'
kyaah' gooy- ba'. Lä' ga'jäy' ja' ba' kaa'y-.

²³ Ma la⁺ ma⁻ dsëé¹ jmií⁺ he⁻ ma⁺ jmeey⁺ ta⁺ he¹ neh⁺ gwah⁺ ja⁻, ngaayh⁺ cha⁺ neh⁺ kiyh¹. ²⁴ Miih⁺ jmií⁺ ja⁻ ba⁺, ma⁺ ga⁻ hlääh⁻ Elizabet mëy⁺. Mah⁺ ga⁻ jäy⁺ cha⁺ neh⁺ hñaa⁺ sih⁻, ma⁺ jmeey⁺ huú⁺ dsë⁻: ²⁵ “He⁻ ba⁺ che⁻ llu⁺ dsë⁻ Dio he⁻ ga⁻ jmeey⁺ lä⁻ la⁻ kin⁺ mah⁺ mo⁺ so⁺ mi⁻ kwah⁺ dsa⁻ jnä⁺.”

Ga⁻ jmeeh⁺ ángel juu⁺ he⁻ lä⁻ chaa⁻ Jesús

²⁶ Ma⁺ ga⁻hya⁻ jñee⁺ sih⁻, ga⁻ chee⁺ Dio ángel Gabriel he⁺ ta⁺ jee⁺ jwií⁻ Nazaret he⁻ nøø⁺ hwa⁺ Galilea. ²⁷ Ga⁻ cheey⁺ kih⁺ jaa⁻ chih⁻ mé⁺ hi⁻ sa⁺ ga⁺ ma⁻ jëé⁻ dsa⁻ nuuh⁻. Hi⁻ he⁺ ma⁺ chee⁻ María. Ma⁺ laay⁺ hmooh⁺ kyaah⁺ José, jaa⁻ dsa⁻ nuuh⁻ hi⁻ ma⁺ laa⁺ sa⁺ ju⁻ kih⁺ David. ²⁸ Ma⁺ ga⁻ he⁺ ángel jee⁺ ma⁺ gayay⁺ ja⁻, ga⁻ jäyh⁺:
—Jmeen⁺ Dio kyaah⁺, hne⁻ hi⁻ na⁻ jää⁻ kyaa⁺ Dio. Dio kyaah⁺ hne⁻ hi⁻ na⁻ jää⁻ jee⁺ kih⁺ lä⁻ jëé⁻ dsa⁻ mé⁺.

²⁹ Pero ma⁺ ga⁻ nuu⁺ María he⁻ ga⁻ h⁻ lëéh⁺ ángel he⁺, ga⁻ hee⁺ ba⁺ dsëy⁺. Ma⁺ jmeey⁺ huú⁺ dsë⁻, hee⁻ na⁻ hnøø⁺ jäh⁺ he⁻ ma⁻ hlëéh⁺ ángel lä⁻ na⁻. ³⁰ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁺ ángel siiyh⁺:

—Ta⁺ wa⁺ gah⁺, María. Ma⁻ hñah⁻ koo⁻ he⁻ llu⁺ he⁻ ma⁻ kwa⁺ Dio. ³¹ Na⁺ kaah⁺ jaa⁻ gyuu⁻ nuuh⁻ hi⁻ lä⁻ chaa⁻ kyaah⁺ hi⁻ mi⁻ cheeh⁺ Jesús. ³² Hi⁻ he⁺ lee⁺ jøøh⁺. Jäh⁺ dsa⁻ kiyh⁺, laay⁺ Joø⁺ hi⁻ gya⁺ gyuu⁺ jmi⁻ gyuu⁻. Hi⁻ Dio laay⁺ he⁻ leey⁺ rey la⁻ David dsa⁻ ma⁻ gyuh⁺ kyaay⁺. ³³ Hñii⁺ bih⁺ gyay⁺ jmeey⁺ hih⁺ tää⁺ kih⁺ lä⁻ jëé⁻ dsa⁻ Israel. Sa⁺ laa⁺ jih⁺ koh⁺ he⁻ jmeey⁺ hih⁺ — ga⁻ jäh⁺ ángel.

³⁴ Ja⁻ ga⁻ jäh⁺ María siih⁺ ángel he⁺:
—¿Ha⁻ lä⁻ le⁺ he⁻ la⁻, jëéh⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻ jëé⁻ dsa⁻ nuuh⁻?

³⁵ Mah⁺ ga⁻ jeeh⁻ ángel juu⁺ kiyh⁺:
—Jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii⁺ jä⁺ né⁺ kyaah⁺. Hi⁻ lä⁻ ja⁻ be⁺ kih⁺ hi⁻ gya⁺ gyuu⁺, jä⁺ né⁺ kyaah⁺ mah⁺ lää⁺ hne⁻ kyaah⁺ hih⁺ kiyh⁺. He⁻ ja⁻ ba⁺ na⁻, gyuu⁻ hi⁻ lä⁻ chaa⁻ kyaah⁺ leey⁺ na⁻ jngëé⁺ go⁻ te⁻ hi⁻ tëéh⁺ dsih⁺ Joø⁺ Dio. ³⁶ Lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh⁺ Elizabet hi⁻ te⁻ ju⁻

kyaah⁺ kyaah⁺, ga⁻ hlääyh⁻, ma⁻ ke⁺ ma⁻ gyuyh⁻. Hi⁻ ma⁺ jäh⁺ dsa⁻ kih⁺ hi⁻ sa⁺ kaa⁺ gyuu⁻, ma⁻hya⁻ jñee⁺ sih⁻ dsaayh⁺. ³⁷ Jëéh⁺, ni⁻ koo⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ jwëéh⁻ kih⁺ Dio —ga⁻ jäh⁺ ángel.

³⁸ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁺ María:

—Hi⁻ jnä⁺ la⁻ hi⁻ nuuh⁺ kih⁺ Dsa⁻ jøøh⁺ jnän⁻. Wa⁺ jmeey⁺ kin⁺ lä⁻ koo⁻ ma⁻ jäh⁺ na⁻.

Ja⁻ ga⁻ ngaah⁺ ángel kih⁺.

Nee⁺ María na⁻ jëéy⁻ Elizabet

³⁹ Jmií⁺ ja⁻, ga⁻ he⁺ María jwë⁺ ngoo⁺ ko⁻ chih⁺ ta⁺ koo⁻ jee⁺ jwií⁻ he⁻ hla⁻ jee⁺ moh⁺ he⁻ na⁻ hee⁺ hwa⁺ Judea. ⁴⁰ Ma⁺ ga⁻ llooy⁺, ga⁻ hey⁺ cha⁺ neh⁺ kih⁺ Zacaría mah⁺ ga⁻ jmeey⁺ Dio kih⁺ Elizabet. ⁴¹ Lä⁻ koo⁻ ma⁺ ga⁻ nuu⁺ Elizabethe⁻ ga⁻ jmeey⁺ María Dio kiyh⁺, koo⁻ ba⁺ ga⁻ jeh⁺ gyuu⁻. Lä⁻ chah⁺ ja⁻, ja⁺ Jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii⁺ né⁺ kih⁺ Elizabet. ⁴² Mah⁺ ga⁻ h⁻ lëéyh⁺ ki⁻ gaa⁻, ga⁻ jäyh⁺:

—Na⁻ jää⁻ laa⁺ hne⁻ jee⁺ kih⁺ lä⁻ jëé⁻ dsa⁻ mé⁺. Hi⁻ na⁻ jää⁻ laa⁺ gyuu⁻ hi⁻ kyaah⁺. ⁴³ ¿Hi⁻ laa⁺ jnä⁺ mah⁺ jä⁺ choo⁺ Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺ ya⁻ jëé⁻ jnä⁺? ⁴⁴ Jëéh⁺, lä⁻ chah⁺ ba⁺ ma⁺ ga⁻ nuun⁺ ma⁻ jmeeh⁺ Dio kin⁺, ma⁻ jeh⁺ gyuu⁻ kyaan⁺ hi⁻ kyaan⁺ la⁻, kih⁺ he⁻ chaay⁺ llu⁺. ⁴⁵ Llu⁺ la⁺ kyaah⁺ hne⁻, jëéh⁺ ga⁻ jmeeh⁺ dsoo⁺ lä⁻ te⁻ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jäh⁺ Dio jmeey⁺ kyaah⁺ hne⁻.

Ga⁻ hä⁺ María kway⁺ ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio

⁴⁶ Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ María:

Lä⁻ kaa⁻ tuh⁻ dsën⁺ jmeen⁺ juuh⁻ kih⁺ Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺.

⁴⁷ Peer⁺ chaan⁻ llu⁺ kyaah⁺ Dio hi⁻ lää⁻ jnä⁺.

⁴⁸ Jëéh⁺, ga⁻ jëé⁺ bih⁺ kih⁺ jaa⁻ hi⁻ hwaä⁺ hi⁻ mi⁻ teh⁺ kiyh⁺.

Na⁺ ta⁺ cha⁺ né⁺, lä⁻ jëé⁻ dsa⁻ jäh⁺ llu⁺ la⁺ kin⁺.

⁴⁹ Jëéh⁺ cha⁻ miih⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻ ga⁻ jmeey⁺ kin⁺ hi⁻ cha⁻ ga⁻ lä⁻ jëé⁻ be⁺ kih⁺.

Na jngëe' go-te' ba' laay'.

⁵⁰ Lã-nih' dsëy' kih' lä-jëë' hi- gayh', kih' hi- chaa'-na', hi- lä-ja- kih' lä-jëë' hi-na' ga'ya-naä' ta' cha'në'.

⁵¹ Ga-mi-jnäay- be' he- lla-dsëë' kih' lä-jë'.

Ga-jmeey' ta' koo' huudse- kih' hi-jmäã- hñii' kaah'.

⁵² Ga-hëey' kih' hi- cha- be' kih' jmi-gyuu' la- jee' ma-täayh' jmeey' hih'. Høø' hi- he', ga-llaay' lä-jëë' hi- hwaä' ba'.

⁵³ Lä-jëë' hi- sa- cha- he- kuh', ga-k-wëeyh' lä-jë- he- jmeë' bi' kiyh'.

Kih' hi- cha- kuu' ga-hëey' kih' ta-jmah'.

⁵⁴ Ga-kway' be' kih' dsa- Israel hi-nuuh' kih'.

Ma-ra' he- ga-lã-nih' dsëy',

⁵⁵ lä-koo- ga-bäayh- hñiiy' kih' lä-jëë'-dsa- ma-gyuh- jnän',

he- ga-løø' kih' Abraham kyaah' lä-jëë'-sa'ju- kiyh' lä-jiih' joh' jmi' cha-, ga-jäh' María.

⁵⁶ Jee' ja- ga-jä' María kyaah' Elizabet koo- uu- sih-. Ja-ga- ngaayh' ta- kiyh'.

Ga-lã'chaa' Jwaa'

⁵⁷ Ma' ga-dsëë' jmi' he- lä'chaa- gyuu- kyaä' Elizabet, ga-lã'chaa' jaa- gyuu- nuuh- kiyh'. ⁵⁸ Lä-jëë' hi- ma' tääh' jäh' kiyh' hi- lä'kye- hi- te-ju- kyaayh' ga-nuuy' ha- lä- koh' sa- juh' gaa- he- ga-jmeë' Dio kih' Elizabet. He- ja- ga-lã-jëë' ba' dsa- he' ga-lã'chaa' llu' kyaayh'. ⁵⁹ Lä-koo- ga-hya- ba' jnaä' jmi', ya-naä' dsa- mah' ga-tuy' jmi-ngo' kih' gyuu- lä-koo- tëë' jmeë' dsa- judiu kih' gyuu- nuuh- kyaä'. Ma' hnøø' dsa- ma' mi-cheey- Zacaría lä'cheë- jmiiy-.

⁶⁰ —Sa- lä'cheey- lä-na-. Jwaa' ba' lä'cheey- —ga-jäh' chooy'.

⁶¹ Mah' ga-jäh' dsa- siyh':

—¿He-la' mi'cheh' hñih' Jwaa'? Ni- jaa- hi- te-ju- kih' kyaayh', sa- chaa- hi- cheë- lä-na-.

⁶² He-ja- ga-jmeë' dsa- lii- kyaah' jmi-iy- ha- lä- ma' hnøøy' mi-cheey- gyuu-.

⁶³ He-ja- ga-ngii' jmi- gyuu- koo- jwi- hma-, jee' ga-siiy' lä-la-: “Jwaa' ba' lä'cheey-.” Peer- ga-lã-dsaa- dsë' lä-jëë'-dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-.

⁶⁴ Lä'chah' ja- ga-løø' hlëeh- Zacaría ka-läh', ga-k-way' ti'hmaah' kih' Dio. ⁶⁵ Lä-jëë' dsa- hi- ma' tääh' koo' kiyh' ga-lã-goo' dsë'. Hi- lä'kaa- jwi- he- tääh' jee' moh' he- na-heë' hwa' Judea, ga-lã-nuuh' ha- lä- ga-la'. ⁶⁶ Ga-lã-jëë' dsa- hi- ga-nuu' juu' ja-, ma' kyey- huudse-, ma' laay':

—¿Hii' ba' lee' gyuu- na? Jëeh', Dio cheh' kyaayh'.

Su- kih' Zacaría

⁶⁷ Jmi-llë' Na-jngii' ja' né' kih' Zacaría, he-ja- na- ga-hyoyh' juu' he- ngëey' jnän', ga-jäyh':

⁶⁸ He- ba' che- lluu' Dsa-jøøh' jnän', hi- laa' Dio kyaä' jnääh' dsa- Israel, jëeh', ma-jay- mah' lääy' dsa- kyaay'.

⁶⁹ Ga-kwaay' jaa- hi- cha- be' kih' mah' lääy' jne'.

Ga-hñaay' jaa- kih' jee' lä-jëë'-sa'ju- kih' David hi- ma' jmeë' ta-he' kiyh'.

⁷⁰ Ga-jmeë' Dio ja-ba- lä-koh' ga-jäyh' lä- ma' to-në' ta-la- kih' dsa- hi- na-jngëë' kyaay' hi- ga-ngëë' juu' kiyh' llo'joo'.

⁷¹ Ga-jäyh', lääy' jne' kih' lä-jëë' hi- na-høøh' jnän'.

Hi- lä-ja- lääy' jne' kih' lä-jëë' hi- sa- hnää' jne'.

⁷² Lä-nih' dsëy' kih' dsa- ma-gyuh- jnän' hi- ma' chaa- llo'joo'.

Ma-ra' he- mi-te' bih' hmooh' na-jngii' he- ga-jmeey' ja-.

⁷³ Mi-tey' hmooh' he- ga-täay- hñiiy' jmeey' kyaah' Abraham dsa- ma-gyuh- jnän' mah' lee' jne' kwaat' kih' Dio.

⁷⁴ Hi- he' lää' jne' kih' lä-jëë' hi- na-høøh' jnän',

mah' sa' hii' goo' jnan' ni' miih' jee' hnäähn' Dio.

⁷⁵ Lã'ja' dsa'tooh' jne' na'jngëen' hi' lluu' jne' cha'nëy' lã'jiih' jmi' chaa' jne'.

⁷⁶ Hne' gyuu' kyaan', lloo' koo' jmi' jah' dsa' kyah' laah' jaa' hi' ngëe' juu' kih' Dio.

Jëeh', hne' goh' ta' cha'në' kih' Dsa'jõøh' jnan' mah' mi' lluu' jwë' kiyh'.

⁷⁷ Lã'ja' lã'ne' dsa'gooh' ha' lã' jee' lääy' kih' dso'kye', jëeh' Dio koo' dsë' kiyh'.

⁷⁸ Jëeh', lã'jnã' ba' he' lã'nih' dsë' Dio kyaah' jne'.

He' jmeey' jee' jnan', la' lã'koh' jmëe' kih' hyoo' he' choo' në' jnan' lã' ga'të' gyuu'.

⁷⁹ Chooy' wa'je' kih' hi' tääh' jee' na'hoø' jee' hii' goo' juuy'.

Lã'ja' mi'jnääy' ha' lã' jee' hii' ti' jnan', ga'jah' Zacaría.

⁸⁰ Ga'løø' dsa'kwaã' gyuu', lã'ja' ka'lãh' huud'së' llu' kih' ma' dsa'kwaã' kyaayh'. Ma' ga'kwaay', ngooy' ta' hwa' ki' jee' sa' kwa' ni' miih', lã'jiih' ga'lloo' jmi' he' ga'mi'jnääy' hñi' kih' dsa' Israel.

Ga'lã'chaa' Jesús

(Mt. 1:18-25)

2 Ji'ne' ja', ga'jmeey' Augusto rey to'në' mada' lla'lee' lã'jëe' dsa' je', lã'kaa' jee' ma' jmeey' hih'. ² He' ja' la' to'në' je' he' ga'chooyh' kih' dsa', lã'koo' ma' laa' Cirenio llë'moh' hwa' Siria. ³ He' ja' ga'lã'jëe' ba' dsa' ga'näy' ta' jwi' jee' tëy' lla'leey' je'.

⁴ He' ja' ya'hëe' José jee' jwi' Nazaret he' nøø' hwa' Galilea ngooy' ta' hwa' Judea jee' jwi' kih' David he' chee' Belén. Jëeh', José ma' laa' sa'ju' kih' David. ⁵ Nëey' ga'lla'leey' hñi' je' kò'jõh' kyaah' María hi' kyaah' ma' laay' hmooh' jee' gooy'. Hi' María he' ma' kyaay' gyuu'. ⁶ Ta'kò'jiih' ma'

tääh' jee' jwi' ja', ga'dsëe' jmi' lã'chaa' gyuu' kyaã' María. ⁷ Jee' jwi' ja' ga'lã'chaa' gyuu' nuuh' to'në' kyaay'. Ma' ga'bääh' gyuu' wa'si'ih'. Ga'kyaay' neh' na'moo' jee' ma' kuh' jah', kih' he' sa' ma' joo' cha'neh' jee' tääh' dsa'.

Ga'lã'jnää' ángele kih' dsa' hi' ma' häã' jah'

⁸ Koo' jee' jwi' ja', ma' tääh' dsa' hi' ma' häã' jah' kyaã' ta'la' hwë'. ⁹ Ni' sa' ga'lã'liih' gyih', ga'lã'jnää' kiyh' jaa' ángel kyaã' Dsa'jõøh' jnan'. Ga'lã'jnää' jëe' nih' wa'je' kih' Dio lã'ku' lã'ji' kiyh'. Peer' ga'jwaah' dsa' he'. ¹⁰ Pero ángel ga'jah' siiyh':

—Ta' wa' gah' hnäh'. Jëeh', ma'jan' kyen' juu' he' jmeey' jëe' jwërte dsë' lã'jëe' dsa'. ¹¹ Na' ma'lã'chaa' kyah' hnäh' jee' jwi' kih' David jaa' hi' läã' hnäh'. Hi' he' he' Cristo, Dsa'jõøh' jnan'. ¹² Lã'la' jmeey' li' kyah' hnäh' kih' gyuu' he'. Na'bääh' wa'si'ih' na'kyaay' neh' na'moo' jee' kuh' jah' —ga'jah' ángel.

¹³ Lã'chah' ja' ga'lã'jnää' koo' kih' ángel he', jwëe' ga'ángle hi' chaa' gyuu' hi' ma' häã' kih' Dio, ma' jäh':

¹⁴ He' ba' che' jõh'gaa' Dio hi' gya' gyuu'!

Wa' hii' ti' kih' dsa' jmi' gyuu' hi' jmeey' lã' hnøø' Dio.

¹⁵ Lã'koo' ma' ga'nää' lã'jëe' ángele he' gyuu', dsa' hi' ma' häã' jah' kyaã' he' ga'jäh' siiyh' dsa' kyaayh':

—Ma' jne' ja' ta' Belén, ma'jëe' jne' koo' ha' lã' ma'la', lã'koh' juu' he' ma'nuu' jne' kih' Dsa'jõøh' jnan'.

¹⁶ He' ja' ga'näy' kò'chih', ga'jnääy' María kyaah' José. Jee' ja' ga'jëey' na'kyaã' gyuu' neh' na'moo' jee' ma' kuh' jah'. ¹⁷ Lã'koo' ma' ga'jëey' gyuu', ga'taayh' jmeeyh' juu' ha' lã' ga'jah' ángel kih' gyuu'. ¹⁸ Peer' ga'lã'dsaa' dsë' lã'jëe' dsa' hi' ga'nuu' juu' kih' hi' ma' häã' jah' kyaã' he'. ¹⁹ Pero María

ngoo¹ ba' dsooh[~] dsëy¹ hi⁺ kyey⁻ huu¹ d-
 së⁻ kih¹ lä⁺jë⁺ he⁻ ga⁺nuuy¹ ja⁻. ²⁰Dsa⁻
 hi⁻ ma' hää[~] jah¹ he⁻ ga⁺näay[~] jmeey⁻
 juuh¹ kih¹ Dio, hi⁺ ma⁻lä⁺häy⁺ kiyh¹, kih¹
 lä⁺jë⁺ he⁻ ga⁺nuuy¹ hi⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ ga⁺jëy¹.
 Jëeh¹, ma⁻ra⁺ he⁻ ga⁺la⁺ ba⁺ lä⁺ko^o-te¹ he⁻
 ga⁺jäh¹ ángel siiyh⁺.

**Ga⁺jääy¹ Jesús jee¹ ma¹
 chih¹ gwah⁺ juuh⁺**

²¹Ma' ga⁺të¹ jnaa¹ jmií, ga⁺tuy¹ jmi⁻n-
 go¹ kih¹ gyuu⁺ mah¹ ga⁺mi⁻cheey¹ Jesús,
 ja⁻ba⁺ jmií he⁻ ga⁺jäh¹ ángel lä⁺cheey¹,
 jää¹ ja⁺ ga⁺lä⁺dsaah¹ María.

²²Ma' ga⁺dsëé¹ jmií he⁻ ga⁺mi⁻llu^u¹
 cho¹jmiiy¹ hñiiy¹ lä⁺hih⁺ kih¹ ley kih¹
 Moisé, ga⁺jääy¹ gyuu⁻ ta⁺ Jerusalén mah¹
 taayh⁺ goo⁻ Dio. ²³(Ga⁺jmeey¹ lä⁺ja⁻,
 jëeh¹ né¹ ley kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän⁺ jäh¹
 lä⁺la⁻: "Lä⁺jëé⁺ gyuu⁻ ñuu^h-hi⁻ to⁻né⁺
 la⁺ kwaat⁺ lä⁺kyaa¹ Dio ba¹." ²⁴He⁻ja⁻
 na⁺näay¹ na⁺jmeey¹ lä⁺ko^o-lle¹ ley kih¹
 Dio he⁻ jäh¹: kwaah¹ ko^o-gyaah¹ cha⁺bë⁻
 o ko^o-gyaah¹ cha⁺juu⁻.

²⁵Ji⁻ñe⁻ ja⁻, ma⁺ gya¹ jwii¹ Jerusalén
 jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ chee⁻ Simeón. Dsa⁻
 he¹ ma⁺ laa¹ jaa⁻ hi⁻ lluu¹, ma⁺ hnaayh⁻
 Dio, ma⁺ kyey⁻ o⁻jøh⁺ dsë⁻ lloo⁻ ko^o-
 jmií lää¹ dsa⁻ Israel. Hi⁺ ma⁺ kyaayh¹
 Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹. ²⁶Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹
 ga⁺mi⁻jnää⁺ kiyh¹ he⁻ sa⁺ juuy¹ ta⁺ko⁻jiih¹
 sa⁻ ma⁺jëy¹ hi⁻ na⁻hñaa¹ kyaa¹ Dio.

²⁷Ga⁻jøø¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ kih¹ Simeón
 he⁻ ngooy¹ ta⁺ jee¹ chih¹ gwah⁺. Ja⁻ba⁺
 hor⁻ ja⁻ ga⁺lloo¹ cho¹jmií Jesús na⁺jääy¹
 gyuu⁻ kyaay¹ gwah⁺ mah¹ le¹ kiyh¹
 lä⁺ko^o-tëé¹ dsa⁻ jmeé⁺ lä⁺ko^o-jäh¹ ley.

²⁸Jee¹ ja⁻ ga⁺ee¹ Simeón he⁻ gyuu⁻, mah¹
 ga⁺kway¹ ti⁺hmaah¹ kih¹ Dio, ga⁺jäyh¹:

²⁹Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, na⁺ ma⁻dsëé¹ jmií ki⁻
 jnä¹ hi⁻ jmeé⁺ ta⁺he¹ kyah¹ ya⁺hëen¹
 jmi⁻gyuu⁺ la⁻, lä⁺ko^o-ga⁺chiih¹ jnä¹.

³⁰Jëeh¹, ma⁻tëen¹ ma⁻jëen⁺ hi⁻
 ma⁻cheeh¹ mah¹ lääy¹ dsa⁻.

³¹Hi⁻ he¹ ga⁺mi⁻lluuh¹ to⁻lo⁺ né¹
 ga⁺lä⁺jëé⁺ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ hwa¹ la⁻.

³²Laay¹ lä⁺ko^o-wa⁺je⁻ he⁻ lä⁺jnä¹ kih¹ hi⁻
 sa⁻ laa¹ judiu.

Hi⁺ kih¹ wa⁺je⁻ ja⁻ jä¹ jøøh¹ dsa⁻ Israel hi⁻
 laa¹ kyaah¹, ga⁺jäh¹ Simeón.

³³Peer⁻ ga⁺lä⁺dsaa⁻ dsë¹ José kyaah¹
 María ma⁺ ga⁺nuuy¹ lä⁺jë⁺ he⁻ ma⁺ hlëeh⁺
 Simeón kih¹ gyuu⁻. ³⁴Mah¹ ga⁺mi⁻jää¹
 Simeón cho¹jmií gyuu⁻, ga⁺jäyh¹ siiyh⁺
 María:

—Jëé⁻ da¹, gyuu⁻ la⁻ ma⁻na⁻hñaa¹
 jmeey¹ tëh¹ jwëé¹ dsa⁻ Israel, hi⁻ lä⁻
 ja⁻ jmeey¹ dsa⁻jëeh[~] jwëé¹ ka⁺läh¹. Ma⁻
 na⁻hñaa¹ jmeey¹ lii¹ laay¹ kyaah¹ Dio,
 pero sa⁻ lä⁺hnää¹ dsih¹. ³⁵Hi⁺ kyah¹
 le¹ lä⁺køh¹ he⁻ dsa⁻hiih¹ ñe⁺tuuh¹ neh⁺
 tuh¹hoh¹. Hi⁺ mi⁻jnääy⁺ ha⁻ lä⁺la⁺ huu¹ d-
 së⁻ kih¹ jwëé¹ dsa⁻ —ga⁺jäh¹ Simeón.

³⁶Ja⁻ba⁺ jee¹ ja⁻ ma⁺ hää¹ ka⁺läh¹
 jaa⁻ dsa⁻më¹ hi⁻ ma⁺ chee⁻ Ana jo⁻mii⁻
 Fanuel. Dsa⁻më¹ he¹ ma⁺ ngëé[~] juu¹ kih¹
 Dio. Ma⁺ laay¹ sa⁺ju⁻ kih¹ Aser joo¹ Jacob.
 Ma⁻gyuh⁻ jwërte¹ dsa⁻më¹ he¹. Gyii¹ ji⁻ñe⁻
 ba⁺ ga⁺gyay¹ kyaah¹ dsa⁻ñuu^h kyaay¹.

³⁷Ma⁻hya⁻ to⁻lo⁻gya¹ na⁻dsë⁻ gyii¹ gya¹
 kyë¹ ji⁻ñe⁻ he⁻ ga⁺jäy¹ hnëéy¹. Sa⁺ ma⁺
 dsa⁻hlääyh⁺ ma⁺ dsooy¹ jee¹ chih¹ gwah⁺,
 lä⁺jmií¹ lä⁺hwë¹ ma⁺ hnaayh⁻ Dio. Joh¹
 jiih[~] sa⁻ ga⁺tuy¹ kuh¹hiyh[~] ma⁺ chuuy¹
 kyaah¹ Dio. ³⁸Ja⁻ba⁺ hor⁻ ja⁻ ja⁻ dsa⁻më¹
 he¹ chuh⁺ kih¹ cho¹jmií gyuu⁻, mah¹
 ga⁻løøy¹ kway⁺ ti⁺hmaah¹ kih¹ Dio. Hi⁺
 ma⁺ hlëéyh⁺ kih¹ gyuu⁺ Jesús, cha⁺né¹
 lä⁺jëé⁺ hi⁻ ma⁺ tääh¹ jøø¹ lih¹ ba⁺ lää¹ Dio
 dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ Jerusalén.

³⁹Ma⁻la⁺ ma⁻mi⁻tëh¹ cho¹jmií gyuu⁻
 lä⁺køh¹ lle¹ ley kih¹ Dio, ga⁺näay¹ ta⁺ jwii⁻
 Nazaret he⁻ nøø¹ hwa¹ Galilea. ⁴⁰Koo⁻
 jmií ko^o-jmií ma⁺ dsa⁻kwaä⁺ gyuu⁻, hi⁺
 cha⁻ga⁺miih⁺ be¹ ma⁺ dsa⁻lä⁺cha⁻ kiyh¹,
 hi⁺ lä⁺ja⁻ huu¹ dsë⁻ llu¹ kiyh¹ ma⁺ dsa⁻k-
 waa⁺ kyaayh¹. Ha⁻ køh¹ sa⁺ ga⁺mi⁻jää¹
 Dio gyuu⁻ kyaa¹.

Lä⁺ mäh⁺ Jesús ga⁺ jā⁺ jee⁺
kih⁺ ta⁺ jwoh⁺ kyaa⁺ ley

41 Ga⁺ lä⁺ jē⁺ jī⁻ nē⁻ ba⁺ ma⁺ dsoo⁻
cho⁺ jmiī⁻ Jesús ta⁺ Jerusalén ma⁺ tē⁻
jmiī⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh⁺.
42 Ma⁺ ga⁺hya⁻ Jesús gya⁺ to⁺ jī⁻ nē⁻,
ga⁺ nääy⁺ ka⁺ läh⁺ jmiī⁻ lä⁺ koo⁻ tēē⁺ dsa⁻
jmeē⁺. 43 Ma⁺ la⁻ ma⁻ goh⁻ jmiī⁻ ga⁺ nää⁺
cho⁺ jmiiy⁻ ta⁺ kih⁺, ni⁺ sa⁺ liih⁻ gyih⁺
ga⁺ jā⁺ Jesús jwiī⁻ Jerusalén. 44 Ma⁺
jmeey⁺ hu⁺ dsē⁻, häā⁺ Jesús jee⁺ kih⁺
dsa⁻ hi⁻ ga⁺ nää⁺ cha⁺ jwē⁺ ja⁻. Lä⁺ taa⁺
jmiī⁻ ga⁺ taayh⁻ jwē⁺, ja⁻ ga⁺ ga⁺ hnaayh⁻
jee⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ chaa⁺ kyayy⁺, hi⁻ lä⁺ ja⁻
jee⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ kyuyy⁺ ka⁺ läh⁺. 45 Ma⁺
sa⁺ ga⁺ jnääh⁺, ga⁺ këyh⁺ ka⁺ läh⁺ ta⁺
Jerusalén na⁺ hnääh⁻.

46 Ga⁺ tē⁺ hnē⁻ jmiī⁻, ja⁻ ga⁺ ga⁺ jnääh⁺
Jesús jee⁺ chih⁺ gwah⁻ na⁻ gyay⁺ jee⁺ kih⁺
ta⁺ jwoh⁺ kyaa⁺ ley, ma⁺ nuuy⁻ ha⁻ lä⁺
hlēeh⁺ dsa⁻ he⁻ hi⁻ Jesús ma⁺ ngii⁺ juu⁺
kiyh⁺ ka⁺ läh⁺. 47 Lä⁺ jēē⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺
nuu⁻ kiyh⁺ ma⁺ dsaa⁻ dsēy⁺ ha⁻ koo⁻ sa⁺
ma⁺ kyuu⁺ Jesús hi⁻ lä⁺ ja⁻ kih⁺ juu⁺ he⁻
ma⁺ jeeyh⁻ ja⁻. 48 Ma⁺ ga⁺ jēē⁺ cho⁺ jmi-
iy⁻, ga⁺ lä⁺ dsaa⁻ dsēy⁺, mah⁺ ga⁺ jāh⁺ María
siyh⁺:

—Gyuu⁺ kyaan⁺, ¿he⁻ la⁻ ma⁻ jmeeh⁻ lä⁻-
na⁻ kyaa⁺ jnääh⁺? Ha⁻ koh⁺ sa⁺ lle⁻ dsēn⁻
kyaah⁺ Täā⁺ kyaah⁺ jee⁺ ga⁺ nøø⁻ jnääh⁺
hnääh⁺ jnääh⁺ hne⁻.

49 He⁻ ja⁻ ga⁺ jeeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺:

—¿He⁻ la⁻ ga⁺ nää⁺ hnäh⁺ hnaah⁺ jnä⁺?
¿Che⁻ sa⁺ neh⁻ hnäh⁺ he⁻ ga⁺ tēēn⁻ mi⁻ ten⁻
kin⁺ kyaah⁺ Täā⁺ kyaan⁺?

50 Pero sa⁺ ga⁺ lä⁺ ngēē⁺ cho⁺ jmiiy⁻ he⁻
ga⁺ hlēeyh⁻ lä⁺ ja⁻. 51 Ja⁻ ga⁺ ya⁺ hēēy⁺ mah⁺
ga⁺ nääy⁺ ko⁻ jøh⁻ kyayy⁺ ta⁺ Nazaret.
Jee⁺ ja⁻ ga⁺ mi⁻ tēy⁺ ga⁺ lä⁺ jēē⁺ ba⁺ he⁻
ma⁺ jāh⁺ cho⁺ jmiiy⁻. Hi⁻ María ngoo⁻
ba⁺ dsooh⁻ dsēy⁺ lä⁺ jēē⁺ juu⁺ he⁻ ga⁺ nu-
uy⁺. 52 Hi⁻ Jesús koo⁻ jmiī⁻ koo⁻ jmiī⁻
dsa⁻ lä⁺ jøøh⁻ gyih⁺. Lä⁺ ja⁻ cha⁺ ga⁺ miih⁻
dsa⁻ lä⁺ kyuyy⁺ koo⁻ hä⁻ koo⁻ hä⁻. Ma⁺

tih⁻ dsē⁺ Dio lä⁺ jēē⁺ he⁻ ma⁺ jmeey⁺, hi⁻
lä⁺ kyē⁻ dsa⁻ ka⁺ läh⁺ ma⁺ tih⁻ dsē⁺.

Ga⁺ løø⁻ Jwaa⁺ kwa⁺ juu⁺

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

3 Ma⁺hya⁻ gya⁺ hña⁺ jī⁻ nē⁻ laa⁺ Tiberio
rey to⁻ nē⁻. Jī⁻ nē⁻ ja⁻ ma⁺ laa⁺ Pon-
cio Pilato lle⁻ moh⁺ hwa⁺ Judea. Herode
ma⁺ laa⁺ ta⁺ hwa⁺ Galilea, Felipe øøyh⁻
ma⁺ laa⁺ ta⁺ hwa⁺ Iturea kyaah⁺ hwa⁺ Tra-
conite. Lisania ma⁺ laa⁺ ta⁺ hwa⁺ Abilinia.
2 Ja⁻ ba⁺ jī⁻ nē⁻ ja⁻, Aná kyaah⁺ Caifá ma⁺
laa⁺ jmi⁻ dsa⁻ kaah⁺. Lä⁺ ma⁺ ja⁻ ga⁺ hlēeh⁻
Dio kyaah⁺ Jwaa⁺ joo⁺ Zacaría lä⁺ koo⁻
ma⁺ gyay⁺ hwa⁺ kii⁻ jee⁺ sa⁺ kwa⁺ ni⁺ mi-
ih⁻. 3 He⁻ ja⁻ ma⁺ dsooy⁻ lä⁺ kaa⁻ jee⁺ la⁻
cha⁺ hoo⁻ jmiī⁻ Jordán ma⁺ dsa⁻ kway⁺ juu⁺
he⁻ saa⁺ dsa⁻ jmiī⁻ hi⁻ ga⁺ hlēeyh⁻ dsa⁻
mah⁺ wa⁺ dsa⁻ jeeyh⁻ kyaah⁺ Dio mah⁺
koo⁻ Dio dsē⁺ kih⁺ dso⁻ kyē⁻ kiyh⁺. 4 Lä⁺ ja⁻
ga⁺ lä⁺ te⁺ lä⁺ koo⁻ na⁻ sii⁻ juu⁺ he⁻ ga⁺ hlēeh⁻
Isaía hi⁻ ga⁺ ngēē⁺ juu⁺ kih⁺ Dio llo⁻ joo⁻,
ga⁺ jāyh⁻:

Kii⁻ nuuh⁺ koo⁻ lle⁺ he⁻ hlēeh⁺ hwa⁺ kii⁻
jee⁺ sa⁺ kwa⁺ ni⁺ miih⁻:

“Mi⁻ llu⁻ hnäh⁺ jwē⁺ kih⁺ Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻,
mi⁻ lluu⁻ hnäh⁺ hñaah⁺ mah⁺ heeh⁺ hnih⁺
wa⁺ ra⁻ ga⁺ tē⁺ jee⁺ jāy⁻.”

5 Lä⁺ kaa⁻ jee⁺ la⁻ cha⁺ gwaa⁻ hnøø⁻ kah⁻
gwaah⁺,

hnøø⁻ lii⁻ koo⁻ mēē⁻ moh⁺ jee⁺ la⁻ cha⁺ si⁻.
Jwē⁺ jlu⁻ gyeh⁻ hnøø⁻ lii⁻ ko⁻ dsoo⁻.

Jwē⁺ he⁻ la⁻ ta⁺ juh⁻, hnøø⁻ lii⁻ koo⁻ mēē⁻
ba⁺.

6 Ma⁺ ja⁻ ga⁺ jēē⁺ lä⁺ jēē⁺ dsa⁻, ha⁻ lä⁺ läā⁺
Dio jne⁻ ta⁺ la⁻ kih⁺ hi⁻ jā⁻”, ga⁺ jāh⁺
Isaía.

7 He⁻ ja⁻ lä⁺ la⁻ ga⁺ jāh⁺ Jwaa⁺ siih⁻
ga⁺ lä⁺ jēē⁺ hi⁻ na⁻ nää⁺ ma⁺ saa⁺ jmiī⁻:

—Hnäh⁺ laah⁺ lä⁺ koh⁺ miih⁻ hi⁻ kyuu⁺.

¿Hii⁻ ma⁺ siih⁺ hnäh⁺ he⁻ lääh⁺ hnäh⁺
hñaah⁺ kih⁺ he⁻ wi⁻ he⁻ na⁺ ga⁺ jā⁺?

8 To⁻ nē⁻ dá⁺ mi⁻ jnäā⁻ hnäh⁺ he⁻ ma⁻ tuh⁻
hnäh⁺ jwē⁺ hliih⁺ mah⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ he⁻
llu⁺ jmah⁺ ba⁺, ja⁻ ga⁺ la⁻ dsoo⁻ he⁻ ma⁻-
jeeh⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ Dio. Mo⁺ to⁺ jmeē⁻

hnäh' huu'dsē lääh' hnäh' lä'llu' he' jwah' hnäh': "Abraham ba' laa' tää jnän'." Jēēh' jnä' jwahn', lih' ba' Dio jmee' hwēē' sa'ju' kih' Abraham lä'kyē' kih' kuū' la'.⁹ Hee' nē'lāh' ma'kyē' ma' na'llu' huu' hma'. Lä'jē' chaah' hma' he' sa'llu' mi' kih', he' ja' dsa-tu' mah' dsoo' cha'je' —ga'jäh' Jwaa'.

¹⁰ Lä'jēē' ba' dsa- ma' ngii' juu' kiyh', ma' jäh':

—¿Ha' lä' jmee' jnääh' ja'?

¹¹ Mah' ga'jēyh' kih' dsa', ga'siiyh':

—Hnäh' hi' cha' to' lēē' hmiih' kih', kwēēh' koo' hi' sa' cha' kih'. Hi' hnäh' hi' kuh' hih' llu', kwēēh' miih' hi' jmee' bi' kih'.

¹² Hi' na'nää' ka'läh' hi' koo' ku'sih' mah' saay' jmi'. Mah' ga'siiyh' Jwaa':

—Ta'jwoh', hi' jnääh', ¿ha' lä' jmee' jnääh' ka'läh'?

¹³ Mah' ga'jäh' Jwaa' siiyh':

—Lä'koo' te' lle' kih' ba' koo' hnäh' kih' dsa'.

¹⁴ Hløø' ka'läh' ga'ngii' juu' kiyh':

—¿Ha' ga' jnääh' na', ha' lä' jmee' jnääh' ja'?

Mah' ga'jäh':

—Ta' jøøh' hnäh' dsa' mah' jnuuh' hnäh' he' cha' kiyh', ni' ta' hnēē' hnäh' dsa' hi' sa' ää' dsoo' kyaah' juu' ta' juu'. Heeh' ba' hnäh' lä'koo' te' he' lēh' hnäh'.

¹⁵ Peer' lä'jēē' dsa' judiu' ma' hnøø' wa'ra' jäh' kih' ma'lloo' ba' jmi' he' lääy', he' ja' ma' jmeey' huu'dsē' che' he' ba' Jwaa' na' hi' laa' Cristo hi' na'hnaa' kyaa' Dio. ¹⁶ Ga'jäh' Jwaa' ga'siih' lä'jēē' dsa' he':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwēēh' hnäh', jnä' chaan' dsa' jmi' kyaah' jmi' ba'. Pero jä' jaa' hi' jøøh' ga' lä'koh' ga' jnä'. Hi' ni' sa' tē'dsēēn' chiihn' mah' llen' loo' he' hä' tiy'. Hi' he' chaa' hnäh' jmi' kyaah' Jmi'le' Na'ngii', hi' kyaah' je' ka'läh'. ¹⁷ Hij' cheh' mi'llu' mi'trigo, ma'chooyh' he' kyaah' jwäy'. Ma'la' ma'kooy' mi'trigo kiyh', llay' llu', ja'ga'

jey' wa'hloø' kih' kyaah' je' he' mo'so' huu' jih'koh'.

¹⁸ Hi' ga'hlēyeh' dsa' kyaah' cha'ga'mi'hnäy' ha' lä' la' ju'hmēē' he' ma' kway'. ¹⁹ Hi' ga'juuyh' kih' Herode hi' ma' laa' ta', kih' he' ma' kyaayh' Herodia' mē' Felipe, he' ba' dsa' nuuh' øøyh'. Hi' ga'juuyh' kih' Herode, kih' ga'lä'jē' he' hliih' he' ma' jmeey'. ²⁰ Hi' kēē' ga' ga'bääh' Herode jyoh' dsoo', heh' he' ga'taayh' Jwaa' neh' nē'.

Ga'saa' Jesús jmi'

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Koo' jmi' lä' ma' cheh' Jwaa' chaa' dsa' jmi', Jesús ka'läh' ga'saa' jmi'. Ta'ko'jiih' ma' ngii' Jesús kiyh' kih' Dio ga'na' gyuu' jmi'gyuu'. ²² Hi' ga'jyoo' nē' kiyh' Jmi'le' Na'ngii', ga'lä'jnäy', laay' lä'koh' jaa' juu'. Lä'chah' ja' ga'lä'nuuh' koo' juu' he' ja' gyuu' he' ma' jäh':

—Hne' laah' gyuu' kyaan' hi' hnaan'. Peer' chaan' llu' kyaah' hne'.

Jee' la' na'sii' jmi' kih' dsa' ma'gyuh' kya' Jesús

(Mt. 1:1-17)

²³ Ma' hää' Jesús koo' gyii'gya' ji' nē' ma' ga'løøy' kway' juu'. Ma' jmää' dsih' laay' joo' José. José he' ma' laa' joo' Elí. ²⁴ Elí he' ma' laa' joo' Matat. Matat he' ma' laa' joo' Leví. Leví he' ma' laa' joo' Melqui. Melqui he' ma' laa' joo' Jana. Jana he' ma' laa' joo' José. ²⁵ José he' ma' laa' joo' Matatía. Matatía he' ma' laa' joo' Amó. Amó he' ma' laa' joo' Nahum. Nahum he' ma' laa' joo' Esli. Esli he' ma' laa' joo' Nagai. ²⁶ Nagai he' ma' laa' joo' Maat. Maat he' ma' laa' joo' Matatía. Matatía he' ma' laa' joo' Semei. Semei he' ma' laa' joo' José. José he' ma' laa' joo' Judá. ²⁷ Judá he' ma' laa' joo' Joana. Joana he' ma' laa' joo' Resa. Resa he' ma' laa' joo' Zorobabel. Zorobabel he'

ma' laa' joo' Salatiel. Salatiel he' ma' laa' joo' Neri. ²⁸Neri he' ma' laa' joo' Melqui. Melqui he' ma' laa' joo' Adi. Adi he' ma' laa' joo' Cosam. Cosam he' ma' laa' joo' Elmodam. Elmodam he' ma' laa' joo' Er. ²⁹Er he' ma' laa' joo' Josué. Josué he' ma' laa' joo' Eliezer. Eliezer he' ma' laa' joo' Jorim. Jorim he' ma' laa' joo' Matat. ³⁰Matat he' ma' laa' joo' Leví. Leví he' ma' laa' joo' Simeón. Simeón he' ma' laa' joo' Judá. Judá he' ma' laa' joo' José. José he' ma' laa' joo' Jonán. Jonán he' ma' laa' joo' Eliaquim. ³¹Eliaquim he' ma' laa' joo' Melea. Melea he' ma' laa' joo' Mainán. Mainán he' ma' laa' joo' Matata. Matata he' ma' laa' joo' Natán. ³²Natán he' ma' laa' joo' David. David he' ma' laa' joo' Isaí. Isaí he' ma' laa' joo' Obed. Obed he' ma' laa' joo' Booz. Booz he' ma' laa' joo' Salmón. Salmón he' ma' laa' joo' Naasón. ³³Naasón he' ma' laa' joo' Aminadab. Aminadab he' ma' laa' joo' Aram. Aram he' ma' laa' joo' Esrom. Esrom he' ma' laa' joo' Fare. Fare he' ma' laa' joo' Judá. ³⁴Judá he' ma' laa' joo' Jacob. Jacob he' ma' laa' joo' Isaac. Isaac he' ma' laa' joo' Abraham. Abraham he' ma' laa' joo' Taré. Taré he' ma' laa' joo' Nacor. ³⁵Nacor he' ma' laa' joo' Serug. Serug he' ma' laa' joo' Ragau. Ragau he' ma' laa' joo' Peleg. Peleg he' ma' laa' joo' Heber. Heber he' ma' laa' joo' Sala. ³⁶Sala he' ma' laa' joo' Cainán. Cainán he' ma' laa' joo' Arfaxad. Arfaxad he' ma' laa' joo' Sem. Sem he' ma' laa' joo' Noé. Noé he' ma' laa' joo' Lamec. ³⁷Lamec he' ma' laa' joo' Matusalén. Matusalén he' ma' laa' joo' Enoc. Enoc he' ma' laa' joo' Jared. Jared he' ma' laa' joo' Mahalaleel. Mahalaleel he' ma' laa' joo' Cainán. ³⁸Cainán he' ma' laa' joo' Enó. Enó he' ma' laa' joo' Set. Set he' ma' laa' joo' Adán. Adán he' ma' laa' joo' Dio.

Ga'ka' hi'sa'llu' dsé' Jesús

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

4 Cha'miigh be' kih' Jmi'lle' Na'ngii' ma'kye' Jesús. He'ja' ma'la' ma'saay' jmi' cha'jmi' Jordan, lä'chah' ja' ga'joo' Jmi'lle' kiyh' ngooy' ta' jee' la' hwa' ki'. ²Jee' ja' ga'jäy' to'loo' jmi' jee' ga'ka' hi'sa'llu' dsëy'. Sa' cha' ga'kuyh' ni' miigh' ta'ko' jiih' ma' gyay' jee' ja'. Ma'ngëë' he' ja', ja' kyoyh'. ³He'ja' ga'jah' hi'sa'llu' siiyh':
—Cher'mah' dsoo' laah' Joo' Dio, jmee' hih' mah' lii' he'niih' kuu' la'.

⁴Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh', ga'jäyh':

—Ma'na'sii' ba': “Ja' ma'la' kyaah' he' kih'hihn' jmee' chaa' jne'. Kyaah' lä'jé' juu' kih' Dio ba' jmee' chaa' jne'.”

⁵He'ja' ga'joo' hi'sa'llu' kiyh' lä' ga'té' koo' moh' nii' mah' kyaah' ko'h-wëë' pih' ba' ga'heeyh' lä'kaa' jee' jwi' kaah' he' cha' jmi'gyuu'. ⁶Mah' ga'jäyh':

—Kwan'jwë' mah' jmeeh' hih' lä'kaa' jee' jwi' na', hi' kwëëhn' hne' lä'jé' ga' he' la' na'hnaah' he' cha' kih'. Jëëh', jnä' ga'hyohn' lä'jé' he' na' hi' le' kwëëhn' hi' la' dsën'. ⁷Lä'jé' he' na' kwëëhn' hne' cher'mah' ga'juuh' jnëh' cha'nën', jmäh' jnä' jöohn'.

⁸Mah' ga'jah' Jesús siiyh':

—Gwaah' ki' jnä' Tana', jëëh' ma'na'sii' ba' jee' jyoh' ka'läh': “Kih' Dsa'joo' hi' laa' Dio kyaah' ba' jmeeh' juuh'. Kih' jaa' hni' bih' jmeeh' ta'he'.”

⁹Ma'ngëë' he' ja', ga'joo' hi'sa'llu' kiyh' ta' jee' chih' gwah' jwi' Jerusalén. Ma' ga'lla'näy' jee' ja', ga'jäy' lä' ga'té' gyuu' kih' gwah' juuh', ga'siyyh':

—Cher'mah' dsoo' laah' Joo' Dio, jwää' hnaah' lä' ga'té' hwa'. ¹⁰Jëëh' na'sii' ba' ka'läh':

Dio chee' ángele kyaay' koo' kyah' mah' häy' hne'.

11 Lãˆjaˆ jãäyˆ hneˆ läˆ hääyˆ goohˆ, mahˆ saˆ llaˆ nuˆ tiihˆ kyaahˆ kuˆ.

12 Mahˆ gaˆ jeehˆ Jesús juuˆ kiyhˆ, gaˆ jãyhˆ:

—Maˆ naˆ siˆ baˆ kaˆ lähˆ: “Taˆ kaˆ dsëˆ Dio hiˆ laaˆ Dsaˆ jøøhˆ kyaahˆ.”

13 Maˆ laˆ maˆ kaˆ hiˆ saˆ lluˆ dsëˆ Jesús, gaˆ läˆ øøyˆ kiyhˆ miihˆ jmiˆ.

Gaˆ løøˆ Jesús kwayˆ juuˆ hwaˆ Galilea
(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

14 Maˆ ngëëˆ heˆ jaˆ, ngaahˆ Jesús taˆ hwaˆ Galilea kyeyˆ chaˆ miihˆ beˆ kihˆ Jmiˆ lleˆ Naˆ jngiiˆ. Maˆ hiiˆ juuˆ kiyhˆ läˆ kaaˆ jeeˆ jwiˆ heˆ täähˆ läˆ kuˆ läˆ jjiˆ hwaˆ jaˆ. 15 Maˆ miˆ tēëyˆ dsäˆ hiˆ täähˆ läˆ kooˆ läˆ kooˆ gwahˆ mähˆ hiˆ gaˆ läˆ jëëˆ dsäˆ gaˆ jmeeˆ juuhˆ kiyhˆ. 16 Gaˆ llaayhˆ jeeˆ jwiˆ Nazaret jeeˆ gaˆ kwaayˆ. Gaˆ heyˆ nehˆ gwahˆ mähˆ läˆ kooˆ maˆ tēëyˆ jmeeyˆ jmiˆ heˆ teeˆhˆ dsäˆ dsëˆ. Jeeˆ jaˆ gaˆ nooyˆ mahˆ gaˆ hëyˆ juuˆ kihˆ Dio heˆ maˆ naˆ siˆ jãäˆ. 17 Gaˆ kwëehˆ dsihˆ jeˆ heˆ gaˆ siˆ Isafaˆ hiˆ maˆ ngëëˆ juuˆ kihˆ Dio. Gaˆ jiiyˆ moˆ jeˆ mahˆ gaˆ jnøøyhˆ jeeˆ naˆ siˆ läˆ laˆ:

18 Kyenˆ Jmiˆ lleˆ kihˆ Dio nëˆ kinˆ. Maˆ hñaayˆ jnäˆ mahˆ kwanˆ juˆ hmëëˆ kihˆ hiˆ täˆ neeˆ.

Gaˆ cheeyˆ jnäˆ mahˆ hlëëhnˆ hiˆ saˆ chaˆ oˆ jøhˆ dsëˆ kihˆ.

Jmeenˆ juuˆ haˆ läˆ jeeˆ lääˆ hiˆ täähˆ nehˆ ñeˆ.

Jmeenˆ jëëˆ hiˆ tuuˆ. Lãänˆ dsäˆ hiˆ dsäˆ ngëëˆ lliˆ wiiˆ.

19 Jmeenˆ juuˆ heˆ maˆ tøøhnˆ jiˆ ñeˆ heˆ miˆ jãäˆ Dio dsäˆ.

20 Maˆ ngëëˆ maˆ hëˆ Jesús juuˆ jaˆ, gaˆ bääyˆ moˆ jeˆ mahˆ gaˆ ngëëyˆ kihˆ hiˆ maˆ häˆ gooˆ, jaˆ gaˆ gaˆ gyayˆ. Läˆ jëëˆ hiˆ maˆ täähˆ jeeˆ jaˆ maˆ jëëyˆ kooˆ hwëhˆ.

21 Mahˆ gaˆ løøyˆ hlëëyhˆ dsäˆ heˆ:

—Naˆ maˆ läˆ teˆ juuˆ kihˆ Dio heˆ maˆ hënˆ chaˆ nehˆ hnähˆ.

22 Gaˆ läˆ jëëˆ baˆ dsäˆ maˆ hlëëhˆ lluˆ kihˆ Jesús, hiˆ maˆ dsaaˆ dsëyˆ kihˆ jnaahˆ

laˆ juuˆ heˆ maˆ hlëëhˆ Jesús. Mahˆ maˆ jãyhˆ:

—¿Cheˆ jaˆ heˆ joˆ ñuuˆhˆ José hiˆ naˆ? 23 Heˆ jaˆ gaˆ jãhˆ Jesús siiyhˆ dsäˆ heˆ:

—Maˆ baˆ jnäˆ heˆ jwiˆhˆ jnäˆ juuˆ heˆ tēëhˆ hnähˆ hlëëhˆ, heˆ jãhˆ läˆ laˆ: “Jmeeˆ mëˆ kyahˆ hñaahˆ, cherˆ mahˆ dsooˆ laahˆ tēˆ mëˆ. Jmeeˆ kaˆ lähˆ jeeˆ laˆ jwiˆ kyahˆ läˆ jëˆ heˆ maˆ nuuˆ jnäähˆ gaˆ jmeehˆ jwiˆ Capernaum, jaˆ gaˆ laˆ dsooˆ.”

24 Hiˆ gaˆ hlëëhˆ gyihˆ jyohˆ juuˆ, gaˆ jãyhˆ:

—Maˆ raˆ juˆ dsooˆ jwëëhnˆ hnähˆ. Niˆ jaaˆ dsäˆ hiˆ ngëëˆ juuˆ kihˆ Dio saˆ heehˆ dsihˆ jeeˆ jwiˆ gooyˆ. 25 Juˆ dsooˆ jwëëhnˆ hnähˆ. Läˆ kooˆ maˆ gyaˆ Elía hiˆ gaˆ ngëëˆ juuˆ kihˆ Dio gaˆ hnaˆ jmaˆ hnëˆ jiˆ ñeˆ naˆ dsëˆ jñeeˆ sihˆ hiˆ haˆ kohˆ hooˆ saˆ gaˆ läˆ chaˆ läˆ kaaˆ hwaˆ jaˆ. Jmiˆ jaˆ, maˆ chaaˆ jwëëˆ dsäˆ mëˆ hniˆ hwaˆ Israel. 26 Pero saˆ gaˆ cheeˆ Dio Elía kihˆ niˆ jaaˆ dsäˆ mëˆ hniˆ heˆ. Gaˆ cheeyˆ kihˆ jaaˆ dsäˆ mëˆ hniˆ hiˆ maˆ chaaˆ Sarepta kooˆ kihˆ Sidón baˆ. 27 Läˆ jaˆ kaˆ lähˆ jmiˆ kihˆ Eliseo hiˆ gaˆ ngëëˆ juuˆ kihˆ Dio lloˆ jooˆ. Maˆ chaaˆ jwëëˆ dsäˆ hiˆ maˆ dsaaˆ hmihˆ høøˆ hwaˆ Israel. Pero niˆ jaaˆ hiˆ heˆ saˆ gaˆ hlaaˆ. Maˆ laˆ Naamán hiˆ maˆ chaaˆ hwaˆ Siria baˆ gaˆ jãˆ kihˆ —gaˆ jãhˆ Jesús.

28 Läˆ jëëˆ hiˆ maˆ täähˆ nehˆ gwahˆ jaˆ, gaˆ läˆ lleeyˆ jwërteˆ läˆ maˆ gaˆ nuuyˆ juuˆ jaˆ. 29 Gaˆ nooˆ läˆ jëëˆ dsäˆ heˆ mahˆ gaˆ sëëhˆ dsihˆ taˆ chuuhˆ jwiˆ. Gaˆ jãäyˆ läˆ gaˆ tēˆ gyuuˆhˆ mohˆ jeeˆ laˆ jeeˆ jwiˆ jaˆ, mahˆ maˆ jwãäyˆ taˆ chaˆ siˆ ñiihˆ. 30 Pero heˆ gaˆ laˆ, gaˆ kooˆ Jesús jwëˆ kihˆ gaˆ ngëëyˆ toˆ dsaaˆ jeeˆ kihˆ dsäˆ heˆ, ngooyˆ taˆ jeeˆ jyohˆ.

Gaˆ lleeˆ Jesús jmiˆ lleˆ
hliihˆ kihˆ jaaˆ dsäˆ

(Mr. 1:21-28)

31 Ngooˆ Jesús taˆ Capernaum, kooˆ jwiˆ heˆ nøøˆ hwaˆ Galilea. Gaˆ kwayˆ juuˆ jmiˆ heˆ teeˆhˆ dsäˆ dsëˆ. 32 Läˆ jëëˆ dsäˆ maˆ dsaaˆ dsëˆ kihˆ juuˆ heˆ maˆ

kway⁺ ja⁻. Jëeh^ʔ, ma^ʔ hlëëyh⁺ kyaah^ʔ cha⁻miih⁻ be^ʔ.

³³ Ma^ʔ hää^ʔ neh⁺ gwah⁺, jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma^ʔ kye⁻ jmi⁻lle^ʔ hliih^ʔ mah^ʔ ga⁻hlëëyh^ʔ koo⁻ ki⁻gaa⁻. ³⁴ Ga⁻jäh^ʔ:

—Ta⁻ kaah⁺ jnääh^ʔ, Jesús dsa⁻ Nazaret. ¿Che^ʔ ma⁻neh^ʔ mah^ʔ mi⁻llaah^ʔ jnääh^ʔ? Kyuu⁺ jnääh^ʔ hne⁻. Hne⁻ ba^ʔ he^ʔ hi⁻ na⁻jngëë^ʔ kyaa^ʔ Dio.

³⁵ Mah^ʔ ga⁻juuh^ʔ Jesús kih^ʔ jmi⁻lle^ʔ hliih^ʔ he^ʔ, ga⁻siiyh^ʔ:

—Ta⁻ tooh^ʔ miih^ʔ. Go⁻hëë^ʔ kih^ʔ dsa⁻ na⁻ —ga⁻jäh^ʔ.

Lä⁻jiih^ʔ ga⁻tah^ʔ dsa⁻ he^ʔ hwa^ʔ to⁻lo⁻ në⁻ dsa⁻ ga⁻jmeë^ʔ jmi⁻lle^ʔ hliih^ʔ he^ʔ mah^ʔ ya⁻hëë^ʔ bih^ʔ. Pero ni⁻ miih⁻ dsoo^ʔ sa⁻ ga⁻jmeey^ʔ kih^ʔ dsa⁻ he^ʔ. ³⁶ Peer⁻ ga⁻jwaah^ʔ dsa⁻ kyaah^ʔ juu^ʔ he⁻ ga⁻hlëëyh^ʔ ja⁻, ma^ʔ hlëëyh⁻ dsa⁻ kyaayh^ʔ, ma^ʔ jäh^ʔ:

—¿Hee⁻ ba⁻ juu^ʔ na⁻? He⁻ ba⁻ che⁻ beë^ʔ juu^ʔ kiyh^ʔ. Ha⁻ lä⁻ liyh^ʔ jmeey^ʔ mada⁻ kih^ʔ jmi⁻lle^ʔ hliih^ʔ mah^ʔ hwëëy^ʔ.

³⁷ Ga⁻lä⁻cha⁻ juu^ʔ kih^ʔ Jesús lä⁻kaa⁻ jee^ʔ jwi⁻ he⁻ tääh^ʔ lä⁻ku⁻ lä⁻jii^ʔ kih^ʔ hwa^ʔ ja⁻.

Ga⁻mi⁻hlää^ʔ Jesús ma⁻choo^ʔ Simón

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Ma^ʔ ya⁻hëë^ʔ Jesús neh⁺ gwah⁺ ja⁻, ngooy^ʔ ta⁻ kih^ʔ Simón. Jee^ʔ ja⁻ ma^ʔ kyaa^ʔ ma⁻choo^ʔ Simón dsaah^ʔ kyaah^ʔ llii^ʔ. He⁻ ja⁻ ga⁻chuu^ʔ dsa⁻ kyaah^ʔ Jesús mah^ʔ mi⁻hlääy^ʔ. ³⁹ He⁻ja⁻ ga⁻tøh^ʔ Jesús lle⁻jee^ʔ kyaay^ʔ, ga⁻jmeey^ʔ hih^ʔ kih^ʔ llii^ʔ ja⁻. Mah^ʔ ya⁻hi⁻ llii^ʔ. Lä⁻chah^ʔ ja⁻ ga⁻noo⁻ ma⁻choo^ʔ Simón he^ʔ, ga⁻jmeey^ʔ he⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻hih^ʔ hi⁻ ma^ʔ tääh^ʔ jee^ʔ ja⁻.

Ga⁻mi⁻hlää^ʔ Jesús jwëë^ʔ hi⁻ dsaah^ʔ

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ma^ʔ ga⁻nuu⁻ jmi⁻ ja⁻, lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma^ʔ chaa⁻ dsa⁻dsaah^ʔ kyaa^ʔ na⁻näy^ʔ na⁻jäy⁻ cha⁻në^ʔ Jesús. Na⁻ku⁻ na⁻ngii⁻ dsoo^ʔ ma^ʔ laa⁻ dsa⁻dsaah^ʔ he^ʔ. He⁻ja⁻ ga⁻kye⁻ Jesús goo⁻ në⁻ kih^ʔ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ mah^ʔ ga⁻mi⁻hlääy^ʔ. ⁴¹ Kih^ʔ jwëë^ʔ dsa⁻d-

saah^ʔ he^ʔ ga⁻hwëë⁻ jmi⁻lle^ʔ hliih^ʔ, hi⁻ ma^ʔ tooyh⁻ miih⁻ ma^ʔ jäh^ʔ:

—Hne⁻ laah^ʔ Joö^ʔ Dio.

Pero ma^ʔ juuh⁻ Jesús kiyh^ʔ. Sa⁻ ma^ʔ kway⁺ jwë^ʔ ma^ʔ hlëëyh^ʔ, jëeh^ʔ ma⁻në⁻ ba⁻ jmi⁻lle^ʔ hliih^ʔ he⁻ laay^ʔ Cristo.

Ga⁻kwa⁻ Jesús juu^ʔ neh⁺ gwah⁻ mäh⁻ kih^ʔ dsa⁻gooy^ʔ

(Mr. 1:35-39)

⁴² Ma^ʔ ga⁻jnä⁻ ja⁻, ya⁻hëë^ʔ Jesús ngoo^ʔ ta⁻ jee^ʔ sa⁻ chaa⁻ dsa⁻. Lä⁻chah^ʔ ja⁻ ga⁻taah^ʔ dsa⁻ ga⁻hnaayh⁻ lä⁻jiih^ʔ ga⁻jnäy⁻h⁻. Hi⁻ ga⁻ha⁻ dsa⁻kiyh^ʔ, sa⁻ ma^ʔ kway⁻ jwë^ʔ ma^ʔ dsooy^ʔ ta⁻ jee^ʔ jyoh^ʔ. ⁴³ Pero Jesús ga⁻jäh^ʔ siiyh⁻:

—Jmeë⁻ bii⁻ kin⁻ niin⁻ ta⁻ jee^ʔ jyoh^ʔ na⁻kan⁻ ju⁻hmëë⁻ he⁻ mi⁻jnää⁻ ha⁻ lä⁻jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih^ʔ. Kih^ʔ he⁻ la⁻ ba⁻ na⁻hñaan⁻ jan^ʔ.

⁴⁴ He⁻ja⁻ ngooy^ʔ na⁻kway⁻ juu^ʔ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ gwah⁻ kih^ʔ dsa⁻ judiu⁻ he⁻ tøø⁻ hwa^ʔ Galilea.

Jwëë^ʔ hmooh⁻ ga⁻taah⁻ neh⁺ sa⁻hma^ʔ

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

5 Koo⁻ hä⁻ ma^ʔ cheh^ʔ Jesús cha⁻hoo^ʔ jmi⁻juuh⁻ he⁻ hla⁻ hwa^ʔ Genesaret. Jee^ʔ ja⁻ ga⁻kuh⁻ jwëë^ʔ jwërte⁻ dsa⁻ lä⁻ku⁻ lä⁻jii^ʔ kiyh^ʔ hi⁻ hnøø⁻ ma^ʔ nuu^ʔ juu^ʔ kih^ʔ Dio. ² Ga⁻jëë^ʔ Jesús to⁻ na⁻moo⁻ he⁻ ma^ʔ na⁻hi⁻ cha⁻hoo^ʔ jmi⁻ ja⁻. Jëeh^ʔ, ma⁻ngëë⁻ sa⁻hma⁻hwëë⁻ hi⁻ ma^ʔ kaah⁻ hmooh⁻, ga⁻taayh⁻ ga⁻gyiyh⁻ ma^ʔ kiyh^ʔ. ³ He⁻ja⁻ ga⁻he⁻ Jesús neh⁺ na⁻moo⁻ he⁻ ma^ʔ la⁻ kih^ʔ Simón. Ga⁻jmeey^ʔ mada⁻ kih^ʔ Simón mah^ʔ hläyh^ʔ ga⁻miih⁻ na⁻moo⁻ ja⁻ ta⁻ jee^ʔ juuh⁻ jmi⁻. Mah^ʔ ga⁻gyay⁻ neh⁺ na⁻moo⁻ ja⁻, ga⁻løøy⁻ hlëëyh⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻. ⁴ Ma^ʔ ga⁻dsaä⁻ juu^ʔ kiyh^ʔ, ga⁻siiyh⁻ Simón:

—Ma⁻nøøn⁻ ta⁻ jee^ʔ juuh⁻ ga⁻ mah^ʔ hiih⁻ hnäh⁻ sa⁻hma⁻ kyah⁻ hnäh⁻.

⁵ Mah^ʔ ga⁻jëeh⁻ Simón juu^ʔ kiyh^ʔ:

—Ta⁻jwøh⁻ kyaan⁻. Lä⁻taa⁻ hwë⁻ ma⁻kooh⁻ jnääh⁻ sa⁻hma⁻. Sa⁻ chaa⁻

ma⁻lēeh⁺ jnääh⁺ ni⁺ miih⁻. Pero cher⁻mah⁺ lä⁻ja⁻ jwah⁺, hi⁺ ba⁺ jnä⁺ sa⁻hma⁺.

⁶Ma⁻ngēē⁺ ma⁻hi⁺y⁺ sa⁻hma⁺ ja⁻, lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻sēēyh⁺. Peer⁻ jwēē⁺ jwēte⁻ hmooh⁻ ga⁻taah⁻ neh⁻ hma⁺ ja⁻, lä⁻jiih⁺ ga⁻lōø⁺ dsa⁻gyii⁺. ⁷He⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ lii⁺ kih⁺ dsa⁻kyaayh⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jyoh⁺ na⁻moo⁺ mah⁺ ya⁻naäy⁺ kway⁺ be⁺. He⁻ja⁻ ya⁻naäy⁺, hi⁺ ga⁻kayh⁺ lä⁻to⁺ na⁻moo⁺ kiyh⁺ ja⁻. He⁻ja⁻ miih⁻ ga⁻sa⁻ ga⁻hmäh⁺ neh⁻ jmi⁺. ⁸Ma⁻ ga⁻jēē⁺ Simón⁻ Pee⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻juuyh⁺ jnēy⁺ cha⁻nē⁺ Jesús, mah⁺ ga⁻si⁺yh⁺:

—Sa⁻ hōø⁺ kwaat⁻ nooh⁺ koo⁺ kin⁻ Dsa⁻jōøh⁺ kyaan⁺. Jēēh⁺ cha⁻ cha⁻miih⁻ dso⁻kye⁻ kin⁻.

⁹Jēēh⁺, ga⁻jwaah⁺ jwēte⁻ Pee⁺ lä⁻kye⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ kō⁻jōh⁺ kyaayh⁺, ma⁺ ga⁻jēēy⁺ ha⁻ lä⁻kōø⁻ jwēē⁺ hmooh⁻ hi⁻ ga⁻saayh⁺. ¹⁰Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻la⁺ kih⁺ Jacobo⁻ kyaah⁺ Jwaa⁻ jō⁻nūuh⁺ Zebedeo⁻ hi⁻ ma⁺ jmeē⁺ ta⁻ kō⁻jōh⁺ kyaah⁺ Simón. Pero ga⁻jäh⁺ Jesús⁻ si⁺yh⁺ Simón:

—Ta⁻ wa⁺ gah⁺. Na⁺ ta⁻ cha⁻nē⁺ dsa⁻ba⁻ leeh⁺ na⁺, lla⁻ he⁻ ma⁺ leeh⁺ hmooh⁻.

¹¹Ja⁻ga⁻ ga⁻lla⁻naäy⁺ cha⁻hoo⁺ jmi⁺ kyaah⁺ na⁻moo⁺. Jee⁺ ja⁻ ba⁻ ga⁻llay⁺ lä⁻jē⁺ he⁻ ma⁺ kooyh⁺ ja⁻, mah⁺ ga⁻jmeey⁺ kō⁻jōh⁺ kyaah⁺ Jesús.

Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ hmih⁺ hōø⁺

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹²Kōø⁻ jmi⁺ ja⁻ ma⁺ hääh⁺ Jesús⁻ kōø⁻ jee⁺ jwi⁺. Ga⁻lloo⁺ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ hmih⁺ hōø⁺. Ma⁺ ga⁻jēēy⁺ Jesús⁻ ga⁻juuyh⁺ jnēy⁺ mah⁺ ga⁻jluuy⁺ lley⁺ lä⁻ ga⁻tē⁺ hwa⁺ cha⁻nē⁺ Jesús. Ga⁻chuuy⁺ kyaah⁺, ga⁻jäyh⁺:

—Dsa⁻jōøh⁺ kyaan⁺, cher⁻mah⁺ le⁺, leh⁺ ba⁻ hne⁻ cheh⁻ dsoo⁻ he⁻ mi⁻sah⁺ jnä⁺.

¹³He⁻ja⁻ ga⁻hi⁺ Jesús⁻ ma⁻goo⁻ mah⁺ ga⁻kyey⁻ nē⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺, mah⁺ ga⁻jäyh⁺:

—Le⁺ ba⁺. Wa⁻ dsa⁻che⁻ dsoo⁻ he⁻ mi⁻sah⁺ hne⁻.

Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻ääh⁺ go⁻te⁻ hmih⁺ hōø⁺ ja⁻. ¹⁴Ma⁻ngēē⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻taah⁻ Jesús⁻ juu⁺ mah⁺ sa⁻ kooyh⁺ juu⁺ kyaah⁺ ni⁻ jaa⁻, ga⁻jäyh⁺:

—Gwa⁻ go⁻hääh⁺ hñaah⁺ kih⁺ jmi⁺ dsa⁻ lä⁻kōh⁺ jäh⁺ ley⁺ kih⁺ Moisé. Kye⁻ miih⁻ he⁻ kwēēyh⁺ lä⁻llu⁺ he⁻ ma⁻na⁻lluuh⁻. Lä⁻ja⁻ go⁻jmeē⁺ mah⁺ lä⁻nē⁺ dsa⁻ he⁻ ma⁺ jä⁻ kyah⁺.

¹⁵Pero⁻ kōø⁻ jmi⁺ kōø⁻ jmi⁺ cha⁻ga⁻mi⁻ ih⁻ ma⁺ hi⁺ juu⁺ kiyh⁺. Jwēē⁺ dsa⁻ ma⁺ dsa⁻kuh⁺ nuu⁻ juu⁺ he⁻ kway⁻, hi⁺ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ ma⁺ dsa⁻kuh⁺ jwēē⁺ hi⁻ dsaah⁺ hi⁻ hnōø⁺ jä⁻ kiyh⁺. ¹⁶Pero⁻ Jesús⁻ ma⁺ dsooy⁻ ma⁺ dsa⁻ngi⁺y⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio⁻jee⁺ sa⁻ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻.

Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús⁻ jaa⁻ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ ti⁺

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷Kōø⁻ jmi⁺ ma⁺ gya⁺ Jesús⁻ kway⁺ juu⁺. Jee⁺ ja⁻ ma⁺ tääh⁺ kō⁻llaa⁺ fariseo⁻ kyaah⁺ ta⁻jwoh⁺ kya⁺ ley. Dsa⁻kaah⁺ he⁺ ya⁻naä⁺ lä⁻jē⁺ jwi⁺ mäh⁻ he⁻ na⁻hee⁻ hwa⁺ Galilea, hi⁺ lä⁻ja⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ hwa⁺ Judea⁻ ka⁻läh⁺, lä⁻kye⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ Jerusalén. Ma⁺ kye⁻ Jesús⁻ cha⁻miih⁻ be⁺ kih⁺ Dio⁻ kyaah⁺ he⁻ ma⁺ mi⁻hlääy⁺ hi⁻ dsaah⁺. ¹⁸Jmi⁺ ja⁻ ga⁻lla⁻naä⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ jää⁺ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁺ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ ti⁺ na⁻kyaa⁺ nē⁺ jii⁻. Ma⁺ hnōøy⁺ ma⁺ dsa⁻taayh⁺ cha⁻neh⁻ mah⁺ dsa⁻kyaay⁻ cha⁻nē⁺ Jesús. ¹⁹Kih⁺ he⁻ ma⁺ tääh⁺ jwēē⁺ dsa⁻, sa⁻ ga⁻la⁺ ma⁺ taayh⁺ cha⁻neh⁻. He⁻ja⁻ ga⁻wi⁺y⁺ ta⁻ gyuu⁺ hne⁺ mah⁺ ga⁻jni⁺yh⁺ miih⁻ ka⁻luu⁺ hne⁺. Ta⁻ jwē⁺ ja⁻, ga⁻jnaay⁺ dsa⁻dsaah⁺ he⁺ lä⁻kye⁻ jii⁺ kiyh⁺ to⁻lo⁻ nē⁺ dsa⁻ cha⁻nē⁺ Jesús. ²⁰Ma⁻ ga⁻jēē⁺ Jesús⁻ ha⁻ lä⁻kōø⁻ dsoo⁻ dse⁺ lä⁻jēē⁺ dsa⁻ he⁺, he⁻ja⁻ ga⁻jäyh⁺ si⁺yh⁺ dsa⁻dsaah⁺:

—Dsa⁻nūuh⁻, ma⁻na⁻che⁻ ba⁻ dso⁻kye⁻ kyah⁺.

²¹He⁻ja⁻ lä⁻jēē⁺ ta⁻jwoh⁺ kya⁺ ley⁺ kyaah⁺ dsa⁻ fariseo⁻ ga⁻lōøy⁺ jmeey⁺ hu⁺dsē⁺: “¿Hee⁻ laa⁺ dsa⁻nūuh⁻ na⁻ he⁻

miḱwayh¹ Dio? Jaā Dio ba' lih⁺ che' dsoḱye⁻ kih¹ dsa⁺."

²² Pero ga⁻lä⁺liih⁻ ba' Jesús he⁻ huud⁻sē⁻ ma' jmeē⁺ dsa⁻ he', he' ja⁻ ga⁻siyh⁺:

—¿He⁻la¹ jmeēh⁻ hnäh⁺ huud⁻sē⁻ lä⁻na? ²³ ¿Hee⁻ ga⁻ na⁻ sa⁻ jwēēh⁻, laah⁺ hnäh⁺? ¿Che⁻ he⁻ chiih⁺ jne⁻ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁺: "Ma⁻na⁻che⁻ ba' dsoḱye⁻ kyah⁺", o he⁻ chiih⁺ jnih⁺: "Noo⁻, ki¹ jii⁺ kyah⁺, mah¹ gwaah⁺?" ²⁴ He⁻ja⁻ jmeen⁻ he⁻ jwēēh⁻ ga⁻ mah¹ lä⁻ngēēh⁻ hnäh⁺, Hi⁻ga⁻lēē⁻ngo⁻ la⁻ ba' na⁻ngē⁻ jwē⁻ jmi⁻gyuu⁻ mah¹ chey⁻ dsoḱye⁻ kih¹ dsa⁺."

Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siih⁺ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ ti⁺ he':

—Jnäh⁺ jwahn⁻ noo⁻, ki¹ jii⁺ kyah⁺, gwaah⁻ cha⁻neh⁺ kyah⁺.

²⁵ Lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻noo⁻ dsa⁻ he⁻ cha⁻né⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jee⁻ ja⁻, ga⁻kooy¹ jii⁺ kiyh¹ jee⁻ ma⁻ kyaay¹, ngaayh⁻ cha⁻neh⁺ kiyh¹, jmeey⁺ juuh⁻ kih¹ Dio. ²⁶ Ga⁻lä⁻jēē⁻ ba' ga⁻lä⁻dsaa⁻ jwē⁻te dsē⁻ ma' ga⁻jēy⁻ he' ja⁻, mah¹ ga⁻jmeey⁻ juuh⁻ kih¹ Dio. Ga⁻lä⁻goyh⁻ jwē⁻te, ma' jäh⁺:

—Na¹ ba' ra⁺ si⁻ ma⁻jēēn⁻ koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he' jmeē⁺ dsaa⁻ dsē⁻ jne⁻.

Ga⁻tēēh⁻ Jesús Levi

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Ma⁻ngēē⁻ he' ja⁻, ngoo⁻ Jesús ta⁻ jee⁻ jyoh⁻. Jee⁻ ngooy¹ ja⁻, ga⁻jēy¹ jaa⁻ hi⁻ koo⁻ ku⁻sih⁻ hi⁻ ma⁻ chee⁻ Levi, ma' gya⁻ nē⁻ta⁻ kih¹ kooy¹ ku⁻sih⁻. Mah¹ ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁺:

—Na⁻ wa' jmeen⁻ ko⁻joh⁻.

²⁸ Ga⁻jäh⁻ ba' ta⁻ kiyh¹ he⁻ ma' jmeey⁻ ja⁻, mah¹ ga⁻jmeey⁻ ko⁻joh⁻ kyaah⁺ Jesús. ²⁹ Levi hi⁻ ma⁻ koo⁻ ku⁻sih⁻ he' ga⁻jmeey⁻ koo⁻ jmi⁻juuh⁻ kih¹ Jesús cha⁻neh⁺ kiyh¹. Jwēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ koo⁻ ku⁻sih⁻ kyaah⁺ jñah⁺ ga⁻ dsa⁻ ma⁻ tääh⁻ nē⁻ mes⁻ ko⁻joh⁻ kyaayh⁺. ³⁰ Pero dsa⁻ fariseo kyaah⁺ ta⁻ jwoh⁻ kya¹ ley ga⁻taayh⁻ ga⁻ti⁻ ga⁻chooy⁻ juu⁻ kyaah⁺ discipulo kya¹ Jesús, ga⁻jäh⁻:

—¿He⁻la¹ kuh⁻huh⁺ hnäh⁺ ko⁻joh⁻ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ koo⁻ ku⁻sih⁻ na⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ kyaah⁺ dsa⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻?

³¹ He⁻ja⁻ ga⁻jēeh⁻ Jesús juu⁻ kiyh¹, ga⁻siyh⁺:

—Sa⁻ jmeē⁺ bii¹ tē⁻mē⁻ kih¹ dsa⁻ hi⁻ lluu¹, kih¹ dsa⁻dsaah⁺ ba' jmeē⁺ bii¹. ³² Sa⁻ ma⁻jan⁻ kih¹ hi⁻ lluu¹, ma⁻jan⁻ kih¹ hi⁻ cha⁻ dsoḱye⁻ kih¹ ba' mah¹ wa⁻ dsa⁻jēy⁻h⁻ kyaah⁺ Dio.

Ga⁻ngii⁻ dsa⁻ juu⁻ he⁻la⁻ sa⁻ tu⁻ discipulo ko⁻hwēē⁻ he⁻ kuh⁻hiyh⁻

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ ti⁻choo⁻ juu⁻ he', siyh⁺ Jesús:

—Dsa⁻ kya¹ Jwaa⁻ ko⁻lla⁻jiih⁻ ba' sa⁻ kuh⁻hiyh⁻ ma⁻ ngiiy⁻ kiyh¹ kih¹ Dio, hi⁻ lä⁻ja⁻ jmeē⁺ dsa⁻ fariseo ka⁻läh⁻. ¿He⁻la¹ sa⁻ jmeē⁺ lä⁻ja⁻ discipulo kyaah⁺?

³⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁺:

—Dsa⁻ hi⁻ tääh⁻ jee⁻ dsa⁻jēy⁻ goo⁻ dsa⁻, sa⁻ cha⁻ he⁻ kih¹ he⁻ tuy⁻ he⁻ kuh⁻hiyh⁻ ta⁻ko⁻jiih⁻ gya⁻ dsa⁻nūuh⁻ hi⁻ dsa⁻jēy⁻ goo⁻ jee⁻ ja⁻. ³⁵ Pero lloo⁻ koo⁻ jmi⁻wa⁻ra⁻ ga⁻lleey⁻ dsa⁻nūuh⁻ hi⁻ dsa⁻jēy⁻ goo⁻ he'. Ma⁻ja⁻ ga⁻ tu⁻ dsa⁻ kyaay¹ he⁻ kuh⁻hih⁻ mah¹ chuuy¹ kyaah⁺ Dio.

³⁶ Hi⁻ ga⁻jäh⁻ siyh⁺ juu⁻ na⁻ hmää⁻ la⁻:

—Ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ kwa⁻ kih¹, ka⁻ koo⁻ jwi⁻ hmiih⁻ hmēē⁻ mah¹ tōy¹ nē⁻ kih¹ hmiih⁻ ma⁻gyuh⁻. Cher⁻mah¹ lä⁻ja⁻ la⁻, koo⁻ heey¹ hmiih⁻ hmēē⁻ ba' ja⁻. Hi⁻ ni⁻ sa⁻ jēeh⁻ kwee⁻ hmiih⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaah⁺ jwi⁻ hmiih⁻ hmēē⁻ ja⁻. ³⁷ Hi⁻ lä⁻ja⁻, ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ kwa⁻ kih¹ chiyh¹ vin hmēē⁻ neh⁻ loo⁻ ma⁻gyuh⁻. Cher⁻mah¹ ga⁻chih¹ dsa⁻ vin hmēē⁻ neh⁻ loo⁻ ma⁻gyuh⁻, chah⁺ ba' gyi⁺, jēeh⁺ sa⁻ kwa⁻ jwē⁻lä⁻ ää⁻. Tuuh⁺ vin hmēē⁻ hi⁻ hee⁻ loo⁻ ka⁻läh⁻. ³⁸ He⁻ja⁻ neh⁻ loo⁻ hmēē⁻ ba' dsa⁻hoo⁻ vin hmēē⁻. Mah¹ lä⁻ja⁻ ba' mi⁻hee⁻ vin hmēē⁻ ja⁻, kyaah⁺ loo⁻ hmēē⁻ ka⁻läh⁻. ³⁹ Ni⁻ jaa⁻ hi⁻ tēē⁻ hi⁻ jmi⁻mi⁻jeh⁻ ma⁻ää⁻, sa⁻ tih⁻ dsēy⁻ he⁻ hmēē⁻ lä⁻chah⁻ ja⁻. Jēeh⁺ jäh⁺: "Llu¹ ga⁻ he⁻ ma⁻gyuh⁻." —ga⁻jäh⁻ Jesús.

**Ga⁻hlēeh^ʔ Jesús ha⁻ lä⁺ la⁺
jmií he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé⁺**

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

6 Koo⁻ jmií he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé⁺, ga⁻ngēē^ʔ Jesús jee^ʔ ma⁻na⁻jnää^ʔ chaah^ʔ trigo. Ga⁻hnä^ʔ discípulo kyaay^ʔ miih^ʔ sa⁻gwah^ʔ trigo, ga⁻gyey^ʔ kyaah^ʔ gooy^ʔ mah^ʔ ga⁻kuyh⁻. ²He ja⁻ ko⁻llaa^ʔ fariseo ga⁻jäh^ʔ siiyh⁻ discípulo he^ʔ:

—¿He⁻la^ʔ jmeeh^ʔ hnäh^ʔ he⁻ sa⁻ lle⁻ kih^ʔ jmeeh^ʔ hnäh^ʔ jmií he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé⁺?

³He ja⁻ ga⁻jäh^ʔ Jesús siiyh⁻:

—¿Che^ʔ sa⁻ ma⁻heh^ʔ hnäh^ʔ jee^ʔ na⁻sií lä⁻koo⁻ ga⁻jmeē^ʔ David koo⁻ hä⁻, lä⁻ ma⁻ ja⁻ kyoyh⁻ kyaah^ʔ hi⁻ ma⁻ ga⁻nää^ʔ kyaayh^ʔ? ⁴Ga⁻hey^ʔ neh⁻ gwah⁻ mah^ʔ ga⁻kuyh⁻ he⁻ñiíh⁻ he⁻ ma⁻na⁻jøø⁻ he⁻ sa⁻ lle⁻ kih^ʔ ma⁻ kuyh⁻ hi⁻ ga⁻kwēeyh⁻ dsa⁻ kyaay^ʔ ka⁻läh^ʔ. Jēeh^ʔ, ma⁻la⁻ jmi⁻dsa⁻ ba⁻ ma⁻ na⁻ngē^ʔ jwē^ʔ kuyh⁻ he⁻ñiíh⁻ ja⁻.

⁵Hi⁻ ga⁻jäh^ʔ ka⁻läh^ʔ:

—Hi⁻ga⁻lēē⁻ngo^ʔ la⁻ ba⁻ na⁻ngē^ʔ jwē^ʔ jmeey^ʔ hih⁻, hee⁻ na⁻ he⁻ ga⁻tēē⁻ jmeē^ʔ dsa⁻ jmií he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé⁺.

**Ga⁻mi⁻hlää^ʔ Jesús ja⁻ dsa⁻
jmií he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé⁺**

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶Jyoh^ʔ ka⁻läh^ʔ jmií he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé⁺ ga⁻he^ʔ Jesús neh⁻ gwah⁻ mäh⁻ mah^ʔ ga⁻løøy^ʔ kway⁻ juu^ʔ. Jee^ʔ ja⁻ ma⁻ hää⁻ ja⁻ dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻kii⁻ ma⁻goo⁻ ra⁻luu^ʔ. ⁷Hi⁻ ma⁻ tääh⁻ ta⁻jwoh⁻ kyaa⁻ ley kyaah^ʔ dsa⁻ fariseo tääy⁻ Jesús, ma⁻ jēēy⁻ che^ʔ mi⁻hlääy⁻ dsa⁻ jmií he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé⁺ mah^ʔ lä⁻ja⁻ ma⁻ le⁻ ma⁻ hñiíy⁻ kiyh^ʔ. ⁸Pero ma⁻ ñē⁻ ba⁻ Jesús he⁻ huu⁻dsē⁻ ma⁻ jmeē⁻ dsa⁻ he⁻, he⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻kii⁻ ma⁻goo⁻ he⁻:

—Noo⁻, mah^ʔ ña⁻ jee^ʔ to⁻dsaah⁻ la⁻.

Mah^ʔ ga⁻noo⁻ dsa⁻ he⁻ jee^ʔ to⁻dsaah⁻ ja⁻. ⁹He ja⁻ ga⁻jäh^ʔ Jesús siiyh⁻ dsa⁻ kaa⁻h⁻ he⁻:

—Ngiin⁻ koo⁻ mi⁻juu⁻ kyah⁻ hnäh⁻. ¿Hee⁻ na⁻ na⁻ngē^ʔ jne⁻ jwē^ʔ jmeen⁻ jmií⁻

he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé⁺, che^ʔ he⁻ llu⁻ o che^ʔ he⁻ hliih⁻? ¿Che^ʔ lää⁻ jne⁻ ja⁻ hi⁻ ma⁻ngoo⁻ ga⁻juu⁻ o kwan⁻ jwē^ʔ juuy⁻?

¹⁰Ga⁻jēē⁻ Jesús ko⁻hwēē⁻ lä⁻ja⁻ kih⁻ lä⁻jēē⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁻ kiyh⁻ ja⁻, mah^ʔ ga⁻siiyh⁻ hi⁻ ma⁻ dsaah⁻ he⁻:

—Niíh⁻ ma⁻gooh⁻.

Mah^ʔ ga⁻niíh⁻ dsa⁻ he⁻ ma⁻goo⁻. Lä⁻chah⁻ ja⁻, ga⁻jä⁻ go⁻te⁻ ma⁻gooy⁻.

¹¹Peer⁻ ga⁻lä⁻llee⁻ dsa⁻kaa⁻h⁻ he⁻, mah^ʔ ga⁻siiyh⁻ dsa⁻kyaayh⁻:

—¿Ha⁻ lä⁻ jmeen⁻ kih⁻ Jesús?

**Ga⁻hñaa⁻ Jesús lä⁻jēē⁻
gya⁻tuu⁻ apóstole**

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹²Jmií ja⁻ ñee⁻ Jesús ta⁻ koo⁻ moh⁻ na⁻ngiíy⁻ kiyh⁻ kih⁻ Dio lä⁻jiih⁻ ga⁻jñäy⁻ hwē⁻ ja⁻. ¹³Ma⁻ ga⁻jnä⁻ ja⁻, ga⁻tēeyh⁻ lä⁻jēē⁻ discípulo kyaay⁻, mah^ʔ ga⁻lleeyh⁻ gya⁻tuu⁻ ba⁻. Hi⁻ he⁻ ga⁻tēeyh⁻ apóstole. ¹⁴Ga⁻lleeyh⁻ Simón hi⁻ ma⁻ tēeyh⁻ Pee⁻, Andre⁻ øø⁻h⁻ Simón, Jacobo kyaah⁻ Jwaa⁻, Felipe kyaah⁻ Bartolomé, ¹⁵Matá⁻, Tamá⁻, Jacobo jo⁻ñuu⁻h⁻ Alfeo, Simón hi⁻ ma⁻ tēeyh⁻ Zelote, ¹⁶Juda øø⁻h⁻ Jacobo, kyaah⁻ Juda Iscariote hi⁻ ga⁻ngēē⁻ Jesús.

Ga⁻kwa⁻ Jesús juu⁻ kih⁻ jwēē⁻ dsa⁻

(Mt. 4:23-25)

¹⁷Ga⁻jñaa⁻ Jesús ta⁻ hwa⁻ mií⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah⁻ discípulo kyaay⁻. Peer⁻ jwēē⁻ dsa⁻ ga⁻lla⁻nää⁻ jee⁻ ja⁻, dsa⁻ chaa⁻ lä⁻kaa⁻ hwa⁻ Judea, kyaah⁻ dsa⁻ chaa⁻ Jerusalén, dsa⁻ chaa⁻ Tiro kyaah⁻ Sidón jwií⁻ he⁻ tääh⁻ cha⁻hoo⁻ jmi⁻ñeeh⁻. Lä⁻jēē⁻ dsa⁻ he⁻ ga⁻lla⁻nää⁻ he⁻ hnøøy⁻ nuuy⁻ juu⁻ kih⁻ Jesús hi⁻ ga⁻lla⁻nää⁻ hi⁻ dsaah⁻ mah^ʔ jä⁻ kiyh^ʔ. ¹⁸Lä⁻jēē⁻ hi⁻ ma⁻ jēē⁻ wii⁻ he⁻ ma⁻ jmeē⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁻ kiyh^ʔ, lä⁻ja⁻ ka⁻läh^ʔ ga⁻jä⁻ kiyh^ʔ. ¹⁹He ja⁻ ma⁻ jmeē⁻ dsa⁻ bii⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ tēēy⁻ suy⁻ miíh⁻ sa⁻hmiih⁻ kih⁻ Jesús, kih⁻ he⁻ ma⁻ hwēē⁻ be⁻ kiyh⁻ he⁻ kyaah⁻ ma⁻ mi⁻hlääy⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻.

Llu' la' kih' dsa- hi- hnaah- Dio

(Mt. 5:1-12)

²⁰ Ga-jëe' Jesús jee' ma' tääh' lä-jëe' discipulo kyaay' mah' ga-jäyh':

—Llu' la' kyah' hnäh' hi- tä-nee', jëeh' jää' ba' Dio hnäh' lä-hih' kih'. ²¹ Llu' la' kyah' hnäh' hi- kyoh' na', jëeh' lloo- koo- jmi' mo-so' lä-kyah' hnäh'. Llu' la' kyah' hnäh' hi- ki-hooh' na', jëeh' ja' ba' lä-ja- lloo- koo- jmi' lä-chaah' hnäh' llu'.

²² 'Llu' la' kyah' hnäh' wa-ra- ga-lä-hooh' dsa- kyah' hnäh', o wa-ra- ga-hwëe' dsa- hnäh' jee' kiyh', wa-ra- ga-hlëeh' dsa- wi' kyah' hnäh', o wa-ra- ga-jmäy' hnäh' lä-koh' jaa- dsa- hlëeh' kwaan' kih' Hi-ga-lëe'ngo' la'. ²³ Lä- ma' dsa-ngëe' hnäh' lä-ja-, wa' jëe- hoh' hnäh', wa' chaah' hnäh' llu', jëeh' cha- koo- he- llu' jwërte he- hñah' hnäh' gyuh' ya-jwi'. Ma-ra' he- jmeeh' ba' dsa- hnäh', jëeh' lä-ja- ma' jmee' dsa- ma-gyuh' kyaay' kih' lä-jëe' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio.

²⁴ 'Peer- jwi- hnäh' dsa- cha- kuu'. Jëeh', ja' ba' jiih' kye' hnäh' o-joh' dsë-. ²⁵ Peer- jwi- hnäh' hi- na-kë- na', jëeh' lloo- koo- jmi' lä-kyah' hnäh'. Peer- jwi- hnäh' hi- tääh' ngii- na'. Jëeh', ja' ba' lä-ja- lloo- koo- jmi' ki-hooh' hnäh'. ²⁶ Peer- jwi- hnäh' wa-ra- ga-h- lëeh' lä-jëe' dsa- llu' kyah' hnäh'. Jëeh' lä-ja- ma' jmee' dsa- ma-gyuh' kyaay' kih' hi- ma' ngëe- juu' ta' juu' kih' dsa-.

Hnooh' hnää' jne' hi- na-hooh' jnän

(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Pero jnä' jwëehn' hnäh' lä-jëe' hnäh' hi- tääh' nuu- jee' la-. Wa' hnaah' hnäh' lä-jëe' hi- na-hooh' kyah' hnäh'. Jmee' llu' kih' hi- sa- hnää' hnäh'. ²⁸ Ngii' hnäh' llu' kih' hi- jwä- dso-jwi' kyah' hnäh'. Ngii' hnäh' kih' Dio kih' hi- jnaah' hnäh' juu' wi'. ²⁹ Cher'mah' hi- ga-jnoo' koo- jwoo' mo-nëh', kwëeyh' ka-läh'

jyoh' jwoo'. Hi- cher'mah' hi- ga-jnu- uh- hmih-lloo' kyah', kwëeyh' ka-läh' sa-kooh-. ³⁰ Cher'mah' hi- ga-ngii' mi- ih- he- cha- kyah', ja- kwëeyh' ba'. Hi- cher'mah' hi- ga-jnuuh' he- la' kyah', mo-to- ngiih' he- ja-. ³¹ Lä-koo- hnooh- hnäh' jmee' dsa- kyah' hnäh', ja' ba' lä- ja- jmee' hnäh' kiyh' ka-läh'.

³² 'Pero, cher'mah' hnaah' hnäh' ma-la' hi- hnää' hnäh' ba', çha- jmää' he- na- kyah' hnäh'? Jëeh', lä-ja- ka-läh' hi- hnää- dsë', hnäy' ma-la' hi- hnää' hñiiy' ba'. ³³ Hi- cher'mah' jmeeh- hnäh' llu' kih' hi- jmee' llu' kyah' hnäh', çha- jmää' he- na- kyah' hnäh'? Jëeh', ja' ba' lä-ja- jmee' hi- hnää- dsë' ka-läh'.

³⁴ Hi- cher'mah' ga-mi-hääh' hnäh' dsa- hi- laah' hnäh' ngëey' ba', çha- jmää' he- na- kyah' hnäh'? Jëeh', ja' ba' lä-ja- jmee' hi- hnää- dsë', mi-häy' dsa- hi- laay' ngëe' ba'. ³⁵ He-ja- wa' lä-hnaah' hnäh' hi- na-hooh' kyah' hnäh', jmee' hnäh' he- llu' ba', mi-hääh' hnäh' he- cha- kyah' hnäh'. Ta- joo- he- ngëey' ka-läh'. Lä-ja- ba' hñah' hnäh' he- llu' jwërte. Hi- leeh' hnäh' joo' Dio hi- gya' gyuh' ya-jwi'. Jëeh', llu' dsëy' kyaah' hi- sa- kwa- ti-hmaah' hi- lä-kye' kyaah' hi- hnää- dsë' ka-läh'. ³⁶ Wa' lä-nih' hoh' hnäh' ja' ba' lä-koh' dsa-lä-nih' dsë' Tää' jnän'.

Sa' ga-tëe' jne' kyen' kwaan' kih' jñah'

(Mt. 7:1-5)

³⁷ 'Ta- ka- hnäh' kwaan' kih' jñah', mah' sa- ka' Dio kwaan' kyah' hnäh'. Ta- jwä' hnäh' dso-jwi' kih' dsa- mah' sa- jwä' Dio dso-jwi' kyah' hnäh'. Jmee' hnäh' joh- hoh' mah' jmee' Dio joh- dsë' kih' dso-kye- kyah' hnäh'. ³⁸ Kwëeh' hnäh' dsa-, mah' kwëeh' Dio hnäh'. Kwa' ba' Dio he- sa- kyaah' hih', jmeey' na- h- laah' llu', na- kah' lä-jiih' ga-saa' go-te-. Jëeh', kyaah' ja' ba' he- llah- hnäh' hih', llää' Dio hnäh' hih'.

³⁹ Hi⁺ ga⁺ hlēēh⁺ Jesús dsa⁻ kyaah⁺ juu⁺ na hmää⁺ la⁻:

—¿Hee⁻ jmää⁺ kih⁺ jaa⁻ hi⁻ tuu⁺ mah⁺ lla lley⁺ kaah⁺ kih⁺ jñah⁺ hi⁻ tuu⁺? ¿Che⁻ sa⁺ täh⁺ lä⁻ uu⁺ neh⁺ koo⁻ too⁻? ⁴⁰ Sa⁺ jøøh⁺ ga⁺ discípulo lä⁻ koh⁺ ga⁺ ta⁻ jwoh⁺ kyaay⁺. Pero ma⁻ la⁺ ma⁻ hñaa⁻ tēēy⁻, ja⁻ ga⁺ leey⁺ kwee⁻ ba⁺ kyaah⁺ ta⁻ jwoh⁺ kyaay⁺.

⁴¹ ¿He⁻ la⁺ jēēh⁺ wa⁻ hløø⁻ he⁻ hä⁺ mi⁻ nē⁻ øøh⁺ mah⁺ sa⁺ jēēh⁺ da⁺ wa⁻ hløø⁻ juuh⁻ he⁻ hä⁺ mi⁻ nēh⁺ hñaa⁺? ⁴² ¿Ha⁻ lä⁻ ja⁻ jwiuh⁺ øøh⁺: “Kwa⁺ da⁺ wa⁻ llen⁻ wa⁻ hløø⁻ he⁻ hä⁺ mi⁻ nēh⁺”, mah⁺ sa⁺ jēēh⁺ hä⁺ ga⁺ he⁻ juuh⁻ ga⁺ kyah⁺ hñaa⁺? ¿He⁻ ba⁺ che⁻ ta⁻ juuh⁺ hne⁻! Lle⁺ da⁺ jää⁺ wa⁻ hløø⁻ juuh⁻ he⁻ hä⁺ mi⁻ nēh⁺ hñaa⁺! Ja⁻ ga⁺ na⁺ jēēh⁺ kwee⁻ mah⁺ lleh⁺ wa⁻ hløø⁻ he⁻ hä⁺ mi⁻ nē⁻ øøh⁺.

**Mii⁺ kih⁺ jmee⁺ lii⁻ ha⁻
lä⁻ la⁺ chaah⁺ hma⁻**

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ Chaah⁺ hma⁻ llu⁺ sa⁺ hii⁻ mii⁺ he⁻ hliih⁺. Hi⁺ lä⁻ ja⁻ chaah⁺ hma⁻ hliih⁺ sa⁺ hii⁻ mii⁺ he⁻ llu⁺. ⁴⁴ Mii⁺ kih⁺ jmee⁺ lii⁻ ha⁻ lä⁻ la⁺ chaah⁺ hma⁻. Jēēh⁺, sa⁺ chooh⁻ dsa⁻ mi⁻ higo kih⁺ chaah⁺ too⁺, ni⁺ lä⁻ ja⁻ sa⁺ chooh⁻ dsa⁻ mi⁻ jēh⁺ kih⁺ chaah⁺ too⁺ ka⁺ läh⁺. ⁴⁵ Dsa⁻ lluu⁺ hlēēyh⁺ juu⁺ llu⁺ jmah⁺, jēēh⁺ he⁻ na⁻ ba⁺ tääh⁺ tuh⁻ dsēy⁺. Dsa⁻ hi⁻ hlēēh⁺, hlēēyh⁺ juu⁺ hliih⁺ jmah⁺, jēēh⁺ he⁻ na⁻ ba⁺ tääh⁺ tuh⁻ dsēy⁺. Jēēh⁺ he⁻ na⁻ mah⁺ neh⁺ tuh⁻ dsē⁺ dsa⁻, he⁻ ja⁻ ba⁺ hlēēyh⁺.

Juu⁺ na⁻ hmää⁺ kih⁺ hne⁺

(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ ¿He⁻ la⁺ tēēh⁺ hnäh⁺ kin⁺, “Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺, Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺” mah⁺ sa⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁻ jē⁺ he⁻ jwahn⁺? ⁴⁷ Jwēēhn⁻ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ laa⁺ hi⁻ gwa⁺ go⁻ nnu⁺ juu⁺ kin⁺ mah⁺ jmeey⁺ lä⁻ jwahn⁺. ⁴⁸ Laay⁺ lä⁻ koo⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁺ jmee⁺ koo⁻ hne⁻. Ga⁺ gyuy⁺ ni⁺ih⁺ nē⁻ kuu⁺ hloo⁻, mah⁺ ga⁺ chiyh⁺ ma⁻ ti⁺ kih⁺ nē⁻ kuu⁺ ja⁻. Ma⁺ ga⁺ juuh⁺ jmi⁺, ga⁺ hläh⁺

hne⁺ ja⁻. Pero ni⁺ miih⁻ sa⁺ ga⁺ jeh⁺, jēēh⁺ ma⁺ chih⁺ hweh⁻ nē⁻ kuu⁺ hloo⁻. ⁴⁹ Pero hi⁻ nuu⁻ juu⁺ kin⁺ mah⁺ sa⁺ ga⁺ jmeey⁺ he⁺, laay⁺ lä⁻ koo⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁺ jmee⁺ hne⁺ kih⁺ nē⁻ gwaah⁺ jmah⁺. Ni⁺ sa⁺ cha⁻ ga⁺ chiyh⁺ ma⁻ ti⁺ kih⁺. Ma⁺ ga⁺ juuh⁺ jmi⁺, ga⁺ hläh⁺ hne⁺ ja⁻ kyaah⁺ be⁺ mah⁺ ga⁺ toh⁺, lä⁻ jiih⁺ ga⁺ hee⁺ go⁻ te⁻ —ga⁺ jäh⁺ Jesús.

Ga⁺ mi⁻ hlää⁺ Jesús moz⁻

kyaa⁺ juu⁺ hløø⁻

(Mt. 8:5-13)

7 Ma⁺ ga⁺ dsa⁺ ga⁺ hlēēh⁺ Jesús lä⁻ jēē⁻ dsa⁻, ngooy⁺ ta⁺ Capernaum. ² Jee⁺ ja⁻ ma⁺ gya⁺ jaa⁻ juu⁺ hløø⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ jaa⁻ moz⁻ kyaa⁺ hi⁻ ma⁺ hnäy⁺ jwërte. Moz⁻ he⁺ ma⁻ ngoo⁺ ga⁺ juu⁺ ma⁺ ja⁺ kiyh⁺. ³ Ma⁺ ga⁺ nuu⁻ juu⁺ hløø⁻ he⁺ hlēēh⁺ dsa⁻ kih⁺ Jesús, ga⁺ cheey⁺ ko⁻ llaa⁺ dsa⁻ gyuu⁺ kyaa⁺ dsa⁻ judiu⁺ mah⁺ na⁺ chuuy⁺ kyaah⁺ Jesús he⁻ dsooy⁺ mi⁻ hlääy⁺ moz⁻ kyaay⁺. ⁴ Ma⁺ ga⁺ lla⁻ nää⁺ dsa⁻ he⁺ jee⁺ ma⁺ gya⁺ Jesús, cha⁻ miih⁻ ga⁺ chuuy⁺ kyaah⁺, ma⁺ jäh⁺:

—Ma⁺ ra⁺ he⁻ ga⁺ tēē⁺ ba⁺ hne⁻ kwah⁺ be⁺ kih⁺ juu⁺ hløø⁻. ⁵ Jēēh⁺, hnäy⁺ ba⁺ lä⁻ jēē⁻ dsa⁻ goo⁻ jne⁺ hi⁻ ga⁺ jmeey⁺ koo⁻ gwah⁺ mäh⁻ kyaa⁺ jnääh⁺.

⁶ He⁻ ja⁻ ngoo⁺ ba⁺ Jesús kyaah⁺ dsa⁻ he⁺. Ma⁺ ngoo⁺ ya⁻ jäh⁺ jee⁺ gya⁺ juu⁺ hløø⁻ he⁺, lä⁻ चाह⁺ ja⁻ ga⁺ chee⁺ juu⁺ hløø⁻ he⁺ ome⁺ kyaa⁺ mah⁺ na⁺ chiiyh⁺ Jesús lä⁻ la⁻:

—Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺, ma⁻ jan⁻ mada⁺ kih⁺ juu⁺ hløø⁻, jäh⁺, ta⁺ jmee⁻ bi⁺ goh⁺ lä⁻ ga⁺ tē⁺ oo⁻. Ni⁺ miih⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ laa⁺ jnä⁺ mah⁺ go⁻ heh⁺ cha⁻ neh⁺ kin⁺. ⁷ He⁻ ja⁻ sa⁺ ga⁺ tuu⁻ dsen⁺ ma⁺ ni⁺ n⁻ hñiin⁺ ma⁺ na⁺ jēen⁺ hne⁻. Lee⁺ ba⁺ koo⁻ hlēēh⁺ ba⁺ hne⁻, ja⁻ kih⁺ moz⁻ kyaan⁺. ⁸ Jēēh⁺ jnä⁺ ka⁺ läh⁺, chaa⁻ hi⁻ jmee⁺ mada⁺ kin⁺, hi⁺ tääh⁺ hløø⁻ hi⁻ jmeen⁺ hih⁺ kih⁺. Wa⁻ ra⁻ ga⁺ jmeen⁺ hih⁺ kih⁺ jaa⁻: “Gwa⁻ jee⁺ oo⁻”, dsooy⁺ ba⁺. Wa⁻ ra⁻ ga⁺ jwiin⁺ jñah⁺: “Ñä⁻

ta⁺ la⁻”, jäy⁺ ba⁺. Hi⁺ wa⁻ra⁻ ga⁺jwiin⁺ moz⁻ kyaan⁻: “Jmee⁻ he⁻ la⁻”, jmeey⁻ ba⁺.

⁹Ma⁺ ga⁻nuu⁺ Jesús juu⁺ ja⁻, ga⁻lä⁻d-saa⁻ dsëy⁺ kih⁺ juu⁺ hløø⁻. Mah⁺ ga⁻siiyh⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁺ kaah⁺ kiyh⁺ jee⁺ ja⁻:

—Ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺, lä⁻kaa⁻ hwa⁺ Israel sa⁺ ma⁻jeen⁺ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ dsoo⁺ dsë⁺ lä⁻koo⁻ dsoo⁺ dsë⁺ juu⁺ hløø⁻ oo⁻.

¹⁰Ma⁺ ga⁻lla⁻nää⁻ dsa⁻ he⁻ cháneh⁻ kih⁺ juu⁺ hløø⁻, ga⁻jëëy⁺ ma⁻jä⁻ go⁻te⁻ kih⁺ moz⁻ kyaay⁺ hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ he⁻.

Ga⁻mi⁻jiih⁻ Jesús jaa⁻ jo⁻nũuh⁻ dsa⁻më⁻ hni⁺ʔ

¹¹Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻he⁺ Jesús jwë⁺ ngoo⁺ ta⁺ jee⁺ jwi⁻ he⁻ chee⁻ Naín, kyaay⁺ discípulo kyaay⁺ hi⁻ jwëë⁺ jwërte dsa⁻ ga⁻jmeë⁺ ko⁻jøh⁺ kyaay⁺. ¹²Lä⁻ ma⁺ ga⁻tëëy⁺ chuuh⁺ jwi⁻ ja⁻, ga⁻jëey⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää⁻ ga⁻haa⁻ jaa⁻ hlii⁺ hi⁻ ma⁺ laa⁺ jaa⁻ gyuu⁻ koo⁻ mëë⁺ kyaay⁺ jaa⁻ dsa⁻më⁻ hni⁺. Hi⁺ jwëë⁺ jwërte dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jee⁺ ja⁻ ma⁺ jmeë⁺ ko⁻jøh⁺ kyaay⁺. ¹³Ma⁺ ga⁻jëë⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻ dsa⁻më⁻ he⁻, ga⁻lä⁻nih⁻ dsëy⁺ kih⁺ mah⁺ ga⁻siiyh⁻:

—Ta⁺ hoo⁻.

¹⁴Lä⁻chah⁺ ja⁻ ngoo⁺ Jesús chuh⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ kye⁻ goo⁺ mah⁺ ga⁻sooyh⁺. He⁻ ja⁻ ga⁻noo⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ jää⁻ hlii⁺ he⁻. Ja⁻ ga⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siih⁺ hlii⁺ he⁻:

—Chih⁺ mäh⁺, jnä⁺ hlëëhn⁻ hne⁻. Noo⁻.

¹⁵Lä⁻chah⁺ ja⁻, ga⁻gya⁻ chih⁻ hi⁻ ma⁺ na⁺ juu⁺ he⁻ mah⁺ ga⁻løøy⁺ hlëëyh⁻. Ja⁻ ga⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁻ chooy⁺:

—Hii⁻ la⁻ chih⁻ kyaah⁺.

¹⁶Lä⁻jëë⁻ ba⁺ ga⁻lä⁻goh⁻. Ga⁻løøy⁺ jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio, ma⁺ jäyh⁺:

—He⁻ ba⁺ che⁻ jøøh⁺ hi⁻ ngëë⁻ juu⁺ kih⁺ Dio hi⁻ ma⁻ya⁻hëë⁻ jee⁺ jnän⁻ la⁻.

Hi⁺ ma⁺ jäyh⁺ lä⁻la⁻ ka⁺ läh⁺:

—Ma⁻ja⁻ Dio kway⁺ be⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaay⁺.

¹⁷Ga⁻hii⁺ jwërte juu⁺ kih⁺ Jesús lä⁻kaa⁻ hwa⁺ Judea kyaah⁺ jwi⁻ he⁻ tääh⁺ lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁺ jee⁺ ja⁻.

Ga⁻chee⁺ Jwaa⁻ dsa⁻ kyaay⁺ na⁻hlëëyh⁻ kyaah⁺ Jesús

(Mt. 11:2-19)

¹⁸Lä⁻jë⁻ juu⁺ la⁻ ga⁻nuu⁺ Jwaa⁻ ga⁻jmeeh⁺ discípulo kyaay⁺. He⁻ ja⁻ ga⁻tëëyh⁺ uu⁺ discípulo. ¹⁹Ga⁻cheey⁺ kih⁺ Jesús mah⁺ na⁻ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺:

—¿Che⁻ hne⁻ he⁻ hi⁻ nøø⁻ juu⁺ jä⁻ o che⁻ jää⁻ jnääh⁺ jñah⁺ʔ

²⁰Lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻lla⁻nää⁻ dsa⁻ he⁻ jee⁺ ma⁺ gya⁺ Jesús, ga⁻siiyh⁻:

—Jwaa⁻ hi⁻ ma⁺ choo⁻ jmi⁻ ma⁻cheey⁺ jnääh⁺ mah⁺ ngii⁺ jnääh⁺ juu⁺ kyah⁺: “¿Che⁻ hne⁻ he⁻ hi⁻ nøø⁻ juu⁺ jä⁻ o che⁻ jää⁻ jnääh⁺ jñah⁺ʔ”

²¹Ja⁻ ba⁺ hor⁻ ja⁻ ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús jwëë⁺ dsa⁻dsaah⁺, dsa⁻ hi⁻ ma⁺ jëë⁻ wi⁺ kih⁺ na⁻ku⁻ na⁻ngii⁻ dsoo⁺, dsa⁻ hi⁻ ma⁺ kye⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁺. Hi⁺ ga⁻näy⁺ mi⁻në⁻ jwëë⁺ dsa⁻tũu⁻. ²²Ja⁻ ga⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻chee⁺ Jwaa⁻ he⁻, ga⁻siiyh⁻:

—Go⁻nää⁻ hnäh⁺, mah⁺ go⁻jmeeh⁺ juu⁺ kih⁺ Jwaa⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻nũuh⁻ hnäh⁺ hi⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻jëëh⁻ hnäh⁺ la⁻. Hi⁻ tũu⁻ ma⁻jëëy⁺ ba⁺, hi⁻ jluuh⁺ ma⁻ga⁻nääy⁺ ba⁺, ma⁻hlaa⁺ ba⁺ hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ dsoo⁺ hmih⁺ høø⁻, hi⁻ gwii⁺ ma⁻nuuy⁺ ba⁺, hi⁻ ma⁻juu⁺ ma⁻lä⁻jiiyh⁺ ba⁺, hi⁻ hi⁻ tä⁻nee⁻ ma⁻nuu⁻ bih⁺ ju⁻hmëë⁻. ²³Llu⁺ la⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁻ jmeë⁺ to⁺ dsë⁺ kwaat⁻ kin⁻ —ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁻.

²⁴Lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻nää⁻ discípulo kyaay⁺ Jwaa⁻ he⁻, ga⁻løø⁺ Jesús hlëëh⁻ dsa⁻ kih⁺ Jwaa⁻ mah⁺ lä⁻dsooh⁻ dsëy⁺ ha⁻ lä⁻ ma⁺ laay⁺, ga⁻jäyh⁺:

—¿Ha⁻ lä⁻ laa⁺ hi⁻ na⁻jëëh⁻ hnäh⁺ ma⁺ na⁻nääh⁺ hnäh⁺ jee⁺ oo⁻ hwa⁺ ki⁺ʔ? ¿Che⁻ ma⁺ laay⁺ lä⁻koh⁺ hma⁻tah⁻ he⁻ gwa⁻gyaa⁻ lle⁻ʔ ²⁵¿Cher⁺ mah⁺ sa⁻ laay⁺ lä⁻ja⁻ hi⁻ na⁻jëëh⁻ hnäh⁺, ha⁻ ba⁺ lä⁻ laay⁺ ja⁻? ¿Che⁻ ma⁺ laa⁺ jaa⁻ dsa⁻nũuh⁻ hi⁻ ma⁻këh⁻ hmiih⁻ llu⁺? Né⁻ ba⁺ jne⁻, lä⁻jëë⁻ hi⁻ këh⁻ hmiih⁻ llu⁺, hi⁻ tääh⁺ llu⁺, hi⁻ he⁻ tääh⁺ cháneh⁺ kih⁺ rey ba⁺. ²⁶He⁻ ja⁻, ¿hee⁻ ba⁺

laa' hi na'jēēh' hnäh'? ¿Che' laa' jaa' hi ngēē' juu' kih' Dio? Jnä' jwēēhn' hnäh' laay' ba'. Hi' ma'ra' he' laay' jōōh' ga' lä'koh' ga' jñah' hi' ma' ngēē' juu' kih' Dio. ²⁷ Jēēh', Jwaa' he' hi' na'sii' kih' lä'la':

Cheēn' jaa' hi' dsa'kwa' juu' kin'.

Hi' he' dsoo' ta' cha'nēh' mah' mi'lluy' jwē' kyah'.

²⁸ Ma'ra' ju'dsoo' jwēēhn' hnäh'. Jee' kih' lä'jēē' hi' ga'lā'chaa' kih' dsa'mē', sa' chaa' hi' ngēē' juu' kih' Dio hi' jōōh' ga'lā'koh' ga' Jwaa' hi' ma' choo' jmiī'. Pero hi' laa' māh' ga' kih' gyūuh' ya'jwii', hi' he' jōōh' ga'lā'koh' ga' Jwaa'.

²⁹ Lä'jēē' dsa' hi' ga'nuu' kih' Jwaa' lä'kyē' hi' ma' koo' ku'sih' ga'jmeē' dsoo' dsē' kih' Dio, ga'heeyh' saay' jmiī' lä'koo' ga'jäh' Jwaa'. ³⁰ Pero dsa' fariseo kyaah' dsa' hi' kyūuh' ley ga'jmeey' ta' koo' ba' he' ma' jmeē' Dio kiyh'. Sa' ga'lā'hnōy' ma' saay' jmiī'.

³¹ Mah' ga'jäh' Dsa'jōōh' jñān':

—Jee' la' jwēēhn' hnäh' ha' lä' laa' dsa' hi' chaa' na'. Lä'la' ba' laay'. ³² Dsa' hi' chaa' na' chaayh' miih' lä'koh' chih' hi' tääh' je'hmooh' hi' tooh' miih' kyaah' dsa' kyaayh'. Jäyh': "Ma' jūu' jñāh' su' he' jmeē' jēē' hoh' hnäh' kyaah' luu' hma'ta' pero sa' ga'hiih' hnäh' ma' jmeeh' hnäh' ja'. Ma' hä' jñāh' su' he' ti'meeh' dsē', ni' lä'ja' sa' ma' hoo'h' hnäh'", jäh' chih' siiyh' dsa' kyaayh'.

³³ Lä'ja' ka'läh' jmeē' dsa' hi' chaa' na'. Jēēh', ja' Jwaa' hi' ga'kuh' ga'hīh' miih' go'te' mah' ga'jäh' dsa' kiyh'. "Kyey' jmi'le' hliih'." ³⁴ Lä'ja' ka'läh', ja' Hi' ga'lēē'ngo' la' hi' kuh' hīh' na'tee' kih' mah' jäh' dsa' kiyh': "Jlaay' ngēē', mah' lla'heeyh' ka'läh'. Jwayh' kyaah' lä'jēē' hi' koo' ku'sih', hi' laay' ome' kyaa' dsa' wa' hi' cha' hi'", jäh' dsa' hi' chaa' na'. ³⁵ Pero kyaah' he' jmeē' Dio, lii' llu' ba' huū'dsē' kiyh'—ga'jäh' Jesús.

Ga'kuh' ga'hīh' Jesús cha'neh' kih' Simón, jaa' dsa' fariseo

³⁶ Ga'chuū' jaa' fariseo kyaah' Jesús mah' dsooy' cha'neh' kiyh', dsa'kuh' dsa'hīyh' kyaayh'. Lä' ma' ga'hey' cha'neh' kih' fariseo he', ga'gyay' nē' mes'. ³⁷ Hi' ja'ba' jee' jwii' ja', ma' chaa' jaa' dsa'mē' hi' ma' kaah' wa' hi' cha' hi'. Pero lä'koo' ma' ga'nuuy' he' gya' Jesús kuh'hīh' kyaah' fariseo he', he'ja' ngooy' jee' ja', ma' kyey' koo' sē' jmiī' mi'jwii'. ³⁸ Ga'llooy' hooyh' huū' ti' Jesús, lä'jiih' ga'lā'gyuh' ti' Jesús kyaah' jmiī' he' ga'tuu' mi'nēy'. Ga'mi'kiyh' kyaah' jñū' lley'. Jā' ga' ga'chuyh' ti' Jesús mah' ga'huuy' jmiī' mi'jwii'. ³⁹ Ma' ga'jēē' fariseo lä'koo' jmeē' dsa'mē' he', ma' jmeey' huū'dsē': "Wa'ra' jäh' kih' Jesús laa' jaa' hi' ngēē' juu' kih' Dio, lä'liiyh' ha' lä' laa' dsa'mē' hi' gya' chu'bē' tiy'. Che' sa' nēy', he' hliih' jmah' ba' jmeē' dsa'mē' na'", ma' laay'. ⁴⁰ Jā' ga' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Cha' koo' mi'juu' he' jwēēhn' hne', Simón.

—Chiih' jñā', Ta'jwoh' —ga'jäh' Simón.

⁴¹ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Uu' dsa' ma' ää' kih' hi' cha' kuu'. Jaa' hi' he', ma' ää' hñā' hñā'loo' kuu'. Hi' jñah' he' ma' ää' to'lo'gya'. ⁴² Sa' ma' cha' he' kyaah' ma' mi'hmaah' dsa' he'. Hīh' dsa' cha' kuu' he' ga'jney' lä'ja' ba' kwaan' kih' lä'uu'. Jäh' da' koo'. ¿Hi' jaa' jee' lä'uu', hnäy' cha'ga'miih' dsa' cha' kuu' he'?

⁴³ Ga'jäh' Simón:

—Go' laan' hi' ma' ää' cha'ga'miih' kuu' kiyh'.

—He' dsoo' na' kyah' —ga'jäh' Jesús.

⁴⁴ Jā' ga' ga'jeeh' Jesús hñii', ga'jēēy' dsa'mē' he', mah' ga'siiyh' Simón:

—Jiīh' da' nēh' mah' jēē' dsa'mē' la'. Lä'koo' ma'hen' cha'neh' kyah', sa' ma'kwēēh' jñā' jmiī' he' ma' jñii' tñn'.

Pero dsa-mě' la-, ma-huuy' jmi' he-haa' miněy' mah' ma-chey' kyaah' jnu' lley'.
 45 Hne- sa' ma-chuh' kin'. Pero dsa-mě' la-, lä-jih' ma' ga-hey' cha'neh' la-, sa' ma' tuy' chuyh' tiin'. 46 Sa' ma-huuh' aceit ka'llen'. Pero dsa-mě' la-, ma-huuy' jmi' mi'jwi' ma-tiin'. 47 He-ja- jw'jw' hne-. Ma-ke' ma-jmeey' cha-mi' dso'kye-, ma na che' ba', jēh' cha-mi' ma lä-hnäy' jnä'. Pero ja- hi' ma' ää' mi'ih', mi'ih' go te' ba' hnäy' hi' ma-jmeey' jōh' dsē' kiyh'.

48 He-ja' ga-jäh' Jesús siih' dsa-mě' he':

—Ma-na-che' ba' dso'kye- kyah'.

49 Jñah' hi' ma' na-teeh' kyaay', ga-löoy' ngi'y' juu' kih' dsa-kyaa'yh':

—¿Hee- laa' dsa- na-, che' lä-kye- dso'kye- kih' dsa- chey'?

50 Pero ga-jäh' Jesús siih' dsa-mě' he':

—Kih' he' ma-lä-dsoo' hoh', ma-laah' hne- kih' dso'kye-. Gwaah- ba' hne- llu'.

Ma' chaa' dsa-mě' hi' ma' jmee' ta' he' kih' Jesús

8 Ma-ngēē' he- ja-, ngoo' Jesús lä-kaa- jwi' kaah' jwi' mäh- na-kway- ju'h-mēē', ga-hlēy' dsa- lä-koō- jāā- Dio dsa- lä-hih' kih'. Hi' lä-jēē' gya-tuuy' apóstole ma' jmee' kō-jōh' kyaayh'. 2 Hi' ma' jmee' kō-jōh' kyaah' Jesús kō-l-laa' dsa-mě' hi' ga-hwēy' jmi' lle' hlih' kih', kyaah' hi' ma' dsaah' ka-läh'. Jee' kih' dsa-mě' he' ma' häā' María hi' ma' tēy' Magdalena, hi' ma' jāā' gye' jmi' lle' hlih'. 3 Ma' häā' Juana ka-läh', hi' ma' häā' mē' Chusa. Chusa he' ma' kye- mi'ih' ta' kih' Herode. Hi' ma' häā' Susana, kyaah' jwēē' ga' dsa-mě' hi' ma' jmee' ta' he' kih' Jesús.

Juu' na-hmäā' lä-koō- la' kih' dsa- hi' jnee' mi'ju'

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

4 Jwēē' jwēte dsa- hi' ya-nää' lä-kaa- jee' jwi' kih', hi' ga-kuh' jee' ma' cheh'

Jesús. He-ja- ga-siiyh' kyaah' juu' na-h-mää' la-:

5 —Jaa- dsa- ngoo' ga-jnee' mi'ju-. Jee' ngooy' jneey' mi'ju- ja-, ga-saa' mi'ih' cha'jwē'. Ma' ga-ngēē' dsa-, ga-hee' ga-soyh' kih' mi'ju- ja-, hi' ga-jñaa' ta' hi' hēē' gyuah' ga-kuyh-. 6 Jyoh' mi'ju- ga-saa' nē' gwaah' he- nōō' mi'ih' nē' kuu'. Ga-hya- ba' mi'ju- ja-, pero chah' ba' ga-lä-ki' kih' he' sa' gyuh' gwaah' ja-. 7 Hi' jyoh' ka-läh' mi'ju- ga-saa' jee' chaah' too'. Ga-kwaa' ga' chaah' too' ja-, he-ja' ga-uu' chaah' kih' jee' na-too'. 8 Hi' jyoh' mi'ju- ja-, ga-saa' jee' la' hwa' jmah', he- ja' ba' ga-hii', ga-kwa' hña-loo' mi' lä-koō- chaah'.

Ma' ga-dsaa' juu' he' ma' kway' ja-, ga-hlēy' kōō- ki-gaa-, ga-jäyh':

—Hi- hnōō' heeh' juu' la-, wa' heeyh-.

9 He-ja- ga-ngi' discípulo juu' kih' ga-siiyh':

—¿Hee- hnōō' jäh' juu' na-hmäā' he' ma-kwah' na'?

10 He-ja- ga-jäyh':

—Hnä' ba' na-ngēh' hnäh' jwē' lä-kyuuh' hnäh' ha- lä- jāā' Dio hnäh' lä-hih' kih', he- sa' ma' kyuu' dsa- jāā'. Pero hi' jñah', hlēhn' kyaah' juu' na-h-mää' ba'. Lä-ja-, ma-ke' he' ga-jēy-, sa' lä-jnä' kiyh'. Hi' ma-ke' nuuy-, ni' lä-ja- sa' lä-ngēy'.

Ga-jmeeh' Jesús juu' he- hnōō' jäh' juu' na-hmäā' kih' hi' na-jnee' mi'ju'

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

11 'Lä-la- hnōō' jäh' juu' na-hmäā' ja-. Mi'ju- ja- la' kwaan' juu' kih' Dio. 12 Hi' mi'ju- he- ga-saa' cha'jwē', la' kwaan' dsa- hi' ga-nuu' juu' kih' Dio. Mah' chah' ba' gwa' hi-sa-llu' jnuuyh' juu' he- ma-na-jnäā' neh' tuh-dsēy'. Mah' sa' lä-heey' juu' kih' Dio hi' lä-ja- sa' lääy' kih' dso'kye-. 13 Heh' mi'ju- he- ga-saa' nē' gwaah' he- nōō' mi'ih' nē' kuu'. Lä-ja- laa' dsa- hi- nuu- juu' kih' Dio. Jēē- ba' dsēy' lä- ma' to-nē' ga-nuuy'. Hi- he' laa'

lä⁻koō⁻ he⁻ sa⁺ cha⁻ jmoo¹ kih¹. Heeyh⁻ ko⁻hwēē⁺ juu¹ kih¹ Dio. Pero wa⁻ra⁻ja¹ he⁻ wii⁺ nē⁺ kiyh¹, beey¹ Dio. ¹⁴Heh¹ mi¹ju⁻ he⁻ ga⁻saa¹ jee⁺ kih¹ chaah¹ too⁺ ja⁻, lä⁻ja⁻ laa¹ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu¹ kih¹ Dio. Pero ma⁻ miih⁻ lä⁻ja⁻ ba⁻ dsa⁻ lä⁻ooy⁺ kih¹ Dio. Kih¹ he⁻ kye⁻ gyih¹ huu⁻dsē⁻ lä⁻chay⁻ kuu⁺, hi⁻ tih⁻ dsēy⁺ lä⁻jē⁻ he⁻ cha⁻ jmi¹gyuu⁻ la⁻. He⁻ja⁻ ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻jmää⁺ kiyh¹ heh¹ juu¹ he⁻ ga⁻nuuy⁺ ja⁻. ¹⁵Pero mi¹ju⁻ he⁻ ga⁻saa¹ hwa⁻llu⁻, lä⁻ja⁻ laa¹ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsē⁻, ngoo⁺ bih¹ chooyh⁻ koō⁻ hweh¹ juu¹ he⁻ ga⁻nuuy⁺ ja⁻. He⁻ja⁻ ba⁻ ja⁻ jmeey¹ cha⁻miih⁻ ta⁻llu¹ kih¹ he⁻ kwēēh⁻ dsēy⁺.

Juu¹ na⁻hmää⁺ lä⁻koō⁻ la⁻ kih¹ wa⁻je⁻
(Mr. 4:21-25)

¹⁶Ni⁻jaa⁻ sa⁺ hih⁻je⁻ mah¹ jlēy⁺ kyaah¹ koō⁻ kyaah¹, ni⁻ sa⁺ chiyh¹ neh⁻ jii⁺. He⁻ chiyh¹ jee⁺ nii⁺ ba⁻ mah¹ lä⁻jnä⁺ kih¹ lä⁻jēē⁻ hi⁻ dsa⁻taah⁻ cha⁻neh⁻. ¹⁷Lä⁻jē⁻ he⁻ na⁻hmää⁺, lloo⁻ koō⁻ jmi¹ lä⁻jnä⁺. Hi⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ sa⁺ jnä⁺, la¹ kwaat⁻ lä⁻jnä⁺. ¹⁸Kye⁻ da⁻ hnäh⁺ kwaat⁻ kih¹ juu¹ he⁻ nu⁻uh⁻ hnäh⁺. Jēēh⁺, lä⁻jēē⁻ hi⁻ ngēē⁺ miih⁻, hi⁻ he⁻ lä⁻ngēē⁺ cha⁻ga⁻miih⁻. Lä⁻jēē⁻ hi⁻ jmee⁻ ngēē⁺, lä⁻kye⁻ he⁻ ja⁻ llaa⁺ ba⁻.

Øøh⁻ Jesús kyaah¹ chooy¹
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹Ga⁻lla⁻nää¹ øøh⁻ Jesús kyaah¹ chooy¹ jee⁺ ma⁻ kway⁻ juu¹. Pero sa⁻ ga⁻la¹ ma⁻ lla⁻näy¹ chuh⁻ kiyh¹, kih¹ he⁻ ma⁻ tääh⁻ jwēē⁺ dsa⁻. ²⁰Ga⁻he¹ jaa⁻ hi⁻ na⁻jmeeh¹ juu¹ kiyh¹, ga⁻jäyh⁺:

—Hii⁻ maa⁻ kyaah¹ kyaah¹ øøh⁻ tääh⁻ ka⁻hne⁻, hnøoy¹ jēēy⁺ hne⁻.

²¹He⁻ja⁻ ga⁻jeeyh⁻ kih¹ dsa⁻ he⁻, ga⁻siiyh⁺:

—Hi⁻ nuu⁻ juu¹ kih¹ Dio mah¹ jmeey¹ he¹, hi⁻ he⁻ ba⁻ laa¹ maa⁻ kyaan⁺, hi⁻ he⁻ ba⁻ laa¹ øøhn¹.

**Ga⁻jmeey¹ Jesús hih⁻
kih¹ lle⁺ mah¹ hii¹ tii⁺**

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²²Koō⁻ jmi¹ ja⁻, ga⁻he¹ Jesús neh⁻ koō⁻ na⁻mooy⁺ kyaah¹ discípulo kyaay¹ mah¹ ga⁻siiyh⁺:

—Wa⁻ haan⁺ ta⁻ hngaah⁻ ko⁻taa⁻ jmi¹ juuh⁻ la⁻.

Mah¹ ga⁻näy¹. ²³Ta⁻ko⁻jiih¹ ga⁻näy¹ nē⁺ jmi¹ ja⁻, ga⁻gwi¹ Jesús. Ni⁻ juu¹ ga⁻ sa⁺ hii⁺ ma⁻ ja⁻ koō⁻ lle⁺ tä⁺ nē⁺ jmi¹ ja⁻. Ga⁻hii⁺ goo⁻ jwēte⁻ kiyh¹ he⁻ ma⁻ hmäy¹ cha⁻jmi¹ ja⁻. ²⁴He⁻ja⁻ ga⁻chaay¹ Jesús jee⁺ ma⁻ na⁻gwiiy⁻, ga⁻jäyh⁺:

—Ta⁻jwoh¹, ta⁻jwoh¹. Ngoo¹ ga⁻juu¹ jne⁺ jee⁺ la⁻.

Ma⁻ ga⁻nooy⁻, ga⁻jmeey¹ hih⁻ ga⁻jä⁺ tii⁺ lle⁺, hi⁻ ga⁻jmeey¹ hih⁻ kih¹ jmi¹ ka⁻läh⁺. Lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻jä⁺ tii⁺ go⁻te⁻.

²⁵—Miih⁻ go⁻te⁻ ma⁻ lä⁻dsooy⁺ hoh¹ hnäh⁺ —ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺ discípulo kyaay¹.

Peer⁻ ga⁻lä⁻goyh⁻ hi⁻ ga⁻jēē⁻ dsayh⁻. Mah¹ ma⁻ jäyh⁺ siiyh⁺ dsa⁻ kyaayh¹:

—¿Hee⁻ laa¹ dsa⁻ na⁻ he⁻ liyh⁻ jmeey¹ hih⁻ kih¹ lle⁺ hi⁻ jmeey¹ hih⁻ kih¹ jmi¹, hi⁻ lä⁻ja⁻ nuuh¹ kiyh¹ ka⁻läh⁺?

**Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ kye⁻ jmi¹ lle⁻
hliih¹ chee⁻ Legión**

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶Ja⁻ga⁻ ga⁻lla⁻näy¹ jee⁺ tääh⁻ dsa⁻ hi⁻ chee⁻ gadareno. Hwa⁻ kih¹ hi⁻ he⁻ jä⁻ ta⁻ hngaah⁻ jmi¹ kih¹ hwa⁻ Galilea.

²⁷Ma⁻ ya⁻ hēē⁻ Jesús neh⁻ na⁻mooy⁺ jee⁺ la⁻ cha⁻hoo⁺ jmi¹ ja⁻, ja⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ jee⁺ jwi¹ ja⁻ ga⁻mi¹ jeey⁻. Ma⁻ lä⁻hii⁻ jøø⁺ jmi¹ lle⁻ hliih¹ kiyh¹. Sa⁻ cha⁻ hmiih⁻ ma⁻ kēyh⁻. Sa⁻ ma⁻ gyay¹ cha⁻neh⁻. Ma⁻ gyay¹ jee⁺ la⁻ to⁻høø⁻ kih¹ hlii⁺ ba⁻. ²⁸Lä⁻koō⁻ ma⁻ ga⁻jēēy¹ Jesús, ga⁻hooyh¹ kii⁻ mah¹ ga⁻jwäy¹ hñiiy⁺ cha⁻nē⁻ Jesús, ga⁻hlēēyh¹ ki⁻gaa⁻:

—¿Hee⁻ hnooh⁻ jmeeh¹ kin⁺, Jesús, Jo^o Dio hi⁻ gya¹ gyuu^h? Ta⁺ jmee⁻ hñaa⁻ hoh⁺, ta⁺ jmeeh⁻ jnä⁺ —ga⁺ jah⁺ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ he⁺.

²⁹ (Jëeh⁺, ma⁻ ngëe⁺ ma⁻ jmee⁺ Jesús hih⁺ kih⁺ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ he⁺ jää⁺, he⁻ ya⁻ hëey⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺. Ma⁻ lä⁻ hii⁻ heeh⁻ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ he⁺ wii⁺. Ma⁻ ke⁺ ma⁻ hñuu⁺ dsa⁻ gooy⁺ kyaah⁺ caden⁻ hi⁻ ma⁻ gwëy⁻ tiy⁺ kyaah⁺ jwi⁺ hma⁻ he⁻ hë⁻ too⁻, he⁻ ma⁻ hnäy⁻ ba⁺ ja⁻. Hi⁺ ma⁻ jøø⁻ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ kiyh⁺ ta⁺ hwa⁻ ki⁺ jee⁺ sa⁺ kwa⁺ ni⁻ miih⁻.) ³⁰ He⁻ ja⁻ ga⁻ ngii⁺ Jesús juu⁺ kiyh⁺:

—¿Hee⁻ cheeh⁻ hne⁻?

—Jwëe⁺ chee⁻ jnääh⁺ —ga⁺ jah⁺ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ he⁺.

Ga⁻ jäh⁺ lä⁻ ja⁻ kih⁺ he⁻ ma⁻ laa⁺ jwëe⁺ jwërte dsa⁻ hlëeh⁺ hi⁻ ma⁻ tääh⁺ tuh⁻ d-së⁺ dsa⁻ he⁺. ³¹ Ga⁻ chuuy⁺ kyaah⁺ Jesús mah⁺ sa⁺ ma⁻ cheey⁺ cha⁻ je⁻. ³² Moh⁻ ja⁻ ma⁻ tääh⁺ ko^o nää⁺ ñe⁺ ma⁻ kuh⁻ nuu⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻ chuuy⁺ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ he⁺ kyaah⁺ Jesús mah⁺ kway⁺ jwë⁺ dsa⁻ taayh⁺ kih⁺ ñe⁺ he⁺. Ga⁻ kwa⁻ ba⁺ Jesús jwë⁺. ³³ Ga⁻ hwëe⁻ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ he⁺ ga⁻ nääy⁻ ga⁻ taayh⁺ tuh⁻ dsë⁺ ñe⁺. Lä⁻ chah⁺ ja⁻ lä⁻ jëe⁺ ñe⁺ he⁺ ga⁻ kyuu⁺. Ma⁻ ga⁻ tëey⁺ ko^o lle⁺ hwa⁻, ko⁻ dsoo⁻ jwë⁺ ba⁺ ga⁻ saay⁺ lä⁻ ga⁻ tëz⁺ cha⁻ jmi⁻ juuh⁻. Jee⁺ ja⁻ ga⁻ juuy⁺ neh⁻ jmi⁻.

³⁴ Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁺ hää⁻ ñe⁺ he⁺, ma⁻ ga⁻ jëey⁺ ga⁻ la⁻ lä⁻ ja⁻, ga⁻ nääy⁻ ko⁻ chih⁺ cha⁻ hliiy⁺ na⁻ jmeeyh⁺ juu⁺ ta⁺ jee⁺ jwi⁺ hi⁺ lä⁻ kaa⁻ kih⁺ hi⁻ ma⁻ tääh⁺ jee⁺ nuu⁻ kih⁺. ³⁵ He⁻ ja⁻ ga⁻ hwëe⁻ dsa⁻ na⁻ nää⁻ na⁻ jëey⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻ la⁻. Lä⁻ ko^o ma⁻ ga⁻ tëe⁺ dsa⁻ chuh⁻ kih⁺ Jesús ga⁻ jëey⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ hwëe⁻ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ kih⁺ he⁺. Ma⁻ gya⁺ hu⁺ ti⁺ Jesús, ma⁻ kyeyh⁺ hmiih⁻, hi⁺ ma⁻ jä⁻ kiyh⁺. He⁻ ja⁻ ga⁻ lä⁻ goh⁺ lä⁻ jëe⁺ dsa⁻. ³⁶ Dsa⁻ hi⁻ ga⁻ jëe⁺, ga⁻ jmeeyh⁺ juu⁺ ha⁻ lä⁻ ga⁻ la⁻ he⁻ ga⁻ h-laa⁺ hi⁻ ma⁻ kye⁻ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ he⁺. ³⁷ He⁻ ja⁻ lä⁻ jëe⁺ dsa⁻ gadareno ga⁻ chuuy⁺ kyaah⁺ Jesús mah⁺ wa⁻ llaayh⁺ kih⁺ ta⁺

jee⁺ jyoh⁺, jëeh⁺ ma⁻ goyh⁺ jwërte. He⁻ ja⁻ ga⁻ he⁺ Jesús neh⁺ na⁻ moo⁻ ngaah⁺ bih⁺. ³⁸ Dsa⁻ hi⁻ ga⁻ hwëe⁻ jmi⁻ lle⁺ hliih⁺ kih⁺ he⁺, ga⁻ chuuy⁺ kyaah⁺ Jesús mah⁺ ma⁻ kway⁺ jwë⁺ ma⁻ dsooy⁺ kyaayh⁺. Pero Jesús ga⁻ jmee⁺ mada⁻ kiyh⁺, he⁻ jäh⁺ ba⁺. Ga⁻ jäh⁺:

³⁹ —Gwaah⁻ cha⁻ neh⁺ kyaah⁺. Go⁻ jmeeh⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻, ha⁻ ko^o sa⁻ juuh⁻ he⁻ ma⁻ jmee⁺ Dio kyaah⁺ hne⁻.

He⁻ ja⁻ ngaayh⁺, ga⁻ løoy⁺ jmeeyh⁺ juu⁺ lä⁻ kaa⁻ jee⁺ jwi⁺ ha⁻ koh⁺ sa⁻ juuh⁻ he⁻ ga⁻ jmee⁺ Jesús kiyh⁺.

Jō⁻ mii⁻ Jairo kyaah⁺ jaa⁻ dsa⁻ mē⁻ hi⁻ ma⁻ dsaah⁺

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Ma⁻ ga⁻ lloo⁺ Jesús ta⁺ hngaah⁺ ko⁻ taa⁻, peer⁺ jwëe⁺ dsa⁻ ma⁻ tääh⁺ jäh⁺ he⁻ ja⁻ ga⁻ heeh⁻ dsih⁻ lä⁻ kaa⁻ tuh⁻ dsë⁺. ⁴¹ Jee⁺ ja⁻ ga⁻ lloo⁺ jaa⁻ dsa⁻ ñuu⁻ hi⁻ chee⁻ Jairo hi⁻ ma⁻ laa⁺ ta⁺ kih⁺ gwah⁺. Dsa⁻ he⁺ ga⁻ juuh⁺ jnëy⁺ cha⁻ nē⁺ Jesús, ga⁻ chuuy⁺ kyaah⁺ mah⁺ dsooy⁺ cha⁻ neh⁺ kiyh⁺. ⁴² Ma⁻ chaa⁻ jaa⁻ jō⁻ miy⁻ hi⁻ ma⁻ laa⁺ gyuu⁻ ko^o mēe⁻ kyaay⁺. Chih⁻ mē⁻ he⁺ ma⁻ hää⁻ ko^o gya⁻ to⁺ jī⁻ ñe⁻. Hi⁻ he⁺ na⁻ kyaa⁻ ngoo⁺ ga⁻ juu⁺.

Jee⁺ hää⁻ Jesús jwë⁺ ngoo⁺ kyaah⁺ Jairo, peer⁺ na⁻ lää⁻ na⁻ jlëe⁻ bih⁺ dsa⁻, jëeh⁺ jwëe⁺ jwërte dsa⁻ hi⁻ ga⁻ nää⁻ kyaayh⁺. ⁴³ Jee⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺ ma⁻ hää⁻ jaa⁻ dsa⁻ mē⁻ hi⁻ ma⁻ hya⁻ gya⁻ to⁺ jī⁻ ñe⁻ dsaah⁺ dsoo⁻ kih⁺. Dsa⁻ mē⁻ he⁺ ga⁻ mi⁻ lla⁻ lä⁻ jëe⁺ go⁻ te⁺ he⁻ ma⁻ cha⁻ kiyh⁺, ga⁻ heey⁺ kyaah⁺ tē⁻ mē⁻. Pero ni⁺ jaa⁻ tē⁻ mē⁻ sa⁻ ga⁻ lih⁺ ma⁻ jmee⁺ mē⁻ kiyh⁺. ⁴⁴ Ga⁻ lloooy⁺ ta⁺ ka⁻ luu⁻ Jesús mah⁺ ga⁻ suy⁺ miih⁻ cha⁻ gooy⁻ cha⁻ hoo⁻ sa⁻ hmiih⁻ kiyh⁺. Lä⁻ chah⁺ ja⁻ ga⁻ hna⁺ he⁻ ma⁻ jëey⁻ dsoo⁻ kiyh⁺. ⁴⁵ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁺ Jesús:

—¿Hii⁻ na⁻ hi⁻ ma⁻ su⁺ cha⁻ hoo⁻ sa⁻ h-miih⁻ kin⁺?

Pero ni⁺ jaa⁻ sa⁻ ga⁻ bääh⁻ hñii⁺. He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁺ Pee⁻ kyaah⁺ lä⁻ jëe⁺ dsa⁻ kyaayh⁺:

—Ta jwoh¹, jwëë² dsa⁻ hi⁻ dsa⁻ kya⁻ dsa⁻ jnaah¹ hne⁻ mah¹ jwah²: “¿Hi⁻ na⁻ ma⁻ su¹ cha⁻ hoo¹ sa⁻ hmiih⁻ kin⁻?”

⁴⁶ He⁻ ja⁻ ga⁻ jah² Jesús:

—Chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ su¹ sa⁻ hmiih⁻ kin⁻. Jëeh⁻ ma⁻ lä⁻ liih⁻ heh⁻ be⁻ kin⁻ ma⁻ mi⁻ h-lää² jaa⁻ dsa⁻.

⁴⁷ Ma⁻ ga⁻ lä⁻ jnää² dsa⁻ mē⁻ he⁻, goh⁻ bih⁻ ngooy¹ na⁻ juuyh¹ jney¹ cha⁻ nē⁻ Jesús. Ga⁻ jmeeyh¹ juu¹ cha⁻ nē⁻ lä⁻ jëë⁻ dsa⁻, he⁻ kih¹ ja⁻ he⁻ ga⁻ tēy¹ cha⁻ hoo¹ hmiih⁻ kih¹ Jesús. Hi⁻ ga⁻ jmeeyh¹ juu¹ he⁻ ga⁻ jä¹ kiyh¹ lä⁻ chah¹ ja⁻. ⁴⁸ He⁻ ja⁻ ga⁻ jah² Jesús siiyh⁻:

—Ma⁻ hlaah² ba⁻ hne⁻ he⁻ ma⁻ dsaah¹, lä⁻ llu¹ he⁻ ma⁻ lä⁻ dsoo¹ hoh⁻. Gwaah⁻ ba⁻ hne⁻ kyah¹ lä⁻ kaa⁻ tuh⁻ hoh⁻.

⁴⁹ Lä⁻ ma⁻ cheh¹ ba⁻ Jesús hlëeh⁻, ma⁻ ga⁻ lloo¹ jaa⁻ moz⁻ kyaä¹ hi⁻ ma⁻ laa¹ ta⁻ kih¹ gwah⁻, mah¹ ga⁻ jmeeyh¹ juu¹ kih¹ Jairo, ga⁻ siiyh⁻:

—Ma⁻ juu¹ ba⁻ gyuu⁻ mē⁻ kyaah¹. Mo⁻ to⁻ kwa⁻ ga⁻ ta⁻ kih¹ Ta⁻ jwoh¹ na⁻.

⁵⁰ Ma⁻ ga⁻ nuu¹ Jesús juu¹ he⁻ ma⁻ kyē⁻ dsa⁻ he⁻, ga⁻ siiyh⁻ Jairo:

—Ta⁻ ka⁻ huü⁻ dsē⁻. Jmee⁻ dsoo¹ hoh⁻ ba⁻. Mah¹ jëeh⁻ lä⁻ jiih¹ ba⁻ chih⁻ mē⁻ kyaah¹.

⁵¹ Ma⁻ ga⁻ he¹ Jesús cha⁻ neh⁻ kih¹ Jairo, sa⁻ ga⁻ kway¹ jwē¹ ma⁻ dsa⁻ taah¹ jñah¹ dsa⁻. Ma⁻ la⁻ Pee⁻ kyaah¹ Jacobo kyaah¹ Jwaa⁻ hi⁻ kyaah¹ cho⁻ jmi⁻ chih⁻ mē⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu¹ he⁻ ba⁻ ga⁻ taah¹. ⁵² Ga⁻ lä⁻ jëë⁻ ba⁻ hi⁻ tääh¹ jee⁻ ja⁻ ma⁻ ki⁻ hoo⁻ kih¹ chih⁻ mē⁻ he⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻ jah² Jesús siiyh⁻:

—Ta⁻ hoo⁻ hnäh¹. Chih⁻ mē⁻ na⁻ sa⁻ na⁻ juuy¹, he⁻ na⁻ gwiiy⁻ ba⁻ na⁻.

⁵³ Ga⁻ mi⁻ kwah¹ ba⁻ dsa⁻ kih¹ Jesús ma⁻ ga⁻ nuuy¹ juu¹ ja⁻. Jëeh⁻, ñe⁻ bih¹ he⁻ ma⁻ na⁻ juu¹ go⁻ te⁻ ba⁻ chih⁻ mē⁻ he⁻. ⁵⁴ Mah¹ ga⁻ sooh¹ Jesús goo⁻ chih⁻ mē⁻ he⁻, ga⁻ h-lëeyh¹ ki⁻ gaa⁻, ga⁻ jäh²:

—Chih⁻ mē⁻, noo⁻.

⁵⁵ He⁻ ja⁻ joh¹ ka⁻ läh¹ jmi⁻ lle¹ kiyh¹. Lä⁻ chah¹ ja⁻ ga⁻ lä⁻ jiiyh¹, mah¹ ga⁻ nooy⁻. Ja⁻ ga⁻ ga⁻ jmee¹ Jesús mada⁻ kwëeyh¹ he⁻

kuyh⁻. ⁵⁶ Peer⁻ ga⁻ jëë⁻ dsah⁻ cho⁻ jmi⁻ chih⁻ mē⁻ he⁻. Hi⁻ ga⁻ jmee¹ Jesús mada⁻ mah¹ sa⁻ kooyh¹ juu¹ kyaah¹ ni⁻ jaa⁻ he⁻ ga⁻ la⁻ lä⁻ ja⁻.

**Ga⁻ chee¹ Jesús lä⁻ jëë⁻
gya⁻ tuu¹ na⁻ kwa⁻ juu¹**

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

9 Ga⁻ jööh⁻ Jesús lä⁻ jëë⁻ discípulo kyaay¹, ga⁻ kwëeyh¹ be⁻ mah¹ jmeey¹ hih⁻ hwëë⁻ hi⁻ sa⁻ llu¹ hi⁻ jmeeh⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ kwëeyh¹ be⁻ mah¹ mi⁻ hläy¹ dsa⁻ dsaah¹. ² Ga⁻ cheey¹ mah¹ dsa⁻ kway⁻ juu¹ ha⁻ lä⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻ hih⁻ kih¹, hi⁻ lä⁻ kyē⁻ he⁻ mi⁻ hläy¹ dsa⁻ dsaah¹. ³ Ga⁻ jah² Jesús siih⁻ lä⁻ jëë⁻:

—Ta⁻ ka⁻ hnäh¹ ni⁻ miih⁻ kih¹ cha⁻ jwē¹. Ta⁻ ka⁻ hnäh¹ hma⁻ hu⁻, ta⁻ ka⁻ hnäh¹ hmi⁻ tuh⁻, ta⁻ ka⁻ hnäh¹ he⁻ ñi⁻ih⁻, ni⁻ kuu⁻, ni⁻ ta⁻ ka⁻ hnäh¹ jyoh¹ lëë⁻ hmi⁻ih⁻ kyah¹ hnäh¹. ⁴ Wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ hne⁻ jee⁻ la⁻ nää¹ hnäh¹, ja⁻ go⁻ taah¹ hnäh¹ ha⁻ koo⁻ jiih¹ lä⁻ hëeh¹ hnäh¹ jee⁻ ja⁻. ⁵ Cher⁻ mah¹ cha⁻ koo⁻ jee⁻ jwii⁻ jee⁻ sa⁻ heeyh⁻ hnäh¹, ja⁻ hwëeh⁻ hnäh¹ go⁻ te⁻ jee⁻ ja⁻. Ja⁻ hlah¹ hnäh¹ wa⁻ hlø⁻ he⁻ na⁻ beh⁻ ti⁻ih⁻ hnäh¹ mah¹ jmee⁻ lii⁻ he⁻ ma⁻ la⁻ kwaat⁻ kih¹ bih¹ ja⁻ —ga⁻ jah² Jesús siiyh⁻ discípulo kyaay¹.

⁶ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ taayh¹ jwē¹, ga⁻ nääy¹ lä⁻ koo⁻ lä⁻ koo⁻ jwii⁻ kway⁻ ju⁻ hmëë⁻ kih¹ Dio, ma⁻ la⁻ mi⁻ hläy¹ dsa⁻ dsaah¹ lä⁻ kaa⁻ jee⁻ ga⁻ nääy¹.

**Herode ga⁻ jmee¹ huü⁻ dsē⁻
he⁻ ma⁻ lä⁻ jiih¹ Jwaa⁻**

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Herode hi⁻ ma⁻ laa⁻ llé⁻ moh⁻, ga⁻ nuu¹ lä⁻ jëë⁻ he⁻ ma⁻ jmee¹ Jesús. Sa⁻ ñey⁻ he⁻ huü⁻ dsē⁻ ma⁻ jmeey¹, jëeh⁻ ko⁻ llaa⁻ ma⁻ jäh¹ Jwaa⁻ ba⁻ he⁻ hi⁻ ma⁻ lä⁻ jiih¹. ⁸ Hi⁻ jñah¹ koo⁻ nää¹ ma⁻ jäh¹: “Elía ba⁻ oo⁻ hi⁻ ma⁻ hñaa⁻.” Hi⁻ jñah¹ ga⁻ ma⁻ jäh¹: “Go⁻ laa⁻ jaa⁻ hi⁻ ga⁻ ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio llo⁻ joo⁻ ba⁻ na⁻ hi⁻ ma⁻ lä⁻ jiih¹.” ⁹ He⁻ ja⁻ ga⁻ jmee¹ Herode huü⁻ dsē⁻:

—¿Ha lä ja? ¿Ja jnä ga jmeen mada he ga ku dsa lle Jwa? ¿Hi ba na, hi nuun kih jmeey ja koo ne he juh gaa?

Hi ma hnøoy ma dsa jëey.

Ga ääh Jesús hña mil dsa nuuh

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Ma ga lla nää lä jëe apóstole he, ga jmeeyh juu kih Jesús lä jë he ga jmeey. Ja ga ga jäy kah apóstole, ga näy ta hwa ki jäh jee jwi he chee Betsaida. ¹¹ Pero ma ga lä li ih dsa, ga näy chaa kaah kiyh. Ga heeh bih dsa he. Mah ga løy hlëy ha lä jë Dio dsa lä hih kih. Hi ga mi hläy lä jë hi ma dsaah. ¹² Lä koo ma ngoo ga hloo jmi ja, lä jë gya tuu discípulo ga ya jäh kih Jesús mah ga siyh:

—Chih dsa na wa lla näy lä ka jee jwi mah hi lä ka jee nuu jee tääh dsa lä ku lä ji la. Wa lla hnøoy he kuyh hi lä kye jee jäy. Jëh, hwa ki jmah ba la jee tøhn la.

¹³ Mah ga jäyh siyh discípulo kyaay:

—Hnä ba kwëyh he kuyh.

Mah ga jäyh siyh Jesús:

—Kye jnääh ma la hña he niih ba kyaah uu hmooh. ¿Che dsa nø jnääh dsa lä jnääh he kuh dsa na?

¹⁴ Koo hña mil ma tee dsa nuuh hi ma tääh jee ja. He ja ga siyh lä jëe discípulo kyaay:

—Jmee hnäh mada mah dsa taah dsa ma kih kih, ma to lo gya lä koo nää.

¹⁵ Lä ja ga jmeey discípulo. Ga jmeey mada ga taah dsa hwa. ¹⁶ Ja ga ga ka Jesús lä jë hña he niih ja, kyaah lä uu hmooh he, ga jëy ta gyuuh mah ga kway tíhmaah kih Dio. Ja ga llaay mah ga kwëyh discípulo kyaay na llay cha né lä jëe dsa. ¹⁷ Ga lä jëe ba dsa ga kuh

lä jiih ga këe. Ma la ma kuh lä jëe dsa, ga kah gya to sa miih jwi he ga chaa ja.

Ga jäh Pee Jesús he laa Cristo

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ Koo hä ma gya Jesús ngiyy kiyh kih Dio jee sa chaa dsa. Ma la discípulo ba ma tääh kyaayh jee ja. He ja ga ngiyy Jesús juu kiyh:

—¿Ha lä jäh dsa kin, hi jnä laay?

¹⁹ —Ko llaa dsa jäh, Jwa hi ma choo jmi ba hne. Jñah jäh, Elía ba hne. Jñah ko llaa jäh, hne laah jaa hi ga ngëe juu kih Dio llo joo hi ma lä jiih —ga jäh discípulo kyaay.

²⁰ Mah ga jäh Jesús siyh:

—¿Ha ga hnäh na, hee jawah hnäh kin, hi ba jnä laah hnäh?

He ja ga jäh Pee siyh:

—Hne he Cristo hi ga chee Dio.

Ga mi jnä Jesús juu he juuy

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

²¹ Pero ga taah Jesús juu discípulo kyaay mah sa kooyh juu ja kyaah ni jaa. ²² Hi ga jäh Jesús siyh discípulo kyaay:

—Jmee bii kih Hi ga lëe ngo la jëe cha miih wi. Hi dsa gyuuh sa lä hnää dsih, lä ja dsa kaah kya jmi dsa, kyaah ta jawoh kya ley sa lä hnää dsih. Hi jmee bii kiyh juuy mah lä jiih ka läh ga ma hya hnë jmi.

²³ Ja ga ga siyh lä jëe dsa:

—Cher mah hi hnø jaa kyaah jnä, sa wa jmäy hniyy kwaat, wa jäy cru kyaay koo jmi koo jmi mah wa jmeey ko jøh kyaah jnä. ²⁴ Jëh, lä jëe hi hää hni mah sa juuy, hi he juu ba. Pero lä jëe hi kwaa hni juu kwaat kin, hi he ba lää. ²⁵ ¿Hee ya jøø ka dsa ma ke ga liyh lä jë he cha jmi gyuuh la mah wa ra ga juuy, sa tëyh kih Dio? ¿Hee jmää kiyh cher mah ga heey hniy? ²⁶ Cher mah

hī jmee⁺ nā hiih' kin⁺ o kyaah' juu' kin⁺, jā ba' lä' jā jmee' nā hiih' Hī ga' lëë' n-go' lā kyaayh', wa' ra' jayh' ka' läh' jee' je' jih' gyeh' kiyh', jā ba' kyaah' je' kih' Tääh', hi⁺ kih' lä' jëë' ángele hī nā jngëë' kyaay'. ²⁷ Pero ju' dsoo' jwahn⁺, chaā ko' llaa' dsā hī tääh' jee' lā, sa⁺ juuy' jää' sa⁺ ga' ma' jëëy' ha' lä' la' be' kih' Dio hī jmee⁺ hih⁺.

Ga' lä' sëë' Jesús to' lo' nē ko' llaa' discípulo

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ Ma' ngëë' ga' koō jnaa' jmī he' ga' hlëëyh' juu' jā, ga' wii' Jesús koō moh' na' ngiiy' kiyh' kih' Dio ko' jòh' kyaah' Pee' kyaah' Jwaa' kyaah' Jacobo. ²⁹ Ta' ko' jiih' ma' ngiiy' kiyh' kih' Dio, ga' lä' sii' mo' nëy'. Hmiih' kiyh' ga' la' tò' jlëë' ñih'. ³⁰ Ga' lä' jnaä' uu' dsā ñuuh' hī ma' lla' juu' kyaayh'. Jaā he' Moisé, hi⁺ jaā he' Elía, ³¹ hī ga' lä' jnaä' jee' jnä' jih' gyeh' jā. Ma' hlëëyh' ha' lä' ya' hëë' Jesús jmi' gyuu' lā, he' lä' te' jee' jwii' Jerusalén ba' jā. ³² Pee' kyaah' hī ma' jmee⁺ ko' jòh' kyaayh' jee' jā, ma' ke⁺ lä' gwiiy' ma' kway⁺ be'. Ga' jëë' bih' ha' koō sa⁺ jòh' Jesús hää' jee' kih' lä' uu' dsā he'. ³³ Lä' koō ma' ngoo' ga' lä' øø' dsā he', ga' jäh' Pee' siiyh⁺ Jesús:

—Ta' jwoh', he' ba' che' llu' he' tøøh' jne' ko' jòh' jee' lā. Jmee' jnaäh' hnë' hne' kyaah' moō, koō kyah', koō kih' Moisé, hi⁺ koō kih' Elía.

Pero sa⁺ ma' ñe' Pee' he' jā ma' hlëëh'. ³⁴ Hlëëh' gyih' lä' jā, ma' ga' jyoo' koō jnī he' ga' lääy' lä' jëëy'. Ma' ga' jëë' Pee' kyaah' dsa' kyaayh' na' lääy' jnī jā, ja' ga' lä' goyh'. ³⁵ Jee' jnī jā ga' hlëëh' koō juu' he' jäh' lä' la' :

—Hī la' na' gyuu' kyaan⁺ hī hnaan⁺. Nuu' hnäh' kiyh'.

³⁶ Ma' ngëë' ma' hlëëyh' lä' jā, ga' jäh' hñii' Jesús. Pero discípulo kyaay' sa⁺ ga' kooh' ni⁺ miih' juu' kyaah' ni⁺ jaā,

ga' lä' hii' miih' ga' hmäy' lä' jë' he' ga' jëëy' jā.

Ga' mi' hlää' Jesús jaa' chih' hī ma' kye' jmi' lle' hliih'

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Ma' ga' jnä' jyoh' jmī, ga' jnaay' moh' jee' ma' tääh' jā. Jwëë' jwërte dsā ya' nää' ga' mi' jëey' Jesús. ³⁸ Jee' kih' dsā he' ma' hää' jaa' dsā ñuuh' hī ga' hlëëh' ki' gaā, ma' jäh' :

—Ta' jwoh', chuun' kyaah' hne'. Jëë' da' chih' ñuuh' kyaan⁺ la', hī laa' gyuu' koō mëë' kyaan⁺. ³⁹ Lä' la' jmee⁺ jmi' lle' hliih' kiyh'. Sooyh' kiyh' mah' jmeey⁺ hooyh' jee' ki' bääy'. Jmeey⁺ hwëë' peh' hooy'. Ma' hwaay' go' te', ja' ga' ta' jmi' lle' hliih' he' kiyh'. ⁴⁰ Ma' chuun' kyaah' discípulo kyaah' mah' ma' llëey' jmi' lle' hliih' he' pero sa⁺ ma' liyh' — ga' jäh' jmī chih' he'.

⁴¹ Mah' ga' jëeh' Jesús juu' kiyh' :

—¡He' ba' che' hweh' hoh' hnäh' dsa' chaā na'! Sa⁺ hii' lä' dsoo' hoh' hnäh' kwee'. ¿Lih' ba' llaa⁺ he' gyan' kyaah' hnäh'? Mo' so' lä' be' dsën' gya' ga' jnä' kyaah' hnäh'. Ya' jää' da' chih' na' ta' la'.

⁴² Lä' koō ma' ngoo' ya' jäh' chih' he' kih' Jesús, jmi' lle' hliih' he' ga' jwääy' hwa' mah' ga' ki' ga' bääy' wii' jwërte. Pero ga' jwuh' Jesús kih' jmi' lle' hliih' mah' ga' mi' hlääy' chih' he'. Ja' ga' ga' ngëëy' chih' he' kih' jmīy'. ⁴³ Ga' lä' jëë' ba' ga' lä' dsaa' dsë' ha' koh' sa⁺ jòh' laa' Dio.

Ga' mi' jnaä' Jesús juu' jee' ga' tē' to' jiih' he' juuy'

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Ta' ko' jiih' tääh' jëë' dsayh' kih' lä' jë' he' ga' jmee' Jesús jā, ga' jäh' siiyh' discípulo kyaay' :

⁴⁴ —Wa' lä' ngëëh' hnäh' kwee' juu' la'. Hī ga' lëë' ngo' la', lloo' koō jmī ngëë' dsih' goo' jnah' dsā.

45 Pero discipulo kyaay¹ sa⁺ ga⁺lä⁺ngëë⁺ juu¹ ja⁻. Ma⁺ na⁺ jlë⁻ huu⁺dsë⁻ kiyh¹ he⁻ ja⁻ sa⁺ ga⁺lä⁺ngëëy⁺. Hi⁺ ma⁺ goyh⁺ ma⁺ ngiiy¹ juu¹ kih¹ Jesús he⁻ hnøø¹ jäh⁺ juu¹ ja⁻.

Hii⁻ na⁻ lee⁺ jøøh¹ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺
(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

46 Discipulo kyaay¹ ga⁺taah⁺ ga⁺ti⁻ ga⁻choo⁺ juu¹ hii⁻ jaa⁻ jee⁺ lä⁺jëë⁻ lee⁺ jøøh¹ kih¹ dsa⁻kyaayh⁺. 47 Pero ga⁺lä⁺kyuu^h Jesús huu⁺dsë⁻ he⁻ ma⁺ jmeey⁺. He⁻ ja⁻ ga⁺tëeyh¹ jaa⁻ gyuu⁻ mah¹ ga⁺cheeyh¹ koo⁺ kiyh¹. 48 He⁻ ja⁻ ga⁺siiyh⁺:

—Hi⁻ jmee⁺ he⁻ kih¹ gyuu⁻ la⁻ kwaat⁻ kin⁺, jnä⁺ he⁻ hi⁻ jmäy⁻ he⁻. Hi⁻ hi⁻ jmää⁻ jnä⁺ he⁻, jmeey⁺ he⁻ kih¹ hi⁻ ga⁺chee⁺ jnä⁺. Jëeh⁺, hi⁻ mäh¹ ga⁺ jee⁺ kyah¹ hnäh⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺ hi⁻ jøøh¹.

49 Ja⁻ ga⁺ ga⁺jäh⁺ Jwaa⁺:

—Ta⁻ jwoh¹, ma⁻ jëë⁻ jnääh⁺ jaa⁻ hi⁻ hwëë⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁺ lä⁺hih⁺ kyah¹, he⁻ ja⁻ ga⁺ha⁺ jnääh¹ kiyh¹, jëeh⁺ sa⁺ ngëy⁺ kyaah¹ jnääh¹.

50 He⁻ ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Ta⁺ ha⁻ hnäh⁺ kiyh¹. Jëeh⁺, lä⁺jëë⁻ hi⁻ sa⁺ na⁻høøh¹ jnän⁻, dsa⁻kyaah⁺ ba⁺ jne⁺ he⁺.

**Ga⁺juu^h Jesús kih¹
Jacobó kyaah⁺ Jwaa⁺**

51 Ma⁺ ngoo¹ ya⁺jäh⁺ jmi⁺ dsaah¹ Jesús gyuu^h, he⁻ ja⁻ koo⁻ há⁺ ba⁺ ma⁻lla⁺ dsëy¹ ngooy¹ ta⁺ Jerusalén. 52 Ga⁺cheey¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁺nää⁺ jää¹ kiyh¹ ta⁺ hwa⁺ kih¹ dsa⁻ samaritano. Jee⁺ ja⁻ ga⁺taayh¹ koo⁻ jee⁺ jwi⁻ ngiiy⁺ ha⁻ jee⁺ ma⁺ jäy¹. 53 Pero sa⁺ ga⁺hi⁺ dsa⁻ samaritano ma⁺ heeyh⁺. Jëeh⁺, ma⁺ jmeey⁺ kwaat⁻ he⁻ dsoo¹ Jesús ta⁺ Jerusalén ba⁺. 54 Ma⁺ ga⁺nuu⁺ Jacobó kyaah⁺ Jwaa⁺ juu¹ ja⁻, ga⁺jäyh⁺:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, ¿che⁻ hnooh⁻ ngii⁺ jnääh⁺ he⁻ jyoo¹ je⁻ gyuu^h mah¹ mi⁻llaa⁺ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jwi⁻ oo⁺, lä⁺koo⁻ ga⁺jmeey⁺ Elía?

55 He⁻ ja⁻ ga⁺jëeh⁻ Jesús hñii⁺ mah¹ ga⁺juu^h kih¹ lä⁺uu⁺ discipulo he⁻ ga⁺siiyh⁺:

—Sa⁺ ñeh⁺ hnäh⁺ he⁻ jmi⁻lle⁻ na⁻ jøø⁻ kyah¹ hnäh⁺. 56 Jëeh⁺, sa⁺ ja¹ Hi⁻ ga⁺lëë⁻ ngo¹ la⁻ mah¹ jngëeyh¹ dsa⁻. Jay¹ mah¹ lääy¹ dsa⁻ ba⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

Ja⁻ ga⁺ ga⁺näy¹ ta⁺ jyoh⁺ jwi⁻ mäh⁻.

**Ma⁺ hnøø¹ dsa⁻ ma⁺ jmeey¹
ko⁻jøøh¹ kyaah⁺ Jesús**

(Mt. 8:19-22)

57 Lä⁺koo⁻ ma⁺ ga⁺taayh¹ jwë¹ ga⁺näy¹, jaa⁻ dsa⁻ ga⁺siih⁺ Jesús:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, hnoon¹ jmeen⁻ ko⁻jøøh¹ kyaah⁺ hne⁻ wa⁺ ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee⁺ goh¹.

58 He⁻ ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Cha⁻ ba⁺ too⁻ jee⁺ gwii⁻ hyah⁻. Cha⁻ ba⁺ sii⁻ kih¹ ta¹. Pero Hi⁻ ga⁺lëë⁻ ngo¹ la⁻ sa⁺ cha⁻ jee⁺ jäy¹.

59 Mah¹ jñah⁺ ga⁺siiyh⁺:

—Jmee⁺ ko⁻jøøh¹ kyaah⁺ jnä⁺.

Mah¹ ga⁺jäh⁺ dsa⁻ he⁺:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, kwa⁺ jwë¹ kin⁺ na⁻haan⁺ to⁻në⁻ Tää⁺ kyaan⁺, ja⁻ ga⁺ niin⁻ kyaah⁺ hne⁻.

60 He⁻ ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Wa⁺ haa⁺ ba⁺ dsa⁻ na⁻juu⁺ hlii⁻ kyaa⁺. Hi⁻ hne⁻, gwa⁻ go⁻kwa⁺ juu¹ ha⁻ lä⁺ jää¹ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih¹.

61 Jñah⁺ ka⁺läh⁺ ga⁺jäh⁺ siiyh⁺ Jesús:

—Jmee⁺ ba⁺ jnä⁺ ko⁻jøøh¹ kyaah⁺ hne⁻, Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺. Pero kwa⁺ jwë¹ kin⁺ niin⁻ to⁻në⁻ na⁻hihn¹ juu¹ hi⁻ tääh⁺ cha⁻neh⁺ kin⁺.

62 Mah¹ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Ni⁺ jaa⁻ hi⁻ jëë⁻ ta⁺ ka⁺luu⁺ ma⁻la⁺ ma⁻løøy¹ kyayh⁻ hwa¹, sa⁺ jmäy¹ dsa⁻hey⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺.

**Ga⁺chee¹ Jesús to⁻lo⁻gyaa⁺ na⁻dsë⁻
gyeë⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁺kwa⁺ juu¹**

10 Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ga⁺hñaa⁺ Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻ jñah⁺ ga⁺ to⁻lo⁻gyaa⁺ na⁻dsë⁻ gyeë⁺ dsa⁻. Hi⁻ he⁻

ga⁺cheey¹ lä⁻kaa⁻ jwi⁻ kaah⁺ hi⁺ lä⁻kaa⁻
ga⁺ jee⁺ jyoh⁺ ha⁻ jee⁺ dsooy¹. Ga⁺cheey¹
ma⁺ uu¹ ma⁺ uu¹. ²Ga⁺jäyh⁺ siiyh⁺:

—Dsoo⁺ ba⁺ cha⁻ cha⁻miih⁻ ta⁻ he⁻
hnø¹ sooh⁺ pero miih⁻ go⁻te¹ ba⁻ dsa⁻
hi⁻ jmee⁺ ta⁻. He⁻ja⁻ chu^u hnäh⁺ kyaah⁺
dsa⁻juu⁺ ta⁻ mah⁺ cheey¹ jñah⁺ ga⁺ hi⁻
dsa⁻chooh⁺ ta⁻ kiyh¹. ³Go⁻nää⁺ hnäh⁺ ja⁻.
Pero leeh⁺ hnäh⁺. Jnä⁺ cheen⁻ hnäh⁺
lä⁻ko^o borrego hi⁻ ga⁻nää⁺ jee⁺ kih⁺ jah⁺
hää¹. ⁴Ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ hmih⁺tuh⁺, ta⁺ ka⁻
hnäh⁺ sa⁺tuh⁻ kih⁺ kuu⁺, ni⁻ loo⁻ he⁻
dsa⁻he⁺ tiih⁺ hnäh⁺. Ni⁻ ta⁻ lla⁻ hnäh⁺
juu⁺ kyaah⁺ dsa⁻ cha⁺jwē¹. ⁵Wa⁺ he⁻ cha⁻
he⁻ hne¹ jee⁺ go⁺taah⁺ hnäh⁺, to⁻nē⁻ jwi^{ih}
hnäh⁺ dsa⁻: “Wa⁺ hii⁺ ti⁺ cha⁻neh⁺ kyah⁺
hnäh⁺.” ⁶Cher⁺mah⁺ chaa⁻ hi⁻ hii⁺ ti⁺
dsē¹ jee⁺ ja⁻, lä⁻ja⁻ hii⁺ ti⁺ kiyh¹. Hi⁻
cher⁺mah⁺ sa⁺ chaa⁻ hi⁻ hii⁺ ti⁺ dsē¹,
sa⁺ lä⁻jmää⁺ kiyh¹ juu⁺ he⁻ ma⁻hlēeh⁺
hni^h. ⁷Pero jee⁺ heeyh⁺ hnäh⁺, ja⁻ jāh⁻
hnäh⁺ ja⁻ ba⁺ cha⁻neh⁺ ja⁻. Ja⁻ kuh⁻huh⁺
ba⁺ hnäh⁺ lä⁻jē⁺ he⁻ lla⁺ dsa⁻ cha⁻nēh⁺
hnäh⁺. Jēeh⁺, jaa⁻ hi⁻ jmee⁺ ta⁻, lle⁻ kih⁺
hyoyh⁺ jneey¹. Ta⁺ mi⁻si⁺ hnäh⁺ øøh⁺
hnäh⁺ mah⁺ go⁻nääh⁺ hnäh⁺ lä⁻joh⁺ hne⁺
chih¹. ⁸Wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ jwi^{ih} jee⁺ ga⁻l-
la⁻nääh⁺ hnäh⁺, jee⁺ heeh⁺ dsa⁻ hnäh⁺, ja⁻
kuh⁻huh⁺ ba⁺ hnäh⁺ lä⁻jē⁺ he⁻ lla⁺ dsa⁻
cha⁻nēh⁺ hnäh⁺. ⁹Ja⁻ mi⁻hlāäh⁺ hnäh⁺ hi⁻
dsaah⁺ hi⁻ tääh⁺ jee⁺ ja⁻. Ja⁻ jwi^{ih} hnäh⁺
dsa⁻: “Kye⁻ ba⁺ jnääh⁺ juu⁺ ha⁻ lä⁻ jāä⁺ Dio
dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih¹.” ¹⁰Pero cher⁺mah⁺ ga⁻l-
la⁻nääh⁺ hnäh⁺ ko^o jwi^{ih} jee⁺ sa⁺ heeyh⁺
hnäh⁺, ja⁻ hwēeh⁻ hnäh⁺ ta⁻ cha⁺jwē¹
mah⁺ jwah⁺ hnäh⁺: ¹¹“Wa⁺ hlø⁻ he⁻ cha⁻
jee⁺ jwi^{ih} kyah⁺ hnäh⁺ la⁻, he⁻ ma⁻beh⁺
ma⁻ti⁺ jnääh⁺, jee⁺ la⁻ ma⁻kyah⁺ jnääh⁺
ma⁻ti⁺ jnääh⁺ mah⁺ la⁺ lii⁻ ma⁻jā⁺ nē⁻
kyah⁺ hnäh⁺ lä⁻jē⁺ dsoo⁺ he⁻ na⁻bāäh⁺
hnäh⁺. Pero ma⁻nēh⁺ ba⁺ hnäh⁺, ma⁻ja⁻
ba⁺ juu⁺ ha⁻ lä⁻ jāä⁺ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih¹”,
jwi^{ih} hni^h. ¹²He⁻ja⁻ jwēeh⁻ hnäh⁺. Mi-
ih⁻ ga⁺ wii⁺ jēē⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁺ jee⁺ jwi^{ih}
Sodoma kyaah⁺ Gomorra wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁺

jee⁺ jmee⁺ Dio jwiz[~], lä⁻ko^h he⁻ jēē⁺ dsa⁻
hi⁻ chaa⁻ jee⁺ jwi^{ih} ja⁻.

Jēē⁺ wii⁺ lä⁻jēē⁺ hi⁻ sa⁻ nuuh⁺

(Mt. 11:20-24)

¹³Peer⁺ jwi^{ih} hnäh⁺ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺
jwi^{ih} Corazín! Peer⁺ jwi^{ih} hnäh⁺ dsa⁻
hi⁻ tääh⁺ jwi^{ih} Betsaida! Wa⁻ra⁻ jāh⁺ kih⁺
dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ jwi^{ih} Tiro kyaah⁺ jwi^{ih}
Sidón, ma⁻ jēē⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻
ma⁻jmeen⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺, ma⁻lih⁺ sa⁻
ga⁺jēeyh⁺ kyaah⁺ Dio, ma⁻ këyh⁺ hmiih⁻
jwä⁺ hi⁺ ma⁻ suy⁺ hñiiy⁺ tu⁺jwa⁻, he⁻ ma⁻
jmeey⁺ lii⁻ he⁻ ti⁻meeh⁻ dsēy¹. ¹⁴He⁻ja⁻
jwēeh⁻ hnäh⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁺ jee⁺ jmee⁺
Dio jwiz[~], cha⁻ga⁻miih⁻ wii⁺ jēeh⁺ hnäh⁺,
lä⁻ko^h ga⁺ hi⁻ chaa⁻ Tiro kyaah⁺ Sidón.
¹⁵Hnäh⁺ hi⁻ chaa⁻ Capernaum, jmeeh⁻
hnäh⁺ hu⁺dsē⁻ he⁻ tēeh⁺ hnäh⁺ gyuu^h.
Pero ñiih⁺ ga⁺ kih⁺ cha⁺je⁻ go⁻nääh⁺ hnäh⁺.

¹⁶Hi⁻ nuu⁺ juu⁺ he⁻ kwah⁺ hnäh⁺, kin⁺
ja⁻ nuuy¹. Hi⁻ sa⁺ heeh⁺ hnäh⁺, jnä⁺ he⁻
sa⁺ heeyh⁺. Hi⁻ sa⁺ heeh⁺ jnä⁺, sa⁺ heeyh⁺
hi⁻ ga⁺chee⁺ jnä⁺.

**Ya⁻nää⁻ ka⁻ läh⁺ lä⁻jēē⁺
hi⁻ ga⁺chee⁺ Jesús**

¹⁷Peer⁺ jēē⁺ dsē¹ lä⁻jēē⁺ to⁻lo⁻gyaa⁺
dsē⁻ gyeē⁺ he⁻ ma⁻ ga⁻lla⁻nääy⁺ jee⁺ ma⁻
gya⁺ Jesús. Ga⁺jäyh⁺:

—Dsa⁺ jøøh⁺ kyaan⁺, lä⁻kye⁻ jmi⁻lle⁺
hliih⁺ ga⁻lēh⁺ jnääh⁺ ga⁻hwēē⁺ jnääh⁺
kyaah⁺ hih⁺ kyah⁺.

¹⁸Mah⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Jnä⁺ ga⁺jēēn⁺ ga⁻tah⁺ Tana⁺ jee⁺ ma⁻
gyay⁺, lä⁻ko^h je⁻nih⁺ ga⁻tayh⁺ lä⁻ ga⁻tē⁺
hwa⁺. ¹⁹Ma⁻kwēeh⁻ ba⁺ hnäh⁺ be⁺ mah⁺
he⁻soh⁺ hnäh⁺ nē⁻ kih⁺ miih⁻, nē⁻ kih⁺
cha⁻hne⁺, hi⁻ lla⁻dsēē⁻ hnäh⁺ lä⁻jē⁺ be⁺
kih⁺ hi⁻ sa⁻llu⁺. Ni⁻ ko^o dsoo⁺ sa⁺ le⁻ kyah⁺
hnäh⁺. ²⁰Pero ta⁻ wa⁻ jēē⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺
he⁻ nuuh⁺ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Wa⁻
jēē⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ he⁻ ma⁻na⁻si⁺ jmi^{ih}
kyah⁺ hnäh⁺ gyuu^h jmi⁻gyuu⁺ ba⁻.

²¹ Jā-ba' hor~ jā, ga~jēē' dsé' Jesús ga~jmeē' Jmi'le' Na'jngii'. Mah' ga~jäyh':

—Kwan' ti'hmaah' kyah', Tää' kyaan', hne- laah' Dsa-jøøh' kih' gyuu' hwa', jēēh' ga~hmäh' lä~jē' juu' la- kih' hi- kyuu' hi' lä~jā- kih' hi- ngēē'. Mah' ga~mi'jnääh' juu' kyah' kih' hi- laa' lä~koh' jaa- gyuu' ba'. Jēēh', lä~jā- ga~tih' hoh' hne- jmeeh' Tää'.

²² Ga~lä~jē' go te' ba' ga~tooh- Tää' kyaan' goon'. Ni' jaa' sa' kyuu' Joø' Dio, ma~la- Tää' ba' kyuu' jnä'. Ni' sa' chaa' hi- kyuu' Tää'. Ma~la' jnä' hi- laa' jooy' ba' kyuu' jnih', hi' lä~jā- lä~kyuu' hi- hnoon' mi'jnään' kih'.

²³ Jā-ga' ga~jeeyh- hñiiy' mah' ga~siyh' ma~la' discipulo kyaay' ba':

—Llu' la' kih' hi- jēē' he- jēēh' hnäh' na-. ²⁴ Jēēh' jwēēhn- hnäh', jwēē' hi- ga~ngēē' juu' kih' Dio hi' jwēē' dsa- ta' kaa' ma' hnøoy' ma' jēēy' he- jēēh' hnäh' na-. Pero sa' ga~tēēy' ma' jēēy'. Ma' hnøoy' ma' nuuy' he- nuuh- hnäh' na-, pero sa' ga~nuuy'.

Juu' na~hmää' kih' samaritano hi- llu' dsé'

²⁵ Jee' jā- ga~noo- jaa- ta~jwoh' kyaa' ley, he- ma' kay' dsé' Jesús ga~siyh':

—Ta~jwoh', ¿hee- hnøø' jmeen' mah' tēēhn' jee' mo~so- juu'?

²⁶ He~jā- ga~jäh' Jesús siyh':

—¿Hee' jāh' jee' na~sii- nē' ley, lä~koh' ma' hēh'?

²⁷ Mah' ga~jēēh- ta~jwoh' he' juu' kih':

—“Wa' hnaah' Dio lä~kaa- tuh' hoh', kyaah' lä~jē' be' kyah', kyaah' lä~jē' huud'sē- kyah'. Hi' wa' lä~hnaah' dsa~kyaah' lä~koo- hnaah' hñaa'.”

²⁸ Mah' ga~jäh' Jesús siyh':

—Llu' ba' ma~jäh'. Jmeē' lä~na- mah' mo~so- juuh'.

²⁹ Pero ta~jwoh' kyaa' ley he', hnøoy' ma' jāy' llu' kyaah' juu' he- ga~jäyh' jā, he~jā- ga~ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Hi- he' dsa~kyaahn'?

³⁰ Mah' ga~jäh' Jesús siyh':

—Jaa- dsa- ya~hēē' Jerusalén ngooy' ta' Jericó. Cha~jwē' jā- ga~jeey' dsa~hi- hi- ga~sooh' kih'. Ga~lley- ga~lä~jē- he- ma' kyey'. Ga~kway' jwēte kih'. Jā- ga' ga~näy'. Jee' jā- ga~jä' dsa- he' mi- ih- ga' liiyh'. ³¹ Pero he- ga~la'. Jee' jā- ga~ngēē' jaa- jmi-dsa-. Ma' ga~jeey' kyaa' dsa- hi- la' dsoo' kih', ta' koo' ba' ga~jluuy'. ³² Jā-ba' lä~jā- ga~jmeē' jaa- levita, dsa- hi- ma' laa' ta' gwah'. Ma' ga~jeey' dsa- he', ga~jluuy' ta' koo' ka~läh'. ³³ Pero jaa- samaritano hi- ngoo' jā-ba' ta' jwē' jā-, ma' ga~jeey' kyaa' hi- la' dsoo' kih', ngooy' chuh' kih' hi- he'. Ma' ga~jeey', ga~lä~nih' dsēy' kih'. ³⁴ Lä~chah' jā- ga~jmeey' mē- nē' dsoo' kyaah' acit hi' kyaah' vin, mah' ga~løoy' kyaah' hmiih-. Jā-ga' ga~kyaay- ka~luu' jah' kyaay', na~jäy- jee' chih' hne' jee' jā- dsa-. Jee' jā- ga~gyay- ga~häy'. ³⁵ Jyoh' jmi- ma' ngaah' dsa- he', ga~lley- to' kuu' ga~kwēy' juu' hne' he'. Mah' ga~siyh': “Hää' kwee- dsa- na-. Cher'mah' ga~ää' gyih' kyah', jnä' mi'hmaahn' kyah' wa~ra- jahn'.” ³⁶ He- jā- jāh' da'. ¿Hi- jaa- jee' lä~jēē- uu' laah' hne', laa' dsa~kyaah' hi- ga~jmeē' llu' kih' hi- ga~tah' ja'goo' dsa~hi- he'? —ga~jäh' Jesús siih' ta~jwoh' kyaa' ley.

³⁷ —Hi- ga~lä~nih' dsé' kih' he', hi- he' ba' laa' dsa~kyaayh- —ga~jäh' ta~jwoh' he'.

Mah' ga~jäh' Jesús siyh':

—Na' ta' cha~nē', jā- jmeeh', jā-ba' lä~koo- ga~jmeē' dsa- he'.

Nēe' Jesús na~jēēy' Marta kyaah' María

³⁸ Ga~he' Jesús jwē' ngoo' kyaah' discipulo kyaay', ga~tēēy' koo- jwi- mäh-. Jee' jā- ma' gya' jaa- dsa~mē' hi- ma'

chee Marta hi ga heeh Jesús cha neh kih'. ³⁹ Marta he ma' chaa jaa dsa me' ooh hi ma' chee María. Hi he' ga' gya huu ti' Jesús ma' nuuy juu he hlëeyh'. ⁴⁰ Pero Marta tää sa' jääy, ma' cha cha miih ta' he ma' jmeey' cha neh kiyh'. He ja jay' jee' gya' Jesús mah' ga siyh'.

—Dsa joooh' kyaan, ¿Che' sa' kye' miih huudse kin' he ma' kya dsa me' oohn' jnä' lä' jë ta'? Chiiyh' wa' lääy' jnä'.

⁴¹—Marta, Marta. Tää' sa' hii' ti' tuh hoh' he kye' cha miih huudse kih' lä' jë ta' he jmeeh na'. ⁴² Koo ba' he jmee bii' kih' dsa'. María ma' jnøoyh he llu' ga' he sa' le' jnuuh' kiyh' —ga' jah' Jesús.

Jesús ga mi tēē dsa ha lä ngiiy' kiyh' kih' Dio
(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

11 Koo hä ma' gya' Jesús ngii' kiyh' kih' Dio. Ma la' ma ngiiy' kiyh', jaa discípulo kyaay' ga' jah' siyh'.

—Dsa joooh' kyaan, mi tēē jnääh' ha lä' ngii' jnääh' kih' Dio, lä' koo ga mi tēē Jwaa' discípulo kyaay'.

² Mah' ga' jah' Jesús siyh'.

—Wa' ra' ga' tē' jee' ngiih' hnäh' kyah', jawah' hnäh' lä' la'.

Tää' kyaay' jnääh' hi' gya' ya' jwii', lä' jë ba' wa' jmee' dsoo' he laah' hne na' jngëe' go te'.

Nä mah' jmeeh' hih' jee' la'.

Wa' le' lä' hyoh' hoh' hñaah' jmi gyuu' la', ja ba' lä' koo jmeeh' gyuu' ya' jwii'.

³ Kwëeh' jnääh' na' he kih' hih' jnääh' he jmee bii' kyaay' jnääh'.

⁴ Jmee' joh' hoh' kih' he ma' hlääh' jnääh', jëeh' lä' ja joh' dsë jnääh' kyaah' hi' dsa hlääh' kyaah' jnääh'. Ta' kwa' jwë' ka' he hliih' dsë jnääh', lää' jnääh' kih' he ja'.

⁵ Ga' jäh' ka' läh' siyh'.

—Wa' jmeen', jaa hnäh' chaa' ome' kyaay' mah' goh' kiyh' koo' llan' nuu', go' chiih' hnih': "Le' hne' he' niih' kyah' kin', ome'. ⁶ Jëeh', ma' ja' jaa' ome' kyaan' hi' hää' jwë' ngoo', hi' sa' cha ni' miih' he llan' cha' nëy'." ⁷ Pero hi' hää' cha' neh kih' he' jäh': "Ta' chuuy' kyaah' jnä'. Ma na' jne' ba' haah' kin', lä' jëe' gyuu' pih' kyaan' ma na' g wii'. Sa' le' noon' mah' kwëehn' hne'."

⁸ Jnä' jwëehn' hnäh', cher' mah' ngoo' ba' chuuy' hi' cheh' ka' hne' he', ma' ra' he' noo' bih' mah' dsa kwëeyh'. Ja' ta' la' kih' he' laa' ome' kyaay', kih' he' chuuy' ba' ja' he' kwëeyh' he' jmee bii' kiyh' mah' mo' so' chuuy' cha' ga' miih'. ⁹ He' ja' jwëehn' hnäh'. Ngii' hnäh' kih' Dio, mah' hñah' hnäh'. Hnøoh' hnäh' mah' jnääh' hnäh'. Tee' hnäh' kiyh' mah' näy' ho' haah'. ¹⁰ Jëeh', lä' jëe' hi' ngii', hyoyh' ba'. Hi' hnooh', jnøoyh' ba'. Hi' tēe' ho' haah', nä' ba' ho' haah' kiyh'.

¹¹ ¿Ha' lä' ja' kwëeh' hnäh' chih' kyaah', koo' mi' kuu' wa' ra' ga' ngiiy' he' niih'? Hi' cher' mah' ga' ngiiy' kuyh' jaa' hmooh', ¿ha' lä' ja' kwëeyh' jaa' miih'? ¹² Hi' cher' mah' ga' ngiiy' koo' mi' jlii', ¿ha' lä' ja' kwëeyh' jaa' cha' hne'? ¹³ Ma' ke' hlëeh' hnäh', leh' ba' hnäh' kwëeh' chih' kyaah' he' llu'. Pero Tää' hi' gya' gyuuh', kway' Jmi' lle' Na' jngii' he' sa' kyaah' hih', kwëeyh' lä' jëe' hi' ngii' kiyh' —ga' jah' Jesús.

Ga' jah' dsa, kye Jesús jmi lle' hliih'
(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)

¹⁴ Ma' cheh' Jesús llee' jmi lle' hliih' hi' ga' jmee' kaa' jaa' dsa'. Ma' ya' hëe' jmi lle' hliih' he', dsa' hi' ma' kaa' he' ga' løø' hlëeyh'. Lä' jëe' dsa' ga' lä' dsaa' dsë' ma' ga' jëey' he' ja'. ¹⁵ Pero ko' llaa' hi' ma' tääh' jee' ja' ma' jäh'.

—Kyaah' be' kih' Beelzebú hi' kye' në' kih' jmi lle' hliih' ba' na', hwëey' jmi lle' hliih'.

¹⁶Hi jñah' ma' ka' dsë' Jesús, ma' ngiiy' he' ma' jmee' Jesús koo' he' juh' gaa' gyuu' jmi' gyuu'. ¹⁷Pero ma' kyuu' bih' hu' dsë' kih' dsa' he', mah' ga' siiyh'.

—Dsa' hi' tääh' koo' hwa', cher'mah' teey' kyaah' he' ba' dsa' kyaayh', he' mi' laay' hñiiy' ba' ja'. Lã'ja' ka' läh' hi' tääh' koo' cha'neh', cher'mah' te' jëy', sa' lä'wëy'. ¹⁸Lã'ja' ka' läh' Tana', cher'mah' teey' kyaah' he' ba' dsa' kyaayh', çha' lä'ja' mi' heey' kyaah' ta' kiyh'? Mah' jwah' hnäh' kyaah' be' kih' Beelzebú he' hwëë' jnä' jmi' lle' hliih'. ¹⁹Cher'mah' jnä' hwëën' jmi' lle' hliih' kyaah' be' kih' Beelzebú, çha' ba' kih' dsa' kyaah' hnäh', hi' ba' kih' be' ga' hwëë' dsa' kyaah' hnäh' jmi' lle' hliih'? He' ba' dsa' kyaah' hnäh' na', mi' jnäy' he' na' hee' hu' dsë' kyah' hnäh'. ²⁰Pero cher'mah' jnä' hwëën' jmi' lle' hliih' kyaah' be' kih' Dio, he' ja' jmee' dsoo' he' ma' løø' Dio jmee' hih' jee' kyah' hnäh'.

²¹Ja' dsa' bee' hi' ma' na' lluu', høoy' kwee' cha'neh' kiyh', he' ja' sa' cha' hii' goo' he' dsa' hëë' he' tääh' cha'neh' kiyh' ja'. ²²Pero wa'ra' ja' ja' hi' bee' ga' lä'koh' ga' hñiiy', kway' kiyh' mah' jnuuyh' lä'jë' he' kyaah' ma' läy' hñiiy'. Hi' hwëë' hi' ga' lloo' he' lä'jë' he' cha'neh', ja' ga' ti' llooyh' lä'jë' he' ja'.

²³Hi' sa' jwah' kyaah' jnä', he' hneey' kyaah' jnä' ba' ja'. Hi' sa' jmee' kō'joh' kyaah' jnä' mah' teehn' dsa', he' jmeey' dsa' lä' øø' dsa' kin' ba' ja'.

Ja' jmi' lle' hliih' jayh' ka' läh' høoy'
(Mt. 12:43-45)

²⁴Wa'ra' ya' hëë' ja' jmi' lle' hliih' kih' ja' dsa', dsooy' lä'kaa' jee' la' hwa' ki' dsa' hnøoyh' ha' jee' teeyh' dsëy'. Wa'ra' sa' ga' jnøoyh', jmeey' hu' dsë: "Naahn' ka' läh' cha'neh' kin' jee' ya' hëën'." ²⁵Wa'ra' ga' llaayh' tuh' dsë' dsa', la' lä'koh' hne' he' ma' na' lluu'

hi' na' ti' na' hyah' ka' läh'. ²⁶Ja' ga' na' dsooy' dsa' kyaay' jñah' ga' gyeë' jmi' lle' hliih' hi' hlëëh' ga' lä'koh' ga' hñiiy' mah' dsa' taayh' kō'joh' jee' ja'. Hliih' ga' le' kih' dsa' he' lä'koh' ga' he' ma' laay' jää'.

Llu' la' kih' hi' mi'te' kih' Dio

²⁷Ta' kō' jiih' ma' cheh' Jesús hlëëh' juu' la', ja' dsa' më' ga' hlëëh' ki' gaa' jee' ma' tääh' dsa' he', ga' siiyh' Jesús:

—Llu' la' kih' hi' ga' kaa' hne' hi' ga' mi' kwaay' hne'.

²⁸Mah' ga' jëeh' Jesús juu' kiyh', ga' jäh'.

—Llu' ga' la' kih' hi' nuu' juu' kih' Dio mah' mi'tey'.

Dsa' hñaa' dsë' ma' hnøoy' ma' jmee' Jesús koo' he' juh' gaa'

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹Cha' ga' miih' jwëë' dsa' ya' nää' koo' kih' Jesús mah' ga' løø' Jesús siiyh'.

—He' ba' che' hlëëh' hnäh' dsa' hi' chaa' na', ngiih' hnäh' jmeen' koo' he' juh' gaa'. He' juh' gaa' lä'koh' ga' la' kih' Joná llo'joo', ma' la' he' ja' ba' heehn' hnäh'. ³⁰Jëeh', dsa' hi' ma' chaa' jee' jwi' Nínive ga' jëë' koo' he' juh' gaa' he' ga' la' kih' Joná. Ja' ba' lä'ja' jëë' dsa' hi' chaa' na' koo' he' juh' gaa' he' le' kih' Hi' ga' lëë' ngo' la'. ³¹Hi' wa'ra' ga' tē' jee' jmee' Dio jwiz' kyah' hnäh' hi' tääh' na', ma' ja' dsa' më' hi' ma' jmee' hih' hwa' ta' kye', nooy' jee' gyay' mah' bääyh' hnäh' dsoo', kih' he' sa' jmeeh' hnäh' he' kih' Dio. Jëeh', dsa' më' he' ja' uu' jwërte mah' ya' nuuy' lä'jë' he' ma' kyuu' Salomón, hi' jee' kyah' hnäh' chaa' ja' hi' jøøh' ga' lä'koh' ga' Salomón. ³²Hi' wa'ra' ga' tē' jee' jmee' Dio jwiz' kyah' hnäh' hi' tääh' na', ma' ja' noo' dsa' Nínive jee' täayh' mah' bääyh' hnäh' dsoo', kih' he' sa' jmeeh' hnäh' he' kih' Dio. Jëeh', dsa' he' ga' jëeyh' kyaah' Dio ma' ga' nuuy' juu' he' na' kwa' Joná,

hi⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ jøøh⁺
ga⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺ Joná.

Wa⁺je⁺ kih⁺ jmi⁻ngo⁺ jnän⁻

(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ chih⁺ jee⁺ na⁻hmää⁺
mi⁺sé⁺ na⁻hjh⁻ je⁻, ni⁺ sa⁺ tooyh⁻ neh⁻
koo⁻ wa⁺goo⁺. He⁺ chiyh⁺ jee⁺ ni⁺ ba⁺
mah⁺ lä⁻jnä⁺ kih⁺ lä⁻jëé⁻ hi⁻ dsa⁻taah⁻
cha⁻neh⁻. ³⁴Mi⁺né⁺ jne⁺ la⁺ lä⁻koo⁻ wa⁻
je⁻ kih⁺ jmi⁻ngo⁺ jnän⁻. Lä⁻ja⁻, cher⁺mah⁺
mi⁺néh⁺ la⁺ llu⁺, ngoo⁺ ba⁺ la⁺ llu⁺ kih⁺
lä⁻kaa⁻ jmi⁻ngo⁺ kyah⁺. Pero cher⁺mah⁺ la⁺
hliih⁺ mi⁺néh⁺, lä⁻ja⁻ la⁺ hliih⁺ kih⁺ lä⁻kaa⁻
jmi⁻ngo⁺ kyah⁺. ³⁵Leeh⁺ ja⁻, heh⁺ wa⁺je⁻
he⁻ na⁻hjh⁻ kyah⁺ ta⁺ wa⁺ hū⁻. ³⁶Jëéh⁺,
cher⁺mah⁺ lä⁻kaa⁻ tuh⁺ hoh⁺ ma⁺ heeh⁻
ju⁺dsoo⁺ he⁻ la⁺ lä⁻koo⁻ wa⁺je⁻, hi⁺ sa⁺ cha⁻
ni⁺ koo⁻ he⁻ hliih⁺ né⁺ kyah⁺, ja⁻ ga⁺ na⁻
jnä⁺ lii⁻ hääh⁺ jee⁺ wa⁺je⁻. La⁺ lä⁻koo⁻ he⁻
na⁻hjh⁻ je⁻ he⁻ choo⁺ né⁺ kyah⁺.

Ga⁺juuh⁺ Jesús kih⁺ hi⁻ ma⁺ laa⁺ mi⁻tey⁺ jwërte

(Mt. 23:1-36; Mr.

12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷Lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁺dsaa⁺ ga⁺hlëéh⁺
Jesús lä⁻ja⁻, jaa⁻ fariseo ga⁺tëëyh⁺
cha⁻neh⁻ kiyh⁺ mah⁺ kuh⁺hijh⁺. He⁺ ja⁻
ga⁺he⁺ Jesús cha⁻neh⁻ mah⁺ ga⁺gyay⁻ né⁺
mes⁻. ³⁸Peer⁺ ga⁺lä⁻dsaa⁻ dsé⁺ fariseo
he⁺, ma⁺ ga⁺jëëy⁻ sa⁻ ga⁺gyih⁺ Jesús goo⁻
jää⁺ ja⁻ ga⁺ kuh⁺hijh⁺. ³⁹Mah⁺ ga⁺jäh⁺
Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻ siiyh⁺:

—Hnäh⁺ dsa⁻ fariseo, laah⁺ hnäh⁺
lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ gyih⁻ ma⁺la⁺ ta⁺ ka⁺luu⁺
kyah⁺wii⁺ ba⁺. Jëéh⁺ gyih⁻ ba⁺ hnäh⁺
gooh⁻ mah⁺ neh⁻ tuh⁺ hoh⁺ hnäh⁺ na⁻kah⁺
ba⁺ hū⁺dsé⁻ hijh⁻ hi⁺ lä⁻jëé⁻ he⁻ hliih⁺
jmah⁺. ⁴⁰He⁺ ba⁺ che⁻ taah⁻ hnäh⁺. ¿Che⁺
sa⁺ nëh⁺ hnäh⁺, he⁺ ba⁺ hi⁻ ga⁺jmeé⁺
goo⁻ jne⁺ ga⁺jmeéy⁻ tuh⁺ dsé⁻ jne⁺ ka⁺läh⁺?
⁴¹Kwëéh⁺ hnäh⁺ dsa⁻ hi⁻ lla⁻kyaa⁺, miih⁻
he⁻ cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺, mah⁺ lä⁻ja⁻ ba⁺ jä⁺
na⁻ jngii⁺ neh⁻ tuh⁺ hoh⁺ hnäh⁺.

⁴²Jwii⁻ ba⁺ hnäh⁺ dsa⁻ fariseo. Kwah⁻
ba⁺ hnäh⁺ o⁻mee⁺, nuu⁻ ruda, kyaah⁺
lä⁻jëé⁻ joh⁺ he⁻ kih⁻ jne⁻, kwëéh⁺ ba⁺ hnäh⁺
Dio lä⁻jëé⁻ he⁻ la⁺ heey⁻. Pero sa⁺ jmeeh⁻
hnäh⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ni⁺ sa⁺ hnaah⁻ hnäh⁺
Dio. He⁺ la⁺ ba⁺ ja⁻ jmeé⁺ bii⁺ jmeeh⁻
hnäh⁺ kō⁻jøh⁺ kyaah⁺ lä⁻jëé⁻ he⁻ kwah⁻
hnäh⁺ na⁻.

⁴³Peer⁺ jwii⁻ ba⁺ hnäh⁺ dsa⁻ fariseo.
Hnooh⁺ hnäh⁺ nah⁺ hnäh⁺ né⁺ hma⁺ sii⁻
jee⁺ gya⁻ dsa⁻kaah⁺ neh⁻ gwah⁺ mäh⁻.
Tih⁺ hoh⁺ hnäh⁺ jmeé⁺ dsa⁻ Dio kyah⁺
hnäh⁺ cha⁺jwë⁺ juuh⁻.

⁴⁴Jwii⁻ ba⁺ hnäh⁺ ta⁺jwoh⁺ kyaa⁺ ley
kyaah⁺ fariseo, hnäh⁺ hi⁻ ta⁺juu⁺. Laah⁺
hnäh⁺ lä⁻koo⁻ to⁺høø⁻ he⁻ sa⁺ jnä⁺. He⁻
ja⁻ lä⁻jëé⁻ hi⁻ ga⁺nää⁺ né⁺ kih⁺ sa⁺ ñey⁻
ha⁻ koh⁺ na⁻høø⁻ sa⁺ la⁺ jee⁺ ga⁺nääy⁻ ja⁻.
(Véase: Nu. 19:16)

⁴⁵Mah⁺ ga⁺jëeh⁻ jaa⁻ ta⁺jwoh⁺ kyaa⁺
ley, ga⁺siiyh⁺:

—Ta⁺jwoh⁺, he⁻ hlëéh⁺ lä⁻na⁻, lä⁻kye⁻
kyaa⁺ jnääh⁺ toh⁻ wii⁺ ka⁺läh⁺.

⁴⁶Mah⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Peer⁺ jwii⁻ ba⁺ hnäh⁺ ka⁺läh⁺ ta⁺
jwoh⁺ kyaa⁺ ley. Jëéh⁺, kyaah⁺ hnäh⁺ dsa⁻
løø⁺ hii⁻ he⁻ sa⁺ øøh⁻ dsa⁻ ka⁺. Mah⁺ ni⁺
miih⁻ be⁺ sa⁺ kwah⁻ hnäh⁺.

⁴⁷Jwii⁻ ba⁺ hnäh⁺, jmeeh⁻ hnäh⁺
na⁻hyah⁻ né⁺ to⁺høø⁻ jee⁺ na⁻haa⁺ hi⁻
ga⁺ngëé⁻ juu⁺ kih⁺ Dio, he⁺ ba⁺ hi⁻
ga⁺jngëéh⁻ dsa⁻ ma⁺ gyuh⁻ kyaah⁺ hnäh⁺.
⁴⁸Kyaah⁺ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁻ja⁻,
mi⁻jnääh⁺ hnäh⁺ hñaah⁺ hnäh⁺ he⁻ tääh⁺
hnäh⁺ juu⁺ kwee⁻ lä⁻koo⁻ ga⁺jmeé⁺ dsa⁻
ma⁺gyuh⁻ kyaah⁺ hnäh⁺. Jëéh⁺, dsa⁻
ma⁺gyuh⁻ kyaah⁺ hnäh⁺ ga⁺jngëëyh⁺
mah⁺ hnäh⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ na⁻hyah⁻ né⁺
to⁺høø⁻ kih⁺ hi⁻ he⁻.

⁴⁹He⁺ ja⁻ Dio hi⁻ kyuu⁻ cha⁻miih⁻,
ga⁺jäh⁺ ka⁺läh⁺: “Cheen⁻ kyaay⁺ dsa⁻ hi⁻
ngëé⁻ juu⁺ kin⁻. Hi⁺ cheen⁻ kyaay⁺ apó⁻
tole ka⁺läh⁺. Kō⁻llaa⁺ hi⁻ he⁺ jngëëyh⁺, hi⁺
kō⁻llaa⁺ jmeeh⁻ dsih⁻.” ⁵⁰Lä⁻ja⁻, hnäh⁺
hi⁻ tääh⁺ na⁺ na⁻bääh⁻ jma⁻ kih⁺ lä⁻jëé⁻
hi⁻ ga⁺ngëé⁻ juu⁺ kih⁺ Dio lä⁻jiih⁺ ma⁺

ga⁺nøø⁺ jmi⁻gyuu⁺. ⁵¹Lä⁺ ga⁺tē⁺ jma⁻kih⁺ Abel na⁻bääh⁻ hnäh⁺ lä⁺jiih⁺ jma⁻kih⁺ Zacaría hi⁻ ga⁺jngēēyh⁺ ta⁺ ka⁺hne⁻jee⁺ kih⁺ gwah⁺ kyaah⁺ na⁻hyoo⁺. He⁻ja⁻ jwēēhn⁻ hnäh⁺, lä⁺jē⁺ he⁻ ja⁻ ma⁻ja⁻ né⁺ kih⁺ lä⁺jēē⁺ hi⁻ tääh⁺ na⁺.

⁵²Peer⁺ jwii⁻ hnäh⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley. Sa⁺ kwah⁻ hnäh⁺ jwē⁺ lä⁻kyuu^h dsa⁻ juu⁺ kih⁺ Dio. Ja⁻ba⁻ hñaah⁺ hnäh⁺ sa⁺ heeh⁺ hnäh⁺, mah⁺ hah⁻ hnäh⁺ kih⁺ hi⁻ hnøø⁺ lä⁻kyuu^h —ga⁻jäh⁺ Jesús.

⁵³Ma⁺ ya⁻hēē⁺ Jesús jee⁺ ja⁻, ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley kyaah⁺ dsa⁻ fariseo ga⁻lä⁻hneey⁺ jwē⁺te kyaah⁺ Jesús. Hi⁻ ga⁻løøy⁺ ngiyy⁺ cha⁻miih⁻ juu⁺ kiyh⁺, ⁵⁴ma⁺ jēēy⁻ che⁺ ma⁺ kaa⁺h⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús mah⁺ lä⁻ja⁻ ma⁺ le⁺ ma⁺ hniyy⁺ kiyh⁺.

Ga⁻hlēēh⁺ Jesús kih⁺ hi⁻ ta⁻juu⁺

12 Ta⁻ko⁻jiih⁺ dsa⁻kuh⁺ jwēē⁺ jwē⁺te dsa⁻, lä⁻jiih⁺ ma⁺ kya⁻hlääh^h øøyh⁺, ga⁻løø⁺ Jesús siih⁺ to⁻nē⁻ discipulo kyaay⁺:

—Ta⁺ jmee⁻ hnäh⁺ lä⁻koh⁺ jmee⁺ dsa⁻ fariseo he⁻ jäh⁺ hnaayh⁻ Dio pero ta⁻juu⁺ bih⁺ ja⁻. ²Jēēh⁺ sa⁺ cha⁻ ni⁺ miih⁻ he⁻ na⁻jlē⁻, he⁻ sa⁺ lä⁻jnä⁺. Hi⁻ lä⁻jē⁺ he⁻ na⁻hmää⁺, lloo⁻ koo⁻ jmi⁺ lä⁻ne⁻ dsa⁻. ³He⁻ja⁻ lä⁻jē⁺ he⁻ ma⁻hlēēh⁺ hnäh⁺ jee⁺ na⁻hoø⁻, nuu⁺ dsa⁻ jmi⁺ hii⁺ hyoo⁻. Lä⁻jē⁺ he⁻ ma⁻hlēēh⁺ hnäh⁺ jee⁺ na⁻hmää⁺, lä⁻nuuh⁺ kih⁺ dsa⁻.

Hää⁺ ba⁺ Dio hi⁻ laa⁺ kyaa⁺

(Mt. 10:26-31)

⁴Hnoon⁺ jwēēhn⁻ hnäh⁺ ome⁻ kyaan⁺. Ta⁺ wa⁺ gah⁺ hnäh⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ jngiit⁺ kih⁺ jmi⁻ngo⁺. Ga⁺ ma⁻na⁻juu⁺ jmi⁻ngo⁺, hee⁻ ga⁺ ja⁻ mo⁺ le⁺ jmeey⁺. ⁵Jwēēhn⁻ hnäh⁺ ome⁻ kyaan⁺. Wa⁺ gah⁺ hnäh⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻ngē⁺ jwē⁺ cheey⁺ jmi⁻lle⁺ kih⁺ dsa⁻ cha⁻je⁻ ma⁻ngēē⁺ ma⁻jngēēyh⁺. Kih⁺ hi⁻ he⁺ ba⁺ wa⁺ gah⁺ hnäh⁺. ⁶Neh⁺ ba⁺ hnäh⁺, to⁺ ne⁺ nøø⁺ ba⁺ kēē⁻ hñaah⁺ gyuu⁻ ta⁺. Pero ni⁺ jaa⁻ gyuu⁻ ta⁺ he⁺, sa⁺ dsa⁻ hēē⁺ kih⁺ Dio. ⁷Lä⁻kyē⁻ jñu⁻ lleh⁺ hnäh⁺ na⁻he⁺

ga⁻lä⁻jē⁺ kih⁺ Dio. He⁻ja⁻, ta⁺ wa⁺ gah⁺ hnäh⁺. Jēēh⁺, kyēē⁺ ga⁺ hnäh⁺ cha⁻ga⁻mi⁻ih⁻ lä⁻koh⁺ ga⁺ jwēē⁺ gyuu⁻ ta⁺.

Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ kwa⁺ be⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻hnēē⁺ dsa⁻ jne⁺

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸Jwēēhn⁻ hnäh⁺. Lä⁻jēē⁺ hi⁻ mi⁻jnääh⁺ hñii⁺ he⁻ laay⁺ dsa⁻ kyaan⁺ cha⁻nē⁻ dsa⁻, ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ jäh⁺ Hi⁻ ga⁻lēē⁻ngo⁺ la⁻ kiyh⁺ cha⁻nē⁻ lä⁻jēē⁺ ángele kyaa⁺ Dio. ⁹Pero hi⁻ jäh⁺ sa⁺ kyyuu⁺ jnä⁺ cha⁻nē⁻ dsa⁻, lä⁻ja⁻ jwahn⁺ sa⁺ kyyuu⁺ jñih⁺ cha⁻nē⁻ lä⁻jēē⁺ ángele kyaa⁺ Dio. ¹⁰Jmee⁺ ba⁺ Dio jøh⁻ dsē⁺ kih⁺ lä⁻jēē⁺ hi⁻ hlēēh⁺ wii⁺ kih⁺ Hi⁻ ga⁻lēē⁻ngo⁺ la⁻. Pero cher⁺ mah⁺ ga⁻hlēēh⁺ dsa⁻ wii⁺ kih⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺, sa⁺ jmeey⁺ jøh⁻ dsēy⁺ kih⁺ he⁻ ja⁻. ¹¹Wa⁻ra⁻ ga⁻hnēē⁺ dsa⁻ hnäh⁺ neh⁺ gwah⁺ mäh⁻ o cha⁻nē⁻ dsa⁻ta⁺, o cha⁻nē⁻ jwēē⁺, ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ huud⁻dsē⁻ ha⁻ lä⁻lääh⁺ hnäh⁺ hñaah⁺ o ha⁻ lä⁻ jwah⁺ hnäh⁺. ¹²Jēēh⁺, lä⁻chah⁺ ja⁻ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ kwēēh⁺ hnäh⁺ huud⁻dsē⁻ llu⁺ ha⁻ lä⁻ jwah⁺ hnäh⁺.

Koo⁻ juu⁺ na⁻hmää⁺ kih⁺ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻kuu⁺

¹³Jaa⁻ hi⁻ ma⁺ hää⁺ jee⁺ ja⁻ ga⁻siiyh⁺ Jesús:

—Ta⁻jwoh⁺, chiih⁺ dsa⁻ñuu^h øøhn⁺ kwēēyh⁺ jnä⁺ heen⁻ he⁻ ga⁻tēēn⁺.

¹⁴He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Ja⁻ he⁺ jwēē⁺ jnä⁺, sa⁺ ga⁻tēēn⁺ ti⁻l-loohn⁻ hee⁻ dsa⁻.

¹⁵Ga⁻jäh⁺ ka⁻läh⁺ Jesús siiyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻:

—Leeh⁺ hnäh⁺, ta⁺ wa⁺ hee⁺ hoh⁺ hnäh⁺ ni⁺ koo⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. Jēēh⁺, ja⁺ kih⁺ he⁻ cha⁻ jñän⁻ cha⁻miih⁻, he⁻ ja⁻ jmee⁺ chaa⁻ jne⁺.

¹⁶Ja⁻ga⁻ ga⁻hlēēyh⁺ juu⁺ na⁻hmää⁺, ga⁻jäh⁺:

—Ma⁺ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻kuu⁺ hi⁻ ma⁺ cha⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ na⁻jñää⁺ hwa⁺ kiyh⁺ he⁻ ma⁺ chooyh⁺. ¹⁷He⁻ja⁻ ma⁺ jmeey⁺ huud⁻dsē⁻, ma⁺ jäh⁺: “¿Hee⁻ ba⁺

jmeen? Sa⁺ cha⁻ jee⁻ llan⁻ lä⁺jē⁻ he⁻ choohn⁻.” ¹⁸ Mah⁺ ga⁻jäyh⁺: “Lä⁺la⁻ ba⁻ jmeen⁻. Hlan⁻ hne⁺ kih⁺ kwii⁻ kin⁺ mah⁺ jmeen⁻ juuh⁻ ga⁻ né⁻ jee⁻ ma⁻ chih⁺. Jee⁻ ja⁻ ba⁻ llan⁻ lä⁺jē⁻ ta⁻ kin⁺ he⁻ choohn⁻. ¹⁹ Mah⁺ jwahn⁻ ki⁺ hñiin⁻: Ma⁻cha⁻ ba⁻ kyah⁺ cha⁻miih⁻. Lee⁺ kyah⁺ cha⁻miih⁻ jī⁻ñe⁻. Teeh⁺ hoh⁺, ja⁻ kuh⁻huh⁺ ba⁻ hne⁻ kyah⁺. Wa⁻ chaa⁻ ba⁻ hne⁻ llu⁺.” ²⁰ Pero Dio ga⁻jäh⁺ siiyh⁺ lä⁻la⁻: “He⁻ ba⁻ che⁻ taah⁻ hne⁻. Na⁻ hwē⁺ ba⁻ juuh⁺. Kih⁺ jñah⁺ ba⁻ jā⁻ lä⁺jē⁻ he⁻ ma⁻juuh⁺ ma⁻lääh⁺,” ga⁻jäh⁺ Dio. ²¹ Lä⁺ja⁻ la⁻ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ lla⁻ cha⁻miih⁻ kuu⁻ né⁻ hwa⁻ la⁻, mah⁺ cha⁻né⁻ Dio laay⁺ dsa⁻ tä⁻ñee⁻ ba⁻.

Dio lih⁺ hää⁺ hi⁻ laa⁺ kyaay⁺

(Mt. 6:25-34)

²² Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺ discipulo kyaay⁺:

—Kih⁺ he⁻ja⁻ na⁻ jwēēhn⁻ hnäh⁺. Ta⁻ ka⁻ hnäh⁺ huúdsē⁻ ha⁻ lä⁻ dsa⁻ngēēh⁺ hnäh⁺ koō⁻ jmiī⁻ koō⁻ jmiī⁻, hee⁻ na⁻ kuh⁻huh⁺ hnäh⁺ ni⁺ ta⁻ ka⁻ hnäh⁺ huúdsē⁻ kih⁺ hmiih⁻ he⁻ kēh⁻ hnäh⁺. ²³ Kyeē⁺ ga⁻ he⁻ chaa⁻ hnäh⁺ lä⁻koh⁺ ga⁻ he⁻ kuh⁻huh⁺ hnäh⁺. Hi⁺ kyeē⁺ ga⁻ jmi⁻ngo⁺ kyah⁺ hnäh⁺ lä⁻koh⁺ ga⁻ hmiih⁻ he⁻ kēh⁻ hnäh⁺. ²⁴ Jēē⁻ da⁻ hnäh⁺ lä⁻koō⁻ la⁻ kih⁺ tā⁺. Sa⁻ cha⁻ jngēēy⁻ ni⁺ sa⁻ chooyh⁻ ni⁺ koō⁻, ni⁺ he⁻ hnøø⁻ jee⁻ llay⁺. Pero Tää⁻ jnän⁻ hi⁻ gya⁺ gyuu⁺, ma⁻ra⁻ he⁻ ääh⁻ bih⁺. ¿Che⁻ sa⁻ kyeē⁺ ga⁻ hnäh⁺ lä⁻koh⁺ ga⁻ tā⁺ he⁻? ²⁵ ¿Hi⁻ hnäh⁺ leh⁺ jmeeh⁺ saa⁺ ga⁻ koō⁻ lēē⁻, kih⁺ he⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ cha⁻miih⁻ huúdsē⁻? ²⁶ Cher⁻mah⁺ sa⁻ tää⁻ hnäh⁺ jmeeh⁺ he⁻ la⁻ koō⁻ he⁻ pih⁺, ¿he⁻ la⁻ kye⁻ hnäh⁺ huúdsē⁻ kih⁺ lä⁺jē⁻ he⁻ jwēēh⁻ kyah⁺ hnäh⁺?

²⁷ Jēē⁻ da⁻ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ dsa⁻kwaa⁺ wa⁻le⁺. Sa⁻ cha⁻ ta⁻ jmee⁺, ni⁺ sa⁻ hwēē⁻ wa⁻ñe⁻. Pero jwēēhn⁻ hnäh⁺. Ma⁻ke⁻ na⁻hñaa⁺ la⁻ hmiih⁻ he⁻ ga⁻kēh⁻ rey Salomón, pero sa⁻ ga⁻lloo⁻ he⁻ la⁻ na⁻hñaa⁺ lä⁻koō⁻ la⁻ wa⁻le⁺. ²⁸ Cher⁻mah⁺ lä⁻ja⁻ jmee⁺ Dio na⁻hñaa⁺ wa⁻le⁺ he⁻ choo⁻ né⁻

nuu⁻ na⁺, mah⁺ hø⁺ jē⁺ dsa⁻ neh⁺ hwii⁺, ha⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ kway⁺ he⁻ kēh⁻ hnäh⁺, dsa⁻ hi⁻ miih⁻ go⁻te⁻ ba⁻ dsoo⁻ dsē⁻. ²⁹ He⁻ ja⁻ mo⁻to⁻ ka⁻ hnäh⁺ huúdsē⁻ hee⁻ na⁻ kuh⁻huh⁺ hnäh⁺. Ta⁻ jmee⁻ hnäh⁺ cha⁻mi⁻ih⁻ ngēē⁺ huúdsē⁻ kih⁺ lä⁺jē⁻ he⁻ na⁻. ³⁰ Jēēh⁺, lä⁻jēē⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻ hēēh⁻ kih⁺ Dio, hnooyh⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ na⁻ jmah⁺ ba⁻. Pero Tää⁻ jnän⁻ ma⁻ñey⁻ ba⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ jmee⁻ bii⁺ jnän⁻. ³¹ Hnääh⁺ da⁻ hnäh⁺ to⁻ñē⁻ Dio hi⁻ laa⁺ dsa⁻ ta⁻ jøøh⁺ jnän⁻. Lä⁻ja⁻ ba⁻ hñah⁺ hnäh⁺ lä⁻jē⁻ he⁻ jmee⁻ bii⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺.

**Llu⁺ ga⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ la⁻
hmooh⁺ jnän⁻ gyuu⁺**

(Mt. 6:19-21)

³² Ta⁻ wa⁻ gah⁺ hnäh⁺ borrego kyaan⁻, ma⁻ke⁻ sa⁻ jwēē⁻ hnäh⁺, jēēh⁺ Tää⁻ jnän⁻ hyoh⁻ dsēy⁻ tooyh⁻ gooh⁻ hnäh⁺ he⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ hih⁺ ko⁻jøh⁺ kyaay⁺. ³³ Hniī⁻ hnäh⁺ he⁻ cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺ mah⁺ kwēēh⁻ hi⁻ jmee⁻ bii⁺ kih⁺. Hnøøh⁺ hnäh⁺ he⁻ sa⁻ hēē⁻ go⁻te⁻. Hnøøh⁺ hnäh⁺ he⁻ la⁻ hmooh⁺ he⁻ cha⁻ gyuu⁺ he⁻ sa⁻ hēē⁻ jih⁺koh⁺. Jee⁻ ja⁻ sa⁻ lloo⁻ dsa⁻hi⁻ ni⁺ sa⁻ chaa⁻ jah⁺ hi⁻ jwē⁻ ka⁻läh⁺. ³⁴ Jee⁻ hla⁻ he⁻ la⁻ hmooh⁺ kyah⁺ hnäh⁺, jee⁻ ja⁻ ba⁻ kye⁻ hnäh⁺ o⁻jøh⁺ dsē⁻.

Llu⁺ la⁻ kih⁺ hi⁻ jøø⁻ wa⁻ra⁻ jah⁺ Jesús

³⁵ Hnøø⁺ ma⁻na⁻lluuh⁻ hnäh⁺, hi⁻ na⁻nēh⁻ hnäh⁺ ka⁻läh⁺. ³⁶ Hnøø⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁻koō⁻ jmee⁻ moz⁻ hi⁻ tääh⁻ jää⁻ dsa⁻juu⁻ hi⁻ jāh⁻ jee⁻ ma⁻jēē⁻ goo⁻ dsa⁻. Wa⁻ra⁻ jah⁺ dsa⁻juuy⁻ he⁻ tēēy⁺, na⁻ ma⁻hiī⁻ na⁻ moz⁻ he⁻ ho⁻haah⁺. ³⁷ Llu⁺ la⁻ kih⁺ moz⁻ he⁻, cher⁻mah⁺ na⁻nēy⁻ wa⁻ra⁻ jayh⁺. Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwēēhn⁻ hnäh⁺, dsa⁻juuy⁻ mi⁻lluuy⁻ hñiī⁻ jää⁺, ja⁻ga⁻ llaay⁻ moz⁻ he⁻ né⁻ mes⁻ mah⁺ jmeey⁺ ta⁻he⁻ kiyh⁺. ³⁸ Ma⁻ke⁻ jayh⁺ koō⁻ lla⁻nuu⁻ o⁻ ja⁻ga⁻ jnä⁻, peer⁻ llu⁺ la⁻ kih⁺ moz⁻ he⁻, cher⁻mah⁺ na⁻nēy⁻ ma⁻ja⁻. ³⁹ Hnøø⁺ lä⁻ngēēh⁻ hnäh⁺ he⁻ la⁻. Wa⁻ra⁻ jāh⁺ kih⁺ jaa⁻ dsa⁻juu⁻ cha⁻neh⁻ ñey⁻ hee⁻

hor~ jä+ jaā- dsa-hii- dsa-he' cha'neh+
kiyh', jmeey' bii' sa+ gwiiy- hooy' hne'
kiyh' mah' sa+ dsa-he' dsa-hii- he'
cha'neh+ kiyh'. ⁴⁰Lä+ja- hnäh', hnøø'
ma-na'lluuh` hnäh' ka läh'. Jëeh', hor~
he- sa+ jmeeh- hnäh' huu'dsë-, jäh'
Hi-ga-lëë'ngo' la-.

**Dsa- hi- mi-teh', hi- dsa-
hi- sa+ jmee- ta-he'**

(Mt. 24:45-51)

⁴¹Ja-ga' ga-jäh' Pee' siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan+, ¿che' ma-hlëeh'
juu' na-hmäa' lä-na' kyaa' jnääh' o ma-h-
lëeh' ka läh' kih' lä-jøh'?

⁴²He-jä- ga-jäh' Dsa-jøøh' jnän' siiyh':

—Jaa- dsa- hi- mi-teh' hi- cha- huu'd-
së- llu' kih', hi- he' ba' na-hñaä' mah'
hääy' hi- tääh' cha'neh+ kih' dsa-jüuy',
kwëeyh' he- kuyh+ hor~ kih'. ⁴³Llu'
la' kih' moz~ he', cher'mah' mi-teyh'
lä-jë+ mada' he- nuuyh' wa-ra- jah'
jüuy'. ⁴⁴Ma-ra+ ju'dsoo' jwëëhn- hnäh',
ga-lä-jë+ ba' he- cha- kih' dsa-jüuy'
tooyh+ goo- moz~ he'. ⁴⁵Pero cher'mah'
hi- na-hñaä' he' ga-jmeey' huu'dsë-:
“Lä-hëë' ga' miih- dsa-jøøh' kyaan+”, he-
ja- ta-ko-jiih' ja-, løoy' jmi'baay' hi- më'
hi- nüuh- dsa-kyayh', hi- kuh'hiih' llu'
lä-jiih' lä-heey'. ⁴⁶Lä-la- le' kih' moz~
he'. Jmii' he- sa+ jøøy-, hi- hor~ he- sa-
kyey- ni- miih- huu'dsë-, jäh' dsa-jüuy'.
Peer+ cha-miih- jmeeyh+ moz~ he', ja-
ga' cheey' ko-jøh' kyaah' lä-jëë- hi- sa'
ga-mi-teh'.

⁴⁷Jaa- moz~ hi- ma-ñe- kwee- he-
mada' nuuyh' kih' dsa-jüuy' mah' sa+
ma-na'lluuy', ni+ sa+ mi-tey' mada' kih'
dsa-jüuy', hi- he' sa+ lä-niih' dsëy' kway'
kih'. ⁴⁸Pero jaā- moz~ hi- ma' jmee+ he-
hliih' he- sa+ ñey-, hi- he' hii' miih-
ba'. Jëeh' hi- ma-hyoh- cha-miih-, lä-ja-
ngiih' dsa-jüuy' cha-miih-. Dsa-jüuy' hi-
ga-tooh- gooy- cha-miih-, lä-ja- ngiiyh'
cha-ga-miih-.

Kwaat~ kih' Jesús he- tee~ dsa-

(Mt. 10:34-36)

⁴⁹Ma-jan~ mah' chaahn' je- hwa' la-.
Hnoon' wa-ra- jäh' kih' koo- ga-juh-.
⁵⁰Ma-ra+ he- jmee+ bii' jëen+ koo- he-
wii' ngëë'. Peer+ ku'jii- kin+. Wa-ra-
jäh' kih' na' ga-juh- ba' ma-dsëë' jmií'.
⁵¹¿Che' laah' hnäh' ma-jan~ mah' jmeen-
hii' tií' kih' dsa- jmi' gyuu'? Jwëëhn-
hnäh', ja- kih' he-ja- ma-jan-. Ma-jan~,
mah' jmeen+ te'jëë' dsa- ba'. ⁵²Jëeh',
na' ta' cha'në' jee' tääh' hñaä' dsa-
koo- cha'neh+, jmeey' to' náä'. Uu- hi-
he' tee' kyaah' uu' hi+ uu' dsa-taah`
teey' kyaah' uu-. ⁵³Teey' jmií' kyaah'
jo-nüuh+, hi- jo-nüuyh+ tee' kyaayh'
ka läh'. Chooy' tee' kyaah' jo-mii',
hi- jo-miiy+ tee' kyaah' chooy'. Ma-
chooy' tee' kyaah' ma-jooy', ma-jooy' tee'
kyaah' ma-chooy'.

**Ko'llaa' sa+ kye- kwaat~ ha- lä-
la' he- jmee+ Dio jee' kiyh'**

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴Hi+ ga-jäyh' ka läh' siiyh+ lä-jëë-
dsa-:

—Wa-ra- ga-jëeh- hnäh' soo- jnií'
ta-la+ ga-dsa' hyoo-, chah' ba' jawh'
hnäh': “Jma' ba' na- ja-.” Hi- lä-ja- la'.
⁵⁵Hi+ wa-ra- ja' lle' ta+ kye', jawh' hnäh':
“Jmee' hyoo- ba' na-.” Hi- lä-ja- jmee-.
⁵⁶He- ba' che- ta-jüuh' hnäh'. Leh' ba'
hnäh' lleh' hnäh' juu' kwee- ha- lä- jmee'
koo- jmií' koo- jmií' lä-koo- la' gyuuh'
hwa'. Mah' sa+ kyeh' hnäh' kwaat~ hee-
ga' na- dsa-la' jee' kyah' hnäh'.

**Hnøø' mi'een' juu' he-
cha- jnän' kyaah' dsa-**

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷¿He-la' sa+ leh' hnäh' kah' hnäh'
kwaat~ hñaah' hnäh' hee- na- he- llu'?

⁵⁸Cher'mah' cha- hi- hnøø' hnëë' hne-
cha'në- dsa-ta', jmee+ bii' go-taah' hnäh'
juu' kwee- kyaayh' na' ga-juh- ta-ko-jiih'

cha⁻ jmií⁺, mah⁺ sa⁺ ngéey⁺ hne⁻ ja⁺goo⁻ jwëé⁺. Lá⁺ja⁻ mo⁺so⁺ jmee⁺ jwëé⁺ hih⁺ kih⁺ poo⁻, taayh⁺ hne⁻ neh⁺ñe⁺.⁵⁹ Ma⁺ra⁺ ju⁺d-soo⁺ jwëéh⁺ hne⁻, sa⁺ ya⁻hëéh⁺ jee⁺ ja⁻ ta⁺ko⁻jiih⁺ sa⁺ ma⁻mi⁻hmaah⁺ lá⁻koh⁺ te⁺ he⁻ lle⁻ dsa⁻ta⁺ kyah⁺.

Ga⁺hlëéh⁺ Jesús kih⁺ he⁻ dsa⁻jeeh⁺ dsa⁻ kyaah⁺ Dio

13 Já⁻ba⁺ jmií⁺ ja⁻ na⁻nää⁺ kō⁻llaa⁺ dsa⁻ na⁻jmeeyh⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús he⁻ ga⁺jmeé⁺ Pilato mada⁺ kih⁺ hløø⁺ he⁻ na⁻jngéeyh⁻ dsa⁻ cha⁻ Galilea jee⁺ ma⁺ täayh⁺ jngéeyh⁺ jah⁺ he⁻ ma⁺ mi⁻tey⁺ kiyh⁺ kyaah⁺ Dio.

²Mah⁺ ga⁺jeeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺, ga⁺jäyh⁺:

—¿Che⁺ kih⁺ he⁻ ga⁺juu⁺ lá⁺ja⁻ dsa⁻ galilea he⁺, he⁻ja⁻ laah⁺ hnäh⁺ he⁻ ääy⁻ cha⁻ga⁺miih⁻ dso⁺kye⁻ lá⁻koh⁺ ga⁺ jee⁺ lá⁺jëé⁺ dsa⁻gooy⁺?³ Jnä⁺ jwëéh⁺ hnäh⁺, ni⁺ miih⁻ sa⁺ la⁺ lá⁺ja⁻. Jëéh⁺ cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁺jeeh⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ Dio, ja⁻ba⁺ lá⁺ja⁻ juu⁺ lá⁺jëé⁺ hnäh⁺ ka⁻lah⁺.⁴ He⁻ ga⁺toh⁺ hne⁺ ñii⁺ kih⁺ Siloé né⁺ kih⁺ lá⁺jëé⁺ gya⁻jñaa⁻ dsa⁻ mah⁺ ga⁺juuy⁺, ¿che⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ huu⁺dsé⁻ he⁻ ääy⁻ cha⁻ga⁺miih⁻ dso⁺kye⁻ lá⁻koh⁺ ga⁺ jee⁺ lá⁺jëé⁺ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ Jerusalén?⁵ Jnä⁺ jwëéh⁺ hnäh⁺, ni⁺ miih⁻ sa⁺ la⁺ lá⁺ja⁻. Jëéh⁺ cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁺jeeh⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ Dio, ja⁻ba⁺ lá⁺ja⁻ juu⁺ lá⁺jëé⁺ hnäh⁺ ka⁻lah⁺.

Juu⁺ na⁻hmää⁺ lá⁺ la⁺ kih⁺ koo⁻ chaah⁺ higo he⁻ sa⁺ kwa⁺ mií⁺

⁶Hi⁺ ga⁺jäyh⁺ ka⁻lah⁺ juu⁺ na⁻hmää⁺ lá⁺la⁻:

—Jaa⁻ dsa⁻ ma⁺ na⁻jñää⁺ koo⁻ chaah⁺ higo jee⁺ kih⁺ chaah⁺ wii⁻ jëh⁺ kiyh⁺. Mah⁺ na⁻jëey⁻ che⁺ na⁻hií⁺ mi⁻higo. Pero ni⁺ koo⁻ mií⁺ sa⁺ ma⁺ hií⁺.⁷ Mah⁺ ga⁺siiyh⁺ hi⁻ ma⁺ høø⁺ chaah⁺ wii⁻ jëh⁺ ja⁻: “Jee⁺ la⁻ ma⁺të⁺ hnë⁻ ji⁻ñe⁻ ma⁻jan⁻ jëen⁻ chaah⁺ higo la⁻, che⁺ hií⁺ mií⁺. Sa⁺ cha⁻ jnøøhn⁺ ni⁺ miih⁻ lá⁻koh⁺ há⁺ gwan⁺. He⁻ja⁻ tu⁺

go⁻te⁻. ¿He⁻la⁺ ja⁻ koo⁻ na⁻ha⁻ hwa⁺ jee⁺ chih⁺?”⁸ Pero hi⁻ ma⁺ høø⁺ jee⁺ ja⁻ ga⁺jäh⁺: “Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, kwa⁺ jwë⁺ kih⁺ koo⁻ ga⁺ ji⁻ñe⁻ na⁺. Gyun⁺ miih⁻ ta⁻hmii⁻ mah⁺ toohn⁺ tu⁻hoh⁺.⁹ Cher⁺mah⁺ ga⁺hií⁺ mií⁺, llu⁺ ba⁺. Pero cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁺hií⁺, ja⁻ga⁺ na⁺ dsa⁻tu⁻.”

Ga⁺mi⁻hlää⁺ Jesús jaa⁻ dsa⁻më⁺ hi⁻ ma⁺ na⁻jluu⁺ cha⁻kah⁺

¹⁰Koo⁻ jmií⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé⁺ ma⁺ kwa⁺ Jesús juu⁺ neh⁺ gwah⁺ mäh⁺.¹¹ Jee⁺ ja⁻ ma⁺ hää⁺ jaa⁻ dsa⁻më⁺ hi⁻ ma⁺hya⁻ gya⁻jñaa⁻ ji⁻ñe⁻ dsaah⁺. Ga⁺jmeé⁺ jmi⁻lle⁻ hliih⁺ ga⁺jluu⁺ ka⁻luuy⁺. Ni⁻ miih⁻ sa⁺ le⁺ ma⁺ ngéy⁺ ko⁻dsoo⁺.¹² Ma⁺ ga⁺jëé⁺ Jesús dsa⁻më⁺ he⁺, ga⁺tëeyh⁺ mah⁺ ga⁺siiyh⁺:

—Dsa⁻më⁺, ma⁺jä⁺ ba⁺ kyah⁺ kih⁺ dsoo⁺ he⁻ ma⁺ laah⁺.

¹³Ga⁺kyey⁻ gooy⁻ né⁺ kih⁺ dsa⁻më⁺ he⁺. Lá⁺chah⁺ ja⁻ ga⁺niih⁺ ka⁻luuy⁺, mah⁺ ga⁺løøy⁺ kway⁺ ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio.¹⁴ Pero hi⁻ ma⁺ jmeé⁺ hih⁺ gwah⁺ ja⁻, ga⁺lá⁻lleé⁺ jwërte kih⁺ he⁻ ga⁺mi⁻hlää⁺ Jesús dsa⁻ jmií⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé⁺. Mah⁺ ga⁺siiyh⁺ lá⁺jëé⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻:

—Jñii⁺ jmií⁺ ba⁺ cha⁻ jwë⁺ jmeen⁺ ta⁺. Ta⁺ko⁻jiih⁺ jñii⁺ jmií⁺ ja⁻, ya⁻nää⁺ hnäh⁺ mah⁺ jä⁺ kyah⁺ hnäh⁺, ja⁻ jmií⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé⁺.

¹⁵Já⁻ ga⁺ ga⁺jäh⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jñän⁺ ga⁺siiyh⁺:

—Hee⁻ ba⁺ che⁻ ta⁻juuh⁺ hne⁻ dsa⁻ñuu⁻. ¿Ja⁺ lá⁺jëé⁺ hnäh⁺ cheeh⁺ hnäh⁺ kya⁺ kyaah⁺ hnäh⁺, burr⁻ kyaah⁺ hnäh⁺ jee⁺ na⁻hñuuyh⁺ mah⁺ go⁺jääh⁺ hnäh⁺ hiyh⁺ jmií⁺ jmií⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé⁺? ¿Che⁺ sa⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ lá⁺ja⁻?

¹⁶Pero hi⁻ dsa⁻më⁺ la⁻, hi⁻ laa⁺ sa⁻ju⁻ kih⁺ Abraham, ma⁺hya⁻ gya⁻jñaa⁻ ji⁻ñe⁻ ma⁺ na⁻hñuuyh⁺ kaah⁺ Tana⁺. ¿Che⁺ sa⁺ ää⁻ jmií⁺ cheeyh⁺ jmií⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé⁺?

¹⁷Lá⁺ ma⁺ ga⁺hlëéh⁺ Jesús juu⁺ ja⁻, ga⁺jä⁺ o⁻hih⁺ lá⁺jëé⁺ hi⁻ ga⁺lá⁻høøh⁺ kiyh⁺. Pero jee⁺ lá⁺jëé⁺ dsa⁻ ma⁺ chaay⁻ llu⁺ ba⁺,

ma' ga^sjëëy¹ lä^sjë^s he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ma'
jmeë^s Jesús.

**Juu¹ na⁻hmää¹ lä⁻koq⁻ la¹
kih¹ mi¹ju⁻ mostaza**

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Hi^s ga^sjäh¹ Jesús ka⁻läh¹:

—Jwëehn⁻ hnäh¹ juu¹ he⁻ jëeh¹ kwee⁻
lä⁻koh¹ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih¹. ¹⁹ He⁻
jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih¹, jëeh¹ kwee⁻
lä⁻koq⁻ la¹ kih¹ koq⁻ mi¹ju⁻ mostaza he⁻
ga^sjngëë¹ jaa⁻ dsa⁻ jee¹ na⁻jnaä¹ cha⁻joh¹
kiyh¹. Heh¹ mi¹ju⁻ ja⁻, ga^shya⁻ mah¹ ga⁻k-
waa¹, lä⁻jiih¹ ga⁻të¹ koq⁻ chaah¹ hma⁻.
He⁻ja⁻ ga⁻lla⁻nää¹ ta¹ jmeey⁻ sii⁻ në⁻ sa⁻-
goh¹ kih¹.

**Juu¹ na⁻hmää¹ lä⁻koq⁻
la¹ kih¹ levadura**

(Mt. 13:33)

²⁰ Koq⁻ ka⁻läh¹ ga^sjäh¹ Jesús siiyh⁻:

—Jee¹ la⁻ jwëehn⁻ hnäh¹ juu¹ he⁻ jëeh¹
kwee⁻ lä⁻koh¹ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih¹.
²¹ Jëeh¹ kwee⁻ lä⁻koq⁻ jmeë^s levadura
he⁻ kooh⁻ jaa⁻ dsa⁻më¹. Llay⁻ cha⁻miih⁻
harin mah¹ kah⁻gwëyh⁻ kyaah¹ levadura.
Kyaah¹ lä⁻ja⁻ dsa⁻kwaä⁻ lä⁻ ga⁻dsa⁻tu⁻ka¹.

**Dsu⁻ la¹ ho⁻haah¹ jee¹
dsa⁻taah¹ dsa⁻ kyaah¹ Dio**

(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Lä⁻koq⁻ ma¹ hää¹ Jesús jwë¹ ngoo¹
ta¹ Jerusalén ma¹ kway⁻ juu¹ lä⁻kaa⁻
jwii¹ kaah¹ hi⁻ lä⁻kaa⁻ jwii¹ mäh⁻ jee¹
ma¹ dsa⁻ngëëy¹. ²³ Jaa⁻ dsa⁻ ga⁻ngii¹ juu¹
kiyh¹, ga^ssiiyh⁻:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, ¿che¹ miih⁻ go⁻te¹
dsa⁻ hi⁻ dsa⁻lää¹?

He⁻ja⁻ ga^sjäh¹ Jesús siiyh⁻:

²⁴ —Jmeë^s hnäh¹ bii¹ go⁻taah¹ hnäh¹ ta¹
ho⁻haah¹ dsu⁻. Jëeh¹, jwëë¹ dsa⁻ hi⁻ hnøø¹
dsa⁻taah¹ mah¹ sa⁻ jmääy¹ dsa⁻taayh⁻.
²⁵ Wa¹ jmeen¹ jaa⁻ dsa⁻juu⁻ cha⁻neh⁻
ma⁻ngëë¹ ma⁻jney¹ ho⁻haah¹ kiyh¹. Hi⁻
cher¹ mah¹ ga⁻nääh¹ hnäh¹ tëeh⁻ hnäh¹
kiyh¹ ta¹ ka⁻hne⁻: “Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻,

Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, nä¹ ho⁻haah¹ mah¹
dsa⁻tooh¹ jnääh¹.” Pero jëeh⁻ dsa⁻juu⁻
he¹ kyah¹ hnäh¹, jäh¹: “Sa⁻ man⁻
hii⁻ hnäh¹.” ²⁶ Ja⁻ga⁻ løøh¹ hnäh¹ jwah¹
hnäh¹: “Ma⁻kih¹ ma⁻hih¹ jnääh¹ ko⁻jøh¹
kyaah¹ hne⁻. Jnääh¹ he¹ hi⁻ ga⁻hlëëh¹ jee¹
la¹ cha⁻jwë¹ juuh⁻.” ²⁷ Pero jäh⁻ dsa⁻juu⁻
cha⁻neh⁻ he¹, siiyh⁻ hnäh¹: “Sa⁻ man⁻
hii⁻ hnäh¹. Go⁻nää¹ hnäh¹ kyah¹, hnäh¹
hi⁻ jmeë^s he⁻ hliih¹ jmah¹.” ²⁸ Jee¹ ja⁻
ki⁻hooh¹ hnäh¹ mah¹ juuh¹ hnäh¹ cha⁻-
jah¹ hnäh¹ wa⁻ra⁻ ga⁻jëëh¹ hnäh¹ Abra-
ham kyaah¹ Isaac kyaah¹ Jacob kyaah¹
lä⁻jëë¹ hi⁻ ga⁻ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio tääh¹
ya⁻jwii¹ kiyh¹, mah¹ hnäh¹ dsa⁻hëëh¹ ta¹
ka⁻hne⁻. ²⁹ Jwëë¹ dsa⁻ chaa⁻ uu⁻ ya⁻nää¹
ta¹ kye¹ ta¹ nii¹ mah¹ dsa⁻taah¹ kuh¹hih¹
ko⁻jøh¹ kyaah¹ jnä¹ jee¹ oo⁻ ya⁻jwii¹ kih¹
Dio. ³⁰ Jëeh¹, jwëë¹ hi⁻ sa⁻ laa¹ kwaat⁻
jee¹ kyah¹ hnäh¹, hi⁻ he¹ lee¹ jøøh¹ ma⁻-
ja⁻. Hi⁻ hi⁻ laa¹ kwaat⁻ jee¹ kyah¹ hnäh¹,
hi⁻ he¹ lee¹ mäh¹ ga¹.

**Ga⁻lä⁻meeh⁻ dsë¹ Jesús
kih¹ jwii¹ Jerusalén**

(Mt. 23:37-39)

³¹ Ja⁻ba⁻ jmi¹ ja⁻, ga⁻lla⁻nää¹ ko⁻llaa¹
fariseo na⁻chi¹ Jesús:

—Go⁻hëë¹ jee¹ la⁻, gwaah⁻ ta⁻ jee¹ jy-
oh¹, jëeh¹ hnøø¹ Herode jngëeh¹ hne⁻.

³² He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ siiyh⁻ dsa⁻ fariseo
he¹:

—Go⁻nää¹ hnäh¹ mah¹ go⁻chi¹ hi⁻
kyuuh¹ may¹ hliih¹ he¹ juu¹ la⁻: “Na¹ hi⁻
hø¹ lä⁻ ma⁻jmeen⁻ la⁻ ba¹ ta¹ he⁻ hwëën¹
jmi¹lle¹ hliih¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ mi¹hlään¹
dsa⁻ ka⁻läh¹. Ga¹ ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmi¹,
ja⁻ hniih¹ ma⁻hña⁻ ta¹ kin⁻.” ³³ Jmeë^s
bii¹ lä⁻ ma⁻hään⁻ la⁻ ba¹ jwë¹, na¹, hø¹,
hi⁻ hyu¹ lä⁻jiih¹ lloon⁻ Jerusalén. Jëeh¹,
jmeë^s bii¹ he⁻ juu¹ hi⁻ ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio
ta¹ Jerusalén, sa⁻ lle⁻ kih¹ juuy¹ ta⁻ jee¹
jyoh¹.

³⁴ Hnäh¹ dsa⁻ chaa⁻ Jerusalén, hi⁻
jngëeh¹ hi⁻ ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio hi⁻ teh¹
hnäh¹ ku¹ kih¹ hi⁻ cheë⁻ Dio, joh¹

jiih~ sa+ ga+lä+hnoon+ ma' jøøhn+ hnäh+ lä+koo- jøøh- chaah+ hyaa+ gyuu- chaah+ kyaa+, taayh- neh+ sa kyooy', pero sa+ ga+hiih+ hnäh'. 35 He ja- ma'bee+ Dio hnäh' go+te~, jä+ ta+jmah+ ba' hne+ kyah+ hnäh'. Jwëëhn+ hnäh', na+ ta+ cha'në+ mo+so+ jëëh+ hnäh' jnä+ ta+ko+jiih+ sa+ ma+jäh+ hnäh': "He ba' che jøh'gaa- hi- ja+, lä'hih+ kih+ Dio."

Ga+mi+hlää+ Jesús jaa- hi- dsaah+ jmi+ he- teeh- dsa- dsë+

14 Koo- jmi+ he- teeh- dsa- dsë+, ngoo+ Jesús ga+kuh- ga+hih+ cha'neh+ kih+ jaa- fariseo hi- ma' laa+ jaa- dsa+jøøh+. Jee' ja- ma' tääh+ dsa- hi- ma' tää+ Jesús. 2 Hi+ ta+ cha'nëy+ ja- ma' cheh+ jaa- dsa- hi- ma' dsaah+ dsoo+ gyoo-. 3 He ja- ga+ngii+ Jesús juu+ kih+ ta+jwoh+ kyaa+ ley kyaah+ dsa- fariseo he+:

—¿Che' cha- jwë+ mi+hlää+ jne+ jaa- hi- dsaah+ jmi+ he- teeh- dsa- dsë+?

4 Ti'sih+ ba' ga+taah+ dsa- he'. Ja-ga' ga+sooh+ Jesús goo- hi- ma' dsaah+ he' mah+ ga+mi+hlääy'. Hi+ ga+hiyh+ juu+, ga+siyh+:

—Ma le' gwaah+ kyah+.

5 Mah+ ga+hlëëyh+ dsa- hi- ma' tääh+ he', ga+siyh+:

—Cher'mah+ jaa- dsa+kyaah+ hnäh' ga+tah+ jaa- burr- o jaa- kya+ kyaay+ jee' hë+ koo- too-, ¿che' sa+ dsooy+ lä+chah+ ja- dsa+lëey+ jah+ kyaay+ ma'ke+ la+ jmi+ he- teeh- dsa- dsë+?

6 Ni+ jaa- sa+ ga+lih+ ma' jëeyh+ juu+ kih+ Jesús.

Juu+ na+hmää+ kih+ hi- ga+taah+ to+në+ hma-sii- jee' cha- ma+nuu+

7 Ma' gya+ Jesús jëë+ ha- lä+ ma' jmee+ lä+jëë+ hi- ma' na+teeh+ kyaa+ fariseo he', ga+hnooyh- ma' dsa+taayh+ høø+ hi- kaah+ në+ mes~. He ja- ga+hlëëyh+ juu+ na+h-mää+ kyaah+ dsa- hi- ma' na+teeh+ he', ma' jäh+:

8 —Wa'ra- ga+tëeh+ jaa- dsa- hne- koo- jee' dsa+jëe' goo- dsa-, sa+ nah+ høø+ hi- kaah+, le' ga- che- lloo- jaa- hi- jøøh+ ga- lä+koh+ hne-. 9 Cher'mah+ ga+nah+ jee' ja-, ha- ga- che- ga+lloo+ hi- ga+tëeh+ lä+uu+ hnäh', mah+ siyh+ hne': "Kwa' jwë+ gya+ hi- la- jee' na-." Ja-ga' kyaah+ o+hih+ nah+ jee' ga+dsaa+ go+te- hma+ sii-. 10 Lä+la- ba' jmeeh+ wa'ra- ga+tëeh+ jaa- dsa- hne- jee' jmeey+ jmi+. Goh+ ba' hne+, ja- nah+ lä- ga+të+ huu+ ki+ ba'. Mah+ wa'ra- ja+ hi- ga+tëeh+ hne', siyh+ hne': "Ña- ya+ na' jee' llu+ ga+mih- la-, ome+ kyaan-." Ja-ga' leeh+ jøøh+ cha'në+ lä+jëë+ hi- tääh+ ko+jøh+ kyaah+ hne- në+ mes+ ja-. 11 Jëëh', hi- jmää+ hñii+ jøøh+, hi- he' jä+ ta+ hwa+ go+te-. Hi- jmää+ hñii+ hwaä+, hi- he' ba' lee' jøøh+.

12 Hi+ ga+hlëëyh+ dsa- fariseo hi- ga+tëe+ kiyh+, ga+siyh+:

—Wa'ra- ga+teeh+ dsa- kuh+hiyh+ koo- lla+hyoo+ o ta+ ga+nuu+, ta+ tëeh+ ome+ kyaah+, ni+ øøh+, ni+ jñah+ ga+ hi- chaa- kyah+, ni+ dsa- cha- kuu+ hi- tääh+ koo' kyah+. Jëëh', lä+jëë+ hi- he' tëeh+ hne- ka+läh+ mah+ jëeyh+ kyah+. 13 Lä+la- ba' jmeeh+ wa'ra- ga+jmeeh+ koo- jmi+. Ja- tëeh+ hi- tä+nee+ kyaah+ dsa+tuuh+, dsa+jluuh+, hi+ dsa+tuu+. 14 Lä+ja- ba' le' llu+ kyah+. Jëëh', dsa- he' sa+ cha- he- kyaah+ mi+hmaayh+ kyah+ ka+läh+. Pero wa'ra- ga+të+ jee' lä+jiih+ lä+jëë+ hi- lluu+, lä+hmaah+ kyah+.

Juu+ na+hmää+ lä+koo- la+ koo- jmi+ juuh-

(Mt. 22:1-10)

15 Jaa- hi- ma' gya+ në+ mes~ kyaah+ Jesús, ma' ga+nuuy+ ga+hlëëh+ Jesús lä+ja-, ga+jäh+:

—Llu+ la+ kih+ hi- dsa+taah+ kuh+hih+ jee' la+ ya+jwi+ kih+ Dio.

16 He ja- ga+jäh+ Jesús siyh+:

—Jaa- dsa- ga+jmee+ koo- jmi+ juuh+ mah+ ga+tëeyh+ jwëë+ jwërte+ dsa-. 17 Ma' ga+të+ hor+ kuh+ dsa- ma+nuu+, ga+cheey+

jaā moz̄ kyaay¹ mah¹ dsāchiih̄ hī̄ mā nāteeh¹ kyaay¹: “Yānää¹ hnäh¹ gājuh̄. Jëeh¹, mā nāllū ba¹ lǟjë̄.” 18 Gālǟjë̄ ba¹ gājäh¹ sa¹ jäǟ. Hī̄ tōnë¹ gājäh¹: “Mālan¹ koō jwi¹ hwa¹, hējā hnoon¹ nājëen¹ koō. Jmee¹ jøh̄ hoh¹ sa¹ jään¹ niin¹.” 19 Hī̄ jñah¹ gājäh¹: “Mālaan¹ hñaa¹ gyaah¹ kya¹ hī̄ jmee¹ ta¹. Hī̄ he¹ na¹, na¹ ga¹ nājëen¹ che¹ lluyy¹. Hējā chūun¹ kyaah¹ hne¹ jmee¹ jøh̄ hoh¹, sa¹ jään¹ niin¹.” 20 Hī̄ jñah¹ kāläh¹ gājäh¹: “Koō mājēe¹ ba¹ goon¹. Hējā sa¹ le¹ niin¹.” 21 Ngaah¹ gōte¹ ba¹ moz̄ he¹, nājmeeyh¹ juu¹ kih¹ dsājuuy¹. Ma¹ ga¹nuu¹ juu¹ jmiir¹ he¹ gājäh¹ lǟjā, gālǟlleey¹ jwërte. Jāga¹ ga¹siiyh¹ moz̄ he¹: “Gwā kōchih¹ jehmooh¹ hi¹ lǟkaā chājwë¹ kih¹ jee¹ jwiir¹ juuh̄, gōkyāa¹ hī̄ tǟnee¹ kyaah¹ dsātuuh¹, dsājluuh¹ hi¹ dsātuu¹.”

22 Ma¹ jah¹ moz̄ he¹, ga¹siiyh¹: “Dsājøøh¹ kyaan¹, māla¹ ba¹ lǟjë̄ mada¹ he¹ mājmeeh¹. Pero ja¹ ga¹ jee¹ dsātaah¹ dsā.” 23 Hējā gājäh¹ dsājuu¹ he¹ siiyh¹ moz̄ kyaay¹: “Gwā lǟ hä¹ jwë¹, hi¹ lǟkaā jee¹ jeeh¹ dsā, jmee¹ bii¹ yānääy¹, mah¹ kah¹ chāneh¹ kin¹ lā. 24 Jëeh¹, jwë̄ehn¹ hnäh¹, ni¹ jaā dsā hī̄ gātëehn¹ he¹, mōso¹ tē̄ey¹ kuyh¹ mānuu¹ kin¹.”

Hweh¹ miih¹ la¹ he¹ jmee¹ jne¹ kōjøh¹ kyaah¹ Cristo

(Mt. 10:37-38)

25 Jwë̄e¹ jwërte dsā hī̄ gānää¹ kōjøh¹ kyaah¹ Jesús. Hējā gājeeyh¹ hñiiy¹ ta¹ jee¹ yānää¹ dsā, mah¹ ga¹siiyh¹:

26—Jaā hī̄ hnøø¹ jmee¹ kōjøh¹ kyaah¹ jnä¹, cher¹mah¹ sa¹ hnääy¹ jnä¹ chāgāmiih¹ lǟkoh¹ ga¹ he¹ hnääy¹ chōjmiiy¹, lǟkoh¹ ga¹ he¹ hnääy¹ mëy¹, he¹ hnääy¹ jooy¹, he¹ hnääy¹ dsāñuuh¹ øøyh¹, he¹ hnääy¹ më¹ øøyh¹, hi¹ lǟkoh¹ ga¹ he¹ hnääy¹ hñiiy¹, sa¹ jmääy¹ leey¹ discipulo kyaan¹. 27 Hī̄ sa¹ jää¹ cru¹

kyāa¹ mah¹ sa¹ jmeey¹ kōjøh¹ kyaah¹ jnä¹ sa¹ jmääy¹ leey¹ discipulo kyaan¹.

28 Wārā gātë¹ jee¹ hnooh¹ hnäh¹ jmeeh¹ hnäh¹ koō hne¹ ñii¹, ¿che¹ sa¹ jëeh¹ hnäh¹ tōnë¹ joh¹ këë¹ hi¹ che¹ leey¹ kuu¹ kyah¹ hnäh¹ lǟjiih¹ hñaa¹ hne¹ jā? 29 Jëeh¹ cher¹mah¹ gāchih¹ hnäh¹ mātii¹ kih¹ hne¹ jā mah¹ sa¹ hñaa¹ ta¹ jā, lǟjë̄ dsā hī̄ jëe¹ ta¹ jā, mīkwayh¹ kyah¹ hnäh¹. 30 Mah¹ jäh¹: “Dsāñuuh¹ lā gāløoy¹ chooy¹ hne¹ lā mah¹ sa¹ gāliyh¹ ma¹ mīhñaa¹.” 31 O wa¹ jmeen¹ jaā rey, hī̄ dsoo¹ dsāteey¹ kyaah¹ jñah¹ rey, ¿ja¹ gyay¹ tōnë¹, jë̄ey¹ che¹ jmää¹ gyāa¹ mil hløø¹ kyaay¹ mah¹ dsāteey¹ kyaah¹ jñah¹ rey hī̄ jää¹ gyeey¹ mil hløø¹?

32 Wārā gājē̄ey¹ sa¹ liyh¹, hējā cheey¹ jaā hī̄ dsāhlëeh¹ llay¹ hā lǟjee¹ hi¹ tiir¹ juu¹ jā, tākōjiih¹ sa¹ māyājäh¹ jñah¹ rey he¹. 33 Hējā cher¹mah¹ chaā jaā hnäh¹ hī̄ sa¹ tuu¹ dsë¹ be¹ lǟjë̄ he¹ chā kih¹, sa¹ jmääy¹ leey¹ discipulo kyaan¹.

34 Llu¹ ba¹ ñe¹ pero wārā gādsaa¹ he¹ ñii¹ kih¹, hā lǟlii¹ kāläh¹ ñii¹. 35 Sa¹ jmää¹ kih¹ hwa¹, ni¹ he¹ kaayh¹ kyaah¹ jyoh¹ tūhoh¹ sa¹ jmää¹. Hē be¹ ba¹ dsājā. Hī̄ hnøø¹ heeh¹ juu¹ lā, wa¹ heeyh¹.

Juu¹ nāhmää¹ lǟkoō la¹ kih¹ jaā borrego hī̄ nāhëe¹

(Mt. 18:10-14)

15 Jwë̄e¹ dsā hī̄ ma¹ koō¹ kūsih¹ hi¹ jñah¹ dsā wa¹ hī̄ chā hī̄ gāllānää¹ koō kih¹ Jesús mah¹ nuuy¹ juu¹ he¹ ma¹ kway¹. 2 Hējā sa¹ gātih¹ dsë¹ dsā fariseo ni¹ saduceo kāläh¹, ma¹ jäh¹:

—Dsāñuuh¹ lā heeh¹ lǟjë̄ hī̄ jmee¹ wa¹ la¹ chā la¹ hi¹ kuyh¹ kōjøh¹ kyaayh¹ kāläh¹.

3 Hējā gāhlëeyh¹ dsā he¹ juu¹ nāhmää¹ lǟlā, gājäh¹:

4—Cher¹mah¹ jaā hnäh¹ chaā hñaā laā borrego kyāa¹, mah¹ dsāhëe¹ jaā, ¿che¹ sa¹ beey¹ kōhwëe¹ jee¹ lǟjë̄ jah¹ he¹ mah¹ dsooy¹ ta¹ moh¹

dsa⁻hnääh⁺ h⁻i na⁻hëë[!] he⁺ lä⁻jiih[!] jnääh⁺? ⁵Peer⁺ jëë⁺ dsëy⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻jnääh⁺ jah⁺ kyaay⁺, mah⁺ tëëy⁺ jwë⁺ ka⁻kyooy⁻. ⁶Hi⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻llaayh⁺ kiyh[!], tëëyh⁺ lä⁻jëë⁺ ome⁻ kyaay⁺ hi⁺ lä⁻jëë⁺ h⁻i tääh⁺ koo⁺ kiyh[!] mah⁺ siiyh⁺: “Wa⁻ chaa⁻ jne⁻ llu[!], jëeh⁺ ma⁻jnääh⁺ borrego kyaan⁺ h⁻i ma⁺ na⁻hëë[!].” ⁷Jwëëhn⁻ hnäh⁺, lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ chaa⁻ llu[!] h⁻i tääh⁺ gyuuh⁺ kyaah⁺ jaa⁻ h⁻i dsa⁻jëeh⁻ kih[!] Dio lä⁻koh⁺ ga⁻ kyaah⁺ lä⁻jëë⁺ to⁻lo⁻gyaa⁺ dsë⁻ to⁻laa⁺ nü⁺ h⁻i sa⁻ jmee⁻ bi⁺ kih[!] dsa⁻jëeyh⁻ kih[!] Dio.

**Juu[!] na⁻hmää⁺ lä⁻la⁻
kih[!] kuu⁺ he⁻ na⁻hi[!]**

⁸Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ jaa⁻ dsa⁻më⁺ h⁻i ma⁻ cha⁻ gya⁺ kuu⁺ kih[!]. Cher⁺ mah⁺ ga⁻hi[!] koo⁻ kuu⁺ kiyh[!], çche⁺ sa⁺ h⁻iyh[!] je⁻ mah⁺ hyayh⁺ cha⁻neh⁺ kiyh[!], hnooyh⁺ kwee⁻ lä⁻jiih[!] jnøoyh⁺? ⁹Hi⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻jnøoyh⁺ kuu⁺ he⁻ ma⁺ na⁻hi[!] ja⁻, tëëyh⁺ lä⁻jëë⁺ ome⁻ kyaay⁺ hi⁺ lä⁻jëë⁺ h⁻i tääh⁺ koo⁺ kiyh[!] mah⁺ jäh⁺: “Wa⁻ chaa⁻ jne⁻ llu[!], jëeh⁺ ma⁻jnøohn⁻ ba⁺ kuu⁺ kin⁺ he⁻ ma⁺ na⁻hi[!].” ¹⁰Lä⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁺, ha⁻ koh⁺ sa⁺ chaa⁻ llu[!] ángele kyaa⁺ Dio wa⁻ra⁻ ga⁻tu⁺ jaa⁻ dsa⁻ jwë⁺ hliih⁺ mah⁺ dsa⁻jëeyh⁻ kyaah⁺ Dio —ga⁻jäh⁺ Jesús.

**Juu[!] na⁻hmää⁺ lä⁻koo⁻ la⁻
kih[!] chih⁻ h⁻i na⁻hëë[!].**

¹¹Hi⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús ka⁻läh⁺ juu[!] la⁻:

—Jaa⁻ dsa⁻ ma⁺ chaa⁻ uu[!] jö⁻nūuh⁻.

¹²Nää⁻ h⁻i mäh⁺ ga⁻siiyh⁺ jmiy⁻: “Tää⁻, kwëeh⁻ jnä⁺ heen⁻ he⁻ ga⁻tëën⁺ hyohn⁻.” Mah⁺ ga⁻kwëeyh[!]. ¹³Miih⁻ jmi⁺ ba⁺ ma⁻hya⁻, ga⁻ka[!] h⁻i mäh⁺ he⁺ heey⁻ he⁻ ga⁻tëëy⁺ ja⁻, ngooy⁺ ta⁺ jee⁻ jwi⁺ uu⁺. Jee⁺ ja⁻, ga⁻jmeey⁺ wa⁻ la[!] cha⁻ la[!], ga⁻heey⁺ lä⁻jë⁺ go⁻te⁻ heey⁻ ja⁻. ¹⁴Ma⁻ngëë⁻ ma⁻mi⁻llay⁻ lä⁻jë⁺ kuu⁺ kiyh[!], ma⁺ ga⁻lä⁻cha⁺ hoo⁻ lä⁻kaa⁻ hwa[!] ja⁻. Ja⁻ jiih[!] ga⁻løø⁻ lla⁻kyaay⁺ lä⁻jë⁺. ¹⁵He⁻ja⁻ nëey⁻ na⁻ngiiy⁻ ta⁺ kih[!] jaa⁻ h⁻i ma⁻ chaa⁻ hwa[!] ja⁻. Dsa⁻ he⁺ ga⁻cheey⁺ ta⁺ moh⁺

kiyh[!] mah⁺ dsa⁻hääy⁺ në[!]. ¹⁶Ma⁺ hnøø⁻ chih⁻ he⁺ ma⁺ kayh[!] tuyh[!] kyaah⁺ he⁻ ma⁻ kuh⁻ në[!] he⁺. Pero jee⁻ ja⁻ sa⁺ chaa⁻ h⁻i ma⁻ kwa⁻ he⁻ ma⁻ kuyh⁺. ¹⁷Ja⁻ ga⁻ ga⁻lä⁻li⁻iyh⁻ mah⁺ ga⁻jmeey⁺ hu⁺dsë⁻: “Jah⁺ moz⁻ sa⁺ chaa⁻ kyaa⁺ tää⁻ kyaan⁺, cha⁻ he⁻ kuyh⁺, lä⁻jiih[!] dsa⁻chaa⁻ ga⁻ kiyh[!], mah⁺ jnä⁺ dsa⁻juun⁺ hoo⁻ jee⁻ la⁻. ¹⁸Hij⁻ jnä⁺ ngaahn[!] go⁻te⁻ kih[!] tää⁻ kyaan⁺, na⁻chiih⁻ jnih⁺: Tää⁻ kyaan⁺, ma⁻jmeen⁻ he⁻ hliih⁻ cha⁻në⁺ Dio h⁻i ma⁻hlääh⁻ cha⁻nëh⁺ ka⁻läh⁺. ¹⁹Mo⁻so⁻ ga⁻tëë⁺ jnä⁺ leen⁻ lä⁻koo⁻ joo⁻h. Jmää⁻ jnä⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ moz⁻ kyaah⁺ ba⁺.” ²⁰He⁻ja⁻ ga⁻hey⁻ jwë[!] ngaayh[!] kih[!] tää⁻ kyaay⁺.

¹Ja⁻ ga⁻ llaayh⁻ kiyh[!], uu⁺ ga⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jëë⁺ jmiy⁻ jayh[!]. Peer⁺ ga⁻lä⁻nih⁻ dsëy⁺ kiyh[!] ma⁺ ga⁻jëëy⁺, mah⁺ ngooy[!] ko⁻chih⁻ na⁻ëey⁺ chih⁻ he⁺, hi⁺ ga⁻chuyh[!] kiyh[!]. ²¹He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ chih⁻ he⁺ siiyh⁺ jmi⁻iy⁻: “Tää⁻ kyaan⁺, ma⁻jmeen⁻ he⁻ hliih⁻ cha⁻në⁺ Dio h⁻i ma⁻hlääh⁻ cha⁻nëh⁺ hne⁻ ka⁻läh⁺. Mo⁻so⁻ ga⁻tëë⁺ jnä⁺ leen⁻ lä⁻koo⁻ joo⁻h.” ²²Pero jmi⁻ chih⁻ he⁺ ga⁻siiyh⁺ moz⁻ kyaay⁺: “Go⁻kye⁻ hmiih⁻ he⁻ llu[!] ga⁻ miih⁻ mah⁺ kyeh⁻ chih⁻ kyaan⁺ la⁻. Tøø[!] aniy⁻ cha⁻gooy⁻ hi⁺ tøø[!] mi⁻tiy⁻. ²³Hnääh⁺ kya[!] h⁻i baah⁺ ga⁻ miih⁻ mah⁺ jngëeh⁻ hnäh⁺ kyeh⁻n. Wa⁻ jmeen⁻ jmi⁺ kiyh[!]. ²⁴Jëeh⁺, gyuu⁻ kyaan⁺ la⁻ h⁻i ma⁻ juu⁻ ba[!] la⁻ kin⁺, ma⁻lä⁻jiih[!] ka⁻läh⁺. H⁻i ma⁻ na⁻hëë[!] ba[!] la⁻, na[!] ga⁻ ma⁻hñaa⁺.” Ja⁻ ga⁻ ga⁻løøy⁻ jmeey⁻ jmi⁺.

²⁵Pero chih⁻ nää⁻ h⁻i jøø[!] he⁺ ma⁻ hää⁻ jee⁻ nuu⁻. Lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻llaayh[!] jäh⁺ kiyh[!], ga⁻nuuy⁺ hij[!] luu⁺, hi⁺ ma⁻ tääh⁺ dsa⁻ jmee⁻ ja⁻. ²⁶Ga⁻tëëyh[!] jaa⁻ moz⁻ mah⁺ ga⁻ngiiy⁻ juu[!] kih[!] hee⁻ ja⁻ ma⁻ jmee⁻ dsa⁻ jee⁻ ja⁻. ²⁷Mah⁺ ga⁻jäh⁺ moz⁻ he⁺ siiyh⁺: “Chih⁻øø[!] ba[!] na⁻ ma⁻jäh⁻. He⁻ja⁻ ma⁻jngëeh⁻ tää⁻ kyaah[!] kya[!] h⁻i baah⁺ ga⁻ miih⁻, kih[!] he⁻ na⁻llu⁻ bih[!] ma⁻ jayh⁻.” ²⁸Ga⁻lä⁻lleë⁻ jwërte⁻ chih⁻ he⁺, sa⁺ ma⁻ hnøøy⁻ ma⁺ dsa⁻hey⁻ cha⁻neh⁺. He⁻ja⁻ ya⁻hëë[!] jmiy⁻ ga⁻chuuy⁺ kyaayh⁺ mah⁺ dsa⁻hey⁻ cha⁻neh⁺. ²⁹He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺

chih he' siiyh+ jmiiy-: "Joh' ji'ne- sa' ma'hya- jmeen+ ta' kyaah' hne-. Ni+ mi-ih- sa' cha- he- ma'hläähn- kyaah' hne-. Pero ni+ koo- hä' sa' ma'kwëeh- jnä' jaa- jah' mäh' mah' jmeen+ jmi' kyaah' ome- kyaan+. ³⁰ Pero na' ma'jah- chih- kyaah' na- hi- ma-mi-lla- he- cha- kyah' kyaah' wa' hi- cha- hi- hyaa', mah' ma'jngëeh- kya' hi- baah' ga' miil- kiyh'."

³¹ He'ja- ga'jah' jmiiy- siiyh-: "Gyuu- kyaan+, hne- neh' tää' kyaah' jnä'. Ga'lä'jä- he- cha- kin+, la' kyah'. ³² Ha- lä'ja- sa' jmee' jne' jmi' mah' lä'chaa- jne' llu'. Jëeh' dsa-nuuh- øøh' na- hi- ma' na'juu' ba' na-, na' ma'lä'jiiyh'. Hi- ma' na'hëe' ba' na-, na' ga' ma'hnaay'."

Juu' na'hmää' lä'koo- la' kih' hi- ma' hä' goo- ta'

16 Ga'jah' Jesús ka'läh' siiyh+ dis-cípulo kyaay':

—Ma' chaa- jaa- dsa- cha- kuu'. Kih' hi- cha- kuu' he' ma' chaa- jaa- hi- ma' hä' goo- ta' kiyh'. Pero ga'bääh- dsih' dsoo', kih' he- ma' heey- kuu' kih' dsa-juuy'. ² Mah' ga'tëeyh' dsa- he' ga'siiyh-: "Ma'nuun' ha- lä' la' he- ma'løø' jmeeh-. ¿He'la' jmeeh- lä'na'? Ngëe' kwaat' kih' ta' kyah'. Jëeh', mo'so- le' dsa-he' ga' gooh- ta' he- ga'kwëehn- hne-." ³ Dsa- hi- ma' hä' goo- ta' ja-, ga'jmee' huu'dsë-: "¿Ha- lä' jmeen' na'? Dsa-juu' ta' ma'lley- jnä' ma' jmeen+ ta' kiyh'. Sa' lihn+ jmeen+ ta' jee' nuu-. Peer+ na'hiih' ngiin' kuu' kih' dsa-." ⁴ Ma'man- ha- lä' jmeen+ mah' lä'chaa- hi- heeh- jnä' cha'neh+ kih' wa'ra- ya'hi' ta' he- jmeen+ la-." ⁵ He'ja- ga'tëeyh' ma' jaa- ma' jaa- hi- ma' ää- kih' dsa-juu' ta' he'. Hi- to'në- he' ga'siiyh-: "Joh' ääh- kih' patrón kyaan+." ⁶ "Ään- hña-loo' mi'k-waah- aceit", ga'jäyh'. Mah' ga'jah' hi- ma' hä' goo- ta' he', siiyh-: "Hee- la- kwaat' kyah'. Na' jee- na- ga'juh-, sii' to'lo'gya' ba' he- ääh-." ⁷ Ja-ga' ga'siiyh- hi- jñah' he': "¿Hne- na+, joh' ääh-?"

"Hña-loo' hih+ trigo", ga'jah' hi- he'. Mah' ga'jäyh' siiyh-: "Hee- la- kwaat' kyah'. Sii' kye' gyii' ba' he- ääh- hne-." ⁸ Pero dsa-juuy' he' ga'hlëeh' llu' kih' dsa-hi- hi- ma' hä' goo- ta' ja-, kih' he- ga'lä'may- ga'liyh' ya'hi' llu' ta' kiyh'. Dsoo' ba', dsa- hi- sa' ma'heeh-, may- cha' ga'miil- ha- jee' leeyh' dsa'kyaayh', lä'koh' ga' he- jmee+ dsa- hi- tääh' jee- wa'je-.

⁹ He'ja- jwëehn- hnäh', kyaah' lä'jë- he- cha- kyah' hnäh' jmi-gyuu+ hliih' la-, hnøøh' hnäh' ha- lä' jee- lä'jwah' hnäh' kyaah' dsa-. Lä'ja- wa'ra- ga'dsa' he- cha- kyah' hnäh' chaa- hi- heeh+ hnäh' cha'neh+ jee' go'taah' hnäh' tää'.

¹⁰ Jaa- hi- mi-te' koo- ta' pih', lä- ja- mi-tey' ka'läh' ta' he- juuh- ga'. Hi- jaa- hi- sa' mi-teh' koo- ta' pih', lä- ja- sa' mi-teyh' kyaah' ta' he- juuh- ga'. ¹¹ Cher'mah' sa' ga'jmää' hnäh' kooh' hnäh' kuu' he- cha- jmi-gyuu+ hliih' la-, ¿ha- lä' ka' dsa- o'joh+ dsë- kyah' hnäh' he- tooyh' gooh- hnäh' he- kyeey' ga'? ¹² Hi- cher'mah' sa' jmeeh- hnäh' lä'le- kih' kyaah' kuu' kih' jñah', ¿ha- lä' kwëeh' dsa- hnäh' ma'ra- he- la' kyah' hnäh'?

¹³ Ni+ jaa- dsa- sa' lä'këh' jmi' jmee- ta'he' kih' uu' dsa-juu'. Jëeh' jmeey' na'häy' jaa- mah' lä'hnaäy' hi- jñah' ba'. Mi-tey' kih' jaa- mah' mi'kwayh' hi- jñah' he'. Lä'ja- sa' lä'këh' hnäh' jmi' kyaah' koo- hä' ba' kah' hnäh' huu'dsë- kih' kuu' hi' kah' hnäh' huu'dsë- kih' Dio ka'läh'.

¹⁴ Ga'nuu' dsa- fariseo ka'läh' lä'jë- he- ma' hlëeh- Jesús discípulo kyaay'. Dsa- fariseo he' ma' tu-dsëy' kuu' he- ja- ga'mi'kwayh' kih' Jesús. ¹⁵ He'ja- ga'jah' Jesús siiyh-:

—Jmääh+ hnäh' hñaah' lluu' cha'në- hi- tääh' jmi-gyuu+ la-. Pero ñe- ba' Dio ha- lä' la' neh+ tuh' hoh' hnäh'. Hi+ kih' lä'jë- he- jmee+ dsa- juuh- në' hwa' la-, he- ja- sa' lä'jëe' Dio go-te'.

16 Jää¹ ba¹ ma¹ cha⁻ ley kih¹ Moisé hi⁻ ma¹ cha⁻ juu¹ kih¹ lä⁻ jēē⁺ hi⁻ ga⁻ ngēē⁺ juu¹ kih¹ Dio lä⁻ jiih¹ jii⁻ kih¹ Jwaa⁻ hi⁻ ma¹ choo⁻ jmiī⁻. Lä⁻ ma¹ ja⁻ ga⁻ lōø⁻ nuu⁻ dsa⁻ ju¹ hmēē⁻ lä⁻ koo⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻ hih⁻ kih¹. He⁻ ja⁻ lä⁻ jēē⁺ ba¹ jmee⁻ lä⁻ bi⁻ lä⁻ jaa¹ mah¹ dsa⁻ taayh⁻ jee⁻ jmee⁻ Dio hih⁺.

17 Pero ma⁻ ra⁻ he⁻ lä⁻ te¹ ba¹ ley. Miih⁻ ga¹ jwēēh⁻ he⁻ heē⁻ gyuu^h hwa¹ lä⁻ koh¹ ga¹ he⁻ jä¹ ta⁻ koo¹ koo⁻ mi¹ juu¹ kih¹ ley.

**Ga⁻ jāh¹ Jesús ha⁻ lä⁻
la¹ he⁻ bee⁻ dsa⁻ øøh⁻**

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 Lä⁻ jēē⁺ hi⁻ bee⁻ dsa⁻ mē⁻ kyaa¹ mah¹ kaa¹ jñah⁻ dsa⁻ mē⁻, he⁻ ma⁻ jmeey⁻ dso⁻ kye⁻ ba¹ ja⁻. Hi⁻ lä⁻ ja⁻ hi⁻ kaa¹ dsa⁻ mē⁻ hi⁻ ga⁻ beey¹ he⁻, he⁻ ma⁻ jmeey⁻ dso⁻ kye⁻ ba¹ ja⁻ ka⁻ läh⁻.

Dsa⁻ cha⁻ kuu¹ kyaah¹ Lázaro

19 Ma¹ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu¹ hi⁻ ma¹ kēh⁻ hmiih⁻ gyuu⁻ läh⁻. Hmiih⁻ hmooh¹ jmah¹ ba¹ ma¹ kēyh⁻. Hi⁻ koo⁻ kyoo⁻ ba¹ ma¹ cha⁻ lä⁻ jē⁺ nēē¹ he⁻ ma¹ kuh⁻ hih⁻. 20 Hi⁻ ma¹ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ tā⁻ nēē¹ hi⁻ cheē⁻ Lázaro. Hi⁻ he⁻ ma¹ gya⁺ ho⁻ haah¹ kih¹ dsa⁻ cha⁻ kuu¹ he⁻. Tuu⁻ ba¹ cha⁻ hmih¹ ma¹ laay¹. 21 Ma¹ heē⁻ dsēy¹ ma¹ kuyh⁻ lä⁻ jē⁺ he⁻ ma¹ dsa⁻ saa¹ nē⁻ mes⁻ kih¹ dsa⁻ cha⁻ kuu¹ he⁻. Lä⁻ kye⁻ dsii⁻ ma¹ dsa⁻ nää¹ dsa⁻ hluyh⁻ nē⁻ dsoo¹ kiyh¹ ja⁻. 22 Ga⁻ lloo¹ koo⁻ jmiī⁻ ga⁻ juu¹ hi⁻ tā⁻ nēē¹ he⁻. Ya⁻ nää¹ ángele mah¹ ga⁻ tēēy⁻ lä⁻ ga⁻ tē¹ koo¹ kih¹ Abraham. Lä⁻ ja⁻ ga⁻ juu¹ dsa⁻ cha⁻ kuu¹ he⁻ mah¹ ga⁻ haa¹ dsih⁻.

23 Jee⁻ hääy⁻ cha⁻ je⁻ jēēy⁻ wii⁻, ga⁻ chooyh¹ mo⁻ nēy⁻, hi⁻ uu⁻ ga⁻ ga⁻ jēēy⁻ Abraham kyaah¹ Lázaro tääyh⁻ ko⁻ jøh⁻. 24 He⁻ ja⁻ ga⁻ hlēēyh⁻ ki⁻ gaa⁻, ga⁻ jāyh⁻: “Tää⁻ Abraham, wa¹ lä⁻ niih⁻ hoh¹ ki⁻ jnä⁻. Wa¹ mi⁻ gyuh⁻ Lázaro mi⁻ lle⁻ cha⁻ gooy⁻ kyaah¹ jmiī⁻ mah¹ cheey⁻ jee⁻ la⁻ mi⁻ gyuyh⁻ ko⁻ hi⁻ pih¹ na⁻ siihn⁻. Jēēh⁻, jēēn⁻ wii⁻ jwēte cha⁻ je⁻ la⁻.” 25 Pero ga⁻ jāh⁻ Abraham siyh⁻: “Gyuu⁻ kyaan⁻, mi⁻ d-

sooh⁻ hoh¹ he⁻ ga⁻ ngēēh⁻ llu¹ jwēte ta⁻ ko⁻ jiih¹ ma¹ chaa⁻. Mah¹ Lázaro ga⁻ ngēē⁻ hliih¹. He⁻ ja⁻ chaa⁻ llu¹ jee⁻ la⁻, mah¹ hne⁻ jēēh⁻ wii⁻. 26 Ma⁻ la⁻ ba¹ ma⁻ hñah⁻ hnäh⁻ høø⁻ hnäh⁻. Ta⁻ jyoh⁻ ko⁻ taa⁻ cha⁻ koo⁻ ta⁻ juh⁻ niih⁻ jee⁻ jñän⁻. Hi⁻ hnøø⁻ hwēē⁻ jee⁻ la⁻ mah¹ dsa⁻ nääy⁻ jee⁻ na⁻ sa⁻ le⁻. Ni⁻ sa⁻ le⁻ ya⁻ nää¹ hi⁻ tääh⁻ jee⁻ na⁻ jee⁻ tøøh⁻ jnääh¹ la⁻.”

27 Pero dsa⁻ hi⁻ ma¹ cha⁻ kuu¹ he⁻ ga⁻ jāh⁻: “Chuun⁻ kyaah⁻ hne⁻, tää⁻ Abraham, cheē⁻ Lázaro cha⁻ neh⁻ kih¹ tää⁻ kyaan⁻. 28 Jēēh⁻ chaa⁻ hñaa⁻ øøhn⁻. Hi⁻ he⁻ hnoon¹ dsa⁻ hlēēyh⁻ mah¹ lä⁻ ja⁻ mo⁻ so⁻ ya⁻ nääy⁻ jēēy⁻ wii⁻ lä⁻ jēēn⁻ la⁻.” 29 Mah¹ ga⁻ jāh⁻ Abraham siyh⁻: “Cha⁻ ba¹ nuuh⁻ kih¹ Moisé hi⁻ cha⁻ ba¹ juu¹ he⁻ ga⁻ hlēēh⁻ hi⁻ ga⁻ ngēē⁺ juu¹ kih¹ Dio jee⁻ tääyh⁻ oo⁻. Wa¹ jmeey⁻ he¹ kih¹ juu¹ ja⁻.” 30 Ja⁻ ga⁻ ga⁻ jāyh⁻: “Ja⁻ lä⁻ ja⁻, tää⁻ Abraham. Wa⁻ ra⁻ jāh⁻ kih¹ llaah⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu¹ jee⁻ kiyh¹, dsa⁻ jēeyh⁻ kyaah¹ Dio.” 31 Pero ga⁻ jāh⁻ Abraham siyh⁻: “Cher⁻ mah¹ sa⁻ ga⁻ jmeey⁻ he¹ nuuh⁻ kih¹ Moisé hi⁻ lä⁻ ja⁻ sa⁻ ga⁻ jmeey⁻ he¹ juu¹ he⁻ ga⁻ hlēēh⁻ hi⁻ ga⁻ ngēē⁺ juu¹ kih¹ Dio, ni⁻ lä⁻ ja⁻ sa⁻ lä⁻ heey⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ jēēy⁻ ma⁻ lä⁻ jiih⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu¹.”

Goo⁻ la¹ kih¹ hi⁻ jmee⁻ tēh¹ dsa⁻ kyaah¹

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

17 Mah¹ ga⁻ siih⁻ Jesús discípulo kyaay⁻:

—Ma⁻ ra⁻ he⁻ gwa¹ ba¹ he⁻ jaa¹ jne⁻ jwē⁻ hliih¹. Peer⁻ jwii⁻ dsa⁻ hi⁻ jmee⁻ dsa⁻ tēh¹ dsa⁻ kyaah¹. 2 Peer⁻ jwii⁻ ba¹ hi⁻ jmee⁻ dsa⁻ tēh¹ jaa⁻ hi⁻ mäh¹ la⁻ kyaah¹ he⁻ hliih¹. Llu¹ ga⁻ la¹ kiyh¹ wa⁻ ra⁻ jāh⁻ kih¹ hñuu⁻ dsa⁻ luuy⁻ koo⁻ cha⁻ too¹ kih¹ molii⁻ mah¹ jwää¹ dsih⁻ cha⁻ jmi⁻ ñeeh⁻. 3 He⁻ ja⁻ jwēēhn⁻ hnäh⁻, leeh⁻ hnäh⁻ kyaah¹ he⁻ ja⁻.

3 Cher⁻ mah¹ jaa⁻ øøh⁻ ga⁻ hlääh⁻ kyaah¹ hne⁻, hlēēh⁻ hnih⁻. Hi⁻ cher⁻ mah¹ ga⁻ heeh⁻ bih¹, jmee⁻ jøh⁻ hoh¹ kiyh¹. 4 Cher⁻ mah¹ gyii⁻ jiih⁻ ga⁻ hlääyh⁻ kyaah¹

hne⁻ koo⁻ jmiⁱ, hi⁺ cher⁺ mah⁺ gyii⁺ jiih⁻
jāy⁺ ya⁻ chiiyh⁻ hne⁻: “Mo⁺ so⁺ jmeen⁻
ka⁻ lāh⁺.” Ja⁻ jmeeh⁻ jōh⁻ hoh⁺ kiyh⁺.

⁵ He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh⁺ apóstole⁻ siiyh⁺
Dsa⁻ jōh⁺ jnān⁻:

—Jmee⁺ wa⁻ lā⁻ dsoo⁺ dsē⁻ jnāh⁺
cha⁻ ga⁻ miih⁻.

⁶ He⁻ ja⁻ ga⁻ jēeh⁺ Dsa⁻ jōh⁺ jnān⁻ juu⁺
kiyh⁺, ga⁻ siiyh⁺:

—Wa⁻ ra⁻ jāh⁺ kih⁺ dsoo⁺ hoh⁺ hnāh⁺
kō⁻ hī⁻ pih⁺ lā⁻ kōo⁻ te⁺ mi⁺ ju⁻ mostaza, le⁺
bā⁻ jwi⁺ih⁺ hnāh⁺ chaah⁺ hma⁻ sicómoro
la⁻: “Cheh⁺ hñaa⁺h⁺ jee⁺ la⁻ mah⁺ gwa⁻
ta⁺ cha⁻ jmi⁻ ñeeh⁺.” Jmeey⁺ bā⁻ lā⁻ jwi⁺ih⁺
hni⁺h⁺.

Hnōō⁺ jmee⁺ jne⁻ ta⁻ he⁺ kih⁺ oōh⁺ jne⁻

⁷ Wa⁻ jmeen⁺, ja⁻ hnāh⁺ chaa⁻ ja⁻
moz⁻ kya⁺ hī⁻ kyah⁻ hwa⁺ o⁺ hī⁻ hää⁻
jah⁺. Wa⁻ ra⁻ jayh⁺, ¿che⁺ jwa⁻ jwi⁺ih⁺
hni⁺h⁺: “Ngēē⁺, ña⁻ ya⁻ na⁻ nē⁻ mes⁻
mah⁺ kuh⁺ huh⁺?” ⁸ Lā⁻ la⁻ bā⁻ jwi⁺ih⁺
hni⁺h⁺: “Jmee⁺ ma⁻ nūu⁺ kuhn⁻. Jmää⁺
hñaa⁺h⁺ mah⁺ jmee⁺ ta⁻ he⁺ kin⁺ ta⁻ kō⁻ jiih⁺
kuh⁺ huh⁺. Ja⁻ ga⁻ kuh⁺ huh⁺ hne⁻.”

⁹ ¿Che⁺ jwa⁻ jwi⁺ih⁺ hni⁺h⁺ ti⁻ hmaah⁺, kih⁺
he⁻ ma⁻ mi⁻ tey⁺ lā⁻ jē⁻ mada⁻ kyah⁺?
Go⁻ la⁻ kin⁺ sa⁻ jmeeh⁺ hnāh⁺ lā⁻ ja⁻.

¹⁰ Lā⁻ ja⁻ ka⁻ lāh⁺ hnāh⁺, wa⁻ ra⁻ ga⁻ mi⁻ teh⁻
hnāh⁺ lā⁻ jē⁻ mada⁻ he⁻ jmee⁺ Dio kyah⁺
hnāh⁺, jawah⁺ hnāh⁺: “Sa⁻ cha⁻ jmää⁺
jnāh⁺ ni⁻ mi⁻h⁻ kyah⁺. Jēēh⁺, lā⁻ kōh⁺ te⁺
he⁻ āā⁻ jmi⁺ jmee⁺ jnāh⁺, kō⁻ ja⁻ bā⁻
ma⁻ jmee⁺ jnāh⁺.”

Ga⁻ mi⁻ hlää⁺ Jesús gya⁺ hī⁻ ma⁻ dsaah⁺ dsoo⁺ hmih⁺ oō⁺

¹¹ Lā⁻ kōo⁻ ma⁻ hää⁻ Jesús jwē⁺ ngooy⁺
ta⁺ Jerusalén, ga⁻ ngēēy⁺ ya⁻ jwi⁺ kih⁺
hwa⁺ Samária kya⁺h⁺ kih⁺ hwa⁺ Galilea.
¹² Lā⁻ kōo⁻ ma⁻ ga⁻ hey⁺ kōo⁻ jwi⁺ mäh⁻,
gyaa⁺ dsa⁻ nūu⁺ hī⁻ ma⁻ dsaah⁺ dsoo⁺
hmih⁺ hōō⁺, ya⁻ nāā⁺ ga⁻ mi⁻ jēey⁺ Jesús.
Pero uū⁺ bā⁻ ga⁻ taayh⁺. ¹³ Ga⁻ hlēēy⁺ ki⁻
gaa⁻, ma⁻ jāyh⁺:

—Jesús, hne⁻ hī⁻ laah⁺ ta⁻ jwōh⁺, wa⁻
lā⁻ ñih⁺ hoh⁺ kya⁺ jnāh⁺.

¹⁴ Ma⁻ ga⁻ jēē⁺ Jesús lā⁻ jēē⁻ dsa⁻ dsaah⁺
he⁺, ga⁻ siiyh⁺:

—Go⁻ nāā⁺ hnāh⁺, go⁻ hää⁻ hnāh⁺
hñaa⁺h⁺ jmi⁻ dsa⁻ mah⁺ jēēy⁺ he⁻ ma⁻ jā⁻
kyah⁺ hnāh⁺.

Ta⁻ kō⁻ jiih⁺ jee⁺ ga⁻ nāāy⁺ ja⁻, ga⁻ āāh⁻
go⁻ te⁻ hmih⁺ oō⁺ ja⁻. ¹⁵ Jaa⁻ jee⁺ lā⁻ jēē⁻
kih⁺ gya⁺ dsa⁻ he⁺, ma⁻ ga⁻ jēēy⁺ ma⁻ jā⁻
go⁻ te⁻ kiyh⁺, ga⁻ jēeyh⁻ ka⁻ lāh⁺, kway⁻
ti⁻ hmaah⁺ kih⁺ Dio hlēēy⁺ ki⁻ gaa⁻.

¹⁶ Ga⁻ juuyh⁺ jnēy⁺ ga⁻ jluuy⁺ hñiiy⁺ lā⁻
ga⁻ tē⁻ hwa⁺ huū⁺ ti⁻ Jesús, ga⁻ kwēēy⁺
ti⁻ hmaah⁺. Dsa⁻ he⁺ ma⁻ chaa⁻ Samária.

¹⁷ Mah⁺ ga⁻ jāh⁺ Jesús siiyh⁺:

—¿Ja⁺, gya⁺ dsa⁻ hī⁻ ma⁻ jā⁻ kih⁺? ¿Ha⁻
bā⁻ tää⁺ jñah⁺ ga⁻ ñu⁺? ¹⁸ Dsa⁻ chaa⁻ uū⁺
la⁻, ma⁻ la⁻ hī⁻ la⁻ bā⁻ ma⁻ kēh⁺ kwa⁻ ti⁻ h⁻
maah⁺ kih⁺ Dio.

¹⁹ Mah⁺ ga⁻ siiyh⁺ dsa⁻ hī⁻ ma⁻ dsaah⁺
he⁺:

—Noo⁻, gwaah⁻ bā⁻ hne⁻ kyah⁺. Ma⁻ h⁻
laa⁺ bā⁻ hne⁻ kih⁺ he⁻ ma⁻ lā⁻ dsoo⁺ hoh⁺.

Ga⁻ jāh⁺ Jesús ha⁻ lā⁻ le⁺ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁺ jāyh⁺

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ Ga⁻ ngii⁺ dsa⁻ fariseo juu⁺ kih⁺ Jesús:

—¿Lih⁺ bā⁻ lloo⁻ jmi⁺ jmee⁺ Dio hih⁺?

He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Sa⁻ la⁺ jnā⁻ hā⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ lōō⁺ jāā⁻ Dio
dsa⁻ lā⁻ hih⁺ kih⁺. ²¹ Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ jāh⁺: “Jee⁺
lā⁻ jmee⁺ Dio hih⁺ o⁺ jee⁺ oō⁺ bā⁻ jmeey⁺
hih⁺.” Jēēh⁺, lā⁻ kōo⁻ jāā⁻ Dio dsa⁻ lā⁻ hih⁺
kih⁺ ma⁻ cha⁻ bā⁻ jee⁺ jnān⁻.

²² Hi⁻ ga⁻ jāyh⁺ siiyh⁺ discípulo kyaay⁺:

—Lloo⁻ kōo⁻ jmi⁺ lā⁻ hnooh⁻ hnāh⁺
wa⁻ jāh⁺ na⁺ ga⁻ juh⁻ Hī⁻ ga⁻ lēē⁺ ngo⁺ la⁻,
pero sa⁻ jāhn⁺ jmi⁺ he⁻ hnooh⁻ hnāh⁺.

²³ Ma⁻ jā⁻ kō⁻ llaa⁺ jāh⁺: “Hi⁻ Jesús ma⁻
jāh⁺, hi⁻ cheh⁺ na⁻ o⁺ hi⁻ cheh⁺ jee⁺ oō⁺
go⁻ jēē⁻ hnāh⁺.” Pero ta⁻ go⁻ nāā⁺ hnāh⁺,
ta⁻ lla⁻ lle⁻ hnāh⁺ kaah⁺ kiyh⁺. ²⁴ Jēēh⁺,
lā⁻ kōo⁻ jmee⁺ je⁻ ñih⁺ wa⁻ ra⁻ ga⁻ hih⁺,
dsa⁻ lā⁻ jnā⁻ lā⁻ ga⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁺, ja⁻ bā⁻

lä⁺ja⁻ le⁺ wa⁻ra⁻ jah⁺ Hi⁻ga⁻lä⁺ë⁺ngo⁺ la⁻.
²⁵ Pero to⁻ nē⁻ jmeē⁺ bi⁺i⁻ jēē⁻ wii⁺, dsa⁻
 chaa⁻ na⁺ jmä⁺äy⁺ jnä⁺ ta⁻ koo⁺. ²⁶ Lä⁺koo⁻
 ga⁻la⁺ jmi⁺ kih⁺ Noé, lä⁺ja⁻ ka⁻lä⁺h⁺ le⁺
 wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁺ jee⁺ jā⁺ Hi⁻ga⁻lä⁺ë⁺ngo⁺ la⁻.
²⁷ Ma⁻ kuh⁻ ma⁺ hih⁻ dsa⁻, ma⁺ dsa⁻jee⁺
 goo⁻ dsa⁻ lä⁺jii⁺h⁺ ga⁻lloo⁺ jmi⁺ ga⁻he⁺
 Noé neh⁻ barco. Jmi⁺ ja⁻ ja⁺ jmi⁺jü⁺h⁺
 mah⁺ ga⁻jngii⁺h⁺ kih⁺ lä⁺jēē⁻. ²⁸ Ja⁻ ba⁻ lä⁻
 ja⁻ ga⁻la⁺ jmi⁺ kih⁺ Lot. Ma⁻ kuh⁻ ma⁺
 hih⁻ dsa⁻, ma⁺ tä⁺äh⁺ hi⁻ la⁻, ma⁺ tä⁺äh⁺ hi⁻
 hni⁺, ma⁺ tä⁺äh⁺ hi⁻ jngēē⁻ mii⁺ hma⁻ hi⁻
 ma⁺ tä⁺äh⁺ hi⁻ jmee⁻ hne⁺. ²⁹ Pero jmi⁺ ma⁺
 ya⁻ hēē⁻ Lot jwi⁺ Sodoma, ga⁻hla⁺ gyü⁺h⁺
 si⁺je⁻ kya⁺ah⁺ azufre he⁻ ga⁻jngii⁺h⁺ kih⁺
 lä⁺jēē⁻. ³⁰ Lä⁺ja⁻ le⁺ ka⁻lä⁺h⁺ jmi⁺ wa⁻ra⁻
 ga⁻lä⁺jnä⁺ Hi⁻ga⁻lä⁺ë⁺ngo⁺ la⁻.

³¹ Jmi⁺ ja⁻, hi⁻ tä⁺äh⁺ jee⁺ ga⁻tē⁺ to⁻
 jwēē⁻ hne⁺ wa⁻ jnä⁺y⁺ mah⁺ wa⁻ kyü⁺
 bi⁺h⁺. Sa⁺ wa⁻ kyey⁺ he⁻ tä⁺äh⁺ cha⁻neh⁺
 kiy⁺h⁺. Hi⁻ tä⁺äh⁺ jee⁺ nuu⁻ kih⁺ lä⁺ja⁻ sa⁺
 wa⁻ lla⁻nä⁺y⁺ cha⁻neh⁺ kiy⁺h⁺. ³² Ja⁻ mi⁻d-
 sooh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ lä⁺koo⁻ ga⁻la⁺ kih⁺ mē⁻
 Lot. ³³ Lä⁺jēē⁻ hi⁻ hnooh⁻ ha⁻ lä⁺ jee⁺ lä⁺äy⁺
 hni⁺, juu⁺ ba⁻. Pero lä⁺jēē⁻ hi⁻ kwa⁺
 hni⁺ juu⁺, hi⁻ he⁺ ba⁻ lä⁺ä⁺.

³⁴ He⁻ja⁻ jwēē⁻hn⁺ hnäh⁺, hwē⁻ he⁻
 jā⁺hn⁺ ja⁻, na⁻saa⁺ uu⁺ nē⁻ jii⁺. Jaa⁻ he⁻
 tēēy⁺, hi⁻ hi⁻ jaa⁻ he⁺ jā⁺. ³⁵ Uu⁺ dsa⁻mē⁻
 tä⁺äh⁺ dsē⁻ hor⁻ ja⁻. Jaa⁻ he⁺ tēēy⁺ hi⁻ hi⁻
 jaa⁻ he⁺ jā⁺. ³⁶ Ma⁻ja⁻ uu⁺ dsa⁻ tä⁺äh⁺ jee⁺
 nuu⁻ kih⁺ jmee⁻ ta⁻. Jaa⁻ he⁺ tēēy⁺ hi⁻ hi⁻
 jaa⁻ he⁺ jā⁺.

³⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jā⁺h⁺ discipulo he⁺ sii⁺h⁺:

—¿Ha⁻ ba⁻ ja⁻, Dsa⁻jō⁺h⁺ kya⁺an⁺?

Mah⁺ ga⁻jā⁺h⁺ Jesús sii⁺h⁺:

—Jee⁺ kya⁺ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁺, jee⁺ ja⁻
 kuh⁺ tu⁻sii⁺h⁺.

**Juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁺koo⁻ la⁺ kih⁺
 jwēē⁻ kya⁺ah⁺ dsa⁻mē⁻ hni⁺**

18 Ga⁻hlēē⁺h⁺ ka⁻lä⁺h⁺ Jesús juu⁺ na⁻h-
 mää⁺ mah⁺ mi⁻tēēy⁺ discipulo
 kya⁺y⁺ he⁻ jmee⁻ bi⁺i⁻ ngii⁺ kiy⁺h⁺ lä⁺jēē⁻
 jmi⁺ kya⁺ah⁺ Dio hi⁻ sa⁺ hnō⁺ hwa⁺y⁺ he⁻
 chu⁺y⁺ kya⁺ah⁺ Dio. ² Ga⁻jā⁺h⁺ sii⁺h⁺:

—Koo⁻ jwi⁺ jü⁺h⁺ ma⁺ chaa⁻ jaa⁻ jwēē⁻
 hi⁻ sa⁺ ma⁺ gah⁺ Dio ni⁻ sa⁺ ma⁺ jmeey⁺
 he⁺ kih⁺ dsa⁻. ³ Jee⁺ jwi⁺ ja⁻, ma⁺ chaa⁻
 jaa⁻ dsa⁻mē⁻ hni⁺ hi⁻ ma⁺ dsoo⁻ nē⁻ta⁻
 kih⁺ jwēē⁻ he⁺, ma⁺ jāy⁺h⁺ sii⁺h⁺: “Lla⁻
 ta⁻ kin⁺ kya⁺ah⁺ dsa⁻ hi⁻ jmeeh⁺ jnä⁺.”
⁴ Ga⁻lä⁺hii⁺ cha⁻mii⁺h⁺ jmi⁺ sa⁺ ga⁻hii⁺
 jwēē⁻ he⁺ ma⁺ lla⁻ ta⁻ kih⁺ dsa⁻mē⁻ he⁺.
 Kēē⁻ ga⁻ ga⁻jmeey⁺ hū⁺dsē⁻: “Ma⁻ke⁻
 sa⁺ gahn⁺ Dio, ni⁻ sa⁺ jmeen⁺ he⁺ kih⁺
 dsa⁻, ⁵ pero ma⁻ra⁻ he⁺ jmeen⁺ ba⁻ he⁺
 kih⁺ dsa⁻mē⁻ hni⁺ hi⁻ chu⁺y⁺ kya⁺ah⁺ jnä⁺.
 Jēē⁺h⁺, cher⁺mah⁺ lä⁻ ma⁻ngoo⁺ la⁻ ba⁻
 gway⁺ nē⁻ta⁻ kin⁺, lä⁺dsēē⁻h⁺ dsē⁻ kya⁺ah⁺
 jni⁺h⁺.”

⁶ Hi⁻ ga⁻hlēē⁺h⁺ ga⁻ Dsa⁻jō⁺h⁺ jnän⁺:

—Kye⁻ da⁻ hnäh⁺ kwaat⁻ kweē⁻ ha⁻
 lä⁻ ga⁻jmeē⁺ jwēē⁻ hi⁻ hñaa⁻ dsē⁻ he⁺.
⁷ ¿Che⁻ jwa⁻ sa⁺ jmee⁻ Dio he⁺ kih⁺
 dsa⁻ hi⁻ na⁻lleē⁺h⁺ kya⁺y⁺ hi⁻ tä⁺äh⁺ ngii⁺
 kiy⁺h⁺ lä⁺jmi⁺ lä⁺hwē⁺? ¿Che⁻ lä⁺hii⁺ jee⁺y⁺
 kiy⁺h⁺, la⁺ah⁺ hnäh⁺? ⁸ Jwēē⁻hn⁺ hnäh⁺,
 chah⁺ ba⁻ jee⁺h⁺ Dio kiy⁺h⁺. Pero wa⁻ra⁻ jah⁺
 Hi⁻ga⁻lä⁺ë⁺ngo⁺ la⁻, ¿che⁻ lä⁺ ma⁻chaa⁻ ja⁻
 ba⁻ dsa⁻ hi⁻ jmee⁻ dsoo⁻ dsē⁻ kiy⁺h⁺?

**Juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁺koo⁻ la⁺ kih⁺ fariseo
 kya⁺ah⁺ hi⁻ ma⁺ koo⁻ ku⁻sih⁻**

⁹ Hi⁻ ga⁻hlēē⁺h⁺ Jesús ka⁻lä⁺h⁺ jyoh⁺
 juu⁺ na⁻hmää⁺. Ga⁻hlēēy⁺h⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺
 jmee⁻ kwaat⁻ laa⁺ jaa⁻ hi⁻ lluu⁺ mah⁺
 ma⁺ na⁻hä⁺y⁺h⁺ dsa⁻. ¹⁰ Uu⁺ dsa⁻ ga⁻wii⁺
 jee⁺ chih⁺ gwah⁺ na⁻ngii⁺ kiy⁺h⁺ kih⁺ Dio.
 Jaa⁻ he⁺ fariseo, hi⁻ jaa⁻ he⁺ hi⁻ koo⁻
 ku⁻sih⁻. ¹¹ Dsa⁻ fariseo he⁺ na⁻chey⁺h⁺ ma⁺
 hlēēy⁺h⁺ lä⁻la⁻ kya⁺ah⁺ Dio: “Dio kya⁺an⁺,
 kwan⁺ tíhmaah⁺ kyah⁺. Jēē⁺h⁺ sa⁺ laan⁺
 lä⁺koo⁻ laa⁺ jee⁺ lä⁺jēē⁻ dsa⁻, dsa⁻ hi⁻
 hii⁻, hi⁻ sa⁺ mi⁻teh⁺, hi⁻ ngē⁻ kya⁺ah⁺ wa⁻
 hi⁻ cha⁻ hi⁻ hyaa⁻, ni⁻ sa⁺ laan⁺ lä⁺koo⁻
 laa⁺ hi⁻ koo⁻ ku⁻sih⁻ hi⁻ che⁺h⁺ oo⁻. ¹² To⁻
 jii⁺h⁺ koo⁻ seman⁻ sa⁺ kuh⁻huhn⁺ mah⁺
 ngii⁺ mē⁻n kin⁺ kyah⁺ hne⁻. Kih⁺ lä⁺jēē⁻
 he⁻ lihn⁺, kwa⁺ ba⁻ jnä⁺ gya⁺ kih⁺ lä⁺koo⁻
 hñaa⁻loo⁻.” ¹³ Pero hi⁻ koo⁻ ku⁻sih⁻ he⁺, ü⁺
 ga⁻ mii⁺h⁺ ma⁺ chey⁺h⁺. Ni⁻ mii⁺h⁺ sa⁺ ga⁻

tuū dsëy¹ ma' chooy¹ nëy¹ ta⁺ gyuu¹.
Ma' cheyh¹ kiiy⁺ mo⁻dsëy¹, ma' jäh¹:
“Hne⁻ Dio kyaan⁺, wa' lä⁻nii⁺ hoh¹ ki⁺
jnä¹, cha⁻miih⁻ he⁻ hliih¹ ma⁺jmeen¹.”
14 He⁻ ja⁻ jwëehn⁻ hnäh¹, ma' ga⁺hwëëy⁻
gwah⁺ ga⁻näay¹ kiyh¹, hi⁻ koo¹ ku⁻sih⁻
he⁻ ga⁺jäy¹ llu¹ cha⁻në¹ Dio. Pero dsa⁻
fariseo he⁻ sa⁺ ga⁺jäy¹ llu¹. Jëeh¹, lä⁻jëë⁺
hi⁻ jmää¹ hñii¹ kaah¹, hi⁻ he⁻ jä¹ ta⁺ hwa¹
go⁻te¹. Pero hi⁻ jmää¹ hñii¹ hwaä¹, hi⁻ he⁻
ba¹ lee¹ jøøh¹.

Ga⁺mi⁺jää¹ Jesús gyuu⁻

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

15 Ma' dsa⁻näa¹ dsa⁻ dsa⁻jää¹ gyuu⁻
kya¹ cha⁻në¹ Jesús mah¹ kyey¹ gooy⁻ në¹
kiyh¹. Pero ma' ga⁺jëë¹ discípulo kyaay¹,
ga⁺juuyh¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁺jää¹ gyuu⁻ he¹.
16 He⁻ ja⁻ ga⁺tëeh¹ Jesús discípulo kyaay¹,
ga⁺siyh¹:

—Kwa¹ jwë¹ ya⁻näa¹ gyuu⁻ ta⁺ la⁺ kin⁺.
Ta⁺ ha⁻ hnäh¹ kiyh¹, jëeh¹ hi⁻ laa¹ lä⁻koo⁻
gyuu⁻, hi⁻ he⁻ ba¹ jää¹ Dio lä⁻hih¹ kih¹.
17 Ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo¹ jwëehn⁻ hnäh¹, hi⁻ sa⁺
heeh¹ jää¹ Dio lä⁻hih¹ kih¹ lä⁻koo⁻ heeh¹
jaa⁻ gyuu⁻, sa⁺ heyh¹ jee¹ jmee¹ Dio hih¹.

Jaa⁻ dsa⁻ kwaä⁻ hi⁻ cha⁻ kuu¹ ga⁺hlëeh¹ kyaah¹ Jesús

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

18 Jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ kye⁻ në¹ ga⁻ngii¹
juu¹ kih¹ Jesús, ga⁻jäh¹:

—Hne⁻ hi⁻ laa¹ Ta⁺jwoh¹ lluu¹, ¿hee⁻
hnøø¹ jmeen¹ mah¹ tëehn¹ jee¹ mo⁻so⁻
juun¹?

19 He⁻ ja⁻ ga⁻jäh¹ Jesús siyh¹:

—¿Che¹ neh¹ hne⁻ he⁻ laan¹ lluu¹? Jëeh¹
ni⁺ jaa⁻ hi⁻ lluu¹ sa⁺ chaa¹, jaa⁻ Dio ba¹ hi⁻
lluu¹. 20 Ma⁻kyuu¹ ba¹ hne⁻ lä⁻jëë¹ mada¹
kih¹ Dio: “Ta⁺ kaah¹ hi⁻ laa¹ kya¹ jñah¹,
ta⁺ jngëeh¹ dsa⁻, ta⁺ hii¹ kih¹ dsa⁻, ta⁺
jmee⁻ dsoo¹ kih¹ juu¹ ta⁺ juu¹. Wa¹ hnaah¹
maa¹ kyaah¹, tää¹ kyaah¹.”

21 He⁻ ja⁻ ga⁻jäh¹ dsa⁻ he⁻ siyh¹:

—Lä⁻jëë¹ he⁻ na⁻ ma⁻mi⁻ten¹ lä⁻jiih¹ ma⁻
mähn¹.

22 Ma⁻ ga⁻nuu¹ Jesús he⁻ ga⁻jäh¹ dsa⁻
he⁻ lä⁻ja⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻siyh¹ ka¹ läh¹:

—Hnøø¹ ga⁻ koo⁻ he⁻ jmeeh¹. Gwaah⁻
go⁻hñii¹ lä⁻jëë¹ he⁻ cha⁻ kyah¹ mah¹ go⁻k-
wëeh¹ hi⁻ tä¹ nëe¹. Lä⁻ja⁻ ba¹ lä⁻cha⁻
cha⁻miih⁻ kyah¹ gyuu¹ jmi⁻ gyuu¹. Ja⁻ ga⁻
na⁺ nëeh¹ mah¹ jmeen¹ ko⁻jøøh¹ —ga⁻jäh¹
Jesús.

23 Ma⁻ ga⁻nuu¹ dsa⁻ he⁻ juu¹ ja⁻,
ga⁻lä⁻meeh¹ dsëy¹ jwërte kih¹ he⁻ ma⁻
chay⁻ cha⁻miih⁻ kuu¹. 24 Ma⁻ ga⁻jëë¹
Jesús ga⁻lä⁻meeh¹ dsëy¹ cha⁻miih⁻, he⁻
ja⁻ ga⁻jäh¹:

—Ha¹ koh¹ sa⁺ jwëeh¹ la¹ kih¹ dsa⁻ cha⁻
kuu¹ heyh¹ jee¹ jmee¹ Dio hih¹. 25 Sa⁺ ga⁻
jwëeh¹ la¹ kih¹ jaa⁻ camey¹, ngëë¹ to⁻gwa¹
koo⁻ hma¹ kuu¹ lä⁻koh¹ ga⁻ he⁻ heh¹ jaa⁻
dsa⁻ cha⁻ kuu¹ jee¹ jmee¹ Dio hih¹.

26 Lä⁻jëë¹ hi⁻ ga⁻nuu¹ juu¹ la⁻, ga⁻jäh¹:

—¿Hii¹ ba¹ lää¹ ja⁻?

27 He⁻ ja⁻ ga⁻jäh¹ Jesús siyh¹:

—He⁻ sa⁺ lä⁻këh¹ dsa⁻ jmi¹ jmee¹, Dio
ba¹ lih¹ jmee¹.

28 Mah¹ ga⁻jäh¹ Pee¹ siyh¹:

—Ma⁻jä¹ ba¹ lä⁻jëë¹ he⁻ cha⁻ kya¹
jnääh¹ mah¹ ma⁻ya⁻nøø¹ jnääh¹ kyaah¹
hne⁻.

29 He⁻ ja⁻ ga⁻jäh¹ Jesús siyh¹:

—Ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo¹ jwëehn⁻ hnäh¹.
Lä⁻jëë¹ hi⁻ ma⁻tuu⁻ dsë¹ ma⁻hwëë⁻
cha⁻neh¹ kih¹, hi⁻ ma⁻beey¹ cho⁻jmiiy⁻,
øøyh¹, mëy¹, chih¹ kyaay¹ kih¹ he⁻
hnøøy¹ jmeey¹ lä⁻koo⁻ la¹ mada¹ kih¹
Dio, 30 hi⁻ he⁻ hyoh¹ cha⁻ga⁻miih⁻
jmi⁻ gyuu¹ la⁻. Hi⁻ jmi⁻ gyuu¹ he⁻ na¹ ga⁻
jä¹, tëëy¹ jee¹ mo⁻so⁻ juuy¹.

Ngoo¹ hnë¹ jiih¹ jmeeh¹ Jesús juu¹ he⁻ juuy¹

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

31 Ga⁻tëeh¹ Jesús kah¹ lä⁻jëë¹ gya⁺tuu¹
discípulo kyaay¹ mah¹ ga⁻siyh¹:

—Na¹ maan¹ ta⁺ Jerusalén mah¹ lä⁻te¹
lä⁻jëë¹ he⁻ ga⁻si¹ lä⁻jëë¹ hi⁻ ga⁻ngëë¹ juu¹
kih¹ Dio llo¹joo¹ lä⁻koo⁻ ga⁻siyh¹ kih¹ Hi⁻
ga⁻lëë¹ngo¹ la¹. 32 Jee¹ ja⁻ taayh¹ jnä¹ ja⁻

goo⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa⁺ judiu mah⁺ mi⁻k-
wayh⁺ jnä⁺, ta⁻ haayh⁺ jnä⁺, mah⁺ ti⁻hñey⁺
jnä⁺. ³³ Ma⁻ ngëë⁺ ma⁻ jmi⁺ ma⁻ baay⁺ jnä⁺,
ja⁻ ga⁻ jngëëyh⁺ jnä⁺. Pero lä⁻ jiihn⁺ ka⁻ läh⁺
ga⁻ ma⁻ hya⁻ hnë⁻ jmi⁺.

³⁴ Pero ni⁺ jaa⁻ discípulo kyaay⁺ he⁺ sa⁻
ga⁻ lä⁻ ngëë⁺ he⁻ juu⁺ ja⁻ ma⁻ hlëëyh⁺. Kih⁺
discípulo he⁺ ma⁻ la⁺ lä⁻ koh⁺ juu⁺ na⁻ h-
mää⁺ ba⁻. He⁻ ja⁻ sa⁻ ga⁻ lä⁻ ngëëy⁺ hee⁻
ma⁻ hnøø⁺ jäh⁺ juu⁺ ja⁻.

Ga⁻ mi⁻ hlää⁺ Jesús jaa⁻ dsa⁻ tuu⁺

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Ma⁻ ngoo⁺ ya⁻ jäh⁺ Jesús chuuh⁺ jwii⁻
Jericó, koo⁺ jwë⁺ ja⁻ ma⁻ gya⁺ jaa⁻
dsa⁻ tuu⁺ hi⁻ ma⁻ chuü⁺ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻
dsa⁻ ngëë⁺ jee⁺ ja⁻. ³⁶ Ma⁻ ga⁻ nuu⁺ dsa⁻ tuu⁺
he⁺ dsa⁻ ngëë⁺ jwëë⁺ dsa⁻ mah⁺ ga⁻ ngiiy⁺
juu⁺:

—¿Hee⁻ na⁻ jmeë⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ nää⁺ na⁻?

³⁷ Mah⁺ ga⁻ jmeeh⁺ dsa⁻ juu⁺ kiyh⁺:

—Jesús dsa⁻ chaä⁻ Nazaret ba⁻ na⁻ hi⁻
dsa⁻ ngëë⁺ cha⁻ jwë⁺ la⁻.

³⁸ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ hlëëyh⁺ ki⁻ gaa⁻, ga⁻ jäh⁺:

—Jesús, hne⁻ hi⁻ laa⁺ sa⁻ ju⁻ kih⁺ David,
wa⁻ lä⁻ nih⁺ hoh⁺ ki⁻ jnä⁺.

³⁹ Lä⁻ jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ nää⁺ ta⁻ cha⁻ né⁻
Jesús, ga⁻ juuyh⁺ kih⁺ dsa⁻ tuu⁺ he⁺ mah⁺
mo⁻ so⁻ ma⁻ tooyh⁺ miih⁺. Pero dsa⁻ tuu⁺
he⁺ cha⁻ ga⁻ miih⁺ ma⁻ tooyh⁺ miih⁺:

—Hne⁻ hi⁻ laa⁺ sa⁻ ju⁻ kih⁺ David, wa⁻
lä⁻ nih⁺ hoh⁺ ki⁻ jnä⁺.

⁴⁰ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ noo⁻ Jesús. Ga⁻ jmeey⁺
mada⁻ na⁻ kyaay⁺ hi⁻ tuu⁺ he⁺ chu⁺ kih⁺.
Ma⁻ ga⁻ llooy⁺ chu⁺, ga⁻ ngii⁺ Jesús juu⁺
kiyh⁺. ⁴¹ Ga⁻ jäh⁺ siiyh⁺:

—¿Hee⁻ hnooh⁻ jmeen⁻ kyah⁺?

Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ dsa⁻ tuu⁺ he⁺:

—Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺, hnoon⁺ lä⁻ jnä⁺
mi⁻ nën⁺.

⁴² —Wa⁻ lä⁻ jnä⁺ ba⁻ mi⁻ nëh⁺. Ma⁻ hlaa⁺
ba⁻ hne⁻ kih⁺ he⁻ ma⁻ lä⁻ dsoo⁺ hoh⁺ —
ga⁻ jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

⁴³ Lä⁻ चाह⁺ ja⁻ ga⁻ lä⁻ jnä⁺ mi⁻ nëy⁺. Mah⁺
ngooy⁺ kyaah⁺ Jesús, kway⁺ ti⁻hmaah⁺

kih⁺ Dio. Hi⁺ lä⁻ jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁺ jee⁺
ja⁻ ma⁻ kway⁺ ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio ka⁻ läh⁺.

Juu⁺ kih⁺ Zaqueo

19 Ma⁻ ga⁻ he⁺ Jesús jee⁺ jwii⁻ Jer-
icó, ngoo⁺ bih⁺ hääy⁺ jwë⁺. ² Jee⁺
ja⁻ ma⁻ gya⁺ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺ hi⁻
ma⁻ cheë⁻ Zaqueo, dsa⁻ jøøh⁺ kyaä⁺ lä⁻ jëë⁺
hi⁻ ma⁻ koo⁺ ku⁻ sih⁺. ³ Ma⁻ hnøøy⁺ ma⁻
jëëy⁺ Jesús. Pero sa⁻ ga⁻ tëëy⁺ ma⁻ jëëy⁺
jee⁺ kih⁺ jwëë⁺ dsa⁻, jëëh⁺ ma⁻ laay⁺ jaa⁻
dsa⁻ bëëh⁺ pih⁺. ⁴ He⁻ ja⁻ ngooy⁺ ko⁻ chih⁺
ta⁻ cha⁻ né⁻. Ga⁻ wiiy⁺ gyuu⁺ hma⁻ sicó-
moro mah⁺ jëëy⁺ Jesús. Jëëh⁺ ta⁻ ja⁻ ma⁻
dsa⁻ ngëëy⁺. ⁵ Ma⁻ ya⁻ jäh⁺ Jesús jee⁺ ja⁻,
ga⁻ jëëy⁺ ta⁻ gyuu⁺, ga⁻ jëëy⁺ Zaqueo lee⁻
gyuu⁺ hma⁻. Mah⁺ ga⁻ siiyh⁺:

—Zaqueo, jñaa⁺ na⁻ koh⁺ jee⁺ na⁻. Jëëh⁺,
na⁺ jmeë⁺ bii⁺ na⁻ jän⁺ cha⁻ neh⁺ kyah⁺.

⁶ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ jñaa⁺ ko⁻ chih⁺. Peer⁺ jëë⁻
dsëy⁺ ga⁻ tëëy⁺ cha⁻ neh⁺ kiyh⁺. ⁷ Ma⁻
ga⁻ jëë⁺ lä⁻ jëë⁺ dsa⁻ he⁺, ga⁻ løøy⁺ hlëëyh⁺
wii⁺ kih⁺ Jesús, kih⁺ he⁻ ga⁻ jäh⁺ cha⁻ neh⁺
kih⁺ jaa⁻ dsa⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻. ⁸ Mah⁺
ga⁻ noo⁻ Zaqueo jee⁺ ma⁻ gya⁺, ga⁻ jäh⁺
siiyh⁺ Dsa⁻ jøøh⁺ jñän⁺:

—Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺, kwan⁻ to⁻ dsaah⁻
he⁻ cha⁻ kin⁻ kwëëhn⁻ dsa⁻ hi⁻ tä⁻ nëe⁻.
Lä⁻ jëë⁺ hi⁻ ma⁻ hiin⁺ kuu⁺ kih⁺, ngëën⁻
kiyh⁺ kyë⁺ juh⁺.

⁹ Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Na⁺ ma⁻ laa⁺ lä⁻ jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺
cha⁻ neh⁺ la⁻. Jëëh⁺, dsa⁻ ñuu⁺ la⁻, laa⁺
ja⁻ ba⁻ sa⁻ ju⁻ kih⁺ Abraham ka⁻ läh⁺.
¹⁰ Jëëh⁺, Hi⁻ ga⁻ lëë⁻ ngo⁺ la⁻, ma⁻ jay⁻
hnaayh⁻ hi⁻ na⁻ hëë⁺ mah⁺ lääy⁺.

Juu⁺ na⁻ hmää⁺ lä⁻ koo⁻ la⁺ kih⁺ uu⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ jmeë⁺ ta⁻ kyaah⁺ kuu⁺

(Mt. 25:14-30)

¹¹ Ma⁻ tääh⁺ dsa⁻ ma⁻ nuu⁻ kih⁺ Jesús,
he⁻ ja⁻ ga⁻ hlëëyh⁺ juu⁺ na⁻ hmää⁺ lä⁻ la⁻.
Jëëh⁺ ma⁻ ngoo⁺ ya⁻ jäh⁺ kih⁺ Jerusalén
hi⁺ ma⁻ jmeë⁺ dsa⁻ huü⁻ dsë⁻, lä⁻ चाह⁺ ja⁻
ma⁻ lee⁺ Jesús dsa⁻ ta⁻ mah⁺ jmeey⁺ hih⁺

kih' dsa-gooy'. ¹² He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ma' chaa- jaa- dsa-jøøh' hi- ngoo' jee' jwi- uu' jee' hñaal' dsih' leey' dsa-ta' jøøh', ja- ga- jäh' gooy'. ¹³ Jää' ja- ga- ya- hëey', ga-tëeyh' gyaa' moz- kyaay'. Ga-kwëeyh' ma- koo- chooh' kuu' lä- jaay'. Mah' ga-siiyh': “Jmee' hnäh' ta' kyaah' kuu' la-, ta'ko' jiih' lä-hëen.” ¹⁴ Pero dsa- hi- ma' tääh' jee' jwi- ja-, ma' na-høøh' kih' dsa-jøøh' he'. He-ja- ga-cheey' dsa- kaah' kiyh' hi- dsa-jäh' jee' ja-: “Sa- hnøø- jnääh' lee' dsa- na- dsa- ta' kyaa' jnääh'.”

¹⁵ Lä-koo- ma' jah' dsa-jøøh' he', ma-ngëe' ma-hñaay' ta', ga-jmeey' mada' dsa-tëeyh' moz- hi- ga-kwëeyh' kuu' mah' jëey' ha- koo- te' kuu' ma-lih- moz- he'. ¹⁶ Ja' hi- to-në' he', ga-jäh' siiyh': “Dsa-jøøh' kyaan-, kyaah' kuu' kyah' ma-lihn- koo- ga- gya' lä-koo- te' he- ga-kwëeh' jnä'.” ¹⁷ Dsa-ta' jøøh' he' ga-jäh' siiyh': “Llu' ba' ta' kyah', hne- moz- lluu' kyaan-. Kih' he- ma-mi-teh' kyaah' miih- he- ga-toohn' gooh-, leeh' dsa-ta' kih' gya' jwi-.” ¹⁸ Ja' hi- jñah' he' hi- ga-jäh': “Dsa-jøøh' kyaan-, kuu' kyah' ma-lih- hña' juh' lä-koh' te' kuu' he- ga-kwëeh' jnä'.” ¹⁹ Hi- ga-siiyh- ka-läh' hi- he': “Hne- ka-läh' leeh' dsa- ta' kih' hña' jwi-.”

²⁰ Hi- ja' jñah' ka-läh' hi- ga-jäh': “Dsa-jøøh' kyaan-, hee' kuu' kyah' la-, ga-løøn' llu' kyaah' hmiih- dsa-luu-.” ²¹ Jëeh', ga-lä-gohn- kyaah' hne- kih' he- hääh' kyaah' ta' kyah'. Jmeeh- kyah' he- la' kih' jñah' hi- chooh' ta' jee' sa- jngëeh'.” ²² Mah' ga-jäh' siiyh': “He- ba' che- hlëeh' hne- moz-. Kyaah' ja-ba' juu' he- ma-hlëeh' llan- ta' kyah'. Ma-neh' ba' hne- he- hääh', mah' jmeen- kin- he- la' kih' jñah' hi- choohn' ta' jee' sa- ma-jngëen'. ²³ ¿He-la' sa- ga-tøøh' kuu' kin- banco mah' ma-la- ma-jahn- ma' ngëeh' kin- lä-kye- sa-joø' kih'?” ²⁴ Mah' ga-siiyh' lä-jëe' hi- ma' tääh'

jee' ja-: “Jñuuh' hnäh' kuu' he- chooyh- na- mah' kwëeh' hnäh' hi- cha- kih' gya' koo- na-.” ²⁵ Dsa- he' ga-jäh' siiyh': “Dsa-jøøh' kyaan-, pero dsa- na- cha- ba' kiyh' gya' koo- na-.” ²⁶ Pero jwëehn- hnäh': “Hi- cha- kih', hyoyh' cha-ga-mi- ih-. Mah' hi- cha- miih- kih', dsa-jñuh' go-te' ba' he- cha- kiyh'. ²⁷ Lä-ja- ka-läh' lä-jëe' hi- na-høøh' kin-, hi- sa- ma' hnøø' ma' jmeen' hih- kih', go-kyaa- kyaan- ta' la- mah' kuh' luuy' cha-nën- la-.”

Ga-he' Jesús na-dsëe' burr' jwi- Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Ma-ngëe' ma-hlëeh' Jesús juu' ja-, ga-hey' jwë' ngooy' ta' Jerusalén. ²⁹ Ma' ngooy' ya-chuyh- jwi- Betfagë kyaah' Betania, jäh' kih' moh' he- chee- Olivo, ga-cheey' uu' discípulo kyaay'. ³⁰ Ga-siiyh':

—Go-nää' hnäh' ta- jee' jwi- mäh- he- nøø' ta- cha-në'. Wa-ra- ga-tëeh' hnäh' jee' oo-, jnääh' hnäh' jaa- burr- mäh' hi- na-hñuuh', hi- sa- ga- ma-wii' dsa-. Ja- cheeh' hnäh' mah' ya-jääh' hnäh' ta- la-. ³¹ Cher-mah' chaa- hi- ga-ngii' juu' kyah' hnäh' he-la' cheeh' hnäh' burr- na-, ja- jwi- hñih' lä-la': “Jmee' bii' kih' Dsa-jøøh' kyaa' jnääh' ba' la-.”

³² He-ja- ga-nää' ba' hi- ga-cheey' he'. Hi- ga-jnääh' ba' lä-koh' ga-jäh'. ³³ Lä-koo- ma' tääh' cheeyh- burr- he', ga-jäh' dsa-juu' burr- siiyh':

—¿He-la' cheeh' hnäh' burr- na'?

³⁴ Mah' ga-jäh' discípulo he' siiyh':

—He- jmee' bii' kih' Dsa-jøøh' jñan- ba' la-.

³⁵ He-ja- na-jääy- burr- he' jee' cheh' Jesús mah' ga-kye- dsa- hmiih- kih' ka-luu' burr-. Ja- ga- ga-wii' Jesús burr- he'. ³⁶ Lä-koo- ma' ngoo' Jesús, lä-jëe- dsa- ma' ja- hmiih- kih' lä- hä' jwë'. ³⁷ Ma' ngooy' ya-jäh' jyoo' kih' moh' Olivo, peer- ma' chaa- llu' lä-jëe- dsa-

kyaa¹ hi⁻ ma' chaa¹ kaah` kiyh¹. Ma' tooyh⁻ miih⁻, kway⁻ ti'hmaah⁻ kih¹ Dio kih¹ la⁻je⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jeey¹.
38 Ma' jayh⁻:

—iDio kyaah⁻ Dsa⁻j00h¹ jnan⁻ hi⁻ ja⁻ na⁻ la⁻h¹ih⁻ kiyh¹! Wa' hi⁻ tii⁻gyuuh¹ jmi⁻gyuuh⁻. iHe⁻ ba' che⁻ j00h¹ laa¹ hi⁻ gya⁻gyuuh¹!

39 Ja⁻ga⁻ko⁻llaa⁻ fariseo hi⁻ ma' taah⁻ jee⁻ kih¹ dsa⁻ he⁻ ga⁻jayh⁻:

—Ta⁻jwoh¹, ta⁻ kwa⁻ jwe⁻ hlëeh⁻ dis-cipulo kyaah⁻ la⁻na⁻.

40 He⁻ja⁻ ga⁻jah⁻ Jesús siiyh⁻:

—Jwëëhn⁻ hnäh⁻, cher⁻mah¹ dsa⁻ la⁻ga⁻tu¹ hlëeh⁻ la⁻na⁻, ku⁻u⁻ he⁻ taah⁻ la⁻hlëeh¹ llay⁻.

41 La⁻ko⁻ ma' ga⁻tëë⁻ Jesús chuh⁻ kih¹ Jerusalén, ga⁻jeey¹ ta⁻ jee⁻ jwi⁻ja⁻. Peer⁻ ga⁻ki⁻ ga⁻hooyh¹ kih¹ dsa⁻ chaa⁻ jee⁻ ja⁻.

42 Hi⁻ ga⁻jayh⁻:

—He⁻ ba' che⁻ llu¹ kyah¹ hnäh⁻, wa⁻ra⁻jah⁻ kih¹ la⁻ngëeh⁻ hnäh⁻ jmi⁻na⁻, hi⁻na⁻ hi⁻ le⁻ jmee⁻ hi⁻ tii⁻ kyah¹ hnäh⁻. Pero sa⁻ jnä⁻ he⁻ ja⁻ kyah¹ hnäh⁻ na⁻ ga⁻juh⁻.

43 Jëeh⁻, ja⁻ jmi⁻ hliih¹ kyah¹ hnäh⁻.

Dsa⁻ hi⁻ na⁻h00h⁻ kyah¹ hnäh⁻ dsa⁻taayh⁻ la⁻ku⁻ la⁻ji⁻ jee⁻ jwi⁻ kyah¹ hnäh⁻ mah¹ saayh¹ hnäh⁻ la⁻hi⁻ në⁻ go⁻te⁻. Ni⁻ ko⁻taa⁻ mo⁻so⁻ cha⁻ jee⁻ laäh⁻ hnäh⁻. 44 Soh⁻hlay¹ go⁻te⁻ na⁻hyah⁻ he⁻ na⁻jnë⁻ jwi⁻ kyah¹ hnäh⁻. Ja⁻ ji⁻h¹ ma⁻jaa⁻ hnäh⁻ kih¹ dsa⁻ he⁻. Soh⁻hla⁻ mi⁻ku⁻u⁻ he⁻ la⁻ na⁻hyah⁻, kih¹ he⁻ sa⁻ ga⁻jmeeh⁻ hnäh⁻ he⁻ he⁻ ja⁻ hi⁻ ma⁻ laa⁻ hnäh⁻.

Ga⁻hwëë⁻ Jesús dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ hni⁻ jee⁻ chih⁻ gwah⁻

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

45 Ma' ga⁻he⁻ Jesús jee⁻ chih⁻ gwah⁻ juuh⁻, ga⁻l00y⁻ hëey⁻ kih¹ la⁻jeë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ lla⁻ hmooh⁻ jee⁻ ja⁻. 46 Mah⁻ ga⁻siiyh⁻:

—Lä⁻la⁻ na⁻si⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Hne⁻ kin⁻ la⁻cheë⁻ hne⁻ jee⁻ ngii⁻ dsa⁻ kih¹

Dio.” Pero ma⁻jmeeh⁻ hnäh⁻ lä⁻ko⁻ too⁻ jee⁻ dsa⁻taah⁻ dsa⁻hi⁻ ba⁻.

47 Ko⁻ jmi⁻ ko⁻ jmi⁻ ma' hlëeh⁻ Jesús dsa⁻ jee⁻ chih⁻ gwah⁻. Pero lä⁻jeë⁻ dsa⁻kaah⁻ kya⁻ jmi⁻ dsa⁻ kyaah⁻ ta⁻jwoh⁻ kya⁻ ley⁻ kyaah⁻ dsa⁻kaah⁻ kih¹ jee⁻ jwi⁻ja⁻, ma' hn00y⁻ ma' jngëeyh¹ Jesús. 48 Sa⁻ ga⁻jn00yh⁻ ha⁻ lä⁻ ma' jmeey⁻ mah⁻ ma' jngëeyh¹ Jesús, jëeh⁻ jwëë⁻ dsa⁻ ma' tääh⁻ jëë⁻ ko⁻ hweh⁻, nuuy⁻ juu¹ he⁻ kwa⁻ Jesús.

He⁻ ja⁻ gyuuh⁻ ba⁻ hih⁻ he⁻ jmee⁻ Jesús
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

20 Ko⁻ jmi⁻ ma' cheh⁻ Jesús hlëeyh⁻ dsa⁻ ju⁻hmëë⁻ jee⁻ chih⁻ gwah⁻ ma' ya⁻nää⁻ dsa⁻kaah⁻ kya⁻ jmi⁻ dsa⁻ kyaah⁻ ta⁻jwoh⁻ kya⁻ ley⁻ ko⁻j0h⁻ kyaah⁻ dsa⁻gyuuh⁻. 2 Mah⁻ ga⁻jayh⁻ siiyh⁻ Jesús:

—Chiih⁻ jnääh⁻. ¿Che⁻ cha⁻ jwë⁻ kyah¹ he⁻ jmeeh⁻ lä⁻je⁻ he⁻ na⁻? ¿Hi⁻ kih¹ hih⁻ he⁻ jmeeh⁻ lä⁻na⁻?

3 He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹, ga⁻siiyh⁻:

—Ngiin⁻ ko⁻ mi⁻juu¹ kyah¹ hnäh⁻ ka⁻läh⁻. Jëeh⁻ da⁻ hnäh⁻ kin⁻ jää⁻, ja⁻ ga⁻ jwahn⁻ hi⁻ kih¹ hih⁻ he⁻ jmeen⁻ lä⁻la⁻.

4 ¿Hi⁻ ga⁻jmeë⁻ hih⁻ he⁻ ga⁻chaa⁻ Jwaa⁻ dsa⁻ jmi⁻, che⁻ Dio o che⁻ dsa⁻nüuh⁻?

5 Jee⁻ täayh⁻ ja⁻ ma' llay⁻ juu¹ kyaah¹ dsa⁻kyaa⁻h⁻, ma' jayh⁻:

—Cher⁻mah¹ ga⁻jäh⁻ jne⁻, hih⁻ kih¹ Dio ba⁻ ja⁻, Jesús jäh⁻: “¿He⁻ la⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻d-soo⁻ hoh⁻ hnäh⁻ kiyh¹ ga⁻ ja⁻?” 6 Hi⁻ cher⁻mah¹ ga⁻jäh⁻ jne⁻, ja⁻ hih⁻ kih¹ dsa⁻ ba⁻ ja⁻, lä⁻jeë⁻ dsa⁻ te⁻ ku⁻ jnan⁻, jëeh⁻, lä⁻jeë⁻ hi⁻ he⁻ jmeey⁻ dsoo⁻ Jwaa⁻ ma' laa⁻ jaa⁻ hi⁻ ma' ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio.

7 He⁻ja⁻ ga⁻jayh⁻ ga⁻siiyh⁻ Jesús:

—Sa⁻ në⁻ jnääh⁻ hi⁻ kih¹ hih⁻ ja⁻ Jwaa⁻ he⁻ ga⁻chaa⁻ dsa⁻ jmi⁻.

8 Mah⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹ ka⁻läh⁻, ga⁻siiyh⁻:

—Ni⁻ jnä⁻ sa⁻ jmeehn⁻ juu¹ hi⁻ ga⁻jmeë⁻ hih⁻ he⁻ jmeen⁻ lä⁻la⁻.

**Juu' na hmää lä'koõ la' kih'
dsa hi ga'hõõ' ta' kih' jñah'**

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹Hi' ga'lõõy' hlëeyh~ dsa juu' na h-mää lä'la':

—Jaa' dsa ga'tää' koõ nää' chaah' wii' jeh'. Mah' ga'tooyh~ goo' dsa he' hõõy' ma' to'dsaah'. Ja'ga' ya'hëey' ngooy', jee' ga'lä'hëey' cha' miih~ jmi'.
¹⁰Ma' ga'lloo' jii' kih' mi'jeh' ja', ga'cheey' jaa' moz' kyaay' jee' ma' tääh' dsa hõõ' ta' kiyh' mah' ma' kooy' heey' he' ma' tëey'. Pero dsa hi' ma' hõõ' chaah' jeh' ja', ga'kway' kih' moz' he' mah' ga'hëey' kih' ta'jmah'.¹¹Ga'cheey' jñah' ka'läh' moz' kyaay'. Hi' he' ka'läh' ga'jmi' ga'baa' dsih', ga'lley' o'hih' kih' mah' ga'cheeyh~ ta'jmah'.¹²Ga'të' hnë' jiih~ ga'cheey' jñah' moz' kyaay'. Pero dsa hi' ma' tääh' jmee' ta'jee' ja', lä'ja' ka'läh' ga'jmeeyh~ dsoo' mah' ga'hëey' kih' go'te~.

¹³Hi' dsa juu' chaah' jeh' ja', ma' jmeey' hu' dsë: “¿Ha' lä' jmeen? Go' cheen' jaa' chih' kyaan' nää' ga' hi' hnaan', ha' ga' che' wa'ra' ga'llooy', jmeey' he' kih'.”¹⁴Pero dsa hi' ma' hõõ' chaah' jeh' ja', ma' ga'jëy' ja' chih' he', ga'taayh' ga'llay' juu', ga'jäyh': “Hi' oo' na' jä' kyaah' ta' la'. Wa' jngëeh' njih' mah' jän' kyaah' heey' he' ma' tëey’.”
¹⁵He' ja' ga'lley' ta' ka'hne' jee' ma' na'jnää' chaah' jeh' ja' mah' na'jngëeyh~.

¿Hee' ba' jmee' dsa juu' chaah' jeh' kih' hi' hõõ' ta' kiyh', laah' hnäh'?
¹⁶Lloo' dsa juu' jeh' mah' mi'llaay' hi' jmee' ta' ja' mah' tooyh~ goo' jñah' hi' jmee' ta' kiyh' —ga'jäh' Jesús.

Ma' ga'nuu' lä'jëë' dsa he' juu' ja', ga'jäyh':
—¡Sa' wa' kwa' Dio jwë' jmeen' lä'ja'!
¹⁷Ma' cheh' Jesús jëë' lä'jëë' dsa he' mah' ga'siiyh':

—¿Hee' hnõõ' jäh' he' na'sii' lä'la'?
Ja' ba' kuu' he' sa' ga'tih' dsë' tē'hyah', he' ja' ba' ga'jä' lä'koõ mi'kuu' he' kye' dsa to'në' kih' koõ hne' juuh~.

¹⁸Lä'jëë' hi' täh' në' kuu' ja', hi' he' chu'jõõ' jmi'ngo' kih'. Hi' wa'ra' ga'toh' kuu' ja' në' kih' dsa', jleeyh' go'te~.

¹⁹Lä'jëë' jmi'dsa' kaah' he' kyaah' ta'jwoh' kya' ley hnõõy' ma' saayh' Jesús hor' ja', jëeh' ga'tah' dsëy' he' ga'hleëh' Jesús kiyh' kyaah' juu' na h-mää' ja'. Pero ma' gayh' dsa'.

Kwaat' kih' ku'sih'

(Mt. 22:15-22; Mr. 12:13-17)

²⁰He' ja' ga'chee' dsa kaah' he' ko'l-laa' dsa hi' na'kii' juu'. Hi' he' ma' jmää' hñii' lä'koõ hi' lluu'. Lä' ta' ga' ga'jmeey' ha' lä' jee' ma' kaah' juu' kih' Jesús mah' ma' hñiiy' kiyh' kyaah' dsa-ta'.²¹Lä'ja', ga'ngiiy' juu' kiyh':

—Ta'jwoh', në' jnääh' hne' hlëeh' kwee' ma' kwah' juu'. Sa' cha' kwaat' kye' ha' lä' laa' lä'jaa' lä'jaa' dsa'. Hne' jwiih' dsa' kyaah' ju'dsoo' jmah' ba' ha' lä' la' jwë' kih' Dio.²²¿Ha' lä' jawh' hne', che' llu' mi'hmaah' jne' ku'sih' kih' dsa-ta' César o sa' llu'?

²³Pero kyuu' ba' Jesús may' kih' dsa' he', he' ja' ga'siiyh':

—¿He' la' kah' hnäh' dsën'?²⁴Heeh' da' jnä' koõ kuu'. ¿Hii' kih' heeh' too' la'? ¿Hii' kih' jmi' na'sii' la'?

Mah' ga'jäh' dsa he' siiyh' Jesús:

—Kih' César ba' na'.

²⁵He' ja' ga'jäh' Jesús siiyh':

—He' la' kih' César, kwëeh' ba' César. He' la' kih' Dio, kwëeh' ba' Dio he' la' kih'.

²⁶Ni' miih' sa' ga'jnõõyh' ha' lä' jee' ma' kaah' juu' kih' Jesús to'lo' në' lä'jëë' dsa'. Koõ ga'taayh' jëë' dsayh' ba' kyaah' juu' he' ga'jëeh' Jesús kiyh' mah' ga'jäy' ti'sih' go'te~.

Ga'ngii' dsa' juu' ha' lä' le' wa'ra' ga'te' jee' lä'jiih' hi' na'juu'
(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

27 Lä'ja' ga'lla'nää' ko'llaa' dsa' saduceo jee' ma' cheh' Jesús. Dsa' he', sa' ma' jmeey' dsoo' he' lä'jiih' dsa' hi' ma' na'juu'. Mah' ga'ngii' dsa' he' juu' kih' Jesús. 28 Ga'jäyh':

—Ta'jwoh', Moisé ga'sii' jnän' kyaah' juu' la'. Wa'ra' ga'juu' jaa' dsa' nuuh' hi' sa' chaa' joo', dsa' nuuh' oøh' hlii' he', lle' kih' teëy' dsa'me' mah' lä' chaa' joo'y' hi' lee' kwaat' kyaa' hlii' oøyh'. 29 Ma' laa' gye'e' dsa' nuuh' jaa' ba' cho'jmiiy'. Hi' to'ne' he' ga'kaa' dsa'me' pero chah' ba' ga'juuy'. Sa' ga'lä' chaa' joo'y'. 30 He'ja' jee' ga'te' uu' dsa' nuuh' oøyh', ga'kaa' dsa'me' he'. Ja'ba' lä'ja' ga'juuy', sa' ga'lä' chaa' joo'y'. 31 Jee' ga'te' uu' dsa' nuuh' oøyh', ga'kaay' dsa'me' he'. Ja'ba' lä'ja' lä'jeee' gye'e' dsa' nuuh' ga'kaa' dsa'me' he' hi' ga'juu' lä'jeee' gye'e' dsa' nuuh' he'. Ni' jaa' sa' ga'lä' chaa' joo'. 32 Jee' ga'dsaa' go'te', ga'juu' hñii' dsa'me' ka'läh'. 33 Wa'ra' ga'te' jee' lä'jiih' hi' ma'na'juu', ¿hii' jaa' kih' jee' lä'jeee' gye'e' lee' kyaa' dsa'me' he'? Jëeh', ga'lä'jeee' gye'e' ba' ga'lä'kyaayh' —ga'jah' dsa' saduceo siiyh' Jesús.

34 He'ja' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh', ga'siiyh':

—Dsa'me' dsa' nuuh' jee'y' gooy' ta'ko'jiih' chaa'y' jmi'gyuu' la' ba'. 35 Pero lä'jeee' dsa' hi' laa' kwaat' lä'jiih' jee' kih' hi' na'juu' mah' dsa'taayh' jmi'gyuu' hmëe', jee' ja' ni' jaa' dsa'me' dsa' nuuh' mo'so' jee'y' gooy'. 36 Ni' mo'so' juuy' ka'läh', leey' kwee' lä'koo' ángele. Lä'llu' he' lä'jiiyh' he'ja' leey' joo' Dio ba'. 37 Hi' lä'kye' Moisé ga'mi'jnää' jnän' he' lä'jiih' dsa' jee' kih' hi' na'juu'. Jëeh', lä' ma' ga'sii' Moisé lä'koo' ga'la' kiyh' jee' ma' chih' chaah' too' ja', ga'tëeyh' Dio lä'la':

“Dio kyaa' Abraham, Dio kyaa' Isaac, Dio kyaa' Jacob.” 38 He' ga'jäyh' lä'ja', sa' na'juu' dsa' ma'gyuh' jnän' he' kih' Dio. Jëeh' Dio jnän' laay' Dio kyaa' hi' na'jiih' ba'.

39 Ko'llaa' ta'jwoh' kyaa' ley ga'jah' siiyh':

—Llu' ba' he' ma'jah' na', Ta'jwoh'.

40 Ja' jiih' mo'so' ga'tuu' dsëy' ma'ngii' gyih' juu' kih' Jesús.

Hi' kih' ja' hi' laa' Cristo

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

41 Mah' ga'jah' Jesús siiyh':

—¿Ha' lä' la' he' jah' dsa', Cristo laa' sa'ju' kih' David? 42 He' ba' hñii' David ga'sii' juu' la' ne' je' kih' Salmo: Ga'jah' Dio ga'siiyh' Dsa'joo'h' kyaan': “Na' jwoo' ra'lluu' kin' la', 43 lä'jiih' lloo' jmi' llaan' hii' tiih' lä'jeee' hi' na'hoo'h' kyah'.”

44 ¿Ha' lä'ja' laa' Cristo sa'ju' kih' David ga'ja', cher'mah' hñii' David ga'jah' kih' Cristo: “Dsa'joo'h' kyaan'?”

Ga'juuh' Jesús kih' ta'jwoh' kyaa' ley

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

45 Lä' ma'nuu' ja' lä'jeee' hi' tääh' jee' ja', ga'jah' Jesús siih' discípulo kyaay':

46 —Leeh' hnäh' kyaah' ta'jwoh' kyaa' ley. Peer' tih' dsëy' ngëy' jee' kih' dsa' kyeyh' hmiih' kyoo', hnøoy' jme'e' dsa' Dio kiyh' cha'jwë' juuh'. Hi' tih' dsëy' gay' to'ne' hma'sii' neh' gwah' mäh' hi' lä'ja' ka'läh' jee' dsa'taah' dsa' kuh'hiih'. 47 Hwëëy' dsa'me' hñii' cha'neh' kih', ki'wëe' dsa'taayh' ngiiy' kiyh' kih' Dio ha' jee' jee' dsa' kiyh'. Pero cha'ga'miih' wii' heeh' Dio dsa' hi' jme'e' lä'ja'.

Na'ka' dsa'me' hñii' kuu' cha'në' Dio

(Mt. 12:41-44)

21 Ma' cheh' Jesús jee' ha' lä' ma' jme'e' dsa' cha' kuu', tooyh' kuu'

neh⁺ wii⁺ kih⁺ gwah⁺. ²Ga⁺jëëy⁺ ka⁺läh⁺ jaa⁺ dsa⁺më⁺ hni⁺ hi⁺ tä⁺nee⁺ go⁺te⁺, ga⁺tooyh⁺ to⁺ nē⁺ nøø⁺ he⁺ sa⁺ kyee⁺ ni⁺ miih⁺. ³He⁺ ja⁺ ga⁺jäyh⁺:

—Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn⁺ hnäh⁺, dsa⁺më⁺ hni⁺ la⁺ tä⁺nee⁺, ma⁺kway⁺ cha⁺ga⁺miih⁺ lä⁺koh⁺ ga⁺ jee⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁺ cha⁺ kuu⁺. ⁴Jëëh⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁺ oo⁺ ma⁺kwëëh⁺ Dio⁺ miih⁺ he⁺ dsa⁺chaa⁺ kiyh⁺, pero dsa⁺më⁺ hni⁺ la⁺, ma⁺ke⁺ tä⁺nee⁺y⁺, ma⁺kway⁺ lä⁺koh⁺ te⁺ kuu⁺ he⁺ cha⁺ kiyh⁺ he⁺ kyaah⁺ ma⁺ lay⁺ he⁺ jmee⁺ bi⁺ kiyh⁺—ga⁺jäh⁺ Jesús.

Lloo⁺ koo⁺ jmi⁺ hla⁺ gwah⁺ juuh⁺

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵Ma⁺ tääh⁺ ko⁺llaa⁺ ma⁺ lla⁺ juu⁺ kih⁺ gwah⁺ ha⁺ lä⁺koo⁺ na⁺hñaah⁺ ma⁺ la⁺ kuu⁺ he⁺ ma⁺ na⁺chuh⁺ hi⁺ ma⁺ na⁺lii⁺ kyaah⁺ lä⁺jë⁺ he⁺ ma⁺ dsa⁺ka⁺ dsa⁺ kih⁺ Dio. He⁺ ja⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁺:

⁶—Lä⁺jë⁺ he⁺ jëëh⁺ hnäh⁺ na⁺, lloo⁺ koo⁺ jmi⁺ ni⁺ koo⁺ mi⁺kuu⁺ sa⁺ jä⁺ na⁺chuh⁺ nē⁺ kih⁺ øøh⁺. Lä⁺jë⁺ ba⁺ soh⁺hla⁺.

**Joh⁺ nēë⁺ sa⁺ jmee⁺ lii⁺ jää⁺
ja⁺ga⁺ llaa⁺ jmi⁺ gyuu⁺**

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷He⁺ ja⁺ ga⁺ngii⁺ dsa⁺ he⁺ juu⁺ kih⁺, ga⁺jäyh⁺ siyh⁺:

—Ta⁺ jwoh⁺, ¿lih⁺ ba⁺ le⁺ he⁺ hlëëh⁺ na⁺? ¿Hee⁺ lii⁺ jmee⁺ wa⁺ra⁺ ya⁺ jäh⁺ lä⁺te⁺ juu⁺ na⁺?

⁸He⁺ ja⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Hnøø⁺ leeh⁺ hnäh⁺ mah⁺ ni⁺ jaa⁺ sa⁺ mi⁺gaa⁺ hnäh⁺. Jwëë⁺ dsa⁺ ya⁺nää⁺ hi⁺ ka⁺ nē⁺ kin⁺, jäyh⁺ siyh⁺ hnäh⁺: “Jnä⁺ he⁺ laan⁺ Cristo⁺ hi⁺ ma⁺chee⁺ Dio.” Hi⁺ jäyh⁺: “Ma⁺ ngoo⁺ ga⁺tē⁺ jmi⁺.” Pero ta⁺ go⁺nää⁺ hnäh⁺ kaah⁺ kiyh⁺. ⁹Ga⁺ ma⁺nueh⁺ hnäh⁺ cha⁺ hni⁺ ta⁺ la⁺ ta⁺ jnø⁺, ta⁺ jøøh⁺ hnäh⁺ hñaah⁺. Jëëh⁺, jmee⁺ bi⁺ le⁺ lä⁺ja⁺ to⁺nē⁺. Pero ja⁺ lä⁺chah⁺ ja⁺ llaa⁺ jmi⁺ gyuu⁺.

¹⁰Ngoo⁺ bi⁺ hlëëyh⁺:

—Tee⁺ dsa⁺ hi⁺ chaa⁺ koo⁺ hwa⁺ kyaah⁺ jyoh⁺ hwa⁺, hi⁺ tee⁺ dsa⁺ ta⁺ kyaah⁺ jñah⁺ dsa⁺ta⁺. ¹¹Jeh⁺ wii⁺ jwërte⁺ hwa⁺, ja⁺ he⁺ koo⁺ jee⁺ jwii⁺ jëë⁺ dsa⁺ hoo⁺ hi⁺ lä⁺cha⁺ dsoo⁺ he⁺ dsa⁺kwah⁺. Jmee⁺ goo⁺ jwërte⁺, hi⁺ ha⁺ koh⁺ lii⁺ sa⁺ jmee⁺ gyuu⁺ jmi⁺ gyuu⁺.

¹²Jää⁺ ja⁺ga⁺ le⁺ lä⁺jë⁺ he⁺ hlëëhn⁺ la⁺, saah⁺ dsa⁺ hnäh⁺, jmeeyh⁺ hnäh⁺. Jääy⁺ hnäh⁺ neh⁺ gwah⁺ kiyh⁺, täayh⁺ hnäh⁺ neh⁺nē⁺, dsa⁺ jääy⁺ hnäh⁺ cha⁺nē⁺ dsa⁺ta⁺ kaah⁺ kwaat⁺ kin⁺. ¹³Jee⁺ tääh⁺ hnäh⁺ dsa⁺ngëëh⁺ hnäh⁺ lä⁺ja⁺, ma⁺ja⁺ la⁺ jmi⁺ kyah⁺ hnäh⁺ he⁺ kwah⁺ hnäh⁺ ju⁺dsoo⁺ kin⁺. ¹⁴Koo⁺ hä⁺ ba⁺ lla⁺ hoh⁺ hnäh⁺ he⁺ sa⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ huud⁺sē⁺ ha⁺ lä⁺ hlëëh⁺ hnäh⁺ he⁺ kyaah⁺ lääh⁺ hnäh⁺ hñaah⁺, ga⁺ ma⁺tääh⁺ hnäh⁺ cha⁺nē⁺ dsa⁺ta⁺. ¹⁵Jëëh⁺, jnä⁺ ba⁺ kwan⁺ juu⁺ he⁺ hlëëh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ cha⁺miih⁺ huud⁺sē⁺ llu⁺. Lä⁺ja⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁺ na⁺høøh⁺ kyah⁺ hnäh⁺ sa⁺ leeyh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ ma⁺la⁺ juu⁺ he⁺ hlëëyh⁺. ¹⁶He⁺ ba⁺ maa⁺ tää⁺ kyaah⁺ hnäh⁺ hniy⁺ kyah⁺ hnäh⁺, lä⁺ja⁺ ka⁺läh⁺ øøh⁺ hnäh⁺, hi⁺ chaa⁺ kyaah⁺ hnäh⁺, ome⁺ kyaah⁺ hnäh⁺. Lä⁺jiih⁺ jngëëyh⁺ ko⁺llaa⁺ hnäh⁺. ¹⁷Ga⁺lä⁺jëë⁺ ba⁺ jmee⁺ na⁺høøh⁺ kyah⁺ hnäh⁺ kwaat⁺ kin⁺. ¹⁸Pero ni⁺ koo⁺ jnu⁺ lleh⁺ hnäh⁺ sa⁺ dsa⁺hi⁺. ¹⁹Wa⁺ kwëëh⁺ hoh⁺ hnäh⁺ mah⁺ lä⁺ja⁺ lääh⁺ hnäh⁺.

²⁰Wa⁺ra⁺ ga⁺jëëh⁺ hnäh⁺ ma⁺tääh⁺ hløø⁺ lä⁺ku⁺ lä⁺jii⁺ kih⁺ Jerusalén, ma⁺ja⁺ lä⁺nēh⁺ hnäh⁺ ma⁺lloo⁺ jmi⁺ jee⁺ hee⁺ go⁺te⁺ jee⁺ jwii⁺ ja⁺. ²¹Jmi⁺ ja⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁺ tääh⁺ hwa⁺ Judea⁺ wa⁺ kyuu⁺ ta⁺ moh⁺. Hi⁺ tääh⁺ jee⁺ jwii⁺, wa⁺ kyuu⁺. Hi⁺ hi⁺ tääh⁺ jee⁺ nuu⁺ kih⁺, ta⁺ wa⁺ lla⁺näy⁺ cha⁺neh⁺ kiyh⁺. ²²Jëëh⁺, ma⁺ja⁺ dsëë⁺ jmi⁺ tee⁺ Dio⁺ jwii⁺ kih⁺ dsa⁺, mah⁺ lä⁺te⁺ lä⁺jë⁺ juu⁺ he⁺ ma⁺na⁺si⁺. ²³Peer⁺ jwii⁺ dsa⁺më⁺ hi⁺ kya⁺ gyuu⁺ jmi⁺ ja⁺ hi⁺ lä⁺ja⁺ hi⁺ jää⁺ gyuu⁺ sēh⁺ ka⁺läh⁺. Ha⁺ koh⁺ wii⁺ sa⁺ jëë⁺ dsa⁺ hi⁺ chaa⁺ hwa⁺ Judea⁺, heeh⁺ Dio⁺ wii⁺ jwërte⁺ dsa⁺ hi⁺ chaa⁺ Jerusalén. ²⁴Ko⁺llaa⁺ jngëëh⁺ dsih⁺

kyaah' ne'. Hi' jnah' ko'llaa' jaa' dsih' na hnuuy' ta' jee' jyoh' jwii'. La' te' dsē' dsa' hi' sa' laa' judiu jmeey' kih' dsa' chaa' Jerusalén la' jiih' dsēē' jmiī' he' lle' kiyh'.

Wa'ra' ga'tē' jee' jāh' Hī' ga'lēē' ngo'

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵Ja' ga' jmeey' lii' nē' hyoo' nē' sih' jee' hēē' nuu', mah' nē' hwa' la' sa' nē' dsa' he' jmeey' wa'ra' ga'nuuy' tooh' miih' jmi' neeh' wa'ra' ga'hluh' wii' jwēte. ²⁶La' jiih' sa'hlaa' dsa' hwa' la' goyh'. Jmeey' huūdsē' he' ba' le' kiyh' wa'ra' ga'jēē' sa'jeh' la'jē' he' cha' gyuu'. ²⁷Ja' ga' jēē' Hī' ga'lēē' ngo' la' hi' jāh' gyuu' jee' jmiī' kyaah' cha' miih' be', laay' jōoh' go'tē'. ²⁸Wa'ra' ga'lōø' dsa' la' la'jē' he' la', ja' kwah' hnāh' be', chaah' hnāh' hñaa'. Jēēh', miih' ga' hnōø' lāāh' hnāh' ma'ja'.

Juu' na' hmāā' kih' chaah' higo

²⁹Hi' ga'jāyh' siiyh' juu' na' hmāā' lā'la':

—Jēē' da' hnāh' ha' lā' la' kih' chaah' higo kyaah' jyoh' chaah' hma'.

³⁰Wa'ra' ga'lōø' dsa' hyo' sa'jiih' kih', ma' neh' hnāh' he' ma'ngoo' ga'tē' jii' jma' ba' ja'. ³¹Ja' ba' la'ja' hnāh' ka'lāh', wa'ra' ga'jēēh' hnāh' dsa' la' la'jē' he' ma'jwahn' la', wa' lā'ngēēh' hnāh' he' ma'ya' jāh' jee' jmeey' Dio hih' jnā'hā'.

³²Ma'ra' ju'dsoo' jwēēhn' hnāh', sa' llaa' dsa' chaa' na' ta'ko' jiih' sa' ga' ma'lā'te' la'jē' he' jāh' juu' la'. ³³Ngēē' ba' la'jē' he' cha' gyuu' hwa', pero juu' kin', lā' ma'cha' ja' ba'.

³⁴Hnōø' hāāh' hnāh' hñaa'. Ta' kwa' hnāh' jwē' lā'hweh' tuh'hoh' hnāh' kyaah' he' hliih' he' jōø' kyah' hnāh', he' lla' hēēh' hnāh', he' kyeh' hnāh' cha' miih' huūdsē' he' ga' hnōø' kyah' hnāh' jmi' gyuu' la'. Le' ga' che' ni' sa' leēh' hnāh' wa'ra' ga'lā'te' jmiī' ja'. ³⁵Jmiī' ja' le' lā'koø' sa'lā' he' jlē' ga'lā'jēē'

dsa' hi' tāāh' lā'kaa' hwa'. ³⁶Ta' gwii' hnāh' ja', ngii' hnāh' kih' Dio ko'lla' jiih' mah' la'ja' lāāh' hnāh' kih' la'jē' he' wii' he' jā' ja', hi' tēēh' hnāh' go'tāah' hnāh' cha'nē' Hī' ga'lēē' ngo' la' — ga'jāh' Jesús.

³⁷Ta' la' jmiī' ma' kway' juu' jee' chih' gwah'. Hi' ta' la' hwē' ma' go'hēēy' ma' dsaayh' ta' moh' he' cheē' Olivo. ³⁸Ta' la' tiih' ma' dsa' nāā' jwēē' dsa' jee' chih' gwah' ma' dsa' nuu' juu' he' kway'.

Ma' hnooh' dsa' ha' lā' jee' ma' saayh' Jesús

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

22 Ma'ngoo' ga'tē' jmiī' he' kuh' dsa' judiu he' niih' he' sa' kyaah' levadura, ja' ba' jmiī' ja' kuh' dsa' he' borrego māh'. ²La'jēē' jmi' dsa' kaah' kyaah' ta'jwoh' kyaa' ley, ma' hnooyh' ha' lā' jee' ma' jngēēy' Jesús jee' sa' jēē' dsa', jēēh' ma' gayh' dsa'.

³Mah' ga'he' Tana' neh' tuh'dsē' Juda hi' ma' tēēy' Iscariote. Hī' he' ma' laa' ja' jee' lā'jēē' gya'tuu' apóstole kyaa' Jesús. ⁴He' ja' neey' na'hlēēy' jmi' dsa' kaah' kyaah' juu' hlōø' hi' ma' hōø' gwah' ja'. Ga'llay' juu' kyaayh' ha' lā' ngēēy' Jesús. ⁵Peer' ga'lā' chaa' llu' dsa' he', he' ja' ga'jiiyh' kuu' kih' Juda. ⁶Ga'heēh' ba' Juda juu' ja'. He' ja' ga'hnooyh' ha' lā' jmeey' mah' ngēēy' Jesús jee' sa' jēē' dsa'.

Ga'jmeey' Dsa' jōoh' jnān' ma'nuu' kyaah' ga'hiyh' juu'

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷Ma' tāāh' dsa' judiu jmiī' kuyh' he' niih' he' sa' kyaah' levadura, ma' ga'tē' jmiī' he' jngēēy' borrego māh' hi' kuyh' hwē' ma' tē' jmiī' ja'. ⁸He' ja' ga'jmeey' Jesús mada' kih' Pee' kyaah' kih' Jwaa', ga'jāyh' siiyh':

—Go⁻nää^h hnäh^h go⁻mi⁻llu^h hnäh^h jee^h kyehn^h borrego mäh^h.

⁹—¿Ha⁻ jawah^h mi⁻llu^h jnääh^h ma⁻n^hu^h? —ga⁻jäh^h discípulo he^h siyh^h.

¹⁰—Wa⁻ra⁻ ga⁻taah^h hnäh^h jee^h jwi⁻juuh^h oo⁻, jeeh^h hnäh^h jaa⁻ dsa⁻ hi⁻kii^h koo⁻ mi⁻dsuu^h na⁻kah^h jmi⁻. Ja⁻lla⁻lleh^h hnäh^h kaah^h kiyh^h lä⁻jiih^h dsa⁻hey^h cha⁻neh^h. ¹¹Jee^h dsa⁻hey^h ja⁻, jwi⁻ih^h hnäh^h dsa⁻j^hu^h hne^h: “Lä⁻la⁻ jäh^h Ta⁻jwoh^h siyh^h hne^h. ¿Na⁻ jee^h hne^h jee^h le^h kyeh^h jnääh^h borrego mäh^h kyaah^h discípulo kyaan^h?” ¹²Hi⁻ he^h heeh^h hnäh^h jee^h ga⁻tē^h to^h jwēē^h hne^h jee^h cha⁻koo⁻ jee^h he⁻ ma⁻na⁻llu^h. Jee^h ja⁻ mi⁻llu^h hnäh^h ma⁻n^hu^h jnän^h —ga⁻jäh^h Jesús siyh^h.

¹³Ga⁻lla⁻nää^h ba⁻ discípulo he^h jee^h ja⁻hi⁻ ga⁻la⁻ ba⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jäh^h Jesús siyh^h. Mah^h ga⁻mi⁻llu^h ma⁻n^hu^h he⁻ kuyh^h.

¹⁴Ma⁻ ga⁻lloo^h hor⁻ kuyh^h, ga⁻gya⁻Jesús nē^h mes⁻ ko⁻jōh^h kyaah^h apóstole kyaay^h. ¹⁵Mah^h ga⁻jäh^h Jesús siyh^h:

—¿Ha⁻ koh^h sa⁻ hee^h dsen^h kuhn^h ma⁻n^hu^h la⁻ ko⁻jōh^h kyaah^h hnäh^h, jää^h ja⁻ga⁻ jēen^h wi⁻! ¹⁶Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo^h jwēēhn^h hnäh^h, mo⁻so⁻ kuhn^h ka⁻läh^h ma⁻n^hu^h la⁻ lä⁻jiih^h lloo^h jmi⁻ he⁻ kuhn^h ka⁻läh^h jee^h jmee^h Dio hih^h.

¹⁷Mah^h ga⁻kay^h kyaah^h he⁻ ma⁻ haa^h jmi⁻h mi⁻jēh^h, ga⁻kway^h ti⁻hmaah^h kih^h Dio mah^h ga⁻jäh^h:

—Kye⁻ kyaah^h la⁻ mah^h hih^h hnäh^h ma⁻miih^h ga⁻lä⁻jēē^h hnäh^h. ¹⁸Jēēh^h, mo⁻so⁻ huhn^h ka⁻läh^h jmi⁻h mi⁻jēh^h ma⁻ää^h, lä⁻jiih^h lōō^h Dio jmee^h hih^h jnä⁻hä^h.

¹⁹Ja⁻ga⁻ ga⁻kay^h he⁻niih^h, ga⁻kway^h ti⁻hmaah^h kih^h Dio mah^h ga⁻ti⁻ ga⁻llooyh^h, ga⁻jäh^h:

—He⁻ la⁻ na⁻ jmi⁻ngo^h kin^h. He⁻ llu^h kyah^h hnäh^h kwan^h hñi⁻in^h ju⁻un^h. Kuh^h hnäh^h hi⁻ ja⁻ jmeeh^h hnäh^h lä⁻na⁻ mah^h lä⁻dsooh^h hoh^h hnäh^h kin^h.

²⁰Ma⁻la⁻ ma⁻goh^h ma⁻n^hu^h, ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey^h ka⁻läh^h, ga⁻kay^h wa⁻kyaah^h mah^h ga⁻jäh^h:

—He⁻ la⁻ na⁻ jma⁻ kin^h he⁻ tu⁻u^h kyah^h hnäh^h hi⁻ kyaah^h jma⁻ kin^h la⁻ jmee^h Dio koo⁻ hmooh^h hmēē^h. ²¹Pero hi⁻ ngēē^h jnä^h ja⁻goo⁻ dsa⁻ hñaa⁻ dsē^h, hi⁻ ma⁻kye⁻ ma⁻goo⁻ ko⁻jōh^h kyaah^h kin^h nē^h mes⁻ la⁻. ²²Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo^h, Hi⁻ga⁻lēē^hngo^h la⁻le^h kiyh^h lä⁻koo⁻ lle^h kih^h ba⁻, pero jwi⁻ih^h dsa⁻n^hu^h hi⁻ ngēē^h jnä^h kih^h dsa⁻.

²³Ja⁻ga⁻ ga⁻taayh^h ngiiy^h juu^h kih^h dsa⁻kyaayh^h, hi⁻ na⁻ hi⁻ jmee^h lä⁻ja⁻.

Ha⁻ lä⁻ hnōō^h kih^h hi⁻ kye⁻ nē^h kih^h oōh^h jne^h

²⁴Hi⁻ ga⁻ti⁻ ga⁻chooy^h juu^h ka⁻läh^h, ma⁻jäh^h:

—¿Hi⁻ jaa⁻ jee^h lä⁻jēē^h ka⁻ nē^h kih^h dsa⁻kyaah^h jne^h?

²⁵He⁻ja⁻ ga⁻jäh^h Jesús siyh^h:

—Lä⁻jēē^h rey hi⁻ na⁻hñaa⁻ kyaa^h dsa⁻jmeey^h hih^h lä⁻tē^h dsēy^h kih^h dsa⁻kyaay^h. Hi⁻ jäh^h dsa⁻kiyh^h, he⁻ jmee^h bih^h llu^h.

²⁶Pero hnäh^h sa⁻ ga⁻tēēh^h hnäh^h jmeeh^h hnäh^h lä⁻ja⁻. Lla⁻he⁻ja⁻, hi⁻ jōōh^h ga⁻jee^h kyah^h hnäh^h hnōō^h jmääy^h hñi⁻iy^h jaa⁻ hi⁻ hwa⁻ba⁻. Hi⁻ kye⁻ nē^h kyah^h hnäh^h hnōō^h jmeey^h lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ jmee^h ta⁻he^h ba⁻.

²⁷¿Hi⁻ laa⁻ jōōh^h, laah^h hnäh^h? ¿Che^h hi⁻ gya⁻ nē^h mes⁻, o hi⁻ jmee^h ta⁻he^h? ¿Ja⁻ hi⁻ gya⁻ nē^h mes⁻ ba⁻ jōōh^h? Pero jnä^h laan^h jee^h kyah^h hnäh^h lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ jmee^h ta⁻he^h ba⁻.

²⁸Hi⁻ hnäh^h laah^h dsa⁻ hi⁻ ma⁻kwēēh^h dsē^h ko⁻jōh^h kyaah^h jnä^h jee^h ma⁻jēēn^h wi⁻. ²⁹He⁻ja⁻ kwan^h jee^h jmeeh^h hnäh^h hih^h, lä⁻koo⁻ ga⁻kwēēh^h Täa^h jnä^h jmeen^h hih^h. ³⁰Lä⁻ja⁻ kuh^hhuh^h hnäh^h nē^h mes⁻ kin^h jee^h jmeen^h hih^h. Hi⁻ kwan^h jee^h go⁻taah^h hnäh^h jee^h jmeeh^h hnäh^h hih^h kih^h lä⁻jēē^h gya⁻to^h nää^h dsa⁻ Israel.

Ga⁻jäh^h Jesús he⁻ hmä^h Pee^h juu^h he⁻ sa⁻ kyuy^h

(Mt. 26:31-35; Mr.

14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹Hi⁻ ga⁻jäh^h ka⁻läh^h Dsa⁻jōōh^h jnän^h:

—Simón, Simón. Ga⁺ngëë⁺ Tana⁺ hnäh⁺ mah⁺ kaayh⁺ hnäh⁺. Jmeey⁺ kyah⁺ hnäh⁺ lä⁺koō⁺ jmee⁺ dsa⁺ hī⁺ jwā⁺ mi⁺trigo jwē⁺ nē⁺ llē⁺ mah⁺ llē⁺ kyah⁺ kih⁺. ³² Pero ma⁺ngiin⁺ kyah⁺ kih⁺ Dio mah⁺ sa⁺ jeh⁺ hoh⁺. Hi⁺ hne⁺, wa⁺ra⁺ ga⁺jēh⁺ kyaah⁺ jnā⁺, llē⁺ kih⁺ kwah⁺ be⁺ kih⁺ lä⁺jēē⁺ øøh⁺ mah⁺ wa⁺ lla⁺nää⁺ bih⁺ ta⁺ cha⁺nē⁺.

³³ He⁺ ja⁺ ga⁺jäh⁺ Simón:

—Dsa⁺ jøøh⁺ kyaan⁺, ma⁺lla⁺ dsen⁺ he⁺ niin⁺ neh⁺ñe⁺. Hi⁺ ja⁺ ma⁺la⁺ koō⁺ niin⁺ neh⁺ñe⁺, lä⁺kye⁺ he⁺ juun⁺ ko⁺jøøh⁺ kyaah⁺ hne⁺ ma⁺lla⁺ dsen⁺.

³⁴ He⁺ ja⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁺ Pee⁺:

—Jwēēhn⁺ hne⁺, ja⁺ba⁺ na⁺, jää⁺ ja⁺ga⁺ hoo⁺h⁺ chaah⁺ dsoo⁺, hne⁺ ma⁺tē⁺ hnē⁺ jiih⁺ ma⁺hmäh⁺ juu⁺ he⁺ sa⁺ kyuu⁺h⁺ jnä⁺.

Lloo⁺ koō⁺ jmi⁺ jēē⁺ dsa⁺ wii⁺

³⁵ Mah⁺ ga⁺siyh⁺ lä⁺jēē⁺:

—Lä⁺ ma⁺ ga⁺cheen⁺ hnäh⁺ na⁺kwah⁺ hnäh⁺ juu⁺, sa⁺ kyeh⁺ hnäh⁺ hmih⁺tuh⁺, ni⁺ sa⁺ kyeh⁺ hnäh⁺ kuu⁺, ni⁺ loo⁺ he⁺ tooh⁺ hnäh⁺ tiih⁺ hnäh⁺, ¿ché⁺ cha⁺ he⁺ ga⁺lä⁺h⁺noø⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ma⁺ja⁺?

—Ni⁺ koō⁺ —ga⁺jäh⁺ lä⁺jēē⁺.

³⁶ He⁺ ja⁺ ga⁺jäh⁺ siyh⁺:

—Pero na⁺, hī⁺ cha⁺ hmih⁺tuh⁺ kih⁺, wa⁺ kye⁺y⁺ ba⁺. Lä⁺ja⁺ ka⁺lä⁺h⁺ kuu⁺. Hi⁺ hī⁺ sa⁺ cha⁺ ñe⁺tuuh⁺ kih⁺, wa⁺ hniiy⁺ hmih⁺lloo⁺ kih⁺ mah⁺ wa⁺ lä⁺y⁺ koō⁺. ³⁷ Jwēēhn⁺ hnäh⁺, jmee⁺ bi⁺ lä⁺te⁺ kin⁺ he⁺ na⁺si⁺ lä⁺la⁺: “Jmä⁺ dsa⁺ jnä⁺ kwaat⁺ he⁺ laan⁺ lä⁺koō⁺ jaa⁺ hī⁺ ää⁺ dsoo⁺.” Jēēh⁺, he⁺ ma⁺na⁺si⁺ kin⁺ ma⁺ra⁺ he⁺ lä⁺te⁺ ba⁺.

³⁸ Ja⁺ga⁺ ga⁺jäh⁺ lä⁺jēē⁺:

—Dsa⁺ jøøh⁺ kyaan⁺. Cha⁺ ba⁺ to⁺ ñe⁺tuuh⁺.

Mah⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Lēē⁺ ba⁺ ma⁺la⁺ he⁺ na⁺.

Ñee⁺ Jesús Getsemani⁺ na⁺chuy⁺ kyaah⁺ Dio

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Lä⁺chah⁺ ja⁺ ya⁺hēē⁺ Jesús. Hi⁺ lä⁺koō⁺ ma⁺ tēēy⁺ jmeey⁺, ngooy⁺ ta⁺

moh⁺ he⁺ chee⁺ Olivo. Hi⁺ ga⁺nää⁺ discípulo kyaay⁺ chaa⁺ kaah⁺ kiyh⁺ ta⁺ ja⁺. ⁴⁰ Lä⁺koō⁺ ma⁺ ga⁺tēēy⁺ moh⁺ ja⁺, ga⁺siyh⁺ discípulo kyaay⁺:

—Ngii⁺ hnäh⁺ kyah⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio mah⁺ sa⁺ kaah⁺ hī⁺sa⁺llu⁺ hnäh⁺ lä⁺hyoh⁺ dsē⁺.

⁴¹ Ga⁺lä⁺øøy⁺ lä⁺koō⁺ uu⁺ jwā⁺ dsa⁺ koō⁺ mi⁺kuu⁺. Mah⁺ ga⁺juuyh⁺ jney⁺, ga⁺løøy⁺ ngiiy⁺ kiyh⁺. ⁴² Ga⁺jäh⁺:

—Cher⁺ mah⁺ hnooh⁺ Tää⁺, lää⁺ jnä⁺ kih⁺ he⁺ wii⁺ he⁺ jēēn⁺ na⁺. Pero sa⁺ wa⁺ le⁺ lä⁺ hnoon⁺ hñiin⁺. Wa⁺ le⁺ lä⁺ hnooh⁺ hñaa⁺ ba⁺.

⁴³ Ga⁺lla⁺sēēh⁺ jaa⁺ ángel hī⁺ ja⁺ gyuu⁺h⁺ chá⁺nēy⁺ hī⁺ ga⁺kwa⁺ be⁺ kiyh⁺. ⁴⁴ Lä⁺koō⁺ ma⁺ gyay⁺ jēēy⁺ wii⁺, cha⁺ga⁺miih⁺ ma⁺ ngiiy⁺ kiyh⁺. Peer⁺ kah⁺gaa⁺ tooh⁺ jmi⁺lloo⁺ kih⁺ he⁺ ma⁺tuu⁺ lä⁺ga⁺tē⁺ hwa⁺ he⁺ la⁺ lä⁺koh⁺ jee⁺ tuu⁺ jma⁺.

⁴⁵ Ma⁺ ga⁺nooy⁺ jee⁺ ma⁺ gyay⁺ ngiiy⁺ kiyh⁺, ngooy⁺ jee⁺ ma⁺ tääh⁺ discípulo kyaay⁺. Ga⁺jēēy⁺ na⁺saa⁺ na⁺gwiiy⁺, jēēh⁺ ga⁺hwaay⁺ he⁺ ti⁺meeh⁺ dsēy⁺. ⁴⁶ Mah⁺ ga⁺siyh⁺:

—¿He⁺ la⁺ na⁺gwiih⁺ hnäh⁺? Noo⁺ hnäh⁺, ngii⁺ hnäh⁺ kyah⁺ hnäh⁺ mah⁺ sa⁺ leh⁺ he⁺ hliih⁺ hnäh⁺.

Ga⁺saayh⁺ Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr.

14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Cheh⁺ ga⁺ Jesús hlēēh⁺ ma⁺ ga⁺lä⁺lä⁺nää⁺ jwēē⁺ dsa⁺. Hi⁺ ga⁺lloo⁺ hī⁺ ma⁺ chee⁺ Juda, jaa⁺ jee⁺ lä⁺jēē⁺ gya⁺tuu⁺ discípulo, hī⁺ ma⁺ jää⁺ dsa⁺ he⁺. Ngooy⁺ chuh⁺ kih⁺ Jesús mah⁺ ga⁺chuyh⁺ kiyh⁺. ⁴⁸ He⁺ ja⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Juda, ¿ché⁺ he⁺ hnaah⁺ jnä⁺ la⁺ he⁺ ma⁺chuh⁺ kin⁺ mah⁺ ngēēh⁺ jnä⁺ he⁺ juun⁺?

⁴⁹ Lä⁺jēē⁺ hī⁺ ma⁺ tääh⁺ kyaah⁺ Jesús, ma⁺ ga⁺jēēy⁺ he⁺ kih⁺ ja⁺ he⁺ ya⁺nää⁺ dsa⁺, he⁺ ja⁺ ga⁺jäh⁺ siyh⁺:

—Dsa⁺ jøøh⁺, ¿ché⁺ ta⁺ jnääh⁺ kiyh⁺ kyaah⁺ ñe⁺?

⁵⁰ Jaā discípulo heʹ, gaʹjmeeyʹ dsooʹ kihʹ jaā mozʹ kyaaʹ dsaʹjõõhʹ kyaaʹ jmi-dsā, gaʹkuyʹ lo-gwayʹ ra-lluuʹ.

⁵¹ Mahʹ gaʹjähʹ Jesús siiyhʹ:

—Maʹleeʹ ko-nā. Moʹtoʹ kaahʹ.

Gaʹsooyhʹ lo-gwaʹ mozʹ heʹ, mahʹ gaʹmi-hlääyʹ. ⁵² Jā gaʹ gaʹjähʹ Jesús siihʹ lä-jëëʹ hī yaʹnääʹ yaʹchaayhʹ, lä-jëëʹ jmi-dsā kaahʹ, lä-jëëʹ hløøʹ hī maʹ høøʹ gwahʹ, hī lä-jëëʹ dsaʹgyuuhʹ:

—¿Cheʹ dsaʹhī jnäʹ, mahʹ maʹya näähʹ hnähʹ kyaahʹ ñeʹ kyaahʹ hmaʹ? ⁵³ Lä-jëʹ jmiʹ maʹ häänʹ jeeʹ kyahʹ hnähʹ jeeʹ chihʹ gwahʹ mahʹ saʹ gaʹchaahʹ hnähʹ jnäʹ. Pero naʹ maʹcha-jwëʹ kyahʹ hnähʹ jmeehʹ hnähʹ hihʹ, jëehʹ maʹtëʹ horʹ jmeeʹ hihʹ hī hääʹ jeeʹ naʹhoō.

Gaʹhmäʹ Peeʹ juuʹ heʹ saʹ kyuyyʹ Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ He-jā gaʹsaayhʹ Jesús, gaʹtëeȳ lä-gaʹtëʹ chaʹnehʹ kihʹ dsaʹjõõhʹ kyaaʹ jmi-dsā. Uuʹ baʹ maʹ lleëʹ Peeʹ kaahʹ kiyhʹ. ⁵⁵ Toʹdsaahʹ hoʹhneʹ kiyhʹ jā, gaʹ-jeehʹ dsaʹjeʹ, mahʹ gaʹtaayhʹ lä-küʹ lä-jī llooyhʹ jeʹ. Jā-baʹ jeeʹ jā gaʹgyaʹ Peeʹ ka-lähʹ llooyhʹ jeʹ. ⁵⁶ Jeeʹ jā maʹ hääʹ jā dsaʹmëʹ hī maʹ jmeeʹ taʹ jeeʹ jā. Maʹ gaʹjëëyʹ Peeʹ gyaʹ llooyhʹ jeʹ, niʹ mi-ihʹ saʹ gaʹkooyʹ nëyʹ maʹ jëëȳ Peeʹ mahʹ gaʹjäyhʹ:

—Hī naʹ ka-lähʹ maʹ ngëʹ kyaahʹ Jesús.

⁵⁷ Pero gaʹhmäʹ Peeʹ juuʹ, gaʹjäyhʹ:

—Dsaʹmëʹ, saʹ kyuyunʹ dsaʹ naʹ.

⁵⁸ Ko-hwëëʹ jā gaʹ, jñahʹ dsaʹ gaʹjëëyʹ Peeʹ. Mahʹ gaʹsiiyhʹ:

—Hneʹ ka-lähʹ laaʹ dsaʹ kyaayʹ.

Mahʹ gaʹjähʹ Peeʹ:

—Jähʹ haʹ, jā heʹ jnäʹ dsoʹ.

⁵⁹ Gaʹhyā gaʹ koō horʹ, jñahʹ ka-lähʹ maʹ jmeeʹ dsooʹ juuʹ jā, maʹ jäyhʹ:

—Saʹ naʹ heeʹ go-teʹ, laayʹ jā hī maʹ jmeeʹ ko-jõhʹ kyaahʹ Jesús. Jëehʹ, dsaʹ chaaʹ Galilea baʹ naʹ.

⁶⁰ He-jā gaʹjähʹ Peeʹ:

—Dsaʹñuuhʹ, saʹ manʹ heʹ naʹ hlëehʹ.

Pero hlëehʹ gyihʹ lä-jā, lä-chahʹ jā gaʹhoochʹ chaahʹ dsooʹ. ⁶¹ He-jā gaʹ-jeehʹ Dsaʹjõõhʹ jñänʹ hñiiʹ, gaʹjëëyʹ Peeʹ. Jā gaʹ gaʹlä-dsoohʹ dsëʹ Peeʹ juuʹ kihʹ Dsaʹjõõhʹ jñänʹ, lä-kohʹ gaʹsiiyhʹ: “Jääʹ jā gaʹ hoochʹ chaahʹ dsooʹ, hneʹ maʹtëʹ hnëʹ jīihʹ maʹ hmähʹ juuʹ heʹ saʹ kyuyhʹ jnäʹ.” ⁶² Jā gaʹ yaʹhëëʹ Peeʹ taʹ kaʹhneʹ, gaʹhooyhʹ lä-jīihʹ llaʹ dsëyʹ.

⁶³ Dsaʹ hī maʹ hääʹ Jesús maʹ mi-k-wayhʹ, maʹ ki-jnaaȳ. ⁶⁴ Gaʹløøʹ dsaʹ mo-nëyʹ hī maʹ jnooʹ dsaʹ kiyhʹ, mahʹ maʹ ngiiyʹ juuʹ kiyhʹ:

—Jähʹ daʹ hī maʹ jnooʹ kyahʹ.

⁶⁵ Johʹ juuʹ saʹ maʹ baʹ maʹ jnaayhʹ.

Naʹjäȳ Jesús chaʹnëʹ dsaʹ taʹ kaahʹ kyaaʹ dsaʹ judiu

(Mt. 26:59-66; Mr.

14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Maʹ gaʹjnäʹ jā, gaʹkuhʹ lä-jëëʹ dsaʹ-gyuyhʹ, kyaahʹ dsaʹkaahʹ kyaaʹ jmi-dsā, kyaahʹ taʹjwohʹ kyaaʹ ley, naʹjäȳ Jesús jeeʹ dsaʹnëeʹ lä-jëëʹ dsaʹ taʹ kyaaʹ dsaʹ judiu heʹ. Jeeʹ jā gaʹngiiʹ dsaʹ heʹ juuʹ kiyhʹ, gaʹsiiyhʹ:

⁶⁷—Chiihʹ jñäähʹ, ¿cheʹ hneʹ heʹ hī laaʹ Cristo?

Mahʹ gaʹsiiyhʹ:

—Cher mahʹ gaʹjwëëhnʹ hnähʹ saʹ lä-heehʹ hnähʹ kinʹ. ⁶⁸ Hiʹ cher mahʹ heeʹ juuʹ ngiinʹ kyahʹ hnähʹ ka-lähʹ, saʹ jeehʹ hnähʹ kinʹ niʹ saʹ läähʹ hnähʹ jnäʹ. ⁶⁹ Pero naʹ taʹ chaʹnëʹ, Hī gaʹlëëʹngoʹ la-gyaʹ jwooʹ ra-lluuʹ kihʹ Dio hī cha-gaʹlä-jëʹ beʹ kihʹ.

⁷⁰ He-jā gaʹjähʹ gaʹlä-jëëʹ dsaʹ heʹ:

—¿Cheʹ laahʹ hneʹ Joqʹ Dio jāʹ?

Mahʹ gaʹjähʹ Jesús siiyhʹ:

—Hnähʹ baʹ maʹ jähʹ hnähʹ jnäʹ heʹ.

⁷¹ Jā gaʹ gaʹjähʹ dsaʹ heʹ:

—¿He la' hnääh' ga' jne' hi' jmee' ju'd-soo'? ¿Ja' ma-nuu' ba' jne' juu' kiyh'?

Ga'jääh' dsa- Jesús cha'né' Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

23 Lä'jēē' dsa- he' ga'-noo- jee' ma' tääh' mah' na'jääh' Jesús cha'né' Pilato. ²Ga'løoy' hniiy' kiyh', ma' jäh':

—Ma' jēē' jnääh' kwee- ha- lä' jmee- dsa- la', mi' gaay- dsa-goo- jnääh'. Jäh' sa' le' mi'hmaahn' ku'sih- kih' rey to' né', hi' jäh' laay' Cristo hi' laa' Rey.

³He' ja- ga'ngii' Pilato juu' kiyh', ga'jäh':

—¿Che' hne- he' dsa-jøøh' kyaa' dsa- judiu?

—Ma'jäh' ba' hne- —ga'jäh' Jesús siih'.

⁴He' ja- ga'jäh' Pilato siih' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- hi' lä'jēē' ga' dsa-:

—Ni' miih- he- hliih' sa' ma'jnøøhn- kih' dsa-nuuh- la-.

⁵Pero dsa-kaah' he' cha-ga'miih- juu' ma' hnooy- kih' Jesús, ma' jäh':

—Hih' hi' na-, peer- ma' llay- hni- kih' dsa-goo- jnääh' lä'kaa- hwa' Judea jee' ma' ngēy- kway- juu'. Ga'løoy' hwa' Galilea taayh- dsa- miih' lä'jih' ma'jay- lä' ga'tē' jee' jwii- la-.

Ga'jääh' dsa- Jesús cha'né' Herode

⁶Ma' ga'nuu' Pilato lä'ja-, ga'ngiiy' juu' kih' dsa-kaah', ga'jäh':

—¿Che' ja'ba' hi' chaa- Galilea dsa- na'?

⁷Ma' ga'lä'ne- Pilato, dsa- chaa- Galilea ba' he', ga'cheey' kyaah' Herode hi' ma' laa' llé'moh' hwa' Galilea. Jēēh', ja'ba' jmi' ja- ma' gya' Herode jwii- Jerusalén. ⁸Herode, ma' ga'jēēy' Jesús ga'nøh' dsēy'. Jēēh', ma'lä'hi- hnooy' jēēy', kih' he- ma' nuuy- lä'jē- he- ma' jmee- Jesús kih' dsa-, hi' hnooy' ma' jēēy' he- jmee' Jesús koo- he- juh-gaa-. ⁹Ja' he- koo- juu' ga'ngiiy'

Herode kiyh', pero ni' miih- sa' ga'-jeeh- Jesús kiyh'. ¹⁰Jee' ja- ma' tääh' ka'läh' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley. Hi- he' ma' tääh' koo- hweh' hniiy' kih' Jesús. ¹¹He' ja- Herode kyaah' hløø' kyaay' ga'kaayh' lēē-. Hi- ga'kyeyh- Jesús koo- hmiih- na'hnaah' he- mi'kwayh' kiyh' ba' ja-. Mah' ga'cheey' ka'läh' cha'né' Pilato. ¹²Jmi' ja- ga'lä'jwah' Pilato kyaah' Herode, jēēh' hi- he' ma' na'hääh' øøyh' jää'.

Ga'jä' juu' jngēēh' dsa- Jesús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

¹³Ja-ga' ga'tēēh' Pilato lä'jēē- dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- hi' lä'jēē- ga' dsa-ta', lä'kye- dsa-jwii-. ¹⁴Mah' ga'siiyh':

—Hnääh' ma'ya-jääh' dsa-nuuh- la- hi- jwah' hnäh' llay- hni- kih' dsa-gooh' hnäh'. Hi- ja'ba' cha'nēh' hnäh' ma'kan- ju'dsoo' kiyh'. Pero ni' miih- he- hliih' sa' ma'jnøøhn- kih' dsa-nuuh- la- he- kyaah' bääh' hnih'. ¹⁵Lä'ja- Herode, sa' ma'jnøøyh- ni' koo- he- na'bääh', he'ja- ma'cheey' ka'läh' ta' la-. Jee' na- ma'jēēh' hnäh', sa' cha- he- hliih' ma'jmeē' dsa-nuuh- la- he- kyaah' ää- jmi' juuy'. ¹⁶Heeh- jnih' wii' jää', ja' ga'lää' jnih'.

¹⁷Ma' lle- kih' Pilato- he- lääy' ja- hi- hää' neh-ñe' ma' tē- jmi'.

¹⁸Pero lä'jēē- dsa- he', koo- hä' ba' ga'løoy' tooyh- miih', ma' jäh':

—Jngēēh- go-te- dsa- na-. Lää- Barrabá ba'.

¹⁹Hi- he' ñee' neh-ñe' kwaat- kih' he- ga'jngēēyh' jaa- dsa- jee' ma' tee- koo- nää' dsa- kyaah' dsa-ta'. ²⁰Ma' hnoø' Pilato ma' lääy' Jesús, he'ja- ga'hlēēyh' ka'läh' dsa- hi- ma' hni- he'. ²¹Pero dsa- he' cha-ga'miih- miih' ma' tooyh-, ma' jäh':

—Tääȳ dsoh' hmācru'. Tääȳ dsoh' hmācru'.

²² Gātē' hnē' jiih' gājäh' Pilato siiyh'.

—¿Hee' ba' dsoo' ma' jmeey' dsān̄uuh' la? Sa' hii' jnøhn' ni' miih' he' kyaah' ää' jmi' juuy'. Heeh' jnih' wii', ja' ga' lää' jnih'.

²³ Pero cha' ga' miih' miih' ma' tooyh', ma' ngiiy' he' tää' dsih' dsoh' hmācru'. Kyaah' juu' he' ma' hlēeh' dsā, hi' kyaah' he' ma' hlēeh' jmi' dsā kaah' he' ga' liyh' he' ma' ngiiy' ja'. ²⁴ Ga' heeh' ba' Pilato jmeey' lä' koh' ma' ngii' lä' jēē' dsā he'. ²⁵ He' ja' ga' lääy' hi' ma' hää' neh' nē' he', hi' ga' jngēeh' dsā jee' ma' teey' kyaah' dsa' ta'. Ga' lääy' hi' he' mada' kih' dsa' jwi' mah' ga' ngēey' Jesús goo' hløø' lä' koo' ga' ngii' hi' ma' hñi' he'.

Ga' tää' dsā Jesús dsoh' hmācru'

(Mt. 27:32-44; Mr.

15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Lä' koo' ma' ga' jääy' Jesús na' tääy' dsoh' hmācru', ga' jee'y' jaa' dsā hi' chee' Simón hi' ma' chaa' Cirene. Dsā he' jah' jee' nuu' kih'. Hi' he' ga' kyaay' hmācru' kih' Jesús, ngooy' kyey' hmācru' kaah' kiyh'.

²⁷ Hi' jwēē' jwēte dsā hi' ga' nää' kaah' kiyh'. Jee' kiyh' ja' ma' tääh' jwēē' dsā mē' hi' ma' ki' hoo' cha' miih' kih' Jesús. ²⁸ He' ja' ga' jeeh' Jesús hñii' ta' jee' ma' tääh' dsā mē' he' mah' ga' siiyh'.

—Dsā mē' hi' chaa' Jerusalén, ta' hoo' hnäh' kin'. Hoo' hnäh' kyah' hnäh' ba' hi' lä' ja' kih' gyuu' kyaah' hnäh'. ²⁹ Jēeh', ja' koo' jmi' ma' jäh' dsā: "Llu' la' kih' dsā mē' hi' sa' kaa' gyuu'. Lä' ja' hi' sa' ga' kaa' gyuu', hi' lä' kyē' hi' sa' jää' gyuu' gyuu'." ³⁰ Jmi' ja' løø' dsā jäh': "Wa' ra' jäh' kih' tøh' ba' moh' la' nē' jnän'", hi' jnäh' jäh': "Wa' ra' jäh' kih' jlēē' ba' jne' kyaah' moh' la'." ³¹ Jēeh', cher' mah' lä' na'

jmeeh' dsā jnä' hi' laa' lä' koh' chaah' hmā eeh', ha' ga' koh' sa' jmeeyh' hnäh' hi' laa' lä' koh' chaah' hmā ki'.
³² Hi' ma' jääy' ka' läh' uu' dsā hñaa' dsē' hi' ma' dsā jngēeyh'. ³³ Ma' ga' la' nääy' jee' chee' Moo' Lle' Hlii', jee' ja' ga' tääy' Jesús dsoh' hmācru', hi' lä' ja' ka' läh' lä' uu' dsā hñaa' dsē' he', jaa' jwoo' ra' lluu' kiyh' hi' jaa' jwoo' ra' kēh'.

³⁴ Ga' jäh' Jesús:

—Tää' kyaan', jmeey' jøh' hoh' kiyh'. Jēeh', sa' ñey' hee' na' jmeey'.

Hi' hløø' hi' ma' tääh' jee' ja' ga' ti' ga' llooyh' hmiih' kih' Jesús, kyaah' he' ma' kooyh' suert. ³⁵ Jee' ja' ma' tääh' dsā jēē'. Lä' kyē' dsa' ta' ma' mi' kwah' kih' Jesús. Ma' jäh'y':

—Ga' liyh' ba' ga' lääy' dsā. Wa' lääy' hñiiy' na', cher' mah' dsoo' laay' Cristo hi' na' lleeh' kyaa' Dio.

³⁶ Lä' kyē' hløø' ka' läh' ma' mi' kwah' kih' Jesús, lä' koo' ma' ñeey' chuh' na' heeyh' jmi' jiih'. ³⁷ Ma' jäh'y':

—Cher' mah' hne' laah' Rey kyaa' dsā judiu, lää' hñaa'h'.

³⁸ Ma' na' sii' ka' läh' gyuu' lley' kyaah' hwēh' griego kyaah' hwēh' latín hi' kyaah' hwēh' hebreo ka' läh', he' ma' jäh'y': "Hi' la' he' Rey kyaa' dsā judiu."

³⁹ Jaa' dsā hi' ma' hñaa' dsē' he' hi' ma' taa' jyoh' hmācru', ga' mi' kwayh' kih' Jesús, ga' jäh'y':

—Cher' mah' hne' laah' Cristo, lää' hñaa'h' hi' lää' jnääh'.

⁴⁰ Pero hi' jaa' he' ga' juuh' kih' dsā kyaayh', ga' jäh'y' siiyh':

—¿Che' lä' kyē' hne' sa' gah' Dio, ma' ke' ma' tøøh' jne' jee' juu' jne'? ⁴¹ Lä' na' lle' le' jnän'. Jēeh', jee' la' mi' hmaahn' lä' hnøø' jnän' kih' he' hliih' he' ma' jmeen'. Pero dsā la' ni' koo' he' hliih' sa' cha' he' ma' jmeey'.

⁴² Mah' ga' jäh'y' siiyh' Jesús:

—Ja' mi' dsooh' hoh' jnä' ga' ma' ñeh' jee' jmeeh' hih'.

⁴³ Ja' ga' ga' jäh' Jesús siiyh':

—Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jw⁺ëhn[~] hne⁻, ja⁻ba⁺ na⁺ gwaah⁺ kyaah⁺ jna⁺ ya⁺jwii⁺ kih⁺ Dio.

Ga⁺juu⁺ Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

44 Ma⁺ ga⁺të⁺ koo⁻ lla⁺hyoo⁺ ga⁺nuu⁻ go⁻te⁻ lä⁻kaa⁻ hwa⁺ ja⁻ lä⁻jiih⁺ ga⁺të⁺ ko⁻hi⁺ hnë⁻ ta⁺ ga⁺hloo⁺. 45 Ga⁺nuu⁻ jmi⁻gyuu⁺. Hi⁺ hmiih⁻ he⁻ ma⁺ hii⁺ llah⁺ gwah⁺ ga⁺chee⁺ go⁻te⁻ to⁺dsaah⁺. 46 Ja⁻ga⁺ ga⁺h-lëeh⁺ Jesús koo⁻ ki⁺ gaa⁺, ga⁺jäyh⁺:

—Tää⁺ kyaan⁺. Ngëen⁺ jmi⁺lle⁺ kin⁺ ja⁺gooh⁻.

Ma⁺la⁻ ma⁻hlëeyh⁺ lä⁻ja⁻ ga⁺juuy⁺.

47 Ma⁺ ga⁺jëe⁺ juu⁺ hlø⁺ he⁻ ga⁺la⁺ lä⁻ja⁻, ga⁺kway⁺ ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio. Ga⁺jäyh⁺:

—Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺, dsa⁻n⁺uu⁻h na⁻ ma⁺ laa⁺ jaa⁻ hi⁻ lluu⁺ go⁻te⁻.

48 Lä⁻jëe⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻, ma⁺ ga⁺jëey⁺ he⁻ ga⁺la⁺ lä⁻ja⁻, ga⁺näay⁺ ki⁺jnooy⁻ mo⁻dsëy⁺. 49 Ga⁺lä⁻jëe⁺ hi⁻ ma⁺ kyuu⁺ Jesús, lä⁻kye⁻ dsa⁻më⁺ hi⁻ ya⁺nää⁺ kyaayh⁺ lä⁻ ga⁺të⁺ Galilea, uu⁺ ba⁺ ma⁺ täayh⁺ jëey⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁺la⁺ ja⁻.

Ga⁺haay⁺ Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

50 Ma⁺ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ lluu⁺ hi⁻ ma⁺ mi⁻teh⁺ kih⁺ Dio, ma⁺ chee⁻ José. Dsa⁺ he⁺ ga⁺lä⁻chaa⁺ jwii⁻ Arimatea he⁻ na⁻ hee⁻ hwa⁺ Judea. Ma⁺ laa⁺ jaa⁻ dsa⁻ta⁺ kyaa⁺ dsa⁻ judiu. 51 Dsa⁺ he⁺ sa⁺ ga⁺taayh⁺ hñi⁻iy⁺ jee⁺, kyaah⁺ juu⁺ ja⁻ ma⁺ ga⁺taah⁺ lä⁻jëe⁺ dsa⁻kyayh⁺ juu⁺ kwee⁻ ha⁻ lä⁻ jmeey⁺ kih⁺ Jesús. Hi⁺ ma⁺ jøøy⁻ ma⁺ jëey⁺ jnä⁺hä⁺ he⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻ hih⁺ kih⁺. 52 José he⁺ ñeey⁺ në⁺ta⁺ kih⁺ Pilato na⁺ngiiyh⁺ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ Jesús. 53 Ma⁺ la⁻ ma⁺ jyooy⁺ jmi⁻ngo⁺ kiyh⁺, ga⁺läay⁻ koo⁻ hmiih⁻ ta⁺jmaah⁻. Mah⁺ ga⁺taayh⁻ neh⁻ koo⁻ to⁻høø⁻ he⁻ ma⁺ na⁻hë⁻ në⁺ kuu⁺ hloo⁺, jee⁺ sa⁺ ga⁺ma⁺taayh⁻ ni⁺ jaa⁻ hlii⁺. 54 Jmi⁺ ja⁻ ma⁺ mi⁻lluu⁺ dsa⁻ judiu hñii⁺

kih⁺ he⁻ jnä⁺ jyoh⁺ jmi⁺ he⁻ ma⁺ høøy⁺, jëeh⁺ ta⁺ ga⁺hloo⁺ ja⁻ ma⁺ hää⁺ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁺.

55 Lä⁻jëe⁺ dsa⁻më⁺ hi⁻ ya⁺nää⁺ kyaah⁺ Jesús lä⁻ ga⁺të⁺ Galilea, ga⁺jmeey⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ José na⁺jëey⁻ ha⁻ jee⁺ ga⁺kyayh⁻ Jesús. 56 Ja⁻ga⁺ ga⁺näay⁺ kiyh⁺ ga⁺mi⁻lluy⁺ nuu⁻ mi⁻jwii⁺ kyaah⁺ naa⁺ mi⁻jwii⁺. Hi⁺ ga⁺taayh⁻ ga⁺høøy⁺ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁺ lä⁻koo⁻ la⁺ mada⁺ kih⁺ ley.

Ga⁺lä⁻jiih⁻ Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

24 Tiih[~] go⁻te⁻ to⁻në⁺ jmi⁺ kih⁺ se⁻ man[~], ga⁺lla⁻nää⁺ dsa⁻më⁺ he⁻ jee⁺ ma⁺ la⁺ to⁻høø⁻ ja⁻, ma⁺ kyey⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ hii⁻ mi⁻jwii⁺ he⁻ ga⁺mi⁻lluy⁺ ja⁻ hi⁻ jñah⁺ ga⁺ dsa⁻më⁺ ga⁺jmeey⁺ ko⁻jøh⁺ kyaayh⁺. 2 Ma⁺ ga⁺tëey⁺ jee⁺ ja⁻, kuu⁺ he⁻ ma⁺ na⁻jne⁻ hoo⁻ to⁻høø⁻ ma⁻na⁻bä⁺ ta⁺ koo⁺. 3 Ma⁺ ga⁺taayh⁻ neh⁺ to⁻høø⁻ ga⁺jëey⁺ mo⁺so⁺ kye⁻ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ Jesús Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻. 4 Jee⁺ täayh⁺ jmeey⁺ cha⁻miih⁻ hu⁺dsë⁻, lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁺lla⁻sëeh⁻ chuh⁺ kiyh⁺ uu⁺ dsa⁻n⁺uu⁻ hi⁻ ma⁺ kyeh⁺ hmiih⁻ tø⁻jlëe⁻ ñih⁺. 5 Ga⁺jwaah⁺ jwërte⁻ dsa⁻më⁺ he⁺, ga⁺jyooy⁺ mo⁻nëy⁺ ta⁺ hwa⁺. Mah⁺ ga⁺jäh⁺ lä⁻uu⁺ dsa⁻n⁺uu⁻ he⁺ siiyh⁺:

—¿He⁺ la⁺ hnaah⁺ hnäh⁺ jaa⁻ hi⁻ na⁺jiih⁺ jee⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁺ na⁺ juu⁺? 6 Mo⁺so⁺ chaa⁻ jee⁺ la⁻. Hii⁺ ma⁺ lä⁻jiih⁻. Mi⁻dsooh⁺ hoh⁺ hnäh⁺ he⁻ ga⁺jäyh⁺ siiyh⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ ma⁺ gya⁺gyih⁺ hwa⁺ Galilea, 7 lä⁻koh⁺ ma⁺ ga⁺jäyh⁺ lä⁻la⁻: “La⁺ bii⁺ kih⁺ Hi⁻ ga⁺lëe⁻n⁻go⁺ la⁻ ngëe⁺ dsih⁺ ja⁺goo⁻ dsa⁻ hña⁻ dsë⁺, mah⁺ täay⁺ dsöh⁺ hma⁻cru⁺. Hi⁺ ga⁺ ma⁺hya⁻ hnë⁻ jmi⁺ lä⁻jiiyh⁻ ka⁺läh⁺.”

8 Ja⁻ga⁺ ga⁺lä⁻dsooh⁻ dsë⁺ dsa⁻më⁺ he⁺ juu⁺ ja⁻. 9 Ma⁺ ga⁺hwëey⁻ jee⁺ ja⁻, na⁺näay⁺ na⁺jmeeyh⁺ juu⁺ kih⁺ lä⁻jëe⁺ gya⁺kaa⁺ apóstole kyaah⁺ kih⁺ jee⁺ lä⁻jëe⁺ dsa⁻kyayh⁺. 10 Dsa⁻më⁺ hi⁻ na⁺koo⁻ juu⁺ kih⁺ apóstole he⁺ ma⁺ chee⁻ María Magdalena, Juana, María choo⁺ Jacobo hi⁻ jñah⁺ ga⁺ dsa⁻më⁺. 11 Pero lä⁻jëe⁺

hī gānuu' juu' kih' dsāmē' he' sa' gālā'heey' kiyh'. Ma' laay', juu' ngaa' ba' ja' ma' hlēeyh'.

¹² Hē ja' gānoo' Pee', ngooy' ko'chih' jee' ma' la' tōhøø' ja'. Ma' gājēy' neh', ma'la' ta'jmaah' ba' ma' kye'. Peer' dsaa' dsēy' ngaayh', ma' jmeey' huud'sē' ha' ba' lā' gāla'.

Gāmi'jnāā' Jesús hñii'
kih' uu' discipulo

(Mr. 16:12-13)

¹³ Ja' ba' jmi' ja' na'nāā' uu' discipulo koō' jee' jwi' he' chee' Emaú, uu' koō' gya'koō' kilómetro kih' Jerusalén.

¹⁴ Jee' täāyh' jwē' gānāāy' ja', ma' llay' juu' kih' lā'jē' he' gāla'. ¹⁵ Pero hee' gāla'. Jee' gānāāy' llay' juu' ja' kyaah' dsa'kyaayh', ni' sa' liih' gyih', he' ba' hñii' Jesús ngoo' ko'joh' kyaayh'. ¹⁶ Pero sa' gālā'kyuyy', kih' ma'na'jlē' huud'sē' kiyh'. ¹⁷ Mah' gājah' Jesús siyh':

—¿Hee' ba' juu' na' llah' hnäh' cha'jwē' la'? ¿He'la' meeh' hoh' hnäh'?

¹⁸ Mah' jaa' hi' ma' chee' Cleofa, gājāyh' siyh':

—¿Ha' lā' la' juu'? Jee' kih' lā'jēē' hi' na'nāā' jmi', ¿che' jaa' hne' ba' sa' ñeh' lā'jē' he' gāla' jee' jwi' Jerusalén ma' jmi' la'?

¹⁹ Ja' gājah' Jesús siyh':

—¿Hee' ba' gāla'?

Mah' gājah' dsa' he' siyh':

—Lla' jnāāh' juu' kih' Jesús dsa' ma' chaa' Nazaret. Ma' laay' jaa' hi' gāngēē' juu' kih' Dio. Jēēh', cha'nē' Dio hi' cha'nē' lā'jēē' dsa' gāmi'jnāāy' he' beey' kyaah' ta' kiyh' hi' lā'ja' kyaah' juu' he' gāhlēeyh' ka'lāh'. ²⁰ Hi' lla' jnāāh' juu' ha' lā' gājmeē' dsa'kaah' kyaā' jmi' dsa' kyaah' dsa'ta' kyaā' jnāāh' gātaayh' goo' llē'moh' mah' jmeey' hih' he' juuy', ja' ga' gātäāy' dsoh' hma'cru'. ²¹ Pero jnāāh' ma' kye' jnāāh' o'joh' dsē' hi' he' nøø' juu' ma' lāā' jnāāh' dsa' Israel. Pero na' ma'hya' hnē' jmi'

he' gāla' lā'ja'. ²² ¿Che' kyuyh' ha' lā' ma'la'? Ko' llaa' dsa'mē' hi' jmeē' ko'joh' kyaah' jnāāh', ma' jøøyh' jnāāh', kyaah' juu' he' ma' kiiy' ja'. Jēēh' tiih' ga' ma'na'nāāy' jee' la' tōhøø'. ²³ Ma' ya'nāāy', jāyh' mo'so' cha' jmi'ngo' kiyh' kye' neh' tōhøø' ja', hi' jāyh' ma'jēy' ángele hi' ma'jāh' siyh' he' na'jiih' ba' Jesús. ²⁴ Lā'ja' ma'na'nāā' ko' llaa' dsa'kyaah' jnāāh' jee' la' tōhøø' ja'. Pero ma' ya'nāāy', koō' ba' juu' jmeeyh' lā'koh' jāh' dsa'mē' he', he' mo'so' kye' jmi'ngo' kih' Jesús.

²⁵ Ja' ga' gājah' Jesús siyh':

—He' ba' che' taah' hnäh'. He'li' ba' gālā'dsoo' hoh' hnäh' lā'jē' he' gājah' hi' gāngēē' juu' kih' Dio llo'joo'. ²⁶ ¿Che' sa' ma' la' bi' kih' hi' llaa' Cristo ma' dsa'ngēēy' lā'jē' he' wi', jāā' ja' ga' leey' jøøh'?

²⁷ Lā'chah' ja' ga'løoy' hlēeyh' lā'koō' ma'na'si' kiyh' jāā'. Ga'løoy' kyaah' he' ga'si' Moisé hi' ngoo' bih' mi'jnāāy' lā' hii' nē' ha' lā' hlēēh' kiyh' jee' ga'si' hi' ga'ngēē' juu' kih' Dio.

²⁸ Ma' ga'tēy' jwi' jee' ga'nāāy' ja', ga'jmeē' Jesús lā'koō' he' ngoo' bih' ta' cha'nē'. ²⁹ Pero discipulo he' ga'chuuy' kyaayh' mah' jāy' hwe' ja', ga'jāyh' siyh':

—Jā' kyaah' jnāāh', jēēh' ma' hloo' ba' la', ma' ngoo' ga'nøø'.

Ga'jā' bih' kyaah' discipulo he'. ³⁰ Lā'koō' ma' gyay' nē' mes', ga'kay' he'ñiih'. Ma'ngēē' ma'kway' ti'hmaah' kih' Dio, ga'llaay' he'ñiih' ja' mah' ga'kwēy' discipulo he'. ³¹ Lā'chah' ja' ga'na' mi'nēy' hi' ga'lā'kyuyy' Jesús. Lā' ma'jēy' ja' ga'āāh' Jesús. ³² Mah' ma' jāh' dsa'kyaayh':

—Ha' koh' sa' ma'nøh' dsē' jne' lā'koh' juu' he' ma'hlēeyh' jne' cha'jwē'. Hi' lā'ja' ka'lāh' kih' he' ma'mi'jnāāy' ha' lā' hnøø' jāh' jee' na'si' juu' kih' Dio.

³³ Lā'chah' hor' ja' ga'nooy' ga'nāāy' ta' Jerusalén. Ga'lla'nāāy' jee' ma' tāāh'

ko-joh' lä-jëë' gya'kaa' apóstole kyaah' jñah' dsa-kyayh'. 34 He-jā- ga-jāh' dsa-hi- ma-tāäh' he':

—Ma-ra' ju'dsoo' ma-lā-jiih' Dsa-joh' jñān', hi- ma-mi-jñäy- hñiyy' kih' Simón.

35 Jā-ga' ga-jmeeh' lä-uu' discípulo he' juu', ha- lä- ga-la' kiyh' cha'jwë', hi- ha- lä- ga-lā-kyuyy' Jesús ma' ga-llaay' he-ñiuh'.

Ga-mi-jñäa' Jesús hñii' kih' discípulo kyaay'

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

36 Ta-ko-jiih' ma' täayh' llay' juu' ja-, ga-lla-sëeh' Jesús to'dsaah' jee' kiyh' mah' ga-siiyh':

—Wa' hii' ti' kyah' hnäh'.

37 He-jā- ga-jwaah' jwërte lä-jëë' hi- ma' tääh' he' mah' ga-lā-goyh'. Jmi-llë' ba' jā- ma' jëëy-, laay'. 38 He-jā- ga-jāh' Jesús siiyh':

—¿He-la' gah' hnäh'? ¿He-la' jmeeh' hnäh' to' hoh' hnäh'? 39 Jëë' da' hnäh' ma-goön'. Jëë' da' hnäh' ma-tiin'. Jā-ba' jñā' la-. Chooh' da' hnäh' mah' jëë'. Jëeh', jmi-llë' sa' kye- jmi-ngo' lä-koö- jëeh' hnäh' laan'.

40 Jee' cheyh' hlëëyh' lä-ja-, ga-heeyh' dsa- ma-gooy' ma-tiiy'. 41 Pero sa' ga' ma-heey' llu', kih' he' jëë- dsëy' cha-mi-ih' hi- ma' dsaa- dsëy' ka-läh'. He-jā- ga-jāh' Jesús siiyh':

—¿Hee' cha' miih' kihn' jee' la-?

42 He-jā- ga-kwëëyh' koö- jwi' kih' hmoooh' na-dsëë- në' je' hi- koö- jwi' tah' sër-. 43 He-jā- ga-sooyh' mah' ga-kuyh'

lä- ma-jëë- ja- lä-jëë-. 44 Mah' ga-jāh' Jesús siih' lä-jëë- dsa- he':

—He- la- na- juu' he- ga-hlëëhn' hnäh' lä- ma' gya' ga' jñā' jee' kyah' hnäh'. He- ga-jmee' bii' ga-lā-te' lä-jë- he- na-sii- kin' në' ley kih' Moisé, hi' jee' na-sii' juu' kih' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio, hi- kih' salmo ka-läh'.

45 Jā-ga' ga-jmeey' ga-na' huud'së- kih' dsa- he' mah' ga-lā-ngëëy' lä-koö- na-sii' juu' kih' Dio. 46 Mah' ga-siiyh' lä-jëë- dsa- he':

—He- la- na- ma-na-sii- kin' jää'. Ga-jmee' bii' ki' jñā' hi' laa' Cristo he- ga-jëen' wii' mah' ga-lā-jiihn' jee' kih' hi- na-juu' ma' ga-hya- hnë- jmi'. 47 Hi- kwaat' kin', dsa-nää' dsa- dsa-kwa' juu' kin' ga-lā-kaa- hwa'. Løøy' ta' Jerusalén hlëëyh' dsa- ha- lä- dsa-jeeyh' kyaah' Dio mah' koö- Dio dsë' kih' dso'kye- kiyh'. 48 Hnäh' he' hi- jmee' ju'dsoo' kih' lä-jë- he- la-. 49 Hii' jñā' cheen' kyah' hnäh' he- ga-bääh- Tää' kyaan' hñii' kwëëyh' hnäh'. He-jā- jää' hnäh' Jerusalén la-, lä-jiih' tëeh' hnäh' be' he- jyoo' gyuuuh'.

Ngaah' Jesús gyuuuh'

(Mr. 16:19-20)

50 Ga-jää' Jesús lä-jëë- dsa- he' lä- ga-të' jäh' kih' jwii- Betania. Jee' jā- ga-chooy' gooy' gyuuuh' mah' ga-mi-jääy' lä-jëë-. 51 Jee' cheyh' mi-jääy' lä-jëë- dsa- he' ngaayh' ta' gyuuuh'. 52 Ma-ngëë' ma-jmäy' jøøh' Jesús, peer- jëë- dsëy' ga-näay' ta' Jerusalén. 53 Hi- ma' tääh' täay' jee' ma' chih' gwah', kway- tih- maah' kih' Dio hi- ma' jmeey' juuh' kih'. Wa' la' lä-ja-.

San Juan

Ju'hmëë' kih' Jesús he- ga'sii' Jwaa'

Juu' kih' Dio ga'lëëy' dsa-

1 Lã ma' to në ma' chaay- ba', laay' Juu'. Juu' ja ma' laa' kyaah' Dio. Ja ba' Juu' ja ma' laa' hñii' Dio. ² Hi na ma' laa' lã ma' to në kyaah' Dio. ³ Hñi- iy' ga'jmeey' lã jë he cha-, ni miih sa cha he ma na la' kih' hñii' he sa ga'jmeey' hñiiy'. ⁴ Kih' hñii' bih' na jiih'. Heh' he na jiih' ja, la lã koo wa je he choo kih' lã jëe dsa-. ⁵ Ga lã jnã wa je ja jee ma tãäh hi jmee he hliih'. Pero dsa hi ma tãäh jmee he hliih', sa ga'liy' kyaah'.

⁶ Hi ma' chaa jaa dsa nũũh ma chee Jwaa hi ga'chee Dio. ⁷ Hi he ja kye ju'dsoo, mah' kway' ju'dsoo kih' wa je, mah' lã ja lã jëe dsa lã dsoo dsë kih' wa je ja kyaah' juu' he ga'k way'. ⁸ Ja hi he ma' laa' lã koo wa je ja, jay' mah' kway' ju'dsoo kih' hi laa lã koo wa je ja ba'. ⁹ Ma ngoo ya jãh ja hi laa lã koo wa je he la ju'dsoo, he choo kih' lã jëe dsa-.

¹⁰ Ja ba' jmi gyũ la ma chaay, hi ga'jmeey' Dio jmi gyũ la ta la kih'. Pero dsa chaa jmi gyũ la sa ga lã kyuy'. ¹¹ Jay' ja ba' jmi gyũ kih', pero hi chaa kyaay' sa ga heeyh-. ¹² Pero lã jëe hi ga heeyh-, hi jmee dsoo dsë kih', ga kway' jwë leey' joo Dio. ¹³ He laay' joo Dio, ja kih' he ga lã chaay lã koo lle kih' dsa lã chaa dsa jmi gyũ, ni ja kih' he ga lã hyoh dsë cho jmiy he ga lã chaay he laay' joo Dio, ni ja kih' he ga jmeey' cho jmiy hũ dsë he ga lã chaay. He ga lã chaay lã hnø' hñii' Dio ba' ja.

¹⁴ Hih' hi laa' Juu' ja, ga lëëy' dsa mah' ga gyay jee jnã, hi jnãh dis-

cípulo kyaay' ga jëe jnih' he laay' jøøyh'. Laay' jøøyh' kih' he laay' gyũ koo mëe' kyaay' Tää. Ha koh' sa llu' dsëy' hi kyej ju'dsoo jmah' ba'. ¹⁵ Ga kwa Jwaa ju'dsoo kih', ma jãyh'.

—Hi la he hi ma jwahn' kih': "Hi jã këe ga kin, hi la jøøh' ga lã koo jnã, jëeh' ko ja ma chaa bih' jã ki jnã."

¹⁶ Ha koh' sa cha miih he cha kih', hi jee ga lã jëe jne joh' he sa ma hñah jne. Ja koo hä ma mi jãay jne. ¹⁷ Heh' ley, ta la kih' Moisé ba ja. Pero lã jëe he la kwa Dio, kyaah' lã jëe ju'dsoo, ta la kih' Jesucristo ba ga hñah jne. ¹⁸ Jih' koh' jih' lih', ni jaa sa ma jëe Dio. Jooj hi laa' gyũ koo mëe' ba, hi gya ko jøøh' kyaah' Tää, hi he ba ma mi jnãay jnã ha lã laay'.

Ga'jmeey' Jwaa' ju'dsoo' kih' Jesús

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ Dsa ta judiu hi chaa Jerusalén ga cheey' jmi dsa kyaah' dsa levita kih' Jwaa mah' na ngiyy' juu' kih' hi laa Jwaa. ²⁰ He ja ga heeh ba Jwaa he jmeeyh' juu', sa ga hmäy':

—Ja he jnã laan' Cristo —ga jãh Jwaa siyh'.

²¹ —¿Hi ba laah hne ja? ¿Che hne he Elía? —ga siiyh' Jwaa.

—Ja he jnã —ga jãyh'.

—¿O che hne he laah dsa hi ngëe juu' kih' Dio hi nøø juu' ja jmi gyũ la? —ga jãh dsa he'.

Koo ka lãh' ga jëeh Jwaa juu' kih':

—Jah' ha'.

²² —¿Hi ba laah hne ja? Mah' ngëe jnãh juu' kwee kih' hi ma chee jnãh. ¿Ha lã jwah hñah? —ga jãh dsa he siiyh' Jwaa.

²³ He ja ga jãh Jwaa siyh':

—Jnã laan' hi kwa juu' jee la hwa kii jee sa kwa ni miih: "Mi lluu hnãh hñah mah' ja Dsa jøøh' jnã"

ko⁻dsoo^o jwè^l” —lä⁻koo⁻ ga⁻jäh^o Isaía hi⁻
ga⁻ngëé^l juu^l kih^l Dio.

²⁴Lä⁻jëé⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻chee^l dsa⁻ judiu
he^o ma^l laa^l fariseo. ²⁵Ga⁻ngiiy^o juu^l
kiyh^l ka⁻läh^o ga⁻siiyh^o:

—¿He⁻ la^l ja⁻ chaah^o dsa⁻ jmií⁻,
cher^o mah^l sa⁻ laah^l Cristo, ni⁻ sa⁻ laah^l
Elía, ni⁻ hi⁻ ga⁻jñah^o dsa⁻ hi⁻ ma^l ngëé⁻
juu^l kih^l Dio? —ga⁻jäh^o dsa⁻ he^o siiyh^o.

²⁶—Jnä⁻ chaan^o dsa⁻ jmií⁻ kyaah^o jmií⁻
ba^l, pero jee^o kyah^l hnäh^o chaa^l jaa⁻ hi⁻
sa⁻ kyuuh^o hnäh^o. ²⁷Hi⁻ he^o ja⁻ këé⁻ ga⁻
ki⁻ jnä^o. Hi⁻ ni⁻ sa⁻ tē⁻ dsēn⁻ chiihn^o mah^l
llen^o loo⁻ he⁻ hä^o tiy^o —ga⁻jäh^o Jwaa⁻
siiyh^o.

²⁸Lä⁻jé⁻ he⁻ la⁻ ga⁻la^l jee^o jwií⁻ he⁻
chee⁻ Betania, ta⁻ hngaah^o ko⁻tāa⁻ kih^l
jmií⁻ Jordán, ta⁻ jee^o ma^l choo⁻ Jwaa⁻
jmií⁻.

Jesús laa^l Borrego mäh^l kyaa^l Dio

²⁹Ma^l ga⁻jñä^l jyoh^o jmií⁻, ga⁻jëé^l Jwaa⁻
Jesús ja^l ta⁻ jee^o ma^l cheyh^l, mah^l
ga⁻jäyh^o:

—Jëé⁻ da^l, hi⁻ na⁻ he^o Borrego mäh^l
kyaa^l Dio hi⁻ jnuuh⁻ dso⁻kye⁻ kih^l dsa⁻
jmi⁻gyuu⁻. ³⁰Hi⁻ na⁻ na⁻ hi⁻ ma^l jwahn⁻
kih^l: “Këé⁻ ga⁻ kin⁻, ja⁻ jaa⁻ dsa⁻nūuh⁻
hi⁻ jøøh^l ga⁻ lä⁻koo⁻ jnä^o, jëéh^o ko⁻ja⁻
ma⁻chaa⁻ bih^l jää⁻ ki⁻ jnä^o.” ³¹Jnä⁻ sa⁻
ma^l kyuuh^o jnih^o. Ma^l jan⁻ mah^l chaan^o
dsa⁻ jmií⁻ ba^l mah^l lä⁻ja⁻, lä⁻jñääy^o kih^l
dsa⁻ Israel.

³²Ga⁻mi⁻jñää⁻ ga⁻ Jwaa⁻ juu^l,
ga⁻jäyh^o:

—Ga⁻jëen^l Jmi⁻lle^o Na⁻jngii^l kih^l Dio
ga⁻jyoo^l gyuu^l jmi⁻gyuu⁻, laay^l lä⁻koo⁻
jaa⁻ juu⁻, hi⁻ ga⁻jä⁻ ko⁻hwëé⁻ né^o kiyh^l.

³³Jnä⁻ sa⁻ ma^l man⁻ hi⁻ he^o. Pero
hi⁻ ga⁻chee^l jnä^o he⁻ chaan^o dsa⁻ jmií⁻
kyaah^o jmií⁻, ga⁻siiyh^o jnä^o: “Hi⁻ jëéh⁻
jyoo^l Jmi⁻lle^o mah^l ja⁻ ko⁻hwëé⁻ né^o
kiyh^l, hi⁻ he^o he^o hi⁻ chaa^l dsa⁻ jmií⁻
kyaah^o Jmi⁻lle^o Na⁻jngii^l kih^l Dio.” ³⁴Lä⁻
ja⁻ ga⁻jëen^l hi⁻ jmeen⁻ ju⁻dsoo⁻ kiyh^l, hi⁻
he^o he^o Joø^o Dio —ga⁻jäh^o Jwaa⁻.

To⁻në^o discípulo kyaa^l Jesús

³⁵Ma^l ga⁻jñä^l jyoh^o jmií⁻, koo⁻ ka⁻läh^o
ma^l cheh^l Jwaa⁻ kyaah^o uu^l hi⁻ ma^l jmee⁻
ko⁻jøh^o kyaayh^o. ³⁶Ma^l ga⁻jëéy^l Jesús
ma^l ngëy⁻ jee^o ja⁻, mah^l ga⁻jäyh^o:

—Jëé⁻ da^l, hi⁻ na⁻ he^o Borrego mäh^l
kyaa^l Dio.

³⁷Ma^l ga⁻nuu^o lä⁻uu^o hi⁻ ma^l ga⁻nää^o
ko⁻jøh^o kyaah^o Jwaa⁻ he⁻ ga⁻hlëéyh^o lä⁻
ja⁻, ga⁻nääy^o kyaah^o Jesús ba^l. ³⁸Ma^l ga⁻
jëeh⁻ Jesús hñii^o, ga⁻jëéy^l chaa^l hi⁻ he^o
kaah^o kiyh^l, mah^l ga⁻siiyh^o:

—¿Hee⁻ na⁻ hnooh⁻ hnäh^o?

Mah^l ga⁻jäh^o dsa⁻ he^o:

—¿Ha⁻ ñeh^o hne⁻ Rabí, he⁻ la⁻ hnøø^l
jäh⁻ Ta⁻jwoh^o?

³⁹—Ya⁻nää^o hnäh^o ja⁻ mah^l ya⁻jëé⁻ —
ga⁻jäh^o Jesús siiyh^o.

Ga⁻nääy^l mah^l na⁻jëéy⁻ ha⁻ ma^l gyay^l.
Jee^o ja⁻ ga⁻jäy^o kyaayh^o jmií⁻ ja⁻. Hor⁻ ja⁻,
ma⁻tē^o ko⁻hi⁻ gya^l.

⁴⁰Jaa⁻ jee^o lä⁻uu^o, hi⁻ ga⁻nuu^o kih^l
Jwaa⁻ hi⁻ ga⁻jmee^o ko⁻jøh^o kyaah^o
Jesús, chee⁻ Andre^o øøh⁻ Simón Pee^o.

⁴¹He⁻ ga⁻jmeey^o to⁻në^o, na⁻hnääyh⁻
øøyh⁻ Simón mah^l ga⁻siiyh^o:

—Ma⁻jëe^l jñääh^o Mesía —he⁻ hnøø^l
jäh⁻ Cristo.

⁴²Lä⁻chah^o ja⁻ na⁻jääy⁻ Simón cha⁻në^o
Jesús. Ma^l ga⁻jëé^l Jesús hi⁻ he^o, ga⁻jäyh^o:

—Hne⁻ he^o Simón, joø^o Joná. Hne⁻
lä⁻cheeh⁻ Cefa —he⁻ hnøø^l jäh⁻ Pee^o.

Jesús ga⁻tëéh^l Felipe kyaah^o Natanael

⁴³Ma^l ga⁻jñä^l jyoh^o jmií⁻, ngaah^l Jesús
ta⁻ Galilea. Jee^o ja⁻ ga⁻jëéy^l Felipe mah^l
ga⁻siiyh^o:

—Ñä⁻ kyaah^o jnä^o.

⁴⁴Felipe he^o ma^l chaa⁻ Betsaida, dsa⁻
goo^l Andre^o kyaah^o Pee^o ka⁻läh^o. ⁴⁵Ma^l
ga⁻jëe^l Felipe Natanael mah^l ga⁻siiyh^o:

—Ma⁻jëe^l jñääh^o hi⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻sií⁻
Moisé kih^l né^o ley, hi⁻ lä⁻jëé⁻ hi⁻ ga⁻ngëé⁻
juu^l kih^l Dio ga⁻sií⁻ kiyh^l ka⁻läh^o. Hi⁻ he^o
he^o Jesús, joø^o José hi⁻ chaa⁻ Nazaret.

⁴⁶ Mah' ga'jah' Natanael:

—¿Ha' lä' la' juu' he' ya'hëë' jaa' hi' lluu' jee' jwi' Nazaret?

—Na' mah' jëë' da' —ga'jah' Felipe siiyh'.

⁴⁷ Ma' ga'jëë' Jesús ngoo' ya'jah' Natanael, ga'hleëyh' kiyh'.

—Hi' ja' na', hi' na' ba' he' dsa' Israel, hi' sa' cha' ni' miih' juu' ta' juu' tuh' dsë'.

⁴⁸ —¿Ha' lä' na' he' ma' lä' kyuu' jnä'? —ga'jah' Natanael siiyh'.

—Jää' ja' ga' hleëh' Felipe hne', ga'jëën' hne' ma' cheh' koo' kih' chaah' higo —ga'jah' Jesús siiyh'.

⁴⁹ —Ta' jwoh', hne' he' laah' Joq' Dio, hne' laah' Rey kyaa' dsa' goo' jne' —ga'jah' Natanael siiyh'.

⁵⁰ Mah' ga'jah' Jesús ka'läh':

—Ma' lä' dsoo' hoh' jnä', kih' he' ma' jwëëhn' hne' ga'jëën' hne' koo' chaah' higo. Pero cha' ga' miih' he' juh' gaa' jëëh' na' ta' cha'në'.

⁵¹ Hi' ga'jäyh' ka'läh':

—Ma' ra' ju' dsoo' jwëëhn' hnäh', na' ta' cha'në' jëëh' hnäh' gyuu' jmi' gyuu' na' na', jëëh' hnäh' ángele kyaa' Dio hi' wii' hi' jnaa' né' kih' Hi' ga' lëë' ngo' la' —ga'jah' Jesús siiyh'.

Lä' la' ga' la' lä' ma' ga' jee' goo' jaa' dsa' jee' jwi' Caná

2 Jee' ga'të' hnë' jmi', ga'jee' goo' jaa' dsa' jee' jwi' Caná, he' na' hee' hwa' Galilea. Jee' ja' ma' hää' choo' Jesús. ² Jesús hi' jnääh' discípulo kyaay' ga'tëëyh' jnääh' jee' tē' jmi' ka'läh'. ³ Ma' sa' ga'lëë' jmi' mi'jeh' ma' ää' he' ma' hih' dsa', ga'jah' choo' Jesús siiyh'. —Ma' dsa' go'te' jmi' mi'jeh' kih' dsa'.

⁴ Mah' ga'jëeh' Jesús juu' kiyh':

—¿He' la' jwi' jnä' lä' na'? Sa' ga' ma'të' hor' kin'.

⁵ Mah' ga'jah' chooy' siiyh' hi' ma' tääh' kwa' be' jee' ja'.

—Jmee' hnäh' lä'jé' he' siiyh' hnäh'.

⁶ Ma' tōō' jee' ja', jni' mi'hya' kaah' he' ma' la' kyaah' kuu' jee' ma' chih' dsa' judiu jmi' he' ma' jmee' jäy' na' jngëëy' cha'në' Dio. Lä' koo' mi'hya' ja', ma' hiih' koo' hña' loo' hih' jmi'. ⁷ Mah' ga'jah' Jesús siih' dsa' hi' ma' tääh' kwa' be' jee' ja'.

—Kaah' jmi' neh' lä'jé' mi'hya' na'.

Mah' ga'jmeey' na' kah' na' dsëh' lä'jé' mi'hya' ja'. ⁸ Ja' ga' jah' Jesús siih' dsa' he'.

—Na' na', kye' miih' mah' go'kwëeh' dsa' juu' jmi'.

Hi' lä' ja' ga'jmeey'. ⁹ Hih' dsa' juu' jmi' he', ga'jëëy' che' llu' jmi' he' ma' la' jmi' mi'jeh'. Ni' sa' ñey' ha' ta' ja' he' ja', ma' la' hi' ma' kwa' be' hi' ga'hwëë' jmi' ja' ba' ñe'. Mah' ga'tëë' juu' jmi' kih' hi' dsa' jee' goo', ¹⁰ mah' ga' siiyh'.

—Ga'lä'jéë' dsa' kwëeh' to'në' jmi' mi'jeh' llu'. Ma' la' ma' hiiyh' cha' miih', ja' ga' kwëëyh' jmi' mi'jeh' he' hwaä' ga' miih'. Pero hne' ma' na' hōōh' jmi' mi'jeh' llu' mah' kwëëyh' jee' llaä' ga'.

¹¹ Jee' jwi' Caná he' na' hee' hwa' Galilea ba' ga'jmeey' Jesús to'në' he' juh' gaa' ja'. Jee' lä' ja' ga' mi' jnääh' hñiiy' ha' koo' jōōh' laay', hi' lä'jéë' jnääh' discípulo kyaay', cha' ga' miih' ga'lä' dsoo' dsë' jnääh' kiyh'.

¹² Ma' ngëë' he' ja', ngaayh' ta' Capernaum, kyaah' chooy' kyaah' oōyh' hi' jnääh' discípulo kyaay'. Jee' ja' ga'tooh' jnääh' cha' miih' jmi'.

Jesús ga'hwëë' dsa' hi' ma' tääh' hñii' jee' ma' chih' gwah'

(Mt. 21:12-13; Mr.

11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Ma' ngoo' ma' ya'jah' jmi' he' kuh' dsa' judiu borrego mäh', he' ja' ngoo' Jesús ta' Jerusalén. ¹⁴ Jee' chih' gwah' juu', jee' ja' ga'jëëy' dsa' hi' ma' hnëë' kya', hi' ma' hnëë' borrego, hi' ma' hnëë' juu', kyaah' hi' ma' tääh' mi' si' kuu' kih'

dsa. ¹⁵ Ga⁺jmeey⁺ koo⁻ si⁺hni⁺. Kyaah⁺ he⁻ ja⁻, ga⁺hëy⁺ kih⁺ lä⁺jëe⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ chih⁺ gwah⁺ ja⁻, hi⁻ ga⁻ borrego, hi⁻ ga⁻ kya⁺, hi⁻ ga⁻ hi⁻ mi⁻ sii⁺ kuu⁺. Ga⁺këyh⁺ ga⁺lä⁺jë⁺ na⁺mes⁻, ga⁺saa⁺ ga⁺jaay⁺ kuu⁺ kih⁺ hi⁻ he⁺. ¹⁶ Hi⁻ ma⁺ tääh⁺ hnëe⁻ juu⁻ he⁺ ga⁺siiyh⁺:

—Hwëe⁻ lä⁺jë⁺ he⁻ na⁻ jee⁺ la⁻. Ta⁺jmeey⁻ hnäh⁺ je⁺hmooh⁺ hne⁺ kih⁺ Tääh⁺ kyaan⁺.

¹⁷ Ja⁺ ga⁺ ga⁺lä⁺dsooh⁻ dsë⁻ jnääh⁺ discípulo kyaay⁺ lä⁺koo⁻ na⁺ sii⁺ juu⁺ kih⁺ Dio: “Ngoo⁺ dsa⁺ llaan⁺ kih⁺ he⁻ kyen⁺ cha⁻ mi⁻ ih⁻ huu⁺dsë⁻ kih⁺ hne⁺ kyah⁺.”

¹⁸ Dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ né⁺ kih⁺ judiu ga⁺ngii⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús:

—¿Hee⁻ koo⁻ lii⁻ jmeeh⁺, mah⁺ jëe⁺ jnääh⁺ he⁻ na⁻ngëh⁺ jwë⁺ he⁻ jmeeh⁻ lä⁺jë⁺ he⁻ na⁻? —ga⁺jäyh⁺ siiyh⁺ Jesús.

¹⁹ —Hla⁺ hnäh⁺ gwah⁺ la⁻ mah⁺ kyaah⁺ hnë⁻ jmi⁺ ba⁺ choohn⁻ —ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

²⁰ Lä⁺chah⁺ ja⁻ ga⁺jäh⁺ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ né⁺ he⁺ siiyh⁺:

—Kyaah⁺ to⁺loo⁺ jñii⁺ ji⁻ne⁻ ga⁺jmeey⁻ dsa⁻ gwah⁺ la⁻. ¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ jwah⁺ hne⁻, kyaah⁺ hnë⁻ jmi⁺ ba⁺ choohn⁻?

²¹ Pero ja⁺ kih⁺ gwah⁺ he⁻ ga⁺hlëeyh⁺ lä⁺ja⁻, he⁻ ma⁺ hlëeyh⁺ kih⁺ jmi⁺ ngo⁺ kiyh⁺ ba⁺ ja⁻. ²² He⁻ ja⁻ ma⁺ngëe⁺ ma⁺lä⁺jiih⁺ Jesús, ga⁺lä⁺dsooh⁻ dsë⁻ jnääh⁺ discípulo kyaay⁺ he⁻ ga⁺hlëeyh⁺ ja⁻, hi⁻ cha⁻ga⁻mi⁻ ih⁻ ga⁺lä⁺dsoo⁻ dsë⁻ jnääh⁺ lä⁺koo⁻ na⁺ sii⁺ juu⁺ kih⁺ Dio, hi⁻ ga⁺lä⁺dsoo⁻ dsë⁻ jnääh⁺ lä⁺koo⁻ ga⁺hlëeh⁺ Jesús ka⁻läh⁺.

Lä⁺jë⁺ huu⁺dsë⁻ he⁻ ma⁺ jmeey⁻ dsa⁻ ma⁺ kyuu⁺h⁻ ba⁺ Jesús

²³ Ta⁺ko⁺jiih⁺ ma⁺ të⁻ jmi⁺ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mah⁺ jee⁺ jwii⁻ Jerusalén, jwëe⁺ dsa⁻ ga⁺heeh⁻ juu⁺ kih⁺ Jesús ma⁺ ga⁺jëy⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ma⁺ jmeey⁻. ²⁴ Pero hñii⁺ Jesús, sa⁺ ga⁺lä⁺cha⁻ o⁺joh⁺ dsë⁻ kiyh⁺ kyaah⁺ dsa⁻ he⁺, jëeh⁺ ma⁺ kyuu⁺ bih⁺ ga⁺lä⁺jëe⁺ dsa⁻. ²⁵ Sa⁺ ma⁺ jmeey⁻ bii⁺ kiyh⁺, he⁻ ma⁺ jmeeh⁻ dsa⁻ juu⁺

ha⁻ lä⁺ la⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaayh⁺, jëeh⁺ nëy⁻ ba⁺ ha⁻ lä⁺ la⁺ tuh⁻dsë⁻ lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻ dsa⁻.

Ta⁺la⁻ hwë⁺ ba⁺ ñee⁻ Nicodemo na⁺jëy⁻ Jesús

3 Ma⁺ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ ñuu⁺h⁻ jee⁺ kih⁺ fariseo hi⁻ ma⁺ chee⁻ Nicodemo, ma⁺ laa⁺ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ kye⁻ né⁺ kih⁺ dsa⁻ judiu. ² Ta⁺la⁻ hwë⁺ ba⁺ ñee⁻ dsa⁻ ñuu⁺h⁻ he⁺ na⁺jëy⁻ Jesús mah⁺ ga⁺siiyh⁺:

—Ta⁺jwoh⁺, ñe⁻ jnääh⁺, ga⁺chee⁺ Dio hne⁻, laah⁺ jaa⁻ ta⁺jwoh⁺. Jëeh⁺ ni⁻ jaa⁻ sa⁺ lih⁻ jmeey⁻ lä⁺jë⁺ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ jmeeh⁻ hne⁻ wa⁺ra⁺ jäh⁺ kih⁺ sa⁺ kyaah⁺ Dio hne⁻ —ga⁺jäh⁺ Nicodemo siiyh⁺.

³ —Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁻ jwëeh⁻ hne⁻, hi⁻ sa⁺ lä⁺chaa⁻ ka⁻läh⁺ lä⁺hmëe⁻, sa⁺ tëy⁺ jëy⁺ jee⁺ jmeey⁻ Dio hih⁻ —ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

⁴ —¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ lä⁺chaa⁻ ka⁻läh⁺ jaa⁻ dsa⁻ ga⁺ ma⁻gyuh⁺? ¿Che⁺ le⁺ dsa⁻heey⁺ jee⁺ ma⁺ häy⁺ mah⁺ lä⁺chaa⁻ lä⁺hmëe⁻? —ga⁺jäh⁺ Nicodemo siiyh⁺.

⁵ Koo⁻ ka⁻läh⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús:

—Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁻ jwëeh⁻ hne⁻, hi⁻ sa⁺ lä⁺chaa⁻ kyaah⁺ jmi⁺ hi⁻ kyaah⁺ jmi⁺lle⁺, sa⁺ tëy⁺ dsa⁻hey⁺ jee⁺ jmeey⁻ Dio hih⁻. ⁶ Hi⁺ dsa⁻lä⁺chaa⁻ kih⁺ ngo⁺, ngo⁺ ba⁺ laay⁺. Hi⁻ hi⁺ dsa⁻lä⁺chaa⁻ kyaah⁺ jmi⁺lle⁺, laay⁺ jmi⁺lle⁺ ba⁺. ⁷ Ta⁺ jmeey⁻ dsaa⁻ hoh⁺ he⁻ ma⁺jwëeh⁻ hne⁻, jmeey⁻ bii⁺ lä⁺chaa⁻ hnäh⁺ ka⁻läh⁺ lä⁺hmëe⁻. ⁸ Lle⁺ gwa⁺ hi⁻ dsoo⁻ ha⁻ jee⁺ hnø⁺. Ma⁺ke⁻ nuuh⁻ hij⁺ lle⁺, sa⁺ ñeh⁻ ha⁻ ta⁺ gwa⁺ ni⁻ ha⁻ ta⁺ dsoo⁻. Lä⁺ja⁻ la⁺ kih⁺ lä⁺jëe⁺ hi⁻ dsa⁻lä⁺chaa⁻ kyaah⁺ Jmi⁺lle⁺ kih⁺ Dio —ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

⁹ —¿Ha⁻ lä⁺ la⁺ juu⁺ na⁻? —ga⁺jäh⁺ Nicodemo siiyh⁺.

¹⁰ Mah⁺ ga⁺jëeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺, ga⁺siiyh⁺:

—¿Ja⁺ ta⁺jwoh⁺ kya⁺ dsa⁻ Israel laah⁺ mah⁺ sa⁺ kyuu⁺h⁻ he⁻ la⁻? ¹¹ Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁻ jwëeh⁻ hne⁻, he⁻ ma⁺kyuu⁺h⁻ jnääh⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺ hlëeh⁺ jnääh⁺. Hi⁻ he⁻ ma⁺jëe⁺ jnääh⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺ jmeey⁻ jnääh⁺

dsoo'. Pero hnäh' sa' heeh' hnäh' he' hlëeh' jnääh'. ¹² Wa'ra' ga' hlëehn' hnäh' lä'koo' la' he' cha' hwa' la', sa' jmeeh' hnäh' dsoo'. Ha' ba' lä' jmeeh' hnäh' dsoo' cher'mah' ga' hlëehn' hnäh' lä'koo' la' he' cha' gyuuuh' jmi' gyuuu'.

¹³ Sa' chaa' ga' jnah' hi' ga' wii' gyuuuh' jmi' gyuuu', ma' la' hi' ga' jnaa' gyuuuh' ba'. Hi' he' he' Hi' ga' lëë'ngo' la' hi' ga' gyuuuh' jmi' gyuuu'. ¹⁴ Ja' ba' lä'koo' ga' chaa' Moisé' miih' ta' gyuuuh' jee' ma' la' hwa' kii' ja', ja' ba' lä'ja' jmee' bii' chaa' dsa' gyuuuh' Hi' ga' lëë'ngo' la'. ¹⁵ Mah' lä'ja' lä'jëë' hi' jmee' dsoo' dsé' kiyh' sa' heey', lä' chaay' tää' ga' lä'jé' joh' jmi' cha' ba'.

Cha'miuh' hnää' Dio lä'jëë' dsa' jmi' gyuuu'

¹⁶ Jëeh' cha'miuh' hnää' Dio lä'jëë' dsa' jmi' gyuuu', he' ja' ga' kwaay' gyuuu' koo' mëe' kyaay', mah' lä'ja' lä'jëë' hi' jmee' dsoo' dsé' kiyh' sa' heey', lä' chaay' ga' lä'jé' joh' jmi' cha' ba'. ¹⁷ Jëeh' sa' ga' chee' Dio joo' jmi' gyuuu' la' mah' taayh' dsa' dso'jwii'. Ga' cheey' mah' ta' la' kiyh' lääy' dsa' jmi' gyuuu' ba'.

¹⁸ Hi' jmee' dsoo' dsé' kiyh' sa' cha' ni' miuh' dso'jwii' né' kiyh'. Pero hi' sa' jmee' dsoo' dsé' kiyh' ma' cha' dso'jwii' né' kiyh', jëeh' sa' dsoo' dséy' kih' gyuuu' koo' mëe' kya' Dio. ¹⁹ Lä' la' ba' la' he' ja' dso'jwii' né' kih' dsa'. Ja' ba' wa' je' hwa' la' pero ga' lä' hnøø' gyih' jee' na' hoo' lä' koh' ga' wa' je', jëeh' lä'jé' he' jmeey', he' hliih' jmah' ba'. ²⁰ Jëeh' lä'jëë' hi' jmee' he' hliih' na' hooyh' kih' wa' je', sa' hnøøy' ya' nääy' jee' jnä' wa' je' mah' sa' lä' jnä' he' jmeey'. ²¹ Pero hi' tääh' jmee' lä' hnøø' ju' dsoo', hi' he' ba' go' nää' jee' jnä' wa' je' mah' lä' ja' lä' jnä' la' kyaah' be' kih' Dio lä'jé' he' jmeey' —ga' jäh' Jesús siiyh' Nicodemo.

Koo' ka' läh' ga' løø' Jwaa' hi' ma' choo' jmi' hlëëh' kih' Jesús

²² Ma' ngëë' he' ja', ngoo' Jesús ta' hwa' Judea, hi' jnääh' discípulo ga' nøø' jnääh' kyaayh'. Jee' ja' ga' jäh' jnääh' kyaayh' miuh' jmi' hi' ma' chaa' dsa' jmi' jee' jwii' Enón, koo' Salim, jëeh' jee' ja' cha' cha' miuh' jmi'. Jee' ja' ma' dsa' nää' dsa' mah' ma' saay' jmi'. ²⁴ Jmi' ja', sa' ga' ma' taah' dsa' Jwaa' neh' ne'.

²⁵ He' ja' ko' llaa' discípulo kya' Jwaa' ga' taayh' ti' chooy' juu' kyaah' dsa' judiu ha' lä' jmee' dsa' mah' jäh' na' jngëëy' cha' né' Dio. ²⁶ Mah' na' nääy' jee' cheh' Jwaa' na' chiiyh':

—Ta' jwoh', hi' ma' gya' kyaah' hne' ta' hngaah' ko' taa' kih' jmi' Jordán, hi' ga' kwah' ju' dsoo' kih' he', na' chaa' dsa' jmi'. Ga' lä'jéë' ba' dsa' dsa' nää' kyaayh'.

²⁷ Mah' ga' jäh' Jwaa' siiyh':

—Sa' le' hyoh' dsa' ni' miuh', wa'ra' jäh' kih' sa' ga' hyoyh' kih' Dio. ²⁸ ;Ja' he' ba' hnäh' ga' nuuh' hnäh' kin' he' ga' jwahn'?: “Ja' he' jnä' laan' Cristo. Laan' jaa' hi' ga' chee' Dio jäh' mah' hlëehn' kiyh'.” ²⁹ Dsa' më' hi' dsa' jee' goo' laay' kya' dsa' nuuh' hi' jee' goo' kyaayh'. Pero ome' kya' dsa' nuuh' he' hi' cheh' koo' kiyh' chaay' llu' kyaah' koo' nuuy' hlëeh' dsa' nuuh' he'. Lä' ja' la' ki' jnä' ka' läh', ma' jëë' dsen' go' te' na' he' ma' ja' Cristo. ³⁰ Jmee' bii' juuh' ta' kiyh' mah' lä' ja' lä' hwa' ta' kin'.

Hi' ja' gyuuuh' jmi' gyuuu' kye' né' kih' jee' lä'jëë'

³¹ Hi' ja' gyuuuh' kye' né' kih' jee' lä'jëë'. Pero hi' chaa' hwa' la', hwa' la' ba' na' jnääy', hi' hlëëyh' kih' he' cha' hwa' la' ba'. Hi' ja' gyuuuh' jmi' gyuuu' kye' né' kih' jee' lä'jëë'. ³² He' ma' jëëy' he' ma' nuuy', he' ja' ba' hlëëyh', pero

ni⁺ jaā⁻ sa⁺ heeh⁻ juu⁺ he⁻ kway⁺. ³³Hi⁻ heeh⁻ juu⁺ he⁻ kway⁺, hi⁻ he⁻ jmee⁻ bih⁺ dsoo⁺ juu⁺ kih⁺ Dio. ³⁴Jēeh⁺ hi⁻ ga⁻chee⁺ Dio, hlēeyh⁺ juu⁺ kih⁺ Dio ba⁺. Hi⁻ ja⁻ kyaah⁺ hih⁺ kwa⁺ Dio jmi⁻lle⁺ kih⁺. ³⁵Jēeh⁺, Tää⁻ hnäy⁺ ba⁺ Jooy⁺. Hi⁻ ga⁻tooyh⁻ goo⁻ Jooy⁺ lä⁻jē⁺ he⁻ ga⁻cha⁻. ³⁶Hi⁻ jmee⁻ dsoo⁺ dsē⁺ kih⁺ Joō⁺ Dio lä⁻ ma⁻chaay⁻ ja⁻ba⁺. Pero hi⁻ sa⁺ jmee⁻ dsoo⁺ dsē⁺ kih⁺ Joō⁺ Dio sa⁺ jēy⁺ jee⁻ jmee⁻ Dio hih⁺. He⁻ wii⁻ he⁻ na⁺ ga⁻chee⁺ Dio, he⁻ ja⁻ ba⁺ ja⁻ nē⁻ kiyh⁺.

**Jaā⁻ dsa⁻mē⁺ hi⁻ chaā⁻ hwa⁺
Samária ga⁻hlēeh⁺ kyaah⁺ Jesús**

4 Ga⁻nuu⁺ dsa⁻ fariseo hlēeh⁺ dsa⁻ kih⁺ Jesús, ma⁺ jäyh⁺ jwēē⁺ ga⁻ dsa⁻ jäā⁻ Jesús hi⁻ jwēē⁺ ga⁻ dsa⁻ chaay⁻ jmi⁻ lä⁻koh⁺ ga⁻ Jwaa⁻. Hi⁻ ga⁻lä⁻nē⁺ Dsa⁻jōoh⁺ jnän⁻ he⁻ ga⁻nuu⁺ dsa⁻ fariseo juu⁺ ja⁻. ²(Ma⁻ke⁻ ja⁻ he⁻ hñii⁻ Jesús hi⁻ ma⁺ choo⁻ jmi⁻. Jnääh⁺ discípulo ba⁺ hi⁻ ma⁺ choo⁻ jmi⁻.) ³He⁻ ja⁻ ya⁻hēē⁺ Jesús hwa⁺ Judea ja⁻ mah⁺ ngaayh⁺ ta⁺ Galilea ka⁻läh⁺.

⁴Ga⁻jmeē⁻ bii⁺ kiyh⁺ ngooy⁺ ta⁺ hwa⁺ kih⁺ Samária. ⁵Ga⁻tēēy⁻ koo⁻ jee⁻ jwi⁻ kih⁺ Samária he⁻ ma⁺ chee⁻ Sicar, jāh⁺ kih⁺ hwa⁺ he⁻ ga⁻kwēeh⁺ Jacob jooy⁺ José. ⁶Jee⁻ ja⁻ ma⁺ chih⁺ koo⁻ jmi⁻ too⁻ he⁻ ga⁻jmeē⁻ Jacob. Ga⁻hwaā⁻ Jesús jee⁻ häy⁻ jwē⁻ mah⁺ ga⁻gyay⁻ ga⁻teeyh⁻ dsēy⁺ koo⁻ jmi⁻ too⁻ ja⁻. Hor⁻ ja⁻ ma⁻ ngoo⁻ ga⁻tē⁻ llā⁻hyoo⁻. ⁷Ja⁻ jaā⁻ dsa⁻mē⁺ hi⁻ chaā⁻ Samária, ya⁻kye⁻ jmi⁻. Mah⁺ ga⁻jāh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Kwēeh⁺ jnä⁺ miih⁻ jmi⁻ kyah⁺ huhn⁻.

⁸(Jnääh⁺ discípulo kyaay⁺ na⁻nō⁻ jnääh⁺ ta⁺ jee⁻ jwi⁻ na⁻lä⁻ jnääh⁺ he⁻ ga⁻kih⁺ jnääh⁺.)

⁹Hi⁻ dsa⁻mē⁺ hi⁻ ma⁺ chaā⁻ Samária he⁻ ga⁻siiyh⁺ Jesús:

—¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ hne⁻ hi⁻ laa⁻ dsa⁻ judiu ngiäh⁺ jmi⁻ kin⁺ mah⁺ huh⁺, jnä⁺ hi⁻ laa⁻ dsa⁻ chaā⁻ Samária?

(Jēeh⁺, dsa⁻ judiu sa⁺ jwayh⁺ kyaah⁺ dsa⁻ samaritano.)

¹⁰Mah⁺ ga⁻jāh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Wa⁻ra⁻ jāh⁺ kih⁺ neh⁺ hee⁻ na⁻ he⁻ la⁻ kwa⁺ Dio, hi⁻ hii⁻ na⁻ hi⁻ ngii⁻ jmi⁻ kyah⁺ mah⁺ hiiy⁺, hne⁻ ba⁺ ngiäh⁺ kiyh⁺ jmi⁻ he⁻ huh⁺ hi⁻ hñiiy⁻ kwēeyh⁺ hne⁻ jmi⁻ jiih⁺.

¹¹Mah⁺ ga⁻jāh⁺ dsa⁻mē⁺ he⁻ ka⁻läh⁺:

—¿Ha⁻ lä⁻ jmeeh⁻ Dsa⁻jōoh⁺ kyaan⁺? Sa⁺ cha⁻ ni⁻ miih⁻ he⁻ kyeh⁺ he⁻ kyaah⁺ chooh⁺ jmi⁻, hi⁻ juuh⁻ jwēte jmi⁻ too⁻ la⁻. ¿Ha⁻ ba⁺ ta⁺ haa⁻ jmi⁻ jiih⁺ ja⁻ he⁻ kwah⁺? ¹²¿Che⁻jōoh⁺ ga⁻ hne⁻ lä⁻koh⁺ ga⁻ Jacob dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ kyaā⁻ jnääh⁺, hi⁻ ga⁻kwēeh⁺ jnääh⁺ jmi⁻ too⁻ la⁻? Jee⁻ la⁻ ga⁻hiyh⁺ kyaah⁺ jooy⁺ hi⁻ kyaah⁺ lä⁻jēē⁺ jah⁺ kyaay⁺ ka⁻läh⁺.

¹³Mah⁺ ga⁻jēeh⁻ Jesús juu⁺ kih⁺ dsa⁻mē⁺ he⁻:

—Wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ hiih⁺ jmi⁻ he⁻ haa⁺ la⁻, koo⁻ ka⁻läh⁺ ja⁻ lä⁻kii⁻ dsēy⁺.

¹⁴Pero hi⁻ hiih⁺ jmi⁻ he⁻ kwa⁻ jnä⁺, jiih⁺ koh⁺ jiih⁺ lih⁺ sa⁺ ja⁻ lä⁻kii⁻ dsēy⁺. Jmi⁻ he⁻ kwa⁻ jnä⁺, he⁻ ja⁻ hya⁻ lä⁻ ma⁻ hya⁻ ja⁻ba⁺ neh⁺ tuh⁻dsēy⁺ he⁻ jmee⁻ chaay⁻ täā⁺.

¹⁵Mah⁺ ga⁻jāh⁺ dsa⁻mē⁺ he⁻ siiyh⁺:

—Kwēeh⁺ jnä⁺ jmi⁻ ja⁻, Dsa⁻jōoh⁺ kyaan⁺, mah⁺ sa⁺ ja⁻ lä⁻kii⁻ dsēn⁻. Lä⁻ja⁻ mo⁻so⁻ jän⁻ jee⁻ la⁻ ya⁻kyen⁻ jmi⁻ — ga⁻jāh⁺ dsa⁻mē⁺ he⁻.

¹⁶Mah⁺ ga⁻jāh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Gwaah⁻ mah⁺ go⁻kyaā⁻ dsa⁻ñuu⁻h kyaah⁺ ta⁻ la⁻.

¹⁷—Sa⁺ chaā⁻ dsa⁻ñuu⁻h kyaan⁺ — ga⁻jāh⁺ dsa⁻mē⁺ he⁻ siiyh⁺.

—Ja⁻ba⁺ dsoo⁺ he⁻ ma⁻jāh⁺, sa⁺ chaā⁻ dsa⁻ñuu⁻h kyaah⁺. ¹⁸Jēeh⁺ hñāā⁻ dsa⁻ñuu⁻h hi⁻ ma⁻lä⁻kyaah⁺, hiih⁺ hi⁻ kyaah⁺ na⁺, ja⁻ he⁻ dsa⁻ñuu⁻h kyaah⁺ he⁻. He⁻ dsoo⁺ na⁻ ma⁻jāh⁺ — ga⁻jāh⁺ Jesús siiyh⁺.

¹⁹—Dsa⁻jōoh⁺ kyaan⁺, go⁻ hi⁻ ngēē⁻ juu⁺ kih⁺ Dio ba⁺ hne⁻ laan⁺. ²⁰Lä⁻jēē⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaā⁻ jnääh⁺ dsa⁻ samaritano ga⁻hnaayh⁻ Dio jee⁻ chih⁺ moh⁻ la⁻,

mah¹ hnäh⁷ dsa⁻ judiu jwah⁷ hnäh⁷, jwii⁻ Jerusalén ba⁷ jee⁷ hnäähⁿ Dio —ga⁷ jah⁷ dsa⁻ mē⁷ he⁷ siiyh⁺.

²¹ —Dsa⁻ mē⁷, jmee⁷ dsoo⁷ he⁻ jwahn⁻ la⁻. Lloo⁻ koo⁻ jmi⁺, ni⁻ moh⁷ la⁻ ni⁻ jwii⁻ Jerusalén sa⁺ hnaah¹ hnäh⁷ Tää⁻. ²² Sa⁺ kyuu⁺ hnäh⁷ hij⁻ na⁻ hnaah⁺ hnäh⁷. Pero jnääh¹ dsa⁻ judiu, kyuu⁻ ba⁷ jnääh¹, hij⁻ na⁻ hij⁻ hnääh⁺ jnääh¹, jëeh⁷ ta⁻ la⁻ kih¹ dsa⁻ judiu ba⁷ ja⁷ he⁻ dsa⁻ lää⁷ dsa⁻. ²³ Jä⁺ koo⁻ hor⁻, hi⁻ hor⁻ ja⁻ la⁻ na¹ ga⁷ juh⁻. Hij⁻ dsoo⁷ hnaah⁺ Tää⁻, hnaayh⁻ lä⁺ hnøø¹ Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii¹ hi⁻ kyaah⁷ ju⁻ dsoo⁷ ka⁻ läh⁷. Jëeh⁷ Tää⁻ hnäy¹ dsa⁻ hij⁻ hnaayh⁻ lä⁺ ja⁻. ²⁴ Jmi⁻ lle⁻ ba⁷ laa¹ Dio. Lä⁻ jëe⁻ hij⁻ hnaayh⁻, jmee⁷ bii¹ kiyh¹ hnaayh⁻ kyaah⁷ jmi⁻ lle⁻ hi⁻ kyaah⁷ ju⁻ dsoo⁷ —ga⁷ jah⁷ Jesús siiyh⁺.

²⁵ —Jnä⁷ man⁺ he⁻ ja⁻ hij⁻ jäh⁷ Mesía kih¹, hij⁻ jäh⁷ dsa⁻ chee⁻ Cristo. Wa⁻ ra⁻ jay¹, hij⁻ he⁻ mi⁻ jnää⁺ ha⁻ lä⁻ la⁻ lä⁻ jē⁻ juu¹ la⁻ —ga⁷ jah⁷ dsa⁻ mē⁷ he⁷ siiyh⁺.

²⁶ Mah¹ ga⁷ jah⁷ Jesús:

—Hij⁻ he⁷ he⁷ jnä⁷ hij⁻ hlëeh⁺ kyaah⁷ hne⁻.

²⁷ Hor⁻ ja⁻ ya⁻ nøø¹ jnääh¹ discípulo kyaay¹. Peer⁺ ga⁻ lä⁻ dsa⁻ dsē⁻ jnääh¹ ma⁷ ga⁷ jëe⁷ jnääh¹ lla⁺ Jesús juu¹ kyaah⁷ jaa⁻ dsa⁻ mē⁷. Pero ni⁻ jaa⁻ sa⁺ ga⁷ tuu⁻ dsē⁻ ma⁷ ngii¹ juu¹ hee⁻ juu¹ ja⁻ ma⁷ llay⁺, hi⁻ he⁻ la⁻ ma⁷ hlëeyh⁺ kyaah⁷ dsa⁻ mē⁷ he⁷. ²⁸ Jee⁷ ja⁻ ga⁷ chih⁷ dsa⁻ mē⁷ mi⁻ dsuu⁻ kiyh¹ mah¹ ngaayh⁻ ta⁺ jee⁷ jwii⁻, na⁻ chiyyh⁻ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻:

²⁹ —Ma⁻ nøøn¹ ma⁻ jëen⁻ jaa⁻ dsa⁻ nuuh⁻ hij⁻ ma⁻ siih⁺ jnä⁷ lä⁻ jē⁻ go⁻ te⁻ he⁻ ma⁻ jmeen⁻. ¿Che⁷ ja⁻ hij⁻ he⁻ oo⁻ Cristo hij⁻ hii⁷ juu¹ kih¹?

³⁰ Lä⁻ chah⁷ ja⁻ ga⁻ hwëe⁻ dsa⁻ hij⁻ ma⁷ chaa⁻ jee⁷ jwii⁻ ja⁻, na⁻ näy¹ na⁻ jëey⁻. ³¹ Ta⁻ ko⁻ jiih¹ ja⁻ ma⁷ chuuy⁻ jnääh¹ kyaayh⁷:

—Ta⁻ jwöh¹, kuh⁻ hij⁷.

³² Mah¹ ga⁷ siiyh⁺ jnääh¹:

—Cha⁻ ba⁷ he⁻ kuhⁿ he⁻ sa⁺ kyuu⁺ hnäh⁷.

³³ He⁻ ja⁻ ga⁻ ngii⁻ jnääh¹ juu¹ kih¹ dsa⁻ kyaah⁷ jnääh¹:

—¿Che⁷ chaa⁻ jaa⁻ hij⁻ ma⁻ ja⁻ hij⁻ ma⁻ ya⁻ ka⁺ he⁻ kuyh⁺?

³⁴ Mah¹ ga⁷ jah⁷ Jesús siiyh⁺ ka⁻ läh⁷:

—He⁻ jmeen⁻ lä⁺ hnøø¹ hij⁻ ga⁻ chee⁻ jnä⁷ mah¹ mi⁻ hñaan¹ ta⁷ kiyh¹, he⁻ ja⁻ ba⁷ ma¹ he⁻ jmee⁷ dsa⁻ këen¹. ³⁵ ¿Ja¹ jwah⁷ hnäh⁷, hnøø¹ ga⁷ kye⁷ sih⁻ mah¹ chooh¹ dsa⁻ ta⁷ kih¹? Pero jnä⁷ jwahn⁻, chooh¹ hnäh⁷ nēh⁷ mah¹ jëe⁻ da⁷ hnäh⁷ lä⁻ kaa⁻ jee⁷ tääh⁷ dsa⁻ hij⁻ laa⁻ lä⁻ koo⁻ mi⁻ ju⁻ he⁻ ma⁻ ää⁻ he⁻ ma⁻ le⁻ chooh¹ dsa⁻. ³⁶ Hij⁻ chaa⁻ dsa⁻ liyh⁺ ba⁷ jneey⁻. He⁻ chaa⁻ yh⁻ dsa⁻ mah¹ chaa⁻ tää⁻, la⁻ lä⁻ koo⁻ he⁻ chooyh⁻ mi⁻ ju⁻ mah¹ sa⁺ hee⁻ jih⁻ koh⁷. Kyaah⁷ lä⁻ ja⁻, ko⁻ jøh⁷ ba⁷ lä⁻ chaa⁻ llu⁻ hij⁻ ga⁻ jngëe⁻ kyaah⁷ hij⁻ ga⁻ chooh¹ ta⁻. ³⁷ Heh¹ lä⁻ jäh⁷ juu¹ la⁻, la⁻ ju⁻ dsoo⁷: “Jñah⁷ ba⁷ hij⁻ jngëe⁻, hi⁻ jñah⁷ ba⁷ hij⁻ chooh¹ ta⁻.” ³⁸ Jnä⁷ ga⁻ cheen⁻ hnäh⁷ mah¹ chooh¹ hnäh⁷ ta⁷ he⁻ sa⁺ ga⁻ jneeh⁻ hnäh⁷. Jñah⁷ ba⁷ ga⁻ këe⁻ ta⁷ kih¹, mah¹ hnäh⁷ ga⁻ taah⁻ hnäh⁷ jee⁻ la⁻ ta⁷ kiyh¹ mah¹ koo⁻ chooh¹ ba⁷ hnäh⁷ ta⁷ ja⁻ —ga⁷ jah⁷ Jesús siiyh⁺.

³⁹ He⁻ ja⁻ jwëe⁻ samaritano, hij⁻ chaa⁻ jee⁷ jwii⁻ ja⁻ ga⁻ lä⁻ dsoo⁻ dsē⁻ kih¹ Jesús, lä⁻ koo⁻ ma⁷ ga⁻ nuuy⁻ juu¹ kih¹ dsa⁻ mē⁷ hij⁻ ga⁻ jah⁷: “Lä⁻ jē⁻ ba⁷ he⁻ ma⁻ jmeen⁻ ma⁻ siiyh⁺ jnä⁷.” ⁴⁰ He⁻ ja⁻ ya⁻ nää¹ samaritano he⁻ ya⁻ jëey⁻ Jesús mah¹ ga⁻ chuuy⁻ kyaayh⁷, ga⁻ siiyh⁺:

—Jä⁻ kyaah⁷ jnääh¹ jee⁻ la⁻.

He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁷ to⁻ jmi⁻ jee⁻ ja⁻. ⁴¹ Jwëe⁻ ga⁻ dsa⁻ ga⁻ lä⁻ dsoo⁻ dsē⁻ ma⁷ ga⁻ nuuy⁻ he⁻ ma⁻ hlëeyh⁺ ja⁻. ⁴² Lä⁻ jëe⁻ hij⁻ he⁻ ma⁻ siih⁺ dsa⁻ mē⁷ he⁷:

—Ja⁻ ma⁻ la⁻ juu¹ kyah¹ hne⁻ jmee⁻ jnääh¹ dsoo⁷, hña¹ jnääh¹ ma⁻ nuu⁻ jnääh¹ juu¹ kiyh¹. Na¹ ba⁷ ra⁻ si⁻ ma⁻ nē⁻ jnääh¹ ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo⁷, hij⁻ he⁻ he⁻ Cristo, hij⁻ lää⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁻.

**Ga⁺mi⁺hlää⁺ Jesús chih⁻ kyaa⁺ jaa⁻
dsa⁻jøøh⁺ kyaa⁺ rey**

⁴³ Ma⁻ngëe⁺ to⁺ jmi⁺ ja⁻, ya⁺hëe⁺ Jesús jee⁺ ja⁻, ngaayh⁺ ta⁺ Galilea. ⁴⁴ (Hñii⁺ Jesús ga⁺jäh⁺, jaa⁻ hi⁻ ngëe⁺ juu⁺ kih⁺ Dio jee⁺ jwii⁻ gooy⁺ sa⁺ hnää⁺ dsih⁺.) ⁴⁵ Ma⁺ ga⁺llaayh⁺ hwa⁺ Galilea, dsa⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ jee⁺ ja⁻ ga⁺hëeyh⁻ bih⁺ llu⁺, kih⁺ he⁻ ga⁺jëey⁺ he⁻ juh⁻ gaa⁻ he⁻ ga⁺jmeey⁺ Jesús ma⁺ ga⁺të⁺ jmi⁺ kuyh⁻ borrego mäh⁺ jwii⁻ Jerusalén. Jëeh⁺ na⁺nää⁺ dsa⁻ he⁺ ka⁺läh⁺ ma⁺ ga⁺të⁺ jmi⁺ ja⁻.

⁴⁶ Koo⁻ ka⁺läh⁺ ga⁺llooy⁺ jwii⁻ Caná he⁻ na⁺ hee⁻ hwa⁺ Galilea, jee⁺ ga⁺jmeey⁺ jmi⁻ dsë⁺ ba⁺ ga⁺lii⁺ jmi⁺ mi⁺jëh⁺. Jee⁺ jwii⁻ Capernaum ja⁻, ma⁺ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻jøøh⁺ kyaa⁺ rey hi⁻ ma⁺dsaah⁺ jaa⁻ chih⁻ kyaa⁺. ⁴⁷ Lä⁺ ma⁺ ga⁺nuu⁺ dsa⁻jøøh⁺ he⁺ ya⁺hëe⁺ Jesús hwa⁺ Judea jayh⁺ ta⁺ hwa⁺ Galilea, he⁻ ja⁻ ñeey⁺ ga⁺mi⁺jëey⁻ mah⁺ ga⁺chuuy⁺ kyaah⁺, ga⁺siiyh⁺:

—Man⁺ mah⁺ mi⁺hlääh⁺ chih⁻ kyaan⁺ hi⁻ ma⁺kyaa⁺ dsa⁻juu⁺.

⁴⁸ He⁻ ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Sa⁺ hëeh⁺ hnäh⁺ wa⁺ra⁻ jäh⁺ kih⁺ sa⁺ jmeen⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻ he⁻ jëeh⁺ hnäh⁺.

⁴⁹ —Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, ma⁺nøon⁺ ga⁺juh⁻, jää⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁺juu⁻ chih⁻ kyaan⁺ —ga⁺jäh⁺ dsa⁻jøøh⁺ he⁺ siiyh⁺.

⁵⁰ Mah⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Gwaah⁻ ba⁺ hne⁻ kyah⁺, chaa⁻ ba⁺ chih⁻ kyaah⁺.

Dsa⁻jøøh⁺ he⁺ ga⁺jmeey⁺ ba⁺ dsoo⁺ dsëy⁺ ma⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús lä⁺ ja⁻, mah⁺ ngaayh⁺. ⁵¹ Ni⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁺llaayh⁺ kiyh⁺, ya⁺nää⁺ dsa⁻ kyaay⁺ ga⁺mi⁺jëey⁻, mah⁺ ga⁺jmeeyh⁺ juu⁺, ga⁺jäyh⁺:

—Ma⁺ jä⁺ ba⁺ kih⁺ chih⁻ kyaah⁺.

⁵² Mah⁺ ga⁺ngii⁺ dsa⁻jøøh⁺ he⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaay⁺:

—¿Hee⁻ hor⁻ ga⁺løø⁺ chaay⁻ llu⁺?

Mah⁺ ga⁺jäh⁺ dsa⁻ kyaay⁺:

—Lloo⁺, ko⁺ hi⁻ gyii⁺, ya⁺hi⁺ llii⁺ kiyh⁺.

⁵³ Mah⁺ ga⁺lä⁺ dsooh⁻ dsë⁺ jmi⁺ chih⁻ he⁺, ja⁻ ba⁺ hor⁻ ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús: “Chaa⁻

ba⁺ chih⁻ kyaah⁺.” He⁻ ja⁻ cha⁻ ga⁺ mi⁺ ih⁻ ga⁺lä⁺ dsoo⁺ dsëy⁺ lä⁺ kyë⁻ hi⁻ chaa⁻ cha⁺ neh⁺ kiyh⁺.

⁵⁴ Jee⁺ la⁻ ga⁺të⁺ to⁺ he⁻ juh⁻ gaa⁻ he⁻ ga⁺jmeey⁺ Jesús, ma⁺ ya⁺hëey⁺ hwa⁺ Judea ngaayh⁺ ta⁺ hwa⁺ Galilea.

**Ga⁺mi⁺hlää⁺ Jesús jaa⁻
hi⁻ sa⁺ liih⁺ goo⁻ tii⁺**

5 Ma⁻ngëe⁺ he⁻ ja⁻, ngoo⁺ Jesús ta⁺ Jerusalén. Ma⁺ ja⁻ ma⁺ tääh⁺ dsa⁻ judiu⁺ jmi⁺. ² Jee⁺ jwii⁻ Jerusalén chih⁻ koo⁻ na⁺hyah⁻ jee⁺ dsa⁻ ha⁻ jmi⁺, jäh⁻ Ho⁺ haah⁺ kih⁺ Oveja. Jee⁺ ja⁻ chee⁻ Betesda kyaah⁺ juu⁺ hebreo. Ma⁺ cha⁻ lä⁺ ku⁺ lä⁺ jii⁺ kih⁺ jmi⁺ too⁺ ja⁻ hña⁺ jee⁺ kih⁺ hoo⁺ na⁺hi⁺. ³ Jee⁺ ja⁻ ma⁺ saa⁺ jwëe⁺ hi⁻ dsaah⁺, hi⁻ tuu⁺, hi⁻ jluuh⁺, kyaah⁺ hi⁻ sa⁺ le⁺ ngë⁺, ma⁺ jøøy⁻ he⁻ hor⁻ jeh⁺ jmi⁺. ⁴ Jëeh⁺ ma⁺ lih⁺ koh⁺ ba⁺ ma⁺ jñaa⁺ jaa⁻ ángel jee⁺ haa⁺ jmi⁺ ja⁻, mah⁺ ma⁺ kah⁻ ma⁺ gwëyh⁻. Ma⁺ la⁻ ma⁺ kah⁺ ma⁺ gwëh⁺ jmi⁺ ja⁻, hi⁻ ga⁺tëe⁺ to⁻ në⁻ dsa⁺ he⁺ neh⁺ jmi⁺ ja⁻, dsa⁻ jä⁺ go⁻ te⁻ kiyh⁺ wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ dsoo⁺ he⁻ laay⁺. ⁵ Jee⁺ ja⁻ ma⁺ hää⁺ jaa⁻ dsa⁻ ñuu⁻ hi⁻ ma⁺hya⁻ gyii⁺ gya⁺ jña⁺ jii⁻ ñe⁻ dsaah⁺. ⁶ Ma⁺ ga⁺jëe⁺ Jesús dsa⁻ he⁺ na⁺ kyaay⁺ jee⁺ ja⁻, ñe⁻ bih⁺ he⁻ ma⁺ lä⁺ hi⁺ dsaah⁺ dsa⁻ he⁺, mah⁺ ga⁺siiyh⁺:

—¿Che⁻ hnooh⁻ jä⁺ kyah⁺? —ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

⁷ —Sa⁺ chaa⁻ ni⁺ jaa⁻ hi⁻ taah⁺ jnä⁺ cha⁺ jmi⁺ na⁻ wa⁺ra⁻ ga⁺ kah⁺ ga⁺ gwëh⁺. Jää⁺ ga⁺ jñah⁺ taah⁻ hñii⁺, ja⁻ ga⁺ lloo⁻ jnä⁺ —ga⁺jäh⁺ dsa⁻ dsaah⁺ he⁺ siiyh⁺.

⁸ —Noo⁻ jee⁺ kyaah⁺ na⁻, kii⁺ jii⁺ kyah⁺ mah⁺ ngë⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

⁹ Lä⁺ chah⁺ ja⁻ ga⁺ jä⁺ kiyh⁺ mah⁺ ga⁺ kooy⁺ jii⁺ kiyh⁺, ngaayh⁺. Jmi⁺ ja⁻ ma⁺ la⁺ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁺. ¹⁰ He⁻ ja⁻ ga⁺ jäh⁺ dsa⁻ ta⁺ judiu⁺ siiyh⁺ hi⁻ ga⁺ jä⁺ kih⁺ he⁺:

—Jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁺ ba⁺ na⁺, sa⁺ cha⁻ jwë⁺ koo⁺ jii⁺ kyah⁺ —ga⁺ jäyh⁺.

¹¹—Hi ma-mi-hlää' jnä', hi he ma-siäh' jnä': "Kii' jii' kyah' mah' ngé'" —ga-jäh' hi ma-dsaah' he'.

¹²—¿Hi na, hi ma-siäh' hne': "Kii' jii' kyah' mah' ngé'?" —ga-jäh' dsa-ta' he'.

¹³ Pero dsa-nuuh' he', sa ga-lä-kyuuy' hij' he' hi ga-mi-hlääy', jëh' Jesús ga-ääh' go te' jee' kih' jwëë' dsa-hi ma-tääh' jee' ja'. ¹⁴ Ma ngëë' he' ja, ga-jee' Jesús dsa-he' ka-läh' jee' chih' gwah' ja mah' ga-siiyh':

—Jëë' da, na' he ma-jä' kyah', mo-to' jmee' ga-dso'kye', mah' sa ja' he hliih' ga' nê' kyah' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

¹⁵ Ja-ga' ngooy' na' jmeeyh' juu' kih' dsa-ta' judiu, na' chiiyh':

—Jesús ba' he' hi ga-mi-hlää' jnä' — ga-jäh'.

¹⁶ Kih' he' ja ba' ja, ma' hnooh' dsa-ta' he' ha-lä' jwë' jee' ma' jngëëyh' Jesús, jëh' ma' mi-hlääy' wa' hi cha-hi jmi' he' teeh' dsa-dsë'. ¹⁷ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Tää' kyaan', jmee' ta' lä-jiih' na', hi ja ba' lä-ja' jmee' jnä' ka-läh'.

¹⁸ He' ja' cha-gamiih' ma' hnooh' dsa-ta' he' ha-lä' jee' ma' jngëëyh' Jesús. Ja' ma-la' kih' he' sa' ma' hooy' jmi' he' teeh' dsa-dsë', lä'kye' kih' he' ma' jäh': "Dio laa' Tää' kyaan'," ma' jmäy' hñiiy' kwee' kyaah' Dio.

Jesús jmee' cha' dsa-tää'

¹⁹ Koo' ka-läh' ga-jëh' Jesús juu' kih', ga-siiyh':

—Ma' ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh'. Joo' Dio sa' le' jmee' ni' miih' jee' tëëy' hñiiy'. He' jëëy' jmee' Jmiiy', he' ja ba' jmeey'. Lä-jë' he' jmee' Tää', ja ba' lä-ja' kwee' go-te' jmee' Jooy' ka-läh'. ²⁰ Hnäa' ba' Tää' Joo', hi' mi-jnäy' kiyh' lä-jë' he' jmeey'. Pero cha-gamiih' he' juh-gaa' lä-koh' ga' he' jmeey' la', mi-jnäy' kih' Jooy' ta' cha-në', lä-jiih' lä-dsaa' hoh' hnäh'. ²¹ Ja ba' lä-koo'

mi-jiih' Tää' hi ma-na' juu', mah' jmeey' chaay' ka-läh', ja ba' lä-ja' Jooy' jmeey' cha' lä' jah' hi hnäy'. ²² Sa' lla' Tää' ta' kih' ni' jaa', ga-tooyh' goo' Jooy' ba' mah' llay' ta' kih' lä-jëë'. ²³ Mah' lä-ja' lä-jëë' dsa' jmee' juuh' kih' Joo' Dio lä-koo' jmeey' juuh' kih' Tää'. Hi' sa' jmee' juuh' kih' Jooy', sa' jmeey' juuh' kih' Tää' hi' ga-cheey'.

²⁴ Ma' ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh', hi' nuu' juu' kin' hi' jmeey' dsoo' dsëy' kih' hi' ga-chee' jnä', chaay' tää' ba'. Sa' ja' dso'jwi' nê' kiyh'. Lla' he' ma' juuy', ma-tëëyh' jee' chaay' tää'. ²⁵ Ma' ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh'. Ja' koo' hor', hi' hor' ja' la' na'. Ma-të' jee' nuu' lä-jëë' hi' na' juu' juu' kih' Joo' Dio. Hi' lä-jëë' hi' nuu' kiyh', mo'so' juuy'. ²⁶ Jëëh', Tää', kih' hñii' bih' na' jiih'. Ja' ba' lä-ja' ga-kway' jwë' he' na' jiih' kih' hñii' Jooy' ka-läh'. ²⁷ Hi' ga-hñaa' llay' ta' kih' dsa', lä-llu' he' laay' Hi' ga-lëë'n-go'. ²⁸ Ta' jmee' dsaa' hoh' hnäh' he' jwahn' la'. Ja' koo' hor' nuu' lä-jëë' hi' tääh' to-hoo' tëën' kiyh'. ²⁹ Hi' lä-jëë' hi' ga-jmee' he' llu', lä-jiiyh' mah' tëëy' jee' chaay' tää'. Hi' lä-jëë' hi' ga-jmee' he' hliih', lä-jiiyh' mah' dsa-näy' kyaah' dso'jwi' ba'.

Cha' ba' he' jmee' ju'dsoo' kih' Joo' Dio

³⁰ Ni' miih' sa' le' jmeen' jee' tëën' hñiin'. Lä-koo' te' man' kih' Tää' kyaan', kō-ja' ba' te' llan' ta' kih' dsa'. Hi' kyaah' ju'dsoo' jmah' ba' llan' ta', jëh' sa' hnoohn' he' hnoon' hñiin'. Hnoohn' he' hnoo' Tää' hi' ga-chee' jnä' ba'. ³¹ Cher'mah' hñiin' ba' jmeen' ju'dsoo' kin', sa' jmää' ju'dsoo' kin' lä-ja'. ³² Cha' ga' jñah' hi' jmee' ju'dsoo' kin'. Jnä' man', ju'dsoo' he' jmeey' kin', la' dsoo'. ³³ Ga-cheeh' hnäh' dsa' hi' na' ngii' juu' kih' Jwaa', hi' lä-jë' he' ga-jäh' ja', la' ju'dsoo'. ³⁴ Sa' jmee' bii' ki' jnä' ju'dsoo' kih' dsa'. He' llu' kyah'

hnäh' ba' ja, he' ga'jmee' Jwaa' ju'd-soo' kin, mah' lä'ja' lääh' hnäh'. ³⁵ Hi' he' ma' laa' lä'koō' wa'je' he' na'hih' mah' ma' kwa' jmëe'. Hi' ga'lä'chaa' hnäh' llu' miih' jmi' kyaah' juu' he' ga'kway' ja'. ³⁶ Pero cha' ga' jyoh' he' jmee' ju'dsoo' kin' he' juuh' ga' lä'koh' ga' ju'dsoo' he' ga'jmee' Jwaa'. Lä'jê' ta' he' ga'kwëeh' Dio jnä' mah' mi'ten, ja'ba' ta' he' jmeen' la', jmee' ju'dsoo' kin, Täa' ba' he' hi' ga'chee' jnä'. ³⁷ Hi' Täa' hi' ga'chee' jnä', ga'jmeey' ju'dsoo' kin' ka'läh'. Ni' koō' hä' sa' ga'nueh' hnäh' lä' ma' ga'hleeyh', ni' lä'ja' sa' ga'jêeh' hnih'. ³⁸ Hi' ni' sa' ga'ja' juu' kiyh' neh' tuh'hoh' hnäh', kih' he' sa' heeh' hnäh' kih' hi' ga'cheey'. ³⁹ Ja' hëh' da' hnäh' kwee' lä'koō' na'sii' juu' kih' Dio. Jëeh', laah' hnäh' kyaah' juu' na' chaa' hnäh' tää'. Ja'ba' juu' na' jmee' ju'dsoo' kin' ka'läh'. ⁴⁰ Ni' lä'ja' sa' hnooh' hnäh' juu' kin' mah' jmeen' chaa' hnäh' tää'.

⁴¹ Ja' he' hnoon' mah' leen' jøøh' cha'në' dsa'. ⁴² Jnä' kyuuun' hnäh', man' kwee' sa' hnaah' hnäh' Dio. ⁴³ Jnä' ma' jan' kyaah' mada' kih' Täa', mah' hnäh' sa' heeh' jnä'. Pero wa'ra' ja' jnah' lä' hyoh' dsëy' hniiy', tää' sa' tääh' hnäh' jmeeh' he' kih' hi' he'. ⁴⁴ Ha' lä'ja' lä'd-soo' hoh' hnäh', jëeh' hnooh' hnäh' ha' lä' jee' leeh' hnäh' kaah' cha'në' dsa' kyaah' hnäh' hi' sa' hnooh' hnäh' mah' leeh' hnäh' kaah' cha'në' Dio. ⁴⁵ Ta' jmee' hnäh' huudse' jnä' hnëen' hnäh' cha'në' Täa' kyaan'. Moisé, hi' kyeh' hnäh' o'joh' dsë' kih', hi' he' ba' hnëe' hnäh'. ⁴⁶ Wa'ra' jah' kih' jmeeh' hnäh' dsoo' hoh' he' ga'jah' Moisé, lä'ja' jmeeh' hnäh' dsoo' hoh' juu' kin' ka'läh'. Jëeh', he' ga'siiy' ja', hlëeh' kin' ba' ja'. ⁴⁷ Pero cher' mah' sa' jmeeh' hnäh' dsoo' hoh' he' ga'siiy' ja', ha' ba' lä'ja' lä'dsoo' hoh' hnäh' juu' kin'.

Ga'ääh' Jesús hña' mil dsa'ñueh'

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

6 Ma'ngëe' he' ja', ngoo' Jesús ta' hn-gaah' ko'taa' jmi'juuh' he' hla' hwa' Galilea, ja'ba' he' jäyh' kih' Tiberia. ² Jwëe' dsa' ma' chaa' kaah' kiyh', kih' he' ma' jëey' lä'jê' he' juh' gaa' he' ma' jmeey' lä'koō' hä' ma' mi'hläy' hi' dsaah'. ³ Ja' ga'ga'wii' Jesús ta' jee' chih' koō' lle'koh' mah' jee' ja' ga'tooh' jnääh' discípulo kyaayh'. ⁴ Jmi' ja' ma' ya'jah' tē' jmi' he' kuh' dsa' judiu borrego mah'. ⁵ Ma' ga'jêe' Jesús jwëe' jwërte dsa' hi' ya'näa' mah' ga'siiyh' Felipe:

—¿Ha' ba' dsa'nøon' dsa'län' miih' he' kuh' dsa' la'?

⁶ Pero he' ga'jäyh' lä'ja', he' ma' hnøøy' ma' jëey' hee' ja' ma' jah' Felipe. Jëeh' kyueh' bih' ha' lä' jmeey'. ⁷ Mah' ga'jah' Felipe:

—Sa' lee' to' hña'loo' jmi' ta' he' kyaah' län' he'ñiih' mah' tēe' lä'jêe' dsa' ma' miih'.

⁸ Mah' ga'jah' jaa' discípulo kyaay', Andre' øøh' Simón Pee':

⁹—Jee' la' hää' jaa' chih' hi' kye' hña' he'ñiih' he' na'la' kyaah' cebada, kyaah' uu' hmooh' mah'. Pero ha' lee' he' oo' kih' lä'jêe' dsa' hi' tääh' na' —ga'jäyh'.

¹⁰—Chiih' lä'jêe' dsa' na', wa' dsa'taayh' wa' gyay' hwa' —ga'jah' Jesús.

Jee' ga'taayh' ja', ma' cha' cha'miih' nuu'. Kih' lä'jêe' dsa' hi' ga'taah' jee' ja', ma'la' dsa'ñueh' ma' tee' koō' hña' mil. ¹¹ Ga'ka' Jesús he'ñiih' ja', ga'k-way' tíhmaah' kih' Dio. Ma'la' ma'k-way' tíhmaah', ga'jmeey' jwi' he'ñiih' ja' mah' ga'kwëeyh' discípulo. Hi' ja'ba' lä'ja' ga'jmee' discípulo kyaah' hi' ma' tääh' hwa'. Hi' ja'ba' lä'ja' ga'jmeey' kih' hmooh' mah' he', ga'kwëeyh' dsa' ha' koō' jiih' ma' hnøø' lä'jaa' lä'jaay'. ¹² Ma'la' ma'këe' lä'jêe' dsa', ga'jmee' Jesús mada' kya' jnääh' discípulo:

—Juuḥ hnäh' lä'jē' jwi' he' ma' chaa' na' mah' sa' hee'.

¹³Ma' la' ma' juuḥ' lä'jē' jwi' he' ga' chaa' ja', ga' kah' gya' to' sa' miḥ' jwi' kih' hñā' he' niḥ' he' ma' na' la' kyaah' cebada. ¹⁴Ma' ga' jēē' dsa' he', he' juh' gaa' he' ga' jmeē' Jesús jee' ja', ga' jāyh'.

—Ma' ra' ju' dsoo', hi' na' he' hih' dsa' hi' ngēē' juu' kih' Dio hi' ga' jāh' dsa' kih' jā' jmi' gyuu' la'.

¹⁵Pero ma' liih' ba' Jesús, he' hnø' dsa' lä' bi' lä' jaa' ma' tēēy' mah' ma' jmäy' rey kyaay', he' ja' koo' ka' läh' ga' wi' ta' lle' koh' ja' mah' ga' jāy' hñii'.

Ga' ngē' Jesús nē' jmi'

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶Ma' ga' nuu' jmi' ja', ma' la' jnāh' discípulo ba' ga' jñaa' jnāh' ta' cha' hoo' jmi' juuḥ' ja'. ¹⁷Ga' tooh' jnāh' neh' na' moo' mah' ga' nø' jnāh' haa' jnāh' jmi' juuḥ' ja', ta' hngaah' jee' chee' Capernaum. Ma' na' hoo' go' te' hor' ja' ni' sa' ga' ma' jah' Jesús. ¹⁸Pero ja' koo' lle' tā', lä' jiih' ga' lø' hluh' jmi'. ¹⁹Ma' lä' øy' koo' hñā' jñii' kilómetro nē' jmi', ma' ga' jēē' jnāh' Jesús ja' ya' jāyh' kih' na' moo', ngēy' nē' jmi', mah' ga' lä' gah' jnāh'. ²⁰Pero ga' jāh' Jesús siyh' jnāh'.

—Jnā' ba' la', ta' wa' gah' hnäh'.

²¹Ja' ga' ga' heeh' jnāh' lä' kaa' tuh' dse' jnāh' neh' na' moo' ja', hi' chah' ba' ga' tēē' jnāh' hwa' jee' ga' nø' jnāh' ja'.

Jwēē' dsa' ga' hnaah' Jesús

²²Ma' ga' jñā' jyoh' jmi', dsa' hi' ma' tääh' ta' hngaah' jee' ga' hwēē' jnāh' ja', ga' lä' liih', ma' la' jnāh' discípulo ba' ga' tooh' jnāh' neh' koo' ba' na' moo' he' ma' hii' jee' ja'. ²³Ta' ko' jiih' ja' ga' lloo' jyoh' ga' na' moo' he' ga' hwēē' ta' jee' jwi' Tiberia, ja' ba' koo' jee' ga' taah' hñā' mil dsa' hi' ga' kuh' jee' ja', jee'

ga' kwa' Jesús ti' hmaah' kih' Dio. ²⁴Ma' ga' jēē' dsa', mo' so' chaa' Jesús ni' discípulo kyaay' jee' ja', ga' taayh' neh' na' moo' he' ma' hii' jee' ja', ga' nāy' ga' hñāy' Jesús ta' jee' jwi' Capernaum.

Hñii' Jesús laa' he' niih' he' jmeē' chaa' dsa'

²⁵Ma' ga' lla' nāy' ta' hngaah' ja', ga' jñāy' Jesús mah' ga' siyh'.

—Ta' jwoh', ¿hee' ba' hor' ma' neh' hne'?

²⁶Mah' ga' jāh' Jesús siyh'.

—Ma' ra' ju' dsoo' jwēēh' hnäh', ma' ya' nāh' hnäh' hnaah' jnā', ja' kih' he' ga' jēēh' hnäh' he' juh' gaa' he' ga' jmeen'. Hnaah' hnäh' jnā' kih' he' ga' kuh' hnäh' lä' jiih' ga' kēē' hnäh' ba' ja'. ²⁷Ta' wa' hee' hoh' hnäh' kih' ma' he' dsa' lla'. Wa' hee' hoh' hnäh' kih' ma' he' sa' lla', he' jmeē' chaa' dsa' tää'. He' la' na' ma' he' kwa' Hi' ga' lēē' ngo' la'. Jēēh', Tää' hi' laa' Dio, ga' hñāy' jnā' kih' he' la'.

²⁸Mah' ga' ngii' dsa' he' juu' kiyh'.

—¿Hee' na' ga' tēē' jnāh' jmeen' mah' jmeē' jnāh' lä' hnø' Dio? —ga' jāh' dsa' he'.

²⁹—He' la' ba' hnø' Dio jmeeh' hnäh', he' jmeeh' hnäh' dsoo' hoh' kih' hi' ga' cheey' —ga' jāh' Jesús siyh'.

³⁰—¿Hee' koo' he' juh' gaa' heeh' jnāh', mah' jēē' jnāh', ja' ga' jmeē' jnāh' dsoo' dsē' jnāh' kyah'? ¿Ha' lä' la' he' jmeeh' mah' jēē' jnāh'? ³¹Dsa' ma' gyuh' kyaay' jnāh' ga' kuyh' manā jee' la' hwa' kii' ja', lä' koo' na' si' juu' kih' Dio: “He' niih' he' ja' gyuuḥ' ba' ja', ga' kwēēh' dsih' mah' ga' kuyh'” —ga' jāh' dsa' siyh'.

³²—Ma' ra' ju' dsoo' jwēēh' hnäh', ja' he' Moisé hi' ga' kwa' he' niih' he' ja' gyuuḥ'. Tää' kyaan' ba' he' hi' kwēēh' hnäh' ma' ra' he' niih' he' gwa' gyuuḥ'.

³³Jēēh' he' niih' he' kwa' Dio, hi' he' he'

hī gaˀjñaaˀ gyuuḥ, hī jmeeˀ chaaˀ dsaˀ
jmī gyuuˀ —gaˀjähˀ Jesús gaˀsiyhˀ.

³⁴—Kwëehˀ jnäähˀ tääˀ heˀniihˀ jaˀ,
Dsaˀjooḥˀ kyaanˀ —gaˀjähˀ dsaˀ heˀ
siyhˀ.

³⁵Mahˀ gaˀjähˀ Jesús siyhˀ:

—Jnäˀ heˀ laanˀ heˀniihˀ heˀ jmeeˀ
chaaˀ dsaˀ. Hī jmeeˀ koˀjohˀ kyaahˀ
jnäˀ, jihˀkohˀ saˀ jäˀ läˀkyoyhˀ. Läˀjaˀ,
hī jmeeˀ dsooˀ dsëˀ kinˀ, saˀ jäˀ läˀk-
iī dsëyˀ jihˀkohˀ jihˀlihˀ. ³⁶Pero jwëehnˀ
hnähˀ kaˀlähˀ läˀkooˀ maˀjwëehnˀ hnähˀ
jääˀ, maˀkeˀ maˀjëehˀ hnähˀ jnäˀ, saˀ
maˀjmeehˀ hnähˀ dsooˀ hohˀ hnähˀ kinˀ.
³⁷Gaˀläˀjëëˀ dsaˀ hī taahˀ Tääˀ goonˀ, hī
heˀ goˀnääˀ kinˀ. Hī läˀjëëˀ hī goˀnääˀ
kinˀ, saˀ beeˀ jnihˀ. ³⁸Jëehˀ, saˀ gaˀjñaanˀ
gyuuḥ mahˀ jmeenˀ läˀ hnoonˀ hñiinˀ.
Gaˀjñaanˀ mahˀ jmeenˀ läˀ hnooˀ hī
gaˀcheeˀ jnäˀ baˀ. ³⁹Tääˀ hī gaˀcheeˀ
jnäˀ hyohˀ dsëyˀ läˀlaˀ baˀ. Saˀ hnooˀ
dsaˀhëëˀ kiˀ jnäˀ niˀ jaaˀ hī gaˀtaayhˀ
goonˀ mahˀ gaˀläˀjëëˀ baˀ hī heˀ miˀjiihˀ
waˀraˀ gaˀtëˀ jeeˀ llaaˀ jmī gyuuˀ. ⁴⁰Hī
gaˀcheeˀ jnäˀ hyohˀ dsëyˀ läˀlaˀ. Läˀjëëˀ
hī goˀnääˀ kihˀ Jooyˀ mahˀ jmeeˀ dsooˀ
dsëˀ kiyhˀ, hī heˀ baˀ jmeeyˀ chaaˀ tääˀ.
Mahˀ jnäˀ baˀ miˀjiihˀ jnihˀ waˀraˀ gaˀtëˀ
jeeˀ llaaˀ jmī gyuuˀ —gaˀjähˀ Jesús siihˀ
dsaˀ heˀ.

⁴¹Heˀjaˀ gaˀlööˀ dsaˀ judiu heˀ
chaˀhääyˀ hlëëyhˀ wī kihˀ Jesús, kihˀ
heˀ maˀ jäyhˀ, laayˀ heˀniihˀ heˀ gaˀjyooˀ
gyuuḥ. ⁴²Läˀlaˀ gaˀjäyhˀ:

—¿Jaˀ heˀ hī naˀ jooˀ José? Kyuuˀ
baˀ jneˀ choˀjmiiyˀ. ¿Haˀ läˀjaˀ heˀ jäyhˀ,
gaˀjñaaˀ gyuuḥ?

⁴³Mahˀ gaˀjähˀ Jesús siyhˀ kaˀlähˀ:

—Tüˀ hnähˀ heˀ chaˀhäähˀ jnäˀ. ⁴⁴Niˀ
jaaˀ saˀ leˀ jäˀ kihˀ hñiiˀ kyaahˀ jnäˀ
cherˀmahˀ Tääˀ hī gaˀcheeˀ jnäˀ saˀ
gaˀtaayhˀ goonˀ. Mahˀ jnäˀ baˀ miˀjiihˀ
jnihˀ waˀraˀ gaˀtëˀ jeeˀ llaaˀ jmī gyuuˀ.
⁴⁵Läˀlaˀ naˀsiiˀ kooḥ koˀllaaˀ hī maˀ
ngëëˀ juuˀ kihˀ Dio lloˀjooˀ: “Dio baˀ

miˀtëëˀ läˀjëëˀ dsaˀ.” Läˀjaˀ, läˀjëëˀ
hī gaˀnuuˀ hī gaˀläˀtëëyˀ kihˀ Tääˀ,
yaˀnääyˀ kyaahˀ jnäˀ.

⁴⁶Saˀ chaaˀ hī maˀjëëˀ Tääˀ. Maˀlaˀ
hī jaˀ jeeˀ gyaˀ Dio baˀ, hī heˀ baˀ maˀjëëˀ
Tääˀ. ⁴⁷Maˀraˀ juˀdsooˀ jwëehnˀ hnähˀ,
hī jmeeˀ dsooˀ dsëˀ kinˀ, hī heˀ baˀ
chaaˀ tääˀ. ⁴⁸Jnäˀ heˀ laanˀ heˀniihˀ heˀ
jmeeˀ chaaˀ dsaˀ. ⁴⁹Dsaˀ maˀgyuhˀ jñanˀ
gaˀkuyhˀ maná jeeˀ laˀ hwaˀ kī jaˀ,
pero gaˀjuuyˀ. ⁵⁰Pero hī laˀ heˀ heˀni-
ihˀ heˀ gaˀjyooˀ gyuuḥ mahˀ läˀjëëˀ hī
gaˀkuhˀ kiyhˀ moˀsoˀ juuyˀ. ⁵¹Jnäˀ heˀ
laanˀ heˀniihˀ jiihˀ heˀ gaˀjyooˀ gyuuḥ.
Hī kuhˀ kihˀ heˀniihˀ laˀ, chaayˀ tääˀ baˀ.
Heˀniihˀ heˀ kwaˀ jnäˀ, laˀ ngoˀ kinˀ. Heˀ
jaˀ kwanˀ mahˀ läˀjaˀ jmeeˀ chaaˀ läˀjëëˀ
dsaˀ jmī gyuuˀ —gaˀjähˀ Jesús siyhˀ.

⁵²Heˀjaˀ dsaˀ judiu heˀ gaˀtiˀ gaˀ-
chooyˀ juuˀ kyaahˀ ooḥyˀ:

—¿Haˀ läˀjaˀ kwaˀ dsaˀ naˀ ngoˀ kihˀ
mahˀ kihˀ? —gaˀjäyhˀ.

⁵³Mahˀ gaˀjähˀ Jesús siyhˀ:

—Maˀraˀ juˀdsooˀ jwëehnˀ hnähˀ,
cherˀmahˀ saˀ gaˀkuhˀ hnähˀ ngoˀ kihˀ
Hī gaˀlëëˀ ngoˀ laˀ, hiˀ saˀ huhˀ hnähˀ
jmaˀ kiyhˀ kaˀlähˀ, saˀ tëëhˀ hnähˀ jeeˀ
jmeeˀ chaaḥ hnähˀ tääˀ. ⁵⁴Hī kuhˀ ngoˀ
kinˀ mahˀ hiyhˀ jmaˀ kinˀ kaˀlähˀ, chaayˀ
tääˀ baˀ. Hiˀ jnäˀ miˀjiihˀ jnihˀ waˀraˀ
gaˀtëˀ jeeˀ llaaˀ jmī gyuuˀ. ⁵⁵Jëehˀ ngoˀ
kinˀ, kooˀ heˀ laˀ baˀ maˀ heˀ jmeeˀ chaaˀ
dsaˀ, läˀjaˀ kaˀlähˀ kihˀ hī hī jmaˀ kinˀ,
kooˀ heˀ laˀ baˀ jmeeˀ chaayˀ. ⁵⁶Hī kuhˀ
ngoˀ kinˀ mahˀ hiyhˀ jmaˀ kinˀ jäyˀ kooˀ
hwehˀ kyaahˀ jnäˀ hiˀ jnäˀ jänˀ kyaayhˀ
kaˀlähˀ. ⁵⁷Tääˀ hī naˀjiihˀ gaˀcheeˀ jnäˀ,
hiˀ jnäˀ chaanˀ taˀlaˀ kihˀ Tääˀ. Jaˀ baˀ
läˀjaˀ, hī kuhˀ kiˀ jnäˀ, taˀlaˀ kiˀ jnäˀ
baˀ chaayˀ. ⁵⁸Heˀ laˀ jaˀ, heˀniihˀ heˀ
gaˀjyooˀ gyuuḥ. Saˀ laˀ läˀ laˀ maná heˀ
gaˀkuhˀ dsaˀ maˀgyuhˀ jñanˀ hiˀ maˀraˀ
heˀ gaˀjuuˀ bihˀ. Pero hī kuhˀ heˀniihˀ
laˀ, chaayˀ tääˀ gaˀläˀjëˀ johˀ jmī chaˀ
baˀ —gaˀjähˀ Jesús siihˀ dsaˀ heˀ.

⁵⁹ Lã-jë⁺ juu¹ la⁻ ga⁺kwa⁺ Jesús neh⁺ gwah⁺ mäh⁻ kih¹ dsa⁻ judiu jee⁺ jwii⁻ Capernaum.

Kyaah⁺ juu¹ la⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻ tää⁺

⁶⁰ Lã⁺ ma⁺ ga⁺nuuy⁺ juu¹ ja⁻, jwëë⁺ discípulo kyaay¹ ga⁺jäh⁺:

—Jwëëh⁺ la¹ juu¹ na⁻. ¿Hii⁻ ga⁺ mo⁺ tih¹ dsë¹ nuu¹ juu¹ na⁻?

⁶¹ Ñe⁻ ba⁺ Jesús he⁻ ma⁺ tääyh⁺ ma⁺ cha⁻ ma⁺ hääy⁺ kwaan⁻ kih¹ juu¹ he⁻ ga⁺hlëëyh⁺ ja⁻, he⁻ ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—¿Che⁻ ma⁺ toh⁺ wii⁺ kyah¹ hnäh⁺ juu¹ kin⁺? ⁶² Ha⁻ ba⁺ lä⁻ jmeeh¹ hnäh⁺ ja⁻, wa⁺ ra⁻ jäh⁺ kih¹ jëëh¹ hnäh⁺ Hi⁻ ga⁺lëë⁻ ngo¹ la⁻ wii⁺ ka⁺läh⁺ jee⁺ ma⁺ gayay¹ jää¹.

⁶³ Jmi⁻lle⁺ ba⁺ he⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻, pero jmi⁻ngo¹ sa⁺ cha⁻ he⁻ le⁺ jmee¹ ni⁺ miih⁻. Lã-jë⁺ juu¹ he⁻ ma⁺ jwëëhn¹ hnäh⁺, gwa⁺ kih¹ jmi⁻lle⁺ ba⁺ na⁻, hi⁺ lä⁻ ja⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻. ⁶⁴ Pero chaa⁻ ko⁻llaa⁺ hnäh⁺ hi⁻ sa⁺ ma⁺ jmee⁺ dsoo⁺ dsë¹ kin⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

Jëëh⁺ ma⁺ kyuu⁺ bih¹ jää¹ hii⁻ na⁻ hi⁻ sa⁺ lä⁻ dsoo⁺ dsë¹ kiyh¹, hi⁺ kyuu⁺ hii⁻ na⁻ hi⁻ ngëëy¹ kih¹ dsa⁺. ⁶⁵ Mah⁺ ga⁺jäyh⁺ ka⁺läh⁺:

—He⁻ ja⁻ ba⁺ na⁻ ma⁺ jwëëhn¹ hnäh⁺: “Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ le⁺ jä⁺ kih¹ hñii⁺ ki⁺ jnä⁺ cher⁺ mah¹ sa⁺ ga⁺taah⁺ Tää⁺ goon⁺.”

⁶⁶ Ma⁺ ngëë⁺ ma⁺ jäyh⁺ lä⁻ ja⁻, jwëë⁺ discípulo kyaay¹ ga⁺biiy¹ kih¹, mo⁺so⁺ ga⁺jmeey⁺ ko⁻jøh⁺ kyaayh⁺. ⁶⁷ Ja⁻ ga⁺ ga⁺siiyh⁺ lä⁻ jëë⁺ gya⁺tuu⁺ jnääh¹ discípulo kyaay¹:

—¿Che⁻ hnooh⁻ hnäh⁺ go⁺nääh⁺ hnäh⁺ ka⁺läh⁺ lä⁻ na⁻?

⁶⁸ He⁻ ja⁻ ga⁺jäh⁺ Simón Pee⁺:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, hii⁻ ga⁺ na⁻ kih¹ dsa⁻noø¹ jnääh¹. Jaa⁻ hne⁻ ba⁺ kyeh⁺ juu¹ he⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻ tää⁺ ga⁺lä⁻jë⁺ joh⁺ jmi⁺ cha⁻. ⁶⁹ Ma⁻dsoo⁺ ba⁺ dsë⁻ jnääh¹ kyah¹, ma⁺ ñe⁻ ba⁺ jnääh¹ hne⁻ he⁺ Cristo, Joø⁺ Dio jiih⁺ —ga⁺jäh⁺ Pee⁺ siiyh⁺.

⁷⁰ Mah⁺ ga⁺jëeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹:

—¿Ja¹ ga⁺llëeh⁺ lä⁻ jëë⁺ gya⁺tuu⁺ hnäh⁺ mah¹ jaa⁻ jee⁺ lä⁻ jëë⁺ hnäh⁺ laa¹

dsa⁻ kyaa¹ hi⁻sa⁻llu¹? —ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

⁷¹ He⁻ ma⁺ hlëëyh⁺ kih¹ Juda Iscariote, joø⁺ Simón ba⁺ ja⁻. Jëëh⁺ Juda he⁺, hi⁻ ga⁺ngëëy¹ këë⁻ ga⁺, ma⁺ laa¹ jaa⁻ kih¹ jee⁺ lä⁻ jëë⁺ gya⁺tuu⁺ jnääh¹.

Øøh⁺ Jesús sa⁺ ma⁺ heeh⁺ kiyh¹

7 Ma⁺ ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ma⁺ ngë⁺ Jesús hwa¹ Galilea. Mo⁺so⁺ ma⁺ hnøøy¹ ma⁺ ngëëy⁺ ta⁺ Judea, jëëh⁺ dsa⁻ judiu ma⁺ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁺ ma⁺ jngëëyh¹. ² Ma⁺ ya⁻ jäh⁺ tē⁺ jmi⁺ kih¹ dsa⁻ judiu, he⁻ ma⁺ hiiy⁺ hmiih⁻ jee⁺ dsa⁻taayh⁺ ma⁺ tē⁺ jmi⁺. ³ He⁻ ja⁻ ga⁺jäh⁺ øøyh⁺ siiyh⁺:

—Gwa⁻ hne⁻ ka⁺läh⁺ ta⁺ Judea, mah¹ jëë¹ discípulo kyaah¹ hi⁻ tääh⁺ jee⁺ oo⁺ ha⁻ lä⁻ la¹ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ jmeeh⁻. ⁴ Jëëh⁺, jaa⁻ hi⁻ hnøø¹ mi⁻jnää⁺ hñii⁺, sa⁺ jmeey⁺ ta⁺ kiyh¹ jee⁺ na⁻hmää⁺. Hne⁻ ma⁺ løøh⁺ jmeeh⁻ lä⁻ jë⁺ he⁻ na⁻, mi⁻jnää⁺ hñaa⁺ cha⁺ nē⁺ lä⁻ jëë⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ —ga⁺jäh⁺ øøyh⁺ siiyh⁺ Jesús.

⁵ Jëëh⁺, ni⁺ ga⁺ øøyh⁺ sa⁺ ma⁺ heeh⁺ kiyh¹. ⁶ Ja⁻ ga⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Sa⁺ ga⁺ ma⁺ ja⁻ jmi⁺ kin⁺, pero kyah¹ hnäh⁺, wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ jmi⁺ ba⁺ llu¹ kyah¹ hnäh⁺. ⁷ Dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ sa⁺ le⁺ jmeey¹ na⁻ høøyh⁺ kyah¹ hnäh⁺. Pero jnä⁺ na⁻hääyh⁺, kih¹ he⁻ mi⁻jnään⁺ he⁻ jmeey⁺ he⁻ hliih¹. ⁸ Go⁺ nää⁺ ba⁺ hnäh⁺ jee⁺ tē⁺ jmi⁺ ja⁻. Pero jnä⁺ sa⁺ niin⁻, jëëh⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁺ dsëë¹ jmi⁺ kin⁺.

⁹ Ma⁺ ngëë⁺ ma⁺ jäyh⁺ lä⁻ ja⁻, ga⁺ jäy⁺ ta⁺ Galilea ba⁺.

**Ma⁺ ga⁺të⁺ jmi⁺ jwii⁻
Jerusalén ñeë⁺ Jesús**

¹⁰ Ma⁺ ngëë⁺ ma⁺ nää¹ øøyh⁺, ngoo¹ ba⁺ Jesús jee⁺ tē⁺ jmi⁺ ja⁻. Pero sa⁺ ngooy¹ jnä⁺hä⁺ mah¹ sa⁺ jëë¹ dsih¹. ¹¹ Pero dsa⁻ judiu ma⁺ hnaayh⁻ Jesús jee⁺ tē⁺ jmi⁺ ja⁻, ma⁺ jäyh⁺:

—¿Na⁺ hi⁻ he⁺?

¹² Dsa⁻ hi⁻ ma' tääh' jee' jmi⁺ ja⁻ ma' hlëëyh⁺ juu' hii⁻, ma' cha⁻ ma' hääy[~] Jesús. Ma' jäh' jwëë' dsa⁻:

—Dsa⁻ lluu⁺ ba' he'.

Pero jñah' ma' jäh':

—Jah⁺ ha⁺, koo⁻ mi⁻ gaay⁺ dsa⁻ ba'.

¹³ Pero ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ sa⁺ ma' hlëeh⁺ jnä⁺ hä' kih⁺ Jesús, kih⁺ he⁻ ma' gayh⁺ dsa⁻ ta'.

¹⁴ Ma⁻ tē' to⁺ dsaah⁻ jmi⁺, ja⁻ ga' ngoo⁺ Jesús jee' ma' chih⁺ gwah⁺ mah⁺ ga⁻ lōoy⁺ hlëëyh[~] dsa⁻. ¹⁵ Peer⁺ ga⁻ lā⁺ dsa⁻ dsē⁺ dsa⁻ judiu, mah⁺ ma' jäh':

—Ha⁻ lä⁺ ja⁻ he⁻ kyuu^h dsa⁻ na⁻ cha⁻ mi^h hi⁺ sa⁺ cha⁻ jee' ñeey⁺ ga⁻ mi⁻ tēëy⁻ hñiiy⁺.

¹⁶ Mah⁺ ga⁻ jeeh⁻ Jesús juu' kih⁺ dsa⁻ he':

—Ja⁺ he⁻ la⁺ kin⁺ nuuh⁺ he⁻ kwan⁺ la⁻, la⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻ chee⁺ jnä⁺ ba'. ¹⁷ Hi⁻ lla⁺ dsē⁺ jmee⁺ lä⁺ hnø⁺ Dio, lä⁺ kyuu^h ha⁻ lä⁺ la⁺ nuuh⁺ he⁻ kwan⁺ la⁻, che' he⁻ gwa⁻ kih⁺ Dio, o che' he⁻ hlëehn⁺ kwaat⁻ kin⁺ ba'. ¹⁸ Hi⁻ hlëeh⁺ kwaat⁻ kih⁺ hñii⁺, he⁻ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁺ jee' jmäy⁺ hñiiy⁺ jøøh⁺ ba' ja⁻. Pero hi⁻ hnooh⁻ ha⁻ lä⁺ jee' jmäy⁺ jøøh⁺ hi⁻ ga⁻ chee⁺ jnä⁺, hi⁻ he' ba' hi⁻ hlëeh⁺ ju⁺ dsoo⁺. Ni⁺ mi^h sa⁺ hläy^h kyaah⁺ juu' kiyh⁺.

¹⁹ ¿Ja⁺ ga⁻ kwëeh⁺ ba' Moisé hnäh⁺ ley mah⁺ ni⁺ jaa⁻ hnäh⁺ sa⁺ ga⁻ mi⁻ teh⁻ hnäh⁺? ¿He⁻ la⁺ hnooh⁻ hnäh⁺ jngëeh⁺ jnä⁺?

²⁰ He⁻ ja⁻ ga⁻ hlëeh⁺ jwëë' dsa⁻ he':

—Sa⁺ chaa⁻ ni⁺ jaa⁻ hi⁻ jngëeh⁺ hne⁻. Hi⁻ sa⁻ lluu⁺ ba' na⁻ hää⁺ tuh⁺ hoh⁻.

²¹ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Ga⁻ lā⁺ jëë⁻ ba' hnäh⁺ ga⁻ lā⁺ dsa⁻ hoh⁺ kih⁺ ga⁻ jëeh⁻ hnäh⁺ ga⁻ jmeen⁺ koo⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻. ²² Dsoo⁺ ba' jäh⁺ jne⁺ Moisé ga⁻ lla⁺ nuuh⁺ he⁻ uu^h jmi⁻ ngo⁺ jnän⁻. (Pero ja⁺ he' Moisé hi⁻ ga⁻ lla⁺ nuuh⁺ ja⁻, kō⁻ ja⁻ ma⁻ nøø⁺ kih⁺ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnän⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ jää⁺ ga⁻ kih⁺ Moisé.) Mah⁺ tuh⁻ hnäh⁺ jmi⁻ ngo⁺ kih⁺ dsa⁻ nuuh⁻ lä⁺ kye⁻ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺. ²³ Heeh⁺ ba' hnäh⁺ he⁻ uu^h jmi⁻ ngo⁺ kih⁺ gyuu⁻

ñuu^h jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺ mah⁺ mi⁻ teh⁻ hnäh⁺ lä⁺ koo⁻ na⁻ sii⁻ ley kih⁺ Moisé. ¿He⁻ la⁺ ja⁻ hnee⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, kih⁺ he⁻ ga⁻ mi⁻ hlään⁺ jaa⁻ dsa⁻ nuuh⁻ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺? ²⁴ Ta⁻ ka⁻ hnäh⁺ kwaat⁻ kih⁺ dsa⁺ lä⁺ koo⁻ la⁺ hu⁺ dsē⁻ kyah⁺ hnäh⁺, kye⁻ hnäh⁺ kwaat⁻ lä⁺ koo⁻ lle⁻ ju⁺ dsoo⁺ ba' —ga⁻ jäh⁺ Jesús.

Ga⁻ jmeeh⁺ Jesús juu' ha⁻ ta⁺ jay⁺

²⁵ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁺ kō⁻ llaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ Jerusalén:

—¿Ja⁺ hi⁻ na⁻ na⁻ hi⁻ hnaah⁻ dsa⁻ mah⁺ jngëëyh⁺? ²⁶ ¿Ja⁺ hi⁻ he⁻ na⁻ cheh⁺ hlëeh⁺ to⁺ lo⁺ né⁻ lä⁺ jëë⁻ dsa⁻, hi⁻ sa⁺ chaa⁻ hi⁻ hlëëyh[~] ni⁺ mi^h? ¿Che' jäh⁺ dsoo⁺ ma⁻ heeh⁻ dsa⁻ ta⁺ he⁻ laay⁺ Cristo? ²⁷ Pero dsa⁻ la⁻, ñe⁻ ba' jne⁺ ha⁻ chaa⁻. Hi⁺ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁺ jee' ja⁺ Cristo, ni⁺ jaa⁻ sa⁺ ñe⁻ ha⁻ ta⁺ jäh⁺.

²⁸ Lä⁺ koo⁻ ma' ga⁻ nuu⁺ Jesús lä⁺ ja⁻, lä⁺ ma⁻ cheyh⁺ ja⁻ hlëëyh[~] dsa⁻ jee' chih⁺ gwah⁺ ja⁻, ga⁻ hlëëyh[~] koo⁻ ki⁻ gaa⁻:

—Jwah⁺ hnäh⁺ kyuu^h jnä⁺, hi⁺ ñeh⁺ hnäh⁺ ha⁻ chaa⁻. Pero sa⁺ ma⁻ jan⁻ jee' tēën⁻ hñiin⁻. Hi^h hi⁻ ga⁻ chee⁺ jnä⁺ jmee⁻ ju⁺ dsoo⁺ jmah⁺. Hi⁻ he' sa⁺ kyuu^h hnäh⁺. ²⁹ Pero jnä⁺ kyuu⁺ jnih⁺, jëeh⁺ kih⁺ bih⁺ ya⁻ hëen⁺. Hi⁻ he' ba' ga⁻ chee⁺ jnä⁺ —ga⁻ jäh⁺ Jesús.

³⁰ He⁻ ja⁻ hnøø⁺ dsa⁻ ma' saayh⁺, pero ni⁺ jaa⁻ sa⁺ ga⁻ tuu⁻ dsē⁺ ma' choo⁺ goo⁻, jëeh⁺ sa⁺ ga⁻ ma⁻ tē⁺ hor⁺ kiyh⁺. ³¹ Jwëë' dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁺ jee' ja⁻ ga⁻ lā⁺ dsoo⁺ dsē⁺ kiyh⁺.

—Wa⁻ ra⁻ ja⁺ Cristo, ¿che' hi⁻ he' ga⁻ jmee⁺ cha⁻ ga⁻ mi^h he⁻ juh⁻ gaa⁻ lä⁺ koh⁺ ga⁻ dsa⁻ la⁻? —ga⁻ jäh⁺ kō⁻ llaa⁻.

Ga⁻ lā⁺ hnøø⁺ dsa⁻ fariseo ma' saah⁺ Jesús

³² Lä⁺ ma' ga⁻ nuu⁺ dsa⁻ fariseo he', he⁻ hlëeh⁺ dsa⁻ lä⁺ ja⁻ kiyh⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻ jmeey⁺ mada⁺ kō⁻ jøh⁺ kyaah⁺ dsa⁻ kaa^h kya⁺ jmi⁻ dsa⁻ mah⁺ sooh⁺ poo⁻ kya⁺ gwah⁺ kiyh⁺. ³³ Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Miih⁻ jmií⁻ ga' gyan' kyaah' hnäh', naah' ba' jnä' kih' hi' ga' chee' jnä'.³⁴ Ja' ga' hnaah' hnäh' jnä', pero mo'so' jnääh' jnä'. Mo'so' le' go'nääh' hnäh' ha' jee' naahn' —ga'jäh' Jesús.

³⁵ Dsa' fariseo he' ga'løø' ngiiy' juu' kih' dsa'kyaayh':

—¿Ha' ta' dsaah' hi' na' mah' mo'so' jnääh' jnih'? ¿Che' dsaayh' lä'kaa' jee' tääh' dsa'goo' jne' hi' na'saa' na'jnee' jee' kih' dsa' griego mah' dsa'hlëy'h' lä'kye' dsa' griego? ³⁶ ¿Hee' ba' hnøø' jäh' juu' he' ma'hlëy'h' na': "Ja' ga' hnaah' hnäh' jnä', pero mo'so' jnääh' hnäh' jnä', mo'so' le' go'nääh' hnäh' jee' naahn'?"

Jesús kwa' jmií' he' jmee' chaq' dsa' tääh'

³⁷ Hih' ga' ma'ja', la' jmií' juuh' kyaah' jee' ga'dsa' jmií' ja'. Ga'noo' Jesús mah' ga'hlëy'h' kyaah' cha'miih' be':

—Cher'mah' chaq' hi' lä'kii' dsé', wa' jäy' kyaah' jnä' mah' wa' hih' jmií' he' kwan'. ³⁸ Le' kiyh', lä'koo' na'sii' juu' kih' Dio, hi' jmee' dsoo' dsé' kin', lä'koo' jmi' juuh' he' na'jiih' hya' neh' tuh'dsëy' —ga'jäh' Jesús.

³⁹ He' ga'jäyh' lä'ja' ga'hlëy'h' kih' Jmi'lle' Na' jngii' he' hyoh' dsa' hi' jmee' dsoo' dsé' kiyh'. Jmií' ja' sa' ga' ma'ja' Jmi'lle' Na' jngii', jëeh' sa' ga' ma'saah' Jesús gyuu'h' mah' leey' jøøh'.

Ga'tee' ga'jëe' dsa' kwaat' kih' Jesús

⁴⁰ Ma' ga'nuu' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja' juu' kih' Jesús, ko'llaa' dsa' he' ma' jäh':

—Ma'ra' ju'dsoo', hi' la' he' hi' ngëe' juu' kih' Dio hi' hii' juu' kih'.

⁴¹ Hi' ja' ma' jäh':

—Hi' he' he' Cristo.

Pero jñah' ma' jäh':

—¿Ha' lä' la' juu' ja', heh' ya' hëe' ja' dsa' Galilea le' Cristo? ⁴² ¿Ja' jäh' juu' kih' Dio, sa'ju' kih' David ba' ya' hëe'

hi' laa' Cristo? Hi' ja'ba' jwií' mäh' he' chee' Belén jee' ma' chaq' David, jee' ja' ba' ya' hëe' Cristo.

⁴³ He'ja' ga'laa' to' nää' dsa' kwaat' kih' Jesús. ⁴⁴ Ko'llaa' dsa' he' hnøø' ma' saayh' pero ni' ja' sa' ga'tuu' dsé' ma' choo' goo'.

Sa' ga'heeh' dsa'ta' juu' kih' Jesús

⁴⁵ Ja' ga' ga'nää' poo' he' jee' ma' tääh' dsa'kaah' kya' jmi'dsa' kyaah' dsa' fariseo. Mah' ga'jäh' dsa'kaah' he' siiyh':

—¿He'la' sa' ma'teeyh' ta' la'?

⁴⁶ He'ja' ga'jäh' poo' he' siiyh':

—Ni' koo' hä' sa' ma'hlëeh' ni' ja' dsa'ñuu'h' lä'koo' hlëeh' dsa' he'.

⁴⁷ He'ja' ga'jäh' fariseo he' siiyh':

—¿Che' lä'kye' hnäh' ma'lä'gah' hnäh' juu' kiyh'? ⁴⁸ Ni' ja' jnääh' dsa'ta' ni' dsa' fariseo ma'heeh' jnääh' juu' kiyh'. ⁴⁹ Lä'jëe' dsa' hi' tääh' na', hi' sa' kyuu'h' ley, kyaayh' dso'jwií' —ga'jäh' dsa'ta' he'.

⁵⁰ Nicodemo, hi' ma' laa' dsa'kyaayh', hi' ñee' koo' hä' ta'la' hwé' jee' ma' gya' Jesús, ga'jäyh' siiyh':

⁵¹ —Lä'koo' jäh' ley jnän' sa' le' cheen' dso'jwií' në' kih' dsa', cher'mah' jää' sa' ga' ma'nuun' kwee' juu' kiyh' mah' lä'ngëe' jne' hee' na' he' ma'jmeey'.

⁵² Mah' ga'jëeh' dsa' he' juu' kiyh', ga'siiyh':

—¿Che' laah' hne' dsa' galileo ka'läh'? Hnøøh' da' kwee' jee' na' sii' juu' kih' Dio mah' jëe' da', jih'koh' sa' ma'ya' hëe' ni' ja' hwa' Galilea hi' ngëe' juu' kih' Dio.

⁵³ Ma'ngëe' he' ja', ga'lä'jëe' ba' ga'nää' ta' kih'.

Dsa'më' hi' ga'jaa' kyaah' dsa'ñuu'h'

8 Pero Jesús ngoo' ta' lle'koh' he' chee' Olivo. ² Ma' ga'jnä' jyo'h' jmií', ngooy' ta' jee' chih' gwah'. Hi' jwëe' dsa' na'nää' jee' ma' cheyh' ja'. Jee'

jā gāgyaȳ gāhlēēyh̄ dsā. ³Hor̄ jā yānāā̄ tā jwoh̄ kyaā̄ ley kyaah̄ fariseo, yājāāȳ jaā dsā mē̄ hī̄ gājaā kyaah̄ dsānūuh̄, mah̄ gācheeyh̄ jeē tōd-saah̄ jā. ⁴Mah̄ gāsiiyh̄ Jesús:

—Tājwoh̄, dsā mē̄ nā mājaā kyaah̄ dsānūuh̄. ⁵Lā̄koō llē ley jnān̄, gājmeē̄ Moisé̄ hih̄ jngēēhn̄ kyaah̄ kuū̄ dsā mē̄ hī̄ jmeē̄ lā̄nā. Hā gah̄ hnē, hā lā̄ jwah̄.

⁶Hē mā kaȳ dsē̄ Jesús bā jā, hnō̄ȳ hā lā̄ jeē mā hniiȳ kiyh̄. Pero Jesús gāgyaȳ nājuyh̄ mah̄ gālō̄ȳ siiȳ hwā kyaah̄ chāgooȳ. ⁷Pero nā bā tāāyh̄ chuuȳ kyaah̄ Jesús, jāgā gānooȳ kālāh̄ mah̄ gāsiiyh̄:

—Hih̄ hnāh̄ hī̄ sā chā nī miih̄ dsōkyē kih̄, hī̄ hē tōnē̄ wā tē kuū̄ kiyh̄.

⁸Koō kālāh̄ gāgyaȳ nājuyh̄ mah̄ gāsiiȳ hwā lā̄hmēē̄. ⁹Mā gānuuȳ lā̄jā, mā jaā mā jaā bā gālō̄ gānāā̄ mā gālā̄liiyh̄ hnī huū̄d-sē̄ kiyh̄. Gālō̄ hī̄ kaah̄ lā̄kyē hī̄ māh̄ gānāā̄. Hējā gājā̄ mālā Jesús kyaah̄ dsāmē̄ hī̄ gācheeyh̄ chānēȳ.

¹⁰Jāgā gānoō Jesús jeē mā gyā, mah̄ gāsiiyh̄:

—Dsā mē̄, ¿nā hī̄ mā hnī kyah̄? ¿Chē nī jaā sā mātaah̄ hnē dsōjwī? —gājāh̄ Jesús siiyh̄.

¹¹—Nī jaā Dsājō̄h̄ kyaan̄ — gājāh̄ dsā mē̄ hē siiyh̄.

—Nī jnā̄ sā taahn̄ hnē dsōjwī. Gwaah̄ bā hnē kyah̄, mōtō jmeē̄ dsōkyē —gājāh̄ Jesús siiyh̄.

Jesús laā wājē kih̄ dsā jmīgyuū

¹²Gālō̄ kālāh̄ Jesús hlēēh̄ dsā hī̄ mā tāāh̄ jeē jā:

—Jnā̄ hē laan̄ wājē kih̄ dsā jmīgyuū. Hī̄ nuū kin̄, mōsō ngēȳ jwē̄ hliih̄. Lā̄chā wājē kiyh̄, hē jmeē̄ chaaȳ.

¹³Hējā gājāh̄ dsā fariseo siiyh̄:

—Jūdsoō hē jmeeh̄ nā, lā kyah̄ hnāah̄ bā hnē. Hējā sā lā dsoō juū kyah̄.

¹⁴Mah̄ gājāh̄ Jesús siiyh̄:

—Mākē jmeen̄ jūdsoō kī hnīin̄, pero mārā hē lā dsoō juū hē jwahn̄, jēēh̄ jnā̄ bā man̄ hā nā jan̄ hī hā nā naahn̄. Pero hnāh̄, sā nēh̄ hnāh̄ hā nā jan̄ hī hā tā naahn̄. ¹⁵Hnāh̄ kah̄ kwaat̄ lā̄koō lā huū̄dsē̄ kyah̄ hnāh̄. Pero jnā̄ sā kan̄ kwaat̄ kih̄ nī jaā.

¹⁶Hī mā kan̄ kwaat̄ kih̄ dsā, jmeen̄ lā̄ hnō̄ jūdsoō bā. Jēēh̄ sā jmeen̄ hnīin̄, jmeen̄ kyaah̄ Tāā̄ hī̄ gācheē̄ jnā̄. ¹⁷Hī nē̄ ley jnān̄ nā sī, kyaah̄ uū dsā hī̄ hlēēh̄ koō bā juū, hējā bā lā jūdsoō. ¹⁸Jnā̄ jmeen̄ jūdsoō kin̄ hī Tāā̄ hī̄ gācheē̄ jnā̄, jmeeȳ jūdsoō kin̄ kālāh̄ —gājāh̄ Jesús.

¹⁹—¿Nā bā Tāā̄ kyaah̄? —gājāh̄ dsā hē siiyh̄.

Mah̄ gājēēh̄ Jesús juū kiyh̄:

—Hnāh̄ sā kyuūh̄ jnā̄, nī Tāā̄ kyaan̄ sā kyuūh̄. Wārā jāh̄ kih̄ kyuūh̄ jnā̄, jābā lā̄jā kyuūh̄ hnāh̄ Tāā̄ kyaan̄.

²⁰Juū lā mā kwā Jesús lā̄koō mā hlēēyh̄ dsā jeē mā chih̄ gwah̄, koō jeē mā tooh̄ dsā kuū̄. Nī jaā sā gāsaayh̄ jeē jā, jēēh̄ sā gā mālloō hor̄ kiyh̄.

Gājāh̄ Jesús: “Sā lē gōnāāh̄ hnāh̄ hā jeē naahn̄”

²¹Koō kālāh̄ gājāh̄ Jesús siiyh̄:

—Hī̄ jnā̄ naahn̄. Hā jeē naahn̄ sā lē gōnāāh̄ hnāh̄. Hī hnāh̄ hnaah̄ gā jnā̄, pero juuh̄ bā hnāh̄, lā̄ mākyaah̄ nā bā hnāh̄ dsōkyē kyah̄ hnāh̄.

²²Hējā gājāh̄ dsā judiū:

—¿Chē jngēēyh̄ hnīiȳ hējā jāyh̄ lā̄nā: “Hā jeē naahn̄ sā lē gōnāāh̄ hnāh̄?”

²³Mah̄ gājāh̄ Jesús siiyh̄:

—Dsā chā hwā lā bā hnāh̄, jnā̄ laan̄ kih̄ gyuūh̄ jmīgyuū. Laah̄ hnāh̄

hī chaā jmīgyuū lā, pero jnä' sā laan̄ kih' jmīgyuū lā. ²⁴ Hē jā ba' nā hē mā jwëehn̄ hnäh', juuh' hnäh' lǟ mā kyaah' nā ba' hnäh' dso'kye' kyah' hnäh'. Jëeh' cher'mah' sā heeh' hnäh' kin̄, hē laan̄ lǟ koō mā jwëehn̄ hnäh', juuh' hnäh' kyaah' dso'kye' kyah' hnäh' —gā jah' Jesús siyh'.

²⁵ —¿Hee' ba' laah' hne', hī ba' hne' ja? —gā jah' dsa' he'.

Hē jā gā jah' Jesús:

—Lǟ ma' tō nē' gā jwëehn̄ hnäh' hī laan̄. ²⁶ Chā chā mīh' hē jwëehn̄ hnäh' hī lǟ jā hē kan̄ kwaan̄ kyah' hnäh'. Hī hī gā chee' jnä', hlëeyh' ju'dsoo'. Hī lǟ jē' hē gā nuun' kiyh', hē jā ba' hlëehn̄ dsā jmīgyuū.

²⁷ Kih' Täa' ba' jā ma' hlëeh' Jesús, pero sā gā lǟ ngēē' dsa' he'. ²⁸ Hē jā gā jah' Jesús siyh':

—Wa'rā gā chaah' hnäh' gyuuuh' Hī gā lēē' ngo' lā, jā gā lǟ neh' hnäh' hī jnä' hī lǟ neh' hnäh' sā chā nī koō hē jmeen' jee' tēēn̄ hñiin̄. Jwëehn̄ hnäh' lǟ koō te' hē gā mī tēē' Täa' jnä', kō jā ba' te' hē hlëehn̄. ²⁹ Jëeh' ma'rā hē kyaah' ba' jnä' hī gā chee' jnä'. Sā gā beey' jnä' mah' jän̄ hñiin̄, jëeh' jnä' lǟ ma' jmeen' jā ba' lǟ jē' hē tih' dsēy' —gā jah' Jesús siyh'.

³⁰ Lǟ koō ma' gā hlëeyh' lǟ jā, jwëē' dsā gā lǟ dsoo' dsē' kiyh'.

Hī laa' joo' Dio hī hī nā hnēē' kyaah' dso'kye'

³¹ Hē jā gā siyh' Jesús lǟ jēē' dsā judiu hī gā lǟ dsoo' dsē' kiyh':

—Cher'mah' gā hoo'h' hnäh' juu' kin̄, leeh' hnäh' ma'rā discipulo kyaan̄. ³² Hī lǟ kyuuuh' hnäh' ju'dsoo', hī kyaah' ju'dsoo' kin̄ lääh' hnäh'.

³³ Mah' gā jeeh' dsā he' juu' kiyh':

—Sā jū kih' Abraham, laa' jnääh'. Jih'koh' sā mā jā jnääh' lǟ koō jaā hī nā hnēē'. Hā lǟ jā hē jwah' hne', lääh' jnääh'.

³⁴ Mah' gā jah' Jesús siyh' kā läh':

—Ma'rā ju'dsoo' jwëehn̄ hnäh', lǟ jēē' hī jmee' dso'kye', nā hnēey' kyaah' jā ba' dso'kye' jā. ³⁵ Dsā hī nā hnēē' jmee' ta', lǟ ma' nā hnēey' jā ba' kih' dsā juuy', jih'koh' sā leey' jooy'. Pero hī laa' jooy', lǟ mā laa' jā ba' kyaay'. ³⁶ Hē jā cher'mah' Jooy' gā lääh' hnäh' jee' nā hnēeh' hnäh', ma'rā ju'dsoo' mā laah' ba' hnäh'. ³⁷ Ma' ba' jnä', laah' hnäh' sā jū kih' Abraham. Pero jmeeh' hnäh' bii' jngëeh' jnä', kih' hē sā hiih' hnäh' heeh' juu' kin̄. ³⁸ Jnä' hlëehn̄ hē mā jēēn' kih' Täa' kyaan̄ ba', mah' hnäh' jmeeh' hē mā nuuh' hnäh' kih' täa' kyaah' —gā jah' Jesús siyh'.

³⁹ Hē jā gā jah' dsa' he':

—Täa' kyaa' jnääh' laa' Abraham ba'.

Mah' gā jah' Jesús kā läh':

—Wa'rā jah' kih' he' ba' joo' Abraham laah' hnäh', jmeeh' hnäh' lǟ koō gā jmeey'. ⁴⁰ Mā hlëeh' ba' jnä' ju'dsoo' lǟ koō gā nuun' kih' Dio. Pero na' hnooh' hnäh' hā lǟ jee' jngëeh' jnä'. ¿Che' gā jmee' Abraham lǟ ja? ⁴¹ Jmeeh' hnäh' lǟ koō jmee' täa' kyaah' ba' hnäh' nā —gā jah' Jesús siyh'.

—Sā laa' jnääh' joo' wa' hī chā hī. Chaā ba' jaā Täa' kyaa' jnääh'. Hī he' hñii' Dio —gā jah' dsa' he' siyh' Jesús.

⁴² Hē jā gā jah' Jesús kā läh':

—Wa'rā jah' kih' Dio laa' Täa' kyaah' hnäh', ma' lǟ hnaah' jnä'. Jëeh' jnä', yā hēēn' jee' gya' Dio mah' jan'. Jā hē jan' jee' tēēn̄ hñiin̄. Hñiyy' gā cheey' jnä', hē jā jan'. ⁴³ Kih' hē sā hnooh' hnäh' nuuh' juu' kin̄, hē jā sā hī lǟ ngēēh' hnäh' juu' hē hlëehn̄ lā. ⁴⁴ Jëeh', hī sā llu' laa' täa' kyaah' hnäh' hē jā hnooh' hnäh' jmeeh' hnäh' lǟ koō hnooy'. Jëeh', hī he' gā loo' jngëeh' dsā lǟ ma' tō nē'. Sā gā jājy' kyaah' ju'dsoo', kih' hē sā chā nī mī ih' ju'dsoo' kiyh'. Wa'rā gā juuy', juu'

kih¹ hñii⁷ bih¹ hlëëyh⁺, jëeh⁷ laay¹ ta⁷juu¹ dso¹, hi⁺ laay¹ juu¹ juu¹ ta⁷juu¹. ⁴⁵ Kih¹ he⁻ hlëëhn⁺ he⁻ la¹ ju¹dsoo⁷, he⁻ja⁻ ba¹ na⁻ sa⁺ heeh⁷ hnäh⁷ kin⁺. ⁴⁶ Sa⁺ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ le⁷ bääh⁷ jnä⁷ kyaah⁷ dso⁷kye⁻. Lää⁷ja⁻, cher⁷mah¹ hlëëhn⁺ ba¹ jnä⁷ ju¹dsoo⁷, ¿he⁻la¹ sa⁺ jmeeh⁻ hnäh⁷ dsoo⁷ hoh⁷ hnäh⁷ kin⁺? ⁴⁷ Hi⁻ laa¹ kyaa¹ Dio, juu¹ kih¹ Dio ba¹ nuuy⁷. Pero sa⁺ laah¹ hnäh⁷ kyaa¹ Dio, he⁻ja⁻ ba¹ na⁻ sa⁺ nuuh⁷ hnäh⁷ juu¹ kiyh¹ —ga⁺jäh⁷ Jesús siiyh⁺.

Ma⁺ chaa⁻ ba¹ Jesús jäa¹ lä⁻koh⁷ ga¹ Abraham

⁴⁸ Mah¹ ga⁺jäh⁷ dsa⁻ judiu he⁷ siiyh⁺:

—Të⁻ ba¹ juu¹ kyaa¹ jnääh¹, hne⁻ laah¹ jaa⁻ samaritano hi⁻ kyaah¹ jmi¹lle⁷ hliih¹.

⁴⁹ Mah¹ ga⁺jeeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹:

—Sa⁺ kyaahn⁷ jmi¹lle⁷ hliih¹. Jee⁷ lä⁻jë⁻ he⁻ jmeen⁺, jmeen⁺ he¹ kih¹ Täa⁷ kyaan⁺ ba¹. Mah¹ hnäh⁷, sa⁺ taah⁷ jnä⁷ ta⁷. ⁵⁰ Sa⁺ hnoohn⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁷ leen⁷ jøøhn¹, pero chaa⁻ ba¹ jaa⁻ hi⁻ hnooh⁻ kin⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁷ leen⁷ jøøhn¹, hi⁻ he⁷ ba¹ lla¹ ta⁷. ⁵¹ Ma⁺ra⁺ ju¹dsoo⁷ jwëëhn⁻ hnäh⁷, hi⁻ høø⁺ juu¹ kin⁺ mo⁺so⁺ juuy⁷ jih⁷koh⁷.

⁵² Koo⁻ ka⁻läh⁷ ga⁺jäh⁷ dsa⁻ judiu he⁷ siiyh⁺:

—Na¹ ba¹ ra⁷ si⁻, ñe⁷ jnääh¹, jääh⁷ hne⁻ jmi¹lle⁷ hliih¹. Ga⁺juu¹ ba¹ Abraham, hi⁺ ga⁺juu¹ ba¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁺ ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio llo⁷joo¹. Mah¹ hne⁻ jwah⁷: “Hi⁻ høø⁺ juu¹ kin⁺ sa⁺ juuy⁷ jih⁷koh⁷.” ⁵³ ¿Che⁷ jøøh¹ ga¹ hne⁻, lä⁻koh⁷ ga¹ Abraham, dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁺, hi⁻ ga⁺juu¹? Hi⁺ ga⁺juu¹ ba¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁺ ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio. ¿Hi⁻ na⁻ jmääh⁺ hñaah⁷? —ga⁺jäh⁷ dsa⁻ judiu he⁷ siiyh⁺.

⁵⁴ —Wa⁺ra⁻ jäh⁷ kih¹ jnä⁷ jmääh⁺ hñi⁻in⁺ jøøh¹, sa⁺ jmää⁺ ni⁺ miih⁻ lä⁻ja⁻. Täa⁷ kyaan⁺ ba¹ he⁷, hi⁻ jmää⁺ jnä⁷ jøøhn¹, hi⁻ jwah⁷ hnäh⁷ laa¹ Dio kyaah⁷ hnäh⁷. ⁵⁵ Pero sa⁺ kyuu⁺ jnih⁷. Cher⁷mah¹ ga⁺jwahn¹ sa⁺ kyuu⁺ jnih⁷, jmääh⁺ hñiin⁺ jaa⁻ hi⁻ ta⁷juu¹, lä⁻koo⁻ laah¹ hnäh⁷ ta⁷juu¹ dso¹.

Pero jnä⁷ kyuu⁺ jnih⁷, hi⁺ høøn⁺ juu¹ kiyh¹. ⁵⁶ Abraham, dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁺, ma⁺ jëë⁻ dsëy¹ lä⁻koo⁻ ma⁺ jøøy⁷ he⁻ lloo⁻ koo⁻ jmi¹ jëëy¹ jnä⁷, hi⁺ ga⁺jëëy¹ ba¹, he⁻ja⁻ ga⁺lä⁻chaa⁷ llu¹ —ga⁺jäh⁷ Jesús siiyh⁺.

⁵⁷ —Ni⁻ to⁻lo⁻gya⁷ ji⁻ñe⁻ sa⁺ ga⁺ ma⁻hääh⁷ hne⁻ mah¹ jwah⁷ ma⁺jëëh⁻ Abraham —ga⁺jäh⁷ dsa⁻ judiu he⁷ siiyh⁺.

⁵⁸ —Ma⁺ra⁺ ju¹dsoo⁷ jwëëhn⁻ hnäh⁷, jää¹ sa⁺ ga⁺ ma⁻chaa⁻ Abraham, ko⁷ja⁻ ma⁻chaa⁻ ba¹ jnä⁷ —ga⁺jäh⁷ Jesús siiyh⁺.

⁵⁹ He⁻ja⁻ ga⁺ka¹ dsa⁻ he⁷ kuu¹ mah¹ ma⁺tey¹ kiyh¹. Pero ga⁺hmääh⁻ Jesús jee⁷ kih¹ dsa⁻, ya⁻hëëy¹ jee⁷ ma⁺ chih¹ gwah⁷ ja⁻. Ga⁺ngëëy⁷ jee⁷ tääh⁷ dsa⁻, ngaayh¹.

Ga⁺mi⁻hlää⁷ Jesús jaa⁻ dsa⁻tuu⁷

9 Jee⁷ ngë⁻ Jesús ja⁻, ga⁺jëëy¹ jaa⁻ dsa⁻tuu⁷ hi⁻ tuu⁷ lä⁻ ma⁺ ga⁺lä⁻chaa⁷.

² Mah¹ ga⁺ngii⁷ jnääh¹ juu¹ kiyh¹:

—Ta⁷jwoh¹, ¿hi⁻ kih¹ dsoo⁷ he⁻ laay¹ lä⁻na⁻, che⁷ kih¹ hñiiy⁷ o che⁷ kih¹ cho⁷jmi⁻iy⁻ heh⁷ ga⁺lä⁻chaa⁷ tuuy⁷?

³ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁷ Jesús siiyh⁺ jnääh¹:

—Ja⁺ hñiiy⁷ dsëëy⁻ dsoo⁷ ni⁻ cho⁷jmi⁻iy⁻, he⁻ laay¹ lä⁻na⁻. Laay¹ lä⁻na⁻ mah¹ lä⁻jnä⁷ ta⁷ kih¹ Dio në⁷ kiyh¹ ba¹.

⁴ Ta⁷ko⁷jiih¹ la¹ jmi¹, jmee⁺ bii¹ kin⁺ jmeen⁻ ta⁷ kih¹ hi⁻ ga⁺chee¹ jnä⁷. Wa⁺ra⁻ ngoo¹ ga⁻nuu⁺, ni⁻ jaa⁻ mo⁺so⁺ le⁷ jmee⁺ ta⁷. ⁵ Ta⁷ko⁷jiih¹ gyan⁷ jmi¹gyuu⁺ la⁻, laan¹ wa⁷je⁷ kih¹ dsa⁻ jmi¹gyuu⁺.

⁶ Ma⁺la⁻ ma⁻hlëëyh⁷ lä⁻ja⁻, ga⁻hñey¹ hwa¹ mah¹ ga⁺jmeey⁷ tu⁷jii¹ kyaah⁷ jmi¹ tu⁷heyh¹. Ja⁺ ba¹ kyaah⁷ tu⁷jii¹ ja⁻, ga⁺suy¹ mi¹në⁷ dsa⁻tuu⁷ he⁷. ⁷ Mah¹ ga⁺siiyh⁺:

—Gwa⁻ mah¹ go⁻gyih⁺ mi¹nëh⁷ jee⁷ chih¹ he⁻ haa⁷ jmi¹ he⁻ chee⁻ Siloë —juu¹ la⁻ hnøø¹ jäh⁷: he⁻ ga⁺chee¹ dsa⁻.

Lää⁷ja⁻ ga⁺jmeey⁷ dsa⁻ he⁷, na⁻gyiyh⁻ mi¹nëy⁷. Ma⁺ jayh¹ ma⁺ jnä⁷ mi¹nëy⁷, ma⁺ jëëy⁷. ⁸ Dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁷ koo⁷ jee⁷ ma⁺ chih¹ hne¹ kiyh¹, kyaah⁷ ga⁺ jñah⁷ hi⁻ ma⁺ jëë⁻ lä⁻koo⁻ ma⁺ tuuy⁷, ma⁺ jäh⁷:

—¿Ja' hi na he' hi ma' gya' chu' ma' ngiiy' kuu'? —ga'jah' dsa' he'.

⁹—Hi he' na —ma' jah' ko'llaa'.

—La' ja' laay' —ma' jah' jnah'.

—Jna' he' —ma' jayh' hñiiy'.

¹⁰—¿Ha' la' ja' he' ma' na' mi'neh'? —ga'jah' dsa' he' siiyh'.

¹¹—Dsa' hi chee' Jesús, ga'jmeey' tu'jii' mah' ga'suy' mi'nén'. Ja' ga' ga'siiyh' jna': "Gwa' jee' chih' Siloé mah' go'gyih' mi'neh'." Mah' ñeen' na'gyihn' mi'nén', la' ja' ba' ga'løø' jëen' —ga'jah' dsa' hi ma' tuu' he'.

¹²—¿Na' ba' dsa' he'? —ga'jah' hi ma' tääh' ngii' juu' kiyh'.

Mah' ga'jäyh':

—Sa' man'.

Ga'lla'kyaa' dsa' fariseo jmi' dsa' hi ma' tuu' he'

¹³He' ja' ga'jäy' hi ma' tuu' he' cha'ne' dsa' fariseo. ¹⁴Ma' ja', la' jmi' he' teeh' dsa' dsé', ma' ga'jmeey' Jesús tu'jii' he' kyaah' ga'näy' mi'ne' dsa' he'.

¹⁵Koo' ka'läh' ga'ngii' dsa' fariseo juu' kih' hi ma' tuu' he', ha' la' ga'jmeey' he' ga'løøy' jëy'.

—Ga'suy' tu'jii' mi'nén', mah' ga'gyihn', ja' ga' ga'løø' jëen' —ga'jäyh' siiyh'.

¹⁶Ko'llaa' dsa' fariseo he' ma' jah':

—Sa' laa' kyaa' Dio dsa' he', he' ja' sa' hooø' jmi' he' teeh' dsa' dsé'.

Jnah' ma' jah':

—¿Ha' la' la' juu', he' jmeey' wa' hi cha' hi koo' he' juh' gaa' la' na'?

Sa' ga'hi' kwee' juu' kiyh'. ¹⁷Koo' ka'läh' ga'siiyh' dsa' hi ma' tuu' he':

—¿Hee' jawah' hñaa' kih' hi ga'na' mi'neh'?

Mah' ga'jah' dsa' hi ma' tuu' he':

—Jna' jawahn' laay' ja' hi ngëe' juu' kih' Dio.

¹⁸Pero dsa' fariseo he', sa' ma' laay' dsoo' he' ma' tuu' dsa' he' mah' ga'la' jna' mi'ney'. He' ja' la' jiih'

ga'tëeyh' cho'jmii' dsa' hi ga'la' jna' mi'ne' he'. ¹⁹Mah' ga'ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' ja' ba' joo' hnäh' hi la', hi jawah' hnäh' ga'la' chaa' tuu'? ¿Ha' la' ja' he' ma' jëy' na'?

²⁰He' ja' ga'jah' cho'jmii' dsa' he':

—Dsoo' ba' hi he' la' chih' kyaa' jnaäh' la', hi ga'la' chaa' tuu'. ²¹Pero sa' ne' jnaäh' ni' miih' ha' la' ja' he' ma' jëy' na', ni' sa' ne' jnaäh' hi na' hi ga'na' mi'ney'. Ma' cha' ba' ji' ne' kiyh', ngii' hnäh' juu' kiyh', hñii' bih' jmeeyh' juu' kyah' hnäh'.

²²La' ja' ba' ga'jah' cho'jmii' dsa' he', jëeh' ma' gayh' dsa' fariseo hi ma' tääh' juu' kwee' ha' la' jmeey' cher' mah' ja' jah' Jesús he' laa' Mesía. Mo'so' cha' jwe' kiyh' dsooy' gwah'. ²³He' ja' ba' ja' ga'jah' cho'jmiiy': "Ma' cha' ba' ji' ne' kiyh', ngii' hnäh' juu' kiyh'."

²⁴Koo' ka'läh' ga'tëeyh' dsa' ñuu' hi ma' tuu' he' mah' ga'siiyh':

—Kwa' ti'hmaah' kih' Dio ba', ja' kih' Jesús. Jëeh' ne' jnaäh' dsa' wa' hi cha' hi ba' he'.

²⁵He' ja' ga'jeyh' juu' kih' dsa' fariseo:

—Sa' man' che' laay' dsa' wa' hi cha' hi. Koo' he' la' ba' man'. He' ma' laan' tuu' mah' na' ma' jëen'.

²⁶Koo' ka'läh' ga'ngii' dsa' fariseo juu' kiyh', ga'siiyh':

—¿Hee' ga'jmeey' kyah'? ¿Ha' la' ga'näy' mi'neh'?

²⁷Mah' ga'jah' hi ma' tuu' he':

—Ma' jawah' ba' jna' jaa' mah' sa' ga'la' hnooh' hnäh' ma' nuuh'. ¿He' la' hnooh' hnäh' nuuh' ka'läh'? ¿Che' la' kye' hnäh' hnooh' lee' hnäh' discípulo kyaa'?

²⁸Mah' dsa' fariseo he' ga'ta' ga'haayh', ga'siiyh':

—Hne' ba' he', laah' discípulo kyaa'. Pero jnaäh', laa' jnaäh' discípulo kyaa' Moisé ba'. ²⁹Ne' jnaäh' ga'hleeh' Dio

kyaaḥ' Moisé. Pero kih' dsa' he', ni' mi-ih' sa' ne' jnaäh' ha' ta' jay'.

³⁰ Mah' ga'jäh' hi' ma' tuu' he' siiyh':

—Ha' lä' la' juu' he' sa' neh' hnäh' ha' ta' ja' dsa' he' mah' jnä' ga'jmeey' jään'.

³¹ Ne' ba' jne', sa' nuu' Dio kih' hi' jmeey' wa' he' cha' he'. Pero kih' hi' gah' Dio mah' jmeey' lä' hnøø' Dio, hi' he' ba' nuuy' kih'. ³² Pero jih'koh' sa' ma' nuu' jne' kih' jaa' hi' lih' nä' mi'ne' dsa' hih' dsa' lä' chaa' tuu'. ³³ Wa'ra' jäh' kih' sa' laa' kyaa' Dio dsa' nuuh' he', sa' cha' he' le' jmeey' ni' miih'.

³⁴ Mah' ga'siyyh' dsa' hi' ma' tuu' he':

—Kyaah' ga'lä'jē' dso'kye' ga'lä'chaaḥ' hne', mah' hnooh' hlēeh' jnaäh'.

He'ja' ga'lee' dsih' ka'hne', ga'hēey' kih' go'te'.

Lä'koō' he' tuu' ba' laa' dsa' fariseo he'

³⁵ Ma' ga'nuuh' Jesús juu' he' ga'lee' dsih' ka'hne', na' hnääh' mah' ga'siyyh':

—¿Che' jmeeh' hne' dsoo' hoh' kih' Hi' ga'lēē'ngo'?

³⁶ —Chiih' jnä' hi' he', Dsa'jøøḥ' kyaan', mah' jmeen' dsoo' dsen' kih' —ga'jäh' dsa' he' siiyh'.

³⁷ —Ma'jēeh' ba' hne', jnä' he', hi' kyaah' cheh' hlēeh' —ga'jäh' Jesús siiyh'.

³⁸ Mah' ga'jäh':

—Dsoo' ba' dsen' kyah' hne', Dsa'jøøḥ' kyaan'.

Mah' ga'juuyh' jney', ga'jmääh' jøøḥ'.

³⁹ Mah' ga'jäh' Jesús:

—Jan' jmi'gyuu' la' mah' wa' kye' dsa' kwaat' ha' lä' la' ju'dsoo' kin'. Lä'jēē' hi' sa' jēē', jēey'. Hi' lä'jēē' hi' jēē', mo'so' lä'jnä' mi'ney'.

⁴⁰ Ko'llaa' fariseo hi' ma' tääh' kyaayh' jee' ja', ma' ga'nuuy' lä'ja', ga'ngiyy' juu' kih' Jesús:

—¿Che' jwa' lä'kye' jnaäh' ka'läh' mo'so' jnä' mi'ne' jnaäh'?

⁴¹ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Wa'ra' jäh' kih' tuuh' hnäh', ni' koo' dso'kye' sa' cha' kyah' hnäh'. Pero kih' he' jwah' hnäh', jnä' ba' mi'neh' hnäh', he'ja' ba' na', lä' ma'kyeh' ja'ba' hnäh' dso'kye'.

Dsa' hi' hääh' borrego kyaa'

10 Ma'ra' ju'dsoo' jwēeh' hnäh', hi' sa' dsa' he' ta' ho'haah' jee' tääh' borrego, mah' hnooyh' ta' jee' jyoh' dsa'hey', dsa'hi' ba' he' hi' dsa'kyaa' jah'. ² Pero hi' dsa'he' ta' ho'haah', hi' he' ba' ma'ra' hi' hääh' borrego. ³ Hi' cheh' høø' jee' ja', näy' ho'haah' wa'ra' ja' hi' hääh' borrego he'. Hi' lä'jēē' borrego he' ma'nuuh' kih'. Lä' cheey' ba' tēeyh' lä'jaa' lä'jaa' mah' hwēey' jee' ja'. ⁴ Ma'la' ma'h'wēey' lä'jēē' hi' laa' kyaa', mah' ja' ga'dsooy' jääy'. Lä'jēē' ba' dsa'nää' kaah' kih', jēeh' ma'kyuuh' bih' lle' kih'. ⁵ Pero jaa' hi' sa' kyuyy', sa' lla'lley' kaah' kih'. Kyuyy' kih' hi' he', jēeh' sa' kyuyy' lle' kih' hi' jnah' he'.

⁶ Juu' na' hmää' lä'ja' ga'hlēeh' Jesús, he'ja' sa' ga'lä'ngēē' dsa' he' hee' ja' ma'jäh'.

Pastor lluu' laa' Jesús

⁷ Ngoo' ba' Jesús hlēeyh' dsa' he':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwēeh' hnäh', jnä' he' laan' ho'haah' kih' borrego. ⁸ Lä'jēē' hi' ya'nää' jää' ga'kin', ma' laa' dsa'hi' hi' ma'hi' kih' dsa'. Pero ni' jaa' dsa' hi' laa' lä'koō' borrego sa' ga'nuu' kih'. ⁹ Jnä' he' laan' ho'haah'. Hi' dsa'taaḥ' ta' ho'haah' ja', hi' he' ba' lääh'. Mo'so' hii' goo' kih', le' dsa'taayh' mah' hwēey' hi' jnøøyh' ba' he' kuyh'. ¹⁰ Wa'ra' ja' hi' hi', hēey', jngēeyh' hi' heey' go'te'. Koo' he'ja' ba' jmeey'. Pero jnä' ma'jan' mah' jmeen' chaa' dsa' hi' mi'jää' jnih' cha'miuh'.

¹¹ Jnä' he', laan' lä'koō' jaa' hi' hääh' lluu' jah' kyaa'. Hi' lluu' he', kwaay' hñiyy'

juuy' kih' borrego kyaay'. ¹² Pero jaa' hi' hlääh' mah' hääy' jah' kyaä' jñah', kih' he' sa' laa' kyaä' hi' hlääh' he', he' ja' wa'ra' ga'jääy' ja' lobo, beey' borrego, mah' kyuyy'. He' ja' gwa' lobo mah' dsa' chaayh' borrego. Jee' ja' dsa' saa' dsa' jneey' wa' ha' cha' ha'. ¹³ Lä' ja' jmee' hi' hlääh', kyuu' bih'. Jëeh', he' hlääyh' ba' ja'. Sa' cha' he' ga'tëë' jëey' kih' borrego he'.

¹⁴ Jnäh' he' laan' lä' koo' jaa' hi' hää' kwee' jah' kyaä'. Kyuu' ba' jnä' borrego kyaan'. Hi' lä' jëë' hi' laa' kyaan', kyuyy' jnä'. ¹⁵ Ja' ba' lä' ja', kyuu' Täa' kyaan' jnä', hi' jnä' kyuu' jnih'. Hi' kwaan' hñiin' juun' kih' dsa' kyaan' hi' laa' lä' koo' borrego. ¹⁶ Hi' cha' ga' jñah' dsa' kyaan' hi' laa' lä' koo' borrego hi' sa' ga' ma'taah' cha'neh'. Hi' he' ka'läh' jmee' bi' kin' na'teen' mah' lä' nuuyh' kin'. Hi' lä' ja', lä' jëë' lee' koo' nää' ba', hi' jaa' ba' juuy'. ¹⁷ Hnää' Täa' jnä', kih' he' kwaan' hñiin' juun'. Hi' ma'ngëë' ma' juun' lä' jiihn' ka'läh'. ¹⁸ Ni' jaa' sa' jngëeh' jnä', ta' la' jngëeyh' jnä' lä' na'. He' kwaan' hñiin' ba' ja' he' jngëeyh' jnä'. Na'ngën' jwë' kwaan' hñiin' hi' lä' ja' na'ngën' jwë' lä' jiihn' ka'läh'. He' la' ja' mada' he' ga'hyohn' kih' Täa' kyaan'.

¹⁹ Koo' ka'läh' sa' ga'hii' kwee' juu' kih' dsa' fariseo kyaah' juu' he' ma'h-lëeh' Jesús ja'. ²⁰ Jwëë' dsa' he' ma' jah': —Kyey' jmi' lle' hliih', dsa' ngaah' ba' na'. ¿He' la' nuuh' hnäh' kiyh'?

²¹ Pero jñah' ma' jah':

—Sa' hlëeh' lä' na', jaa' hi' kye' jmi' lle' hliih'. ¿Ha' lä' ja' na' jmi' lle' hliih' mi' në' jaa' hi' tuu'?

Sa' ga'hii' dsa' judiu ma' heeh' Jesús

²² Jwi' Jerusalén ma' jmee' dsa' jmi' kih' gwah'. Jii' gyuu' ma' toh' jmi' ja'. ²³ Ma' ngë' Jesús jee' ma' chih' gwah' ja', jee' la' hoo' na'hii' kih' Salomón.

²⁴ Mah' ga'kuh' ga'lih' dsa' judiu kiyh', ga'siiyh':

—¿Lih' ba' mi' jnääh' juu' kyaä' jnääh'? Chiih' jnääh' jëë' go'te', cher'mah' hne' he' laah' Cristo.

²⁵ He' ja' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh':

—Ga'jwëëhn' ba' hnäh' jää', mah' sa' ga'lä' dsoo' hoh' hnäh'. Lä' jë' he' jmeen' kyaah' mada' kih' Täa' kyaan', he' ja' na' jmee' ju'dsoo' kin'. ²⁶ Pero hnäh' sa' ma' dsoo' hoh' hnäh' kin', jëeh' sa' laah' hnäh' borrego kyaan'. ²⁷ Lä' jëë' borrego kyaan' nuuh' kin'. Jnä' kyuu' jnih', hi' dsa' nääy' kyaah' jnä'. ²⁸ Jnä' kwëeh' jnih' he' kyaah' chaay' tää'. Jih' koh' mo'so' juuy'. Ni' jaa' sa' lih' hwëëy' ja' goon'. ²⁹ Täa' kyaan' hi' ga'kwëeh' jnä', jøøh' gyih' lä' koh' ga' kih' jee' lä' jëë'. Ni' jaa' sa' lih' hwëëy' ja' goo' Täa' kyaan'. ³⁰ Koo' ba' laa' jnä' kyaah' Täa'.

³¹ Koo' ka'läh' ga'ka' dsa' judiu kuu' mah' ma' tey' kiyh'. ³² He' ja' ga'jah' Jesús siiyh':

—Cha'mi' he' llu' he' ma'mi' jnään' cha'neh' hnäh' kyaah' be' kih' Täa' kyaan'. ¿Hee' koo' kih' jee' lä' jë' he' ja', he' hnooh' hnäh' teh' hnäh' kuu' kin'?

³³ Mah' ga'jah' dsa' judiu he' siiyh':

—Sa' te' jnääh' kuu' kyah', kih' ta' llu' he' ma' jmeeh'. Te' jnääh' kuu' kyah' kih' he' mi' kwah' Dio. Jëeh' dsa' nuuh' ba' hne', mah' jmääh' hñaa' Dio.

³⁴ He' ja' ga'jah' Jesús siiyh' dsa' he':

—¿Che' sa' na'sii' në' ley jnän' lä' la': “Jnä' ga'jwahn', dio laah' hnäh'”?

³⁵ Kyah' hnäh' hi' ga'hyoh' juu' kiyh', ga'jah' “dio”. Hi' juu' kiyh' ja', sa' le' hee'. ³⁶ Cher'mah' Täa' kyaan' ga'hñaa' jnä' mah' ga'cheey' jnä' jmi' gyuu' la', ¿he' la' jwah' hnäh' kin', mi' kwahn' Dio, kih' he' ma'jwahn', jnä' he' laan' Joø' Dio? ³⁷ He' ja' sa' cha' he' kih' lä' heeh' hnäh' kin', wa'ra' jah' kih' jnä' sa' jmeen' ta' he' jmee' Täa' kyaan'. ³⁸ Pero cher'mah' jmee' ba' jnä', ma'ke' sa' dsoo' hoh' hnäh' kin', jmee' hnäh' dsoo'

kih¹ ta¹ he⁻ jmeen⁺ ba¹, mah¹ kyaah¹ koō⁻ hä¹ ja⁻ba⁻ lä⁻ngëeh¹ hnäh¹, Täa⁻ he¹ kyaah¹ jnä¹, hi⁺ jnä¹ he¹ kyaahn¹ Täa⁻.

³⁹ Koō⁻ ka⁻läh¹ ma¹ hnøøy¹ ma¹ saayh¹ Jesús, pero ga⁻laa¹ bih¹ kih¹ dsa⁻ he¹.

⁴⁰ Mah¹ ngooy¹ ka⁻läh¹ ta⁺ hngaah¹ jmi⁻ Jordán, ja⁻ba⁻ ta⁺ jee¹ ga⁻chaa¹ Jwaa⁻ dsa⁻ jmi⁻ lä⁺ ma¹ to⁻në¹. Jee¹ ja⁻ ga⁻jäy¹. ⁴¹ Jwëë¹ dsa⁻ na⁻nää¹ jee¹ ma¹ gyay¹, mah¹ ma¹ jäyh¹:

—Ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo¹, ni⁻ koō⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ sa⁺ ga⁻jmeë¹ Jwaa⁻. Pero lä⁻jë¹ he⁻ ga⁻jäyh¹ kih¹ hi⁻ la⁻, ma¹ la⁻ ju⁻dsoo¹.

⁴² Hi⁻ jwëë¹ dsa⁻ ga⁻lä⁻dsoo¹ dsë¹ kiyh¹ jee¹ ja⁻.

Ga⁻juu¹ Lázaro

11 Ma¹ dsaah¹ jaa⁻ dsa⁻nñuuh⁻ hi⁻ cheë⁻ Lázaro, dsa⁻ chaa⁻ Betania, ja⁻ba⁻ jwi⁻mäh⁻ jee¹ ma¹ chaa⁻ María kyaah¹ Marta dsa⁻më¹ øøyh¹. ² María he¹ hi⁻ ga⁻huu¹ naa⁻ mi⁻jwi⁻ ti⁻ Jesús mah¹ ga⁻mi⁻kiyh¹ kyaah¹ jñu⁻ lley¹, ma¹ laay¹ dsa⁻më¹ øøh⁻ Lázaro hi⁻ ma¹ dsaah¹ he¹. ³ He⁻ja⁻ lä⁻uu¹ dsa⁻më¹ he¹ ga⁻cheë¹ juu¹ kih¹ Jesús:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, dsaah¹ dsa⁻nñuuh⁻ hi⁻ hnaah⁺ —ga⁻siiyh⁺ Jesús.

⁴ Ma¹ ga⁻nuu¹ Jesús lä⁻ja⁻, mah¹ ga⁻jäyh¹:

—Sa⁻ juu¹ kyaah¹ dsoo¹ ja⁻. He⁻ ja⁻ mi⁻jnäa⁺ jaa⁻ Dio ba¹ hi⁻ jøøh¹, hi⁻ mi⁻jnäa⁺ laa⁻ jøøh¹ Joō⁻ Dio ka⁻läh¹.

⁵ Peer⁻ ma¹ hnää¹ Jesús Marta kyaah¹ María, kyaah¹ Lázaro. ⁶ Lä⁻ ma¹ ga⁻nuu¹ Jesús kih¹ hi⁻ ma¹ dsaah¹ he¹, ga⁻jäy¹ ga⁻to¹ jmi⁻ jee¹ ma¹ gyay¹ ja⁻. ⁷ Ma⁻ngëë¹ he⁻ ja⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻jäyh¹ siiyh⁺ jnääh¹ discípulo:

—Ma⁻jne¹ ka⁻läh¹ ta⁺ hwa¹ Judea.

⁸ Mah¹ ga⁻chiih¹ jnääh¹:

—Ta⁻jwoh¹, hnøø¹ dsa⁻kaah¹ he¹ ma¹ te¹ kuu¹ kyah¹, mah¹ jwah¹ ga⁻hne⁻ goh¹ ka⁻läh¹ jee¹ oo⁺.

⁹ Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁺ jnääh¹:

—Ja¹ gya⁻to¹ hor⁻ kye⁻ koō⁻ jmi⁻? Hi¹ hi⁻ ga⁻nää¹ ta⁻la⁺ jmi⁻, sa⁺ tëyh¹. Jëëh¹, jëëy⁻ wa⁻je⁻ kih¹ jmi⁻gyuu⁻ la⁻. ¹⁰ Pero hi⁻ ga⁻nää¹ ta⁻la⁺ hwë¹, dsa⁻tëyh¹. Jëëh¹, mo⁻so⁺ jnä¹ wa⁻je⁻ kih¹ jmi⁻gyuu⁻ la⁻.

¹¹ Ma⁻ngëë¹ ma⁻jäyh¹ lä⁻ja⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻jäyh¹ ka⁻läh¹:

—Ma⁻gwi⁻ Lázaro ome¹ jnän⁻, niin⁻ mah¹ na⁻chaa⁺ jnih¹.

¹² He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ jnääh¹:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, cher⁻mah¹ na⁻gwi⁻y⁻, ja⁻ kiyh¹.

¹³ He⁻ la⁻ ma¹ jäh¹ Jesús, kih¹ he⁻ ma⁻ na⁻juu¹ ba¹ ja⁻. Pero ma¹ lii⁻ jnääh¹, na⁻gwi⁻y⁻ he⁻ teeyh⁻ dsëy¹ ba¹ ja⁻, he⁻ ma¹ hlëeh⁺ Jesús lä⁻ja⁻. ¹⁴ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh¹ Jesús jëë⁻ go⁻te⁻:

—Ma⁻na⁻juu¹ ba¹ Lázaro. ¹⁵ Jëë⁻ ba¹ dsën⁺ he⁻ sa⁺ ga⁻ma⁻gyan¹ jee¹ oo⁺, jëëh¹ lä⁻ja⁻ la⁻llu¹ kyah¹ hnäh¹ mah¹ lä⁻ja⁻ lä⁻dsoo¹ hoh¹ hnäh¹. Ma⁻jne¹ ma⁻jëë¹ jnih¹.

¹⁶ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh¹ Tamá, hi⁻ ma¹ tëëyh⁻ Dsa⁻suu¹, ga⁻siiyh⁺ jnääh¹:

—Ma⁻jne¹ ka⁻läh¹, mah¹ juu¹ jne¹ ko⁻jøøh¹ kyaayh¹.

Ga⁻kwa¹ Jesús be¹ kih¹ dsa⁻më¹ øøh⁻ Lázaro

¹⁷ Ma¹ hya⁻ kye¹ jmi⁻ na⁻haa¹ Lázaro ma¹ ga⁻lloo¹ Jesús jee¹ ja⁻. ¹⁸ Jee¹ jwi⁻ Betania ja⁻, ma¹ jä⁻ jäh⁻ kih¹ Jerusalén, koō⁻ hnë⁻ kilómetro ba¹. ¹⁹ Jwëë¹ dsa⁻ judiu na⁻nää¹ na⁻jëëy⁻ Marta kyaah¹ María, na⁻kway⁻ be¹ kiyh¹ mah¹ sa⁺ wa⁻ meeh⁻ dsëy¹ he⁻ ga⁻juu¹ Lázaro øøyh¹. ²⁰ Ma¹ ga⁻nuu¹ Marta ja¹ Jesús, ya⁻hëëy¹ mah¹ ngooy¹ ga⁻mi⁻jeey¹. Pero ga⁻jä¹ ba¹ María chá⁻neh⁺. ²¹ Ma¹ ga⁻jee¹ Marta Jesús mah¹ ga⁻siiyh⁺:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, wa⁻ra⁻ jäh¹ kih¹ ma¹ ñeh¹ jee¹ la⁻, sa⁺ ma⁻juu¹ dsa⁻nñuuh⁻ øøhn¹. ²² Jnä¹ man⁺, ga⁻lä⁻jë¹ he⁻ ngiih¹ kih¹ Dio, kway¹ ba¹ —ga⁻jäh¹ Marta.

²³ —Lä⁻jiih¹ ba¹ øøh¹ —ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁺.

24—Jnā' man⁺ lā'jiiyh' wa'ra⁻ ga'tē' jee' lā'jiih' dsa⁻ jee' llaa⁺ jmiī' —ga'jah' Marta siiyh'.

25 Mah' ga'jah' Jesús siiyh'.

—Jnā' he' hī' mi'jiih' dsa⁻, hi⁺ jmeen⁺ chaay'. Hī' jmee⁺ dsoo' dsē' kin⁺, ma'ke⁺ ga'juuy', lā'jiiyh' ka'lāh'. 26 Ga'lā'jēē' hī' chaa' mah' jmeey' dsoo' dsēy' kin⁺, ma'ke⁺ ga'juuy', sa' jāy' lā'ja'. ¿Che' heh' juu' la' ? —ga'jah' Jesús siiyh'.

27—Jaah', Dsa'jōoh' kyaan⁺, he' ba' jnā', hne' he' Cristo, Joō' Dio hī' hii' juu' kih' jā' jmi'gyuu⁺ la' —ga'jah' Marta.

28 Ma'ngēē' ma'jäyh' lā'ja', ñeey' na'teeyh' María ooyh' mah' na'hlēyeh' kyaah' juu' hii' mah' sa' nuu⁻ dsa⁻ kiyh', ga'siiyh'.

—Hii' ta'jwoh' ma'ja', tēyeh' hne'.

29 Ma' ga'nuu' María lā'ja', lā'chah' ja' ga'nooy' ngooy' ga'mi'jeey' Jesús.

30 Sa' ga'ma'he' Jesús ta' jee' jwiī' mäh' ja'. Lā' ma'cheyh' ja' ba' jee' ga'jeey' Marta. 31 Ma' tääh' dsa⁻ judiu cha'neh' kih' María ma' kway' be'. Ma' ga'jēey' ga'noo' María mah' ngooy' ko'chih', he' ja' ga'nää' dsa⁻ he' kaah' kiyh', ma' jäyh'.

—Ngooy' ta' jee' la' to'hōō' mah' ga'hooyh' jee' oo'.

32 Ma' ga'lloo' María jee' ma' cheh' Jesús, ga'juuyh' jney' cha'ney' mah' ga'siiyh'.

—Dsa'jōoh' kyaan⁺, wa'ra⁻ jah' kih' ma' ñeh' jee' la', sa' ma' juu' dsa'ñuuh' ooh'.

33 Ma' ga'jēē' Jesús hooyh', hi⁺ ga'jēey' hoo~ dsa'kaah' kyaay' hī' ma' jmee⁺ ko'jōh' kyaayh', he'ja' ga'lā'meeh' dsēy' jwēte, lā'jiih' ga'jii' neh' tuh' dsēy'. 34 Mah' ga'siiyh'.

—¿Ha' ga'kyaah' hnih'?

Mah' ga'jäyh'.

—Dsa'jōoh' kyaan⁺, ña' mah' go'jēēh'.

35 Peer⁺ ga'hoo' Jesús. 36 Mah' ga'jah' dsa⁻ judiu he'.

—Jēē' da', he' ba' che' ma' hnäy'.

37 Mah' ga'jah' ko'llaa' dsa⁻ he'.

—Dsa' na', ga'jmeey' ga'lā'jnā' mi'ne' jaa' dsa'tuu'. ¿Che' sa' le' ma' jmeey' mah' sa' ma' juu' dsa' oo'?

Ma'lā'jiih' Lázaro

38 Koo' ka'lāh' ga'lā'meeh' dsē' Jesús, mah' ngooy' chuh' jee' la' to'hōō'. Heh' to'hōō' ja', ma' na'jnē' kyaah' koo' mi'kuu'. 39 Mah' ga'jah' Jesús:

—Jñuu' hnäh' kuu' na'.

Mah' ga'jah' Marta dsa'mē' ooh' hliī' he' siiyh' Jesús:

—Dsa'jōoh' kyaan⁺, ma'hēyē' mi'juu', jēeh' ma'hya' kyē' jmiī' na'juuy'.

40 Mah' ga'jah' Jesús siiyh'.

—¿Ja' ma'jwēēhn' hne', cher'mah' ga'jmeeh' dsoo' hoh', jēeh' he' juh'gaa' he' jmee' Dio?

41 Ja'ga' ga'jñuuuyh' mi'kuu' he' ma' na'jnē' hoo' to'hōō' ja', jee' ma' hää' hliī' he'. Ja'ga' ga'jēē' Jesús ta' gyuu'h', ga'jäyh'.

—Tää' kyaan⁺, kwan⁺ ti'hmaah' kyah', jēeh' ma'nuuh' ba' kin'. 42 Ma' ba' jnā', nuuh' ba' hne' kin' tää'. He' jwahn' lā'la', la' llu' kih' hī' tääh' nuu' lā'ku' lā'jii' kin' jee' la', mah' lā'ja' lā'dsoo' dsēy', hne' ba' ga'cheeh' jnā'.

43 Ma'la' ma'jäyh' lā'ja', ga'hlēyeh' koo' ki'gaa'.

—Lázaro, go'hēē' jee' na'!

44 He'ja' ya'hēē' hī' ma' na'juu' he' lā' ma'na'gyoh' ja' goo' tiy', kyaah' hmiih' he' ga'gyaah' dsih' ma' ga'juuy', hi' lā' ma'na'lōō' ja' mo'ney' kyaah' hmiih' sa'luu'. Mah' ga'jah' Jesús:

—Jeey' sa'hmiih', mah' wa'ngēy'.

Ma'hnooh' dsa' ha' lā' jee' ma'sayh' Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

45 Jwēē' dsa⁻ judiu hī' na'nää' kyaah' María ga'lā'dsoo' dsēy' kih' Jesús, ma' ga'jēey' he' ga'jmeey' lā'ja'. 46 Pero ko'llaa' dsa⁻ he' na'näy' na'jēēy' dsa⁻

fariseo na'jmeeyh' juu' ha- lä+ ga+jmeez' Jesús. ⁴⁷ He ja- jmi-dsa- kaah' kyaah' dsa- fariseo ga-kuyh' lä+jëë+ dsa-ta' dsa-gyuuu' kyaay', ma' jäyh'.

—¿Ha- lä+ jmeen? Peer+ cha-mih- he- juh-gaa- jmee+ dsa-nuuu- he'. ⁴⁸ Cher'mah' ga-kwan' jwe' jä' lä-na-ba', lä+jëë+ ba' dsa- lä+hee' kiyh'. He- ja- ya naä' dsa-roma ya heey- jee' jwi- jnan' hi- lä+kaa- hwa' jnan' ka-läh'.

⁴⁹ Caifá, jaä- dsa-kyaah' dsa-judiu he', ma' laa' dsa-jøøh' kyaä' lä+jëë+ jmi-dsa- ji-ne- ja-. Ga-jäyh':

—Ni+ miih- sa+ ñeh' hnäh'. ⁵⁰ Che' sa- laah' hnäh' llu' ga- he- juu' jaä- dsa-nuuu- kih' dsa-goo- jne', lä+koh' ga- he- hee' lä+kaa- hwa' la- —ga-jäh' Caifá.

⁵¹ Ja+ he- ga-hléeyh' jee' tēy- hñiiy' ja-. Kih' he- ma' laay' dsa-jøøh' kyaä' jmi-dsa- ji-ne- ja-, he-ja- ba' ja- ga+jmeez' Dio ga-hléeyh' lä+ja-, ga-ngēy' juu' he- juu' Jesús kih' lä+jëë+ dsa- judiu. ⁵² Hi- ja+ ma-la+ kih' dsa- judiu ja- juuy', he- hnøøy' jmäay' koo- naä' dsa- ba' jee' lä+jëë+ hi- laa' joo' Dio hi- na-saa- na-jnee' wa- ha- cha- ha-. ⁵³ Jmi- ja- ga-taayh' ko-jøøh' juu' kwee- mah' jngēeyh' Jesús.

⁵⁴ He-ja- mo-so+ ga-ngē' Jesús jnä'häz' jee' kih' dsa- judiu. Ya-hēy' hwa' Judea, ngooy' koo- jee' jwi- he- chee- Efraín he- hla- jäh' kih' hwa' kii-. Jee' ja- ga-jä' jnääh' ko-jøøh' kyaayh'.

⁵⁵ Ma- ngoo' ya-jäh' tē' jmi- he- kuh- dsa- judiu borrego mah'. Jwëë' dsa- hi- chaa- jee' ja- na-näy' ta- Jerusalén mah' mi-lluuy' hñiiy' lä+koo- tēë' dsa- jmee- jää' ja-ga- tē' jmi-. ⁵⁶ Ma' hnaah- dsa- he' Jesús, ma' hlēeyh' kyaah' dsa-kyaaayh' jee' ma' chih' gwah+, ma' jäyh':

—¿Ha- lä+ jëeh' hnäh'? ¿Che' sa+ jäy' jee' jmi- la'?

⁵⁷ Dsa-kaah' kyaä' jmi-dsa- he' kyaah' fariseo ga+jmeez' mada':

—Cher'mah' hi- hnäh' ga+jëeh' hnäh' ha- ta- ngēy+, ja- ya+jmeeh' hnäh' juu' chah' mah' dsa-naä' dsa- dsa-chaayh+.

Ga-huu' María naa- mi-jwi- tii' Jesús

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

12 Jñii' jmi-, jää' ja-ga- tē' jmi- he- kuh- dsa- borrego mah', ñee' Jesús ta' Betania jee' ma' gya' Lázaro hi- ga+jmeez' Jesús ga-lä+jiih' ma-ngēë' ma-na-juuy'. ² Jee' ja- ga+jmeey' ma-nuu' kyaah' Jesús. Marta ma- llooh- ma-nuu+, hi- Lázaro he', ma' laa' jaä- hi- ma' gya' ko-jøøh' kyaah' Jesús ne- mes- ja-. ³ Ja-ga- ga-ka' María koo- se' jmi- mi-jwi- he- chee- nardo, he- hmooh' jwërte. Ga-huuy' tii' Jesús. Mah' ga-mi-kiyh' kyaah' jñu- lley'. Ga-hii' mi-jwi- lä+kaa- cha-neh+ ja-. ⁴ Mah' ga-jäh' jaä- dsa-kyaah' jnääh', hi- ma' chee- Juda Iscariote, joo' Simón hi- ga-hñii' kih' Jesús kēë':

⁵ —¿He-la' sa+ ma-hñii' jmi- mi-jwi- na-, lä+koo- kye' hnē- hña-loo' jmi- ta' mah' ma' kwēehn' hi- tā-ñee'?

⁶ He- ga-jäyh' lä+ja-, ja+ kih' he- ma' jmeey' be' kih' hi- tā-ñee' ja-, kih' he- ma' hēy- ba' ja-. Jëeh' ma' høøy+ sa-tuh- jee' ma' tääh' kuu' mah' ma' hwēy- jee' na-hmää'. ⁷ Mah' ga-jäh' Jesús:

—Ta+ ha- kiyh'. Jëeh', jmi- mi-jwi- na- he- ma' høøy+ mah' ma' huuy- jnä' wa-ra- ga-tē' jee' haan'. ⁸ Hi- hi- tā-ñee', lä+ ma-täayh' na- ba' kyaah' hnäh'. Pero jnä', mo-so+ gyan- ki-wēë' jee' kyah' hnäh' —ga-jäh' Jesús.

Ma' hnøø' dsa-kaah' ma' jngiiyh' kih' Lázaro ka-läh'

⁹ Ga-lä-ñe+ jwëë' dsa- judiu he- ma' gya' Jesús jwi- Betania mah' na-näy' jee' ja-. Pero ja+ ma-la+ kwaat- kih' Jesús ja- na-näy', he- na-jëy- Lázaro, hi- ga-lä+jiih' ma-ngēë' ma-na-juuy' ba' ja-. ¹⁰ He-ja- ga-taah' dsa-kaah' kyaä' jmi-dsa- he' juu' kwee- mah' ma' jngēeyh'

Lázaro ka^llä^h. ¹¹Jëeh^z, kwaat^z kih^z Lázaro ja^z, jwëë^z dsa^z judiu ga^zbëey^z dsa^zkaah^z kyaay^z mah^z ga^zhëeyh^z kih^z Jesús ba^z.

**Ga^zhe^z Jesús na^zdsëë^z jaa^z
burr^z jee^z jwiï^z Jerusalén**

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹²Ma^z ga^zjnä^z jyoh^z jmiï^z, jwëë^z jwërte dsa^z ma^z tääh^z jee^z tē^z jmiï^z ja^z. Ma^z ga^znuuy^z ja^z Jesús ta^z jwiï^z Jerusalén, ¹³ga^zkay^z gooh^z hma^zsu^z mah^z ga^znaäy^z ga^zmi^zjëey^z Jesús. Mah^z ma^z jäyh^z:

—[He^z ba^z che^z lluu^z Dio! iDio kyaah^z hi^z ja^z na^z lä^zhih^z kiyh^z! Laay^z Rey jnän^z —ga^zjäh^z dsa^z Israel he^z.

¹⁴Ga^zhñah^z Jesús jaa^z burr^z mäh^z, mah^z ga^zwiyy^z ka^zluu^z, lä^zkoo^z na^zsiï^z juu^z kih^z Dio:

¹⁵Ta^z wa^z gah^z hnäh^z dsa^z chaä^z jwiï^z Sión.

Hii^z Rey kyaah^z hnäh^z ja^z na^z, dsëëy^z jaa^z burr^z mäh^z.

¹⁶He^z ga^zla^z lä^zja^z, sa^z ga^zlä^zngëë^z jnääh^z discípulo kyaay^z lä^z ma^z to^znē^z. Pero ma^z ngaah^z Jesús gyuu^z, ja^zga^z ga^zlä^zngëë^z jnääh^z kih^z Jesús ba^z ja^z ma^z hlëeh^z lä^zkoo^z ma^zna^zsiï^z jää^z, he^z ga^zjmeë^z dsa^z juuh^z kiyh^z.

¹⁷Dsa^z hi^z ma^z tääh^z kyaah^z Jesús lä^zkoo^z ma^z ga^ztëëyh^z Lázaro neh^z to^zhøø^z lä^zkoo^z ma^z ga^zmi^zjiiyh^z, ma^z jmeeyh^z juu^z lä^zkoo^z ga^zjëëy^z jee^z ja^z.

¹⁸He^z ja^z jwëë^z dsa^z na^znää^z ga^zmi^zjëey^z Jesús, lä^zkoo^z ma^z ga^znuuy^z kih^z he^z juh^zgaa^z he^z ga^zjmeey^z. ¹⁹Pero dsa^z fariseo ma^z jäyh^z siiyh^z dsa^zkyaayh^z:

—Jëë^z da^z. Ni^z miih^z sa^z cha^z he^z le^z jmeen^z. Lä^zjëë^z ba^z dsa^z ga^znää^z chaä^z kaah^z kiyh^z.

Ko^zllaä^z dsa^z griego ga^zhnaayh^z Jesús

²⁰Jee^z kih^z dsa^z hi^z na^znää^z na^zhnääh^z Dio jee^z tē^z jmiï^z, ma^z tääh^z ko^zllaä^z dsa^z griego. ²¹Dsa^z griego he^z, ya^znää^z koo^z kih^z Felipe, dsa^z ma^z chaä^z Betsaida he^z

na^zhëe^z hwa^z Galilea. Ga^zchuuy^z kyaah^z, ga^zsiiyh^z:

—Hne^z dsa^znüuh^z, hnøø^z jnääh^z lla^z jnääh^z juu^z kyaah^z Jesús.

²²He^z ja^z ngoo^z Felipe mah^z na^zchiiyh^z Andre^z. Hi^z Andre^z he^z kyaah^z Felipe na^zhlëëyh^z Jesús. ²³He^z ja^z ga^zjëeh^z Jesús juu^z kiyh^z, ga^zjäyh^z:

—Ma^ztë^z hor^z jee^z lee^z jøøh^z Hi^z ga^zlëë^zngo^z la^z. ²⁴Ma^zra^z ju^zdsoo^z jwëëhn^z hnäh^z, cher^zmah^z sa^z ga^ztoh^z koø^z mi^ztrigo jee^z gwaah^z hi^z sa^z ga^zhya^z, ma^z jä^z lä^z ma^zla^z ja^zba^z. Pero cher^zmah^z ga^zhya^z miï^z ja^z, cha^zmiih^z miï^z kwa^z. ²⁵Lä^zja^z, hi^z sa^z kwaa^z hñii^z juu^z, hi^z he^z heë^z go^ztē^z. Pero hi^z kwaa^z hñii^z juu^z jmi^zgyuu^z la^z, he^z hääy^z hñiiy^z ba^z ja^z mah^z chaay^z tääh^z ga^zlä^zjē^z joh^z jmiï^z cha^z. ²⁶Hi^z mi^zte^z kin^z, wa^z jmeey^z ko^zjøø^z kyaah^z jnä^z. Ja^zba^z jee^z naahn^z na^zgyan^z, jee^z ja^z dsa^ztaayh^z ka^zlä^zh^z hi^z mi^zte^z kin^z. Hih^z mi^zte^z kin^z, Tääh^z kyaan^z jmääy^z jøøh^z.

Ga^zjmeë^z Jesús juu^z he^z juuy^z

²⁷Peer^z chaan^z cha^zmiih^z huü^zdsë^z. ¿Hee^z na^z jwahn^z na^z? ¿Che^z jwahn^z: “Tää^z, lääh^z jnä^z kih^z he^z dsa^zngëen^z la^z”? Sa^z le^z jwahn^z lä^zna^z. Jëeh^z, kih^z he^z ja^z ba^z jan^z. ²⁸Tää^z, mi^zjnääh^z he^z laah^z jøøh^z —ga^zjäh^z Jesús.

Hor^z ja^z ga^zlä^znüuh^z, ga^zhlëëh^z gyuu^z: —Ma^zmi^zjnääh^z ba^z jnä^z he^z laan^z jøøhn^z, hi^z mi^zjnääh^z ka^zlä^zh^z he^z laan^z jøøh^z.

²⁹Jwëë^z dsa^z hi^z ma^z tääh^z jee^z ja^z, ga^znuuy^z he^z ga^zhlëëh^z gyuu^z, he^z ja^z ga^zjäyh^z:

—Go^zñih^z ba^z na^z ma^zhiï^z.

Jñah^z ma^z jäh^z:

—Jaa^z ángel ba^z na^z ma^zhlëëh^z kyaayh^z.

³⁰Mah^z ga^zjäh^z Jesús siiyh^z:

—Sa^z ma^zja^z juu^z na^z kwaat^z ki^z jnä^z. Kyah^z hnäh^z ba^z na^z ma^zja^z juu^z na^z. ³¹Na^z ma^ztë^z jmiï^z jee^z ka^z Dio ju^zdsoo^z kih^z jmi^zgyuu^z la^z. Hi^z ma^ztë^z hor^z jä^z o^zhih^z

hi-sa¹llu¹ hi¹ jmee⁺ hih⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻.
³²Wa⁻ra⁻ ga⁻chaa⁺ dsa⁻ jna⁺ gyuu^h¹, teen⁻
 la⁻jee⁻ hi⁻ ya⁻naa⁺ kyaah⁺ jna⁺ —ga⁻jah⁺
 Jesús.

³³He⁻ ga⁻hlëeyh⁺ la⁻ja⁻, ga⁻mi⁻jnaäy⁻
 ha⁻ la⁻ kyaah⁺ ma⁻ juuy⁺ ba⁻ ja⁻. ³⁴He⁻
 ja⁻ ga⁻jah⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁺ jee⁻ ja⁻:

—Ma⁻nuu⁺ jnaäh⁺ la⁻koo⁻ na⁻ sii⁻ juu⁺
 kih⁺ Dio. Cristo chaa⁺ tääh⁺ ba⁻. ¿He⁻ la⁻
 jwah⁺ hne⁻, jmee⁻ bii⁺ kih⁺ Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo⁺
 chaa⁺ dsa⁻ gyuu^h¹? ¿Hi⁻ ba⁻ he⁻ hi⁻ jwah⁺
 hne⁻ Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo⁺?

³⁵Mah⁺ ga⁻jah⁺ Jesús siiyh⁻:

—Ko⁻hwëë⁺ ga⁻ jna⁺ wa⁻je⁻ jee⁻ kyah⁺
 hnäh⁺. Ngë⁻ hnäh⁺, ta⁻ko⁻jiih⁺ jna⁺ wa⁻
 je⁻ jee⁻ kyah⁺ hnäh⁺ mah⁺ sa⁻ leh⁻ jee⁻
 na⁻hoo⁻ hnäh⁺. Jëeh⁺, hi⁻ ga⁻naa⁺ jee⁻
 na⁻hoo⁻, sa⁻ ñey⁻ ha⁻ ta⁻ dsa⁻naäy⁺.
³⁶Ta⁻ko⁻jiih⁺ jna⁺ wa⁻je⁻ kyah⁺ hnäh⁺,
 heeh⁺ hnäh⁺ kih⁺ wa⁻je⁻ mah⁺ la⁻jnaä⁺
 hnäh⁺ jee⁻ jna⁺ wa⁻je⁻.

Ma⁻la⁻ ma⁻hlëeh⁺ Jesús la⁻ja⁻, mah⁺
 ga⁻hmäy^h kih⁺ dsa⁻ he⁻.

Sa⁻ ga⁻heeh⁻ dsa⁻ judiu juu⁺ kih⁺ Jesús

³⁷Ga⁻jëë⁺ ba⁻ dsa⁻ judiu la⁻jë⁻ he⁻ juh⁻
 gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeë⁺ Jesús to⁻lo⁻ nëy⁺, pero
 ni⁻ la⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻heey⁺ kiyh⁺. ³⁸Mah⁺
 la⁻ja⁻, ga⁻lä⁻te⁻ la⁻koo⁻ ga⁻jah⁺ Isaía hi⁻
 ga⁻ngëë⁺ juu⁺ kih⁺ Dio llo⁺joo⁺:

Tää⁺ kyaan⁺, sa⁻ chaa⁺ hi⁻ ma⁻heeh⁻ juu⁺
 jnan⁻.

Sa⁻ chaa⁺ hi⁻ ga⁻lä⁻ngëë⁺ la⁻koo⁻ te⁻ he⁻
 juh⁻ gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeë⁺ Dio kyaah⁺
 goo⁻, ga⁻jah⁺ Isaía.

³⁹Kih⁺ he⁻ ja⁻, sa⁻ ga⁻la⁻ ma⁻lä⁻heey⁺. Hi⁻
 ja⁻ ba⁻ la⁻ja⁻ ka⁻lah⁺ ga⁻jah⁺ Isaía kiyh⁺:

⁴⁰Ga⁻jmeë⁺ Dio ga⁻jne⁺ mi⁻nëy⁺, ga⁻jlë⁺
 huü⁺dsë⁻ kiyh⁺,

mah⁺ sa⁻ le⁻ jëëy⁺, ni⁻ sa⁻ lä⁻ngëëy⁺.

Ni⁻ sa⁻ dsa⁻jëeyh⁻ kyaah⁺ jna⁺ mah⁺ mi⁻h⁻
 lää⁺ jnih⁺.

⁴¹Lä⁻jë⁻ he⁻ ja⁻ ga⁻jah⁺ Isaía, lä⁻ ma⁻
 ga⁻jëëy⁺ he⁻ laa⁺ jøøh⁺ Jesús mah⁺ ga⁻h⁻
 lëeyh⁺ kiyh⁺.

⁴²Pero ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻heeh⁻ ba⁻ jwëë⁺
 dsa⁻ kih⁺ Jesús, lä⁻kye⁻ dsa⁻kaah⁺ kyaay⁺.
 Hi⁻ kih⁺ he⁻ ma⁻ gayh⁺ dsa⁻ fariseo, he⁻
 ja⁻ sa⁻ ga⁻mi⁻jnaäy⁻ hñiiy⁺, mah⁺ sa⁻ ma⁻
 hwëë⁺ dsih⁺ neh⁻ gwah⁺ mäh⁻. ⁴³Ma⁻
 hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ ma⁻ leey⁺ kaah⁺
 cha⁻në⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺, lla⁻ he⁻ ma⁻
 hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ ma⁻ leey⁺ kaah⁺
 cha⁻në⁻ Dio.

Juu⁺ he⁻ ga⁻hlëeh⁺ Jesús, lla⁻ ta⁻ kih⁺ dsa⁻

⁴⁴Ja⁻ ga⁻ ga⁻hlëeh⁺ Jesús koo⁻ ki⁻gaa⁻,
 ga⁻jäyh⁺:

—Hi⁻ heeh⁻ jna⁺, ja⁻ ma⁻la⁻ jna⁺ he⁻
 heeyh⁻, heeyh⁻ hi⁻ ga⁻chee⁺ jna⁺ ba⁻.
⁴⁵Hih⁺ hi⁻ ma⁻jëë⁻ jna⁺, ma⁻jëëy⁻ hi⁻
 ga⁻chee⁺ jna⁺ ba⁻ ja⁻. ⁴⁶Jna⁺ he⁻ laan⁺
 lä⁻koo⁻ wa⁻je⁻ he⁻ ja⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻,
 mah⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ heeh⁻ jna⁺, sa⁻ jäy⁻ jee⁻
 na⁻hoo⁻. ⁴⁷Hi⁻ nuu⁻ juu⁺ kin⁺ mah⁺ sa⁻
 heeyh⁻, ja⁻ jna⁺ ngiihn⁺ kwaan⁺ kiyh⁺.
 Jëeh⁺ sa⁻ ma⁻jan⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ mah⁺
 ngiihn⁺ kwaan⁺ kih⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺. Ma⁻
 jan⁻ mah⁺ lään⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ ba⁻. ⁴⁸Hi⁻
 sa⁻ hnää⁺ jna⁺ mah⁺ sa⁻ heeyh⁻ juu⁺
 kin⁺, cha⁻ ba⁻ he⁻ ngiih⁺ kwaan⁺ kiyh⁺.
 Ja⁻ ba⁻ juu⁺ he⁻ ma⁻hlëehn⁻ la⁻, ngiih⁺
 kwaan⁺ kiyh⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ llaa⁺ jmi⁺.
⁴⁹Jëeh⁺, sa⁻ ma⁻hlëehn⁻ jee⁻ tēēn⁻ hñi⁻
 in⁻. Tää⁺ kyaan⁺ hi⁻ ga⁻chee⁺ jna⁺, hi⁻ he⁻
 ga⁻jmeë⁺ mada⁻ kin⁺ ha⁻ lä⁻ jwahn⁻, hi⁻
 ha⁻ lä⁻ hlëehn⁻. ⁵⁰Jna⁺ man⁻, mada⁻ he⁻
 ga⁻jmeey⁺ kin⁺ jøø⁺ kih⁺ dsa⁻ mah⁺ wa⁻
 chaa⁺ ga⁻lä⁻jë⁻ joh⁺ jmi⁺ cha⁻. Kih⁺ he⁻
 ja⁻, hlëehn⁻ ja⁻ ba⁻ lä⁻koo⁻ te⁻ he⁻ ga⁻siih⁻
 Tää⁺ jna⁺ ba⁻.

Ga⁻gyih⁺ Jesús ti⁺ discípulo kyaay⁺

13 Ma⁻ngoo⁺ ya⁻jäh⁺ jmi⁺ he⁻ kuh⁻
 dsa⁻ borrego mäh⁺, ma⁻ñe⁻ ba⁻
 Jesús ma⁻të⁻ hor⁻ he⁻ ya⁻hëëy⁺ jmi⁻
 gyuu⁺ la⁻ mah⁺ dsaayh⁺ jee⁻ gya⁺ Jmi⁻
 iy⁻. Ga⁻lä⁻hnäy⁺ hi⁻ ma⁻ laa⁺ kyaay⁺ hi⁻
 ma⁻ tääh⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, pero hwë⁻ ja⁻

ga⁺mi⁻jnääy⁻ he⁻ ga⁻lä⁺hnääy⁺ cha⁻miih⁻ hi⁻ laa⁺ kyaay⁺.

²Ja⁻ga⁻ dsa⁻taayh⁻ kuyh⁺ ma⁻n⁺nuu⁻ ma⁻hä⁻ ba⁻ hu⁺dsē⁻ kih⁺ hi⁻sa⁻llu⁺ neh⁻ tuh⁻dsē⁺ Juda Iscariote joo⁺ Simón ha⁻ lä⁻ jmeey⁺ mah⁺ ngēēy⁺ Jesús. ³Pero Jesús ma⁻ñe⁻ bih⁺ he⁻ ga⁻tooh⁻ Tää⁻ gooy⁻ hñii⁺ lä⁻jē⁺ go⁻te⁺ he⁻ na⁻hñaay⁺ jmeey⁺ hi⁺ lä⁻ja⁻ ñey⁻ he⁻ ya⁻hēēy⁺ kih⁺ Dio, hi⁺ ja⁻ba⁻ kih⁺ Dio dsaayh⁺ ka⁻läh⁺. ⁴He⁻ja⁻ ga⁻nooy⁻ jee⁺ tääyh⁺ kuyh⁻ ma⁻n⁺nuu⁻ ja⁻, ga⁻jñuuyh⁺ hmiih⁻ he⁻ ma⁻kyeyh⁺ nē⁻, ga⁻kay⁺ hmiih⁻ tu⁻jlā⁺ mah⁺ ga⁻bääh⁻ hñiiy⁺. ⁵Hi⁺ ga⁻kay⁺ koo⁻ jee⁺ ga⁻chiyh⁺ jmi⁻ mah⁺ ga⁻løoy⁺ gyiyh⁻ ma⁻tii⁺ jnääh⁺ discípulo. Ja⁻ga⁻ ga⁻mi⁻kiyh⁺ kyaah⁺ hmiih⁻ tu⁻jlā⁺ he⁻ ma⁻ na⁻bääh⁻ ja⁻. ⁶Ma⁻ga⁻tēēy⁻ jee⁺ ma⁻gya⁺ Simón Pee⁺, mah⁺ ga⁻jäh⁺ Pee⁺:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, ¿che⁻ hne⁻ ba⁻ gyih⁺ ma⁻tiin⁺?

⁷Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—He⁻ jmeen⁺ la⁻, sa⁻ lä⁻ngēēh⁺ hne⁻ na⁺ ga⁻juh⁻. Kēē⁻ ba⁻ lä⁻ngēēh⁺.

⁸—Sa⁻ gyih⁺ hne⁻ ma⁻tiin⁺ jih⁺koh⁺ — ga⁻jäh⁺ Pee⁺ siiyh⁺.

Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Cher⁺ mah⁺ sa⁻ ga⁻gyihn⁺ ma⁻tiih⁺, sa⁻ le⁺ jmeeh⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺.

⁹Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Simón Pee⁺ siiyh⁺:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, ja⁻ ma⁻lä⁺ ma⁻tiin⁺ hnøø⁺ jñii⁺, lä⁻ja⁻ ma⁻goon⁺ kyaah⁺ ka⁻len⁺ hnøø⁺ jñii⁺ ka⁻läh⁺.

¹⁰Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús ka⁻läh⁺:

—Hi⁻ ma⁻na⁻jngēē⁺, sa⁻ jmeē⁻ bii⁺ jñii⁺ lä⁻kaa⁻ kiyh⁺. Ma⁻lä⁺ ma⁻tiiy⁺ ba⁻ hnøø⁺ jñii⁺, jēēh⁺ lä⁻kaa⁻ ba⁻ kiyh⁺ ma⁻na⁻jngi⁺. Hi⁻ ma⁻na⁻jngēē⁺ ba⁻ hnäh⁺, ma⁻ke⁺ ja⁻ lä⁻jēē⁺ hnäh⁺.

¹¹Jēēh⁺ ma⁻ñe⁻ bih⁺ hi⁻ na⁻ ma⁻ngēēy⁺, he⁻ja⁻ ba⁻ ja⁻ ma⁻jäh⁺: “Ma⁻ke⁺ ja⁻ lä⁻jēē⁺ hnäh⁺ na⁻jngēē⁺.”

¹²Ma⁻lä⁺ ma⁻gyiyh⁺ ma⁻tii⁺ lä⁻jēē⁺, ga⁻kēyh⁻ hmiih⁻ kiyh⁺ mah⁺ ngaayh⁺ na⁻gyay⁻ nē⁻ mes⁻ ka⁻läh⁺. Mah⁺ ga⁻jäh⁺:

—¿Che⁻ ma⁻lä⁻ngēēh⁺ hnäh⁺, hee⁻ na⁻ ma⁻jmeen⁺ kyah⁺ hnäh⁺? ¹³Tēēh⁺ jnä⁺ Ta⁻jwoh⁺ hi⁺ jwah⁺ hnäh⁺ Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺. Llu⁺ ba⁻ jwah⁺ hnäh⁺, jēēh⁺ he⁻ ja⁻ laan⁺. ¹⁴Jnä⁺ he⁻ laan⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaah⁺ hnäh⁺, hi⁺ laan⁺ Dsa⁻jøøh⁺ kyaah⁺ hnäh⁺, mah⁺ ma⁻gyihn⁺ ma⁻tiih⁺ hnäh⁺. Lä⁻na⁻ hnøø⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺, gyih⁺ hnäh⁺ ma⁻tii⁺ dsa⁻kyaah⁺ hnäh⁺. ¹⁵Jee⁻ la⁻ ma⁻heehn⁺ hnäh⁺ mah⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ ja⁻ba⁻ lä⁻koo⁻ ma⁻jmeen⁺ kyah⁺ hnäh⁺. ¹⁶Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwēēhn⁻ hnäh⁺, ja⁻ hi⁻ n⁺nuh⁺ kih⁺ jñah⁺, sa⁻jøøyh⁺ ga⁻lä⁻koh⁺ ga⁻dsa⁻juu⁺. Hi⁺ hi⁻ dsoo⁻ mada⁺, sa⁻jøøyh⁺ ga⁻lä⁻koh⁺ ga⁻hi⁻ cheey⁺. ¹⁷Na⁻ he⁻ ma⁻lä⁻ngēēh⁺ hnäh⁺ he⁻ ma⁻jmeen⁺ la⁻, llu⁺ la⁺ kyah⁺ hnäh⁺ cher⁺ mah⁺ ga⁻jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁻ja⁻.

¹⁸Ja⁻ he⁻ hlēēhn⁻ kih⁺ lä⁻jēē⁺ hnäh⁺ la⁻. Kyuu⁺ ba⁻ jnä⁺ hi⁻ na⁻ ma⁻lleehn⁺. Mah⁺ lä⁻ja⁻ lä⁻te⁺ lä⁻koo⁻ na⁻si⁻ juu⁺ kih⁺ Dio: “Hi⁻ ma⁻kuh⁻ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, ma⁻jēeyh⁻ ma⁻na⁻høøyh⁺ kin⁺.” ¹⁹To⁻na⁻ ga⁻juh⁻ jwahn⁺ jää⁺ sa⁻ ga⁻ma⁻ngēēy⁺ jnä⁺. Mah⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻la⁻ he⁻ ja⁻, lä⁻heeh⁺ hnäh⁺, jnä⁺ he⁻ laan⁺ he⁻ jwahn⁺ laan⁺. ²⁰Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwēēhn⁻ hnäh⁺, hi⁻ heeh⁻ ja⁻ hi⁻ cheen⁺, he⁻ heeyh⁻ jnä⁺ ba⁻ ja⁻. Hi⁺ hi⁻ heeh⁻ jnä⁺, heeyh⁻ hi⁻ ga⁻chee⁺ jnä⁺ ba⁻ ja⁻.

Ga⁻jmeeh⁺ Jesús juu⁺, hñii⁺ jaa⁻ dsa⁻ kyaay⁺ kiyh⁺

(Mt. 26:20-25; Mr.

14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹Ma⁻lä⁺ ma⁻jäh⁺ Jesús lä⁻ja⁻, pero ga⁻lä⁻meeh⁺ dsēy⁺ mah⁺ ga⁻mi⁻jnääy⁻ jēē⁻ juu⁺ ja⁻:

—Jaa⁻ jee⁺ lä⁻jēē⁺ hnäh⁺ hnēēh⁺ jnä⁺.

²²Ja⁻ga⁻ ga⁻tooh⁻ jñääh⁺ jēē⁺ jñääh⁺ nē⁻ dsa⁻kyaahn⁺, sa⁻ ñe⁻ jñääh⁺ hi⁻ kih⁺ na⁻ ma⁻hlēēyh⁺. ²³Kih⁺ jee⁺ lä⁻jēē⁺ jñääh⁺ discípulo kyaay⁺, ja⁻ba⁻ ga⁻lä⁻hnää⁺ Jesús cha⁻miih⁻. Hi⁻ he⁻ ma⁻gya⁺ koo⁺ kih⁺ Jesús. ²⁴Kih⁺ hi⁻ he⁻, ga⁻jmeē⁻ Simón Pee⁺ li⁻ mah⁺ ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús, hi⁻

kih¹ ja⁻ ma' hlëëyh⁺. ²⁵ Hih¹ hi⁻ ma' gya¹ koo' kih¹ Jesús he', ga'ngiiy' juu' kiyh¹:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, ¿hi⁻ he' hi⁻ jawah¹ na'?

²⁶ Mah¹ ga'jeeh⁻ Jesús juu' kiyh¹:

—Hi⁻ kwëëhn⁻ kuh⁺ koo⁻ jwi' he'niih⁻ gyuh¹, hi⁻ he' he'.

Mah¹ ga'mi'gyuyh⁻ koo⁻ jwi' he'niih⁻, ga'kwëëyh¹ Juda Iscariote, joø¹ Simón. ²⁷ Lã⁻koo⁻ ngooy¹ kuyh⁻ he'niih⁻ ja⁻, ga'he' Tana' neh⁺ tuh⁺ dsëy¹. Jã¹ ga' ga'jäh¹ Jesús siiyh⁺:

—He⁻ hnooh⁻ jmeeh¹, jmee' ga'juh⁻ to⁻na¹.

²⁸ Pero ni⁺ jaa⁻ hi⁻ ma' tääh⁺ në' mes⁻ ja⁻, sa' ga'lã⁻ngëëy¹ he⁻la¹ ga'siiyh⁺ hi⁻ he' lã⁻ja⁻. ²⁹ Kih¹ he⁻ ma' høø⁺ Juda sa'tuh⁻ jee' ma' tääh⁺ kuu¹, he'ja⁻ ko⁻l⁻laa¹ ga'jmeë' huud⁺dsë⁻, he' ga'jäh¹ Jesús siiyh⁺: “Go⁻lãh¹ miih⁻ he⁻ hnøø¹ jnã⁻ kih¹ jmäh¹” o jãyh¹: “Go⁻kwëëh¹ hi⁻ tä⁻nee¹ miih⁻ kuu¹”. ³⁰ Ma' ga⁻la¹ kih¹ Juda, ma⁻kuyh⁻ he'niih⁻, चाह¹ ba' ya⁻hëëy¹. Ma⁻na⁻hoo⁻ ba' hor⁻ ja⁻.

Koo⁻ nuuh⁻ hmëë'

³¹ Ma⁻la⁺ ma⁻ya⁻hëë⁻ Juda jee' ja⁻, ga'jäh¹ Jesús:

—Na¹ lã⁻jnã¹ he⁻ laa¹ jøøh¹ Hi⁻ga⁻lëë¹ngo¹ la⁻, hi⁺ ta⁻la⁺ kih¹ hi⁻ he' lã⁻jnã¹ he⁻ laa¹ jøøh¹ Dio. ³² Hi⁻cher¹mah¹ jooy¹ mi⁻jnãã⁺ he⁻ laa¹ jøøh¹ Dio, ja⁻ ba' lã⁻ja⁻ Dio mi⁻jnãã⁺ he⁻ laa¹ jøøh¹ jooy¹, hi⁺ चाह¹ ba' jmeey¹. ³³ Gyuu⁻ mäh¹ kyaan⁺, ko⁻hwëë⁻ ga' gyan¹ kyaah¹ hnäh¹. Hnaah¹ hnäh¹ jnã¹. Pero ja⁻ba' lã⁻koo⁻ ma⁻jwiin¹ dsa⁻judiu, jee' naahn⁻ sa⁻ le' go⁻nãäh¹ hnäh¹, ja⁻ba' lã⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh¹ ka⁻lãh¹ na¹. ³⁴ Jmeen⁻ koo⁻ mada⁻hmëë' kyah¹ hnäh¹. Wa' hnaah⁺ hnäh¹ øøh¹ hnäh¹. Wa' hnaah⁺ hnäh¹ lã⁻jaa⁻ lã⁻jaa⁻ dsa⁻kyaah¹ hnäh¹, ja⁻ba' lã⁻koo⁻ ma⁻lã⁻hnaan⁺ hnäh¹. ³⁵ Cher¹mah¹ ga⁻lã⁻hnaah⁺ hnäh¹ dsa⁻kyaah¹ hnäh¹,

lã⁻jëë⁺ ba' dsa⁻ lã⁻ne⁻ laah¹ hnäh¹ discípulo kyaan⁺.

Ga⁻jäh¹ Jesús he⁻ hmã¹ Pee¹ juu¹ he⁻ sa⁻ kyuyy⁺

(Mt. 26:31-35; Mr.

14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ He⁻ja⁻ ga'ngii¹ Simón Pee¹ juu¹:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, ¿ha⁻ ta⁻goh¹ hne⁻?

Mah¹ ga'jäh¹ Jesús siiyh⁺:

—Ha⁻jee⁻niin¹, sa⁻ le' goh¹ kyaah¹ jnã⁻ na¹. Këë¹ ga' goh¹ kyaah¹ jnã⁻.

³⁷ He⁻ja⁻ ga'jäh¹ Pee¹ siiyh⁺:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, ¿he⁻la¹ ja⁻ mo⁻so⁻ le' niin¹ kyaah¹ hne⁻ na¹? Ma⁻lla⁺ ba' dsën⁺ juun¹ llah¹ hne⁻.

³⁸ He⁻ja⁻ ga'jäh¹ Jesús siiyh⁺:

—¿Chë¹ ju⁻dsoo¹ ma⁻lla⁺ hoh¹ juuh¹ llan⁻? Ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo¹ jwëëhn⁻ hne⁻, jãã¹ ja⁻ga⁻ hoo¹ chaah¹ dsoo¹, hne⁻ ma⁻të¹ hnë⁻ jiih⁻ ma⁻hmäh¹ juu¹ he⁻ sa⁻ kyuyy⁺ jnã⁻.

Jesús laa¹ jwë¹ he⁻ dsa⁻toohn¹ jee⁻ gya¹ Dio

14 ¹Ta⁺ jeh¹ hoh¹ hnäh¹. Jmee¹ hnäh¹ dsoo¹ hoh¹ kih¹ Dio ba¹, hi⁺ jmee¹ hnäh¹ dsoo¹ hoh¹ kin⁺ ka⁻lãh¹. ² Cha⁻neh⁺ kih¹ Täã¹ kyaan⁺ cha⁻ cha⁻miih⁻ jee⁻ dsa⁻toohn¹. Wa⁻ra⁺ jäh¹ kih¹ sa⁻ la¹ lã⁻ja⁻, ma⁻jwëëhn¹ ba' hnäh¹ jãã¹. He⁻ja⁻ niin¹ mi⁻llun¹ jee⁻ go⁻taah¹ hnäh¹. ³ Wa⁻ra⁺ ngaahn¹ mah¹ na⁻jmeen¹ llu¹ jee⁻ go⁻taah¹ hnäh¹, ja⁻ga⁻ jãhn¹ ka⁻lãh¹ mah¹ go⁻nãäh¹ hnäh¹ kyaah¹ jnã⁻. Mah¹ lã⁻ja⁻ jee⁻ naahn⁻ na⁻gyan¹, jee⁻ ja⁻ go⁻taah¹ hnäh¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ jnã⁻. ⁴ Ma⁻neh¹ ba' hnäh¹ ha⁻jee⁻ naahn⁻, hi⁺ ma⁻kyuyy⁻ ba' hnäh¹ jwë¹ ka⁻lãh¹.

⁵ Mah¹ ga'jäh¹ Tamã¹ siiyh⁺:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, sa⁻ ñë⁻ jnãäh¹ ha⁻ na⁻ gwaah¹. ¿Ha⁻ lã⁻ja⁻ lã⁻kyuyy⁻ jnãäh¹ jwë¹ ka⁻lãh¹?

⁶ He⁻ja⁻ ga'jäh¹ Jesús siiyh⁺:

—Jnã¹ he' laan¹ jwë¹, jnã¹ he' laan¹ ju⁻dsoo¹, jnã¹ he' jmeen⁺ chaa⁻ dsa⁻.

Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ lla-nää` jee' gya[!] Tää[!] wa'ra⁻ jäh' kih[!] sa⁺ ya⁺nääy[!] ta⁻la⁺ ki⁺ jnä'. ⁷Cher'mah[!] kyuuh⁺ jnä', ja⁻ba[!] lä⁻ja⁻ kyuuh⁺ hnäh' Tää[!] kyaan⁺. Na[!] ma[!]kyuuh⁺ ba[!]hnäh', hi⁺ ma⁻jëeh⁻ hnäh' ka⁻läh'.

⁸Mah[!] ga⁻jäh' Felipe:

—Dsa[!]jøøh[!] kyaan⁺, hääh⁻ jnääh[!] Tää[!], mah[!]ko[!]ja⁻ ba[!]ma⁻lee⁺ kyaa[!] jnääh[!].

⁹Mah[!] ga⁻jäh' Jesús siiyh⁺ Felipe:

—¿Joh[!] jmi[!] sa⁺ ma⁻hya⁻ gyan[!] kyaah[!] hnäh' jee' la⁻ mah[!] sa⁺ ma⁻lä⁻kyuuh⁻ jnä'? Hih[!] ma⁻jëe⁻ jnä', he⁻ ma⁻jëey⁻ Tää[!] ba[!]ja⁻. ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ jwah' hne': "Hääh[!] jnääh[!] Tää'?" ¹⁰¿Che[!] sa⁺ laah⁻ dsoo', jnä' he⁻ laan[!]ko⁻ kyaah[!] Tää[!], hi⁺ Tää[!] he⁻ laa[!]ko⁻ kyaah[!] jnä'? Lä⁻jë⁻ juu[!] he⁻ hlëeh⁻ jnä', ja⁻ he⁻ hlëehn⁻ jee' tēen⁻ hñi-in⁻ na⁻. Tää[!] hi⁻ laa[!] kyaah[!] jnä', hi⁻ he⁻ ba[!]jmee⁺ he⁻jmeen⁻ la⁻. ¹¹Wa[!] lä⁻dsoo' hoh[!] hnäh', jnä' he⁻ laan[!]ko⁻ kyaah[!] Tää[!] hi⁺ Tää[!] he⁻ laa[!]ko⁻ kyaah[!] jnä'. Pero cher'mah[!] sa⁺ laah⁻ hnäh' dsoo' lä⁻ja⁻ la[!]kin⁺ kyaah[!] Tää[!], jmee⁻ hnäh' dsoo' kih[!] he⁻ ma⁻jëeh⁻ hnäh' ha⁻ lä⁻ la[!] ta⁻ he⁻ jmeen⁺. ¹²Ma⁻ra[!] ju⁻dsoo' na⁻ jwëehn⁻ hnäh', hi⁻ jmee⁻ dsoo' dsé⁻ kin⁺, hi⁻ he⁻ jmee⁻ ka⁻läh' ja⁻ba[!] ta⁻ he⁻ jmeen⁺. Hi⁻ juuh⁻ ga[!] ta⁻ jmeey⁻, jëeh⁻ naah⁻ ba[!] jnä' kyaah[!] Tää[!]. ¹³Lä⁻jë⁻ he⁻ ngiih⁻ hnäh' kih[!] Tää[!] lä⁻hih⁺ kin⁺, jmeen⁻ he⁻ ja⁻, mah[!] lä⁻ja⁻ lä⁻ jnä' he⁻ laa[!]jøøh[!] Tää[!] ta⁻la[!] kih[!]jooy'. ¹⁴Jmee⁻ ba[!] jnä' wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ ngiih⁻ hnäh' lä⁻hih⁺ kin⁺.

Ga⁻jäh' Jesús cheey[!] Jmi⁻lle' Na⁻jngii[!]

¹⁵Cher'mah[!] hnaah⁻ hnäh' jnä', høø[!] hnäh' mada⁻ he⁻ jmeen⁺ kyah[!] hnäh'. ¹⁶Mah[!] jnä' chuun⁻ kyaah[!] Tää[!] cheey[!] jñah[!] hi⁻ kwa[!] be⁻ kyah[!] hnäh'. Mah[!] jäy[!] kyaah[!] hnäh' ga⁻lä⁻jë⁻ joh[!] jmi[!] cha⁻. ¹⁷Hi⁻ he⁻ laa[!] Jmi⁻lle' hi⁻ jmee⁻ ju⁻dsoo'. Dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jmi⁻gyuuh⁻ la⁻, sa⁺ le⁻ heeyh⁻, jëeh⁻ sa⁺ jëey⁻, ni⁺ sa⁺ kyuu⁺. Pero hnäh', kyuuh⁺ hñih', jëeh⁻

hääy⁻ jee' kyah[!] hnäh', hi⁺ dsa⁻hey⁻ neh⁻ tuh⁻hoh⁻ hnäh'.

¹⁸Wa⁻ra⁻ ngaahn[!], sa⁺ jäh[!] hnäh' hnëe'. Jähn⁻ ka⁻läh' kyah[!] hnäh'. ¹⁹Mi⁻ih⁻ jmi⁻ ga[!] mo⁻so⁻ jëe⁻ dsa⁻ jnä'. Pero hnäh', jëeh⁻ jnä'. Hi⁺ kih[!] he⁻ chaa⁻ jnä', he⁻ja⁻ ba[!]ja⁻ jmee⁻ chaa⁻ hnäh'. ²⁰Ma⁻ja⁻ ga⁻lä⁻ngëeh⁻ hnäh', jnä' gyan[!] kyaah[!] Tää[!] kyaan⁺, hi⁺ hnäh' kyaah[!] jnä', hi⁺ jnä' kyaah[!] hnäh'. ²¹Hi⁻ ma⁻heeh⁻ mada⁻ kin⁺ mah[!]høøy⁻, hi⁻ he⁻ hnää[!] jnä'. Hi⁻ hi⁻ hnää[!] jnä', Tää[!] kyaan⁺ lä⁻hnäy[!] hi⁻ he'. Hi⁺ jnä' ka⁻läh' lä⁻hnaa⁻ jñih⁻ mah[!] mi⁻jnäan⁻ hñiin⁻ kiyh⁻.

²²Mah[!] ga⁻jäh' Juda (pero ja⁻ he⁻ Iscariote):

—Dsa[!]jøøh[!] kyaan⁺, ¿he⁻la⁻ ma⁻lä⁻ kyaa[!] jnääh[!] ba[!] mi⁻jnääh[!] hñaa[!], mah[!] sa⁺ mi⁻jnääh[!] hñaa[!] kih[!] lä⁻jëe⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuuh⁻?

²³He⁻ja⁻ ga⁻jäh' Jesús siiyh⁺:

—Hi⁻ hnää[!] jnä', høøy⁻ juu[!] kin⁺, hi⁺ Tää[!] kyaan⁺ lä⁻hnäy[!] hi⁻ he'. Mah[!]ko⁻jøø⁻ kyaah[!] Tää[!] dsa⁻tooh⁻ jnääh[!] kyaayh'. ²⁴Hi⁻ sa⁺ hnää[!] jnä', sa⁺ høøy⁻ juu[!] kin⁺. Hi⁺ juu[!] he⁻ ma⁻nueh⁻ hnäh', ja⁺ juu[!] ki⁺ hñiin⁺ ja⁻, juu[!] kih[!] Tää[!] hi⁻ ga⁻chee⁻ jnä' ba[!]ja⁻.

²⁵Hlëehn⁻ hnäh' lä⁻jë⁻ juu[!] la⁻, ta⁻ko⁻jiih⁻ gyan[!] kyaah[!] hnäh'. ²⁶Pero wa⁻ra⁻ ngaahn[!], kwaat⁻ ki⁺ jnä', chee⁻ Tää[!] jaa⁻ hi⁻ kwa[!] be⁻ kyah[!] hnäh'. Hi⁻ he⁻ he⁻ Jmi⁻lle' Na⁻jngii[!] hi⁻ heeh⁻ hnäh' ga⁻lä⁻jë⁻ ba[!], hi⁺ jmeey⁻ lä⁻dsooh⁻ hoh[!] hnäh' lä⁻jë⁻ juu[!] he⁻ ma⁻hlëehn⁻ hnäh'.

²⁷Jnä' kwan⁻ mah[!] jmeen⁻ hii[!] ti[!] kyah[!] hnäh' lä⁻ko⁻ hii[!] ti[!] kin⁺. Ja⁺ lä⁻ko⁻ kwa⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuuh⁻ he⁻kwëehn⁻ hnäh'. Ta⁺ jeh⁻ hoh[!] hnäh', ni⁺ ta⁺ wa⁻gah[!] hnäh'. ²⁸Ma⁻nueh⁻ ba[!] hnäh' lä⁻ko⁻ ma⁻jwëehn⁻ hnäh'. Naahn⁻ hi⁺ jähn⁻ jee' kyah[!] hnäh' ka⁻läh'. Cher'mah[!] dsoo' hnaah⁻ hnäh' jnä', jëe⁻ hoh[!] hnäh' ki⁺ jnä' kih[!] he⁻ naahn⁻ jee' gya[!] Tää[!], jëeh⁻ jøøh[!] gyih[!] lä⁻koh[!] jnä'. ²⁹Ma⁻jwëehn⁻ hnäh' juu[!] la⁻, jää[!] sa⁺ ga[!]

ma-la'. Mah' wa'ra- ga-la', ja-ga- la'-dsoo' hoh' hnah'.

³⁰Mo'so' hlëehn' ga' cha-mi-ih- kyaah' hnah', jëeh' ja' hi-sa'llu' hi- jmee' hih- jmi-gyuu' la'. Pero kyaah' jna' sa' cha-kiyh' ni' mi-ih-. ³¹He- jmeen' la'-koo- mada' he- ga'-jmee' Täa' kin' ba', mah' la'-ja- lä'-ne- dsa- hi- chaa- jmi-gyuu' la', jna' hnaan' Täa'.

'Noo- hnah', man'.

Chaah' wii- jëh' kyaah' sa'goh' kih'

15 'Jna' he' laan' la'-koo- chaah' wii- jëh' he' llu' go-te-. Täa' kyaan', hi- he' mi-llu' chaah' wii- jëh' ja'. ²Hnäy- lä'-jë- sa'goh' he- choo' kin', he- sa' hii- mi-ih'. Hi- lä'-jë- sa'goh' he- hii- mi-ih', mi-lluy' mah' ja' na-jngii'. Mah' lä'-ja- hii' cha-ga-mi-ih- mi-ih'. ³Hi- lä'-ja- ma-na-jngëe' hnah' lä'-llu' he- ma-heeh' hnah' juu' he- ma-hlëehn' hnah'. ⁴Ja' hnah' koo- hweh- kyaah' jna', hi- jna' jän' koo- hweh- kyaah' hnah'. Lä'-koo- sa'goh' kih' chaah' wii- jëh', sa' le' hii' mi-ih' kih' hñii', cher'mah' sa' na-choo' hñii' chaah' kih'. Ja-ba- lä'-ja- la' kyah' hnah' cher'mah' sa' tääh' hnah' koo- hweh- kyaah' jna'.

⁵Jna' he' laan' chaah' wii- jëh'. Hnah' he' laah' sa'goh' kih'. Dsa- hi- tääh' koo- hweh- kyaah' jna' hi- jna' chehn' koo- hweh- kyaayh', he- lä'-ja- ba' hii- cha-mi-ih- mi-ih'. Jëeh', cher'mah' sa' laah' hnah' ko-joh' kyaah' jna', ni' mi-ih- sa' cha- he- le' jmeeh' hnah'. ⁶Hi- sa' ja' ko-joh' kyaah' jna', hi- he' ja' ta' ka'hne-. Le' kiyh' lä'-koo- la' kih' sa'goh' chaah' wii- jëh' he- ma-na-hna'. Mah' wa'ra- ga-la'-k-ii', juuh' dsa- mah' jëy' kyaah' je-.

⁷Cher'mah' tääh' hnah' koo- hweh- kyaah' jna' hi- ja' juu' kin' kyah' hnah', ngii' lä'-jë- he- hnooh- hnah'. Hñah' ba' hnah'. ⁸Dsa- lä'-jna' he- laa- jöoh' Täa' kyaan' jee' jmeeh- hnah' cha-mi-ih- ta' llu', hi- lä'-jwë' ja- jmeeh- hnah' li- laah' hnah' discípulo kyaan'.

⁹Lä'-koo- ma-lä'-hnaa' Täa' jna', ja-ba- lä'-ja- ma-lä'-hnaan' hnah'. Lä'- ma-d-soo' ja-ba' hoh' hnah' he- hnaan' hnah'.

¹⁰Cher'mah' hoooh- hnah' lä'-jë- mada' he- jmeen' kyah' hnah', lä'- ma-dsoo' ja-ba' hoh' hnah' he- hnaan' hnah'. Jëeh' ja-ba- lä'-na- ma-jmeen'. Ma-hooon' lä'-jë- mada' he- ga'-jmee' Täa' kin', hi- lä'- ma-choohn' ja-ba' koo- hweh- he- hñäy' jna'.

¹¹Lä'-jë- he- la- ma-hlëehn' mah' wa' jëe- hoh' hnah' lä'-koo- jëe- dsen', heh' lä'-ja- wa' na-hñaa' he- jëe- hoh' hnah'.

¹²He- la- ja- mada' he- jmeen' kyah' hnah'. Wa' lä'-hnaah' hnah' dsa-kyaah' hnah', ja-ba- lä'-koo- ma-lä'-hnaan' hnah'.

¹³Ni' jaa- sa' chaa- hi- hñäy' dsa- cha-ga-mi-ih- lä'-koh' jaa- hi- kwaa' hñii' he- juuy' kih' ome' kyaah'.

¹⁴Ome' kyaan' laah' hnah', cher'mah' jmeeh' hnah' lä'-jë- mada' he- jmeen' kyah' hnah'.

¹⁵Sa' tëehn' hnah' moz-. Jëeh' moz- sa' ne- he- huudse- jmee' dsa-juuy'. Tëehn' hnah' ome' kyaan' ba', jëeh' lä'-jë- he- ma-nuun' kih' Täa' kyaan', ma-mi-jnäan' kyah' hnah'.

¹⁶Ja- he' hnah' ga'-lleeh' hnah' jna'. Jna' ba' ga'-lleeh' hnah' hi- ga'-hñaan' hnah' mah' go'-jmeeh' hnah' ta' kin'.

Hi- ya-hii' kwee- ta' kyah' hnah', lä'-ja- ja' koo- hweh- ka-läh'. Mah' lä'-ja-, lä'-jë- he- ngiih' hnah' kih' Täa' lä'-hih' kin', kway' ba'.

¹⁷He- la- ba- ja- mada' he- jmeen' kyah' hnah': Wa' hnaah' hnah' dsa-kyaah' hnah'.

**Na-hoooh' dsa- kih' Jesús,
lä'-ja- kih' dsa- kyaay'**

¹⁸Cher'mah' dsa- jmi-gyuu' la- na-hoooh' kyah' hnah', ma-nëh' ba' hnah', jaa' ga' jna' ga'-lä'-hoooyh' kin'.

¹⁹Wa'ra- jäh' kih' laah' hnah' hi- kyaah' jmi-gyuu' la-, dsa- chaa- jmi-gyuu' la- lä'-hnaa' hnah' lä'-koo- hñäy' hi- laa' kyaay'. Pero ga'-lleeh' hnah' jee' kih' hi- tääh' jmi-gyuu' la-, he- ja- hi-

tääh' jmi gyuu' la' na hoooh' kyah' hnäh', jëeh' mo'so' laah' hnäh' dsa' kyaay'. ²⁰ Mi dsooh' hoh' hnäh' juu' he ma' jwëehn' hnäh'. Jaa' moz', sa' jooyh' ga' lä'koh' dsa' juuy'. Cher'mah' dsa' ga' jmeeh' jnä', ja' ba' lä'ja' jmeeh' dsa' hnäh' ka' läh'. Hi' cher'mah' ga' hooyh' juu' kin', ja' ba' lä'ja' hooyh' juu' kyah' hnäh' ka' läh'. ²¹ Lä'ja' jmeey', jmeeyh' hnäh' kwaat' kin', jëeh' sa' kyuyy' Dio hi' ga' chee' jnä'.

²² Wa'ra' jäh' kih' sa' ma' jan' hi' ni' sa' ga' hlëeh' jnih', sa' ma' lä'ney' kih' dso' kye'. Pero na', ma' na' bääh', mo'so' le' jäyh' sa' ney'. ²³ Hi' na' hoooh' kin', ja' ba' lä'ja' na' hoooh' kih' Tääh' kyaan' ka' läh'. ²⁴ Wa'ra' jäh' kih' sa' ga' jmeen' he' juh' gaa' jee' kiyh', he' sa' ma' jmeey' ni' jaa', sa' ma' lä'ney' kih' dso' kye'. Pero na' he' ma' jëey' lä'ja', mah' na' hoooh' kin', hi' na' hoooh' kih' Tääh' kyaan' ka' läh'. ²⁵ Lä'ja' dsa' lä' te' lä'koo' na' sii' né' ley: Ni' miih' sa' cha' he' kih' he' ga' lä'hääh' jnä'.

²⁶ Pero wa'ra' ja' hi' noo' né' kyah' hnäh', hi' he' jmeey' ju' dsoo' kin'. Hi' he' ya' hëe' kih' Tääh' mah' cheen' jee' kyah' hnäh'. Hi' he' he' Jmi' lle' Na' jngii'. ²⁷ Hi' hnäh' ka' läh', jmeeh' hnäh' ju' dsoo' kin', kih' he' ga' jmeeh' hnäh' ko' joh' kyaah' jnä' lä' ma' to' né'.

Jëe' wii' discípulo kyaah' Dio

16 'Lä'jê' he' la' ma' hlëehn' hnäh' mah' sa' cha' he' kih' jeh' hoh' hnäh'. ² Hwëe' dsa' hnäh' gwah' mäh' jee' dsa' kuh' hnäh' hi' lloo' jmi' wa'ra' ga' jngiih' wa' hi' cha' hi' kyah' hnäh', lä'koo' he' jmeey' ta' kih' Dio ba' ja' laay'. ³ Lä'ja' jmeey' kyah' hnäh', jëeh' sa' kyuyy' Tääh', ni' sa' kyuyy' jnä'. ⁴ Ma' jwëehn' hnäh' lä'jê' he' la' mah' wa'ra' ga' tē' jee' dsa' ngëeh' hnäh' lä'ja', ja' ga' lä' dsooh' hoh' hnäh' lä'koo' jwëehn' hnäh' la'. Sa' ga' jwëehn' hnäh'

lä'la' lä' ma' to' né', jëeh' gyan' kyaah' hnäh'.

He' la' na' jmeey' Jmi' lle' Na' jngii'

⁵ Pero na', naahn' jee' gya' hi' ga' chee' jnä' hi' ni' jaa' hnäh' sa' ngiih' hnäh' juu' kin': "¿Ha' na' gwaah'?" ⁶ Pero meeh' hoh' hnäh' cha' miih' kih' he' ma' jwëehn' hnäh' lä'la'. ⁷ Ma'ra' ju' dsoo' he' jwëehn' hnäh'. He' llu' kyah' hnäh' ba' ja' he' naahn'. Jëeh', cher'mah' sa' ngaahn', sa' ja' hi' noo' né' kyah' hnäh'. Pero cher'mah' ngaahn', cheen' hi' he' kyah' hnäh'. ⁸ Hi' wa'ra' ja' hi' he', jmeey' lä'ngëe' dsa' jmi' gyuu' he' tääh' kyah' dso' kye', hi' mi' jnäy' he' cha' jaa' hi' lluu' go' te', hi' lä'ja' he' lla' Dio ta'. ⁹ Mi' jnäy' he' tääh' dsa' kyaah' dso' kye', kih' he' sa' heeyh' jnä'. ¹⁰ Lä'ja' mi' jnäy', jnä' he' hi' lluu', jëeh' naahn' kih' Tääh' kyaan' hi' mo'so' jëeh' jnä'. ¹¹ Hi' mi' jnäy' he' lla' Dio ta' kih' dsa', jëeh' hi' sa' lluu' hi' jmeey' hih' jmi' gyuu' la' ma' na' bääh' kyaah' dso' jwii'.

¹² Cha' ga' he' hnoon' jwëehn' hnäh', pero sa' lä'ngëeh' hnäh' na' ga' juh'. ¹³ Pero wa'ra' ja' Jmi' lle' hi' laa' ju' dsoo', hi' he' jää' hnäh' mah' lä'ngëeh' hnäh' na' hnaa' lä'jêe' ha' lä' la' ju' dsoo'. Jëeh' sa' hlëeyh' jee' tēey' hñi-iy'. Hlëeyh' he' nuuy' ba' hi' jmeey' lä'ngëe' dsa' lä'jê' he' na' ga' jä'. ¹⁴ Jmeey' lä'ngëeh' hnäh' lä'koo' laa' jnä', lä'ja' mi' jnäy' he' laan' jooh'. ¹⁵ Laan' ja' ba' lä'koo' laa' Tääh'. He' ja' ba' na' ma' jwahn', jmeey' lä'ngëeh' hnäh' lä'koo' laa' jnä'.

¹⁶ 'Ko' hwëe' ga', mo'so' jëeh' jnä'. Hi' koo' ga' ko' hwëe', jëeh' jnä' ka' läh', ja' ga' naahn' jee' gya' Tääh'.

Hi' meeh' dsë' lä' cha' llu'

¹⁷ Ja' ga' ga' ngii' jnääh' juu' kih' dsa' kyaah' jnääh'.

—¿Hee na he hlëëyh jne he jäyh lä na: “Kō hwëë ga, mo so jëeh jnä, hi koo ga kō hwëë, jëeh jnä ka läh, ja ga naahn jee gya Tää?”

¹⁸Ma chiih ga jnääh dsa kyaah jnääh:

—¿Hee na he jäyh: “Kō hwëë ga”? Sa ngëë jne hee na hlëëyh.

¹⁹Ne ba Jesús he ma hnø jnääh ma ngii jnääh juu kiyh. He ja ga siyh jnääh:

—Ma jwëhn hnäh kō hwëë ga, mo so jëeh jnä hi koo ga kō hwëë, jëeh jnä ka läh. ¿Che he la na he ngiih hnäh juu kih dsa kyaah hnäh? ²⁰Ma ra ju dsoo jwëhn hnäh, ja ki hooh hnäh jwërte pero dsa jmi gyuu la lä chaay llu. Kō hwëë ba ja, ja ti meeh hoh hnäh, ja ga jëë hoh hnäh go te. ²¹Wa ra ga tē jee lä chaay gyuu kyaay ja dsa mē, jëë wii, jëeh ma tē jee lä chaay gyuu kyaay. Pero ma ngëë ma lä chaay gyuu kyaay, mo so dsooh dsëy wii he ma jëëy ja, kih he chaay llu he ma lä chaay ja gyuu kyaay. ²²Ja ba lä ja ti meeh hoh hnäh na. Pero koo ka läh jëen hnäh, ja ga jëë hoh hnäh, hi ni ja sa le jnuuh lä koo te he jëë hoh hnäh.

²³Jmii ja, mo so ngiih hnäh juu kin ni miih. Ma ra ju dsoo jwëhn hnäh, lä jē go te he ngiih kih Tää lä hih kin, kway ba. ²⁴Lä jiih ma ya nø jne, ni miih sa cha he ma ngiih hnäh lä hih kin. Ngii hnäh mah hñah hnäh hi lä ja, jëë hoh hnäh go te.

Ga lih Jesús ga lä dsëë he hliih he cha jmi gyuu

²⁵Ma hlëhn hnäh lä jē he la kyaah juu na hmää. Ma ngoo ga tē hor jee mo so hlëhn hnäh juu na hmää. Na hñaa lä jëë ba jmeeh juu kyah hnäh ha lä la kih Tää. ²⁶Ma

ja ngiih hnäh kih Dio lä hih kin. Sa jwëhn hnäh ngiin kyah hnäh kih Tää. ²⁷Hnäa Tää hnäh, jëeh ma lä hñaa jnä hi ma lä dsoo ba hoh hnäh he jan kih Tää. ²⁸Kih Tää ba ya hëen mah jan jmi gyuu la. Na ya hëen jmi gyuu la mah naahn ka läh jee gya Tää —ga jah Jesús siyh jnääh.

²⁹Mah ga jah jnääh:

—Na ga hlëh jëë go te, mo so hlëh juu na hmää. ³⁰Na ga ma lä ngëë jnääh, kyuu ba hne ga lä jē go te. Kyah hne sa jmee bii, ngii dsa juu, jëeh ma neh ba hne he huu dsë jmeey. He ja ba na ma lä dsoo dsë jnääh ya hëh kih Dio.

³¹Mah ga jah Jesús siyh:

—¿Che na ga ma lä dsoo hoh hnäh? ³²Ma ngoo ga tē hor hi hor ja ma tøhn na ga juh he sa jñee hnäh mah bech jnä. Pero sa jän hñiin go te, Tää kyaan kyaah jnä. ³³Lä jē he la ma hlëhn hnäh mah ta lä ki jnä hii tii kyah hnäh. Jmi gyuu la jëeh hnäh he wii. Pero wa cha o joh dsë kyah hnäh, jëeh ma lihn ma lä dsëen kih he hliih he cha jmi gyuu la —ga jah Jesús siyh dsa kyaay.

Ga ngii Jesús kih discipulo kyaay kih Dio

17 Ma ngëë ma hlëh Jesús lä jē he ja, ga jëëy ta gyuu mah ga jäyh:

—Tää kyaan, ma dsë hor. Mi jnääh jooh he laay jøh mah lä ja, jooh mi jnääh hne he laah jøh ka läh. ²Hne ga hñaa jnä mah jmeen hih kih ga lä jëë dsa. He ja na na jwë kin jmeen chaay tää ga lä jëë dsa hi ga kwëh jnä. ³He kyuu dsa hne, ma lä ja hne ba laah Dio jøh, hi he kyuu Jesucristo hi ga cheh, he la ba ja, he jmee chaay dsa tää.

⁴Ma-mi-jnään¹ hne⁻ kih¹ dsa⁺ he⁻ laah¹ jøøh¹. Ma-hnaa⁻ ba⁺ ta⁺ he⁻ ga⁻kwëeh¹ jnä⁺ jmeen⁻. ⁵Na¹ na⁺ Tää⁺, mi-jnäa¹ he⁻ laan¹ jøøhn¹ ya⁻jwi¹ kyah¹, ja⁻ba⁺ lä⁻ko⁻ jøøhn¹ ma⁺ laan¹ kyaah¹ hne⁻, jää¹ ja⁻ga⁻ nøø¹ jmi-gyuu⁺ la⁻.

⁶Ma-mi-jnään¹ hne⁻ kih¹ lä⁻jëe⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻kwëeh¹ jnä⁺. Hi⁻ he⁺ ma⁺ laa¹ kyaah¹ mah¹ ga⁻kwëeh¹ jnä⁺, hi⁺ ga⁻høøy¹ juu¹ kyah¹. ⁷Na¹ ma⁺lä⁻kyuuyh⁻, he⁺ ja¹ kyah¹ ba⁺ ja⁻ lä⁻jë⁺ he⁺ ga⁻tøøh¹ goon⁺. ⁸Jëeh¹, lä⁻jë⁺ juu¹ he⁺ ga⁻chiuh¹ jnä⁺, ma⁺hlëeh¹ jnih¹ hi⁺ ga⁻heeyh⁻ ba⁺. Ma⁺lä⁻hee¹ bih¹ he⁺ ya⁻hëen¹ kyah¹. Hi⁻ ma⁺lä⁻dsoo⁺ ba⁺ dsëy¹, hne⁻ he⁺ ga⁻cheeh⁻ jnä⁺.

⁹He⁻ja⁻ ngiin¹ kiyh¹, ja⁺ kih¹ lä⁻jëe⁺ dsa⁻ jmi-gyuu⁺. Ngiin¹ kih¹ hi⁻ ga⁻kwëeh¹ jnä⁺ ba⁺, jëeh¹ hi⁻ he⁺ ba⁺ laa¹ dsa⁻ kyaah¹.

¹⁰Lä⁻jëe⁺ dsa⁻ hi⁻ laa¹ kyaan⁺, he⁺ ba⁺ hi⁻ he⁺ laa¹ kyaah¹. Hi⁻ lä⁻jëe⁺ hi⁻ laa¹ kyaah¹, hi⁻ he⁺ ba⁺ laa¹ kyaan⁺ ka⁺ läh⁺. Ta⁺lä⁻ kih¹ dsa⁻ he⁺ ga⁻lä⁻jnä⁺ he⁺ laan¹ jøøhn¹.

¹¹Mo⁺so⁺ gya⁻ ga⁻ jnä⁺ jmi-gyuu⁺ la⁻. Pero dsa⁻ kyaan⁺, jä¹ gyih¹ jmi-gyuu⁺ la⁻. Hi⁻ jnä⁺ naahn⁻ kyah¹. Tää⁺ kyaan⁺, hne⁻ hi⁻ na⁻jngëe¹, hää⁺ kyaah¹ be⁺ kyah¹ lä⁻jëe⁺ hi⁻ ga⁻kwëeh¹ jnä⁺, mah¹ ja⁻ leey¹ ko⁻ ba⁺, ja⁻ba⁺ lä⁻ko⁻ laa¹ jne⁺ ko⁻ ba⁺. ¹²Ta⁺ko⁻jiih¹ ma⁺ gyan¹ kyaayh¹ jmi-gyuu⁺ la⁻, ma⁺ hää⁺ jnih¹ kyaah¹ be⁺ kyah¹. Ga⁻hään¹ hi⁻ ga⁻kwëeh¹ jnä⁺. Ni⁻ jaa⁻ sa⁺ ga⁻hëe¹. Ma⁺lä⁻ jaa⁻ hi⁻ nøø¹ juu¹ dsa⁻ hëe¹, hi⁻ he⁺ ba⁺ ga⁻hëe¹ go⁻te⁻, mah¹ lä⁻ja⁻ lä⁻te¹ lä⁻ko⁻ na⁻sii¹ juu¹ kyah¹.

¹³Na¹ naahn⁻ jee⁺ ñeh¹ hne⁻. Ta⁺ko⁻jiih¹ gyan¹ ko⁻hwëe¹ ga⁻ jmi-gyuu⁺ la⁻, ma⁺hlëeh¹ ba⁺ jnih¹ lä⁻jë⁺ he⁻ la⁻, mah¹ jëe⁻ dsëy¹ lä⁻ko⁻ jiih¹ jëe⁻ dsën⁺. ¹⁴Ma⁻ngëen⁻ lä⁻jë⁺ juu¹ kyah¹ kih¹ hi⁻ he⁺. Hi⁺ ga⁻lä⁻høøh¹ dsa⁻ chaa⁻ jmi-gyuu⁺ la⁻ kiyh¹, kih¹ he⁻ mo⁺so⁺ laay¹ kih¹ jmi-gyuu⁺ la⁻, ja⁻ba⁺ lä⁻ko⁻ sa⁺ laa¹ jnä⁺ kih¹ jmi-gyuu⁺ la⁻. ¹⁵Sa⁺ ngiin¹ kyah¹ mah¹ hwëeyh¹ jmi-gyuu⁺ la⁻.

Ngiin¹ kyah¹ mah¹ hääh¹ hnih¹ kih¹ he⁻ hliih¹ ba⁺. ¹⁶Sa⁺ laay¹ kih¹ jmi-gyuu⁺ la⁻, ja⁻ba⁺ lä⁻ko⁻ sa⁺ laa¹ jnä⁺ kih¹ jmi-gyuu⁺ la⁻. ¹⁷Jmäy⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ na⁻jngëe¹ kyaah¹ ju⁻dsoo⁺ kyah¹. Jëeh¹ juu¹ kyah¹, la⁺ ju⁻dsoo⁺ jmah¹ ba⁺. ¹⁸Lä⁻ko⁻ ga⁻cheeh⁻ jnä⁺ jee⁺ tääh¹ dsa⁻ jmi-gyuu⁺ la⁻, ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻ ga⁻chee⁺ jnih¹ jee⁺ kih¹ dsa⁻ hi⁻ tääh¹ jmi-gyuu⁺ la⁻. ¹⁹Kwaat⁻ kih¹ hi⁻ he⁺ ba⁺ na⁻ he⁻ ngëen⁻ hñiin⁻ kyah¹. Mah¹ lä⁻ja⁻ hi⁻ he⁺ lee⁺ na⁻jngëe¹ go⁻te⁻.

²⁰Ja⁺ ma⁺lä⁻ kih¹ hi⁻ la⁻ ngiin¹. Lä⁻ja⁻ ngiin¹ ka⁺läh¹ kih¹ hi⁻ na⁺ ga⁻heeh⁻ jnä⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻nuuy¹ juu¹ kih¹ hi⁻ he⁺.

²¹Mah¹ lee⁺ ko⁻ ba⁺ jee⁺ lä⁻jëe⁺, lä⁻ko⁻ laah¹ hne⁻ kyaah¹ jnä⁺ Tää⁺, hi⁺ jnä⁺ kyaah¹ hne⁻. Lä⁻ja⁻ lee⁺ ko⁻ ba⁺ jee⁺ lä⁻jëe⁺ hi⁻ he⁺ kyaah¹ jne⁺. Mah¹ lä⁻ja⁻, hi⁻ chaa⁻ jmi-gyuu⁺ la⁻ lä⁻dsoo⁺ dsë¹, hne⁻ he⁺ ga⁻cheeh⁻ jnä⁺ jmi-gyuu⁺ la⁻.

²²Lä⁻ko⁻ ma⁻mi-jnääh¹ jnä⁺ kih¹ dsa⁺, lä⁻ja⁻ ma⁻mi-jnään¹ hñiin⁻ kiyh¹, mah¹ lä⁻ja⁻ leey¹ ko⁻ ba⁺, lä⁻ko⁻ laa¹ jne⁺.

²³Jnä⁺ laan¹ kyaah¹ jnih¹, hi⁺ hne⁻ laah¹ kyaah¹ jnä⁺, mah¹ lä⁻ja⁻ dsa⁻taayh⁻ kwee⁻ go⁻te⁻ leey¹ ko⁻ ba⁺. Lä⁻ja⁻ lä⁻ngëe⁺ dsa⁻ jmi-gyuu⁺ la⁻, hne⁻ ba⁺ ga⁻cheeh⁻ jnä⁺, hi⁺ lä⁻ja⁻ lä⁻ney¹ ga⁻lä⁻hnaah¹ hnih¹, ja⁻ba⁺ lä⁻ko⁻ hnaah⁺ jnä⁺.

²⁴Tää⁺ kyaan⁺, lä⁻jëe⁺ hi⁻ ga⁻kwëeh¹ jnä⁺ he⁺, hnoon¹ dsa⁻taayh¹ kyaah¹ jnä⁺ ha⁻ jee⁺ naahn⁻ na⁻gyan¹. Mah¹ jëey¹ he⁻ ma⁺llaah¹ jnä⁺ jøøh¹, kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻hnaah⁺ jnä⁺ jää¹ ja⁻ga⁻ nøø¹ jmi-gyuu⁺ la⁻. ²⁵Lluu¹ laah¹ hne⁻ Tää⁺. Dsa⁻ chaa⁻ jmi-gyuu⁺ la⁻, sa⁺ ma⁺lä⁻kyuuy⁺ hne⁻. Pero jnä⁺, kyuu⁺ hne⁻. Ma⁺ñe⁻ ba⁺ dsa⁻ kyaan⁺, hne⁻ ga⁻cheeh⁻ jnä⁺.

²⁶Ma⁻mi-jnään¹ kiyh¹, ha⁻ lä⁻ laah¹ hne⁻, hi⁺ jmeen⁻ lä⁻kyuuy⁺ hne⁻ cha⁻ga⁻miih⁻. Mah¹ jnä⁺ he⁺ hään¹ jee⁺ kiyh¹ hi⁺ ja⁻ba⁺ lä⁻ko⁻ hnaah⁺ jnä⁺, ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻ lä⁻hnäy¹ dsa⁻ kyaayh¹.

Ga⁺saayh¹ Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr.
14:43-50; Lc. 22:47-53)

18 Ma⁻ngëe⁺ ma⁻hlëeh⁺ Jesús lä⁻ja⁻, jnääh¹ discípulo ga⁻nøø¹ jnääh¹ kyaayh¹ ta⁻ hngaah¹ ko⁻taa⁻ kih¹ koø⁻jmii¹ he⁻ chee⁻ Cedrón. Jee⁺ ja⁻ ga⁻tooh¹ jnääh¹ kyaayh¹ jee⁺ na⁻jnää⁻ chaah¹ hma⁻kih¹ dsa⁻. ²Juda ka⁻läh⁺, hi⁻ ga⁻hnëe¹ Jesús, ma⁻ kyuyh¹ lä⁻kaa⁻ jee⁺ ja⁻, jëeh⁺ cha⁻miih⁻ jiih⁻ na⁻nøø¹ jnääh¹ discípulo kyaah¹ Jesús ta⁻ ja⁻. ³Jee⁺ ja⁻ ga⁻lloo¹ Juda, ma⁻ jää⁺ koø⁻ nää¹ hløø⁺, kyaah¹ ko⁻llaa⁻ poo⁻ hi⁻ ga⁻chee¹ jmi⁻dsa⁻ kaah¹ hi⁻ hi⁻ ga⁻chee¹ fariseo. Ga⁻lla⁻näy¹ jee⁺ ja⁻, chooy⁺ je⁻, kyey⁻ hma⁻ lle⁻ je⁻. Kye⁻ hi⁻ kye⁻ ñe¹, kye⁻ hi⁻ kye⁻ hma⁻. ⁴Pero ma⁻ñe⁻ ba⁻ Jesús lä⁻jë⁻ go⁻te¹, hee⁻ na⁻ jä⁻ né¹ kiyh¹. Mah⁺ ya⁻hëëy¹ ta⁻ cha⁻në⁻ hi⁻ ga⁻ngii⁺ juu¹ kih¹ dsa⁻ he⁻:

—¿Hi⁻ na⁻ hnaah⁺ hnäh⁺?

⁵—Ma⁻ya⁻nøø¹ jnääh¹, hnääh⁺ jnääh¹ Jesús, dsa⁻ chaä⁻ Nazaret —ga⁻jäh⁺ dsa⁻ he⁻.

—Jnä⁺ he⁻ —ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

Jee⁺ ja⁻ ma⁻ hää⁺ Juda ka⁻läh⁺, hi⁻ ga⁻ngëe¹ Jesús kih¹ dsa⁻ he⁻. ⁶Lä⁻koø⁻ ma⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús “jnä⁺ he⁻”, ga⁻tëe⁻ dsa⁻ he⁻ hñii⁺ ta⁻ ka⁻luu⁻ lä⁻jiih¹ ga⁻saay¹ hwa¹. ⁷Koø⁻ ka⁻läh⁺ ga⁻ngii⁺ Jesús juu¹ kiyh¹:

—¿Hi⁻ ba⁻ na⁻ hnaah⁺ hnäh⁺? — ga⁻jäh⁺.

—Jesús, dsa⁻ chaä⁻ Nazaret —ga⁻jäh⁺ dsa⁻ he⁻.

⁸—¿Ja⁻ ma⁻jwëeh¹ ba⁻ hnäh⁺, jnä⁺ he⁻? Cher⁻mah¹ jnä⁺ hnaah⁺ hnäh⁺, kwa⁻ jwë¹ wa⁻lla⁻nää⁻ hi⁻ tääh¹ la⁻ —ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

⁹He⁻ la⁻ ga⁻la¹ mah¹ lä⁻te¹ he⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús: “Tää⁺, lä⁻jëe⁻ hi⁻ ga⁻kwëeh¹ jnä⁺, ni⁺ jaä⁻ hi⁻ he⁻ sa⁻ dsa⁻hëe¹.” ¹⁰He⁻ ja⁻ ga⁻lle⁻ Pee⁻ ñe¹ kih¹ mah¹ ga⁻kuy¹ lo⁻gwa⁻ jwoo¹ ra⁻llu¹ kih¹ Malco, hi⁻ ma⁻ laa¹ jaä⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁺ ta⁻he¹ kih¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹. ¹¹Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺ Pee⁻:

—Tøøh¹ ñe¹ kyah¹ neh⁺ loo⁻ kih¹. ¿Ja⁻ jmee⁺ bii¹ kin⁺ jëen⁻ he⁻ wii⁺ la⁻ lä⁻koø⁻ mada⁻ he⁻ ga⁻jmee⁺ Tää⁺ kin⁺?

Na⁻jääy⁻ Jesús cha⁻në⁻ Aná

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹²Ja⁻ga⁻ ngoo¹ juu¹ hløø⁺ kyaah¹ hløø⁺ kyaay¹ hi⁻ kyaah¹ poo⁻ kyaä¹ dsa⁻ judiu he⁻, mah⁺ ga⁻saayh¹ Jesús ga⁻hñuuy¹. ¹³To⁻në⁻ na⁻jääy⁻ cha⁻në⁻ Aná, hi⁻ ma⁻ laa¹ dso⁻jmi⁻ Caifá. Caifá he⁻ ma⁻ kye⁻ në⁻ kih¹ lä⁻jëe⁻ jmi⁻dsa⁻ jii⁻ ja⁻. ¹⁴Hi⁻ he⁻ na⁻, hi⁻ ga⁻taah⁻ dsa⁻ judiu juu¹ jää¹, ga⁻siiyh⁺ he⁻ jmee⁺ bii¹ juu⁺ jaä⁻ dsa⁻ñuu⁻ kih¹ jwii⁺ goo⁻ jne⁻.

Ga⁻hmä⁻ Pee⁻ juu¹ he⁻ sa⁻ kyuy⁺ Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr.

14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵Ma⁻ llee⁻ Pee⁻ kaah¹ kih¹ Jesús kyaah¹ jñah⁺ ga⁻ discípulo. Discípulo he⁻ ma⁻ kyuy⁺ ba⁻ dsa⁻jøøh¹ kyaä¹ jmi⁻dsa⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻hey¹ kyaah¹ Jesús jee⁺ la⁻ ho⁻hne⁻ kih¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ he⁻. ¹⁶Pero ta⁻ ka⁻hne⁻ kih¹ ho⁻haah¹ ja⁻ba⁻ ma⁻ cheh¹ Pee⁻. Ja⁻ga⁻ ya⁻hëe¹ hi⁻ jñah⁺ discípulo he⁻, hi⁻ ma⁻ kyuy⁺ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ mah¹ ga⁻hlëeyh¹ kyaah¹ dsa⁻më⁻ hi⁻ ma⁻ høø⁺ ho⁻haah¹ ja⁻. Ja⁻ga⁻ ga⁻taayh⁻ Pee⁻ ta⁻ cha⁻neh⁺. ¹⁷He⁻ ja⁻ ga⁻jäh⁺ dsa⁻më⁻ he⁻ siiyh⁺ Pee⁻:

—¿Ja⁻ hne⁻ ka⁻läh⁺ laah¹ discípulo kyaä¹ dsa⁻ñuu⁻ oo⁻?

—Ja⁻ he⁻ jnä⁺ —ga⁻jäh⁺ Pee⁻.

¹⁸Jmii⁺ ja⁻ ma⁻ jmee⁺ gyuu⁺. Hi⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ ma⁻ tääh¹ jmee⁺ ta⁻he¹ jee⁺ ja⁻ kyaah¹ poo⁻, ga⁻jeyh¹ je⁻ mah¹ ga⁻taayh⁻ llooyh⁻. Jee⁺ ja⁻ ma⁻ cheh¹ Pee⁻ ka⁻läh⁺, llooh⁺ je⁻ ko⁻jøø⁺ kyaayh¹.

Na⁻jääy⁻ Jesús cha⁻në⁻ dsa⁻ta⁻ kyaä¹ dsa⁻ judiu

(Mt. 26:59-66; Mr.

14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹Ga⁻løø¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ ngii⁺ juu¹ kih¹ Jesús, hi⁻ ga⁻ he⁻ hi⁻ ma⁻ laa¹ discípulo kyaay¹, hi⁻ ha⁻ na⁻ ma⁻ tääh¹. Hi⁻ ma⁻

ngiiy⁺ juu' kiyh⁺ ha⁻ lä⁺ la⁺ juu' he⁻ ma⁻ kway⁺. ²⁰ He⁻ ja⁻ ga⁻ jeeh⁻ Jesús juu' kiyh⁺:

—Jnä⁺ hä⁺ go⁻ te⁻ ga⁻ hlëeh⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁺. Ma⁻ hlëeh⁻ jnih⁺ tää⁺ neh⁺ gwah⁺ mäh⁺ hi⁺ jee⁺ chih⁺ gwah⁺ juuh⁻ jee⁺ dsa⁻ kuh⁺ dsa⁻ goo⁻ jne⁺. Ni⁺ koo⁻ sa⁻ ga⁻ h⁻ lëeh⁻ jee⁺ na⁻ hmää⁺. ²¹ ¿He⁻ la⁺ ngiih⁺ juu' kin⁺? Ngii⁺ juu' kih⁺ hi⁻ ga⁻ nuu⁺ ba⁺, mah⁺ jäh⁺ he⁻ na⁻ ga⁻ jwahn⁺. Hi⁻ he⁺ ba⁺ ñe⁻ lä⁺ jë⁻ hee⁻ na⁻ ga⁻ hlëeh⁻.

²² Lä⁻ koo⁻ ma⁻ ga⁻ jäh⁺ Jesús lä⁻ ja⁻, jaa⁻ poo⁻ kyaa⁺ dsa⁻ he⁺ hi⁻ ma⁻ cheh⁺ koo⁻ jee⁺ ja⁻, ga⁻ jnooy⁺ mo⁻ ñe⁻ Jesús.

—¿Che⁻ lä⁻ na⁻ ba⁺ jiih⁺ juu' kih⁺ dsa⁻ jøøh⁺ kyaa⁺ jmi⁻ dsa⁻? —ga⁻ jäh⁺ poo⁻ he⁺ siiyh⁺.

²³ —Cher⁺ mah⁺ ma⁻ hlëeh⁻ hliih⁺, chih⁺ jnä⁺ hee⁻ na⁻ he⁻ hliih⁺ ma⁻ ya⁻ hii⁻ hoon⁺. Hi⁺ cher⁺ mah⁺ ma⁻ hlëeh⁻ ba⁺ jnä⁺ ju⁻ dsoo⁺, ¿he⁻ la⁺ jnooh⁺ kin⁺? —ga⁻ jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

²⁴ He⁻ ja⁻ na⁻ hñuu⁺ Jesús ga⁻ chee⁺ Aná cha⁻ ñe⁻ Caifá, dsa⁻ jøøh⁺ kyaa⁺ jmi⁻ dsa⁻.

**Koo⁻ ka⁻ läh⁺ ga⁻ hmä⁺ Pee⁻
juu' he⁻ sa⁻ kyuu⁺ Jesús**

(Mt. 26:71-75; Mr.

14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Lä⁻ ma⁻ cheh⁺ ja⁻ ba⁺ Pee⁻ llooh⁻ je⁻, mah⁺ ga⁻ jäh⁺ dsa⁻ siiyh⁺:

—¿Ja⁻ hne⁻ laah⁺ jaa⁻ discípulo kyaa⁺?

—Jäh⁻ ha⁺, ja⁻ he⁺ jnä⁺ —ga⁻ jäh⁺ Pee⁻.

²⁶ Mah⁺ ga⁻ hlëeh⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁺ ta⁻ he⁺ kih⁺ jmi⁻ dsa⁻ jøøh⁺, hi⁻ laa⁺ mi⁻ ih⁻ øøh⁺ hi⁻ ga⁻ ku⁺ Pee⁻ lo⁻ gwa⁻ he⁺, ga⁻ ngiiy⁺ juu' kih⁺ Pee⁻:

—¿Ja⁻ ga⁻ jëeh⁻ hne⁻ kyaa⁺ yh⁺, jee⁺ na⁻ jnä⁺ chaah⁺ hma⁻? —ga⁻ jäh⁺ siiyh⁺ Pee⁻.

²⁷ Koo⁻ ka⁻ läh⁺ ga⁻ juu⁺ Pee⁻, hi⁻ lä⁻ chah⁺ ja⁻ ga⁻ hoo⁺ chaah⁺ dsoo⁻.

Ga⁻ jää⁺ dsa⁻ Jesús cha⁻ ñe⁻ Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr.

15:1-5; Lc. 23:1-5)

²⁸ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ lee⁻ dsa⁻ Jesús kih⁺ Caifá mah⁺ ga⁻ jää⁺ ta⁻ ñe⁻ ta⁻ kih⁺ Pilato. Hor⁻ ja⁻ ma⁻ ngoo⁺ ga⁻ jnä⁺. Sa⁻ ga⁻ taah⁺ dsa⁻ judiu cha⁻ ñe⁻ ta⁻ ja⁻ mah⁺ sa⁻ mi⁻ sayh⁺ hñiiy⁺. Jëeh⁺, sa⁻ ma⁻ le⁻ ma⁻ høøy⁺ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh⁺, wa⁻ ra⁻ jäh⁺ kih⁺ ga⁻ taayh⁺ jee⁺ ja⁻. ²⁹ He⁻ ja⁻ ya⁻ hëe⁺ Pilato ka⁻ hne⁻ ta⁻ jee⁺ ma⁻ tääy⁺ ja⁻ mah⁺ ga⁻ jäh⁺:

—¿Hee⁻ dsoo⁻ bääh⁺ hnäh⁺ dsa⁻ la⁻? —ga⁻ jäh⁺ Pilato.

³⁰ —Wa⁻ ra⁻ jäh⁺ kih⁺ sa⁻ hlëeh⁻ dsa⁻ na⁻, sa⁻ cha⁻ he⁻ kih⁺ ma⁻ ngëe⁻ jnääh⁺ ja⁻ gooh⁻ —ga⁻ jäh⁺ dsa⁻ he⁺ siiyh⁺ Pilato.

³¹ —Tee⁻ ba⁺ hnäh⁺ kyah⁺, lla⁻ hnäh⁺ ta⁻ kiyh⁺, lä⁻ koo⁻ lle⁻ ley kyah⁺ hnäh⁺ —ga⁻ jäh⁺ Pilato siiyh⁺.

—Pero sa⁻ na⁻ ngë⁻ jnääh⁺ jwë⁺, jngëeh⁺ jnääh⁺ ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ —ga⁻ jäh⁺ dsa⁻ judiu he⁺.

³² Lä⁻ ja⁻ ga⁻ lä⁻ te⁻ juu' kih⁺ Jesús lä⁻ koo⁻ ma⁻ ga⁻ jäh⁺ ha⁻ lä⁻ kyaa⁺ ma⁻ juuy⁺. ³³ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ he⁺ Pilato ta⁻ cha⁻ ñe⁻ ta⁻ kih⁺ mah⁺ ga⁻ tëeyh⁺ Jesús, ga⁻ ngiiy⁺ juu' kiyh⁺:

—¿Che⁻ hne⁻ he⁺ dsa⁻ jøøh⁺ kyaa⁺ dsa⁻ judiu? —ga⁻ jäh⁺.

³⁴ —¿Che⁻ he⁻ hlëeh⁻ kyah⁺ hñaa⁺ he⁻ jwah⁺ lä⁻ na⁻, o che⁻ he⁻ ma⁻ hlëeh⁻ jñah⁺ ki⁺ jnä⁺? —ga⁻ jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

³⁵ —Ja⁻ he⁺ dsa⁻ judiu jnä⁺. Dsa⁻ gooh⁺ kyaa⁺ dsa⁻ kaah⁺ kyaa⁺ jmi⁻ dsa⁻, hi⁻ he⁺ ba⁺ na⁻ ma⁻ ngëe⁻ hne⁻ ta⁻ kin⁺. ¿Hee⁻ ma⁻ jmee⁺? —ga⁻ jäh⁺ Pilato siih⁺ Jesús.

³⁶ —Ja⁻ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻ jmee⁺ jnä⁺ hih⁺. Wa⁻ ra⁻ jäh⁺ kih⁺ jmee⁺ jnä⁺ hih⁺ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻, hi⁻ chaa⁺ kaah⁺ kin⁺ sa⁻ kway⁺ jwë⁺ ngëe⁻ dsa⁻ jnä⁺ kih⁺ dsa⁻ goon⁻ hi⁻ laa⁺ ta⁻. Pero sa⁻ jmee⁺ jnä⁺ hih⁺ jee⁺ la⁻ —ga⁻ jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

³⁷ —¿Che⁻ ma⁻ ra⁻ he⁻ laah⁺ hne⁻ rey ja⁻? —ga⁻ jäh⁺ Pilato.

—Hnē ba' jawh', jnäh' laan' rey. Kih' he- la- ba' ga-lä' chaan', hi' jan' jmi-gyuu' la- mah' jmeen' ju'dsoo' ba'. Hi' lä-jëe' hi' laa' kyaa' ju'dsoo', nuuy- juu' kin' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

³⁸—¿Hee- ja-, he- la' ju'dsoo'? —ga-jäh' Pilato.

Ga-jäh' juu' jngiih' dsa- kih' Jesús

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Lä'koo' ma' ga-jäyh' lä-ja-, ya-hëëy' ngooy' ta' jee' ma' tääh' dsa- judiu, mah' ga-siiyh':

—Ni' koo- he- hliih' sa' ma-jnøohn- kiyh'. ³⁹Lä-jë' jiih' ma' tē- jmi' he- kuh- dsa- borrego mäh', tēeh' hnäh' lään' jaa- hi- tih' hoh' hnäh' hi- hääh' neh' ñe'. Hnäh' dsa- judiu, ¿che' hnooh- hnäh' mah' lään' rey kyaa' hnäh'?

⁴⁰Ga-lä-jëe' ga-tooh' miih', ga-jäyh':

—Ta' lää' dsa- na-. Lääh' Barrabá ba'.

Barrabá he' ma' laa' jaa- dsa-hii'.

19 He-ja- ga-jmee' Pilato hih' mah' jmi'ba' dsa- kih' Jesús. ²Ga-ka' hløø' wii- too', ga-jmeey' koo- coron mah' ga-tooyh- lle' Jesús. Hi' ga-kyeh- dsih' koo- hmiih- gyuu' läh- lä-koh' hmiih- he- këh- rey.

³—¿Peer- jøøh' dsa-ta' kyaa' dsa- judiu! —ma' jäyh'.

Mah' ma' jnoo- hløø' mo-nyé'.

⁴Ja-ga' ya-hëe' ka-läh' Pilato ta' ka'h-ne' mah' ga-siiyh' dsa- he':

—Hii' ja' la' kyah' hnäh' mah' jëeh' hnäh' ni' koo- he- hliih' sa' hii' jnøohn- kiyh'.

⁵Ja-ga' ya-hëe' Jesús, na-hä' lley' coron he- na-la' kyaa' wii- too', hi' na-kyeyh' koo- hmiih- gyuu' läh-. Mah' ga-jäh' Pilato siiyh' lä-jëe' dsa- he':

—Hii' la- dsa- nuuh- na-.

⁶Ma' ga-jëe' dsa-kaah' kyaa' jmi-d-sa- kyaa' poo- kyaa' gwah', ga-tooyh' miih', ma' jäyh':

—Tääh' dsøh' hma-cru-, tääh' dsøh' hma-cru'.

Pero ga-jäh' Pilato ka-läh':

—Tee- hnäh' mah' tääh' hnäh' hñaah' dsøh' hma-cru-. Jëeh', ni' koo- he- hliih' sa' ma-jnøohn- kiyh'.

⁷Mah' ga-jäh' dsa- judiu he':

—Cha- ba' ley kyaa' jnääh'. Lä-koo- jäh' ley kyaa' jnääh' ää- jmi' juuy'. Jëeh' ga-jmääh' hñiiy' Joø' Dio.

⁸Ma' ga-nuu' Pilato lä-ja-, cha-ga-mih- ga-lä-goyh'. ⁹Koo- ka-läh' ngaayh' kyaa' Jesús në-ta' kiyh', mah' ga-siiyh':

—¿Ha- chaah- hne'?

Pero sa' ga-ngii' Jesús go-te' kiyh'.

¹⁰—¿He- la' sa' ngiih' kin'? ¿Che' sa' ñeh' na-ngen' jwe' jmeen' hih' mah' tääh' dsa- hne- dsøh' hma-cru'? Hi' lä-ja- jmeen' hih', mah' lään' hne- —ga-jäh' Pilato siiyh'.

¹¹—Ni' miih- sa' na-ngëh' jwe' he- jmeeh' lä-ja- kin' wa-ra- jäh' kih' sa' ga-kwa' Dio jwe'. He-ja- juuh- ga- la' dso'kye- kih' hi' ga-ngëe' jnä' kyah', lä-koh' ga' kyah' hñaah' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

¹²He-ja- cha-ga-miih- ma' hnøø' Pilato ma' lääh' Jesús. Pero dsa- judiu he', ma' tooyh- cha- miih- miih', ma' jäyh':

—Cher-mah' hne- ga-lääh' hnih', sa' laah' ome' kyaa' rey to-në' hi' gya' Roma. Wa' hi- cha- hi- hi- jmää- hñii' rey, lä-dsëy' rey to-në' ba' ja-.

¹³Ma' ga-nuu' Pilato lä-ja-, ga-jääh' Jesús ta' ka'hne-, mah' ga-gyay- jee' jmeey- hih'. Jee' ja- ma' chee- Gabata kyaa' juu' hebreo. Juu' na- hnøø' jäh': jee' ma-na-joo' kuu'. ¹⁴Ma-ja-, hlooh- jmi' he- kuh- dsa- borrego mäh', ma-të' llä-hyoo-. Mah' ga-jäh' Pilato siih' dsa- judiu he':

—Hii' la- rey kyaa' hnäh'.

¹⁵—¿Wa' juuy', wa' juuy'! ;Tääh' dsøh' hma-cru'! —ga-jäh' dsa- he'.

—¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ he⁻ tää⁻ jnä⁻ rey kyaah¹ hnäh⁻ dsoh⁻ hma⁻cru⁻? —ga⁻jäh⁻ Pilato siiyh⁻.

—Sa⁻ chaa⁻ ga⁻ jñah⁻ rey kyaah¹ jnääh¹, ma⁻la⁻ César ba⁻ —ga⁻jäh⁻ dsa⁻kaah⁻ kyaa¹ jmi⁻dsa⁻ he⁻.

¹⁶Ja⁻ga⁻ ga⁻ngëe⁻ Pilato ja⁻goo⁻ hløø⁻ mah⁻ tää⁻ dsih⁻ dsoh⁻ hma⁻cru⁻. He⁻ja⁻ ga⁻tëe⁻ hløø⁻ Jesús.

Ga⁻tää⁻ dsa⁻ Jesús dsoh⁻ hma⁻cru⁻

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷Ya⁻hëe⁻ Jesús jee⁻ ja⁻ ma⁻ kyey⁻ hma⁻cru⁻, ngooy⁻ jee⁻ chee⁻ Moo⁻ Lle⁻ Hlii⁻. Kyaah¹ juu⁻ hebreo jäh⁻: Gólgota. ¹⁸Jee⁻ ja⁻ ga⁻tää⁻ dsih⁻ dsoh⁻ hma⁻cru⁻, ko⁻jøh⁻ kyaah¹ uu⁻ dsa⁻, ma⁻ jaa⁻ lä⁻koø⁻ jwoo⁻ kiyh⁻. ¹⁹Ga⁻jmee⁻ Pilato mada⁻ he⁻ ga⁻la⁻ koø⁻ hwëh⁻ he⁻ ga⁻tøoy⁻ né⁻ hma⁻cru⁻ he⁻ jäh⁻: “Jesús dsa⁻ chaa⁻ Nazaret, Rey kyaah¹ dsa⁻ judiu.” ²⁰Jwëe⁻ dsa⁻ judiu ga⁻hëy⁻ hwëh⁻ ja⁻, jëeh⁻ ma⁻ jäh⁻ kih⁻ jee⁻ jwii⁻ ja⁻ jee⁻ ga⁻tää⁻ dsa⁻ Jesús dsoh⁻ hma⁻cru⁻, hi⁻ hwëh⁻ he⁻ ma⁻ na⁻sii⁻ ja⁻ ma⁻ la⁻ kyaah¹ juu⁻ hebreo, kyaah¹ juu⁻ griego hi⁻ kyaah¹ latín ka⁻läh⁻. ²¹He⁻ja⁻ lä⁻jëe⁻ dsa⁻kaah⁻ kyaa¹ jmi⁻dsa⁻ kyaa¹ dsa⁻ judiu na⁻nää⁻ na⁻chi⁻ih⁻ Pilato:

—Ta⁻ sii⁻ “Rey kyaa¹ dsa⁻ judiu.” Sii⁻ lä⁻koø⁻ ga⁻jäyh⁻ hñiiy⁻ “Jnä⁻ he⁻ laan⁻ Rey kyaa¹ dsa⁻ judiu.”

²²Pero Pilato ga⁻jëeh⁻ juu⁻ kiyh⁻:

—He⁻ ma⁻siin⁻, sa⁻ cha⁻ he⁻ kih⁻ mi⁻siin⁻.

²³Ma⁻ngëe⁻ ma⁻tää⁻ hløø⁻ Jesús dsoh⁻ hma⁻cru⁻ mah⁻ ga⁻kay⁻ sa⁻hmiih⁻ kiyh⁻, ga⁻jmeey⁻ kye⁻ jwi⁻, ma⁻ koø⁻ jwi⁻ kih⁻ lä⁻jaa⁻ hløø⁻. Hi⁻ ga⁻ka⁻ hløø⁻ sa⁻hmiih⁻ he⁻ ma⁻ na⁻lääy⁻ he⁻ ma⁻ la⁻ koø⁻ ta⁻jmaah⁻ koø⁻ dsaa⁻. ²⁴Mah⁻ ga⁻siiyh⁻ dsa⁻kyaa¹yh⁻:

—Sa⁻ wa⁻ gyiin⁻. Wa⁻ koohn⁻ suert ba⁻, wa⁻ jëen⁻ hi⁻ tëe⁻.

Kyaah¹ lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻te⁻ lä⁻koø⁻ na⁻sii⁻ juu⁻ kih⁻ Dio, he⁻ jäh⁻: “Ga⁻ti⁻ ga⁻llooh⁻ dsa⁻ hmiih⁻ kin⁻, mah⁻ ga⁻kooyh⁻ suert kih⁻ hmiih⁻ kyoo⁻ kin⁻ he⁻ ma⁻ na⁻lään⁻.” Lä⁻ja⁻ ga⁻jmee⁻ hløø⁻ he⁻.

²⁵Ma⁻ cheh⁻ choo⁻ Jesús koø⁻ hma⁻cru⁻ kiyh⁻, kyaah¹ dsa⁻më⁻ øøh⁻ chooy⁻, kyaah¹ María më⁻ Cleofa, hi⁻ kyaah¹ María Magdalena ka⁻läh⁻. ²⁶Ma⁻ ga⁻jëe⁻ Jesús choo⁻, kyaah¹ discípulo hi⁻ ga⁻lä⁻hnäy⁻ cha⁻miih⁻, mah⁻ ga⁻siiyh⁻ chooy⁻:

—Dsa⁻më⁻, hii⁻ jooh⁻ cheh⁻ na⁻.

²⁷Ja⁻ga⁻ ga⁻hlëy⁻h⁻ discípulo he⁻:

—Hii⁻ maa⁻ kyaah¹ cheh⁻ na⁻.

Lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻tëe⁻ discípulo he⁻ choo⁻ Jesús cha⁻neh⁻ kih⁻.

Ga⁻juu⁻ Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸Ma⁻ ga⁻ngëe⁻ he⁻ ja⁻, ma⁻ñe⁻ ba⁻ Jesús ga⁻hñaa⁻ ba⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻ lle⁻ kiyh⁻. Hi⁻ mah⁻ lä⁻te⁻ lä⁻koø⁻ na⁻sii⁻ juu⁻ kih⁻ Dio, ga⁻jäyh⁻:

—Lä⁻kii⁻ dsën⁻.

²⁹Jee⁻ ja⁻ ma⁻ chih⁻ koø⁻ mi⁻dsuu⁻ he⁻ ma⁻ haa⁻ jmi⁻ jiih⁻. Mah⁻ ga⁻mi⁻gyuh⁻ dsa⁻ koø⁻ mi⁻joo⁻ kyaah¹ jmi⁻ jiih⁻ ja⁻. Mah⁻ ga⁻lla⁻lley⁻ lle⁻ koø⁻ sa⁻goh⁻ hma⁻ hisopo, ga⁻choo⁻ dsa⁻ lä⁻ ga⁻të⁻ hoo⁻ Jesús. ³⁰Ma⁻ ga⁻hih⁻ Jesús jmi⁻ jiih⁻ ja⁻, ga⁻jäyh⁻:

—Ma⁻hñaa⁻ ba⁻ lä⁻jë⁻.

Lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻tøyh⁻ lley⁻, ga⁻juuy⁻.

Jaä⁻ hløø⁻ ga⁻jmee⁻ dsoo⁻ dsoh⁻ mo⁻miih⁻ kih⁻ Jesús

³¹Ma⁻ja⁻ hlooh⁻ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh⁻. Sa⁻ ma⁻ hnøø⁻ dsa⁻ judiu ma⁻ jä⁻ dsa⁻ dsoh⁻ hma⁻cru⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻taay⁻h⁻ teey⁻h⁻ dsëy⁻. Jëeh⁻ jmi⁻ ja⁻ ma⁻ la⁻ juuh⁻ ga⁻ kih⁻ jee⁻ lä⁻jë⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁻. He⁻ja⁻ ga⁻ngiiy⁻ kih⁻ Pilato mah⁻ ma⁻ jmeey⁻ hih⁻ he⁻ ma⁻ jøoy⁻ kyey⁻ hi⁻ ma⁻ jñaa⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ dsoh⁻

hma⁻cru⁻ mah¹ tēy⁺ ga⁻jūh⁻. ³²He⁻ja⁻ na⁻nāā¹ hløø¹ mah¹ ga⁻jøøy¹ to⁻nē¹ kye⁻ hi⁻ ma¹ taa⁺ dsoh¹ hma⁻cru⁻ koo¹ kih¹ Jesús. Ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey¹ kih¹ hi⁻ ma¹ taa⁺ jyoh¹ ko⁻jwoo¹ kiyh¹ ja⁻. ³³Ma¹ ga⁻lla⁻näy¹ jee¹ ma¹ taa⁺ Jesús, ga⁻jēy¹ ma⁻na⁻juuy¹, he⁻ja⁻ mo⁻so⁺ ga⁻jøøy¹ kye⁻ Jesús.

³⁴Ma¹ke⁻ ma⁻na⁻juuy¹, ja⁻ hløø¹ ga⁻ka¹ hma⁻ lle¹ ñe¹ chūh⁻ kih¹, ga⁻jmeey¹ dsoo¹ mo⁻miih¹ kih¹ Jesús. Lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻tuu⁻ jma⁻ kyaah¹ jmi⁻. ³⁵Hi⁻ ga⁻jēe¹ ha⁻ lä⁻ ga⁻la¹, hi⁻ he¹ jmee⁻ ju⁻dsoo¹. Hi⁻ juu¹ kiyh¹ la¹ dsoo¹. Hi⁻ he¹ ñe¹ kwee⁻ he⁻ jäyh¹ ju⁻dsoo¹. Hi⁻ ga⁻jmeey¹ ju⁻dsoo¹ mah¹ lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹ lä⁻dsoo¹ hoh¹ hnäh¹ kih¹ Jesús. ³⁶Lä⁻ja⁻ ga⁻la¹, mah¹ lä⁻te¹ lä⁻koo⁻ na⁻si⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Ni⁺ koo⁻ moo¹ kiyh¹ sa⁺ jøø¹ dsa⁻.” ³⁷Hi⁻ lä⁻ja⁻ jee¹ jyoh¹ na⁻si⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Dsa⁻ hi⁻ ga⁻jmee⁻ dsoo¹ kiyh¹ jēy¹ ka⁻läh¹.”

Ga⁻haay¹ Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr.

15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸Ma⁻ngēe¹ he⁻ ja⁻, José dsa⁻ cha⁻ Arimatea ga⁻ngiyy¹ kih¹ Pilato mah¹ kway¹ jwē¹ kooy⁺ jmi⁻ngo¹ kih¹ Jesús. José ma¹ laa¹ ja⁻ discipulo kya¹ Jesús jee¹ na⁻hmää¹, jēh¹ ma¹ gayh⁻ dsa⁻ judiu. Ga⁻kwa¹ ba¹ Pilato jwē¹. He⁻ja⁻ ngooy¹ na⁻kiyy¹ jmi⁻ngo¹ kih¹ Jesús. ³⁹Ngoo¹ ka⁻läh¹ Nicodemo hi⁻ ñee¹ ta⁻la⁻ hwē¹ na⁻hnääh¹ Jesús. Ma¹ kyey⁻ koo⁻ gyii⁻ gya¹ kil naa¹ mi⁻jwi⁻, he⁻ ma¹ la¹ mirra na⁻kaah⁻ na⁻gwēeh⁻ kyaah¹ áloes. ⁴⁰He⁻ ja⁻ lä⁻uu¹ dsa⁻ he¹, ga⁻jñaa¹ Jesús mah¹ ga⁻gyaayh⁻ koo⁻ hmiih⁻ gyuh¹ kyaah¹ naa¹ mi⁻jwi⁻ ja⁻, lä⁻koo⁻ tēē¹ jmee⁻ dsa⁻ judiu ma¹ haay⁻ hlii¹ kyaay¹. ⁴¹Jee¹ ga⁻tää⁻ dsa⁻ Jesús dsoh¹ hma⁻cru⁻, ma¹ na⁻jñää¹ chaah¹ hma⁻. Hi⁻ jee¹ chaah¹ hma⁻ ja⁻, ma¹ la¹ koo⁻ to⁻høø⁻ hmēē¹, jee¹ sa⁺ ga⁻ ma⁻taayh⁻ ni⁻ ja⁻ hlii¹. ⁴²Jee¹ ja⁻ ga⁻kye⁻ dsa⁻ jmi⁻ngo¹ kih¹ Jesús, kih¹ he⁻

hlooh⁻ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mah¹, hi⁺ jāh⁺ ba¹ la¹ to⁻høø⁻ ja⁻ ka⁻läh¹.

Ga⁻lä⁻jiih⁻ Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

20 To⁻nē¹ jmi⁻ kih¹ seman⁻, tiih⁻ na⁻hoo⁻ ga¹, ñee¹ María Magdalena jee¹ ma¹ la¹ to⁻høø⁻ ja⁻. Mah¹ ga⁻jēy¹ ma¹ kye⁻ ta⁺ koo¹ mi⁻kuu¹ he⁻ ma¹ na⁻jñe⁻ hoo¹ to⁻høø⁻ ja⁻. ²Ja⁻ ga⁻ngooy¹ ko⁻chih¹ kih¹ Simón Pee¹ kyaah¹ kih¹ jñah¹ discipulo hi⁻ ga⁻lä⁻hnää¹ Jesús, mah¹ ga⁻siiyh⁻:

—Ma⁻lleē⁻ dsa⁻ neh⁻ to⁻høø⁻ Dsa⁻jøøh¹ jñän⁻. Sa⁺ ñe¹ jne¹ ha⁻ ta⁺ ma⁻jääy¹.

³Mah¹ ngoo¹ Pee¹ kyaah¹ jñah¹ discipulo he¹ na⁻jēy⁻ jee¹ ma¹ la¹ to⁻høø⁻ ja⁻.

⁴Lä⁻uu¹ ga⁻nää¹ cha⁻hlii⁺. Pero jñah¹ discipulo he¹ ga⁻hlii¹ cha⁻ga⁻miih⁻ lä⁻koh¹

ga⁻ Pee¹. Hi⁻ he¹ ga⁻lloo¹ to⁻nē¹ jee¹ ma¹ la¹ to⁻høø⁻ ja⁻.

⁵Ga⁻jluy¹ hñiiy¹ mah¹ ga⁻jēy¹. Ma⁻la⁻ hmiih⁻ he⁻ ma¹ na⁻lää⁻

Jesús ja⁻ba¹ ga⁻jēy¹ neh⁻ too⁻ ja⁻. Ja⁻ jiih¹ mo⁻so⁺ ga⁻hey¹ neh⁻ to⁻høø⁻ ja⁻.

⁶Ja⁻ga⁻ ga⁻lloo¹ Pee¹. Hi⁻ he¹ ba¹ ga⁻he¹ ga⁻tē¹ neh⁻ to⁻høø⁻ ja⁻. Ma⁻la⁻ sa⁻hmiih⁻ he⁻ ma¹ na⁻lää⁻ Jesús ba¹ ga⁻jēy¹

ma¹ kye⁻ neh⁻ jee¹ ja⁻. ⁷Hi⁻ ga⁻jēy¹ hmiih⁻ sa⁻luu⁻ he⁻ ma¹ na⁻gyoh¹ lle¹

Jesús, mo⁻so⁺ kye⁻ ko⁻jøh¹ kyaah¹ hmiih⁻ he⁻ ma¹ na⁻lääy⁻ ja⁻. Ma¹ kye⁻ ma¹ na⁻gyoh¹ ta⁺ koo¹ ba¹.

⁸Ja⁻ga⁻ ga⁻he¹ ka⁻läh¹ hi⁻ jñah¹ discipulo, hi⁻ ga⁻lloo¹ to⁻nē¹ he¹, neh⁻ to⁻høø⁻ ja⁻. Ga⁻jēy¹ kwee⁻,

ja⁻ga⁻ ga⁻lä⁻dsoo¹ dsēy¹. ⁹Jēh¹, sa⁺ ga⁻ ma¹ lä⁻ngēy⁻ lä⁻koo⁻ na⁻si⁻ juu¹ kih¹ Dio

he⁻ ga⁻la¹ bii¹ he⁻ ga⁻lä⁻jiiyh⁻ jee¹ kih¹ hi⁻ na⁻juu¹.

¹⁰Hi⁻ lä⁻uu¹ discipulo he¹ ga⁻näy⁻ ta⁺ kih¹.

Ga⁻lä⁻jñää¹ Jesús cha⁻ñe⁻

María Magdalena

(Mr. 16:9-11)

¹¹Pero María ga⁻jä¹ ta⁺ ka⁻hne⁻ kih¹ to⁻høø⁻ ja⁻, hooyh⁻. Jee¹ cheyh¹ hooyh⁻ ja⁻ ga⁻jluy¹ hñiiy¹ mah¹ ga⁻jēy¹ ta⁺ neh⁻

to^ho^o ja^h. ¹² Mah^h ga^h j^hee^h uu^h ángele, hi^h kyeh^h hmiih^h t^oo^h. Jaa^h ma^h gya^h jee^h ma^h la^h ta^h gyuu^h lley^h hi^h jaa^h ma^h gya^h jee^h ma^h la^h ta^h hu^h tiy^h, ja^h ba^h jee^h ga^h kye^h dsa^h jmi^h ngo^h kih^h Jesús. ¹³ Mah^h ga^h j^häh^h ángele he^h siyh^h:

—Dsa^h mē^h, ¿he^h la^h hoo^h hne^h?

—Hoo^h jnā^h kih^h he^h ma^h lley^h Dsa^h j^oo^h kyaan^h. Sa^h man^h ha^h ta^h ma^h kyaay^h —ga^h j^häh^h María siyh^h.

¹⁴ Ma^h ngēē^h ma^h hlēēy^h lä^h ja^h, ga^h j^hee^h h^hii^h ta^h ka^h luuy^h. Ga^h j^hee^h cheh^h Jesús, pero mo^h so^h ga^h lä^h kyuy^h. ¹⁵ Mah^h ga^h j^häh^h Jesús siyh^h:

—Dsa^h mē^h, ¿he^h la^h hoo^h hne^h? ¿Hi^h na^h hnaah^h?

Pero María ma^h laay^h, dsa^h hi^h ma^h h^oo^h chaah^h le^h ba^h he^h. He^h ja^h ga^h siyh^h:

—Hne^h dsa^h, cher^h mah^h hne^h ma^h lley^h hlii^h kyaan^h, chi^hh^h jnā^h ha^h ta^h ma^h kyaah^h, mah^h niin^h na^h teen^h —ga^h j^häh^h María siyh^h.

¹⁶ —María —ga^h j^häh^h Jesús siyh^h.

Mah^h ga^h j^hee^h ka^h lä^h María, ga^h siyh^h:

—¡Raboni! —he^h la^h hn^oo^h j^häh^h Ta^h jwoh^h.

¹⁷ Mah^h ga^h j^häh^h Jesús siyh^h:

—Ta^h ee^h jnā^h. Jēē^h, sa^h ga^h ma^h wiin^h jee^h gya^h Täa^h kyaan^h. Gwa^h jee^h tääh^h o^ohn^h mah^h go^h chi^hy^h: “Naahn^h na^h gyan^h kyaah^h hi^h laa^h Täa^h kyaan^h, ja^h ba^h hi^h laa^h Täa^h kyaah^h hnā^h ka^h lä^h. Naahn^h na^h gyan^h kyaah^h hi^h laa^h Dio kyaan^h, ja^h ba^h hi^h laa^h Dio kyaah^h hnā^h.”

¹⁸ He^h ja^h nee^h María Magdalena na^h jmeeh^h juu^h kih^h lä^h j^hee^h jnā^h discípulo he^h ga^h j^hee^h Jesús, hi^h ga^h j^hmeey^h juu^h lä^h j^hee^h he^h ga^h siyh^h María.

**Ga^h lä^h jnā^h Jesús jee^h
kih^h discípulo kyaay^h**

(Mt. 28:16-20; Mr.

16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Ma^h ga^h nuu^h ja^h ba^h jmi^h ja^h, to^h nē^h jmi^h kih^h seman^h, na^h jnē^h haah^h ma^h t^oo^h

jnā^h ko^h j^oh^h lä^h j^hee^h jnā^h, kih^h he^h ma^h gah^h jnā^h dsa^h ta^h. Ga^h he^h Jesús, mah^h ga^h lä^h sēēy^h to^h dsaah^h jee^h ma^h t^oo^h jnā^h ja^h. Mah^h ga^h j^häy^h siyh^h jnā^h:

—Wa^h hii^h ti^h kyah^h hnā^h.

²⁰ Lä^h koo^h ma^h ga^h j^häy^h lä^h ja^h, ga^h heey^h jnā^h discípulo kyaay^h ma^h gooy^h kyaah^h jwoo^h mo^h mi^hh^h kiy^h. Peer^h ga^h j^hee^h dsē^h jnā^h ma^h ga^h j^hee^h jnā^h Dsa^h j^oo^h jnā^h. ²¹ Mah^h ga^h j^häh^h Jesús siyh^h jnā^h ka^h lä^h:

—Wa^h hii^h ti^h kyah^h hnā^h. Lä^h koo^h ga^h chee^h Täa^h jnā^h, ja^h ba^h lä^h ja^h cheen^h hnā^h.

²² Lä^h koo^h ma^h ga^h j^häy^h lä^h ja^h, ga^h juuy^h nē^h kya^h jnā^h, mah^h ga^h siyh^h jnā^h:

—Heeh^h hnā^h Jmi^h lle^h Na^h jngi^h.

²³ Cher^h mah^h ga^h ki^hh^h hnā^h hoh^h kih^h dso^h kye^h he^h jmee^h dsa^h, dsa^h che^h ba^h dso^h kye^h kiy^h. Pero cher^h mah^h sa^h ga^h ki^hh^h hnā^h hoh^h kiy^h, lä^h ma^h kyaay^h ja^h ba^h dso^h kye^h kiy^h.

**Sa^h ga^h lä^h hee^h Tamá he^h
ma^h lä^h jii^h Dsa^h j^oo^h jnā^h**

²⁴ Pero Tamá, hi^h tēēy^h dsa^h suu^h he^h, jaa^h jee^h lä^h j^hee^h gya^h tuu^h jnā^h, sa^h ma^h häā^h jee^h kya^h jnā^h ma^h jah^h Jesús to^h nē^h. ²⁵ Ga^h j^hmeeh^h ba^h jnā^h discípulo juu^h kih^h Tamá, ga^h siyh^h:

—Ma^h j^hee^h jnā^h Dsa^h j^oo^h jnā^h.

Mah^h ga^h j^häh^h Tamá:

—Cher^h mah^h sa^h ga^h j^heen^h, la^h lii^h gooy^h jee^h ga^h hoo^h j^o nē^h, hi^h t^hän^h cha^h goon^h jee^h ga^h hoo^h j^o nē^h hi^h t^hän^h goon^h jwoo^h mo^h mi^hh^h kiy^h, sa^h heen^h.

²⁶ Ma^h hya^h ga^h jnā^h jmi^h, ma^h t^oo^h jnā^h ka^h lä^h cha^h neh^h, hi^h ma^h häā^h Tamá jee^h kya^h jnā^h. Pero na^h jnē^h ba^h haah^h ga^h mi^h jnā^h Jesús hñi^h jee^h t^oo^h jnā^h ja^h, mah^h ga^h j^häy^h:

—Wa^h hii^h ti^h kyah^h hnā^h.

²⁷ Chah^h ba^h ga^h j^häh^h Jesús siyh^h Tamá:

—T^oo^h da^h cha^h gooh^h jee^h la^h, mah^h j^hee^h ma^h goon^h. Hii^h ma^h gooh^h, mah^h tä^h

neh⁺ jwoo¹ mo⁻miih⁻ kin⁺ la⁻. Ta⁺ wa⁺ hweh⁻ hoh⁺, wa⁺ lä⁻dsoo⁺ hoh⁺ kin⁺.

²⁸ Jā⁻ga⁻ ga⁻jāh⁺ Tamá⁺ siiyh⁺:

—iDsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, hi⁻ Dio⁺ kyaan⁺!

²⁹ Mah⁺ ga⁻jāh⁺ Jesús⁺ siiyh⁺:

—Tamá⁺, kih⁺ he⁻ ma⁻jēeh⁻ jnä⁺, he⁻ jā⁻ ba⁺ na⁻ ma⁻lä⁻dsoo⁺ hoh⁺. Pero⁺ llu⁺ ga⁻ kih⁺ hi⁻ lä⁻dsoo⁺ dsé⁺, ma⁻ke⁺ sa⁺ ga⁻jēey⁺ jnä⁺.

He⁻la⁺ he⁻ ma⁻na⁻sii⁻ juu⁺ la⁻

³⁰ Cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ ga⁻jmeē⁺ Jesús⁺ chá⁻nē⁻ jnääh⁺ discípulo⁺ kyaay⁺ he⁻ sa⁺ chá⁻ na⁻sii⁻ nē⁻ mo⁻je⁻ la⁻. ³¹ Pero⁺ siin⁻ lä⁻la⁻ mah⁺ lä⁻dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺, Jesús⁺ he⁺, hi⁻ he⁺ he⁺ Cristo⁺, Joø⁺ Dio⁺. Hi⁻ kih⁺ he⁻ lä⁻dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kiyh⁺, he⁻ jā⁻ jmeē⁺ cháa⁻ hnäh⁺.

Ga⁻mi⁻jnäā⁻ Jesús⁺ hñii⁺ kih⁺ gyeē⁺ discípulo⁺ kyaay⁺

21 Kēē⁻ ga⁻ jā⁻, ga⁻mi⁻jnäā⁻ Jesús⁺ hñiiy⁺ cha⁻hoo⁻ jmi⁻jueh⁻ he⁻ hla⁻ hwa⁺ Tiberia. Lä⁻la⁻ ga⁻mi⁻jnäāy⁻ hñi⁻iy⁺. ² Ma⁺ cheh⁺ Simón⁺ Pee⁺ kyaah⁺ Tamá⁺, hi⁻ tēeyh⁻ dsa⁻ suu⁻ he⁺, kyaah⁺ Natanael⁺ dsa⁻ cháa⁻ jee⁺ jwi⁻ Caná⁺ hwa⁺ Galilea, kyaah⁺ lä⁻uu⁻ joø⁺ Zebedeo⁺ hi⁻ kyaah⁺ ga⁻ uu⁻ discípulo⁺ kyaa⁺ Jesús⁺. ³ Ga⁻jāh⁺ Simón⁺ Pee⁺ siiyh⁺:

—Hii⁻ jnä⁺ ngoon⁺ na⁻cháahn⁻ miih⁻ jah⁺ cháa⁻ chá⁻jmi⁻.

Mah⁺ ga⁻jāh⁺ jee⁺ lä⁻jēē⁻:

—Dsa⁻nøø⁺ jnääh⁺ kyaah⁺ hne⁻.

Mah⁺ ga⁻näay⁺, ga⁻taayh⁻ neh⁻ koø⁻ na⁻moo⁺. Hwe⁺ jā⁻ sa⁺ ga⁻lēeyh⁻ ni⁻ mi⁻ih⁻ hmooh⁻. ⁴ Ma⁻ngoo⁻ ga⁻jnä⁻ ba⁺ jā⁻, ma⁺ ga⁻lä⁻jnäā⁻ Jesús⁺ cha⁻hoo⁻ jmi⁻jueh⁻ jā⁻. Pero⁺ sa⁺ ga⁻lä⁻kyuu⁻ jnääh⁺ che⁺ he⁺ ba⁺ Jesús⁺ hi⁻ ma⁺ cheh⁺ jee⁺ jā⁻. ⁵ Mah⁺ ga⁻ngii⁻ Jesús⁺ juu⁺ kyaa⁺ jnääh⁺:

—Gyuu⁻ kyaan⁺, ¿ché⁻ chá⁻ miih⁻ he⁻ kihn⁺? —ga⁻jāh⁺ Jesús⁺ siiyh⁺.

Ga⁻lä⁻jēē⁻ jnääh⁺ ga⁻chiih⁻ jnääh⁺:

—Jah⁻ha⁺!

⁶ He⁻jā⁻ ga⁻jāh⁺ Jesús⁺ siiyh⁺ jnääh⁺:

—Tøøh⁺ hnäh⁺ sa⁻hma⁻ kyah⁺ hnäh⁺ ta⁻ jwoo⁺ ra⁻llu⁻ kih⁺ na⁻moo⁺ kyah⁺ hnäh⁺ na⁻, mah⁺ leeh⁻ hnäh⁺.

Hi⁻ ga⁻jmeē⁺ jnääh⁺ lä⁻koø⁻ ga⁻jāyh⁺. Jā⁻ga⁻ na⁺ ga⁻cheeh⁻ jnääh⁺ sa⁻hma⁻ jā⁻ hi⁻ mo⁻so⁻ ga⁻tāā⁻ jnääh⁺ ma⁺ lle⁻ jnääh⁺, kih⁺ he⁻ jwēē⁻ jah⁺ ma⁺ tāāh⁺. ⁷ Jā⁻ga⁻ ga⁻jāh⁺ discípulo⁺ hi⁻ ga⁻lä⁻hnää⁻ Jesús⁺ chá⁻miih⁻ ga⁻siiyh⁻ Pee⁺:

—iDsa⁻jøøh¹ jnän⁻ ba⁺ oo⁺!

Ma⁺ ga⁻nuu⁺ Simón⁺ Pee⁺, läa⁻ Dsa⁻jøøh¹ kyaay⁺, ga⁻kēyh⁻ hmiih⁻ kiyh⁺ he⁻ ga⁻lleey⁺ ta⁻ko⁻jiih⁻ ma⁺ jmeey⁺ ta⁻ kooh⁻ hma⁺. Mah⁺ ga⁻jwäy⁺ hñiiy⁺ chá⁻jmi⁻.

⁸ Hi⁻ jee⁺ lä⁻jēē⁻ jnääh⁺ ya⁻nøø⁻ jnääh⁺ ta⁻ jee⁺ dsoo⁺ kyaah⁺ na⁻moo⁺ jā⁻, na⁻cheeh⁻ jnääh⁺ sa⁻hma⁻ na⁻kah⁻ hmooh⁻. Jēeh⁺, koø⁻ hñā⁻loo⁺ metro⁺ ba⁺ uu⁻ tēeh⁻ jnääh⁺ jee⁺ la⁺ hwa⁺ jee⁺ ma⁺ tøøh⁺ jnääh⁺ jā⁻.

⁹ Ma⁺ ga⁻hwēē⁻ jnääh⁺ neh⁻ na⁻moo⁺ jā⁻, ga⁻jēē⁻ jnääh⁺ na⁻jēeh⁻ je⁻, na⁻kyaa⁻ jaa⁻ hmooh⁻ nē⁻ kyaah⁺ he⁻ñiih⁻. ¹⁰ Mah⁺ ga⁻jāh⁺ Jesús⁺ siiyh⁺ jnääh⁺:

—Go⁻tee⁻ hnäh⁺ ta⁻ la⁻ miih⁻ hmooh⁻ hi⁻ jā⁻ga⁻ ma⁻leeh⁻ hnäh⁺.

¹¹ Mah⁺ ga⁻wii⁻ Simón⁺ Pee⁺ neh⁻ na⁻moo⁺ mah⁺ ga⁻sēeyh⁻ sa⁻hma⁻ jā⁻ ta⁻ hwa⁺ kii⁻. Na⁻kah⁻ go⁻te⁻ jah⁺ kaah⁺. Ga⁻tē⁻ koø⁻ hñā⁻läa⁻ na⁻dsē⁻ to⁻lo⁻gyaa⁻ dsē⁻ uu⁻ jah⁺ jee⁺ lä⁻jēē⁻. Ma⁻ke⁺ jwēē⁻ ma⁻läa⁻ jah⁺ he⁺, ni⁻ lä⁻jā⁻ sa⁺ ga⁻gii⁻ sa⁻hma⁻. ¹² Jā⁻ga⁻ ga⁻jāh⁺ Jesús⁺:

—Ya⁻nää⁻ hnäh⁺ ya⁻kuh⁺ hnäh⁺.

Hi⁻ ni⁻ jāa⁻ jnääh⁺ sa⁺ ga⁻tuu⁻ dsē⁻ jnääh⁺ ma⁺ ngii⁻ jnääh⁺ juu⁺ kiyh⁺: “¿Hi⁻ hne⁻?”

Jēeh⁺ ñē⁻ ba⁺ jnääh⁺, he⁺ ba⁺ Dsa⁻jøøh¹ kyaay⁺ jnääh⁺ ba⁺ he⁺. ¹³ He⁻jā⁻ ga⁻ka⁻ Jesús⁺ he⁻ñiih⁻ jā⁻, ga⁻kwēeyh⁻ jnääh⁺. Jā⁻ba⁻ lä⁻jā⁻ ga⁻kwēeyh⁻ jnääh⁺ hmooh⁻ ka⁻läh⁻. ¹⁴ Jee⁺ la⁻ ga⁻tē⁻ hnē⁻ jiih⁻ he⁻ ga⁻mi⁻jnäā⁻ Jesús⁺ hñii⁺ kyaay⁺ jnääh⁺ discípulo⁺ kyaay⁺, ma⁻ngēē⁻ ma⁻lä⁻jiiyh⁻.

Ga⁺hlēeh^ʔ Jesús kyaah^ʔ Simón Pee^ʔ

¹⁵ Ma⁺ la⁺ kiyh⁺ ma⁻ kuyh⁻, ja⁻ ga⁺ ga⁺ jāh^ʔ Jesús siih⁺ Simón Pee^ʔ:

—Simón, joo^ʔ Joná, ¿che⁺ hnaah⁺ ga⁺ jnā^ʔ lā⁻ koh^ʔ ga⁺ lā⁻ jēē⁺ hī⁻ tāāh^ʔ la⁻?

Mah⁺ ga⁺ jāyh^ʔ:

—Jaah⁻, Dsa⁻ jōōh^ʔ kyaan⁺. Nēh⁺ ba⁺ hne⁻ he⁻ hnaan⁺ hne⁻ —ga⁺ jāh^ʔ Pee^ʔ.

—Ja⁻ hāāh⁺ llu⁺ dsa⁻ kyaan⁺ —ga⁺ jāh^ʔ Jesús siiyh⁺.

¹⁶ Koo⁻ ka⁻ lāh^ʔ ga⁺ jāyh^ʔ, jee⁺ ga⁺ tē^ʔ to⁺ jiih⁻:

—Simón, joo^ʔ Joná, ¿che⁺ hnaah⁺ jnā^ʔ?

—Jaah⁻, Dsa⁻ jōōh^ʔ kyaan⁺. Nēh⁺ ba⁺ hne⁻ he⁻ hnaan⁺ hne⁻ —ga⁺ jāh^ʔ Pee^ʔ.

—Ja⁻ hāāh⁺ llu⁺ dsa⁻ kyaan⁺ —ga⁺ jāh^ʔ Jesús siiyh⁺.

¹⁷ Ga⁺ tē^ʔ hnē⁻ jiih⁻ ga⁺ jāh^ʔ Jesús:

—Simón, joo^ʔ Joná, ¿che⁺ hnaah⁺ jnā^ʔ? —ga⁺ jāyh^ʔ.

Ja⁺ meeh⁻ dsē⁺ Pee^ʔ, kih⁺ he⁻ ma⁻ tē^ʔ hnē⁻ jiih⁻ ga⁺ jāyh^ʔ: “¿Che⁺ hnaah⁺ jnā^ʔ?” Mah⁺ ga⁺ siiyh⁺ Jesús:

—Ga⁺ lā⁻ jē⁺ ba⁺ nēh⁺ hne⁻, Dsa⁻ jōōh^ʔ kyaan⁺. Nēh⁺ kwee⁻ he⁻ hnaan⁺ hne⁻.

Mah⁺ ga⁺ jāh^ʔ Jesús:

—Hāā⁺ llu⁺ dsa⁻ kyaan⁺ ja⁻. ¹⁸ Ma⁺ ra⁺ ju⁺ dsoo^ʔ jwēēhn⁻ hne⁻. Lā⁺ ma⁺ kwaā⁻ ga⁺ hne⁻ miih⁻, ma⁺ jmāāh⁺ hñaah⁺, ma⁺ goh^ʔ wa⁺ ha⁻ cha⁻ ha⁻, ha⁻ jee⁺ ma⁺ hnooh⁻ hñaah⁺. Pero wa⁺ ra⁺ ga⁺ gyuh⁻, niih⁺ ma⁻ gooh⁻ mah⁺ jñah^ʔ dsa⁻ kyeh⁺ hne⁻ hmiih⁻ kyah⁺. Hi⁺ ha⁻ jee⁺ sa⁺ hnooh⁻ goh⁺, jee⁺ ja⁻ ba⁺ dsa⁻ jāāy⁻ hne⁻.

¹⁹ Lā⁻ ja⁻ ga⁺ jāyh^ʔ mah⁺ lā⁻ ngēē^ʔ Pee^ʔ ha⁻ lā⁺ ma⁺ juuy^ʔ lā⁻ jwē^ʔ ja⁻ lā⁻ jnā^ʔ ha⁻ koh^ʔ jōōh^ʔ sa⁺ lā⁻ Dio. Ja⁻ ga⁺ jāyh^ʔ:

—Jmee⁺ ko⁻ jōh^ʔ kyaah^ʔ jnā^ʔ.

Discípulo hī⁻ ga⁺ lā⁻ hnāā⁺ Jesús

²⁰ Ma⁺ ga⁺ jēeh⁻ Pee^ʔ hñii^ʔ ta⁺ ka⁻ luu^ʔ, ga⁺ jēēy⁺ ja⁺ discípulo hī⁻ ga⁺ lā⁻ hnāā⁺ Jesús he^ʔ. He⁻ ba⁺ hī⁻ he^ʔ ma⁺ gya⁺ koo⁺ kih⁺ Jesús lā⁺ ma⁺ ga⁺ kuyh⁻ ma⁻ nuu⁺ ja⁻, hī⁻ ga⁺ ngii⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús: “Dsa⁻ jōōh^ʔ kyaan⁺, ¿hii⁻ na⁻ hī⁻ ngēē^ʔ hne⁻?” ²¹ He⁻ ja⁻, ma⁺ ga⁺ jēē⁺ Pee^ʔ discípulo he^ʔ, ga⁺ jāyh^ʔ siiyh⁻ Jesús:

—Dsa⁻ jōōh^ʔ kyaan⁺, ¿ha⁻ ga⁻ hī⁻ ja⁻ oo⁺? ¿Hee⁻ ba⁺ le^ʔ kiyh^ʔ? —ga⁺ jāh^ʔ Pee^ʔ.

²² —Wa⁺ ra⁺ jāh^ʔ kih⁺ hnoon⁺ chaay⁻ lā⁻ jiih⁻ tē⁺ jmi⁺ jāhn^ʔ, sa⁺ ga⁺ tēēh^ʔ hne⁻ jēeh⁺ kiyh⁺. Hne⁻, jmee⁺ ko⁻ jōh^ʔ kyaah^ʔ jnā^ʔ —ga⁺ jāh^ʔ Jesús siiyh⁺.

²³ Jee⁺ kih⁺ oōh⁺ jne⁺ la⁻, ya⁺ hii⁺ koo⁻ juu⁺ kih⁺ discípulo he^ʔ, ga⁺ jāyh^ʔ sa⁺ juuy^ʔ. Pero ja⁺ he⁻ ga⁺ jāh^ʔ Jesús he⁻ mo⁻ so⁺ juuy^ʔ ja⁻. Ga⁺ jāyh^ʔ lā⁻ la⁻ ba⁺: “Wa⁺ ra⁺ jāh^ʔ kih⁺ hnoon⁺ chaay⁻ lā⁻ jiih⁻ tē⁺ jmi⁺ jāhn^ʔ, sa⁺ ga⁺ tēēh^ʔ hne⁻ jēeh⁺ kiyh⁺.”

²⁴ Hī⁻ la⁻ he^ʔ discípulo hī⁻ jāh^ʔ ju⁺ dsoo^ʔ kih⁺ ga⁺ lā⁻ jē⁺ juu⁺ la⁻. Hi⁺ ga⁺ siiy^ʔ lā⁻ jē⁺ he⁻ la⁻. Hi⁺ nē⁺ jne⁺, ju⁺ dsoo^ʔ he⁻ jmeey⁺, la⁺ ju⁺ dsoo^ʔ jmah⁺ ba⁺.

²⁵ Hi⁺ cha⁻ ga⁺ cha⁻ miih⁻ he⁻ ga⁺ jmee^ʔ Jesús. Wa⁺ ra⁺ jāh^ʔ kih⁺ sii⁺ jne⁺ ma⁺ koo⁻ ma⁺ koo⁻ lā⁻ hii^ʔ nē⁺, sa⁺ hiih⁺ lā⁻ kaa⁻ jmi⁺ gyuu⁺ laan⁺, cher⁺ mah⁺ hī⁻ sii⁺ lā⁻ ga⁺ dsa⁺ he⁻ hnō^ʔ ga⁺ dsa⁻ sii⁺. Wa⁺ la⁻ lā⁻ ja⁻.

Hechos

Lä˚la˚ ga˚jmee˚ ko˚llaa˚ apóstole

**Ma˚na˚la˚ juu˚ chee˚ Dio
Jmi˚lle˚ kih˚ nē˚ kih˚ dsa˚**

1 Teófilo, jee˚ la˚ jmeen˚ ka˚läh˚ juu˚ kyah˚. Lä˚koo˚ ma˚ ga˚siin˚ to˚ nē˚, ga˚jmeen˚ juu˚ lä˚jē˚ he˚ ga˚jmee˚ Jesús lä˚ ma˚ huu˚ ga˚lōoy˚ jmeey˚ ta˚, lä˚ja˚ ka˚läh˚ lä˚jē˚ juu˚ he˚ ga˚kway˚, ²lä˚jiih˚ ga˚lloo˚ jmi˚ ga˚sayh˚ ta˚ gyuuh˚. Pero jāä˚ jā˚ga˚ sayh˚, ga˚jmeey˚ juu˚ kih˚ lä˚jēē˚ apóstole hi˚ ga˚lleyh˚. Kyaah˚ be˚ kih˚ Jmi˚lle˚ Na˚jngii˚, ga˚jmeey˚ mada˚ kih˚ apóstole ha˚ lä˚ jmeey˚. ³Hi˚ ma˚ngēē˚ ma˚juuy˚, ga˚mi˚jnäy˚ hñi˚iy˚ na˚hñaa˚ na˚dsay˚ cha˚nē˚ apóstole kyaay˚. Ja˚ he˚ koo˚ nēē˚ ga˚jmeey˚ lä˚ ma˚ ga˚mi˚jnäy˚ hñiiy˚ mah˚ lii˚ la˚ dsoo˚ juu˚ he˚ na˚jiiyh˚. Lä˚ja˚ ga˚jmeey˚ lä˚jiih˚ ga˚tē˚ to˚loo˚ jmi˚ hi˚ ga˚hlēeyh˚ kih˚ ha˚ lä˚ jāä˚ Dio dsa˚ lä˚hih˚ kih˚.

⁴Koo˚ hä˚, lä˚ ma˚ gyay˚ kyaah˚ lä˚jēē˚ apóstole kyaay˚, ga˚jmeey˚ mada˚ kiyh˚, ga˚siiyh˚:

—Ta˚ la˚ hwēē˚ da˚ hnäh˚ Jerusalén la˚. Jøø˚ da˚ lä˚jiih˚ jā˚ he˚ ga˚bāäh˚ Dio hñii˚ kwa˚, ja˚ba˚ lä˚koo˚ ga˚jwēēhn˚ hnäh˚ jāä˚. ⁵Ma˚ra˚ ju˚dsoo˚, kyaah˚ jmi˚ ba˚ ga˚chaa˚ Jwaa˚ dsa˚ jmi˚, pero sa˚ lä˚hi˚ cha˚miih˚ jmi˚ saah˚ hnäh˚ jmi˚ kyaah˚ Jmi˚lle˚ Na˚jngii˚.

Ngaah˚ Jesús ta˚ gyuuh˚

⁶Apóstole hi˚ ma˚ tääh˚ kyaah˚ Jesús, ga˚ngiiy˚ juu˚ kih˚:

—¿Hne˚ Dsa˚jøøh˚ kyaan˚, che˚ na˚ na˚ kwah˚ jwē˚ jmeey˚ dsa˚ Israel hih˚ kih˚ hñii˚ lä˚koo˚ ma˚ nøø˚ kih˚ dsa˚ ma˚gyuh˚ jnan˚ jāä˚?

⁷He˚ja˚ ga˚jäh˚ Jesús siiyh˚:

—Sa˚ cha˚ he˚ kih˚ lä˚neh˚ hnäh˚ he˚ jmi˚, he˚ ji˚nē˚ jmeey˚ Dio he˚ jwah˚ hnäh˚

na˚, hñii˚ ba˚ Tää˚ na˚ngē˚ jwē˚ tōoy˚ hih˚ lih˚ jmi˚ jmeey˚ lä˚ja˚. ⁸Pero wa˚ra˚ ja˚ Jmi˚lle˚ Na˚jngii˚ neh˚ tuh˚hoh˚ hnäh˚, ja˚ga˚ na˚ hñäh˚ hnäh˚ be˚ mah˚ leeh˚ hnäh˚ hi˚ jmeey˚ ju˚dsoo˚ kin˚ jee˚ jwi˚ Jerusalén la˚, hi˚ lä˚kaa˚ Judea kyaah˚ Samária hi˚ lä˚kaa˚ lä˚juh˚ jmi˚gyuu˚ ka˚läh˚.

⁹Ma˚ngēē˚ ma˚jäyh˚ lä˚ja˚, lä˚ ma˚jēē˚ ja˚ dsa˚ kyaay˚, ga˚sah˚ Jesús ngaayh˚ ta˚ gyuuh˚. Ga˚hey˚ jee˚ jni˚, ja˚ jiih˚ mo˚so˚ ga˚jēē˚ gyih˚. ¹⁰Jee˚ tääh˚ jēey˚ ta˚ gyuuh˚ ha˚ lä˚ ngaah˚ Jesús, lä˚chah˚ ja˚ ga˚lla˚sēēh˚ uu˚ dsa˚ hi˚ kyeh˚ hmiih˚ tøjlēē˚ cha˚nēy˚. ¹¹Mah˚ ga˚jäh˚ dsa˚ he˚ siiyh˚:

—¿He˚la˚ tääh˚ hnäh˚ jēēh˚ hnäh˚ ta˚ gyuuh˚, dsa˚ galileo? He˚ ba˚ Jesús hi˚ ma˚tēē˚ Dio ta˚ gyuuh˚ na˚, ja˚ba˚ lä˚koo˚ jēēh˚ hnäh˚ ma˚ngaayh˚, ja˚ba˚ lä˚na˚ jēēh˚ hnäh˚ jäyh˚ ka˚läh˚.

**Ga˚lleyh˚ Matía lee˚
apóstol Ila˚ Juda**

¹²Jäh˚ kih˚ Jerusalén chih˚ moh˚ Olivo jee˚ ma˚ tääh˚ apóstol he˚. Jee˚ ja˚ ga˚taayh˚ jwē˚ ga˚näy˚ ta˚ Jerusalén, ko˚ja˚ ba˚ jiih˚ uu˚ le˚ ma˚ngē˚ dsa˚ jmi˚ he˚ teeh˚ dsa˚ dsē˚. ¹³Lä˚ ma˚ ga˚lla˚näy˚ Jerusalén, ga˚wi˚y˚ jee˚ ga˚tē˚ to˚ jwēē˚ hne˚, ja˚ba˚ jee˚ ma˚tääh˚ jāä˚. Jee˚ ja˚ ga˚lla˚näy˚ lä˚jēē˚ hi˚ he˚, Pee˚ kyaah˚ Jacobo, Jwaa˚, Andre˚, Felipe, Tamá, Bartolomé, Matá, Jacobo joo˚ Alfeo, Simón Zelote, hi˚ Juda øøh˚ Jacobo. ¹⁴Lä˚jēē˚ hi˚ he˚ ma˚tääh˚ tääh˚ ngiiy˚ kiyh˚ kih˚ Dio lä˚kaa˚ tuh˚dsēy˚, hi˚ ma˚tääh˚ dsa˚mē˚, kyaah˚ øøh˚ Jesús hi˚ María chooy˚.

¹⁵Jee˚ lä˚jēē˚ dsa˚ he˚ tee˚ hñaa˚lää˚ dsē˚ gyeē˚. Koo˚ hä˚ kih˚ jee˚ lä˚jē˚ jmi˚ ja˚, ga˚noo˚ Pee˚ to˚dsaah˚ jee˚ kih˚ dsa˚kyaayh˚ mah˚ ga˚siiyh˚:

¹⁶—Hnäh˚ øøhn˚, ga˚jmeey˚ bii˚ ga˚lä˚te˚ lä˚koh˚ jäh˚ juu˚ kih˚ Dio he˚ ga˚si˚ David lä˚koo˚ ga˚mi˚jnäy˚ Jmi˚lle˚ Na˚jngii˚ kiyh˚ jāä˚. Juu˚ ja˚

ga^hhlēeh^h kih^h Juda hi^h ma^h jāā^h dsa^h hi^h ga^hsooh^h kih^h Jesús. ¹⁷Hi^h he^h ma^h laa^h kwaat^h dsa^h kyaah^h jnāāh^h, koo^h ba^h ma^h la^h ta^h kyaa^h jnāāh^h kyaayh^h. ¹⁸(Hi^h he^h ga^hla^h koo^h jwi^h hwa^h kyaah^h jneey^h he^h ga^hliyh^h kwaat^h kih^h he^h hliih^h he^h ga^hjmeey^h. Hwa^h jee^h ga^hlay^h ja^h, ga^htayh^h ta^h cha^hjēē^h mah^h ga^hni^h tuyh^h, hi^h ga^hhwēē^h lā^hjē^h he^h ma^h tāāh^h neh^h tuyh^h. ¹⁹Lā^hjēē^h dsa^h Jerusalén ga^hnuuy^h ha^h lā^h ga^hla^h kih^h Juda, he^h ja^h ga^hmi^hcheey^h hwa^h ja^h Acéldama. Juu^h la^h hnōō^h jāh^h hwa^h kih^h jma^h.) ²⁰Kye^h da^h hnāh^h kwaat^h lā^hkoh^h na^hsi^h nē^h Salmo: Hne^h kiyh^h wa^h jā^h ta^hjmah^h, ni^h jaa^h sa^h wa^h dsa^htaah^h jee^h ja^h. Hi^h na^hsi^h ka^hlāh^h lā^hla^h: Wa^h jā^h goo^h jñah^h ta^h kiyh^h.

²¹Ngoo^h ba^h Pee^h hlēeh^h lā^hja^h, ga^hjāyh^h:

—He^h ja^h jmee^h bii^h hñaan^h jaa^h oōh^h jne^h hi^h hāā^h tāā^h kyaah^h jne^h lā^hjiih^h ma^h gya^h Jesús. ²²Hñaan^h jaa^h hi^h hāā^h jee^h jnān^h lā^h ma^h ga^hchoo^h Jwaa^h jmi^h kih^h Jesús, lā^hjiih^h ga^htē^h jmi^h ya^hhēē^h Jesús jee^h jnān^h ngaayh^h ta^h gyūuh^h. Hi^h he^h leē^h jaa^h hi^h jmee^h ju^hdsoo^h kō^hjōh^h kyaah^h jne^h, he^h ga^hlā^hjiih^h Jesús —ga^hjāh^h Pee^h.

²³He^h ja^h ga^hmi^hjnāāy^h uu^h dsa^h nūuh^h, ga^hmi^hjnāāy^h José hi^h ma^h chee^h Barsabá (hi^h he^h ma^h tēēyh^h Justo) hi^h ga^hmi^hjnāāy^h Matía. ²⁴Mah^h ga^htaayh^h ngiiy^h kih^h Dio, ga^hjāyh^h:

—Hne^h Dio, hi^h kyūuh^h ha^h lā^h la^h tuh^hdsē^h lā^hjēē^h dsa^h, hāāh^h jnāāh^h hi^h jaa^h jee^h lā^huu^h hi^h ma^hlleeh^h, ²⁵mah^h dsa^h he^h gooy^h ta^h la^h, leey^h apóstol, kooy^h nē^h ta^h he^h ga^hbe^h Juda, Juda hi^h ga^htah^h jwē^h hliih^h hi^h ngoo^h jee^h lle^h kih^h tēēy^h.

²⁶He^h ja^h ga^hkooyh^h suert^h hi^h Matía ba^h ga^htēē^h he^h ja^h. Hi^h he^h ga^hjmāāy^h kwaat^h kyaah^h gya^hkaa^h apóstol he^h.

Ga^hjyoo^h Jmi^hlle^h Na^hjngii^h kih^h Dio nē^h kih^h dsa^h

2 Lā^h ma^h ga^htē^h jmi^h Pentecosté, ma^h tāāh^h lā^hjēē^h dsa^h he^h kō^hjōh^h koo^h ba^h cha^hneh^h. ²Ni^h juu^h ga^h sa^h cha^h, ga^hhii^h goo^h gyūuh^h lā^h hii^h lle^h tā^h he^h ga^hngēē^h lā^h ga^hdsa^h cha^hneh^h jee^h ma^h tāāyh^h ja^h. ³Jee^h ja^h ga^hlā^hjnā^h nē^h kih^h lā^hjaa^h lā^hjaay^h he^h la^h lā^hkoh^h mi^hje^h he^h hēē^h. ⁴Hi^h ga^hlā^hjēē^h hi^h ma^h tāāh^h jee^h ja^h, ga^hjyoo^h Jmi^hlle^h Na^hjngii^h neh^h tuh^hdsēy^h, hi^h ga^hlōoy^h hlēēyh^h jyoh^h juu^h lā^hkoo^h ga^hkwa^h Jmi^hlle^h Na^hjngii^h he^h hlēēyh^h.

⁵Lā^h ma^h jmee^h dsa^h judiu jmi^h juuh^h jwi^h Jerusalén, chaa^h jwēē^h dsa^h nūuh^h hi^h mi^hteh^h kyaah^h Dio hi^h go^hnāā^h lā^hkaa^h lā^hjuh^h jmi^hgyūuh^h. ⁶Hi^h ma^h ga^hnuuy^h hii^h goo^h, ga^hlla^hnāā^h jwēē^h dsa^h he^h, ga^hkah^h ga^hgwēh^h huū^hdsē^h kiyh^h, jēēh^h ga^hnuuy^h hlēēh^h dsa^h hi^h ma^h tāāh^h cha^hneh^h ja^h, juu^h kiyh^h lā^hjaa^h lā^hjaay^h. ⁷Ga^hlā^hdsaa^h dsē^h lā^hjēē^h dsa^h he^h mah^h ma^h jēē^h dsayh^h, ma^h jāyh^h:

—¿Chē^h ja^h dsa^h galileo lā^hjēē^h hi^h tāāh^h hlēēh^h na^h? ⁸¿Ha^h lā^h ja^h he^h hlēēyh^h juu^h jnān^h he^h hlēēh^h jne^h he^h kyaah^h ga^hlā^hchaa^h lā^hjaa^h lā^hjaa^h jne^h? ⁹Hwa^h jee^h ga^hlā^hchaa^h lā^hjaa^h lā^hjaa^h jne^h chee^h: Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto hi^h Asia, ¹⁰Frigia, Panfilia, Egipto, hi^h cha^h ga^h jyoh^h jwi^h he^h na^h hēē^h hwa^h Africa he^h kye^h ta^h cha^hnē^h ga^h kih^h hwa^h he^h chee^h Cirene. Hi^h chaa^h hi^h ma^hya^hnāā^h Roma. Kō^hllaa^h hi^h he^h laa^h judiu, hi^h kō^hllaa^h hi^h ja^hga^h ga^htaah^h kyaah^h judiu. ¹¹Hi^h chaa^h hi^h ma^hya^hnāā^h Creta, hi^h ma^hya^hnāā^h Arabia ka^hlāh^h hi^h lā^hjēē^h ba^h jne^h nūuh^h jne^h hlēēh^h dsa^h na^h juu^h jnān^h, kway^h juu^h ha^h lā^h la^h he^h juh^hgaa^h he^h jmee^h Dio.

¹²Ga^hlā^hdsaa^h dsē^h lā^hjēē^h dsa^h he^h, mah^h ga^hkah^h ga^hgwēh^h huū^hdsē^h kiyh^h, ma^h llay^h juu^h kyaah^h dsa^hkyaayh^h:

—¿Hee- hnø¹ jäh⁺ he- tääyh⁺ jmeey⁺ lä⁺ na⁺?

¹³ Pero hi- jñah⁺ ma⁺ mi⁻ kwayh⁺:

—Hi- hee⁺ ba⁺ na- —ma⁺ jäh⁺.

Ga⁺ kwa⁺ Pee⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús

¹⁴ He- ja- ga⁺ noo⁻ Pee⁺ ko⁻ jøh⁺ kyaah⁺ lä⁺ jëe⁺ gya⁻ kaa⁺ dsa⁻ kyaayh⁺, mah⁺ ga⁻ h- læeyh⁺ ki⁻ gaa⁻ ga⁻ jäh⁺:

—Lä⁺ jëe⁺ hnäh⁺ judiu hi- ma⁻ ya⁻ nää⁺ jee⁺ jmi⁺ hi⁺ hnäh⁺ hi⁻ chaä⁺ jee⁺ jwi⁻ Jerusalén la⁻, nuu⁻ da⁺ hnäh⁺ juu⁺ kin⁻ mah⁺ lä⁺ ngëeh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁺ la⁺ he⁻ jmee⁻ Dio jee⁺ kyaä⁺ jnääh⁺. ¹⁵ Sa⁺ hee⁺ hi⁻ tääh⁺ la⁻ lä⁺ koö⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ huü⁻ dsë⁻, na⁺ ga⁺ ma⁻ tē⁺ ba⁺ ko⁻ hi⁻ ñu⁺. ¹⁶ He⁻ ma⁻ taah⁺ hnäh⁺ ma⁻ nuuh⁻ hnäh⁺ na⁺, kih⁺ he⁻ la⁻ na⁻ ga⁻ hlëeh⁺ Joel hi- ga⁻ ngëe⁺ juu⁺ kih⁺ Dio llo⁺ joo⁺:

¹⁷ Lä⁺ la⁻ ga⁻ jäh⁺ Dio:

“Jee⁺ llaä⁺ jmi⁺ cheen⁻ jmi⁻ lle⁺ kin⁻ neh⁻ tuh⁻ dsë⁻ lä⁺ jëe⁺ dsa⁻, chih⁻ më⁺ chih⁻ ñuu⁻h kyaah⁺ hnäh⁺ hlëeh⁺ juu⁺ he⁻ kwan⁻.

Chih⁻ kwaa⁻ kyaah⁺ hnäh⁺ jëe⁺ he⁻ mi⁻ jnään⁺ kiyh⁺,

hi⁺ jmeen⁻ kē⁺ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ kyaah⁺ hnäh⁺.

¹⁸ Ma⁻ ra⁺ ju⁻ dsoo⁻ cheen⁻ jmi⁻ lle⁺ kin⁻ neh⁻ tuh⁻ dsë⁻ hi⁻ më⁺ hi⁻ ñuu⁻h hi⁻ jmee⁺ ta⁺ he⁺ kin⁻, mah⁺ ngëey⁺ juu⁺ kin⁻ kih⁺ dsa⁻ jmi⁺ ja⁻.

¹⁹ Gyuu⁺h jmi⁻ gyuu⁺ jmeen⁻ he⁻ jmee⁺ dsaa⁻ dsë⁻ dsa⁻ hi⁺ jmeen⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻ nē⁺ hwa⁺ la⁻, kyaah⁺ jma⁻, kyaah⁺ je⁻, kyaah⁺ cha⁻ miih⁻ nē⁺.

²⁰ Lä⁺ läh⁻ nē⁺ hyoo⁻, lä⁺ gyuu⁺ sih⁻, jää⁺ ja⁻ ga⁻ ja⁺ jmi⁺ juuh⁺ jmi⁺ goo⁻ kih⁺ Dio.

²¹ Hi⁻ lä⁺ jëe⁺ hi⁻ ngii⁺ kih⁺ kih⁺ Dio, hi⁻ he⁺ ba⁺ lää⁺.”

²² Hnäh⁺ hi⁻ laä⁺ israelita dsa⁻ goon⁻, nuu⁻ da⁺ hnäh⁺ juu⁺ la⁻. Lä⁺ koö⁻ ma⁺ ja⁺ Jesús dsa⁻ chaä⁺ Nazaret jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺, Dio ga⁻ mi⁻ jnää⁻ he⁻ laay⁺ hi⁻ na⁻ hñaa⁺ kyaay⁺. Jëeh⁺, ma⁻ ñeh⁺ ba⁺

hnäh⁺, ja⁺ he⁻ koö⁻ nēe⁺ he⁻ juh⁻ gaa⁻ ga⁻ jmeey⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻ ga⁻ jmee⁻ dsaa⁻ hoh⁺ hnäh⁺. ²³ Pero ma⁻ na⁻ la⁻ ba⁺ huü⁻ dsë⁻ kih⁺ Dio ha⁻ lä⁺ le⁺ kiyh⁺. Ñe⁻ bih⁺ ha⁻ lä⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ kih⁺ Jesús. Lä⁺ ma⁺ ga⁻ hey⁺ gooh⁻ hnäh⁺ ga⁻ chaah⁺ hnäh⁺ hi⁺ ga⁻ ngëeh⁺ hnäh⁺ goo⁻ dsa⁻ hñaa⁻ dsë⁻, mah⁺ ga⁻ tää⁻ dsih⁻ dsoh⁺ hma⁻ cru⁻. Jee⁺ ja⁻ ga⁻ juuy⁺. ²⁴ Pero ga⁻ tuh⁺ kiyh⁺ jee⁺ ma⁺ jii⁺ lä⁺ koh⁺ ma⁺ ga⁻ juuy⁺. Ni⁺ koö⁻ sa⁻ ga⁻ lih⁺ ma⁺ lla⁻ dsëe⁻ kiyh⁺, ma⁻ ra⁺ he⁻ ga⁻ mi⁻ jiih⁻ ba⁺ Dio ka⁻ läh⁺. ²⁵ Nuuh⁻ da⁺ hnäh⁺ lä⁺ koö⁻ ga⁻ hlëeh⁺ David kih⁺ Jesús: Lä⁺ jëe⁺ jmi⁺ ba⁺ cheh⁺ Dio kyaah⁺ jnä⁺ kih⁺ he⁻ gyay⁺ jwoo⁺ ra⁻ lluu⁺ kin⁻, he⁻ ja⁻ sa⁺ jeh⁺ dsën⁻.

²⁶ He⁻ ja⁻ chaä⁻ ba⁺ jnä⁺ llu⁺, jëe⁻ ba⁺ dsën⁻ hän⁻ kiyh⁺, cha⁻ ba⁺ o⁻ jøh⁺ dsë⁻ kin⁻ kyaayh⁺.

²⁷ Jëeh⁺, sa⁺ kwah⁺ jwē⁺ jän⁻ neh⁻ to⁻ høø⁻, ni⁺ sa⁺ kwah⁺ jwē⁺ jyah⁺ jmi⁻ ngo⁺ kin⁻, jnä⁺ hi⁻ na⁻ jngëe⁺ kyaah⁺.

²⁸ Ga⁻ mi⁻ jnääh⁻ kin⁻ jwē⁺ he⁻ jmee⁻ chaan⁻.

Hne⁻ ba⁺ jmeeh⁻ jëe⁻ dsën⁻ cha⁻ miih⁻ kih⁺ he⁻ cheh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, ga⁻ jäh⁺ David.

²⁹ Hnäh⁺ dsa⁻ goon⁻, sa⁺ na⁻ hee⁺ he⁻ jwahn⁻ la⁻ kih⁺ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnän⁻ David. Ga⁻ juuy⁺ hi⁺ ga⁻ haay⁺. Ja⁺ ba⁺ hwa⁺ jnän⁻ la⁻ na⁻ haay⁺ lä⁺ jiih⁺ na⁺. ³⁰ Pero ga⁻ ngëe⁺ bih⁺ juu⁺ kih⁺ Dio hi⁺ ma⁻ ñey⁻ lä⁺ koö⁻ ga⁻ bääh⁻ Dio hñii⁺ jmee⁺ kiyh⁺. Ga⁻ tää⁻ Dio hñii⁺, ga⁻ siiyh⁻: “Jaä⁻ kih⁺ jee⁺ lä⁺ jëe⁺ sa⁻ ju⁻ kyah⁺ ya⁻ hëe⁺ hi⁻ lee⁺ Cristo mah⁺ kooy⁻ nē⁺ kyah⁺, leeey⁺ rey.”

³¹ Ma⁻ ñe⁻ ba⁺ David ha⁻ lä⁺ le⁺ ta⁺ chá⁺ nē⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻ hlëeyh⁺ kih⁺ he⁻ lä⁺ jiih⁺ Cristo, ga⁻ jäh⁺: “Sa⁺ jäh⁺ neh⁻ to⁻ høø⁻ hi⁺ ni⁺ sa⁺ hee⁺ jmi⁻ ngo⁺ kiyh⁺.” ³² Dio ga⁻ mi⁻ jiih⁻ Jesús hi⁻ hlëehn⁺ kih⁺ la⁻. Lä⁺ jëe⁺ jnääh⁺ jmee⁻ jnääh⁺ ju⁻ dsoo⁻ he⁻ ga⁻ lä⁺ jiih⁺ Jesús. ³³ Mah⁺ ngaay⁺ na⁻ gyay⁻ jøøyh⁺ jwoo⁺ ra⁻ lluu⁺ kih⁺ Dio. Hi⁺ ga⁻ hyoyh⁺ Jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii⁺ lä⁺ koh⁺ hmoo⁺ he⁻ ga⁻ jmee⁻ Tää⁻ kyaayh⁺, ja⁻ ga⁻ cheey⁺ Jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii⁺ ja⁻ kyaä⁺

jnāäh'. He- ja- na- he- jëéh' hnäh' na' hi- he- nuuh- hnäh' ka-läh'.

³⁴Jëë da', ja' he' David hi- ga'sah' gyuuu'. He' ba' hñiiy' ga'jäyh' lä-la': Ga'jäh' Dio siiyh' Dsa-jøøh' kyaan': "Na' jwoo' ra-lluu' kin' la',

³⁵lä-jjih' lloo~ jmií toohn' gooh- he- jmeeh' hih' kih' hi- na-høøh' kyah'", ga'jäh' David.

³⁶Lä-jëë~ jne' dsa- Israel, hnøø' lä-ngëë' jne', juu' la' la' ma-ra' ju'dsoo'. He' ba' Jesús hi- ga'tääh' hnäh' dsoh' hma-cru', he' ba' hi- he' na- ga'jmää' Dio laay' Dsa-jøøh' jnän' hi- ga'hñaa'y' laay' Cristo —ga'jäh' Pee'.

³⁷Peer' ga'saah' dsa- he' llii' ma' ga'nuuy' juu' ja-, he-ja- ga'ngiiy' juu' kih' Pee' kyaah' jñah' apóstol, ga'jäyh': —Dsa-goon~, ¿hee- na- jmeé' jnäh' na'?

³⁸Ja-ga' ga'jäh' Pee' siiyh':

—Jeeh' hnäh' kyaah' Dio, chaa' hnäh' hñaa'h' jmií lä-jaa- lä-jaa- hnäh' lä-hih' he- ga'jmeé' Jesucristo mah' dsa-che' dso'kye- kyah' hnäh', hi- lä-ja- hñah' hnäh' Jmi-llë' Na'jngii' he- kwa' Dio. ³⁹He- jnä' ba' jne' la- he- ga'jäh' Dio kwa', he- kih' gyuu- jnän', he- kih' hi- tääh' uu'. La' kih' lä-hii' né' hi- tëeh' Dio —ga'jäh' Pee'.

⁴⁰Ga'kwëeh' Pee' nuuh' hi- ga'hleëyh' kyaah' cha-ga'miih- juu', ga'jäyh':

—Läa' hnäh' hñaa'h' kih' he- hliih' he- cha- jmi' gyuu' la'.

⁴¹Lä-jëë~ hi- ga'heeh- juu' kih' Dio he- ga'kwa' Pee' jmií ja-, tee' hnë' mil hi- ga'saa- jmií. Lä-jëë~ dsa- he' ga'jmeé' ko-jøh' kyaah' hi- ma' tääh' jää', lä-ja- ga-lä-jwëë' gyih'. ⁴²Lä-jëë~ dsa- he' ga-taah' nuuy- lä-jë~ juu' he- ga'kwa' apóstole. Ga'jmeey' ko-jøh' kyaah' koo~ ba' huúdsë, hi- lä-ja- ma' kuyh- he'niih- lä-hih' kih' Jesús, hi- ko-jøh' ba' ma' ngiiy' kiyh' kih' Dio.

Lä-la- ga'jmeé' lä-jëë~ hi- ga'heeh- kih' Jesús ma' to-në'

⁴³Peer' ga-lä-goo' dsë' lä-jëë~ dsa- ma' ga'jëëy' cha-miih- he- juh-gaa- he- ga'jmeé' apóstole. ⁴⁴Lä-jëë~ hi- ga'heeh- juu' kih' Dio ga'taayh- ko-jøh'. Ga'jmeé' bih' llu' dsëy', ga'jmeey' kwaat- la' kih' lä-jëë~ ba' he- cha- kiyh'. ⁴⁵Ga'hñiiy' hwa' kiyh', ga'hñiiy' he- cha- kiyh'. Lä-jë~ kuu' he- ga-liyh' ja-, ga-ti' ga-l-looyh' kih' hi- lla' kyaa'. ⁴⁶Lä-jë~ jmií ba' ma' dsa-ñeey- ko-jøh' koo' gwah' juuh- ja-, hi- lä-ja- ma' dsa-ñeey- cha'neh- kih' dsa-kyaayh' ma' kuyh- ma'nuu- kih' Jesús. Lä-kaa- tuh-dsëy' ma' kuyh- ko-jøh'. Sa' cha- huúdsë- ma' kyey- ni' miih-. ⁴⁷Ma' häy- kih' Dio hi- dsa-gooy' ma' tih- ba' dsëy' lä-koo- ma' jmeey-. Koo~ jmií koo~ jmií ga'jmeé' Dsa-jøøh' jnän' ga-lä-jwëë' ga' dsa- hi- lle' kih' lää'.

Ga'hlaa' ja- dsa-jluuh'

3 Koo- hä' ngoo' Pee' kyaah' Jwaa' ta- gwah-. Hor- ja- ma' dsa-nää' dsa- ngiiy- kiyh' kih' Dio ko-hi' hnë- ta' ga'hloo'. ²Jee' ja- ma' gya' jaa- dsa-jluuh' tii', hi- ma' jluuh' ga-lä-chaa'. Jee' ja- ma' dsa-llaa' dsih' lä-jë~ jmií ho'haah' kih' sa-jné' kih' gwah-. Ho'haah' ja- chee- Na'hñaa'h'. Jee' ja- ma' gyay' ngiiy- kuu' kih' dsa- hi- dsa-nää' gwah-. ³Ma' ga'jëë' dsa-dsaah' he' ja' Pee' kyaah' Jwaa' dsa-taayh' ta' jee' chih' gwah' ja-, ga'chuuy' kyaah', ga'ngiiy' kuu'. ⁴He' ja' ga'noo- Pee' kyaah' Jwaa', ga'jëëy' dsa-jluuh' he' koo- hweh-, mah' ga'jäh' Pee' siiyh': —Jëë da' jnäh'.

⁵Peer' ga-nøh' dsëy' ma' ga'jëëy' apóstol he', ma' hyoyh' miih- kuu' ma' laay'.

⁶Pero lä-la- ba' ga'jäh' Pee':

—Sa' cha- kuu' tøø- ku'nøø- he- kwëehn- hne-. He- la- ba' kwëehn- hne-. Kyaah' hih' kih' Jesucristo dsa- chaa- Nazaret, noo- mah' ngë'.

⁷Hi⁺ ga⁺sooh⁺ Pee⁺ gooy⁻ ra⁻llu⁺, ga⁺chaayh⁻. Lä⁺chah⁺ ja⁻ ga⁻lä⁻bee⁺ ma⁻tiy⁺. ⁸Ga⁻nooy⁻ ko⁻chih⁺ ga⁻lööy⁺ ngëy⁺. Ga⁻hey⁺ ta⁺ neh⁺ sa⁻jnë⁺ kih⁺ gwah⁺ kyaah⁺ lä⁻uu⁺ apóstol he⁺, ma⁺ hëë⁺ dsay⁺ häy⁺ kih⁺ Dio. ⁹Lä⁻jëë⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁻jëëy⁺ ngë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ jluuh⁺ he⁺, häy⁺ kih⁺ Dio. ¹⁰Ma⁺ kyuu⁺ ba⁺ dsih⁺, he⁺ ja⁻ ma⁺ jäh⁺:

—Hi⁻ he⁺ na⁻ hi⁻ ma⁺ gya⁻ ngii⁺ kuu⁺ ho⁺haah⁺ he⁺ cheë⁻ Na⁻hñaah⁺.

Pee⁻ ga⁻jwaah⁺ dsa⁻, ga⁻taayh⁺ jëë⁻ dsayh⁺, ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁺ kih⁺ dsa⁻jluuh⁺ he⁺.

Ga⁻kwa⁺ Pee⁺ juu⁺ hoo⁺ na⁻hi⁻ kih⁺ Salomón

¹¹Ga⁻nää⁺ apóstole ta⁺ hoo⁺ na⁻hi⁻ kih⁺ Salomón hi⁺ dsa⁻jluuh⁺ hi⁻ ga⁻hlaa⁺ he⁺ sa⁺ ga⁻tuy⁺ jmeey⁺ ko⁻joh⁺ kyaah⁺ apóstole. Ha⁻ koh⁺ sa⁺ ma⁺ dsaa⁻ dsë⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ ga⁻kuh⁺ jee⁺ ja⁻. ¹²Ma⁺ ga⁻jëë⁺ Pee⁺ ga⁻kuh⁺ dsa⁻ he⁺, he⁺ ja⁻ ga⁻jäh⁺:

—¿He⁺ la⁺ dsaa⁻ hoh⁺ hnäh⁺ dsa⁻ Israel he⁻ jëëh⁺ jnääh⁺ lä⁻na⁻? ¿Che⁺ laah⁺ hnäh⁺ he⁻ mi⁻te⁻ jnääh⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ he⁻ ja⁻ ma⁻mi⁻hlää⁺ jnääh⁺ dsa⁻nūuh⁻ la⁻ o che⁺ laah⁺ hnäh⁺ cha⁻cha⁻miih⁻ be⁺ kyaa⁺ jnääh⁺? ¹³Dio kyaa⁺ Abraham, Dio kyaa⁺ Isaac, Dio kyaa⁺ Jacob, Dio kyaa⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁺ ga⁻jmääy⁺ jöoh⁺ jooy⁺ Jesús hi⁻ ga⁻ngëeh⁻ hnäh⁺ goo⁻ Pilato. Hi⁻ lä⁻koö⁻ ma⁺ ga⁻jäh⁺ Pilato ma⁺ lääy⁺, sa⁺ ga⁻heeh⁺ hnäh⁺ kiyh⁺. ¹⁴Hi⁻ lluu⁺ he⁺, hi⁻ sa⁺ ää⁻ ni⁻ miih⁻ dsoo⁺, sa⁺ ga⁻tih⁺ hoh⁺ hnäh⁺ he⁻ ma⁺ lääy⁺. Ga⁻tih⁺ ga⁺ hoh⁺ hnäh⁺ he⁻ ga⁻ngiih⁺ hnäh⁺ kih⁺ Pilato he⁻ ga⁻laa⁺ jaa⁻ hi⁻ ää⁻ dsoo⁺. ¹⁵Ga⁻jngëeh⁺ hnäh⁺ hi⁻ ga⁻jmää⁺ jne⁺, pero Dio ga⁻mi⁻jiiyh⁺ jee⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻juu⁺. Ja⁻ba⁺ jnääh⁺, jmee⁺ jnääh⁺ ju⁻dsoo⁺ he⁻ ga⁻lä⁻jiiyh⁺. ¹⁶Kih⁺ he⁻ ma⁻dsoo⁺ dsë⁻ jnääh⁺ kih⁺ Jesús, he⁻ ja⁻ ba⁺ ma⁻hlaa⁺ hi⁻ la⁻ hi⁻ jëëh⁺ hnäh⁺ hi⁻ kyuu⁺ hnih⁺. He⁻ ma⁻dsoo⁺ dsë⁻ jne⁺ gwa⁻ kih⁺ Jesús, he⁻ ja⁻ ba⁺ ma⁻ja⁺ kih⁺ go⁻te⁻ hi⁻ jëëh⁺ hnäh⁺ cheh⁺ la⁻.

¹⁷Hnäh⁺ dsa⁻goon⁻, ma⁺ ba⁺ jnä⁺ he⁻ sa⁺ ga⁻lä⁻ngëeh⁻ hnäh⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺ ga⁻jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁻ja⁻ kih⁺ Jesús, hi⁻ lä⁻ ja⁻ ga⁻jmee⁺ dsa⁻ta⁺ ka⁻läh⁺. ¹⁸Pero Dio ga⁻mi⁻te⁻ lä⁻koö⁻ ga⁻jäh⁺ jää⁺. Lä⁻jëë⁺ hi⁻ ga⁻ngëë⁺ juu⁺ kiyh⁺, ga⁻jmeeyh⁺ juu⁺ ma⁻ra⁺ he⁻ jëë⁺ ba⁺ wii⁺ Cristo kyaay⁺. ¹⁹He⁻ ja⁻ jwahn⁺, wa⁺ lä⁻dsaa⁻ hoh⁺ hnäh⁺ miih⁻, jeeh⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ Dio mah⁺ dsa⁻che⁻ dso⁻kye⁻ kyah⁺ hnäh⁺. Ja⁺ ga⁺ na⁺ kwa⁺ Dio jwë⁺ dsa⁻toohn⁺ llu⁺, ²⁰hi⁻ cheey⁺ Jesucristo ka⁻läh⁺, he⁺ ba⁺ hi⁻ ma⁻nūuh⁻ hnäh⁺ kih⁺ jää⁺. ²¹Pero na⁺, lä⁻ ma⁻gya⁺ ja⁻ba⁺ Jesús gyuu⁺ ya⁻jwii⁺ lä⁻jiih⁺ lloo⁻ jmi⁻jmeeyh⁺ lä⁻hmëë⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. Ga⁻jmee⁺ ba⁺ Dio juu⁺ ha⁻ lä⁻ le⁺ jmi⁻ ja⁻, jëëh⁺ ga⁻chee⁺ bih⁺ hi⁻ na⁻jngëë⁺ kyaay⁺ hi⁻ ga⁻ngëë⁺ juu⁺ kiyh⁺ llo⁻joo⁺. ²²Jëëh⁺, Moisé ga⁻ngëë⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁺, ga⁻jäh⁺: “Jee⁺ jnän⁺ la⁻ jmee⁺ Dio ya⁻hëë⁺ jaa⁻ hi⁻ ngëë⁺ juu⁺ kiyh⁺ lä⁻koö⁻ jmeen⁺ la⁻. Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ he⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ jäh⁺ hi⁻ he⁺. ²³Lä⁻jëë⁺ hi⁻ sa⁺ jmee⁺ he⁻ juu⁺ kih⁺ hi⁻ he⁺, mo⁻so⁻ leey⁺ kwaat⁻ dsa⁻ kyaa⁺ Dio”, ga⁻jäh⁺ Moisé.

²⁴Hi⁻ ngoo⁺ ba⁺ Pee⁺ kway⁺ juu⁺, ga⁻jäh⁺:

—Lä⁻jëë⁺ hi⁻ ga⁻ngëë⁺ juu⁺ kih⁺ Dio jää⁺, ga⁻jmeeyh⁺ juu⁺ ha⁻ lä⁻ jmee⁺ Dio jmi⁻ na⁺. Lä⁻ja⁻ juu⁺ ga⁻kwa⁺ Samuel to⁻në⁻ hi⁻ ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻ la⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻kwa⁺ hi⁻ ya⁻nää⁺ këë⁻. ²⁵Dsa⁻ goo⁺ ba⁺ jne⁺ hi⁻ ga⁻ngëë⁺ juu⁺ kih⁺ Dio, hi⁻ ja⁻ba⁺ he⁻ jnä⁺ jne⁺ hmooh⁺ he⁻ ga⁻jmeey⁺ Dio kyaah⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁺. Mi⁻dsooh⁺ da⁺ hoh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ ga⁻jäh⁺ Dio siyh⁺ Abraham: “Ta⁻la⁺ kih⁺ sa⁻ju⁻ kyah⁺”, mi⁻jään⁺ ga⁻lä⁻jëë⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺.” ²⁶He⁻ ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁺, lä⁻ ma⁺ ga⁻mi⁻jiih⁺ Dio Joö⁺, ga⁻cheey⁺ jnä⁺ jne⁺ to⁻në⁻ mah⁺ mi⁻jääy⁺ jne⁺. He⁻ hnöoy⁺ dsa⁻jëeh⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ jne⁺ mah⁺ mo⁻so⁻ jmee⁺ ga⁺ jne⁺ he⁻ hliih⁺.

**Ga'jäy¹ Pee' kyaah' Jwaa¹
cha'né dsa'tá Judiu**

4 Cheh¹ ga' Pee' kyaah' Jwaa¹, hlëeyh⁻ dsa⁻ ma' ga'lla⁻nää¹ jmi⁻dsa⁻, ga'l-
loo¹ dsa⁻jøøh¹ kyaa¹ poo⁻ hi⁻ ma' høø⁺
gwah⁺ hi⁻ ga'lla⁻nää¹ saduceo ka'läh⁺.
²Lä⁻jëë⁺ dsa⁻ he' sa⁺ ga'tih⁻ dsëy⁻ juu⁻
he' ma' kwa⁻ apóstol, jëéh⁺ ma' hlëeyh⁻
he' lä⁻jiih⁻ dsa⁻ jee⁻ kih¹ hi⁻ na⁻juu⁻, kih¹
he' ga'lä⁻jiih⁻ Jesús. ³He⁻ja⁻ ga⁻saayh¹
Pee' kyaah' Jwaa¹. Koo⁻ ga⁻taayh⁻ ne-
h⁻ne¹ ba', kih¹ he' ga'hloo⁺. Ga⁻jnäh¹ ne-
h⁻ne¹ ja⁻ jyoh⁺ jmi⁻. ⁴Peer⁻ jwëë⁻ dsa⁻
ga'lä⁻dsoo⁺ dsë⁻ ma' ga⁻nuuy⁻ juu⁻ kih¹
Dio. Hñä⁺ mil ga⁻të⁺ ma⁻la⁻ dsa⁻nñuuh⁻
jmah¹.

⁵Ma' ga⁻jnäh¹ jyoh⁺ jmi⁻, ga⁻kuh¹ dsa⁻-
ta⁻ né⁻ta⁻ kih¹, jee⁻ jwii⁻ Jerusalén ja⁻,
kyaah¹ dsa⁻gyuuh⁻, hi⁻ kyaah¹ ta⁻jwoh⁻
kyaa¹ ley. ⁶Jee⁻ ja⁻ ma' hää⁻ Aná hi⁻ ma'
laa¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹, kyaah¹ Caifá kyaah¹
Jwaa¹ kyaah¹ Alejandro kyaah¹ lä⁻jëë⁻
ga⁻ hi⁻ laa¹ dsa⁻ kyaa¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ he⁻.
⁷Hi⁻ he' ga⁻jmeë⁻ mada⁻ ga⁻hwëë⁻ hi⁻
ma⁻ tääh⁻ neh⁻ne¹, mah¹ ga⁻cheeyh⁻ to⁻d-
saah⁻ jee⁻ ma⁻ tääyh⁻ ja⁻, ga⁻ngiiy⁻ juu⁻
kiyh¹:

—¿Hi⁻ kih¹ hih⁻ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ lä⁻-
na⁻, hi⁻ kwa⁻ be⁻ kyah¹ hnäh⁻?

⁸He⁻ja⁻ ga⁻hlëéh⁻ Pee' kyaah¹ cha⁻mi-
ih⁻ be⁻ kih¹ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻, ga⁻siiyh⁻:

—Hnäh⁻ hi⁻ laa¹ dsa⁻ta⁻ dsa⁻gyuuh⁻
kyaa¹ dsa⁻ Israel, ⁹ma⁻teeh⁻ hnäh⁻ jnääh⁻
kiyh¹ he⁻ ma⁻jä⁻ kih¹ ja⁻ hi⁻ ma⁻ dsaah⁻,
lla⁻kyaah⁻ jnääh⁻ jmi⁻ ha⁻ lä⁻ ma⁻hlaay⁻.

¹⁰Hnøø¹ lä⁻ngëéh⁻ hnäh⁻ kyaah¹ lä⁻jëë⁻
ga⁻ dsa⁻ chaa⁻ hwa⁻ Israel la⁻, kyaah¹
hih⁻ kih¹ Jesucristo dsa⁻ chaa⁻ Nazaret
ba⁻ ma⁻hlaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ jluuh⁻ la⁻. He⁻
ba⁻ Jesús hi⁻ ga⁻jngëéh⁻ hnäh⁻ dsoh⁻
hma⁻cru⁻, Dio ga⁻mi⁻jiiyh⁻ jee⁻ kih¹ hi⁻
na⁻juu⁻. Kyaah¹ be⁻ kih¹ Jesús, cheh⁻ hi⁻
ma⁻ jluuh⁻ la⁻ cha⁻nëh⁻ hnäh⁻. ¹¹Jesús
hi⁻ hlëëhn⁻ kih¹ la⁻, laa¹ lä⁻koh⁻ mi⁻kuu⁻
he⁻ sa⁺ ga⁻tih⁻ hoh⁻ hnäh⁻, hnäh⁻ hi⁻ laa¹

lä⁻koo⁻ të⁻hyah⁻ kyaa¹ Dio. Hi⁻ he⁻ ga⁻jä⁻
lä⁻koh⁻ mi⁻kuu⁻ he⁻ kye⁻ dsa⁻ to⁻në⁻ kih¹
koo⁻ hne⁻ juuh⁻. ¹²Sa⁻ chaa⁻ ga⁻ jñah⁻
jmi⁻gyuu⁻ la⁻ hi⁻ lää⁻ jne⁻, jëéh⁻ ja⁻ ba⁻
he⁻ hi⁻ ga⁻kwa⁻ Dio hi⁻ na⁻ngë⁻ jwë⁻ lää⁻
jne⁻.

¹³Ma' ga⁻jëë⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ta⁻ he⁻ ni⁻
miih⁻ sa⁻ goh⁻ Pee' kyaah¹ Jwaa¹, he⁻-
ja⁻ ga⁻taayh⁻ jëë⁻ dsayh⁻. Jëéh⁻, ñe⁻ bih⁻
apóstole he⁻ ma⁻ laay⁻ dsa⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻
hi⁻, ni⁻ sa⁻ kyuu⁻yh⁻ hwëh⁻ ka'läh⁻. Hi⁻
ga⁻lä⁻kyuuy⁻ he⁻ ba⁻ hi⁻ he⁻ ma⁻ ga⁻näay⁻
kyaah¹ Jesús. ¹⁴Hi⁻ ga⁻jëëy⁻ he⁻ ma'
cheh⁻ dsa⁻nñuuh⁻ hi⁻ ma⁻ jluuh⁻ he⁻ jee⁻
kiyh¹ ja⁻, he⁻ ja⁻ sa⁻ ga⁻la⁻ ma⁻ jäyh⁻ sa⁻
llu⁻ he⁻ ma⁻la⁻ lä⁻ja⁻. ¹⁵Mah⁻ ga⁻jmeë⁻
dsa⁻ta⁻ mada⁻ he⁻ ga⁻hwëë⁻ apóstole he⁻,
ta⁻ko⁻jiih⁻ ga⁻taayh⁻ ga⁻llay⁻ juu⁻ kyaah¹
dsa⁻kyaayh⁻. ¹⁶Ma⁻ jäyh⁻:

—¿Ha⁻ lä⁻ llu⁻ jmeen⁻ kyaah¹
dsa⁻nñuuh⁻ na⁻? Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻
ga⁻jmeey⁻ koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ hi⁻ lä⁻jëë⁻
dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ Jerusalén la⁻ ma⁻ney⁻,
he⁻ja⁻ sa⁻ le⁻ jäh⁻ jne⁻ sa⁻ dsoo⁻. ¹⁷Lä⁻la⁻
ba⁻ wa⁻ jmeen⁻ mah⁻ mo⁻so⁻ lä⁻nñuuh⁻ ga⁻
juu⁻ la⁻ jee⁻ jwii⁻ jnän⁻. Wa⁻ juuh⁻n⁻ kiyh¹
mah⁻ mo⁻so⁻ hlëéh⁻ gyih⁻ ni⁻ ja⁻ kih¹
Jesús.

¹⁸He⁻ja⁻ ga⁻tëëyh⁻ Pee' ka'läh⁻ kyaah¹
Jwaa¹ ta⁻ né⁻ta⁻ mah⁻ ga⁻siiyh⁻:

—Mo⁻so⁻ hlëéh⁻ ga⁻ hnäh⁻ kih¹ Jesús,
ni⁻ mo⁻so⁻ mi⁻tëéh⁻ ga⁻ hnäh⁻ dsa⁻ juu⁻
kiyh¹.

¹⁹He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Pee' kyaah¹ Jwaa¹
juu⁻ kiyh¹:

—Jmeë⁻ da⁻ hnäh⁻ hu⁻dsë⁻ ha⁻ lä⁻
sooh⁻ kyaa¹ jnääh⁻ cha⁻në⁻ Dio, ¿che⁻ llu⁻
ga⁻ he⁻ mi⁻të⁻ jnääh⁻ kyah¹ hnäh⁻ la⁻ he⁻
mi⁻të⁻ jnääh⁻ kih¹ Dio? ²⁰Pero sa⁻ le⁻ tu⁻
jnääh⁻ he⁻ kwa⁻ jnääh⁻ juu⁻ la⁻, lä⁻jë⁻ he⁻
ga⁻jëë⁻ jnääh⁻ kyaah¹ he⁻ ga⁻nñu⁻ jnääh⁻
—ga⁻jäyh⁻.

²¹He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ dsa⁻ta⁻:

—Ma⁻ñeh⁻ ba⁻ hnäh⁻ cher⁻mah⁻
ga⁻nääh⁻ ga⁻ hnäh⁻ kwah⁻ juu⁻ na⁻.

Jāga' ga'lääy'. Sa' ga'jnøøyh' ha' lä' jee' ma' jmeeh' dsih', jëeh' lä'jëë' ba' dsa' ma' jmee' juuh' kih' Dio kih' he' ga'la'lä'ja'. ²²Jëeh', ga'la'koo' he' juh' gaa' kih' dsa' hi' ga'hlaa' he' hi' ma'hää' la' ga'to'loo' jī'ne'.

Ga'ngii' øøh' jne' kih' Dio mah' hyoyh' be'

²³Lä' ma' ga'läa' apóstol he', ga'lla'näay' ka'läh' jee' ma' tääh' dsa'kyaayh', ja'ga' ga'jmeeyh' juu' ha' lä' ga'jah' jmi'dsa' kaah' kyaah' dsa'gyuuh' he'. ²⁴Hi' ma' ga'nuu' lä'jëë' dsa'kyaayh', ga'taayh' kō'jōh' lä'jëëy' ga'chuuy' kyaah' Dio, ga'jäyh':

—Jaa' hne' ba' jmeeh' hih', hne' he' Dio hi' ga'jmeeh' gyuuh' hwa', ga'jmeeh' jmi'neeh', hi' ga'jmeeh' lä'jëë' he' ga'cha'. ²⁵Hi' hne' ga'kwah' juu' lä'koo' ga'hleeh' David hi' ga'jmeey' ta'he' kyah' lä' ma' ga'hleëyh' lä'la':

¿Hee' ba' la' chi'jwaa' dsa' lä'kaa' lä'juh' jmi'gyuu'?

Lä'kaa' jee' jwiī, dsa'taayh' juu' kwee' kyaah' hu' dsë' he' sa' jmää' ta'.

²⁶Dsa'kuh' lä'jëë' dsa'ta' kaah', mah' jmeey' kō'jōh' kyaah' dsa'kyaayh', hnooyh' ha' lä' jee' lla' dsëey' Dio kyaah' Cristo hi' na'lleeh' kyaay', ga'jah' David.

²⁷Hi' ma'ra' he' ga'la'ba' he' ja' jee' jwiī la', ga'kuh' Herode kyaah' Poncio Pilato kyaah' dsa' hi' sa' laa' judiu hi' kyaah' dsa' judiu. Ga'hnooy' juu' kih' Jesús, gyuu' hi' na'jngëe' kyaah' hi' ga'hñaah'. ²⁸Kyaah' be' kyah' hi' kyaah' hu' dsë' kyah' ma'na'la' juu' jää' ha' lä' le' kih' Jesús hi' ja'ba' lä'ja' ga'jmeey' dsa' he' kiyh'. ²⁹Jëë' da' Dsa'jøøh' kyaan' ha' lä'jøøh' dsa'jnääh' na'. Kwa' be' kyaa' jnääh' hi' jmeey' ta'he' kyah' mah' sa' lä'gah' jnääh' hlëeh' jnääh' dsa' kyaah' juu' kyah'. ³⁰Hii' gooh' né' kih' hi' dsaah' mah' hläay' hi' kwa' be' kyaa' jnääh' mah' jmeey'

jnääh' cha'miih' he' juh'gaa' kyaah' be' kih' Jesús gyuu' kyaah' hi' na'jngëe' — ga'jah' apóstol he'.

³¹Ma' ga'dsaa' ga'hleëyh' kyaah' Dio ga'jeh' hwa' jee' ma' tääyh' ja', lä'chah' ja' ga'taayh' na'kah' bih' Jmi'le' Na'jngii', hi' ga'nää' bih' kway' juu' kih' Dio, ni' miih' sa' goyh'.

Ga'kwa' øøh' jne' be' kih' hi' lla'kyaa'

³²Lä'jëë' dsa' hi' ga'lä'dsoo' dsë' kih' Dio, koo' nëe' ba' ma' la' hu' dsë' kiyh', ni' jaa' sa' ma' jmeey' kih' lä'jëë' he' ma' cha' kiyh', ga'jmeey' kwaan' la' kih' lä'jëë' ba'. ³³Kyaah' cha'miih' be', ga'lä'jëë' apóstole ga'jmeey' ju'dsoo' he' ga'lä'jiih' Jesús Dsa'jøøh' jnän'. Hi' Dio ga'mi'jøø' cha'miih' kih' lä'jëë' dsa' he'. ³⁴Jee' kih' dsa' he' ni' jaa' sa' ma' jmeey' wëë' kih'. Jëeh' ma' chaa' øøh' jne' hi' ma' høø' hwa', hi' ma' høø' hne', ga'hniiy' he' ja' mah' ma' dsa'kay' kuu' he' ma' liyh' ja', ³⁵ma' dsa'kwëëyh' apóstole. Hi' apóstole he' ma' ti' ma' llooh' kuu' ja' kih' lä'jaa' lä'jaa' hi' lla'kyaa'.

³⁶Lä'ja' ga'jmeey' José. Pero apóstole he' ga'mi'chee' dsih' Bernabé. Jmi' kiyh' hnøø' jah': hi' kwa' be' kih' dsa'. Ma' laay' sa'ju' kih' Leví. Jee' ga'lä'chaa' Bernabé chee' Chipre, hwa' he' hä' jee' jmi'neeh'. ³⁷Hi' he' ma' høø' koo' jwi' hwa' hi' ga'hniiy'. Kuu' he' ga'liyh' ja', na'kay' kih' apóstole.

Ga'juu' Ananía kyaah' mëy' Safira

5 Che' kyuuh' ha' lä' ga'jmeey' jaa' hi' ma' chee' Ananía kyaah' mëy' hi' chee' Safira. Dsa' he', ga'hniiy' koo' jwi' hwa' kih' ka'läh'. ²Ga'taayh' juu' kwee' kyaah' mëy' ha' lä' juuy' mah' hmäy' to'dsaah' kuu' he' ga'hniiy' hwa' ja'. He'ja' na'kay' to'dsaah' ba' kuu' ja' kih' apóstole. (Ga'jmeey' lä'koh' he' ga'kwëëyh' lä'jëë' ba'.) ³He'ja' ga'jah' Pee' siyh':

—Ananía, ¿ha lã ma he Tana neh tuh hoh ma juuh kih Jmi lle Na jngii, he ma hmãh to dsaah kuu he ma hniih hwa kyah? 4 ¿Ja he kyah ba hne ma la hwa ja ta ko jiih sa ma hni? Hi ma ga hniih hwa ja, ¿ja he kyah ba hne kuu he ga leh kih hwa ja? ¿He la ma ja hu dsẽ hliih he ma jmeeh lã na? Ja he dsã na hi ma juuh kih, kih Dio ba na ma juuh.

5 Ma ga nuu Ananía juu ja, ga tayh hwa, ga juuy go te. Peer ga lã goo dsẽ lã jẽe dsa ma ga nuuy he ga la lã ja. 6 Chih hi ma tãah jee ja, ga bãayh Ananía ko hmiih, mah ga jãay na haay.

7 Ga lã hii ko hnẽ hor, ja ga ma ga lloo mey jee ma tãah apóstole, ni sa ñey he na ma la. 8 He ja ga jah Pee:

—Chiih jnã, ¿che ko ja jiih ga kẽe hwa kyah hnãh he ga hniih hnãh?

He ja ga jah dsa mẽ he:

—Ja ba ko ja ga kẽe.

9 Mah ga jah Pee siih dsa mẽ he:

—¿Ha lã ma taah hnãh juu kwee ma juuh hnãh kih Jmi lle kih Dsa jøh jnã, laah hnãh sa cha he le? Jẽe da hi tãah ho haah na, hi ma ya nãã ma na haã dsa ñuuh kyaah. Ja ba lã na dsa nãay dsa jãay hne ka lah.

10 Hi lã chah ja ga tah dsa mẽ he cha nẽ Pee, ga juuy. Hi chah ba ga lã nãã chih ñuuh he jee ma kyaã dsa mẽ he hi ga jẽey ma na juuy. He ja ga jãay na haay ja ba koo kih dsa ñuuh kyaay. 11 He ja ga lã goo jwẽte dsẽ lã jẽe hi ga heeh juu kih Dio hi lã jẽe ga jñah hi ga nuu juu ja, ga lã goo dsẽy ka lah.

12 Peer cha miih he juh gaã ma jmee apóstol jee jwi ja. Hi lã jẽe hi ga heeh juu kih Dio ga jmee ko jøh kyaayh jee la hoo na hii kih Salomón. 13 Ga tih ba dsẽ dsa ha lã

ma jmee hi ga heeh juu kih Dio, pero sa ga tuu dsẽy ma jmeey ko jøh kyaayh. 14 Ma ke lã ja ga la, ma ra he ga lã jwẽe ga dsa hi ga lã dsoo dsẽ kih Dio, jwẽe dsa ñuuh hi lã ja dsa mẽ ka lah. 15 He ja ma dsa jãay dsa dsaah kyaay na kyaay nẽ jii cha hoo jwẽ jee ma dsa ngẽe Pee, ma laay ha ga che tẽey miih hih kih Pee wa ra ga ngẽey jee ja. 16 Hi ma go nãã hi chaã jwi he tãah jah kih Jerusalén jãay dsa dsaah kyaay, hi ma jãay dsa hi kye jmi lle hliih. Lã jẽe hi he ma dsa ja kih.

Koo ka lah ga saayh apóstole he

17 Peer ga lã lle jmi dsa jøh hi lã ja dsa saduceo hi laã dsa kyaayh. 18 He ja ga saayh apóstole he, ga taayh neh ñe. 19 Pero hwẽ ja, ga lloo jaa ángel kyaã Dio, ga nãy hoo neh ñe mah ga hwẽy apóstol he, ga siiyh:

20 —Go nãã hnãh ka lah, hi na cheh ba hnãh hoo na hii kih gwah oo, ja kwah hnãh juu na hnaã lã jẽe ha lã jmee Dio chaã dsa ta la kih Jesús.

21 Ga mi te bih lã koh ga nuuy. Tiih ga ma ga jnã, ga nãay ta hoo na hii kih gwah ja, ga taayh mi tẽey dsa.

Ta ko jiih ja, jmi dsa jøh kyaah dsa kyaayh ga lla nãay nẽ ta kiyh, mah ga jøyh lã jẽe dsa ta hi lã jẽe dsa gyuuh hi na hnaã kyaã dsa Israel hi ga jmeey mada he dsa kyaay hi tãah neh ñe. 22 Ma ga lla nãã poo neh ñe sa chaã apóstol he mo tãah. He ja ga nãay na jmeeyh juu kih dsa ta, 23 ma jãyh:

—Ma ra ju dsoo, ma ga lla nøø jnãh jee chih neh ñe, na jnẽ ba llu, tãah ba hi høø neh ñe. Pero ma ga na jnãh hoo neh ñe ja, sa chaã ni jaa —ga jãyh.

24 Ma' ga'nuu' jmi-dsa- jøøh' kyaah' juu' poo-, kyaah' lä-jëë' ga' jmi-dsa- kaah', he-ja- ga-taayh' jmeey' to' dsëy' ha- jiih' lla-nää' apóstole he' kyaah' juu' ja-. 25 Hor' ja- ga-lloo' jaa- dsa- hi- kye- juu':

—Hi- ga-tääh' hnäh' neh'-ne', hi- tääh' ka-läh' hoo' na-hii' kih' gwah' hlëëyh' dsa- —ga-jäyh'.

26 He-ja- ngoo' juu' poo- kyaah' dsa- kyaay' na-teey- ka-läh' apóstol he', kyaah' juu' llu' ba'. Sa- ga-kaayh', kih' he- goyh' te' dsa- kuu' kiyh'.

27 Ma' ga-lla-näay' në'ta', na-jää- dsih' cha'në' dsa-ta', he-ja- ga-jäh' jmi-dsa- jøøh' siiyh' apóstole he':

28 —Ja' ga-chiih' jnääh' hnäh' ma-ja-, mo-to' hlëëh' ga' hnäh' dsa- juu' kih' Jesús? Pero he- ma-jmeeh' hnäh', lä- ga-dsa' jee' jwi- Jerusalén la-, ma-mi-tëëh' hnäh' dsa-, nuuh' kyah' hnäh', hnooh- hnäh' bääh' jnääh' he- ga-juu' dsa-nuuh' he'.

29 He-ja- ga-jëeh' Pee' juu' kih' dsa- he' kò-jøh' kyaah' jnääh' apóstole, ga-jäyh':

—Jmee' bii' he- mi-te' jne' kih' Dio ba', lä-køh' ga' he- mi-te' jne' kih' dsa- jmi-gyuu'. 30 Dio kya' dsa- ma-gyuh- jnän' ga-mi-jiiyh' Jesús hi- ga-jngëeh' hnäh' na-taa- dsøh' hma-cru'. 31 Hi- he' na- ga-llaa' Dio Jøøh' jwoo' ra-llu' kiyh', ga-jmäay' dsa-ta' hi- ga-hnäay' läay' dsa-. Lä-ja- ga-näy' jwë' kih' dsa- Israel, mah' dsa-jëeyh' kyaah' Dio hi- lä-ja- dsa-che' dsøkye- kiyh'. 32 He-ja- jmee' jnääh' dsoo' kih' juu' la-. Hi- lä-kye- Jmi-llë' Na-jngii' jmee' dsoo' ka-läh', ja-ba' he- ga-kwëeh' Dio lä-jëë' hi- nuuh' kih'.

33 Lä- ma' ga'nuu' dsa-ta' he', ga-ya-jëë' dsëy' cha-miih-, hnøoy' ma-jngëëyh' apóstol he'. 34 Pero jee' kih' dsa-ta' he' ma' hää' jaa- fariseo hi- ma-chee- Gamaliel. Hi- he' ma' laa' jaa- ta-jwøh' kya' ley hi- lä-jëë' ba' dsa- ma' jmäay- jøøh'. Ga-noo- ta-jwøh' he'

mah' ga-jmeey' mada' he- ga-hwëë- apóstole kò-hwëë'. 35 Mah' ga-jäyh':

—Jëë' da' hnäh' dsa-ta', dsa-goon- hi- chaa- Israel la-. Leeh' hnäh' hee- na- jmeeh' hnäh' kih' dsa- na-. 36 Mi-d-sooh' da' hoh' hnäh' ha- lä- ga-la' jee' jnän' jää'. Ya-hëë' jaa- dsa-goo- jne' hi- ma-chee- Teuda. Ga-jmäay' hñi-iy' jøøh'. Koo- kye' hñä-laa' dsa- hi- ga-kuh' kyaayh'. Pero ga-juu' dsa- he', hi- lä-jëë' hi- ma' nuuh' kiyh' ga-sa' ga-jnee'. Jee' ja- ga-dsaa' juu' kiyh'.

37 Ma-ngëë' he' ja, jii- he- ga-sooh' censo, ya-hëë' Juda dsa- galileo. Lä-ja- jwëë' dsa- ga-jøøh- hi- he' hi- ja-ba' lä-ja- ga-juuy' hi- lä-jëë- dsa- kyaay' ga-sa' ga-jnee' ka-läh'. 38 He-ja- jwëëhn- hnäh' tøø' dsa- na-, wa' lla-näay' kiyh'. Cher-mah' nuuh' he- kyey- na-, la' huud-së- kih' dsa- ta-jmah', o cher-mah' hñii' bih' jmeey' lä-na-, llaa- ba' juu' na-. 39 Pero cher-mah' la' kih' Dio juu' he- kway- na-, sa- lä-këh' hnäh' jmi- heeh' hnäh'. Leeh' hnäh', le' ga-che- lla-d-sëeh' hnäh' kih' Dio —ga-jäh' Gamaliel siiyh' dsa-ta' he'.

40 Ga-heeh- ba' dsa-ta' he' juu' he- ga-hlëëh' Gamaliel ja-. Ja-ga' ga-tëëy- ka-läh' apóstole he', ga-kway' kih' hi- ga-juuyh' kih' mah' mo-so' hlëëh' gyih' kih' Jesús. Ja- ga-tøøy'. 41 Ma' ga-h-wëë- apóstole cha'në' dsa-ta' he', ma- chaa- bih' llu'. Jëë- ba' dsëy' kih' he- ga-kwa' Dio jwë' he- ga-jëëy' wi- kwaat- kih' Jesús. 42 Lä-jë' jmi- ba' sa- ma' tuy- mi-tëëy- dsa- hi- kway- juu' kih' Jesús hi- jäyh' laa' Cristo. Lä-ja- ma' jmeey- hoo' na-hii' kih' gwah' hi- cha'neh' kih' dsa- ka-läh'.

Ga-hnäay' gyeë' dsa- hi- jmee' be' kih' apóstole

6 Jmi- ja- ga-lä-jwëë' ga- hi- ga-heeh- kih' Jesús. Ma-ja- ga-soo- juu' jee' ti-llooyh- he- kuh- dsa- koo- jmi- koo- jmi-. Ga-lä-hnee' hi- ma' hlëëh' griego

kyaah' hi' ma' hlëeh' hebreo, kih' he' sa' na' kah' kwee' wii' he' ga'hyoh' dsa'më' hñi' hi' hlëeh' griego lä'koh' te' he' ga'hyoh' hi' ma' hlëeh' hebreo. ²He' ja' lä'jëë' gya'tuu' apóstole he' ga'jooyh' lä'jëë' hi' ma' heeh' juu' kih' Dio mah' ga'taayh' juu', ga'jäh'.

—Sa' sooh' kya' jnääh' he' tu' jnääh' kwa' jnääh' juu' kih' Dio mah' ti'looh' jnääh' he' kuh' dsa'. ³He' ja' jwëehn' hñäh' oohn', lleë' hñäh' gyeë' dsa' hi' hi' juu' kih' jmeë' he' llu' jmäh', dsa' hi' ngëë' hi' ma'hyoh' cha'miih' be' kih' Jmi'le' Na'jngii'. Hi' he' ba' dsa' he' goo' ta' la'. ⁴Jnääh' ga'nøø' ba' jnääh' ngii' jnääh' kih' Dio hi' kwa' jnääh' juu' kiyh' ka'läh'.

⁵Ga'jä' ba' kwee' juu' kih' ga'lä'jëë' dsa' he'. He' ja' ga'hñaa' Esteban hi' ma' dsoo' dsë' cha'miih' kih' Dio hi' ma' kyey' cha'miih' be' kih' Jmi'le' Na'jngii'. Hi' ga'hñaa' Felipe kyaah' Prócoro, kyaah' Nicanor, kyaah' Timón, kyaah' Parmeno, kyaayh' Nicolás dsa' chaa' Antioquía. Nicolás he' sa' ma' laay' judiu pero ga'ngëëy' hñiiy' mah' leey' koo' ba' kyaayh'. ⁶Lä'jëë' hi' he', na'jääy' cha'në' apóstole. Hi' lä'chah' ja' ga'kye' apóstole goo' në' kiyh', ga'ngiiy' kih' Dio mah' hääy'.

⁷Lä'ja' ga'na' jwë' kiyh' he' kway' cha'ga'miih' juu' kih' Dio. Hi' ga'lä'jwëë' ga' dsa' hi' ga'heeh' jee' jwii' Jerusalén hi' jwëë' hi' ma' laa' jmi' dsa' ga'lä' dsoo' dsëy' juu' kih' Dio.

Ga'saayh' Esteban

⁸Peer' jnaah' llu' dsë' Esteban hi' kyaah' be' kih' Dio ga'jmeey' cha'miih' he' juh'gaa' jee' jwii' ja'. ⁹Koo' gwah' mäh' jee' dsa'nee' judiu, jee' ja' ma' tääh' koo' nää' dsa' hi' cheë' Libertados. Hi' ma' tääh' hi' ya'nää' jwii' Cirene kyaah' jwii' Alejandría hi' lä'kye' hi' chaa' hwa' Cilicia hi' Asia. Hi' he' na' ga'lä'hnee' kyaah' Esteban. ¹⁰Pero

sa' ga'liyh' kyaah' Esteban, kih' he' ma' hlëëyh' kyaah' cha'miih' huü'dsë' llu' hi' ma' hlëëyh' lä'koo' kwa' Jmi'le' Na'jngii'. ¹¹Ma' sa' ga'lih' dsa' he', he' ja' ga'laay' dsa' hi' ga'jmeë' juu' ta'juu':

—Ma' nuu' jnääh' ma'mi'kwayh' Esteban Moisé hi' ma'mi'kwayh' Dio ka'läh'.

¹²Lä'jwë' ja', ga'tooyh' je' dsë' hi' chaa' Jerusalén ja', lä'kye' kih' dsa'gyuuh' kyaah' ta'jwoh' kya' ley. He' ja', lä'chah' ja' ga'näay' na'chaayh' Esteban mah' na'jääy' në'ta'. ¹³Hi' ga'kwaay' dsa' hi' ga'jmeë' juu' ta'juu' në'ta' ja'. Hi' he' na' ga'jäh':

—Dsa' nuu' la' sa' tuy' mi'kwayh' gwah' na'jngii' na' hi' mi'kwayh' ley ka'läh'. ¹⁴Ma' nuu' jnääh' ma'jäh', Jesús dsa' Nazaret heey' jee' la' jnän', hi' mi'siiy' lä'jëë' lä' nøø' jnän' he' ga'lla' Moisé.

¹⁵Ma' ga'jëë' lä'jëë' dsa'ta' hi' ma' tääh' në'ta' ja', jee' cheh' Esteban, ga'jëëy' nëy', la' lä'koh' në' jaa' ángel.

Ga'kwa' Esteban ju' dsoo' kih'

7 He' ja' ga'jäh' jmi' dsa' joo'h' he' siiyh':

—¿Che' dsoo' juu' he' hñi' dsa' kyah'?

²Hi' ga'jäh' Esteban:

—Dsa' nuu' oohn', dsa' ma'kaah' kyaan', nuu' da' hñäh'. Dio hi' gya'gyuuh' ga'mi'jnäay' hñiiy' kih' tää' jnän' Abraham lä' ma' ga'gyay' hwa' Mesopotamia, ja'ga' dsooy' ta' Haran. ³He' ja' ga'jäh' Dio siih' Abraham: “Ya' hëë' gooh', wa' jä' ba' hi' chaa' kyah' mah' gwa' ta' hwa' he' kwëehn' hne’.” ⁴Ja'ga' ya'hëë' Abraham hwa' jee' ma' tääh' dsa' caldeo, ngooy' na'gyay' hwa' Haran. Ma'ngëë' ma'juu' jmii' Abraham, ja'ga' ga'cheë' Dio Abraham ta' hwa' la', jee' tøøh' jne' na'. ⁵Pero sa' ga'kwa' Dio he' la' juu' he' ma' hyoh' Abraham, ni' jee' ma' jmeey' hne' kiyh' sa' ga'hyoyh'. Hwa' la' ga'bääh' Dio hñii' ma' kwëëyh' Abra-

ham kyaah' lä-jëë' dsa- kyaay' hi- ja- ga' ga' lä' chaa'. Pero sa' ga' ma- chaa- jooy' ma' ja-. ⁶ Ga' jah' Dio siih' Abraham: "Dsa- kyaah' hi- ja- ga' lä' chaa-, dsa- nääy' dsa- taayh' jyoh' hwa' goo' dsa- hi- chaa- uu'. Jee' ja- jmääh' dsih' ta' lä' tē- dsé' hi' jmeeh' dsih' lä- jiih' tē' kye' hña' loo' ji- nē'. ⁷ Pero ma' ra' he' lla' ba' jnä' ta' kih' hi' jmeeh' dsa- kyaah'. Ma' ngëë' he' ja', hwëë' dsa- kyaah' hwa' Egipto, ya' hnääh' jnä' jee' la-". ⁸ Ja- ga' jmeë' Dio hmooh' kyaah' Abraham, ga' jmeey' mada' he' uu' jmi- ngo' kiyh'. Ma' ngëë' he' ja', ga' lä' chaa- Isaac joo' Abraham. Ma' ga' hya- Isaac jña' jmi', ga' wih' jmi- ngo' kiyh'. Hi' lä- ja- ga' jmeë' Isaac kih' jooy' Jacob, hi' ja' ba' lä' ja- ga' jmeë' Jacob kih' lä' jëë' gya- tuu' jooy' dsa- ma- gyuh' jnän'.

⁹ Hi' lä' jëë' joo' Jacob he' ga' lä' wii' dsëy' kyaah' José ooyh'. Ga' hnëëy' José kih' dsa- hi- ga' nää' ta' Egipto, mah' dsa- jmeey' ta' lä' jmi' lä' jē-. Pero Dio sa' ga' tu' kiyh', ¹⁰ ga' lääh' José kih' lä' jē- nē' he' wii' he' ma' jëëy', hi' ga' kwëëyh' cha- miih- hu' dsē- llu' hi' ga' jmeey' ga' jäy' llu' cha' nē' Faraón, rey kya' dsa- Egipto. He' ja- ga' tih' dsē' rey he', ga' tooyh- goo- José he' ga' jmeey' hih' kih' lä' jëë' dsa- Egipto hi' lä' kye- ta' he' cha- cha' neh' kih' rey he', ga' he' gooy'.

¹¹ Pero ma' ngëë' he' ja-, ga' jëë' dsa- hoo' lä' kaa- hwa' Egipto hi' lä' ja- lä- ga' tē' Canaán la' ka' läh'. Cha- miih- wii' ga' jëëy', kih' he' sa' ga' jnä' he' ma' kuh' dsa- ma- gyuh- jnän'. ¹² Lä' ma' ga' nuu' Jacob he' ma' hni' dsa- trigo hwa' Egipto, ga' cheey' jooy' ta' Egipto ja-. He' ja- la' to' nē' he' na' nää' dsa- ma- gyuh- jnän' jee' ja-. ¹³ Lä' ma' ga' tē' to' jiih- he' na' nääy' ta' Egipto ja-, ja- ga' ga' mi' jnä- José hñii' he' laay' ooyh' dsa- he'. Lä' jwë' ja- ga' lä' kyuu- Faraón lä' jëë' dsa- kya' José. ¹⁴ Hi' ga' chee' José juu' he' dsa- nää' lä' jëë-

hi- chaa- kiyh' kyaah' jmiy- Jacob ta' Egipto. Koo- nää' dsa- he' tee' to' lo' gya' dsē- gyii' hña'. ¹⁵ He' ja- ngoo' Jacob ta' Egipto. Jee' ja- ga' lloo' jmi' ga' juuy' hi' lä' ja- ga' juu' lä' jëë- jooy'. ¹⁶ Jee' lä' jëë- hi- he' na' haay' ta' hwa' Siquem, koo- jwi' hwa' jee' ga' la' Abraham kih' joo' Hemor lä' kyeë' mah' haay' hñii' kyaay'.

¹⁷ Lä' ma' ngoo' ga' dsëë' jmi' he- ga' bääh- Dio hñii' kyaah' Abraham, ga' lä' jwëë' jwërte dsa- kyaay' hwa' Egipto ja-. ¹⁸ Jmi' ja- ya' hëë' jñah' rey hwa' Egipto hi' sa' dsooh- dsē' kih' José. ¹⁹ Rey he' ma' kyuyh- ha- lä' ma' jmeey' kih' dsa- ma' gyuh- jnän', ga' jmeeyh- dsa- jnän' cha' miih-. Lä' jiih' ga' jmeey' hih' he' juu' lä' jëë' gyuu- nñuh- kyaay' mah' mo' so' lä' jwëë' gyih'. ²⁰ Jmi' ja- ga' lä' chaa- Moisé. Cha- miih- ga' tih' dsē' Dio gyuu- Moisé he'. Uu- sih- ba' ga' lih' cho' jmiy- ga' hmäy' gyuu- he' cha' neh' kiyh'. ²¹ Ja- ga' ga' lleey- ka' hne- jee' ma' hii' goo- juuy'. Pero ma' ga' jëë' jo- mi' rey gyuu- he', ga' tēëy- hi' ga' mi' kwaay- lä' koo- jooy' ba'. ²² Jee' ja- ga' lä' tēë- Moisé lä' jē- he' ma' kyuu' dsa- Egipto. Lä' jē- juu' kiyh' ma' la' kyaah' be' hi' lä' jē- ta' kiyh' ma' go' hii' llu'.

²³ Ma' ga' hya- Moisé to' loo' ji- nē-, ja' dsëy' dsa' jëëy' dsa' Israel dsa' gooy'.

²⁴ Ma' ga' llooy' jee' tääh' dsa- Israel he', ga' jëëy' dsa- Egipto ma' kway- kih' jaa- dsa- Israel. Lä' chah' ja- ga' lääh' ooyh' he' mah' ga' jngiiyh' kih' dsa- Egipto. ²⁵ "Na' ba' lä' ngëë' dsa- goon-, Dio lääh' ta' la' ki' jnä' ba'", laa' Moisé. Pero sa' ga' tah' dsē' ooyh' he' ja-. ²⁶ Ma' ga' jnä' jyoh' jmi', ga' jee' Moisé uu' dsa- gooy' hi' ma' tääh' tee-. Ma' hnø' Moisé ma' llaa' hñii', he' ja- ga' jäyh': "¿He' la' jmeeh- hnäh' lä' na-? ¿Ja' ooh' ba' hnäh' na-, mah' tääh' hnäh' tee'h'?" ²⁷ Dsa- hi- ma' kwa- kih' dsa- kyaayh' he' ga' hløyh' kih' Moisé mah' ga' siiyh': "Sa' chaa- hi- ma' hña' hne- mah' jmääh' hñaah' dsa- ta', jmääh' hñaah' jwëë- he' lla' ta'

kyaa' jnaäh'. 28 ¿Che' hnooh jngëeh' jnä' lä' ga' jngëeh' dsa' Egipto lloo'?" 29 Ma' ga' nuu' Moisé juu' ja' ga' kyuu', na' gyay' ta' hwa' Madián, laay' jaa' dsa' chaa' uu' ba'. Jee' ja' ga' lä' chaa' uu' joo'.

30 Ma' ngëe' to'loo' ji' ne' gya' Moisé hwa' kii' ja', ma' ga' lä' jnaäh' jaa' ángel ta' cha' nëy' jee' ma' koo' koo' chaah' too' në' moh' Sinaí. 31 Peer' ga' lä' dsa' dsë' Moisé ma' ga' jëe' he' ja' mah' ngooy' na' jëe' chuh'. Ja' ga' lloo' chuh', ga' nuuy' ga' hlëeh' Dio kyaayh': 32 "Jnä' laan' Dio kyaa' dsa' ma' gyuh' kyaah'. Laan' Dio kyaa' Abraham, laan' Dio kyaa' Isaac, hi' Dio kyaa' Jacob." Peer' ga' jlää' Moisé kih' he' goyh', mo' so' ga' tuu' dsëy' ma' jëe'. 33 He' ja' ga' jäh' Dio siyh': "Jnuuh' loo' he' há' tiih' na'. Jëeh', jee' cheh' na', la' na' jngii'. 34 Man' kwee' jëe' wi' dsa' kyaan' hi' tääh' hwa' Egipto. Ma' nuun' ki' hooyh', he' ja' ma' jnaan' mah' lää' jnih'. Na' na', na' kyaah' jnä' mah' cheen' hne' ta' Egipto", ga' jäh' Dio.

35 Hlëeh' ga' Esteban kyaayh':

—Dsooh' ba' hoh' hnäh' ha' lä' ga' jäh' dsa' goo' jne' hi' ga' jmee' hnaa' dsë' kih' Moisé jää', hi' ga' jäh': "Sa' chaa' hi' ma' hnaa' hne' mah' jmääh' hnaah' dsa' ta', jmääh' hnaah' jwëe' he' llah' ta' kyaa' jnaäh'." He' ba' Moisé hi' sa' ga' taah' dsa' goo' jne' ta', ga' chee' Dio laay' jaa' dsa' ta' hi' laay' jaa' hi' lää' dsa'. Juu' la' ga' ngëe' ángel kih' Moisé, lä' ma' ga' lä' jnaäh' jee' ma' koo' chaah' too' ja'. 36 Moisé he' ga' hwëe' dsa' ma' gyuh' jnan' hi' ma' tääh' Egipto, ga' jmeey' cha' miih' he' juh' gaa' jee' ja' hi' lä' ja' ga' jmeey' jee' jmi' neeh' gyuu', hi' lä' kaa' hwa' kii' jee' ga' ngëe' ka' läh', lä' jiih' ga' tē' to'loo' ji' ne'. 37 Moisé he' ga' jäh' siyh' dsa' Israel: "Dio jmee' ya' hëe' jee' kyah' hnäh' jaa' hi' ngëe' juu' lä' koo' jmee' jnä'. Kih' hi' he' ba' nuuh' hnäh'", ga' jäh'. 38 Moisé hi' ma'

hää' jee' kih' dsa' ma' gyuh' jnan' hwa' kii' ja', he' ba' hi' ga' hlëeh' kyaah' ángel moh' Sinaí, hi' he' na' ga' hyoh' juu' mah' ngëe' jnan' he' jmee' chaa' jne' kih' Dio.

39 Pero dsa' ma' gyuh' jnan' sa' ga' hii' ma' nuuy' kih' Moisé, ni' lä' ja' sa' ga' taayh' ta', ma' hnøoy' ma' dsa' nääy' ka' läh' ta' Egipto. 40 He' ja' ga' jäh' dsa' he' siih' Aarón: "Jmää' jaa' dio hi' noo' në' jnan', jëeh' sa' ne' jne' hee' na' ma' la' kih' Moisé hi' ga' hwëe' jne' hwa' Egipto." 41 He' ja' ga' jmää' dsa' jaa' gyuu' kya'. Ma' ga' laa' kya' he', ga' jngëeyh' jah' mah' ga' llay' cha' në' kya' hi' ga' jmääy' dio. Peer' ga' lä' chaa' llu' lä' jëe' dsa' he' kih' ta' he' ga' jmeey' kyaah' gooy'. 42 He' ja' ga' lä' øø' Dio kih' dsa' he', ga' kway' jwë' mah' jmeey' juuh' kih' nuu' hi' hëe' gyuuh'. Lä' ja' na' si' jee' lle' juu' he' ga' hlëeh' hi' ga' ngëe' juu' kih' Dio. Lä' la' ga' jäh' Dio: Hnäh' dsa' Israel, ja' he' jnä' ga' kwëeh' jah',

ni' ja' ki' jnä' he' ga' jeeh' hnäh' jah' ta' ko' jiih' ga' taah' hnäh' to'loo' ji' ne' hwa' kii' ja'.

43 Lla' he' ma' jmeeh' hnäh' lä' ja' kin', ga' kyeh' hnäh' na' hyoo' kih' Moloc lä' kaa' jee' ya' nääh' hnäh', hi' lä' ja' ga' jmeeh' hnäh' kih' nuu' kyaa' dio Refán.

Ga' jmeeh' hnäh' juuh' kih' dio hi' na' laa' kaa' hnäh' ba'. He' ja' hwëen' hnäh' jee' na', mah' cheen' hnäh' ta' oo' ga' miih' kih' Babilonia, ga' jäh' Dio.

44 Pero ma' cha' ba' gwah' kih' dsa' ma' gyuh' jnan', jee' ma' tääh' hwa' kii' ja'. Gwah' ja' ma' la' lä' koo' ga' mi' jnaäh' Dio kih' Moisé gyuuh' moh'. He' ja' ba' ja' ga' jmeey' dsa' ma' gyuh' jnan' koo' gwah' kyaah' loo' jah' he' ma' chee' tabernáculo. Neh' ja' ma' tääh' kuu' he' ma' na' si' hmooh' kih' Dio. 45 Lä' ma' kye' ba' dsa' tabernáculo ja', ma'

ga^l00¹ Josué gaⁿoo⁻ né¹ lla⁻ Moisé. Jmi^h ja⁻ ga^hwéé¹ Dio dsa⁻ hi⁻ chaah⁻ hi⁻ ma¹ tááh¹ hwa¹ jee¹ t00hn¹ la⁻ mah¹ ga⁻ taah¹ dsa⁻ ma⁻gyuh¹ jnán⁻ kyaah¹ Josué. Hi⁻ lá⁻ ma⁻h00y¹ ja⁻ ba¹ tabernáculo ja⁻, lá⁻jiih¹ ga⁻gya⁻ David. ⁴⁶Dio ga⁻mi⁻jää¹ David cha⁻miih⁻, he⁻ja⁻ ga⁻chuu¹ David kyaayh¹ mah¹ kway¹ jwé¹ le¹ koo⁻ hne¹ jee¹ gya⁻ Dio, he¹ ba¹ hi⁻ laa¹ Dio kyaa¹ Jacob. ⁴⁷Pero Salomón jo⁻nũuh⁻ bih¹ hi⁻ ga⁻jmeé¹ hne¹ ja⁻.

⁴⁸‘Pero Dio J00h¹ jnán⁻ sa⁻ gyay¹ gwah⁻ he⁻ na⁻la⁻ kyaah¹ goo⁻ dsa⁻. Ja⁻ ba¹ lá⁻ja⁻ ga⁻jáh¹ hi⁻ ga⁻ngéé¹ juu¹ kih¹ Dio: ⁴⁹Gyũuh¹ ba¹ la¹ h00n¹ jee¹ jmeen⁻ hih⁻, hwa¹ la⁻, la¹ jee¹ chih⁻ tiin⁻ ba¹.

¿Ha⁻ lá⁻ja⁻ he⁻ jmeeh¹ hnäh¹ hne¹ kin⁻? ga⁻jáh¹ Dsa⁻j00h¹ jnán⁻. ¿Che⁻ laah¹ hnäh¹ hn00¹ jee¹ teehn⁻ dsén⁻?

⁵⁰¿Ja¹ kyaah¹ goon⁻ ga⁻jmeen⁻ lá⁻jé⁻ he⁻ la⁻? ga⁻jáh¹ Dio.

⁵¹‘He⁻ ba¹ che⁻ chaah⁻ hnäh¹ —ga⁻jáh¹ Esteban—. ¿He⁻ la¹ sa⁻ hii⁻ lá⁻ngééh¹ hnäh¹? Lá⁻jé⁻ jiih⁻ kwah⁻ hnäh¹ jmi^h kyaah¹ Jmi¹ le¹ Na⁻jngii¹. Jmeeh⁻ hnäh¹ ja⁻ ba¹ lá⁻koo⁻ ga⁻jmeé¹ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnán⁻. ⁵²Dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnán⁻, lá⁻hii⁻ né¹ ba¹ ga⁻jmeeyh⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ngéé¹ juu¹ kih¹ Dio. Hi⁻ ga⁻jngéeyh⁻ ko⁻llaa¹ hi⁻ ga⁻hlééh¹ he⁻ já⁻ ga⁻jaa¹ hi⁻ lluu¹ go⁻ te⁻. Hi⁻ ma¹ ja¹ hi⁻ lluu¹ he¹, ga⁻jmeeh¹ hnäh¹ hi⁻ ga⁻jngééh⁻ hnäh¹ ka⁻läh¹. ⁵³Ma⁻nũuh⁻ ba¹ hnäh¹ ha⁻ lá⁻ la¹ ley¹ kih¹ Dio, he⁻ ga⁻ngéé¹ ángel kih¹ Moisé, mah¹ sa⁻ ga⁻mi⁻teh⁻ hnäh¹.

Ga⁻jngéeyh¹ Esteban

⁵⁴Lá⁻ ma¹ ga⁻nuu¹ dsa⁻ he⁻ he⁻ ga⁻hlééh¹ Esteban lá⁻ja⁻, ga⁻lá⁻lleey¹ ngaayh¹, lá⁻jiih¹ ga⁻juuy¹ cha⁻jay¹, kih¹ he⁻ ga⁻ya⁻jéé¹ dséy¹ kyaayh¹. ⁵⁵Pero Esteban ma¹ kyē⁻ cha⁻miih⁻ be¹ kih¹ Jmi¹ le¹ Na⁻jngii¹. Ga⁻chooyh¹ néy¹ ta⁻ gyũuh¹, ga⁻jéey¹ ga⁻tah¹ jméé¹ jee¹

gya¹ Dio hi⁻ ga⁻jéey¹ Jesús cheh¹ jwoo¹ ra⁻lluu¹ kih¹ Dio. ⁵⁶‘He⁻ ja⁻ ga⁻jäyh¹:

—Jéé⁻ da¹ hnäh¹, hi⁻ jnä¹ jéén⁻ gyũuh¹ na⁻hña¹ lá⁻jéé⁻, jéén⁻ Hi⁻ ga⁻léé¹ ngo¹ cheyh¹ jwoo¹ ra⁻lluu¹ kih¹ Dio.

⁵⁷Ma⁻ ga⁻nuu¹ dsa⁻ he⁻ juu¹ ja⁻, ga⁻jney¹ to⁻gway¹, ga⁻ta¹ ga⁻hooyh¹ ki⁻ gaa⁻, koo⁻ mii⁻ ba¹ ga⁻jmeey¹ ga⁻saayh¹ Esteban. ⁵⁸Ga⁻séeyh⁻ lá⁻ ga⁻té⁻ chuuh¹ jwi¹ ja⁻. Hi⁻ lá⁻jéé⁻ hi⁻ ga⁻hni¹ kiyh¹ ga⁻lleey¹ hmi¹ he⁻ ma¹ na⁻lääy⁻ mah¹ ga⁻h00¹ jaa⁻ chih⁻ hi⁻ ma¹ chee⁻ Saulo. Mah¹ ga⁻l00y¹ tey⁻ kuu¹ kih¹ Esteban. ⁵⁹Ta⁻ko⁻jiih⁻ te⁻ dsa⁻ kuu¹ kiyh¹, ga⁻hlééh¹ Esteban kyaah¹ Dio, ga⁻jäyh¹:

—Jesús Dsa⁻j00h¹ kyaan⁻, heeh⁻ jmi¹ le¹ kin⁻.

⁶⁰Ga⁻juuyh⁻ jnéy⁻ mah¹ ga⁻hléeyh⁻ koo⁻ ki⁻ gaa⁻:

—Dio kyaan⁻, ta⁻ jmeé⁻ kwaat⁻ kih¹ he⁻ hliih¹ he⁻ jmeé⁻ dsa⁻ kin⁻.

Ma¹ la⁻ ma⁻hléeyh⁻ lá⁻ja⁻, ga⁻juuy¹.

8 Ga⁻hiih⁻ ba¹ dsé¹ Saulo he⁻ ga⁻juu¹ Esteban.

Ja⁻ ba¹ jmi^h ja⁻, ga⁻lá⁻cha⁻ koo⁻ hni⁻ juuh⁻ kyaah¹ lá⁻jéé⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Jesús jwi¹ Jerusalén. Lá⁻jéé⁻ dsa⁻ he⁻ ga⁻sa⁻ ga⁻jnee⁻, ga⁻nääy⁻ ta⁻ Judea hi⁻ ta⁻ Samária ka⁻läh¹. Ma¹ la⁻ apóstole ba¹ ga⁻jä¹ Jerusalén ja⁻.

Ga⁻jmeeh⁻ Saulo dsa⁻ hi⁻ ga⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Jesús

²Ko⁻llaa¹ dsa⁻ hi⁻ mi⁻te⁻ kyaah¹ Dio, ga⁻jääy¹ Esteban mah¹ na⁻haay¹ hi⁻ ga⁻hoo¹ jwérte⁻ dsa⁻ he⁻ kiyh¹. ³Ga⁻l00¹ Saulo jmeeyh⁻ lá⁻jéé⁻ hi⁻ ma⁻heeh⁻ kih¹ Jesús. Ma¹ dsa⁻hey⁻ lá⁻koo⁻ lá⁻koo⁻ hne¹ kih¹ dsa⁻. He⁻ wi¹ ba¹ ma¹ dsa⁻hwéey¹ dsa⁻mé⁻ dsa⁻nũuh⁻ ma¹ dsa⁻jääy⁻ neh⁻ ne¹.

Dsa⁻ hi⁻ ma¹ chaa⁻ Samária ga⁻heeh⁻ ju⁻hméé⁻ kih¹ Jesús

⁴Lá⁻jéé⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻sa⁻ ga⁻jnee⁻ he⁻, ga⁻nää⁻ bih¹ hléeyh⁻ dsa⁻ ju⁻hméé⁻ kih¹

Jesús lä⁺kaa⁻ jee⁺ ga⁻näay⁺. ⁵ Ngoo⁺ Felipe ta⁺ jwi⁺ Samária na⁺ kway⁻ juu⁺ kih⁺ Jesucristo jee⁺ ja⁻. ⁶ Jwëë⁺ dsa⁻ ga⁻taah⁻ nuu⁻ lä⁺kaa⁻ tuh⁻dsë⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻ kwa⁺ Felipe, lä⁺ ma⁻ ga⁻jëëy⁺ cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ma⁻ jmeey⁺. ⁷ Lä⁺jëë⁺ jmi⁻lle⁻ hliih⁺ hi⁻ ma⁻ tääh⁺ tuh⁻dsë⁺ dsa⁻ ga⁻hwëë⁻ hooyh⁻ ki⁻gaa⁻. Hi⁺ jwëë⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ tii⁺ ga⁻hlaa⁺ hi⁻ lä⁺jëë⁺ hi⁻ jluuh⁺ ga⁻ja⁺ kih⁺. ⁸ Peer⁺ ga⁻lä⁺chaa⁻ llu⁺, dsa⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ jee⁺ jwi⁺ ja⁻.

⁹ Ja⁺ ba⁺ jee⁺ jwi⁺ ja⁻, ma⁻ gya⁺ jaa⁻ dsa⁻ chee⁻ Simón hi⁻ ma⁻ tēē⁻ ji⁻ nah⁺. Ma⁻ mi⁻gaay⁺ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jee⁺ ja⁻ hi⁻ ma⁻ jmäay⁺ hñiiy⁺ jøøh⁺. ¹⁰ Lä⁺jøh⁺ lä⁺mäh⁺ ma⁻ tih⁻ dsë⁺ lä⁺køh⁺ ma⁻ nuuy⁻ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺, ma⁻ jäh⁺:

—Dsa⁻ññuh⁻ la⁻ ba⁻ kye⁻ cha⁻miih⁻ be⁻ kih⁺ Dio.

¹¹ Ma⁻ jmeë⁺ dsa⁻ he⁺ kiyh⁺, jëeh⁺ ma⁻lä⁺ hii⁻ mi⁻gaay⁺ dsa⁻ kyaah⁺ ji⁻ nah⁺ he⁻ ma⁻ jmeey⁺ ja⁻. ¹² Pero ma⁻ ga⁻kwa⁺ Felipe ju⁺hmëë⁺ lä⁺koo⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih⁺ hi⁻ ha⁻ lä⁺ la⁺ kih⁺ Jesucristo, ko⁻llaa⁻ dsa⁻ he⁺ ga⁻lä⁺dsoo⁺ dsë⁺ mah⁺ ga⁻saa⁻ jmi⁻ dsa⁻më⁻ dsa⁻ññuh⁻. ¹³ Hi⁻ lä⁺kye⁻ hñii⁺ Simón hi⁻ ma⁻ tēē⁻ he⁺, ga⁻lä⁺dsoo⁺ dsëy⁺ hi⁻ ga⁻saay⁻ jmi⁻ mah⁺ ga⁻løøy⁺ jmeey⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ Felipe. Ma⁻ dsa⁻ jwërte dsëy⁺ ma⁻ jëëy⁻ lä⁺jë⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ma⁻ jmeë⁺ Felipe.

¹⁴ Hi⁻ ga⁻nuu⁺ apóstole hi⁻ ga⁻ja⁺ Jerusalén he⁻ ma⁻ heeh⁻ dsa⁻ chaa⁻ Samária juu⁺ kih⁺ Dio. Ma⁻ ga⁻nuuy⁺ ja⁻, ga⁻cheey⁺ Pee⁺ kyaah⁺ Jwaa⁻ ta⁻ ja⁻. ¹⁵ Lä⁺ ma⁻ ga⁻lla⁺näay⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁻ngiiy⁺ kih⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ heeh⁻ juu⁺ kih⁺ Dio mah⁺ hyoyh⁺ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁺. ¹⁶ Jëeh⁺, ni⁺ jaa⁻ hi⁻ he⁺ sa⁻ ga⁻ ma⁻hyoyh⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁺, ko⁻ma⁻na⁻saay⁻ jmi⁻ lä⁺hih⁺ kih⁺ Jesús ba⁺. ¹⁷ He⁻ja⁻ ga⁻kye⁻ Pee⁺ kyaah⁺ Jwaa⁻ goo⁻ nē⁺ kih⁺ øøh⁺ jne⁺ he⁺. Lä⁺chah⁺ ja⁻ ga⁻tëëy⁺ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁺.

¹⁸ Ma⁻ ga⁻jëë⁺ Simón ko⁻ ga⁻kye⁻ ba⁺ apóstole goo⁻ nē⁺ kih⁺ øøh⁺ jne⁺, he⁻

ga⁻tëëy⁺ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁺, he⁻ja⁻ ga⁻jiih⁺ Simón hi⁻ ma⁻ tēē⁻ he⁺ kuu⁺ kih⁺ apóstol, ¹⁹ ga⁻jäh⁺ siiyh⁺:

—Hñii⁺ kin⁺ heh⁺ be⁺ na⁻ mah⁺ lä⁺jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ kyen⁻ goon⁺ nē⁺ kih⁺, tēē⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁺.

²⁰ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Pee⁺ siiyh⁺ Simón:

—Wa⁻ heë⁺ hne⁻ kyaah⁺ kuu⁺ kyah⁺ na⁻, lä⁺llu⁺ he⁻ ma⁻jmeeh⁺ hññ⁻dsë⁻ lah⁺ he⁻ la⁺ kwa⁺ Dio. ²¹ Ni⁺ miih⁻ sa⁻ ga⁻tëëh⁺ taah⁺ hñaa⁺ kyaah⁺ ta⁻ la⁺. Jëeh⁺, sa⁻ hii⁻ ko⁻ ba⁺ hññ⁻dsë⁻ kyah⁺ kyaah⁺ Dio. ²² Wa⁻ lä⁺dsaa⁻ hoh⁺ kih⁺ he⁻ hliih⁺ kyah⁺ na⁻ hi⁻ ngii⁺ kyah⁺ kih⁺ Dio ha⁻ ga⁻che⁻ che⁺ ba⁺ Dio hññ⁻dsë⁻ hliih⁺ he⁻ ma⁻jmeeh⁺ na⁻. ²³ Man⁺ kyah⁺. Ma⁻ra⁻ mi⁻dsiih⁻ llih⁺ laah⁺ hne⁻, na⁻ hññ⁻uh⁻ ga⁻ hne⁻ kyaah⁺ he⁻ hliih⁺ na⁻ —ga⁻jäh⁺ Pee⁺.

²⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Simón hi⁻ ma⁻ tēē⁻ he⁺ siiyh⁺ Pee⁺ kyaah⁺ Jwaa⁻:

—Ngii⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio mah⁺ mo⁻so⁺ jä⁺ he⁻ hliih⁺ he⁻ ma⁻jäh⁺ na⁻ nē⁺ kin⁺.

²⁵ Ma⁻ngëë⁺ ma⁻ jmeë⁺ apóstole he⁺ ju⁺dsoo⁺ hi⁻ ma⁻ kway⁻ juu⁺ kih⁺ Dio, ga⁻näay⁺ ta⁻ Jerusalén. Lä⁺jë⁺ jwi⁺ mäh⁻ he⁻ na⁻heë⁻ hwa⁺ Samária, he⁻ nøø⁺ cha⁻jwë⁺ jee⁺ ga⁻näay⁺ ja⁻, ga⁻hlëëy⁺ dsa⁻ ju⁺hmëë⁺ kih⁺ Jesús.

Ga⁻hlëëh⁺ Felipe jaa⁻ dsa⁻jøøh⁺ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ Etiopía

²⁶ Jaa⁻ ángel kyaa⁺ Dio ga⁻hlëëh⁺ kyaah⁺ Felipe, ga⁻jäh⁺:

—Gwa⁻ ta⁻ kye⁺, jwë⁺ he⁻ go⁻hii⁺ Jerusalén he⁻ dsoo⁺ ta⁻ Gaza, ja⁻ ba⁺ jwë⁺ he⁻ dsa⁻ngëë⁺ ta⁻ hwa⁺ kii⁺.

²⁷ He⁻ja⁻ ya⁻hëë⁺ Felipe ngoo⁺. Cha⁻jwë⁺ jee⁺ ngooy⁺ ja⁻, ga⁻jëey⁺ jaa⁻ dsa⁻gyuh⁺ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ Etiopía. Hi⁻ he⁺ laa⁺ ta⁻ juuh⁻, høøy⁻ kuu⁺ kih⁺ nē⁺ta⁻ kih⁺ reina Candace hi⁻ chaa⁻ Etiopía. Dsa⁻ he⁺ hää⁺ jwë⁺ ngaah⁺ he⁻ ñëey⁻ Jerusalén na⁻jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio. ²⁸ Jee⁺ gyay⁺ neh⁺ carret kiyh⁺, ma⁻ hëy⁻ juu⁺ he⁻ ga⁻sii⁻ Isaía hi⁻ ga⁻ngëë⁺ juu⁺ kih⁺ Dio llo⁺joo⁺. ²⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jmi⁻lle⁻ kih⁺ Dio siiyh⁺ Felipe:

—Gwa, chuh, koo carret kiyh.

³⁰ He ja ngoo Felipe ko chih ta koo carret ja. Ma ga nuuy he dsa he juu he ga siih Isaa h ga ng ee juu kih Dio, he ja ga ngiiy juu kih dsa he:

—¿Che ng eeh he h eh na? —ga jah Felipe.

³¹ He ja ga jah dsa he:

—¿Ha la la ng een cher mah sa chaa jaa h jii juu la?

He ja ga teeyh Felipe, ga llaay koo kiyh neh carret ja.

³² Ma he dsa he jee na siih la la:

Na jaa dsih la koh dsa jaa dsa jaa borrego jee jng eeyh,

la koo jaa borrego hi sa hoo ma jaa dsih jee tuy jnu,

ja ba la ja sa ga nay hooy ni miih.

³³ La te ds e dsa ga jmeeh dsih, sa ga noo ta kiyh la koo lle kih.

Ga jng eeh dsih, sa ga la chaa joo siiyh.

¿Ha ta ja joo siiyh mah hl eeh dsa kiyh?

³⁴ He ja ga ngiiy dsa he juu kih Felipe:

—Ta j mee hnaa hoh, chih jna,

¿hii kih hl eeh hi ga ng ee juu kih Dio la, che kiyh hniy o che kih hi jnah?

³⁵ He ja ga loo Felipe mi jnaa he hn oo jah juu ja, ga hl eeyh ju hm ee kih Jesus.

³⁶ Jee ga naay cha jwe ja, ga teey jee hla jmi, he ja ga jah dsa he:

—Hee jmi hla la, ¿che sa le san jmi jee la?

³⁷ Mah ga jah Felipe:

—Cher mah jmeeh dsoo la kaa tuh hoh, le ba.

Hi ga jah dsa he:

—Jmee ba jna dsoo, Jesucristo laa Joo Dio.

³⁸ Hi ga jmee dsa he mada dsa siih carret ja. Ga jnaay neh carret mah ga naay la uuy cha jmi. Jee ja ga chaa Felipe jmi dsa he.

³⁹ La

ma ga hw eey cha jmi ja, ni sa liih gyih ga jo Jmi lle kih Dio kih

Felipe ta jee jyoh. Mo so ga la jnaa gyih cha ne dsa he. Ngaah bih kiyh

la kaa tuh ds ey. ⁴⁰ Ja ga ga la jnaa Felipe jee jwi Azoto. Hi ngoo bih

kway ju hm ee kih Jesus la koo la koo jwi la jih ga teey jwi

Cesarea.

Ga heeh Saulo juu kih Jesus

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

9 La jih ma ga juu Esteban, sa ga tu Saulo ma jmeeyh dsa, jayh

ma jng eeyh la jee hi ma heeh kih Jesus.

He ja nee Saulo kih jmi dsa jooh,

² na ngiiy je kih dsa ta mah cha jwe dsooy gwah kih dsa judiu

he chih jwi Damasco. Ma dsa h naayh dsa me dsa nuuh hi ma taah

jwe hm ee kih Jesus, mah ma teey dsa taayh neh ne jwi Jerusalen.

³ Mi ih ga hn oo llooy Damasco ja, ni sa ga la liih gyih ma ga jyoo koo je

t jlee nih ne kiyh jee ngooy ja. ⁴ Hi ga tayh hwa. Jee ja ga nuuy ga h

lee h jaa dsa hi ga jah:

—Saulo, Saulo, ¿he la hnaa hoh kyaah jna?

⁵ He ja ga ngiiy Saulo juu kih hi ga hlee h he:

—¿Hii hne dsa nuuh? —ga siiyh. He ja ga jah hi he:

—Jna he Jesus hi ga llooh hnaa hoh kyaah. He jmeeh hnaa ba hne na, he hah kin jwe he taahn hne.

⁶ Peer goyh hi jlaay, ga jayh: —Dsa jooh kyaan, ¿hee na hnooh jmeen?

He ja ga jah Jesus siiyh: —Noo, go he ta jee jwi na. Jee na jmee dsa juu hee na ga teeh jmeeh.

⁷ Dsa hi ga naa kyaah Saulo he ga taayh jee dsayh. Ga nuu bih ga hlee h pero sa ga jee ni jaa.

⁸ Ma

ga⁺noo⁻ Saulo jee' ma' kyaay⁺ ja⁻, hnøøy⁺ ma' jëëy⁺, pero mo⁺so⁺ ga⁻lä⁻jnä⁺ mi'nëy⁺. He ja⁻ dsa⁻ ba' na hää⁻ goo⁻ Saulo na jääy⁺ ta⁺ Damasco. ⁹Jee' ja⁻ ga⁻jäh⁺ tuu⁺ lä⁻jiih⁺ ga⁻të⁺ hnë⁻ jmi⁺, sa⁺ cha⁻ he⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻hiyh⁺ ni⁻ miih⁻.

¹⁰Damasco ja⁻ ma' gya⁺ jaa⁻ dis-cípulo kyaa⁺ Jesús, hi⁻ chee⁻ Ananía. Dio ga⁻mi⁻jnää⁻ kih⁺ Ananía mah⁺ ga⁻siyh⁺:

—Ananía.

He ja⁻ ga⁻ngiiy⁺ kiyh⁺:

—Hii⁻ jnä⁺ la' Dsa jøøh⁺ kyaan⁺.

¹¹He ja⁻ ga⁻jäh⁺ Dio siyh⁺:

—Go hëë⁺, gwa⁻ ta⁺ jwë⁺ he⁻ chee⁻ Ko⁻dsoo⁺. Gwa⁻ cha⁻neh⁺ kih⁺ Juda. Ja⁻ jwiiyh⁺: “Ma jan⁻ hlëehn⁺ kyaah⁺ Saulo, dsa⁻ nnuh⁻ hi⁻ chaa⁻ Tarso.” Hi⁻ he⁻ gya⁺ ngii⁺ kih⁺ jee' ja⁻. ¹²Ma⁻mi⁻jnään⁺ hne⁻ kih⁺ Saulo he⁻ goh⁺ go⁻kyeh⁻ gooh⁻ në⁻ kiyh⁺ mah⁺ lä⁻jnä⁺ mi'nëy⁺ —ga⁻jäh⁺ Dio.

¹³He ja⁻ ga⁻jäh⁺ Ananía:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, joh⁺ jiih⁻ sa⁺ ma⁻nuun⁺ cha⁻ juu⁺ hñaa⁻ dsë⁺ dsa⁻nnuh⁻ he⁺. Joh⁺ he⁻ hliih⁺ sa⁺ ma⁻jmeey⁺ jwii⁻ Jerusalén, ma⁻jmeeyh⁺ dsa⁻ hi⁻ na⁻jngëë⁺ kyaah⁺. ¹⁴Hi⁺ na⁺ na⁺ ma⁻jay⁻ jee' la⁻ kyaah⁺ hih⁺ kih⁺ jmi⁻dsa⁻ kaah⁺, tëëy⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ hnaah⁻ hne⁻.

¹⁵He ja⁻ ga⁻jäh⁺ Dio siih⁺ Ananía:

—Gwa⁻, jëeh⁺ hi⁻ he⁻ na⁻lleeh⁺ kyaan⁺ mah⁺ dsa⁻kay⁺ juu⁺ kin⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu hi⁻ kih⁺ dsa⁻ ta⁺ kaah⁺ hi⁻ kih⁺ lä⁻jëë⁺ judiu ka⁻läh⁺. ¹⁶Jnä⁺ mi⁻jnään⁺ kiyh⁺, jmee⁺ bii⁺ dsa⁻ngëëy⁺ cha⁻miih⁻ wii⁺ kwaat⁻ kin⁺ —ga⁻jäh⁺ Dio siih⁺ Ananía.

¹⁷Ja⁻ga⁻ngoo⁺ Ananía jee' gya⁺ Saulo. Ma⁺ ga⁻llooy⁺ ga⁻hey⁺ cha⁻neh⁺, ga⁻kyey⁻ gooy⁻ në⁻ kiyh⁺. Mah⁺ ga⁻jäh⁺ lä⁻la⁻:

—Saulo øøhn⁺, Jesús hi⁻ ga⁻lä⁻jnää⁺ kyah⁺ cha⁻jwë⁺ jee' ya⁻nëh⁺, hi⁻ he⁻ na⁻ ma⁻chee⁺ jnä⁺ ta⁺ la⁺ mah⁺ lä⁻jnä⁺ mi'nëh⁺ hi⁻ mah⁺ hñah⁺ cha⁻miih⁻ be⁺ kih⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺.

¹⁸Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻sa⁺ ga⁻hla⁺ he⁻ ma⁺ na⁻jlë⁻ mi'në⁻ Saulo, he⁻ la⁺ lä⁻koo⁻

sa⁻uh⁻ hmooh⁻. Hi⁺ lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻lä⁻jnä⁺ mi'nëy⁺. Hi⁺ ga⁻nooy⁻ ngooy⁺ mah⁺ ga⁻saay⁻ jmi⁻. ¹⁹Ja⁻ga⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻hiyh⁺ mah⁺ ga⁻tëëyh⁺ be⁺ ka⁻läh⁺. Ga⁻jäh⁺ Saulo miih⁻ jmi⁺ kyaah⁺ øøh⁺ jne⁺ hi⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁺ Jesús hi⁻ ma⁺ tääh⁺ Damasco ja⁻.

Ga⁻kwa⁺ Saulo juu⁺ kih⁺ Jesús jwii⁻ Damasco

²⁰Neh⁺ gwah⁺ kih⁺ dsa⁻ judiu he⁻ chih⁺ jwii⁻ Damasco ja⁻, ga⁻løøy⁺ kway⁻ juu⁺ kih⁺ Cristo, ga⁻jäh⁺, he⁻ ba⁺ hi⁻ he⁻ laa⁺ Joø⁺ Dio. ²¹Lä⁻jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nuu⁺ ga⁻taayh⁺ jëë⁺ dsayh⁺, ma⁺ jäh⁺:

—¿Ja⁺ hi⁻ na⁻ na⁻ ma⁻ngë⁺ jmee⁺ hñaa⁻ dsë⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaa⁺ Jesús jwii⁻ Jerusalén ma⁻ja⁺? ¿Ja⁺ hi⁻ na⁻ na⁻ ja⁺ hi⁻ hnøø⁺ ma⁻ saah⁺ dsa⁻ kyaa⁺ Jesús mah⁺ ma⁻ dsa⁻jäy⁻ cha⁻në⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah⁺?

²²Pero Saulo ma⁺ hlëëyh⁺ kyaah⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ be⁺ koo⁻ hä⁻ koo⁻ hä⁻. Ga⁻mi⁻jnääy⁻ na⁻ hñaa⁻ lä⁻jëë⁺ ja⁻ ba⁻ dsoo⁺ Jesús he⁻ laa⁺ Cristo, lä⁻jiih⁺ ga⁻kah⁺ ga⁻gwëh⁺ huu⁻dsë⁺ kih⁺ judiu hi⁻ ma⁺ tääh⁺ Damasco ja⁻.

Ga⁻kyuu⁺ Saulo kih⁺ dsa⁻ judiu

²³Ma⁻hya⁻ cha⁻miih⁻ jmi⁺ gya⁺ Saulo jwii⁻ Damasco ja⁻, mah⁺ ga⁻taah⁻ judiu juu⁺ kwee⁻ he⁻ ma⁻ jngiiyh⁺ kih⁺ Saulo.

²⁴Pero chah⁺ ba⁺ ga⁻lä⁻në⁻ Saulo hee⁻ na⁻ ma⁻ hnøø⁺ dsa⁻ ma⁻ jmee⁺ kiyh⁺. Lä⁻jmi⁺ lä⁻hwë⁺ ga⁻taah⁻ dsa⁻ tääy⁻ ho⁻haah⁺ kih⁺ chuuh⁺ jwii⁻ ja⁻, hnøøy⁺ ma⁻ jngiiyh⁺ kih⁺ Saulo. ²⁵Pero øøh⁺ jne⁺ ga⁻taayh⁻ neh⁺ hma⁻ta⁻ mah⁺ ga⁻jñaay⁺ ta⁻la⁺ hwë⁺, ta⁻ dsøh⁺ na⁻hyah⁻ he⁻ na⁻ jnë⁻ chuuh⁺ jwii⁻. Lä⁻ja⁻ ba⁺ ga⁻laa⁺ Saulo.

Ñee⁺ Saulo jee' jwii⁻ Jerusalén ga⁻mi⁻jëey⁻ apóstole

²⁶Ma⁺ ga⁻lloo⁺ Saulo jwii⁻ Jerusalén, hnøøy⁺ ma⁻ jmeey⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ øøh⁺ jne⁺ jee' ja⁻. Pero lä⁻jëë⁺ dsa⁻ he⁻ ma⁺ na⁻ hñaa⁻ dsih⁺, sa⁺ ga⁻jmeey⁺ dsoo⁺ he⁻

ma⁻heeyh⁻ kih¹ Jesús. ²⁷He⁻ja⁻ ga⁻jøø¹ Bernabé kih¹ Saulo na⁻jääy⁻ cha⁻ne⁻ apóstole. Jee⁻ ja⁻ ga⁻jmeeh¹ Bernabé juu¹ he⁻ ga⁻jëë¹ Saulo Jesús cha⁻jwë¹ hi⁻ ga⁻hlëeh¹ kyaayh¹ hi⁻ ga⁻jmeeyh¹ juu¹ he⁻ sa⁻ goh⁻ Saulo ga⁻kway¹ juu¹ kih¹ Jesús lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsëy¹ jee⁻ jwi⁻ Damasco. ²⁸He⁻ja⁻ ga⁻jä⁻ Saulo mah¹ ga⁻løøy¹ jmeey¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ øøh¹ jne⁻ hi⁻ chaa⁻ Jerusalén. ²⁹Ni⁻ mi⁻h⁻ sa⁻ goyh⁻ ma⁻ hlëëyh⁻ kih¹ Jesús, ma⁻ ti⁻chooy⁻ juu¹ kyaah¹ judiu⁻ hi⁻ ma⁻ hlëeh⁻ griego. Pero dsa⁻ he⁻ hnøøy¹ ma⁻ jngëëyh⁻ Saulo. ³⁰Ma⁻ ga⁻lä⁻ne⁻ øøh¹ jne⁻, hii⁻ goo⁻ ma⁻ jngëëh⁻ dsih⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jääy¹ Saulo ga⁻näay¹ kyaah¹ ta⁻ Cesarea, ja⁻ jiih¹ ga⁻cheey¹ ta⁻ jwi⁻ Tarso. ³¹Ja⁻ jiih¹ mo⁻so⁻ ga⁻hi⁻ goo⁻ kih¹ lä⁻jëë⁻ øøh¹ jne⁻ he⁻. Ma⁻ hii⁻ ti⁻ kiyh¹ lä⁻kaa⁻ Judea, lä⁻kaa⁻ Galilea hi⁻ lä⁻kaa⁻ Samária ka⁻läh⁻. Kih¹ he⁻ gayh⁻ Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻ he⁻ja⁻ cha⁻ga⁻mi⁻h⁻ ma⁻ hnaayh⁻ Dio hi⁻ ga⁻lä⁻jwëë⁻ ga⁻ øøh¹ jne⁻ kyaah¹ be⁻ kih¹ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹.

Ga⁻jä⁻ kih¹ Enea

³²Ga⁻lloo¹ koo⁻ jmi⁻ ngoo¹ Pee⁻ na⁻jëëy⁻ øøh¹ jne⁻ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ jwi⁻ lä⁻jiih¹ ga⁻llooy¹ na⁻jëëy⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ Lida. ³³Jee⁻ ja⁻ ga⁻jëëy¹ jaa⁻ dsa⁻nüuh⁻ hi⁻ chee⁻ Enea. Ma⁻hya⁻ jña⁻ ji⁻ne⁻ kyaay¹ në⁻ jii⁻ dsaayh⁻, sa⁻ liih⁻ goo⁻ tiiy⁻. ³⁴He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Pee⁻ siiyh⁻:

—Enea, Jesucristo ma⁻mi⁻hlä⁻ hne⁻, noo⁻ chooh⁻ jii⁻ kyah¹.

Hi⁻ lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻noo⁻ Enea. ³⁵Hi⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ chaa⁻ jee⁻ jwi⁻ Lida hi⁻ jee⁻ jwi⁻ Sarón ga⁻jëëy¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁻hlaa⁻ he⁻, he⁻ja⁻ ga⁻ngëë⁻ dsa⁻ he⁻ hñii⁻ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻.

Ga⁻lä⁻jiih¹ Dorca

³⁶Jmi⁻ ja⁻ ma⁻ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻më⁻ hi⁻ ma⁻ laa⁻ øøh¹ jne⁻ jee⁻ jwi⁻ Jope. Dsa⁻më⁻ he⁻ ma⁻ chee⁻ Tabita, kyaah¹ griego hnøø¹ jäh⁻ Dorca. Ta⁻ko⁻jiih¹ ga⁻gya⁻ dsa⁻më⁻ he⁻ jmi⁻gyuu⁻, ga⁻jmeey¹

he⁻ llu⁻ jmah¹ ba⁻ hi⁻ ga⁻jmeey¹ be⁻ kih¹ hi⁻ tä⁻nee⁻. ³⁷Ga⁻lloo¹ koo⁻ jmi⁻ ga⁻lä⁻dsaah⁻ Dorca hi⁻ ga⁻juuy¹. He⁻ja⁻ ga⁻gyeëh⁻ dsih⁻ mah¹ na⁻kyaay⁻ jee⁻ ga⁻të⁻ to⁻ jwëë⁻ hne⁻. ³⁸Jäh⁻ ba⁻ kih¹ jwi⁻ Lida ja⁻, ma⁻ jä⁻ jwi⁻ Jope. He⁻ja⁻ ma⁻ ga⁻nuu⁻ øøh¹ jne⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ Jope gya⁻ Pee⁻ jwi⁻ Lida, ga⁻cheey¹ uu⁻ dsa⁻nüuh⁻ na⁻jmee⁻ juu¹ kiyh¹ mah¹ wa⁻ jäy⁻ na⁻koh⁻ ta⁻ Jope.

³⁹Ma⁻ ga⁻nuu⁻ Pee⁻ juu¹ ja⁻, ngooy¹ kyaah¹ dsa⁻ he⁻. Hi⁻ ma⁻ ga⁻llooy¹ cha⁻neh⁻ ja⁻, ga⁻jää⁻ dsih⁻ jee⁻ kya⁻ hli⁻ Dorca. Jwëë⁻ dsa⁻më⁻ hñii⁻ ma⁻ tääh⁻ hoo⁻h⁻ kiyh¹ jee⁻ ja⁻. Hi⁻ ma⁻ ga⁻lloo¹ Pee⁻ ga⁻kuyh⁻ lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁻ kiyh¹ hooyh⁻, heeyh⁻ Pee⁻ lä⁻jë⁻ hmi⁻h⁻ he⁻ ga⁻hme⁻ Dorca lä⁻ ma⁻ jiiyh⁻. ⁴⁰Ja⁻ga⁻ ga⁻hwëë⁻ Pee⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻më⁻ he⁻, hi⁻ ga⁻juuyh¹ jney⁻ ga⁻løøy¹ ngiiy⁻ kih¹ Dio. Ja⁻ga⁻ ga⁻jiiyh¹ nëy⁻ ta⁻ jee⁻ ma⁻ kye⁻ jmi⁻ngo⁻ kih¹ Dorca mah¹ ga⁻siiyh⁻:

—Tabita, noo⁻.

Mah¹ ga⁻nä⁻ Tabita mi⁻në⁻. Ma⁻ ga⁻jëëy¹ Pee⁻, ga⁻gyay⁻. ⁴¹He⁻ja⁻ ga⁻sooh¹ Pee⁻ gooy⁻ mah¹ ga⁻chaayh⁻. Hi⁻ ja⁻ga⁻ ga⁻tëëyh⁻ lä⁻jëë⁻ øøh¹ jne⁻ hi⁻ ga⁻tëëyh⁻ dsa⁻më⁻ hñii⁻ he⁻ ka⁻läh⁻, mah¹ ga⁻siiyh⁻:

—Hii⁻ ma⁻ lä⁻jiih¹ la⁻.

⁴²Ga⁻lä⁻jëë⁻ dsa⁻ chaa⁻ jwi⁻ Jope ga⁻nuu⁻ juu¹ ja⁻, he⁻ja⁻ jwëë⁻ dsa⁻ ga⁻ngëë⁻ hñii⁻ kih¹ Dio. ⁴³Cha⁻mi⁻h⁻ jmi⁻ ga⁻jä⁻ Pee⁻ jee⁻ jwi⁻ Jope ja⁻, cha⁻neh⁻ kih¹ dsa⁻ hi⁻ chee⁻ Simón hi⁻ ma⁻ mi⁻llu⁻ loo⁻ jah⁻.

Ga⁻jmee⁻ Cornelio mada⁻ he⁻ jä⁻ Pee⁻

10 Jwi⁻ Cesarea ma⁻ gya⁻ jaa⁻ dsa⁻nüuh⁻ hi⁻ ma⁻ chee⁻ Cornelio. Ma⁻ laay¹ dsa⁻jøøh¹ kya⁻ hña⁻laa⁻ hløø¹ hi⁻ chee⁻ Italiana. ²Dsa⁻nüuh⁻ he⁻ ma⁻ hnaayh⁻ Dio kyaah¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ kyaay¹. Hi⁻ ma⁻ gayh⁻ Dio, ma⁻ ngiiy⁻ kiyh¹ kih¹ Dio lä⁻jë⁻ jmi⁻, hi⁻ ma⁻ jmeey⁻ cha⁻mi⁻h⁻ be⁻ kih¹ hi⁻ tä⁻nee⁻. ³Jee⁻ gyay⁻ ngiiy⁻ kiyh¹ kih¹ Dio, ko⁻hi⁻ hñë⁻

ta⁺ ga⁺hloo⁺, ga⁺hëë⁺ mi⁺nëy⁺ ga⁺jëëy⁺
na⁺hña⁺ na⁺dsa⁺ jaa⁺ ángel kya⁺ Dio hi⁺
ga⁺he⁺ ta⁺ jee⁺ gyay⁺, hi⁺ ga⁺jäh⁺:

—Cornelio.

⁴Mah⁺ ga⁺jëëy⁺ koo⁺ hweh⁺, Peer⁺
goyh⁺ ga⁺ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ ángel, ga⁺jäyh⁺:
—¿Hee⁺ na⁺ jawah⁺ hne⁺ Dsa⁺jøøh⁺
kyaan⁺?

Hi⁺ ga⁺jäh⁺ ángel siiyh⁺:

—Ma⁺ tih⁺ ba⁺ dsé⁺ Dio lä⁺jë⁺ he⁺ ngiih⁺
hi⁺ lä⁺jë⁺ he⁺ kwëëh⁺ hi⁺ tä⁺nee⁺. ⁵Chee⁺
dsa⁺ ta⁺ Jope. Wa⁺ lla⁺chiiyh⁺ Simón,
ja⁺ba⁺ hi⁺ tëëyh⁺ Pee⁺, mah⁺ wa⁺ jäy⁺.
⁶Hi⁺ he⁺ gya⁺ cha⁺neh⁺ kih⁺ jñah⁺ hi⁺
chee⁺ Simón hi⁺ mi⁺llu⁺ loo⁺ jah⁺ cha⁺hoo⁺
jmi⁺ neeh⁺. Hi⁺ he⁺, jäh⁺ hee⁺ na⁺ jmeeh⁺.

⁷Ma⁺ ngaah⁺ ángel hi⁺ ga⁺hlëeh⁺
kyaayh⁺, ga⁺tëeh⁺ Cornelio uu⁺ dsa⁺ hi⁺
ma⁺ jmee⁺ ta⁺ kiyh⁺ kyaah⁺ jaa⁺ hløø⁺ hi⁺
jawah⁺ kyaayh⁺ hi⁺ ma⁺ mi⁺te⁺ kih⁺ Dio.
⁸Ma⁺ la⁺ ma⁺ jmeeh⁺ Cornelio lä⁺jë⁺ juu⁺
kih⁺ dsa⁺ he⁺, ja⁺ga⁺ ga⁺cheey⁺ ta⁺ Jope.

⁹Ma⁺ ga⁺jnä⁺ jyoh⁺ jmi⁺, ma⁺ ngoo⁺
ga⁺të⁺ llä⁺hyoo⁺ hi⁺ ngoo⁺ ya⁺jäh⁺ dsa⁺
he⁺ ta⁺ Jope. Hor⁺ ja⁺ ga⁺wii⁺ Pee⁺
gyuuh⁺ jee⁺ ga⁺të⁺ to⁺ jwëë⁺ hne⁺, jee⁺
na⁺ngiiy⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio. ¹⁰Ja⁺ kyoyh⁺ jee⁺
ma⁺ gyay⁺, hnøøy⁺ ma⁺ kuyh⁺. Ta⁺ko⁺ jiih⁺
jøøy⁺ jmee⁺ dsa⁺ ma⁺, ga⁺hëë⁺ mi⁺nëy⁺
koo⁺ he⁺ ga⁺mi⁺jnää⁺ Dio kiyh⁺, jee⁺
gyay⁺ chuuy⁺ kyaah⁺. ¹¹Ga⁺jëëy⁺ gyuuh⁺
jmi⁺ gyuu⁺ na⁺hña⁺ lä⁺jëë⁺ koo⁺ he⁺ la⁺
lä⁺koh⁺ ta⁺jmaah⁺, na⁺hñuu⁺ lä⁺jë⁺ kye⁺
kiih⁺ he⁺ ga⁺jyoo⁺ lä⁺ ga⁺të⁺ hwa⁺. ¹²Neh⁺
ja⁺ ma⁺ tääh⁺ lä⁺jëë⁺ nëë⁺ jah⁺, ma⁺ tääh⁺
jah⁺ hi⁺ choo⁺ goo⁺ tii⁺, ma⁺ tääh⁺ jah⁺ hi⁺
sëëh⁺ hñii⁺ hwa⁺, hi⁺ ma⁺ tääh⁺ ta⁺jah⁺ hi⁺
hëë⁺ gyuuh⁺. ¹³Jee⁺ ja⁺ ja⁺ koo⁺ juu⁺, he⁺
jäh⁺.

—Noo⁺ Pee⁺, jngëëh⁺ jah⁺ na⁺ mah⁺
kuh⁺ —ga⁺jäyh⁺.

¹⁴He⁺ ja⁺ ga⁺jäh⁺ Pee⁺:

—Jah⁺ha⁺ Dsa⁺jøøh⁺ kyaan⁺. Jëëh⁺, ni⁺
jaa⁺ hi⁺ laa⁺ wa⁺ hi⁺ cha⁺ hi⁺ hi⁺ ni⁺ jaa⁺
hi⁺ sah⁺ sa⁺ ma⁺kuhn⁺ jih⁺koh⁺.

¹⁵Koo⁺ ka⁺läh⁺ ja⁺ juu⁺ jee⁺ ga⁺të⁺ to⁺
jiih⁺:

—Kih⁺ hi⁺ ga⁺jmää⁺ Dio na⁺jngëë⁺, ta⁺
jawah⁺ laay⁺ wa⁺ hi⁺ cha⁺ hi⁺.

¹⁶Hnë⁺ jiih⁺ ga⁺la⁺ lä⁺ja⁺, ja⁺ga⁺ ga⁺
sooh⁺ ta⁺jmaah⁺ ja⁺, ngooh⁺ ka⁺läh⁺ ta⁺
gyuuh⁺.

¹⁷Ta⁺ko⁺ jiih⁺ ma⁺ gya⁺ Pee⁺ jmee⁺
cha⁺miih⁺ huü⁺dsë⁺ he⁺ hnøø⁺ jäh⁺ he⁺
ga⁺jëëy⁺ ja⁺, ga⁺lla⁺nää⁺ dsa⁺ hi⁺ ga⁺chee⁺
Cornelio he⁺, ngiiy⁺ juu⁺ ha⁺ chih⁺ hne⁺
kih⁺ Simón hi⁺ mi⁺llu⁺ loo⁺ jah⁺, lä⁺jiih⁺
ga⁺lla⁺näay⁺ jee⁺ ja⁺. ¹⁸Ma⁺ ga⁺lla⁺nää⁺
dsa⁺ he⁺, ga⁺ngiiy⁺ juu⁺:

—¿Che⁺ jee⁺ la⁺ gya⁺ Simón, hi⁺ tëëyh⁺
Pee⁺? —ga⁺jäyh⁺.

¹⁹Gya⁺ ga⁺ Pee⁺ gyuuh⁺ jmeey⁺ huü⁺dsë⁺
ha⁺ lä⁺ la⁺ he⁺ ga⁺jëëy⁺ ja⁺, mah⁺ ga⁺jäh⁺
Jmi⁺lle⁺ kih⁺ Dio siiyh⁺:

—Jëë⁺ da⁺ Pee⁺, uu⁺ dsa⁺ ma⁺ya⁺nää⁺
hnaah⁺ hne⁺. ²⁰Jñaa⁺ mah⁺ go⁺jëë⁺. Ta⁺
jmeey⁺ to⁺ hoh⁺, gwa⁺ kyaayh⁺. Jnä⁺ ba⁺
ma⁺cheen⁺ dsa⁺ na⁺.

²¹He⁺ ja⁺ ga⁺jñaa⁺ Pee⁺ ta⁺ jee⁺ ma⁺
tääh⁺ dsa⁺ hi⁺ ga⁺chee⁺ Cornelio he⁺ mah⁺
ga⁺siiyh⁺:

—Hi⁺ jnä⁺ la⁺ hi⁺ hnaah⁺ hnäh⁺.
¿He⁺ la⁺ ma⁺ya⁺nää⁺ hnäh⁺? —ga⁺jäh⁺
Pee⁺.

²²He⁺ ja⁺ ga⁺jäh⁺ dsa⁺ he⁺:

—Ma⁺ya⁺ nøø⁺ jnääh⁺ mada⁺ kih⁺ Cor-
nelio dsa⁺jøøh⁺ kya⁺ jnääh⁺. Laay⁺ jaa⁺
juu⁺ hløø⁺ hi⁺ lluu⁺ hi⁺ gah⁺ Dio, hi⁺ lä⁺jëë⁺
judiu⁺ jawah⁺ kyaayh⁺. Cornelio he⁺ tëëyh⁺
hne⁺ gooh⁺ cha⁺neh⁺ kiyh⁺ mah⁺ nuuy⁺
juu⁺ he⁺ kwah⁺, lä⁺koo⁺ mada⁺ nuuyh⁺
kih⁺ ángel hi⁺ na⁺jngëë⁺.

²³Ja⁺ga⁺ ga⁺taah⁺ Pee⁺ dsa⁺ he⁺
cha⁺neh⁺. Jee⁺ ja⁺ ga⁺jä⁺ dsa⁺ he⁺ hwë⁺
ja⁺.

Ga⁺lloo⁺ Pee⁺ kih⁺ Cornelio

Ma⁺ ga⁺jnä⁺ jyoh⁺ jmi⁺ ga⁺noo⁺ Pee⁺,
ngooy⁺ kyaah⁺ dsa⁺ he⁺ hi⁺ ga⁺nää⁺ ko⁺l-
laa⁺ øøh⁺ jne⁺ hi⁺ chaa⁺ Jope kyaayh⁺.
²⁴Jyoh⁺ jmi⁺ ga⁺lla⁺näay⁺ jwi⁺ Ce-

sarea. Ma' gya' Cornelio jøø' kyaah' lä'jēē' ga' hi' chaa' kyaay', hi' kyaah' ome' hi' jwayh' kyaah'. ²⁵Ma' ga'l-loo' Pee' ho'hne' kiyh', ya'hēē' Cornelio mah' ga'heeyh'. Lä'chah' ja' ga'juuh' Cornelio jnē' cha'nē' Pee', ga'jmäy' jøøh'. ²⁶Pero Pee' ga'chaah' Cornelio ga'siiyh':

—Noo', ta' jmee' lä'na'. Dsa' ba' hne', dsa' ba' jnä' ka'läh'.

²⁷Lä' ma'llay' ja'ba' juu' ga'taayh' cha'neh' lä'jiih' ga'tēy' jee' tääh' jwēy' dsa' hi' ga'kuh' jee' ja'. ²⁸Mah' ga'jah' Pee' siiyh':

—Ma'neh' ba' hnäh' kwee', na'høø' jwēte la' kyaa' jnääh' dsa' judiu he' dsa'tooh' jnääh' ko'jøh' kyaah' hi' sa' laa' judiu hi' ni' he' dsa'tooh' jnääh' cha'neh' kiyh' sa' le'. Pero Dio ma'mi'jnää' kin' he' sa' sah' ni' jaä' dsa' ni' sa' laay' wa' hi' cha' hi'. He'ja' mo'so' jmee' ga'jnä' kwaat' he' sah' dsa' hi' sa' laa' judiu. ²⁹He'ja' sa' ga'choon' juu' ni' miih', lä' ma' ga'lloo' juu' kin', chah' ba' ma'jan'. He'ja' ngiin' juu' kyah'. ¿He'la' ma'teeh' jnä'?

³⁰He'ja' ga'jah' Cornelio:

—Na' ma'hya' kye' jmi' sa' ma' kuh' ma' huhn', ja'ba' hor' la' ko'hi' hnē' ta' ga'hloo' gyan' ngiin' kin' kih' Dio cha'neh' la'. Koo' ma' ga'jēēn' jaä' dsa' nuuh' kyeh' hmiih' jih'gyeh' cha'nēn'. ³¹Hi' he' na' ga'jah': “Cornelio, ma'nuu' ba' Dio lä'jē' he' ma'h-lēēh' kyaayh', hi' kye' bih' kwaat' kih' lä'jē' he' ma'kwēēh' hi' tā'nee'. ³²Cheē' dsa' ta' Jope mah' wa' ja' Simón hi' tēy' Pee'. Hi' he' gya' cha'neh' kih' he' ba' Simón hi' mi'llu' loo' jah', cha'hoo' jmi'neeh'. Wa'ra' ja' hi' he', hlēēh' hne'", ga'siiyh' jnä'. ³³He'ja' chah' ba' ga'cheēn' dsa' na'kyaa' hne'. Hi' llu' ba' ma'jmeeh' ma'neh'. Na' na' lä'jēē' jnääh' tøøh' jnääh' jee' la' cha'nē' Dio,

mah' nuu' jnääh' juu' he' ma'hñah' kih' Dio.

Ga'kwa' Pee' juu' cha'neh' kih' Cornelio

³⁴He'ja' ga'løø' Pee' hlēēh' lä'la':

—Na' ga' ma'lā'ngēēn' kwee', ma'ra' ju'dsoo' koo' ba' laa' dsa' cha'nē' Dio. ³⁵Tih' ba' dsē' Dio kih' ga'lā'jēē' hi' gayh' hi' kih' hi' jmee' he' llu'. ³⁶He' la' na' juu' he' ga'chee' Dio kih' dsa' Israel. Ju'hmēē' la' he' jmee' hii' ti' kih' dsa' ta'la' kih' Jesucristo hi' laa' Dsa'jøøh' kyaa' lä'jēē' dsa'. ³⁷Neh' ba' hnäh' kwee' ha' lä' ga'la' lä'kaa' hwa' Judea, he' ga'løø' ta' Galilea, ma'ngēē' he' ga'hlēēh' Jwaa' kih' he' saa' dsa' jmi'. ³⁸Ma'nuuh' ba' hnäh' ha' lä' ga'jmeē' Dio kyaah' Jesús dsa' chaa' Nazaret. Ga'kwēy' Jmi'le' Na'jngi', hi' ga'kwēy' cha'mi' be'. Hi' lä'kaa' jee' ga'ngēy' ga'jmeey' he' llu' jmah' hi' ga'lāy' lä'jēē' hi' ma'jēē' wi' kaah' hi'sa'llu', jēēh' Dio cheh' kyaayh'.

³⁹Jmee' jnääh' ju'dsoo' kih' lä'jē' he' ga'jmeē' Jesús hwa' Judea hi' jee' jwi' Jerusalén. Hi' he' ga'jngi' dsa' kih', na'taay' dsoh' hma'cru'. ⁴⁰Pero Dio ga'mi'jiyh' ma' ga'hya' hnē' jmi' hi' ga'mi'jnäy' mah' jēē' dsih' he' ma'lā'jiyh'. ⁴¹Pero sa' ga'mi'jnäy' kih' lä'jēē' dsa'. Ma'la' kyaa' jnääh' hi' ga'lleeh' Dio jaä' ba' ga'mi'jnäy' mah' jmee' jnääh' ju'dsoo' kiyh', jnääh' hi' ga'kuh' ga'hih' kyaayh' ma'ngēē' ma'lā'jiyh' jee' kih' hi' na'juu'. ⁴²Ja' ga'ga'cheey' jnääh' kwa'jnääh' juu' kih' lä'jēē' dsa'. Mah' jmee' jnääh' dsoo', Jesús he' hi' na'hñaa' kih' Dio, laay' jwēē' kih' lä'jēē' dsa' hi' ji' hi' lä'ja' kih' hi' na'juu'. ⁴³Ga'lā'jēē' hi' ga'ngēē' juu' kih' Dio llo'joo' ga'jmeē' dsoo' kih' Jesús, ga'jäyh', ta'la' kih' bih' dsa'che' dso'kye' kih' lä'jēē' hi' heeh' juu' kih'.

**Ga'hyoh' dsa- hi- sa' laa'
judiu Jmi'le' kih' Dio**

44 Hlëeh' ga' Pee' lä'ja- ma' ga'jyoo'
Jmi'le' Na'jngii' né kih' lä'jéë' dsa- hi-
ma' tääh' nuu- jee' ja-. 45 Lä'jéë' øøh'
jne' hi- laa' judiu hi- ga'lla-nää' kyaah'
Pee' ga'taayh' jëë' dsayh' ma' ga'jëëy'
ga'hyoh' dsa- hi- sa' laa' judiu Jmi'le'
Na'jngii'. 46 Ga'nuuy' hlëeh' dsa- he' jy-
oh' juu' hi- ma' jmeey' juuh' kih' Dio.
47 He'ja- ga'jah' Pee':

—¿Hii' le' ha' kih' dsa- la- he-
saay' jmi-, na' he- ma'hyoyh~ Jmi'le'
Na'jngii' ja' ba' lä'koo- ma'hñah' jne'?

48 He'ja- ga'jmeey' Pee' mada' ga'saay-
jmi- lä'hih' kih' Jesús Dsa'jøøh' jnän'.
Ja-ga' ga'chuu' dsa- he' kyaah' Pee' mah'
jäy' miih' jmi' kyaayh'.

**Ga'jmeeh' Pee' juu' kih' øøh'
jne' hi- ma' tääh' Jerusalén**

11 Ga'nuu' apóstole, hi' ga'nuu'
jøøh' jne' hi- ma' tääh' Judea he-
ga'heeh- lä'kye- hi- sa' laa' judiu juu'
kih' Dio. 2 Ma' jah' Pee' ta- Jerusalén,
kō'llaa' øøh' jne' ga'løø' ti'choo' juu'
kyaayh', kih' he- ma' laay' he- jmeey' bi'
uuh' jmi' ngo' kih' dsa-nuuh'. 3 Ga'jäyh':

—¿He'la' neeh' na'jëëh' dsa- hi- sa-
ga-wih' jmi' ngo' kih' hi- na'kuh' kyaayh'
kō'jøøh'?

4 He'ja- ga'jmeeh' Pee' juu' lä' ma'
huu' ha- lä' ga'la' kih' ta- jee' neey',
ga'jäyh':

5 —Jnä' ma' gyan' jwi- Jope ngiin'
kin' kih' Dio ma' ga'hëë' mi'nën' koo-
he- ga'mi-jnää' Dio kin'. Ga'jëen' koo-
he- la' lä'koh' ta'jmaah' na'hñuuh' lä'jë-
kye' sa'kiih' ga'jyoo' gyuuuh' lä' ga'te'
jee' ma' gyan'. 6 Ga'jëen' kwee-, hi-
ga'mi'kyuun' hi- jah' ma' tääh' neh'.
Ga'jëen' jah' hi- choo' goo' tii', ga'jëen'
jah' hää' kyaah' jah' hi- sëeh' hñii'
hwa' hi' ga'jëen' ta'jah' hi- hëë' gyuuuh'.

7 Jee' ja- ga'nuun' koo- lle' he- ga'h-
lëeh' gyuuuh', ga'jah': “Noo- Pee', jngëeh-
jah' na- mah' kuh'.” 8 He'ja- ga'ngiin-
kiyh': “Jah'ha' Dsa'jøøh' kyaan'. Jëeh',
ni- jaa- hi- laa' wa' hi- cha- hi- hi- ni- jaa-
hi- sah' sa- ma'kuhn' jih'koh'.” 9 Koo-
ka'läh' ga'hlëeh' gyuuuh' jee' ga'te' to'
jiih': “Kih' hi- ga'jmää' Dio na'jngëe', ta-
jwah' laay' wa' hi- cha- hi-.” 10 Hnë' jiih-
ga'la' lä'ja-, ja' ga' sa-sooh' ka'läh' ta-
maah' ja-, ngoooh' ta' gyuuuh'. 11 Lä'chah'
ja- ga'lla-nää' uu' dsa-nuuh' hi- ya-nää'
Cesarea, hnaayh- jnä' jee' ma' gyan'.
12 Hi- Jmi'le' kih' Dio ga'siih- jnä' jee'
ja-: “Gwa- ba' hne-, ta' jmeey' to' hoh'”,
ga'jäyh'. Hi- jnee' øøh' jne' hi- chaa- jee'
ja- ga'jmeey' kō'jøøh' kyaah' jnä' lä' ga'te'
cháneh' kih' dsa-nuuh' hi- ga'tëeh' jnä'.
13 Dsa-nuuh' he', ga'jmeeyh' juu' he-
ga'jëëy' jaa- ángel hi- ga'noo- cháney'
cháneh' kih'. Hi' ga'jmeeyh' juu' ha-
lä' ga'jah' ángel siiyh': “Chee' dsa- ta-
Jope mah' wa' ja- Simón, hi- tëëyh' Pee'.
14 Hi- he' kwa' juu' ha- lä' jee' lääh'
kyaah' lä'jéë' hi- chaa- kyah'”, ga'jah'
ángel siiyh'. 15 Lä' ma' ga'løøn' hlëëhn'
dsa- he', ga'jyoo' Jmi'le' Na'jngii' né
kih' lä'jaa- lä'jaa-, lä'koh' ga'jyoo' né
jnän' lä' ma' to-né. 16 Ja-ga' ga'lä-d-
sooh- dsën' lä'koo- ga'jah' Jesús jää':
“Ma'ra' ju'dsoo', Jwaa' ga'chaay' dsa-
jmi' kyaah' jmi' ba', pero hnäh' saah-
hnäh' jmi' kyaah' Jmi'le' Na'jngii'.”
17 Cher'mah' Dio ga'kwëeh' dsa- he',
ja-ba' he- ga'kwëëyh' jne' lä' ma'
ga'heeh' jne' Jesús Dsa'jøøh' jnän', ¿hee-
laa' jnä' mah' jwiin' Dio: “Ta' kwëeh' hi-
na'?”

18 Ma' ga'nuu' dsa- he' juu' kih' Pee'
ga'taayh' tii' ba', ga'jmeey' juuh' kih'
Dio, ga'jäyh':

—Na' ga' ma-na' jwë' kih' hi- sa' laa'
judiu mah' dsa-jëeyh' kyaah' Dio hi-
jmeey' chaa- dsa-.

**Ga⁺lä⁺jwëë⁺ 00h⁺ jne⁺
jee⁺ jwi⁺ Antioquia**

¹⁹ Lä⁺ ma⁺ ga⁺jngiih⁺ dsa⁻ kih⁺ Es-teban, ga⁻l00⁺ dsa⁻ jmeeh⁺ 00h⁺ jne⁺. He⁻ja⁻ ga⁻hwëëy⁺ jee⁺ jwi⁺ Jerusalén, ga⁺sa⁺ ga⁺jñeey⁺ ga⁺nääy⁺ ta⁺ jee⁺ jyoh⁺. Ga⁺nääy⁺ ta⁺ Fenicia, ta⁺ Chipre, ta⁺ Antioquia. Dsa⁻ judiu he⁺ ga⁺nääy⁺ kway⁻ juu⁺ kih⁺ Dio lä⁻kaa⁻ jee⁺ tääh⁺ ma⁻la⁻ dsa⁻goo⁺ bih⁺. ²⁰ Pero jee⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻h-wëë⁺ he⁺, ma⁺ tääh⁺ k0⁻llaa⁻ hi⁻ chaa⁻ Chipre hi⁺ ma⁺ tääh⁺ hi⁻ chaa⁻ Cirene. Ma⁺ ga⁺lla⁻nää⁺ hi⁻ he⁺ jwi⁺ Antioquia ga⁻k-way⁺ ju⁻hmëë⁺ kih⁺ Jesús lä⁻kye⁻ kih⁺ hi⁻ sa⁻laa⁺ judiu. ²¹ Peer⁻ cha⁻miih⁻ be⁺ ga⁻k-wa⁺ Dio kiyh⁺, he⁻ja⁻ jwëë⁺ dsa⁻ ga⁺ngëë⁺ hñii⁺ kih⁺ Jesús jwi⁺ Antioquia.

²² Ga⁺tëeh⁺ 00h⁺ jne⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ Jerusalén juu⁺ ja⁻. He⁻ja⁻ ga⁻cheey⁺ Bernabé, ngooy⁺ ta⁺ jwi⁺ Antioquia. ²³ Ma⁺ ga⁺lloo⁺ Bernabé jee⁺ ja⁻, ga⁻jëëy⁺ he⁻ ga⁺mi⁻jää⁺ Dio cha⁻miih⁻ dsa⁻ he⁺, he⁻ja⁻ ga⁻tih⁺ dsëy⁺. Hi⁺ ga⁻kwëëyh⁺ nuuh⁻ mah⁺ dsa⁻taayh⁻ mi⁻teyh⁺ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsëy⁺ kih⁺ Dsa⁻j00h⁺ jnän⁻. ²⁴ Bernabé he⁺ ma⁺ llu⁺ dsëy⁺ hi⁺ ma⁺ dsoo⁺ dsëy⁺ cha⁻miih⁻ ka⁻läh⁺ hi⁺ ma⁺ kyey⁻ cha⁻miih⁻ be⁺ kih⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺. Ma⁺ ga⁻jëë⁺ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ jmeey⁺, he⁻ja⁻ jwëë⁺ dsa⁻ ga⁻heeh⁻ juu⁺ kih⁺ Dsa⁻j00h⁺ jnän⁻.

²⁵ Ma⁺ ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ya⁻hëë⁺ Bernabé ngoo⁺ ta⁺ Tarso na⁻hñääyh⁻ Saulo. Ma⁺ ga⁻jñääyh⁻ Saulo, ga⁻jääy⁺ ta⁺ Antioquia. ²⁶ Jee⁺ ja⁻ ga⁻taayh⁻ koo⁻ ñe⁻ jmi⁺ kyaah⁺ 00h⁺ jne⁺ he⁺ mah⁺ ga⁺mi⁻tëëy⁻ jwëë⁺ dsa⁻. Jee⁺ jwi⁺ Antioquia ja⁻, jee⁺ ja⁻ to⁻ñe⁺ ga⁺mi⁻cheey⁻ 00h⁺ jne⁺ cristiano, he⁻ hñ00⁺ jäh⁺ Cristo mah⁺.

²⁷ Jmi⁺ ja⁻ ga⁻hwëë⁻ k0⁻llaa⁻ hi⁻ ga⁺ngëë⁺ juu⁺ kih⁺ Dio hi⁻ ma⁺ tääh⁺ Jerusalén, na⁻nääy⁺ ta⁺ jee⁺ jwi⁺ Antioquia. ²⁸ Jaa⁻ dsa⁻ he⁺ hi⁻ chee⁻ Agabo, ga⁻nooy⁻ ga⁻hlëëyh⁻ lä⁻koo⁻ jäh⁺ Jmi⁻lle⁺ kih⁺ Dio, ga⁻jäh⁺ jä⁺ koo⁻ hoo⁺ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻. Hi⁺ ga⁻lä⁻te⁺

ba⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻jäh⁺ Agabo, lä⁻ ma⁺ laa⁺ Claudio rey to⁻ñe⁺. ²⁹ He⁻ja⁻ ga⁻taah⁻ 00h⁺ jne⁺ hi⁻ tääh⁺ Antioquia juu⁺ kwee⁻ he⁻ cheey⁺ miih⁻ kuu⁺ kih⁺ 00h⁺ jne⁺ hi⁻ tääh⁺ ta⁺ Judea, ha⁻ koo⁻ te⁺ tää⁺ kwa⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻. ³⁰ Lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ hi⁺ ga⁻tooyh⁻ goo⁻ Bernabé kuu⁺ ja⁻ kyaah⁺ Saulo mah⁺ na⁻ngëëy⁻ kih⁺ hi⁻ ma⁺ laa⁺ dsa⁻gyuu⁻ kyaa⁺ gwah⁺ hwa⁺ Judea ja⁻.

**Ga⁺jngëëyh⁺ Jacobo
hi⁺ ga⁻taayh⁻ Pee⁺ neh⁻ñe⁺**

12 Ja⁻ba⁺ jii⁻ ja⁻, ga⁻jmeey⁻ rey Herode mada⁻ he⁻ ga⁻jmeeyh⁻ k0⁻llaa⁻ 00h⁺ jne⁺. ² Ga⁺jngëëyh⁺ Jacobo 00h⁺ Jwaa⁺ kyaah⁺ ñe⁻tuuh⁻. ³ Ma⁺ ga⁻nuu⁺ rey he⁺ he⁻ ga⁻tih⁺ dsë⁺ dsa⁻ judiu he⁻ ga⁻juu⁺ Jacobo, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻ mada⁻ wa⁺ jaa⁺ Pee⁺ ka⁻läh⁺. He⁻ja⁻ ga⁻la⁺ ma⁺ tē⁻jmi⁺ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ he⁻ñiih⁻ he⁻ sa⁺ kyaah⁺ levadura. ⁴ Ma⁺ ga⁻jaa⁺ Pee⁺, ga⁻taah⁻ dsih⁺ neh⁻ñe⁺. Ga⁻taayh⁻ ja⁻goo⁻ kye⁺ nää⁺ hl00⁺ hi⁻ ma⁺ jää⁺ ma⁺ kyeë⁺ lä⁻koo⁻ nää⁺ hi⁻ ga⁻hää⁺ Pee⁺. Herode ma⁺ jmeey⁻ huu⁻dsë⁻ ma⁺ mi⁻jñääy⁻ kih⁺ dsa⁻ ga⁻ma⁻goh⁻ jmi⁺ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mah⁺. ⁵ Ga⁻jä⁻ ba⁺ Pee⁺ neh⁻ñe⁺ pero ta⁻k0⁻jiih⁺ ma⁺ hääy⁺ neh⁻ñe⁺ ni⁺ jaa⁻ 00h⁺ jne⁺ sa⁻ ga⁻tuy⁺ he⁻ ma⁺ chuuy⁺ kyaah⁺ Dio kwaat⁻ kih⁺ Pee⁺.

Dio ga⁻lleë⁻ Pee⁺ neh⁻ñe⁺

⁶ La⁺ kwaat⁻ ma⁺ mi⁻jñää⁻ Herode kih⁺ dsa⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jnä⁺. Pero ja⁻ba⁺ hwë⁺ ja⁻, ma⁺ na⁻kyaa⁺ Pee⁺ na⁻hñuu⁻ kyaah⁺ to⁺ caden⁻ ja⁻ba⁺ jee⁺ kih⁺ uu⁺ hl00⁺ hi⁻ ma⁺ na⁻hñuu⁻ kyaayh⁺. Hi⁺ ma⁺ tääh⁺ ga⁻jñah⁺ hl00⁺ hi⁻ ma⁺ h00⁺ hoo⁺ neh⁻ñe⁺ ja⁻. ⁷ Ni⁺ sa⁻ ga⁻lä⁻liih⁻ ga⁻ hl00⁺ he⁺, ma⁺ ga⁻lloo⁺ jaa⁻ ángel kyaa⁺ Dio, hi⁺ lä⁻ ga⁻dsa⁻ neh⁻ñe⁺ ga⁻lä⁻jnä⁺ je⁻. Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻chaay⁺ Pee⁺, ga⁻siiyh⁺.

—Noo⁻ na⁻koh⁺.

Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻sa⁺ ga⁻hla⁺ caden⁻ he⁻ ma⁺ na⁻hñuu⁻ gooy⁻. ⁸ Hi⁺ ga⁻jäh⁺ ángel:

—Kye^h hmi^{ih} kyah^l, hee^l loo^l kyah^l.
Lä^l ja^l ga^l jmee^l Pee^l, mah^l ga^l siiyh^l
ka^l lä^hʔ:

—Bää^l hmi^{ih} kyah^l mah^l man^l
ga^l juh^l.

⁹Hi^l ya^l hēē^l ángel, kaah^l lleē^l Pee^l.
Sa^l nēy^l che^l dsoo^l he^l jmeē^l ángel, he^l
ké^l bih^l laay^l. ¹⁰Ga^l ngēēy^l jee^l ma^l tääh^l
koo^l nää^l hlø^l, ja^l ga^l ga^l tēēy^l ho^l haah^l he^l
la^l kyaah^l nē^l jee^l hwēē^l dsa^l ta^l cha^l jwē^l.
Hñii^l ba^l haah^l ja^l ga^l na^l. Ga^l hwēēy^l, hi^l
ga^l kway^h koo^l jwē^l, jee^l ja^l ga^l bi^l ángel
kih^l Pee^l. ¹¹Ja^l ga^l ga^l lä^l liih^l Pee^l,
ga^l jmeey^l hu^l dsē^l:

—Dsoo^l ba^l ma^l cheē^l Dio ángel kya^l
hi^l ma^l lää^l jnä^l kih^l Herode hi^l ma^l lääy^l
jnä^l kih^l lä^l jē^l he^l ma^l hnø^l dsa^l goon^l
he^l ma^l jmeē^l kin^l.

¹²Ma^l ga^l lä^l liiyh^l he^l ma^l na^l laay^l,
lä^l chah^l ja^l ngaay^h ta^l kih^l María choo^l
Jwaa^l, he^l ba^l hi^l tēēy^h Marcos, jee^l
ma^l tääh^l jwēē^l hi^l ngii^l kih^l Dio. ¹³Ma^l
ga^l lloo^l Pee^l ho^l haah^l jee^l dsa^l taah^l dsa^l,
ga^l tēēy^l. Lä^l koo^l ma^l ga^l nuu^l jaa^l chi^l
h^l mē^l hi^l cheē^l Rode tēēy^l, mah^l ngooy^l
na^l jēēy^l. ¹⁴Lä^l chah^l ja^l ga^l lä^l kyuyh^l
lle^l kih^l Pee^l hi^l ma^l tēē^l. Peer^l ga^l nø^h
dsēy^l. Ni^l sa^l ga^l näy^l ho^l haah^l ja^l,
ngaay^h ko^l chih^l na^l jmeeyh^l juu^l kih^l hi^l
ma^l tääh^l cha^l neh^l ja^l, ga^l jäh^l:

—Hii^l Pee^l cheh^l ho^l haah^l.

¹⁵He^l ja^l ga^l jäh^l hi^l ma^l tääh^l jee^l ja^l,
siiyh^l chih^l mē^l he^l:

—He^l ngaah^l ba^l hne^l na^l.

Pero chih^l mē^l he^l sa^l tää^l sa^l jaay^l,
ma^l jäh^l:

—Hi^l he^l na^l.

He^l ja^l ga^l jäh^l dsa^l he^l:

—Ángel kya^l Pee^l ba^l na^l.

¹⁶Lä^l ma^l cheh^l ja^l ba^l Pee^l ho^l haah^l
ja^l, tēēy^l. Ja^l ga^l ga^l näy^l ho^l haah^l ja^l,
ga^l jēēy^l Pee^l. Ga^l taay^h jēē^l dsay^h.
¹⁷He^l ja^l ga^l jmeē^l Pee^l lii^l kyaah^l gooy^l,
mah^l sa^l tooyh^l miih^l. Ga^l jmeeyh^l juu^l

ha^l lä^l ga^l jmeē^l Dio he^l ya^l hēēy^l ne^l
h^l nē^l, hi^l ga^l jäh^l:

—Go^l jmeeh^l juu^l la^l kih^l Jacobo hi^l
kih^l lä^l jēē^l øø^h jne^l.

Ja^l ga^l ya^l hēēy^l ngooy^l ta^l jee^l jyoh^l.

¹⁸Ma^l ga^l jnä^l jyoh^l jmi^l, Peer^l ga^l tēē^l
ga^l jēē^l hlø^l he^l kyaah^l dsa^l kyaay^h, kih^l
he^l sa^l ga^l jēēy^l ha^l lä^l ya^l hēē^l Pee^l
jee^l ja^l. ¹⁹He^l ja^l ga^l jmeē^l Herode mada^l
he^l na^l hnäay^h Pee^l ka^l lä^h. Ma^l sa^l
ga^l jnäay^h, ga^l lä^l kyaay^h hlø^l he^l jmi^l.
Lä^l jii^h ga^l jmeey^l mada^l he^l ga^l jngēēy^h
hlø^l he^l. Ja^l ga^l ya^l hēēy^l hwa^l Judea,
ngooy^l na^l gyay^l ta^l Cesarea.

Ga^l juu^l Herode

²⁰Pero ma^l cha^l hñii^l kih^l Herode
kyaah^l dsa^l chaa^l Tiro hi^l kyaah^l hi^l
chaa^l Sidón ka^l lä^h. Dsa^l hi^l ma^l chaa^l
jee^l ja^l sa^l ma^l hnø^l hñii^l. Jēē^h
ma^l ga^l näay^l lay^l løø^l ta^l jwii^l kih^l
Herode. He^l ja^l na^l näy^l na^l llay^l juu^l
kyaah^l Herode. Pero to^l nē^l da^l, ga^l taay^h
juu^l kwee^l kyaah^l Blasto, hi^l kye^l ta^l
juuh^l kyaah^l rey Herode, mah^l hñii^l bih^l
llay^l juu^l kyaah^l Herode. ²¹He^l ja^l ga^l tøø^l
rey he^l jmi^l he^l ya^l nää^l dsa^l. Ma^l ga^l l-
loo^l jmi^l ja^l, ga^l lä^l nää^l dsa^l he^l hi^l
ga^l kēh^l rey hmi^{ih} he^l kēy^h ma^l llay^l ta^l
mah^l na^l gyay^l nē^l ta^l kiyh^l, ga^l kway^l juu^l.
²²Ma^l ga^l nuu^l dsa^l he^l juu^l kiyh^l ja^l, ga^l-
tooyh^l cha^l mi^{ih} mi^{ih}, ga^l jäh^l:

—Ja^l he^l dsa^l nñuh^l na^l hlēē^h, Dio ba^l
na^l hlēē^h.

²³Lä^l chah^l ja^l, ja^l jaa^l ángel kya^l Dio,
ga^l jmeey^l dsoo^l kih^l rey Herode, kih^l
he^l sa^l ga^l jmeey^l juuh^l kih^l Dio. He^l ja^l
ga^l kaay^l jah^l lä^l jii^h ga^l juuy^l.

²⁴Pero ga^l nää^l ba^l øø^h jne^l kway^l
juu^l kih^l Dsa^l jøø^h jnä^l hi^l cha^l ga^l mi^{ih}
ngoo^l dsa^l lä^l jwēē^l hi^l heeh^l juu^l ja^l.

²⁵Ma^l ga^l hñaa^l ta^l he^l na^l hñaa^l
Bernabé kyaah^l Saulo, ga^l hwēēy^l
Jerusalén, ga^l lä^l näay^h ka^l lä^h
Antioquia jääy^l Jwaa^l hi^l tēēy^h
Marcos.

Ga'hñaay' Bernabé kyaah' Saulo mah' dsa'näay' dsa'kway' ju'hmëe'

13 Jee' kih' øøh' jne' hi' ma' tääh' Antioquía ja-, ma' tääh' hi' ma' ngëe' juu' kih' Dio hi' ma' tääh' ta'jwoh'. Hi' he' Bernabé, hi' Simón hi' ma' tēyeh' Läh-, Lucio hi' ma' chaa' Cirene, Manaén hi' ga'kwaä' kwee' kyaah' Herode hi' ma' laa' lle'moh' hwa' Galilea, hi' Saulo ka'läh'. ²Ta'ko'jiih' ma' tääh' øøh' jne' he' sa' kuh'hiyh', hnaayh' Dio lä'kaa' tuh-dsäy', ga'hleeh' Jmi'le' Na'jngii' kyaayh', ga'siiyh':

—Hñaä' Bernabé kyaah' Saulo mah' jmeey' ta' he' kwëeh' jnih'.

³Ma'ngëe' ma'ngiiy' kih' Dio sa' ga'kuh' ga'hiyh', ja'ga' ga'kyey' gooy' në' kih' Bernabé kyaah' Saulo. Hi' ma'dsaa' he' ja-, ga'hiyh' juu' kyaah' dsa'kyaayh'.

Ngoo' Bernabé kyaah' Saulo ta' Chipre

⁴Ngoo' Bernabé kyaah' Saulo ta' hwa' Seleucia lä'hil' kih' Jmi'le' Na'jngii'. Ma' ga'lla'näay' Seleucia, ga'taayh' neh' barco, ga'näay' ta' hwa' he' chee' Chipre. ⁵Ma' ga'tēy' jwii' Salamina, ga'taayh' neh' gwah' kih' judiu he' tøø' jee' jwii' ja-, mah' ga'kway' juu' kih' Dio. Hi' ma' jääy' Jwaa' hi' ma' kwa' be' kih'.

⁶Ga'ngëe' lä' ga'dsa' hwa' Chipre he' hä' jee' jmi'neeh', lä'jiih' ga'lla'näay' jee' jwii' Pafos. Jee' ja' ga'jee' ja' judiu hi' tēe' ji'nah', hi' ma' chee' Barjesús. Ma' jmäay' hñiiy' lä'koh' ja' hi' ngëe' juu' kih' Dio. ⁷Dsa' tēe' he' ma' jwayh' kyaah' lle'moh' hi' ma' chee' Sergio Paulo, hi' kyuah' cha'miih-. He'ja' lle'moh' he' ga'jmeey' mada' he' na'kyaay' Bernabé kyaah' Saulo, kih' he' ga'lä'hyoh' dsëy' nuuy' juu' kih' Dio. ⁸Pero dsa'tēe' he', hi' tēyeh' Elima kyaah' juu' griego, hi' he' na-, ma' ha' kih' Bern-

abé kyaah' Saulo. Jëeh', sa' ma' hnøøy' he' ma' heeh' lle'moh' he' juu' kih' Dio. ⁹He'ja' ga'hleeh' Saulo, he' ba' hi' chee' Paa'. Ga'hleeyh' kyaah' cha'miih' be' kih' Jmi'le' Na'jngii' hi' ga'jēey' koo' hweh' në' dsa'tēe' he'. ¹⁰Mah' ga'jäyh':

—He' ba' che' ta'juuh' hne-, Peer' hleeh' hne-, joo' hi'sa'llu'. ¿He'la' hnooh' lla'dsëeh' kih' lä'jēe' he' llu'? ¿Lih' ba' llaa' he' hah' kih' jwē' llu' kih' Dsa'jøøh' jnän'? ¹¹Na' heeh' Dio hne' wi'. Jä' tuu' mi'nēh'. Mo'so' jëeh' jmëe' hyoo' miih' jmi' —ga'jäy' Paa'.

Lä'chah' ja' ga'løø' mi'nēy' mah' ga'jäy' tuu'. Lä'ku' lä'ji' kih' ma' hnaayh' ja' hi' ma' jääy', kih' he' mo'so' ga'lä'jnä' mi'nēy'. ¹²Ma' ga'jēe' lle'moh' he' he' ga'la' lä'ja-, ga'heeyh' kih' Jesús. Peer' ga'lä'dsaa' dsëy' ma' ga'nuuy' juu' kih' Jesús.

Nëe' Paa' kyaah' Bernabé Antioquía he' na'he'e' hwa' Pisidia

¹³Ja'ga' ya'hëe' Paa' jwii' Pafos ja' kyaayh' dsa'kyaayh', ga'näay' ta' Perge, jwii' he' na'he'e' Panfilia. Pero Jwaa' ga'bee' dsa'kyaayh' mah' ngaayh' ta' Jerusalén. ¹⁴Ga'ngëe' Paa' kyaah' Bernabé jwii' Perge, ga'lla'näay' ta' jyoh' Antioquía he' nøø' hwa' Pisidia. Ma' ga'tē' jmi' he' teeh' dsa' dsë', ngoo' Paa' kyaah' Bernabé gwah' kih' dsa'judiu mah' ga'taayh' jee' ja'. ¹⁵Ma'ngëe' ma'hë' ja' dsa' miih' he' na'sii' në' ley kih' Moisé hi' ga'hëy' miih' he' ga'sii' hi' ga'ngëe' juu' kih' Dio, ja'ga' ga'jäy' dsa'kaah' hi' ma' hä' goo' gwah' ja':

—Cher'mah' cha' miih' he' jwah' hnäh' dsa'nūuh' øøhn', hleeh' jnääh' miih' he' jmee' llu' kyaa' jnääh' —ga'jäyh'.

¹⁶He'ja' ga'noo' Paa', ga'jmeey' lii' kyaah' gooy' mah' wa' dsa'taayh' ti'. Ga'jäyh':

—Nuu' da' hnäh' dsa' Israel hi' lä'jēe' ga' hnäh' hi' gah' Dio. ¹⁷Dio kyaa' jnääh' dsa' Israel, ga'leeh' dsa' ma-

gyuh⁻ kyaa¹ jnaäh¹ mah¹ leey⁷ dsa⁻ kyaay¹ hi⁻ ngoo¹ ba¹ mi⁻ jääy¹ lä¹ jiih¹ ga⁻ tē¹ koo⁻ jwii⁻ juuh⁻ lä¹ ma⁻ täayh¹ hwa¹ Egipto ma⁻ ke⁻ laay¹ dsa⁻ jnah¹ kih¹ hwa¹ ja⁻. Ma⁻ ngēē¹ he⁻ ja⁻, kyaah¹ cha⁻ miih⁻ be⁷ ga⁻ hwēē¹ Dio dsa⁻ he⁻ hwa¹ ja⁻, mah¹ ga⁻ lla⁻ näay¹ hwa¹ kiyh¹.¹⁸ Ta⁻ ko⁻ jiih¹ ga⁻ taah¹ dsa⁻ he⁻ to⁻ loo⁻ ji⁻ ne⁻ jee¹ la⁻ hwa¹ ki⁻, ga⁻ lä⁻ be⁻ dsē¹ Dio kyaayh¹ kih¹ lä⁻ jē⁻ he⁻ hliih¹ he⁻ ma⁻ jmeey¹.¹⁹ Ma⁻ ngēē¹ he⁻ ja⁻, ga⁻ heē¹ Dio gyii¹ nää¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh¹ hwa¹ he⁻ cheē⁻ Canaán. Hwa¹ kih¹ dsa⁻ he⁻ ga⁻ jmee⁷ Dio heē⁻ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ kyaa¹ jnaäh¹.

²⁰ Ma⁻ ga⁻ lla⁻ näay¹ hwa¹ Canaán ja⁻, ga⁻ hñaa¹ Dio hi⁻ ga⁻ ka¹ nē¹ kih¹ dsa⁻ he⁻, lä⁻ jiih¹ ga⁻ lloo⁻ jmi⁻ ga⁻ hñaa¹ Samuel hi⁻ ga⁻ ngēē¹ juu¹ kiyh¹. Lä⁻ ja⁻ ga⁻ jmee⁷ Dio kyaayh¹ lä⁻ jiih¹ ga⁻ tē¹ kyē¹ hña⁻ loo⁻ na⁻ dsē⁻ to⁻ lo⁻ gya⁻ ji⁻ ne⁻.²¹ Jii⁻ kih¹ Samuel, dsa⁻ Israel ga⁻ ngēēy¹ jaa⁻ hi⁻ lee⁷ rey kyaay¹. He⁻ ja⁻ ga⁻ hñaa¹ Dio Saúl, hi⁻ ga⁻ laa¹ rey to⁻ loo⁻ ji⁻ ne⁻. Jmii⁻ Saúl he⁻ ma⁻ cheē⁻ Cis, hi⁻ ma⁻ laa¹ sa⁻ ju⁻ kih¹ Benjamín.²² Ma⁻ ngēē¹ he⁻ ja⁻, Dio ga⁻ lleē⁻ Saúl mah¹ ga⁻ llaay¹ David hi⁻ ga⁻ koo⁻ nē¹ kiyh¹. Ga⁻ jmee⁷ Dio ju⁻ dsoo⁻ kih¹ David, ga⁻ jäh¹: “Ma⁻ jēēn⁻ David joo⁻ Isaf. Kih¹ hi⁻ he⁻ ba⁻ ma⁻ tih⁻ dsēn⁻, jēēh⁻ hi⁻ he⁻ jmee¹ lä⁻ jē⁻ he⁻ hnoon⁻.”²³ Hi⁻ jee¹ kih¹ jaa⁻ jee¹ lä⁻ jēē⁻ sa⁻ ju⁻ kih¹ David he⁻, ga⁻ lä⁻ chaä⁻ Jesús, hi⁻ ga⁻ cheē⁻ Dio mah¹ lääy¹ dsa⁻ Israel lä⁻ koo⁻ ga⁻ jäh¹ jää¹.²⁴ Jää¹ ja⁻ ga⁻ jä⁻ Jesús, ma⁻ kwa⁻ Jwaa⁻ juu¹ kih¹ lä⁻ jēē⁻ dsa⁻ Israel. Ga⁻ hlēēy¹ dsa⁻ mah¹ dsa⁻ jeeyh⁻ kyaah¹ Dio hi⁻ he⁻ saay⁻ jmi⁻.²⁵ Hi⁻ lä⁻ koh⁻ ma⁻ jēē⁻ Jwaa⁻ ngoo¹ dsa⁻ hñaa⁻ ta⁻ kiyh¹, ga⁻ jäh¹: “¿Hi⁻ jnä⁻ laah⁻ hnäh⁻? Ja⁻ he⁻ jnä⁻ hi⁻ nøø⁻ juu¹ jä⁻ lä⁻ koo⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ huü⁻ dsē⁻. Hi⁻ jä⁻ kēē⁻ kin⁻, sa⁻ tē⁻ dsēēn⁻ chiihn⁻ mah¹ llen⁻ loo⁻ he⁻ hä⁻ tiy⁻”, ga⁻ jäh¹ Jwaa⁻.

²⁶ Ngoo¹ ba¹ Paa⁻ hlēēh⁻, ma⁻ jäh¹:

—Hnäh⁻ dsa⁻ goon⁻ hi⁻ laa¹ sa⁻ ju⁻ kih¹ Abraham, kyaah¹ lä⁻ jēē⁻ ga⁻ hnäh⁻ hi⁻ gah⁻ Dio, jnä⁻ jne⁻ ba⁻ ga⁻ cheē⁻ Dio juu¹

la⁻ mah¹ lää⁷ jne⁻.²⁷ Pero dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh¹ Jerusalén, kyaah¹ dsa⁻ ta⁻ kyaay¹ sa⁻ ga⁻ lä⁻ kyuu⁻ Jesús. Ni⁻ kih¹ hi⁻ ga⁻ ngēē¹ juu¹ kih¹ Dio llo⁻ joo⁻ sa⁻ ga⁻ lä⁻ ngēēy¹, ma⁻ ke⁻ ma⁻ hē⁻ dsa⁻ he⁻ juu¹ ja⁻ lä⁻ jē⁻ jmi⁻ he⁻ teēh⁻ dsa⁻ dsē⁻. Heh⁻ lä⁻ koh⁻ ma⁻ jäh¹ he⁻ jmee⁻ bii⁻ juu⁻ Jesús, ga⁻ lä⁻ te⁻ lä⁻ jē⁻ juu¹ he⁻ ma⁻ hēy⁻ ja⁻.²⁸ Pero sa⁻ ga⁻ jnøøy⁻ he⁻ kyaah¹ ma⁻ bäayh⁻ Jesús mah¹ lä⁻ jwē⁻ ja⁻ ma⁻ jngiiy⁻ kih¹, he⁻ ja⁻ ga⁻ ngiiy⁻ kih¹ Pilato mah¹ wa⁻ jmeey⁻ hih⁻ he⁻ juuy⁻.²⁹ Ma⁻ ga⁻ lä⁻ te⁻ lä⁻ jē⁻ go⁻ te⁻ lä⁻ koo⁻ na⁻ sii⁻ kiyh¹ jää¹, ja⁻ ga⁻ jnäa⁻ dsih⁻ dsoh⁻ hma⁻ cru⁻ mah¹ na⁻ haay⁻.³⁰ Pero Dio ga⁻ mi⁻ jiiyh⁻ jee¹ kih¹ hi⁻ na⁻ juu⁻.³¹ Hi⁻ cha⁻ miih⁻ jiih⁻ ga⁻ lä⁻ jnäay⁻ jee¹ kih¹ hi⁻ na⁻ nää⁻ kyaayh⁻ Jerusalén, lä⁻ ma⁻ täayh⁻ Galilea. Hi⁻ he⁻ na⁻ hi⁻ jmee⁻ ju⁻ dsoo⁻ kih¹ lä⁻ jēē⁻ dsa⁻ jmi⁻ na⁻.

³² Ja⁻ ba⁻ lä⁻ ja⁻ kwa⁻ jnääh⁻ ju⁻ hmēē⁻ la⁻, ja⁻ ba⁻ juu¹ he⁻ ga⁻ bääh⁻ Dio hñii⁻ kyaah¹ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ kyaa¹ jnääh¹.³³ He⁻ ga⁻ mi⁻ jiiyh⁻ Jesús, ga⁻ mi⁻ te⁻ Dio juu¹ kih¹ jee¹ kyaa¹ jnääh¹, hi⁻ laa¹ sa⁻ ju⁻ kih¹ Abraham. Lä⁻ ja⁻ ga⁻ lä⁻ te⁻ lä⁻ koo⁻ na⁻ sii⁻ salmo hwēh⁻ to⁻: “Hne⁻ laah⁻ gyuu⁻ kyaan⁻, na⁻ ma⁻ laan⁻ Täa⁻ kyaah⁻”, ga⁻ jäh¹ Dio.³⁴ Kyaah¹ he⁻ ga⁻ mi⁻ jiiyh⁻ Jesús jee¹ kih¹ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu⁻ mah¹ mo⁻ so⁻ juu⁻ gyih⁻ jih⁻ koh⁻, lä⁻ ja⁻ ga⁻ lä⁻ te⁻ juu¹ he⁻ ma⁻ na⁻ sii⁻ lä⁻ la⁻: “Mi⁻ te⁻ ba⁻ jnä⁻ lä⁻ jē⁻ he⁻ ga⁻ jwiin⁻ David”, ga⁻ jäh¹ Dio.³⁵ Hi⁻ ja⁻ ba⁻ lä⁻ ja⁻ lle⁻ ka⁻ läh⁻ nē⁻ salmo: “Sa⁻ kwah⁻ jwē⁻ jyah⁻ jmi⁻ ngo⁻ kih¹ hi⁻ na⁻ jngēē⁻ kyaah⁻”, ga⁻ jäh¹ David.

³⁶ Ga⁻ mi⁻ te⁻ ba⁻ David lä⁻ koh⁻ ga⁻ lä⁻ hyoh⁻ dsē⁻ Dio lä⁻ ma⁻ kyey⁻ nē⁻ kih¹ dsa⁻ kyaay¹. Hi⁻ ma⁻ ga⁻ juuy⁻ na⁻ haa⁻ dsih⁻ koo⁻ jee¹ na⁻ haa⁻ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ kyaay¹. Hi⁻ ga⁻ jngaah⁻ ba⁻ jmi⁻ ngo⁻ kih¹.³⁷ Pero hih¹ hi⁻ ga⁻ lä⁻ jiih⁻ he⁻, sa⁻ ga⁻ jngaah⁻ jmi⁻ ngo⁻ kih¹.

³⁸ He⁻ ja⁻ hnøø⁻ lä⁻ ngēēh⁻ hnäh⁻ øøhn⁻, ta⁻ la⁻ kih¹ Jesús hi⁻ hlēēhn⁻ kih¹ la⁻ dsa⁻ che⁻ dso⁻ kye⁻ jnan⁻.³⁹ Lä⁻ jēē⁻ hi⁻

dsoo' dsé' kih' Jesús, hi' he' ba' hwëë' lluu', lääy' kih' lä'jé' he' ma' hlääyh' cha'né' ley kih' Moisé. Jëéh' sa' hwëë' jne' lluu' cha'né' Dio kyaah' he' hoo' jne' ley ja'. ⁴⁰Leeh' hnäh', mah' sa' ja' né' kyah' hnäh' lä'koo' ga'jah' hi' ga'ngëë' juu' kih' Dio:

⁴¹Jëë' da' hnäh', dsa' hi' mi'kwah' juu' kin', wa' lä'dsaa' hoh' hnäh', wa' heeh' hnäh' go'te'.

Jëéh' jee' kyah' hnäh' jmeen' koo' he' jmee' dsaa' hoh' hnäh'.

Ni' lä'ja' sa' jmeeh' hnäh' dsoo' ma'ke' hi' ga' ga'jmeeh' juu' kyah' hnäh', ga'jah' Dio.

⁴²Lä' ma' ya'hëë' Paa' kyaah' Bernabé neh' gwah' kih' dsa' judiu, ga'chuu' dsa' hi' sa' laa' judiu kyaayh':

—Ja' ya'näh' hnäh' ka'läh' jyoh' jmi' he' teeh' dsa' dsé' mah' kwah' hnäh' ka'läh' juu' na' kya' jnääh'.

⁴³Ma' ga'hwëëy' neh' gwah' ja', jwëë' dsa' judiu hi' lä'kye' hi' sa' laa' judiu hi' ma' hnaah' Dio, ga'jmeey' ko'joh' kyaah' Paa' kyaah' Bernabé. He' ja' ngoo' ba' Paa' hlëëyh' mah' wa' lla'nää' bih' ta' cha'né' kyaah' he' mi'jaa' Dio.

⁴⁴Ma' ga'té' jmi' he' teeh' dsa' dsé', miih' ga' sa' ga'dsaa' lä'jéë' dsa' chaa' jee' jwi' ja', na'näy' na'nuuy' ha' lä' la' juu' kih' Dio. ⁴⁵Pero ma' ga'jéë' dsa' judiu, he' ga'kuh' jwëë' dsa', he' ja' ga'lälëey' jwërte, ga'löoy' lla'dsëëy' kih' juu' he' ma' kwa' Paa' hi' ma' hlëëyh' wi' kiyh'.

⁴⁶Pero Paa' kyaah' Bernabé sa' ga'lä' goyh' ga'hlëëyh' dsa' he', ga'jäyh':

—Kyah' hnäh' to'né' dsa'goon' jmee' bi' he' nuuh' hnäh' juu' kih' Dio he' ma'kwa' jnääh' la'. Pero he' beh' hnäh' juu' la', mi'jnääh' hnäh' hnaah' sa' hnooh' hnäh' ha' lä' jee' jmee' chaa' hnäh' tää'. Na' na' hwëë' jnääh' jee' kyah' hnäh' mah' dsa'kwa' jnääh' juu' kih' dsa' hi' sa' laa' judiu ba'. ⁴⁷Jëéh'

Dio ga'jmeey' mada' lä'la' kya' jnääh', ga'jäyh':

Ma'hnaan' hne', laah' wa'je' kih' dsa' hi' sa' laa' judiu,

mah' hne' ba' kah' juu' ha' lä' lää' dsa' lä'kaa' lä'juh' jmi'gyuu'.

⁴⁸Ma' ga'nuu' dsa' hi' sa' laa' judiu juu' kih' Dsa'jöh' jnän', ga'jmeey' juuh' kih' juu' ja' hi' ga'lä'chaay' llu'. Ga'heeh' lä'jéë' hi' laa' kwaan' tëëh' jee' ka' Dio. ⁴⁹Lä' ga'dsa' hwa' ja' ga'lloo' juu' kih' Dsa'jöh' jnän'.

⁵⁰Pero ko'llaa' judiu ga'taayh' juu' dsa'mé' hi' ma' hnaah' Dio, lä'kye' dsa'mé' hi' kaa' kih' jee' jwi' ja'. Hi' lä'ja' ga'taayh' juu' hi' laa' ta'. Ga'tooyh' je' dsé' dsa'kaah' he' mah' lä'lleey' kyaah' Paa' kyaah' Bernabé mah' hëëy' kiyh' ta' jee' uu' ga' kih' hwa' ja'. ⁵¹Kyaah' ya'hëë' Paa' ngaah' kyaah' Bernabé ga'hlay' hlöo' he' ma' na'beh' tiy' he' jmeey' lii' kih' dsa' he', he' lä' ma'kyaayh' ja'ba' dso'kye' kiyh'. Hi' ga'hwëëy' jee' ja', mah' ga'näy' ta' jwi' Iconio. ⁵²Lä'jéë' hi' ga'heeh' juu' kih' Dio cha'miuh' ma' jëë' dsëy', hi' ma' kyey' cha'miuh' be' kih' Jmi'le' Na'ngii'.

Ngoo' Paa' kyaah' Bernabé ta' jwi' Iconio

14 Lä' ma' gya' Paa' kyaah' Bernabé jwi' Iconio ja', ma' dsa'taayh' ko'joh' lä'uuy' neh' gwah' mah' kih' dsa' judiu. Ha' koh' sa' llu' juu' he' ga'kway', he' ja' jwëë' hi' laa' judiu hi' lä'kye' hi' sa' laa' judiu ga'heeh'. ²Pero ko'llaa' judiu hi' sa' ga'heeh', ga'tooyh' je' dsé' dsa' hi' sa' laa' judiu mah' ga'lähneey' kyaah' ööh' jne' hi' ga'heeh' kih' Dio. ³He'ja' ga'jä' Paa' kyaah' Bernabé cha'miuh' jmi' jee' ja'. Ni' miuh' sa' ma' goyh' ma' kway' juu' kih' Dio hi' ma' kyey' cha'miuh' o'joh' dsé' kih' Dsa'jöh' jnän'. Hi' ga'jmeey' cha'miuh' he' juh' gaa'. Lä'ja' ga'jmeey'

Dio ju'dsoo' kih' juu' he' ma' kway'.
 4 Pero dsa- hi- ma' chaa- jee' jwii- ja-,
 ga-laa' to' naa'. Ko-llaa' ga-taah' jwoo'
 kih' judiu, hi- ko-llaa' ga-taah' jwoo' kih'
 apóstole. 5 Ga-taah' dsa- judiu juu' kwee-
 kyaah' dsa- hi- sa- laa' judiu, ko-joh'
 kyaah' dsa- ta' kyaay' mah' kway' kih'
 apóstole he' hi- tey' kuu' kiyh'. 6 Pero
 ma' ga-la'ne- Paa' kyaah' Bernabé he'
 hnøø' dsa- ma' jmee' kiyh' lä-ja-, lä-chah'
 ja- ga-hwëy- ga-naäy' ta- Lистра hi-
 Derbe, jwii- he- hla- hwa' Licaonia. Hi-
 na'naä' gyih' jyoh' jwii- he- hla- lä-kaa-
 jee' jah- ja-, 7 mah' na'kway- ju'hmëe'
 kih' Jesús lä-kaa- ja-.

**Ga-te' dsa- kuu' kih'
 Paa' jee' jwii- Lистра**

8 Lистра ja- ma' gya' jaa- dsa-jluuh'
 hi- jluuh' ga-la'chaa-, jih'koh' sa- ma'
 ngëy'. 9 Dsa- he' ma' gya' nuu- lä-jë- he-
 ma' hlëeh' Paa'. Ma' ga-jëe' Paa' mi-nëy'
 ga-la-liiyh' kih' dsa- he', he- ma-dsoo'
 dsëy' hlääy'. 10 He-ja- ga-hlëeh' Paa' ki-
 gaa- ga-siiyh':

—Noo- da, chih' tiih' na- ko-dsoo'.

Lä-chah' ja- koo- ba' ga-hliiy' ta-
 gyuuh' hi- ga-løoy' ngëy'. 11 Ma' ga-jëe'
 dsa- hi- ma' tääh' jee' ja- he- ga-jmee'
 Paa' lä-ja-, ga-løoy' hlëeyh' koo- ki-gaa-
 kyaah' juu' kiyh', ma' jäyh':

—Lä- laa' dsa- nuuh' laa' uu' dio hi-
 ma-jnaa' jee' jnän' la-.

12 Ga-mi-cheey- Bernabé Júpiter hi-
 Paa' ga-mi-cheey- Mercurio kih' he- ma'
 kwa- Paa' juu'. 13 Chuuh' jwii- ja- ma'
 chih' gwah- kih' dio Júpiter. Jee' ja- ga-l-
 loo' jmi-dsa- hi- ma' jmee- ta' neh' gwah-
 ja-, ma' jääy- kya' dso' hi- ma' kyey-
 he- na-lii' kyaah' le'. Ma' hnøoy' ma'
 jngëeyh' kya' he' mah' ko-joh' kyaah'
 dsa-gooy' ma' jmeey' juuh- kih' apóstole
 he'. 14 Lä- ma' ga-nuu' Bernabé kyaah'
 Paa' he- ja-, ga-giiy' hmiih- kiyh', mah'
 ga-taayh' jee' kih' dsa- he' ma' hlëeyh-
 ki-gaa-, 15 ma' jäyh':

—Hnäh' dsa-nuuh' ¿he-la' jmeeh-
 hnäh' lä-na? ¿Ja' dsa- jmi-gyuu- ba'
 jnääh' lä-koh' laah' hnäh'? Ma-ya-nøø'
 jnääh' mah' kwa' jnääh' ju'hmëe' kih'
 Jesús. Tu' hnäh' he- na-, ta' jmee- hnäh'
 he- sa- jmää' ta'. Jeeh- hnäh' hñaah' kih'
 Dio jiih- ba', hi- ga-jmee' gyuuh' hwa',
 hi- ga-jmee' jmi-nee' hi- ga-jmeey'
 lä-jë- he- ga- cha- në' kih'. 16 Jää' ma'
 tääh' dsa- jmee- lä- hyoh- dsë' hi- sa-
 cha- he- ma' jmee- Dio kiyh' ni- mi-
 ih-. 17 Pero ja- he- ga-hmäy- go-te-.
 Ma-ra- he- ga-mi-jnäy- ha- lä- laay'
 hñiyy' kyaah' lä-jë- he- llu' he- jmeey-.
 Cheey- jma', hi- jmeey- kwa- lä-jë- he-
 jngëe- dsa- mah' lä-cha- cha-miuh- he- ki-
 h'hih' jne' hi- lä-ja- jmeey' jëe- dsë- jne'.

18 Ma-ke- ga-hlëeh' apóstole he' lä-
 ja-, he-lii' ba' ga-liyh' ga-jney' jwë' kih'
 dsa- he' he- ma' jngëeyh' kya' mah' ma'
 jmeey' juuh- kih' apóstole.

19 Ma-ngëe' he- ja-, ga-lla-naä' judiu
 hi- chaa- Antioquia, lä-kye- hi- chaa-
 Iconio. Ga-taayh- juu' dsa- hi- ma' chaa-
 Lистра. He-ja- ga-tey' kuu' kih' Paa'.
 Ma-ngëe' he- ja-, ga-sëeyh- Paa' lä-
 ga-të- chuuh' jwii-, jëeh' ma' jmeey-
 huudse- ma-juuy- ba'. 20 Lä-jëe- øøh'
 jne' ga-taayh' lä-ku- lä-jii' kih' Paa'.
 Ko-hwëe' ga- ja- ma' ga-noo- Paa' jee'
 ma' kyaay' ja- hi- koo- ka-läh' ga-hey'
 ta- jee' jwii- ja-. Ma' ga-jnä' jyoh' jmi-
 ngooy' kyaah' Bernabé ta- Derbe.

21 Ma' ga-lla-naäy' jwii- Derbe, ga-k-
 way' ju'hmëe'. Hi- jwëe' dsa- ga-heeh-
 juu' kih' Jesús. Ja- ga- ga-naäy- ka-läh'
 ta- Lистра, ta- Iconio, hi- ta- Antioquia.
 22 Lä-koo- lä-koo- jwii- ja-, ga-kway-
 cha-ga-miuh- be' kih' øøh' jne'. Ga-hlëeh'
 gyih' mah' sa- tøy' juu' he- ma-dsoo'
 dsëy', ma' jäyh':

—Jmee- bii' jëe' jne' cha-miuh- wii',
 ja-ga-heh' jne' jee' jmee- Dio hih'.

23 Lä-koo- lä-koo- jwii- jee' ma' tääh'
 hi- ma-heeh- juu' kih' Dio, ga-hñaay-
 dsa-gyuuh' hi- ka' në' kih' dsa-kyaayh'.

Ma ngëëʻ hē jā, gātaayh` ngiiy+ kih¹ Dio ta kōjjih¹ sa+ kuh̄hiyh̄. Lãjā gātaayh- goo- Dsa-jøøh¹ jnãn dsa gyuuħ¹ hī na hñaá kyaay¹.

**Gāllaah¹ Paa¹ kālãh¹ kyaah¹
Bernabé jee¹ jwii¹ Antioquía
hē na hëë¹ hwa¹ Siria**

24 Ma gāhwëëy¹ jee¹ jā, gāngëëʻ bih¹ kōdsoo¹ hwa¹ Pisidia gānääy¹ ta¹ Perge, jwii¹ hē nøø¹ hwa¹ Panfilia. 25 Ma ngëëʻ ma kway¹ juu¹ kih¹ dsa hī ma¹ chaā Perge, gānääy¹ ta¹ jwii¹ Atalia.

26 Jee¹ jā gātaayh` neh¹ barco, gānääy¹ kālãh¹ ta¹ Antioquía, jā ba¹ jwii¹ jee¹ gātaah- dsih¹ goo- Dio ma¹ gāmi¹jääy¹ kyaah¹ ta¹ kiyh¹ hē na¹ ga¹ ma hñaá. 27 Ma gālla nääy¹ Antioquía jā, gātëëy¹ läjëë¹ øøyh¹ hī ma¹ chaā jee¹ jā. Mah¹ gājmeeyh¹ juu¹ ha- lä la¹ hē juh-gaā hē gājmeë¹ Dio läkaā jee¹ na nääy¹ hī ha- lä gākwa¹ Dio jwë¹ hē gālädsoo¹ dsë¹ hī sa¹ laa¹ judiu. 28 Jee¹ jā gājä¹ Paa¹ kyaah¹ Bernabé cha-miih¹ jmi¹ kyaah¹ øøh¹ jne¹.

**Gātaah¹ apóstole juu¹ kwee¹ ha- lä¹
siiyh¹ øøh¹ jne¹ hī sa¹ laa¹ judiu**

15 Kōllaa¹ dsa hī ma¹ chaā Judea gālla nääy¹ jwii¹ Antioquía na kway¹ juu¹ kih¹ øøh¹ jne¹ hī ma¹ tääh¹ jee¹ jā, ma¹ jäyh¹:

—Cher mah¹ sa¹ gāwih¹ jmi¹ngo¹ kyah¹ hnäh¹ läkoo¹ nøø¹ kih¹ Moisé, sa¹ lääh¹ hnäh¹.

2 Peer¹ gāti¹ gāchoo¹ Paa¹ juu¹ kyaah¹ dsa he¹ hī läjā ma¹ jmeë¹ Bernabé kālãh¹. Ha¹ koh¹ juu¹ sa¹ gāti¹ gāchooy¹. Hē jā øøh¹ jne¹ hī ma¹ tääh¹ Antioquía, gāhñaay¹ Paa¹ kyaah¹ Bernabé kyaah¹ jñah¹ ga¹ øøh¹ jne¹. Gācheey¹ ta¹ Jerusalén mah¹ mi¹eey¹ juu¹ jā kyaah¹ apóstole hi¹ kyaah¹ läjëë¹ dsa gyuuħ¹.

3 Øøh¹ jne¹ hī ma¹ tääh¹ Antioquía gācheë¹ dsih¹ kyaah¹ juu¹ llu¹. Jee¹ gānääy¹ jā, gāngëëy¹ hwa¹ Fenicia hi¹

gāngëëy¹ hwa¹ Samária. Läjëë¹ jwii¹ jee¹ gāngëëy¹ jā, gājmeeyh¹ juu¹ ha- lä gāla¹ hē gājëeh¹ dsa hī sa¹ laa¹ judiu kyaah¹ Dio. Peer¹ gātih¹ dsë¹ läjëë¹ øøh¹ jne¹ ma¹ gānuuy¹ juu¹ jā.

4 Ma gālloo¹ Paa¹ kyaah¹ Bernabé ta¹ Jerusalén, øøh¹ jne¹ hī tääh¹ jee¹ jā gāhëeh¹ bih¹ llu¹. Hi¹ läjā gājmeë¹ apóstole kyaah¹ läjëë¹ dsa gyuuħ¹ kālãh¹. Hi¹ gājmeeh¹ Paa¹ kyaah¹ Bernabé juu¹ läjëë¹ hē gājmeë¹ Dio kyaayh¹ läkaā jee¹ na nääy¹. 5 Pero kōllaa¹ fariseo hī ma¹ hëeh¹ juu¹ kih¹ Dio gānooy¹ mah¹ gājäyh¹:

—Jmeë¹ bii¹ uuħ¹ jmi¹ngo¹ kih¹ dsa nñuħ¹ hī sa¹ laa¹ judiu hi¹ jmeen¹ mada¹ kiyh¹ mah¹ høøy¹ läjëë¹ nñuħ¹ kih¹ Moisé.

6 Hē jā gākuh¹ apóstole kyaah¹ dsa gyuuħ¹ mah¹ mi¹eey¹ juu¹ jā. 7 Ma lä hi¹ tääyh¹ ti¹chooy¹ juu¹ jee¹ läjëëy¹, jā ga¹ gānoo¹ Pee¹ mah¹ gājäyh¹:

—Nuu¹ da¹ hnäh¹ dsa nñuħ¹ øøhn¹. Ñeh¹ ba¹ hnäh¹, jää¹ gālleeh¹ Dio jnä¹ jee¹ kyah¹ hnäh¹ mah¹ kwan¹ ju¹hmëë¹ kih¹ hī sa¹ laa¹ judiu, mah¹ lädsoo¹ dsëy¹ kih¹ Jesús. 8 Dio hī kyuuħ¹ ha- lä la¹ tuh-dsë¹ dsa, gāmi¹jnääy¹ dsa he¹, ma¹ra¹ hē laay¹ dsa kyaay¹ lällu¹ hē gākwëëyh¹ Jmi¹lle¹ Na jngii¹, jā ba¹ läkoh¹ gāhñah¹ jne¹. 9 Jā ba¹ läkoh¹ gājmeë¹ Dio jnä¹ jne¹, jā ba¹ läjā gājmeey¹ kyaah¹ dsa he¹ kālãh¹. Jëëh¹, kyaah¹ hē ma¹lädsoo¹ dsëy¹ kih¹ Jesús, läjā ba¹ ma¹jäy¹ na jngëëy¹. 10 ¿Hē la¹ kah¹ hnäh¹ dsë¹ Dio, hē jmeeh¹ hnäh¹ bii¹ kih¹ øøh¹ jne¹ hē høøy¹ ley hē sa¹ tääy¹ høøy¹, hi¹ ni¹ jne¹ sa¹ tää¹ jne¹ høøn¹, hi¹ ni¹ dsa ma gyuh¹ jnãn sa¹ gātääy¹ ma¹ høøy¹? 11 Pero na¹ ma¹ñe¹ jne¹, hē la¹ ma¹lää¹ ba¹ Jesús jne¹, kwee¹ ba¹ kyaah¹ dsa he¹ — gājäh¹ Pee¹.

12 Ma gāløø¹ Bernabé kyaah¹ Paa¹ jmeeh¹ juu¹, läjëë¹ dsa hē gātaah¹ ti¹ nuuy¹ ha- lä cha-miih¹ juh-gaā hē gājmeë¹ Dio kyaayh¹ jee¹ na nääy¹ na k-

way ju'hmëe' kih' dsa' hi' sa' laa' judiu.
13 Hi' ma' ga' dsa' juu' kih' Paa' kyaah' Bernabé, ga' hlëh' Jacobo, ga' jäh' :

—Dsa' nuuh' oøhn', nuu' da' hnäh'.

14 Ma' nuu' jne' lä' koo' ma' jmeeh' Simón juu' ha' lä' ga' jmeé' Dio to' né' jee' kih' dsa' hi' sa' laa' judiu, ga' téey' dsa' he', ga' jmaäy' kyaay'. 15 He' la' na' jeeh' kwee' kyaah' he' ga' hlëh' hi' ga' ngëé' juu' kih' Dio, jee' na' sii' lä' la' :

16 Ma' ngëé' he' la', niin' na' choohn' hne' kih' David he' na' hla'.

Na' jmeehn' ka' läh' lä' kaa' jee' na' hee', mah' choohn' ka' läh' lä' hmëé',

17 mah' lä' ja' hi' jnah' naä' dsa' he' wa' hnääh' Dio,

lä' jëé' dsa' hi' sa' laa' judiu hi' ma' mi' jään' laay' kyaan'.

18 Lä' ja' ga' jäh' Dio, hi' ga' mi' jnää' juu' la' llo' joo' go' te'.

19 He' ja' jwahn', ta' wa' han' kih' hi' sa' laa' judiu hi' dsa' jeeh' kyaah' Dio.

20 Ma' lee' ba' koo' siin' kiyh' mah' sa' wa' kuyh' ma' he' jmeé' mi' sayh' hñi-iy' he' lla' dsa' cha' né' dio hi' na' laa' kaa' dsa', hi' dsa' mé' dsa' nuuh' sa' wa' kaa' yh' wa' hi' cha' hi', hi' ni' sa' wa' kuyh' jah' hi' dsa' juu' kyaah' he' wii', ni' sa' wa' kuyh' jma'. 21 Jëéh' llo' joo' ga' løø' dsa' judiu kwa' nuuh' kih' Moisé neh' gwah' he' tøø' lä' koo' lä' koo' jwii'. Jee' ja' hëy' he' ga' sii' Moisé, lä' jë' jmií' he' teeh' dsa' dsé' —ga' jäh' Jacobo.

Ga' cheey' koo' je' kih' lä' jëé' oøh' jne' hi' sa' laa' judiu

22 Lä' jëé' oøh' jne' he', kyaah' apóstole hi' kyaah' dsa' gyuu' ga' taayh' juu' kwee' ga' hñaa' ko' llaa' oøh' jne' hi' ma' tääh' jee' ja' mah' dsa' nääy' jwii' Antioquía kyaah' Paa' hi' kyaah' Bernabé. Ga' hñaa' Juda, he' ba' hi' téeyh' Barsabá, hi' ga' hñaa' Sila. Hi' he' ma' laa' ta' jee' kih' dsa' kyaayh'. 23 Kyaah' hi' he' ga' cheey' je' he' na' sii' lä' la' :

“Jnääh' apóstole, jnääh' dsa' gyuu' kyaah' oøh' jne', jmeé' jnääh' juu' kyah' hnäh' oøhn' hi' sa' laa' judiu hi' chaa' Antioquía, hi' chaa' hwa' Siria hi' Cilicia ka' läh'. Wa' chaa' hnäh' llu'. 24 Ma' nuu' jnääh' kih' ko' llaa' hi' ga' hwëé' jee' la' ga' nääy' ta' na'. Sa' ne' jnääh' he' ga' nääy' mi' gaay' hnäh' kyaah' juu' kiyh', heey' hu' dsé' kyah' hnäh' hi' jmeey' hih' he' uu' jmi' ngo' kyah' hnäh' hi' he' høøh' hnäh' ley. 25 He' ja' ma' tooh' jnääh' juu' kwee', ma' jëé' jnääh' llu' ba' he' ma' hñaa' jnääh' oøh' jne' hi' tääh' jee' la' mah' dsa' nääy' dsa' jëéy' hnäh' ko' jøh' kyaah' Paa' hi' kyaah' Bernabé hi' hnäa' jne' cha' miih'.

26 Dsa' nuuh' na', sa' ga' jmeey' he' che' chaa' juuy' jee' ga' nääy' kway' juu' kih' Jesucristo. 27 He' ja' chee' jnääh' Juda kyaah' Sila mah' dsa' nääy' dsa' kway' juu' he' na' sii' la'. 28 Llu' ba' la' kih' Jmi' lle' Na' jngii' hi' lä' ja' kya' jnääh' ka' läh', he' sa' hnøø' jnääh' he' høøh' hnäh' he' sa' tää' hnäh' høøh'. Ma' la' he' la' ba' hnøø' nuuh' hnäh'. 29 Sa' kuh' hnäh' he' ma' lla' dsa' cha' né' dio hi' na' laa' kaa' dsa', ni' sa' le' kuh' hnäh' jma', ni' sa' le' kuh' hnäh' jah' hi' dsa' juu' kyaah' he' wii'. Hnäh' dsa' mé' dsa' nuuh', ta' kaa' hnäh' wa' hi' cha' hi'. Cher' mah' ga' lëh' hnäh' høøh' he' ja', jmeeh' ba' hnäh' llu'. Wa' dsa' ngëéh' ba' hnäh' llu'.”

30 Lä' jëé' hi' na' hñaa' he', ga' nääy' ta' Antioquía. Ma' ga' lla' nääy' jee' ja', ga' jøøyh' oøh' jne' mah' ga' ngëéy' je' he' ma' kyey' ja', to' lo' né' jee' lä' jëé'. 31 Peer' ga' nøh' dsé' oøh' jne' he' ma' ga' hëy' je' ja', he' ja' ga' lä' chaa' llu' jwërte. 32 Juda kyaah' Sila hi' ma' ngëé' juu' kih' Dio ma' kway' cha' gá miih' juu'. Heh' lä' ja', ga' nøh' dsé' oøh' jne' hi' ga' téeyh' cha' miih' be'. 33 Ga' lä' hii' ga' miih' jmií', ja' ga' ga' hii' oøh' jne' juu' kyaayh' mah' dsa' nääy' llu' ta' Jerusalén jee' tääh' hi' ga' cheey'. 34 Pero ga' jmeé'

Sila hu' dsé: "Go' llu' ga' he' jän' jee' la'." ³⁵ Hi' ga' jä' ba' Paa' kyaah' Bernabé Antioquía ja', ma' mi' tēēy' dsa' juu' kih' Dsa-jøh' jnän'. Hi' ko' jøh' kyaah' jñah' dsa' kyaayh' ma' kway' ju' hmēē'.

**Ngoo' Paa' jee' ga'tē'
to' jiih' na'kway' juu'**

³⁶ Ga'lä'hi' ga' miih' jmi', ma' ga'jah' Paa' siiyh' Bernabé:

—Man' ka'läh' ma' jēēn' lä' jēē' øh' jne' hi' tääh' lä'kaa' jwii' jee' na'kan' juu' kih' Dio jää', ma' jēēn' ha' lä' tääyh'.

³⁷ Ma' hnø' Bernabé ma' jääy' Jwaa' hi' tēēyh' Marcos. ³⁸ Pero sa' ga'tih' dsé' Paa' he' ma' jääy' ka'läh' hi' ga'kēh' jiih' hwa' Panfilia, jēēh' mo'so' nēē gyih' na'kway' juu' kih' Dio kyaah' Paa'. ³⁹ Ni' miih' sa' ga'hi' kwee' juu' kih' Paa' kyaah' Bernabé, lä' jiih' ga'beey' øyh', ga'näy' ma' kih'kih'. He'ja' Bernabé ga'jäy' Marcos, ga'taayh' neh' barco ga'näy' ta' Chipre. ⁴⁰ Hi' Paa' ga'jäy' Sila. Lä'ko' ma' ga'hwēy' jee' ja', ga'jah' øh' jne' hi' ma' tääh' Antioquía siiyh':

—Dio kyaah' hnäh'.

⁴¹ Ga'ngēy' ta' hwa' Siria kyaah' hwa' Cilicia ma' kway' be' kih' øh' jne' hi' ma' tääh' lä'ko' lä'ko' jwii'.

**Ngoo' Timotä kyaah' Sila
ko'jøh' kyaah' Paa'**

16 Ma'ngēē' he' ja', ga'näy' ta' Derbe, ja' ga' ga'näy' ta' Litra. Jee' ja' ma' gya' jaa' øh' jne' hi' chee' Timotä. Choo' ma' laa' judiu hi' ma' laay' øh' jne' ka'läh'. Pero jmi' Timotä ma' laa' griego. ² Lä'jēē' øh' jne' hi' ma' tääh' Litra hi' hi' ma' tääh' Iconio ma' hlēy' llu' kih' Timotä. ³ Ga'lä'h-nø' Paa' jääy' Timotä lä'kaa' jee' dsooy', he'ja' ga'jmeey' mada' ga'wih' jmi'ngo' kih' Timotä mah' sa' choo' judiu hi' chaa' jee' ja' juu' kyaayh', jēēh' ga'lä'jēē' dsa' chaa' jee' ja' ma' nēy' laa'

griego jmi' Timotä. ⁴ Ga'lä'kaa' jwii' jee' ga'näy', ga'jmeeyh' juu' kih' øh' jne' ha' lä' la' juu' ee' he' ga'taah' apóstole kyaah' dsa' gyuuh' hi' ma' tääh' Jerusalén mah' høoy' ma'lä' he' na' ba'. ⁵ Ma' ga'nuu' øh' jne' juu' ja', ga'tēēyh' cha'miih' be' hi' jwēē' ga' dsa' ga'heeh' juu' kih' Dio ko' jmi' ko' jmi'.

**Ga'mi'jnää' Dio kih' Paa' jaa' dsa'
hi' ma' chaa' hwa' Macedonia**

⁶ Pero Jmi'le' Na'jngii' sa' ga'kwa' jwē' kih' Paa' kyaah' dsa'kyaayh' mah' ma' kway' juu' kih' Dio hwa' Asia, he'ja' ga'ngēē' bih' lä' ga'dsa' hwa' Frigia, kyaah' hwa' Galacia. ⁷ Lä'ko' ma' ga'lä'näy' ta' hwa' Misia, ma' hnøoy' ma' dsa'näy' ta' Bitinia pero sa' ga'kwa' Jmi'le' Na'jngii' jwē'. ⁸ He'ja' ko' ga'ngēēy' ta' koo' hwa' Misia ba', lä'jiih' ga'lä'näy' jwii' Troa. ⁹ Hwē' he' ma' gya' Paa' Troa, ga'hēē' mi'nēy' ma' cheh' jaa' dsa'nūh' hi' chaa' Macedonia ma' chuu' kyaayh', ma' jäyh': "Na' ta' hwa' Macedonia mah' kwah' be' kya'jnäh'." ¹⁰ Ma' ga'jēē' Paa' he' ja', lä'chah' ja' ga'mi'llu' jnäh' lø' kya'jnäh', mah' ga'nø' jnäh' kyaayh' ta' Macedonia. Ga'jmeē' jnäh' dsoo' he' tēēh' Dio jnäh' mah' dsa'kwa' jnäh' ju'hmēē' kih' Jesús jee' ja'.

Ngoo' Paa' kyaah' Sila jee' jwii' Filipino

¹¹ Jee' jwii' Troa ja' ga'tooh' jnäh' neh' barco, ga'nø' jnäh' ko'dsoo' ta' Samotracia, hwa' he' hä' jee' jmi' nēēh'. Ma' ga'jnä' jyoh' jmi', ga'nø' jnäh' ta' jwii' Neópolis.

¹² Jee' ja' ga'hwii' jnäh' mah' ga'nø' jnäh' ta' jwii' Filipino he' ga'lla' dsa' chaa' Roma hi' ma' la' jwii' to'nē' kih' hwa' Macedonia. Jee' jwii' ja' ga'tooh' jnäh' miih' jmi'. ¹³ Ko' jmi' he' tēēh' dsa' dsé' ga'hwēē' jnäh' jee' jwii' ja', ga'nø' jnäh' ta' cha'ho' jmi'. Jēēh', ma'nē' jnäh' he' dsa'näa' dsa' jee'

jā, jee' dsa-ngiiy' kiyh' kih' Dio. He-jā ga-tooh' jnāäh' ga-hlēeh' jnāäh' juu' kih' Dio dsa-mē' hī ma' tāäh' jee' jā.
 14 Jaa- dsa-mē' he' ma' chee- Lidia, hī ma' chaa- jwii' juuh' he' chee- Tiatira. Ma' hñiiy' hmiih' gyuu' he' hmooh' hi ma' hnaayh- Dio. He-jā ga-chee' Dio dsēy' mah' wa' jmeey' he' juu' he' ma' hlēeh' Paa'.
 15 Lā-koō ma' ga-saay' jmiih' kō-jōh' kyaah' lā-jēē hī chaa- kyaay', ga-chuuy' kya' jnāäh', ga-jāyh':

—Cher mah' laah' hnäh' mi'te' ba' jnā' kih' Dio, jā hnäh' kin' na'.

He-jā ga-jmee' dsa-mē' he' bi' he' ga-jā jnāäh' cha'neh' kiyh'.

Ga-taayh- Paa' kyaah' Sila neh-ñe'

16 Koo- hä' lā' ma' na-nōō' jnāäh' ka-lāh' jee' ma' ngii' dsa- kiyh' kih' Dio, jee' jā ga-jee' jnāäh' jaa- chih-mē' hī ma' kye- jmi'le' hliih' hī ma' lle- juu' kih' dsa'. Kyaah' chih-mē' he' ma' lih' dsa-juuy' cha miih- kuu'.
 17 Peer- ki- hooch' chih-mē' he' ma' lleey' kaah' kya' jnāäh', ma' hlēeyh':

—Dsa-nūuh- hī ga-nāā' na, ga-nāā' mada' kih' Dio Jōōh'. Hī na- na- kwa' juu' kih' Dio he' jmee' dsa-lāā' dsa-.

18 Ma lā hii' cha miih- jmi' jmee' chih-mē' he' lā-jā, lā-jiih' ga-lā-dsēh' dsē' Paa'. He-jā ga-jeeyh- hñiiy' ga-siiyh- jmi'le' hliih':

—Kyaah' be' kih' Jesucristo jmeen' hih' kyah', go-hēē' kih' chih-mē' na'.

Lā'chah' jā ya'hēē' jmi'le' hliih' kih' chih-mē' he'.

19 Ma' ga-lā-liih' dsa-juu' chih-mē' he' mo'so' cha- he' kyaah' liyh' kuu', ga-lā-hnee' kyaah' Paa'. Ga-saayh' Paa' kyaah' Sila na-jāāy- cha'nē' dsa-ta'.
 20 Ga-taayh- goo- jwēē', ga-siiyh':

—Judiu ba' laa' dsa-nūuh- la, ha- koh' hñii' sa' ma' jay' llay' jee' jwii' jnān'.
 21 Mi-tēēy' jne' he' tēēy' jmeey' he' sa' cha- jwē' jnān' heeh' ni' he' jmeen' he' tēēy' jmeey', jne' hī laa' dsa- romano.

22 Hi- lā-jēē' dsa-jwii- ga-kwa' be' kih' dsa- hī ga-hñii' he'. He-jā ga-jmee' dsa-ta' mada' ga-lleey' hmiih' kih' Paa' kyaah' Sila mah' ga-kwa' dsa- kiyh' kyaah' si'hma'.
 23 Ma-ngēē' ma-kwa' dsa- kiyh' cha miih-, ga-taah' dsih' neh-ñe'. Jā-ga' ga-jmeey' mada' kih' poo' kyaay' mah' hāāy' llu'.
 24 Ma-ngēē' ma-hyoh- poo- jwē' ha- lā- jmeey', ga-taayh- Paa' kyaah' Sila ga-tē' neh' ga' kih' neh-ñe'. Jee' jā ga-gwēy' ti' Paa' kyaah' Sila neh' jwi' hma- he' hē- too-, he' chee- cepo.

25 Pero ma' ga-tē' koo- llā-nūu' ma' ngii' Paa' kyaah' Sila kiyh' kih' Dio, hi' ma' häy- su' kih' Dio, hi' jñah' ga' dsa- hī ma' tāäh' neh-ñe' ja- ma' nuuy'.
 26 Ni- sa' liih' ga' dsa- he' ma' ga-jeh' wi' jwēte hwa', lā-jiih' ga-sa' ga-hlūh' ti' na'hyah- he' la' neh-ñe' ja-. Lā'chah' ja- ga-na' lā-jē' ho'haah' kih', hi' ga-saa' ga-jaa' caden- he' ma' na-hñuu' lā-jēē' hī ma' tāäh' neh-ñe' ja-.
 27 He-jā ga-ñe' poo- hī ma' hōō' jee' ja-. Ma' ga-jēēy' na-na' hoo' neh-ñe', ga-lley- ñe'tuuh- kiyh' mah' ma' jngēēyh' hñiiy', kih' he' laay' ma-kyuu' dsa- hī ma' tāäh' neh-ñe'.
 28 He-jā ga-hlēeh' Paa' ki-gaa- ga-jāyh':

—Ta' jmeeh' hñaa'h', tōōh' ba' jnāäh' lā-jēē' jnāäh' jee' la'.

29 He-jā ga-ngii' poo- he' wa'je-, mah' ga-hey' ko-chih' cha'neh'. Jläāy' ga' lā-jā, ga-jwāāy' hñiiy' huu' ti' Paa' kyaah' Sila.
 30 Hih' poo- he' ga-hwēēy' oōh' jne' neh-ñe', mah' ga-siiyh':

—Dsa-nūuh, he' na- jmeen' mah' lään'.

31 He-jā ga-jāh' oōh' jne' he':

—Jmee' dsōō' hoh' kih' Jesucristo mah' lā-jā ba' lääh' kyaah' lā-jēē' hī chaa- kyah'.

32 Jā-ga' ga-hlēēyh' poo- he' juu' kih' Dio, kyaah' lā-jēē' hī chaa- cha'neh' kiyh'.
 33 Lā' hwē' ja- ga-jōō' poo- he' kih' Paa' kyaah' Sila na-gyiyh- jee' ga-la'

dsoo' kiyh'. Lä'chah' ja' ga'saa' poo' he' jmi' kyaah' lä'jää' hi' chaa' kyaay'.³⁴ Ma'ngëe' ma'saay' jmi', ga'tëey' øøh' jne' he' cha'neh' kiyh', ga'kwëeyh' he' ga'kuyh'. Peer' ga'lä'chaa' llu' kyaah' lä'jää' hi' chaa' kyaay', lä'llu' he' ga'heeyh' juu' kih' Dio.

³⁵Ma' ga'jnä' jyoh' jmi' ja', ga'chee' dsa'ta' jnah' poo' hi' na'jmee' juu' kih' hi' ma' høø' neh'ne' mah' lääy' Paa' kyaah' Sila.³⁶ He'ja' ga'jmeeh' poo' juu' kih' Paa' kyaah' Sila, ga'jäyh':

—Ma'jmee' dsa'ta' mada' he' lään' hnäh'. He'ja' jwahn', hwëë' hnäh', go'nää' hnäh' kyaah' juu' llu' ba'.

³⁷He'ja' ga'jah' Paa' siyh' lä'la':

—¿He'la' ja' ga'kway' kyaä' jnääh' cha'ne' lä'jää' dsa', ni' sa' ga'ngiiy' juu' che' ää' jnääh' dsoo'? He' ba' dsa' romano jnääh' ka'läh' mah' ga'taayh' jnääh' neh'ne'. Na' laay', lääy' jnääh' jee' na'hmää'. Ni' miih' sa' heeh' jnääh' lä'na'. Wa' ya'nää' hñii' dsa'ta' mah' hwëey' jnääh'.

³⁸He'ja' na'jmeeh' poo' he' juu' kih' dsa'ta'. Peer' ga'lä'goo' dsé' dsa'ta' he' ma' ga'nuuy' laa' Paa' dsa' romano kyaah' Sila.³⁹ He'ja' na'näay' na'jëey', mah' ga'siiyh' Paa' kyaah' Sila:

—Jmee' hnäh' jøh' hoh'.

Ma'la' ma'hwëey' neh'ne', ga'siiyh':

—Go'nää' ba' hnäh' ta' jee' jyoh'.

⁴⁰Ma' ya'hëë' Paa' neh'ne' kyaah' Sila, ga'näay' ta' kih' Lidia, jee' ga'jey' mi'ih' øøh' jne'. Ga'kwa' Paa' kyaah' Sila be' kiyh', ja'ga' ga'hwëey' jee' jwi' ja', ga'näay' ta' jee' jyoh'.

Ga'lä'hnee' dsa' kyaah' Paa' jee' jwi' Tesalónica

17 Ga'ngëe' Paa' kyaah' Sila ta' jee' jwi' Anfípoli hi' ga'ngëey' jee' jwi' Apolonia lä'jiih' ga'lla'näay' jwi' Tesalónica, jee' ma' chih' koo' gwah' kih' dsa' judiu.² Hi' lä'koo' tëë' Paa' jmee', jmi' he' teeh' dsa' dsé' ma' dsooy' neh'

gwah' dsa'hleëyh' dsa'. Ga'të' hnë' jiih' ma' dsooy' gwah' jmi' he' teeh' dsa' dsé' ma' dsa'kway' juu' na'hñaa' lä'jää'.³ Ma' mi'jnäay' jëë' go'te' lä'koo' na'sii' juu' kih' Dio he' jah', jmee' bi' jëë' Cristo wii' hi' lä'jiiyh' ka'läh' jee' kih' hi' na'juu'. Hi' ga'jäyh':

—Jesús hi' hlëehn' kih' la', hi' he' he' Cristo.

⁴Ko'llaa' judiu ga'lä'dsoo' dséy', he'ja' ga'jmeey' ko'jøh' kyaah' Paa' hi' kyaah' Sila. Jwëë' griego hi' ma'hnaah' Dio ga'heeh'. Hi' lä'ja' jwëë' dsa'më' hi' hii' juu' kih' jee' jwi' ja' ga'heeyh' kih' Jesús.⁵ Pero ko'llaa' judiu hi' sa' ma' dsoo' dsé' kih' Jesús, ga'lä'leey'. He'ja' na'kyaay' ko'llaa' dsa'nñuh' hi'hñaa' dsé' hi' la' ga'nää' jee' jwi' ja'. Kyaah' dsa'nñuh' he' ga'liyh' ga'tooyh' je' dsé' dsa'chaa' jee' jwi' ja'. He'ja' ga'näay' cha'neh' kih' Jasón he' hnøøy' ma'jäay' Paa' kyaah' Sila mah' ma'taayh' goo' dsa'jwi'.⁶ Pero sa' ga'jnäayh', he'ja' ga'saayh' Jasón kyaah' jnah' ga'øøh' jne', na'jäay' kih' dsa'ta', ta'hooyh' ki'gaa' ma'jäyh':

—Dsa'na' ga'nää' mi'gaa' dsa'lä'kaa' jmi'gyuu' hi' na' ma'ya'näay' jee' la' jnän'.⁷ Jasón la'na' ma'taayh' dsa' he' cha'neh' kih'. Lä'jää' hi' la'na' mi'kwayh' ley' kih' dsa'ta' jøøh' jnän' hi' gya' roma. Jäyh' chaa' jnah' rey hi' chee' Jesús.

⁸Ma' ga'nuu' dsa'ta' kyaah' dsa'jwi' juu' ja', ga'hee' dséy' go'te'.⁹ He'ja' ga'jmee' dsa'ta' mada' ga'mi'hmaah' Jasón dsoo' kih' kyaah' lä'jää' øøh' jne' hi' ga'saayh' he'. Ja'ga' ga'lääy'.

Ngoo' Paa' kyaah' Sila ta' jwi' Berea

¹⁰Øøh' jne' hi' ma' chaa' jee' ja', lä'chah' hwë' ja', ga'cheey' Paa' kyaah' Sila ta' jwi' Berea. Ma' ga'lla'näay' Berea na'näay' neh' gwah' kih' judiu.¹¹ Judiu hi' ma' chaa' Berea ja', llu' cha'ga'miih' huu'dsë' kih' lä'koh' ga'hi'

chaā Tesalónica. Gālā⁺hnøø⁺ gyih⁺ nuuy⁺ hā lā⁺ la⁺ juu⁺ jā, hi⁺ lā⁺jē⁺ jmiī⁺ ma⁺ hēy⁺ jee⁺ na⁻sih⁻ juu⁺ kih⁺ Dio mah⁺ ma⁺ jēy⁺ che⁺ ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺ he⁻ ma⁺ jāh⁺ Paa⁺. ¹²Jwēē⁺ dsa⁻ judiu he⁺ ga⁺heeh⁻ juu⁺ kih⁺ Dio hi⁻ lā⁺jā jwēē⁺ dsa⁻mē⁺ griega hi⁻ hii⁺ juu⁺ kih⁺ jee⁺ jwii⁻ jā hi⁻ jwēē⁺ dsa⁻nūuh⁻ ka⁺lāh⁺. ¹³Ma⁺ ga⁺nuu⁺ judiu hi⁻ chaā Tesalónica he⁻ hāā⁺ Paa⁺ ta⁺ Berea kway⁺ juu⁺ kih⁺ Dio, he⁺ jā na⁺nāy⁺ jee⁺ jā ka⁺lāh⁺ na⁺llay⁻ hniī⁻ kih⁺ dsa⁺. ¹⁴Lā⁺chah⁺ jā øøh⁺ jne⁺ hi⁻ chaā jee⁺ jā ga⁺cheey⁺ Paa⁺ ta⁺ cha⁺hoō⁺ jmi⁻neeh⁻. Ga⁺jā⁺ ba⁺ Sila kyaah⁺ Timotā jwii⁻ Berea. ¹⁵He⁺ ba⁺ øøh⁺ jne⁺ hi⁻ ma⁺ kyaah⁺ Paa⁺ ga⁺jmeē⁺ be⁺ ga⁺jøø⁺ kiyh⁺ lā⁺ ga⁺tē⁺ jwii⁻ Atena. Hi⁻ ma⁺ ga⁺hwēē⁻ øøh⁺ jne⁺ jwii⁻ Atena jā, ga⁺chee⁺ Paa⁺ juu⁺ wa⁺ jā Sila kyaah⁺ Timotā ta⁺ la⁺, na⁺koh⁺ lā⁺jiih⁺ jee⁺ le⁺.

Ga⁺kwa⁺ Paa⁺ juu⁺ jee⁺ jwii⁻ Atena

¹⁶Ta⁺ko⁻jiih⁺ ma⁺ gya⁺ Paa⁺ jøøy⁻ lloo⁻ Sila kyaah⁺ Timotā jwii⁻ Atena, ga⁺lā⁺meeh⁺ dsēy⁺ kih⁺ ga⁺lā⁺kaa⁻ ba⁺ tāāh⁺ dio hi⁻ na⁺laa⁺ kaa⁺ dsa⁻. ¹⁷He⁺ jā neh⁺ gwah⁺ ma⁺ mi⁻jnāā⁺ Paa⁺ juu⁺ na⁺hāaa⁺ lā⁺jēē⁺ kih⁺ judiu hi⁻ ma⁺ chaā jee⁺ jā, hi⁻ kih⁺ jñah⁺ ga⁺ dsa⁻ hi⁻ hnaah⁻ Dio. Hi⁻ lā⁺jē⁺ jmiī⁺ ma⁺ dsa⁻ngēē⁻ Paa⁺ lā⁺kaa⁻ je⁺hmooh⁺ jā, hlēyēh⁻ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻kuh⁺ jee⁺ jā ka⁺lāh⁺. ¹⁸Jee⁺ jā ga⁺jēy⁺ dsa⁻ hi⁻ jāh⁺ kyuu⁻. Koō⁻ nāā⁺ dsa⁻ he⁺ tēyēh⁻ epicúreo hi⁻ jñah⁺ ka⁺lāh⁺ tēyēh⁻ estoico. Dsa⁻ he⁺ na⁻ ga⁺løø⁺ ti⁻choo⁺ juu⁺ kyaah⁺ Paa⁺. He⁺ jā ga⁺jāy⁺ siiyh⁻ dsa⁻kyayh⁺:

—Hee⁻ ba⁺ juu⁺ he⁻ kwa⁺ dsa⁻ na⁻, heh⁻ he⁻ hlēyēh⁺ cha⁻miih⁻ngēē⁺.

Jñah⁺ ka⁺lāh⁺ ga⁺jāh⁺:

—Lā⁺koō⁻ he⁻ hlēyēh⁺ kih⁺ jñah⁺ dio hi⁻ sa⁺ kyuu⁺ jne⁺.

Lā⁺jā ga⁺jāy⁺ kih⁺ Paa⁺ kih⁺ he⁻ ma⁺ mi⁻jnāā⁺ Paa⁺ ju⁺hmēē⁺ kih⁺ Jesús hi⁻ juu⁺ he⁻ lā⁺jiih⁺ dsa⁻. ¹⁹He⁺ jā ga⁺jāy⁺ Paa⁺

koō⁻ jee⁺ ma⁺ dsa⁻neey⁺, jee⁺ chee⁻ Areópago. Jee⁺ jā ga⁺ngiiy⁺ juu⁺ kiyh⁺:

—¿Che⁺ le⁺ nūu⁻ jnāāh⁺ miih⁻ ha⁻ lā⁺ la⁺ ju⁺hmēē⁺ he⁻ kye⁺h⁺ na⁻? ²⁰Kye⁺h⁺ juu⁺ he⁻ sa⁺ ma⁻nūu⁺ jnāāh⁺ go⁺te⁻. Hnøø⁻ jnāāh⁺ lā⁺ne⁺ jnāāh⁺ he⁻ hnøø⁺ jāh⁺ juu⁺ na⁻.

²¹(Jēēh⁺, jwēē⁺ dsa⁻ chaā jee⁺ jwii⁻ Atena hi⁻ dsa⁻ hi⁻ ya⁺nāā⁺ hwa⁺ uu⁺, ga⁻taayh⁻ tāā⁺ jee⁺ jā. Sa⁺ cha⁺ he⁻ ga⁺ jyo⁺h⁺ he⁻ ma⁺ tih⁻ dsēy⁺, ma⁺la⁺ ju⁺hmēē⁺ he⁻ ma⁺ nuuy⁺ kyaah⁺ he⁻ ma⁺ kway⁺, he⁻ jā ba⁺ ma⁺ tih⁻ dsēy⁺.)

²²He⁺ jā ga⁺noo⁻ Paa⁺ to⁺dsaah⁺ jee⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁺ tāāh⁺ Areópago jā, mah⁺ ga⁺jāy⁺:

—Kyuu⁻ hnāh⁺ dsa⁻ chaā Atena. Peer⁺ mi⁻teh⁻ hnāh⁺ kyaah⁺ lā⁺jēē⁺ dio kyaah⁺ hnāh⁺. ²³Jēēh⁺ lā⁺ ma⁺ neen⁺ na⁺ngēn⁺ lā⁺kaa⁻ jee⁺ jwii⁻ la⁻, ga⁺jēēn⁺ lā⁺kaa⁻ ba⁺ tāāh⁺ hi⁻ na⁺laa⁺ kaa⁺ hnāh⁺. Jee⁺ jā ga⁺jēēn⁺ koō⁻ na⁺hyoo⁺ jee⁺ na⁻sih⁻ lā⁺la⁺: “Hi⁻ la⁻ Dio hi⁻ sa⁺ kyuu⁺ jne⁺.” Jēē⁺ da⁺ hnāh⁺, he⁺ ba⁺ Dio hi⁻ hnaah⁺ hnāh⁺, ni⁻ sa⁺ kyuu⁺ hnāh⁺, kih⁺ hi⁻ he⁻ na⁻ hlēēhn⁻ na⁻.

²⁴Dio hi⁻ ga⁺jmeē⁺ lā⁺kaa⁻ jmi⁻gyuu⁺, hi⁻ ga⁺jmeē⁺ lā⁺jē⁺ he⁻ ga⁺ cha⁻ nē⁺ kih⁺, hi⁻ he⁺ laa⁺ juu⁺ gyuu⁺ hwa⁺, he⁺ jā sa⁺ jmeē⁺ bii⁺ jmeē⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ koō⁻ gwah⁺ jee⁺ gyay⁺. ²⁵Sa⁺ cha⁻ he⁻ jmeē⁺ bii⁺ kiyh⁺ ni⁻ miih⁻, ni⁻ hi⁻ jmeē⁺ ta⁺he⁻ kiyh⁺. Hñii⁻ bih⁺ jmeey⁺ chaā lā⁺jēē⁺ jne⁺, jmeey⁺ kiī⁺ jne⁺ lle⁺ hi⁻ kway⁺ lā⁺jē⁺ he⁻ jmeē⁺ bii⁺ jnān⁻.

²⁶Kih⁺ jā dsa⁻nūuh⁻ ba⁺ ga⁺jmäy⁺ lā⁺jēē⁺ nāā⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ mah⁺ dsa⁻taayh⁻ lā⁺kaa⁻ hwa⁺. Hi⁻ ga⁺tøøy⁺ hih⁻ ha⁻ koh⁺ jmiī⁻ dsa⁻taah⁻ dsa⁻ hi⁻ ha⁻ hñii⁻ dsa⁻taayh⁻. ²⁷Ga⁺jmäy⁺ jne⁺ mah⁺ hnāāh⁺ jnih⁺. Lā⁺jā koō⁻ sa⁺ sū⁺ sa⁺ jne⁻ ba⁺ jne⁺ Dio. Jēēh⁺, ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺ sa⁺ cheyh⁺ uu⁺ kih⁺ lā⁺jaa⁻ lā⁺jaa⁻ jne⁺. ²⁸Jēēh⁺, ta⁺la⁺ kiyh⁺ ba⁺ chaā jne⁺ hi⁻ ga⁺nøø⁺ jne⁺ hi⁻ na⁺jiih⁺ jne⁺. He⁻ la⁻ jee⁺h⁺ kwee⁻ lā⁺koh⁺ ga⁺siī⁺ ko⁻llaa⁺ dsa⁻gooh⁺

hnäh' hī- ma' kyūh̄, hī- ga-jāh': "Laa' jne' sa'ju- kih' Dio."

²⁹Lā'llu' he' laa' jne' sa'ju- kih' Dio, he' ja- sa' cha- he- kih' jmeen' hu' dsē- laay' lā'koō- dio hī- jmāā- dsa- kyaah' nē' nōō' o nē' tōō' o kyaah' kuū'. Jēēh' heeh' he- jmee' dsa- ja-, la' lā'koō- gwa' hu' dsē- kih' dsa- ba'. ³⁰Jāā', sa- ga-jmee' Dio he' kih' lā-jēē- he- ma' jmee- dsa-. Jēēh' dsa-, sa' ma' nē- hee- ja- ma' jmeey-. Pero jmiī' na', Dio jmee- mada' kih' lā-jēē- dsa- hī- tāāh' lā-kaa- jmi-gyūū' wa' lā-dsaa- dsēy' lā-jēē- he- jmeey-. ³¹Jēēh', ga-tōō' Dio hih' lloo- koō- jmiī' llay' ta' kih' lā-jēē- dsa- kyaah' ju' dsoo'. Ma- na- lleeh' ba' jaa- dsa- nūh- hī- lla' ta' hi' kih' lā-jēē- dsa- ga-jmee' Dio dsoo' juu' ja-, lā'llu' he- ga-mi' jiiyh' Jesús jee' kih' hī- na- juu- —ga-jāh' Paa'.

³²Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' he- lā-jiih' dsa- hī- ma- na- juu', ko-llaa' dsa- he' ga-mi' kwayh' hi' ko-llaa' ga-jāh' lā-la':

—Jyoh' jiih' ba' nuū' jnāāh' ka-lāh' juu' na'.

³³He' ja- ya-hēē' Paa' jee' kih' dsa- he'.

³⁴Ko-llaa' hī- ga-lā-dsoo' dsē', ga-jmeey' ko-jōh' kyaah' Paa'. Jee' ja- ma' hāā' Dionisio hī- ma' dsoo' ta' Areópago. Hī- lā-ja- ga-heeh' jaa- dsa- mē' hī- ma' chee- Dámari hī- chaa- ga- jnāh' hī- ga-heeh'.

Ngoo' Paa' ta' jwiī- Corinto

18 Ma-ngēē' he- ja-, ya-hēē' Paa' jwiī' Atena ngooy' ta' jwiī' Corinto. ²Jee' ja- ga-jeey' jaa- judiu chee- Aquila hī- ga-lā- chaa- jee' jwiī' Ponto, hī- hmēē' ya-hēē' hwa' Italia kyaah' mēy' Priscila lā-hih' kih' Claudio rey to-nē'. Hih' rey he', sa' hnōoy' ma' dsa-taah' dsa- hī- laa' judiu jee' jwiī- Roma he- nōō' hwa' Italia. He' ja- nēē' Paa' na-jēē- dsa-gooy' he'. ³Aquila he' ma' jmee- ta' hme- hmi-loo-, he- ja- ma' la' ta' kiyh'. Ja-ba' lih' Paa' ma' jmeey' ta' ja- ka-lāh', he' ja- ga-jāy' jmeey' ta' ja- ko-jōh' kyaayh'. ⁴Lā-jēē- jmiī' he- teeh-

dsa- dsē' ma' dsoo- Paa' neh' gwah' mäh- ma' dsa-hlēēyh' dsa- judiu kyaah' hī- sa- laa' judiu, ma' kway' juu' na- hñaa' lā-jēē- ha- lā- jee' ma' heeh' dsa- juu' kih' Dio.

⁵Ma' ga-lloo' Sila kyaah' Timotā hī- ma' tāāh' Macedonia, ja-ga- ga-tu' Paa' ta' jmee' hmi-loo- mah' ga-kway' juu' kih' Dio ba'. Ga-hlēēyh' judiu dsa- gooy', ga-jmeey' ju' dsoo' kih' Jesús. Ga-jāyh' hī- he' he' Cristo. ⁶Pero dsa- he' ga-lōō' jiiyh' juu' kyaah' Paa', hī- ga-mi' kwayh' ka-lāh'. He' ja- ga-kyah' Paa' hmiīh' kih', ga-jāyh':

—Dsoo' kyah' hñaa' ba' hnäh' na-, he- juuh' hnäh' lā- ma- na- bāāh' ja- ba' hnäh' kyaah' dso' kye-. Sa' cha- dsoo' dsēēn- ni' miih-. Na' ta' cha-nē- na-kan- juu' la- kih' dsa- hī- sa- laa' judiu ba'.

⁷Ya-hēēy' neh' gwah' ja-, ngooy' cha-nēh' kih' jaa- dsa- nūh- hī- chee- Justo hī- ma' gya' jāh' jee' chih' gwah'. Hī- he' ma' gah' Dio. ⁸Jaa- dsa- hī- hā- goo- gwah' hī- chee- Crispo, ga-heeh- juu' kih' Jesús kyaah' lā-jēē- hī- chaa- kyaay'. Hī- jwēē' dsa- hī- chaa- ja- ba' Corinto ja-, ga-heeyh- juu' kih' Dio ma' ga-nuuy' juu' he- ma' kwa- Paa'. Lā-jēē- hī- he' ga-saa- jmiī'. ⁹Koo- hwē' he- ma' gya' Paa' jwiī- Corinto ja-, ga-hēē' mi-nēy' Dsa-jōōh' jnān' hī- ga-jāh' siyh':

—Ta' wa' gah', hlēēh' ba' hne- juu' kin', ta' tu' he' kwah' juu'. ¹⁰Ni' jaa- sa- chaa- hī- kaa' hne- mah' jmeeyh- hne-. Jēēh' jnā' chehn' kyaah' hne-. Hī- ta' jy- oh' ko-taa-, tāāh' jwēē' dsa- jee' jwiī' la- hī- na' ga- heeh' juu' kin'.

¹¹He' ja- ga-jā' Paa' koō- jī- nē- na-dsē- jnee' sih' jee' jwiī- Corinto ja-, kway' juu' kih' Dio.

¹²Lā-koh' ma' laa' Galión lle'moh' kih' lā-kaa- hwa' Acaya, lā-jēē- judiu hī- chaa- Corinto ga-taayh' juu' kwee- kyaah' dsa- kyaayh' ga-teey' kyaah' Paa' he' ja- na-jāy- nē'ta', ¹³ma' jāyh':

—Dsa n̄uuh̄ lā mī t̄ēȳ dsā hā lā̄ jeē h̄naayh̄ Dio mah̄ llā ds̄ēȳ kih̄ ley jnān̄ kyaah̄ juū jā.

¹⁴Mā cheh̄ Paā mā hl̄ēh̄, mā gā jāh̄ Galión siyh̄ dsā judiū hē:

—Cher̄mah̄ dsoō lā h̄liih̄ hē jmeeȳ, o cher̄mah̄ nā b̄āȳh̄ kō dsoō juuh̄, jā gā nā h̄ō kwaāt̄ llan̄ tā kyah̄ hnāh̄ dsā judiū. ¹⁵Pero juū tā jmah̄ bā nā hl̄ēh̄ hnāh̄. Dsā bā nā h̄āh̄ hnāh̄, kih̄ ley kyah̄ hnāh̄ bā nā hl̄ēh̄ hnāh̄. Hē jā jēē̄ bā hnāh̄ hā lā̄ lā̄ eē juū nā. Sā h̄noon̄ taahn̄ h̄niin̄ kyaah̄ hē nā —gā jāyh̄.

¹⁶Hē jā gā hw̄ēȳ dsā hē n̄ē tā jā.

¹⁷Hē jā gā saah̄ dsā hē Sóstene h̄ī mā h̄ā goō gwah̄ kih̄. Gā kwaȳ kih̄ tā kā h̄nē kih̄ n̄ē tā jā. Pero ll̄ē moh̄ hē nī miih̄ sā gā jmeeȳ hē kih̄.

¹⁸Pero gā gyā gā Paā chā miih̄ jmī Corinto jā. Jā gā gā hiyh̄ juū kih̄ lā̄ jēē̄ ōh̄ jnē, ngooȳ tā hwā Siria, kyaah̄ Aquila kyaah̄ Priscila. Jāā̄ jā gā dsā taayh̄ neh̄ barco jwī Cencrea, gā tī Paā ll̄ē, gā jmeeȳ kwaah̄ gō tē. Lā̄ jā gā lā̄ jnā̄ gā jmeeȳ kō hmooh̄ kyaah̄ Dio. ¹⁹Mā gā llā n̄āȳ Éfeso, jā jiih̄ gā jā̄ dsā kyaayh̄. Ngooȳ bā Paā tā gwah̄ nā hl̄ēȳ judiū. ²⁰Hē jā gā ngiī judiū hē mā jā̄ gā Paā mī ih̄ jmī, pero sā gā h̄ēȳ. ²¹Gā hiyh̄ juū kih̄ lā̄ jēē̄ h̄ī hē, gā siyh̄:

—Jmeē bī naahn̄ jmī hē t̄ē Jerusalén. Pero kō kā lāh̄ jān̄ yā jēēn̄ hnāh̄, cher̄mah̄ lā̄ jā hn̄ō Dio.

Éfeso jā gā hē Paā neh̄ barco, ngaayh̄ tā Jerusalén. ²²Mā gā llooȳ Cesarea, ngaah̄ bih̄ tā Jerusalén nā jmeeȳ Dio kih̄ ōh̄ jnē h̄ī mā tāāh̄ jeē jā. Jā gā ngooȳ tā jwī Antioquía kā lāh̄. ²³Gā gyaȳ miih̄ jmī Antioquía, jā gā yā h̄ēȳ kā lāh̄, ngooȳ lā̄ kō lā̄ kō jwī hē n̄ō hwā Galacia, hī lā̄ jā jwī hē n̄ō hwā Frigia, nā kwaȳ bē kih̄ lā̄ jēē̄ ōh̄ jnē h̄ī mā tāāh̄ lā̄ kaā jeē jā.

Gā kwā Apolo juū jeē jwī Éfeso

²⁴Tā kō jiih̄ jā, gā llooȳ tā jwī Éfeso jā judiū h̄ī cheē̄ Apolo, h̄ī gā lā̄ chaā jeē jwī Alejandría. Peer̄ liyh̄ kwaȳ juū kih̄ Dio nā h̄naā lā̄ jēē̄ hī mā kyuyh̄ rā k̄ēh̄ rā lluū jeē nā siī juū kih̄ Dio. ²⁵Gā lā̄ t̄ēē̄ bih̄ hā lā̄ lā jw̄ē kih̄ Jesús hī mā hl̄ēȳh̄ lā̄ kaā tuh̄ ds̄ēȳ. Mā mī t̄ēȳ dsā nā h̄naā lā̄ jēē̄ hā lā̄ lā juū kih̄ Jesús. Pero hē saā dsā jmī, mā lā̄ hē mā jmeē Jwaā bā mā kyuyh̄. ²⁶Sā goyh̄, gā llooȳ hl̄ēȳh̄ dsā neh̄ gwah̄ kih̄ judiū hē chih̄ Éfeso jā. Pero lā̄ mā gā nuū Aquila kyaah̄ Priscila hā lā̄ lā juū hē mā kwā Apolo jā, hē jā gā t̄ēȳ tā kih̄ mah̄ nā heeh̄ gyih̄ hā lā̄ lā juū kih̄ Dsā j̄ōh̄ jnān̄ jeē sā mā kyuyh̄. ²⁷Mā ngēē̄ hē jā, gā lā̄ h̄n̄ō Apolo dsoō tā hwā Acaya. Hī lā̄ jēē̄ ōh̄ jnē h̄ī mā tāāh̄ kyaayh̄ jeē jā, gā kwaȳ bē kih̄ hī gā siyh̄ kō jē kih̄ ōh̄ jnē h̄ī mā tāāh̄ Corinto hē n̄ō hwā Acaya mah̄ wā h̄ēȳh̄ Apolo lā̄ kaā tuh̄ ds̄ēȳ. Hī mā gā llooȳ jeē jā, gā lā̄ ll̄ū chā miih̄ kih̄ lā̄ jēē̄ ōh̄ jnē h̄ī gā h̄ēh̄ kih̄ Dio, kih̄ hē ll̄ū ds̄ē Dio kyaayh̄. ²⁸Lā̄ jiih̄ jeē lē, gā tī gā choō Apolo juū kyaah̄ judiū dsā kyaayh̄. Gā mī jnāȳ nā h̄naā lā̄ jēē̄ lā̄ kō jāh̄ juū kih̄ Dio mah̄ lā̄ ngēēȳ, Jesús hē h̄ī lā̄ Cristo.

Ngoō Paā tā jwī Éfeso

19 Tā kō jiih̄ mā gyā Apolo jwī Corinto, ngooȳ Paā jw̄ hwā bā lā̄ jiih̄ gā llooȳ jwī Éfeso. Mā gā llooȳ jeē jā gā jeē kō llā̄ ōh̄ jnē. ²Hē jā gā ngiī Paā juū kih̄:

—¿Chē gā t̄ēē̄ hnāh̄ Jmī llē Nā jngiī lā̄ mā gā h̄ēh̄ hnāh̄ juū kih̄ Dsā j̄ōh̄ jnān̄?

Hē jā gā jāh̄ dsā hē:

—Nī sā n̄ē jnāāh̄ heē jā Jmī llē Nā jngiī.

³ He ja ga jah Paa:

—¿Hee juu ga jmeeh hnah dsoo he ga saah hnah jmi?

Mah ga jah dsa he:

—Ga saa jnaah jmi la hih ga jmeee Jwaa ba.

⁴ Mah ga jah Paa siiyh:

—Jwaa ga choo jmi kih dsa hi ga la dsa dsae dsae he ma jmeey he hlih. Ga siiyh dsa he: “Wa la dsoo hoh hnah kih hi ja kee ga ki jna.” Jwaa he ma hlee h kih Jesus hi laa Cristo.

⁵ Ma ga nuu dsa he juu ja, ga saay jmi la hih kih Jesus. ⁶ La ma ga kye Paa goo ne kiyh, ga jyo jmi lle Na jngi ne kih dsa he. La chah ja ga hlee yh jyo juu hi ga looy ngue y juu he ma mi jnaa Dio kiyh. ⁷ Jee la jee dsa nuu he ma tee gya tuu.

⁸ Uu sih he ga gya Paa jee ja, ma dsooy gwah kih dsa judiu he chih jee ja. Sa goyh ma hlee yh dsa hi ga mi jnaay na hnaa la jee ha la jaa Dio dsa la hih kih. ⁹ Pero ko llaa dsa he ma hweh dsay, sa ga jmeey dsoo dsay kih Jesus. Wih ba ga hlee yh kih Jesus to lo ne dsa kyaayh. He ja ya h ee Paa jee kih dsa he, ga jaa y ooh jne ga naay jee chih sa kwel kih hi chee Tiranno. Jee ja ga hlee h Paa ooh jne juu kih Jesus la je jmi. ¹⁰ La ja ga jmeey la jiih ga te to ji ne. La jwe ja la jee judiu hi ma cha hwa Asia, hi la kye dsa hi sa laa judiu, ga nuuy juu kih Jesus Dsa j ooh jnan. ¹¹ He ba che juh ga he ga jmeey Dio jee ja ta la kih Paa. ¹² Ma dsa naa dsa kyaah hmi h kih jee ma cheh Paa. Koo ma dsa jnooh mi h ne kih Paa hmi h sa luu hi hmi h hii cha ne. Hmi h ja ma dsa suy dsa saah kyaay. La ja ma dsa ja kiyh hi la kye jmi lle hlih ma hwee.

¹³ Hi ma cha ko llaa judiu hi ma ga naa ta kye ta nii ma hwee y

jmi lle hlih kih dsa. Pero ko ja, ja hu dsae kiyh ma hwee y jmi lle hlih kyaah be kih Jesus, ga jah:

—Kyaah hih kih Jesus hi hlee h Paa kih, jmeen hih hwee h hnah.

¹⁴ He la ma jmeee la jee gye joo dsa judiu hi ma chee Esceva, hi ma laa ja dsa hi kye ne. ¹⁵ Pero ga jiih jmi lle hlih juu kyaah dsa he, ga jah:

—Kyu ba jna Jesus, hi ma ba jna hii he Paa, pero hnah, sa kyun ni mi h.

¹⁶ Dsa hi ma kye jmi lle hlih he, ni juu ga sa ga hii y, ga sooyh kih la jee gye dsa he. Peer ga kway kih, la jiih ga jmaayh dsoo, ga kyuy to lo kwayh. ¹⁷ La jee dsa judiu hi kyaah dsa hi sa laa judiu hi ma taah Ereso ga la goyh jwete ma ga nuuy ha la ga la kih dsa he. He ja ga jmeey juh kih Jesus.

¹⁸ Hi jwee dsa hi ga hee juu kih Dio ga mi jnaay to lo ne ooyh la je he hlih he ma jmeey. ¹⁹ Hi ja ba la ja jwee hi ma tee ji nah ma dsa kay je hlih ja, mah ma dsa jey cha ne jee la jee. Hi ma ga jmeeh dsa kwaat joh kye jee la je mo je ja, ya hii kwaat to lo gya mil kuu to. ²⁰ La ja ga la jwee cha ga mi h dsa hi ga nuu juu kih Dio hi ga jee ha koh be sa cha kih Dio.

²¹ Ma ng ee he ja, ga jmeey Paa hu dsae dsooy ka lah ta hwa Macedonia hi ta hwa Acaya. Ja ga saayh ta Jerusalen. Hi ga jah:

—Ma la hii mi h jmi gyan Jerusalen, ma ra he jmeee bii ni n ta Roma.

²² Uu hi ma jmeee ko joh kyaayh ga chey ta hwa Macedonia, ga chey Timota kyaah Erasto. Pero ga ja ga Paa mi h jmi hwa Asia ja.

**Ga⁺lä⁺hnee⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻
jwii⁻ Éfeso kyaah⁺ Paa⁺**

²³ Jmii⁺ ja⁻ ga⁺lä⁺cha⁺ koo⁻ hnii⁻ juuh⁻ jee⁺ jwii⁻ Éfeso, kwaat⁻ kih⁺ ju⁺hmëé⁺. ²⁴ Jee⁺ ja⁻ ma⁺ gya⁺lä⁺ dsa⁻ chee⁻ Demetrio hi⁻ ma⁺ kwa⁺ ta⁺ he⁻ jmee⁻ dsa⁻ gwah⁺ pih⁺ kyaah⁺ ñe⁺ tøø⁻ jmah⁺ he⁻ la⁺ heeh⁻ gwah⁺ kih⁺ Diana he⁻ ma⁺ chih⁺ jee⁺ jwii⁻ ja⁻. Kyaah⁺ ta⁺ ja⁻ ma⁺ liyh⁺ cha⁻miih⁻ kuu⁺ kyaah⁺ dsa⁻ kyaayh⁺. ²⁵ He⁻ja⁻ ga⁺jøøyh⁻ lä⁺jëé⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ jmee⁻ ta⁺ kiyh⁺ hi⁻ jnah⁺ ga⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ jmee⁻ ja⁻ ba⁺ ta⁺ ja⁻, mah⁺ ga⁺siiyh⁻:

—Dsa⁻ ñuu⁻, ñeh⁻ ba⁺ hnäh⁺ kwee⁻ lëh⁺ jne⁺ cha⁻miih⁻ kuu⁺ kyaah⁺ ta⁺ la⁻. ²⁶ Pero na⁺ ma⁺jëé⁻ jne⁺ hi⁻ ma⁺ñuu⁻ jne⁺ ngë⁻ Paa⁺ Éfeso la⁻ mi⁻gaay⁺ jwëé⁻ dsa⁻. Hi⁻ ja⁻ ma⁺la⁺ jee⁺ la⁻ jmeey⁺ lä⁺na⁻. Lä⁺ ga⁺d-sa⁺ hwa⁺ Asia ma⁻mi⁻gaay⁺ jwëé⁻ dsa⁻, jäh⁺: “Ja⁻ Dio he⁺, hih⁺ dio hi⁻ jmää⁻ dsa⁻ kyaah⁺ goo⁻.” ²⁷ He⁻ja⁻ hii⁺ goo⁻ wa⁺ra⁻ ga⁺heey⁺ ta⁺ jnän⁻ la⁻, hi⁻ mo⁺so⁺ tooh⁺ dsa⁻ ta⁺ gwah⁺ kih⁺ dio Diana jnän⁻ hi⁻ lä⁺ja⁻ mo⁺so⁺ jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ Diana, hi⁻ hnaah⁻ lä⁺jëé⁻ dsa⁻ chaa⁻ hwa⁺ Asia hi⁻ lä⁺kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻ ka⁺läh⁺.

²⁸ Ma⁺ ga⁺nuu⁺ dsa⁻ he⁺ juu⁺ ja⁻, ga⁺lä⁺lleey⁺ jwërte⁻ hi⁻ ga⁺løøy⁺ tooyh⁻ cha⁻miih⁻ miih⁺, ma⁺ jäh⁺:

—iHe⁻ ba⁺ che⁻ jøøh⁺ Diana hi⁻ cheh⁺ Éfeso la⁻!

²⁹ He⁻ja⁻ ga⁺kah⁺ ga⁺gwëh⁺ huu⁺dsë⁻ kih⁺ lä⁺jëé⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ jee⁺ jwii⁻ ja⁻. Koo⁻ mii⁺ ba⁺ ga⁺jmeey⁺ ga⁺saayh⁺ Gayo kyaah⁺ Aristarco na⁺jääy⁻ jee⁺ dsa⁻ ñee⁻ dsa⁻ kyaayh⁺. Lä⁺uu⁺ dsa⁻ ñuu⁻ he⁺ chaa⁻ Macedonia hi⁻ ma⁺ jmeey⁺ ko⁺jøøh⁺ kyaah⁺ Paa⁺. ³⁰ Hnøø⁻ Paa⁺ ma⁺ dsa⁻ hlëeh⁺ kyaah⁺ dsa⁻ he⁺ pero sa⁺ ga⁺k-wa⁺ øøh⁺ jne⁺ jwë⁺ ma⁺ dsooy⁺. ³¹ Hi⁻ lä⁺ja⁻ ko⁺llaa⁻ hi⁻ ma⁺ laa⁺ ta⁺ hwa⁺ Asia ja⁻, ma⁺ jwayh⁺ kyaah⁺ Paa⁺. He⁻ja⁻ ga⁺cheey⁺ juu⁺ kih⁺, ga⁺chuuy⁺ kyaah⁺ Paa⁺ mah⁺ sa⁺ dsooy⁺ jee⁺ tääh⁺ dsa⁻ he⁺. ³² Ga⁺kah⁺ ga⁺gwëh⁺ go⁻te⁻ huu⁺dsë⁻ kih⁺ lä⁺jëé⁻ dsa⁻

hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻. Kah⁺ ba⁺ ma⁺ hlëeh⁺ lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻. Hi⁻ jwëé⁻ ga⁺ hi⁻ sa⁺ ma⁺ ñe⁻ hee⁻ kih⁺ ja⁻ he⁻ ma⁺ tääyh⁺ jee⁺ ja⁻. ³³ He⁻ja⁻ dsa⁻ judiu ga⁺hñaay⁺ na⁺køh⁺ Alejandro jee⁺ kih⁺ lä⁺jëé⁻ dsa⁻ he⁺ mah⁺ na⁺jääy⁻ ta⁺ cha⁻ñe⁻. He⁻ja⁻ ga⁺jmeé⁺ Alejandro lii⁻ kyaah⁺ gooy⁻, hnøøy⁻ ma⁺ hlëeyh⁺ jwoo⁺ kih⁺ judiu. ³⁴ Pero ma⁺ ga⁺lä⁺kyuu⁻ dsih⁺ laay⁺ judiu, koo⁻ hä⁺ ba⁺ ga⁺tooh⁺ lä⁺jëé⁻ miih⁺. Mi⁻ih⁻ ga⁺ sa⁺ ga⁺të⁺ to⁺ hor⁻ ga⁺jmeey⁺ lä⁺ja⁻, ma⁺ jäh⁺:

—iHe⁻ ba⁺ che⁻ jøøh⁺ Diana hi⁻ cheh⁺ Éfeso la⁻!

³⁵ Lä⁺jiih⁺ jaa⁻ të⁺je⁺ kya⁺ jee⁺ jwii⁻ ja⁻, ga⁺jmeey⁺ hih⁺ he⁻ tu⁺ dsa⁻ he⁺ tooh⁻ miih⁺, ga⁺jäh⁺:

—Nuu⁻ da⁺ hnäh⁺ hi⁻ chaa⁻ Éfeso la⁻. Ga⁺lä⁺jëé⁻ ba⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ ñe⁻, koo⁻ jee⁺ la⁻ ba⁺ la⁺ to⁺ñe⁻ jee⁺ jmee⁻ dsa⁻ juuh⁻ kih⁺ gwah⁺ kih⁺ Diana he⁻ chih⁺ jee⁺ la⁻ jnän⁻ hi⁻ lä⁺ja⁻ ka⁺läh⁺ heeh⁻ kiyh⁺ he⁻ ja⁺ kih⁺ Júpiter. ³⁶ Ni⁻ jaa⁻ sa⁺ le⁺ jäh⁺ sa⁺ dsoo⁺. He⁻ja⁻ jwahn⁺, tu⁺ hnäh⁺, ta⁺ jmee⁻ hnäh⁺ na⁺køh⁺ wa⁺ la⁺ cha⁻ la⁺.

³⁷ Hih⁺ uu⁺ dsa⁻ ñuu⁻ hi⁻ ma⁺ya⁻jääh⁺ hnäh⁺ la⁻, sa⁺ ma⁻mi⁻kwayh⁺ gwah⁺ jnän⁻, ni⁻ sa⁺ ma⁺hlëeyh⁺ hliih⁺ kih⁺ dio jnän⁻.

³⁸ Cher⁺mah⁺ cha⁻ hnii⁻ kih⁺ dsa⁻ kyaah⁺ Demetrio kyaah⁺ jnah⁺ dsa⁻, cha⁻ ba⁺ në⁻ ta⁺ jee⁺ le⁺ mi⁻eey⁺ juu⁺ na⁻. Jee⁺ ja⁻ ba⁺ lle⁻ kih⁺ hniiy⁺ kih⁺ dsa⁻. ³⁹ Cher⁺mah⁺ cha⁻ ga⁺ he⁻ sa⁺ hii⁻ lä⁺ee⁻ kyah⁺ hnäh⁺, le⁺ mi⁻ee⁺ jne⁺ lä⁺ ma⁺ dsa⁻ ñee⁻ dsa⁻ mada⁺ kih⁺ dsa⁻ ta⁺. ⁴⁰ Pero he⁻ jmee⁻ jne⁺ la⁻, hii⁺ goo⁻ dsa⁻ bääh⁺ jne⁺ he⁻ tøøh⁻ jne⁺ cha⁻mi⁻ih⁻ miih⁺. Hee⁻ juu⁺ dsa⁻kwan⁺ cher⁺mah⁺ ga⁺tëeh⁺ dsa⁻ ta⁺ jne⁺ kih⁺ he⁻ tøøh⁻ jne⁺ miih⁺ jee⁺ la⁻.

⁴¹ Ko⁺ja⁻ ba⁺ te⁺ ga⁺hlëeh⁺ të⁺je⁺ he⁺, mah⁺ ga⁺hiyh⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ jwii⁻.

**Ngoo⁺ Paa⁺ ta⁺ hwa⁺ Macedonia
hi⁻ ta⁺ hwa⁺ Grecia**

20 Ma⁻ngëé⁺ ma⁻dsaa⁺ juu⁺ ja⁻, ga⁺tëeh⁺ Paa⁺ øøh⁺ jne⁺,

ga⁺kwëeyh¹ nuuh⁺ mah¹ ga⁺ëey¹, ja⁻ga⁺ga⁺hiyh¹ juu¹, ngooy¹ ta⁺ Macedonia. ²Ga⁻ngëëy⁺ lä⁺jë⁺ jwii⁻ mah⁻ jee⁻ ma⁺tääh⁺ øøh¹ jne⁺, ga⁻hlëëh¹ gyih¹ mah¹tëëy¹ cha⁻ga⁺miih⁻ be⁺. Lä⁺ja⁻ ga⁺jmeey⁺ lä⁺jiih¹ ga⁺llooy¹ hwa¹ Grecia (ja⁻ba⁺ jee⁻chee⁻ Acaya). ³Jee⁻ ja⁻ ga⁺gyay⁺ uu⁻sih⁻. Ma⁺ ga⁺të⁺ jmií⁺ he⁻ dsa⁺hey⁺ barco he⁻ dsooy¹ ta⁺ hwa¹ Siria, ga⁻lä⁻nëy⁻ma⁻la⁺ juu¹ kih¹ judiu he⁻ saah⁺ dsih⁺. He⁻ja⁻ ga⁺mi⁻siiy¹ huú⁺dsë⁻ kiyh¹. Ga⁺jëeyh⁻ ka⁺läh⁺ ta⁺ Macedonia, ngooy¹ jwë⁺ hwa¹ ba⁺. ⁴Hi⁺ ko⁻llaa⁺ øøh¹ jne⁺ ga⁺jmeey⁺ ko⁻jøh¹ kyaayh⁺ lä⁺ ga⁺të⁺ hwa¹ Asia. Jaa⁻ hi⁻ he⁺, chee⁻ Sópater hi⁻ chaa⁻ Berea. Hi⁺ jñah⁺ chee⁻ Aristarco kyaah⁺ Segundo hi⁻ chaa⁻ Tesalónica. Hi⁺ jñah⁺ chee⁻ Gayo hi⁻ chaa⁻ Derbe hi⁻ Timotä. Jñah⁺ chee⁻ Tíquico hi⁻ Trófimo hi⁻ chaa⁻ hwa¹ Asia. ⁵Ga⁻lä⁻jëë⁺ hi⁻ he⁺ ga⁻lä⁻jää⁺ na⁺jääy⁺ jnääh¹ lä⁺ ga⁺të⁺ Troa. ⁶Hi⁺ jnääh¹, ma⁻la⁺ ma⁻goh⁻ jmií⁺ kih¹ he⁻niih⁺ he⁻ sa⁺ kyaah⁺ levadura, ga⁺tooh⁺ jnääh¹ neh⁺ barco jwii⁻ Filipino. Ga⁻hya⁻ ga⁺ hña⁺ jmií⁺, ja⁻ga⁺ ga⁺jee¹ jnääh¹ dsa⁻kyaahn⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jøø⁻Troa. Jee⁻ ja⁻ ga⁺jä⁺ jnääh¹ gyii⁺ jmií⁺.

Ga⁻gwii⁻ Eutico jee⁻ gyay⁺ nuuy⁻ juu¹ kih¹ Paa⁺

⁷To⁻në⁻ jmií⁺ kih¹ seman⁻, ga⁺tooh⁻ jnääh¹ ko⁻jøh¹ kyaah⁺ øøh¹ jne⁺ jee⁻ ma⁺ kih¹ jnääh¹ ma⁻nuu⁺ kih¹ Jesús. He⁻ja⁻ ga⁻løø¹ Paa⁺ kwa⁺ juu¹. Juu¹ ja⁻ ga⁺kyoo¹ lä⁺jiih¹ ga⁺të⁺ koo⁻lla⁻nuu⁺, kih¹ he⁻ ga⁺jmeey⁺ huú⁺dsë⁻ dsooy¹ ta⁺ jee⁻ jyoh⁺ wa⁺ ga⁺jna¹ jyoh⁺ jmií⁺. ⁸Hi⁺ ma⁺ tøø⁻cha⁻miih⁻ mi⁻së⁻ he⁻ na⁻hih⁻ je⁻ cháneh⁺ jee⁻ ga⁺të⁺ hnë⁻ jwëë⁺ hne¹ jee⁻ ma⁺ tøøh¹ jnääh¹ ja⁻. ⁹Jaa⁻ chih⁻ hi⁻ chee⁻ Eutico ma⁺ gyay⁺ hoo⁻ventan jee⁻ ma⁺ tøøh¹ jnääh¹. Jee⁻ gyay⁺ ja⁻, ga⁻gwiiy⁻ niih⁺ kih¹ he⁻ ga⁺kyoo¹ juu¹ he⁻ ma⁺ kwa⁺ Paa⁺. Jee⁻ na⁻gwiiy⁻ ja⁻, ga⁺tayh⁺ lä⁺ ga⁺të⁺ hwa¹. Ma⁻na⁻juuy⁻ ma⁺ ga⁺chaa⁺ dsih⁺. ¹⁰He⁻

ja⁻ ga⁺jnaa¹ Paa⁺, ngooy¹ na⁻ëey⁺ chih¹ he⁺. Mah¹ ga⁺jäyh⁺:

—Ta⁺ jwaah⁺ hnäh⁺, jiih⁺ ba⁺ chih⁻ la⁻.

¹¹He⁻ja⁻ ga⁺wii⁻ Paa⁺ ka⁺läh⁺ jee⁻ ma⁺ tøøh¹ jnääh¹, ja⁻ga⁺ ga⁺tooh⁺ jnääh¹ ga⁻kih⁺ ga⁺hih⁺ jnääh¹ ma⁻nuu⁺ kih¹ Jesús. Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ngoo¹ bih¹ hlëëyh⁺ lä⁺jiih¹ ga⁺jna¹. Ja⁻ga⁺ ngooy¹ ta⁺ jee⁻ jyoh⁺. ¹²Peer⁻ ga⁻nøh⁻ dsë⁻ dsa⁻ he⁺ kih¹ he⁻ jiih⁺ ba⁺ chih⁻ kyaay⁺, hi⁻ ga⁺tëëy⁻ ga⁻näay⁻ kiyh¹.

Ya⁻hëë⁻ Paa⁺ jee⁻ jwii⁻ Troa ngooy¹ lä⁺ ga⁺të⁺ jee⁻ jwii⁻ Mileto

¹³Ga⁺tooh⁺ jnääh¹ neh⁺ barco, mah¹lla⁻nøø¹ jnääh¹ jää⁺ lä⁺ ga⁺të⁺ jwii⁻ Asón. Jee⁻ ja⁻, ga⁺jää⁺ jnääh¹ Paa⁺ lä⁻koo⁻ la⁺ mada⁺ nuuh⁺ jnääh¹, jëëh⁺ jwë⁺ hwa¹ ba⁺ ngooy¹ ta⁺ ja⁻. ¹⁴Ma⁺ ga⁺lloo¹ Paa⁺ jee⁻ tøøh¹ jnääh¹ jwii⁻ Asón ja⁻, ga⁺tooh⁺ jnääh¹ neh⁺ barco kyaayh⁺, ga⁻lla⁻nøø¹ jnääh¹ jwii⁻ Mitilene. ¹⁵Jee⁻ ga⁺të⁺ to¹ jmií⁺, ga⁻ngëë⁺ jnääh¹ jäh⁺ jwii⁻ he⁻ chee⁻ Quío. Jee⁻ ga⁺të⁺ hnë⁻ jmií⁺, ga⁻lla⁻nøø¹ jnääh¹ jwii⁻ Samo jee⁻ hwëë⁻ barco. Jee⁻ ga⁺të⁺ kyë⁺ jmií⁺, ja⁻ga⁺ ga⁺tëë⁺ jnääh¹ jwii⁻ Mileto. ¹⁶Sa⁺ ma⁺ hnøø¹ Paa⁺ ma⁺ jä⁺ ki⁻wëë⁺ hwa¹ Asia, he⁻ja⁻ koo⁻ ga⁻ngëë⁺ bih¹ kih¹ jwii⁻ Éfeso. Ga⁺jmeey⁺ bii⁺ he⁻llaayh⁻ lä⁺ ga⁺të⁺ Jerusalén mah¹ tëëy⁻ jmií⁺ Pentecosté cher⁺mah¹ ga⁻la⁺.

Ga⁻hlëëh⁺ Paa⁺ kyaah⁺ hi⁻ kyë⁻ në⁻ kih¹ gwah⁺ jwii⁻ Éfeso

¹⁷Lä⁺ ma⁺ gya¹ Paa⁺ jwii⁻ Mileto, ga⁺cheey¹ juu¹ he⁻ ya⁻nää⁺ dsa⁻gyuuh⁺ hi⁻ kyë⁻ në⁻ kih¹ øøh¹ jne⁺ jwii⁻ Éfeso. ¹⁸Ma⁺ ga⁻lla⁻nää⁺ hi⁻ he⁺ jee⁻ gya¹ Paa⁺, ga⁺jäh⁺ Paa⁺ siiyh⁻:

—Ma⁻nëh⁺ ba⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁺ ga⁺jmeen¹ jee⁻ kyah¹ hnäh⁺ lä⁺ ma⁺ to⁻në⁻ jan¹ ta⁺ hwa¹ Asia la⁻ lä⁺jiih¹ na¹. ¹⁹Ni⁺ miih⁻ sa⁺ ga⁺jmään⁺ hñiin⁺ jøøh¹ lä⁺ ma⁺ ga⁺gyan⁺ kyaah⁺ hnäh⁺ kwan⁺ juu¹ kih¹ Dio. Ja⁻ he⁻ koo⁻ jiih⁺ ga⁺tuun⁺ jmií⁺ haa⁺ mi⁻nën⁺ kyah¹ hnäh⁺. Joh⁺ jiih⁺ sa⁺ ga⁺jëen⁺ wii⁺

kih¹ lä⁺jē⁺ he⁻ ma⁺ hnø¹ dsa⁻ judiu ma⁺ jmee⁺ kin⁺. ²⁰ Sa⁺ cha⁻ ga⁺jmeen⁺ kwaat⁻ che⁺ hii⁺ goo⁻ kin⁺ jee⁺ ga⁺jmeen⁺ he⁻ llu⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Ga⁺hlēēhn⁺ hnäh⁺ jee⁺ jā⁺ dsa⁻ hi⁺ lä⁺ja⁻ cha⁻neh⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺. ²¹ Hnäh⁺ judiu hi⁺ hnäh⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu, ga⁺jwēēhn⁺ hnäh⁺ jeeh⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio hi⁺ wa⁻ lä⁺dsoo⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ Jesucristo Dsa⁺jøøh⁺ jnän⁺. ²² Hi⁺ na⁺ ma⁺hään⁺ jwē⁺ ngaahn⁺ ta⁺ Jerusalén lä⁻ jøø⁺ Jmi⁺lle⁺ Na⁺jngii⁺ kin⁺. Ni⁺ sa⁻ man⁻ he⁻ dsa⁻ngēen⁺ jee⁺ jā⁺. ²³ Koø⁻ he⁻ la⁻ ba⁻ man⁻. Lä⁺kaa⁻ jwii⁺ jee⁺ niin⁺ dsa⁻ngēen⁺ wii⁺, taah⁻ dsa⁻ jnä⁺ neh⁻ne⁺, jāh⁺ Jmi⁺lle⁺ Na⁺jngii⁺. ²⁴ Pero ni⁺ miih⁻ sa⁻ jmeen⁻ he⁺ che⁺ chaan⁻ o he⁻ juun⁺. Jēē⁻ ba⁻ dsen⁺ ngoon⁺ ta⁺ cha⁻ne⁺ kyaah⁺ ta⁺ he⁻ na⁻hnaan⁺, lä⁺jiih⁺ mi⁺ten⁺ ta⁺ he⁻ ga⁺tooh⁻ Jesús goon⁺ mah⁺ kwan⁺ ju⁺hmēē⁺ he⁻ mi⁺jnäā⁺ ha⁻ lä⁺koø⁻ hnää⁺ Dio jne⁺.

²⁵ Man⁺ kwee⁻ ni⁺ jaa⁻ jee⁺ lä⁺jēē⁺ hnäh⁺ mo⁺so⁺ jēēh⁺ hnäh⁺ jnä⁺, lä⁺jēē⁺ hnäh⁺ hi⁻ ma⁻nuu⁺ juu⁺ he⁻ kwan⁺ ha⁻ lä⁺ jāā⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih⁺. ²⁶ He⁻ja⁻ jwēēhn⁻ hnäh⁺ jmi⁺ na⁺, ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ mo⁺so⁺ na⁻bäähn⁺, sa⁻ cha⁻ dsoo⁻ dsēēn⁻ ni⁺ miih⁻. ²⁷ Jēēh⁺, ni⁺ miih⁻ sa⁻ ga⁺lä⁻gohn⁺, ga⁺mi⁺jnään⁺ na⁻hnaa⁺ lä⁺jēē⁻ juu⁺ kih⁺ Dio kyah⁺ hnäh⁺. ²⁸ He⁻ja⁻ jwēēhn⁻ hnäh⁺, häā⁻ hnäh⁺ hnaah⁺ hi⁺ häā⁻ lä⁺jēē⁻ dsa⁻ kyaah⁺ hnäh⁺. Ma⁺ na⁻hnaah⁺ hnäh⁺ kih⁺ Jmi⁺lle⁺ Na⁺jngii⁺ mah⁺ jēēh⁺ hnäh⁺ dsa⁻ kyaah⁺ hnäh⁺. He⁻ja⁻ häā⁻ hnäh⁺ kwee⁻ lä⁺jēē⁻ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ Dsa⁺jøøh⁺ jnän⁺ hi⁻ ga⁺laa⁺ jne⁺ kyaah⁺ jma⁻ kih⁺. ²⁹ Jēēh⁺, man⁺ kwee⁻ ha⁻ lä⁺ le⁺ wa⁻ra⁻ ngaahn⁺. Ya⁻nää⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺ hi⁻ laa⁺ lä⁺koø⁻ jah⁺ häā⁺. Ni⁺ miih⁻ sa⁻ jā⁺ lä⁻niih⁺ dsēy⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaa⁺ Dio. ³⁰ Hi⁺ jā⁻ba⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺ hwēē⁻ hi⁻ jmee⁻ ra⁻kēh⁺ ju⁺dsoo⁻ mah⁺ jāāy⁺ øøh⁺ jne⁺ lä⁺ hyoh⁻ dsēy⁺. ³¹ Go⁻taah⁺ hnäh⁺ leeh⁺ hnäh⁺. Mi⁻dsooh⁺ da⁺ hoh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁺ ga⁺jmeen⁺ ta⁺ko⁻jiih⁺ hnē⁻ ji⁻ne⁻ he⁻ ga⁺gyan⁺ kyaah⁺ hnäh⁺. Lä⁺jmi⁺ lä⁺hwē⁺, sa⁻ ga⁺tun⁺ ma⁺ kwēēhn⁺ hnäh⁺ nuuh⁺,

lä⁺jiih⁺ ga⁺tuun⁺ jmi⁺ he⁻ haa⁺ mi⁺nen⁺ kih⁺ lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻ hnäh⁺.

³² Na⁺ na⁻ øøhn⁺, taahn⁺ hnäh⁺ goo⁻ Dio. Jä⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ juu⁺ kiyh⁺ he⁻ mi⁺jää⁺ jne⁺. Juu⁺ na⁻ kye⁻ be⁺ he⁻ jmee⁺ dsa⁻nøon⁺ ta⁺ cha⁻ne⁺ hnäähn⁺ Dio cha⁻ga⁺miih⁻ mah⁺ hñah⁺ jne⁺ heen⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ lä⁺jēē⁻ hi⁻ na⁻jngēē⁺. ³³ Sa⁺ ga⁺lä⁻heē⁺ dsen⁺ ku⁻nøø⁻ kuu⁺ tøø⁻ ni⁻ hmiih⁻ he⁻ cha⁻ kih⁺ dsa⁻. ³⁴ Ma⁻nēh⁺ ba⁻ hnäh⁺, ga⁺jmee⁺ ba⁺ jnä⁺ ta⁺ ha⁻ jee⁺ ga⁺ jnä⁺ he⁻ ga⁺jmeē⁺ bi⁺ kin⁺ hi⁻ lä⁺kye⁻ kih⁺ dsa⁻kyaahn⁺. ³⁵ Ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁺jmeē⁺ ba⁺ jnä⁺ ta⁺ kyaah⁺ goon⁺ mah⁺ lä⁺tēēh⁻ hnäh⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁺koh⁺ jmee⁺ jnä⁺ hi⁻ lä⁺ja⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ be⁺ kih⁺ hi⁻ tä⁻nee⁺. Mi⁻dsooh⁺ da⁺ hoh⁺ hnäh⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús Dsa⁺jøøh⁺ jnän⁺, hi⁻ ga⁺jäh⁺: “Llu⁺ ga⁺ la⁺ kih⁺ hi⁻ kwa⁻ lä⁺koh⁺ ga⁺ hi⁻ hyoh⁺.”

³⁶ Ma⁻ngēē⁺ ma⁻jäh⁺ Paa⁺ lä⁺ja⁻, ga⁺juuyh⁺ jnēy⁺ kyaah⁺ lä⁺jēē⁻ øøh⁺ jne⁺ he⁺, ga⁺ngiiy⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio. ³⁷ Lä⁺jēē⁻ øøhn⁺ jne⁺ he⁺ ga⁺ki⁺ ga⁺hoo⁺ cha⁻miih⁻. Ga⁺cey⁺ Paa⁺ mah⁺ ga⁺chuyh⁺ kih⁺. ³⁸ Ga⁺lä⁻meeh⁺ dsē⁺ jwēte⁺ dsa⁻gyuuh⁺ he⁺ kih⁺ he⁻ ga⁺jäh⁺ Paa⁺: “Mo⁺so⁺ jēēh⁺ ga⁺ jnä⁺ ka⁻läh⁺.” Jä⁻ga⁺ ga⁺nääy⁺ na⁻jääy⁺ Paa⁺ ta⁺ jee⁺ ma⁺ hii⁺ barco.

Ngaah⁺ Paa⁺ ta⁺ Jerusalén

21 Jä⁻ jiih⁺ ga⁺jä⁻ øøh⁺ jne⁺ he⁺. Hi⁺ ga⁺tooh⁻ ba⁺ jnääh⁺ neh⁻ barco. Ko⁻dsoo⁻ ba⁺ ngoo⁺ barco jā⁻ ta⁺ Cos. Ma⁺ ga⁺ jnä⁺ jyoh⁺ jmi⁺, ga⁺lla⁻nøø⁻ jnääh⁺ jwii⁺ Roda. Ma⁻ngēē⁺ jā⁻ ga⁺nøø⁻ jnääh⁺ ta⁺ jwii⁺ Pátara. ² Pátara jā⁻ ga⁺jēē⁻ jnääh⁺ koø⁻ barco he⁻ ngoo⁺ ta⁺ Fenicia. Neh⁻ jā⁻ ga⁺tooh⁻ jnääh⁺ ga⁺nøø⁻ jnääh⁺ ta⁺ jā⁻. ³ Jee⁺ ga⁺nøø⁻ jnääh⁺ jā⁻, ga⁺jēē⁻ jnääh⁺ hwa⁺ Chipre he⁻ hä⁻ jee⁺ jmi⁺ nēeh⁺. Hwa⁺ jā⁻ ga⁺jä⁻ jwoo⁺ ra⁻kēh⁺ ta⁺ jee⁺ ga⁺ngēē⁺ jnääh⁺ ta⁺ hwa⁺ Siria. Ga⁺ngēē⁺ ba⁺ jnääh⁺ lä⁺jiih⁺ ga⁺tēē⁺ jnääh⁺ Tiro he⁻ nøø⁻ hwa⁺ kih⁺ Siria, jēēh⁺ jee⁺ jā⁻ hwēē⁻ dsa⁻løø⁻ he⁻ kye⁻ barco. ⁴ Ma⁺ ga⁺tooh⁻ jnääh⁺ jee⁺ jwii⁺ Tiro ga⁺jēē⁻ jnääh⁺ øøh⁺ jne⁺

hi ma tääh jee ja. Hi ga jä jnääh kiyh gyii jmi. Øøh jne he ga h-lëeyh Paa lä koh ga mi jnäa Jmi lle Na jngii kiyh he sa ma dsaayh ta Jerusalén. ⁵Ma ga dsëë jmi ja, lä jëë øøh jne hi chaa jee ja, hi më hi nuuh lä kye chih pih, ga jmeey ko jøh kyaah jnääh lä ga tē chuuh jwii, jee la cha hoo jmi neeh. Jee ja ga juuh jnääh jnen ga ngii jnääh kih Dio. ⁶Ga ee jnääh øøh jne he lä jaa lä jaa jnääh, ja ga ga tooh jnääh neh barco, hi ga nää ba øøh jne he cha neh kih.

⁷Ga hwii jnääh Tiro, ga nøø jnääh ta Tolemada. Ma ga lla nøø jnääh Tolemada ja, na jëë jnääh øøh jne hi chaa jee ja. Ga jä jnääh ko jmi kyaayh. ⁸Ma ga jnä jyoh jmi, ga hwii jnääh Tolemada, ga nøø jnääh ta Cesarea. Ma ga tē jnääh Cesarea ja, ga nøø jnääh kih Felipe hi ma kwa juhmëe hi ma laay ja kih jee lä jëë gyee hi ma kwa be kih apóstole jää. Jee ja ga jä jnääh kih Felipe he. ⁹Felipe he ma chaa kyeë jo miy hi ma tääh hñii, hi ma ngëë juu kih Dio. ¹⁰Ma hya cha miih jmi tøøh jnääh jee ja, ma ga lloo ja dsa chaa Judea hi chee Agabo hi ma ngëë juu kih Dio. ¹¹Ma ga llooy jee tøøh jnääh, ga lley loo he hä tuh Paa, mah ga hñuuy goo tiy hñiiy, ga jäyh:

—Jäh Jmi lle Na jngii, ja ba lä koh na hñuun la, ja ba lä la hñuu dsa judiu juu loo la jee jwii Jerusalén mah ngëëy goo dsa hi sa laa judiu.

¹²Ma ga nuu jnääh juu kiyh, ga chu jnääh cha miih kyaah Paa. Sa ma kwa jnääh jwë ma dsaayh ta Jerusalén, hi ja ba lä ja ma jäh øøh jne hi ma chaa jee ja. ¹³He ja ga jäyh:

—¿He la hooh hnäh kin, he la jmeeh hnäh meeh dsen? Heeh

ba jnä cher mah ga hñuu dsa jnä. Ma ke ga jngëeh dsa jnä ta Jerusalén, lä jë ba heehn kwaat kih Jesús.

¹⁴Ma sa ga lëh jnääh ma hløøh jnääh kih Paa, ga tu jnääh go te, ga chiih jnääh:

—Wa le lä hyoh dsë Dio ba.

¹⁵Ma ga tē jmi he hwii jnääh jee ja, ga jme jnääh løø kya jnääh, ga nøø jnääh ta Jerusalén kyaah Paa. ¹⁶Ko lla øøh jne hi chaa Cesarea ga jmeey ko jøh kyaah jnääh, ga jäy jnääh lä ga tē cha neh kih dsa chaa Chipre hi chee Mnasón, hi ga heeh kih Jesús lä ma to nē. Jee ja ga jä jnääh.

Ngoo Paa na jëë Jacobo

¹⁷Ma ga lla nøø jnääh Jerusalén, lä jë øøh jne hi ma tääh jee ja ga heeyh jnääh lä kaa tuh dsëy.

¹⁸Ma ga jnä jyoh jmi, ga nøø jnääh kyaah Paa na jëë jnääh Jacobo. Hi ma tääh dsa gyuu kya gwah kyaayh. ¹⁹Ma la ma jme Paa Dio kih hi he, ga jmeeyh juu lä hii nē ha lä ga jme Dio kyaah dsa hi sa laa judiu, lä kaa jee neey na kway juu. ²⁰Lä ma ga nuuy juu ja, ga kway cha miih tihmaah kih Dio. He ja ga jäyh siiyh Paa:

—Ma jëh jah mil dsa judiu sa ma heeh juu kih Dio, hi lä jë hi he lä ma hnøø bil høøy ley kih Moisé. ²¹Hi ma nuuy hii juu kyah, hne hlëeh dsa judiu hi tääh ta jee jyoh, jwiih hnih: “Ta jme he kih ley kih Moisé.” Hi jwiih hnih: “Sa le uu jmi ngo kih gyuu nuuh jnan ni mo so le jme jne lä ko tē jne.” ²²¿Ha lä jme jne na? Kuh jwë dsa ma la ma nuuy he ma neh ka lah. ²³Jme lä koh jäh jnääh la: Chaa kyeë øøh jne jee la hi ga tē mi te he ga bäy hñiiy kyaah Dio.

24 Jää⁺ hi⁻ he⁺, go⁻jmää⁻ hñaa⁻ na⁻jngëé⁻ kyaay⁻ lä⁻koh⁺ jä⁻ ley⁻ jnän⁻. Ja⁻ mi⁻h-maah⁺ jñii⁻ he⁻ dsa⁻ti⁻kwaah⁻ lley⁻ mah⁻ hñaa⁻ hmooh⁺ kih⁺ øø⁻ jne⁺ he⁺. Ja⁻ ga⁻ na⁻ lä⁻ñe⁻ lä⁻jëé⁻ dsa⁻, sa⁻ la⁻ dsoo⁻ juu⁻ he⁻ ga⁻nuuy⁻ kyah⁺. Wa⁻ra⁻ ga⁻jmeeh⁺ lä⁻ja⁻, lä⁻jnä⁺ lä⁻ ma⁻høø⁻ ba⁻ hne⁻ ley⁻.

25 Pero kih⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁻ judiu hi⁻ ma⁻heeh⁻ juu⁻ kih⁺ Dio, ga⁻si⁻ jnääh⁺ kih⁺ jää⁺, ga⁻jmeé⁻ jnääh⁺ juu⁻ kih⁺, ma⁻la⁻ he⁻ la⁻ ba⁻ hnøø⁻ høøy⁻. Sa⁻ le⁻ kuyh⁻ he⁻ ma⁻la⁻ la⁻ dsa⁻ cha⁻në⁻ dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaah⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ le⁻ kuyh⁻ jma⁻ ni⁻ ngó⁻ jah⁺ hi⁻ dsa⁻ juu⁻ kyaah⁺ he⁻ wii⁻, hi⁻ dsa⁻ më⁻ dsa⁻ ñuu⁻, sa⁻ le⁻ kaayh⁺ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻.

26 Ga⁻heeh⁻ ba⁻ Paa⁻ juu⁻ ja⁻, ga⁻jmeey⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah⁺ lä⁻jëé⁻ kyeé⁻ øø⁻ jne⁺ he⁺. Ma⁻ ga⁻jnä⁺ jyoh⁺ jmi⁻, ga⁻jmääy⁻ hñi⁻iy⁻ na⁻jngëéy⁻ kyaay⁻. Ja⁻ ga⁻ ga⁻hey⁻ jee⁻ chih⁺ gwah⁺ juu⁻ lih⁺ dsëé⁻ jmi⁻ he⁻ ma⁻ hääy⁻ hñiiy⁻. Jëéh⁺, wa⁻ra⁻ ga⁻dsëé⁻ jmi⁻ ja⁻, dsa⁻kay⁻ he⁻ tëéy⁻ kwëéyh⁺ Dio lä⁻jaa⁻ lä⁻jaay⁻.

Ga⁻saayh⁺ Paa⁻ jee⁻ chih⁺ gwah⁺ juu⁻

27 Ma⁻ ngoo⁻ ga⁻dsëé⁻ gyi⁻ jmi⁻ he⁻ ma⁻ hääy⁻ hñiiy⁻, ma⁻ ga⁻jëé⁻ judiu hää⁻ Paa⁻ ta⁻ neh⁻ jee⁻ chih⁺ gwah⁺. Judiu he⁻ ma⁻ chaa⁻ hwa⁺ Asia. Hi⁻ he⁻ na⁻ ga⁻taah⁻ dsa⁻ judiu hi⁻ chaa⁻ Jerusalén juu⁻ mah⁺ wa⁻ lä⁻hneey⁻ kyaah⁺ Paa⁻. Hi⁻ lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻saah⁺ dsih⁺, 28 ga⁻ta⁻ ga⁻hooyh⁺ ki⁻gaa⁻, ma⁻ jäyh⁺:

—Hnä⁺ judiu dsa⁻goon⁻, jmeé⁻ be⁻ jnän⁻. Hi⁻ la⁻ na⁻ dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ ngë⁻ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻ kway⁻ juu⁻ he⁻ lla⁻dsëé⁻ jnän⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ lla⁻dsëé⁻ kih⁺ ley⁻ jnän⁻ hi⁻ kih⁺ gwah⁺ jnän⁻. Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻ he⁻ ja⁻. Lä⁻kye⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁻ judiu ma⁻taayh⁻ neh⁻ gwah⁺ jnän⁻, ma⁻mi⁻kwayh⁺ jee⁻ na⁻jngii⁻ jnän⁻ la⁻.

29 (Jëéh⁺, jää⁺ ba⁻ ga⁻jëéy⁻ Paa⁻ ta⁻ jee⁻ jwii⁻ ma⁻ ngëy⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah⁺ Tróximo, hi⁻ chaa⁻ Éfeso. He⁻ ja⁻ na⁻, dsa⁻ judiu he⁻ ma⁻ jmeé⁻ hu⁻dsë⁻ he⁻ ma⁻ jää⁺ Paa⁻ ja⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁻ judiu jee⁻ chih⁺ gwah⁺.)

30 Lä⁻jëé⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jee⁻ jwii⁻ ja⁻ ga⁻hee⁻ dsëy⁻ go⁻te⁻ ma⁻ ga⁻nuuy⁻ juu⁻ he⁻ ma⁻mi⁻kwah⁺ Paa⁻ gwah⁺ kih⁺. He⁻ ja⁻ ga⁻lla⁻nää⁺ dsa⁻ he⁻ jee⁻ ja⁻ ko⁻chih⁺. Ga⁻saayh⁺ Paa⁻ ga⁻sëéyh⁻ lä⁻ ga⁻të⁻ ka⁻h-ne⁻ kih⁺ gwah⁺, hi⁻ lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻jney⁻ ho⁻haah⁺ kih⁺ ho⁻hne⁻ ja⁻. 31 Ma⁻tää⁻h⁻ gyih⁺ jngëéyh⁺ Paa⁻ ma⁻ ga⁻jmeeh⁺ dsa⁻ juu⁻ kih⁺ hi⁻ kye⁻ në⁻ kih⁺ hløø⁻ romano, ga⁻jäyh⁺: “Lä⁻ ga⁻dsa⁻ ba⁻ Jerusalén cha⁻hñii⁻.” 32 Lä⁻chah⁺ ja⁻, ga⁻jøø⁻ hi⁻ ma⁻ kye⁻ në⁻ kih⁺ hløø⁻ he⁻ hløø⁻ kya⁻ kyaah⁺ juu⁻ hløø⁻, ga⁻näay⁻ ko⁻chih⁺ lä⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ ma⁻ tääh⁻ dsa⁻ he⁻. Ma⁻ ga⁻jëé⁻ dsa⁻ he⁻, ja⁻ hi⁻ kye⁻ në⁻ kyaah⁺ hløø⁻ kya⁻, chah⁺ ba⁻ ga⁻tuy⁻ ma⁻ kway⁻ kih⁺ Paa⁻. 33 Ma⁻ ga⁻lloo⁻ hi⁻ ma⁻ kye⁻ në⁻ kih⁺ hløø⁻ he⁻, ga⁻jmeey⁻ mada⁻ kih⁺ hløø⁻ he⁻ hñuu⁻ Paa⁻ kyaah⁺ to⁻ caden⁻. Mah⁺ ga⁻ngiiy⁻ juu⁻ kih⁺ judiu, ga⁻jäyh⁺:

—¿Hi⁻ dsa⁻ la⁻? ¿Hee⁻ na⁻ ma⁻jmeey⁻?

34 Jyoh⁺ ma⁻ hlëéh⁺ bih⁺ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaay⁻. Pero sa⁻ ga⁻lä⁻ngëé⁻ hi⁻ ma⁻ kye⁻ në⁻ he⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ juu⁻ ja⁻, kih⁺ he⁻ ma⁻ tooyh⁻ cha⁻miih⁻ miih⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻jmeé⁻ dsa⁻jøø⁻ he⁻ mada⁻ he⁻ ga⁻tëéy⁻ Paa⁻ ta⁻ jee⁻ chih⁺ hne⁺ kih⁺ hløø⁻. 35 Ma⁻ ga⁻lloo⁻ Paa⁻ sa⁻joo⁻ ta⁻ kih⁺ hne⁺ ja⁻, hää⁻ dsa⁻ jwërte. Jmeé⁻ gyih⁺ bii⁻ kway⁻ kih⁺ Paa⁻ jee⁻ ja⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻chaa⁻ hløø⁻ he⁻ Paa⁻ ta⁻ gyuu⁻ mah⁺ sa⁻ kwa⁻ dsa⁻ kih⁺. 36 Lä⁻jëé⁻ dsa⁻ he⁻ ya⁻nää⁺ tooh⁻ miih⁻ ma⁻ ngiiy⁻ he⁻ ma⁻ juu⁻ Paa⁻.

Ga⁻hlëéh⁺ Paa⁻ cha⁻në⁻ judiu dsa⁻gooy⁻

37 Ma⁻tää⁻h⁻ gyih⁺ taayh⁺ Paa⁻ cha⁻neh⁻, ma⁻ ga⁻ngii⁻ Paa⁻ juu⁻ kih⁺ hi⁻ ma⁻ kye⁻ në⁻ kih⁺ hløø⁻ he⁻:

—¿Che⁻ le⁻ hlëéhn⁻ koø⁻ mi⁻juu⁻ kyaah⁺ hne⁻?

He⁻ ja⁻ ga⁻jäh⁺ hi⁻ ma⁻ kye⁻ në⁻ he⁻:

—¿Che⁻ leh⁻ hlëéh⁻ griego? 38 ¿Che⁻ ja⁻ he⁻ hne⁻ dsa⁻ egipto hi⁻ ga⁻jmeé⁻ hñii⁻ kyaah⁺ hwa⁺ la⁻ ma⁻ko⁻hna⁻ la⁻? ¿Che⁻ ja⁻ he⁻ hne⁻ hi⁻ ga⁻jøø⁻ kyeé⁻ mil dsa⁻ mah⁺

ga⁺teeh' kyaah' lle'moh', ja⁻ga' ga⁺jaah'
hnh' ta⁺ hwa⁺ kii'?

³⁹He⁻ja⁻ ga⁺jah' Paa':

—Jna⁺ laan⁺ ma⁺ra⁺ judiu.
Ga⁻la⁻chaan⁻ koo⁻ jwi⁻ juuh⁻ he⁻ chee⁻
Tarso, he⁻ na⁻hee⁻ hwa⁺ Cilicia. Ta⁻
jme⁻ hnaa⁻ hoh', kwa⁺ da⁺ jwe⁺ hlee⁺hn'
kyaah' dsa⁻ la⁻.

⁴⁰He⁻ja⁻ ga⁺kwa' hi⁻ ma⁺ kye⁻ ne'
he⁺ jwe⁺ hlee⁺yh'. Mah⁺ ga⁻noo⁻ Paa' ne'
sa⁺joo⁺ ta⁺ kih⁺ hne⁺ ja⁻. Ga⁻jmeey' lii⁻
kyaah' gooy⁻ mah⁺ dsa⁺taayh' ti'. Ma'
ga⁻tu⁺ dsa⁻ he⁺ he⁻ tooyh⁻ miih', ja⁻
ga⁺ hlee⁺h' Paa' kyaah' juu⁺ hebreo,
ga⁺jayh':

22—Dsa⁻nuuh⁻ oohn⁺, dsa⁻
ma⁺kaah' kyaan⁺, nuu⁻ da⁺ hnah',
wa⁺ kwa⁺ da⁺ jna⁺ juu⁺ kin⁺.

²Ma⁺ ga⁻nuu⁻ dsa⁻ he⁺, he⁻ hlee⁺h'
Paa' juu⁺ hebreo, ga⁺taayh' ti⁺sih⁺ go⁻te⁻.
Ngoo⁺ bih⁺ hlee⁺yh':

³—Laa⁺ jna⁺ judiu. Ga⁻la⁻chaan⁻ jwi⁻
Tarso he⁻ noo⁺ hwa⁺ Cilicia. Jerusalen
la⁻ ba⁺ ga⁺kwaan⁺. Gamaliel ga⁻mi⁺tee⁻
jna⁺ llu⁺ la⁺ koh⁺ la⁺ ley kih⁺ dsa⁻ ma⁻
gyuh⁻ jnan⁻. Ha⁻ koh⁺ sa⁺ hee⁺ dsen⁻
hnaahn⁻ Dio ja⁻ba⁻ la⁺ koh⁺ jmeeh⁻ hnah'
na⁺. ⁴Neen⁺ la⁻kaa⁻ la⁻juuh⁻ jee⁺ jwi⁻
na⁺jmeen⁺ hnaa⁻ dsen⁻ kih⁺ dsa⁻me⁺
dsa⁻nuuh⁻ hi⁻ ma⁻heeh⁻ ju⁺hmee⁺ la⁻
mah⁺ ma⁺ jngee⁺h' jnih', he⁻ja⁻ ga⁺tee⁻
jnih' mah⁺ ga⁺taah⁺ jnih' neh⁻ne⁺. ⁵Ne⁻
ba⁺ jmi⁺ dsa⁺ joo⁺h' kyaah' dsa⁺gyuuh⁺ ha⁻
la⁺ ga⁺jmeen⁺. Hi⁻ he⁺ ga⁺kwa' je⁻ he⁻
ma⁺ kyen⁺ kih⁺ dsa⁻goo⁻ jne⁺ hi⁻ chaa⁻
Damasco. Neen⁺ jee⁺ ja⁻ na⁻hnahn⁻ hi⁻
ma⁻heeh⁻ ju⁺hmee⁺ kih⁺ Jesus mah⁺ ma⁺
teen⁺ ta⁺ Jerusalen la⁻ mah⁺ ma⁺ heeh'
dsih⁺ wii⁺.

**Ga⁻jmeeh⁺ Paa' juu⁺
ha⁻ la⁻ ga⁺heeyh⁻ kih⁺ Dio**
(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶Pero jee⁺ ngoon⁺ cha⁺jwe⁺ ja⁻, ya⁺jah⁺
lloon⁻ ta⁺ Damasco ma⁻tee⁻ koo⁻ lla⁺hy-
oo⁺, ni⁺ sa⁺ liih⁺ ga⁺ jna⁺ ga⁺jyoo⁺

gyuuh⁺ koo⁻ je⁻ he⁻ bee⁺ jwerte la⁻ku'
la⁻jii⁺ jee⁺ ngoon⁺ ja⁻, ⁷la⁻jiih⁺ ga⁺tahn'
hwa⁺. Hi⁻ la⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻nuun⁺ ga⁻h-
lee⁺h': "Saulo, Saulo, ¿he⁻la⁺ hnaa⁻ hoh'
kyaah' jna⁺?" ⁸He⁻ja⁻ ga⁻ngiin⁻ juu'
kiyh': "¿Hi⁻ hne⁻ dsa⁻nuuh'?", ga⁻jwi⁻
jnih'. Ja⁻ga⁺ ga⁺jayh': "Jna⁺ he⁺ Jesus
dsa⁻ chaa⁻ Nazaret, hi⁻ jmeeh⁻ hnaa⁻
hoh' kih⁺." ⁹La⁻jee⁻ hi⁻ ga⁻naa⁻ kyaah'
jna⁺ ta⁺ ja⁻, ga⁻jee⁺y⁺ wa⁺je⁻ ja⁻, he⁻ja⁻
ga⁻jwaayh⁺ jwerte pero sa⁻ ga⁻la⁻ngee⁺y'
he⁻ juu⁺ ma⁺ hlee⁺h' kyaah' jna⁺. ¹⁰He⁻
ja⁻ ga⁻ngiin⁻ juu⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻hlee⁺h'
jna⁺: "¿Hee⁻ hnooh⁻ jmeen⁻ dsa⁻nuuh'?"
He⁻ja⁻ ga⁺jah' dsa⁻nuuh⁻ he⁺: "Noo⁻,
mah⁺ gwa⁻ ba⁺ hne⁻ ta⁺ Damasco. Jee'
oo⁺ jmee⁺ dsa⁻ juu⁺ la⁻jee⁻ he⁻ ga⁻tee⁻h'
jmeeh'." ¹¹Kyaah' wa⁺je⁻ he⁻ ga⁻jee⁻n⁻
ja⁻, ga⁺hee⁺ mi⁺nen⁺. Dsa⁻kyaahn⁻ he⁺ ba⁺
ga⁺jaa⁺ jna⁺ na⁻haay⁻ goon⁺ la⁻jiih⁺ ga⁻l-
loon⁺ Damasco.

¹²Jee⁺ ja⁻ ma⁺ gya⁺ jaa⁻ dsa⁻nuuh⁻
chee⁻ Anania hi⁻ ma⁺ mi⁺te⁻ ley jnan⁻.
Hi⁻ la⁻jee⁻ dsa⁻ judiu hi⁻ ma⁺ taah⁺ Dam-
asco, ma⁺ hlee⁺yh' llu⁺ kih⁺. ¹³Anania
he⁺, neey⁺ na⁻jee⁻y⁻ jna⁺. Ma⁺ ga⁻llooy⁺
chuh⁺ kin⁺ ga⁻siyh⁺ jna⁺: "Oohn⁺ Saulo,
wa⁺ la⁻jna⁺ ka⁺ lah⁺ mi⁺neh'." La⁻chah⁺
ja⁻, ga⁻la⁻jna⁺ mi⁺nen⁺ hi⁻ ga⁻jee⁻ jnih'.
¹⁴He⁻ja⁻ ga⁻siyh⁺ jna⁺: "Dio kya⁺ dsa⁻
ma⁻gyuh⁻ jnan⁻ ma⁻lleeyh⁻ hne⁻ mah'
la⁻kyuuh⁻ la⁻jee⁻ he⁻ hyoh⁻ dsey⁺ jmeeh'
hi⁻ jee⁺h' hi⁻ luu⁺ go⁻te⁻ hi⁻ la⁻ja⁻ ka⁺ lah⁺
nuuh⁺ he⁻ jayh'. ¹⁵Jee⁺h', hne⁻ jmeeh'
ju⁺dsoo⁺ kih⁺, kih⁺ la⁻jee⁻ dsa⁻ jmi⁻
gyuu⁺ hi⁻ jmeeh⁻ ju⁺dsoo⁺ kih⁺ la⁻jee⁻ he⁻
ma⁻jee⁺h' hi⁻ kih⁺ he⁻ ma⁻nuuh⁻. ¹⁶Na⁺ na⁻
mo⁻to⁺ joo⁺, noo⁻ mah⁺ saah⁺ jmi⁻, ngii⁻
kyah⁺ la⁻hih⁺ kih⁺ Jesus mah⁺ jni⁺ la⁻jee⁻
dso⁺kye⁻ kyah⁺", ga⁺jah' Anania.

**Ga⁻jmeeh⁺ Paa' juu⁺ ha⁻ la⁻
ga⁻la⁻ he⁻ neey⁺ na⁻kway⁻
juu⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁻ judiu**

¹⁷Hi⁻ ma⁺ jahn⁺ Jerusalen la⁻, neen⁺
jee⁺ chih⁺ gwah⁺ na⁻ngiin⁻ kin⁺. Jee⁺

jā gā hēē' mī'nēn̄ Dsā jōōh' jnān̄.
 18 Gā jēēn̄ hī̄ gā hlēēh' jnā', gā jāyh':
 "Gō hēē' nā koh' Jerusalén lā. Jēēh',
 sā hēēh' dsā nuu' juu' kin̄ hē hlēēh'
 hnē." 19 Hē jā gā jwīi' jnih': "Dsā jōōh'
 kyaan̄, nē̄ ba' dsā hī̄ tāāh' jee' lā,
 hē nēēn̄ lā'koō' lā'koō' gwah' nā h-
 wēēn̄ lā'jēē' hī̄ mā hēēh' juu' kyah'
 hī' gā jmeen' mada' gā kwa' dsā kiyh'
 hī' gā taah' dsih' neh' nē'. 20 Hī' lā' ma'
 gā jngēēyh' Esteban, hī̄ ma' jmee' ju'd-
 soo' kyah', ma' cheh' jnā' jee' jā kā lah'.
 Koō' ba' gā hīi' huūdsē' kyaā' jnāāh' hē
 gā juu' Esteban hī' jnā' gā hōōn' hmīih-
 kih' dsā hī̄ gā jngīih' kiyh'." 21 Pero
 Dsā jōōh' jnān̄ gā siih' jnā': "Goh' jee'
 cheen' hnē uu' jee' tāāh' dsā hī̄ sā laa'
 judiu ba'."

Ma'ra' hē gā jā' ba' Paa' goo' hlōō'

22 Jā jiih' mo'so' gā lā'hnōōy' ma' nu-
 uy' juu' kih' Paa' mah' gā lōōy' tooyh'
 miih', ma' jāyh':

—Wa' juu' dsā nūuh̄ nā, sā hōō'
 kwaat' chaā' gyih'.

23 Tāāh' gyih' lā'jā tooyh' miih',
 gā ka' dsā hē hmīih' kiyh' gā jwāy'
 ta' gyūuh', gā huuy' hlōō' jwē' nē' lle'.

24 Hē jā hī̄ kyē nē' kih' hlōō' gā jmee'
 mada' kih' dsā kyaay' mah' gā tēēy-
 Paa' ta' cha'neh' jee' ma' tāāh' lā'jēē-
 hlōō'. Hī' gā jmeey' mada' hē ma'
 kway' kiyh' mah' jmeeyh' juu' hē la'
 tooh' dsā miih' kyaayh'. 25 Ma' cheh'
 Paa' nā hūu' jee' ma' kwa' hlōō' kiyh',
 hē jā gā ngīiy' juu' kih' juu' hlōō' hī̄
 ma' cheh' jee' jā:

—¿Che' cha' jwē' kyah' hnāh' kwah'
 kih' jaā' dsā romano, cher'mah' sa'
 ma' kyeh' ju'dsoo' kiyh'?

26 Ma' gā nuu' juu' hlōō' lā'jā,
 ngaayh' nā jmeey' juu' kih' hī̄ kyē nē',
 gā jāyh':

—¿Ha' lā' jmeeh' na'? Dsā nūuh̄ oo'
 laa' dsā romano.

27 Jā gā gā lloo' hī̄ kyē nē' he' chuh'
 kih' Paa' mah' gā ngīiy' juu':

—¿Che' ju'dsoo' laah' hnē dsā
 romano?

Hē jā gā jāh' Paa':

—Ju'dsoo', hī̄ he' jnā'.

28 Hī' gā jāh' hī̄ kyē nē' he':

—Ya' hīi' hmooh' kin̄, lā'llu' hē
 gā laan' dsā romano.

Hē jā gā jāh' Paa':

—Pero jnā' laan' dsā romano lā'jiih'
 ma' gā lā' chaan'.

29 Chah' ba' gā jmee' ta' koō' hlōō' hī̄
 ma' kwa' kih' Paa'. Lā'kyē hī̄ kyē nē'
 he' ma' gā nuuy' laa' Paa' dsā romano,
 gā lā'goyh' kih' hē gā jmeey' mada' hē
 gā hūuy' Paa' kyaah' cadēn'.

**Gā jāy' Paa' cha'nē'
 dsā kaah' kyaā' judiu**

30 Ma' gā jnā' jyoh' jmiī', hnōō' hī̄
 kyē nē' kih' hlōō' he' ma' lā' nē' kwee-
 hē kih' jā hē ma' hniī' judiu kih'
 Paa'. Hē jā gā jmeey' mada' kih' hlōō'
 wa' cheeyh' Paa' jee' hāāy' neh' nē'
 hī' gā jmeey' mada' wa' ya'nāā' jmi'd-
 sā kaah' hī' lā'jēē' dsā ta' judiu. Ma'
 gā lla'nāā' lā'jēē' dsā ta' he', gā jmeey'
 mada' hē ngēē' Paa' cha'nē' lā'jēē' dsā-
 ta' he'.

23 Hē jā gā jēē' Paa' koō' hweh'
 dsā ta' he' mah' gā jāyh':

—Oōhn', ni' miih' sa' hniī' huūdsē-
 kin̄, jēēh' lā' ma' jmee' ba' jnā' lā'jiih'
 na' lā' hnōō' Dio.

2 Ananía hī̄ laa' jmi' dsā jōōh'
 gā jmeey' mada' kih' hī̄ ma' tāāh' jāh'
 kih' Paa' wa' jnooy' hooy'. 3 Hē jā
 gā jāh' Paa':

—Kyah' hnē wa' jnoo' Dio, hnē hī̄
 nā jngīi' mo'nē'. Hnē hī̄ gya' ka' ju'd-
 soo' kin̄ lā'koō' hlēēh' ley, ¿hē la' lla-d-
 sēēh' ley hē jmeeh' mada' jnoo' dsā
 kin̄?

4 Lā'jēē' hī̄ ma' tāāh' koō' kih' Paa' he'
 gā jāyh':

—¿He la' jiih' juu' wii' kyaah' jmi-dsa-
j00h' kyaa' Dio?

⁵ He ja- ga-jah' Paa':

—Sa- ma' man- 00hn' he- laay' jmi-d-
sa- j00h', jeeh' na-sii- ba' juu' kih' Dio
he- jah': "Ta- hlēeh' hliih' kih' hi- kye-
nē kyah' hnäh'."

⁶ Ma' ga-lā-liih' Paa' kih' lä-jēē- dsa-
ta' he' tääh' hi- laa' saduceo hi- tääh' hi-
laa' fariseo, he ja- ga-hlēeyh' ko0 ki-
gaa-, ga-jäyh':

—00hn', laan' fariseo, he' ba' jo0
fariseo jnä'. Kah- hnäh' kwaan' kin- kih'
he- kyen' o-j0h- dsē he- lä-jiih' hi-
ma-na-juu'.

⁷ Ma' ga-hlēeyh' lä-ja-, ga-jnä' hni-
kih' fariseo kyaah' saduceo, lä-jiih'
ga-laay' to' nää'. ⁸ Jēeh', hi- laa' saduceo
sa- heey' he- lä-jiih' hi- ma-na-juu',
ni- he- chaa- ángele, hi- ni- he- cha-
jmi-llē' ka-läh'. Pero dsa- hi- laa' fariseo
jmeey- dsoo' ba' kih' lä-jē- he- ja-. ⁹ Ha-
koh' miih' sa- ma' tooh- dsa- he'. Ja-
ga- ga-noo- ko-lla- ta-jwoh' kyaa' ley,
hi- ma- laa' fariseo, ga-ti- ga-chooy' juu'
ga-jäyh':

—Ni- miih- dsoo' sa- na-bääh'
dsa-nuuh- na-. Ta- ha- hnäh' kih'
Dio, ha- ga- che- jmi-llē' o- ja- ángel
ga-hlēeh' kyaayh'.

¹⁰ Pero cha-ga-miih- ga-lā-hnee- dsa-
he'. Ga-lā-goh- hi- kye- nē kih' hl00',
gi-hnä' dsa- kih' Paa' ma' laay'. He-ja-
ga-tēeyh' hl00' mah' wa' lleey- Paa' jee'
ja- wa' lla-jäay- ka-läh' jee' tääh' lä-jēē-
hl00'.

Ga-taah' dsa- juu' kwee- he- ma' jngēeyh' Paa'

¹¹ Jee' ga-tē- to' hwē' ga-lā-jnääh'
Dsa-j00h' jnän- cha-nē- Paa', ga-jäyh':

—Kwa' be' Paa'. Lä-ko0- ma-jmeeh'
ju-dsoo' kin- Jerusalén la-, ja- ba' lä-na-
jmeē- bii' go-jmeeh' ka-läh' jwii- Roma.

¹² Ma' ga-jnä' jyoh' jmi- ko-lla- judiu
ga-taayh' juu' kwee-, ga-jäyh':

—Wa' jä- dso'jwii' nē kyaa' jnääh'
cher'mah' kih'hiih' jnääh' jää' sa- ga'
ma-jngēeh' jnääh' Paa'.

¹³ Laa' ga- to'laa' dsa-nuuh- hi-
ga-jmeē' hmooh- lä-ja-. ¹⁴ Dsa- he'
na-näy' na-jēey- jmi-dsa- kaah' kyaah'
dsa-gyuuh', na-chiiyh':

—Jnääh' ma-heeh' jnääh', he- ja-
dso'jwii' nē kyaa' jnääh' cher'mah' ki-
h'hiih' jnääh' jää' sa- ga' ma-jngēeh'
jnääh' Paa'. ¹⁵ Na' na- chu- hnäh'
ko-j0h' kyaah' lä-jēē- dsa-ta' jnän' kih'
hi- kye- nē kih' hl00' oo' mah' wa'
ya-jäay- Paa' ta- nē-ta' la-. Chiiyh':
"Hn00- jnääh' kye- jnääh' kwaan' kiyh'
cha-ga-miih-." Hi- jnääh' cha-jwē' ba'
j00- jnääh' mah' jngēeh' jnääh' wa-ra-
ga-ngēey' jee' ja-, ga-jäh' dsa- he'.

¹⁶ Pero chih- kyaa' dsa-mē- 00h-
Paa' ga-nuu' ha- lä- juu' he- ga-taah'
dsa- he'. He-ja- neey' jee' ma' tääh'
hl00' na-jmeeyh' juu' kih' Paa'. ¹⁷ He-
ja- ga-tēeh' Paa' jaa- juu' hl00', mah'
ga-siiyh':

—Jää- chih- la- kih' hi- kye- nē kih'
hl00'. Hn00y' llay' miih- juu' kyaayh'.

¹⁸ He-ja- ga-j00' juu' hl00' he' kih'
chih- jee' ma' gya' hi- kye- nē kih' hl00',
mah' ga-siiyh':

—Paa' hi- hää- neh-ne' ma-chee' chih-
la- kyah'. Cha- ko0- juu' he- siiyh- hne-.

¹⁹ He-ja- hi- kye- nē kih' hl00'
ga-häay' goo- chih- he' ga-jäay' kah'
kih' mah' ga-ngiiy' juu' kiyh', ga-jäyh':

—¿Hee- na- jwiih' jnä'?

²⁰ He-ja- ga-jäh' chih- he':

—Dsa- judiu ma-taah' juu' kwee-
ngiiy' kyah' he- cheeh' Paa' h0' jee'
dsa-nee- dsa-ta' kyaay', jäyh' lla-kyaa'y'
cha-ga-miih- jmi'. ²¹ Pero ta- jmeē-
dsoo'. Laa' ga- to'laa' dsa- kyaay' hi-
tääh' na-hmääh' j00- mah' jngēeyh' Paa'.
Ma-jäyh': "Wa' jä- dso'jwii' nē kyaa'
jnääh' cher'mah' kih'hiih' jnääh' jää' sa-
ga' ma-jngēeh' jnääh' Paa'." Hi- na'
ma-täayh' j00y- he- na- jwah' hne-.

22 He jā gā hih̄ hī kyē nē kih̄ hløø̄ juū kih̄ chih̄ hē, mah̄ gā siyh̄:

—Gwaah̄ bā hnē kyah̄, tā llā juū kyaah̄ nī jaā dsā lā jē̄ juū hē mā chi-h̄ jnā̄.

Hī kyē nē kih̄ hløø̄ gā cheeȳ Paā chā nē llē moh̄ Félix

23 He jā gā tēeh̄ hī kyē nē hē uū juū hløø̄ mah̄ gā siyh̄:

—Jmeē juū kih̄ tō h̄nā̄ laā hløø̄ wā mī lluȳ h̄niȳ dsā nāȳ tā Cesarea nā kō hī̄ nū̄ tā lā hwē̄. Hī jmeē juū kih̄ jnah̄ kā lāh̄ tō lō gyā dsē̄ gyeē̄ hī̄ jā̄ kyā jih̄ hī jnah̄ gā tō h̄nā̄ laā hløø̄ hī̄ kā hmā llē nē̄ chuȳh̄. 24 Hī mī lluȳ kyā jih̄ hī̄ jā̄ Paā mah̄ gō jā̄h̄ hnā̄h̄ chā nē̄ llē moh̄ Félix, mah̄ wā lloō nā lluȳ.

25 Hī̄ kyē nē̄ kih̄ hløø̄ hē gā cheē koō jē hē nā sī lā̄ lā:

26 “Jnā̄ Claudio Lisias sīn̄ kyah̄ hnē Félix llē moh̄ lluȳ. Wā chaah̄ bā hnē llū. 27 Dsā n̄uȳ hī̄ ngoō nā gā sooh̄ dsā judiū kiyh̄ koō gwah̄, mīh̄ gā sā gā jngih̄ dsā kiyh̄. Mā gā lā̄ man̄ laaȳ dsā romano, hē jā nēen̄ kyaah̄ hløø̄ kyaan̄ nā lā̄ jnih̄. 28 Mā hnoon̄ lā̄ man̄ hē kih̄ hē mā hnēē̄ dsih̄, hē jā gā jā̄ jnih̄ chā nē̄ dsā kaah̄ kyā dsā judiū. 29 Jā gā lā̄ jnā̄ hē tī chooȳ juū kih̄ leȳ kih̄ bih̄ jā. Sā chā hē kih̄ hē juuȳ, nī hē dsā heȳ nē h̄ nē̄. 30 Pero jnā̄ gā tēeh̄ juū, jwē̄ judiū mā tā̄h̄ juū kweē hē mā jngih̄ kiyh̄. Hē jā lā̄ chah̄ jā mā cheē jnih̄ tā kyah̄ hnē. Hī mā jwīn̄ lā̄ jē̄ hī̄ hnī mah̄ dsā kwaȳ jū dsoō chā nē̄h̄ hnē hē kih̄ jā hē hnīȳ kih̄ Paā. Wā dsā ngēeh̄ bā hnē llū, gā jā̄h̄ hī̄ kyē nē̄ kih̄ hløø̄ hē.

31 Hē jā gā jøø̄ hløø̄ kih̄ Paā lā̄ hih̄ hē gā jmeē hī̄ kyē nē̄ hē, gā jā̄ȳ lā̄ hwē̄ jā tā Antipatri. 32 Mā gā jnā̄ jā, gā kēh̄ hløø̄ hī̄ nā nā̄ jwē̄ tī hē, gā nā̄ȳ tā nē̄ tā kiyh̄. Hī̄ dsē̄

jah̄ hē bā gā nā̄ kyaah̄ Paā. 33 Mā gā llā nā̄ hløø̄ hē Cesarea, gā kwēȳh̄ llē moh̄ hē jē hē mā kyeȳ jā hī̄ gā ngēeȳ Paā goō llē moh̄. 34 Mā ngēē̄ mā hē llē moh̄ jē jā, gā ngīȳ juū kih̄ Paā hā chaaȳ. Mā gā lā̄ nē̄ llē moh̄ laā Paā dsā chā Cilicia, 35 hē jā gā jā̄ȳh̄:

—Wā yā nā̄ dā hī̄ hnī, jā gā llan̄ tā kyah̄.

Hī gā jmeē madā kih̄ hløø̄, hē hā̄ȳ Paā neh̄ hnē juuh̄ kih̄ Herode.

Gā kwā Paā jū dsoō kih̄ chā nē̄ Félix

24 Mā hyā h̄nā̄ jmī gyā Paā Cesarea, jā gā gā lloō jmī dsā jøø̄ hī̄ cheē Ananía, kyaah̄ kō llaā dsā gyuh̄ hī kyaah̄ jaā hī̄ cheh̄ nē̄ hī̄ cheē Tértulo. Gā llā nā̄ȳ h̄niȳ kih̄ Paā chā nē̄ llē moh̄. 2 Hī mā gā lloō Paā chā nē̄ Félix, gā løø̄ Tértulo hnī kiyh̄.

—Tī hmaah̄ hnē llē moh̄ Félix — jā̄ȳ—. Peer̄ chā jnā̄h̄ llū hē hiī tī kyā jnā̄h̄ hī̄ chā chā mīh̄ hū d-sē̄ llū kyah̄ hē jā dsā lā chā mīh̄ tā llū hwā kyā jnā̄h̄. 3 Hē bā chē lluȳ hnē Félix. Hē jā sā hwā jnā̄h̄ kwā jnā̄h̄ tī hmaah̄ kyah̄ wā hā chā hā jeē tøø̄ jnā̄h̄. 4 Sā hnoon̄ hēn̄ chā mīh̄ jmī kyah̄, hē jā chuun̄ kyaah̄ hnē, tā jmeē h̄nā̄ hoh̄ nuuh̄ mīh̄ juū hē kyē jnā̄h̄ lā.

5 Dsā n̄uȳ nā heē hū dsē̄ kih̄ dsā lā̄ kaā jeē ngēȳ, llaȳ hnī kih̄ dsā judiū hī̄ tā̄h̄ lā̄ kaā jmī gyuh̄. Hī̄ nā nā hī̄ kyē nē̄ kih̄ dsā hī̄ cheē nazareno hī̄ kwā jyoh̄ juū. 6 Hnøø̄ mā mī kwaȳ gwah̄ kyā jnā̄h̄, hē jā gā chaah̄ jnā̄h̄. Hē mā hnøø̄ jnā̄h̄ mā llā jnā̄h̄ tā kiyh̄ lā̄ koō jā̄h̄ leȳ kyā jnā̄h̄. 7 Pero gā lloō hī̄ kyē nē̄ kih̄ hløø̄ hī̄ cheē Lisias jeē tøø̄ jnā̄h̄. Hē wī bā gā lleeȳ dsā n̄uȳ nā goō jnā̄h̄. 8 Gā jā̄ȳ wā llā nā̄

lä'jēē hī hñi kiyh' cha'né lle'moh'. Wa'ra ga'lla'kyaah' hñih' jmií, lä'neh' la' dsoo' lä'jē he' jäh' jnääh' la'.

⁹Lä'jēē judiu ga'hii' koo' ba' juu' kiyh', ga'jäyh':

—Ja' ba' lä'na' jäh' jnääh' ka'läh'.

¹⁰He'ja' ga'jmeé' lle'moh' lii' kih' Paa' mah' kway' ju'dsoo' kiyh'. Ja' ga' ga'jäyh' Paa':

—Man' ma'hya' cha'miíh' jī nē laah' hñe' lle'moh' Cesarea la', he'ja' jēē ba' dsen' kwan' juu' kin' lä'koh' te' la' ba'. ¹¹Le' koo'h' kwaat', na' ma'hya' gya'to' jmií' neen' ta' jee' chih' gwah' juuh' jee' jwii' Jerusalén na'kwan' tíh-maah' kih' Dio. ¹²Sa' ma' teen' kyaah' ni' jaä' dsa-, ni' ja' he' jnä' ga'jmeen' he' ga'tooh' dsa- miíh' jee' chih' gwah' juuh' ja-, lä'koo' ma' jēēy' jnä'. Ni' sa' ga'llan' hñii' kih' dsa- jee' tōø' gwah' mäh-, ni' jee' jwii' ja' sa' ga'llaan' dsa- hñii'. ¹³He'ja' sa' cha' he' kyaah' jmeé' dsa- na' dsoo' lä'jē he' bääyh' jnä' na'. ¹⁴He' la' ba' jmeen' dsoo', he' ba' Dio hī' ga'hnaah' dsa- ma'gyuh' jñän', he' ba' hī' he' hī' hnaahn' lä'koh' la' juu' hmēē'. Dsa- na' jäyh' la' ra'kēh' ba' jwē' he' hään'. Pero hee' ba' jnä' lä'jē ley he' ga'sii' Moisé hi' lä'jē he' ga'sii' ga'jñah' hī' ga'ngēē' juu' kih' Dio.

¹⁵Hi' kyen' o'joh' dsē' kih' Dio, ja' ba' lä'koo' kye' hī' na', he' lä'jiih' lä'jēē hī' na' juu', lä'jiih' hī' lluu' hi' lä'kyē hī' hlēēh'. ¹⁶Kih' he'ja' ba' na', kwan' be' jmeen' he' llu' jmah' mah' sa' hñii' huu'dsē' kin' cha'né' Dio, hi' ni' cha'né' dsa- ka'läh'.

¹⁷Ga'lä'hēēn' miíh' jī nē' neen' jy-oh' hwa', ja' ga' ga'llaahn' Jerusalén ma' kiin' kuu' he' la' kwaat' kih' hī' tä'nee' hī' tääh' jee' ja-, hi' ma' kiin' he' ga'tēēn' kwēēhn' Dio. ¹⁸He' ja' na' ma' jmeen' lä' ma' ga'lla'näa' miíh' judiu hī' ya'näa' ta' hwa' Asia. Ga'jēēy' jnä' jee' chih' gwah' Jerusalén, ma'na'jngēē' ba' jnä' lä'hiih' kih' ley. Pero sa' ma' tääh' jwēē'

dsa-, ni' miíh' sa' ma' tääh'. ¹⁹Wa' ya'näa' hī' he' ba' jee' la' mah' kway' ju'dsoo' kiyh' cher'mah' he' cha' kiyh' kyaah' jnä'. ²⁰O wa' jäh' hī' tääh' na' che' ga'lä'jnä' he' ga'hlääh'n' kyaayh' lä' ma' ga'kay' ju'dsoo' kin' jee' jwii' Jerusalén. ²¹Koo' he' la' ba' sa' ga'tih' dséy' ma' ga'hlēēhn' lä'koo' ma' hään' jee' kiyh', ga'jwii' jñih' lä'la' ki'gaa': “Llah' hnäh' ta' kin', kih' he' jmeen' dsoo' he' lä'jiih' ka'läh' hī' ma'na'juu'”, ga'jäyh' Paa'.

²²Ma'nē' ba' Félix ha' lä' la' juu' hmēē' kih' Jesús. He'ja' ma' ga'nuuy' ga'jäyh' Paa' lä'ja-, ga'hiiy' lä'ja' ba' né' juu' ja-. Ga'siiyh' hī' ma' tääh' he':

—Wa' jä' da' hī' kye' né' kih' hløø' hī' chee' Lisias, ja' ga' jēēn' ha' lä' ja' juu' kyah' hnäh' na'.

²³Ja' ga' ga'jmeé' lle'moh' Félix mada' kih' hløø' kyaay' mah' hääy' Paa' hi' ga'kwa' bih' jwē' he' na'näa' ome' kyaay' na'jēēy' hi' na'kay' he' ma' jmeé' bii' kih'.

²⁴Ga'lä'hii' ga' miíh' jmií' ma' jah' lle-moh' Félix né'ta' kiyh' ka'läh' kyaah' Drusila mäy', hī' laä' dsa- judiu. He'ja' ga'jmeé' Félix mada' he' ga'tēēyh' Paa' mah' nuuy' ha' lä' la' juu' he' jmeé' dsoo' dsé' dsa' kih' Jesucristo. ²⁵He'ja' ga'h-lēēh' Paa' ha' lä' ja' dsa- lluu' cha'né' Dio, hi' ha' lä' hää' dsa' hñii', hi' ga'h-lēēyh' he' ka' Dio ju'dsoo' kih' dsa'.

Peer' ga'jwaah' Félix ma' ga'nuuy' juu' ja-, he'ja' ga'jäyh':

—Ma'le' gwaah' da', la' ba' tēēhn' hñe' ka'läh' lä' ma' jään'.

²⁶Kuu' ba' ja' ma' jøø' Félix ma' jiih' Paa', ja' ga' ma' lääy'. He'ja' ma' tēēyh' Paa' kō'lla'jiih' ma' llay' juu' kyaayh'.

²⁷Ga'hya' to' jī nē' jmeey' lä'ja' lä'jiih' ya'hēē' Félix lle'moh'. Né' kiyh' ga'he' Porcio Festo. Ma' hnøø' Félix ma' jä' llu' kyaah' dsa- judiu, he'ja' sa' ga'k-way' jwē' ma' lää' Paa'.

Ga'hlēeh' Paa' cha'nē Festo

25 Ma' ga'lloo' Festo jwii' Cesarea, ga'lā'hēēy' hnē jmiī' jee' jā, jā-ga' ngooy' ta' Jerusalén. ²Lā'jēē' jmi-d-sa' kaah' kyaah' lā'jēē' hī' kye' nē' kih' judiu, ga'lla'nāāy' hniiy' kih' Paa' ka'lāh' kih' lle'moh' Festo, lā'biī' lā'jaa' ma' chuuy' kyaah':

³—Ta' jmee' hnaa' hoh', jmee' mada' he' jāh' Paa' ta' Jerusalén —ga'jāyh' siiyh' Festo.

Jēēh' ga'jmeey' huū'dsē' he' ma' jngēēyh' Paa' cha'jwē' ba'. ⁴He'jā' ga'jāh' Festo:

—Jee' oo' ba' hāā' Paa' na'jnēy' jwii' Cesarea. Jā'ba' jee' naahn' चाह'. ⁵Lā'jēē' hnāh' hī' jāā', ma'nōon' ko'jōh' mah' jee' oo' ba' hniih' hnāh' kiyh' cher'mah' cha' koō' dsoo' juuh' he' na'bāāh' dsa'nūuh' he'.

⁶Ga'gya' ga' Festo jwii' Jerusalén koō' jna' o' gya' jmiī', jā'ga' ngaayh' ta' Cesarea. He' ga'jnā' jyoh' jmiī', jā'ga' ga'gyay' nē'ta' kiyh'. Mah' ga'jmeey' mada' he' na'kyaay' Paa'. ⁷Ma' ga'he' Paa' nē'ta' kih' lle'moh', lā'jēē' dsa'ta' judiu hī' ya'nāā' Jerusalén ga'kuyh' lā'ku' lā'jii' kih' Paa'. Jā' he' koō' nēē' dsoo' juuh' ma' bāāh' dsilh' pero ni' miih' sa' ga'jmāā' juu' kih' dsa' he'.

⁸He'jā' ga'lōō' Paa' kwa' ju'dsoo' kih', ga'jāyh':

—Ni' koō' he' hliih' sa' cha' he' ma'jmeen', sa' ma'hlēēhn' wii' kih' ley kyaā' jnāāh' dsa' judiu. Ni' sa' ma'mi'k-wahn' kih' gwah' juuh' hī' ni' sa' ma'h-lāāhn' kyaah' rey to'nē' hī' gya' Roma.

⁹Pero lle'moh' he', hnōy' ma' jāy' llu' kyaah' dsa' judiu, he'jā' ga'ngiyy' juu' kih' Paa':

—¿Che' hnooh' gwaah' ta' Jerusalén mah' mī'een' juu' na' jee' oo'?

¹⁰He'jā' ga'jāh' Paa':

—He' ma'chehn' jee' la', lā'koō' he' chehn' nē'ta' kih' rey to'nē' ba' jā'. Jee'

la' ba' ga'tēē' lā'ee' juu' kin'. Nēh' ba' hne' kwee', ni' miih' sa' cha' he' ma'h-lāāhn' kyaah' dsa' judiu. ¹¹Lle' kih' juun' cher'mah' ga'jmeen' koō' dsoo' juuh'. Sa' gohn' juun'. Pero cher'mah' sa' la' ju'dsoo' he' bāāh' dsa' jnā' la', ni' jāā' dsa'ta' sa' cha' jwē' ngēē' jnā' goo' dsa' judiu na'. Hniī' rey to'nē' hnoon' mī'eey' juu' kin'.

¹²He'jā' ga'lla' Festo juu' kyaah' dsa'kyaayh' ha' lā' jmeey'. Jā' ga' ga'jāh' Festo siiyh' Paa':

—Hnaah' ba' hne' ma'ngiuh' he' mī'ee' hniī' rey to'nē' juu' kyah'. He'jā' cha'nē' hī' he' ba' gooh' na'.

Ga'hlēeh' Paa' cha'nē rey Agripa

¹³Ga'hya' ga' miih' jmiī', ga'lloo' rey Agripa jwii' Cesarea jā' kyaayh' Bernice, ga'lla'nāāy' na'jēēy' Festo. ¹⁴Ma'hya' cha'miih' jmiī' tāāyh' jee' jā, jā'ga' ga'jmeeh' Festo juu' kih' rey Agripa ha' lā' la' juu' kih' Paa', ga'jāyh':

—Jee' la' hāā' jāā' dsa'nūuh' ne' h'ne' hī' ga'taah' Félix lā' ma' laay' ta'. ¹⁵Lā' ma' nēen' Jerusalén lā'jēē' jmi-dsa' kaah' hī' lā'jēē' dsa'gyuuh' kyaā' judiu ga'ngiyy' kin' he' ma' jmeen' mada' he' juu' Paa'.

¹⁶He'jā' ga'jwii' jnih', sa' lle' ley kyaā' jnāāh' dsa' romano he' jmee' jnāāh' mada' he' juu' dsa' cher'mah' sa' cheh' hī' na'bāāh' dsoo' cha'nē' hī' hniī' kiyh'. Lā'jā' ba' cha' jwē' lāāy' hniiy' kih' he' hniī' dsa' kiyh'. ¹⁷Hi' ma' ya'nāā' dsa' he' jee' la', चाह' ba' ngaahn' ta' nē'ta' kin' ma' ga'jnā' jyoh' jmiī'. Hi' ga'jmeen' mada' na'kyaay' Paa'. ¹⁸He'jā' ga'lōō' dsa' he' hniī' kiyh'. Pero ni' koō' dsoo' juuh' sa' ga'lā'jnā' kiyh' lā'koō' huū'dsē' he' ma' jmeen'. ¹⁹Ga'lā'hōōh' dsa' he' kih' Paa' kih' he' sa' ma' hnaayh' Dio lā' tēē' jmeey'. Hi' ga'hniiy' kiyh' kwaat' kih' Jesús, hī' ma'na'juu', hī' jmee' Paa' dsoo' chaa' bih'. ²⁰He'jā' sa' man' he' ma' jmeen'

kyaah' juu' la-. He ja- ga'ngiin` juu' kih' Paa' cher'mah' hnøoy' ma' dsaayh' ta' Jerusalén mah' ma' lä'ee- juu' kiyh' jee' oo'. ²¹ Pero Paa' ga'ngiiy' he- dsooy' cha'né' rey to'né' hi- chee- Augusto mah' hi- he' mi'ee' juu' kiyh'. He ja- ga'jmeen' mada' wa' hää' bih' kiyh' ne- h'ne' ta'ko'jiih' lloo' jmi' chee' jnih' cha'né' rey he'.

²² He ja- ga'jah' rey Agripa siiyh' lle- moh' Festo:

—Hnoo' jnä' ka'läh' nuun' juu' kih' dsa-nuuh- na-.

He ja- ga'jah' Festo:

—Hø' ba' nuuh' ha- lä' jäyh'.

²³ Ma' ga'jnä' jyoh' jmi' ga'he' rey Agripa né'ta' kyaah' Bernice. Ha- koh' juuh- sa' ga'jme'e' dsa- kiyh'. Ga'taayh' ko'joh' kyaah' hi- kye- né' kih' hløø' hi- kyaayh' dsa- kaah' kyaah' jee' jwi- ja-. He ja- ga'jme'e' lle'moh' Festo mada' na'kyaay' Paa'. ²⁴ Ma' ja' Paa', ga'jah' Festo:

—Hne- rey Agripa, kyaah' lä'jöö' hi- tääh' kyaah' jne' jee' la-, hi' dsa-nuuh- he' cheh' la-. Lä'jöö' judiu ya'nää' cha'nén' bääyh- dsa-nuuh- la- dsoo'. Ga'ngiiy' kin' ma' lä'ee- juu' la- ta' Jerusalén hi' ja' ba' lä'ja- ga'jmeey' ma' ya'näy' Cesarea la-. Peer' ga'tooyh' miih' kyaah' jnä', ga'lä'hnooy' he- ma' juu' Paa'. ²⁵ Pero jnä' laan' sa' cha' dsoo' juuh- ääy' ni- miih- mah' juuy'. Hñii' Paa' ga'ngii' kiyh' dsooy' cha'né' rey to'né' mah' lä'ee- juu' kiyh' jee' ja-, he- ja- ga'lla' dsen' chee' jnih' ta' Roma. ²⁶ Pero sa' cha- he- siin' kih' rey he' ni- miih-, he- ja- ma'kwaa' jnih' cha'néh' hne- rey Agripa hi- cha'né' jee' lä'jöö' hnäh' hi- tääh' la-. Wa' jéen' ha- lä' jä' juu' la-, ja- ga' cha- he- siin' kih' rey to'né' he'. ²⁷ Sa' jnä' llu' laan' cheen' jaa' hi- hää' neh'ne' ta' Roma cher'mah' sa' cha- hee- na- siin' kih' rey to'né' ha- lä' la' dsoo' he- bääh- dsih'.

Ga'kwa' Paa' ju'dsoo' kiyh' cha'né' rey Agripa

26 He ja- ga'jah' rey Agripa siiyh' Paa':

—Cha- jwé' kyah' he- kwah' ju'dsoo' he- kyaah' le' lääh' hñaah'.

He ja- ga'hi' Paa' goo- ga'løoy' hlëeyh' lä'la- lä'jwé' jee' ma' lääy' hñiiy':

²—Chaan- llu' kyaah' hne- rey Agripa, lluu'h' hne- kwah' jwé' kwan' ju'dsoo' he- kyaah' lään' hñiin' kih' lä'jé- he- bääh- dsa- judiu jnä'. ³Llu' la' kin' kih' he- kyuuh- hne- lä'jé- he- tée' jme'e- jnääh' dsa- judiu, kyuuh- lä'jé- juu' he- ti- choo- jnääh'. He ja- chuun' kyaah' hne- mah' wa' joh- hoh' nuuh' juu' la-.

Lä-la- ma' jme'e' Paa' jää'

⁴Lä'jöö' judiu kyuu' jnä' ha- lä' ma- jan- lä'jiih' ma' mähn'. Ne- bih' ha- lä' ma' gyan' jwi- kin' hi- lä'ja- jwi- Jerusalén ka'läh'. ⁵Lä'ja- ñey- kwee- laa' jnä' fariseo. Jnääh' fariseo mi'te' ba' jnääh' lä' nøø' kyaa' jnääh' lä'koh' ga' jee' lä'jöö' judiu. Le' ba' mi'jnäy' la' dsoo' cher'mah' hnøoy'. ⁶Na' chehn' né- ta' la-, llah- hnäh' ta' kin', kih' he- kyen' o'joh' dsé- he- hñah' jne' he- ga'bääh- Dio hñii' kyaah' dsa- ma' gyuh' jnän'. ⁷Lä'jiih' na' joh- lä'jöö' gya'to' nää' dsa- judiu lä'te' juu' ja-. Lä'jmi' lä'hwé' hñaayh- Dio joh' dsé' juu' ja-. Hne- rey Agripa, kih' he- kyen' o'joh' dsé- kih' juu' ja-, he- ja- ba' na- hñii' dsa- kin'. ⁸¿Ha- lä' jëeh' hnäh', che' jwëeh- he- lä'heeh' hnäh' he- mi'jiih' Dio hi- ma-na'juu'?

Lä-la- ga'jme'e' Paa' jää' kih' dsa- kyaa' Jesús

⁹Ma'ra' ju'dsoo' ma' jmeen' kwaan', he- ma' lle' kih' jmeen' hña- dsen' cha-miih- kih' Jesús dsa- chaa- Nazaret. ¹⁰Lä'ja- ga'jmeen' Jerusalén. Jwëé' dsa- kyaa' Jesús ga'taahn' neh'ne'

lä^hhih^h kih^h jmi^hdsa^h kaah^h. Hi^h lä^h ma^h ga^hjngëëyh^h dsa^h he^h, lä^hkye^h jnä^h ga^hhiih^h dsën^h. ¹¹Cha^hmiih^h jiih^h ñeen^h lä^hkoo^h lä^hkoo^h gwah^h mäh^h, ga^hsaahn^h dsa^h, ga^hheeh^h jnih^h wi^h mah^h wa^h hlëëyh^h hliih^h kih^h Jesús. Ma^h ya^hjëë^h dsën^h jwërte^h kyaah^h dsa^h he^h, he^hja^h ñeen^h lä^hkaa^h jwii^h kih^h dsa^h jñah^h mah^h na^hjmeeh^h jnih^h.

**Lä^hla^h ga^hla^h ma^h
ga^hheeh^h Paa^h kih^h Dio**

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹²Lä^h ma^h jmeen^h ja^hba^h, ngoon^h ta^h Damasco lä^hhih^h kih^h jmi^hdsa^h kaah^h hi^h ga^hchee^h jnä^h. ¹³Hne^h rey, jee^h la^h jwëëhn^h hne^h ha^h lä^h ga^hla^h kin^h jee^h ngoon^h cha^hjwe^h ja^h. Ma^htë^h koo^h lla^hhyoo^h ga^hjëën^h koo^h je^h ja^h gyuuh^h, beë^h ga^h lä^hkoo^h jmëë^h kih^h hyoo^h, he^h ga^hlä^hjnä^h lä^hku^h lä^hjii^h jee^h ga^hnøø^h jnääh^h ja^h. ¹⁴Lä^hjëë^h jnääh^h ga^hsaa^h jnääh^h hwa^h. Jee^h ja^h ga^hnuun^h ga^hhlëëh^h ja^h dsa^h kyaah^h juu^h hebreo: “Saulo, Saulo”, ga^hjäyh^h. “He^h jmeeh^h hñaah^h ba^h hne^h na^h, he^h hah^h kin^h jwë^h he^h taahn^h hne^h.” ¹⁵He^h ja^h ga^hjwii^h jnih^h: “¿Hi^h hne^h dsa^h ñuuh^h?” He^h ja^h ga^hjäh^h hi^h he^h: “Jnä^h he^h Jesús hi^h jmeeh^h hñaah^h hoh^h kih^h. ¹⁶Noo^h, chih^h tiih^h. Ma^hmi^h jnään^h hñiin^h kyah^h mah^h hñaan^h hne^h jmeeh^h ta^h kin^h hi^h jmeeh^h dsoo^h lä^hjë^h he^h ma^hjëëh^h kin^h hi^h lä^hjë^h he^h na^h ga^hmi^h jnään^h kyah^h. ¹⁷Lään^h hne^h kih^h lä^hjë^h he^h jmee^h dsa^hgooh^h kyah^h hi^h lään^h hne^h kih^h dsa^h jñah^h. Jëëh^h kih^h dsa^h jñah^h ba^h cheen^h hne^h na^h. ¹⁸Mah^h näh^h mi^hney^h, lä^hja^h dsa^hjëeh^h hi^h tääh^h jee^h na^hhoø^h ta^h jee^h jnä^h wa^hje^h. Hi^h dsa^h jëeh^h hi^h tääh^h lä^hhih^h kih^h Tana^h mah^h jmeey^h lä^h hnøø^h Dio. Hi^h lä^hjëë^h hi^h lä^hdsoo^h dsë^h kin^h dsa^hche^h dso^hkye^h kiyh^h hi^h hyoyh^h heey^h ko^hjøh^h kyaah^h lä^hjëë^h hi^h ma^hna^hjngëë^h”, ga^hjäh^h Jesús siih^h jnä^h.

¹⁹He^hja^h jwëëhn^h hne^h rey Agripa, ga^hheeh^h ba^h jnä^h jmeen^h lä^hjë^h he^h ga^hnuun^h lä^hkoo^h ma^h ga^hlä^hjnä^h kin^h he^h ja^h

gyuuh^h. ²⁰To^hne^h ga^hjmeen^h juu^h kih^h dsa^h hi^h cha^h Damasco. Ja^h ga^h na^h ga^hkwan^h juu^h jee^h jwii^h Jerusalén hi^h lä^hkaa^h hwa^h Judea. Hi^h lä^hja^h ga^hkwan^h juu^h kih^h hi^h sa^h laa^h judiu ka^hläh^h, ga^hjwii^h jnih^h wa^h lä^hdsaa^h dsëy^h kih^h lä^hjë^h he^h jmeey^h mah^h wa^h dsa^hjëeyh^h kyaah^h Dio. Hi^h lä^hja^h ga^hjwii^h jnih^h hnøø^h jmeey^h lä^hkoo^h lle^h kih^h jaa^h hi^h ma^hjëeh^h kyaah^h Dio. ²¹Kwaat^h kih^h juu^h la^h ga^hsaah^h judiu jnä^h jee^h chih^h gwah^h Jerusalén hnøøy^h ma^h jngëëyh^h jnä^h.

²²Pero kyaah^h be^h kih^h Dio ma^hkwëeh^h ba^h dsën^h lä^hjiih^h na^h, kwan^h juu^h kih^h Dio kih^h lä^hjøh^h lä^hmäh^h. Sa^h ga^hlla^hdsëen^h he^h ga^hhlëëh^h hi^h ga^hngëë^h juu^h kih^h Dio llo^hjoo^h hi^h lä^hjë^h he^h ga^hhlëëh^h Moisé. Lä^hkoo^h te^h he^h ga^hjäyh^h le^h, ko^hja^h ba^h jiih^h ga^hjwahn^h. ²³Hi^h he^h ga^hjäh^h, ma^hra^h he^h dsa^hngëë^h ba^h Cristo wi^h hi^h leey^h to^hne^h hi^h lä^hjiih^h jee^h kih^h hi^h ma^hna^hjuu^h, mah^h kway^h juu^h kih^h dsa^h, he^h mi^h jnää^h ju^hdsoo^h kih^h dsa^h judiu hi^h kih^h hi^h sa^h laa^h judiu hi^h tääh^h jee^h na^hhoø^h.

**Ma^h hnøø^h Paa^h ma^h heeh^h
rey Agripa juu^h kih^h Jesús**

²⁴Hlëëh^h ga^h Paa^h lä^hja^h, ha^h lä^h jee^h ma^h lääy^h hñiyy^h, ma^h ga^hhlëëh^h Festo ki^hgaa^h, ga^hjäyh^h:

—He^h ngaah^h ba^h hne^h na^h Paa^h. Kyaah^h he^h ma^hmi^h tëëh^h hñaah^h cha^hmiih^h, he^hja^h ngoo^h ga^hlä^hngaah^h.

²⁵Pero Paa^h ga^hjäh^h:

—Sa^h ngaah^h jnä^h Festo kyaan^h. Ju^hdsoo^h na^h hlëëhn^h hi^h la^h juu^h kyaah^h hih^h ba^h. ²⁶Ñe^h ba^h rey Agripa juu^h la^h, he^hja^h hlëëhn^h lä^hkaa^h tuh^hdsën^h cha^hney^h. Laan^h ma^hnuu^h ba^h rey juu^h la^h, jëeh^h lä^hjë^h he^h la^h sa^h ga^hla^h jee^h na^hhmää^h he^h sa^h lä^hñe^h dsa^h. ²⁷Hne^h rey Agripa, ¿che^h jmeeh^h dsoo^h lä^hjë^h he^h ga^hhlëëh^h hi^h ga^hngëë^h juu^h kih^h Dio? Jnä^h laan^h jmeeh^h ba^h hne^h dsoo^h.

²⁸He^hja^h ga^hjäh^h Agripa siiyh^h Paa^h:

—¿Che' laah' kyah', kyaah' ma'la' mi-ih' juu' he' ma'hlëeh' na' leeh' jnä' mah' leen' dsa' kyaa' Jesús?

²⁹ He'ja' ga'jah' Paa':

—Kwee' ba' la' kin' che' ma'lee' kyah' o cher'mah' hnooh' nuuh' cha'ga'miih'. Hi' ja' ma'la' hne', lä'kye' hi' tääh' nuu' lä' hlëeh'n' la', Dio hnøø' wa' leey' dsa' kyaa' Cristo ja' ba' lä'koø' laa' jnä' pero ja' lä'koh' na'hnuuhn' kyaah' caden'.

³⁰ Ma' ga'nuu' rey he' juu' ja', ga'nooy' jee' ma'tääh' kyaah' lle'moh' kyaah' Bernice hi' lä'jöö' ga' hi' ma'tääh' kyaayh'. ³¹ Ma' ga'hwëëy' në'ta' ja', ga'nääh' kah' hlëëyh' kyaah' dsa'kyaayh', ma'jäyh':

—Ni' koø' sa' cha' he' ma'jmee' dsa'nüuh' na' mah' juuy' o he' dsooy' neh'ne'.

³² He'ja' ga'jah' rey Agripa siyh' Festo:

—Le' ma' lääh' ba' dsa'nüuh' na' jee' la' wa'ra' jah' kih' sa' ga'ngiyy' dsooy' cha'në' rey to'në'.

Ga'cheey' Paa' ta' Roma

27 Ga'lla' dsëy' cheey' jnääh' ta' hwa' Italia kyaah' barco, he'ja' ga'taayh' Paa' kyaah' jnah' ga' hi' ma'tääh' neh'ne' goo' juu' hløø' hi' chee' Julio. Hi' he' ma' na'hää' koø' nääh' hløø' kyaa' rey to'në'. ² Ga'tooh' jnääh' koø' barco he' ja' ta' Adramitio, ja' ba' he' dsa'ngëë' lä'koø' lä'koø' jwi' ta' hwa' Asia. Hi' Aristarco hi' chaa' Tesalónica he' nøø' hwa' Macedonia ga'jmee' ko'joh' kyaah' jnääh'.

³ Jyoh' jmi' ga'lla'nøø' jnääh' Sidón. Julio he' ga'lä'jwayh' kyaah' Paa', ga'kway' jwë' na'jëëy' ome' kyaay' mah' na'ngiyy' lä'jë' he' ma'jmee' bii' kiyh'.

⁴ Ga'hwëë' jnääh' Sidón ja', ga'nøø' ba' jnääh'. Pero ma' gwa' lle' ta' jee' ga'nøø' jnääh' ja', he'ja' ga'jlüü' jnääh' jah' koo' hwa' Chipre he' hä' jee' jmi'neeh', mah' sa' hläh' lle' kih' barco. ⁵ Ga'ngëë' jnääh'

jäh' hwa' Cilicia kyaah' Panfilia, ga'la'la'nøø' jnääh' jwi' Mira he' nøø' hwa' Licia jee' ga'jä' barco. ⁶ Mira ja' ga'jöö' juu' hløø' jyoh' barco he' ja' ta' Alejandria, ja' ba' he' ngoo' ta' hwa' Italia. He'ja' ga'tooh' jnääh' ga'nøø' jnääh' ta' ja'. ⁷ Cha'miih' jmi' ga'tooh' jnääh' në' jmi', ta' hwa' lä'ja' ba' ngoo' barco. Ga'këë' jwërte ta', ja' ga' ga'lla'nøø' jnääh' jah' jee' jwi' Gnido. Sa' ga'kwa' jwë' ma' dsoo' ko'chih' barco ko'dsoo' ta' Italia, kih' he' tä' lle'. He'ja' ga'nøø' jnääh' jah' koo' jee' jwi' Salmón he' nøø' Creta, hwa' he' hä' jee' jmi'neeh'. ⁸ He' wi' lä'ja' ga'nøø' jnääh' lä' hä' hwa' ja', lä'jiih' ga'lla'nøø' jnääh' koø' jee' chee' Ho'haah' Llu'. Jäh' ja' ba' hla' jwi' Lasea.

⁹ Ga'lä'hëë' jnääh' cha'miih' jmi' në' jmi', hi' ma'hii' goo' mo'so' le' ngë' jnääh' në' jmi'. Jëeh' ma'goh' jmi' he' sa' kuh'hiyh' hi' cha'ga'miih' ma'hii' goo' kiyh' në' jmi' ja'. He'ja' ga'kwëeh' Paa' nüuh' hi' ma'tääh' neh' barco ja'. ¹⁰ Ga'jäyh':

—Jëë' da' hnäh', jnä' man' hii' goo' jwërte jwë' he' ga'nøø'n' la'. Goo' hee' barco hi' lä'kye' løø', hi' lä'jiih' jnän' hii' goo' juu' jne' cher'mah' ha' lä' ga'la'.

¹¹ Pero juu' hløø' he' sa' ga'jmeey' kyeë' juu' kih' Paa'. He' ma' hlëeh' juu' barco kyaah' hi' ma' koooh' barco ba' ga'jmeey' he' kih'. ¹² Jee' ga'hii' barco ja' sa' ma' llul' ma' jä' jnääh' jii' gyuu', he'ja' lä'jöö' dsa' he' ga'jah' llul' ga' cher'mah' jmeen' be' dsa'jääh' jne' jwi' Fenice he' nøø' hwa' Creta jee' hii' barco, ta'ko'jiih' ngëë' jii' gyuu'. He' tøøh' jne' jee' ja', jnä' cha'hoo' jmi'neeh' ta' nii' hi' ta' kye' jee' dsaä' hyoo'.

Ja' koø' lle' tä' në' jmi'neeh'

¹³ Lä' ma' ga'jööy' gwa' lle' hwa' ta' kye', ga'jmeey' huu' dsë' ma' le' dsa'nääh' gyih' ta' cha'në'. He'ja' ga'hwii' jnääh' jee' ja', ga'nøø' jnääh' jah' lä' hä' hwa'

Creta. ¹⁴Ni⁺ sa⁺ ga⁻lä⁻hi⁺ ga⁺ ma⁺ ga⁻h-wii⁻ jnääh⁺ jee⁺ ja⁻, ma⁺ ja⁺ koo⁻ lle⁺ tä⁺ ta⁺ jee⁺ ga⁻nøø⁺ jnääh⁺. ¹⁵Ta⁺ jee⁺ jyoh⁺ ba⁺ ma⁺ hläh⁺ lle⁺, sa⁺ ga⁻tää⁺ barco ma⁺ dsøø⁺ ta⁺ cha⁻nē⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻kwa⁺ dsa⁻ jwē⁺ ngoo⁺ barco lä⁺ ngoo⁺ lle⁺ ba⁺. ¹⁶Ja⁻ ga⁺ ga⁻ngēē⁺ jnääh⁺ ta⁺ koo⁺ koo⁻ hwa⁺ pih⁺ he⁻ hä⁺ jee⁺ jmi⁻neeh⁻ he⁻ cheē⁻ Claudia. Lä⁻ jwē⁺ ja⁻ ba⁺ ga⁻kyeē⁺ miih⁻ lle⁺. Pero he⁻ lii⁺ ba⁺ ga⁻tēēh⁺ jnääh⁺ na⁺ moo⁺ he⁻ ma⁺ kye⁺ jnääh⁺ he⁻ ma⁺ hii⁺ ta⁺ ka⁻luu⁺ barco, mah⁺ ga⁻tøøh⁺ jnääh⁺ neh⁺ barco ja⁻. ¹⁷Ma⁺ ga⁻he⁺ na⁺ moo⁺ ja⁻ neh⁺ barco, ga⁻ka⁺ dsa⁻ hni⁺ ga⁻hñuuy⁺ lä⁻ku⁺ lä⁻jii⁺ tuh⁻ barco mah⁺ sa⁺ llaä⁺. Hi⁺ ma⁺ hii⁺ goo⁻ lla⁻ñu⁺ barco nē⁺ mi⁻si⁺ jee⁺ sa⁺ juuh⁻ jmi⁻ jee⁺ chee⁻ Sirte, he⁻ ja⁻ ga⁻jyooy⁺ hmiih⁻ kih⁺ barco mah⁺ ngoo⁺ lä⁺ ngoo⁺ lle⁺ ba⁺. ¹⁸Ma⁺ ga⁻jnä⁺ jyoh⁺ jmi⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ tä⁺ lle⁺ ma⁺ hii⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻løø⁺ dsa⁻ jwä⁺ løø⁺ kih⁺ cha⁻jmi⁻. ¹⁹Hi⁺ jee⁺ ga⁻tē⁺ hnē⁻ jmi⁺, he⁻ wii⁺ ba⁺ ga⁻jwä⁺ jnääh⁺ cha⁻jmi⁻ lä⁻jē⁺ he⁻ jmäy⁺h ta⁺ kih⁺ barco ja⁻. ²⁰Cha⁻miih⁻ jmi⁺ ga⁻gya⁻jni⁺, mo⁻so⁺ ga⁻lä⁻jnä⁺ hyoo⁻, ni⁺ nuu⁺ mo⁻so⁺ ga⁻lä⁻jnä⁺. Hi⁺ lle⁺ lä⁻ ma⁺ hii⁺ ja⁻ ba⁺. Mo⁻so⁺ ma⁺ cha⁻ o⁻jøh⁺ dsē⁻ kya⁺ jnääh⁺ he⁻ ma⁺ lää⁺ jnääh⁺.

²¹Cha⁻miih⁻ jmi⁺ ma⁺ lä⁻hi⁺ mo⁻so⁺ ki⁻h⁻hih⁻ jnääh⁺. He⁻ ja⁻ ga⁻noo⁻ Paa⁺ to⁺d-saah⁺ jee⁺ kih⁺ dsa⁻ kya⁺yh⁺ he⁺, ga⁻jäyh⁺ lä⁻la⁻:

—Wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ ga⁻jmeeh⁺ hnäh⁺ he⁺ juu⁺ kin⁺, sa⁺ ma⁺ hwēē⁺ jne⁺ ta⁺ Creta, ni⁺ sa⁺ ma⁺ jēē⁺ jne⁺ wii⁺ he⁻ dsa⁻ngēē⁺ jne⁺ la⁻. ²²Na⁺ jwahn⁻ kwa⁺ hnäh⁺ be⁺. Jēēh⁺ ni⁺ jaa⁻ jne⁺ sa⁺ juu⁺ jne⁺. Ma⁺ la⁻ barco la⁻ ba⁺ heē⁺. ²³Nuu⁻ ga⁻jēēn⁺ jaa⁻ ángel hi⁻ ga⁻chee⁺ Dio kyaan⁺, he⁺ ba⁺ hi⁻ jmeen⁺ ta⁺ he⁺ kih⁺. ²⁴Ga⁻jäyh⁺: “Ta⁺ wa⁺ gah⁺ Paa⁺. Jmee⁺ bii⁻ llooh⁻ kih⁺ rey to⁻nē⁻. He⁻ ja⁻ ma⁺ kwa⁺ Dio jwē⁺ he⁻ lää⁺ hne⁻ kyaah⁺ lä⁻jēē⁺ hi⁻ tääh⁺ neh⁺ barco la⁻, siiyh⁺ jnä⁺. ²⁵Kih⁺ he⁻ ja⁻ na⁻, jwēēhn⁻ hnäh⁺ dsa⁻ñuu⁻, kwa⁺ hnäh⁺ be⁺. Jēēh⁺ jmeen⁺ dsøø⁺ dsēn⁺ kih⁺ Dio, ma⁺ ra⁻ he⁻

le⁺ ba⁺ lä⁻koo⁻ ma⁻jäh⁺ ángel siih⁺ jnä⁺. ²⁶Pero ma⁺ ra⁻ he⁻ jä⁺ ba⁺ barco kyaah⁺ he⁻ wii⁺ koo⁻ jee⁺ lä⁻kaa⁻ hwa⁺ he⁻ hä⁺ jee⁺ jmi⁻neeh⁻ —ga⁻jäh⁺ Paa⁺.

²⁷Ma⁺ ga⁻dsēē⁺ to⁺ seman⁻ ja⁻, ga⁻ngēē⁺ jnääh⁺ nē⁺ jmi⁻neeh⁻ he⁻ cheē⁻ Adriático hi⁻ ngoo⁺ ba⁺ barco lä⁺ hii⁺ lle⁺. Koo⁻ lla⁻ñuu⁺ hwē⁺ ja⁻ ga⁻lä⁻liih⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ koo⁺h barco he⁻ ngoo⁺ ya⁻jäh⁺ jee⁺ la⁺ hwa⁺. ²⁸He⁻ ja⁻ ga⁻lla⁻ dsa⁻ he⁺ hih⁺ ha⁻ koo⁻ jiih⁺ juuh⁺ jmi⁻ jee⁺ ja⁻. Ma⁺ ga⁻jēyē⁺ jee⁺ ja⁻, juuh⁺ gyii⁺gya⁻ jni⁺ metro. Miih⁻ ga⁺ ta⁺ cha⁻nē⁺ ga⁻jēyē⁺ ka⁻läh⁺. Jee⁺ ja⁻ juuh⁻ gyii⁺gyii⁺ metro ba⁺. ²⁹Goyh⁻ lla⁻ñu⁺ barco ja⁻ kyaah⁺ ku⁺. He⁻ ja⁻ ga⁻jyooy⁺ kye⁺ mi⁻ñe⁺ hii⁺ he⁻ hii⁺ ta⁺ ka⁻luu⁺ barco, he⁻ jmee⁺ hii⁻ tii⁺ barco. Peer⁺ ma⁺ hnøøy⁺ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ na⁺ ga⁻jüh⁻ ba⁺ ma⁺ jnä⁺.

³⁰Dsa⁻ hi⁻ ma⁺ koo⁺h barco ja⁻, hnøøy⁺ ma⁺ jñaa⁺y⁺ neh⁺ barco, he⁻ ja⁻ ga⁻løøy⁺ jyooy⁻ na⁺ moo⁺, ga⁻jmeey⁺ lä⁻køh⁺ he⁻ jyooy⁻ ñe⁺ hlääh⁺ he⁻ hii⁺ ta⁺ cha⁻nē⁺ barco. ³¹He⁻ ja⁻ ga⁻jmeeh⁺ Paa⁺ juu⁺ kih⁺ juu⁺ hløø⁺ hi⁻ kih⁺ hløø⁺ ka⁻läh⁺, ga⁻jäyh⁺:

—Cher⁻mah⁺ sa⁺ ga⁻jä⁺ dsa⁻ na⁻ neh⁺ barco la⁻, sa⁺ lääh⁺ hnäh⁺.

³²He⁻ ja⁻ ga⁻hnä⁺ hløø⁺ he⁺ hni⁺ he⁻ kyaah⁺ ma⁺ jyooy⁻ na⁺ moo⁺ ja⁻. Ga⁻kway⁺ jwē⁺ ga⁻to⁺h⁺ cha⁻jmi⁻.

³³Ma⁺ ngoo⁺ ga⁻jnä⁺, ga⁻jmee⁺ Paa⁺ mada⁺ wa⁺ kuh⁺ dsa⁻, ga⁻jäyh⁺:

—Na⁺ ma⁺ tē⁺ gya⁻kye⁺ jmi⁺ tøøh⁺ jne⁺ neh⁺ barco la⁻, jøø⁺ jne⁺ ha⁻ lä⁻ le⁺, na⁻ juu⁺ jne⁺ hoo⁺, sa⁺ cha⁻ ma⁺ kihn⁺ ni⁺ miih⁻. ³⁴He⁻ ja⁻ na⁻ chuun⁻ kyaah⁺ hnäh⁺ kuh⁻hih⁻ hnäh⁺ miih⁻ mah⁺ tēēh⁺ hnäh⁺ be⁺. Lä⁻jēē⁺ jne⁺ lla⁻nøø⁺ ba⁺ jne⁺ llu⁺, ni⁺ koo⁻ jñu⁻ lle⁺ jne⁺ sa⁺ heē⁺.

³⁵Ma⁺ ngēē⁺ ma⁻jäyh⁺ lä⁻ja⁻, ga⁻kay⁺ koo⁻ he⁻ñiih⁻ ga⁻kway⁺ ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio to⁻lo⁺ nē⁺ jee⁺ lä⁻jēē⁺ dsa⁻kyaay⁺ hi⁻ ga⁻llaay⁺ he⁻ñiih⁻ ja⁻, mah⁺ ga⁻løøy⁺ kuyh⁻. ³⁶Ja⁻ ga⁻ ga⁻nøø⁺ dsē⁺ lä⁻jēē⁺ dsa⁻ he⁺, ga⁻taayh⁺ ga⁻kuyh⁻ ka⁻läh⁺. ³⁷Jee⁺ lä⁻jēē⁺ jnääh⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ neh⁺ barco ja⁻ ma⁺ tee⁺ to⁺ hña⁻lää⁺ dsē⁺ to⁺ lo⁺gyaa⁺

dsē gyēē jnee dsa. ³⁸Ma la ma kuyh la jiih ga kēēy, ja ga gwāy la jē trigo kiyh cha jmi mah ma jwāā ga miih barco.

Ga hee go te barco

³⁹Ma ga jnā ni ja sa chaa hi ma kyuh heh hwa ja. Ga jēēy ko gooh jmi neeh he hä jee hwa. He ja ga jmeey hu dsē ma tooyh barco ta ja, cher mah ga la. ⁴⁰Ga hnāy hni he ma na kyaa ne hlāäh he kyaah hi ti barco, ga kway jwē ga toh cha jmi. Ja ga ga chiyh he kyaah jiih barco hi ga chooyh hmiih kih barco he na kyaa hma dsē he chih ta cha nē. Ja ga ngoo barco ko chih ta jee jnā nē dsō. ⁴¹Ga lä hnō ga ma lloo barco, ga lla lle jee mi si neh jmi. Jee ja ga hoo ta mi lle barco, mah ga jä ko hweh. Jee na hoo ja ga jnoh jmi ta ka luu. Kyaah be kih jmi ja ga hee go te.

⁴²He ja hnō hlō he ma jngiiyh kih lä jēē hi ää dsō hi ma jāy he mah sa kyuy nē jmi. ⁴³Pero sa ga kwa jwē juuy ma juu dsa he kih he hnōy läy Paa. He ja ga jmeey mada to nē kih hi lih gi jmi wa jwāy hniy cha jmi lä jiih tēyh hwa ki. ⁴⁴Ja ga ga siyh hi sa lih gi jmi:

—Kye hnāh jwi hma, hi lä ja he ga na he jmā kyah hnāh kih barco na, mah tēh hnāh hwa ki — ga jäh.

Lä ja ba ga tēh lä jēē jnāh hwa ki.

Lä la ga la ma hä Paa hwa Malta

28 Ma ga tēh jnāh nē hwa ja, ja ga ga lä nē jnāh, hwa he hä jee jmi neeh ja, chee Malta. ²Dsa hi ma tääh jee ja ga jmeey llu dsēy kyaah jnāh. Ma hii jma hi gyu ka läh he ja ga jeeh dsa he je,

ga tēyh jnāh mah llooh jnāh je. ³He ja ga lō Paa juuh si hma ki he ga tooyh cha je. Jee ja ya hēē jā miih hi kyuy kih je. Lä chah ja ga kyaay goo Paa. ⁴Ma ga jēē dsa chaa jee ja, lleē miih goo Paa, ga jäh siyh dsa kyaayh:

—Dsoo ba dsa nuh na ää hii. Ma ke ma laay kih jmi neeh, ma ra he ma nō ba ta kiyh.

⁵Na ma hii ga kyah Paa goo mah ga tah miih he cha je. Ni miih sa cha he ga la kiyh. ⁶Lä jēē dsa hi ma tääh jee ja ma jōy gyoo goo Paa hi ma jmeey hu dsē juuy na ga juh. Ma ga lä hii jēē sa cha he ga la ni miih, ga lä si hu dsē kih dsa he. Ma jäh: “Go Dio ba na.”

⁷Jäh ba jee täyh ja, kye ko jwi hwa kih Publio hi ma la ta kih hwa he hä jee jmi neeh ja. Hi he ga heeh jnāh llu ta ko jiih ga tooh jnāh hnē jmi jee ja. ⁸Jee ja ma kyaa jmi Publio, ma dsaah lii hi ma dsaayh tu kyaa. He ja ga he Paa na jēē hi dsaah he. Hi ga ngii Paa kih Dio he hlāä dsa he. Ma ngēē ma ngiiy kih Dio, ga kyey gooy nē kih hi dsaah he mah ga mi hlāy.

⁹Ma ngēē ma jä kih jmi Publio he, ya nää jnah dsa dsaah hi chaa hwa ja. Lä jēē hi he ga jä kih. ¹⁰Ha koh llu sa ga jmeey kyaa jnāh ta ko jiih ga tooh jnāh kyaah dsa he. Hi ma ga tē jmi ga tooh jnāh neh barco, ga kwēyh jnāh cha miih he jmeē bii cha jwē.

Ga lloo Paa jwi Roma

¹¹Uu sih ga tooh jnāh kih dsa he. Jee ja ma hii ko barco he ga jä ta ko jiih dsa ngēē jii gyu. He ja ga tooh jnāh neh barco he ja ta Alejandría. Dsoh barco ja, ma chaa uu dio hi na laa kaah dsa. Jaa he chee Cástor, hi jnah he chee Pólux.

12 Ga⁻lla⁻nøø⁻ jnääh⁻ jwiï⁻ Siracusa jee⁻ hii⁻ barco. Jee⁻ ja⁻ ga⁻tooh⁻ jnääh⁻ hnë⁻ jmiï⁻. 13 Ga⁻hwëë⁻ jnääh⁻ jee⁻ ja⁻, ngoo⁻ barco lä⁻ hä⁻ hwa⁻ ja⁻, lä⁻jiih⁻ ga⁻tëë⁻ jnääh⁻ jwiï⁻ Regio. Jyoh⁻ ka⁻läh⁻ jmiï⁻ ma⁻ hii⁻ lle⁻ he⁻ gwa⁻ ta⁻ kye⁻. Jee⁻ ga⁻të⁻ to⁻ jmiï⁻, ja⁻ ga⁻ gä⁻lla⁻nøø⁻ jnääh⁻ jwiï⁻ Puteoli. 14 Jee⁻ ja⁻ ga⁻jee⁻ jnääh⁻ øøh⁻ jne⁻ hi⁻ ga⁻tëë⁻ jnääh⁻ ta⁻ kih⁻. Ga⁻jä⁻ jnääh⁻ kyaayh⁻ koo⁻ seman⁻. Ja⁻ ga⁻ ga⁻nøø⁻ jnääh⁻ ta⁻ Roma. 15 Ma⁻ ga⁻nuu⁻ øøh⁻ jne⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ Roma he⁻ ga⁻nøø⁻ jnääh⁻ ta⁻ ja⁻, ya⁻näy⁻ ga⁻mi⁻jeyy⁻ jnääh⁻ jwiï⁻ Foro Apio hi⁻ ko⁻llaa⁻ ya⁻jøø⁻ jiih⁻ Tres Taberna. Lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻jëë⁻ Paa⁻ øøh⁻ jne⁻ he⁻, ga⁻kway⁻ ti⁻hmaah⁻ kih⁻ Dio, ga⁻nøh⁻ dsëy⁻ jwërte. 16 Ma⁻ ga⁻lla⁻nøø⁻ jnääh⁻ Roma ja⁻, ga⁻ngëë⁻ juu⁻ hløø⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ jääy⁻ he⁻ goo⁻ hløø⁻ kyaä⁻ rey to⁻në⁻. Pero ga⁻kway⁻ jwë⁻ kih⁻ Paa⁻ he⁻ ga⁻gyay⁻ ta⁻ jee⁻ jyoh⁻ ba⁻ kyaah⁻ jaa⁻ hløø⁻ hi⁻ ma⁻ häy⁻.

**Ga⁻kwa⁻ Paa⁻ juu⁻ kih⁻
Jesús jwiï⁻ Roma**

17 Ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmiï⁻ gya⁻ Paa⁻ jee⁻ ja⁻, ga⁻cheey⁻ juu⁻ wa⁻ ya⁻nää⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻kaah⁻ kyaä⁻ judiu⁻ hi⁻ chaa⁻ Roma ja⁻. Ma⁻ ga⁻ngëë⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ he⁻, ga⁻jäh⁻ Paa⁻ siyh⁻:

—Øøhn⁻, sa⁻ cha⁻ he⁻ ga⁻jmee⁻ jnä⁻ ni⁻ miih⁻ kih⁻ judiu⁻ dsa⁻ goon⁻, ni⁻ sa⁻ ma⁻jmeen⁻ ta⁻ koo⁻ he⁻ tëë⁻ jmee⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁻. Sa⁻ cha⁻ he⁻ kih⁻ ga⁻saayh⁻ jnä⁻ Jerusalén mah⁻ ga⁻ngëëy⁻ jnä⁻ kih⁻ dsa⁻ romano. 18 Hi⁻ ga⁻ka⁻ dsa⁻ ta⁻ he⁻ ju⁻dsoo⁻ kin⁻. Pero ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻jnøøyh⁻ he⁻ kih⁻ ma⁻ jngëëyh⁻ jnä⁻, he⁻ja⁻ hnøøy⁻ ma⁻ lääy⁻ jnä⁻. 19 Pero sa⁻ ga⁻tih⁻ dsë⁻ judiu⁻ hi⁻ ma⁻ laa⁻ ta⁻ jee⁻ ja⁻. Kih⁻ he⁻ja⁻ ba⁻ ga⁻la⁻ biï⁻ ga⁻ngiin⁻ he⁻ mi⁻ee⁻ rey to⁻në⁻ juu⁻ kin⁻. Ja⁻ he⁻ ma⁻jan⁻ mah⁻ hniin⁻ kih⁻ dsa⁻ goon⁻. 20 He⁻ja⁻ ba⁻ na⁻ ma⁻tëehn⁻ hnäh⁻ mah⁻ lä⁻kyuun⁻ hnäh⁻ hi⁻ mah⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ juu⁻ kin⁻. Kih⁻ o⁻jøh⁻ dsë⁻ he⁻ ma⁻cha⁻

jnän⁻ dsa⁻ Israel he⁻ja⁻ ba⁻ na⁻ chehn⁻ na⁻llen⁻ caden⁻ la⁻.

21 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ dsa⁻kaah⁻ he⁻:

—Ni⁻ koo⁻ je⁻ kih⁻ hi⁻ chaa⁻ judea sa⁻ ma⁻heeh⁻ jnääh⁻ he⁻ jmeeh⁻ juu⁻ ha⁻ lä⁻ dsa⁻ngëëh⁻ hne⁻. Hi⁻ ni⁻ jaa⁻ øøh⁻ jne⁻ hi⁻ chaa⁻ jee⁻ oo⁻ sa⁻ ma⁻ja⁻ hi⁻ hniï⁻ kyah⁻ ni⁻ he⁻ hlëëyh⁻ wiï⁻ kyah⁻. 22 Pero hnøø⁻ jnääh⁻ jwah⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ juu⁻ kyah⁻, jëëh⁻ lä⁻kaa⁻ ba⁻ ma⁻nuu⁻ jnääh⁻ hlëëh⁻ dsa⁻ wiï⁻ kih⁻ hi⁻ ma⁻taah⁻ jwë⁻ hmëë⁻ na⁻.

23 He⁻ja⁻ ga⁻taah⁻ dsa⁻ he⁻ juu⁻ kwee⁻ koo⁻ jmiï⁻ he⁻ ya⁻näy⁻ ya⁻llay⁻ juu⁻ ka⁻läh⁻ kyaah⁻ Paa⁻. Ma⁻ ga⁻lloo⁻ jmiï⁻ ja⁻, ya⁻nää⁻ jwëë⁻ dsa⁻ jee⁻ ma⁻ gya⁻ Paa⁻. Tiïh⁻ go⁻te⁻ ga⁻løø⁻ Paa⁻ hlëëh⁻, lä⁻jiih⁻ ga⁻nuu⁻, ga⁻hlëëyh⁻ ha⁻ lä⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih⁻. Ga⁻hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ heeh⁻ dsa⁻ kih⁻ Jesús. Ga⁻hlëëyh⁻ kih⁻ Jesús lä⁻koh⁻ jäh⁻ ley⁻ kih⁻ Moisé hi⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻jäh⁻ hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu⁻ kih⁻ Dio. 24 Ko⁻llaa⁻ ga⁻heeh⁻ he⁻ ga⁻jäh⁻ Paa⁻ hi⁻ ko⁻llaa⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻heë⁻. 25 Sa⁻ ga⁻hiï⁻ koo⁻ juu⁻ kiyh⁻ jee⁻ lä⁻jëëy⁻. He⁻ja⁻ ga⁻h⁻lëëh⁻ Paa⁻ dsa⁻ he⁻ ja⁻ ga⁻hwëëy⁻ jee⁻ ja⁻, ga⁻siïyh⁻:

—Llu⁻ go⁻te⁻ ga⁻hlëëh⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngiï⁻ lä⁻ ma⁻ ga⁻mi⁻jnäy⁻ juu⁻ la⁻ kih⁻ Isaía hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu⁻ kih⁻ Dio kih⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁻. Ga⁻jäyh⁻:

26 Gwa⁻ jee⁻ jwiï⁻ oo⁻, go⁻chiïh⁻ dsa⁻ oo⁻: Ma⁻ke⁻ nuuh⁻ hnäh⁻, sa⁻ lä⁻ngëëh⁻ hnäh⁻, ma⁻ke⁻ jëëh⁻ hnäh⁻ sa⁻ lä⁻jnä⁻ kyah⁻ hnäh⁻.

27 Jëëh⁻ ma⁻na⁻jlë⁻ huu⁻dsë⁻ kih⁻ dsa⁻ oo⁻, ma⁻na⁻jnë⁻ to⁻gway⁻, ma⁻na⁻løø⁻ mi⁻nëy⁻, mah⁻ sa⁻ lä⁻jnä⁻ kiyh⁻, ni⁻ sa⁻ lä⁻nuuh⁻ kiyh⁻ ni⁻ sa⁻ lä⁻ngëëy⁻. Lä⁻ja⁻ mo⁻so⁻ dsa⁻jeyyh⁻ kyaah⁻ jnä⁻, mah⁻ lää⁻ jniïh⁻.

28 Hnoon⁻ lä⁻neh⁻ hnäh⁻, na⁻ ta⁻ cha⁻në⁻ lloo⁻ juu⁻ kih⁻ Dio kih⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁻ judiu⁻. Hi⁻ he⁻ ba⁻ heeh⁻ juu⁻ la⁻ mah⁻ lääy⁻.

²⁹Ma' ga⁺dsaa⁺ juu⁺ he⁻ ma' hlëeh⁺ Paa', ga⁺hwëë⁻ ba' judiu jee' ma' tääyh⁺ ja⁻. Peer⁺ cha⁻miih⁻ juu⁺ ti⁻chooy⁺ jee' ga⁺näay⁻ kiyh⁺. ³⁰Hne⁺ hlääh⁻ ba' ga⁺gya⁻ Paa' to⁺ ji⁻ne⁻ na⁻hñaa⁺. Jee' ja⁻ ma' heeyh⁻ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ma' dsa⁻nää⁺ dsa⁻jëëy⁺.

³¹Ma' cha⁻ ba' jwë⁺ kiyh⁺, he⁻ ma' kway⁺ juu⁺ ha⁻ lä⁺ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁺hih⁺ kih⁺ hi⁺ ma' hlëëyh⁻ dsa⁻ kih⁺ Jesucristo Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻. Ni⁺ koo⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ ma' jmee⁺ jwiih⁻ kiyh⁺.

Romanos

*Juu' la- ga-sii' Paa' kih' øøh'
jne' hi' chaq- Roma*

1 Jnä' Paa' jmeen⁺ ta' kih' Jesu-
cristo, na hñaan' laan' apóstol, lä'jä-
ma na lleehn' kwan' ju'hmëe' kih' Dio.
² Ga-bääh' Dio hñii' kyaah' dsa- kyaay'
hi' ga-ngëe' juu' kiyh' llo'joo' he' kway'
ju'hmëe' la'. Jee' ma-na sii' juu' ja-, la'
na jngii' go-te'. ³ Jee' na-sii' ja- jah' ha-
lä' jä- jooy', he' ba' Jesucristo Dsa-jøøh'
jnän'. Ga-laay' sa'ju- kih' David ma'
ga-laay' dsa- jmi-gyuu'. ⁴ Hi- kyaah' be'
kih' Jmi-llé' Na-jngii' ga-lä'jnä' laay'
Joø' Dio, kih' he' ga-lä'jiiyh' jee' kih'
hi' na juu'. ⁵ Hi- ta-la' kyaah' Jesucristo
ga-jmee' Dio llu' dsé' kyaah' jnääh',
ga-hñaay' jnääh' laa' jnääh' apóstol mah'
kwa' jnääh' juu' kiyh' lä'kaa- lä'juh'
jmi-gyuu', mah' wa' lä-dsoo' dsé' dsa-
kih' Jesús hi- wa' mi-teh' dsa- juu'
kiyh', lä'jä- jmee' dsa- juuh- kiyh'. ⁶ Hi-
jee' kih' lä-jëe' dsa- he' ma-laah' hnäh'
kwaat-, ma-na-teeh' hnäh' mah' leeh'
hnäh' kyaa' Jesucristo.

⁷ Siin- kyah' hnäh' hi- tääh' jwi-
Roma. Pero hnää' Dio hnäh' hi- na-teeh'
hnäh' mah' leeh' hnäh' hi- na-jngëe'.

Ngiin' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi-
ngiin' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' wa'
kway' he' llu' kyah' hnäh' hi- wa' jmeey'
hi' ti' kyah' hnäh'.

⁸ To-né' kwan- ti'hmaah' kih' Dio
kwaat- kyah' hnäh' lä-jëe' hnäh'. Kwan-
ti'hmaah' kiyh' ta-la' kih' Jesucristo, kih'
he- ma-nuu' dsa- lä'kaa- jmi-gyuu' he-
ma-heeh' hnäh' kih' Jesucristo. ⁹ Jmeen-
ta' kih' Dio, lä'kaa- tuh-dsën- kwan' ju'h-
mëe' kih' jooy', he-ja- Dio jmee' dsoo'
kin- he- lä- ma-dsooh- ja-ba' dsën- hnäh'
lä-jé' jiih' ma- chuun' kyaayh'. ¹⁰ Chuun'
kyaah' Dio mah' wa' jëen' che' kway' jwé'
kin- na' na-jëen- hnäh'. ¹¹ Peer- hnoon'

na-jëen- hnäh' na-kan- miih- he- llu'
he- kwa- Jmi-llé' kih' Dio mah' lä'cha-
cha-ga-miuh- be' kyah' hnäh'. ¹² Lä'jä-
lä'cha- be' jnän- kwee- lä-llu' he- ma-d-
soo' hoh' hnäh' ja-ba' lä-koh' jnä'.

¹³ Hnoon' lä-ngëeh' hnäh' øøhn', joh'
jiih- sa- ga-jmeen- huudsé- na-jëen-
hnäh' pero lä-jiih' na' sa- hii- kwa' jä'
kin- niin-. He- hnoon' lä-jnä' ta' kin-
jee' kyah' hnäh' lä-koø- ga-la' jee' kih'
jee' lä-jëe' dsa- hi- sa- laa' judiu. ¹⁴ Kih'
griego hi- kih' hi- tääh' jee' jyoh' uu' ga',
hi- kih' hi- kyuuu- hi- kih' hi- sa- kyuuu-
ka-läh' na-laan- hmooh' na-kwan' juu'
kih' dsa- he'. ¹⁵ Lä'jä- ma-ra- he- hee'
ba' dsën- niin- na-kwan' ju'hmëe' kyah'
hnäh' hi- chaq- Roma ka-läh'.

¹⁶ Sa- cha- la' o'hii- kin- kyaah' ju'h-
mëe' la-. Juu' la- kye- be' kih' Dio
mah' lää' lä-jëe- hi- dsoo' dsé', la' kih'
judiu to-né', hi- ja-ba' lä'jä- la' kih'
hi- sa- laa' judiu ka-läh'. ¹⁷ Kyaah' juu'
la- dsa-lä-jnä' ha- lä- jmee- Dio hwëe-
dsa- lluu' cha-nëy'. La' kyaah' he- ma-d-
soo' dsë- jne' hi- hnøø' lä- ma-dsoo'
ja-ba' dsë- jne', lä-koø- na-sii-: "Hi- lluu'
he', kyaah' he- ma-dsoo' dsëy', jmee-
chaay'."

Dsëe' dsoo' dsa- jmi-gyuu'

¹⁸ Né- ba' jne' lä- ga-té' jee' gya' Dio
gwa' he- ya-jëe' dsëy' kih' lä-jé- he-
sa- hä' ta' hi- lä-jé- dso'kye- he- jmee-
dsa-. Jëeh' he- hliih' ja- ha- kih' ju'dsoo'.
¹⁹ Jnä'hä' cha- he- kyaah' lä-kyuuu- dsa-
kih' Dio, jëeh' ma-mi-jnäa- bih' jää'.
²⁰ Ma-ke- sa- tée' jne' jëen' Dio pero lä-
ma- ga-nøø' jmi-gyuu', ma-ra- he- lii- ba'
ha- lä-laay'. Kyaah' lä-jé- he- ga-jmeey',
he-ja- jnä'hä' ba' chaq- Dio hi- lä'jä-
cha- tää' ba' be' kiyh'. He-ja- sa- le' jah-
dsa-: "Sa- man- che' chaq- Dio". ²¹ Ma'
ñe- bih' chaq- Dio, pero sa- ga-jmäay'
jøøh' lä- hnøø' kiyh', ni- sa- ga-kway'
ti'hmaah' kiyh'. He- ga-jmee' dsa- lä'jä-
ga-hee' go-te- huudsé- kih' dsa-, ga-lä-h-

weh⁺ dsëy⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻jlë⁺ go⁻te⁻ huu⁻d-së⁻ kiyh⁺. ²²He⁻ jah⁻ bih⁺ cha⁻ cha⁻miih⁻ huu⁻dsë⁻ llu⁺ kiyh⁺ pero cha⁻ ga⁻miih⁻ ta⁻ bih⁺. ²³Lla⁻ he⁻ ma⁻ jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio hi⁻ sa⁻ llaa⁺ jmi⁺ kih⁺, ga⁻jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ heeh⁻ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻juu⁺, kih⁺ ta⁻ jah⁻, kih⁺ jah⁻ kyë⁻ goo⁻ ti⁺ hi⁺ kih⁺ jah⁻ hi⁻ sëeh⁻ hñii⁺ hwa⁺.

²⁴He⁻ ja⁻ ga⁻kwa⁻ Dio jwë⁺ ngëey⁺ hñiiy⁺ jmeey⁺ he⁻ ga⁻ jyoh⁻ he⁻ hee⁻ dsëy⁺ lä⁻jiih⁺ ga⁻heey⁺ hñiiy⁺ kaayh⁻ dsa⁻kyaayh⁻. ²⁵Ga⁻be⁻ dsa⁻ ju'dsoo⁻ kih⁺ Dio mah⁺ ga⁻taayh⁻ kyaah⁺ juu⁺ ta⁻juu⁺. Ga⁻jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁺ Dio, lla⁻ he⁻ ma⁻ jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ hi⁻ ga⁻jmeey⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻. Hi⁻ he⁻ he⁻ Dio hi⁻ na⁻jää⁻ lä⁻jë⁻ joh⁻ jmi⁺ cha⁻. Wa⁻ la⁻ lä⁻ja⁻.

²⁶He⁻ ja⁻ ga⁻kwa⁻ Dio jwë⁺ ngëey⁺ hñiiy⁺ jmeey⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ lla⁺ dsëy⁺ he⁻ la⁻ o⁻hiih⁺. Lla⁻ he⁻ ma⁻ jmeey⁺ dsa⁻më⁻ lä⁻lle⁻ kih⁺, ga⁻kaayh⁻ dsa⁻më⁻ dsa⁻kyaayh⁻. ²⁷Hi⁻ ja⁻ ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ dsa⁻nñuh⁻ ka⁻läh⁻. Sa⁻ ga⁻jmeey⁺ lä⁻lle⁻ kih⁺ kyaah⁺ dsa⁻më⁻, ga⁻jmeey⁺ ga⁻ngëe⁻ jwë⁺ he⁻ ga⁻ jyoh⁻ he⁻ hee⁻ dsëy⁺, kaayh⁻ he⁻ ba⁻ dsa⁻nñuh⁻ dsa⁻kyaayh⁻. He⁻ ja⁻ ba⁻ ja⁻ në⁻ kiyh⁺ dso⁻jwii⁻ lä⁻ hnøø⁻ kiyh⁺ kyaah⁺ jwë⁺ hliih⁺ he⁻ tääyh⁻ ja⁻.

²⁸Sa⁻ ga⁻jmää⁻ kiyh⁺ ma⁻lä⁻kyuuy⁻ Dio, he⁻ ja⁻ ga⁻kwa⁻ Dio jwë⁺, he⁻ ga⁻hee⁻ go⁻te⁻ huu⁻dsë⁻ kiyh⁺ mah⁺ wa⁻ jmeey⁺ ga⁻juh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ sa⁻ jmää⁻ ta⁻. ²⁹Ma⁻ngëe⁻ jwë⁺ jmeey⁺ he⁻ hliih⁺, hi⁻ më⁻ hi⁻ nñuh⁻ hi⁻ kaah⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, jmeey⁺ hñaa⁻ dsëy⁺, hee⁻ dsëy⁺ liyh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻ cha⁻, sa⁻ lluyy⁺ go⁻te⁻, wi⁺ dsëy⁺, jngëeyh⁻ dsa⁻, hneey⁻, mi⁻gaay⁻ dsa⁻, hñaa⁻ dsëy⁺. ³⁰Koo⁻ he⁻ sa⁻ tih⁻ dsëy⁺ ba⁻ lä⁻jë⁻, hlëeyh⁻ wi⁺ kih⁺ dsa⁻, sa⁻ hnääy⁻ Dio, sa⁻ jii⁻ kiyh⁺ he⁻ jmeey⁺ kih⁺ jñah⁻, jmääy⁻ hñiiy⁺ jøøh⁻, taayh⁻ ngëe⁻, hnooyh⁻ ga⁻ jyoh⁻ he⁻ hliih⁺, chaayh⁻ kyaah⁺ cho⁻jmiy⁻. ³¹Sa⁻ hii⁻ lä⁻ngëey⁻, sa⁻ mi⁻tey⁻ juu⁺ kiyh⁺, sa⁻ hnääy⁻ dsa⁻, sa⁻ hnøøy⁻ jeeyh⁻ juu⁺, sa⁻

lä⁻niih⁻ dsëy⁺. ³²Hi⁻ ma⁻ke⁻ ma⁻në⁻ bih⁻ he⁻ lla⁻ Dio ta⁻ kih⁺ hi⁻ jmeey⁺ lä⁻ja⁻, lle⁻ kih⁺ juuy⁻, pero dsa⁻ he⁻, sa⁻ lee⁻ kiyh⁺ he⁻ jmeey⁺ lä⁻ja⁻, hnøøy⁻ mah⁺ jmeey⁺ jñah⁻ ka⁻läh⁻.

Kyaah⁺ ju'dsoo⁻ lla⁻ Dio ta⁻

2 He⁻ ja⁻ sa⁻ cha⁻ le⁻ jwah⁻: “Sa⁻ dsëen⁻ dsoo⁻”, hne⁻ hi⁻ ka⁻ kwaat⁻ kih⁺ dsa⁻kyaah⁺, wa⁻ laah⁻ he⁻ laah⁻ hne⁻. Kih⁺ he⁻ kah⁻ kwaat⁻ kih⁺ dsa⁻kyaah⁺, he⁻ bääh⁻ hñaa⁻ ba⁻ hne⁻ ja⁻. Jëeh⁻, ja⁻ ba⁻ he⁻ jwah⁻ sa⁻ llu⁺, ja⁻ ba⁻ he⁻ ja⁻ jmeeh⁻ hñaa⁻ ka⁻läh⁻. ²Në⁻ ba⁻ jne⁻, Dio ngiih⁻ kwaat⁻ kih⁺ hi⁻ jmeey⁺ lä⁻ja⁻ hi⁻ lä⁻koo⁻ la⁺ ju'dsoo⁻ kiyh⁺ llay⁻ ta⁻. ³Hne⁻ hi⁻ ka⁻ kwaat⁻ kih⁺ dsa⁻kyaah⁺ mah⁺ jmeeh⁻ ba⁻ hne⁻ ka⁻läh⁻ he⁻ jwah⁻ sa⁻ llu⁺, ¿che⁻ laah⁻, sa⁻ ka⁻ Dio ju'dsoo⁻ kyah⁺? ⁴Ta⁻ koo⁻ ba⁻ jmeeh⁻ lä⁻koo⁻ te⁻ he⁻ llu⁺ dsë⁻ Dio kyaah⁺ jne⁻. Ha⁻ koh⁻ sa⁻ jøh⁻ dsëy⁺ hi⁻ cha⁻miih⁻ be⁻ dsëy⁺ kyaah⁺ jne⁻. ¿Che⁻ sa⁻ jëeh⁻ he⁻ tëeh⁻ Dio hne⁻ mah⁺ wa⁻ lä⁻dsaa⁻ miih⁻ hoh⁻, he⁻ ja⁻ ba⁻ ja⁻ he⁻ llu⁺ dsëy⁺?

⁵Peer⁻ chaah⁻ hne⁻, sa⁻ hii⁻ lä⁻dsaa⁻ miih⁻ hoh⁻. He⁻ hnooh⁻ he⁻ jä⁻ cha⁻ga⁻mi⁻ih⁻ he⁻ wi⁺ në⁻ kyah⁺ ba⁻ ja⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻l⁻loo⁺ jmi⁺ ya⁻jëe⁻ dsë⁻ Dio, llay⁻ ta⁻ kyaah⁺ ju'dsoo⁻. ⁶Ma⁻ja⁻ mi⁻hmaah⁻ Dio jñee⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻koo⁻ te⁻ he⁻ ma⁻ jmeey⁺. ⁷Kih⁺ lä⁻jëe⁻ hi⁻ sa⁻ tu⁻ jmeey⁺ he⁻ llu⁺, kway⁺ jwë⁺ dsa⁻taah⁻ tää⁻ kyaayh⁻, lä⁻l⁻lu⁺ he⁻ hnooyh⁻ ya⁻jwii⁻, hi⁻ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ jmää⁻ Dio jøøyh⁻, hi⁻ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jwë⁻ jee⁻ sa⁻ juuy⁻. ⁸Pero jä⁻ ya⁻jëe⁻ dsë⁻ Dio wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻lleey⁻ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ chaah⁻, kih⁺ hi⁻ sa⁻ jmeey⁺ he⁻ kih⁺ ju'd⁻soo⁻, mah⁺ jmeey⁺ gyih⁺ he⁻ kih⁺ he⁻ hliih⁺ ba⁻. ⁹Kih⁺ lä⁻jëe⁻ hi⁻ jmeey⁺ he⁻ hliih⁺, jä⁻ na⁻ku⁻ na⁻ngii⁻ he⁻ wi⁺ në⁻ kiyh⁺, to⁻në⁻ jä⁻ kih⁺ hi⁻ laa⁺ judiu⁻ hi⁻ ja⁻ ba⁻ lä⁻ja⁻ jä⁻ kih⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu⁻ ka⁻läh⁻. ¹⁰Pero lä⁻jëe⁻ hi⁻ jmeey⁺ he⁻ llu⁺, tëey⁻ ya⁻jwii⁻ hi⁻ jmää⁻ Dio jøøyh⁻ hi⁻ hii⁻ ti⁺ kiyh⁺. To⁻në⁻ kih⁺ hi⁻ laa⁺ judiu⁻, ja⁻ ga⁻ tëe⁻ hi⁻ sa⁻

laa¹ judiu. ¹¹Jëeh^ʒ, Dio kwee⁻ ba^ʒ hnäy¹ lä⁺jëë⁺ dsa⁻.

¹²Lä⁺jëë⁺ hi⁻ jmee⁺ dso^ʒkye⁻, ma⁻ke⁺ sa⁻ na^ʒinäy^ʒ kyaah^ʒ ley kih¹ Moisé, ja⁻ ba^ʒ lä⁺ja⁻ juuy^ʒ go⁻te⁻, pero ja⁻ kih¹ he⁻ sa⁻ ga⁻mi⁻tey¹ ley ja⁻. Hi⁻ lä⁺jëë⁺ hi⁻ na^ʒinäy^ʒ kyaah^ʒ ley, cher^ʒmah¹ ma⁻jmeey^ʒ dso^ʒkye⁻, ja⁻ ba^ʒ ley ja⁻ ka¹ kwaat⁻ kiyh¹.

¹³Ja⁻ kih¹ he⁻ ma⁻nuuy^ʒ ley ja⁻, he⁻ ja⁻ lluu¹ dsa⁻ cha⁻në⁻ Dio. Lä⁺jëë⁺ hi⁻ mi⁻te¹ ley, hi⁻ he^ʒ ba^ʒ hwëë⁻ lluu¹. ¹⁴Dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu, sa⁻ cha⁻ ley kiyh¹, pero cher^ʒmah¹ mi⁻tey¹ ley kih¹ Moisé, ko⁻ja⁻ ga⁻lä⁺chaa⁻ bih¹, he^ʒ ba^ʒ hñiiy^ʒ laay¹ lä⁺koō⁻ ley, ma⁻ke⁺ sa⁻ kyuyh⁻ ley. ¹⁵Kyaah^ʒ he⁻ jmee⁺ dsa⁻ he^ʒ lä⁺ja⁻, la¹ lä⁺koō⁻ he⁻ na⁻si⁻ ley neh⁺ tuh⁻d-sëy¹. He⁻ja⁻ hu^ʒdsë⁻ kih¹ hñii^ʒ bih¹ jmee⁺ dsoo^ʒ, cher^ʒmah¹ jmeey⁺ he⁻ llu¹ hi⁻ cher^ʒmah¹ jmeey⁺ he⁻ hñih¹ hñii⁻ kiyh¹.

¹⁶Jmii^ʒ he⁻ lla¹ Dio ta^ʒ kyaah^ʒ jooy^ʒ Jesucristo, lä⁺inä^ʒ lä⁺jë⁻ hu^ʒdsë⁻ he⁻ jmee⁺ jne^ʒ jee⁻ na⁻hmää⁻. Lä⁺ja⁻ la¹ ju^ʒhmëë^ʒ kih¹ Dio he⁻ kwan⁺.

Dsa⁻ judiu kyaah^ʒ ley kih¹ Moisé

¹⁷Na¹ cha⁻ koō⁻ he⁻ jwëëhn⁻ hne⁻ hi⁻ laa¹ dsa⁻ judiu, hne⁻ hi⁻ kye⁻ o⁻joh⁻ dsë⁻ kih¹ ley kih¹ Moisé hi⁻ jmää^ʒ hñaah¹ jōōh¹ kih¹ he⁻ jawah^ʒ Dio kyaah^ʒ hne⁻.

¹⁸Ma⁻neh^ʒ ba^ʒ hne⁻ ha⁻ lä⁺ hnøø¹ Dio, hi⁻ ma⁻mi⁻tëh^ʒ ba^ʒ hne⁻ ley, he⁻ ja⁻ ma⁻neh^ʒ ba^ʒ hne⁻, hee⁻ ja⁻ he⁻ nää⁻ he⁻ llu¹. ¹⁹Hi⁻ leh¹ jāäh¹ dsa⁻ tuu^ʒ, laah^ʒ. Hi⁻ leh¹ chooh¹ je⁻ kih¹ hi⁻ ga⁻nää^ʒ jee⁻ na⁻hoo⁻, laah^ʒ.

²⁰Hi⁻ leh¹ mi⁻tëh^ʒ jāäh¹ hi⁻ sa⁻ kyuyh⁻ hi⁻ laah¹ ta^ʒ jwoh¹ kyaa¹ chih⁻pih¹, laah^ʒ, kih¹ he⁻ ma⁻cha⁻ ley he⁻ la¹ ju^ʒdsoo^ʒ jmah¹ he⁻ jmee⁺ kyuyh⁻ cha⁻miih⁻. ²¹Hne⁻ hi⁻ mi⁻tëë⁻ jāäh¹, ¿he⁻la¹ sa⁻ mi⁻tëh^ʒ da⁻ hne⁻ hñaah¹ jāäh¹? Hne⁻ jawah^ʒ, sa⁻ llu¹ he⁻ hëë⁻ dsa⁻, mah¹ hëeh⁻ ba^ʒ hne⁻. ²²Hi⁻ jawah^ʒ sa⁻ llu¹ kyaah^ʒ jne^ʒ jāäh¹ dsa⁻më⁻, mah¹ kyaah^ʒ ba^ʒ hne⁻ jāäh¹. Hne⁻ hi⁻ na⁻høøh¹ kih¹ hi⁻ sa⁻ laa¹ Dio, mah¹ hñih⁻ ba^ʒ hne⁻ kuu^ʒ he⁻ cha⁻ neh⁺ gwah⁺ kiyh¹.

²³Peer⁺ taah¹ hne⁻, kih¹ he⁻ cha⁻ ley kyah¹. ¿Che^ʒ sa⁻ jëeh^ʒ ma⁻jmää^ʒ ta⁻ koo^ʒ Dio, kih¹ he⁻ sa⁻ ma⁻mi⁻te⁻ ley na⁻? ²⁴Lä⁺la⁻ na⁻si⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu mi⁻kwah¹ jmi⁻ kih¹ Dio, dsoo^ʒ kyah¹ hnäh^ʒ dsa⁻ judiu.”

²⁵Dsoo^ʒ ba^ʒ kyeë^ʒ miih⁻ he⁻ ga⁻wih^ʒ jmi⁻ngo¹ kyah¹, cher^ʒmah¹ mi⁻te⁻ ley. Pero cher^ʒmah¹ sa⁻ mi⁻te⁻ ley, laah¹ lä⁺koō⁻ jaa⁻ wa^ʒ hi⁻ cha⁻ hi⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻wih^ʒ jmi⁻ngo¹ kih¹. ²⁶Hi⁻ lä⁺ja⁻, jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻wih^ʒ jmi⁻ngo¹ kih¹, cher^ʒmah¹ mi⁻tey¹ lä⁺jë⁻ mada⁻ lä⁺koō⁻ jāh^ʒ ley kih¹ Moisé, laay¹ lä⁺koō⁻ jaa⁻ hi⁻ ga⁻wih^ʒ jmi⁻ngo¹ kih¹. ²⁷He⁻ja⁻, jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻wih^ʒ jmi⁻ngo¹ kih¹, cher^ʒmah¹ mi⁻tey¹ ley, hi⁻ he^ʒ ka¹ ju^ʒdsoo^ʒ kyah¹, kih¹ he⁻ sa⁻ ma⁻mi⁻te⁻ ley ma⁻ke⁺ ga⁻wih^ʒ jmi⁻ngo¹ kyah¹ hi⁻ na^ʒinääh^ʒ nē⁻ ley kih¹ Moisé.

²⁸Sa⁻ jmää¹ kih¹ dsa⁻ judiu he⁻ koō⁻ laay¹ judiu. Hi⁻ ni⁻ sa⁻ jmää¹ kih¹ dsa⁻, he⁻ koō⁻ ga⁻wih^ʒ jmi⁻ngo¹ kiyh¹. ²⁹Sa⁻ la¹ lä⁺ja⁻. Hi⁻ ma⁻ra⁻ hi⁻ dsoo^ʒ laa¹ judiu, hnaayh⁻ Dio lä⁺kaa⁻ tuh⁻dsëy¹. Hi⁻ ma⁻ra⁻ hi⁻ dsoo^ʒ ga⁻wih^ʒ jmi⁻ngo¹ kih¹, ja⁻ ta^ʒ ga⁻wih^ʒ ja⁻, Jmi⁻lle^ʒ Na⁻jngii¹ ba^ʒ ga⁻mi⁻si⁻ tuh⁻dsëy¹. He⁻ ja⁻ sa⁻ ja¹ lä⁺koō⁻ la¹ mada⁻ kih¹ ley. Kih¹ hi⁻ he⁻ ba^ʒ hlëeh¹ Dio llu¹ ma⁻ke⁺ dsa⁻ sa⁻ jmee⁺ lä⁺ja⁻.

3 ¿Che^ʒ cha⁻ he⁻ jmää¹ ga⁻ miih⁻ kih¹ dsa⁻ hi⁻ laa¹ judiu, o che^ʒ jmää¹ ga⁻ kiyh¹, he⁻ ga⁻wih^ʒ jmi⁻ngo¹ kiyh¹? ²Cha⁻miih⁻ ga⁻ cha⁻ he⁻ jmää¹ ta⁻ kiyh¹. To⁻nē⁻ he⁻ kyeë^ʒ kih¹ jee⁻ lä⁺jë⁻, he⁻ ma⁻ na⁻hä⁻ gooy⁻ juu¹ kih¹ Dio. ³Ha⁻ ga⁻ cher^ʒmah¹ ko⁻llaa⁻ dsa⁻ he^ʒ, sa⁻ ma⁻d-soo^ʒ dsëy¹. ¿Che^ʒ kih¹ he⁻ja⁻, jmee¹ mo⁻ so⁻ mi⁻te⁻ Dio juu¹ kih¹? ⁴Ni⁻ miih⁻ sa⁻ la¹ lä⁺ja⁻. Juu¹ kih¹ Dio ba^ʒ la¹ dsoo^ʒ, ma⁻ke⁺ lä⁺jëë⁻ dsa⁻ ta⁻juu¹. Lä⁺koō⁻ jāh^ʒ jee⁻ na⁻si⁻:

Kyaah^ʒ ju^ʒdsoo^ʒ kyah¹ lä⁺inä^ʒ he⁻ laah¹ lluu¹.

Hi⁺ hne⁻ ba⁺ leh⁺ wa⁻ra⁻ ga⁺kay⁺ ju⁺dsoo⁺
kyah⁺.

⁵ Cher⁺mah⁺ kyaah⁺ he⁻ jmee⁻ jne⁻ he⁻
hlih⁺, jih⁺ juu⁺, lluu⁺ ba⁺ Dio, la⁺ lä⁺koo⁻
he⁻ kwan⁻ be⁻ kiyh⁺ kyaah⁺ he⁻ hlih⁺ he⁻
jmeen⁻. He⁻ ja⁻ ¿che⁻ le⁻ jahn⁺, jmee⁺ Dio
hnaa⁻ dsē⁺ wa⁻ra⁻ ga⁺cheey⁺ he⁻ wii⁺ né⁻
jnän⁻? (Hlëéh⁺ lä⁺koh⁺ hlëéh⁺ dsa⁻ jmi⁻
gyuu⁺ ba⁺.) ⁶ Ni⁺ miih⁻ sa⁺ le⁻ jah⁺ jne⁻ lä⁻
ja⁻. Cher⁺mah⁺ lä⁺ja⁺ la⁺, ha⁻ lä⁺ le⁻ lla⁺ Dio
ta⁺ kih⁺ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁺.

⁷ Ha⁻ ga⁻ cher⁺mah⁺ ga⁺mi⁻jnän⁺ la⁺
dsoo⁺ cha⁻ga⁺miih⁻ juu⁺ kih⁺ Dio kyaah⁺
he⁻ ta⁻juun⁺ mah⁺ lä⁻lii⁻ laay⁺ jøø⁺ cha⁻
ga⁺miih⁻, ¿che⁻ le⁻ jwahn⁺ he⁻ la⁺ kay⁺ ju⁺d-
soo⁺ kin⁻ lä⁺koo⁻ jaa⁻ hi⁻ jmee⁺ dso⁻kye⁻?
⁸ ¿He⁻ la⁺ sa⁺ jmee⁺ jne⁻ cha⁻ga⁺miih⁻ he⁻
hlih⁺ mah⁺ jä⁺ cha⁻ga⁺miih⁻ he⁻ llu⁺? Lä⁻
ja⁻ mi⁻kwa⁺h⁺ dsa⁻ jne⁻, jah⁺ ko⁻lla⁺ dsa⁻,
jne⁻ ba⁺ na⁻ kwa⁻ jne⁻ juu⁺ lä⁻na⁻. Hi⁻
hlëéh⁺ lä⁻na⁻ sooh⁻ kiyh⁺ dsooy⁺ kyaah⁺
dso⁻jwii⁺.

Ga⁻lä⁻jëē⁺ jne⁻ na⁻bäähn⁻ cha⁻nē⁻ Dio

⁹ Ha⁻ lä⁻ja⁻. ¿Che⁻ lluu⁺ ga⁺jnää⁺ judiu
lä⁻koh⁺ ga⁺ hi⁻ sa⁺ laa⁺ judiu? Ni⁺ miih⁻
sa⁺ la⁺ lä⁻ja⁻. Jnä⁺ ma⁻jwahn⁺ lä⁻jëē⁺ ba⁺
jne⁻ jøø⁺ he⁻ hlih⁺ jnän⁻ lä⁻kye⁻ hi⁻ laa⁺
judiu kyaah⁺ hi⁻ sa⁺ laa⁺ judiu. ¹⁰ Lä⁻koo⁻
jah⁺ jee⁻ na⁻ sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio:
Sa⁺ chaa⁻ hi⁻ lluu⁺ chaa⁻, ni⁺ wa⁻ra⁻ jaa⁻
ga⁻.

¹¹ Sa⁺ chaa⁻ ni⁺ jaa⁻ hi⁻ ngëē⁻, sa⁺ chaa⁻
hi⁻ hnaah⁻ Dio.

¹² Lä⁻jëē⁺ ba⁺ ma⁻kah⁻ jwē⁺, lä⁻jëē⁺ ba⁺
mo⁻so⁻ jmää⁺ ni⁺ miih⁻.

Sa⁺ chaa⁻ hi⁻ jmee⁺ he⁻ llu⁺, ni⁺ wa⁻ra⁻
jaa⁻ ga⁻ chaa⁻.

¹³ Tu⁺ tu⁺luuy⁺ la⁺ lä⁻koo⁻ to⁻høø⁻ na⁻na⁻,
peer⁺ mi⁻gaay⁺ dsa⁻ kyaah⁺ juu⁺ kiyh⁺,
venen kih⁺ miih⁻ haa⁻ neh⁺ to⁻hooy⁺.

¹⁴ Juu⁺ he⁻ hwëē⁻ hooy⁺, hwëē⁻ dso⁻jwii⁺
jmah⁺, kyaah⁺ juu⁺ hlih⁺ he⁻ sa⁺
tøøhn⁺ ta⁺.

¹⁵ Peer⁺ hñuuy⁺, na⁺ ba⁺ koh⁺ jngëēy⁺
dsa⁻.

¹⁶ Wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ ba⁺ dsa⁻heē⁻ jee⁻
ga⁻nääy⁻.

¹⁷ Sa⁺ kyuu⁺y⁺ ha⁻ lä⁻ jwē⁻ jee⁻ dsa⁻taay⁺
tii⁻.

¹⁸ Ni⁺ miih⁻ sa⁺ gayh⁺ Dio.

¹⁹ Ma⁻nē⁻ jne⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ hlëéh⁺ ley, la⁺
kih⁺ hi⁻ na⁻jnää⁺ kyaah⁺ ley mah⁺ mo⁻-
so⁻ cha⁻ ga⁻ he⁻ mo⁻ jah⁺ jne⁻. Ga⁻lä⁻jëē⁺
ba⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ jä⁺ na⁻bääh⁻ cha⁻nē⁻
Dio. ²⁰ He⁻ ja⁻ ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ sa⁺ hwëē⁻
lluu⁺ cha⁻nē⁻ Dio kyaah⁺ he⁻ mi⁻tey⁻ ley.
Kyaah⁺ ley ga⁻lä⁻kyuu⁺ jne⁻ ha⁻ lä⁻ la⁺
dso⁻kye⁻.

Kyaah⁺ he⁻ ma⁻dsoo⁺ dsē⁻ jne⁻ kih⁺ Dio lä⁻ä⁻ jne⁻

²¹ Pero na⁺ ma⁻lä⁻jnä⁻ ha⁻ lä⁻ jmää⁺ Dio
lluu⁺ dsa⁻, pero ja⁺ kyaah⁺ ley. Ja⁺ ba⁺
lä⁻ja⁻ jah⁺ ley hi⁻ ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺
lä⁻jëē⁺ hi⁻ ga⁺ngëē⁺ juu⁺ kih⁺ Dio llo⁻joo⁺.

²² Dio jmää⁺ lluu⁺ ga⁻lä⁻jëē⁺ ba⁺ dsa⁻
cher⁺mah⁺ ga⁺jmeey⁺ dsoo⁺ dsëy⁺ kih⁺ Je-
sucristo. Kwee⁻ ba⁺ laa⁺ lä⁻jëē⁺ dsa⁻ kih⁺
Dio, ²³ jëéh⁺ lä⁻jëē⁺ ba⁺ dsa⁻ ma⁻jmeey⁺
dso⁻kye⁻, ni⁺ ko⁻hi⁻pih⁺ sa⁺ na⁻jnääy⁻
ya⁻jwii⁻ kih⁺ Dio. ²⁴ Pero Dio jmää⁺ lluu⁺
dsa⁻, he⁻ la⁺ jmääy⁻ ba⁺, kih⁺ he⁻ llu⁺ dsëy⁺.

Ta⁻la⁺ kih⁺ Cristo Jesús ga⁻lä⁻äy⁻ jne⁻.
²⁵ Ga⁻ngëē⁺ Dio Jesús mah⁺ tuu⁺ jma⁻
kiyh⁺ mah⁺ lä⁻ja⁻ dsa⁻ che⁻ dso⁻kye⁻ jnän⁻
hi⁻ ma⁻dsoo⁺ dsē⁻ kih⁺ Jesús. Lä⁻jwē⁻ ja⁻
ga⁺mi⁻jnää⁺ Dio he⁻ ga⁺jmeey⁺ bih⁺ llu⁺ he⁻
sa⁺ ga⁺jmeey⁺ kwaat⁻ dso⁻kye⁻ kih⁺ dsa⁻
hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jää⁺. Sa⁺ ga⁺kay⁺ kwaat⁻ kih⁺
hi⁻ he⁻, kih⁺ he⁻ jøh⁻ dsëy⁺. ²⁶ Lä⁻ja⁻ ma⁻l-
la⁺ dsē⁻ Dio jmee⁺ mah⁺ mi⁻jnääy⁻ jmi⁻
na⁺, ma⁻ra⁻ he⁻ llu⁺ ba⁺ he⁻ jmeey⁻. Heh⁺
lä⁻ja⁻ dsa⁻ lä⁻jnää⁺ lluu⁺ ba⁺ Dio, hi⁻ he⁻
ba⁺ hñiiy⁻ jmääy⁻ lluu⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻dsoo⁺
dsē⁻ kih⁺ Jesús.

²⁷ ¿Che⁻ le⁻ jmää⁺n⁺ hnaan⁺ kaah⁺, kih⁺
he⁻ lluu⁺ jne⁻? Ni⁺ miih⁻ sa⁺ le⁻. ¿Hee⁻
juu⁺ ja⁻ he⁻ dsa⁻ jne⁻ jwē⁻ jnän⁻? ¿Che⁻
dsa⁻ jne⁻ jwē⁻ jnän⁻ kyaah⁺ juu⁺ he⁻ jah⁺,
hnøø⁺ jmee⁺ jne⁻ ta⁺ llu⁺? Jah⁺ha⁺. Juu⁺
he⁻ jah⁺, hnøø⁺ dsoo⁺ dsē⁻ jne⁻ mah⁺

hwëë⁺ jne⁺ lluu⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺ dsa⁻ jnë⁺ jwë⁺ jnän⁻ he⁻ jmään⁻ hñaan⁻ kaah⁺. ²⁸ He⁻ ja⁻ dsa⁻ lä⁻ ngëë⁺ jne⁺, heh⁻ he⁻ hwëë⁻ dsa⁻ lluu⁺ kyaah⁺ he⁻ dsoo⁺ dsëy⁺ kih⁺ Jesús, ja⁻ kyaah⁺ he⁻ høoy⁺ ley.

²⁹ ¿Hih⁺ Dio, che⁺ laay⁺ ma⁻ la⁺ kyaa⁺ dsa⁻ judiu ba⁺? ¿Che⁺ sa⁺ laay⁺ kyaa⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa⁺ bih⁺ Dio kyaa⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa⁺ judiu. ³⁰ Jaa⁻ ba⁺ Dio laa⁺. Kyaah⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁺ dsë⁺ dsa⁻ jmääy⁺ lluu⁺ hi⁻ ga⁻ wih⁺ jmi⁻ ngo⁺ kih⁺, hi⁻ jmääy⁺ lluu⁺ hi⁻ sa⁺ ga⁻ wëh⁺ jmi⁻ ngo⁺ kih⁺ ka⁻ läh⁺, kyaah⁺ he⁻ dsoo⁺ dsëy⁺. ³¹ ¿Che⁺ jmee⁻ jne⁺ sa⁺ kyeë⁺ ley kyaah⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁺ dsë⁻ jne⁺ kih⁺ Jesús? Ni⁻ miih⁻ sa⁺ la⁺ lä⁻ ja⁻. Cha⁻ ga⁻ miih⁻ jmeen⁺ kyeë⁺ ba⁺.

Lä⁻ la⁻ ba⁺ la⁺ he⁻ ga⁻ jmee⁺ Abraham llo⁺ joo⁺

4 ¿Hee⁻ le⁺ jäh⁺ jne⁺ kih⁺ Abraham dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnän⁻, ha⁻ lä⁻ ga⁻ jäy⁺ kyaah⁺ juu⁺ la⁻? ² Cher⁺ mah⁺ Abraham ga⁻ laa⁺ lluu⁺ kyaah⁺ lä⁻ jë⁺ he⁻ llu⁺ he⁻ ga⁻ jmeey⁺, le⁺ ba⁺ ma⁺ jmääy⁺ hñiiy⁺ jøøh⁺ cha⁻ në⁻ Dio, pero sa⁺ la⁺ lä⁻ ja⁻. ³ Nuü⁻ da⁻ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ jäh⁺ jee⁺ na⁻ sih⁻ juu⁺ kih⁺ Dio: “Ga⁻ jmee⁺ Abraham dsoo⁺ dsë⁺ kih⁺ Dio, he⁻ ja⁻ ga⁻ jmee⁺ Dio kwaat⁻ laay⁺ jaa⁻ hi⁻ lluu⁺.”

⁴ Pero jaa⁻ hi⁻ jmee⁻ ta⁺, sa⁺ la⁺ kwaat⁻ he⁻ la⁺ hyoyh⁺ jñeey⁺. Kih⁺ he⁻ ää⁻ dsa⁻ kiyh⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺ ja⁻ tēyeh⁻ jñeey⁺. ⁵ Hi⁻ jaa⁻ hi⁻ sa⁺ ma⁻ jmee⁻ ta⁺ llu⁺, cher⁺ mah⁺ ga⁻ jmeey⁺ dsoo⁺ dsëy⁺ kih⁺ hi⁻ jmää⁻ lluu⁺ dsa⁻ hi⁻ ää⁻ dsoo⁺, Dio jmee⁺ kwaat⁻ lluyy⁺, kih⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁺ dsëy⁺. ⁶ Ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ ga⁻ hlēeh⁺ David ha⁻ lä⁻ koo⁻ llu⁺ la⁺ kih⁺ dsa⁺, cher⁺ mah⁺ Dio jäh⁺ laay⁺ lluu⁺ ma⁻ ke⁺ sa⁺ cha⁻ ta⁺ llu⁺ he⁻ ma⁻ jmeey⁺. ⁷ Ga⁻ jäyh⁺:

Llu⁺ la⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ che⁻ dso⁻ kye⁻ kih⁺, hi⁻ sa⁺ la⁺ kwaat⁻ he⁻ hñiih⁻ he⁻ ma⁻ jmeey⁺.

⁸ Llu⁺ la⁺ kih⁺ dsa⁻ nuüh⁻ cher⁺ mah⁺ sa⁺ jmee⁻ Dio kwaat⁻ dso⁻ kye⁻ kiyh⁺.

⁹ He⁻ llu⁺ la⁻ ¿che⁺ ma⁻ la⁺ he⁻ kih⁺ hi⁻ ga⁻ wih⁺ jmi⁻ ngo⁺ kih⁺ ba⁺ o che⁺ sa⁺ la⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁺ ga⁻ wëh⁺ kih⁺ ka⁻ läh⁺? Nuü⁻ da⁻ ha⁻ lä⁻ la⁺, na⁺ he⁻ ma⁻ jäh⁺ jne⁺, ga⁻ jmee⁺ Dio kwaat⁻ lluyy⁺ Abraham kih⁺ he⁻ ga⁻ lä⁻ dsoo⁺ dsëy⁺. ¹⁰ ¿Ha⁻ lä⁻ ma⁺ laa⁺ Abraham lä⁻ ma⁺ ga⁻ jmee⁺ Dio kwaat⁻ lluyy⁺? ¿Che⁺ ma⁻ na⁻ wih⁺ jmi⁻ ngo⁺ kiyh⁺ o sa⁺ ma⁻ na⁻ wih⁺? Sa⁻ ma⁻ na⁻ wih⁺ jmi⁻ ngo⁺ kiyh⁺ jii⁻ ja⁻. ¹¹ Ga⁻ heeh⁻ ba⁺ Abraham he⁻ ga⁻ wih⁺ jmi⁻ ngo⁺ kiyh⁺, mada⁻ kih⁺ Dio. He⁻ ja⁻ la⁺ lä⁻ koo⁻ he⁻ taay⁻ ñe⁺ mah⁺ lii⁻ lluyy⁺ kyaah⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁺ dsëy⁺ kih⁺ Dio. Pero ma⁻ dsoo⁺ ba⁺ dsëy⁺ jää⁺ ja⁻ ga⁻ uuuh⁺ jmi⁻ ngo⁺ kiyh⁺. Hi⁻ lä⁻ ja⁻ ga⁻ laay⁺ jmii⁻ lä⁻ jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ dsoo⁺ dsë⁺ kih⁺ Dio ma⁻ ke⁺ sa⁺ na⁻ wih⁺ jmi⁻ ngo⁺ kiyh⁺. Lä⁻ ja⁻ jmee⁺ Dio kwaat⁻ lluyy⁺ ka⁻ läh⁺ lä⁻ jëë⁻ dsa⁻ he⁺, kyaah⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁺ dsëy⁺. ¹² Hi⁻ laay⁺ jmii⁻ hi⁻ ga⁻ wih⁺ jmi⁻ ngo⁺ kih⁺ ka⁻ läh⁺, pero ja⁻ ma⁻ la⁺ kih⁺ he⁻ ga⁻ wih⁺ kih⁺ ja⁻, kih⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁺ dsëy⁺ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jmee⁺ dsoo⁺ dsë⁺ tää⁻ jnän⁻ Abraham, jää⁺ ja⁻ ga⁻ uuuh⁺ jmi⁻ ngo⁺ kiyh⁺.

Dsa⁻ lä⁻ te⁺ he⁻ ga⁻ bääh⁻ Dio hñii⁺, kyaah⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁺ dsë⁻ jne⁺

¹³ Ja⁻ ta⁻ la⁺ kih⁺ he⁻ ma⁺ høø⁺ Abraham ley kih⁺ Moisé, la⁺ kwaat⁻ hyoyh⁺ kyaah⁺ joō⁻ siyh⁺ lä⁻ ga⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁺. Dio ga⁻ bääh⁻ hñii⁺ kwëyeh⁺ Abraham, kih⁺ he⁻ ga⁻ laay⁺ lluu⁺, lä⁻ llu⁺ he⁻ ga⁻ lä⁻ dsoo⁺ dsëy⁺ ba⁺. ¹⁴ Wa⁻ ra⁻ jäh⁺ kih⁺ hi⁻ høø⁺ ley hyoyh⁺ heey⁺ ja⁻ ba⁺ he⁻ hyoh⁻ dsa⁻ kyaa⁺ Abraham, mo⁻ so⁻ jmää⁺ ta⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁺ dsë⁺ dsa⁻ hi⁻ jä⁺ ta⁺ koo⁺ he⁻ ga⁻ bääh⁻ Dio hñii⁺ kyaah⁺ Abraham, cher⁺ mah⁺ lä⁻ ja⁻ la⁺. ¹⁵ Kih⁺ he⁻ cha⁻ ley, he⁻ ja⁻ gwa⁺ ya⁻ jëë⁻ dsë⁺ Dio kyaah⁺ jne⁺ hi⁻ sa⁺ mi⁻ te⁺ ley. Pero jee⁺ sa⁺ cha⁻ ley, sa⁺ cha⁻ hi⁻ dsa⁻ hlääh⁺ kih⁺.

¹⁶ He⁻ ga⁻ bääh⁻ Dio hñii⁺ kyaah⁺ Abraham, la⁺ kyaah⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁺ dsëy⁺ mah⁺ hyoyh⁺ he⁻ la⁺ hyoyh⁺ ba⁺. Lä⁻ jwë⁺ ja⁻ jä⁺ koo⁻ hweh⁻ hmooh⁻ he⁻ ga⁻ jmee⁺ Dio

kyayh', lä' ma' ga'jäyh' jmeey' llu' kih' lä'jēē' sa'ju' kiyh'. Hi' ja' ma'la' kih' hi' hōø' ley ga'jäyh' lä'ja'. La' kih' lä'jēē' hi' ma'dsoo' dsē' ba' ja', lä'koō' ga'lä'dsoo' dsē' hñii' Abraham hi' laa' tää' kih' lä'jēē' jne'. ¹⁷Lä'la' na'sii' kiyh': "Ga'llaan' hne' mah' leeh' tää' kyaa' jwēē' dsa'", ga'jäh' Dio. He'ja' laay' tää' jnän' cha'nē' Dio. Jēēh', ga'jmeey' dsoo' dsēy' kih' Dio hi' mi'jiih' hi' ma'na' juu', he' ba' Dio hi' hlēēh' kih' he' sa' ga' ma'cha', lä'koō' he' ma'cha' ba'.

¹⁸He' mo'so' kye' dsa' o'jōh' dsē' le', pero Abraham ga'ka' ba' o'jōh' dsē', ga'lä'dsoo' dsēy' he' ga'jäh' Dio, he'ja' ga'laay' tää' kih' jwēē' dsa' lä'koō' ga'jäh' Dio siiyh': "Lä'la' lä'jwēē' dsa' kyaa'h'." ¹⁹Lä'koō' ma' ga'lä'dsoo' dsēy', sa' ga'hwaay'. Sa' ga'kay' ni' miih' hu' dsē' kih' he' ma'gyuyh'. Mo'so' chaay' cha'miih' jmi' lä'koō' ma' laay'. Jii' ja', miih' ga' sa' ma' häay' hña'loo' ji'ne'. Hi' sa' ga'kay' cha'miih' hu' dsē' kih' Sara dsa'mē' kyay', hi' sa' ma' le' ma' kaa' gyuu'. ²⁰Ni' sa' ga'jeh' dsēy', sa' ja' hu' dsē' kiyh' ma' jäyh' sa' le'. Ma'ra' he' jmeey' ba' Dio he' jäyh' jmeey', ma' laay'. Cha'ga'miih' ga'lä'dsoo' dsēy' hi' ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio. ²¹Ma'ra' he' ga'jmeey' bih' dsoo' dsēy' he' lä'kēh' Dio jmi' jmeey' he' ga'bäayh' hñiiy'. ²²He' ga'lä'dsoo' dsē' Abraham lä'ja', ga'jmeey' Dio kwaan' laay' lluu'.

²³Sa' hlēēh' ma'la' kih' Abraham jee' na'sii' juu' kih' Dio, he' jäh': "Ga'laay' kwaan'". ²⁴Lä'kye' jne' laa' jne' kwaan', kih' he' ma'dsoo' dsē' jne' kih' Dio, hi' ga'mi'jiih' Jesús Dsa'jōøh' jnän' jee' kih' hi' na'juu'. ²⁵Dio ga'ngēey' Jesús mah' ga'juuy' kih' lä'jē' he' na'bääh' jne' hi' ga'mi'jiiyh' ka'läh' mah' leē' jne' lluu' cha'nē' Dio.

Na' ma'hii' ti' jnän' kyaa'h' Dio

5 He' ma'laa' jne' lluu' kyaa'h' he' ma'dsoo' dsē' jne', he'ja' hii' ti' jnän' kyaa'h' Dio ta'la' kih' Jesucristo Dsa'jōøh' jnän'. ²Hi' lä'ja' ta'la' kiyh', ma'cha' ba' jwē' jnän' dsa'toohn' cha'nē' Dio. He' la' ma'hñah' ba' jne' he' la', kih' he' ma'dsoo' dsē' jne'. Peer' jēē' dsē' jne' he' cha' o'jōh' dsē' jnän' he' tēē' jne' ya'jwii' kih' Dio. ³Hi' ja' ma'la' kih' he'ja'. Lä'kye' he' jēē' jne' wi' jmeey' jēē' dsē' jne'. Jēēh', ñe' ba' jne', he' jēē' jne' wi' ja', jmeey' kwēēh' dsē' jne' cha'ga'miih'. ⁴Hi' he' kwēēh' dsē' jne', jmeey' be' dsē' jne'. Hi' kih' he' be' dsē' jne' he'ja' cha'ga'miih' o'jōh' dsē' cha' jnän'. ⁵Heh' o'jōh' dsē' he' ma'cha' jnän', ja' he' mi'gaan' hñaan' ja'. Jēēh', Dio hnää' jne' cha'miih' ta'la' kih' Jmi'le' Na'jngii' he' ga'tooyh' neh' tuh'dsē' jne'.

⁶Lä'koō' ma' laa' jne' jää', sa' ma' cha' be' jnän'. Pero ma' ga'tē' hor', Cristo ga'juu' jnä' jne' hi' ää' dsoo'. ⁷Ju'dsoo', he'li' ba' jnää' jaa' hi' juu' laa' jaa' hi' lluu'. Pero cher'mah' chaa' jaa' hi' llu' dsē', go' jnää' jaa' hi' tuu' dsē' juu' laa' hi' he'. ⁸Pero Dio ga'mi'jnää' ha' lä'koō' jiih' hnääy' jne', jēēh', ma'ke' cha'miih' ma' hlēēh' jne', ga'kwaay' Cristo ga'juu' kwaan' jnän'. ⁹Na' he' ma'lluu' jne' kyaa'h' jma' kih' Cristo, ha' ga' sa' lääy' jne' kih' he' wi' he' na' ga' chee' Dio. ¹⁰Lä'koh' sa' ma' jwah' jne' kyaa'h' Dio, ga'jiih' juu' jnän' kyayh', lä'llu' he' ga'juu' jooy'. Hi' na' he' ma'jiih' juu' jnän' kyayh', ha' ga' sa' lääy' jne' lä'llu' he' na'jiih' jooy'. ¹¹Hi' ja' ma'la' koō' lääy' jne', jmeey' jēē' dsē' jne' tää' ta'la' kih' Jesucristo Dsa'jōøh' jnän' hi' ga'jēeh' juu' jnän' kyaa'h' Dio.

Adán kyaa'h' Cristo

¹²Ja' ba' lä'koō' ga'he' dso'kye' jmi'gyuu' la' kyaa'h' jaa' dsa' ba' hi' kyaa'h'

dso'kye- ja- ga'juuy', la'ja- ga'la'jēē ba' dsa- dsa-juu', kih' ga'la'jēē ba' ga'jmeē' dso'kye-. ¹³ Sa' ga' ma'cha- ley kih' Moisé, ma' cha- ba' dso'kye- jmi'gyuu- la-. Pero sa' la' kwaat- dso'kye- ja-, jää' sa' ga' ma'cha- ley. ¹⁴ Pero ma'ra- he' ga'juu' ba' dsa-, ga'løø' jmi' kih' Adán, la' ga'tē' kih' Moisé. Ga'la'jēē ba' dsa- dsa-juu', ma'ke- na'sii' ba' la' dso'kye- he' ga'jmeey' kyaah' he' ga'jmeē' Adán. Adán he' ma' laa' la'koo- laa' jaa- hi- ga'hii' juu' kih' ja' jmi'gyuu- la-.

¹⁵ Pero kah' ba' la' he' la' kwa- Dio jnän' la'koh' ga' he' hliih' he' ga'jmeē' Adán. Kyaah' dso'kye- he' ga'jmeē' Adán, ga'hee' jwēē' dsa-. Pero cha- ga'miih- ga'la'cha- he' llu' kih' jwēē' dsa- kyaah' he' llu' dsē' Dio he' la' kway- ba' ta'la' kih' he' llu' dsē' jaa- dsa-. Hi- he' he' Jesucristo. ¹⁶ Hi' sa' jeeh' kwee- he' hliih' he' ga'jmeē' Adán kyaah' he' la' kwa- Dio. Jēēh', ja' jwiz- kwaat- kih' koo- ba' dso'kye- he' ga'jmeē' dsa- he', hi' kih' he' ja-, ga'toh' dso'jwi' nē' jnän'. Pero kwaat- kih' he' jmeē- dsa- cha-mi- ih- dso'kye-, he' ja- ba' ja- ja' he' la' kwa- Dio mah' la'ja- lee' lluu' dsa-. ¹⁷ Kyaah' dso'kye- he' ga'jmeē' jaa- dsa-nūh-, ga'lih' ga'hee' la'jēē' dsa-. Pero la'jēē' dsa- hi- heeh' he' la' kwa- Dio mah' lee' lluu', ha' ga' sa' le' dsa-taayh' llu', kih' he' na'jiiyh' cha'nē' Dio ta'la' kih' jaa- dsa- hi- chee- Jesucristo.

¹⁸ Kyaah' dso'kye- he' ga'jmeē' jaa- dsa-, ja' dso'jwi' nē' kih' la'jēē-. Ja' ba' la'ja-, ta'la' kih' jaa- dsa- hi- ga'jmeē' llu', ja' he' lee' lluu' la'jēē' dsa- mah' na'jiiyh' cha'nē' Dio. ¹⁹ Kih' he' ga'la'chaah' jaa- dsa-nūh-, jwēē' dsa- ga'lēē' hlēēh'. Ja' ba' la'ja- ka'läh' kih' he' ga'la'nūh' jaa- dsa-, jwēē' dsa- lee' lluu'.

²⁰ Ga'nøø' ley kih' Moisé mah' la'cha- cha-ga'miih- dso'kye-. Hi' ma' ga'la'cha- cha-miih- dso'kye-, cha-ga'miih- ga'la'-lu' dsē' Dio kyaah' jne'. ²¹ Hi' ja' ba'

la'koo- ga'lih' dso'kye- ga'jngiih' jnän', ja' ba' la'ja- ga'lih' Dio ga'jmää' jne' lluu' ta'la' kih' he' llu' dsēy', mah' jmeē' chaa- jne' ga'la'jē' joh' jmi' cha- ta'la' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'.

Ma' ga'saa- jne' jmi', la'koo- he' ga'juu' jne' kyaah' Cristo

6 ¿Ha- la' jäh' jne' ja-, che' wa' jmeē' ba' jne' he' hliih' mah' la'llu' dsē' Dio cha'ga'miih- kyaah' jne'? ² Ni' mi- ih- sa' la' la'ja-. Ma' na'juu' jne' kih' he' hliih', ha' la'ja- dsa'tooh' ga' jne' jmeen' he' hliih'. ³ ¿Che' sa' nēh' hnäh' he' ma'laa' jne' koo- kyaah' Cristo, he- ja- ba' ja- heh' ga'saa- jne' jmi' kwaat- kiyh'? He'ja- la' kwaat- he' ga'juu' jne' ko-jøøh' kyaayh'. ⁴ La' ma' ga'saa- jne' jmi', la'koo- he' ga'juu' jne' hi' ga'haa' jne' ko-jøøh' kyaah' Cristo. Hi' la' ma' ga'la'jiih' Cristo jee' kih' hi- na'juu' kyaah' be' kih' Dio, ja' ba' la'- ja- ga'la'chaa' jne' la'hmēē' mah' dsa- toohn' kyaayh'.

⁵ Cher'mah' la' kwaat- kyaah' jnih' ko-jøøh' la'koo- ma' ga'juuy', ja' ba' la'- ja- la'jiih' jne' kyaayh' la'koo- ga'la'jiih' hñiiy'. ⁶ Ma'nē' ba' jne' la'koo- ma' laa' jne' jää', la' la'koo- he' ga'taa' jne' kyaayh' dsøø' hma-cru' mah' ga'lääy' jne' kih' jmi'ngo' he' ma'jøø' jnän' jwē' hliih'. Heh' la'ja- mo'so- cha- he' kih' jmeē' ga' jne' he' hliih'. ⁷ Jēēh' jaa- hi- ma' na'juu', ma' na'laay' kih' dso'kye-. ⁸ Hi' cher'mah' ga'juu' jne' kyaah' Cristo, la'ja- ma'dsoo' dsē' jne' ma'chaa' jne' ka'läh' kyaayh'. ⁹ Jēēh' ma'nē' jne' he' ga'la'jiih' Cristo jee' kih' hi- na'juu', he- ja- mo'so- cha- he' kih' juuy' ka'läh'. Hee' ga' na- he' jmeē' juuy'. ¹⁰ Jēēh', la' ma' ga'juuy', ga'juuy' kih' dso'kye- koo- hä' ja' ba'. Ni' miih- sa' jmeē' dso'kye- hih' kiyh'. Heh' he' na'jiiyh', na'jiiyh' kih' Dio ba'. ¹¹ Ja' ba' la'ja- hnäh', jmeē' hnäh' kwaat- he' ma' na'juuh' hnäh' kih'

dso'kye, hi+ na'jjih+ hnäh' kih' Dio ta+ la+ kih' Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnän`.

¹² Mo+to+ kwa- hnäh' jwë' lla-dsëë' he- hliih' né' jmi-ngo' kyah' hnäh'. Mo+to+ jmeeh- hnäh' he' he- ga' ngii+ jmi-n-go' kyah' hnäh'. ¹³ Ta+ kwa- jwë' jmee' goo- tiih' hnäh' he- hliih'. Ngëë' hnäh' hñaah' kih' Dio, lä+koø- he' ma-lä'jjih' hnäh' jee' kih' hi- ma-na juu'. Hi- ngëë' hnäh' na hñaah' jmi-ngo' kyah' hnäh' kih' Dio mah' jmee' he- llu' jmah' ba'. ¹⁴ Lä+jwë' ja- mo+so+ lla-dsëë' he- hliih' kyah' hnäh', jëeh' mo+so+ na'jnää' hnäh' kih' ley, na' he- ma-tääh' hnäh' kyaah' he- llu' he- la' kwa+ Dio.

Jne' hi- mi-te' kih' he- llu'

¹⁵ Ha- lä'ja-, na' he- ma-tøøh' jne' kyaah' he- la' kwa+ Dio hi+ mo+so+ na'jnää' jne' kih' ley, ¿ché' jmee' ga' jne' he- hliih'? Ni+ miih' sa' la' lä'ja-. ¹⁶ ¿Ché' sa' nëh' hnäh' ha- lä' la'? Cher'mah' ga-hnëëh' hnäh' hñaah' jmeeh' ta' kih' dsa+, he- ma-na hñuuuh' hnäh' mi-teh' hnäh' kiyh' ba' ja-. Lä'ja- cher'mah' jmeeh- ga' hnäh' he- hliih', lä+ ma-tääh' ja-ba' hnäh' kyaah' he- hliih' he- jmee' juu' hnäh'. Pero cher'mah' tääh' hnäh' nñuuh' hnäh' kih' Dio, leeh' hnäh' lluu'. ¹⁷ Tí'hmaah' Dio, ma+ke+ ma' na hñuuuh' hnäh' kyaah' dso'kye, pero na' ma heeh' hnäh' lä+kaa' tuh' hoh' hnäh' lä+jë' ju'd-soo' he- ma-nñuuh' hnäh'. ¹⁸ Ma-na laah' hnäh' kih' dso'kye, hi+ na' ma-ngëëh' hnäh' hñaah' jmeeh' hnäh' he- llu' jmah' ba'. ¹⁹ Ma-hlëëhn' hnäh' juu' kih' hi- na-hnëë' jmee+ ta' hi+ kih' dsa-juu' mah' lä+ngëë' hnäh' kwee-. Jää' ga-ngëëh' hnäh' hñaah' kih' dso'kye, ga+jmeeh' hnäh' he' kih' he- hliih' cha-ga'miih-. Pero na' ta+ cha'në' ngëë' hnäh' hñaah' kih' Dio mah' leeh' hnäh' hi- jmee+ he- llu' jmah' ba' hi+ lä'ja- leeh' hnäh' na-jngëë' cha-ga'miih-.

²⁰ Lä+koø- ma' na hñuuuh' hnäh' kyaah' dso'kye, sa+ ma' laah' hnäh' kwaat-

kyaah' he- llu'. ²¹ ¿Hee- na- ga-lëh' hnäh' kyaah' he- hliih' he- ga+jmeeh' hnäh'? Hi+ na' kwa+ o'hih+ kyah' hnäh'. He- jngiih+ jnän' ba' ja-. ²² Pero na' he- mo+so+ na-hñuuuh' hnäh' kyaah' dso'kye- ja-, ma-laah' hnäh' hi- jmee+ ta' he' kih' Dio ba'. He- la- ba' ja- ya'jøø' kyah' hnäh', he- jmee+ na-jngëëh' hnäh' lä+jjih' mo+so+ juu' hnäh'. ²³ Hi- jmee+ dso'kye-, juu' bih'. He- ja- na- la' lä+koø- jñee'y'. Pero he- la' kwa+ Dio, he- ja- jmee+ cha- jne' tää' ta-la+ kih' Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnän`.

Ley kih' Moisé mo+so+ jmee+ hih+ jnän`

7 Øøhn', hlëëhn' hnäh' hi- kyuuuh' ley, ¿ché' sa' ngëëh' hnäh' ha- lä' la' ley? Ley ja- jmee+ hih+ kih' dsa+, ta'ko-jiih' chaay-. ² Lä+koø- la' kih' ja- dsa-më' hi- na-jee' goo-. Cha'në' ley, ma-na laay- kyaah' ja- dsa-nñuuh- ba' ta'ko-jiih' cha- dsa-nñuuh- kyaay'. Pero cher'mah' ga'juu' dsa-nñuuh- he', mo+so+ jmee' hih' ley ja- kiyh'. ³ Lä'ja-, cher'mah' ga'kaa' dsa-më' he' jñah' dsa-nñuuh- ta'ko-jiih' cha- dsa-nñuuh- kyaay', he- jmeey+ dso'kye- ba' ja-. Pero cher'mah' ga'juu' dsa-nñuuh- kyaay', mo+so+ jmee+ hih' ley ja- kiyh'. Ja-ga' na', le' ba' kaa'y' jñah', sa' cha- hliih' la'.

⁴ Ja-ba' lä'ja- hnäh' øøhn', ma-na juu' hnäh' cha'në' ley kih' Moisé, kih' he- ga'juu' jmi-ngo' kih' Cristo. Lä'ja- cha- jwë' leeh' hnäh' kyaah' jñah'. Hi- he' he' Cristo hi- ga-lä'jjih' jee' kih' hi- na'juu' mah' jmee' jne' he- llu' jmah' cha'në' Dio. ⁵ Ta'ko-jiih' ma' ga+nøø' jne' lä+koø- ma' ngii+ jmi-ngo' jnän, lä+jë' he- hliih' he- ma' hee' dsë- jne', ga-tëë' be' kyaah' ley, mah' ga'jøø' jnän' jmeen' he- hliih' he- ma' jngiih+ jnän`. ⁶ Pero na' ma-na laa' jne', lä'llu' he- ma-na juu' jne' cha'në' ley he- ma' jmee+ hih+ jnän`. Hi+ na' tøøh' jne' kyaah' mada' hmëë' lä+koø- hih+ jmee+ Jmi-llë' kih' Dio. Mo+

so⁺ jmee⁺ ga⁺ hih⁺ jnän` lä⁺ko⁺ na⁻sih⁻ në⁻ ley ma⁻gyuh⁻.

Sa⁺ tää⁺ jne⁺ mi⁺te⁻ jne⁺ ley

⁷ ¿Ha⁻ lä⁺ jäh⁺ jne⁺ ja⁻? ¿Che⁻ jmee⁺ hliih⁺ ley ja⁻? Ni⁺ miih⁻ sa⁺ la⁺ lä⁺ja⁻. Jnä⁺ sa⁺ ga⁺lä⁺kyuuh⁻ hee⁻ ja⁻ dso⁻kye⁻. Wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ sa⁺ cha⁻ ley. Hi⁺ ni⁺ sa⁺ ma⁺ lä⁺kyuuh⁻ hee⁻ ja⁻ he⁻ hee⁻ dsē⁻ dsa⁻ lä⁺jē⁻ he⁻ ga⁺ cha⁻ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ sa⁺ lle⁻ në⁻ ley nuuh⁻ la⁻: “Ta⁺ wa⁺ hee⁻ hoh⁺ leh⁺ he⁻ ga⁺ cha⁻.” ⁸ Pero dso⁻kye⁻ ga⁺tēē⁻ be⁻ cha⁻ga⁺miih⁻ ma⁺ ga⁺nuun⁺ ha⁻ lä⁺ hlēeh⁺ nuuh⁻ ja⁻. He⁻ ja⁻ ga⁺lä⁺jē⁻ go⁻te⁻ ba⁺ ma⁺ hee⁻ dsēn⁻. Pero wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ sa⁺ cha⁻ ley, na⁻hmaä⁺ ba⁺ dso⁻kye⁻ ja⁻. ⁹ Sa⁺ ga⁺ ma⁻nuun⁺ ley ma⁺ chaa⁻ ba⁺ jnä⁺ llu⁺ laan⁻. Pero ma⁺ ga⁺nuun⁺ nuuh⁻ ja⁻, ga⁺lä⁺jnä⁺ dso⁻kye⁻ hi⁺ ga⁺lä⁺ngēen⁻ ma⁺ na⁻bääh⁻ he⁻ ma⁺ juun⁻ ba⁺. ¹⁰ Ja⁻ga⁺ ga⁺lä⁺ngēen⁻, heh⁺ nuuh⁻ he⁻ la⁺ kwaat⁻ jmee⁺ chaa⁻ jne⁺, ga⁺mi⁺jnää⁻ he⁻ ma⁺ na⁻bääh⁻ he⁻ ma⁺ juun⁻. ¹¹ Jēeh⁻, dso⁻kye⁻ ga⁺tēē⁻ be⁻ kyaah⁺ nuuh⁻ ja⁻, ga⁺mi⁺gaay⁻ jnä⁺ hi⁺ ja⁻ba⁺ he⁻ ja⁻ ga⁺bääh⁻ jnä⁺ he⁻ ma⁺ juun⁻.

¹² Ma⁻ra⁻ he⁻ na⁻jngii⁺ ba⁺ ley, hi⁺ lä⁺jē⁻ nuuh⁻ he⁻ lle⁻ në⁻ ley na⁻jngii⁺, llu⁺ ba⁺ la⁺, sa⁺ cha⁻ la⁺ ni⁺ miih⁻. ¹³ ¿Che⁻ ja⁻ ba⁺ he⁻ llu⁺ ja⁻, ga⁺bääh⁻ jnä⁺ juun⁻? Ni⁺ miih⁻ sa⁺ la⁺ lä⁺ja⁻. Dso⁻kye⁻ ba⁺ ja⁻ he⁻ ga⁺hee⁻ jnä⁺. Kyaah⁺ he⁻ llu⁺ ja⁻, ga⁺mi⁺jnää⁻ ha⁻ lä⁺ la⁺ dso⁻kye⁻ he⁻ kyaah⁺ ma⁺ na⁻bääh⁻ juun⁻. He⁻ ja⁻ kyaah⁺ nuuh⁻ ja⁻ ga⁺lä⁺jnä⁺ ha⁻ ko⁺ hliih⁺ sa⁺ la⁺ dso⁻kye⁻ he⁻ kye⁻ jne⁻.

Sa⁺ tää⁺ jne⁺ han⁺ kih⁺ he⁻ hliih⁺ he⁻ ngii⁺ jmi⁺ngo⁺ jnän⁻

¹⁴ Ma⁻ne⁻ ba⁺ jne⁺, jmi⁺lle⁻ ba⁺ la⁺ ley, pero jnä⁺ jmi⁺ngo⁺ ba⁺ laan⁻, ma⁻na⁻hnēē⁻ ba⁺ jnä⁺ he⁻ jmeen⁻ ta⁺ he⁻ kih⁺ dso⁻kye⁻. ¹⁵ Sa⁺ ngēen⁻ hee⁻ na⁻ la⁺ kin⁺, sa⁺ jmeen⁻ lä⁺ko⁺ hnoon⁺ jmeen⁻. He⁻ sa⁺ tih⁻ dsēn⁻, he⁻ ja⁻ ba⁺ jmeen⁻. ¹⁶ Hi⁺ cher⁻mah⁺ ga⁺jmeen⁺ he⁻ sa⁺ hnoon⁺ jmeen⁻, lä⁺jwē⁻

ja⁻ jmeen⁻ dsoo⁻, llu⁺ ba⁺ ley ja⁻. ¹⁷ He⁻ ja⁻ jmee⁻ lii⁻, ja⁻ hñiin⁺ he⁻ jmeen⁻ lä⁺ja⁻, dso⁻kye⁻ he⁻ kyaahn⁺ ba⁺ ja⁻, he⁻ jmee⁻ lä⁺ja⁻. ¹⁸ Man⁺ kwee⁻, sa⁺ jnøø⁺ ni⁺ miih⁻ he⁻ llu⁺ ki⁺ jnä⁺. He⁻ ma⁻jwahn⁺ lä⁺na⁻ he⁻ hlēehn⁺ kih⁺ jmi⁺ngo⁺ kin⁺ ba⁺ ja⁻. Ma⁻ke⁻ hnoo⁺ ba⁺ jnä⁺ jmeen⁻ he⁻ llu⁺, pero sa⁺ tään⁺ jmeen⁻. ¹⁹ Jēeh⁻, sa⁺ jmeen⁻ he⁻ llu⁺ lä⁺ko⁺ hnoon⁺ jmeen⁻. He⁻ hliih⁺ he⁻ sa⁺ hnoon⁺ jmeen⁻, he⁻ ja⁻ ba⁺ jmeen⁻. ²⁰ Hi⁺ cher⁻mah⁺ jmeen⁻ he⁻ sa⁺ hnoon⁺ jmeen⁻, ja⁻ he⁻ hñiin⁺ he⁻ jmeen⁻ lä⁺ja⁻. Dso⁻kye⁻ he⁻ kyaahn⁺ ba⁺ ja⁻ he⁻ jmee⁻ lä⁺ja⁻.

²¹ Lä⁺jē⁻ jiih⁻ he⁻ hnoon⁺ jmeen⁻ he⁻ llu⁺, he⁻ hliih⁺ jmah⁺ ba⁺ jøø⁺ kin⁺. Ko⁻na⁻ la⁺ ba⁺ kin⁺. ²² Neh⁻ tuh⁻dsēn⁻, tih⁻ ba⁺ dsēn⁻ ley kih⁺ Dio. ²³ Pero man⁺, cha⁻ga⁺ jyoh⁺ he⁻ ha⁺ kih⁺ he⁻ tih⁻ dsēn⁻. He⁻ ja⁻ lla⁻dsēn⁻ kin⁺ mah⁺ jmeen⁻ he⁻ kih⁺ dso⁻kye⁻ he⁻ kyaahn⁺.

²⁴ Peer⁻ jwii⁻ jnä⁺ kih⁺ Dio. ¿Hii⁻ lää⁺ jnä⁺ kih⁺ jmi⁺ngo⁺ he⁻ jmee⁻ juun⁻? ²⁵ Ti⁻hmaah⁺ kwan⁺ kih⁺ Dio, ma⁻ra⁻ he⁻ lääy⁻ ba⁺ jnä⁺ ta⁻la⁺ kih⁺ Jesucristo Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻. Lä⁺la⁺ ba⁺ la⁺. Neh⁻ tuh⁻dsēn⁻ hnoon⁺ jmeen⁻ he⁻ kih⁺ ley kih⁺ Dio pero jmi⁺ngo⁺ kin⁺, jmee⁻ ga⁺ he⁻ kih⁺ dso⁻kye⁻ ba⁺.

Jmi⁺lle⁻ Na⁻jngii⁺ kwa⁺ be⁻ mah⁺ leh⁺ jne⁻

8 Na⁺ na⁺, mo⁻so⁻ na⁻bääh⁻ dsa⁻nää⁻ cha⁻je⁻ hi⁻ tääh⁺ kyaah⁺ Cristo Jesús, hi⁻ sa⁺ ga⁺nää⁻ lä⁺ ngii⁺ jmi⁺ngo⁺ kih⁺, ga⁺nää⁻ bih⁺ lä⁺ko⁺ jäh⁺ Jmi⁺lle⁻ Na⁻jngii⁺. ² Na⁺ he⁻ ma⁻kyaahn⁺ Cristo Jesús, Jmi⁺lle⁻ Na⁻jngii⁺ he⁻ jmee⁻ chaa⁻ jne⁺, ga⁺lää⁺ jne⁺ he⁻ ma⁺ na⁻bääh⁻ jne⁺ kyaah⁺ dso⁻kye⁻ he⁻ ma⁺ jngiih⁺ jnän⁻. ³ Sa⁺ ga⁺jmaa⁺ ley kih⁺ Moisé ma⁺ lää⁺ jne⁺, kih⁺ he⁻ sa⁺ cha⁻ be⁻ kih⁺ jmi⁺ngo⁺ jnän⁻. He⁻ ja⁻ ga⁺chee⁻ Dio joo⁻, ga⁺kay⁻ jmi⁺ngo⁺ lä⁺ko⁺ jmi⁺ngo⁺ he⁻ kye⁻ jne⁻ hi⁻ ää⁻ dsoo⁻. Ga⁺juuy⁺ kih⁺ he⁻ na⁻bääh⁻ jne⁺ kyaah⁺ dso⁻kye⁻. Lä⁺jwē⁻ ja⁻ ga⁺chee⁻ Dio dso⁻kye⁻ ja⁻ kyaah⁺ dso⁻jwii⁻ he⁻

ma' kyē jne' nē jmi'ngo' jnän'. ⁴ Mah' lä'ja' lä'tää' jne' jmeen' he' llu' jmah' lä' hnøø' kih' ley, cher'mah' sa' jmee' ga' jne' he' lä'koo' ngii' jmi'ngo' jnän'. Hnøø' jmee' jne' he' lä'koo' jäh' Jmi'lle' Na'jngii' ba'.

⁵ Dsa' hi' ga'nää' lä'koo' ngii' jmi'ngo' kih', kyey' huu'dsē' kih' jmi'ngo'. Pero hi' ga'nää' lä'koo' jøø' Jmi'lle' Na'jngii', kyey' huu'dsē' kih' Dio ba'. ⁶ Cher'mah' jmee' jne' he' kih' he' ngii' jmi'ngo' jnän', he' ja' jmee' juu' jne'. Pero cher'mah' jmee' jne' he' kih' Jmi'lle' Na'jngii', he' ja' ba' jmee' chaa' jne' hi' jmee' hii' ti' jnän'. ⁷ Lä'koo' la' kih' jmi'ngo' jnän' sa' jwah' kyaah' Dio. Sa' jmee' he' lä'koo' jäh' ley kih' Dio hi' ni' lä'ja' sa' tää' høøy' wa'ra' jäh' kih' jmeey' he'. ⁸ Hi' ga'nää' lä'koo' ngii' jmi'ngo' kih', sa' tääy' jmeey' he' tih' dsē' Dio.

⁹ Pero hnäh', mo'so' tääh' hnäh' lä' hnøø' jmi'ngo'. Cher'mah' ju'dsoo' kyeh' hnäh' Jmi'lle' kih' Dio, tääh' hnäh' lä' hnøø' Jmi'lle' Na'jngii' ba'. Hi' cher'mah' chaa' hi' sa' kyē' Jmi'lle' kih' Cristo, sa' laay' kyaä' Cristo. ¹⁰ Pero cher'mah' kyaah' hnäh' Cristo, lä'koo' he' ga'juu' jmi'ngo' kyah' hnäh' kwaan' kih' dso'kyē, hi' jmi'lle' kyah' hnäh' na'jiih' lä'llu' he' ma'laah' hnäh' lluu'. ¹¹ Cher'mah' kyeh' hnäh' Jmi'lle' kih' hi' ga'chaa' Jesús jee' kih' hi' ma'na'juu', he' ba' hi' ga'mi'jiih' Cristo, mi'jiiyh' jmi'ngo' kyah' hnäh' he' dsa'juu', ta'la' kyaah' be' kih' Jmi'lle' Na'jngii' he' kyeh' hnäh'.

¹² He'ja' jwëehn' hnäh' øøhn', koo' ba' la' he' ää' jmi' jmeen' pero ja' he' dsa'toohn' lä'koo' hnøø' jmi'ngo' jnän'. ¹³ Cher'mah' tääh' hnäh' lä' hnøø' jmi'ngo' kyah' hnäh', juuh' hnäh'. Pero cher'mah' kyaah' be' kih' Jmi'lle' Na'jngii' ga'lä'øøh' hnäh' kih' he' ngii' tuh'hoh' hnäh', chaa' ba' hnäh' tää'. ¹⁴ Lä'jēē' hi' jøø' Jmi'lle' Na'jngii' kih',

hi' he' ba' laa' ma'ra' joo' Dio. ¹⁵ Sa' ga'hñah' jne' koo' jmi'lle' he' hnēē' jne' mah' dsa'tooh' jne' gah' jne' lä'koo' ma'tøøh' jne' jää'. Ga'hñah' jne' Jmi'lle' kih' Dio hi' ga'jmää' jne' ma'ra' jooy'. He'ja' chiih' jnih': "Abba", he' hnøø' jäh' Tää' kyaan'. ¹⁶ Ja'ba' Jmi'lle' Na'jngii' jmee' ju'dsoo' siiyh' jmi'lle' jnän', ma'ra' he' laa' jne' joo' Dio. ¹⁷ Hi' he' ma'laa' jne' jooy', ma'laa' jne' kwaan' hñah' jne' he' kwëeh' Dio joo'. Lä'ja' kō'joh' kyaah' Cristo hñah' jne' heen' he' ga'bääh' Dio hñii', cher'mah' heeh' jne' jēēn' wi' kō'joh' kyaayh'. Ja'ga'na', le' dsa'toohn' kō'joh' kyaayh' ya'jwi' kih'.

Loo' koo' jmi' tēēh' jne' ya'jwi' kih' Dio

¹⁸ Jnä' laan', he' li'wi' he' jēē' jne' na', ni' miih' sa' jēēh' lä'koo' le' jnän' ya'jwi' kih' Dio he' na' ga'lä'jnä'. ¹⁹ Ga'lä'jēē' he' ga'jmeē' Dio cha' jmi'gyuu' la', hnøø' wa'ra' jäh' kih' na' ga'juh' ba' ma'tē' jmi' mi'jnää' Dio lä'jēē' hi' laa' jooy'. ²⁰ Jēēh', lä'jēē' he' ga'jmeē' Dio cha' jmi'gyuu' la' mo'so' jnä' lä'koo' ma' jnä' lä' ma' ga'jmeē' Dio. Pero ja' he' hyoh' dsē' ja', he' ga'jä' ta' hwa'. Lä'ja' ga'lä'hnøø' hñii' hi' ga'jmeē' ba'. Pero ma'ra' he' cha' ba' o'joh' dsē' kih'. ²¹ Jēēh', ma'ra' he' lää' ba' lä'jēē' he' ga'jmeē' Dio, sa' kway' jwē' heē' ta'la' heē' lä'ja' ba'. Ma'ja' le' cha'miih' llu' kih' wa'ra' ga'tē' jee' lääy' kō'joh' kyaah' lä'jēē' hi' laa' joo' Dio. ²² Ma'ne' ba' jne', lä'jēē' he' ga'jmeē' Dio ki'hoo' lä'jiih' na' kih' lli'wi' he' jēēy', ku'jii' kih' lä'koo' jaa' dsa'mē' jee' dsa'lä'chaa' gyuu' kyaay'. ²³ Hi' ja' ma'la' he' ja' ki'hoo', ja'ba' lä'ja' jne' ka'läh'. Jēēh', ma'hñah' jne' Jmi'lle' Na'jngii' he' la' to'nē' kih' jee' lä'jēē' he' na' ga'hñah' jne'. He'ja' ku'jii' tuh'dsē' jne', jøøn' kih' Dio he' mi'jnääy' jne' he' laan' ma'ra' jooy'. Ja'ga'na' lää' jmi'ngo' he' kyē' jne' la'. ²⁴ Ga'lääy' jne', he-

jā mā chā bā ō j̄oh̄ ds̄ē j̄nān̄ hē lāā̄
bā j̄mī ngō j̄nān̄. Pero wā rā jāh̄ kih̄
gā tēē̄ j̄nē hē lā, mō sō chā hē kih̄
hē j̄ōh̄ gā j̄nē. Jēēh̄, hē mā tēē̄ j̄nē,
¿hē lā j̄ōh̄ gā j̄nē tēēn̄? ²⁵ Pero j̄nē,
t̄ōh̄ bā j̄nē j̄ōn̄ hē sā gā mā tēē̄
j̄nē, hē jā hn̄ō j̄meen̄ j̄oh̄ ds̄ē j̄nē.

²⁶ Jā bā lā jā, J̄mī llē Nā j̄ngīī
kwāȳ bē lā mā sā chā bē j̄nān̄.
Jēēh̄, sā kyuūh̄ j̄nē hā lā chuun̄
kyaah̄ Dio, pero J̄mī llē Nā j̄ngīī cheh̄
nē j̄nān̄, kī hooh̄ ngīȳ j̄nān̄ kyaah̄
juū hē sā kēh̄ j̄nē j̄mīī hlēēhn̄.
²⁷ Dio hī̄ jēē̄ kweē hā lā lā neh̄
tuh̄ ds̄ē j̄nē, hī̄ hē nē heē nā hē
ngīī J̄mī llē Nā j̄ngīī, jēēh̄ lā hyoh̄
ds̄ē Dio bā ngīȳ j̄nān̄ hī̄ lāā kyaaȳ.

²⁸ J̄nē hī̄ hnāā̄ Dio, nē j̄nē, hē
llū j̄nān̄ bā jā lā j̄ē hē dsā ngēē̄
j̄nē, j̄nē hī̄ nā teeh̄ kyaā̄ Dio lā koō
hū ds̄ē kiyh̄ hē mā nā lā jāā̄. ²⁹ Jāā̄
mā kyuū Dio lā j̄ē dsā kyaā̄ hī̄ lā
jā gā j̄māȳ kwaat̄ lā mā tō nē, mah̄
leēȳ lā koō lāā j̄ooȳ. Lā j̄wē̄ jā, leē
Cristo tō nē jeē kih̄ j̄wēē̄ dsā kyaaȳ.
³⁰ Hī̄ lā j̄ē hī̄ gā j̄māȳ kwaat̄ lā
mā tō nē, gā tēēyh̄ hī̄ hē. Hī̄ lā j̄ē
hī̄ gā tēēyh̄, gā j̄māȳ lluū. Hī̄ hī̄
gā j̄māȳ lluū hē, gā j̄māȳ kaah̄.

³¹ ¿Heē gā nā jāh̄ j̄nē nā?
Cher̄ mah̄ Dio kyaah̄ j̄nē, ¿hī̄ nā hī̄
llā ds̄ē j̄nē? ³² Sā gā kooȳ ds̄ē,
mā rā hē gā ngēē̄ bih̄ j̄ooȳ gā juū
kwaat̄ j̄nān̄. Hā gā sā kwēēyh̄ j̄nē
lā j̄ē hē j̄meē biī j̄nān̄. ³³ ¿Hā tā jā
hī̄ hnēē̄ hī̄ mā nā lleēh̄ kyaā̄ Dio?
Hī̄ī bā Dio j̄māȳ lluū. ³⁴ ¿Hā tā
jā̄ hī̄ taah̄ j̄nē chā jē? Cristo gā juū
j̄nān̄ hī̄ jā̄ mā lā koō gā juuȳ jā,
gā lā j̄j̄iyh̄ kā lāh̄. Hī̄ jā̄ mā lā koō
gā lā j̄j̄iyh̄, nā gyaȳ j̄woō rā lluū kih̄
Dio ngīȳ j̄nān̄. ³⁵ ¿Hā tā jā̄ hē hā
j̄nān̄ hē hnāā̄ Cristo j̄nē? ¿Chē kyaah̄
hē jēē̄ j̄nē wīī, chē kyaah̄ hē lā
j̄wēēh̄ j̄nān̄, hē kwā dsā j̄nān̄, hē sā
chā hē kih̄ hīhn̄, hē sā chā hmīh̄

hē kyēhn̄, hē hī̄ goō j̄nān̄, o hē juū
j̄nē? ³⁶ Lā koō nā sīī juū kih̄ Dio:

Kih̄ hē t̄ōh̄ j̄nāāh̄ kyaah̄ hnē, hē jā
lā j̄ē j̄mīī bā hī̄ goō juū j̄nāāh̄.
J̄meē dsā kwaat̄, lāā j̄nāāh̄ lā koō
jah̄ hī̄ j̄ngēēyh̄.

³⁷ Kih̄ jeē lā j̄ē hē jā, mā rā hē
lēh̄ bā j̄nē kyaah̄ bē kih̄ Cristo hī̄
hnāā̄ j̄nē. ³⁸ Hē jā j̄meen̄ dsoō, nī
hē juū j̄nē, nī hē chā j̄mī gyuū lā,
nī ángele, nī hī̄ lāā tā juuh̄, nī hī̄
nā h̄ō gā bē, nī hē chā nā, nī
hē nā gā lā j̄nā̄ tā chā nē, ³⁹ nī hē
chā gyuū, nī hē chā neh̄ hwā, nī
hē gā j̄yoh̄ hē mā nā lā kih̄ Dio, sā
tāā̄ j̄nuuh̄ lā koō tē hē hnāā̄ Dio j̄nē,
hē gā mī j̄nāȳ j̄nān̄ tā lā kih̄ Cristo
Jesús Dsā j̄ōh̄ j̄nān̄.

Gā jā̄ tā koō dsā Israel hī̄ mā lāā kwaat̄

9 J̄nā̄ hī̄ lāā kyaah̄ Cristo, jū dsoō
nā j̄wēēhn̄ hnāh̄, sā tā juun̄. Hī̄
J̄mī llē Nā j̄ngīī j̄meē jū dsoō kō j̄oh̄
kyaah̄ j̄nā̄, ² hē meeh̄ ds̄ēn̄ chā mīh̄.
Lā j̄ē j̄mīī bā j̄j̄ī tuh̄ ds̄ēn̄. ³ Hnoon̄
jā̄ dsō j̄wī nē kin̄, hnoon̄ jān̄ tā koō
kih̄ Cristo hā gā chē lā jā lē llū kih̄
ōh̄n̄ hī̄ tē jū kin̄ kyaah̄, ⁴ hī̄ lāā dsā
Israel. Dio gā j̄māȳ lā koō j̄ooȳ, hī̄
gā mī j̄nāȳ j̄mēē̄ jē kiyh̄ hī̄ gā j̄meē
Dio hmoōh̄ kyaaȳh̄, gā tooyh̄ gooȳ
ley kih̄ Moisé, hī̄ gā j̄meeȳ madā hē
j̄meē dsā hē juuh̄ kiyh̄, hī̄ gā bāȳh̄
hī̄īȳ hā lā j̄meeȳ kyaaȳh̄. ⁵ Dsā Is-
rael hē laaȳ sā jū kih̄ dsā mā kaah̄
kyaā̄ j̄nāāh̄ hī̄ mā chā llō j̄oō. Hī̄
jeē kyaā̄ j̄nāāh̄ yā hēē̄ Cristo laaȳ dsā
j̄mī gyuū. Hī̄ hē lāā Dio, hī̄ j̄ōh̄ gā
kih̄ jeē lā j̄ē. Lā jā wā hān̄ kiyh̄
gā lā j̄ē joh̄ j̄mīī chā. Wā lā lā jā.

Dio sā ds̄ē dsoō hē gā jā̄ dsā hē tā koō

⁶ Jā hē sā gā mī tē Dio juū kih̄
kyaah̄ dsā Israel, hē gā jā̄ tā koō.

Jëeh' ja' lä'jëë' sa'ju' kiyh' laa' ma'ra' dsa' Israel. ⁷Ni' ja' lä'jëë' sa'ju' kih' Abraham, laa' ma'ra' jooy'. Lä'la' ba' jah' Dio siyh': "Ma'la' sa'ju' kih' Isaac ba' leë' dsa' kyaah'." ⁸Lä'la' ba' hnøø' jah' juu' la'. Ja' kih' he' ga'lä'chaa' dsa' jee' kih' hi' na'hnaa' chaa', he'ja' laay' joo' Dio. Ma'la' dsa' hi' dsa'lä'chaa' lä'koo' ga'bääh' Dio hñii' kyaah', hi' he' ba'jmäy' kwaan' laa' ma'ra' sa'ju' kiyh'. ⁹He' la' ba' ja' he' ga'bääh' Dio hñii', ga'jäyh': "Ja' ba' jii' la' jän' jyoh' jii' ne', hi' lä'chaa' joo' Sara."

¹⁰Ja' ma'la' he' ja' ga'la'. Jaa' ba' jmi' lä'uu' joo' Rebeca, hi' ga'lä'chaa'. Hi' he' he' dsa' ma'gyuh' jnan' Isaac. ¹¹Sa' ga' ma'lä'chaa' gyuu' suu' he', hi' ni' sa' ga' ma'jmeë' gyuu' suu' he' ni' he' hliih' ni' he' llu'. Ma'ja' ba' ga'lleeh' Dio jaa' hi' ga'laa' kyaay', lä'ja' ba' ga'jä' koo' hweh', Dio le' lleeh' hiji' na' hi' hnäy'. Sa' la' kwaan' hee' na' he' jmeë' dsa', Dio ba' he' hi' tēeh' dsa'. ¹²Lä'la' ga'jah' Dio siih' Rebeca: "Hi' mäh' ba' jmeë' hih' kih' hi' jøøh'." ¹³Juu' na' jeeh' kwee' lä'koo' na'sii' jee' la': "Jacob ba' ga'lä'hnaan', pero Esau ga'jmään' ta' koo'."

¹⁴¿Ha' lä' jah' jne' ja'? ¿Che' jmeë' Dio hliih' he' jmeey' lä'na'? Ni' miih' sa' la' lä'ja'. ¹⁵Jëeh', lä'la' ga'jah' Dio siih' Moisé: "Lä'nih' dsen' kih' hi' llä' dsen' hi' lä'joh' dsen' kyaah' hi' llä' dsen' ka'läh'." ¹⁶Sa' la' kwaan' lä' hnøø' dsa', ni' kih' he' jmeë' dsa' lä'bi'. Ni' miih' sa' la' lä'ja'. Lä'nih' dsë' Dio kih' dsa' hi' llä' dsëy' ba'. ¹⁷Lä'la' na'sii' juu' kih' Dio lä'koo' ma' ga'hleëyh' kyaah' Faraón: "Ma'llaan' hne' jøøh' mah' jëë' dsa' ha' koh' sa' cha' be' kin' he' mi'jnään' né' kyah', mah' lä'ja' lä'kyuu' dsa' jnä' lä'kaa' jmi'gyuu'", ga'jah' Dio. ¹⁸Jee' ja' dsa'lä'jnä', lä'nih' dsë' Dio kih' hi' llä' dsëy' hi' lä'ja' kih' hi' llä' dsëy' jmeey' lä'chayh' cha'ga'miih'.

¹⁹Cher'mah' hne' jwiih' jnä': "¿He'la' ja' bääh' Dio jne' dsoo'? Jëeh', sa' chaa' ni' jaa' hi' lih' ha' kih' Dio kih' he' llä' dsëy' jmeey'." ²⁰Pero jnä' jeehn' kyah' lä'la': "Hne' dsa'nñuuh', ¿hee' laah' hne' mah' ti'chooh' juu' kyaah' Dio?" Sa' le' hlëeh' mi'hya' siyh' tē'hya': "¿He'la' ma'jmääh' jnä' lä'na'?" ²¹Cha' jwë' kih' tē'hya' jmeë' lä' llä' dsëy'. Kyaah' ja' ba' tu'jii' ja', jmeey' mi'hya' he' la' na'hnaah' hi' jmeey' mi'hya' wa' la' cha' la'.

²²Hi' ha' lä' jah' jne' kih' he' la'. Dio hnøøy' mi'jnäy' lä'koo' ya'jëë' dsëy', hi' hnøøy' nuu' dsa' ha' lä' la' be' kiyh', pero sa' jmeey' lä'chah' ja', kwëeh' ba' dsëy' cha'miih' kyaah' hi' lle' kih' dsa'nää' kyaah' dso'jwi'. ²³Hi' lä'ja' ka'läh' hnøøy' jëë' dsa' ha' koh' na'hnaah' sa' la' ya'jwi' kiyh', he' mi'jnäy' kih' hi' lä'nih' dsëy', he' ba' hi' ga'mi'lluuy' lä' ma' to'në' mah' tēëyh' ya'jwi' kiyh'. ²⁴Lä'ja', lä'kye' jne' ma'tēëyh' na'. Hi' ja' ma'la' hi' laa' judiu, ja' ba' lä'ja' ma'tēëyh' hi' sa' laa' judiu. ²⁵Lä'koo' ga'jah' Osea: Kih' dsa' hi' sa' laa' kyaan', mi'chee' jnih' "Dsa' kyaan'".

Dsa' hi' sa' ma' hnaan', na' ma'hnaa' jnih'.

²⁶Ja' ba' jee' ga'jäyh' ja' "Sa' laah' hnäh' dsa' kyaan'", ja' ba' jee' ja', lloo' koo' jmi' jäyh' "Laah' hnäh' joo' Dio jiih'".

²⁷Ja' ba' lä'ja' ga'hleëh' Isaia' kih' dsa' Israel: "Ma'ke' jwëë' jwërte sa'ju' kih' Israel lä'koo' mi'sii' he' cha' cha'hoó' jmi'neeh', pero miih' go'te' ba' hi' lää'. ²⁸Jëeh', ma'ra' he' jmeë' ba' Dio lä'koo' ga'jäyh' le' kih' hi' na'bääh' dsoo' lä'kaa' jmi'gyuu'. Chah' ba' llay' ta' kyaah' ju'dsoo' jmah'." ²⁹He' la' na' ga'jah' Isaia' jää':

Wa'ra' jah' kih' Dio, hi' cha' ga'lä'jë' be' kih', ga'heey' lä'jëë' jne' dsa' Israel,

ma' le' jnan` lä`koo` ga`la' kih' hi`
ma' tääh' jwii` Sodoma kyaah' jwii`
Gomorra.

³⁰ Juu' la` ma`jä` lä`la`. Dsa` hi` sa` laa`
judiu hi` sa` ma` jmees` he' ma` hnaayh`
Dio, ga`hwëëy` lluu' lä`llu' he` ga`lä`d-
soo' dsëy'. ³¹ Pero dsa` judiu hi` ma`
høø` ley ha` lä` jee' ma' hwëëy` lluu',
sa` ga`liyh' ma' jäy' lluu'. ³² ¿He` la' sa`
ga`liyh'? Kih' he` ma' hnooyh` ha` lä` jee`
ma' hwëëy` lluu' kyaah' he` mi` tey' ley.
Lla' he` ma' jmeey' dsoo' dsëy' kih' Dio,
ga`tëyh' kyaah' kuu' he` jmees` dsa`tëh`
dsa`. ³³ Lä`koo` na` sii` juu' kih' Dio:
Jee' jwii` Stón la` kyan` kuu' he` jmees`
dsa`tëh' dsa`, kyan` hloo` he` jmees`
täh` dsa`.

Pero hi` jmees` dsoo' dsëy' kih', jih`koh`
sa` jäy' kyaah' o`hieh`.

**Ga`jä` ta` koo' dsa` Israel,
kih' he` sa` ga`lä`dsoo' dsëy'**

10 Øøhn', ma`ra` ju'dsoo', lä`kaa`
tuh`dsen` hnoon' wa` lää` dsa` Is-
rael, lä`ja` ngiin' kih' kih' Dio. ² Jnä`
jmeen` ju'dsoo' kih', ma`ra` he` kwa`
bih' be' hnaayh` Dio pero sa` ngëëy`
ha` lä` hnoø' Dio. ³ Sa` ngëëy` ha` lä`
jmää` Dio lluu' dsa`. Hnooyh` ha` lä`
jee' hwëëy` lluu' kyaah' lä`jé` he` jmeey`
hii' bih', he`ja` sa` jmeey` he' ha` lä`
jmää` Dio lluu' dsa`. ⁴ Kyaah' Cristo
ga`lä`te' ley kih' Moisé mah' hwëë` lluu`
dsa` hi` ma`dsoo' dsëy' kih'.

⁵ Moisé ga`jmeeh' juu' ha` lä` jee`
hwëë` lluu' dsa` kyaah' ley. Ga`jäyh`
lä`la`: "Cher`mah' hi` ga`mi`te' kih' ley
ja`, ja`ba' ley ja` jmees' chaay`." ⁶ Pero
he` hwëë` dsa` lluu' kyaah' he` ma`d-
soo' dsëy', lä`la` ba` ga`jäh' Moisé: "Ta`
jmees` huu`dsë` lä`la`: ¿Hii` na` wii`
gyuuh'?" (He` la` hnoø' jäh`: hnoøy`
he` dsa`kyaay` Cristo.) ⁷ "Ni` ta` jmees`
huu`dsë` lä`la`: ¿Hii` na` jnäa' ta` neh`
hwa'?" (He` la` hnoø' jäh`: lä`koh' lä`
ma`na`juu' ba' Cristo mah' dsa`chaayh`

jee' kih' hi` na`juu'.) ⁸ ¿Hee` ga` ga`jäh`
Moisé? "Jäh` go`te' ba` cha` juu' la`
kyah', ma`hä` ba` hoooh' hi` ma`hä` ba`
neh` tuh`hoh' ka`läh'", ga`jäyh'. He`
la` ba` ja` juu' he` kwa` jnääh', he`
hnoø' jmeen` dsoo' dsë` jne'. ⁹ He-
ja`, cher`mah' hnaah' jwah': "Jesús laa`
Dsa`jøøh' kyaan'", hi` cher`mah' jmeeh`
dsoo' hoh', Dio ga`chaayh` jee' kih`
hi` na`juu', ma`läah' ba` hne`. ¹⁰ Jëeh',
kyaah' he` ma`dsoo' dsë` jne', hwëë`
jne` lluu'. Hi` kyaah' he` jäh' jne', Jesús
he' laa` Dsa`jøøh' kyaan`, lä`jwë` ja`
ma`na`laa' ba` jne' ja`. ¹¹ Jee' na`sii`
juu' kih' Dio, jäh' lä`la`: "Ga`lä`jéë`
hi` ma`dsoo' dsëy' kih', jih`koh` sa`
jäy' kyaah' o`hieh`." ¹² Kwee` ba` laa`
dsa` judiu kyaah' hi` sa` laa` judiu.
Jëeh', jaa` ba' Dio kyaa' jee' lä`jéë`. Ja`
kyaah' hih' mi`jäy` lä`jéë` hi` tääh' ngii`
kiyh'. ¹³ Lä`la` na`sii` ka`läh': "Lä`jéë`
hi` chuü' kyaah' Dsa`jøøh' jnan`, hi` he`
ba` lää`."

¹⁴ ¿Ha` lä` ngii' dsa` kih' Dio cher`mah`
sa` ma`dsoo' dsëy' kih'? ¿Hi` ha`
lä` lä`dsoo' dsëy' kih', cher`mah' sa`
ma`nuuy` juu' kih'? ¿Ha` lä` nuu' dsa`
cher`mah' sa` chaa` hi` kwa` juu'? ¹⁵ ¿Ha`
lä` kway' juu' cher`mah' sa` chaa` hi`
ma`cheey'? Lä`koo` jäh' jee' na`sii`:
"Peer` na`hnaah' la' wa`ra` ja' jaa` hi`
ngëë` ju`hmëë` he` jmees` hii' tii' kih`
dsa`."

¹⁶ Pero ja` lä`jéë` israelita ma`heeh`
ju`hmëë` la`. Nuü` da' lä`koo` ga`jäh`
Isaía: "Hne` Dsa`jøøh' kyaan`, ni` jaa`
dsa` sa` ma`heeh` juu' he` ma`kwa`
jnääh' la'", ga`siiyh` Dio. ¹⁷ He`ja`,
wa`ra` ga`nuu' jne' ju`hmëë`, jmees`
dsa`lä`dsoo' dsë` jne'. Hi` juu' he` nuu`
jne' ja`, la' juu' kih' Dio ba` ja`.

¹⁸ He`ja` ngiin' ka`läh' juu': ¿Che' sa`
ma`nuu' israelita juu' la` jää'? ¿Ha` lä`
sa` ma`nuuy'? Lä`koo` jäh' juu' kih' Dio:
Lä`kaa` jmi`gyuu` ma`lloo' juu' kih',
lä`ku` lä`jii' hwa' ma`nuu' dsa` juu' la`.

19 Jwahn⁺ ka⁻läh⁺: ¿Che⁺ sa⁺ ga⁻lä⁺ngëe⁺ dsa⁻ Israel? Nu⁺ da⁺ hnäh⁺. To⁻në⁺ Moisé ga⁻ngëe⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻jäh⁺ Dio siyh⁺:

Jmeen⁻ lä⁻lleeh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ kwaat⁻, llan⁻ hni⁻ kyah⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ngëe⁺ ni⁺ mi⁻h.

20 Hi⁺ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ Isafa ga⁻tuu⁻ dsëy⁺ ga⁻juuyh⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺, kyaah⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻ngëe⁺ Dio kiyh⁺:

Dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁺ hnaah⁻ jnä⁺ ga⁻jnäy⁺h⁻ jnä⁺, ga⁻mi⁻jnään⁺ hni⁻mi⁻ kih⁺ hi⁻ sa⁻ ma⁺ chu⁺ kyaah⁺ jnä⁺, ga⁻jäh⁺ Dio.

21 Pero kih⁺ dsa⁻ Israel, ga⁻jäh⁺ ka⁻läh⁺: “Lä⁻jë⁻ jmi⁺ ga⁻hiin⁺ goon⁺ në⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Peer⁺ chaah⁻ hnäh⁺, sa⁻ hi⁻ lä⁻nuh⁺ hnäh⁺ kin⁺.”

Ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻laa⁺ ba⁺ ko⁻lla⁺ dsa⁻ Israel

11 ¿Ha⁻ lä⁻ jwahn⁻ ja⁻, che⁺ ga⁻bee⁺ Dio lä⁻jëe⁻ dsa⁻ kya⁺? Ni⁻ mi⁻ih⁻ sa⁻ la⁺ lä⁻ja⁻. He⁺ ba⁺ israelita jnä⁺. He⁺ ba⁺ sa⁻ju⁻ kih⁺ Abraham jnä⁺, hi⁻ laan⁺ sa⁻ju⁻ kih⁺ Benjamín. ²Sa⁻ ga⁻bee⁺ Dio lä⁻jëe⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻lleeyh⁻ jää⁺. Che⁺ sa⁻ ñeh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ na⁻si⁻ kih⁺ Elía, he⁻ ga⁻hnëy⁺ dsa⁻ Israel dsa⁻gooy⁺, lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻chuuy⁺ kyaah⁺ Dio: ³“Dio Dsa⁻jøh⁺ kyaan⁻, dsa⁻ he⁺ ma⁻jngëeh⁻ lä⁻jëe⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ ngëe⁺ juu⁺ kyah⁺ hi⁻ ma⁺ heey⁺ lä⁻jë⁻ na⁻hyoo⁺ kyah⁺. Hni⁻ ba⁺ jnä⁺ ma⁻jän⁻, hi⁻ hnøoy⁺ jngëeyh⁺ jnä⁺ ka⁻läh⁺”, ga⁻jäh⁺ Elía. ⁴Nu⁺ da⁺, ha⁻ lä⁻ ga⁻jäh⁺ Dio siyh⁺: “Na⁻hään⁻ ga⁻gyi⁺ mil dsa⁻ñu⁺ hi⁻ laa⁺ kyaan⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻juuh⁺ jnë⁺ cha⁻në⁺ Baal.” ⁵Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ na⁺, ma⁻cha⁻ ga⁻mi⁻h dsa⁻ Israel hi⁻ ma⁻na⁻lleeh⁺, kih⁺ he⁻ llu⁺ dsë⁺ Dio kyaah⁺. ⁶Cher⁺ mah⁺ ma⁻na⁻lleeyh⁺, kih⁺ he⁻ llu⁺ dsë⁺ Dio, ja⁻ kih⁺ he⁻ ga⁻jmeey⁺ ta⁺ llu⁺ ja⁻. Hi⁻ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ ma⁻na⁻lleeyh⁺ kih⁺ he⁻ ma⁻jmeey⁺ ta⁺ llu⁺, mo⁻so⁻ la⁺ kwaat⁻ he⁻ llu⁺ dsë⁺ Dio kyaah⁺.

⁷¿Ha⁻ ba⁻ lä⁻ ga⁻la⁺ ja⁻? Sa⁻ ga⁻jnøøh⁺ dsa⁻ Israel he⁻ ma⁺ hnooyh⁻. Lä⁻jëe⁻ hi⁻ na⁻lleeh⁺ kya⁺ Dio, hi⁻ he⁺ ba⁺ ga⁻jnøøh⁺. Pero kih⁺ hi⁻ jñah⁺ he⁺ ga⁻jmeey⁺ Dio hweh⁻ dsëy⁺ cha⁻ga⁻miih⁻. ⁸Lä⁻koo⁻ na⁻si⁻: “Dio ga⁻kah⁺ ga⁻gwëh⁺ hu⁺dsë⁻ kih⁺ dsa⁻ he⁺, hi⁻ ga⁻jmeey⁺ sa⁻ jnä⁺ mi⁻nëy⁺ hi⁻ ga⁻jmeey⁺ ga⁻lä⁻gwëy⁺. Hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jäy⁺ lä⁻jiih⁺ na⁺.” ⁹Hi⁻ ga⁻hlëeh⁺ David kih⁺ dsa⁻ he⁺ ka⁻läh⁺:

Lä⁻jë⁻ he⁻ llu⁺ he⁻ ma⁺ hñah⁻ hnäh⁺ wa⁻ dsa⁻jiih⁺ lä⁻koo⁻ sa⁻lä⁺ hi⁻ lä⁻koo⁻ sa⁻hma⁺ ka⁻läh⁺.

Mah⁺ he⁻ ja⁻ jmee⁺ tēh⁺ hnäh⁺, hi⁻ ja⁻ ba⁻ he⁻ ja⁻ la⁺ jñeeh⁺ hnäh⁺.

¹⁰Wa⁻ tu⁺ mi⁻nëh⁺ hnäh⁺ mah⁺ sa⁻ le⁻ jëeh⁺ hnäh⁺, wa⁻ jluu⁺ ka⁻luuh⁺ hnäh⁺ lä⁻ ma⁻na⁻jluu⁺ na⁻ kyaah⁺ løø⁺ he⁻ kyeh⁺ hnäh⁺ na⁻, ga⁻jäh⁺ David.

¹¹He⁻ja⁻ jwahn⁻: Lä⁻ ma⁺ ga⁻tēh⁺ dsa⁻ Israel, ¿che⁺ lä⁻ ga⁻tayh⁺ ja⁻ba⁻? Ni⁻ mi⁻ih⁻ sa⁻ la⁺ lä⁻ja⁻. Ta⁻la⁺ kih⁺ he⁻ ga⁻tëyh⁺ ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁻na⁻ jwë⁺ lää⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ israelita mah⁺ lä⁻ja⁻ lä⁻heey⁺ dsë⁺ dsa⁻ Israel hnaayh⁻ Dio ka⁻läh⁺ lä⁻hmëe⁺. ¹²Kih⁺ he⁻ ga⁻tah⁺ dsa⁻ Israel dsoo⁺, he⁻ja⁻ ga⁻la⁺ llu⁺ kih⁺ lä⁻jëe⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺. Hi⁻ kih⁺ he⁻ ga⁻jäy⁺ ta⁺ koo⁺, he⁻ja⁻ jñaah⁺ la⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu. Ha⁻ ga⁻ sa⁻ le⁻ llu⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ kih⁺ lä⁻jëe⁻ dsa⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jëeyh⁻ ka⁻läh⁺ kyaah⁺ Dio.

¹³Pero cha⁻ he⁻ jwëeh⁻ hnäh⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu. Jëeh⁺ na⁻hñaan⁺ laan⁺ apóstol mah⁺ hlëeh⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu, he⁻ja⁻ jmeen⁻ kyeey⁺ ta⁺ he⁻ jmeen⁻ la⁻. ¹⁴Hnoon⁺ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ te⁻ju⁻ kin⁺ kyaah⁺, lä⁻liiyh⁺ kyaah⁺ hnäh⁺, ha⁻ ga⁻ che⁻ lä⁻ja⁻, lä⁻heey⁺ dsëy⁺ hnaayh⁺ Dio ka⁻läh⁺, mah⁺ lää⁺ ko⁻lla⁺. ¹⁵Kih⁺ he⁻ ga⁻jä⁻ ta⁺ koo⁺ dsa⁻ judiu, he⁻ja⁻ ga⁻jiih⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ kyaah⁺ Dio. ¿Ha⁻ lä⁻ le⁻ kih⁺ dsa⁻ judiu, wa⁻ra⁻ ga⁻jëeyh⁻ kyaah⁺ Dio ka⁻läh⁺? Le⁻ kiyh⁺ lä⁻koo⁻ he⁻ ma⁻lä⁻jiiyh⁺ he⁻ ma⁻na⁻juuy⁺.

¹⁶Cher⁺ mah⁺ la⁺ kwaat⁻, la⁺ kih⁺ Dio he⁻ni⁻

ih⁴ he⁻ hwëē⁻ to⁻nē⁻, lä⁻ja⁻ la⁴ kiyh⁴
ka⁻lä^h lä⁻jē⁻ tū⁻ka⁻ he⁻ dsa⁻chaa⁴. Hi⁻
cher⁻mah⁴ la⁴ kih⁴ Dio jmo⁴ hma⁻, lä⁻ja⁻
la⁴ kiyh⁴ sa⁻goh⁴ ka⁻lä^h.

¹⁷Dsa⁻ judiu he⁴ laa⁴ lä⁻koo⁻ sa⁻goh⁴
hma⁻ olivo llu⁴. Lä⁻koo⁻ dsa⁻hla⁴ goh⁴
hma⁻, lä⁻ja⁻ ga⁻la⁴ kih⁴ ko⁻llaa⁴ dsa⁻ judiu
he⁴. Hi⁻ hne⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁴ judiu,
laah⁴ lä⁻koo⁻ sa⁻goh⁴ hma⁻ olivo nuu⁻. Hi⁻
ma⁻ heh⁻ hne⁻ hō⁴ dsa⁻ judiu he⁴, lä⁻koh⁴
he⁻ ma⁻na⁻ chuh⁻ dsoh⁴ hma⁻ olivo llu⁴.
Hi⁻ kyaah⁴ he⁻ ja⁻, ma⁻tē⁻h⁴ be⁴ ma⁻laah⁴
koo⁻ ba⁴ kyaah⁴ hma⁻ olivo ja⁻. ¹⁸Ta⁻
jmää⁻ hñaah⁴ jō⁴h⁴ kyaah⁴ gooh⁴ hma⁻
ja⁻. Jē⁻h⁴ sa⁻ cha⁻ he⁻ kih⁴ he⁻ jmää^h
hñaah⁴ jō⁴h⁴. ¿Che⁻ sa⁻ ñeh⁴, ja⁻ he⁻ hne⁻
ää^h jmo⁴ hma⁻ ja⁻? Jmo⁴ hma⁻ ja⁻ ba⁻
ää^h hne⁻.

¹⁹Ha⁻ ga⁻ che⁻ ga⁻chi⁻ih⁴ jnä⁻: “Ga⁻h⁻
la⁴ gooh⁴ hma⁻ olivo ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁻kwa⁴
jwē⁴ kin⁻ he⁻ ga⁻hen⁴ hō⁴ dsa⁻ judiu he⁴.”

²⁰Dsoo⁴ ba⁴ lä⁻ja⁻ ga⁻la⁴. Pero Dio ga⁻h⁻
wēē⁻ dsa⁻ he⁻ hō⁴ jee⁴ ma⁻ tää⁴yh⁴, kih⁴
he⁻ sa⁻ ga⁻jmeey⁴ dsoo⁴ dsē⁴. Hi⁻ hne⁻,
llu⁴ la⁴ kyah⁴, kih⁴ he⁻ ma⁻dsoo⁴ hoh⁴. He⁻
ja⁻ ta⁻ jmää⁻ hñaah⁴ jō⁴h⁴, hnō⁴ wa⁻ gah⁴
ba⁻. ²¹Jē⁻h⁴, cher⁻mah⁴ sa⁻ ga⁻lä⁻jō⁴
dsē⁴ Dio kyaah⁴ sa⁻goh⁴ hma⁻ llu⁴ ja⁻, ni⁻
lä⁻ja⁻ sa⁻ lä⁻jō⁴ dsē⁴ kyaah⁴ hne⁻.

²²Kye⁻ da⁻ hnäh⁴ kwaat⁻, cha⁻miih⁻ llu⁴
dsē⁴ Dio hi⁻ lä⁻ja⁻ hää⁴ ka⁻lä^h. Kyaah⁴
dsa⁻ hi⁻ ga⁻hwēē⁴ he⁴, ga⁻lä⁻hää⁴. Pero
kyaah⁴ hne⁻ llu⁴ dsē⁴, cher⁻mah⁴ sa⁻
jmeeh⁻ ta⁻ koo⁴ he⁻ llu⁴ dsē⁴ kyaah⁴
hne⁻. Pero cher⁻mah⁴ ga⁻jmeeh⁻ ta⁻ koo⁴,
le⁴ kyah⁴ lä⁻koo⁻ ga⁻la⁴ kih⁴ dsa⁻ he⁴.
²³Cher⁻mah⁴ dsa⁻ he⁻ ga⁻jē⁻h⁻ ka⁻lä^h
jmeey⁴ dsoo⁴ dsē⁴ kih⁴ Dio, dsa⁻ heey⁴
ka⁻lä^h hō⁴ jee⁴ ma⁻ tää⁴yh⁴. Dio cha⁻
cha⁻miih⁻ be⁴ kih⁴. Le⁴ chaä⁴h⁻ ka⁻lä^h
lä⁻hmēē⁴. ²⁴Hne⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁴ judiu,
hi⁻ ma⁻ laa⁴ kya⁴ hma⁻ olivo nuu⁻,
ga⁻laah⁴ hne⁻ kya⁴ hma⁻ olivo llu⁴,
ma⁻ke⁻ sa⁻ lle⁻ ma⁻ le⁻ lä⁻ja⁻. Ha⁻ ga⁻ sa⁻
le⁻ chuuh⁴ ka⁻lä^h sa⁻goh⁴ hma⁻ olivo llu⁴
kyaah⁴ ma⁻ra⁻ chaah⁴ kih⁴.

²⁵Ø⁴ohn⁴, hnoon⁴ lä⁻ngēē^h hnäh⁴
juu⁴ he⁻ ma⁻ na⁻hmää⁴ jā⁴ mah⁴ sa⁻
jmää^h hnäh⁴ hñaah⁴ kaah⁴. Dsoo⁴ ba⁴
ga⁻lä⁻chaa⁴ dsa⁻ Israel pero ja⁻ lä⁻jēē⁻.
Kih⁴ he⁻ ja⁻, ga⁻jäy⁴ ta⁻ koo⁴ lä⁻jiih⁴ dsēē⁴
lä⁻jēē⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁴ judiu heeyh⁻ juu⁴ kih⁴
Dio. ²⁶Ma⁻ja⁻ ga⁻ lää⁴ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ Israel,
lä⁻koo⁻ na⁻si⁻ juu⁴ kih⁴ Dio:

Jwii⁴ Sion ya⁻hēē⁻ jā⁻ hi⁻ lää⁻ dsa⁻,
chey⁴ dso⁻kye⁻ kih⁴ lä⁻jēē⁻ sa⁻ju⁻ kih⁴
Jacob.

²⁷He⁻ la⁻ ja⁻ hmooh⁴ he⁻ ga⁻jmeen⁴
kyaah⁴ dsa⁻ judiu,
wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁴ chen⁻ dso⁻kye⁻ kiyh⁴,
ga⁻jäh⁴ Dio.

²⁸Dsa⁻ judiu he⁴ na⁻hō⁴yh⁴ kih⁴ ju⁻h⁻
mēē⁴, he⁻ja⁻ ga⁻la⁴ llu⁴ kyah⁴ hnäh⁴. Pero
ta⁻la⁻ kih⁴ he⁻ ma⁻na⁻ lleeh⁴ dsa⁻ judiu
he⁴, he⁻ja⁻ lä⁻ ma⁻hnää⁴ ba⁻ Dio, kih⁴
he⁻ ga⁻lä⁻hnäy⁴ dsa⁻ ma⁻gyuh⁴ kya⁴
jnää^h. ²⁹Wa⁻ra⁻ ga⁻tēē⁻h⁻ Dio dsa⁻, sa⁻
mi⁻siy⁴ juu⁴ kiyh⁴. Hi⁻ lä⁻ja⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻k⁻
wēē⁴ dsa⁻ he⁻ la⁻ kwēē⁴yh⁴, sa⁻ koo⁴
ka⁻lä^h. ³⁰Jää⁴ ba⁻ sa⁻ ma⁻ nuuh⁴ hnäh⁴
kih⁴ Dio, pero ma⁻lä⁻ñih⁴ dsē⁴ hnäh⁴
kih⁴ he⁻ ga⁻lä⁻chaa⁴ dsa⁻ judiu kyaayh⁴.
³¹Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ na⁻, sa⁻ nuuh⁴ dsa⁻ judiu
he⁴ kih⁴ Dio. Pero ma⁻ra⁻ he⁻ lä⁻ñih⁴ ba⁻
dsē⁴ Dio kyaayh⁴, lä⁻koo⁻ ga⁻lä⁻ñih⁴ dsē⁴
kyah⁴ hnäh⁴. ³²Ga⁻kwa⁴ ba⁻ Dio jwē⁴ he⁻
ga⁻lä⁻chaa⁴ ga⁻lä⁻jēē⁻ dsa⁻ mah⁴ lä⁻ja⁻
lä⁻ñih⁴ dsē⁴ kih⁴ lä⁻hi⁻ nē⁻ ba⁻.

³³He⁻ ba⁻ che⁻ kyuu⁴ Dio. Peer⁻ cha⁻
cha⁻miih⁻ hu⁴dsē⁴ kiyh⁴. Ni⁻ jā⁻ sa⁻
lloo⁻ lä⁻ngēē⁻ lä⁻koo⁻ la⁴ hi⁻ he⁻ jmeē⁻
Dio, hi⁻ ni⁻ sa⁻ dsēē⁴ jne⁻ lä⁻ngēē⁻ jne⁻
ha⁻ lä⁻ la⁴ jwē⁴ kiyh⁴. ³⁴¿Ha⁻ chaa⁻ hi⁻
ngēē⁻ ha⁻ lä⁻ la⁴ hu⁴dsē⁴ kih⁴ Dio? ¿Ha⁻
chaa⁻ hi⁻ lih⁻ kwēē⁴ nuuh⁴? ³⁵¿Ha⁻
chaa⁻ hi⁻ ga⁻kwēē⁴ Dio miih⁻ he⁻ cha⁻
kiyh⁴, mah⁴ jmeey⁴ bi⁻ jiih⁴ Dio ka⁻lä^h?
³⁶Jē⁻h⁴, lä⁻jē⁻ he⁻ cha⁻, gwa⁴ kih⁴ Dio
ba⁻ ja⁻, hñii⁴ bi⁻h⁴ ga⁻jmeey⁴, kiyh⁴ ba⁻ la⁻
ga⁻lä⁻jē⁻. Lä⁻ja⁻, wa⁻ jmeen⁴ juuh⁴ kih⁴
Dio jnän⁻ lä⁻jē⁻ joh⁴ jmi⁻ cha⁻. Wa⁻ la⁻
lä⁻ja⁻.

Hnøø¹ ngëë¹ jne¹ hñaan¹ kih¹ Dio

12 Øøhn¹, lä¹llu¹ he¹ ga¹lä¹ñih¹ dsë¹ Dio jne¹, he¹ja¹ na¹ chūun¹ kyaah¹ hnäh¹ ngëë¹ hnäh¹ hñaah¹ kih¹ Dio lla¹ he¹ jngëeh¹ hnäh¹ jah¹ në¹ na¹hyoo¹. Jëeh¹ he¹ ngëë¹ jne¹ hñaan¹ kiyh¹, he¹ na¹ ba¹ la¹ na¹jngii¹ kih¹ Dio hi¹ tih¹ dsëy¹ ka¹läh¹. Koo¹ he¹ na¹ ba¹ lle¹ kih¹ jmeeh¹ hnäh¹ hi¹ jmee¹ jmi¹ kiyh¹. ²Ta¹ jmee¹ hnäh¹ lä¹koo¹ jmee¹ dsa¹ jmi¹gyuu¹. Hnøø¹ lä¹sëeh¹ hnäh¹, wa¹ lä¹hmëë¹ hu¹dsë¹ kyah¹ hnäh¹ mah¹ lä¹kyuuuh¹ hnäh¹ lä¹jë¹ he¹ tih¹ dsë¹ Dio. Jëeh¹, sa¹ jmää¹ kiyh¹ he¹ la¹ wa¹ la¹ cha¹ la¹. He¹ llu¹ jmah¹ ba¹ tih¹ dsëy¹.

³Na¹hñaan¹ ta¹ la¹ kih¹ he¹ llu¹ dsë¹ Dio kyaah¹ jnä¹, he¹ja¹ jwëëhn¹ hnäh¹, ta¹ ngëë¹ hnäh¹ jwë¹ lä¹koo¹ laah¹ hnäh¹. Jmee¹ hnäh¹ hu¹dsë¹ lä¹koo¹ lle¹ kyah¹ hnäh¹ ba¹ kyaah¹ lä¹koo¹ te¹ he¹ ma¹hñah¹ hnäh¹ kih¹ Dio. ⁴Lä¹koo¹ la¹ kih¹ jmi¹ngo¹ jnän¹, cha¹ cha¹miih¹ he¹ na¹ku¹ na¹chah¹ kyaah¹, pero sa¹ la¹ koo¹ ba¹ ta¹ kiyh¹. ⁵Ja¹ba¹ lä¹koo¹ la¹ jmi¹ngo¹ jnän¹, lä¹ja¹ jwëë¹ jne¹ kih¹ Cristo, hi¹ koo¹ ba¹ ma¹laa¹ jne¹ jee¹ lä¹jëë¹ jne¹ kyaayh¹. He¹ja¹ la¹ lä¹koo¹ he¹ na¹ku¹ na¹chah¹ lä¹jëë¹ jne¹ ko¹joh¹. ⁶Lä¹jaa¹ lä¹jaa¹ jne¹, ga¹hñah¹ jne¹ ma¹ koo¹ nëë¹ ta¹ he¹ jmeen¹, kih¹ he¹ llu¹ dsë¹ Dio kyaah¹ jne¹. He¹ja¹, cher¹mah¹ hi¹ ga¹hyoh¹ ta¹ he¹ ngëëy¹ juu¹ kih¹ Dio, wa¹ ngëëy¹ lä¹koh¹ te¹ he¹ ma¹lä¹dsoo¹ dsëy¹ ba¹. ⁷Hi¹ cher¹mah¹ hi¹ ga¹hyoh¹ ta¹ he¹ jmeey¹ ta¹ he¹ kih¹ dsa¹, wa¹ jmee¹ bih¹. Hi¹ cher¹mah¹ hi¹ ga¹hyoh¹ ta¹ he¹ mi¹tëëy¹ dsa¹, wa¹ mi¹tëëy¹ ba¹. ⁸Hi¹ cher¹mah¹ hi¹ ga¹hyoh¹ ta¹ he¹ hlëëy¹ dsa¹, wa¹ hlëëh¹ bih¹. Hi¹ hi¹ ga¹hyoh¹ ta¹ he¹ kway¹ he¹ cha¹ kiyh¹ kwëëy¹ dsa¹ kyaayh¹, wa¹ kwa¹ bih¹ ja¹ kyaah¹ hih¹. Hi¹ hi¹ ga¹hyoh¹ ta¹ he¹ kay¹ në¹ kih¹ dsa¹ kyaayh¹, wa¹ jmee¹ bih¹ kwee¹. Hi¹ hi¹ ga¹hyoh¹ ta¹ he¹ lä¹ñih¹ dsëy¹ kih¹ dsa¹, wa¹ jmeey¹ lä¹kaa¹ tuh¹dsëy¹.

⁹Jmee¹ hñaah¹ dsa¹kyaah¹ pero ja¹ koo¹ jmeeh¹ ba¹. Jmee¹ hnäh¹ ta¹ koo¹ he¹ hliih¹, go¹taah¹ hnäh¹ koo¹ hweh¹ kyaah¹ he¹ llu¹ jmah¹ ba¹. ¹⁰Wa¹ hñaah¹ hnäh¹ øøh¹ hnäh¹ lä¹koo¹ lle¹ kih¹. Jmee¹ kyeë¹ ga¹ øøh¹ hnäh¹ lä¹koh¹ ga¹ hñaah¹ hnäh¹.

¹¹Kwa¹ hnäh¹ be¹, ta¹ jmee¹ hnäh¹ jwëh¹ hnäh¹. Jmee¹ hnäh¹ ta¹he¹ kih¹ Dsa¹jøøh¹ jnän¹ lä¹kaa¹ tuh¹hoh¹ hnäh¹.

¹²Wa¹ jëë¹ hoh¹ hnäh¹ kih¹ he¹ ma¹ cha¹ o¹joh¹ dsë¹ kyah¹ hnäh¹. Wa¹ jøh¹ hoh¹ hnäh¹ he¹ jëeh¹ hnäh¹ wii¹, ta¹ tæ¹ hnäh¹ he¹ chuu¹ hnäh¹ kyaah¹ Dio.

¹³Kwa¹ be¹ kih¹ hi¹ laa¹ kyaah¹ Dio cher¹mah¹ cha¹ he¹ jmee¹ bi¹ kiyh¹. Heëh¹ hnäh¹ llu¹ lä¹jëë¹ hi¹ tëë¹ cha¹neh¹ kyah¹ hnäh¹.

¹⁴Chiih¹ Dio, wa¹ mi¹jaa¹ lä¹jëë¹ hi¹ jmeeh¹ hnäh¹. Ngii¹ llu¹ kiyh¹, ta¹ jwä¹ dso¹jwii¹ në¹ kiyh¹.

¹⁵Wa¹ jëë¹ hoh¹ hnäh¹ kyaah¹ hi¹ jëë¹ dsë¹, hoo¹ hnäh¹ kyaah¹ hi¹ hoo¹h¹.

¹⁶Wa¹ hii¹ koo¹ ba¹ hu¹dsë¹ kyah¹ hnäh¹. Ta¹ jmää¹ hnäh¹ hñaah¹ kaah¹, heëh¹ hnäh¹ hi¹ tä¹nee¹. Ta¹ jmee¹ hnäh¹ kyuuuh¹ cha¹miih¹.

¹⁷Ta¹ jiih¹ hnäh¹ hliih¹ kih¹ ni¹ jaa¹ hi¹ jmee¹ he¹ hliih¹ kyah¹ hnäh¹. Kwa¹ hnäh¹ be¹ ha¹ lä¹ jee¹ jmeeh¹ hnäh¹ he¹ llu¹ kih¹ lä¹jëë¹ ba¹. ¹⁸Lä¹jiih¹ jee¹ le¹ kwa¹ hnäh¹ be¹ go¹taah¹ hnäh¹ llu¹ kyaah¹ lä¹jëë¹ dsa¹. ¹⁹Øøhn¹ hi¹ hñaan¹, ta¹ tæh¹ hnäh¹ jwii¹ kih¹ dsa¹. Hñii¹ ba¹ Dio ga¹tëë¹ heeyh¹ wii¹, lä¹koo¹ ma¹na¹sii¹: “Jnä¹ ba¹ teehn¹ jwii¹ kiyh¹, jnä¹ ba¹ mi¹hmaahn¹ kiyh¹”, ga¹jah¹ Dio. ²⁰Lä¹ja¹ na¹sii¹ ka¹läh¹: “Cher¹mah¹ kyoh¹ hi¹ na¹høøh¹ kyah¹ hnäh¹, kwëëy¹ he¹ kuyh¹. Hi¹ cher¹mah¹ lä¹kii¹ dsëy¹, kwëëy¹ he¹ hiih¹. Kyaah¹ he¹ jmeeh¹ hnäh¹ lä¹ja¹, ja¹ o¹hih¹ kih¹ hi¹ na¹høøh¹ kyah¹ hnäh¹.” ²¹Ta¹ kwa¹ jwë¹ lla¹dsëë¹ he¹ hliih¹ kyah¹ hnäh¹. Jmee¹ hnäh¹ he¹ llu¹ jmah¹ ba¹, lä¹jwë¹ ja¹ lla¹dsëë¹ hnäh¹ kih¹ he¹ hliih¹.

Hnøø¹ mi² te³ jne⁴ kih⁵ dsa⁶ ta⁷

13 Lã¹ jëë² jne³, jmee⁴ bii⁵ mi⁶ te⁷ jne⁸ kih⁹ dsa¹⁰ ta¹¹. Jëëh¹² ni¹³ jaä¹⁴ dsa¹⁵ ta¹⁶ sa¹⁷ tääh¹⁸ ta¹⁹ la²⁰ tääh²¹. Kih²² Dio ba²³ ja²⁴ he²⁵ na²⁶ hñaä²⁷ lä²⁸ jëë²⁹ dsa³⁰ ta³¹. ² Cher³² mah³³ hi³⁴ chaah³⁵ kyaah³⁶ dsa³⁷ ta³⁸, he³⁹ chaayh⁴⁰ kyaah⁴¹ mada⁴² he⁴³ ga⁴⁴ jmee⁴⁵ Dio ba⁴⁶ ja⁴⁷. Hih⁴⁸ hi⁴⁹ jmee⁵⁰ lä⁵¹ ja⁵², hnooyh⁵³ ha⁵⁴ lä⁵⁵ jwë⁵⁶ jee⁵⁷ dsooy⁵⁸ kyaah⁵⁹ dso⁶⁰ jwi⁶¹ ba⁶² ja⁶³. ³ Sa⁶⁴ tääh⁶⁵ dsa⁶⁶ ta⁶⁷ mah⁶⁸ jöy⁶⁹ hi⁷⁰ jmee⁷¹ he⁷² llu⁷³. Hi⁷⁴ jmee⁷⁵ he⁷⁶ hliih⁷⁷ ba⁷⁸ hii⁷⁹ goo⁸⁰ kiyh⁸¹ kyaah⁸² dsa⁸³ ta⁸⁴. Cher⁸⁵ mah⁸⁶ sa⁸⁷ hnooh⁸⁸ hii⁸⁹ goo⁹⁰ kyah⁹¹ kyaah⁹² dsa⁹³ ta⁹⁴, jmee⁹⁵ he⁹⁶ llu⁹⁷ jmah⁹⁸ ba⁹⁹ mah¹⁰⁰ hlëy¹⁰¹ hu¹⁰² kyah¹⁰³. ⁴ Dsa¹⁰⁴ ta¹⁰⁵ hi¹⁰⁶ tääh¹⁰⁷ na¹⁰⁸ hñaä¹⁰⁹ kih¹¹⁰ Dio, na¹¹¹ hñaay¹¹² jmeey¹¹³ he¹¹⁴ llu¹¹⁵ kyah¹¹⁶. Pero cher¹¹⁷ mah¹¹⁸ jmeeh¹¹⁹ he¹²⁰ hliih¹²¹, he¹²² ja¹²³ ba¹²⁴ hii¹²⁵ goo¹²⁶ kyah¹²⁷. Jëëh¹²⁸ sa¹²⁹ tääh¹³⁰ dsa¹³¹ ta¹³² he¹³³ koö¹³⁴ laay¹³⁵ dsa¹³⁶ ta¹³⁷ ta¹³⁸ jmah¹³⁹. Na¹⁴⁰ hñaay¹⁴¹ kih¹⁴² Dio mah¹⁴³ llay¹⁴⁴ ta¹⁴⁵ lä¹⁴⁶ hnøø¹⁴⁷ kih¹⁴⁸ hi¹⁴⁹ jmee¹⁵⁰ he¹⁵¹ hliih¹⁵² ba¹⁵³. ⁵ Jmee¹⁵⁴ bii¹⁵⁵ mi¹⁵⁶ te¹⁵⁷ jne¹⁵⁸ mada¹⁵⁹ kih¹⁶⁰ dsa¹⁶¹ ta¹⁶² mah¹⁶³ sa¹⁶⁴ jmeeyh¹⁶⁵ jne¹⁶⁶. Hi¹⁶⁷ lä¹⁶⁸ ja¹⁶⁹ jmee¹⁷⁰ bii¹⁷¹ mi¹⁷² ten¹⁷³ mah¹⁷⁴ sa¹⁷⁵ cha¹⁷⁶ he¹⁷⁷ kih¹⁷⁸ hni¹⁷⁹ hu¹⁸⁰ dsë¹⁸¹ jnän¹⁸².

⁶ Hi¹⁸³ lle¹⁸⁴ kih¹⁸⁵ mi¹⁸⁶ hmaah¹⁸⁷ dsa¹⁸⁸ ku¹⁸⁹ sih¹⁹⁰. Jëëh¹⁹¹ dsa¹⁹² ta¹⁹³ na¹⁹⁴ hñaay¹⁹⁵ jmeey¹⁹⁶ lä¹⁹⁷ koö¹⁹⁸ hnøø¹⁹⁹ Dio ba²⁰⁰, koö²⁰¹ he²⁰² na²⁰³ ba²⁰⁴ la²⁰⁵ ta²⁰⁶ kiyh²⁰⁷. ⁷ Hnøø²⁰⁸ mi²⁰⁹ hmaah²¹⁰ hnäh²¹¹ lä²¹² jë²¹³ he²¹⁴ ääh²¹⁵ hnäh²¹⁶. Cher²¹⁷ mah²¹⁸ koö²¹⁹ dsa²²⁰ ku²²¹ sih²²², lle²²³ kih²²⁴ mi²²⁵ hmaah²²⁶ hnäh²²⁷. Cher²²⁸ mah²²⁹ he²³⁰ ga²³¹ ga²³² tëëh²³³ hnäh²³⁴ mi²³⁵ hmaah²³⁶, ja²³⁷ mi²³⁸ hmaah²³⁹ hnäh²⁴⁰. Ja²⁴¹ jiih²⁴² hnäh²⁴³ juu²⁴⁴ llu²⁴⁵ kyaah²⁴⁶ lä²⁴⁷ jëë²⁴⁸ hi²⁴⁹ laä²⁵⁰ ta²⁵¹ hi²⁵² wa²⁵³ gah²⁵⁴ hnäh²⁵⁵ miih²⁵⁶ kyaayh²⁵⁷.

⁸ Ja²⁵⁸ mi²⁵⁹ hmaah²⁶⁰ hnäh²⁶¹ he²⁶² ääh²⁶³ hnäh²⁶⁴ kih²⁶⁵ dsa²⁶⁶. He²⁶⁷ ää²⁶⁸ jne²⁶⁹ kih²⁷⁰ dsa²⁷¹ dsa²⁷² llaä²⁷³ ba²⁷⁴. Pero he²⁷⁵ hnää²⁷⁶ jne²⁷⁷ dsa²⁷⁸ kyaahn²⁷⁹, jih²⁸⁰ koh²⁸¹ sa²⁸² ää²⁸³ jmi²⁸⁴ llaä²⁸⁵. Jëëh²⁸⁶, he²⁸⁷ hnää²⁸⁸ jne²⁸⁹ dsa²⁹⁰ kyaahn²⁹¹, he²⁹² ma²⁹³ mi²⁹⁴ te²⁹⁵ jne²⁹⁶ lä²⁹⁷ koö²⁹⁸ jäh²⁹⁹ ley³⁰⁰ ba³⁰¹ ja³⁰². ⁹ Lä³⁰³ la³⁰⁴ jäh³⁰⁵ ley³⁰⁶: “Ta³⁰⁷ kaah³⁰⁸ wa³⁰⁹ hi³¹⁰ cha³¹¹ hi³¹², ta³¹³ jngëeh³¹⁴ dsa³¹⁵, ta³¹⁶ hii³¹⁷ kih³¹⁸ dsa³¹⁹, ta³²⁰ bääh³²¹ dsa³²² kyaah³²³ juu³²⁴ ta³²⁵ juu³²⁶, ta³²⁷ wa³²⁸ hee³²⁹ hoh³³⁰ he³³¹ ga³³² cha³³³”, hi³³⁴ cha³³⁵ ga³³⁶ jyoh³³⁷ nuuh³³⁸ he³³⁹ lle³⁴⁰ në³⁴¹ ley³⁴². Pero

ma³⁴³ mi³⁴⁴ teh³⁴⁵ ba³⁴⁶ hne³⁴⁷ lä³⁴⁸ jë³⁴⁹ nuuh³⁵⁰ la³⁵¹, cher³⁵² mah³⁵³ jmeeh³⁵⁴ lä³⁵⁵ koö³⁵⁶ jäh³⁵⁷ jee³⁵⁸ la³⁵⁹: “Wa³⁶⁰ hnaah³⁶¹ dsa³⁶² kyaah³⁶³, lä³⁶⁴ koö³⁶⁵ hnaah³⁶⁶ hñaah³⁶⁷.” ¹⁰ He³⁶⁸ hnää³⁶⁹ jne³⁷⁰ dsa³⁷¹ kyaahn³⁷², sa³⁷³ cha³⁷⁴ jwë³⁷⁵ jmeen³⁷⁶ he³⁷⁷ hliih³⁷⁸ kiyh³⁷⁹. Lä³⁸⁰ jwë³⁸¹ ja³⁸², dsa³⁸³ lä³⁸⁴ te³⁸⁵ lä³⁸⁶ koö³⁸⁷ lle³⁸⁸ në³⁸⁹ ley³⁹⁰.

¹¹ Kye³⁹¹ da³⁹² hnäh³⁹³ kwaat³⁹⁴ ha³⁹⁵ lä³⁹⁶ ngoo³⁹⁷ la³⁹⁸ jmi³⁹⁹ gyuu⁴⁰⁰. Hnøø⁴⁰¹ na⁴⁰² në⁴⁰³ jne⁴⁰⁴, jëëh⁴⁰⁵ ma⁴⁰⁶ ngoo⁴⁰⁷ ya⁴⁰⁸ jäh⁴⁰⁹ he⁴¹⁰ lää⁴¹¹ jne⁴¹². Miih⁴¹³ ga⁴¹⁴ hnøø⁴¹⁵ na⁴¹⁶, lä⁴¹⁷ koh⁴¹⁸ ma⁴¹⁹ ga⁴²⁰ heeh⁴²¹ jnih⁴²². ¹² Ma⁴²³ ngoo⁴²⁴ hwë⁴²⁵ ba⁴²⁶ la⁴²⁷, ngoo⁴²⁸ ya⁴²⁹ jäh⁴³⁰ jmi⁴³¹. Mo⁴³² so⁴³³ wa⁴³⁴ jmee⁴³⁵ ga⁴³⁶ jne⁴³⁷ he⁴³⁸ hliih⁴³⁹ lä⁴⁴⁰ koö⁴⁴¹ tëë⁴⁴² dsa⁴⁴³ jmee⁴⁴⁴ ta⁴⁴⁵ la⁴⁴⁶ hwë⁴⁴⁷. Wa⁴⁴⁸ mi⁴⁴⁹ llu⁴⁵⁰ jne⁴⁵¹ hñaan⁴⁵² lä⁴⁵³ hnøø⁴⁵⁴ kih⁴⁵⁵ hi⁴⁵⁶ tääh⁴⁵⁷ jee⁴⁵⁸ wa⁴⁵⁹ je⁴⁶⁰. ¹³ Wa⁴⁶¹ jmeen⁴⁶² he⁴⁶³ llu⁴⁶⁴ jmah⁴⁶⁵ ba⁴⁶⁶, lä⁴⁶⁷ koö⁴⁶⁸ tëë⁴⁶⁹ dsa⁴⁷⁰ jmee⁴⁷¹ jmi⁴⁷². Sa⁴⁷³ wa⁴⁷⁴ kih⁴⁷⁵ hih⁴⁷⁶ ga⁴⁷⁷ ngëë⁴⁷⁸ jwëë⁴⁷⁹, ni⁴⁸⁰ he⁴⁸¹ jmeen⁴⁸² cha⁴⁸³ hiih⁴⁸⁴, hi⁴⁸⁵ më⁴⁸⁶ hi⁴⁸⁷ nuuh⁴⁸⁸ sa⁴⁸⁹ wa⁴⁹⁰ jmeen⁴⁹¹ wa⁴⁹² la⁴⁹³ cha⁴⁹⁴ la⁴⁹⁵, ni⁴⁹⁶ he⁴⁹⁷ ga⁴⁹⁸ jyoh⁴⁹⁹ he⁵⁰⁰ la⁵⁰¹ o⁵⁰² hih⁵⁰³, ni⁵⁰⁴ he⁵⁰⁵ hnee⁵⁰⁶ jne⁵⁰⁷, ni⁵⁰⁸ he⁵⁰⁹ wii⁵¹⁰ dsë⁵¹¹ jne⁵¹². ¹⁴ Wa⁵¹³ dsa⁵¹⁴ toohn⁵¹⁵ koö⁵¹⁶ hweh⁵¹⁷ kyaah⁵¹⁸ Jesucristo Dsa⁵¹⁹ jöøh⁵²⁰ jnän⁵²¹. Sa⁵²² wa⁵²³ jmeen⁵²⁴ he⁵²⁵ kih⁵²⁶ he⁵²⁷ ngii⁵²⁸ jmi⁵²⁹ ngo⁵³⁰ jnän⁵³¹.

Ta¹ wa² jmeen³ jeh⁴ dsë⁵ øøh⁶ jne⁷

14 Heeh¹ hnäh² hi³ sa⁴ beë⁵ kyaah⁶ he⁷ ma⁸ dsoo⁹ dsëy¹⁰. Ta¹¹ hlëëh¹² hnäh¹³ kyaah¹⁴ juu¹⁵ wii¹⁶, cher¹⁷ mah¹⁸ sa¹⁹ ga²⁰ ma²¹ kyuyh²² lä²³ koh²⁴ hnäh²⁵. ² Ko²⁶ llaä²⁷ laä²⁸ le²⁹ ba³⁰ kuyh³¹ lä³² jë³³ he³⁴ cha³⁵. Hi³⁶ ko³⁷ llaä³⁸ hi³⁹ sa⁴⁰ cha⁴¹ be⁴² kih⁴³, kuyh⁴⁴ ma⁴⁵ la⁴⁶ mi⁴⁷ he⁴⁸ jngëë⁴⁹ dsa⁵⁰ ba⁵¹. ³ Hi⁵² laä⁵³ le⁵⁴ ba⁵⁵ kuyh⁵⁶ lä⁵⁷ jë⁵⁸, sa⁵⁹ wa⁶⁰ mi⁶¹ kwayh⁶² kih⁶³ hi⁶⁴ sa⁶⁵ kuh⁶⁶. Hi⁶⁷ hi⁶⁸ sa⁶⁹ kuh⁷⁰, sa⁷¹ wa⁷² kyey⁷³ kwaat⁷⁴ kih⁷⁵ hi⁷⁶ kuh⁷⁷, jëëh⁷⁸ ma⁷⁹ heeh⁸⁰ ba⁸¹ Dio kiyh⁸². ⁴ Hee⁸³ laah⁸⁴ hne⁸⁵, he⁸⁶ kyeh⁸⁷ kwaat⁸⁸ kih⁸⁹ hi⁹⁰ laä⁹¹ kyaä⁹² jñah⁹³? Hñii⁹⁴ ba⁹⁵ dsa⁹⁶ juuy⁹⁷ ñe⁹⁸ che⁹⁹ jmeey¹⁰⁰ he¹⁰¹ llu¹⁰² o¹⁰³ che¹⁰⁴ jmeey¹⁰⁵ he¹⁰⁶ hliih¹⁰⁷. Pero ma¹⁰⁸ ra¹⁰⁹ he¹¹⁰ go¹¹¹ hëë¹¹² bih¹¹³ llu¹¹⁴, jëëh¹¹⁵ Dio cha¹¹⁶ cha¹¹⁷ mi¹¹⁸ ih¹¹⁹ be¹²⁰ kih¹²¹, sa¹²² kway¹²³ jwë¹²⁴ täyh¹²⁵.

⁵ Ko¹²⁶ llaä¹²⁷ jmee¹²⁸ kyee¹²⁹ ga¹³⁰ koö¹³¹ jmi¹³² lä¹³³ koh¹³⁴ ga¹³⁵ jyoh¹³⁶ jmi¹³⁷. Hi¹³⁸ chaä¹³⁹ jñah¹⁴⁰ ka¹⁴¹ läh¹⁴², laay¹⁴³, kwee¹⁴⁴ ba¹⁴⁵ la¹⁴⁶ lä¹⁴⁷ jë¹⁴⁸ jmi¹⁴⁹. Pero lä¹⁵⁰ jaa¹⁵¹ lä¹⁵² jaa¹⁵³ hnäh¹⁵⁴, koö¹⁵⁵ hä¹⁵⁶ ba¹⁵⁷

jmeē hnäh' huu'dsē ha lā jmeeh' hnäh'. ⁶Hi hōø koo jmi', kih' Dio ba ja jmeey'. Hi sa jmeē he' kih' koo jmi', kih' Dio ba ja jmeey' ka lāh'. Hi hi kuh lā jē nēē, he jmeey' kih' Dio ba ja, jēēh' kway' ti'hmaah' kih' Dio. Hi hi sa kuh lā jē nēē, lā ja he jmeey' kih' Dio ba ja, hi kway' ti'hmaah' kih' Dio ka lāh'. ⁷Jēēh', ni jaa sa chaa ta la chaa hñii', hi ni jaa sa juu ta la juu'. ⁸Cher'mah' chaa jne', kih' Dio ba ja chaa jne'. Hi cher'mah' ga juu jne', kih' Dio ba ja juu jne'. Lā ja cher'mah' chaa jne' o cher'mah' ga juu jne', laa jne' kyaa Dio ba. ⁹Kih' he ja, ga juu' Cristo hi ga lā jiiyh' ka lāh' mah' leey' juu hi ma na juu hi leey' juu hi chaa ka lāh'.

¹⁰Pero hne, zhe la kyeh' kwaat' kih' øøh'? Hi hne ka lāh', zhe la mi kwah' øøh'? Lā jēē ba jne' dsa'nøøn' cha nē' Cristo mah' kay' ju' dsoo' jnān'. ¹¹Jēēh', lā koo na siih':

Jmeen' dsoo', ga jäh' Dio, lā jēē dsa juu' jne' cha nēn',

lā jēē dsa jmi gyuu' hä' kih' Dio.

¹²Kyaa' juu' la dsa lā ngēē' jne', lā jēē ba jne' ngēēn' kwaat' jnān' cha nē' Dio.

¹³He ja mo so' wa' kyen' kwaat' kih' dsa kyaa'hn'. Llu' ga' wa' jmeen' lā la ba'. Sa' wa' jmeen' tēh' øøh' jne' ni' he' jmeē jne' jeh' dsēy'. ¹⁴Kih' he' kyaa'hn' Jesús Dsa jøøh' jnān', he' ja man' kweē ni' koo sa' cha he' soh' ta la soh' hñii'. Pero cher'mah' cha he' laa' dsa soh', kih' hi he' lā ma ngoo' ja ba soh'. ¹⁵Cher'mah' ga jmeeh' jeh' dsē' øøh', kih' he' ma kuh' koo nēē ma' he' sa' kuyh, he' mo so' hnaah' ba' hñih' ja. Ta' heē dsē' øøh' kyaa' he' kuh', jēēh' Cristo ga juu' kiyh'. ¹⁶Lā ja ta' kwa' jwē hlēēh' dsa wii' kih' koo he' jmāā jnān'. ¹⁷He' ga nøø' jne' kyaa' juu' kih' Dio, sa' la' kih' he' kih' hñih' jne'. Pero

he' jmeē jne' he' llu', he' hii' tii' jnān' kyaah' øøh' jne', hi' he' jēē dsē jne' lā koo kwa' Jmi' le' Na jngii', he' ja ba' kyee' jnān'. ¹⁸Cher'mah' jmeē ba' jne' he' na' jee' hnāāh' jne' Cristo, he' na' ba' tih' dsē' Dio hi' lā ja' ka lāh' tih' dsē' dsa'.

¹⁹He ja wa' kwan' be' wa' hnøøhn' ha lā jee' hii' tii' jnān' hi' wa' hnøøhn' ha lā jee' tēē' jne' cha ga miih' be' kō jøh' kyaah' øøh' jne'. ²⁰Ta' heē ta' kih' Dio kyaah' he' kuh' huh'. Ju' dsoo', ga lā jē ba' he' kih' hñih' jne' na jngii'. Pero la' hliih' cher'mah' ga jeh' dsē' øøh' kyaah' he' kuh' huh'. ²¹Kih' he' ja, llu' ga' cher'mah' sa' kuh' ngo', he' sa' huh' jmih' mi jēh' ma āā, ni' sa' jmeeh' ni' koo ni' he' ga' jyoh', he' kyaa' jmeeh' tēh' øøh' jne'. ²²Hi' hne, che' jmeeh' dsoo' llu' ba' he' kuh' lā jē, wa' la' kyah' hñaa' ba' kyaa' Dio. La' llu' kih' hi' sa' hñii' huu'dsē kih' wa' ra' ga' kuyh' lā jē he' laay' llu'. ²³Pero cher'mah' hi' jmeē to' dsē' kih' he' kuh' hñih', ma na bāāyh' dsoo' ba' ja, kih' he' sa' ma' kuyh' lā kaa' tuh' dsēy'. Hi' lā ja kih' lā jē he' jmeē jne', cher'mah' sa' la' kyaa' koo ba' huu'dsē, ma' la' dso' kye' ba' ja'.

15 Jne' hi' beē' kyaa' he' ma d-soo' dsēn, wa' jmeen' jøh' dsē jne' kyaa' hi' sa' cha' be' kih'. Sa' wa' jmeen' lā koo hnøø jne' hñaan'. ²Lā ja lā ja jne' wa' jmeen' he' tih' dsē' dsa kyaa'hn' ba' mah' wa' la' llu' kiyh' hi' lā ja lā cha' cha ga miih' be' kiyh' cha nē' Dio. ³Jēēh' sa' ga' hnooh' Cristo ma' jmeē lā tih' dsēy' hñiiy'. Lā la ba' na siih' kiyh': "He' hliih' he' ma' hlēēh' dsa kyah', ja' nē' kin'." ⁴Lā jē juu' he' ma na siih' jāā, he' llu' jnān' ba' ja he' na siih' mah' mi tēē' jne' hñaan'. Lā ja, kyaa' juu' kih' Dio, tēē' jne' be' hi' jmeē kwēēh' dsē jne', hi' he' na' jmeē lā cha o jøh' dsē jnān' kyaa' Dio. ⁵Dio ba' he' hi' jmeē kwēēh' dsē dsa hi' kway'

be' ka_läh'. He_jā_ ngiin' kiyh' mah' wa' jmeey' koō_ nēē' ba' huu'dsē_ kih' lä_jēē_ hnäh' lä_ hnø_ Cristo Jesús. ⁶ Mah' lä_jā_ lä_jēē_ hnäh', kyaah' koō_ nēē' ba' huu'dsē_, jmeeh' hnäh' juuh_ kih' Dio, hi_ laa' Jmiī_ Jesucristo Dsa_jøøh' jnän'.

⁷ Heh' lä_jā_, lle_ kih' heeh_ hnäh' lä_jaa_ lä_jaa_ øøh' jne' lä_koō_ ga_ heeh_ Cristo jne' mah' lä_jnä_ laa' jøøh' Dio. ⁸ Lä_la_ jwahn'. Cristo ja' mah' ga_hnooyh_ he_ llu' kih' dsa_ judiu. Lä_jwē_ jā_ ga_lä_te' juu' lä_koō_ ga_bääh_ Dio hñii' kyaah' dsa_ ma_kaah' jnän'. Ga_mi_jnäy_ he_ ga_mi_te' Dio juu' kih'. ⁹ Hi_ lä_jā_ jay' kih' dsa_ hi_ sa_ laa' judiu mah' jmee' dsa_ he' juuh_ kih' Dio, kih' he_ ga_lä_nih' dsēy' kiyh'. Lä_koō_ na_sii':

He_jā_ hlēēhn' llu' hi_ hän_ kyah' jee' kih' dsa_ hi_ sa_ laa' judiu.

¹⁰ Jyoh' ka_läh' jee' na_sii_, hlēēh_ lä_la_: Wa' jēē_ hoh' hnäh' hi_ sa_ laa' judiu kyaah' judiu hi_ laa' kya_ Dio.

¹¹ Hi_ na_sii_ ka_läh' lä_la_: Hä_ hnäh' kih' Dio lä_jēē_ hnäh' hi_ sa_ laa' judiu, lä_jē_ jee' jwiī_ ha_ jee' tääh' hnäh', jmee' hnäh' juuh_ kiyh'.

¹² Hi_ jā_ ba' lä_na_ jāh' Isaía ka_läh': Hñaa' jā_ dsa_ jee' chaah' jmoo' kih' Isaí, ya_ hēē' jā_ hi_ jmee' hih_ kih' dsa_ hi_ sa_ laa' judiu.

Dsa_ hi_ sa_ laa' judiu, kay' o_jøh_ dsē_ kih'.

¹³ Dio ba' jmee_ he_ cha_ o_jøh_ dsē_ jnän'. He_jā_ ngiin' kiyh' mah' wa' jmeey' jēē_ hoh' hnäh' cha_miih_ hi_ wa' jmeey' hii' tiī_ kyah' hnäh' kih' he_ ma_dsoo' hoh' hnäh' kiyh', mah' lä_jā_ wa' lä_cha_ cha_miih_ o_jøh_ dsē_ kyah' hnäh' ta_la_ kyaah' be' kih' Jmi_ lle' Na_jngii'.

Na_hñaa' Paa' kwa' ju'hmēē'
kih' hi_ sa_ laa' judiu

¹⁴ Man_ kwee_ kyah' hnäh' øøhn', llu' hoh' hnäh' jwēte, hi_ cha_ cha_miih_

huu'dsē_ llu' kyah' hnäh', hi_ kyuuh_ hnäh' kwēēh' nuuh_ dsa_kyaah' hnäh'. ¹⁵ Hnäh' øøhn', koō_ jee' koō_ llah' ma_tuu_ dsen_ ma_siin' kyah' hnäh' lä_koō_ te' lla_ dsen_ mah' mi_dsoohn' hoh' hnäh' he_ ma_mi_tēēh' hnäh' jāā'. Ta_ la_ na_hñaan_ jmeen_ kih' Dio, kih' he_ llu' dsēy' kyaah' jnä', ¹⁶ mah' jmeen_ ta' kih' Cristo jee' tääh' dsa_ hi_ sa_ laa' judiu, kwan_ ju'hmēē' kih' Dio. Hi_ lä_jā_ ngēēn_ dsa_ he' kih' Dio. Hi_ tih_ ba' dsēy' kih' hi_ he', jēēh' Jmi_ lle' Na_jngii' ga_jmäy' ma_na_lluuy'.

¹⁷ Kih' he' kyaahn' Cristo Jesús, he_jā_ chaan_ llu' kyaah' ta_ he_ jmeen_ kih' Dio.

¹⁸ He_jā_ sa_ tuu_ dsen_ hlēēhn' he_ ga_jyoh'. Ma_la_ he_ ga_jmee' Cristo kyaah' jnä', he_ jā_ ba' mi_jnään'. Kyaah' be' kiyh', ga_kwan' juu' kih' dsa_ hi_ sa_ laa' judiu hi_ cha_ ga_jyoh' he_ ga_jmeen', heh' he_ ga_ heeh_ dsa_ kih' Dio. ¹⁹ Kyaah' be' kih' Jmi_ lle' kih' Dio ga_jmeen' jā_ koō_ nēē' he_ juh_gaa_. Lä_jā_ ga_løø' kwan_ juu' kih' Cristo jwiī_ Jerusalén hi_ ngoon' lä_ku' lä_jii' hwa' jā_, lä_jiīh' ga_tēēn' hwa' Ilírico. Lä_kaa_ jee' jā_ ga_kwan' ju'hmēē' kih' Cristo. ²⁰ Lä_jwē_ jā_, ga_kwan' be' ngoon' na_kwan' ju'h-mēē' ta_ jee' sa_ ga_ ma_lloo' juu' kih' Cristo, mah' sa_ mi_kwaan' ta', jā_ ba_ jee' ma_løø' jñah'. ²¹ Ga_la' ba' lä_koō_ na_sii_ he_ jāh' lä_la':

Hi_ sa_ ga_ ma_nuu' hii' juu' kiyh', jēēy' ba'.

Hih' dsa_ hi_ sa_ ga_ ma_nuu', lä_ngēē' bih'.

Ga_jmeeh' Paa' juu' he_ dsa_kay'
kuu', kih' øøh' jne' hi_ lla_kya_

²² Kih' he_jā_ ba' sa_ hii_ kwa' jā_ na_jēēn_ hnäh'. Sa_ ma' jāän_ go_te_.

²³ Pero na', mo_so_ cha_ jee' niin_ hi_ ma_hya_ jī_nē_ heē_ dsen_ niin_ na_jēēn_ hnäh'. ²⁴ He_jā_ wa_ra_ ga_tē_ jee' niin_ ta_ España, jmeen_ huu'dsē_ dsa_ngēēn' ta_ na'. Hnoon' na_jēēn_ hnäh' mah' dsa_

toohn' miih' jmií' hi' lá-jòh' dsē' jne'. Hi' wa'ra' ga-tē' jee' ya hēēn', hnoon' jmeeh' hnäh' be' kin' he' kyaah' niin' ta' cha'ne'. ²⁵ Pero to-nē' niin' ta' Jerusalén na'kwan' be' kih' øøh' jne' hi' tääh' jee' ja'. ²⁶ Øøh' jne' hi' tääh' Macedonia kyaah' hi' tääh' Acaya ga'juuh' ga-lääh' miih' kuu' he' ngēēn' kih' øøh' jne' hi' tä'nee' hi' tääh' Jerusalén. ²⁷ Lä'ja' lla-dsēy' jmeey' hi' lä'ja' ga-tēēy' jmeey' kih' judiu he'. Jēēh' lä'jēē' dsa' hi' sa' laa' judiu ga'hyoyh' he' la' kwa' Dio ta'la' kih' dsa' judiu. He'ja' lle' kih' hi' sa' laa' judiu, jmee' be' kih' dsa' judiu kyaah' miih' he' cha' kiyh' ka-läh'. ²⁸ Ma'la' ma-dsaa' lä'jē' he' jmeen' la' hi' ti'lloohn' kuu' he' ga'juuh' ga-lääh' ja' kwēēhn' hi' tä'nee', ja' ga' dsa-ngēēn' ta' na' kyah' hnäh' wa'ra' ga-tē' jee' niin' ta' España. ²⁹ Ma' ba' jnä', cha'miih' mi'jää' Dio hnäh' kyaah' ju'hmēē' kih' Cristo wa'ra' ga'loon' ta' jee' tääh' hnäh'.

³⁰ Chuun' kyaah' hnäh' øøhn', ta'la' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi' ta'la' kih' he' hnää' Jmi'le' jne'. Ta' jmee' hnäh' hñaa' hoh', kwa' hnäh' be' kin', ja' ngiih' hnäh' kin' kih' Dio, ³¹ mah' sa' cha' he' dsa-ngēēn' jee' kih' hi' chaah' hi' tääh' Judea. Hi' ngii' hnäh' kin' ka-läh' kih' Dio mah' ya' hii' llu' jee' ti'lloohn' kuu' la' kih' øøh' jne' hi' tääh' Jerusalén. Hnoon' wa' heeh' bih' llu'. ³² Lä'ja' ngii' hnäh' kin' mah' jēē' dsēn' wa'ra' ga-tē' jee' loon' jee' tääh' hnäh', hi' teeh' jne' kō-jøh' dsē' jne' jee' na', cher'mah' lä'ja' hnøø' Dio. ³³ Dio, hi' jmee' hii' ti' jnän', wa' kyaah' lä'jēē' hnäh'. Wa' la' lä'ja'.

Jee' ga-dsaa' ga'hiih' Paa' juu'

16 Jmeen' juu' kyah' hnäh' øøhn', dsa-mē' øøh' jne' Febe jmee' bih' kwee' ta' he' hä' gooy' gwah' jwii' Cencrea. ² Heeh' hnäh' lä' hnøø' Dsa-jøøh' jnän', lä' ää' jmií' jmeen'

kih' hi' ma-na' jngēē'. Jmee' hnäh' be' kiyh' cher'mah' he' lla'kyaay', jēēh' ma'jmeey' be' kih' jwēē' øøh' jne' hi' lä'ja' ga'jmeey' be' kin' ka-läh'.

³ Jmee' Dio kih' Priscila kyaah' Aquila, hi' jmee' ta' kih' Cristo Jesús kō-jøh' kyaah' jnä'. ⁴ Ma'ke' ga'hii' goo' kiyh' ma' juuy', ga'nooy' nē' kin'. Hi' ja' ma'la' jnä' kwan' ti'hmaah' kiyh', lä'ja' ka-läh' lä'jēē' gwah' jee' tääh' dsa' hi' sa' laa' judiu kwa' ti'hmaah' kiyh'. ⁵ Lä'ja' ka-läh', jmee' hnäh' Dio kih' lä'jēē' øøh' jne' hi' dsa'nee' cha'neh' kiyh'. Hi' jmee' hnäh' Dio kih' Epeneto hi' hnaan', hi' he' to-nē' ga'heeh' juu' kih' Cristo hwa' Acaya. ⁶ Jmee' hnäh' Dio kih' María hi' ga'jmeey' cha'miih' ta' jee' kyah' hnäh'. ⁷ Jmee' hnäh' Dio kih' Adrónico kyaah' Junia. Lä'uu' dsa' goon' he' te'ju' kin' kyaah', na'näy' neh'ne' kō-jøh' kyaah' jnä'. Lä'jēē' apóstole ga-lä'hnäy' cha'miih' lä'uu' dsa' he', hi' ga'heeh' jää' kih' Cristo lä'koh' jnä'.

⁸ Jmee' hnäh' Dio kih' Amplias hi' hnaan', hi' hnaah' Dsa-jøøh' jnän' kō-jøh' kyaah' jne'. ⁹ Jmee' hnäh' Dio kih' Urbano hi' jmee' ta' kih' Cristo kō-jøh' kyaah' jnä', hi' jmee' hnäh' Dio kih' Estaqui ome' kyaan' hi' hnaan'. ¹⁰ Jmee' hnäh' Dio kih' Apele hi' ma'ya' hēē' llu' jee' jmeey' ta' kih' Cristo. Jmee' hnäh' Dio kih' lä'jēē' hi' tääh' cha'neh' kih' Aristóbulo. ¹¹ Jmee' hnäh' Dio kih' Herodión dsa' hi' te'ju' kin' kyaah'. Jmee' hnäh' Dio kih' hi' tääh' cha'neh' kih' Narciso hi' jmee' kō-jøh' kyaah' Dsa-jøøh' jnän'. ¹² Jmee' hnäh' Dio kih' Trifena hi' kih' Trifosa hi' jmee' ta' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Jmee' hnäh' Dio kih' Pérsida hi' hnaan' hi' ga'jmeey' cha'miih' ta' kih' Dsa-jøøh' jnän'. ¹³ Jmee' hnäh' Dio kih' Rufo hi' na'leeh' kyaah' Dsa-jøøh' jnän', hi' lä'ja' kih' chooy' ka-läh'. Hi' he' ga'jmää' jnä' lä'koo' jooy'. ¹⁴ Jmee' hnäh' Dio kih'

Asíncrito, kih¹ Flegonte, kih¹ Herma, kih¹ Patroba, kih¹ Herme, hi⁻ kih¹ lä⁻jëë⁻ øøh¹ jne⁻ hi⁻ tääh⁻ kyaayh¹. ¹⁵Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ Filólogo, kih¹ Julia, kih¹ Nereo hi⁻ kih¹ dsa⁻më⁻ øøyh⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ kih¹ Olimpa kyaah⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻jngëë⁻ hi⁻ tääh⁻ kyaayh¹.

¹⁶Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ dsa⁻kyaah⁻ hnäh⁻, hi⁻ ja⁻ chuh⁻ hnäh⁻ kiyh¹ lä⁻hnøø⁻ Dio. Lä⁻koø⁻ lä⁻koø⁻ gwah⁻ kih¹ Cristo jmee⁻ Dio kyah¹ hnäh⁻.

¹⁷Pero chuun⁻ kyaah⁻ hnäh⁻ øøhn¹, leeh⁻ hnäh⁻ kyaah⁻ hi⁻ hnøø⁻ jmee⁻ to¹ nää¹, hi⁻ jmeey⁻ dsa⁻tëh⁻ hnäh⁻ kih¹ he⁻ kway⁻ jyoh⁻ juu¹ he⁻ sa⁻ la¹ lä⁻koø⁻ juu¹ he⁻ ma⁻mi⁻tëëh⁻ hnäh⁻. Ta⁻ jmee⁻ hnäh⁻ ko⁻jøh⁻ kyaayh¹. ¹⁸Jëëh⁻ dsa⁻ hi⁻ jmee⁻ lä⁻ja⁻, sa⁻ jmeey⁻ he¹ kih¹ Jesucristo Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻, hnooyh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ngii⁻ tuh⁻dsëy⁻ ba¹. Hlëëyh⁻ kyaah⁻ juu¹ na⁻hñaah⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ tih⁻ dsë⁻ dsa⁻ mah⁻ mi⁻gaay⁻ hi⁻ jlää⁻. ¹⁹Lä⁻kaa⁻ ba⁻ ma⁻ne⁻ dsa⁻, nuuh⁻ ba⁻ hnäh⁻, he⁻ja⁻ chaan⁻ llu¹ kyaah⁻ hnäh⁻. Hnoon¹ kyuu⁻ hnäh⁻ jmeeh¹ hnäh⁻ he⁻ llu¹ jmah¹ ba¹, mah¹ sa⁻ lih⁻ he⁻ hliih¹ kyah¹ hnäh⁻. ²⁰Dio, hi⁻ jmee⁻ hi⁻ tii⁻ jnän⁻, chah⁻ ba⁻ jwääy⁻ Tana⁻ ta⁻ hwa⁻ huu⁻ tiih⁻ hnäh⁻. Wa⁻ kwa⁻

Jesucristo Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ llu¹ kyah¹ hnäh⁻.

²¹Timotä, hi⁻ jmee⁻ ta⁻ kyaah⁻ jnä⁻, jmee⁻ Dio kyah¹ hnäh⁻. Hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻lah⁻ Lucio, kyaah⁻ Jason, kyaah⁻ Sosipater, he⁻ ba⁻ dsa⁻ hi⁻ te⁻ju⁻ kin⁻ kyaah⁻.

²²Jnä⁻ Tercio ma⁻siin⁻ lä⁻jë⁻ juu¹ he⁻ hlëëh⁻ Paa⁻. Jnä⁻ jmeen⁻ Dio kyah¹ hnäh⁻.

²³Hi⁻ Gayo jmee⁻ Dio kyah¹ hnäh⁻. Kiyh¹ gyan⁻ na¹, hi⁻ kway⁻ cha⁻neh⁻ kiyh¹ jee⁻ dsa⁻nee⁻ lä⁻jëë⁻ øøh⁻ jne⁻. Erasto hi⁻ koø⁻ ku⁻sih⁻ jee⁻ jwi⁻ la⁻, kyaah⁻ øøh⁻ jne⁻ Cuarto jmee⁻ Dio kyah¹ hnäh⁻.

²⁴Wa⁻ mi⁻jää⁻ Jesucristo Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻ lä⁻jëë⁻ hnäh⁻. Wa⁻ la⁻ lä⁻ja⁻.

²⁵Dio le⁻ jmeey⁻ jäh⁻ hnäh⁻ koø⁻ hwëh⁻ kyaah⁻ ju⁻hmëë⁻ kih¹ Jesucristo he⁻ kwan⁻ la⁻. Lä⁻jë⁻ juu¹ la⁻ ma⁻ na⁻h⁻mää⁻ jää⁻, lä⁻jiih⁻ ma⁻ ga⁻nøø⁻ jmi⁻gyuu⁻.

²⁶Pero na¹ ma⁻lä⁻jnä⁻ juu¹ la⁻ ta⁻lä⁻ kyaah⁻ he⁻ ga⁻si⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio llo⁻joo⁻, lä⁻koø⁻ la¹ mada⁻ kih¹ Dio hi⁻ chaa⁻ lä⁻jë⁻ joh⁻ jmi⁻ cha⁻. Ga⁻mi⁻jnääy⁻ juu¹ la⁻ mah¹ lä⁻dsoo⁻ dsë⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻nuuyh⁻ kiyh¹.

²⁷Jaa⁻ Dio ba⁻ hi⁻ kyuu⁻ cha⁻miih⁻. Wa⁻ la⁻ juuh⁻ kiyh¹ lä⁻jë⁻ joh⁻ jmi⁻ cha⁻, ta⁻lä⁻ kih¹ Jesucristo. Wa⁻ la⁻ lä⁻ja⁻.

1 Corintios

*He la to nē je he ga si Paa kih
ooh jne hi chaq Corinto*

1 Jnā Paa na nāan laan apóstol kyaā Jesucristo lā hyoh dsē Dio. Kō jōh kyaah Sóstene ooh jne, ² siin kyah hnāh hi laa gwah kih Dio jee jwiī Corinto. Laah hnāh kyaā Dio ta la kih Cristo Jesús, mā na leeh hnāh mah leeh hnāh na jngēē. Hi juu la la kih lā jēē hi tāāh ta la ta jnō ka lāh, lā jēē hi chuū kih Dio ta la kih Jesucristo Dsa jōoh jnān. Jēēh, jaa ba laa Dsa jōoh jnān kyaayh. ³ Ngiiin kih Dio hi laa Tāā jnān hi ngiīn kih Jesucristo Dsa jōoh jnān, wā kway he llu kyah hnāh, hi wā jmeey hii tii kyah hnāh.

**Lā jē he llu he
ga hñah jne kih Cristo**

⁴ Lā jē jiih kwan ti hmaah kih Dio jnān kwaat kyah hnāh, jēēh cha mi ih he llu ga kwēēh Dio hnāh he la ga kway ba ta la kih Cristo Jesús. ⁵ Kih he laah hnāh kōo kyaah Cristo he ja cha cha mi ih he ga hñah hnāh kih Dio. Ma tēē hnāh juu kiyh hi lā ja mā tēē hnāh cha mi ih huū dsē llu. ⁶ Kih he mā jā kōo hweh juu kih Cristo kyaah hnāh, ⁷ he ja, mo so cha ga he ga hnōō hñah hnāh kih Dio jēēh mā hñah ba hnāh hi mā cha o jōh dsē kyah hnāh he tēēh hnāh ya jwiī kiyh wā ra ga tē jee lā jnāā Jesucristo Dsa jōoh jnān. ⁸ Hi hñiī bih jmeey go tāah hnāh kōo hweh lā jiih llaa mah mo so cha ga he na bāāh hnāh ni mi ih wā ra ga tē jee jāh Jesucristo Dsa jōoh jnān. ⁹ Mā ra he mi te ba Dio juu kih. Hi he ba hi ga tēēh hnāh mah jmeeh

hnāh kō jōh kyaah Jooy Jesucristo, Dsa jōoh jnān.

**Ga laa ma kih kih
ooyh jee jwiī Corinto**

¹⁰ He ja chuūn kyaah hnāh oohn, kyaah hih kih Jesucristo Dsa jōoh jnān. Jmee bii hii kōo ba juu kyah hnāh lā jēē hnāh mah sa leeh hnāh to nāā. Kōo nēē ba go tāah hnāh. Wā la kōo ba huū dsē kih jee lā jēē hnāh. ¹¹ Oohn, ga nuun ha lā tāāh hnāh, ga jmeeh dsa kyaā Cloē juu he cha hñiī jee kyah hnāh. ¹² Lā la ba ngoo juu la. Kō llaa hnāh jawh hnāh: “Jnā jmeen kō jōh kyaah Paa.” Hi jñah jāh: “Jnā kyaahn Apolo.” Hi jñah jāh: “Jnā kyaahn Pee.” Hi jñah jāh: “Jnā laan kyaah Cristo.” ¹³ Ha ba lā la juu ja. ¿Che laa uu uu Cristo? ¿Che jnā ga taan dsōh hma cru kwaat kyah hnāh? ¿Che ga saa hnāh jmiī lā hih kin? ¹⁴ Kwan ti hmaah kih Dio sa ga chaan dsa jmiī jee kyah hnāh. Mā la Crispo kyaah Gayo ba ga chaan jmiī. ¹⁵ He ja ni jā dsa sa le jāh he na saah hnāh jmiī kyaah hih kin. ¹⁶ Hi ga chaan jmiī hi cha kih Estéfana ka lāh. Pero sa man che cha ga jñah hi ga ga chaan jmiī. ¹⁷ Jēēh, sa ga chee Cristo jnā mah chaan dsa jmiī. Ga cheey jnā mah kwan ju h mēē kiyh ba. Hi sa hlēēhn kyaah juu kaah, ha ga che sa hā ta he ga tāa Cristo dsōh hma cru.

**Kyaah Cristo ga lā jnā he
kyuuh Dio cha mi ih**

¹⁸ Jēēh, kih hi dsa kah jwē, ngaah ba la juu he ga taay dsōh hma cru. Pero jnā jne hi dsa lāā, juu la la be kih Dio ba. ¹⁹ Lā kōo na siī juu kih Dio: Hēen go te huū dsē kih hi kyuuh cha mi ih.

Jñuuhn' lä'jē' he' ma'mi-tēē' dsa' hī' ngēē' cha-miih', ga'jäh' Dio.

²⁰ ¿Na' hī' kyuuñ' cha-miih'? ¿Na' hī' lih' ma'mi-tēē' cha-miih'? ¿Na' hī' lih' ti'choo' juu' jmi-gyuu' la'? ¿Che' sa' ga'jmeē' Dio ga'jä' ta' hwa' lä'jē' he' kyuuñ' dsa' jmi-gyuu'? ²¹ Cha-miih' huud'sē' llu' cha' kih' Dio, he'ja' sa' ga'kway' jwē' ma'lä'kyuu' dsih' kyaah' he' kyuuñ' dsa' cha-miih'. Ga'tih' dsēy' lääy' dsa' hī' jmeē' dsoo' dsē' kiyh' ba', ta'la' kih' he' kwa' dsa' juu' kiyh' ma'ke' jäh' dsa', ngaah' juu' na'. ²² Dsa' judiu' hnø' jēy' koo' he' juh' gaa'. Hi' dsa' griego hnooyh' ha' lä' jee' lä'kyuuñ' cha'ga'miih' ba'. ²³ Pero jne', ga'nø' ba' jne' kwa' jne' juu' he' ga'taa' Cristo dsöh' hma'cru'. Hi' juu' la' la' o'hih' kih' dsa' judiu, hi' kih' dsa' griego la' juu' ngaah' ba'. ²⁴ Pero kih' hī' ga'tēēh' Dio, dsa' judiu lä'kye' griego, juu' kih' Cristo mi'jnää' ha' lä'koo' be' sa' cha' kih' Dio, hi' ha' lä'koo' sa' kyuuñ'. ²⁵ Ma'ke' jäh' dsa', ngaah' la' juu' kih' Dio, pero kyee' cha'ga'miih' he' kyuuñ' Dio lä'koh' ga' he' kyuuñ' dsa'. Hi' ma'ke' jäyh' sa' beē' juu' kih' Dio, pero cha'ga'miih' beē' ba' lä'koh' ga' juu' kih' dsa'.

²⁶ Jēē' da' hnäh' øñh', ha' lä' ma' tääh' hnäh' lä' ma' ga'tēēh' Dio hnäh'. Sa' jwēē' hnäh' hī' ma' kyuuñ' cha-miih' lä'koo' te' he' ma'mi-tēē' dsa' jmi-gyuu'. Sa' jwēē' hnäh' hī' ma' jmeē' hih', hi' ni' sa' jwēē' hnäh' hī' ma' hii' juu' kih'. ²⁷ Ga'leeh' Dio hī' sa' kyuuñ' ni' miih' jmi-gyuu' la' mah' lley' o'hih' kih' hī' kyuuñ' cha-miih', hi' ga'lleeyh' hī' sa' beē' jmi-gyuu' la' mah' lley' o'hih' kih' hī' beē'. ²⁸ Lä'kye' hī' sa' lä'jēēn', lä'kye' hī' sa' tääh'n' ta' jmi-gyuu' la', ga'leeh' Dio, hi' lä'jēē' hī' sa' laa' ni' miih' ga'lleeyh' mah' jmääy' ta' koo' lä'jēē' hī' laa' kaah'. ²⁹ Lä'ja' ni' jaa' sa' le' jmää' hñii' jøñh' cha'nē' Dio. ³⁰ Ta'la' kih' Dio ba' ja', he' tääh'

hnäh' kyaah' Cristo Jesús. Hi' kyaah' Cristo ga'jmeey' kyuuñ' jne' cha-miih', he'ja' lluu' jne', na'jngēē' jne', hi' na' laa' jne' ta'la' kih' Cristo. ³¹ He'ja' lä'koo' na'sii' juu' kih' Dio: "Hī' hnø' jmää' hñii' jøñh', wa' jmääy' hñiiy' jøñh' kih' he' laay' kyaa' Dsa'jøñh' jnän'."

2 Lä' ma' neen' na'jēēn' hnäh' ga'kwan' juu' kih' Dio, pero sa' ga'h-lēēh'n' hnäh' kyaah' juu' kaah' ni' sa' ga'jmeen' kyuuñ' cha-miih'. ² Ga'la' dsēn' he' sa' hlēēh'n' kih' wa' he' cha' he' juu', ma'la' juu' kih' Jesucristo ba' ga'kwan', ha' lä' ga'taay' dsöh' hma'cru'. ³ Sa' ma' cha' be' kin' lä' ma' gyan' jee' tääh' hnäh'. Ga'lä'gohn' lä'jiih' ga'jlään'. ⁴ Lä' ma' ga'kwan' juu' sa' ga'hlēēh'n' hnäh' lä'koo' hlēēh' jaa' hī' kyuuñ' cha-miih' mah' ma' jmeen' lä'ngēēh' hnäh'. Ga'lä'jnä' jēē' go'te' he' ga'hlēēh'n' kyaah' be' he' ga'kwa' Jmi'le' kih' Dio. ⁵ Lä'jwē' ja', ja' kyaah' he' kyuuñ' dsa' cha-miih' ga'jmeeh' hnäh' dsoo' hoh' hnäh'. Kyaah' be' kih' Dio ba' ja', he' ga'lä'dsoo' hoh' hnäh'.

Lä'la' ba' la' huud'sē' llu' kih' Dio

⁶ Dsoo' ba' hlēēh' jne' kyaah' huud'sē' llu' jee' kih' dsa' ma'kaah' kyaah' juu' kih' Dio. Pero ja' kyaah' huud'sē' he' cha' jmi-gyuu' la', ni' kih' hī' jmeē' hih' hī' tääh' na' hī' llē' kih' heē' go'te'. ⁷ Hlēēh' jne' lä'koo' la' huud'sē' kih' Dio he' ma' na'hmää' jää'. Ma'ne' ba' Dio, jää' ja'ga' nø' jmi-gyuu' ha' lä' jwē' tēy' jne' ya'jwi' kiyh'. ⁸ Ni' jaa' dsa'ta' hī' chaa' jmi-gyuu' la', sa' ga'lä'ne' ha' lä' la' huud'sē' kih' Dio. Wa'ra' jäh' kih' ga'lä'ney', sa' ma'tääy' dsöh' hma'cru' Dsa'ta' hī' jøñh' ga' kih' jee' lä'jēē'. ⁹ Pero lä'la' ba' na'sii' juu' kih' Dio:

He' sa' ma'jēē' dsa', he' sa' ma'nuuy', he' sa' ma'jmeē' dsa' huud'sē' kih', he' ja' ba' ma'mi'llu' Dio kih' lä'jēē' hī' hnää' Dsa'jøñh' jnän'.

¹⁰ Jnā jne' ba' ga'mi'jnāā Dio ha' lā' la' huu'dsē kiyh' ta'la' kyaah' Jmi'llē' kiyh'. Jēēh' Jmi'llē' kyuuḥ' ba' ga'lā'jē'. Lā'kyē' huu'dsē kih' Dio he' sa' lā'kēh' jne' jmi' lā'kyuuḥ' jne', hī' he' ba' kyuuḥ'.

¹¹ Sa' chaa' dsa' hī' nē' ha' lā' la' kih' jñah' dsa'. Ma'la' jmi'llē' kiyh' ba' nē'. Jā' ba' lā'ja' la' kih' Dio ka' lāh'. Sa' chaa' hī' nē' ha' lā' laay'. Ma'la' Jmi'llē' kiyh' hñiiy' ba' nē'. ¹² Jne' hī' ma' heeh' juu' kih' Dio, sa' ga'hñah' jne' jmi'llē' he' cha' jmi'gyuu' la'. Ga'hñah' jne' Jmi'llē' he' ga'chee' Dio mah' lā' nē' jne' ha' lā'koo' te' he' ga'kwēeh' Dio jne'. ¹³ Kih' he' na' ba' hlēeh' jne'. Pero jā' kyaah' juu' he' ma'mi'tēē' jne' kih' dsa' hī' kyuuḥ' cha'mi'ih'. He' ma'mi'tēē' jne' kih' Jmi'llē' kih' Dio ba', he' jā' ba' hlēeh'n'. He' jā' kwa' jnāāh' juu' he' gwa' kiyh' mah' ngēen' kih' jñah' hī' ma'kye' Jmi'llē' lā' na'.

¹⁴ Jaa' dsa' ta'jmah' hī' sa' ga' ma'heeh' kih' Dio, sa' heeyh' he' gwa' kih' Jmi'llē' kih' Dio. Juu' ngaah' ba' la' he' jā' kiyh', hi' ni' sa' lā'kēyh' jmi' lā'ngēēy', jēēh' kyaah' be' kih' Jmi'llē' Na'jngii' ba' lā'ngēē' jne'. ¹⁵ Pero ta' jyoh' ko'taa', hī' ma'hyoh' Jmi'llē' Na'jngii', lā'kēyh' jmi' kay' kwaat' kih' lā'jē'. Pero kiyh' sa' chaa' hī' ka' kwaat'. ¹⁶ Lā'koo' na'sii' juu' kih' Dio: “¿Hii' ba' kyuuḥ' he' huu'dsē' he' jmeē' Dio? ¿Hii' ba' lih' kwēēyh' nuuh'?” Pero jnān', ma'cha' huu'dsē' lā'koo' la' huu'dsē' kih' Cristo.

Ko'joh' ba' wa' jmeen' ta' la' lā'jēē' jne'

3 Lā'ja' oōhn', sa' ga'la' ma' hlēeh'n' hnāh' lā'koh' dsa' ma'kaah' hī' ga'nāā' lā' hnō' Jmi'llē' Na'jngii'. Ga'h-lēeh'n' hnāh' lā'koo' lle' kih' dsa' hī' ga'nāā' lā'koh' ngii' jmi'ngo' kih'. Ga'h-lēeh'n' hnāh' lā'koo' jaa' chih'pih' hī' na' ga' ma'lō' jwē' kih' Cristo. ² Ga'heeh'n'

hnāh' lā'koo' wa'juh', kih' he' sa' ga' ma'lā'ngēē' hnāh' lā'koo' ngēē' dsa' ma'kaah'. Hi' lā' ma'tāāh' hnāh' jā' lā'jiih' na'. ³ Hi' lā' ma'ngoo' jā' ba' ga'nāā' hnāh' lā'koo' ngii' jmi'ngo' kyah' hnāh'. Chaa' ko'llaa' hnāh' hī' llih', hi' cha' hñii' jee' kyah' hnāh', hi' ti'chooh' hnāh' juu'. ¿Che' sa' nēh' hnāh', jmi'ngo' kyah' hnāh' ba' na' he' jō' he' ga'nāāh' hnāh' lā'koo' dsa' wa' hī' cha' hī'? ⁴ Lā' ma' ga'jāh' hnāh': “Jnā' jmeen' ko'joh' kyaah' Paa'”, mah' hī' jñah' ga'jāh': “Jnā' jmeen' ko'joh' kyaah' Apolo”, ¿che' sa' nēh' hnāh', he' ga'nāā' hnāh' lā'koo' ngii' jmi'ngo' kyah' hnāh' ba' jā'?

⁵ ¿Hee' ba' laa' jnā' jā'? ¿Hee' ba' laa' Apolo? Sa' cha' he' laa' jnāāh' ni' mi'ih'. He' jmeē' jnāāh' ta'he' kih' Dio ba' jā'. Hi' ta'la' kyaā' jnāāh' ga'heeh' hnāh' kih' Dio. Lā'jaa' lā'jaa' jnāāh' ga'jmeē' jnāāh' ta' he' ga'hñah' jnāāh' kiyh'. ⁶ Jnā' ga'jngēen' mi'ju', Apolo ga'huu' jmi', pero Dio ba' hī' ga'mi'kwaā' ta' he' ga'jmeē' jnāāh'. ⁷ Sa' cha' he' laa' ni' mi'ih' hī' jngēē' hi' hī' huu' jmi' he' na'jnāā'. Dio ba' hī' jōoh', hī' he' ba' hī' jmeē' dsa' kwaā' ta' kih'. ⁸ Kwee' ba' laa' hī' jngēē' kyaah' hī' huu' jmi'. Hi' Dio ba' mi'hmaah' kih' lā'jaa' lā'jaa' lā'koo' te' ta' he' jmeey'. ⁹ Jmeē' jnāāh' ko'joh' ta' kih' Dio. Hi' hnāh' laah' hnāh' lā'koo' hwa' jee' jmeē' jnāāh' ta' kih' Dio, hī' laah' hnāh' lā'koo' hne' jūh' kiyh'.

¹⁰ Kyaah' ta' he' hā' goon' he' la' ga'hyohn' kih' Dio, ga'jmeen' lā'koo' jmeē' tē'hyah' hī' ma'tēē' llu', ga'jmeen' ma'ti' na'hyah' kih' hne' jā'. Hi' jñah' ba' hī' choo' na'hyah'. Pero lā'jaa' lā'jaa' jmeē' bii' jēēy' kwee' ha' lā' chooyh' na'hyah' jā'. ¹¹ Sa' chaa' ni' jaa' hī' na'ngē' jwē' jmeē' jyoh' ma'ti' na'hyah', lā'koh' he' ma'na'la'. Jesucristo ba' laa' ma'ti' na'hyah' jā'. ¹² Wa'ra' ga'choo' dsa' na'hyah' jā', ko'llaa' koo'h' ku'nō', kuu' tōō', kuu' he' hmooh', jwi'

hmā, wāniī, moō kiī. ¹³Hī lǟjnǟ hā lǟ mājmeē̄ lǟjaā lǟjaā. Jēeh̄ lloō koō̄ jmīī lǟjnǟ kyaah̄ wājē, hā lǟ lā tā hē mājmeeȳ. Wājē jā mījnäǟ chē̄ llū tā kiyh̄. ¹⁴Cher̄mah̄ gājǟ koō̄ hweh̄ tā hē gāchooȳ nē̄ mātiī nā hyah̄ jā, hyoyh̄ j̄neȳ. ¹⁵Hī cher̄mah̄ gākoō tā hē gājmeeȳ jā, māheē bā tā jā. Pero lǟäȳ bā, lē kiyh̄ lǟkoō hē gālaaȳ hē mākaaȳ.

¹⁶¿Chē sā neh̄ hnäh̄ laah̄ hnäh̄ gwah̄ kih̄ Dio hī jā bā Jmīllē kih̄ Dio hǟǟ neh̄ tuh̄ hoh̄ hnäh̄? ¹⁷Cher̄mah̄ chaā hī gāheē gwah̄ kih̄ Dio, lǟjā heē Dio hī hē kāläh̄. Jēeh̄ nājngiī gwah̄ kih̄ Dio hī hē bā hnäh̄, laah̄ hnäh̄ gwah̄ kiyh̄.

¹⁸Tā mīgaā hnäh̄ h̄naah̄. Cher̄mah̄ laah̄ hnäh̄ kyuūh̄ hnäh̄ chāmiih̄ lǟkoō kyuūh̄ dsā jmīgyuū, jmǟǟ hnäh̄ h̄naah̄ lǟkoō jaā hī toō bā mah̄ lǟjā bā lǟkyuūh̄ hnäh̄ chāgāmiih̄. ¹⁹Jēeh̄, lǟjē̄ hē kyuūh̄ dsā jmīgyuū, kih̄ Dio sā jmǟǟ hē jā nī miih̄. Lǟlā nāsī juū kih̄ Dio: “Dio bā llādsē̄ kih̄ hī kyuūh̄ chāmiih̄, jā bā kyaah̄ hē kyuūh̄ jā jmeē̄ täyh̄.”

²⁰Hī lǟjā nāsī kāläh̄: “Nē̄ bā Dio sā jmǟǟ nī miih̄ lǟjē̄ hūdsē̄ kih̄ hī laā kyuūh̄ chāmiih̄.” ²¹Hēh̄ lǟjā, nī jaā sā wā jmǟǟ h̄nī j̄ōh̄ kih̄ hē jmeeȳ kōj̄ōh̄ kyaah̄ jaā dsā kyaayh̄. Jēeh̄ koō̄ bā laaȳ jeē lǟjē̄. ²²Lǟjā Paā, kyaah̄ Apolo, kyaah̄ Peē, kyaah̄ kih̄ jmīgyuū lā, lǟjā hē chaā jnē, hē juū jnē, hī kih̄ lǟjē̄ hē chā nā kyaah̄ hē nā gājǟ, gālǟjē̄ bā lā jnän̄. ²³Lǟjā kāläh̄ laā jnē kyaā Cristo, hī Cristo laā kyaā Dio.

Lǟlā lā tā kih̄ apóstol

4 Lǟjā, wā jmeē̄ dsā kwaat̄ laā jnääh̄ hī jmeē̄ tā hē kih̄ Cristo bā, nā h̄naā jnääh̄ mah̄ mījnäǟ jnääh̄ juū kih̄ Dio hē mā nāhmäǟ jǟǟ. ²Hī kih̄ hī hǟ goō koō̄ tā, jmeē̄ bīī mīteȳ

kyaah̄ tā hē hǟ gooȳ. ³Sā chā hē jmeē̄ cher̄mah̄ hnäh̄ o cher̄mah̄ jñah̄ kā kwaat̄ hā lǟ ngoon̄ kyaah̄ tā kin̄. Nī jnǟ, sā kyen̄ kwaat̄ kī h̄nīn̄. ⁴Mākē sā h̄nī hūdsē̄ llū kin̄, pero jā kyaah̄ hē nā h̄nø̄ jāh̄ mājän̄ llū. Dio bā hī ngiih̄ kwaat̄ kin̄. ⁵Lǟjā, tā kā hnäh̄ kwaat̄ kih̄ nī jaā, tākō jiih̄ sā gā mājäh̄ Dsā j̄ōh̄ jnän̄. Hī hē bā mījnäǟ lǟjē̄ hē h̄liih̄ hē mājmeē̄ jnē jeē nāhmäǟ, hī mījnääȳ hā lǟ lā neh̄ tuh̄dsē̄ jnē. Mājā bā hlēeh̄ Dio llū kih̄ lǟjaā lǟjaā hī hwē̄ llū.

⁶Hē llū kyaah̄ hnäh̄ bā nā ø̄h̄n̄, hējā mājwēeh̄n̄ hnäh̄ hā lǟ lā kin̄ kyaah̄ Apolo hē sā h̄noon̄ jmǟǟ dsā jnääh̄ kaah̄. Mah̄ lǟjā lǟngēeh̄ hnäh̄ lǟkoō h̄nø̄ jāh̄ juū lā: “Tā wā ngēen̄ jwē̄ kih̄ lǟkoō tē hē nāsī.” Lǟjā tā jmǟǟ hnäh̄ j̄ōh̄ nī jaā mah̄ jñah̄ jmǟǟ hnäh̄ tā koō. ⁷¿Hī bā nā hī gājmǟǟ hnē j̄ōh̄? ¿Heē bā chā kyah̄ hē sā gākwā Dio? Hī cher̄mah̄ māh̄nah̄ bā hnē kih̄ Dio, ¿hē lā jmǟǟ h̄naah̄ j̄ōh̄? Lǟkoō hē sā chā hē māh̄nah̄ bā jmeeh̄.

⁸Māchā bā lǟjē̄ hē mā h̄nooh̄ hnäh̄, māchā bā kuū kyah̄ hnäh̄. Māgaā hoh̄ jnääh̄. Jmǟǟ hnäh̄ h̄naah̄ lǟkoh̄ dsā tā. Llū wārā jāh̄ kih̄ mārā jūdsoō mālaah̄ hnäh̄ dsā tā mah̄ jmeē̄ jnääh̄ hih̄ kōj̄ōh̄ kyaah̄ hnäh̄. ⁹Gō laan̄, gāllaā Dio jnääh̄ hī laā apóstole tā hwā gōtē, lǟkoō hē gājmeeȳ hih̄ juū jnääh̄. Lǟjē̄ hē gāngēē̄ jnääh̄ gājmeē̄ gālǟd-saā dsē̄ dsā kyaā jnääh̄, lǟkyē̄ án-gele, hī lǟjē̄ dsā jmīgyuū kāläh̄.

¹⁰Hē hnäǟ jnääh̄ Cristo, hējā laā jnääh̄ lǟkoō dsā toō bā, pero kyah̄ hnäh̄ chā chāmiih̄ hūdsē̄ llū tā lā kih̄ Cristo. Sā chā bē kyaā jnääh̄, pero kyah̄ hnäh̄ chā chāmiih̄. Hnäǟ dsā hnäh̄ pero jnääh̄ sā taayh̄ tā. ¹¹Lǟjiih̄ nā, kyaah̄ jnääh̄, nākī dsē̄ jnääh̄, sā chā hmiih̄ hē kyēh̄ jnääh̄,

kwa⁺ dsa⁻ jwërte kya⁺ jnääh[!], sa⁺ cha⁻ jee⁺ dsa⁻ tooh⁺ jnääh[!]. ¹² Lä⁻ jiih[!] ga⁻ hwa⁺ jnääh[!] ga⁻ jme⁺ jnääh[!] ta⁺ mah[!] cha⁻ he⁻ jme⁺ bi[!] kya⁺ jnääh[!]. Pero dso⁻ jwi⁺ ba⁺ kwëeh⁻ dsa⁻ jnääh[!], hi⁺ jnääh[!] ngii⁺ jnääh[!] he⁻ llu[!] kih[!] hi[!] jwä⁻ dso⁻ jwi⁺. Jë⁺ jnääh[!] wii⁺, pero kwëeh⁻ ba⁺ dsë⁻ jnääh[!]. ¹³ Hlëeh⁻ dsa⁻ wii⁺ kya⁺ jnääh[!], hi⁺ ngii⁺ jnääh[!] llu[!] kih[!] Dio. Lä⁻ jiih[!] na[!], sa⁻ hi[!] lä⁻ jmä⁺ jnääh[!] go⁻ te⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻, laa[!] jnääh[!] lä⁻ koo⁻ wa⁻ hløø⁻ he⁻ be⁻ dsa⁻.

¹⁴ Sa⁺ ma⁻ siin⁻ he⁻ la⁻ mah[!] jäh[!] hnäh⁺ kyaah[!] o⁻ hih⁺. He⁻ juuhn⁻ miih⁻ kyah[!] hnäh⁺ ba[!] la⁻, kih[!] he⁻ laah[!] hnäh⁺ lä⁻ koo⁻ gyuu⁻ kyaan⁻ hi⁻ hnaan⁻. ¹⁵ Ma⁻ ke⁻ cha⁻ gyaa[!] mil dsa⁻ hi⁻ hlëeh⁻ hnäh⁺ juu[!] kih[!] Cristo, pero jaa⁻ ba[!] hi⁻ ga⁻ h-lëeh⁻ hnäh⁺ lä⁻ ma⁻ to⁻ nê⁻ he⁻ ja⁻ laan[!] lä⁻ koo⁻ tä⁻ kyaah[!] hnäh⁺. Jëh⁺ jnä[!] ba[!] ga⁻ jmeen[!] ga⁻ lä⁻ cha⁻ hnäh⁺ kyaah[!] ju⁻ h-më⁻ kih[!] Cristo Jesús. ¹⁶ He⁻ ja⁻, chuun⁺ kyaah[!] hnäh⁺, jme⁺ hnäh⁺ lä⁻ koo⁻ jme⁺ jnä[!]. ¹⁷ He⁻ ja⁻ ba[!] na⁻, ma⁻ cheen⁻ Tim- otä dsa⁻ jë⁻ hnäh⁺. Peer⁺ hnaa⁻ jnih⁺. Laay[!] lä⁻ koo⁻ gyuu⁻ kyaan⁻, mi⁻ tey[!] kih[!] Dsa⁻ jøøh[!] jnän⁻. Hi⁻ na⁻ jme⁺ lä⁻ dsooh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ lä⁻ koo⁻ mi⁻ ten⁻ kih[!] Cristo. Jëh⁺ jme⁺ ba[!] jnä[!] lä⁻ koo⁻ ma⁻ hlëeh⁻ n⁻ dsa⁻ lä⁻ kaa⁻ gwah⁺, wa[!] ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee⁺ tääyh⁺.

¹⁸ Ko⁻ llaa⁺ hnäh⁺ ma⁻ jmä⁺ hnäh⁺ hñaah[!] kaah[!]. Laah[!] hnäh⁺, jih[!] koh[!] sa⁻ lloon⁻ na⁻ jë⁻ hnäh⁺. ¹⁹ Pero चाह[!] ba[!] niin⁻ na⁻ jë⁻ hnäh⁺ cher[!] mah[!] lä⁻ ja⁻ hnøø[!] Dio. Ma⁻ ja⁻ jë⁻ che⁻ cha⁻ be⁻ kih[!] hi⁻ jmä⁺ hñii[!] kaah[!], o che⁻ ko⁻ ja⁻ hlëeh⁻ bi[!]. ²⁰ Jëh⁺, he⁻ tøøh[!] jne⁻ kyaah[!] Dio, tøøh[!] jne⁻ kyaah[!] be⁻ kiyh[!], sa⁻ la⁻ kyaah[!] juu[!] he⁻ koo⁻ hlëeh⁻ jne⁻. ²¹ ¿Ha⁻ ba[!] lä⁻ h-nooh⁻ hnäh⁺? ¿Che⁻ na⁻ jë⁻ hnäh⁺ kyen⁻ koo⁻ si⁻ hma⁻, o che⁻ jmeen⁻ hnaan⁻ hnäh⁺ kih[!] he⁻ hwaan⁺?

Jaa⁻ dsa⁻ ñuu⁻ ga⁻ kaa⁻ mē⁻ jñah⁺

5 Hi[!] juu[!] cha⁻ koo⁻ he⁻ hliih[!] jwërte jee⁺ kyah[!] hnäh⁺ he⁻ sa⁺ jme⁺ dsa⁻

hi⁻ sa⁺ ma⁻ heeh⁻ kih[!] Dio. Jäyh⁺, cha⁻ jaa⁻ jee⁺ kyah[!] hnäh⁺ hi⁻ kyaah[!] cho⁻ h-may⁻ (he⁻ hnøø[!] jäh⁺: mē⁻ jmiiy⁻). ² Ha⁻ ba[!] lä⁻ ja⁻ he⁻ jmä⁺ hnäh⁺ hñaah[!] kaah[!]. Llu[!] ga⁻ wa⁻ ra⁻ jäh[!] kih[!] ki⁻ hoo⁻ hnäh⁺ mah[!] lleh[!] hnäh⁺ hi⁻ jme⁺ dso⁻ kye⁻ lä⁻ na⁻, jee⁺ kyah[!] hnäh⁺. ³ Ma⁻ ke⁻ sa⁺ gyan⁻ kyaah[!] hnäh⁺, pero ma⁻ ra⁻ he⁻ hä⁻ ba[!] jnä[!] jee⁺ kyah[!] hnäh⁺ kyaah[!] jmi⁻ lle⁻ kin⁻. Ma⁺ ba[!] jnä[!], ha⁻ lä⁻ jmeen⁻ kih[!] hi⁻ ga⁻ jme⁺ dso⁻ kye⁻ na⁻, lä⁻ koo⁻ he⁻ gyan⁻ ko⁻ jøø[!] kyaah[!] hnäh⁺ ba[!] ma⁻ la⁻. ⁴ Ja⁻ go⁻ taah[!] hnäh⁺ ko⁻ jøø[!] kwaat⁻ kih[!] Jesucristo Dsa⁻ jøøh[!] jnän⁻, hi⁺ jme⁺ hnäh⁺ kwaat⁻ he⁻ hä⁻ jmi⁻ lle⁻ kin⁻ ko⁻ jøø[!] kyaah[!] hnäh⁺. Ma⁻ ja⁻ kyaah[!] be⁻ kih[!] Jesucristo Dsa⁻ jøøh[!] jnän⁻, ⁵ ngë⁻ hnäh⁺ dsa⁻ na⁻ ja⁻ goo⁻ Tana[!] mah[!] wa[!] juu[!] jmi⁻ ngo[!] kih[!]. Mah[!] lä⁻ ja⁻ lä⁻ jmi⁻ lle⁻ kih[!] wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁺ jäh[!] Dsa⁻ jøøh[!] jnän⁻.

⁶ Sa⁺ llu[!] he⁻ jmä⁺ hnäh⁺ hñaah[!] kaah[!]. ¿Che⁻ sa⁺ ñeh[!] hnäh⁺, miih⁻ ba[!] levadura lee⁻ kaah[!] dsa⁻ lä⁻ kaa⁻ koo⁻ nä⁻ tu⁻ ka⁻? ⁷ Jñuu[!] hnäh⁺ levadura ma⁻ gyuh⁻ na⁻ mah[!] leeh[!] hnäh⁺ koo⁻ nä⁻ tu⁻ ka⁻ hmë⁻ ba[!] he⁻ sa⁺ kyaah[!] levadura, lä⁻ llu[!] he⁻ ma⁻ na⁻ jngëeh⁻ hnäh⁺ na[!]. Jëh⁺, he⁻ llu[!] jnän⁻ he⁻ ga⁻ jngëeh⁻ dsa⁻ Cristo hi⁻ laa[!] borrego mäh[!] jnän⁻. ⁸ La[!] lä⁻ koo⁻ he⁻ tøøh[!] jne⁻ jmi⁻ he⁻ kyehn⁻ borrego mäh[!] jee⁺ sa⁺ le⁻ kihn⁻ levadura. He⁻ ja⁻ wa[!] jñuu[!] kih[!] he⁻ hliih[!]. Mo⁻ so⁻ wa[!] jme⁺ ga[!] jne⁻ he⁻ ngii⁺ jmi⁻ ngo[!] jnän⁻. He⁻ na⁻ la⁻ lä⁻ koh⁻ levadura ma⁻ gyuh⁻. Wa[!] kyen⁻ koo⁻ nē⁻ ba[!] hu⁻ dsē⁻ lä⁻ hnøø[!] kih[!] ju⁻ dsoo⁻. He⁻ na⁻ la⁻ lä⁻ koo⁻ he⁻ kihn⁻ he⁻ ñiih⁻ he⁻ sa⁺ kyaah[!] levadura.

⁹ Lä⁻ ma⁻ ga⁻ siin⁻ kyah[!] hnäh⁺ jää[!], ga⁻ jwëeh⁻ hnäh⁺, mo⁻ to⁻ jme⁺ hnäh⁺ ko⁻ jøø[!] kyaah[!] hi⁻ ga⁻ nä⁻ kyaah[!] wa[!] hi⁻ cha⁻ hi⁻. ¹⁰ Sa⁺ jwahn⁻ kih[!] dsa⁻ hi⁻ sa⁺ ma⁻ heeh⁻ juu[!] kih[!] Dio, hi⁻ kaah⁻ wa[!] hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ hnøø[!] lih⁻ cha⁻ mi⁻ ih⁻ kuu⁻, hii[!] kih[!] dsa⁻, jmä⁺ jøøh[!] dio

hi na laa kaah dsa. Cher'mah' t00h' ba' jne' jmi'gyuu' la, ma'ra' he' t00h' ba' jne' jee' kih' dsa hi' jmee' la'na'.¹¹ La'la' ba' ga'siin' kyah' hnah'. Mo'to' jmee' hnah' ko'j0h' kyaah' ni' jaa' hi' jah' laay' 00h' jne' cher'mah' kaayh' wa' hi' cha' hi', hi' cher'mah' hn00y' liyh' cha'miih' kuu', jmaay' j00h' hi' na' laa' kaah' dsa, hl0eyh' wii' kih' dsa', laay' lla'hiih', hiy' kih' dsa'. Ni' ta' kuh' hnah' ko'j0h' kyaayh'.¹² Sa' ga't00n' llan' ta' kih' hi' sa' ma'heeh' juu' kih' Dio. Pero kih' hi' jmee' ko'j0h' kyaah' jne', ¿he'la' sa' lla' jne' ta' kiyh'?¹³ He'ja' lle0' hnah' hi' hl0eh' he' jee' kyah' hnah'. Pero Dio ba' lla' ta' kih' hi' sa' ma'heeh' juu' kih'.

Ma' hnaah' 00yh' dsa' ta' cha'ne' hi' sa' ma'heeh' juu' kih' Dio

6 Cher'mah' chaa' jaa' hi' cha' hni' kih' kyaah' 00h', ¿che' sa' la'hiyh' dsooy' ne'ta' cha'ne' jaa' hi' sa' ma'heeh' juu' kih' Dio, lla' he' ma' dsooy' cha'ne' hi' laa' kyaa' Dio? ² ¿Che' sa' neh' hnah' lloo' ko0' jmi' hi' na'jng00' ba' llay' ta' kih' dsa' jmi'gyuu'? He'ja' cher'mah' hnah' hnah' jw0' llah' hnah' ta' kih' dsa' jmi'gyuu', he'la' sa' le' llah' hnah' ta' kih' ko0' mi'juu' he' sa' la' juuh'? ³ ¿Che' sa' neh' hnah' lla' jne' ta' kih' angele ka'lah'? ¿Ha' la'ja' sa' le' lla' jne' ta' kih' hi' chaa' jmi'gyuu' la'? ⁴ He'ja' ga' ma'cha' ko0' hni' jee' kyah' hnah' jmi'gyuu' la', ¿he'la' go't00h' hnah' goo' hi' sa' ma'heeh' juu' kih' Dio? ⁵ Hl0ehn' la'na' mah' ja' o'hih' kyah' hnah'. ¿Ha' la' la' kyah' hnah'? ¿Che' sa' chaa' ni' jaa' 00h' hnah' hi' cha' hu0'ds0' llu' kih' mah' mi'eey' juu' kyah' hnah'? ⁶ Lla' he' ma' jmeeh' hnah' la'ja', te'j00h' hnah' kyaah' 00h' hnah' mah' ga'n00h' hnah' cha'ne' hi' sa' ma'heeh' juu' kih' Dio mah' llay' ta' kyah' hnah'.

⁷ Kih' he' te'j00h' hnah', ma'hl00h' hnah' kyaah' dsa' kyaah' hnah'. ¿He'la'

sa' kw00h' hoh' hnah' cher'mah' lla'ds00y' hnah'? ¿He'la' sa' kw00h' hoh' hnah' cher'mah' jmeeyh' hnah'? ⁸ Lla' he' ma' kw00h' hoh' hnah', lla'ds00h' hnah' kih' dsa', mah' jmeeh' hi' laa' ja'ba' 00hn'.

⁹ ¿Che' sa' neh' hnah', la'j000' hi' hnaa' ds0', sa' heyh' ya'jwii' kih' Dio? Ta' mi' gaa' hnah' hnaah'. Hi' sa' na'jee' goo' kaayh' wa' hi' cha' hi', kyaah' hi' jma0' j00h' dio hi' na' laa' kaah' dsa', kyaah' hi' na'jee' goo' kaayh' hi' laa' kyaa' jnah', kyaah' dsa' nuuh' hi' jmee' la' jmee' dsa'm0', kyaah' dsa' nuuh' hi' kaah' he' ba' dsa' nuuh' dsa' kyaayh', hi' he' sa' heh' ya'jwii' kih' Dio. ¹⁰ La'ja' hi' hi' kih' dsa', hi' he0' ds0' kuu', lla'hiih', hi' jw0' dso'jwii' kih' dsa' kyaah', hi' ga'n00' mi'gaa' dsa', sa' heyh' ya'jwii' kih' Dio. ¹¹ He'ja' ma' laa' ko' llaa' hnah'. Pero na' ma'na'che' dso'kye' kyah' hnah', ma'na'jng00h' hnah', hi' lluu' hnah' ta'la' kih' Jesucristo Dsa'j00h' jnan', hi' ta'la' kih' Jmi'le' kih' Dio jnan'.

Hn00' dsa'tooh' jne' jmeen' la' hn00' Dio

¹² Ga'la'j00' ba' na'ng0n' jw0' jmeen', pero ja' la'j00' jma0' ta'. Ga'la'j00' ba' na'ng0n' jw0' jmeen', pero sa' jmeen' mah' sa' lla' ds00' kin' ni' miih'. ¹³ La'j00' ma', la' kih' tuh' jne', la'ja' tuh' jne', la' kih' ma'. Pero kwee' ba' hee' Dio la't0'. Sa' ga'jma0' Dio jne' mah' kaah' jne' wa' hi' cha' hi'. Ga'jmeey' jmi'ngo' he' kye' jne' mah' jmee' ta'he' kiyh'. Hi' la'ja' ka'lah', he' llu' jnan' ba' chaa' Dio. ¹⁴ Hi' lloo' ko0' jmi', Dio hi' ga'mi'jiih' Dsa'j00h' jnan', he' ba' hi' he' mi'jiih' jne' ka'lah' kyaah' be' kiyh'.

¹⁵ ¿Che' sa' neh' hnah' jmi'ngo' he' kye' jne' la' ma'la' ko0' ba' kyaah' Cristo? ¿Che' jnuuh' jaa' hi' ma'laa' ko0' kyaah' Cristo mah' kw00hn' jaa' dsa'm0' hi' hn00' hni' kyaah' wa' hi'

cha hi? Ni⁺ miih⁻ sa⁺ sooh[~] lä⁺ja⁻.
 16 ¿O che⁺ sa⁺ neh⁺ hnäh⁺ jaa⁻ hi⁻ kyaah⁺
 dsa⁻më⁺ hi⁻ ngë⁺ kyaah⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻,
 ma⁻laay⁺ koo⁻ jmi⁻ngo⁺ kyaayh⁺? Jëeh⁺,
 lä⁻koo⁻ na⁻sih⁺ juu⁺ kih⁺ Dio: “Lä⁻uu⁺ lee⁺
 jaa⁻ ba⁺”. 17 Pero hi⁻ jmee⁺ ko⁻joh⁺ kyaah⁺
 Dsa⁻joh⁺ jnän⁻, kyey⁻ koo⁻ ba⁺ jmi⁻lle⁺
 kyaayh⁺.

18 Hää⁺ hnäh⁺ hñaah⁺ cha⁻miih⁻, ta⁻
 kaah⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻. Jëeh⁺ wa⁺ he⁻ cha⁻
 he⁻ ga⁺ jyoh⁺ dso⁻kye⁻ he⁻ jmee⁺ dsa⁻,
 sa⁺ hnoo⁻ dsoo⁺ kih⁺ jmi⁻ngo⁺ kiyh⁺. Pero
 hi⁻ kaah⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻, he⁻ jmeeyh⁻
 hñiyy⁺ ba⁺ ja⁻. 19 ¿O che⁺ sa⁺ neh⁺ hnäh⁺,
 heh⁺ jmi⁻ngo⁺ jnän⁻ la⁺ gwah⁺ kih⁺ Jmi⁻lle⁺
 Na⁻jngii⁺? Hi⁻ he⁺ hää⁺ neh⁺ tuh⁻dsë⁻ jne⁺
 hi⁻ ga⁻kwëeh⁻ Dio jne⁺. Hi⁺ sa⁺ laa⁺ jne⁺
 dsa⁻juu⁺ jmi⁻ngo⁺ jnän⁻, Dio ba⁺ he⁺ hi⁻
 laa⁺ dsa⁻juu⁺. 20 Jëeh⁺, hmooh⁺ kyaah⁺
 ga⁻laa⁺ Dio jne⁺. He⁻ja⁻ kyaah⁺ jmi⁻ngo⁺
 jnän⁻ wa⁺ jmeen⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio, hi⁻ lä⁺ja⁻
 kyaah⁺ jmi⁻lle⁺ jnän⁻, jëeh⁺ lä⁺to⁺ he⁻ la⁻
 la⁺ kih⁺.

Hweh⁻ la⁺ he⁻ jee⁻ dsa⁻ goo⁻

7 Na⁺ jeehn⁺ kyah⁺ hnäh⁺ juu⁺ he⁻
 ga⁻siih⁺ hnäh⁺ kin⁺. Llu⁺ la⁺ kih⁺ dsa⁻
 cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁻jee⁻y gooy⁻. 2 Pero kih⁺
 he⁻ kaah⁺ dsa⁻ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻, he⁻ja⁻
 jwahn⁺, lä⁺jaa⁻ dsa⁻nñuh⁻ wa⁺ kyaay⁺
 jaa⁻ dsa⁻më⁺, hi⁻ lä⁺jaa⁻ dsa⁻më⁺, wa⁺
 kyaay⁺ jaa⁻ dsa⁻nñuh⁻. 3 Hih⁺ dsa⁻nñuh⁻,
 hnøø⁺ mi⁻tey⁺ kyaah⁺ dsa⁻më⁺ kyaay⁺.
 Ja⁻ba⁺ lä⁺ja⁻ dsa⁻më⁺ hnøø⁺ mi⁻tey⁺
 kyaah⁺ dsa⁻nñuh⁻ kyaay⁺ ka⁻läh⁺. 4 Jëeh⁺
 dsa⁻më⁺ sa⁺ laay⁺ juu⁺ jmi⁻ngo⁺ kiyh⁺,
 dsa⁻nñuh⁻ ba⁺ laa⁺ juu⁺. Lä⁺ja⁻ ka⁻läh⁺
 dsa⁻nñuh⁻, sa⁺ laay⁺ juu⁺ jmi⁻ngo⁺ kiyh⁺,
 mëy⁺ ba⁺ laa⁺ juu⁺. 5 Lä⁺uu⁺ ba⁺, dsa⁻më⁺
 dsa⁻nñuh⁻, sa⁺ le⁺ jäh⁺ he⁻ sa⁺ hnoon⁺
 ni⁺ miih⁻. Pero cher⁺mah⁺ lä⁺uu⁺
 ga⁻taayh⁺ juu⁺ kwee⁻ lä⁺øø⁺ miih⁻ jmi⁻
 ta⁻ko⁻jiih⁺ dsa⁻taayh⁺ ngiiy⁺ kiyh⁺ kih⁺
 Dio, llu⁺ ba⁺. Hi⁻ ga⁺ ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻,
 wa⁺ mi⁻tey⁺ ka⁻läh⁺ lä⁺uu⁺ mah⁺ lä⁺ja⁻

sa⁺ kaah⁺ Tana⁺, wa⁺ra⁻ sa⁺ ga⁻lä⁺be⁺
 dsëy⁺.

6 He⁻ jwahn⁺ lä⁺na⁻, he⁻ kwan⁺ jwë⁺ ba⁺,
 ja⁺ he⁻ jmeen⁺ mada⁺. 7 Hnoo⁺ ga⁺ jnä⁺
 wa⁺ra⁻ jäh⁺ kih⁺ lä⁺jëë⁺ ba⁺ dsa⁻ kwëeh⁺
 dsë⁺ lä⁺koo⁻ jnä⁺. Pero lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻ jne⁺
 ga⁻hñah⁺ jne⁺ lä⁺koo⁻ te⁺ he⁻ ga⁻kwa⁺ Dio.
 Jaa⁻ jmee⁺ koo⁻, hi⁻ jñah⁺ jmee⁺ jyoh⁺.

8 Kih⁺ hi⁻ sa⁺ ga⁺ ma⁻jee⁻ goo⁻ hi⁻
 lä⁻kye⁻ kih⁺ dsa⁻ hñii⁺, jwahn⁺, llu⁺ la⁺
 kiyh⁺ cher⁺mah⁺ ga⁻jäy⁺ hñiyy⁺ lä⁻koo⁻
 jnä⁺. 9 Pero cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁻kwëeh⁺
 dsëy⁺ jäh⁺ hñiyy⁺ lä⁻jiih⁺ jmi⁻ chaay⁻, wa⁺
 jee⁻y gooy⁻. Jëeh⁺ llu⁺ ga⁺ he⁻ jee⁻y gooy⁻
 lä⁻koh⁺ ga⁺ he⁻ tu⁻ja⁻ tuh⁻dsëy⁺ kih⁺ wa⁺
 hi⁻ cha⁻ hi⁻.

10 Pero kih⁺ hi⁻ ma⁻na⁻jee⁻ goo⁻,
 jmeen⁺ mada⁺, (ja⁺ he⁺ hñiit⁺ jwahn⁺,
 Dio ba⁺ hi⁻ jäh⁺), dsa⁻më⁺ ta⁺ wa⁺ beë⁺
 dsa⁻nñuh⁻ kyaa⁺. 11 Cher⁺mah⁺ ga⁻bee⁻y⁺
 øøy⁺, sa⁺ wa⁺ jee⁻y gooy⁻ kyaah⁺ jñah⁺,
 o wa⁺ dsa⁻jee⁻yh⁻ kyaah⁺ dsa⁻nñuh⁻
 kyaay⁺ ba⁺. Hi⁻ kih⁺ dsa⁻nñuh⁻ jwahn⁺,
 sa⁺ wa⁺ bee⁻y dsa⁻më⁺ kyaay⁺.

12 Pero kih⁺ jee⁻ lä⁺jëë⁺ ga⁺ jñah⁺, jnä⁺
 jwahn⁺ (ja⁺ he⁺ Dio). Cher⁺mah⁺ chaa⁻
 jaa⁻ øøh⁺ jne⁺ hi⁻ kyaah⁺ dsa⁻më⁺ hi⁻
 sa⁺ ma⁻heeh⁻ kih⁺ Dio, hi⁻ cher⁺mah⁺
 heeh⁻ ba⁺ dsa⁻më⁺ gya⁻ kyaah⁺ øøh⁺
 jne⁺ he⁺, sa⁺ wa⁺ bee⁻y. 13 Hi⁻ cher⁺mah⁺
 chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻më⁺ øøh⁺ jne⁺ hi⁻ kyaah⁺
 dsa⁻nñuh⁻ hi⁻ sa⁺ ma⁻heeh⁻ kih⁺ Dio,
 hi⁻ cher⁺mah⁺ heeh⁻ ba⁺ dsa⁻nñuh⁻ gya⁻
 kyaah⁺ øøh⁺ jne⁺ he⁺, sa⁺ wa⁺ bee⁻y.
 14 Jëeh⁺, dsa⁻nñuh⁻ hi⁻ sa⁺ ma⁻heeh⁻ kih⁺
 Dio, ma⁻na⁻jngëëy⁻ ta⁻la⁺ kih⁺ mëy⁺. Hi⁻
 ja⁻ba⁺ lä⁺ja⁻ dsa⁻më⁺ hi⁻ sa⁺ ma⁻heeh⁻ kih⁺
 Dio, ma⁻na⁻jngëëy⁻ ta⁻la⁺ kih⁺ dsa⁻nñuh⁻
 kyaay⁺. Wa⁺ra⁻ jäh⁺ kih⁺ sa⁺ la⁺ lä⁺ja⁻,
 chih⁺ kyaay⁺ ja⁺ lä⁺ ma⁻sah⁺ ja⁻ba⁺. Pero
 ta⁻ko⁻jiih⁺ tääy⁺ ko⁻joh⁺ ma⁻na⁻jngëë⁻
 bih⁺. 15 Pero cher⁺mah⁺ hi⁻ sa⁺ ma⁻heeh⁻
 kih⁺ Dio ga⁻bee⁻y dsa⁻kyaayh⁺, wa⁺ bee⁻y
 kih⁺. Cher⁺mah⁺ ga⁻la⁺ lä⁺ja⁻, sa⁺ la⁺ he⁻
 wii⁺ kih⁺ dsa⁻më⁺ dsa⁻nñuh⁻ øøh⁺ jne⁺ he⁻
 dsa⁻taayh⁺ ko⁻joh⁺. He⁻ hii⁺ tii⁺ jnän⁻ ba⁺

ga⁺tëeh⁺ Dio jne⁺. ¹⁶Jëeh⁺ hne⁻ dsa⁻më⁺ øøhn⁺, sa⁺ ñeh⁺ hne⁻ che⁺ lä⁻leh⁺ lääh⁺ dsa⁻ñuu^h kyaah⁺. Lä⁻ja⁻ hne⁻ dsa⁻ñuu^h, sa⁺ ñeh⁺ che⁺ lä⁻leh⁺ lääh⁺ dsa⁻më⁺ kyaah⁺.

**Wa' heeh' ba' jne' dsa'toohn'
lä'koo' ma'tøøhn' la'**

¹⁷Lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ jne⁺, wa⁺ dsa'toohn⁺ kyaah⁺ he⁻ ga⁻hñah⁺ jne⁺ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺, lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁺tëeh⁺ Dio jne⁺. ¹⁸Cher⁺mah⁺ ma⁺ ngëë⁺ ma⁺ tuy⁺ jmi⁻ngo⁺ kyah⁺ lä⁺ ma⁺ ga⁺tëeh⁺ Dio hne⁻, jä⁺ ba⁺ hne⁻ lä⁻na⁻. Pero cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁺tuy⁺ jmi⁻ngo⁺ kyah⁺ lä⁺ ma⁺ ga⁺tëeh⁺ Dio hne⁻, sa⁺ jmee⁻ bii⁺ uu^h jmi⁻ngo⁺ kyah⁺. ¹⁹Sa⁺ cha⁻ he⁻ hnøø⁺ jä⁺ ni⁻ mi⁻ih⁻ he⁻ ga⁻wih⁺ jmi⁻ngo⁺ jnän⁺, o he⁻ sa⁺ ga⁻wih⁺. Kih⁺ jee⁺ lä⁻jë⁺, hnøø⁺ nuuh⁺ jne⁺ mada⁻ kih⁺ Dio ba⁺. ²⁰Lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ wa⁺ jäy⁺ ba⁺ kih⁺ lä⁺ ma⁻tääh⁺ ja⁻, lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁺heeyh⁺ kih⁺ Dio. ²¹Cher⁺mah⁺ ma⁺ na⁻hnëeh⁺ jmee⁻ ta⁺ kih⁺ dsa⁺, lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁺tëeyh⁺ hne⁻, ta⁺ jmee⁻ cha⁻mi⁻ih⁻ huü⁺dsë⁻. Pero cher⁺mah⁺ cha⁻ jwë⁺ kyah⁺ lääh⁺ hñaah⁺, kwa⁺ be⁺ lää⁺ hñaah⁺. ²²Jëeh⁺ jaa⁻ hi⁻ ma⁺ na⁻hnëë⁺ jmee⁻ ta⁺ kih⁺ dsa⁺ lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁺tëeh⁺ Dio, ma⁻na⁻lää⁺ bih⁺ kih⁺ Dio. Pero jaa⁻ hi⁻ sa⁺ na⁻hnëë⁺ jmee⁻ ta⁺ kih⁺ dsa⁺ lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁺tëeh⁺ Dio, na⁺ ma⁻na⁻hnëëy⁺ jmeey⁺ ta⁺he⁺ kih⁺ Cristo ba⁺. ²³Hmooh⁺ kyaah⁺ ga⁻lää⁺ Dio jne⁺, he⁻ja⁻ ta⁺ hnëë⁺ hnäh⁺ hñaah⁺ mah⁺ jmee⁻ ta⁺ kih⁺ dsa⁻ lä⁻jmi⁺ lä⁻je⁺. ²⁴Lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ hnäh⁺ øøhn⁺, wa⁺ tääh⁺ hnäh⁺ kih⁺ lä⁻koo⁻ ma⁻tääh⁺ hnäh⁺ na⁻, lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁺heeh⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio.

**Nuu^h kih⁺ dsa⁻më⁺ dsa⁻ñuu^h
hi⁻ sa⁺ na⁻jee⁻ goo⁻**

²⁵Kih⁺ dsa⁻ñuu^h hi⁻ sa⁺ ma⁻kaah⁺ dsa⁻më⁺ hi⁻ kih⁺ dsa⁻më⁺ hi⁻ sa⁺ ma⁻kaah⁺ dsa⁻ñuu^h, juu⁺ he⁻ kwan⁺ la⁻ sa⁺ la⁻ mada⁻ kih⁺ Dio. Pero sa⁺ la⁻ kyaah⁺ juu⁺ ta⁺jmah⁺. Jëeh⁺ ma⁻lä⁻ñih⁺ dsë⁻ Dio kin⁺ he⁻ja⁻ hlëëhn⁺ ju⁻dsoo⁺ jmah⁺ ba⁺. ²⁶Lä⁻koo⁻ la⁻ jmi⁺ he⁻ tøøhn⁺ na⁻,

kih⁺ he⁻ja⁻ laan⁺, go⁻llu⁺ ga⁺ he⁻ go⁻taah⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ ma⁻tääh⁺ hnäh⁺ na⁻. ²⁷Cher⁺mah⁺ chaa⁻ dsa⁻më⁺ kyaah⁺, ta⁺ jmee⁻ huü⁺dsë⁻ beeh⁺ hnih⁺. Hi⁺ cher⁺mah⁺ sa⁺ chaa⁻ dsa⁻më⁺ kyaah⁺, ta⁺ jmee⁻ bii⁺ jee^h gooh⁻. ²⁸Cher⁺mah⁺ ga⁻kyaah⁺ dsa⁻më⁺, sa⁺ la⁻ hliih⁺. Lä⁻ja⁻ chih⁺më⁺ kwaä⁻, cher⁺mah⁺ ga⁻kaay⁺ dsa⁻ñuu^h, sa⁺ jmeey⁻ hliih⁺. Pero kih⁺ hi⁻ dsa⁻jee⁺ goo⁻, jä⁺ cha⁻miih⁺ huü⁺dsë⁻ në⁻kiyh⁺. Hi⁺ hnoon⁺ wa⁻ra⁻ jä⁺h⁺ kih⁺ ni⁻ mi⁻ih⁻ he⁻ja⁻ sa⁺ jëeh⁺ hnäh⁺.

²⁹Ma⁺ngoo⁺ ya⁻jäh⁺ jmi⁺, he⁻ja⁻ na⁻ jwahn⁺ øøhn⁺. Na⁺ ta⁺ cha⁻në⁺, hi⁺ hi⁻ kyaah⁺ dsa⁻më⁺, lä⁻koo⁻ he⁻ sa⁺ kyaah⁺ bih⁺ wa⁺ jmeey⁺. ³⁰Hih⁺ hi⁻ ti⁻mee⁻dsë⁻, wa⁺ gaa⁺ dsëy⁺. Hih⁺ hi⁻ jëë⁻ dsë⁻, wa⁺ jmeey⁺ lä⁻koo⁻ he⁻ sa⁺ jëë⁻ dsëy⁺. Hih⁺ ga⁻nää⁺ la⁻løø⁺, wa⁺ jmeey⁺ lä⁻koo⁻ he⁻ sa⁺ cha⁻kiyh⁺ ba⁺. ³¹Hih⁺ hi⁻ kooh⁻ jmee⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, wa⁺ jmeey⁺ lä⁻koo⁻ he⁻ sa⁺ jmee⁻ bii⁺kiyh⁺ ba⁺. Jëeh⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ jëë⁺ jne⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, he⁻ dsa⁻ngëë⁺ ba⁺ ja⁻.

³²Hnoon⁺ wa⁻ra⁻ jä⁺h⁺ kih⁺ sa⁺ cha⁻ ba⁺ he⁻ kih⁺ kah⁺ hnäh⁺ huü⁺dsë⁻. Dsa⁻ñuu^h hi⁻ sa⁺ ga⁺ ma⁻jee⁻ goo⁻, hi⁻ he⁻ hñaah⁻ Dio, hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁺ tih⁺ dsë⁻ Dio ba⁺. ³³Pero hi⁻ kyaah⁺ dsa⁻më⁺, kye⁻gyih⁺ huü⁺dsë⁻ kih⁺ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁺ tih⁺ dsë⁻ mëy⁺ ba⁺. ³⁴Lä⁻ja⁻ ka⁻lä^h, kah⁺ ba⁺ la⁻ kih⁺ dsa⁻më⁺ hi⁻ kyaah⁺ dsa⁻ñuu^h, hi⁺ kih⁺ chih⁺më⁺ kwaä⁻ hi⁻ tääh⁺ hñii⁺. Chih⁺më⁺ kwaä⁻ he⁻, hñaah⁻ gyih⁺ Dio, ngëëy⁺ hñi⁻iy⁺ kyaah⁺ jmi⁻lle⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio. Pero hi⁻ na⁻jee⁻ goo⁻, kye⁻gyih⁺ huü⁺dsë⁻ kih⁺ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁺ tih⁺ dsë⁻ dsa⁻ñuu^h kyaay⁺ ba⁺.

³⁵He⁻ la⁻ ma⁻jwahn⁺ mah⁺ jmää⁺ ta⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Ja⁻ he⁻ hnoon⁺ han⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Hnoon⁺ go⁻taah⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ lle⁺ kyah⁺ hnäh⁺ mah⁺ hñaah⁺ hnäh⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺ lä⁻kaa⁻ tuh⁺ hoh⁺ hnäh⁺.

³⁶Cher⁺mah⁺ jaa⁻ dsa⁻ chaa⁻ chih⁻më⁺ kyaä⁺ hi⁻ ma⁻të⁺ ji⁻ñe⁻ jeey⁺ gooy⁺, hi⁻

cher'mah¹ jmeey⁺ huúdsē sa⁺ sooh[~] jāy¹ hñiiy[~], hi⁺ laay[~], jmee⁺ bii¹ jee¹ gooy[~], wa¹ jee¹ gooy[~]. Jëeh[~] lä⁺ ja⁻ lla⁺ dsëy¹, sa⁺ la¹ hliih¹. ³⁷ Pero cher'mah¹ chaa⁻ jñah[~] hi⁻ ma⁻ jmeey⁺ koo⁻ ba⁺ huúdsē, hi⁺ sa⁺ la¹ kyaah[~] he⁻ wii[~], jmeey⁺ lä⁺ koo⁻ hyoh⁻ dsëy¹ ba⁺, cher'mah¹ ma⁻ jmeey⁺ koo⁻ ba⁺ huúdsē sa⁺ kwaay¹ chih[~] mē[~] kyaay¹ jee[~] goo[~], he⁻ jmeey⁺ llu¹ ba⁺ ja⁻. ³⁸ Heh¹ lä⁺ ja⁻, cher'mah¹ hi⁻ ga⁻ kwaay¹ chih[~] mē[~] kyaay¹ jee[~] goo[~], jmeey⁺ llu¹ ba⁺ ja⁻. Pero cher'mah¹ sa⁺ ga⁻ kwaay¹ jee[~] goo[~], llu¹ ga⁻ he⁻ jmeey⁺ lä⁺ ja⁻.

³⁹ Dsa⁺ mē[~] hi⁻ na⁻ jee⁻ goo⁻, laay¹ kyaay¹ jaa⁻ dsa⁻ ñuuh⁻ lä⁺ hih⁻ kih¹ ley, ta⁻ kō⁻ jiih¹ chaa⁻ dsa⁻ ñuuh⁻ kyaay¹. Pero cher'mah¹ ga⁻ juu¹ dsa⁻ ñuuh⁻, ma⁻ cha⁻ jwē¹ kiyh¹ jee¹ gooy[~] ka⁻ läh[~] kyaah[~] hi⁻ tih¹ dsëy¹, la⁺ ra⁻ laa⁺ jaa⁻ dsa⁻ ñuuh⁻ hi⁻ ma⁻ heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio. ⁴⁰ Hi⁺ jnä⁺ laan⁺, llu¹ ga⁻ la¹ kiyh¹ cher'mah¹ ga⁻ jāy[~] hñiiy[~]. Pero sa⁺ la¹ kyaah[~] huúdsē ta⁻ jmah¹ he⁻ ma⁻ jwahn¹ lä⁺ na⁻, jëeh[~] kyaah[~] ba⁺ jnä⁺ Jmi¹ lle[~] kih¹ Dio.

**Ma¹ he⁻ kwëeh[~] dsa⁻
dio hi⁻ na⁻ laa⁻ kaah[~] dsa⁻**

8 Na¹ ngëen[~] juu¹ kyah[~] hnäh[~] kih¹ ma¹ he⁻ kwëeh[~] dsa⁻ dio hi⁻ na⁻ laa⁻ kaah[~] dsa⁻. Lä⁺ jëē⁺ ba⁺ jne[~] kyuu^h jne[~] ma[~] mi⁻ ih⁻. Hi⁺ ta⁻ la⁻ kih¹ he⁻ kyuu^h jne[~], he⁻ ja⁻ gwa[~] jmää[~] hñaan[~] kaah[~]. Pero he⁻ hnää⁺ jne[~] dsa⁻ kyaahn¹, he⁻ na⁻ kwa⁺ be[~] he⁻ dsa⁻ toohn[~] cha⁻ ga⁻ miih⁻ llu¹ kyaah[~] Dio. ² Hi⁻ laa⁻ kyuu^h cha⁻ miih⁻, sa⁺ ga⁻ ma⁻ kyuu^h lä⁺ koo⁻ te¹ lle[~] lä⁺ kyuu^h. ³ Pero jaa⁻ hi⁻ hnää⁺ Dio, kyuu[~] ba⁺ Dio hi⁻ he[~].

⁴ Kih¹ ma¹ he⁻ lla⁺ dsa⁻ cha⁻ né[~] dio hi⁻ na⁻ laa⁻ kaah[~] dsa⁻, ma⁻ ñē[~] ba⁺ jne[~] sa⁺ cha⁻ he⁻ laa¹ dio he[~] ni⁺ miih⁻ jmi⁻ gyuu[~] la⁻. Jaa⁻ ba⁺ Dio chaa⁻. Sa⁺ chaa⁻ ga⁻ jñah[~] Dio. ⁵ Ma⁺ ke⁺ gyuu^h hwa¹ la⁻ jāh[~] dsa⁻ chaa⁻ ja⁻ hi⁻ jaa⁻ dio, (jëeh[~] ma⁻ ra⁻ he⁻ chaa⁻ jwëē[~] dio, hi⁺ lä⁺ ja⁻ chaa⁻ jwëē[~] dsa⁻ kaah[~] ka⁻ läh[~]). ⁶ Pero jnä⁺ jne[~], jaa⁻

Dio ba⁺ chaa⁻ hi⁻ laa¹ Täa⁻ jnän[~]. Ga⁻ lä⁺ jē⁺ ba⁺ he⁻ cha⁻, hñiiy[~] ba⁺ ga⁻ jmeey[~], hi⁺ ga⁻ jmääy¹ jne[~] mah¹ jmää¹ jne[~] kiyh¹. Hi⁺ jaa⁻ ba⁺ Dsa⁻ jōoh¹ jnän[~] chaa⁻. Hi⁻ he[~] he[~] Jesucristo. Ta⁻ la⁻ kiyh¹ ba⁺ cha⁻ ga⁻ lä⁺ jē⁺, lä⁺ ja⁻ ta⁻ la⁻ kiyh¹ ba⁺ chaa⁻ jne[~] ka⁻ läh[~].

⁷ Pero jaa⁻ lä⁺ jëē⁺ kyuu^h ha⁻ lä⁺ la¹ juu¹ la⁻. Kō⁻ laa⁻ hi⁻ ma⁻ tēē¹ jmee⁺ he⁻ kih¹ dio hi⁻ na⁻ laa⁻, gwa[~] huúdsē kiyh¹ kyaah[~] dio he[~], wa⁻ ra⁻ ga⁻ kuyh⁻ ma¹ he⁻ lla⁺ dsa⁻ cha⁻ né[~] hi⁻ he[~]. Kih¹ he⁻ sa⁺ la¹ koo⁻ ba⁺ huúdsē kiyh¹, he⁻ ja⁻ laay[~] mi⁻ sayh[~] hñiiy[~]. ⁸ Dsoo[~] ba⁺, ja⁻ kyaah[~] he⁻ kih¹ hih⁻ jne[~] na⁻, jmee⁺ he⁻ hnää⁺ Dio jne[~]. Ja⁻ kyaah[~] he⁻ kih¹ hih⁻ jne[~] na⁻, jmee⁺ lee[~] jne[~] lluu¹ cha⁻ ga⁻ miih⁻, ni⁺ sa⁺ jän[~] hliih¹ cher'mah¹ sa⁺ ga⁻ kihn[~] lä⁺ jē⁺ nēē[~] he⁻ cha⁻.

⁹ Ma⁺ ke⁺ na⁻ ngē¹ jne[~] jwē¹ kih¹ hih⁻ wa[~] he⁻ cha⁻ he⁻, hnø¹ lee^h jne[~] mah¹ sa⁺ täh⁺ hi⁻ sa⁺ la¹ koo⁻ ba⁺ huúdsē kih¹, kwaat[~] jnän[~]. ¹⁰ Cher'mah¹ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ sa⁺ la¹ koo⁻ huúdsē kih¹, ga⁻ jëēy¹ hnäh[~], hi⁻ ma⁻ kyuu^h miih⁻, tääh[~] hnäh[~] né[~] mes[~] koo[~] jee[~] tääh[~] heeh[~] kih¹ dio hi⁻ na⁻ laa⁻ he[~], goo⁻ la¹ kiyh¹, jä⁻ lä⁺ heē[~] dsëy¹ kuyh⁺ he⁻ ma⁻ lla[~] dsa⁻ cha⁻ né[~] heeh[~] ja⁻. ¹¹ He⁻ ja⁻, dsoo[~] kyah[~] hnäh[~] hi⁻ ma⁻ kyuu^h miih⁻, täh⁺ øoh¹ hi⁻ sa⁺ cha⁻ be[~] kih¹, hi⁺ kih¹ hi⁻ he[~] ba⁺, ga⁻ juu¹ Cristo. ¹² Lä⁺ ja⁻, cher'mah¹ ga⁻ jmeeh[~] hnäh[~] hñaa⁻ hoh[~] kih¹ øoh¹ jne[~], hi⁺ jmeeh[~] hnäh[~] sa⁺ kyeē[~] huúdsē kih¹ hi⁻ sa⁺ cha⁻ be[~] kih¹, he⁻ ma⁻ h⁻ lääh⁻ hnäh[~] kih¹ Cristo ba⁺ ja⁻. ¹³ He⁻ ja⁻ cher'mah¹ ma¹ he⁻ kih¹ jne[~], jmeen[~] täh⁺ jaa⁻ øoh¹, mo⁻ so[~] kih¹ ga⁻ jne[~] ka⁻ läh[~] ngo¹ jih[~] koh[~] mah¹ sa⁺ jmeen[~] tēh¹ øoh¹ jne[~].

**Na⁻ ngē¹ jwē¹ apóstole hyoh⁻
miih⁻ he⁻ jmee⁺ bii¹ kiyh¹**

9 ¿Che[~] sa⁺ laan[~] apóstol laah[~] hnäh[~]? ¿Che[~] sa⁺ na⁻ ngēn¹ jwē¹ jmeen[~] lä⁺ koo⁻ jmee⁺ jñah[~] apóstole? Jëeh[~], ma⁻ ra⁻ he⁻ ga⁻ jëēn⁺ Jesús Dsa⁻ jōoh¹

jnän. Hi⁺ kih⁺ he⁻ ga⁺heeh⁺ hnäh⁺ juu⁺ kiyh⁺, he⁻ ja⁻ jmee⁺ lii⁻ ta⁻ he⁻ jmeen⁺ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän. ² Cher⁺ mah⁺ kih⁺ jñah⁺, sa⁻ laan⁺ apóstol, pero kyah⁺ hnäh⁺ ma⁻ra⁻ ju⁺dsoo⁺ laan⁺. Jëeh⁺, lä⁻llu⁺ he⁻ kyaah⁺ hnäh⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän, he⁻ ja⁻ jmee⁺ lii⁻ ma⁻ra⁻ he⁻ laan⁺ apóstol.

³ Juu⁺ la⁻ jmää⁺ lään⁺ hñiin⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁻ taah⁺ jnä⁺ ta⁻. ⁴ ¿Che⁺ sa⁻ na⁻ ngé⁺ jnääh⁺ jwé⁺ he⁻ hñah⁺ jnääh⁺ he⁻ kih⁺ hih⁺ jnääh⁺? ⁵ ¿Che⁺ sa⁻ na⁻ ngé⁺ jnääh⁺ jwé⁺ jää⁺ jnääh⁺ dsa⁻ mé⁺ hi⁻ laa⁻ øøh⁺ jne⁻ lä⁻ koo⁻ jmee⁺ jñah⁺ apóstole, ja⁻ ba⁻ lä⁻ koo⁻ jmee⁺ øøh⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän kyaah⁺ Pee⁺ ka⁻lah⁺? ⁶ ¿Che⁺ ma⁻la⁻ jnä⁺ ba⁻ kyaah⁺ Bernabé jmee⁺ bii⁺ jmee⁺ jnääh⁺ ta⁻ mah⁺ jnääh⁺ jnääh⁺ he⁻ kih⁺ hih⁺ jnääh⁺? ⁷ ¿Ha⁻ chaa⁻ hløø⁺ hi⁻ tääh⁺ jmee⁺ ta⁻ kwaan⁻ kih⁺ hñii⁺? ¿Ha⁻ chaa⁻ hi⁻ jmee⁺ ta⁻ koo⁻ hwa⁺ mah⁺ sa⁻ kuyh⁻ he⁻ jngëëy⁺? ¿Ha⁻ chaa⁻ hi⁻ hää⁻ koo⁻ nää⁻ jah⁺ mah⁺ sa⁻ hih⁺ juh⁺ kih⁺? ⁸ ¿Che⁺ laah⁺ hnäh⁺ hlëëhn⁺ he⁻ la⁻ lä⁻ koo⁻ hlëëh⁺ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻? ¿Che⁺ sa⁻ na⁻ sii⁻ lä⁻ ja⁻ né⁻ ley? ⁹ Jëeh⁺, né⁻ ley kih⁺ Moisé na⁻ sii⁻: “Ta⁻ kii⁻ hoo⁻ kya⁺ jee⁺ jmeey⁺ ta⁻.” He⁻ ga⁻ jäh⁺ Dio lä⁻ ja⁻, ja⁻ ma⁻la⁻ kih⁺ kya⁺ ja⁻ ma⁻ kyey⁻ huú⁻dsë⁻. ¹⁰ He⁻ kyey⁻ huú⁻dsë⁻ jnä⁺ jne⁻ ba⁻ ja⁻, he⁻ ja⁻ ba⁻ ja⁻ na⁻ sii⁻ lä⁻ ja⁻. Jëeh⁺, hi⁻ mi⁻llu⁺ hwa⁺, lä⁻ kye⁻ hi⁻ mi⁻llu⁺ mi⁻ju⁻, ma⁻ra⁻ he⁻ cha⁻ o⁻jøh⁺ dsë⁻ kiyh⁺ liyh⁻ kih⁺ ta⁻ he⁻ jmeey⁺ ja⁻. ¹¹ Mi⁻ju⁻ he⁻ la⁻ kih⁺ Dio ga⁻ jñee⁺ jnääh⁺ neh⁻ tuh⁺ hoh⁺ hnäh⁺, he⁻ ja⁻ ¿che⁺ jmee⁺ hii⁻ cher⁺ mah⁺ ga⁻ ngii⁺ jnääh⁺ miih⁻ he⁻ cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺? ¹² Cher⁺ mah⁺ jñah⁺ ba⁻ cha⁻ jwé⁺ kih⁺ hyoyh⁺ he⁻ cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺, cha⁻ ga⁻ miih⁻ na⁻ ngé⁺ jnääh⁺ jwé⁺ hñah⁺ jnääh⁺ he⁻ ja⁻.

Hi⁺ ma⁻ke⁺ cha⁻ jwé⁺ jmee⁺ jnääh⁺ lä⁻ ja⁻, sa⁻ ga⁻ chuú⁺ jnääh⁺ ni⁻ miih⁻ kyaah⁺ hnäh⁺. Ga⁻ kwëëh⁺ ba⁻ dsë⁻ jnääh⁺ mah⁺ sa⁻ jmee⁺ dsa⁻ jyoh⁺ huú⁻dsë⁻ jee⁺ kwa⁻ jnääh⁺ ju⁺ hmëë⁺ kih⁺ Cristo. ¹³ ¿Che⁺ sa⁻ neh⁻ hnäh⁺, lä⁻ jëë⁺ hi⁻ jmee⁺ ta⁻ he⁻ neh⁻

gwah⁺, kyaah⁺ ja⁻ ba⁻ he⁻ dsa⁻ ka⁻ dsa⁻ neh⁻ gwah⁺ ja⁻ jnä⁻ he⁻ kuyh⁻? Hi⁺ lä⁻ ja⁻, hi⁻ jmee⁺ ta⁻ né⁻ na⁻ hyoo⁺, kuyh⁻ kih⁺ he⁻ dsa⁻ ka⁻ dsa⁻ né⁻ na⁻ hyoo⁺ ja⁻. ¹⁴ Lä⁻ ja⁻ ka⁻ lah⁺, ga⁻ jmee⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän mada⁻, hi⁻ na⁻ hñaa⁺ kwa⁻ ju⁺ hmëë⁺, ta⁻ kih⁺ ju⁺ hmëë⁺ ja⁻ ba⁻ wa⁻ kuyh⁻.

¹⁵ Pero jnä⁺, ni⁻ koo⁻ hä⁻ sa⁻ ma⁻ ngiin⁺ he⁻ ja⁻ kyah⁺ hnäh⁺, ni⁻ sa⁻ siin⁺ lä⁻ la⁻ mah⁺ kwëëh⁺ jnä⁺ miih⁻ he⁻ cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺. Llu⁺ ga⁻ he⁻ juun⁺ kyohn⁺ lä⁻ koo⁻ ga⁻ he⁻ jnuuh⁺ dsa⁻ kin⁺ he⁻ chaa⁻ llu⁺ he⁻ sa⁻ koon⁻ jñeen⁺ he⁻ kwan⁻ juu⁺. ¹⁶ Pero sa⁻ cha⁻ he⁻ kih⁺ he⁻ jmää⁺ n⁺ hñiin⁺ jøøh⁺ he⁻ kwan⁻ ju⁺ hmëë⁺ kih⁺ Cristo. Jëeh⁺, ma⁻ na⁻ hä⁻ goon⁺, he⁻ ja⁻ jmee⁺ bii⁺ kin⁺ kwan⁻ juu⁺ na⁻. Jwi⁺ jnä⁺ cher⁺ mah⁺ sa⁻ ga⁻ mi⁻ten⁻ he⁻ kwan⁻ ju⁺ hmëë⁺ kiyh⁺. ¹⁷ Cher⁺ mah⁺ hyoh⁺ dsën⁺ kwan⁻ juu⁺ kih⁺ Dio, hyoh⁺ ba⁻ jnä⁺ jñeen⁺. Hi⁺ ma⁻ ke⁺ sa⁻ hyoh⁺ dsën⁺ jmeen⁻ ta⁻ la⁻, ma⁻ ra⁻ he⁻ mi⁻ten⁻ ba⁻ ta⁻ he⁻ hä⁻ goon⁺. ¹⁸ ¿Hee⁻ ba⁻ jñeen⁺ ja⁻? He⁻ chaa⁻ llu⁺ he⁻ sa⁻ koon⁻ jñeen⁺ he⁻ kwan⁻ ju⁺ hmëë⁺ kih⁺ Cristo. He⁻ ja⁻ ba⁻ ja⁻ jñeen⁺. Kih⁺ he⁻ ja⁻, sa⁻ ngiin⁺ ni⁻ miih⁻ he⁻ cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺ lä⁻ koo⁻ na⁻ ngën⁺ jwé⁺ jmeen⁻.

¹⁹ Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ jmee⁺ hih⁺ kin⁺, he⁻ jmeen⁺ lä⁻ ja⁻. Pero ma⁻ ra⁻ he⁻ jmee⁺ ba⁻ jnä⁺ ta⁻ he⁻ kih⁺ lä⁻ jëë⁺ mah⁺ lä⁻ ja⁻ leeh⁺ ga⁻ jnä⁺ jwëë⁺ dsa⁻ kih⁺ Cristo. ²⁰ He⁻ ja⁻ jee⁺ kih⁺ judiu, jmää⁺ n⁺ hñiin⁺ lä⁻ koo⁻ jaa⁻ judiu, mah⁺ leehn⁺ dsa⁻ judiu. Hi⁺ jee⁺ kih⁺ hi⁻ mi⁻te⁻ ley (ma⁻ ke⁺ sa⁻ jmee⁺ ley hih⁺ kin⁺) jmeen⁺ lä⁻ koo⁻ hi⁻ mi⁻te⁻ ley ba⁻, mah⁺ lä⁻ ja⁻ leehn⁺ dsa⁻ hi⁻ mi⁻te⁻ ley ja⁻. ²¹ Hi⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁻ kyuu⁺ ley, lä⁻ koo⁻ he⁻ sa⁻ kyuu⁺ hn⁺ ley ba⁻ jmeen⁺, mah⁺ lä⁻ ja⁻ leehn⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ kyuu⁺ ley. (Pero ja⁻ kih⁺ he⁻ sa⁻ kyaahn⁺ ley kih⁺ Dio, mi⁻te⁻ ba⁻ jnä⁺ ley kih⁺ Cristo.) ²² Hi⁺ jee⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁻ beë⁺ huú⁻dsë⁻ kih⁺, ga⁻ jmää⁺ n⁺ hñiin⁺ lä⁻ koo⁻ he⁻ sa⁻ beë⁺ huú⁻dsë⁻ kin⁺. Hi⁺ jee⁺ kih⁺ jee⁺ lä⁻ jëë⁺, kwee⁻ ba⁻ ga⁻ jmeen⁺ kyaayh⁺, mah⁺ lä⁻ ja⁻ jnoohn⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁺ lään⁺

ko⁻llaa⁻ dsa⁻. ²³Kwaat⁻ kih⁻ ju⁻hmëe⁻ ba⁻ jmeen⁻ he⁻ la⁻, mah⁻ ko⁻joh⁻ ba⁻ lä⁻cha⁻ he⁻ llu⁻ kin⁻ kyaah⁻ hi⁻ nuu⁻ ju⁻hmëe⁻ he⁻ kwan⁻ la⁻.

²⁴Neh⁻ ba⁻ hnäh⁻, jee⁻ hlii⁻ jwëe⁻ dsa⁻, jaa⁻ ba⁻ hi⁻ lih⁻. Hi⁻ he⁻ lle⁻ kih⁻ hyoh⁻ jñee⁻. Lä⁻ja⁻ hnøø⁻ kwah⁻ hnäh⁻ be⁻ jee⁻ hnaah⁻ hnäh⁻ Dio mah⁻ lä⁻ja⁻ hñah⁻ hnäh⁻ koo⁻ he⁻ la⁻ kwa⁻ Dio. ²⁵Lä⁻jëe⁻ hi⁻ hnøø⁻ lih⁻ jee⁻ kooy⁻, mi⁻lluuy⁻ hñi⁻iy⁻ kih⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ jmee⁻ jwiih⁻ kiyh⁻ mah⁻ liyh⁻ koo⁻ coron he⁻ dsa⁻ hee⁻. Pero jne⁻ mi⁻lluun⁻ jne⁻ hñaan⁻ mah⁻ leh⁻ jne⁻ koo⁻ coron he⁻ sa⁻ hee⁻ jih⁻koh⁻. ²⁶Lä⁻ja⁻ jnä⁻ ka⁻läh⁻, ngoo⁻ ba⁻ jnä⁻ kwan⁻ be⁻ ha⁻ jee⁻ lihn⁻ koo⁻ coron. He⁻ja⁻ sa⁻ jmeen⁻ wa⁻ la⁻ cha⁻ la⁻, lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ te⁻ jah⁻ jwë⁻ në⁻ lle⁻. ²⁷Heehn⁻ hñiin⁻ wi⁻ ba⁻, ni⁻ mi⁻ih⁻ sa⁻ kwan⁻ jwë⁻ kih⁻ jmi⁻ngo⁻ jmee⁻ hih⁻ kin⁻. Lä⁻na⁻ ba⁻ jmeen⁻, mah⁻ sa⁻ jän⁻ ta⁻ koo⁻ ma⁻la⁻ ma⁻kwan⁻ ju⁻hmëe⁻ kih⁻ jñah⁻.

Sa⁻ wa⁻ jmeen⁻ ko⁻joh⁻ kyaah⁻ hi⁻ jmaä⁻ jøøh⁻ dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaah⁻ dsa⁻

10 Hnoon⁻ wa⁻ lä⁻dsooh⁻ hoh⁻ hnäh⁻ øøhn⁻, lä⁻koo⁻ ga⁻la⁻ kih⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jñän⁻. Ga⁻lä⁻jëe⁻ ba⁻ ga⁻nää⁻ lä⁻ngoo⁻ jni⁻. Hi⁻ ga⁻ngëe⁻ jee⁻ jmi⁻ñeeh⁻. ²Lä⁻llu⁻ he⁻ ga⁻ngëe⁻ dsa⁻ he⁻ ko⁻joh⁻ kyaah⁻ Moisé jee⁻ ma⁻ hii⁻ jni⁻ hi⁻ ta⁻ jee⁻ jmi⁻ñeeh⁻, he⁻ja⁻ la⁻ lä⁻koh⁻ he⁻ ga⁻taayh⁻ ko⁻joh⁻ ga⁻saa⁻ dsa⁻ he⁻ jmi⁻ kyaah⁻ Moisé mah⁻ leey⁻ koo⁻ kyaayh⁻. ³Ga⁻lä⁻jëe⁻ ba⁻ ga⁻kuh⁻ he⁻ñi⁻ih⁻ he⁻ ga⁻chee⁻ Dio. ⁴Ga⁻lä⁻jëe⁻ ba⁻ ga⁻hih⁻ jmi⁻ he⁻ ga⁻chee⁻ Dio. Sa⁻ ma⁻ la⁻ wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ jmi⁻gwa⁻ he⁻ ga⁻jmee⁻ Dio ga⁻hya⁻ dsöh⁻ mi⁻kuu⁻. Hi⁻ mi⁻kuu⁻ ja⁻, sa⁻ ma⁻ la⁻ wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ mi⁻kuu⁻, ma⁻laa⁻ hñii⁻ Cristo hi⁻ ma⁻ jmee⁻ ko⁻joh⁻ kyaayh⁻. ⁵Pero mi⁻ih⁻ go⁻te⁻ ba⁻ dsa⁻ he⁻ ga⁻jmee⁻ he⁻ th⁻ dsë⁻ Dio. He⁻ja⁻ jwëe⁻ ga⁻juu⁻ hwa⁻ kii⁻ ja⁻.

⁶He⁻ ga⁻la⁻ lä⁻ja⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻, he⁻ja⁻ kwëeh⁻ jne⁻ nuuh⁻ mah⁻ sa⁻ wa⁻ hee⁻ dsë⁻

jne⁻ jmeen⁻ he⁻ hliih⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻jmee⁻ dsa⁻ he⁻. ⁷Ni⁻ ta⁻ wa⁻ jmaän⁻ jøøh⁻ dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaah⁻ dsa⁻, lä⁻koh⁻ ga⁻jmee⁻ dsa⁻ he⁻. Lä⁻koo⁻ jah⁻ jee⁻ na⁻si⁻ juu⁻ kih⁻ Dio: “Ga⁻taah⁻ lä⁻jëe⁻ dsa⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻hih⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻taayh⁻ ga⁻jmeey⁻ wa⁻ la⁻ cha⁻ la⁻.” ⁸Ni⁻ ta⁻ wa⁻ kaah⁻ jne⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, lä⁻koo⁻ ga⁻jmee⁻ dsa⁻ he⁻. Jëeh⁻ kyaah⁻ koo⁻ jmi⁻ ba⁻ ga⁻juu⁻ gyii⁻ hnë⁻ mil dsa⁻ he⁻. ⁹Ni⁻ sa⁻ wa⁻ koo⁻ jne⁻ kyaah⁻ he⁻ jøh⁻ dsë⁻ Dsa⁻jøøh⁻ jñän⁻, lä⁻koo⁻ ga⁻jmee⁻ ko⁻llaa⁻ dsa⁻ he⁻ mah⁻ ga⁻jngi⁻ih⁻ mi⁻ih⁻ kiyh⁻. ¹⁰Sa⁻ wa⁻ cha⁻ wa⁻ hää⁻ jne⁻ Dio, lä⁻koo⁻ ga⁻cha⁻ ga⁻hää⁻ dsa⁻ he⁻, mah⁻ ga⁻jngi⁻ih⁻ ángel kiyh⁻.

¹¹He⁻ ga⁻la⁻ lä⁻ja⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻, he⁻ja⁻ kwëeh⁻ jne⁻ nuuh⁻, hi⁻ ma⁻na⁻si⁻ jñän⁻ mah⁻ lä⁻leeh⁻ jne⁻ hi⁻ chaa⁻ na⁻ jee⁻ ga⁻d-saa⁻ jmi⁻ he⁻ tøøhn⁻ la⁻. ¹²Lä⁻ja⁻, kih⁻ hi⁻ jmee⁻ hu⁻dsë⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ kih⁻ jeh⁻ dsëy⁻, hnøø⁻ liiyh⁻ mah⁻ sa⁻ täyh⁻. ¹³Wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ wi⁻ he⁻ jëe⁻ jne⁻, ja⁻ ba⁻ lä⁻ja⁻ ma⁻jëe⁻ jñah⁻. Pero Dio llu⁻ dsëy⁻. Sa⁻ kway⁻ jwë⁻ ngëe⁻ jne⁻ koo⁻ he⁻ hweh⁻ ga⁻ he⁻ mo⁻so⁻ tää⁻ jne⁻. Wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ jëe⁻ jne⁻ he⁻ wi⁻ ja⁻, kwa⁻ ba⁻ Dio be⁻ ha⁻ lä⁻jee⁻ lää⁻ jne⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ kwëeh⁻ dsë⁻ jne⁻.

¹⁴He⁻ja⁻ jwëe⁻hn⁻ hnäh⁻ øøhn⁻ hi⁻ hnaan⁻. Hää⁻ hnäh⁻ hñaa⁻ cha⁻mi⁻ih⁻. Mo⁻to⁻ jmee⁻ hnäh⁻ juuh⁻ kih⁻ dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaah⁻ dsa⁻. ¹⁵Hlëe⁻hn⁻ hnäh⁻ lä⁻koo⁻ dsa⁻ hi⁻ kyuu⁻. Kyë⁻ da⁻ hnäh⁻ kwaat⁻ ha⁻ lä⁻ ngoo⁻ juu⁻ he⁻ hlëe⁻hn⁻ hnäh⁻. ¹⁶Lä⁻ ma⁻ hih⁻ jne⁻ kyaah⁻ wa⁻kyaah⁻ he⁻ na⁻jøø⁻, kwa⁻ jne⁻ tíh⁻maah⁻ kih⁻ Dio, la⁻ kwaat⁻ hih⁻ jne⁻ jma⁻ kih⁻ Cristo ba⁻ ja⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ ma⁻laa⁻ jne⁻ koo⁻ ba⁻ kyaayh⁻. Hi⁻ lä⁻ ma⁻ kih⁻ jne⁻ he⁻ñi⁻ih⁻ he⁻ tíllooh⁻ jne⁻, he⁻ jmee⁻ jne⁻ kwaat⁻ jmi⁻ngo⁻ kih⁻ Cristo ba⁻ ja⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ ma⁻laa⁻ jne⁻ koo⁻ ba⁻ kyaayh⁻ ka⁻läh⁻. ¹⁷Ma⁻ke⁻ jwëe⁻ jne⁻, koo⁻ ba⁻ laa⁻ jne⁻ jee⁻ lä⁻jëe⁻ jne⁻. Jëeh⁻, koo⁻ ba⁻ la⁻ he⁻ñi⁻ih⁻ he⁻ kih⁻ jne⁻.

¹⁸Jëe⁻ da⁻ hnäh⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁻ kih⁻ dsa⁻ Israel hi⁻ ga⁻kuh⁻ jah⁻ hi⁻ ma⁻

dsa-jää⁺ dsa- nē⁺ na⁺hyoo⁺, ga⁺laay⁺ koo⁻
 ba⁺ kyaah⁺ Dio juu⁺ na⁺hyoo⁺ ja⁻. ¹⁹He⁻
 jwahn⁺ lä⁻na⁻, ja⁺ he⁻ jwahn⁺ kyeē⁺
 jwē⁻te dio hi⁻ na⁺laa⁺ kaah[~] dsa⁻, ni⁻
 ngo⁺ he⁻ lla⁺ dsa⁻ cha⁺nē⁺ dio he⁺, sa⁺
 cha⁻ he⁻ la⁺ ni⁻ miih⁻. ²⁰Lä⁻la⁻ ba⁺
 jwē⁻hn⁺ hnäh⁺, lä⁻koo⁻ jmee⁺ hi⁻ sa⁺
 ma⁺heeh⁺ kih⁺ Dio, wa⁺ra⁻ ga⁺llay⁺ mi⁻
 ih⁻ he⁻ cha⁺ kiyh⁺ cha⁺nē⁺ dio hi⁻ na⁺laa⁺
 he⁺, he⁻ kwē⁻yh⁻ hi⁻sa⁺llu⁺ ba⁺ ja⁻, ja⁻
 he⁻ kwē⁻yh⁻ Dio jnän⁺ ja⁻. Sa⁺ hnoon⁺
 jmeeh⁺ hnäh⁺ kō⁺joh⁺ kyaah⁺ hi⁻sa⁺llu⁺.
²¹Cher⁺mah⁺ ga⁺hīh⁺ hnäh⁺ he⁻ kwa⁺ Dio,
 mo⁺so⁺ le⁺ huh⁺ hnäh⁺ he⁻ kwa⁺ hi⁻sa⁺llu⁺.
 Cher⁺mah⁺ ga⁺taah⁺ hnäh⁺ ga⁺ku⁺ ga⁺hīh⁺
 hnäh⁺ he⁻ lla⁺ Dio nē⁺ na⁺mes[~], mo⁺so⁺
 le⁺ kuh⁺huh⁺ hnäh⁺ nē⁺ mes[~] kih⁺ hi⁻sa⁺l⁻
 lu⁺ ka⁺läh⁺. ²²¿Che⁺ ja⁺ he⁻ hnøoh⁺ jne⁺
 ha⁻ lä⁺ jee⁺ lä⁻llih⁺ Dio he⁻ jmee⁻ jne⁺ lä⁻
 ja⁻? ¿Che⁺ cha⁻ ga⁺ be⁺ jnän⁺, lä⁻koh⁺ ga⁺
 kiyh⁺?

Wa⁺ hnøohn⁺ he⁻ llu⁺ kih⁺ øoh⁺ jne⁺

²³Ga⁺lä⁻jē⁺ ba⁺ na⁻ngēn⁺ jwē⁺ jmeen⁻,
 pero ja⁺ lä⁻jē⁺ jmää⁺ ta⁺. Ga⁺lä⁻jē⁺ ba⁺
 na⁻ngēn⁺ jwē⁺ jmeen⁻, pero ja⁺ lä⁻jē⁺
 kwa⁺ be⁺ jnän⁺ jee⁺ hnäahn⁺ Dio. ²⁴Sa⁺
 wa⁺ hnøohn⁺ he⁻ llu⁺ jnän⁺ hñaan⁺, wa⁺
 hnøohn⁺ he⁻ llu⁺ kih⁺ jñah⁺ ba⁺. ²⁵Kuh⁺
 ba⁺ hnäh⁺ ga⁺lä⁻jē⁺ ngo⁺ he⁻ hñi⁺ dsa⁻
 jee⁺ jngē⁻yh⁺ jah⁺. Ta⁺ ngi⁺ hnäh⁺ ni⁻ mi⁻
 ih⁻ juu⁺ mah⁺ sa⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ cha⁺ miih⁻
 huū⁺dsē⁻. ²⁶Jēēh⁺, kih⁺ ba⁺ Dio la⁺ jmi⁻
 gyuu⁺ la⁺, hi⁺ lä⁻ja⁻ lä⁻jē⁺ he⁻ ga⁺ cha⁻ nē⁺
 kih⁺, kih⁺ bih⁺ la⁺ lä⁻jē⁺. ²⁷Cher⁺mah⁺ ja⁻
 hi⁻ sa⁺ ma⁺heeh⁺ kih⁺ Dio ga⁺tē⁻yh⁺ hnäh⁺
 mah⁺ go⁺ kuh⁺ hnäh⁺ kiyh⁺, hi⁺ gwa⁺ hoh⁺
 hnäh⁺ go⁺nääh⁺ hnäh⁺, ja⁻ go⁺ kuh⁺ ba⁺
 hnäh⁺ ga⁺lä⁻jē⁺ he⁻ llay⁺. Ta⁺ ngi⁺ hnäh⁺
 ni⁻ miih⁻ juu⁺ mah⁺ sa⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺
 cha⁺miih⁻ huū⁺dsē⁻. ²⁸Pero cher⁺mah⁺
 chaa⁺ hi⁻ ga⁺jäh⁺: “Ngo⁺ he⁻ ma⁺lla⁺ dsa⁻
 nē⁺ na⁺hyoo⁺ ba⁺ na⁻”, ta⁺ kuh⁻ hnäh⁺ ga⁻
 ja⁻, mah⁺ la⁺ llu⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁺ mi⁻ jnä⁻ juu⁺
 ja⁻. Lä⁻ja⁻ sa⁺ jmeey⁺ jyoh⁺ huū⁺dsē⁻ he⁻
 jmee⁺ jwiih⁺ kiyh⁺. Jēēh⁺, kih⁺ ba⁺ Dio

la⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ hi⁺ lä⁻ja⁻ lä⁻jē⁺ he⁻ ga⁺
 cha⁻ nē⁺ kih⁺, kih⁺ bih⁺ la⁺ lä⁻jē⁺. ²⁹Ja⁺
 he⁻ hlēēhn⁺ kih⁺ huū⁺dsē⁻ kyah⁺ hnäh⁺.
 He⁻ hlēēhn⁺ kih⁺ huū⁺dsē⁻ kih⁺ jñah⁺ ba⁺
 na⁻, mah⁺ sa⁺ jmeey⁺ jyoh⁺ huū⁺dsē⁻ he⁻
 jmee⁺ jwiih⁺ kiyh⁺. ¿He⁻ la⁺ ha⁺ dsa⁻ kin⁺
 he⁻ na⁻ngēn⁺ jwē⁺ jmeen⁻ cher⁺mah⁺ kō⁺ja⁻
 la⁺ huū⁺dsē⁻ kiyh⁺? ³⁰Cher⁺mah⁺ kwan⁺
 ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio kih⁺ he⁻ kuhn⁺, ¿he⁻ la⁺
 hlēēh⁺ dsa⁻ wi⁺ kin⁺ kih⁺ he⁻ kuhn⁺
 he⁻ ja⁻? ³¹Hi⁺ kwee⁺ ba⁺ la⁺ kih⁺ lä⁻jē⁺,
 cher⁺mah⁺ kuh⁺huh⁺ hnäh⁺, o he⁻ ga⁺
 jmeeh⁻ hnäh⁺, jmee⁺ hnäh⁺ lä⁻jē⁺ lä⁻koo⁻
 lle⁺ kih⁺ ba⁺ mah⁺ lä⁻ja⁻ wa⁺ la⁺ juuh⁺ kih⁺
 Dio jnän⁺. ³²Ta⁺ jmee⁻ hnäh⁺ jeh⁺ dsē⁺
 dsa⁻ judiu, ni⁻ hi⁻ sa⁺ laa⁺ judiu, ni⁻ hi⁻
 laa⁺ kya⁺ Dio ka⁺läh⁺. ³³Jmee⁺ hnäh⁺
 lä⁻koh⁺ jmee⁺ jnä⁺ ba⁺. Jēēh⁺ jmeen⁻ bii⁺
 hnoohn⁺ ha⁻ lä⁺ jee⁺ tih⁺ dsē⁺ dsa⁻ kyaah⁺
 lä⁻jē⁺ he⁻ jmeen⁻. Sa⁺ hnoohn⁺ he⁻ llu⁺
 ki⁺ hñiin⁺, hnoohn⁺ he⁻ llu⁺ kih⁺ ga⁺lä⁻jēē⁺
 ba⁺ mah⁺ lä⁻äy⁺.

Juu⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ jlē[~] ka⁺lle⁺

11 Jmee⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ jmee⁻
 jnä⁺, jēēh⁺ jnä⁺ jmeen⁻ lä⁻koo⁻
 ga⁺jmeē⁺ Cristo.

²Chaan⁺ llu⁺ cha⁻miih⁻ lä⁻koo⁻ tääh⁺
 hnäh⁺ øoh⁺, jēēh⁺, ga⁺lä⁻jē⁺ jiih⁻ ba⁺
 dsa⁻lä⁻dsooh[~] hoh⁺ jnä⁺, hi⁺ chooh⁺ ba⁺
 hnäh⁺ koo⁻ hweh⁺ juu⁺ he⁻ ma⁺ hlēēhn⁺
 hnäh⁺. ³Hnoon⁺ lä⁻ngēēh⁺ hnäh⁺, Cristo
 laa⁺ to⁻nē⁺ kih⁺ lä⁻jēē⁺ dsa⁻ñuu^h, hi⁺
 lä⁻ja⁻ laa⁺ dsa⁻ñuu^h kih⁺ dsa⁻mē⁺, lä⁻
 ja⁻ laa⁺ Dio kih⁺ Cristo ka⁺läh⁺. ⁴La⁺
 o⁺hīh⁻ kih⁺ dsa⁻ñuu^h cher⁺mah⁺ jlē[~]
 ka⁺lley⁺ wa⁺ra⁻ ga⁺tē⁻ jee⁺ ngi⁺y⁺ kiyh⁺ kih⁺
 Dio o⁺ wa⁺ra⁻ ga⁺ngē⁻y⁺ juu⁺ kih⁺ Dio
 cha⁺nē⁺ dsa⁻. ⁵Lä⁻ja⁻ ka⁺läh⁺ la⁺ o⁺hīh⁻
 kih⁺ dsa⁻mē⁺ cher⁺mah⁺ sa⁺ na⁺jlē[~] ka⁺l⁻
 ley⁺ wa⁺ra⁻ ga⁺tē⁻ jee⁺ ngi⁺y⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio
 o⁺ wa⁺ra⁻ ga⁺ngē⁻y⁺ juu⁺ kih⁺ Dio cha⁺nē⁺
 dsa⁻. Heh⁺ lä⁻ja⁻, la⁺ lä⁻koo⁻ he⁻ na⁻ti⁺
 kwah⁻ lley⁺. ⁶Cher⁺mah⁺ jaa⁻ dsa⁻mē⁺ sa⁺
 jlē[~] lle⁺, llu⁺ ga⁺ wa⁺ ti⁺y⁺ lley⁺ go⁻te⁻.
 Pero cher⁺mah⁺ laay⁺ la⁺ o⁺hīh⁻ kih⁺ he⁻

tiy¹ lley¹ o he⁻ jmeey¹ kwah⁻, he⁻ ja⁻ wa⁻ jlëy¹ ba¹. ⁷ Sa⁺ sooh⁻ kih¹ dsa⁻ ñuu⁻ jlëy¹ lley¹, jëeh¹ laay¹ heeh⁻ kih¹ Dio, mah¹ mi⁻ jnää⁺ ha⁻ lä⁻ koo⁻ jøøh¹ laa¹ Dio. Pero dsa⁻ më¹ mi⁻ jnää⁺ ha⁻ lä⁻ koo⁻ jøøh¹ laa¹ dsa⁻ ñuu⁻. ⁸ Dsa⁻ ñuu⁻ sa⁺ ya⁻ hëë¹ kih¹ dsa⁻ më¹, dsa⁻ më¹ ba¹ ya⁻ hëë¹ kih¹ dsa⁻ ñuu⁻. ⁹ Lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh¹, sa⁺ ga⁻ jmää¹ Dio dsa⁻ ñuu⁻ mah¹ le¹ llu¹ kih¹ dsa⁻ më¹, ga⁻ jmääy¹ dsa⁻ më¹ mah¹ le¹ llu¹ kih¹ dsa⁻ ñuu⁻ ba¹. ¹⁰ Kih¹ he⁻ ja⁻, hi⁺ kwaat⁻ kih¹ ángele ka⁻ läh¹, jmee⁻ bii⁻ jlë¹ dsa⁻ më¹ lle¹ mah¹ jmee¹ lii⁻ chaa⁻ hi⁻ kye⁻ né¹ kiyh¹.

¹¹ Pero he⁻ tøøh¹ jne¹ kyaah¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹, ja⁻ ma⁻ la⁻ dsa⁻ ñuu⁻ laa¹ kwaat⁻, ja⁻ ba¹ lä⁻ ja⁻ laa¹ kwaat⁻ dsa⁻ më¹ ka⁻ läh¹. ¹² Jëeh¹, lä⁻ koh¹ ya⁻ hëë¹ dsa⁻ më¹ kih¹ dsa⁻ ñuu⁻, ja⁻ ba¹ lä⁻ ja⁻ kih¹ dsa⁻ më¹ dsa⁻ lä⁻ chaa⁻ dsa⁻ ñuu⁻. Lä⁻ uu¹ ba¹ hwëë⁻ kih¹ Dio. ¹³ Kye⁻ da⁻ hnäh¹ kwaat⁻ hñaah¹ hnäh¹, ¿che¹ sa⁺ laah¹ hnäh¹ sa⁺ jnä¹ llu¹ wa⁻ ra⁻ ga⁻ ngii¹ ja⁻ dsa⁻ më¹ kih¹, kih¹ Dio ma¹ sa⁺ na⁻ jlë⁻ lley¹? ¹⁴ Lä⁻ koo⁻ jmee⁻ jne¹ he⁻ tøøhn¹ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻ lä⁻ koo⁻ la⁻ kih¹ dsa⁻ ñuu⁻, mi⁻ jnää⁺ he⁻ la⁻ o⁻ hih⁺ kiyh¹ he⁻ kway⁺ jwë¹ kwaä⁺ jñu⁻ lley¹. ¹⁵ Pero kih¹ dsa⁻ më¹, kah¹ ba¹ la¹. Jnä¹ llu¹ kiyh¹ he⁻ kway⁺ jwë¹ dsa⁻ kwaä⁺ jñu⁻ lley¹. Jëeh¹, dsa⁻ më¹, ga⁻ hyoyh¹ jñu⁻ lley¹ kyoo⁻ mah¹ jlë¹ lley¹ la⁻ he⁻ ma¹ jlëy¹ kyaah¹ hmiih⁻. ¹⁶ Cher¹ mah¹ chaa⁻ hi⁻ hnøø¹ tí⁻ choo¹ juu¹ kih¹ juu¹ he⁻ hlëëhn¹ la⁻, hnøø¹ lä⁻ ney⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ kyaä¹ jnääh¹. Jëeh¹ koo⁻ nëë¹ ba¹ he⁻ tëë¹ jnääh¹ jmee⁻ jnääh¹ hi⁻ lä⁻ ja⁻ lä⁻ kaa⁻ gwah¹ kih¹ Dio.

Mi⁻ kwayh¹ ma⁻ ñuu⁻ kih¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹

¹⁷ Pero ta⁺ jyoh¹ koo⁻ taä⁻, sa⁺ chaa⁻ ñuu⁻ llu¹ lä⁻ koo⁻ jmeeh⁻ hnäh¹. Jëeh¹, jee¹ dsa⁻ ñeeh⁺ hnäh¹, cha⁻ ga⁻ miih⁻ he⁻ hliih¹ jmeeh⁻ hnäh¹ la⁻ he⁻ ma¹ jmeeh¹ hnäh¹ he⁻ llu¹. ¹⁸ To⁻ né¹ he⁻ ja⁻, ma⁻ nuun¹ kyah¹ hnäh¹ he⁻ sa⁺ hii¹ koo⁻ ba¹ juu¹ kyah¹ hnäh¹ jee¹ dsa⁻ ñeeh⁺ hnäh¹. Hi⁻

jee¹ llah¹ laan⁺ dsoo¹ ba¹. ¹⁹ Jëeh¹, go⁻ laan⁺ jmää¹ kyah¹ hnäh¹ he⁻ tääh¹ hnäh¹ lä⁻ ja⁻ mah¹ lä⁻ lee⁻ hii⁻ na⁻ hi⁻ hñaah⁺ Dio hi⁻ lä⁻ lee⁻ hii⁻ na⁻ hi⁻ sa⁺ hñaah⁺ Dio. ²⁰ Cher¹ mah¹ lä⁻ ja⁻ tääh¹ hnäh¹, jee¹ dsa⁻ ñeeh⁺ hnäh¹, ja⁻ ma⁻ ñuu⁻ kih¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹ ja⁻ kuh⁻ hnäh¹. ²¹ Jëeh¹, wa⁻ ra⁻ ga⁻ të¹ hor⁻ kuh⁻ hnäh¹, lä⁻ jaa⁻ lä⁻ jaa⁻ hnäh¹ dsa⁻ lä⁻ jaa⁻ kuh⁻ huh⁻ hnäh¹ he⁻ go⁻ kye⁻ hnäh¹. Hñaah¹ ba¹ hnäh¹ kuh⁻ huh⁻ lä⁻ jiih⁻ dsa⁻ lä⁻ hëë⁻ hnäh¹ mah¹ koo⁻ llaa¹ jay⁻ kyaah¹ kyoo⁻. ²² ¿Che¹ sa⁺ cha⁻ cha⁻ neh⁺ kyah¹ hnäh¹ jee¹ go⁻ taah¹ hnäh¹ kuh⁻ huh⁻ hnäh¹? ¿He⁻ la⁻ mi⁻ kwah⁻ hnäh¹ hi⁻ laa¹ kyaä¹ Dio, mah¹ lleh⁻ hnäh¹ o⁻ hih⁺ kih¹ hi⁻ sa⁺ kye⁻ ni⁻ miih⁻ he⁻ kuh⁻ hih¹? ¿Hee⁻ ba¹ na⁻ jwëëhn⁻ hnäh¹? ¿Che¹ jwëëhn⁻ hnäh¹ jmeeh⁻ ba¹ hnäh¹ llu¹? Ni⁻ miih⁻ sa⁺ jwëëhn⁻ hnäh¹ lä⁻ ja⁻.

²³ Jëeh¹, kih¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹ ga⁻ hyohn¹ juu¹ la⁻, ja⁻ ba¹ he⁻ ma⁻ hlëëhn⁻ hnäh¹ jää¹. Hwë¹ he⁻ ga⁻ ngëëy¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹ ja⁻, ga⁻ kay¹ he⁻ ñiih⁻. ²⁴ Mah¹ ga⁻ kway¹ tí⁻ hmaah¹ kih¹ Dio. Ma⁻ ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻ llaay¹ he⁻ ñiih⁻ ja⁻ mah¹ ga⁻ jayh¹: “Hee⁻ la⁻, kuh⁻ hnäh¹. He⁻ la⁻ na⁻ jmi⁻ ngo¹ kin⁺. Ta⁻ la⁻ kyah¹ hnäh¹ kwaan⁻ hñiin⁻ juun¹. Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh¹ lä⁻ la⁻ mah¹ lä⁻ dsooh⁻ hoh¹ hnäh¹ kin⁺.” ²⁵ Ja⁻ ba¹ lä⁻ ja⁻ ga⁻ jmeey¹ kyaah¹ wa⁻ kyaah¹, ma⁻ ngëë⁻ ma⁻ kuyh⁻ ma⁻ ñuu⁻. Ga⁻ jayh¹: “Wa⁻ kyaah¹ la⁻ la⁻ hmoo⁻ hmëë⁻ he⁻ jmeen⁻ kyaah¹ jma⁻ kin⁺. Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh¹ lä⁻ la⁻, ga⁻ lä⁻ jë⁻ jiih⁻ ma¹ huh⁻ hnäh¹, mah¹ lä⁻ dsooh⁻ hoh¹ hnäh¹ kin⁺.” ²⁶ Lä⁻ ja⁻, lä⁻ jë⁻ jiih⁻ ma¹ kuh⁻ hnäh¹ he⁻ ñiih⁻ la⁻, hi⁻ ma¹ huh⁻ hnäh¹ he⁻ haa⁻ neh⁺ wa⁻ kyaah¹ la⁻, he⁻ jmeeh⁻ hnäh¹ juu¹ he⁻ ga⁻ juu¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹ ba¹ na⁻, lä⁻ ma⁻ ngoo¹ ja⁻ ba¹ lä⁻ jiih⁻ jayh¹ ka⁻ läh¹.

²⁷ He⁻ ja⁻, cher¹ mah¹ hi⁻ ga⁻ kuh⁻ he⁻ ñiih⁻, hi⁻ ga⁻ hiiy¹ he⁻ haa⁻ neh⁺ wa⁻ kyaah¹ kih¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹, hi⁻ lä⁻ ma⁻ ngoo¹ bih¹ jmeey⁺ he⁻ hliih¹, ma⁻ na⁻ bääy¹ dsoo¹, kih¹ he⁻ mi⁻ kwayh¹ jmi⁻ ngo¹ kyaah¹ jma⁻

kih¹ Dsa-jøøh¹ jnän¹. ²⁸Lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻ hnäh¹ hnøø¹ kah¹ da¹ hnäh¹ kwaat¹ che¹ sa⁺ hñi¹ huúdsē¹ kyah¹ hnäh¹, jää¹ ja⁻ ga⁻ kuh¹ hnäh¹ he⁻ñi¹ hi⁺ huh¹ hnäh¹ he⁻ haa⁺ neh⁺ wa⁻kyaa¹. ²⁹Jëeh¹, cher¹mah¹ jmee⁺ gyih¹ he⁻ hliih¹ mah¹ kuyh¹ he⁻ñi¹ ih⁺ hi⁺ hñy¹ he⁻ haa⁺ neh⁺ wa⁻kyaa¹ ja⁻, he⁻ ngii¹ he⁻ ja⁺ he⁻ hliih¹ nē¹ kiyh¹ ba⁺ ja⁻. Jëeh¹ sa⁺ tooyh¹ ta¹ jmi⁻ngo¹ kih¹ Dsa-jøøh¹ jnän¹. ³⁰Kih¹ he⁻ja⁻, chaa⁻ jwëë¹ jee¹ kyah¹ hnäh¹ hi⁻ dsaah¹, jwëë¹ hi⁻ mo⁻so⁻ cha⁻ be¹ kih¹, lä⁺jiih¹ chaa⁻ ko⁻llaa¹ hi⁻ ga⁻juu¹. ³¹Pero cher¹mah¹ ga⁻kye¹ jne¹ kwaat¹ he⁻ hñi¹ huúdsē¹ jnän¹, jää¹ ja⁻ga⁻ kih¹hñn¹, mo⁻so⁻ cha⁻ he⁻ kih¹lla¹ Dio ta¹ jnän¹. ³²Hi⁻ cher¹mah¹ ga⁻llay¹ ta¹ jnän¹, Dio ba⁺ he⁻ hi⁻ heeh¹ jne¹ wi¹, mah¹ sa⁺ dsa⁻nøøn¹ cha⁻je⁻ ko⁻jøh¹ kyaah¹ hi⁻ sa⁺ ma⁻heeh¹ juu¹ kiyh¹. ³³He⁻ja⁻ øøhn¹, wa⁻ra⁻ ga⁻taah¹ hnäh¹ kuh¹, ja⁻ jää¹ hnäh¹ dsa⁻kyaa¹ hnäh¹. ³⁴Hi⁻ cher¹mah¹ chaa⁻jaa⁻ hi⁻ kyoh⁺, wa⁻lla⁻kuyh¹ cha⁻neh⁺ kiyh¹, mah¹ sa⁺ ja⁺ he⁻ wi¹ nē¹ kiyh¹, wa⁻ra⁻ ga⁻jmeey¹ wa⁻ la⁺ cha⁻ la⁺ jee⁺ dsa⁻neeh⁺ hnäh¹. Cher¹mah¹ cha⁻ ga⁻ jyoh¹ juu¹, he⁻ ja⁻ mi⁻een¹ wa⁻ra⁻ ga⁻lloon¹ na⁻jëen⁺ hnäh¹.

Lä⁺jë⁺ he⁻ ga⁻hñah¹
jne¹ kih¹ Jmi⁻lle¹ kih¹ Dio

12 Hnoon¹ lä⁻ngëeh¹ hnäh¹ mi⁻ih⁻ øøhn¹, ha⁻ lä⁻ la⁺ he⁻ ma⁻hñah¹ jne¹ kih¹ Jmi⁻lle¹ kih¹ Dio. ²Neh¹ ba⁺ hnäh¹ ha⁻ lä⁻ ma⁻ jmeeh¹ hnäh¹, jää¹ sa⁺ ga⁻ ma⁻heeh¹ hnäh¹ kih¹ Dio. Ma⁻ ga⁻nää¹ hnäh¹ ta⁺ la⁺ ta⁺ jnø⁺, ga⁻kah¹ hnäh¹ jwē¹ jee¹ ma⁻hnaah¹ hnäh¹ dio¹kaa¹ hi⁻ na⁻laa⁻ kaah¹ dsa⁻. ³He⁻ja⁻ hnoon¹ lä⁻ngëeh¹ hnäh¹ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ hlëeh¹ lä⁻ gwa⁺ kih¹ Jmi⁻lle¹ kih¹ Dio sa⁺ jwäy¹ dso⁻jwi¹ nē¹ kih¹ Jesús. Lä⁺ja⁻ ka⁻läh¹ sa⁺ jäh¹ jøøh¹ Jesús, cher¹mah¹ sa⁺ kyaayh¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹.

⁴Kah¹ ba⁺ la⁺ he⁻ ma⁻hñah¹ jne¹ lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻ jne¹ kih¹ Dio, pero jaa⁻ ba⁺ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ hi⁻ kwa⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ ja⁻. ⁵Kah¹

ba⁺ la⁺ ta⁺ he⁻ jmee⁻ jne¹ lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻ jne¹ jee¹ hnäh¹ jne¹ Dio, pero jaa⁻ ba⁺ hi⁻ laa⁻ Dsa-jøøh¹ jnän¹. ⁶Kah¹ ba⁺ la⁺ be¹ he⁻ ma⁻tëë¹ jne¹ lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻ jne¹, pero jaa⁻ ba⁺ Dio hi⁻ jmee⁻ lä⁺jë⁺ kih¹ ga⁻lä⁺jëë⁺ jne¹.

⁷Lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻ jne¹ ma⁻hñah¹ jne¹ he⁻ ga⁻kwa¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ mah¹ lä⁺ja⁻ jä¹ llu¹ kih¹ lä⁺jëë⁺. ⁸Jaa⁻ ga⁻hyoh¹ mi⁻ih⁻ huúdsē¹ llu¹ he⁻ ga⁻kwa¹ Jmi⁻lle¹. Jñah¹ ga⁻hyoh¹ he⁻ jmee⁻ kyuyh¹ cha⁻ga⁻miih¹, he⁻ ga⁻kwa¹ ja⁻ba⁺ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹. ⁹Jñah¹ ka⁻läh¹ ga⁻hyoh¹ kih¹ ja⁻ba⁺ Jmi⁻lle¹ ha⁻ lä⁻ jee¹ lä⁻dsoo¹ dsëy¹ cha⁻ga⁻miih¹. Hi⁻ jñah¹ ga⁻hyoh¹ ha⁻ lä⁻ jee¹ mi⁻hläy¹ hi⁻ dsaah¹ kyaah¹ be¹ kih¹ ja⁻ba⁺ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹. ¹⁰Jñah¹ ga⁻hyoh¹ ha⁻ lä⁻ jmeey¹ he⁻ juh⁻gaa⁻. Jñah¹ ga⁻hyoh¹ juu¹ he⁻ ngëëy¹ kih¹ dsa⁻. Jñah¹ ga⁻hyoh¹ mah¹ kay¹ kwaat¹ che¹ la⁺ kih¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ he⁻ hlëeh¹ dsa⁻ o che¹ la⁺ kih¹ jmi⁻lle¹ hliih¹. Jñah¹ ga⁻hyoh¹ hlëëy¹ jyoh¹ juu¹. Jñah¹ ka⁻läh¹, ga⁻hyoh¹ be¹ mah¹ jiiy¹ juu¹ he⁻ hlëeh¹ dsa⁻kyaa¹hy¹. ¹¹Pero jaa⁻ ba⁺ Jmi⁻lle¹ hi⁻ jmee⁻ lä⁺jë⁺ he⁻ ja⁻. Hi⁻ lä⁻koø⁻ hyoh¹ dsëy¹ ba⁺ ti⁻looyh¹ kih¹ lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻.

Jee¹ lä⁺jëë⁺ hi⁻ laa⁻ kyaah¹
Dio laay¹ lä⁻koø⁻ jaa⁻ ba⁺

¹²Koo⁻ ba⁺ la⁺ jmi⁻ngo¹ jnän¹, hi⁻ cha⁻ cha⁻miih¹ nëë¹ he⁻ na⁻ku⁻ na⁻chah¹. Ma⁻ke⁻ cha⁻miih¹ nëë¹ he⁻ na⁻ku⁻ na⁻chah¹, ma⁻ra⁻ he⁻ la⁺ ba⁺ koø⁻ jmi⁻ngo¹ jee¹ lä⁺jë⁺. Ja⁻ba⁺ lä⁺ja⁻ Cristo ka⁻läh¹ kyaah¹ jne¹. ¹³Jëeh¹, kyaah¹ jaa⁻ ba⁺ Jmi⁻lle¹ ga⁻lëë¹ jne¹ koø⁻ ba⁺ kyaayh¹, lä⁻llu¹ he⁻ ma⁻na⁻saa⁻ jne¹ jmi⁻ kyaah¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ kih¹ Dio. Lä⁺ja⁻ kih¹ hi⁻ laa⁻ judiu¹ o hi⁻ sa⁺ laa⁻ judiu¹, hi⁻ lä⁺ja⁻ ka⁻läh¹ kih¹ hi⁻ na⁻hnëë¹ jmee⁻ ta⁺ kih¹ dsa⁻ o cher¹mah¹ sa⁺ na⁻hnëëy¹. Ga⁻lä⁺jëë⁺ ba⁺ jne¹ ma⁻heeh¹ jne¹ kih¹ jaa⁻ ba⁺ Jmi⁻lle¹.

¹⁴Heh¹ jmi⁻ngo¹ jnän¹, sa⁺ la⁺ koø⁻ ba⁺ jee¹ lä⁺jë⁺, cha⁻miih¹ jee¹ na⁻ku⁻

na⁻chah'. ¹⁵ Cher'mah' ma⁻tiin' ga⁻jäh': "Sa⁻ laan' ma⁻gooh, he⁻ ja⁻ sa⁻ na⁻jnään' kih' jmi⁻ngo' kyah'", pero ma⁻ke⁻ ma⁻jäh' lä⁻ja⁻, ma⁻ra⁻ he⁻ na⁻jnää' ba⁻ kih' jmi⁻ngo' jnän. ¹⁶ Hi⁻ cher'mah' lo⁻gwan' ga⁻jäh': "Sa⁻ laan' mi⁻näh, he⁻ ja⁻ sa⁻ na⁻jnään' kih' jmi⁻ngo' kyah'", pero ma⁻ke⁻ ma⁻jäh' lä⁻ja⁻, ma⁻ra⁻ he⁻ na⁻jnää' ba⁻ kih' jmi⁻ngo' jnän. ¹⁷ Cher'mah' lä⁻kaa⁻ jmi⁻ngo' jnän, la⁻ koo⁻ mi⁻ mi⁻nē⁻ juuh, ¿hee⁻ kyaah' ja⁻ nuu' jne'? Hi⁻ cher'mah' lä⁻kaa⁻ jmi⁻ngo' jnän, la⁻ koo⁻ to⁻gwa⁻ juuh, ¿hee⁻ kyaah' ja⁻ he⁻ taah' jne' jme⁻h'? ¹⁸ Pero Dio ga⁻jme⁻ na⁻ku⁻ na⁻chah' jmi⁻ngo' jnän, lä⁻koo⁻ lla⁻ dsēy'. ¹⁹ Cher'mah' koo⁻ nē⁻ ba⁻ la⁻ lä⁻kaa⁻ jmi⁻ngo' jnän, mo⁻so⁻ la⁻ lä⁻koo⁻ jmi⁻ngo' he⁻ kye⁻ jne'. ²⁰ Pero ja⁻ lä⁻ja⁻ la⁻ jmi⁻ngo' jnän. Na⁻ku⁻ na⁻chah' cha⁻miih⁻ nē⁻, hi⁻ jee⁻ lä⁻jē⁻ koo⁻ ba⁻ la⁻. ²¹ Sa⁻ le⁻ jäh⁻ mi⁻nēn⁻ siih⁻ ma⁻goon⁻: "Sa⁻ jme⁻ bii⁻ hne⁻ kin⁻." Ni⁻ sa⁻ le⁻ jäh⁻ kallen⁻ siih⁻ ma⁻tiin⁻: "Sa⁻ jme⁻ bii⁻ hne⁻ kin⁻." ²² Pero sa⁻ la⁻ lä⁻ja⁻. He⁻ cha⁻ kih' jmi⁻ngo' jnän, he⁻ jme⁻ jne⁻ kwaat⁻ sa⁻ bee⁻ ni⁻ miih⁻, he⁻ ja⁻ jmää⁻ jnän⁻ cha⁻ga⁻miih⁻. ²³ Hi⁻ he⁻ cha⁻ kih' jmi⁻ngo' jnän⁻ he⁻ jme⁻ jne⁻ kwaat⁻ sa⁻ jnä⁻ llu⁻, he⁻ ja⁻ hø⁻ jne⁻ cha⁻ga⁻miih⁻. Hi⁻ he⁻ sa⁻ sooh⁻ jē⁻ dsa⁻, jlē⁻ jne⁻ llu⁻. ²⁴ Pero he⁻ jnä⁻ llu⁻ nē⁻ jnän⁻, sa⁻ jme⁻ bii⁻ jlē⁻ jne⁻. Ga⁻jme⁻ Dio jmi⁻ngo' jnän⁻ mah⁻ høon⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ sa⁻ bee⁻. ²⁵ Heh⁻ lä⁻ja⁻, jmi⁻ngo' jnän⁻ sa⁻ jme⁻ ma⁻ kih⁻ kih⁻. Lä⁻jē⁻ nē⁻ ba⁻ hnää⁻ dsa⁻ kyaayh'. ²⁶ Cher'mah' jii⁻ kih' koo⁻ nē⁻, lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ ba⁻ jii⁻ kih'. Hi⁻ cher'mah' ga⁻la⁻ llu⁻ kih' koo⁻ nē⁻, lä⁻ja⁻ la⁻ llu⁻ kih' ga⁻lä⁻jē⁻ ba⁻.

²⁷ Lä⁻ja⁻ jne⁻ ka⁻lä⁻h, laa⁻ jne⁻ lä⁻koo⁻ jmi⁻ngo' kih' Cristo. Lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ jne⁻ na⁻ku⁻ na⁻chah' jne⁻ kyaayh'. ²⁸ Jee⁻ kih' hi⁻ laa⁻ gwah⁻, Dio ga⁻hñaa⁻ to⁻nē⁻ hi⁻ laa⁻ apóstole, ja⁻ ga⁻ ga⁻hñaa⁻ hi⁻ ngē⁻ juu⁻ kiyh', hi⁻ ga⁻hñaa⁻ ta⁻j-

woh', kyaah' hi⁻ jme⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻, kyaah' hi⁻ mi⁻hlää⁻ dsa⁻, kyaah' hi⁻ jme⁻ be⁻ kih' dsa⁻, kyaah' hi⁻ kye⁻ nē⁻ kih' dsa⁻ kyaah', hi⁻ kyaah' hi⁻ lih⁻ hlē⁻h⁻ jyoh' juu'. ²⁹ ¿Che⁻ lä⁻jē⁻ laa⁻ apóstole? ¿Che⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ laa⁻ hi⁻ ngē⁻ juu' kih' Dio? ¿Che⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ laa⁻ ta⁻jwoh'? ¿Che⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ jme⁻ he⁻ juh⁻gaa'? ³⁰ ¿Che⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ ma⁻hyoh⁻ be⁻ mah' mi⁻hlää⁻ dsa⁻ dsaah'? ¿Che⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ lih⁻ hlē⁻h⁻ jyoh' juu'? ¿Che⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ lih⁻ jii⁻ juu' he⁻ hlē⁻h⁻ dsa⁻ kyaayh'? ³¹ Wa⁻ hee⁻ hoh' hnäh' kih' ta⁻ he⁻ la⁻ kwa⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻ he⁻ llu⁻ ga⁻ miih⁻.

Pero ta⁻ jyoh' ko⁻taa⁻, hlē⁻hn⁻ hnäh' ha⁻ lä⁻ jee⁻ jnää⁻ hnäh' he⁻ jmää⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ kyah' hnäh'.

He⁻ hnää⁻ jne⁻ dsa⁻ kyaahn', he⁻ ja⁻ ba⁻ kye⁻

13 Cher'mah' ga⁻hlē⁻hn⁻ kyaah' wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ juu' he⁻ hlē⁻h⁻ dsa⁻, hi⁻ kyaah' juu' he⁻ hlē⁻h⁻ án⁻gele ka⁻lä⁻h, hi⁻ cher'mah' sa⁻ hnaan⁻ dsa⁻ kyaahn', laan' lä⁻koo⁻ nē⁻ he⁻ koo⁻ hii⁻ ta⁻jmah'. Laan' lä⁻koo⁻ jwi⁻nē⁻ kih' tē⁻. ² Cher'mah' ga⁻hyoh⁻ cha⁻miih⁻ juu' kih' Dio he⁻ ngē⁻ kih' dsa⁻, hi⁻ cher'mah' ga⁻lä⁻ngē⁻ lä⁻jē⁻ juu' he⁻ na⁻hmää⁻, cher'mah' kyuu⁻ ba⁻ jnä⁻ lä⁻jē⁻, hi⁻ cher'mah' ga⁻jmeen⁻ dsoo⁻ dsēn⁻ cha⁻miih⁻ lä⁻jiih⁻ mi⁻siin⁻ hø⁻ moh', pero cher'mah' sa⁻ hnaan⁻ dsa⁻ kyaahn', ni⁻ miih⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ laan'. ³ Cher'mah' ga⁻ti⁻ ga⁻lloohn⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ he⁻ cha⁻ kin⁻ mah' ä⁻ahn⁻ dsa⁻ tä⁻nē⁻, hi⁻ cher'mah' ga⁻kwaan⁻ hñiin⁻ kaan⁻, pero cher'mah' sa⁻ hnaan⁻ dsa⁻ kyaahn', ni⁻ miih⁻ sa⁻ jmää⁻ kin⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ ja⁻.

⁴ He⁻ hnää⁻ jne⁻ dsa⁻, he⁻ jø⁻h⁻ dsēn⁻ ba⁻ ja⁻, hi⁻ llu⁻ dsē⁻ jne⁻ ka⁻lä⁻h. He⁻ hnää⁻ jne⁻ dsa⁻, ja⁻ he⁻ wi⁻ dsē⁻ jne⁻ kyaah' dsa⁻. He⁻ hnää⁻ jne⁻ dsa⁻, ja⁻ he⁻ jmää⁻ jne⁻ hñaan⁻ kaah', ni⁻ he⁻ jmeen⁻ kye⁻ jne⁻ cha⁻ga⁻miih⁻. ⁵ He⁻ hnää⁻ jne⁻ dsa⁻, ja⁻ he⁻ jmeen⁻ he⁻ sa⁻ lle⁻ kih' jmeen⁻, ja⁻

he⁻ hnøøhn⁺ ma⁻la⁺ he⁻ llu⁺ jnän⁺ hñaan⁺, ja⁻ he⁻ lä⁻lleē⁺ jne⁺ na⁻koh⁺, ja⁻ he⁻ tøøh⁻ jne⁺ dsē⁻ kyaah⁺ dsa⁻. ⁶Ja⁻ he⁻ tih⁻ dsē⁻ jne⁺ he⁻ hliih⁺, he⁻ tih⁺ dsē⁻ jne⁺ ju⁻d-soo⁺ jmah⁺ ba⁻. ⁷He⁻ hnää⁺ jne⁺ Dio, he⁻ lä⁻be⁻ dsē⁻ jne⁺ kih⁺ lä⁻jē⁺, hi⁺ lä⁻ ma⁻d-soo⁺ ja⁻ ba⁻ dsē⁻ jne⁺ kiyh⁺, hi⁺ ngoo⁺ ba⁻ he⁻ kye⁺ jne⁺ o⁻jøh⁺ dsē⁻, hi⁺ he⁻ kwēēh⁺ dsē⁻ jne⁺ ka⁻läh⁺.

⁸He⁻ hnää⁺ jne⁺ dsa⁻kyaahn⁺ sa⁻ llaa⁻ jih⁺koh⁺. Pero lloo⁻ koo⁻ jmi⁺ mo⁻so⁻ jmee⁺ bii⁺ mi⁻jnaä⁺ Dio juu⁺ kih⁺, lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ mo⁻so⁻ jmee⁺ bii⁺ hyoh⁺ dsa⁻ hlēēh⁺ jyoh⁺ juu⁺, hi⁺ mo⁻so⁻ jmee⁺ bii⁺ hyoyh⁺ he⁻ jmeey⁺ kyuyh⁺ cha⁻ga⁻mi⁻ih⁻. ⁹Pero jmi⁺ he⁻ tøøhn⁺ la⁻, sa⁻ ga⁻ ma⁻lä⁻kyuuh⁺ jne⁺ na⁻hñaa⁺ lä⁻jē⁺ juu⁺ na⁻, hi⁺ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ lä⁻jēē⁺ hi⁺ ngēē⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻, sa⁻ hlēēyh⁺ na⁻hñaa⁺ lä⁻jēē⁺. ¹⁰Pero wa⁻ra⁻ ga⁻lloo⁺ jmi⁺ jmee⁺ Dio ma⁻na⁻hñaa⁺ go⁻te⁻ lä⁻jē⁺, ma⁻ja⁻ mo⁻so⁻ jmee⁺ bii⁺ he⁻ ga⁻lä⁻kyuuh⁺ jne⁺ mi⁻ih⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, llaa⁻ go⁻te⁻ ba⁻ ja⁻.

¹¹Lä⁻koo⁻ ma⁻ laan⁺ chih⁻, ga⁻hlēēhn⁻ lä⁻koo⁻ jaa⁻ chih⁻, ga⁻jmeen⁺ hu⁺dsē⁻ lä⁻koo⁻ jaa⁻ chih⁻, hi⁺ ga⁻kan⁺ kwaan⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ chih⁻. Pero ma⁻ ga⁻lä⁻jøøhn⁺, mo⁻so⁻ ga⁻jmeen⁺ lä⁻jē⁺ he⁻ ma⁻ jmeen⁺ lä⁻koo⁻ ma⁻ mahn⁺. ¹²Jmi⁺ na⁻, sa⁻ ma⁻lä⁻ngēē⁺ jne⁺ na⁻hñaa⁺ lä⁻jēē⁺, lä⁺ jnän⁺ lä⁻koo⁻ he⁻ jēē⁺ jne⁺ kyaah⁺ hu⁺ he⁻ sa⁻ jēē⁺ ba⁻. Pero wa⁻ra⁻ ga⁻lloo⁺ jmi⁺ ja⁻, ja⁻ ga⁻ tēē⁺ jne⁺ jēē⁺ go⁻te⁻. Na⁺ kyuu⁺ mi⁻ih⁻ ba⁻. Pero wa⁻ra⁻ ga⁻lloo⁺ jmi⁺ ja⁻, ja⁻ ga⁻ lä⁻kyuuh⁺ lä⁻jē⁺, ja⁻ ba⁻ lä⁻koo⁻ kyuu⁺ Dio jnä⁺.

¹³Hnē⁻ nēē⁺ ba⁻ he⁻ sa⁻ llaa⁻: he⁻ ma⁻d-soo⁺ dsē⁻ jne⁺, he⁻ cha⁻ o⁻jøh⁺ dsē⁻ jnän⁺, hi⁺ he⁻ hnää⁺ jne⁺ dsa⁻kyaahn⁺. Kih⁺ jee⁺ lä⁻jē⁺ he⁻ la⁻, kyeē⁺ ga⁻ he⁻ hnää⁺ jne⁺ dsa⁻kyaahn⁺.

Ha⁻ lä⁻ la⁺ kih⁺ hi⁺ hlēēh⁺ jyoh⁺ juu⁺

14 He⁻ ja⁻ go⁻nää⁺ ba⁻ hnäh⁺ ta⁻ cha⁻nē⁺ he⁻ hnaah⁺ hnäh⁺ øøh⁺ hnäh⁺. Hi⁺ lä⁻ja⁻ wa⁻ heē⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺

ta⁻ he⁻ la⁺ kwa⁺ Jmi⁺lle⁺ Na⁻jngii⁺. Hi⁺ kih⁺ jee⁺ lä⁻jē⁺ ta⁻ na⁻, wa⁻ heē⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ he⁻ ngēēh⁺ hnäh⁺ juu⁺ kih⁺ Dio. ²Jēēh⁺, jaa⁻ hi⁻ hlēēh⁺ jyoh⁺ juu⁺, ja⁻ he⁻ hlēēyh⁺ kyaah⁺ dsa⁻ ja⁻, he⁻ hlēēyh⁺ kyaah⁺ Dio ba⁻ ja⁻. Hi⁺ ma⁻ke⁺ hlēēyh⁺ juu⁺ kaah⁺ he⁻ kwa⁺ Jmi⁺lle⁺ Na⁻jngii⁺, ni⁺ jaa⁻ sa⁻ ngēē⁺ juu⁺ kiyh⁺. ³Pero jaa⁻ hi⁻ ngēē⁺ juu⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻hyoyh⁺ kih⁺ Dio, hi⁺ he⁻ ba⁻ hlēēh⁺ juu⁺ he⁻ jmeey⁺ dsa⁻nää⁺ dsa⁻ ta⁻ cha⁻nē⁺, kway⁻ be⁺ kih⁺ dsa⁻, hi⁺ jmeey⁺ dsa⁻nøh⁺ dsē⁻ dsa⁻. ⁴Jaa⁻ hi⁻ hlēēh⁺ juu⁺ he⁻ sa⁻ ngēē⁺ jne⁺, he⁻ kway⁻ be⁺ kih⁺ hñi⁻iy⁺ ba⁻ ja⁻. Pero jaa⁻ hi⁻ ngēē⁺ juu⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻hyoyh⁺ kih⁺ Dio, kway⁻ be⁺ kih⁺ lä⁻jēē⁺ hi⁺ laa⁻ kyaa⁺ Dio.

⁵Hnoon⁺ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ lä⁻jēē⁺ ba⁻ hnäh⁺ hlēēh⁺ hnäh⁺ jyoh⁺ juu⁺. Pero cha⁻ga⁻mi⁻ih⁻ hnoon⁺ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ ga⁻hñah⁺ hnäh⁺ ta⁻ he⁻ ngēēh⁺ hnäh⁺ juu⁺ kih⁺ Dio. Jēēh⁺, llu⁺ ga⁻ he⁻ ja⁻, lä⁻koh⁺ ga⁻ he⁻ hlēēh⁺ hnäh⁺ jyoh⁺ juu⁺. Hi⁺ ma⁻ra⁻ he⁻ jmää⁺ ba⁻ he⁻ hlēēh⁺ hnäh⁺ jyoh⁺ juu⁺ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ chaa⁻ hi⁻ jii⁺ juu⁺ ja⁻ mah⁺ kwa⁺ be⁺ kih⁺ hi⁺ laa⁻ kyaa⁺ Dio. ⁶Jēē⁺ da⁻ hnäh⁺ øøhn⁺. Cher⁺mah⁺ ngoon⁺ na⁻hlēēhn⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ jyoh⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻hyohn⁻ kih⁺ Dio, sa⁻ jmää⁺ he⁻ ja⁻ kyah⁺ hnäh⁺. Llu⁺ ga⁻ he⁻ hlēēhn⁻ hnäh⁺ he⁻ ga⁻mi⁻jnaä⁺ Dio kin⁺ ba⁻, hi⁺ hlēēhn⁻ hnäh⁺ he⁻ ma⁻kyuuh⁺ jne⁺, hi⁺ hlēēhn⁻ juu⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻hyohn⁻ kih⁺ Dio, hi⁺ kyaah⁺ nuuh⁺ he⁻ ma⁻mi⁻tēē⁺ jne⁺.

⁷Lä⁻ja⁻ la⁺ kih⁺ lä⁻jē⁺ he⁻ sa⁻ na⁻jiih⁺. Wa⁻ra⁻ ga⁻hi⁺ luu⁺ hma⁻ta⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻hi⁺ tu⁻, cher⁺mah⁺ sa⁻ ga⁻hi⁺ kwee⁺, sa⁻ chaa⁻ hi⁻ nē⁻ hee⁻ su⁻ ja⁻ hi⁺. ⁸Hi⁺ cher⁺mah⁺ sa⁻ ga⁻hi⁺ kwee⁺ luu⁺ hoo⁺, ni⁺ jaa⁻ hløø⁺ sa⁻ mi⁻llu⁺ hñii⁺ mah⁺ dsa⁻näy⁺ jee⁺ hñii⁺. ⁹Lä⁻ja⁻ la⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺. Cher⁺mah⁺ sa⁻ jēē⁺ juu⁺ he⁻ hlēēh⁺ hnäh⁺, ¿ha⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻ngēē⁺ dsa⁻ juu⁺ he⁻ hlēēh⁺ hnäh⁺? Koo⁻ taah⁺ mi⁻ih⁻ ba⁻ ja⁻ he⁻ hlēēh⁺ hnäh⁺. ¹⁰Joh⁺ juu⁺ sa⁻ hlēēh⁺ dsa⁻ lä⁻kaa⁻ lä⁻juh⁺ jmi⁻gyuu⁺, hi⁺ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ jwi⁺ ngēē⁺ bi⁺h⁺ juu⁺ kiyh⁺.

¹¹ He ja chermah sa ngëen juu he hlëeh dsa, laan läkoo ja hi chaä uu ba kiyh. Hi läja laa hi he ki jnä ka läh. ¹² Läja jmeë hnäh ka läh. Na he ma heë hoh hnäh kih ta he la kwa Jmi lle Na jngii, he ja cha gami ih wa tih hoh hnäh he la kwa Jmi lle Na jngii he jmeë dsa kwaä lä hi nē hi laa kyaä Dio.

¹³ Kih he ja, ja hi ma hyoh hlëeh jyoh juu, wa ngiyy kiyh kih Dio mah kway be ha lä jee jii juu ja kyaah dsa kyaayh. ¹⁴ Jëeh, chermah ga ngiin kin kyaah juu he sa ngëen, he ngiin kyaah jmi lle kin ba ja. Pero juu ja, sa ngëen he hnø jäh. ¹⁵ He ja, cha lä jmeen? Ngii ba jnä kyaah jmi lle kin, hi läja ka läh kyaah juu he ngëen ba. Hi hän kyaah jmi lle kin, hi läja ka läh hän kyaah juu he ngëen. ¹⁶ Jëeh, chermah ga häh kyaah jmi lle jmah jee kwah tihmaah kih Dio, ha läja jäh hi tääh nuu: “Wa la läja”, chermah sa ma längëey hee ja he ma hlëeh. ¹⁷ Ma ke jnaah ma kwah tihmaah, pero kih hi tääh nuu, sa tēy be kyaah juu ja. ¹⁸ Kwan tihmaah kih Dio kih he ma hyohn hlëehn cha gami ih jyoh juu läkoh ga hnäh. ¹⁹ Pero ga ma chehn jee dsa nee øh jne, llu ga laan he hlëehn hna mi juu he längëe dsa wa ra ga tē jee hlëeh jnih, läkoh ga he hlëehn gya mil mi juu he sa kyuu dsa.

²⁰ Øhn, ta jmeë hnäh hu dsē läkoo ja chih hi sa ngëe. Llu ba chermah laah hnäh läkoo ja chih hi sa jmeë he hlih. Pero hnø jmeeh hnäh hu dsē läkoo ja dsa ma jøh ba. ²¹ Lä la na sii nē ley:

Kyaah jyoh juu hlëehn dsa la.

Kyaah juu he hlëeh dsa chaä uu ba hlëeh jnih.

Pero ni läja, sa nuuy kin, ga jäh Dio.

²² Läja, hi ma hyoh hlëeh jyoh juu, la koo he juh gaa kih hi sa ga ma heeh kih Dio. Sa la kih hi ma heeh kih Dio. Pero ta jyoh koä, ja hi ngëe juu he ga hyoyh kih Dio, hlëeyh hi ma heeh kih Dio ba. Sa la kih hi sa ma heeh kih Dio. ²³ He ja sa llu chermah läjëë hnäh hlëeh hnäh jyoh juu he sa ngëe jne jee dsa nee hnäh. Jëeh, chermah ga lloo ja hi hmëe o ja hi sa ga ma dsoo dsē kih Dio, ma ja jäyh, he ngaah ba hnäh na. ²⁴ Pero chermah läjëë hnäh ngëeh hnäh juu he ga hñah hnäh kih Dio hi chermah ga lloo ja hi hmëe o ja hi sa ga ma heeh kih Dio jee tääh hnäh, kyaah juu he ngëeh hnäh ja jmeë längëey he ma hläy, hi läliyh läjē he jmeey. ²⁵ Hi läjnä läjē he na hmää neh tuh dsëy. Ja ga na juuyh jney mah hnaayh Dio, jäyh: “Ma ra ju dsoo, cheh ba Dio jee kyah hnäh.”

Hnø dsa toohn läkoo lle kih lä ma dsa nee jne

²⁶ Øhn, he koo juu lle jne kih jee läjē he ma jwëhn hnäh. Jee dsa neeh hnäh, chaä hi hä, chaä hi mi tē, chaä hi hlëeh ga jyoh juu, chaä hi ma mi jnä Dio mih kih, chaä hi lih jii juu he sa ngëe jne. He ja jmeë hnäh läjē he na mah lächa cha gami ih be kyah hnäh. ²⁷ Wa ra ga hlëeh hnäh jyoh juu, wa hlëeh uu uu ba, pero ma ja ba. Hi ma ra he hnää ja hi lih jii juu ja. ²⁸ Chermah sa chaä hi lih jii juu ja, sa wa hlëeyh hi tääh neh gwah. Wa hlëeyh jee nuuy hniyy ba, hi wa hlëeyh kyaah Dio. ²⁹ Läja ka läh kih hi ngëe juu he ga hyoyh kih Dio. Wa hlëeh uu uu ba, mah jee läjëë wa kyey kwaat ha lä dsoo juu ja.

³⁰ Cher'mah' ga'mi'jnäǟ Dio miih' kih' jaā hī̄ gya' nuu', wa' jōoy' lā'jiih' llaa' hlēeh' hī̄ ma'loø' to'nē' he'. ³¹ Jēeh', lā'jēē' ba' hnäh' cha' jwē' kyah' hnäh' ngēeh' hnäh' juu' he' ma'hñah' hnäh' kih' Dio. Pero ma' jaā ba' hnäh' ngēeh' hnäh' juu' jā, mah' lā'jā lā'tēē' lā'jēē', hi' hyoyh' cha'ga'miih' be'. ³² Jmi'lle' kih' hī̄ ngēē' juu' nuuh' bih', sa' hlēeyh' ta'ko'jiih' hlēeh' jñah' øoyh'. ³³ Jēeh' Dio, sa' laay' Dio hī̄ koø' jmee' tääh' miih'. He' jmeey' hii' ti' jnän' ba'.

Lā'koø' jmee' lā'jē' gwah' jee' dsa'nee' lā'jēē' hī̄ laa' kyaa' Dio, ³⁴ lā'jēē' dsa'mē' sa' wa' tooyh' miih' jee' tääyh' neh' gwah'. Jēeh', sa' cha' jwē' kiyh' hlēeyh'. Hnøø' nuuyh' kih' dsa'nuuh' ba', lā'koø' jāh' nē' ley. ³⁵ Cher'mah' he' hnøøy' lā'tēēy', wa' ngiiy' juu' kih' dsa'nuuh' kyaa'y' wa'ra' ga'lla'näy' cha'neh' kiyh'. Jēeh', sa' sooh' kih' dsa'mē' hlēeyh' neh' gwah'.

³⁶ Jā' ma'la' jee' kyah' hnäh' ga'lā'cha' juu' kih' Dio. Ni' sa' la' ma'la' kyah' hnäh' ka'läh'. ³⁷ Cher'mah' chaā hī̄ jmee' huud'sē' laay' jaā hī̄ ngēē' juu', o cha' ga' jyoh' he' ga'hyoyh' kih' Jmi'lle' Na'ngii', hī̄ he' tah' dsēy' la' mada' kih' Dio lā'jē' he' ma'siin' la'. ³⁸ Kih' hī̄ sa' jmee' he' kih' juu' la', ta' jmee' hnäh' he' kiyh'.

³⁹ Lā'jā hnäh' øøhn', wa' hee' hoh' hnäh' kih' ta' he' ngēeh' hnäh' juu' kih' Dio. Hi' ta' ha' hnäh' kih' hī̄ lih' hlēeh' jyoh' juu'. ⁴⁰ Pero ta' jmee' hnäh' wa' la' cha' la' jee' dsa'neeh' hnäh', jmee' hnäh' lā'koø' lle' kih' ba'.

Ga'lā'jiih' Cristo ma' ga'hya' hnē' jmi' na'juuy'

15 Na' na' mi'dsoohn' hoh' hnäh' øøhn', ha' lā' la' ju'hmēē' he' ga'hlēeh'n' hnäh', ja'ba' he' ga'heeh' hnäh' ja'. Hi' lā' ma'tāäh' ja'ba' hnäh' kyaa'h' juu' jā lā'jiih' na'. ² Kyaah' ja'ba' juu' la' ma'na'laah' hnäh' cher'mah'

ga'nää' ba' hnäh' koø' hweh' kyaa'h' juu' he' ma'hlēeh'n' hnäh'. Pero cher'mah' sa' la' lā'jā, sa' jmää' he' ma'dsoo' hoh' hnäh'.

³ To'nē' ga'hlēeh'n' hnäh' ja'ba' juu' he' ga'heeh'n' hñiin' he' ga'juu' Cristo kih' dso'kye' jnän' lā'koø' na'sii' juu' kih' Dio. ⁴ Jā'ga' na' ga'haa' dsih' mah' ga'lā'jiiyh' ka'läh' ma' ga'hya' hnē' jmi', lā'koø' ma'na'sii' kiyh' jāā'. ⁵ Ga'mi'jnäy' hñiiy' kih' Pee'. Hi' kēē' ga', ga'mi'jnäy' hñiiy' kih' lā'jēē' gya'tuu'. ⁶ Ma'ngēē' he' jā, ga'mi'jnäy' hñiiy' kih' laa' ga'hñā' hñā'laa' øøh' jne' kyaa'h' koø' hä'ba'. Hi' jwēē' øøh' jne' he', chaā gyih' lā'jiih' na', ko'l-laa' ba' ma'na'juu'. ⁷ Ma'ngēē' he' jā, ga'mi'jnäy' hñiiy' kih' Jacobo, ja'ga' ga'mi'jnäy' hñiiy' jee' ma'tāäh' lā'jēē' apóstole.

⁸ Jee' ga'dsaa' jā, ga'mi'jnäy' hñiiy' ki' jnä'. Jnä' hī̄ ga'la' kih' lā'koø' jaā hī̄ sa' ga'lā'chaa' lā'koø' lle' kih'. ⁹ Jēeh', mäh' ga' jnä' lā'koh' ga' jee' lā'jēē' apóstole he'. Ni' sa' lle' kih' tēeh' dsa'jnā' apóstol. Jēeh', ga'jmeeh'n' cha'miih' hī̄ laa' kyaa' Dio. ¹⁰ Pero, kih' he' llu' dsē' Dio, he'ja' ba' ja' laan' he' jwahn' laan'. Hi' ga'jmää' ba' he' llu' dsēy' kyaa'h' jnä' jēeh' ga'jmeen' cha'ga'miih' ta' lā'koh' ga'jee' lā'jēē' apóstole he'. Pero jā hñiin' hī̄ ga'jmeey' ta' jā. He' llu' dsē' Dio kyaa'h' jnä' ba' jā, he'ja' ya'hii' llu' ta' he' ga'jmeen'. ¹¹ Lā'jā ba' la' juu' he' kwa' jnääh', kwee' ba' jmee' cher'mah' jnä', o cher'mah' jñah' kwa' juu' la', hi' juu' la' ba' jā, he' ga'heeh' hnäh'.

Lā'jiih' lā'jēē' dsa' hī̄ ma'na'juu'

¹² Ga'nuuh' ba' hnäh' he' ga'kwa' dsa' juu' he' ga'lā'jiih' Cristo. ¿He'la' ja' ko'llaa' hnäh' jwah' hnäh' he' sa' lā'jiih' dsa' hī̄ ma'na'juu'? ¹³ Jēeh', cher'mah' sa' lā'jiih' dsa' hī̄ ma'na'juu', ni' sa' ga'lā'jiih' Cristo cher'mah' lā'

jā la'. ¹⁴Hi⁺ cher'mah' sa⁺ ga⁻lä⁺jiih' Cristo, sa⁺ jmää' ta' he⁻ kwa⁻ jnääh' juu' kiyh'. Lä⁻jā ka⁻läh', he⁻ ma⁻lä⁻dsoo' dsē jne', sa⁺ jmää' ta' ni⁻ miih'. ¹⁵Hi⁺ jā ma⁻la' he⁻ jā. Ga⁻jmeē' jnääh' juu' ta⁻juu' kih' Dio, jēēh' ma⁻jmeē' jnääh' ju'dsoo' he⁻ ga⁻mi⁻jiiyh' Cristo. Pero sa⁺ ga⁻lä⁺jiih' Cristo cher'mah' la' ju'dsoo' he⁻ sa⁺ lä⁺jiih' dsa-. ¹⁶Jēēh', cher'mah' sa⁻ lä⁺jiih' dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu', ni⁻ lä⁻jā sa⁺ ga⁻lä⁺jiih' Cristo. ¹⁷Wa⁻ra⁻ jāh' kih' sa⁺ ga⁻lä⁺jiih' Cristo, sa⁺ jmää' ta' he⁻ ma⁻dsoo' hoh' hnäh'. Lä⁻ma⁻tāäh' ja⁻ba⁻hnäh' kyaah' dso⁻kye⁻kyah' hnäh'. ¹⁸Lä⁻jā ka⁻läh', ma⁻na⁻hee' go⁻te⁻ lä⁻jēē⁻hi⁻ ga⁻juu' hi⁻ laa' kyaah' Cristo. ¹⁹Wa⁻ra⁻ jāh' kih' la' kih' jmi⁻gyuu' la⁻ba', he⁻ ma⁻cha⁻o⁻jōh' dsē jnän' kyaah' Cristo, peer⁻ jwi⁻ jne' jee' kih' lä⁻jēē⁻dsa-.

²⁰Pero ma⁻ra⁻ ju'dsoo' he⁻ ga⁻lä⁺jiih' Cristo jee' kih' hi⁻ na⁻juu'. Laay' to⁻nē kih' lä⁻jēē⁻hi⁻ lä⁻jiih' jee' kih' hi⁻ na⁻juu'. ²¹Kih' jaa⁻ ba' dsa⁻ ja' he⁻ dsa⁻juu' dsa-. Lä⁻jā ka⁻läh', kih' jaa⁻ ba' dsa⁻ ja' he⁻ lä⁻jiih' hi⁻ na⁻juu'. ²²Jēēh', ja⁻ba⁻ lä⁻koh' dsa⁻juu' dsa⁻ kih' he⁻ laay' sa⁻ju⁻ kih' Adán, ja⁻ba⁻ lä⁻jā lä⁻jiih' hi⁻ laa' kyaah' Cristo. ²³Lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jiih', ga⁻ ma⁻tē⁻ hor⁻ kiyh'. To⁻nē⁻ ga⁻lä⁺jiih' Cristo hi⁻ kye⁻ nē jnän'. Ja⁻ga⁻ lä⁻jiih' ka⁻läh' hi⁻ laa' kyaay' wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee' jāyh'. ²⁴Hi⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee' llaa⁻ go⁻te⁻, lla⁻dsēē⁻ Cristo kih' lä⁻jēē⁻hi⁻ tāäh' jmeē⁻ hih', hi⁻ kih' hi⁻ laa' ta' hi⁺ kih' hi⁻ bee'. Ma⁻jā ga⁻ tooyh⁻ goo⁻ Dio hi⁻ laa' Tää⁻ jnän' mah' hñii' bih' jmeey' hih'. ²⁵Jēēh', jmeē⁻ bii' lla⁻dsēē⁻ Cristo kih' lä⁻jēē⁻hi⁻ na⁻hōoh' kiyh' lä⁻jiih' jāy' ta⁻ hwa' huu' tiy'. ²⁶Kih' jee' lä⁻jēē⁻hi⁻ na⁻hōoh' kiyh' he⁻, heey' go⁻te⁻ hi⁻ jngiih' kih' dsa'. ²⁷Jēēh', kih' Dio ma⁻jā ta⁻ hwa' huu' ti⁻ Cristo lä⁻jē⁻ go⁻te⁻ he⁻ cha-. Lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻jāyh': "Ma⁻jā ta⁻ hwa' huu' tiy' lä⁻jē⁻ he⁻ cha-", ñe⁻ ba⁻ jne' sa⁺ hlēēh' lä⁻kye⁻ kih' hñii' Dio hi⁻

ga⁻tooh⁻ gooy⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ jā. ²⁸He⁻jā wa⁻ra⁻ ga⁻jā⁻ ta⁻ hwa' huu' tiy' lä⁻jē⁻ he⁻ cha-, ja⁻ga⁻ na⁻ Jooy' ngēēy' hñiiy' cha⁻nē⁻ hi⁻ ga⁻tooh⁻ gooy⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ cha⁻ mah' lä⁻jā jā⁻ jōh' Dio jee' kih' lä⁻jēē⁻.

²⁹Ta⁺ jyoh' ko⁻taa⁻, ¿hee⁻ ga⁻lih' dsa⁻ hi⁻ ga⁻saa⁻ jmi⁻ lla⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu'? Cher'mah' sa⁺ lä⁺jiih' dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu', ¿he⁻ la' ja⁻ ga⁻saay⁻ jmi⁻ lla⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu'? ³⁰Lä⁻jā jnääh' ka⁻läh', ¿he⁻ la' ja⁻ heeh' jnääh' he⁻ hii' goo⁻ kyaah' jnääh' ga⁻lä⁻jē⁻ jmi⁻, cher'mah' sa⁺ lä⁺jiih' dsa'? ³¹Ju'dsoo' jwahn⁻ oōhn', lä⁻jē⁻ jmi⁻ ba⁻ hii' goo⁻ juun'. Hi⁺ lä⁻jā la' ju'dsoo' he⁻ chaan⁻ llu' jwēte⁻ kwaat⁻ kyah' hnäh' jee' hnäh⁻ jne' Jesucristo Dsa⁻jōh' jnän'. ³²Wa⁻ra⁻ jāh' kih' laan' dsa⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, ¿hee⁻ jmää' kin' ja⁻, he⁻ ga⁻teen' kyaah' dsa⁻ hi⁻ laa' lä⁻koo⁻ jah' hää⁻ hi⁻ tāäh' jwi⁻ Éfeso? Wa⁻ra⁻ jāh' kih' sa⁺ lä⁺jiih' dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu', wa⁻ jmeē⁻ ba⁻ jne' lä⁻jē⁻ he⁻ tih⁻ dsē⁻ jne', wa⁻ kih' hñih' llu'. Jēēh', hō⁻ ba⁻ juu' jne'.

³³Pero ta⁻ mi⁻gaa⁻ hnäh' hñaa⁻ kih' hi⁻ hlēēh' lä⁻jā. Jēēh' cher'mah' ga⁻jmeē⁻ jne' ko⁻jōh' kyaah' hi⁻ hñaa⁻ dsē, dsa⁻hee⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ llu' he⁻ tēē⁻ jne' jmeen-. ³⁴Jmeē⁻ hnäh' huu⁻dsē, mo⁻to⁻ jmeē⁻ ga⁻ hnäh' he⁻ hliih'. Jēēh', ko⁻llaa⁻ hnäh' sa⁺ jmeeh⁻ hnäh' he⁻ kih' Dio. He⁻jā jwahn⁻ lä⁻na⁻ mah' jā⁻ o⁻hih⁻ kyah' hnäh'.

Ha⁻ lä⁺ la' he⁻ lä⁺jiih' dsa⁻

³⁵Pero jāh⁻ ko⁻llaa⁻ dsa⁻: "¿Ha⁻ lä⁺ la' he⁻ lä⁺jiih' dsa⁻? ¿Ha⁻ ba⁻ lä⁻jnääh' wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁺jiiyh'?" ³⁶Peer⁻ taah⁻ hne-. Sa⁺hya⁻ mi⁻ju⁻ he⁻ jngēēh⁻ cher'mah' ga⁻jā⁻ lä⁻ ma⁻la' ja⁻ba⁻ mii'. ³⁷He⁻ jngēēh⁻ jā, sa⁺ la' chaah' he⁻ ja⁻ga⁻hya⁻. La' mi⁻ju⁻ ta⁻jmah' ba⁻, cher'mah' la' mi⁻ju⁻ trigo, o he⁻ ga⁻ jyoh' mi⁻ju⁻. ³⁸Dio kwa⁻ chaah' lä⁻koo⁻ lla⁻ dsēy'. Lä⁻koo⁻ nēē⁻ mi⁻ju⁻hya⁻ kyaah' chaah' lä⁻koo⁻ lle⁻ kih'. ³⁹Hi⁺ lä⁻jā la' kih' ngo', sa⁺ la' koo⁻ nēē⁻ ba⁻ jee' lä⁻jē⁻. Kah⁻ ba⁻ la' jmi⁻ngo'

kih¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺, hi⁺ kah[✓] ba[✓] la¹ ngo¹ kih¹ jah[✓]. Kah[✓] ba[✓] la¹ ka[✓] lah[✓] ngo¹ kih¹ jah[✓] hi⁻ tääh[✓] cha[✓]jmi⁺, hi⁺ lä⁻ja⁻ ka[✓] lah[✓] kih¹ jah[✓] hi⁻ hëë⁺. ⁴⁰Hi⁺ lä⁻ja⁻ la¹ ka[✓] lah[✓] kih¹ hi⁻ chaa⁻ gyuu⁺ kyaah[✓] hi⁻ chaa⁻ hwa¹ la⁻. Kah[✓] ba[✓] jnää[✓] hi⁻ chaa⁻ gyuu⁺ hi⁺ kah[✓] ba[✓] laa¹ hi⁻ chaa⁻ hwa¹ la⁻. ⁴¹Kah[✓] ba[✓] la¹ jmëë[✓] hyoo[✓], hi⁺ kah[✓] ba[✓] la¹ kih¹ sih[✓], hi⁺ lä⁻ja⁻ kih¹ cha[✓]nüü[✓] ka[✓] lah[✓]. Kah[✓] ba[✓] la¹ jmëë[✓] kih¹ jaa[✓] jaa[✓].

⁴²Jā⁻ ba[✓] lä⁻ja⁻ la¹ he⁻ lä⁻jiih[✓] dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu[✓]. Hoo⁻ dsa⁻ jmi⁻ngo¹ he⁻ dsa⁻ hee[✓], pero wa⁻ra⁻ ga⁻lloo¹ jmi⁺ lä⁻jiih[✓] ka[✓] lah[✓], mo⁻so⁻ hee[✓] jih[✓]koh[✓]. ⁴³Hoo⁻ dsa⁻ he⁻ mo⁻so⁻ tih⁻ dsëy¹, pero wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻jiih[✓], lä⁻jnä[✓] na⁻hñaah¹. Hoo⁻ dsa⁻ he⁻ ma⁻hwaä[✓] go⁻te⁻, pero wa⁻ra⁻ ga⁻të[✓] jee⁻ lä⁻jiih[✓], ma⁻kyaah[✓] cha⁻miih⁻ be[✓]. ⁴⁴He⁻ hoo⁻ dsa⁻, la¹ kih¹ hwa¹ la⁻. Pero he⁻ lä⁻jiih[✓], la¹ kyaah[✓] jmi⁻lle[✓]. Cha⁻ jmi⁻ngo¹ he⁻ la¹ kih¹ hwa¹, hi⁺ lä⁻ja⁻ cha⁻ he⁻ la¹ kyaah[✓] jmi⁻lle[✓]. ⁴⁵Lä⁻ja⁻ na⁻si⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Dsa⁻nüü⁻ Adán hi⁻ to⁻në⁻ he⁻, ma⁻ na⁻laa⁻ kih¹ hwa¹ la⁻ ba⁻ hi⁻ ma⁻ jiih[✓].” Pero Adán hi⁻ ja⁻ jee⁻ ga⁻dsaa⁻ he⁻, laa⁻ kyaah[✓] jmi⁻lle[✓] mah⁻ jmeey⁻ chaa⁻ dsa⁻. ⁴⁶Hi⁻ laa⁻ kyaah[✓] jmi⁻lle[✓] sa⁻ laay⁻ to⁻në⁻. Hi⁻ ma⁻ na⁻laa⁻ kih¹ hwa¹ la⁻ ba⁻ ma⁻ laay⁻ to⁻në⁻, ja⁻ ga⁻ ja⁻ hi⁻ laa⁻ jmi⁻lle[✓]. ⁴⁷Dsa⁻nüü⁻ hi⁻ ma⁻ laa⁻ to⁻në⁻, ma⁻ na⁻jnäy⁻ kih¹ hwa¹ la⁻. Pero jee⁻ ga⁻të[✓] uu⁻ dsa⁻nüü⁻ he⁻, laa⁻ Dsa⁻jöøh⁻ jnän⁻ hi⁻ na⁻jnäy⁻ kih¹ gyuu⁺. ⁴⁸Ga⁻lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻jnäy⁻ kih¹ hwa¹ la⁻, laay⁻ kwee⁻ kyaah[✓] hi⁻ ga⁻laa⁻ kyaah[✓] gwaah[✓]. Lä⁻ja⁻ ka[✓] lah[✓] lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻jnäy⁻ gyuu⁺, leey⁻ lä⁻koo⁻ laa⁻ hi⁻ gya⁻ gyuu⁺. ⁴⁹Jnää[✓] jne⁻ kwee⁻ lä⁻koo⁻ ma⁻ jnää[✓] hi⁻ ga⁻laa⁻ kyaah[✓] gwaah[✓]. Jā⁻ ba[✓] lä⁻ja⁻, lä⁻koo⁻ jnää[✓] hi⁻ gya⁻ gyuu⁺, lä⁻ja⁻ lä⁻jnäy⁻ jne⁻ ka[✓] lah[✓]. ⁵⁰Lä⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh[✓] öøhn⁻ hi⁻ laa⁻ kyaah[✓] jmi⁻ngo¹, sa⁻ tëëy⁻ ya⁻ jwi⁻ kih¹ Dio. Jëëh[✓] jmi⁻ngo¹ he⁻ dsa⁻ hee[✓], sa⁻ hiih[✓] kyaah[✓] jyoh[✓] jmi⁻ngo¹ he⁻ na⁻ ga⁻ tëë⁻ jne⁻ he⁻ sa⁻ dsa⁻ hee[✓] jih[✓]koh[✓].

⁵¹Na¹ jwëëhn⁻ hnäh[✓] koo⁻ juu⁻ he⁻ ma⁻ na⁻hmää⁻. Jā⁻ lä⁻jëë⁻ jne⁻ juun⁻, pero lä⁻jëë⁻ jne⁻ lä⁻sëë⁻ jne⁻. ⁵²Ni⁺ sa⁻ leeh⁻ ga⁻ jne⁻, kyaah[✓] koo⁻ hmih⁻ ba⁻ jne⁻ lä⁻sëë⁻ jne⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻hi⁻ jee⁻ ga⁻dsaa⁻ luu⁻ hoo⁻. Jëëh[✓], hi⁻ luu⁻ hoo⁻ mah⁻ lä⁻jiih⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁻. Jā⁻ jiih⁻ mo⁻so⁻ juuy⁻ jih[✓]koh[✓]. Lä⁻jëë⁻ ba⁻ jne⁻ lä⁻sëë⁻ jne⁻ ma⁻ja⁻. ⁵³Jmi⁻ngo¹ jnän⁻ he⁻ dsa⁻ hee[✓], jmee⁻ bii⁻ lä⁻si⁻ mah⁻ mo⁻so⁻ juu⁻ jih[✓]koh[✓]. ⁵⁴Wa⁻ra⁻ ga⁻lii⁻ jmi⁻ngo¹ he⁻ dsa⁻ hee[✓], ja⁻ jiih⁻ mo⁻so⁻ hee[✓], hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lii⁻ jmi⁻ngo¹ he⁻ dsa⁻ juu⁻, lä⁻ja⁻ mo⁻so⁻ juu⁻ ga⁻. Jā⁻ ga⁻ na⁻ lä⁻te⁻ juu⁻ he⁻ na⁻si⁻ lä⁻la⁻: “Ma⁻dsaa⁻ go⁻te⁻ ba⁻ he⁻ ma⁻ jmee⁻ dsa⁻ juu⁻ dsa⁻. ⁵⁵Na¹ hma⁻kuu⁻ he⁻ ma⁻ lle⁻ na⁻kuu⁻ he⁻ ma⁻ jngiih⁻ kih¹ dsa⁻. Na⁻ to⁻høø⁻, he⁻ ma⁻ lla⁻dsëë⁻ kih¹ dsa⁻.” ⁵⁶Hma⁻kuu⁻ he⁻ jngiih⁻ kih¹ dsa⁻, la¹ dso⁻kye⁻. Hi⁻ dso⁻kye⁻ ja⁻, ka⁻ be⁻ kih¹ ley⁻ mah⁻ jmeeh⁻ jne⁻. ⁵⁷Wa⁻ kwan⁻ ti⁻h⁻ maah⁻ kih¹ Dio hi⁻ jmee⁻ lëh⁻ jne⁻ ta⁻la⁻ kih¹ Jesucristo Dsa⁻jöøh⁻ jnän⁻.

⁵⁸He⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh[✓] öøhn⁻ hi⁻ hnaan⁻ cha⁻miih⁻, go⁻taah⁻ hnäh[✓] koo⁻ hweh⁻. Ta⁻ jeh⁻ hoh⁻ hnäh[✓] ni⁻ miih⁻. Jmee⁻ ba⁻ hnäh[✓] cha⁻ga⁻miih⁻ ta⁻ kih¹ Dsa⁻jöøh⁻ jnän⁻ koo⁻ hä⁻ koo⁻ hä⁻. Jëëh[✓], ñe⁻ ba⁻ jne⁻ sa⁻ na⁻ hee⁻ ta⁻ he⁻ jmee⁻ jne⁻ kiyh¹.

Wa⁻ chooh⁻ jne⁻ kuu⁻ mah⁻ kwëëhn⁻ hi⁻ tä⁻ñee⁻

16 Kwaat⁻ kih¹ he⁻ chooh⁻ hnäh[✓] kuu⁻ kih¹ hi⁻ laa⁻ kyaa⁻ Dio, jmee⁻ hnäh[✓] ja⁻ ba⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jmeen⁻ mada⁻ kih¹ ga⁻lä⁻jëë⁻ gwah⁻ he⁻ tøø⁻ hwa¹ Galacia. ²To⁻në⁻ jmi⁻ kih¹ seman⁻, lä⁻jaa⁻ lä⁻ja⁻ hnäh[✓] høø⁻ hnäh[✓] kah[✓] miih⁻ kuu⁻, he⁻ lle⁻ kih¹ kwëëh⁻ hnäh[✓] Dio ha⁻ koh⁻ te⁻ he⁻ lëh⁻ hnäh[✓] lä⁻koo⁻ seman⁻ mah⁻ ma⁻ na⁻ jää⁻ kuu⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lloon⁻. ³Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lloon⁻ jee⁻ tääh⁻ hnäh[✓], siin⁻ koo⁻ je⁻ he⁻ lla⁻llen⁻ jmi⁻ kih¹ hi⁻ ma⁻hñaah⁻ hnäh[✓] mah⁻ dsa⁻ kay⁻ kuu⁻ he⁻ ma⁻chooh⁻

hnäh' kih' øøh' jne' hī tääh' Jerusalén.
 4 Cher'mah' ga'la' niin', dsa'nøø' jnääh'
 ko'jøh' kyaayh'.

Dsoo' Paa' ta' Macedonia

5 Niin' jää' ta' Macedonia, ja'ga' niin'
 jee' tääh' hnäh', jëeh' ta' Macedonia
 ba' dsa'ngëen' jää'. 6 Hī jëe' cher'mah'
 ga'jän' kyaah' hnäh' miih' jmiī', o
 cher'mah' ga'la' jän' kyaah' hnäh'
 ta'ko'jiih' ngëe' jii' gyuu'. Ja'ga' kwëeh'
 jnä' miih' he' jmee' bii' kin' cha'jwë'
 ha' ta' jee' niin'. 7 Jëeh' sa' hnoon', koq'
 dsa'ngëe' ba' jnä' ta' jee' tääh' hnäh'.
 Cher'mah' ga'kwa' Dio jwë', hnoon' jän'
 miih' jmiī' kyaah' hnäh'. 8 Pero jän'
 jee' jwii' Éfeso la', lä'jiih' gooh' jmiī'
 Pentecosté. 9 Jëeh' jee' la' ma'cha' jwë'
 kin' he' kwan' juu', hi' ta' kin' go'hih'
 llu' ma'ke' chaa' jwëe' hī na'høøh'
 kin'.

10 Cher'mah' ga'lloo' Timotä, jmee'
 hnäh' lä' tih' dsëy', jëeh' jmee' bih'
 ta' kih' Dio ja'ba' lä'koq' jmee' jnä'.
 11 Lä'jëe' ba' wa' hnäay' mah' jäyh' jëe'
 dsëy' ta' la' kin'. Jëeh' gyan' jää' jnih'
 kyaah' jñah' ga' øøh' jne'.

12 Jee' la' jwëehn' hnäh' ha' lä' la' kih'
 Apolo. Cha' miih' jiih' ga'chuun' kyaayh'
 mah' ma' dsooy' ma' dsa'jëy' hnäh'
 kyaah' jñah' ga' øøh' jne'. Pero sa' ga'la'
 la' dsëy' ma' dsooy' lä'chah' ja'. Dsooy'
 ba' lä'koq' ma' jääy'.

Ga'hih' Paa' juu' kyaah' øøyh'

13 Wa' na'neh' hnäh', hnøø' lä' ma'd-
 soo' ja'ba' hoh' hnäh'. Wa' cha' cha'mi-
 ih' be' kyah' hnäh'. Hi' ta' jeh' hoh'

hnäh' ni' miih'. 14 Lä'jëe' he' jmeeh'
 hnäh', jmee' hnäh' lä'le' kih' he' hnaah'
 hnäh' dsa'kyaah' hnäh'.

15 Øøhn', ma'neh' ba' hnäh' kih' Es-
 téfana kyaah' lä'jëe' hī chaa' kyaay'.
 Laay' to'në' hī ga'heeh' ju'hmëe' hwa'
 Acaya. Lä'jëe' hī he' tääh' jmeey' ta'he'
 kih' lä'jëe' hī laa' kya' Dio. 16 Chuun'
 kyaah' hnäh', wa' nuuh' hnäh' kih' dsa'
 hī jmee' lä'koq' hī he'. Lä'ja' ka'läh'
 kih' hī kwa' be' kih' øøh' jne' hī kyaah'
 ga' jñah' øøh' jne' hī jmee' ta' kih'
 Dio. 17 Peer' jëe' dsën' he' ma'ja' Esté-
 fana, kyaah' Fortunato, kyaah' Acaico.
 Hī he' na' ga'kwa' be' kya' jnääh'
 kih' he' sa' ga'la' ma'ya'näa' hnäh'.
 18 Ga'jmeey' jëe' dsën' cha'miih' ja'ba'
 lä'koq' ga'jmeey' kyah' hnäh'. Kih' dsa'
 hī jmee' lä'ja', hnøø' kwa' jne' ti'hmaah'
 kiyh'.

19 Lä'jëe' gwah' he' tøø' hwa' Asia,
 jmee' Dio kyah' hnäh'. Aquila kyaah'
 Priscila kyaah' øøh' jne' hī dsa'nee'
 cha'neh' kiyh', jmeey' cha'miih' Dio
 kyah' hnäh' lä' hnøø' Dsa'jøøh' jñän'.
 20 Ga'lä'jëe' øøh' jne' jmee' Dio kyah'
 hnäh'. Ja' chyh' hnäh' kih' dsa'kyaah'
 hnäh' lä' hnøø' Dio.

21 Jnä' Paa' kyaah' goon' hñiin',
 ma'siin' miih' jee' ma'dsa' he' la', he'
 jmeen' Dio kyah' hnäh'.

22 Dso'jwii' ba' kyaah' hī sa' hnäa' Je-
 sucristo Dsa'jøøh' jñän'. Chah' ba' jäh'
 Dsa'jøøh' jñän'.

23 Wa' mi'jää' Jesucristo Dsa'jøøh'
 jñän' lä'jëe' hnäh'. 24 Lä'jëe' hnäh'
 hnaan' ta'la' kih' Cristo Jesús. Wa' la'
 lä'ja'.

2 Corintios

He- la- jee' ga- tē' to' je- he- ga- si' Paa' kih' øøh' jne' hi- cha- Corinto

1 Jnā' Paa' laan' apóstol kyaā' Jesu-
cristo lā' hyoh- dsē' Dio. Kyaah' Tim-
otā øøh' jne' siin' kyah' hnāh' hi- tāäh'
gwah- kih' Dio jwiī- Corinto lā' kye- kih'
lā- jēē- hi- laa' kyaā' Dio hi- tāäh' lā- kaa'
hwa' Acaya. ² Ngiiin' kih' Dio hi- laa' Tää'
jnān' hi- ngiiin' kih' Dsa- jøøh' jnān' Jesu-
cristo, wa' kway' he- llu' kyah' hnāh', hi-
wa' jmeey' hii' tiī' kyah' hnāh'.

**Kwa- ba' Dio be' jnān- lā-
ma' jēē' jne' he- wii'**

³ He- ba' che- lluu' Dio, Jmii- Je-
sucristo Dsa- jøøh' jnān', hi- laa' Tää'
jnān' hi- lā- nih' dsē' jne', hi- laay' Dio
jnān' hi- jmee' dsa- nøh' dsē' jne'. ⁴ Ma'
cha- jne' lli' wii', hi- he' jnuuh- he-
ti- meeh- dsē' jne'. Mah' lā- ja- ka- lah'
jne', kwan' be' kih' jnāh' hi- ti- meeh-
dsē' lā- koo- ma- jmeey' Dio he- ma- nøh'
dsē' jne'. ⁵ Jēēh', tøøh' jne' jēēn' cha- mi-
ih- lli' wii' lā- koo- ga- jēē' Cristo. Hi-
ja- ba' lā- ja-, ta- la- kih' Cristo, tøøh'
jne' jēē- dsē- jne' cha- miih-. ⁶ He- ja-
wa- ra' ga- jēē' jnāäh' lli' wii', la' llu' kyah'
hnāh' mah' ja- lääh' hnāh'. Hi- ma' jēē-
dsē' jnāäh', he- ja- jmee' dsa- nøh' hoh'
hnāh' hi- kwēēh' hoh' hnāh' ma' jēēh'
hnāh' he- wii', ja- ba' lā- koo- wii' he-
ma- jēē' jnāäh'. ⁷ Heh' o- jøh- dsē- he- cha-
kyaā' jnāäh' ta- la- kyah' hnāh', sa- llaa'.
Jēēh', ñe' jnāäh' lā- koo- jēē' jnāäh' wii',
ja- ba' lā- ja- jēēh' hnāh' wii'. Hi- ja- ba'
lā- koo- dsa- nøh' dsē' jnāäh', ja- ba' lā- ja-
dsa- nøh' hoh' hnāh' ka- lah'.

⁸ Øøhn', hnø- jnāäh' lā- ñeh' hnāh' ha-
koh' wii' sa' ga- ngēē' jnāäh' hwa' Asia.
Ma' jmee- jnāäh' huud- sē- sa' ma' lā- tāäh'
jnāäh'. Lā- jiih' sa' ga- lā- cha- o- jøh- dsē-
he- ma' lää' jnāäh'. ⁹ Ma' jmee- jnāäh'

huud- sē- he- ma- na- juu' ba' jnāäh' ja-
He- ja- ga- jmāā' kyaā' jnāäh' mah' sa-
kye' jnāäh' o- jøh- dsē' kyaā' hñaa' jnāäh'.
Mah' lā- ja- lā- cha- o- jøh- dsē' kyaā'
jnāäh' kih' Dio hi- mi- jiih' hi- ma-
na- juu'. ¹⁰ Hi- he' ga- lää' jnāäh', hi- he'
lää' jnāäh', hi- kye' jnāäh' o- jøh- dsē-
kiyh', lā- ma- ngoo' ja- ba' lääy' jnāäh'
ma' hii' goo- juu' jnāäh'. ¹¹ Lā- ja- jmeey'
cher- mah' kwah- hnāh' be' ngii' hnāh'
kyaah' jnāäh' kiyh'. Jēēh' cher- mah'
jwēē' ngii' kih' Dio ta- la- kyaā' jnāäh',
lā- ja- ka- lah' jwēē' kwa' ti- hmaah' kih'
Dio ma- ngēē' ma- jmeey' he- llu' kyaā'
jnāäh'.

**Ga- mi- si' Paa' huud- sē- he-
ma' dsooy' ta' jwiī- Corinto**

¹² He- la- ba' ja- he- tih- dsē- jnāäh',
he- sa' hñii' huud- sē- kyaā' jnāäh'
lā- koo- ga- jmee' jnāäh' ta' jee' jyoh'.
Kye' jnāäh' koo- nēē' ba' huud- sē- he-
gwa' kih' Dio. Sa' ga- jmee' jnāäh' lā- koo-
jmeey- hi- kyuu- cha- miih-. Ga- jmeey'
jnāäh' lā- koo- lle' kih' ba', kih' he- llu'
dsē' Dio kyaah' jnāäh'. Lā- ja- cha- ga- mi-
ih- llu' ga- jmeey' jnāäh' jee' kyah' hnāh'.
¹³ He- ma- si' jnāäh' kyah' hnāh', la'
kyaah' koo- nēē' ba' huud- sē-. Ha' koo-
jiih' lā- ngēēh' ba' hnāh' jee' hēh' hnāh'
he- ma' si' jnāäh' la', ko- ja- ba' la' huud-
sē- kyaā' jnāäh'. Hi- hnoon' tāh- hoh'
hnāh' llu', ¹⁴ lā- koh' ma' lā- ngēēh' hnāh'
miih- ha- lā- le' jnān' wa- ra' ga- tē' jee'
jäh' Jesús Dsa- jøøh' jnān'. Jēēh' ja- ba'
lā- koo- lā- cha- jnāäh' llu' kwaat- kyah'
hnāh', ja- ba' lā- ja- lā- chaah- hnāh' llu'
kwaat- kyaā' jnāäh' jmiī' ja-.

¹⁵ Ma- ra' ju- dsoo' lā- ja- le' jnān'. Ma'
jmeen' huud- sē- ma' niin' to- nē- ta' jee'
tääh' hnāh'. Hi- lā- ja- ka- lah' ta- la- he-
ma' jāhn' ma' na- jēēn' hnāh' mah' tē'
to' jiih' lā- chaah- hnāh' llu'. ¹⁶ Jee' tāäh'
hnāh' na- ma' niin' ta' Macedonia. Hi-
Macedonia ja-, ma' jāhn' ka- lah' ta-
jee' tāäh' hnāh'. Hi- kyaah' be' kyah'

hnäh' ma' niin` ta⁺ Judea. ¹⁷ Lã⁺koõ⁻ ma' ga⁺jmeen⁺ huu⁺dsë⁻ lä⁺ja⁻, ja⁺ he⁻ koon⁺. O ¿che⁺ laah⁺ hnäh⁺ ga⁺jmeen⁺ huu⁺dsë⁻ lä⁺koõ⁻ ja⁺ hi⁻ ta⁺juu⁺ hi⁻ jah⁺ "jaah⁻" mah⁺ ja⁺ ga⁺ jäyh⁺ "jah⁻ha⁺"? ¹⁸ Mi⁺te⁺ ba⁺ Dio juu⁺ kih⁺. Ja⁻ ba⁺ lä⁺ja⁻ jnääh⁺ ka⁻läh⁺. Sa⁺ jah⁺ jnääh⁺ "jaah⁻" mah⁺ ja⁻ ga⁺ jäh⁺ jnääh⁺ "jah⁻ha⁺". ¹⁹ Hi⁺ lä⁺ja⁻ ka⁻läh⁺ juu⁺ kih⁺ Jesucristo Joõ⁺ Dio he⁻ ga⁺kwa⁺ jnääh⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺, kyaah⁺ Silvano hi⁺ kyaah⁺ Timotä, sa⁺ ma⁺ la⁺ "jaah⁻, jah⁻ha⁺", koõ⁻ "jaah⁻" ba⁺ ma⁺ la⁺, jëeh⁺ sa⁺ ta⁺juuy⁺. ²⁰ Jëeh⁺ ga⁺lä⁺jë⁻ he⁻ ga⁺bääh⁻ Dio hñii⁺ jmeey⁺ ta⁺la⁺ kih⁺ jooy⁺, koõ⁻ "jaah⁻" ba⁺ la⁺. Ma⁺ra⁺ he⁻ mi⁺tey⁺ ba⁺ juu⁺ kiyh⁺. He⁻ja⁻ ba⁺ ja⁻, ta⁺la⁺ kih⁺ Cristo jah⁻ jne⁺ "Wa⁺ la⁺ lä⁺ja⁻" mah⁺ jmeen⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio jnän⁺. ²¹ Dio ba⁺ hi⁻ jmee⁺ he⁻ tøøh⁺ jne⁺ koõ⁻ hweh⁻ kyaah⁺ Cristo hi⁺ ga⁺lleeyh⁻ jne⁺ mah⁺ lee⁺ jne⁺ kyaay⁺. ²² Ga⁺tooyh⁻ Jmi⁺lle⁺ Na⁺jngii⁺ kiyh⁺ neh⁺ tuh⁻dsë⁻ jne⁺, lä⁺koõ⁻ he⁻ ga⁺jmäy⁺ jne⁺ lee⁻. He⁻ja⁻ ñe⁺ jne⁺ hñäh⁺ ga⁺ jne⁺ ta⁺ cha⁻ne⁺.

²³ Ñe⁺ ba⁺ Dio he⁻ sa⁺ ga⁺ ma⁻ñeen⁺ jwi⁺ Corinto jee⁺ tääh⁺ hnäh⁺ na⁻ kih⁺ he⁻ ga⁺lä⁺ñih⁺ dsën⁺ kyah⁺ hnäh⁺. ²⁴ Ja⁺ he⁻ hnø⁻ jnääh⁺ jmee⁺ jnääh⁺ mada⁺ kyah⁺ hnäh⁺ jee⁺ hnääh⁺ Dio. He⁻ hnø⁻ jnääh⁺ jmee⁺ jnääh⁺ be⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ba⁺ ja⁻, mah⁺ jëë⁺ hoh⁺ hnäh⁺. Jëeh⁺, kih⁺ he⁻ ma⁺ heeh⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio, he⁻ ja⁻ ma⁺ tääh⁺ hnäh⁺ koõ⁻ hweh⁻.

2 He⁻ja⁻ ga⁺lla⁺ dsën⁺ he⁻ sa⁺ ñeen⁺ na⁺ jëën⁺ hnäh⁺ cher⁺ mah⁺ koõ⁻ ka⁻läh⁺ jmeen⁺ ti⁻meeh⁻ hoh⁺ hnäh⁺. ² Jëeh⁺, cher⁺ mah⁺ ga⁺jmeen⁺ ti⁻meeh⁻ hoh⁺ hnäh⁺, ¿hi⁺ mo⁺ jmee⁺ jëë⁻ dsën⁺ cher⁺ mah⁺ ga⁺jmeen⁺ lä⁺ja⁻? Ma⁺la⁺ hnäh⁺ ba⁺ hi⁻ jmee⁺ jëë⁻ dsën⁺. ³ Kih⁺ he⁻ja⁻ ba⁺ ma⁻siin⁺ kyah⁺ hnäh⁺ mah⁺ wa⁺ra⁺ ga⁺lloon⁺ na⁺jëën⁺ hnäh⁺, sa⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ ti⁻meeh⁻ dsën⁺, hnäh⁺ hi⁻ ma⁺ jmee⁺ jëë⁻ dsën⁺. Cha⁻ ba⁺ o⁺jøh⁺ dsë⁻ kin⁺ kyaah⁺ hnäh⁺, he⁻ tääh⁺ hnäh⁺ jëë⁻ hoh⁺ hnäh⁺ lä⁺koõ⁻ jnä⁺. ⁴ Lä⁺koõ⁻

ma⁺ ga⁺siin⁺ kyah⁺ hnäh⁺, sa⁺ ma⁺ chaan⁻ llu⁺, ma⁺ ti⁻meeh⁻ dsën⁺ jwërte, lä⁺jiih⁺ ja⁺ hoohn⁺. Pero ja⁺ he⁻ ga⁺siin⁺ mah⁺ jmeen⁺ ti⁻meeh⁻ hoh⁺ hnäh⁺. Ga⁺siin⁺ mah⁺ lä⁺ñeh⁺ hnäh⁺ he⁻ hnaan⁺ hnäh⁺ cha⁻miih⁻ ba⁺ ja⁻.

Hnø⁻ jøh⁻ dsë⁻ jne⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁺jmeey⁺ he⁻ hliih⁺ mah⁺ jäyh⁺ ka⁻läh⁺

⁵ Hi⁻ ga⁺jmeey⁺ ti⁻meeh⁻ dsën⁺, ja⁻ ma⁻la⁺ kin⁺ ga⁺jmeey⁺ lä⁺ja⁻. Ga⁺jmeey⁺ kih⁺ lä⁺jëë⁻ hnäh⁺ he⁻ ti⁻meeh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ miih⁻. Jwë⁺hn⁺ hnäh⁺ lä⁺la⁻, mah⁺ sa⁺ jmeen⁺ juuh⁻ kih⁺ juu⁺ la⁻. ⁶ Ma⁺lee⁻ ko⁻na⁻ kih⁺ dsa⁻ he⁺, lä⁺koõ⁻ te⁺ he⁻ ma⁻heeh⁻ hnäh⁺ wi⁺. ⁷ He⁻ja⁻ na⁺, llu⁺ ga⁺ he⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ jøh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kiyh⁺, mah⁺ jëë⁻ dsëy⁺, le⁺ ga⁺che⁻ ga⁺hee⁺ dsëy⁺ kih⁺ he⁻ ti⁻meeh⁻ dsëy⁺ cha⁻miih⁻. ⁸ He⁻ja⁻ chuun⁺ kyaah⁺ hnäh⁺, mi⁻jnää⁺ hnäh⁺ kiyh⁺ he⁻ hnaah⁺ hñih⁺. ⁹ Lä⁺ja⁻ ka⁻läh⁺ ga⁺siin⁺ kyah⁺ hnäh⁺ jää⁺, mah⁺ jëën⁺ che⁺ nuuh⁺ hnäh⁺ kih⁺ lä⁺jë⁻ mada⁺ kin⁺. ¹⁰ Cher⁺ mah⁺ jøh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaah⁺ hnäh⁺, jnä⁺ ka⁻läh⁺ jmeen⁺ jøh⁻ dsën⁺ kiyh⁺. Heh⁺ he⁻ jmeen⁺ jøh⁻ dsën⁺ ja⁻ (cher⁺ mah⁺ cha⁻ he⁻ kih⁺ jmeen⁺ jøh⁻ dsën⁺) he⁻ jmeen⁺ lä⁺ja⁻, he⁻ llu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ba⁺ ja⁻, cha⁻ne⁺ Cristo. ¹¹ Heh⁺ lä⁺ja⁻ sa⁺ kwan⁺ jwë⁺ kih⁺ Tana⁺ lee⁺ jne⁺. Jëeh⁺, kyuu⁺ ba⁺ jne⁺ ha⁻ lä⁺ la⁺ may⁻ kiyh⁺.

Ga⁺lä⁺meeh⁺ dsë⁺ Paa⁺ lä⁺ ma⁺ gay⁺ jwi⁺ Troa

¹² Ma⁺ ga⁺lloon⁺ jee⁺ jwi⁺ Troa, ma⁺ kwan⁺ ju⁺hmëe⁺ kih⁺ Cristo. Jee⁺ ja⁻ Dsa⁺ jøøh⁺ jnän⁺ ga⁺na⁺ jwë⁺ kin⁺ mah⁺ ma⁺ jmeen⁺ ta⁺ kiyh⁺. ¹³ Pero sa⁺ ga⁺hi⁺ tii⁺ neh⁺ tuh⁻dsën⁺ kih⁺ he⁻ sa⁺ ga⁺jnääh⁺ øøhn⁺ Tito. He⁻ja⁻ ga⁺hihn⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺ mah⁺ ngoon⁺ ta⁺ Macedonia ba⁺.

Ta⁺la⁺ kih⁺ Cristo leh⁺ ba⁺ jne⁺

¹⁴ Ti⁺hmaah⁺ Dio hi⁻ kwa⁺ jwë⁺ leh⁺ jne⁺ tää⁺ kyaah⁺ be⁺ kih⁺ Cristo Jesús. Lä⁺kaa⁻

jee' dsa-nøø' jne', nuu' dsa-juu' kih' Dio. Lã'koo' he-kye' jne' lle' mi'jwi' he-jwã' ba' la'. ¹⁵Ta'la' kih' Cristo laa' jne' lã'koo' lle' mi'jwi' he-soo' jee' gya' Dio. He-na' la' jme' he-taah' dsa-hi' dsa-lãã' hi-lã'kye' hi-dsa-hee' ka-lãh'. ¹⁶Kih' hi' dsa-hee', hii' lã'koo' jaa' hlii'. Hi' kih' hi' dsa-lãã', hii' mi'jwi' he-kwa' jne' juu' he-jmee' chaã' dsa-. ¿Hi' ba' tãã' jmee' ta' la'? ¹⁷Sa' jmee' jnãäh' lã'koo' jmee' jwëë' hi' ga'nãã' kwa' juu' kih' Dio ha' lã' jee' liyh' kuu'. Kyaah' koo' nëe' ba' huud'se' ga-nøø' jnãäh' lã'koo' ga'chee' Dio jnãäh'. Lã'ja' jmee' jnãäh' cha'nëy', lã'llu' he-tøøh' jnãäh' kyaah' Cristo.

Ga-hlëeh' Paa' kih' hmooh' hmëë'

3 Pero ta' jmee' hnãh' huud'se' he-hlëeh' jnãäh' llu' kyaah' hnaa' jnãäh'. Hi' sa' jmee' bi' kye' jnãäh' koo' je' he-ngëe' juu' hee' ta' laa' jnãäh' lã'koo' jmee' ko'llaa'. Ni' sa' ngii' jnãäh' kwah' hnãh' koo' je' he-hlëeh' llu' kyaah' jnãäh' mah' heeh' jnãäh' dsa-ha' jee' tëë' jnãäh'. ²Hnaah' ba' hnãh' laah' hnãh' lã'koo' je' he-hlëeh' llu' kyaah' jnãäh'. Lã'koo' he-na'sii' neh' tuh-dsë' jnãäh'. He-ja' ba' jëe' dsa-hi' kay' kwaat' ha-lã' la' ta' he-ga'jmeë' jnãäh' jee' kyah' hnãh'. ³Jnãäh' laah' hnãh' lã'koo' je' he-ga'sii' Cristo ta'la' kyaah' jnãäh'. Ja' he-na'sii' kyaah' hee'. He-na'sii' kyaah' Jmi'lle' kih' Dio jiih' ba' ja'. Ni' sa' na'sii' në' mi'kuu', he-na'sii' neh' tuh-dsë' dsa' ba'.

⁴Ta'la' kih' Cristo jmee' jnãäh' kwaat', ma'ra' he-ga'jmää' kyah' hnãh' ta' he-ga'jmeë' jnãäh'. He-ja' la' o'joh' dsë' he-cha' kyaah' jnãäh' cha'në' Dio. ⁵Ja' kyaah' be' kyaah' jnãäh' he-ma-ya-nøø' jnãäh' jmee' jnãäh' ta' la', mah' sa' jmee' jnãäh' huud'se' he-la' ta' kyaah' hnaa' jnãäh'. Sa' la' lã'ja'. Ta' he-leh' jnãäh' jmeen', la' kyaah' be' kih' Dio ba' ja'. ⁶Hi' he' ba' ga'hnaa'

jnãäh' hi' ga'jmeëy' he-të'dsëë' jnãäh' mah' kwa' jnãäh' juu' ha-lã' la' hmooh' hmëë'. Ja' koo' na'sii' ta'jmah', kyaah' Jmi'lle' ba' la' hmooh' hmëë'. Jëeh', në' ley' kih' Moisé na'sii', ma'na'bãäh' jne' he-juu' ba' jne' ja'. Pero Jmi'lle' kih' Dio jmeë' chaã' jne'.

⁷Ley' he' ma' na'sii' në' jwi' kuu', he-taah' jne' dso'jwi', he-ja' ja' kyaah' je-tøjlëë' nih'. He-ja' dsa' Israel sa' ga'täãy' ma' jëëy' mo'në' Moisé kih' he-beë' je' ja'. Pero ga'dsaa' ba' he-beë' ja'. ⁸Ha' ga' sa' llu' cha-ga'miuh' hmooh' hmëë' he-la' jnãäh' ta'la' kih' Jmi'lle' kih' Dio. ⁹Jëeh', cher'mah' ja' kyaah' je-tøjlëë' nih' juu' he-taah' jne' dso'jwi', ha' ga' koo' sa' jnaah' juu' he-jmää' jne' lluu'. ¹⁰Heh' he-tøjlëë' nih' kih' hmooh' ma-gyuh' ja', ni' miuh' sa' jeeh' kwee' lã'koo' jnaah' la' hmooh' hmëë'. ¹¹Jëeh', cher'mah' ma' la' tøjlëë' nih' hmooh' he-ma-ngëe' ja', ha' ga' sa' jnaah' cha-ga'miuh' hmooh' he-sa' ngëe' jih'koh'.

¹²Peer' jnaah' la' he-o'joh' dsë' he-ma-cha' jnãäh' kyaah' hmooh' hmëë', he-ja' hlëeh' jnãäh' lã'kaa' tuh-dsë' jnãäh' kih' he-na'. ¹³Sa' jmee' jnãäh' lã'koo' ga'jmeë' Moisé he-ma' jlyë' mo'nëy' kyaah' koo' jwi' hmiuh' mah' sa' ma' jëe' dsa' Israel je-tøjlëë' nih' ja' ta'ko' jiih' ma' dsa' hu'. ¹⁴Lã'ja' ka-lãh', huud'se' kih' dsa' he' ma' na'jlë'. Lã'ja' la' lã'jiih' na', wa'ra' ga'hëy' jee' na'sii' hmooh' ma-gyuh' ja'. La' kiyh' lã'koo' na'jlë' jwi' hmiuh' huud'se' kiyh', sa' kwa' jwë' lã'ngëëy'. Pero kyaah' Cristo dsa'jnuh' he-na'jlë' huud'se' kiyh'. ¹⁵Lã'jiih' jmi' na', wa'ra' ga'hëy' he-ga'sii' Moisé, lã' ma-na'jlë' ja' ba' huud'se' kiyh'. ¹⁶Pero wa'ra' ga'heeh' dsa' kih' Dsa'jøøh' jnãäh', dsa'jnuh' he-na'jlë' huud'se' kiyh'. ¹⁷Jëeh', Dsa'jøøh' jnãäh' laa' Jmi'lle' Na'ngii'. Hi' cher'mah' Jmi'lle' kih' Dsa'jøøh' jnãäh' kyaah' jne', ma-na'na' huud'se' jnãäh' hi' ma'laa'

ba' jne' cha'ne' Dio. ¹⁸ He' ja- la' jee-
jne' ga'nøon' na' jnih' mo'ne' jne', laa'
jne' la' koo- hu- he- jee- jee' kih' dsa-
mah' tee'y' jee'y' ha- koh' jøøh' sa' laa'
Dsa-jøøh' jnan'. La' ja- Dsa-jøøh' jnan' hi-
laa' jmi' lle' ngoo' mi'seey' jne' la' jiih'
lee' jne' la' koo- laay' hñiiy'.

4 Kih' he' ga' la' nih' dsē' Dio jnāäh',
he' ja- ga' hñah' jnāäh' jmee' jnāäh'
ta' la'. He' ja- sa' dsa' jeh' dsē' jnāäh'.
² Ma' jmee' jnāäh' ta' koo' la' jē- he- la'
o' hih' hi' la' jē- he- jmee' dsa' jee' na' h-
mää'. Sa' hnøø- jnāäh' may' hlih' ja-
ni' sa' mi' sii' jnāäh' juu' kih' Dio. Ñē-
ba' Dio he- hlēeh' jnāäh' ju' dsoo' jmah'
hi' la' ja- la' jē- ba' ñē- kwee- ha- la'
jmee- jnāäh'. ³ Dsoo' ba' na' hmää' ba'
la' ju' hmēē' he- kwa- jnāäh', pero ma' la-
kih' hi- ma' kah' jwē' ba'. ⁴ Tana' hi- laa'
dio kih' jmi' gyuu' la-, ga' jlēy' hu' dsē-
kih' dsa- hi- sa' ma' heeh' kih' Dio. Mah'
la' ja- sa' jēy' wa' je- kih' ju' hmēē' he-
mi' jnāā- ha- koh' sa' jøøh' laa' Cristo hi-
laa' koo- heeh' kyaah' Dio. ⁵ Sa' hlēeh'
jnāäh' juu' kyaā' hñaa' jnāäh', hlēeh'
jnāäh' kih' Jesucristo ba'. Jäh- jnāäh'
laay' Dsa-jøøh' jnan' mah' jmee' jnāäh'
ta' he' kyah' hnäh' kwaat' kih' Jesús.
⁶ Hih' Dio hi- ga' jāh': "Wa' la' jnā' wa' je-
jee' na' hoo-", hi- he' ga' mi' jnāā- wa' je-
neh' tuh' dsē' jne'. La' ja- ga' na' hu' dsē-
jnan' mah' la' kyuu' jne' ha' koh' jøøh'
sa' laa' Dio, la' koo- ga' mi' jnāā- Cristo
jnan'.

Chaa' jne' kyaah' he- ma'dsoo' dsē' jne' kih' Dio

⁷ Peer' jnaah' la' ta' he- jmee- jnāäh'
la-, ma' ke- laa' jnāäh' la' koo- mi' hya-
he- na' la' kyaah' gwaah' mah' la' ja-
la' jnā' kih' dsa-, ta' he- jmee- jnāäh' la'
kyaah' be' he- gwa' kih' Dio, ja- he-
gwa' kyaā' jnāäh'. ⁸ Na' ku' na' ngii' he-
wii' dsa- ngēē' jnāäh', pero sa' jeh- dsē-
jnāäh'. Chaa- jnāäh' cha- miil- hu' dsē-
pero ma' ra- he- cha- ba' o' jøh' dsē' kyaā'

jnāäh'. ⁹ Hēē- dsa- kyaā' jnāäh' pero
Dio sa' bee- jnāäh'. Jmeeh- dsa- jnāäh',
pero sa' dsa- juu' jnāäh'. ¹⁰ La' kaa- jee'
ga'nøø' jnāäh' hii' goo- juu' jnāäh'
kwaat' kih' Jesús. La' jwē' ja- dsa- la' jnā'
he- cheh' Jesús kyaā' jnāäh', he' ja- ba'
chaa- jnāäh'. ¹¹ Jēēh', jnāäh' hi- jiih',
koo- ba' he- hii' goo- juu' jnāäh' kwaat'
kih' Jesús. La' ja- ba' dsa- la' jnā' he- cheh'
Jesús ne' kyaā' jnāäh' hi- sa' bee'. ¹² Heh'
la' ja-, la' jē- jmi' ba' he- chaa- juu' jnāäh'
mah' hnäh', ma' jnāäh- hnäh' ha' la' jee'
la' chaa- hnäh' tää'.

¹³ La' koo- na' sii- juu' kih' Dio:
"Ga' la' dsoo' dsēn-, kih' he' ja- ba'
ga' hlēehn'." Ja- ba' la' ja- la' hu' dsē-
he- kyē' jnāäh' la-. Ga' la' dsoo' dsē-
jnāäh' he' ja- ba' hlēeh' jnāäh'. ¹⁴ Jēēh'
ñē' ba' jnāäh', he' ba' Dio hi- ga' mi' jiih'
Jesús Dsa-jøøh' jnan', he' ba' hi- he'
mi' jiih' jnāäh' ka' lāh' kyaah' Jesús hi-
la' ja- ko' jøh' la' jē- jne' tee'y' ya' jwii'
kiyh'. ¹⁵ La' jē- he- dsa- ngēē' jnāäh', he-
llu' kyah' hnäh' ba' ja-. Mah' mi' jāā' Dio
hnäh' cha- ga' miil-, hi' la' ja- jwēē' ga'
kwa' ti' hmaah' kih' Dio hi- jmāāy' jøøh'
ka' lāh'.

¹⁶ He' ja- sa' jeh- dsē' jnāäh'. Ma' ke-
ngoo' dsa- gyuh- hi- dsa' hee' jmi' ngo'
kyaā' jnāäh', pero ta' neh' jee' hā'
jmi' lle' kyaā' jnāäh' dsa' la' hmēē' koo-
jmi' koo- jmi'. ¹⁷ Sa' juuh- la' he- wii'
he- jēē' jne' jmi' gyuu' la-, he- dsa- ngēē'
ba' ja-. He' ja- jmāā' jnan' hi- hnaah' Dio
mah' tee' jne' ya' jwii' he- jnā' na' hñaaah'
he- sa' hee' jih' koh'. ¹⁸ He' ja- sa' jmee-
jnāäh' he' kih' he- jnā' hwa' la-. Jmee-
jnāäh' he' kih' he- sa' jnā' ba'. Jēēh',
la' jē- he- jnā', he- dsa- ngēē' ba' ja-. Pero
he- sa' jnā', la' ma' la' ja- ba' la' jē- joh'
jmi' cha-.

5 Jmi' ngo' he- kyē' jne', la' la' koo-
hne' jnan' ta' ko' jiih' tøøhn' jmi-
gyuu' la-. Jmi' ngo' la' la' la' koo- hne'
he- na' la' kyaah' loo' jah'. He' ja- ñē' jne',
wa' ra- ga' hee' jmi' ngo' jnan', la' cha-

jyoh' he- hmëë' gyuu^h jmi-gyuu⁺ he-
 hñah⁺ jne' kih¹ Dio he- sa⁺ la⁺ lä⁺koo⁻
 hne- he- jmee⁺ dsa⁻. He- ja⁻ sa⁺ hee'
 jih⁺koh'. ²Peer⁻ ku'jii⁺ jnän⁻ ta⁺ko⁻jiih¹
 laa⁺ jne' jmi-ngo¹, hnøø⁻ jne' wa⁺ra⁻ jah'
 kih¹ na¹ ga⁺juh⁻ ba⁺ tēē¹ jne' jmi-ngo¹ he-
 sa⁺ hee' he- cha⁻ gyuu^h jmi-gyuu⁺. ³Lä-
 ja⁻, lä⁺cha⁻ ba⁺ jmi-ngo¹ jnän⁻ mah⁺ sa⁺ jä'
 jmi⁺lle⁻ jnän⁻ ta⁺jmah¹. ⁴Ta⁺ko⁻jiih¹ chaa⁻
 jne' kyaah⁺ jmi-ngo¹ la⁻, Peer⁻ ku'jii⁺
 jnän⁻ hi⁺ ki⁺hooh⁺ jne'. Ja⁺ ko⁻ja⁻ hnøø⁻
 jne' ben⁺ jmi-ngo¹ la⁻, he- hnøø⁻ jne' tēē¹
 jne' jmi-ngo¹ hmëë' ba⁺. Mah⁺ jä⁺ jmi-
 ngo¹ hmëë' he- cha⁻ tää⁺, lla⁺ jmi-ngo¹ he-
 dsa⁻ hee'. ⁵Dio ba⁺ he' hi⁻ ga⁺jmaa⁺ jne'
 mah⁺ tēē¹ jne' he- hmëë' ja⁻. Hi⁺ ga⁺k-
 wëëyh¹ jne' Jmi⁺lle⁻ Na⁻jngii⁺ he- jmeeh⁻
 juu¹ jnän⁻ he- hñah⁺ jne' cha⁻ga⁺miih⁻ ta⁺
 cha⁺nē'.

⁶Kih¹ he⁻ja⁻, ngoo¹ ba⁺ cha⁻ o⁻joh⁺ dsē⁻
 jnän⁻. Hi⁺ nē⁺ jne', ta⁺ko⁻jiih¹ tōoh⁺ jne'
 kyaah⁺ jmi-ngo¹ la⁻, lä⁺koo⁻ he- tōoh⁺ jne'
 uu⁺ kih¹ Dio ba⁺ la⁺. ⁷(Jëeh⁺, kyaah⁺ he-
 dsoo⁻ dsē⁻ jne' he- tōohn⁺ jwē⁺ kiyh¹, ja⁺
 kyaah⁺ he- jëē⁺ jne'.) ⁸He⁻ja⁻ ma⁻cha⁻
 ba⁺ o⁻joh⁺ dsē⁻ jnän⁻. Hi⁺ hnøø⁻ ga⁺ jne'
 lä⁺oñ⁺ kih¹ jmi-ngo¹ la⁻ mah⁺ dsa⁺toohn⁺
 ko⁻joh⁺ kyaah⁺ Dio. ⁹He⁻ja⁻ wa⁺ kwan⁺
 be⁺ jmeen⁻ lä⁺ tih⁻ dsē⁻ Dio, cher⁺mah¹
 tōohn⁺ kyaah⁺ jmi-ngo¹ la⁻ o⁻ ma⁺ke⁺ sa⁺
 tōohn⁺ kyaah⁺ ka⁺läh⁺. ¹⁰Jëeh⁺, ga⁺lä⁺jëē⁻
 ba⁺ jne' dsa⁺nøøn⁺ nē⁺ta⁺ kih¹ Cristo mah¹
 lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻ jne' tēēh¹ jne' jneen⁺ ha⁻
 ko⁻ te⁺ ta⁺ he- ma⁺ jmee⁻ jne' ta⁺ko⁻jiih¹
 ma⁺ chaa⁻ jne', che⁺ he- llu¹, o⁻ che⁺ he-
 hliih¹.

Kih¹ he⁻ ga⁺juu¹ Cristo ga⁺jiih¹ juu¹ jnän⁻ kyaah⁺ Dio

¹¹Gah⁺ ba⁺ jnääh¹ Dio, he⁻ja⁻ hlëeh⁺
 jnääh¹ dsa⁻ lä⁺jiih¹ lä⁺ngëëy⁺. Nē⁻ ba⁺
 Dio ha⁻ lä⁺ la⁺ hu⁺dsē⁻ kyaa⁺ jnääh¹.
 Lä⁺ja⁻ hnoon⁺ wa⁺ra⁻ jah⁺ kih¹ lä⁺ngëeh⁺
 hnäh⁺ ka⁺läh⁺. ¹²Ja⁺ he- hnøø⁻ jnääh¹
 hlëeh⁺ jnääh¹ llu¹ kyaa⁺ hñaa⁺ jnääh¹
 cha⁺nē⁺ hnäh⁺. He⁻ kwa⁻ jnääh¹ jwē⁺ mah¹

lä⁺chaa⁻ hnäh⁺ llu¹ kyaah⁺ ta⁺ he- jmee⁻
 jnääh¹. Lä⁺jwē⁺ ja⁻, cha⁻ he- kyaah⁺ jiih⁺
 hnäh⁺ juu¹ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ koo⁻ jëē⁻
 ha⁻ lä⁺ tääh⁺haa⁺ dsa⁻ lla⁺ he- ma⁺ kay⁺
 kwaan⁺ hee⁻ na⁻ hnøø⁻ tuh⁺dsē⁻ dsa⁻.
¹³Cher⁺mah¹ ngaah⁺ jnääh¹, kih¹ Dio ba⁺
 ja⁻ he- jmee⁻ jnääh¹ lä⁺ja⁻. Hi⁺ cher⁺mah¹
 lluu¹ jnääh¹, he- llu¹ kyah⁺ hnäh⁺ ba⁺ ja⁻.
¹⁴Lä⁺koo⁻ hnää⁺ Cristo jne', lä⁺ja⁻ jøø⁻
 jnän⁻ jmeen⁻ lä⁺lle⁺ kih¹. Jëeh⁺ ma⁺ nē⁺
 ba⁺ jne' he- ga⁺juu¹ jaa⁻ kih¹ lä⁺jëē⁻, he-
 ja⁻ la⁺ kwaan⁺ ga⁺lä⁺jëē⁻ jne' ga⁺juun¹.
¹⁵Cristo ga⁺juu¹ kih¹ lä⁺jëē⁻ mah¹ lä⁺jëē⁻
 hi⁻ chaa⁻, mo⁻so⁻ jmeey¹ lä⁺ hnøøy⁺ hñi-
 iy⁺. Jmeey¹ lä⁺ hnøø⁻ Cristo ba⁺, hi⁻
 ga⁺juu¹ hi⁻ ga⁺lä⁺jiih¹ kih¹ ga⁺lä⁺jëē⁻.

¹⁶He⁻ja⁻ jnääh¹, na⁺ ta⁺ cha⁺nē⁺ mo⁻
 so⁻ kye⁺ jnääh¹ kwaan⁺ kih¹ dsa⁻ lä⁺koo⁻
 tēē¹ jmee⁺ dsa⁻ jmi-gyuu⁺. Ma⁺ke⁺ jää⁺ sa⁺
 ga⁺jmee⁺ jnääh¹ he⁻ kih¹ Cristo, pero na⁺
 mo⁻so⁻ jmee⁻ jnääh¹ lä⁺ja⁻. ¹⁷Heh⁺ lä⁺ja⁻,
 cher⁺mah¹ jaa⁻ hi⁻ ma⁺laa⁻ koo⁻ kyaah⁺
 Cristo, ma⁺laay⁺ jaa⁻ hi⁻ hmëë' ba⁺. Lä⁺jë⁻
 he- ma⁺ jmeey⁺ jää⁺, ma⁻ngëë' ba⁺ ja⁻.
 na⁺ ma⁺laay⁺ hmëë' go⁻te⁻. ¹⁸Lä⁺jë⁻ he-
 la⁻, gwa⁺ kih¹ Dio hi⁻ ga⁺jëeh⁺ juu¹ jnän⁻
 ta⁺la⁺ kih¹ Cristo mah¹ sa⁺ cha⁻ ga⁺ he-
 na⁺ bääh⁺ jne' kyaayh⁺. Hi⁺ ga⁺tooyh⁻ goo⁻
 jnääh¹ mah¹ hlëeh⁺ jnääh¹ dsa⁻ ha⁻ lä⁺
 jëeyh⁺ juu¹ kiyh¹ kyaah⁺ Dio. ¹⁹Ta⁺la⁻
 kih¹ Cristo, mo⁻so⁻ jmee⁻ Dio kwaan⁺ kih¹
 dso⁻kye⁻ jnän⁻ heh⁺ lä⁺ja⁻ jëeyh⁺ juu¹ jnän⁻
 kyaayh⁺. Hi⁺ ga⁺tooyh⁻ goo⁻ jnääh¹ kwa⁻
 jnääh¹ juu¹ ha⁻ lä⁺ jee⁺ jëeh⁺ dsa⁻ juu¹ kih¹
 kyaah⁺ Dio. ²⁰He⁻ja⁻ na⁺ hñaa⁺ jnääh¹ he-
 kwa⁻ jnääh¹ juu¹ lä⁺hih⁺ kih¹ Cristo. La⁺
 lä⁺koo⁻ he- chu⁺ Dio kyaah⁺ hnäh⁺ ta⁺la⁺
 kya⁺ jnääh¹. He⁻ja⁻ chuun⁺ kyaah⁺ hnäh⁺
 ta⁺la⁺ kih¹ Cristo, jëeh⁺ hnäh⁺ juu¹ kyah⁺
 hnäh⁺ kyaah⁺ Dio. ²¹Cristo hi⁻ sa⁺ cha⁻
 dso⁻kye⁻ kih¹, Dio ga⁺jmeey⁺ cha⁻ dso⁻kye⁻
 kiyh¹ he- llu¹ jnän⁻, mah¹ ta⁺la⁺ kiyh¹, lëē⁺
 jne' lluu¹ cha⁺nē⁺ Dio.

6 He⁻ja⁻ jnääh¹ hi⁻ kwa⁻ be⁺ kyaah⁺ ta⁺
 kih¹ Dio, hlëeh⁺ hnäh⁺, ta⁺ jmee⁻
 hnäh⁺ ta⁺ koo⁺ he- llu¹ dsē⁻ Dio kyaah⁺

hnäh'. ²Jëeh', lä'koo' na'sii' juu' kih' Dio:

Hor' he' jøh' dsen', ga'nuun' kyah'.

Jmii' he' ma' lää' dsa-, ga'jmeen' be' kyah', ga'jah' Dio.

He'ja' jwëehn' hnäh', na' ba' ja' hor' he' jøh' dsé' Dio. Na' ba' ma' cha' jmií, lääh' hnäh'.

³Ga'nøø' jnääh' lä'koo' lle' kih' ba' mah' ni' jaä' sa' cha' he' kih' mi'kwayh' kih' ta' he' jmee' jnääh'. ⁴Wa' he' cha' he' he' dsa'ngëë' jnääh', hnøø' jnääh' mi'jnää' jnääh' kih' dsa', laa' jnääh' hi' jmee' ta'he' kih' Dio. Kwëeh' ba' dsé' jnääh', hi' ja' koo' nëë' he' wií' he' dsa'ngëë' jnääh', lla'kyaa' jnääh', gwa' he' jmee' jwiíh' kyaa' jnääh'. ⁵Jmi'baa' dsa' jnääh', taah' dsa' jnääh' neh'ñe', tooyh' miíh' kyaah' jnääh'. Peer' hweh' ta' kyaa' jnääh', cha' ma' sa' gwii' jnääh', ni' sa' cha' he' kih' hiíh' jnääh'. ⁶Ga'nøø' jnääh' koo' nëë' ba', cha' ba' huú'dsë' kyaa' jnääh', jøh' dsé' jnääh', llu' dsé' jnääh', ga'nøø' jnääh' kyaah' Jmi'lle' Na'jngii', hi' kyaah' ju'dsoo' hnää' jnääh' dsa'. ⁷Hlëéh' jnääh' ju'dsoo' jmah' ba'. Kyaah' be' kih' Dio ga'nøø' jnääh'. Jmee' jnääh' he' llu' jmah', lä'jwë' ja' hää' jnääh' hñaa' jnääh' hi' lëh' jnääh' kih' he' hliih'. ⁸Cha' ma' hnää' dsa' jnääh', cha' ma' na' hääyh' jnääh'. Cha' ma' mi'kwayh' jnääh', cha' ma' hlëëyh' llu' kyaa' jnääh'. Laa' jnääh' kiyh' lä'koo' dsa' hi' ta'juu', ma'ke' hlëéh' jnääh' ju'dsoo'. ⁹Jmeey' sa' kyuyy' jnääh', ma'ke' kyuyy' ba'. Hi' ma'ngoo' ga'juu' ba' jnääh' kiyh', pero chaä' ba' jnääh'. Kwa' dsa' kyaa' jnääh' pero sa' jngëëyh' jnääh'. ¹⁰Ma'ke' ti'meeh' dsé' jnääh', ma'ra' he' jëë' ba' dsé' jnääh'. Laa' jnääh' tä'nee', pero cha'miíh' he' llu' ma'hyoh' jwëë' dsa'kwaat' kyaa' jnääh'. Lä'koo' he' sa' cha' ni' miíh' kyaa' jnääh' ba' la', pero ga'lä'jé' ba' cha' kyaa' jnääh'.

¹¹Sa' gah' jnääh' ma'hlëéh' jnääh' hnäh' dsa' Corinto juu' la'. Lä'kaa' tuh' dsé' jnääh' ga'mi'jnää' jnääh' hñaa' jnääh' kyah' hnäh'. ¹²Ja' kyaah' hih' ga'lä'hnää' jnääh' hnäh'. Pero hnäh', sa' ga'mi'jnääh' hnäh' hñaa' hnäh' kyaa' jnääh'. ¹³Lä'koo' jmee' jnääh', ja'ba'lä' ja' jmee' hnäh'. (Hlëëhn' hnäh' lä'koo' gyuyy' kyaan'.) Wa' hñaah' jnääh' lä'kaa' tuh' hoh' hnäh'.

Laa' jne' lä'koo' gwah' kih' Dio

¹⁴Ta' jmee' hnäh' køjøh' kyaah' hi' sa' ma'heeh' kih' Dio. Jëeh', sa' jeeh' kwee' he' hliih' kyaah' he' llu'. ¿Ha' lä' ja' jmee' køjøh' jee' na' hoo' kyaah' jee' jnä' wa'je'? ¹⁵Hi' sa' sooh' kih' hi' sa' llu' he' jmeey' køjøh' kyaah' Cristo. Lä'ja' ka'läh' kih' hi' ma'heeh' kih' Dio kyaah' hi' sa' ma'heeh'. ¹⁶Dio hi' na' laa' kaah' dsa-, ni' miíh' sa' sooh' jmeey' køjøh' kyaah' gwah' kih' Dio. Jëeh', jne' ba' laan' gwah' kih' Dio jiih'. Juu' he' jwahn' la', la' lä'koo' ga'jah' hñii' Dio: Jän' jee' kiyh' mah' ngën' køjøh' kyaayh'.

Jnä' leen' Dio kyaay' mah' lä'jëëy' leey' dsa' kyaan'.

¹⁷He'ja' ga'jah' Dsa'jøøh' jnän':

Hwëë' hnäh' jee' kih' hi' sa' ma'heeh' kin',

wa' lä'øø' hnäh' kiyh', ga'jah' Dsa'jøøh' jnän'.

Ta' kooh' hnäh' he' sa' lle' kih' kooh' hnäh',

lä'ja' ba' heehn' hnäh'.

¹⁸Mah' jnä' leen' Täa' kyaah' hnäh'.

Hih' hnäh', leeh' hnäh' gyuyy' mē' gyuyy' ñuuh' kyaan',

jah' Dio hi' cha' ga'lä'jé' be' kih'.

7 Na' ma'nuun' ha' koh' na'hñaa' sa' la' he' ga'jah' Dio jmee' jnän'. He'ja' jwëehn' hnäh' øøhn' hi' hñaan', hnøø' ben' lä'jé' he' mi'sah' jne' hi' lä'ja' kih' he' mi'soh' jmi'lle' jnän'. Hi' kih' he' gah' jne' Dio, hnøø' mi'lluuy' jne' hñaan'

koq̄ hä' koq̄ hä' lä'jiih' jän' na'ngëen'
go'tē.

Ma' hnøø' Paa' ma' jmee'
dsa- Corinto he' kiyh'

²Jmee' hnäh' miih' he' kyaa' jnääh'.
Jëeh', kih' ni' jaa' hnäh' sa' ma'jmeē'
jnääh' he' hliih'. Sa' ma'heē' jnääh'
huu'dsē kih' ni' jaa', ni' sa' ma' mi-
gaa' jnääh' ni' jaa'. ³Sa' jwahn' lä-
ja' mah' bäähn' hnäh' dsoo'. Ga'jwëēhn'
hnäh' jaa', hnaan' hnäh'. Jëeh' ma' lla'
dsē jnääh', jmeē' jnääh' ko'joh' kyaah'
hnäh' ma'ke' chaa' juu' jnääh'. ⁴Cha-
cha-miih' o'joh' dsē kin' kyaah' hnäh'.
Chaan' llu' kwaat' kyah' hnäh'. He' ja'
gwa' dsa-nøh' dsen' cha-miih' hi' jëē'
dsen' ma' jëēn' cha-miih' he' wii'.

⁵Lä' ma' ga'tëē' jnääh' Macedonia,
sa' ga'teēh' jnääh' dsē jnääh' ni' mi-
ih'. Ga'lä'jē' nēē' he' wii' ga'jēē' jnääh'.
Ga'teē' dsa-kyaah' jnääh'. Hi' ja' ma'la'
he' ja', ga'lä'gah' jnääh' cha-miih'.
⁶Pero Dio hi' jmeē' dsa-nøh' dsē lä'jēē'
hi' chaa' huu'dsē, ga'jmeey' ga'nøh'
dsē jnääh' lä' ma' ja' Tito. ⁷Ja' ma'la'
kih' he' ja' Tito, kih' he' ga'jmeēh' hnäh'
ga'nøh' dsēy' ka'läh', he' ja' ba' ja'
ga'nøh' dsē jnääh'. Ga'jmeeyh' juu' he'
hnooh' hnäh' jëēh' jnä', hi' ti'meēh'
hoh' hnäh', lle' hoh' jnä'. He' ja' cha-
ga'miih' jëē' dsen'.

⁸Ma'ke' ga'jmeēn' meēh' hoh' hnäh'
kyaah' je' he' ga'siin' kyah' hnäh', pero
sa' koq̄n' dsen'. Dsoo' ba' ga'jii' mi-
ih' kin' kih' he' ga'lä'meēh' hoh' hnäh'
ko'hwëē'. ⁹Pero na' jëē' dsen'. Ja'
kih' he' ga'lä'meēh' hoh' hnäh'. Kih'
he' ga'lä'sii' huu'dsē kyah' hnäh', ma'
ga'jii' kyah' hnäh', he' ja' ba' jmeē' jëē'
dsen'. Lä' ma' ga'lä'meēh' hoh' hnäh',
ga'jmeēh' hnäh' lä' hnøø' Dio. Lä' ja', ni'
koq̄ he' hliih' sa' ja' nē kyah' hnäh'
kwaat' kyaa' jnääh'. ¹⁰Jëeh', cher'mah'
gwa' ti'meēh' dsē jne' lä' hnøø' Dio,
he' ja' jmeē' dsa'lä'sii' huu'dsē jnän'

mah' lää' jne'. Heh' he' ma'na'laa' jne'
sa' jmeē' ti'meēh' dsē jne'. Pero he'
ti'meēh' dsē jne' lä'koq̄ tēē' jmeē'
dsa' jmi'gyuu', kyaah' he' ja' juu' ba'
jne' ja'. ¹¹Jëē' da' hnäh' ha' lä' ga'la'
kyah' hnäh' lä' ma' ga'lä'meēh' hoh'
hnäh' lä' hnøø' Dio. Ga'jmää' ba' ta'
he' ja' kyah' hnäh', ja' hoh' hnäh'
ga'nøoh' hnäh' nē kin', ja' ya'jëē' hoh'
hnäh', ja' gah' hnäh', hnooh' hnäh'
ma' jëēh' jnä', ga'mi'eēh' hnäh' juu'
lä'koq̄ mada' ga'jmeēn' kyah' hnäh'.
Lä' ja' ga'mi'jnääh' hnäh' hñaah' he'
ma' mi'teh' ba' hnäh' kih' juu' ja'. ¹²He-
ja' lä' ma' ga'siin' kyah' hnäh' je' ja', ja'
ma'la' kih' hi' hñaah' dsē he' ga'jmeēn'
huu'dsē, ni' ja' kih' hi' ga'jmeeyh'. He'
hnooh' lä'jnä' kyah' hnäh' cha'nē Dio
he' kyeh' hnäh' huu'dsē kyaa' jnääh'
ba' ja'. ¹³Peer' ga'nøh' dsē jnääh' he'
ga'lä'jnä' he' kyeh' hnäh' huu'dsē kyaa'
jnääh'.

Hi' cha'ga'miih' jëē' dsē jnääh', kih'
he' ma'jēē' jnääh' chaa' Tito llu'. Jëeh',
ga'lä'jēē' ba' hnäh' ga'heēh' hnäh'
llu' hi' ga'jmeēh' hnäh' jëē' dsēy'.
¹⁴Ga'jmeēhn' juu' kih' Tito he' chaa'
llu' kyaah' hnäh'. Hi' sa' ga'jän' hliih'.
Jëeh' lä'jē' he' ga'jwëēhn' hnäh' la'ju'd-
soo'. Lä' ja' ka'läh' ma' ga'jēē' Tito ha-
lä' tääh' hnäh', sa' na'heē' juu' lä'koq̄
ga'jwii' jnih' he' chaa' jnääh' llu' kyaah'
hnäh'. ¹⁵Hi' cha'ga'miih' hnää' Tito
hnäh' lä'koq̄ ma' dsooh' dsēy' he' nuuh'
ba' hnäh' kiyh'. Hi' ga'heēh' ba' hnäh'
llu' lä'koq̄ jaa' dsa' ma'johh'. ¹⁶Peer'
jëē' dsen' kyaah' hnäh'. Ga'lä'jē' ba'
mi'teh' hnäh'.

Ga'chooh' dsa' kuu' kih' øøh' jne'
hi' chaa' Jerusalén

8Jee' la' jmeēh' jnääh' juu' kyah'
hnäh' ha' lä' ga'jmeē' øøh' jne' hi'
tääh' lä'kaa' gwah' he' tøø' hwa' Mace-
donia kih' he' llu' dsē Dio kyaayh'.
²Ma'ke' tääyh' jëēy' wii', pero chaay'

llu¹. Ma⁻ke⁺ tääyh⁺ tä⁻nee⁺y⁺ pero cha⁻mi-
ih⁻ kuu⁺ ga⁻kway⁺. Ga⁻jmääy⁺ hñiiy⁺
lä⁻koo⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺. ³Jmeen⁺ dsoo⁺
kiyh⁺, ga⁻kway⁺ kuu⁺ lä⁻koo⁻ lla⁺ dsëy⁺,
lä⁻koh⁺ jiih⁺ tääy⁺. Hi⁺ ga⁻kway⁺ la⁺ ga⁺.
⁴Cha⁻miih⁻ ga⁻chuu⁺ dsa⁻ he⁺ kyaah⁺
jnääh⁺ mah⁺ kwa⁺ jnääh⁺ jwë⁺ jmeey⁺
lä⁻koo⁻ jmee⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ chooh⁻ kuu⁺
mah⁺ jmeey⁺ be⁺ kih⁺ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺
Dio. ⁵Cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻jmeey⁺ lä⁻koh⁺
ga⁺ he⁺ ma⁺ la⁺ huu⁺dsë⁻ kyaa⁺ jnääh⁺.
To⁻në⁺ ga⁻ngëëy⁺ hñiiy⁺ mah⁺ jmeey⁺ lä⁻
hnø⁺ Dio. Hi⁺ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ kyaa⁺
jnääh⁺ ka⁻läh⁺. ⁶He⁻ja⁻ ga⁻chuu⁺ jnääh⁺
kyaah⁺ Tito mah⁺ mi⁻hñaay⁺ ta⁺ kiyh⁺ he⁻
juh⁺lääyh⁺ kuu⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻løoy⁺ jmeey⁺
jää⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺ hi⁻ kwa⁺ kuu⁺ lä⁻kaa⁻
tuh⁻dsë⁺. ⁷Ma⁻hwëëh⁻ hnäh⁺ llu⁺ kyaah⁺
lä⁻jë⁺ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺. Ma⁻lä⁻dsoo⁺ hoh⁺
hnäh⁺, ma⁻hlëëh⁻ hnäh⁺ dsa⁻, ma⁻kyuuh⁻
hnäh⁺ llu⁺, ma⁻jmeeh⁻ hnäh⁺ ta⁺ lä⁻kaa⁻
tuh⁻hoh⁺ hnäh⁺, hi⁺ ma⁺ lä⁻hnaah⁺ jnääh⁺.
Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺, hnø⁺ hwëë⁻ hnäh⁺ kwee⁻
kyaah⁺ ta⁺ llu⁺ jee⁺ juh⁺lääh⁺ hnäh⁺ kuu⁺.

⁸Ja⁻ he⁻ jmeen⁺ mada⁻ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻
jwëëhn⁻ hnäh⁺ lä⁻na⁻. He⁻ hnoon⁺ jëën⁻
che⁺ ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo⁺ hnaah⁺ hnäh⁺ øøh⁺
jne⁺. He⁻ja⁻ ba⁻ na⁻ ma⁻jwëëhn⁻ hnäh⁺
lä⁻koo⁻ ga⁻jmee⁺ hi⁻ tääh⁺ Macedonia.
⁹Jëëh⁺, ma⁻nëh⁺ ba⁻ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ llu⁺
dsë⁺ Jesucristo Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻. Ma⁻ke⁺
hä⁺ gooy⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ cha⁻, ga⁻jmääy⁺ hñi-
iy⁺ hi⁻ tä⁻nee⁺, kih⁺ he⁻ hnäy⁺ jne⁺.
Lä⁻jwë⁺ ja⁻ lä⁻cha⁻ jnän⁻ cha⁻miih⁻, kih⁺
he⁻ ga⁻jmääy⁺ hñiiy⁺ tä⁻nee⁺.

¹⁰He⁻ llu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻ kwan⁻
nuuh⁻ la⁻. Hnäh⁺ to⁻në⁺ ga⁻lä⁻hyoh⁺ hoh⁺
hnäh⁺ chooh⁻ hnäh⁺ kuu⁺ ma⁻hya⁻ koo⁻
ji⁻në⁻. Hi⁺ ja⁻ ma⁻la⁺ he⁻ja⁻, ga⁻løøh⁻
hnäh⁺ chooh⁻ hnäh⁺ kuu⁺, jää⁺ ga⁻lä⁻koh⁺
jnäh⁺ øøh⁺ jne⁺. ¹¹He⁻ja⁻ na⁻ mi⁻hñaay⁺
hnäh⁺ ta⁺ he⁻ ma⁻løøh⁻ hnäh⁺. Ja⁻ba⁻
lä⁻koo⁻ ga⁻lä⁻hyoh⁺ hoh⁺ hnäh⁺ jmeeh⁻
hnäh⁺, lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺, lä⁻kaa⁻ tuh⁻hoh⁺
hnäh⁺ mi⁻hñaay⁺ hnäh⁺ ta⁺ na⁻. Ja⁻ chooh⁻
hnäh⁺ kuu⁺ lä⁻koo⁻ te⁺ tääh⁺ ba⁻ hnäh⁺.

¹²Cher⁻mah⁺ chaa⁻ hi⁻ lla⁺ dsë⁺ kwa⁺,
heëh⁻ ba⁻ Dio ha⁻ koo⁻ te⁺ cha⁻. Jëëh⁺ sa⁻
ngii⁺ Dio he⁻ sa⁻ cha⁻ jnän⁻.

¹³Sa⁺ jwahn⁺ lä⁻la⁻ mah⁺ jñah⁺ ba⁻
lä⁻cha⁻ kih⁺, ta⁻ko⁻jiih⁺ sa⁻ cha⁻ kyah⁺
hnäh⁺. ¹⁴Hnø⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ lle⁻
kih⁺. Jmi⁺ na⁻ he⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻ kyah⁺
hnäh⁺, he⁻ ja⁻ lee⁻ kih⁺ hi⁻ lla⁻kyaa⁺. Lä⁻-
ja⁻ ka⁻läh⁺ ma⁺ cha⁻ cha⁻miih⁻ kih⁺ jñah⁺,
lee⁻ kyah⁺ hnäh⁺ ma⁺ jmee⁻ bi⁺. Lä⁻ja⁻
ba⁻ jä⁻ llu⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁺. ¹⁵Lä⁻koo⁻ na⁻ sii⁻
juu⁺ kih⁺ Dio: “Sa⁺ ga⁻chaa⁺ ga⁺ kih⁺ hi⁻
ga⁻juuh⁺ cha⁻miih⁻. Ni⁺ sa⁺ ga⁻lä⁻hnø⁺
ga⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻juuh⁺ ko⁻ hi⁻pih⁺.”

Tito kyaah⁺ dsa⁻kyaah⁺

¹⁶Peer⁻ ti⁻hmaah⁺ Dio hi⁻ ga⁻jmeey⁺
ga⁻ka⁻ Tito huu⁺dsë⁻ kyah⁺ hnäh⁺, ja⁻ ba⁻
lä⁻koo⁻ kye⁺ jnä⁺ huu⁺dsë⁻. ¹⁷Ga⁻heëh⁻
bih⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻hlëëh⁻ jnih⁺. Jëëh⁺, hñii⁺
bih⁺ ma⁺ lle⁻ dsëy⁺ kway⁺ be⁺ kyah⁺
hnäh⁺. He⁻ja⁻ jee⁺ tēy⁻ hñii⁺ bih⁺ dsooy⁺
dsa⁻jëëy⁺ hnäh⁺.

¹⁸Ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ Tito, chee⁺ jnääh⁺ jaa⁻
øøh⁺ jne⁺ hi⁻ hii⁺ juu⁺ kih⁺ lä⁻kaa⁻ gwah⁺
jee⁺ jmeey⁺ ta⁺ kwaat⁺ kih⁺ ju⁻hmëë⁻.
¹⁹Ja⁻ ma⁻la⁺ he⁻ja⁻, øøh⁺ jne⁺ ga⁻hñaay⁺
mah⁺ jmeey⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jnääh⁺ jee⁺
dsa⁻ka⁻ jnääh⁺ kuu⁺ he⁻ juh⁺lääh⁺ øøh⁺
jne⁺. Kyaah⁺ he⁻ja⁻, jmee⁺ jnääh⁺ juuh⁻
kih⁺ Dio hi⁻ lä⁻jwë⁺ ja⁻ lä⁻jnäh⁺ he⁻ hnøø⁻
jnääh⁺ kwa⁺ jnääh⁺ be⁺ kih⁺ øøhn⁺. ²⁰Lä⁻-
ja⁻ jmee⁺ jnääh⁺, mah⁺ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ hlëëh⁻
wi⁺ kyaa⁺ jnääh⁺ he⁻ juh⁺lääh⁺ jnääh⁺
cha⁻miih⁻ kuu⁺. ²¹Jëëh⁺ nē⁻ ba⁻ Dio he⁻
jmeey⁺ jnääh⁺ bi⁺ jmee⁺ jnääh⁺ ta⁺ lä⁻koo⁻
lle⁻ kih⁺, hi⁺ lä⁻ja⁻ hnoon⁺ ka⁻ dsa⁻ jmi⁻-
gyuu⁺ kwaat⁺ ka⁻läh⁺.

²²Hi⁺ chee⁺ ga⁻ jnääh⁺ jñah⁺ øøh⁺ jne⁺
ko⁻jøh⁺ kyaayh⁺. Hi⁻ he⁺, ja⁻ koo⁻ hä⁻
ma⁻jëë⁺ jnääh⁺ jmeey⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺. Hi⁺
cha⁻ga⁻miih⁻ jmeey⁺, na⁻ he⁻ ma⁻jëëy⁺ he⁻
mi⁻te⁻ hnäh⁺. ²³Ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ huu⁺dsë⁻.
Tito laa⁺ dsa⁻kyaah⁺ jnääh⁺ jee⁺ jmee⁻
jnääh⁺ ta⁺ ko⁻jøh⁺ mah⁺ le⁺ llu⁺ kyah⁺
hnäh⁺. Hi⁻ jñah⁺ øøh⁺ jne⁺ hi⁻ jääy⁺ na⁻,

há gooȳ lā⁺kaā gwah⁺. Hi⁺ kwaat̄ kih⁺ hī⁺ he⁺, lā⁺kaā jee⁺ dsa⁻nāȳ⁺ jmee⁺ ̊oh⁺ jne⁺ juuh⁻ kih⁺ Cristo. ²⁴Ja⁻ mi⁻jnāā⁺ hnāh⁺ kiyh⁺ ha⁻ lā⁺koō⁻ jiih⁺ hnaah⁻ hnāh⁺ dsa⁻. Lā⁺ja⁻ mi⁻jnāā⁺ hnāh⁺ cha⁻nē⁺ lā⁺jēē⁻ ̊oh⁺ jne⁺ he⁻ kih⁺ ja⁻ he⁻ chaa⁻ jnāāh⁺ llū⁺ kyaah⁺ hnāh⁺.

**Hnōō⁺ kwa⁺ jne⁺ kuu⁺
lā⁺kaā⁻ tuh⁻dsē⁻ jne⁺**

9 Kih⁺ he⁻ chooh⁺ jne⁺ miih⁻ kuu⁺ kih⁺ ̊oh⁺ jne⁺ hī⁻ lla⁻kyaa⁺, sa⁺ jmee⁺ bii⁺ siin⁺ kyah⁺ hnāh⁺ laan⁺. ²Jēēh⁺, ma⁺ ba⁺ jnā⁺ kyah⁺ hnāh⁺ hī⁻ tāāh⁺ hwa⁺ Acaya, lle⁻ hoh⁺ hnāh⁺ he⁻ juh⁺lāāh⁺ hnāh⁺ kuu⁺. Hi⁻ ga⁻hlēēhn⁻ llū⁺ kyah⁺ hnāh⁺ jee⁺ kih⁺ ̊oh⁺ jne⁺ hī⁻ tāāh⁺ hwa⁺ Macedonia. Na⁺ ma⁻koō⁻ nē⁻ ga⁻jwiī⁺ jnih⁺ he⁻ ma⁻lla⁺ hoh⁺ hnāh⁺ kwah⁺ hnāh⁺ kuu⁺. He⁻ja⁻ jwēē⁺ ̊oh⁺ jne⁺ he⁺, ga⁻nōh⁺ dsēy⁺ kih⁺ he⁻ llū⁺ hoh⁺ hnāh⁺. ³Pero ma⁻ra⁺ he⁻ cheen⁻ ̊oh⁺ jne⁺, mah⁺ sa⁺ jān⁻ hliih⁺ kih⁺ lā⁺jē⁻ he⁻ llū⁺ he⁻ ga⁻hlēēhn⁻ kyah⁺ hnāh⁺. Hnoon⁺ wa⁻ra⁻ jāh⁺ kih⁺ ma⁻na⁻lluuh⁻ hnāh⁺ jmeeh⁺ hnāh⁺ lā⁺koō⁻ ga⁻jwiī⁺ jnih⁺. ⁴Heh⁺ lā⁺ja⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻l⁻loon⁺ jee⁺ tāāh⁺ hnāh⁺, ko⁻jōh⁺ kyaah⁺ jñah⁺ ̊oh⁺ jne⁺ hī⁻ chaa⁻ hwa⁺ Macedonia, hnoon⁺ ma⁻na⁻lluuh⁻ hnāh⁺ mah⁺ sa⁺ jā⁻ jnāāh⁺ o⁻hīh⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻lla⁻nōō⁺ jnāāh⁺, lā⁺llū⁺ he⁻ ma⁻jāh⁺ jnāāh⁺ mi⁻teh⁺ ba⁺ hnāh⁺, hi⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ jāh⁺ hnāh⁺ o⁻hīh⁺, cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁻mi⁻teh⁺ hnāh⁺. ⁵Kih⁺ he⁻ja⁻ ba⁺ ga⁻la⁺ bii⁺ kin⁺ chuun⁺ kyaah⁺ ̊oh⁺ jne⁺ he⁺, mah⁺ dsa⁻nāȳ⁺ dsa⁻jēēy⁺ hnāh⁺ to⁻nē⁺, mah⁺ kway⁺ be⁺ kyah⁺ hnāh⁺ ha⁻ lā⁺ jee⁺ juh⁺lāāh⁺ hnāh⁺ kuu⁺ he⁻ ga⁻bāāh⁻ hnāh⁺ hñaah⁻ kwah⁺ hnāh⁺. Lā⁺jwē⁺ ja⁻ ma⁻na⁻lluuh⁻ hnāh⁺ kwah⁺ hnāh⁺ kuu⁺ lā⁺kaā⁻ tuh⁻hoh⁺ hnāh⁺, ja⁺ kyaah⁺ he⁻ wii⁺.

⁶Nuu⁻ da⁻ hnāh⁺ ha⁻ lā⁺ la⁺ kih⁺ hī⁻ jngēē⁻ mi⁻ju⁻: Hī⁻ jngēē⁻ miih⁻, miih⁻ ba⁺ chooyh⁺. Hī⁻ jngēē⁻ cha⁻miih⁻, lā⁺ja⁻ cha⁻miih⁻ chooyh⁺. ⁷Lā⁺jaa⁻ lā⁺jaa⁻ wa⁺ kway⁺ lā⁺koō⁻ te⁺ lla⁺ dsēy⁺. Pero ja⁺

kyaah⁺ he⁻ meeh⁻ dsēy⁺, ni⁺ ja⁺ kyaah⁺ he⁻ wii⁺. Jēēh⁺, Dio hnāā⁺ hī⁻ kwa⁺ lā⁺kaā⁻ tuh⁻dsē⁺. ⁸Dio hī⁻ cha⁻ be⁺ kih⁺, jmeey⁺ lā⁺cha⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ llū⁺ kyah⁺ hnāh⁺. Lā⁺ja⁻ ni⁺ miih⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ jmee⁺ bii⁺ kyah⁺ hnāh⁺ jih⁺koh⁺. Lā⁺jiih⁺ chaa⁺ ga⁺ kyah⁺ hnāh⁺, jmeeh⁺ hnāh⁺ ja⁺ he⁻ koō⁻ nēē⁺ he⁻ llū⁺ kih⁺ hī⁻ lla⁻kyaa⁺. ⁹Lā⁺la⁻ na⁺ sii⁺ juu⁺ kih⁺ Dio:

Hī⁻ llū⁺ dsē⁺ ga⁻ti⁺ ga⁻llooyh⁺ he⁻ cha⁻ kiyh⁺, ga⁻kwēēyh⁺ dsa⁻ hī⁻ tā⁻nēē⁺. Ta⁺ llū⁺ kiyh⁺ lā⁺jnā⁺ ga⁻lā⁺jē⁻ joh⁺ jmiī⁺ cha⁻.

¹⁰Dio ba⁺ he⁺ hī⁻ kwa⁺ mi⁻ju⁻ kih⁺ hī⁻ jngēē⁻, lā⁺ja⁻ ka⁻lāh⁺ kway⁺ he⁻ kih⁺ hīh⁻ jne⁺. Hī⁻ he⁺ kwa⁺ lā⁺jē⁻ he⁻ jmee⁺ bii⁺ kyah⁺ hnāh⁺ hi⁻ jmeey⁺ lā⁺cha⁻ cha⁻ga⁻miih⁻. Mah⁺ lā⁺ja⁻ lā⁺cha⁻ he⁻ kyaah⁺ jmeeh⁺ hnāh⁺ cha⁻miih⁻ he⁻ llū⁺ jmah⁺ ba⁺. ¹¹Lā⁺llū⁺ he⁻ lā⁺cha⁻ lā⁺jē⁻ nēē⁺ he⁻ jmee⁺ bii⁺ kyah⁺ hnāh⁺, lā⁺ja⁻ lā⁺cha⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ kwēēh⁻ hnāh⁺ hī⁻ lla⁻kyaa⁺. Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻ngēē⁻ jnāāh⁺ kuu⁺ ja⁻ kih⁺ ̊oh⁺ jne⁺ he⁺, kway⁺ cha⁻miih⁻ ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio. ¹²Jēēh⁺, wa⁻ra⁻ ga⁻ngēē⁻ jnāāh⁺ kuu⁺ he⁻ juh⁺lāāh⁺ hnāh⁺ kih⁺ ̊oh⁺ jne⁺ he⁺, he⁻ja⁻ kwa⁺ be⁺ kiyh⁺. Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁺ he⁻ ja⁻, kway⁺ cha⁻miih⁻ ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio ka⁻lāh⁺. ¹³Wa⁻ra⁻ ga⁻ngēē⁻ jnāāh⁺ kuu⁺ ja⁻, jmee⁺ dsa⁻ he⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio, jēēh⁺ ma⁻mi⁻jnāāh⁺ hnāh⁺ he⁻ mi⁻te⁺ hnāh⁺ kyaah⁺ ju⁻hmēē⁻ kih⁺ Cristo. Hi⁻ lā⁺kaā⁻ tuh⁻hoh⁺ hnāh⁺ ga⁻kwēēh⁻ hnih⁺ kuu⁺, hi⁻ lā⁺ja⁻ jmeeh⁻ hnāh⁺ kih⁺ lā⁺jēē⁻ hī⁻ jmee⁺ bii⁺ kih⁺. ¹⁴Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻ngiīy⁺ kyah⁺ hnāh⁺ kih⁺ Dio, jā⁻ lla⁻lle⁻ dsēy⁺ hnāh⁺ jēēh⁺ ma⁻lā⁺jnā⁺ he⁻ ma⁻mi⁻jāā⁻ Dio hnāh⁺ cha⁻miih⁻. ¹⁵Ti⁻hmaah⁺ kwan⁺ kih⁺ Dio, ha⁻ koh⁺ sa⁺ llū⁺ he⁻ ga⁻kwēēyh⁺ jne⁺. Hī⁻ lā⁺kēh⁻ jmiī⁺ lā⁺ngēē⁻.

Ga⁻jmeē⁺ Paa⁺ dsoo⁺ he⁻ laay⁺ apóstol

10 Jnā⁺ Paa⁺ chuun⁺ kyaah⁺ hnāh⁺, hlēēhn⁻ hnāh⁺ ja⁻ba⁺ lā⁺koō⁻ jmee⁺ hñiī⁺ Cristo hī⁻ hwaā⁺ hī⁻ jōh⁻ dsē⁺. Jēēh⁺, jāh⁺ dsa⁻ kin⁺, sa⁺ tuu⁻ dsēn⁻

hlëehn' lä' ma' hään' jee' kih' dsa'. Mah' wa'ra- ga-lä'oon' jee' kiyh', ja-ga-tuu- dsen' hlëehn'. ²He-ja- chuun' kyaah' hnäh', go-taah' hnäh' lä'koo- lle' kih', mah' wa'ra- ga'loon' jee' tääh' hnäh', sa' cha- he' kih' hlëehn' hi- jah', ga-noo' jnääh' lä'koo- wa' hi- cha- hi'. Jëeh', tuu- ba' dsen' ti-choon' juu' kyaayh' cher'mah' lä'ja- hnooy'. ³Dsa- jmi-gyuu' ba' laa' jnääh', pero sa' tee' jnääh' lä'koo- tee' dsa- jmi-gyuu'. ⁴Sa- tee' jnääh' kyaah' wa' he' cha- he' he' koooh- dsa- jmi-gyuu'. Tee' jnääh' kyaah' be' kih' Dio he' lih' hee' lä'jé' he' sa' lä'keh' jnääh' jmi' kyaah'. ⁵Lä'ja- leh' jnääh' kyaah' hi- jmee' kyuuh- cha-miih-. Hi- leh' jnääh' kyaah' hi- jmää' hñii' kaah'. Jëeh' juu' he- hlëeyh- ja-, jne' jwe' kih' dsa' mah' sa' heeyh- kih' Dio. He-ja- hnoo' jnääh' ha- lä' jee' dsa-jeeh- dsa- hi- jmee' huusé- hliih' mah' lä'nuuyh' kih' Cristo. ⁶Ma-lla- dsé- jnääh' heeh' jnääh' wi' lä'jéé- hi- chaah-, ma-la- ma-mi-jnääh' hnäh' hñaa' hnäh' he- nuuh' hnäh' kih' Cristo.

⁷Koo- kah- hnäh' kwaan- ha- lä' tääh'haa' dsa-. Cher'mah' jaa- jmee' huusé- laay' kyaa' Cristo, wa' jmeey' huusé- laa' jnääh' ka-läh' kyaa' Cristo, ja-ba' lä'koo- laay' hñiiy'. ⁸Ga-hñaa' Dio jnä' mah' kwan' be' kyah' hnäh' ha- lä' jee' go'taah' hnäh' koo- hweh-. Sa' ga'hñay' jnä' mah' heen' hnäh'. Hi- ma'ke- jmeen' juuh- kih' ta' he- hä' goon- sa' la' o'hih- kin- he- jmeen- lä'ja-. ⁹Sa' hnoon' he- jmeeh' hnäh' huusé- he- juuhn' kyah' hnäh' kyaah' juu' he- siin' ko-lla-jiuh-. ¹⁰Jëeh', lä-la- hlëeh' ko-llaq' kin-. Hweh- juu' he- siin' kih' dsa'. Pero ma' chehn' cha-né- dsa-, hwaä' ba' jnä', jäyh'. Sa' tooyh- ta' juu' kin-. ¹¹Hi- hlëeh' lä'ja- kyaa' jnääh', hnoo' lä'ngëy' lä'koo- la' huusé- kyaa' jnääh'. Jëeh', ja-ba' lä'koo- hlëeh' jnääh' kyaah' juu' he- sii- jnääh' ma' tooh'

jnääh' uu', ja-ba' lä'ja- hlëeh' jnääh' ka-läh' ga-ma-too' jnääh' kyaayh'.

¹²Sa- tuu- dsé- jnääh' jmee' jnääh' lä'koo- jmee- hi- hlëeh' llu' kih' hñii'. Sa- hnoo' jnääh' jeeh' kyaa' jnääh' kyaah' dsa- he' hi- laay- hñiiy' hih' lä'koo- la' huusé- kih' hñii' bih'. Hi- hnooy' jeeh- kwee' kiyh' kyaah' dsa-kyaayh'. He- ba' che- taay'. ¹³Pero lä'koo- hä' hih- ba' hlëeh' jnääh' kyaa' hñaa' jnääh', lä'koo- la' huusé- kih' Dio hi- ga'hñaa' jnääh'. He-ja- ga-lla-noo' jnääh' lä' ga-té' jee' tääh' hnäh'. ¹⁴Jiuh' jee' ga'too' Dio hih- ba' ga-noo' jnääh'. Sa' ga-noo' jnääh' jee' tääh' hnäh' wa'ra- jah' kih' sa' ga-chee' Dio jnääh'. Jëeh' jnääh' to-né- na'kwa' jnääh' ju'hmeé' kih' Cristo jee' tääh' hnäh'. ¹⁵Sa- jmää' jnääh' hñaa' jnääh' kaah' kyaah' ta' kih' jñah'. Hnoo' jnääh' wa' lä-dsoo' hoh' hnäh' cha-ga-miih- kih' Dio ba'. Lä'jwé' ja- kwaan- ga' ta' kyaa' jnääh' jee' kyah' hnäh' jee' ga-tooh- Dio goo- jnääh'. ¹⁶Ja- ga-na- dsa-kwa- jnääh' ju'hmeé' ta' jee' uu' ga'. Pero sa' dsa-tooh' jnääh' jee' ma-loo' jñah', mah' sa- jmää' jnääh' hñaa' jnääh' kaah' kih' ta' he- ma-jmee' jñah'.

¹⁷Hi- hnoo' jmää' hñii' joo'h', wa' jmääy' hñiiy' joo'h' kih' he- laay' kyaa' Dsa-joo'h' jñan-. ¹⁸Jëeh', hi- hlëeh' llu' kih' hñii', ja- kyaah' he- ja- ya-hëy' llu'. Hi- hlëeh' Dio llu' kih', hi- he' ba' ya-hëy' llu'.

Paa' kyaah' hi- jmää' hñii' kaah'

11 Hnoon' kwëeh' hoh' hnäh' kyaah' jnä' cher'mah' ga-hlëehn' lä'koo- jaa- hi- sa' cha- huusé- kih'. Kwëeh' hoh' hnäh', ta' jmee- hnäh' hñaa- hoh'. ²Peer- kyen' huusé- kyah' hnäh'. He- gwa' kih' Dio ba' ja-, he- la' lä'ja- kin-. Jëeh', ma-kwaan- hnäh' kih' jaa- dsa-nuuh-. Hi- he' he' Cristo. Hi- hnoon' mi-jnään' hnäh' kiyh' lä'koo- jaa- chi- h-mé' hi- na-jngëé' go-te-. ³Pero gohn- wa'ra- ga-la' kyah' hnäh' lä'koo- ga-la'

kih¹ Eva. Kyaah' may~ ga⁺mi⁺goo~ miih⁻ kiyh¹. Lä⁻ja⁻ hii' goo~ mi⁺gaay⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺. Heey¹ huu⁻dsē⁻ kyah¹ hnäh⁺ mah¹ mo⁻so⁻ hnaah¹ hnäh⁺ Cristo lä⁻kaa⁻ tuh⁻hoh⁺ hnäh⁺. ⁴Jëeh⁺, cher⁻mah¹ ga⁻la⁻nää⁺ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ kwa⁻ jyoh⁺ juu¹ he⁻ sa⁻ jeeh¹ kwee⁻ kyaah¹ juu¹ kih¹ Jesús he⁻ kwa⁻ jnääh¹, lä⁻chah⁺ ja⁻ heeh⁺ hnäh⁺. Hi⁻ heeh⁺ hnäh⁺ jyoh⁺ jmi⁻lle⁻ he⁻ sa⁻ la⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁺ he⁻ ma⁻heeh⁺ hnäh⁺ jää⁺. Hi⁻ heeh⁺ hnäh⁺ jyoh⁺ ju⁻h⁻mëe⁺, he⁻ sa⁻ jeeh¹ kwee⁻ kyaah¹ ju⁻h⁻mëe⁺ he⁻ ma⁻heeh⁺ hnäh⁺. ⁵Go⁻ laan⁺, sa⁻ kyeey⁺ ga⁻ apóstole hi⁻ jmää⁻ hñii⁺ kaah⁺ lä⁻koh⁺ ga⁻ jnä⁺. ⁶Ma⁻ke⁻ sa⁻ hlëehn⁺ kyaah¹ juu¹ na⁻hnaah¹, pero cha⁻ ba⁻ huu⁻dsē⁻ llu¹ kin⁺. Joh⁺ jiih⁺ sa⁻ ga⁻mi⁺jnään⁺ he⁻ ja⁻ kyah¹ hnäh⁺.

⁷ Pero ga⁻jmään⁺ hñiin⁺ jaa⁻ hi⁻ hwaä⁺ mah¹ leeh⁺ hnäh⁺ kaah⁺. Jëeh⁺, sa⁻ ga⁻koon¹ jñeen⁺ ma⁻ ga⁻kwan¹ ju⁻hmëe⁺ kih¹ Dio jee⁻ kyah¹ hnäh⁺. ¿Che⁻ jwa⁻ ga⁻jmeen¹ hliih⁺ he⁻ ga⁻jmeen¹ lä⁻ja⁻? ⁸Ga⁻kan¹ kuu⁺ kih¹ øøh¹ jne⁻ hi⁻ tääh⁺ ta⁻ jee⁻ jyoh⁺, ga⁻koon¹ jñeen⁺ mah¹ jmeen⁺ ta⁻ jee⁻ kyah¹ hnäh⁺. ⁹Lä⁻koo⁻ ma⁻ gyan⁺ jee⁻ kyah¹ hnäh⁺, sa⁻ ga⁻lla⁻kyaan⁺ hnäh⁺ ni⁻ miih⁻ jmi⁻ ma⁻ ga⁻jmeey⁺ bi¹ kin⁺. Øøh¹ jne⁻ hi⁻ ya⁻nää⁺ ta⁻ Macedonia ba⁻ ga⁻kwa⁻ be⁻ kin⁺ lä⁻ ma⁻ ga⁻la⁻kyaan¹. Sa⁻ ga⁻kwan¹ jwë⁻ ma⁻ kah¹ hnäh⁺ huu⁻dsē⁻ kin⁺. Hi⁻ ngoo¹ ba⁻ jmeen⁺ lä⁻ja⁻. ¹⁰Kyuu⁺ ba⁻ jnä⁺ ju⁻dsoo⁺ kih¹ Cristo. He⁻ ja⁻ man⁺, ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ha¹ kin⁺ he⁻ chaan⁺ llu¹ he⁻ sa⁻ koon⁺ jñeen⁺ lä⁻kaa⁻ jee⁻ jwii⁻ he⁻ na⁻hee⁻ hwa¹ Acaya. ¹¹¿He⁻ la⁻ jmeen⁺ lä⁻ja⁻, laah⁺ hnäh⁺? O, ¿che⁻ laah⁺ hnäh⁺ he⁻ sa⁻ hnaan⁺ hnäh⁺? Ne⁻ ba⁻ Dio he⁻ hnaan⁺ hnäh⁺.

¹² Hi⁻ ngoo¹ ba⁻ jnä⁺ jmeen⁺ lä⁻ja⁻, mah¹ sa⁻ kwan⁺ jwë⁻ kih¹ hi⁻ hlëeh⁺ llu¹ kih¹ hñii⁺, hi⁻ jäh⁺ jmee⁺ ja⁻ ba⁻ lä⁻koo⁻ jmee⁻ jnääh¹. ¹³ Dsa⁻ he⁻ jäh⁺ laay¹ apóstole. Pero ta⁻juu¹ bih¹. Mi⁻gaay⁺ dsa⁻, jmääy⁻ hñiiy⁻ lä⁻koo⁻ apóstole kyaa¹ Cristo. ¹⁴ Ja⁻ he⁻ jmee¹ dsa⁻ dsē⁻ jne⁻

juu¹ la⁻. Jëeh⁺, lä⁻kye⁻ Tana⁺ jmää⁻ hñii⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ ángel hi⁻ kye⁻ jmëe¹. ¹⁵ Hi⁻ lä⁻ja⁻ la⁻ kih¹ hi⁻ jmee⁺ ta⁻ kiyh¹ ka⁻läh⁺. Jëeh⁺, ja⁻ juu¹ he⁻ cha⁻ na⁻ na⁻, he⁻ jmääy⁻ hñiiy⁻ hi⁻ lluu¹. Pero wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁻ llaa⁺ jmi⁻ liyh⁺ jñeey¹ lä⁻koo⁻ te⁻ ta⁻ he⁻ jmeey⁺.

Ga⁻jmää⁺ Paa⁺ hñii⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ huu⁻dsē⁻ kih¹

¹⁶ Koo⁻ ka⁻läh⁺ jwëehn⁻ hnäh⁺: Ni⁻ jaa⁻ hnäh⁺ ta⁻ jmee⁻ hnäh⁺ huu⁻dsē⁻ he⁻ ngaahn⁺. Pero cher⁻mah¹ lä⁻ja⁻ laah⁺ hnäh⁺, kwa⁻ hnäh⁺ jwë⁻ kin⁺ hlëehn⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ huu⁻dsē⁻ kih¹ mah¹ lä⁻ja⁻ jmään⁺ miih⁻ hñiin⁺ jøøh¹ lä⁻koo⁻ jmee⁻ hi⁻ he⁻. ¹⁷ He⁻ jmään⁺ hñiin⁺ jøøh¹, sa⁻ hlëehn⁺ lä⁻koo⁻ hnøø¹ Dio, he⁻ hlëehn⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ ngaah⁺ ba⁻. ¹⁸ Peer⁺ jwëe⁻ hi⁻ jmää⁻ hñii⁺ kaah⁺ lä⁻koo⁻ tēe⁻ jmee⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺, hi⁻ ja⁻ ba⁻ lä⁻ja⁻ jmee⁺ jnä⁺ ka⁻läh⁺. ¹⁹ Ma⁻ke⁻ cha⁻ huu⁻dsē⁻ kyah¹ hnäh⁺, pero kwëeh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ cha⁻ miih⁻ kyaah¹ hi⁻ ngaah⁺ he⁻. ²⁰ Hi⁻ lä⁻ja⁻ kwëeh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ ma⁻ jmeey⁺ hih⁺ kyah¹ hnäh⁺, ma⁻ jñuuyh⁻ he⁻ cha⁻ kyah¹ hnäh⁺, kaayh⁻ hnäh⁺ lä⁻ tē⁻ dsēy¹, jmääy⁻ hñiiy⁻ kaah⁺ jee⁻ kyah¹ hnäh⁺, lä⁻jiih⁺ jnooy⁻ mo⁻nēh⁺ hnäh⁺. ²¹ Na⁻ hiihn⁺ miih⁻ he⁻ jwëehn⁻ hnäh⁺ he⁻ sa⁻ bee⁻ jnääh¹ jmee⁻ jnääh¹ lä⁻koo⁻ jmee⁻ dsa⁻ he⁻.

Pero lä⁻koo⁻ tuu⁻ dsē⁻ dsa⁻ he⁻ jmääy⁻ hñiiy⁻ kaah⁺, jnä⁺ ka⁻läh⁺ tuu⁻ dsēn⁻ jmeen⁺ lä⁻ja⁻, ma⁻ke⁻ hlëehn⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ huu⁻dsē⁻ kih¹. ²² Hi⁻ he⁻ jäh⁺ laay¹ dsa⁻ hebreo, ja⁻ ba⁻ lä⁻ja⁻ laa¹ jnä⁺. Jäh⁺ laay¹ dsa⁻ Israel, ja⁻ ba⁻ lä⁻ja⁻ jnä⁺ ka⁻läh⁺. Jäh⁺ laay¹ sa⁻ ju⁻ kih¹ Abraham, ja⁻ ba⁻ he⁻ ja⁻ laa¹ jnä⁺. ²³ Jäh⁺ jmeey⁺ ta⁻ he⁻ kih¹ Cristo. Pero cha⁻ ga⁻ miih⁻ jmee⁻ jnä⁺. Ngoo¹ ba⁻ jnä⁺ hlëehn⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ ngaah⁺. Cha⁻ ga⁻ miih⁻ ta⁻ he⁻ ma⁻ jmee¹ jnä⁺, cha⁻ ga⁻ mi⁻ ih⁻ jiih⁻ ma⁻ neen⁺ neh⁻ ne⁻ lä⁻koh⁺ ga⁻ dsa⁻ he⁻. Cha⁻ ga⁻ miih⁻ ga⁻ jmi⁻ ga⁻ baa¹

dsa-jnā. Joh-jiih sa-galaan he-ma-jngēeh dsa-jnā. ²⁴Ja-koō hā-gajmi dsa-judiū kin-ma-gyīgya nū-sih-ni. Lā-jiih ga-tē hā-jiih ga-jmeey lā-ja kin. ²⁵Hnē-jiih ga-jmiy kin kyaah sihma. Koō hā-gate dsa-kuū kin. Hnē-jiih ga-laan jee-gahmeh barco neh-jmii. Koō hā-gajān koō-jmii koō hwē jee-to'dsaah jmi-nee. ²⁶Sa-na-he-jiih ngoon hi-jahn jee-uu. Ga-hii' goo-kin jee-haan cha-jmii juuh, lā-ja kyaah dsa-hii hi-kyaah dsa-noon hi-kyaah hi-chaā ta-jeē jyoh ka-lāh. Ga-hii' goo-kin jee-jwii juuh hi-ta-jeē sa-chaā dsa. Ga-hii' goo-kin cha-jmi-nee hi-lā-ja kyaah hi-jāh laa-ōoh jne. ²⁷Chamih-ta-gajmeen, ga-jēen' cha-miih-wii. Cha-hwē sa-ma-gwii. Galāky-ōhn, galākiī dsēn. Ja-he-koō hā sa-galā-cha he-ma-kuhn. Ganēen' gyuu hi-sa-galā-cha hmiih-ma-kēhn. ²⁸Ja-ma-la he-ja. Lā-jē jmi' ba-kyen huūdsē kih-lā-jē gwah. Peer-wii dsa-nēen'. ²⁹Kyaah lā-jēē hi-sa-cha be' kih, jnā ka-lāh jii-kin. Hi-gwa ya-jēē dsēn, wa-ra-gajmee dsa-tāh jaa-ōoh jne.

³⁰Wa-ra-jāh kih-jmee bii hlēehn' llu' kih hniin, ma-ja hlēehn' kih he-mi-jnāā he-sa-cha be' kin. ³¹Dio Jmii Jesús, Dsa-jōoh jnān, hi-na-jāā galā-jē joh-jmii cha, hi-he-ñe he-sa hlēehn' juu-ta-juu. ³²Koō hā-lā ma-gyan jee-jwii Damasco, le-moh' kyaā rey Areta-gajmee mada-ga-hōō dsa-lā-kaa ho-haah kih-chuuh jwii he-hnōōy' ma-sayh jnā. ³³Pero neh-koō hma-ta-gajjāā dsa-jnā ta-ho-haah pih he-ma-na-hē dsoh na-hyah. Lā-ja ba-galaan he-ma-saah dsa-jnā.

Ga-jēē Paa-koō jee-la na-hñaah'

12 Sa-jmāā ta-he-jmāān hniin-jōoh. Pero ma-ra he-hlēehn'

kih-koō he-ga-hēē mi-nēn he-ga-mi-jnāā Dsa-jōoh jnān. ²Kyuu-jaa-ōoh jne hi-ga-tēē Dio-lā-ga-tē hnē-jwēē kih-gyuu hmi-gyuu ma-hya-ga-kye jī-ñe. Sa-man ha-lā-ga-jāā dsih, che-lā-ma-na-hñaay' o che-kyaah ma-la-jmi-le' kih. Hni' ba-Dio-ñe ha-lā-ga-la. ³Kyuu ba-jnā dsa-he. Sa-man ha-lā-ngooy, che-lā-ma-na-hñaay' o che-kyaah ma-la-jmi-le' kih. Hni' ba-Dio-ñe. ⁴Ga-jāā dsih' koō-jeē jnā na-hñaah'. Jee-ja-ganuuy' ga-hlēeh' juu he-sa-le' hlēeh' jne hi-sa-chaā ni-jaa hi-na-ngē' jwē hlēeh'. ⁵Kih dsa-lā-ja, le' ba-jmāā-jnih' jōoh, pero sa-jmāān hniin' jōoh. Kih he-mi-jnāā he-sa-cha be' kin, ma-la kih he-na-ba-jmāān hniin' jōoh. ⁶Cher-mah' hnoon' jmāān hniin' jōoh, ja-he-ngaahn' ja, jēh' hlēehn' ju-dsoo' ba. Pero sa-jmeen lā-ja mah' ni-jaa sa-jmee huūdsē, jōoh ga-jnā lā-koō-jēē jmeen o lā-koō-nuuy hlēehn'.

⁷He-ja-ja-nē-jmi-ngo' kin he-jmee-jwiih. La-lā-koō-toō' he-ja-mada' kih Tana' mah' heeh' jnā wii. He-ja-jmāā' kin mah' sa-jmāān hniin' jōoh, lā-lu' he-ga-jēen' koō he-la na-hñaah' he-sa-ma-jēen' jih'koh'. ⁸Hnē-jiih ga-chuun' kyaah Dio mah' jnuuyh he-jmee-jwiih kin. ⁹Pero lā-la ba-ga-jēē Dio juu kin: "Ma-leē' ba-kyah he-llu' dsēn kyaah hne. Jēēh' cha-gamiih lā-jnā be' kin kyaah dsa hi-sa-cha be' kih", ga-jāy'. He-ja-lā-kaa tuh-dsēn jmāān hniin' jōoh kih he-sa-cha be' kin mah' ja-nē kin be' kih Cristo. ¹⁰Kih he-ja, chaan-llu' lā-ma-sa-cha be' kin, ma-hlēēy' wii kin, ma-lla kyaan, ma-jmeeh dsa-jnā, ma-jēēn' wii kwaat' kih Cristo. Jēēh' lā-ma-sa-been', ma-ja-cha be' kin.

Ma' kye' Paa' huudse'
kih' la'jee' ooh' jne'

¹¹ Dseeh~ hnah' dsoo' he- ga'jmeen' la'koo- jaa- hi- sa- cha- huudse' kih', jee' ga'jmään+ hñiin+ jooH'. Hnah' ba' ga'teëh' hnah' ma' hlëeh' hnah' llu' kin+. Jëeh' hi- jäh' laa' apóstole kaah' sa- kyeë' ga' hi- he' la'koh' ga' jnä', ma'ke- sa- cha- laan' ni- miih-. ¹² Kih' he- jøh- dsen+ ba' ga'jmeen' la'je- he- la-. Ga'jmeen' cha miih- lii', ga'jmeen' he- juh' gaa-, ga'jmeen' he- dsaa- dsë' dsa jee' kyah' hnah'. Lä'ja- ga'mi'jnään' ma'ra- he- laan' apóstol. ¹³ Koo- ba' he- ga'jmeen' ta- jee' jyoh' jee' tääh' ooh' jne', he- ja- sa- ga'jmeen' kyah' hnah'. Ga'ngiin' kiyh' he- ma' jmee' bii' kin+. ¿Che' kih' he-ja-, laah' hnah' sa- taahn+ hnah' ta? Jmee' hnah' jøh- hoh' kih' he- sa- ga'ngiin' kyah' hnah' ka-läh'.

¹⁴ Jee' la- te- hnë- jiih~ he- ma-na-l- luun+ na'jëen+ hnah'. Ni- lä'ja- sa- ngiin' kyah' hnah' he- jmee' bii' kin+. Sa- na-h- noøhn' he- cha- kyah' hnah'. Hnoon' heeh' hnah' jnä' ba'. Jëeh', ja- he' chih- hi- ga'teë' juh'lääh' he- hnøø' kih' cho'jmii-. Cho'jmii- chih- ba' hi- ga'teë' juh'lääh' he- hnøø' kih' chih- kyaa'. Lä'ja- la- kin+ kyaah' hnah' ka-läh'.

¹⁵ Lä'kaa- tuh-dsen+ mi'llan' lä'je- he- cha- kin+ lä'jiih' kwaan+ hñiin+ juun' kwaat+ kyah' hnah'. Ma'ke- cha- ga'mi- ih- hnaan+ hnah' koo- hä' koo- hä'. Pero hnah', miih- go-te- ba' hnaah+ jnä'.

¹⁶ Lä'ja- ga-la', sa- ga'llan' lleh' hnah' kih' he- ma' jmee' bii' kin+. Pero ko'llaa- dsa- jäh', kyaah' may- ba', ga'jmeen' ga'tah' hnah' neh+ sa-la'. ¿Che' jwa- ga'jmeen' lä'ja- mah' ga'mi- gaan' hnah'? ¹⁷ Sa- ga'mi- gaan' hnah' lä- ma' ga'cheen+ ooh' jne' jee' tääh' hnah'.

¹⁸ Ga'chuun' kyaah' Tito mah' dsooy' jee' tääh' hnah' hi- ga'cheen+ ga' jaa- ooh' jne' kyaayh'. Hi- ni- miih- sa- ga'mi- gaa- Tito hnah'. Jëeh', koo- nëe' ba' huud-

së- kye' jnääh'. Ja- ba' lä'koo- jmee+ jnä', jmee+ Tito ka-läh'.

¹⁹ Ta+ wa' laah' hnah' he- hnøø- jnääh' hwëë+ jnääh' llu' cha'nëh' hnah'. Ni- mi- ih- sa- la' lä'ja-. Në- ba' Dio he- hlëeh' jnääh' lä'koo- lle' kih' hi- laa' kyaa' Cristo. Øøhn' hi- hnaan+ cha' miih-, lä'je- juu' he- sii- jnääh' la-, he- llu' kyah' hnah' mah' kwa' be' kyah' hnah' go'nääh' hnah' ta- cha'në'. ²⁰ Gohn+ miih- wa-ra- ga'lloon' jee' tääh' hnah', jëen+ hnah' jmeeh- hnah' he- sa- tih- dsen+. Hi- lä- ja- hnah' ka-läh' jëeh' hnah' jmeen- he- sa- tih- hoh' hnah'. Lä'ja- le' cher'mah' ga'jëen+ hnah' ti'hnee+ hnah', wi' hoh' hnah', hää' hnah', jmeeh- hnah' jñah' nää', hlëeh' hnah' wi' kih' dsa+, kooch' hnah' juu' jwi', jmää+ hnah' hñaaH' kaah', jmeeh- hnah' wa' la' cha- la'. ²¹ Kyen' miih- huudse' wa-ra- ga'lloon' ka-läh' jee' tääh' hnah', ha- ga- che- ga'jmeë' Dio ga'jän' o'hih+ kwaat+ kyah' hnah'. Lä'jiih' jä+ hoohn', cher'mah' jwëë' hnah' tääh' hnah' jmeeh- hnah' dso'kye- hi- sa- ma'beh' hnah' lä'je- he- mi-soh' tuh-hoh' hnah', hi- lä- ma'kaah+ ba' hnah' wa' hi- cha- hi-, hi- jmeeh- hnah' he- la' o'hih+ he- ma'jmeeh- hnah' jää'.

Ga'hih' Paa' juu' kih' ooh'
jne' hi' tääh' Corinto

13 Jee' la- te- hnë- jiih~ he- niin' na'jëen+ hnah'. Lä-la- na- sii- juu' kih' Dio: "Wa' he- cha- he- hñii- he- cha- kih' dsa+, lä'ee- ba' kyaah' ju'd- soo' he- jmee' uu' uu- dsa-." ² Ga'jwëëhn' hnah' jää', hi- na' he- ma-gyan' uu' kyah' hnah', jwëëhn~ hnah' ka-läh'. Hi- wa-ra- ga'lloon' jee' tääh' hnah', jee' ja- te- hnë- jiih~ he- jwëëhn~ hnah'. Ma'ja- mo-so- jmeen' jøh- dsen+ kih' hi- tääh' jmee+ wa' la' cha- la', hi- lä'ja- kih' hi- tääh' jmee+ ga' lä'jiih' na'. ³ He- hnooh- hnah' jëeh' hnah' che- dsoo' ba' hlëehn' lä'koo- mada' kih' Cristo. Jëeh', hi- he' mi'jnää+

be' kih' jee' kyah' hnäh'. Sa' laay' lä' koo' jaa' hi' sa' cha' be' kih'. ⁴Ma' ke' dsoo' ga' tää' dsih' dsoh' hma' cru' lä' koo' jaa' hi' sa' cha' be' kih', pero chaa' bih' kyaah' be' kih' Dio. Ja' ba' lä' ja' jnääh' hi' laa' koo' kyaah' Cristo, ga' nøø' jnääh' lä' koo' he' sa' cha' be' kya' jnääh'. Pero kyaah' be' kih' Dio chaa' jnääh' ta' la' kih' Cristo mah' kwa' jnääh' be' kyah' hnäh'.

⁵Kye' da' hnäh' kwaan' kyah' hñaa' hnäh', che' lä' ma' dsoo' ja' ba' hoh' hnäh' kih' Cristo. Jëè' da' kyah' hnäh' hñaa'. ¿Che' sa' ñeh' hnäh', Jesucristo hää' jee' kyah' hnäh'? Pero cher' mah' sa' la' lä' ja', he' sa' laah' hnäh' kwaan' ba' ja'. ⁶Hnoon' lä' ñeh' hnäh' he' laa' jnääh' kwaan'. ⁷Ngii' jnääh' kih' Dio mah' jmeeh' hnäh' he' llu' jmah' ba'. Sa' jwahn' lä' la' mah' ja' jnääh' llu'. He' hnøø' jnääh' go' taah' hnäh' lä' koo' lle' kih', ma' ke' ga' ja' jnääh' lä' koo' jaa' hi' sa' laa' kwaan'. ⁸Jëeh', ni' miih' sa' le' lla' dsëè' jnääh' kih' ju' dsoo'. Jmee' jnääh' lä' hnøø' ju' dsoo' ba'. ⁹He' ja' jëè' dsë' jnääh' lä' ma' sa' cha' be' kya'

jnääh', mah' lä' ja' hnäh' lä' cha' be' kyah' hnäh'. Ga' nøø' jnääh' ngii' jnääh' kyah' hnäh' mah' hwëè' hnäh' llu' go' te'. ¹⁰Kih' he' ja' ba' na', siin' lä' la' kyah' hnäh' ma' ke' gyan' uu', mah' wa' ra' ga' lloon' jee' tääh' hnäh', sa' cha' he' kih' jmeen' hään' kyaah' hnäh', kyaah' be' he' ga' hyohn' kih' Dsa' jøøh' jnän'. He' hnøøy' kwan' be' kih' dsa' ba', ja' he' heeh' jnih' wii'.

¹¹Kyaah' jee' ga' dsa' juu' he' siin' kyah' hnäh', jwëèhn' näh' øøhn', wa' jëè' hoh' hnäh'. Hnøøh' hnäh' ha' lä' jee' go' taah' hnäh' llu' cha' ga' miih', wa' nøh' hoh' hnäh', wa' la' koo' nëè' ba' huud' së' kyah' hnäh', wa' hii' tii' kyah' hnäh'. Hi' Dio hi' hnää' jne', hi' jmee' hii' tii' jnän', jäy' jee' jnän'. ¹²Jmee' hnäh' Dio kih' dsa' kyaah' hnäh' hi' ja' chuh' hnäh' kiyh' lä' hnøø' Dio. ¹³Lä' jëè' hi' laa' kya' Dio jmee' Dio kyah' hnäh'.

¹⁴Wa' mi' jää' Jesucristo Dsa' jøøh' jnän' lä' jëè' hnäh'. Wa' hnää' Dio ga' lä' jëè' hnäh'. Hi' Jmi' lle' Na' jngii' wa' laa' ko' jøh' kyaah' hnäh'. Wa' la' lä' ja'.

Gálatas

*Juu' la- ga-sii' Paa' kih' øøh'
jne' hi- tääh' hwa' Galacia*

1 Jnä' Paa' laan' apóstol. Pero ja⁺ he⁻ ga⁻chee¹ dsa⁻ jnä', ni⁺ ja⁺ kyaah¹ be¹ kih¹ dsa⁻ na⁻hñaan'. Jesucristo ba¹ ga⁻chee¹ jnä' kyaah¹ Dio hi⁻ laa¹ Tää¹ jnän¹ hi⁻ ga⁻mi⁻jiih¹ Jesucristo jee¹ kih¹ hi⁻ na⁻juu'. ²Siin⁺ juu' la⁻ kyah¹ hnäh¹ øøhn¹ jee¹ dsa⁻ neeh⁺ hnäh¹ lä⁻kaa⁻ hwa¹ Galacia. Hi⁺ lä⁻jëe⁻ øøh¹ jne' hi⁻ tääh¹ kyaah¹ jnä', koø⁻ nee¹ ba¹ la¹ hu¹dsë⁻ kyaa¹ jnääh¹ he⁻ siin⁺ la⁻. ³Ngii¹ kih¹ Dio hi⁻ laa¹ Tää¹ jnän¹ hi⁻ ngii¹ kih¹ Jesucristo Dsa⁻jøøh¹ jnän¹, wa¹ kway¹ he⁻ llu¹ kyah¹ hnäh¹, wa¹ jmeey¹ hii¹ ti¹ kyah¹ hnäh¹. ⁴Jëeh¹ Jesús ga⁻kwa¹ hñii¹ ga⁻juuy¹ kwaat⁻ kih¹ dso⁻kye⁻ jnän¹ mah¹ lääy¹ jne¹ kih¹ jmi⁻gyuu⁻ hliih¹ la⁻, lä⁻koø⁻ hyoh⁻ dsë¹ Dio jmee¹ jnän¹, he¹ ba¹ hi⁻ laa¹ Tää¹ jnän¹. ⁵Lä⁻ja⁻ wa¹ la¹ juuh⁻ kiyh¹ ga⁻lä⁻jë⁻ joh¹ jmi¹ cha⁻. Wa¹ la¹ lä⁻ja⁻.

Koo⁻ ba¹ ju¹hmëe¹ cha⁻ he⁻ kyaah¹ lää¹ jne¹

⁶Peer⁻ dsaa⁻ dsën⁺ kih¹ he⁻ ga⁻nuun¹ chah¹ ga⁻juh⁻ ga⁻lä⁻øøh¹ hnäh¹ kih¹ Dio hi⁻ ga⁻tëeh¹ hnäh¹ ta⁻la⁻ kih¹ he⁻ llu¹ dsë¹ Cristo, mah¹ ma¹ taah¹ hnäh¹ kyaah¹ jyoh¹ ju¹hmëe¹ he⁻ laah¹ hnäh¹ llu¹ ga⁻. ⁷Pero sa⁺ cha⁻ ga⁻ jyoh¹ jwë¹ he⁻ kye⁻ ju¹hmëe¹. He⁻ hnøø¹ ko⁻llaa⁻ dsa⁻ kah¹gwëh¹ hu¹dsë⁻ kyah¹ hnäh¹ ba¹ ja⁻, hi⁺ hnøøy¹ mi⁻siiy¹ ju¹hmëe¹ kih¹ Cristo. ⁸He⁻ja⁻ jwahn⁺, wa¹ tøh¹ dso⁻jwi¹ në¹ kyaa¹ jnääh¹ cher¹mah¹ ga⁻jmee¹ jnääh¹ lä⁻na⁻, o cher¹mah¹ ja⁻ ángel ja⁻ gyuu¹ kwa¹ jyoh¹ juu¹ lä⁻koh¹ ga⁻ he⁻ ga⁻mi⁻tëe¹ jnääh¹ hnäh¹, ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ wa¹ tøh¹ dso⁻jwi¹ në¹ kiyh¹. ⁹Koo⁻ ka⁻läh¹ jwahn⁺, ja⁻ba⁻ he⁻ ma⁻ngëe¹ ma⁻jahn¹ jää¹. Cher¹mah¹ cha⁻ hi⁻ ga⁻ jñah¹ hi⁻ kwa¹ juu¹ kyah¹ hnäh¹ he⁻

sa⁺ la¹ kwee⁻ kyaah¹ he⁻ ga⁻heeh⁻ hnäh¹, wa¹ tøh¹ dso⁻jwi¹ në¹ kiyh¹.

¹⁰¿Ha⁻ lä⁻ laah¹ hnäh¹? ¿Che⁻ he⁻ hnoon¹ he⁻ jän¹ llu¹ kyaah¹ dsa⁻ he⁻ ma⁻h⁻lëeh¹ lä⁻na⁻, o che⁻ he⁻ hnoon¹ he⁻ jän¹ llu¹ kyaah¹ Dio? ¿Che⁻ laah¹ hnäh¹ he⁻ hnoohn⁺ ha⁻ lä⁻jee¹ tih¹ dsë¹ dsa⁻ ki⁺ jnä¹? Jëe¹ da¹, wa¹ra⁻ jäh¹ kih¹ ngoo¹ ba¹ jnä¹ jmeen⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ hnøø¹ dsa⁻, mo⁻so⁻ laan¹ jaa⁻ hi⁻ jmee⁺ ta⁻ kih¹ Cristo.

Dio ba¹ ga⁻lleeh⁻ Paa¹ mah¹ lee¹ apóstol kyaay¹

¹¹Øøhn¹, hnoon¹ lä⁻neh¹ hnäh¹ he⁻ la⁻. Ja⁺ he⁻ gwa¹ kih¹ dsa⁺, ju¹hmëe¹ he⁻ kwan⁺ la⁻. ¹²Sa⁺ ga⁻hyohn¹ kih¹ dsa⁻ juu¹ la⁻ hi⁻ ni⁻ sa⁺ ga⁻mi⁻tëe¹ dsa⁻ jnä¹. Jesucristo ga⁻mi⁻jnääh¹ kin⁺ juu¹ la⁻, he⁻ja⁻ ba¹ ja⁻ he⁻ kyuu¹hn⁻.

¹³Ma⁻nuuh⁻ ba¹ hnäh¹ lä⁻koø⁻ ma¹ ngën⁺ jää¹, he⁻ ga⁻jmeen¹ lä⁻koh¹ tēe¹ jmee⁺ judiu dsa⁻goon⁻. Ha⁻ koh¹ sa⁺ ga⁻lä⁻hña⁺ dsën⁺ kyaah¹ hi⁻ ga⁻heeh⁻ kih¹ Joø¹ Dio. Ma¹ hnoon¹ ma¹ mi⁻llaan¹ go⁻te⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ he⁻. ¹⁴Ga⁻jmee¹ ga⁻ jnä¹ cha⁻ga⁻miih⁻ lä⁻koh¹ ga⁻ jee¹ lä⁻jëe⁻ judiu hi⁻ laa¹ koø⁻ ji⁻ne⁻ kyaah¹ jnä¹. Ga⁻jmeen¹ bi¹ ga⁻høøn¹ lä⁻jë⁻ nuuh⁻ kih¹ dsa⁻ ma¹ gyuh⁻ kyaa¹ jnääh¹. ¹⁵Pero sa⁺ ga⁻ ma⁻lä⁻chaan⁺ ga⁻lleeh⁻ Dio jnä¹ mah¹ ja⁻ leen¹ kyaa¹ bih¹. Ga⁻tëeyh¹ jnä¹ kih¹ he⁻ llu¹ dsëy¹ kyaah¹ jnä¹. Hi⁺ lä⁻koh¹ ma¹ ga⁻tih¹ dsëy¹, ¹⁶ja⁻ga⁻ ga⁻mi⁻jnääh¹ jooy¹ kin⁺ mah¹ kwan¹ juu¹ kiyh¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa¹ judiu. Pero sa⁺ ga⁻hnaahn⁺ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ mah¹ ma¹ siiyh¹ jnä¹ ha⁻ lä⁻ la¹ juu¹ he⁻ ma¹ kwan¹. ¹⁷Ni⁻ sa⁺ ngaahn¹ ta⁻ Jerusalén na⁻jëen⁺ hi⁻ laa¹ apóstole jää¹ ga⁻ lä⁻koø⁻ jnä¹. Lä⁻chah¹ ja⁻ ngoon¹ ta⁻ hwa¹ Arabia ba¹, (koø⁻ hwa¹ ki¹ jee¹ sa⁺ kwa⁺ ni⁻ miih⁻). Ma⁻ngëe¹ he⁻ ja⁻, ngoon¹ ka⁻läh¹ ta⁻ Damasco.

¹⁸Ma⁻hya⁻ hnë⁻ ji⁻ne⁻, ja⁻ga⁻ ngaahn¹ ta⁻ Jerusalén na⁻jëen⁺ Pee¹ hi⁻ ga⁻jän¹ kyaayh¹ gya⁻hña¹ jmi¹ jee¹ ja⁻. ¹⁹Ni⁻ sa⁺ ga⁻jeen¹ ga⁻ jñah¹ apóstole, ma⁻la⁻ Ja⁻

cobo dsān̄uuh̄ ̄ōōh̄ Dsāj̄ōōh̄ j̄nän̄ ba' gājeen̄.²⁰ Jmeen̄ dsoo', Dio ba' ñē sa' chā ta' juun̄ hē siin̄ kyah' hnäh' lā.

²¹Ma'ngëe' hē jā, ñeen̄ ta' hwa' Siria kyaah' Cilicia. ²²̄ōōh̄' jne' hī tääh' lä'kaa' hwa' Judea, hī dsāñee' kwaat' kih' Cristo sa' ma' kyuyy' jnä'. ²³Koo' ma' nuuy' lla' dsā juu' ki' jnä': "Dsā n̄uuh̄ hī ma' jmee' h̄naa' dsë' kyaa' jnääh' he', na' ngëy' kway' juu' he' ma' dsoo' dsë' jne' lā, ja' ba' juu' he' ma' hnøoy' ma' heey' jää'."

²⁴He' ja' ga' jmeey' juuh' kih' Dio lä' ma' ga' nuuy' kin'.

Lä'jëe' apóstole ga'heeh' bih' Paa'

2Ma'hya' gya'kye' j̄ī ñē, ja'ga' ngaahn' ka'läh' ta' Jerusalén ko'j̄ōh' kyaah' Bernabé hi' ma' jään' Tito ka'läh'. ²Ga'mi'jnää' Dio kin' he' jmee' bii' naahn', he'ja' ba' ngaahn' na'jmeehn' juu' ha' lä' la' ju'hmëe' he' ga'kwan' ta' jee' tääh' hī sa' laa' judiu. To'ne' ga'llan' juu' kyaah' ma'la' hī kye' né ba', le' ga' che' sa' jmää' he' jmeen' la' hi' lä'kye' he' ga'jmeen' jää'. ³Pero sa' cha' ga'jäyh' ni' miih'. Hi' Tito hī ma' cheh' kyaah' jnä', sa' ma' laay' judiu, dsa' griego ba' he'. Ni' lä'ja' sa' ga'jäyh' jmee' bii' uuh' jmi'ngo' kiyh' lä'koo' tēē' jmee' dsa' judiu. ⁴Sa' ga'ti' ga'choo' jnääh' juu' he' uuh' jmi'ngo' kih' dsa' wa'ra' jäh' kih' sa' ga'taah' ko'llaa' dsa' jee' ma' tōōh' jnääh', hī jäh' laay' ̄ōōh̄' jne'. Hī he', koo' ma' koooy' juu' he' ma' kwan' he' ma'laa' jne' kih' dso'kye' ta'la' kih' Cristo Jesús. Sa' ga'lä'hnøoy' he' ma' jäh' jnääh' mo'so' na'h̄nuuh' jnääh' kyaah' ley. Jëeh', ma' hnøoy' lä' ma'na'h̄nuuh' ja' ba' jne' kyaah' nuuh' kih' Moisé. ⁵Pero ni' miih' sa' ga'kwa' jnääh' jwë' ma' jmeey' lä' lla' dsëy'. Hnøo' jnääh' wa' jäh' ju'hmëe' kih' Jesús kyah' hnäh' lä' ma'la' ja' ba', mah' sa' dsa' hii' ju'dsoo'.

⁶Hī na'jnää' kye' né kih' ̄ōōh̄' jne', ni' miih' sa' cha' jäyh' he' ma'hläahn' kyaah' juu' he' kwan'. Jnä' jwahn' na'jnääy' kye' né, jëeh' sa' ga'tëen' jëen' kiyh'. Kih' koo' ba' laa' jne' cha'ne' Dio. ⁷Pero dsa' he' sa' ga'hay' kin'. Ga'heeh' bih' he' hä' goon' ta' he' kwan' ju'hmëe' kih' hī sa' laa' judiu, ja' ba' lä' hä' goo' Pee' kway' ju'hmëe' kih' hī laa' judiu. ⁸He' ba' Dio hī kwa' be' kih' Pee' he' laay' apóstol mah' kway' juu' kih' judiu, he' ba' hī he' na', kwa' be' kin' ka'läh' he' laan' apóstol mah' kwan' juu' kih' hī sa' laa' judiu.

⁹He'ja' lä'jëe' hī laa' kwaat' kye' né kih' gwah', ga'sooyh' goo' jnääh' kyaah' Bernabé. Ma' jëey' laan' ta' ta'la' kih' he' llu' dsë' Dio kyaah' jnä', he'ja' ba' ga'jmääy' jnääh' kwaat' laa' jnääh' ma'ra' ̄ōōh̄'. Hī kye' né he' chee' Jacobo, Pee', kyaah' Jwaa'. Ga'jäyh': "Llu' go'nääh' hnäh' kih' hī sa' laa' judiu mah' lä'ja' jnääh' dsa'nøo' jnääh' kih' hī laa' judiu." ¹⁰Hi' ga'jäyh': "Hnøo' dsooh' hoh' hnäh' jmeeh' be' kih' hī tä'nee'." Ko'ja' ba' jiih' ga'jäh' dsa' he'. Hi' ma'ra' he' jmee' ba' jnä' be' kih' hī tä'nee'.

Ga'juuh' Paa' kih' Pee'

¹¹Ma' ga'lloo' Pee' Antioquia ga'juuhn' kiyh' to'lo' né dsa', jëeh' lä'ja' hnøo' kiyh' kyaah' he' hliih' he' ga'jmeey' ja'. ¹²Jää' sa' ga' ma'lla'nää' ko'llaa' dsa' hī ga'chee' Jacobo, ma' kuh' Pee' ko'j̄ōh' kyaah' hī sa' laa' judiu. Pero ma' ga'lla'nää' dsa' judiu he', ga'tëe' Pee' h̄nīi', ya'hëey' jee' kih' hī sa' laa' judiu, kih' he' goyh' kyaah' hī ga'lla'nää' he' hī jäh' jmee' bii' uuh' jmi'ngo' jnän'. ¹³Hi' lä'ja' ga'jmeey' jñah' judiu ga'tëey' h̄nīi'y', hi' lä'jiih' Bernabé ga'tëe' h̄nīi' ma' ga'jëey' ga'jmeey' Pee' to' dsë'. ¹⁴Lä'koo' ma' ga'jëen' dsa' he' mo'so' jmeey' lä'koo' lle' kih' ju'dsoo' he' la' ju'hmëe',

he_ja_ ga_jwiin^1 Pee' cha_né' jee' lá_jéé^+
 dsa: "Hne_ laah^1 judiu, ma_tuh^1 ma'
 jmeeh_ lá_koh^1 ma' téé^1 jne' jmeen^1 mah'
 ma_løoh^1 jmeeh_ ko_joh^1 kyaah^1 hi_ sa'
 laa^1 judiu. Pero na^1, ma_teeh^1 hñaah^1
 mah^1 jmeeh_ ka_lah^1 lá_koh^1 jah^1 nuuh^1
 ma_gyuh_ ja_. ¿Che' sa' neh^1 he_ jmeeh_
 wii^1 kih^1 hi_ sa' laa^1 judiu mi_tey^1 nuuh^1
 ma_gyuh_ ja_, kih^1 he_ ma_teeh^1 hñaah^1?"

¹⁵ He_ ga_la^+ chaa^+ jne' laa^1 jne' judiu,
 sa' laa^1 jne' wa' hi_ cha' hi_ hi_ jmee^1 he'
 hlih^1 lá_koo_ laa^1 jnah^1 dsa. ¹⁶ Pero na^1
 ma_né' ba' jne', sa' ja^1 dsa_ llu^1 cha_né'
 Dio kyaah^1 he_ mi_tey^1 ley jnän. Hnøø^1
 dsoo' dsé_ jne' kih^1 Jesucristo ba'. He_ja_
 lá_kye_ jne' dsa_ judiu ga_jmee^1 jne' dsoo'
 mah^1 jmää^1 jne' kih^1 Dio kyaah^1 he_ ma_d-
 soo' dsé_ jne'. Pero ja^1 kih^1 he_ ma_mi^1 te'
 jne' ley. Jééh^1 ni^1 jaa_ dsa_ sa' ya_héey^1
 lluu^1 kih^1 he_ høøy^1 nuuh^1 ja_.

¹⁷ He_ hnøøh^1 jne' ha_ lá^+ jee' hwéé^+
 jne' lluu^1 ta_la^+ kih^1 Cristo, lá_ja_
 ma_lä_jnä^1 lá_kye_ jne' judiu laa^1 jne'
 dsa_ hi_ jmee^1 dso_kye_. ¿Che' jwa^1 jahn^1
 Cristo dséé_ dsoo' he_ tøøh^1 jne' kyaah^1
 dso_kye_? Ni^1 miih_ sa' la^1 lá_ja_. ¹⁸ Hi^+
 cher_mah^1 ga_løøn^1 høøn^1 ka_lah^1 ley he_
 ma_ben^1, he_ ma_bäähn^1 hñiin^1 dsoo' ba'
 ja_. ¹⁹ Jééh^1, lá^+ ma' ga_la^+ ngéén^1 he_ ää_
 jmih^1 juun^1 lá_lle^1 ley, ga_tun^1 he_ ma'
 kyen^1 o_joh^1 dsé_ kih^1 ley. La^1 lá_koh^1
 he_ na_juun^1 kih^1 ley mah^1 jmeen^1 ta_he^1
 kih^1 Dio ba'. ²⁰ La^1 kwaan^1 lá_koh^1 he_
 ga_juun^1 ko_joh^1 kyaah^1 Cristo dsoh^1
 hma_cru^1. Mo_so^+ chaan_ lá_ hnoon^1
 hñiin^1. Cristo hi_ jmee^1 ko_joh^1 kyaah^1
 jnä^1, he_ja_ ba' jmee^1 chaan_. Hi_ lá_
 ma_dsoo' ja_ba^1 dsén^1 kih^1 Joø^1 Dio, hi_
 hnää^1 jnä^1 hi^+ ga_ngéey^1 hñiyy^1 ga_juuy^1
 ki^+ jnä^1. He_ja_ ba' na_ chaan_ na^1. ²¹ Sa^+
 jmeen^1 ta^+ koo^1 he_ llu^1 dsé^1 Dio kyaah^1
 jne'. Jééh^1, cher_mah^1 ga_jä^1 dsa_ llu^1
 cha_né^1 Dio kyaah^1 he_ mi_tey^1 ley, he_
 la^1 ga_juu^1 ba' Cristo.

Kih^1 he_ ma_dsoo' dsé_ jne' he_ja_ ba' laa^1 jne'

3 He_ ba' che_ taah_ hnäh^1 dsa_ chaa_
 Galacia! ¿Hi_ ga_mi^+ gaa_ hnäh^1?
 Ga_hlééhñ_ hnäh^1 na_hña^1 lá_jéé_ ha_
 lá^+ ga_juu^1 Jesucristo dsoh^1 hma_cru^1.
² Koo_ ga' juu^1 ngiin^1 kyah^1 hnäh^1. ¿Ha_
 lá^+ ga_tééh^1 hnäh^1 Jmi_lle^1 Na_jngii^1?
 ¿Che' kih^1 he_ ga_mi^+ teh^1 hnäh^1 ley kih^1
 Moisé, o che' kih^1 he_ ma_dsoo' hoh^1
 hnäh^1 kih^1 juu^1 he_ ma_nuuh^1 hnäh^1,
 he_ja_ ga_tééh^1 hnäh^1 Jmi_lle^1 Na_jngii^1?
³ Peer^+ taah_ hnäh^1. Ga_løøh^1 ba' hnäh^1
 llu^1, kyaah^1 be^1 kih^1 Jmi_lle^1 Na_jngii^1. Hi_
 na^1 na^1, hnooh_ hnäh^1 go_nääh^1 hnäh^1 ta^+
 cha_né^1 kyaah^1 be^1 kyah^1 hñaah^1 hnäh^1.
⁴ ¿Che' sa^+ ga_jmää^1 kyah^1 hnäh^1 lá_jé_+
 he_ ga_ngééh^1 hnäh^1? Go_ laan^+ ga_jmää^1
 ba'. ⁵ Ga_kwééh^1 Dio hnäh^1 Jmi_lle^1 kiyh^1
 hi^+ ngoo^1 ba' jmeey^+ cha_miih_ he_ juh_
 gaa_ jee^1 kyah^1 hnäh^1. ¿He_la^1 jmeey^+ lá_
 ja_, che' kih^1 he_ ga_mi^+ teh^1 hnäh^1 ley o
 che' kih^1 he_ ma_dsoo' hoh^1 hnäh^1 juu^1
 he_ ma_nuuh^1 hnäh^1?

⁶ Lä_la_ ga_la^1 kih^1 Abraham.
 Ga_jmeey^1 dsoo' dséy^1 kih^1 Dio he_ja_
 ga_jmee^1 Dio kwaan^1 laay^1 jaa_ hi_ lluu^1.
⁷ Heh^1 lá_ja_, hnøø^1 lá_ngééh^1 hnäh^1,
 lá_jéé_ hi_ jmee^1 dsoo' dsé^1 kih^1 Dio laay^1
 lá_koo_ joø^1 Abraham. ⁸ Jää^1 ba' ga_jäh^1
 juu^1 kih^1 Dio ha_ lá^+ jmeey^1 ta^+ cha_né^1,
 he_ jmeey^1 kwaan^1 lluu^1 hi_ sa' laa^1
 judiu cher_mah^1 ga_jmeey^1 dsoo' dséy^1.
 Jééh^1, llo_joo^1 ba' ga_jmee^1 Dio juu^1 kih^1
 Abraham ha_ lá^+ la^1 ju_hmées^1 kiyh^1, lá^+
 ma' ga_siiyh^1: "Ta_la^+ kyah^1 hne_ ba'
 mi_jääñ^+ ga_lä_jéé_ dsa_ jmi_gyuu^+."
⁹ He_ja_ ga_lä_jéé_ dsa_ hi_ jmee^1 dsoo'
 dsé^1 kih^1 Dio ma_na_jääy^1 ko_joh^1 kyaah^1
 Abraham, hi_ ga_lä_dsoo' dsé^1 jää^1.

¹⁰ Pero lá_jéé_ hi_ ga_nää^+ høø^+ ley
 kih^1 Moisé, ma_cha_ dso_jwi^1 né^1 kiyh^1.
 Lá_koo_ na_sii^1: "Dso_jwi^1 ba' kyaah^1
 lá_jéé_ hi_ sa^+ tää^+ høø^+ lá_hii^1 né^1 he_
 na_sii^1 ley ja_." ¹¹ Jéé_ go_te^+ ba' la^1,

sa⁺ cha⁺ ni⁺ ja⁺ hi⁻ lluu⁺ cha⁺ne⁻ Dio kya⁺ah⁻ he⁻ hoo⁺y⁻ ley. Lá⁻la⁻ ba⁻ na⁻si⁻ juu⁺ kih⁺ Dio: “Pero dsa⁻ hi⁻ lluu⁺, kya⁺ah⁻ he⁻ ma⁻dsoo⁻ dséy⁺, jme⁻ cha⁺y⁻.”¹² Ley kih⁺ Moisé sa⁺ hléeh⁺ kih⁺ he⁻ jmeen⁻ dsoo⁻ dsé⁻ jne⁻. Lá⁻la⁻ ba⁻ jáh⁻ ley ja⁻: “Cher⁻mah⁻ hi⁻ ga⁻mi⁻te⁻ kih⁺, lá⁻ ma⁻jiiyh⁻ ja⁻ ba⁻ kya⁺ah⁻ ley ja⁻.”

¹³ Pero Cristo, kya⁺ah⁻ jma⁻ kih⁺, ga⁻lä⁻äy⁺ jne⁻ kih⁺ dso⁻jwi⁺ he⁻ gwa⁻ ta⁻la⁻ kih⁺ ley. Ga⁻he⁻y⁻ ja⁻ dso⁻jwi⁺ né⁻ kiyh⁺ he⁻ la⁻ kwa⁻at⁻ jnän⁻. Jéeh⁻, lá⁻la⁻ na⁻si⁻ ley ja⁻: “Dso⁻jwi⁺ ba⁻ kya⁺ah⁻ lä⁻jé⁻ hi⁻ na⁻hé⁻ dsoh⁻ hma⁻.”¹⁴ Lá⁻ja⁻, ta⁻la⁻ kih⁺ Cristo Jesús mi⁻jää⁺ Dio lä⁻jé⁻ hi⁻ sa⁺ la⁺ judiu ja⁻ ba⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻mi⁻jääy⁺ Abraham. Hi⁻ lä⁻ja⁻, ta⁻la⁻ kih⁺ he⁻ ma⁻dsoo⁻ dsé⁻ jne⁻, hñah⁻ jne⁻ Jmi⁻lle⁻ kih⁺ Dio he⁻ ga⁻bä⁻äyh⁻ hñiiy⁻ kwé⁻eyh⁻ jne⁻.

He⁻ la⁻ hmooh⁻ he⁻ ga⁻jme⁻ Dio kya⁺ah⁻ Abraham

¹⁵ Jé⁻ da⁻ hnäh⁻ o⁻hn⁺ ha⁻ lä⁻ jme⁻ jne⁻ hi⁻ la⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺. Cher⁻mah⁻ ga⁻jme⁻ jne⁻ koo⁻ hmooh⁻, sa⁺ le⁻ he⁻en⁻ hmooh⁻ ni⁺ sa⁺ le⁻ jmeen⁻ na⁻dsé⁻ ga⁻, koo⁻ há⁻ ba⁻ ma⁻jmeen⁻ hmooh⁻.¹⁶ Hi⁻ ga⁻jme⁻ Dio koo⁻ hmooh⁻ kya⁺ah⁻ Abraham, ga⁻bä⁻äyh⁻ hñiiy⁻ ha⁻ lä⁻ jme⁻y⁺ kih⁺ Abraham hi⁻ kih⁺ sa⁻ju⁻ kiyh⁺. Pero sa⁺ ga⁻jäh⁻ Dio: “La⁻ kih⁺ lä⁻jé⁻ sa⁻ju⁻ kyah⁻.” He⁻ ma⁻jme⁻ Dio hmooh⁻ kya⁺ah⁻ jwé⁻ dsa⁻ wa⁻ra⁻ jáh⁻ kih⁺ lä⁻ja⁻ la⁻ juu⁺. Lá⁻la⁻ ba⁻ ga⁻jäh⁻: “La⁻ kih⁺ ma⁻la⁻ ja⁻ dsa⁻ kya⁺ah⁻ ba⁻.” He⁻ ja⁻ ga⁻hlé⁻eyh⁻ kih⁺ ja⁻ dsa⁻ ba⁻, hi⁻ he⁻ he⁻ Cristo.¹⁷ Lá⁻la⁻ jwahn⁻. Lá⁻ ma⁻ to⁻né⁻ ga⁻jme⁻ Dio koo⁻ hmooh⁻ kya⁺ah⁻ Abraham. Ma⁻hya⁻ kyé⁻ hñá⁻loo⁻ na⁻dsé⁻ gyii⁻gya⁻ ji⁻ñe⁻, ja⁻ga⁻ ja⁻ ley kih⁺ Moisé. Pero ley ja⁻, sa⁺ ga⁻he⁻ hmooh⁻ he⁻ ga⁻jme⁻ Dio já⁻. Sa⁺ ga⁻jmää⁻ ta⁻ he⁻ ga⁻bä⁻äh⁻ Dio hñii⁻ kya⁺ah⁻ Abraham, wa⁻ra⁻ jáh⁻ kih⁺ lä⁻ja⁻ la⁻.¹⁸ Jéeh⁻, cher⁻mah⁻ ga⁻hyoh⁻ dsa⁻ he⁻ ta⁻la⁻ kih⁺ he⁻ mi⁻tey⁻ ley ja⁻, mo⁻so⁻

la⁻ kwa⁻at⁻ he⁻ ga⁻hyoyh⁻ ta⁻la⁻ kih⁺ he⁻ ga⁻bä⁻äh⁻ Dio hñii⁻ kya⁺ah⁻. Pero ga⁻hyoh⁻ Abraham he⁻ la⁻ ga⁻hyoyh⁻ ba⁻, lá⁻lu⁻ he⁻ ga⁻bä⁻äh⁻ Dio hñii⁻ kya⁺ah⁻.

¹⁹ ¿He⁻ kih⁺ jmää⁻ ley kih⁺ Moisé ja⁻? La⁻ mi⁻h⁻ he⁻ na⁻dsé⁻ ba⁻ ja⁻, kih⁺ he⁻ cha⁻dso⁻kye⁻ kih⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺. Hi⁻ ga⁻jä⁻ lä⁻ja⁻ ba⁻ ley ja⁻ lä⁻jiih⁻ ja⁻ hi⁻ la⁺ sa⁻ju⁻ kih⁺ Abraham lä⁻koh⁻ la⁻ hmooh⁻ he⁻ ga⁻bä⁻äh⁻ Dio hñii⁻. Heh⁻ lá⁻ ma⁻ ga⁻nø⁻ ley ja⁻, ma⁻ cha⁺ ja⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ngé⁻ ley ja⁻ kih⁺ dsa⁻ kya⁺ah⁻ hi⁻ ma⁻ tä⁻äh⁻ ángele ka⁻lä⁻h⁻ hi⁻ ga⁻kwa⁻ be⁻ mah⁻ ngé⁻y⁻ juu⁺ ja⁻.²⁰ Pero cher⁻mah⁻ ja⁻ dsa⁻ llá⁻ dsé⁻ jme⁻ koo⁻ hmooh⁻ lä⁻koo⁻ la⁻ hu⁻d-sé⁻ kih⁺ hñiiy⁻, sa⁺ jme⁻ bii⁻ jñah⁻ hi⁻ kwa⁻ be⁻ cher⁻mah⁻ lä⁻ja⁻ la⁻ hu⁻dsé⁻ kiyh⁺. Hi⁻ ja⁻ ba⁻ Dio cha⁺, hñii⁻ bih⁻ ga⁻hlé⁻eyh⁻ kya⁺ah⁻ Abraham lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻jme⁻y⁻ hmooh⁻ kya⁺ah⁻.

²¹ ¿Che⁻ ha⁻ ley kih⁺ Moisé kya⁺ah⁻ he⁻ ga⁻bä⁻äh⁻ Dio hñii⁻ jme⁻? Ni⁻ mi⁻h⁻ sa⁺ la⁻ lä⁻ja⁻. Wa⁻ra⁻ jáh⁻ kih⁺ cha⁻ ley he⁻ kwa⁻ Dio he⁻ jme⁻ cha⁺ dsa⁻, lä⁻ja⁻ ba⁻ lluu⁺ dsa⁻ kya⁺ah⁻ ley ja⁻, wa⁻ra⁻ jáh⁻ kih⁺ lä⁻ja⁻ la⁻.²² Pero né⁻ ley ja⁻ na⁻si⁻ lä⁻la⁻. Ga⁻lä⁻jé⁻ ba⁻ dsa⁻ na⁻hñu⁻uh⁻ kya⁺ah⁻ dso⁻kye⁻. Mah⁻ lä⁻ja⁻, kih⁺ he⁻ ma⁻dsoo⁻ dsé⁻ jne⁻ kih⁺ Jesucristo, hñah⁻ jne⁻ he⁻ ga⁻bä⁻äh⁻ Dio hñii⁻ kway⁻.

²³ Já⁻ sa⁺ ma⁻ cha⁻ juu⁺ he⁻ hnø⁻ jmeen⁻ dsoo⁻ dsé⁻ jne⁻, ma⁻ tø⁻h⁻ jne⁻ lä⁻hi⁻ kih⁺ ley. Lá⁻ja⁻ ma⁻ tø⁻h⁻ jne⁻ lä⁻jiih⁻ ga⁻lä⁻jñá⁻ juu⁺ he⁻ hnø⁻ jmeen⁻ dsoo⁻ dsé⁻ jne⁻.²⁴ Ley ja⁻ ma⁻ há⁻ jne⁻ já⁻ hi⁻ ma⁻ jø⁻ jñän⁻ mah⁻ tē⁻h⁻ jne⁻ kih⁺ Cristo. Heh⁻ lá⁻ja⁻ hwé⁻ jne⁻ lluu⁺ kya⁺ah⁻ he⁻ ma⁻dsoo⁻ dsé⁻ jne⁻ kiyh⁺.²⁵ Na⁻ he⁻ ma⁻dsoo⁻ dsé⁻ jne⁻, mo⁻so⁻ tø⁻h⁻ jne⁻ kya⁺ah⁻ ley he⁻ ma⁻ há⁻ jne⁻.

²⁶ Ga⁻lä⁻jé⁻ ba⁻ jne⁻ la⁺ jne⁻ joo⁻ Dio ta⁻la⁻ kih⁺ he⁻ ma⁻dsoo⁻ dsé⁻ jne⁻ kih⁺ Cristo Jesús.²⁷ Jéeh⁻ lä⁻jé⁻ hi⁻ ma⁻na⁻sa⁻ jmi⁻ kya⁺ah⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻, ma⁻la⁻ay⁻ koo⁻ kya⁺ah⁻ Cristo, la⁻ lä⁻koo⁻ he⁻ ma⁻kyeyh⁻ hmii⁻ hmé⁻.²⁸ He⁻ ja⁻

koq̄ ba' laa' lá'jēē⁺ jne' cha'ne' Dio. Jee' oo⁺ sa' chaa' hī' laa' judiu, ni' hī' laa' griego, sa' chaa' hī' na'hnēē' jmeē⁺ ta' kih' dsa' ni' hī' sa' na'hnēē', sa' chaa' dsa'mē' dsa'nuuh⁻. Jaa' ba' laa' jne' kyaah' Cristo Jesús. ²⁹ Cher'mah' laa' jne' kyaa' Cristo, ja'ba' lá'ja' laa' jne' sa'ju' kih' Abraham. Hi' cha' ba' hee' jne' he' ga'bāäh⁻ Dio hñii' kway'.

4 Lá'la' na' jwahn⁻: Jaa' chih' hī' lle' kih' hyoh⁺ he' ga'tēy' hyoyh⁻ kih' jmiy⁻, ma'ke' la' kwaat' hyoh⁻ bih' heey', kwee' ba' laay' kyaah' hī' na'hnēē' jmeē⁺ ta' kih' jmiy' ta'ko'jiih' máyh'. ² He'ja' ba' chaa' ta'jwoh' kyaa' chih' hi' chaa' hī' háäy' lá'jiih' lloo' jmi' he' jáh' jmiy' hyoyh⁺ heey'. ³ Ja'ba' lá'ja' ma' laa' jne' jáä', ta'ko'jiih' sa' ga' ma'heeh' jne' kih' Cristo. Jiij' ja' ma' na'hnēē' jne' ma' jmeē' jne' lá'koq̄ tēē' dsa' jmeē' jmi'gyuu' la'. ⁴ Pero ma' ga'dsēē' jmi', ga'chee' Dio joo' hī' ga'lá'chaa' kih' jaa' dsa'mē', hi' ga'lá'chaa' na'jnāy' kih' ley. ⁵ Jay' mah' láäy' jne' hī' na'hñuuh' lá'hih' kih' ley, mah' lee' jne' ma'ra' joo' Dio ba'. ⁶ Kih' he' laa' jne' jooy', he'ja' ga'chee' Dio Jmi'lle' kih' gyuu' kyaay' neh' tuh'dsē' jne'. Hi' ja'ba' Jmi'lle' ja' hī' siih' Dio lá'la': "Abba", he' hnø' jáh' táä' kyaan'. ⁷ He'ja' mo'so' láa' jne' dsa' hī' na'hnēē', laa' jne' ma'ra' jooy' ba'. Hi' kih' he' laa' jne' jooy', hñah' ba' jne' heen' he' kwa' Dio ta'la' kih' Cristo.

Peer⁺ lle' dsē' Paa' kih' dsa' chaa' Galacia

⁸ Jáä' sa' ga' ma'heeh' hnäh' kih' Dio, ma' laah' hnäh' lá'koq̄ dsa' hī' na'hnēē', ga'jmeē' hnäh' he' kih' lá'jēē' dio hī' na'laa' kaah' dsa'. ⁹ Pero na' ma'kyuu' hnäh' miih' kih' Dio. Llu' ga' he' jwahn' lá'la', ma'kyuu' Dio hnäh'. ¿Hee' ba' la' ma'jeeh' hnäh' ta' ka'luu' mah' jmeeh' hnäh' lá'koq̄ tēē' dsa' jmeē' jmi'gyuu' la', jmeeh' hnäh' he' kih' juu' he' sa'

kyee' ni' miih'⁻? ¿Che' hnooh' hnäh' jáh' na'hnēēh' hnäh' ka'läh' lá'koh' ma' táäh' hnäh' jáä'? ¹⁰ Høøh' hnäh' jmi', jmeeh' hnäh' lá'koq̄ tēē' dsa' jmeē' kih' lá'jaa' sih', hi' lá'ja' ka'läh' he' jmeē' dsa' lá'koq̄ ji'ne' hi' he' ga'jyoh' jmi' he' tēē' dsa' jmeē'. ¹¹ He'ja' jmeen' cha'miih' huu'dsē' kyah' hnäh', le' ga'che' sa' ga'jmää' ta' he' ga'jmeen' jee' kyah' hnäh'.

¹² Chuun' kyaah' hnäh' øøhn', wa' la' huu'dsē' kyah' hnäh' lá'koq̄ la' huu'dsē' kin'. Ni' miih' he' hñiih' sa' cha' he' ga'jmeeh' hnäh' kin' lá' ma' gyan' kyaah' hnäh'. ¹³ Neh' ba' hnäh', kih' he' ga'lá'dsaah' ba' jnä', he'ja' ba' ga'kwan' ju'hmeē' kyah' hnäh' lá' ma'to'ne'. ¹⁴ Ma'ke' ga'jēēh' hnäh' wii' kih' he' ma' dsaahn', pero sa' ga'mi'k-wah' hnäh' jnä'. Ma'ra' he' ga'jmääh' ba' jnä' he' lá'koq̄ jaa' ángel kyaa' Dio, hi' ga'heeh' ba' jnä' lá'koq̄ hñii' Cristo Jesús. ¹⁵ ¿Hee' ga'la' kyah' hnäh'? ¿He'la' mo'so' jēē' hoh' hnäh'? Jnä' jmeen' ju'dsoo' kyah' hnäh', llu' jwérte hoh' hnäh' kyaah' jnä', lá'jiij' hnooh' hnäh' ma' lleh' hnäh' mi'neh' mah' ma' kwēēh' jnä' wa'ra' jáh' kih' ma' le' ba'. ¹⁶ ¿Che' na'hääh' hnäh' jnä' kih' he' ma'hlēēhn' hnäh' ma'ra' ju'dsoo'?

¹⁷ Chaa' ko'llaa' dsa' hnooyh' ha' lá' jwē' jee' lá'jwah' hnäh' kyaayh'. Pero sa' llu' huu'dsē' kiyh'. Hnøy' jmeeh' hnäh' ta' koq̄ kyaa' jnääh' mah' jmeeh' hnäh' ta'he' kiyh'. ¹⁸ Llu' ba' he' hnää' dsa' hnäh' cha'miih' pero kyaah' koq̄ nēē' ba' huu'dsē' hi' ga'lá'jē' jmi' ba'. Ja' ma'la' ta'ko'jiij' gyan' kyaah' hnäh'. ¹⁹ Peer⁺ hnaan' hnäh' gyuu' kyaan'. ¿He' ba' che' jii' kin' kwaat' kyah' hnäh'? Lá'koq̄ la' kih' jaa' dsa'mē' wa'ra' ngoo' ga'lá'chaa' gyuu' kyaay', lá'ja' la' kin' he' hnoon' go'nääh' hnäh' ta' cha'ne' lá'jiij' lee' hnäh' lá'koq̄ laa' hñii' Cristo. ²⁰ Hnoon' wa'ra' jáh' kih' na' ga'juh' tøøh' jne' ko'jøh'. Ma'ja' le'

hlëëhn' hnäh' lä' hnøø¹ kyah¹ hnäh'.
Jëeh' na¹ sa¹ man¹ go¹te¹ he¹ huu¹dsë¹
kan¹ kyah¹ hnäh'.

Juu¹ na¹hmää¹ kih¹ Agar kyaah¹ Sara

²¹ Hnäh' hi¹ hnøø¹ høø¹ ley kih¹
Moisé, ngiin¹ juu¹ kyah¹ hnäh'. ¿Che'
sa¹ ma¹nuu¹ hnäh' lä¹koo¹ jäh¹ ley
ja¹? ²² Në¹ ley ja¹ na¹sii¹ lä¹la¹: Uu¹
ba¹ joo¹ Abraham ma¹ chaa¹. Jaa¹ joo¹
ga¹lä¹chaa¹ kyaah¹ dsa¹më¹ hi¹ ma¹ na¹
hnëë¹ hi¹ jaa¹ joo¹ ga¹lä¹chaa¹ kyaah¹
ma¹ra¹ mëy¹. ²³ Joo¹ hi¹ ga¹lä¹chaa¹
kyaah¹ hi¹ na¹hnëë¹ he¹, ga¹lä¹chaa¹
lä¹koh¹ dsa¹lä¹chaa¹ wa¹ hi¹ cha¹ hi¹
dsa¹. Pero joo¹ hi¹ ga¹lä¹chaa¹ kyaah¹
ma¹ra¹ mëy¹, ga¹lä¹chaa¹ kih¹ lä¹ja¹ ba¹
ga¹bääh¹ Dio hñii¹ kyaah¹ chooy¹. (Hi¹
na¹hnëë¹ he¹ ma¹ chee¹ Agar, hi¹ hi¹
ma¹läa¹ ma¹ra¹ mëy¹ ma¹ chee¹ Sara.)
²⁴ Kyaah¹ juu¹ kih¹ lä¹uu¹ dsa¹më¹ he¹,
le¹ hwëë¹ ga¹ jne¹ cha¹ga¹miih¹ juu¹. Wa¹
kye¹ da¹ jne¹ kwaat¹ lä¹uu¹ dsa¹më¹ he¹
laay¹ lä¹koh¹ to¹ hmooh¹ he¹ ga¹jmeë¹
Dio. Koo¹ hmooh¹ ga¹jmeë¹ Dio ta¹ moh¹
Sinaí lä¹ ma¹ ga¹nøø¹ ley kih¹ Moisé.
Lä¹jëë¹ dsa¹ hi¹ ma¹ na¹jnää¹ kih¹ hmooh¹
ja¹, hi¹ he¹ laa¹ hi¹ na¹hnëë¹ ba¹. Hi¹
hmooh¹ ja¹ laa¹ kwaat¹ Agar. ²⁵ Hi¹ Agar
he¹ laa¹ kwaat¹ moh¹ Sinaí he¹ nøø¹ hwa¹
Arabia hi¹ laay¹ lä¹koh¹ jwii¹ Jerusalén
he¹ hla¹ jmi¹gyuu¹ la¹. Na¹ hñii¹ jwii¹ ja¹
lä¹kye¹ dsa¹ kyaay¹ kih¹ he¹ tääh¹ jmeey¹
ta¹ he¹ kih¹ ley ja¹. ²⁶ Pero jwii¹ Jerusalén
he¹ nøø¹ gyuu¹, sa¹ na¹ hñii¹, he¹ ja¹ la¹
kwaat¹ lä¹koo¹ Sara maa¹ jnän¹. ²⁷ Jee¹
na¹ sii¹ juu¹ kih¹ Dio (jäh¹ lä¹la¹ kih¹ lä¹uu¹
dsa¹më¹ he¹):

Wa¹ chaa¹ hne¹ llu¹, hne¹ hi¹ sa¹ chaa¹
ni¹ jaa¹ gyuu¹ kyaah¹.

Wa¹ jëë¹ hoh¹ jwërte, jmeë¹ cha¹miih¹
miih¹,

hne¹ sa¹ ma¹jëëh¹ wii¹ lä¹koh¹ ga¹ jñah¹
dsa¹më¹ hi¹ dsa¹lä¹chaa¹ joo¹.

Jëeh¹, lä¹jwëë¹ ga¹ joo¹ hne¹ hi¹ ga¹jä¹
hñii¹, lä¹koh¹ ga¹ hi¹ chaa¹ dsa¹nñuu¹
kyaah¹.

²⁸ Lä¹ja¹ øøhn¹, laa¹ jne¹ ja¹ba¹ lä¹koh¹
Isaac, jëeh¹ laa¹ jne¹ joo¹ Dio lä¹l-
lu¹ he¹ ga¹bääyh¹ hñiiy¹ kyaah¹ Abra-
ham. ²⁹ Pero lä¹la¹ ba¹ ga¹ngëë¹ lä¹uu¹
joo¹ dsa¹më¹ he¹. Joo¹ hi¹ ga¹lä¹chaa¹
lä¹koh¹ dsa¹lä¹chaa¹ wa¹ hi¹ cha¹ hi¹ dsa¹,
ga¹jmeeyh¹ Isaac hi¹ ga¹lä¹chaa¹ kyaah¹
be¹ kih¹ Jmi¹lle¹ kih¹ Dio. Hi¹ lä¹ja¹ la¹
lä¹jiih¹ na¹, jmeeh¹ dsa¹ hi¹ ma¹läa¹ kyaah¹
Jmi¹lle¹ kih¹ Dio. ³⁰ Nuu¹ da¹ ha¹ lä¹ jäh¹
juu¹ kih¹ Dio: “Bee¹ go¹te¹ dsa¹më¹ hi¹
na¹hnëë¹ na¹ kyaah¹ joo¹. Joo¹ dsa¹më¹
hi¹ na¹hnëë¹ na¹ sa¹ cha¹lle¹ kih¹ hyoyh¹
ni¹ miih¹ lä¹koh¹ te¹ hyoh¹ joo¹ më¹ Abra-
ham.” ³¹ Lä¹ja¹ øøhn¹, sa¹ laa¹ jne¹ joo¹
hi¹ na¹hnëë¹ he¹, laa¹ jne¹ lä¹koo¹ joo¹ më¹
Abraham ba¹.

Sa¹ wa¹ jmeë¹ jne¹ ta¹ koo¹ he¹ ma¹ na¹ laa¹ jne¹

5 Ga¹lää¹ Cristo jne¹ mah¹ dsa¹toohn¹
na¹ laa¹ jne¹. He¹ ja¹ jä¹ hnäh¹ koo¹
hweh¹ lä¹koh¹ ma¹tääh¹ hnäh¹ na¹ ba¹.
Ta¹ kwaat¹ hnäh¹ hñaa¹ leeh¹ hnäh¹
ka¹läh¹ lä¹koo¹ jaa¹ hi¹ na¹hnëë¹ jmeë¹
ta¹.

² Nuu¹ da¹ hnäh¹, jnä¹ Paa¹ jwëëhn¹
hnäh¹. Cher¹ mah¹ ga¹wih¹ jmi¹ngo¹ kyah¹
hnäh¹ sa¹ jmää¹ ni¹ miih¹ kyah¹ hnäh¹
he¹ ga¹juu¹ Cristo. ³ Jwahn¹ ka¹läh¹ lä¹h-
mëë¹. Ga¹lä¹jëë¹ dsa¹nñuu¹, cher¹ mah¹
ga¹wih¹ jmi¹ngo¹ kiyh¹, jmeë¹ bii¹ mi¹tey¹
lä¹hii¹ në¹ he¹ lle¹ në¹ ley kih¹ Moisé.
⁴ Hnäh¹ hi¹ hnooh¹ ha¹ lä¹ jee¹ hwëëh¹
hnäh¹ lluu¹ kyaah¹ he¹ mi¹teh¹ hnäh¹ ley,
he¹ ma¹jmeeh¹ hnäh¹ ta¹ koo¹ kih¹ Cristo
ba¹ ja¹. Ma¹hwëëh¹ hnäh¹ jee¹ mi¹jää¹ Dio
hnäh¹. ⁵ Pero jnääh¹, jmeë¹ jnääh¹ dsoo¹
dsë¹ jnääh¹ kih¹ Cristo kyaah¹ be¹ kih¹
Jmi¹lle¹, he¹ ja¹ cha¹ o¹jøh¹ dsë¹ kyaah¹
jnääh¹ hwëë¹ jnääh¹ lluu¹. ⁶ He¹ ma¹läa¹
jne¹ koo¹ kyaah¹ Cristo Jesús, sa¹ cha¹ he¹
jmeë¹ che¹ ga¹wih¹ jmi¹ngo¹ jnän¹ o¹ sa¹

ga⁺wih^ʔ. Koō⁻ ba⁺ he⁻ kyee^ʔ jee⁺ lä⁺jē⁻: he⁻ dsoo⁺ dsē⁻ jne⁺ kih¹ Dio, he⁻ mi⁻jnää⁺ he⁻ hnää⁺ jne⁺ dsa⁺ kyaahn⁺.

⁷Ma⁺ ga⁺nääh⁺ ba⁺ hnäh^ʔ llu¹ jää¹. ¿Hi⁻ na⁻ ga⁺ha⁺ kyah¹ hnäh^ʔ, he⁻ja⁻ mo⁺so⁺ hōōh⁻ hnäh^ʔ ju¹dsoo^ʔ? ⁸Juu¹ he⁻ ga⁺taayh⁻ hnäh^ʔ na⁻, sa⁺ ja¹ kih¹ Dio hi⁻ ga⁺tēeh⁺ hnäh^ʔ. ⁹(Hi⁺ juu¹ na⁻ la¹ lä⁺koh^ʔ levadura.) Jēēh^ʔ “miih⁻ ba⁺ levadura lee⁻ kaah¹ dsa⁻ lä⁺kaa⁻ koō⁻ nää¹ ta⁺ka⁺.”

¹⁰Kye⁺ ba⁺ jnä⁺ o⁻jōh⁺ dsē⁻ kih¹ Dsa⁺jōōh¹ jnän⁺, go⁺ sa⁺ jmeeh¹ ga⁺ hnäh^ʔ jyoh^ʔ hu⁺dsē⁻ lä⁺koh^ʔ ga⁺ he⁻ jmee⁺ jnä⁺. Pero dsa⁻ hi⁻ kah⁻gwēh⁻ hu⁺dsē⁻ kyah¹ hnäh^ʔ, hi⁻ he⁻ mi⁻hmaah⁻ kih¹ lä⁺jē⁻ he⁻ jmeey⁺, sa⁺ cha⁻ he⁻ jmee¹ wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ laay¹.

¹¹Øōhn¹, ko⁻lla⁺ dsa⁻ jāh⁺ kin⁺ he⁻ kwa⁺ ga⁺ jnä⁺ juu¹ he⁻ jmee⁺ bii⁺ u⁺yh⁺ jmi⁻ngo¹ kih¹ dsa⁻nūh⁻. Pero ta⁺juuy¹ ba⁺. Jēēh^ʔ, wa⁺ra⁻ jāh⁺ kih¹ ga⁺tun¹ kwan⁻ juu¹ he⁻ ga⁺juu¹ Jesús dsoh^ʔ hma⁻cru⁺, mo⁺so⁺ cha⁻ he⁻ kih¹ tōh⁺ wi⁺ kih¹ dsa⁺, hi⁺ lä⁺ja⁻ mo⁺so⁺ jmeeh⁺ gyih¹ jnä⁺. ¹²He⁻ja⁻ na⁻ jwahn⁺, lä⁺jēē⁻ hi⁻ kah⁻gwēh⁻ hu⁺dsē⁻ kyah¹ hnäh^ʔ, llu¹ ga⁺ hnäy¹ go⁻te⁻ he⁻ kyey⁺ jay¹ jmi⁻gyuu⁺ la⁻.

¹³Ga⁺tēeh⁺ Dio jne⁺ øōhn¹, mah¹ dsa⁻toohn⁺ na⁻laa⁺ jne⁺. Pero ja⁻ kih¹ he⁻ja⁻ na⁻, cha⁻ jwē¹ jnän⁻ jmeen⁺ wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ lä⁺ hyoh⁻ dsē⁻ jne⁺. Wa⁺ jmeen⁺ be⁺ kih¹ dsa⁺kyaahn⁺ ba⁺, kih¹ he⁻ hnää⁺ jne⁺ øōh¹ jne⁺. ¹⁴Jee⁺ kih¹ lä⁺jē⁻ nūh⁺ he⁻ ga⁺kwa⁺ Moisé ya⁺ hi⁺ koō⁻ nūh⁺ la⁻: “Wa⁺ hnaah⁺ hnäh^ʔ dsa⁺kyaah¹ hnäh^ʔ lä⁺koh^ʔ hnaah⁺ hñaah¹.” ¹⁵Pero cher⁺mah¹ kuh⁺ hi⁺ hnäh^ʔ kih¹ dsa⁺kyaah¹ hnäh^ʔ kyaah¹ he⁻ hlēēh⁻ hnäh^ʔ, leeh⁻ wa⁺ra⁻ ga⁺heeh⁺ hnäh^ʔ lä⁺jēē⁻ dsa⁺kyaah¹ hnäh^ʔ.

**Sa⁺ jwah^ʔ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii¹
kyaah¹ he⁻ ngii⁺ jmi⁻ngo¹ jnän⁻**

¹⁶He⁻ja⁻ na⁻ jwahn⁺. Go⁻taah⁻ hnäh^ʔ lä⁺koō⁻ jōō⁻ Jmi⁻lle⁺ kih¹ Dio kyah¹ hnäh^ʔ, lä⁺ja⁻ mo⁺so⁺ jmeeh¹ hnäh^ʔ he⁻

ngii⁺ jmi⁻ngo¹ kyah¹ hnäh^ʔ. ¹⁷Hnōō⁺ jmi⁻ngo¹ jnän⁻ lä⁺jē⁻ he⁻ sa⁺ soōh⁻ kih¹ Jmi⁻lle⁺ hi⁺ lä⁺jē⁻ he⁻ hnōō⁺ Jmi⁻lle⁺, sa⁺ jeeh⁺ kyaah¹ he⁻ ngii⁺ jmi⁻ngo¹ jnän⁻. Lä⁻to⁻ ba⁺ lla⁻dsēē⁻ he⁻ja⁻ sa⁺ kwa⁺ jwē¹ jmeeh¹ hnäh^ʔ lä⁺ ngii⁺ jmi⁻ngo¹ kyah¹ hnäh^ʔ. ¹⁸Pero cher⁺mah¹ ga⁺nääh⁺ ba⁺ hnäh^ʔ lä⁺koō⁻ jōō⁻ Jmi⁻lle⁺ kyah¹ hnäh^ʔ, mo⁺so⁺ na⁻ hnēēh⁻ ga⁺ hnäh^ʔ jmeeh¹ hnäh^ʔ ta⁺he¹ kih¹ ley.

¹⁹Jnä⁺hä⁺ ba⁺ la¹ lä⁺jē⁻ he⁻ hliih¹ he⁻ hwēē⁻ tuh⁻dsē⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺. Dsa⁻mē⁻ dsa⁻nūh⁻ hi⁻ kaah¹ hi⁻ sa⁺ laa⁺ kyaa¹, hi⁻ kaah¹ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ mi⁻sah⁺ hñii⁺ kyaah¹ he⁻ hliih¹, hi⁻ jmee⁺ lä⁺jē⁻ he⁻ la¹ o⁻hiih⁺. ²⁰Jmääy⁻ jōōh¹ dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaah¹ dsa⁻, jmeey⁺ ji⁻nah⁺, na⁻hōōyh⁺, hnee⁻, lliyh⁺, lleey⁺, teey⁺, hi⁻ jmee⁺ to¹ nää¹, hi⁻ hnaah⁻ ma⁺la⁺ hi⁻ tih⁻ dsēy¹, ²¹hi⁻ wi⁺ dsē¹, hi⁻ jngiih⁺, lla⁻heeyh⁺, jmeey⁺ he⁻ lla⁺ dsēy¹ jee⁺ tē⁻ jmi⁺, hi⁺ jmee⁺ gyih¹ jyoh^ʔ he⁻ hliih¹. Ma⁻nēh⁺ ba⁺ hnäh^ʔ, sa⁺ heyh⁺ ya⁺ jwi⁺ kih¹ Dio lä⁺jēē⁻ hi⁻ jmee⁺ lä⁺ja⁻, ja⁻ba⁻ lä⁺koh^ʔ ga⁺jwēēhn¹ hnäh^ʔ jää¹.

²²Pero kyaah¹ be⁺ kih¹ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii¹ ba⁺ hwēē⁻ lä⁺jē⁻ he⁻ la⁻: he⁻ hnää⁺ dsa⁻ øōh⁺, he⁻ jēē⁻ dsē⁻ dsa⁻, he⁻ hii⁺ ti⁺ dsēy¹, cha⁻ o⁻jōh⁺ dsē⁻ kiyh¹, he⁻ tih⁻ dsēy¹ dsa⁺kyaayh¹, llu¹ dsēy¹, mi⁻tey¹ juu¹ kiyh¹, ²³hwaay⁻, hääy⁻ hñiiy⁻. Ni⁻miih⁻ sa⁺ ha⁻ ley kih¹ lä⁺jē⁻ he⁻ la⁻. ²⁴Lä⁺jēē⁻ hi⁻ laa⁺ kyaa¹ Cristo Jesús ma⁻bey¹ lä⁺jē⁻ he⁻ ngii⁺ dsēy¹, lä⁺koō⁻ he⁻ ma⁻na⁻juuy⁺ ba⁺ la¹ kih¹ he⁻ hliih¹ he⁻ ma⁺ heē⁺ dsēy¹. ²⁵Na¹ he⁻ jiih⁺ jne⁺ kyaah¹ be⁺ kih¹ Jmi⁻lle⁺ kih¹ Dio, he⁻ja⁻ jmee⁺ bii⁺ jnän⁻ dsa⁻nōō⁻ jne⁺ ta⁺ cha⁻nē⁻ lä⁺koō⁻ jāh^ʔ Jmi⁻lle⁺. ²⁶Ta⁺ wa⁺ jmään⁻ hñaan⁺ kaah¹, sa⁺ wa⁺ llaan⁻ dsa⁻ hñii⁻, sa⁺ wa⁺ jmeen⁺ wi⁺ dsē⁻ jne⁺ kyaah¹ dsa⁺kyaahn⁺.

Hnōō⁺ jmee⁺ jne⁺ be⁺ kih¹ øōh¹ jne⁺

6 Øōhn¹, wa⁺ra⁻ ga⁺tah^ʔ jaa⁻ øōh¹ jne⁺ kyaah¹ he⁻ hliih¹, hnōō⁺ go⁻chaah⁻

hnihʹ, hnähʹ hī̄ täähʹ läʹkoō jøøʹ
 Jmīlleʹ kihʹ. Jmeeʹ hnähʹ hwaahʹ
 kyaayhʹ hī leehʹ hnähʹ, leʹ gā chē neʹ
 jā gānäähʹ hnähʹ kālähʹ. ²Jā kwahʹ
 hnähʹ beʹ kihʹ dsā kyaahʹ hnähʹ maʹ hē
 chaaȳ, läʹjwëʹ jā mītehʹ hnähʹ nuuhʹ
 kihʹ Cristo. ³Cherʹmahʹ jā øøhʹ jneʹ
 laaȳ: “Peerʹ jøøhʹ jnäʹ”, mahʹ sā chā
 hē laaȳ nī miihʹ, hē mīgaayʹ hñiiʹ
 bihʹ jā. ⁴Läʹjaā läʹjaā jneʹ hnøøʹ kyenʹ
 kwaat̄ hā läʹ gānøøʹ jneʹ. Cherʹmahʹ
 liiʹ jneʹ jmeeʹ jneʹ lluʹ, jā gā soohʹ jnänʹ
 chaā jneʹ lluʹ. Pero taʹ waʹ jëëʹ jneʹ
 kihʹ øøhʹ jneʹ, waʹ jëënʹ jnänʹ hñaanʹ
 baʹ. ⁵Jëëhʹ, läʹjaā läʹjaā jneʹ, jmeenʹ
 läʹkohʹ teʹ täǟ jneʹ jmeenʹ.

⁶Jā dsā hī̄ mā mītäǟ juuʹ kihʹ Dio
 hnøøʹ jmeeʹ beʹ kihʹ hī̄ gākwaʹ juuʹ,
 kwayʹ miihʹ hē chā kiyhʹ.

⁷Taʹ mīgaaʹ hnähʹ hñaaahʹ. Sā leʹ
 mīkwaahʹ jneʹ Dio. Jëëhʹ, jā baʹ hē jñeē
 jneʹ, laʹ kwaat̄ choohnʹ kālähʹ. ⁸Dsā hī̄
 jmeeʹ läʹjäǟ hē ngiī jmīngoʹ kihʹ, hī̄
 heʹ heeʹ baʹ, hē jā baʹ liyhʹ. Pero dsā
 hī̄ jmeeʹ läʹ hnøøʹ Jmīlleʹ kihʹ Dio, hē
 lā baʹ liyhʹ: hē chaaȳ täǟ kyaahʹ beʹ
 kihʹ Jmīlleʹ kihʹ Dio. ⁹Sā waʹ hwaanʹ
 hē jmeeʹ jneʹ hē lluʹ. Jëëhʹ, lloō koō
 jmī lehʹ jneʹ chā gāmiihʹ cherʹmahʹ sā
 gāhwaahʹ jneʹ. ¹⁰Waʹ jmeeʹ jneʹ hē lluʹ
 jmähʹ kihʹ läʹjäǟ dsā, naʹ läʹ chā jmī.
 Hī chā gāmiihʹ waʹ jmeenʹ kihʹ øøhʹ jneʹ
 hī̄ mādsooʹ dsëʹ kihʹ Dio.

**Gāhīhʹ Paaʹ juuʹ kihʹ
 dsā chaā Galacia**

¹¹Jëë̄ daʹ hnähʹ hā kohʹ sā kaahʹ
 hwëhʹ hē māsiinʹ miihʹ kyahʹ hnähʹ

kyaahʹ goonʹ hñiinʹ. ¹²Läʹjäǟ dsā hī̄
 hnøohʹ hā läʹ jeeʹ jäyʹ lluʹ chāné
 dsā kyaayhʹ, hī̄ heʹ nā jähʹ jmeeʹ biiʹ
 uuuhʹ jmīngoʹ kyahʹ hnähʹ. Sā tihʹ dsëyʹ
 juuʹ hē gā juuʹ Cristo dsøhʹ hmā cruʹ,
 jëëhʹ sā hnøøyʹ jëëyʹ wī kwaat̄ kihʹ
 hē jā, hē jā baʹ jā jmeeʹ läʹ jā kyahʹ
 hnähʹ. ¹³Dsā heʹ, mā keʹ gā wihʹ jmīn-
 goʹ kiyhʹ, nī läʹ jā sā høøyʹ ley. Hē
 hnøøyʹ uuuhʹ jmīngoʹ kyahʹ hnähʹ mahʹ
 jmääyʹ hñiiʹ kaahʹ, kihʹ hē mā laahʹ
 hnähʹ dsā kyaaȳ. ¹⁴Pero jnäʹ, nī mi-
 ihʹ sā jmäǟnʹ hñiinʹ jøøhʹ. Kihʹ hē
 gā juuʹ Jesucristo Dsā jøøhʹ jnänʹ dsøhʹ
 hmā cruʹ, hē jā baʹ nā jmeeʹ chaanʹ
 lluʹ. Taʹ laʹ kihʹ hē gā juuʹ Jesús, hē jā
 läʹjäǟ hē chā hwaʹ lā mā nā juuʹ baʹ jā
 kinʹ, hī läʹ jā mō soʹ chā gaʹ hē heeʹ
 dsënʹ kihʹ jmīgyuuʹ lā. ¹⁵Sā kyeëʹ nī
 miihʹ cherʹmahʹ gā wihʹ jmīngoʹ jnänʹ o
 cherʹmahʹ sā gā wihʹ. Hē mā laaʹ jneʹ
 jā hī̄ hmëëʹ hī̄ gā jmäǟ Dio, hē jā
 baʹ kyeëʹ jnänʹ. ¹⁶Läʹjäǟ hī̄ høøʹ juuʹ
 lā, waʹ hī tiiʹ kiyhʹ hī waʹ läʹ nihʹ dsëʹ
 Dio kyaayhʹ. Hī läʹ jā kālähʹ kihʹ dsā
 Israel, hī̄ laaʹ kyaahʹ Dio.

¹⁷Naʹ taʹ chāné, sā waʹ jmeeʹ dsā
 jwīhʹ kinʹ. Hā kohʹ gwihʹ sā kyenʹ
 hē gākwaʹ dsā kinʹ hē laʹ liī jmeenʹ
 kō jøøhʹ kyaahʹ Jesús Dsā jøøhʹ jnänʹ.

¹⁸Øøhnʹ, waʹ mījäǟ Jesucristo
 Dsā jøøhʹ jnänʹ hnähʹ. Waʹ laʹ läʹ jā.

Efesios

*Juu' la' ga'sü' Paa' kih'
øøh' jne' hi' chaq̄ Efeso*

1 Jnä' Paa' na'hñaan' laan' apóstol kyaa' Jesucristo, lä' hyoh' dsé' Dio. Siin' kyah' hnäh' hi' na'jngéé' hi' tääh' jwiä' Éfeso, hi' mi'teh' ba' hnäh' kih' he' ma'laah' hnäh' koo' kyaah' Cristo Jesús. ²Ngiiñ' kih' Dio hi' laa' Täa' jnän' hi' ngiin' kih' Jesucristo Dsa'jøøh' jnän', wa' kway' he' llu' kyah' hnäh' hi' wa' jmeey' hi' ti' kyah' hnäh'.

Cha'miñ' ga'mi'jää' Dio jne'

³He' ba' che' lluu' Dio, Jmii' Jesucristo Dsa'jøøh' jnän'. Ga'mi'jääy' jne' kyaah' lä'jé' he' kwa' Jmi'le' Na'jngii' he' cha' gyuuñ', lä'llu' he' ma'laa' jne' koo' kyaah' Cristo. ⁴Jää' ja'ga' nøø' jmi'gyuu', ga'leeyh' jne' mah' lee' jne' koo' kyaah' Cristo. He' lä'ja' ma'na'jngéé' jne', sa' cha' na'hee' jne' ni' miñ'. Hi' kih' he' hnäy' jne' cha'miñ', ⁵he' ja' ga'jmäy' jne' kwaat' lä' ma' to'né', lee' jne' jooy' ta'la' kih' Jesucristo. Lä'ja' ga'lä'hnooy' hi' ga'tih' dséy' ka'läh'. ⁶Mah' lä'ja' kwa' jne' ti'hmaah' kiyh', kih' he' llu' dséy' cha'miñ'. Jëéh', ja' kyaah' hih' ga'mi'jääy' jne', he' la' ga'hñah' ba' jne' ja', ta'la' kih' Jooy' hi' hnäy' cha'miñ'. ⁷Hi' ta'la' kih' jooy', ga'laa' Dio jne' kyaah' he' ga'tuu' jma' kiyh'. Mah' lä'ja' ga'chey' dso'kye' jnän' ta'la' kih' he' llu' dséy' cha'miñ' kyaah' jne'. ⁸He'ja' ga'jmeey' ga'lä'kyuuñ' jne' cha'miñ' hi' ga'kway' cha'miñ' huüdsé' llu' jnän' ka'läh'. ⁹Dio ga'mi'jnää' jnän' lä'koo' ga'lä'hyoh' dséy' jmeey' he' ma' na'hmää'. Hi' ma'na'la' ba' huüdsé' kiyh' jää', lä'koo' lla' dséy' jmeey'. ¹⁰Lä'la' la' huüdsé' kiyh'. Wa'ra' ga'dsée' jmiñ', Dio ba' tooh'

goo' Cristo lä'jé' go'te' he' cha' gyuuñ' hwa', mah' lä'ja' hñii' bih' jmeey' hih'.

¹¹Hi' lä'ja' ka'läh' hñah' jne' heen', lä'llu' he' ma'laa' jne' koo' kyaah' Cristo. Jëéh' lä' ma' to'né', Dio ga'leeh' jne' mah' lee' jne' dsa' kyaay', ja'ba' lä'koo' ma'na'la' huüdsé' kiyh'. Hi' ma'ra' he' dsa'la' ba' lä'jé' lä' hyoh' dséy' hñii' iy'. ¹²Lä'ja' kwa' dsa' ti'hmaah' kiyh', hi' jmeey' juuñ' kiyh' lä'llu' he' ma'laa' jnääh' koo' kyaayh', jnääh' hi' laa' to'né' hi' kye' o'joh' dsé' kih' Cristo. ¹³Hi' lä'ja' hnäh' ka'läh', lä' ma' ga'nuuh' hnäh' ju'dsoo', ja'ba' ju'hmeé' he' lää' jne', ja'ba' lä'ja' ga'heeh' hnäh' kiyh'. Ma'ja' ga'laah' hnäh' lee' kyaah' Jmi'le' Na'jngii' he' ga'bääh' Dio hñii' kwëeh' jne'. ¹⁴He' ja' na' ga'hñah' jne' to'né' mah' lii' la' hweh' hmooh' he' tée' jne' heen', wa'ra' ga'lloo' jmiñ' lää' go'te' lä'jéé' hi' laa' kyaa' Dio. He'ja' kwa' jne' ti'hmaah' kih' Dio, hi' he' ba' jøøh'.

Ga'ngii' Paa' kih' Dio mah' kway' be' kih' øøh' jne'

¹⁵He'ja' lä' ma' ga'nuun' he' ga'heeh' hnäh' kih' Jesucristo Dsa'jøøh' jnän' hi' hnaah' hnäh' lä'jéé' hi' laa' kyaay', ¹⁶sa' ma'tun' kwan' ti'hmaah' kih' Dio kwaat' kyah' hnäh' jee' ngiin' kiyh'. ¹⁷Ngiiñ' kih' Dio, Jmii' Dsa'jøøh' jnän' Jesucristo, he' ba' hñii' Täa' hi' jøøh', jwiä' jnih' wa' kwëyñ' hnäh' cha'ga'miñ' huüdsé' llu' hi' wa' mi'jnäy' kyah' hnäh' ha' lä' jee' lä'kyuuñ' hñih' cha'ga'miñ'. ¹⁸Hi' ngiin' kih' Dio, wa' na' huüdsé' kyah' hnäh' mah' lä'ngëeh' hnäh' ha' lä' la' he' jøø' jne' kiyh' ha' jee' ga'tëeh' Dio jne'. Hnoon' lä'ngëeh' hnäh' ha' koh' na'hñaah' sa' la' hee' hi' laa' kyaay'. ¹⁹Hi' hnoon' lä'ngëeh' hnäh' ha' koh' sa' cha' be' kih' Dio he' jøø' jnän' hi' ma'dsoo' dsé' kiyh'. Jëéh', be' ja', la' ja'ba' be' kiyh' ²⁰he' ga'mi'jiñ' Cristo mah' ga'llaay' jwoo' ra' lluu' kiyh' jee' gyay'. ²¹Laay' jøøh' ga' lä'koh' ga'

jñah' hī tääh' gyuu' hi' jøøh' ga' kih' jee' lä'jēē' hī hä' goo' miih' ta' jee' oo', wa' hī cha' hī hī laa' ta'. Hi' kih' jee' lä'jēē', sa' chaa' hī kye' jmi' lä'koh' jmi' kih' Cristo. Ja' ma' la' jmi' na' laay' jøøyh', lä' ma' laay' ja' ba' jøøyh' lä' kye' jmi' gyuu' he' na' ga' lä'jnä'. ²² Ga' lä'jēē' ba' he' cha' ga' lla' Dio hu' tiy'. Hi' ga' llaay' Cristo mah' kay' nē' kih' jee' lä'jēē' hī na'jnä' gwah' kiyh' hi' lä'ja' kay' nē' kih' jee' lä'jēē' he' ga' cha'. ²³ Jee' lä'jēē' dsa' kyaay', laay' lä'koō' jmi' ngo' kiyh'. Kyaah' gwah' ma' na' hñaa' hñi-iy' hi' kyaah' hñiyy' ka' läh' ma' na' hñaa' lä'jēē' he' ga' cha'.

Kih' he' llu' dsē' Dio he' ja' ba' ga' lääy' jne'

2 Jää' ba' ma' na' juuh' hnäh' kwaan' kih' dso'kye' he' ma' jmeeh' hnäh', ² hi' ma' tääh' hnäh' lä'koō' dsa' jmi-gyuu' ta' jmah'. Ma' jmeeh' hnäh' he' kih' jmi' lle' hliih' hī jmää' hñii' jøøh' jee' lle'. Hī he' na' kwa' be' kih' hī chaa' kyaah' Dio. ³ Hi' ja' ba' lä'ja' ga' jmeē' jnääh' jää', ma' jmeē' jnääh' lä'jēē' he' ngii' jmi' ngo' kya' jnääh', hi' ma' tøøh' jnääh' lä' hyoh' dsē' jnääh' hñaa' jnääh' hi' ma' tøøh' jnääh' lä'koō' ma' la' hu' dsē' kya' jnääh'. Hi' lä'koō' ya' nøø' jnääh' jmi' gyuu' la', ma' jøø' dso'jwi' kya' jnääh', ja' ba' lä'koō' la' kih' lä'jēē' dsa' jmi' gyuu'. ⁴ Peer' ga' lä'hnä' Dio jne' cha' miih', hi' lä'ja' ga' lä'ni' dsēy' jne' ka' läh'. ⁵ Hi' ma' ke' ma' tøøh' jne' na' juu' jne' kyaah' dso'kye', pero Dio ga' jmeē' chaa' jne' ko'jøh' kyaah' Cristo. Kih' he' llu' dsē' Dio, he' ja' ba' ma' na' laa' jne'. ⁶ Hi' ga' mi' jiih' Dio jne' ko'jøh' kyaah' Cristo Jesús hi' ga' llaay' jne' ko'jøh' kyaayh' gyuu'. ⁷ Lä'ja' ga' jmeē' Dio mah' mi' jnäy' jmi' gyuu' he' na' ga' lä'jnä', ha' koh' sa' llu' dsēy' kyaah' jne', jēēh' cha' miih' ma' kwēyeh' jne' ko'jøh' kyaah' Cristo Jesús. ⁸ La' ga' hñah' ba'

jne' kih' Dio he' ma' na' laa' jne' ta' la' kih' he' ma' dsoo' dsē' jne' kih' Jesús. Hi' ja' he' gwa' jñän' hñaan' he' ma' dsoo' dsē' jne'. He' la' ga' kwa' ba' Dio ja'. ⁹ Hi' he' ma' na' laa' jne', ja' kih' he' ma' jmeē' jne' he' llu'. Heh' lä'ja' ni' jaa' sa' le' jmää' hñii' jøøh'. ¹⁰ Lä' llu' he' ma' laa' jne' koō' kyaah' Cristo Jesús, Dio ga' jmäy' jne' lä'koō' jaa' hī hmēē' mah' jmeē' jne' lä'jēē' ta' he' ma' na' jää' jñän'.

¹¹ Mi' dsooh' hoh' hnäh' ha' lä' ma' la' kyaah' hnäh' jää', sa' laah' hnäh' dsa' judiu. He' ja' dsa' judiu ga' mi' cheey' hnäh': "Dsa' hī sa' ga' wēh'." Hi' judiu ga' mi' cheey' hñiyy': "Dsa' hī ga' wih' jmi' ngo' kih'." He' ja' jmeey' nē' jmi' ngo' kih' dsa' nūuh' (mah' laay' lii' he' jmeey' he' kih' Dio). ¹² Jää', sa' ma' laah' hnäh' kyaah' Cristo, sa' ma' laah' hnäh' dsa' goo' Israel, ni' sa' ma' la' kyaah' hnäh' hmooh' he' ga' bääh' Dio hñii' kyaah' dsa' he', sa' ma' chaa' hnäh' kyaah' o'jøh' dsē' jmi' gyuu' la', hī ma' na' hēē' ba' hnäh' kih' Dio. ¹³ Pero na' he' kyaah' hnäh' Cristo Jesús, mo' so' tääh' hnäh' uu' kih' Dio lä'koō' ma' tääh' hnäh' jää'. Lä'koō' he' tääh' hnäh' jäh' ba', lä' llu' he' ga' tuu' jma' Cristo dsöh' hma' cru'.

¹⁴ Hñii' ba' Cristo ga' jmeē' hii' ti' jñän' kyaah' dsa' kyaahn'. Ga' jmäy' koō' ba' jee' lä'to' nää' dsa'. Ga' jmeey' ta' koō' he' ma' na' hääyh' dsa' kyaayh' he' la' lä'koō' na' hyah' he' ma' jmeē' jwiih' kiyh'. ¹⁵ Lä' ma' ga' juu' jmi' ngo' kih' Cristo, ga' mi' llaay' ley' kih' Moisé hi' lä'jēē' nuuh' he' ma' jmeē' bii' ma' høø' dsa' gooy'. Lä'ja' ga' jmäy' jaa' dsa' hmēē' kyaah' lä'to' nää' dsa' hī ma' tääh' jää'. Ga' laay' koō' nää' dsa' kyaayh' hñiyy'. Lä'ja' ba' ga' jmeey', ga' hii' ti' kih' dsa'. ¹⁶ Ga' jiih' juu' he' la' jñän' kyaah' Dio, hi' lä'ja' ga' jmäy' koō' nää' ba' hī ma' laa' to' nää'. Ma' ga' juuy' dsöh' hma' cru', ga' dsaa' he' ma' cha' hñii'. ¹⁷ Ja' Cristo kway' ju'h-

mee' kyah' hnäh' hi' tääh' uu', jäyh' jmeey' hi' ti' kyah' hnäh' hi' lä- ja- ka-läh' kyaa' jnääh' hi' tääh' jäh'.
 18 Kyaah' Cristo, lä-to' nää' jne' ma-cha- jwä' jnän' he' ya-jäh' jne' jee' gya' Täa' jnän' ta-la' kih' ja-ba' Jmi'lle' Na'jngii'.

19 He-ja' mo-so' laah' hnäh' lä-koq- dsa-hi' chaa' uu', ni' mo-so' laah' hnäh' lä-koq- dsa-hi' tääh' hwa' kih' jñah'. Ma-laah' hnäh' dsa-goo' hi' na'jngëe' kyaa' Dio, hi' ma-laah' hnäh' koq- kyaah' øøh' jne' hi' ma-tääh' kyaah' Dio.
 20 Laah' hnäh' lä-koq- mi'kuu' he' ngoo' soo- nē' ma-tii' na'hyah- he' ga'chih' apóstole kyaah' hi' ma' ngëe' juu' kih' Dio. Hi' hñii' Jesucristo laa' lä-koq- to-nē' mi'kuu' he' kye- kiih' ti' na'hyah- ja'.
 21 Kyaah' Cristo na'ku- na'chah' jne', laa' jne' lä-koq- hne' he' ngoo' ga'hñaa- lä'jiih' te' koq- gwah' na'jngii' ta-la' kih' Dsa-jøøh' jnän'.
 22 Hi' hnäh' ka-läh', na'ku- na'chah' hnäh' kyaayh', lä-ja- laah' hnäh' lä-koq- hne' jee' gya' Dio ta-la' kih' Jmi'lle' kih'.

**Paa' ba' na'hñaa' kway' ju'hmëe'
 kih' hi' sa' laa' judiu**

3 Kih' he-ja-, jnä' Paa' hää'n' neh-nē' kwaat' kih' Cristo Jesús lä-llu' he' ga-kwan' juu' kih' kyah' hnäh' hi' sa- laa' judiu.
 2 Ma-nēh' ba' hnäh' laan', ha' lä- la' ta' he' hä' goon'. He' llu' dsē' Dio kyaah' jnä', he-ja- ga'hñaa'y' jnä' mah' kwan' juu' kih' kyah' hnäh'.
 3 Ga'mi'jnäy- kin' juu' kih', he' ma' na-hmäa' jää', ja-ba' lä-koq- juu' he' ma-siin' miih- kyah' hnäh'.
 4 Wa-ra- ga-heh- hnäh' juu' la-, lä-ngëeh' hnäh' kwee- lä-koh' ga-lä-ngëen' kih' Cristo he' ma' na-hmäa' jää'.
 5 Sa' ga'mi'jnää- Dio juu' la- kih' hi' ma' tääh' llo'joo', pero na' ga'mi'jnäy- kyaah' Jmi'lle' kih' mah' lä-ngëe' lä-jëe- apóstole kyaay' kyaah' lä-jëe- hi' ngëe- juu' kih'.
 6 He- la- na- juu' he' ma' na-hmäa': Ta-la' kih' ju'hmëe' kih' Cristo, hi' sa- laa' judiu

lee' koq- nää' ba' kyaah' hi' laa' judiu. Ko-jøh' ba' hyoyh- he' kwa' Dio, hi' ko-jøh' ba' tēy' he' ga-bääh- Dio hñii' kwa' ta-la' kih' Cristo.

7 Kih' he- llu' dsē' Dio, he- la' ga-hyoh' ba' jnä' be' kih' he' na'hñaa'n' jmeen- ta' kwan' juu' la'.
 8 Ma-ke' mäh' ga- jnä' kih' jee' lä-jëe- dsa- hi' laa' kyaa' Dio, he- la' ga-kwa' ba' Dio ta-la' he- kwan- ju'hmëe' kih' hi' sa- laa' judiu, jwii' jnih', cha-miuh- mi-jää' Dio jne' ta-la' kih' Cristo. Ni' sa' lä-kēh' jne' jmi' lä-ngëe' jne' ha- koh' mi-jäy' jne'.
 9 Jëe- go-te' jwiin- lä-jëe- dsa-, ha' lä- la' he' mi-jää' Dio jne', jëeh' lä-jiih' ma' ga-nøø' jmi'gyuu' sa' ma' kyuuuh- dsa- ha' lä- la' huu'dsē- kih' Dio, hi' ga-jmee' ga-lä-jë- he- cha'.
 10 Lä-koq- jmee' Dio jmi' na', he- kyah'jäy- jne' hi' laa' gwah' kih', lä-jwē' ja- mi-jnäy- kih' lä-jëe- hi' hä' goo- ta' gyuuuh' jmi'gyuu' ha- koh' huu'd- sē- llu' sa' cha- kih'.
 11 Jmeey' ja' ba' lä-koh' ga-lla' dsēy' jmeey' lä- ma' to-nē' ta-la' kih' Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnän'.
 12 He- ma-laa' jne' koq- kyaah' Jesús, hi' he- ma-dsoo' dsē- jne' kih', he-ja- ma-cha- jwē' jnän' he' ya-jäh' jne' kih' Dio, jëeh' ma-cha- ba' o-jøh- dsē- jnän' kyaayh'.
 13 He-ja- jwëeh'n' hnäh', ta' jeh- hoh' hnäh' kih' he- jëen- wi' lä-llu' he- kwan- juu' kih'. He- llu' kyah' hnäh' ba' na'.

14 He-ja- juuhn' jnēn- cha'nē' Täa' kyaa' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', mah' chuun' kyaayh'.
 15 Kih' hi' he' na-, na'jnää' lä-jëe- hi' tääh' gyuuuh' lä-kye- hi' tääh' hwa' la'.
 16 Ji'h'koh' sa' lla- he- cha- ya-jwi' kih' Dio he- kwëeyh' jne', he-ja- ngiin' kih' kyah' hnäh', wa' kway' be' kih' jmi'lle' kyah' hnäh' kyaah' Jmi'lle' Na'jngii' kih'.
 17 Hi' ngiin' kih' Dio kyah' hnäh', wa' hää' täa' Cristo neh- tuh-hoh' hnäh' kyaah' he- dsoo' hoh' hnäh'. Hi' lä-kaa- tuh-hoh' hnäh' kye- hnäh' ya-jøø- he- hnäy' hnäh'.
 18 Mah' lä-ngëeh' hnäh' kyaah' lä-jëe-

øøh¹ jne¹ ha⁻ lä⁺ cha⁻miih⁻ hnää¹ Cristo jne¹. Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwahn⁺, ja⁺ kyaah⁺ hih⁺ hnääy⁺ jne⁺. ¹⁹Sa⁺ lä⁺këh⁺ jne⁺ jmi⁺ lä⁺ngëe⁺ jne⁺ ha⁻ koh⁺ sa⁺ hnääy⁺ jne⁺ pero ngiin⁺ kih⁺ Dio kyah⁺ hnäh⁺ mah⁺ lä⁺ngëeh⁺ hnäh⁺ cha⁻gãmiih⁻, mah⁺ lä⁺-ja⁺ wa⁺ cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺ lä⁺jë⁺ go⁻te⁻ he⁻ kwa⁻ Dio.

²⁰Ti⁺h⁺maah⁺ Dio hi⁻ lih⁻ jmee⁺ lä⁺jë⁺ go⁻te⁻. Hi⁺ cha⁻gãmiih⁻ jmeey⁺ lä⁺koh⁺ ga⁺ he⁻ ngii⁺ jne⁺ kiyh⁺. Ni⁻ sa⁻ lloo⁻ huu⁻d-së⁻ jnän⁻ ha⁻ koh⁺ be⁺ sa⁺ kway⁺ jnän⁻. ²¹Lä⁺ja⁻ wa⁺ la⁺ juuh⁻ kiyh⁺ ga⁺ lä⁺jë⁺ joh⁺ jmi⁺ cha⁻, ta⁻la⁻ kih⁺ gwah⁻ hi⁻ ta⁻la⁻ kih⁺ Cristo Jesús. Wa⁺ la⁺ lä⁺ja⁻.

**Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻ jmee⁻ he⁻
laa⁻ jne⁻ koo⁻ ba⁻ jee⁻ lä⁻jëe⁻**

4 Jnä⁺ hään⁻ neh⁻ne⁻ kwaat⁻ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻, he⁻ja⁻ chuun⁻ kyaah⁺ hnäh⁺, go⁻taah⁻ hnäh⁺ kwee⁻ lä⁻koo⁻ lle⁻ kih⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺, na⁺ he⁻ ma⁻tëeh⁻ Dio hnäh⁺ mah⁺ leeh⁺ hnäh⁺ kyaay⁺. ²Ta⁺ jmää⁺ hnäh⁺ hñaah⁺ kaah⁺, jmee⁺ hnäh⁺ hwaah⁺ ba⁺. Jmee⁺ hnäh⁺ jøh⁻ hoh⁺ hi⁻ hnøø⁺ kwëeh⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ dsa⁻kyaah⁻ hnäh⁺ lä⁻llu⁻ he⁻ hnaah⁻ hnih⁻. ³Kwa⁺ hnäh⁺ be⁺ wa⁺ la⁺ koo⁻ nëe⁻ ba⁺ huu⁻dsë⁻ kyah⁺ hnäh⁺ lä⁺jëe⁺ hnäh⁺, kyaah⁺ be⁺ kih⁺ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻, hi⁻ ta⁻la⁻ kih⁺ he⁻ ma⁻hii⁻ ti⁺ kyah⁺ hnäh⁺. ⁴Koo⁻ ba⁻ laa⁻ jne⁻ lä⁻jëe⁻ jne⁻ kih⁺ Dio, koo⁻ ba⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻, hi⁻ ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻tëeh⁻ Dio jne⁻ mah⁺ lä⁺cha⁻ koo⁻ ba⁻ o⁻jøh⁻ dsë⁻ jnän⁻. ⁵Jaa⁻ ba⁻ Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻, koo⁻ ba⁻ he⁻ dsoo⁻ dsë⁻ jne⁻, koo⁻ ba⁻ he⁻ saa⁻ jne⁻ jmi⁻, ⁶jaa⁻ ba⁻ Dio chaa⁻, hi⁻ laa⁻ Täa⁻ kyaa⁻ lä⁻jëe⁻. Hi⁻ he⁻ na⁻ kye⁻ në⁻ kih⁺ jee⁻ lä⁻jëe⁻, hi⁻ he⁻ hi⁻ kyah⁺ja⁻ lä⁻jëe⁻ dsa⁻, hi⁻ hääy⁻ jee⁻ kih⁺ lä⁻jëe⁻.

⁷Lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ jne⁻ ma⁻hñah⁻ jne⁻ he⁻ la⁻ga⁻kwa⁻ Cristo, lä⁻hyoh⁻ dsëy⁻ hñiiy⁻. ⁸He⁻ja⁻ cha⁻jee⁻ na⁻si⁻ juu⁻ kih⁺ Dio he⁻ jah⁺ lä⁻la⁻:

Lä⁻ ma⁻ga⁻sayh⁻ ta⁻gyuuh⁻, ga⁻tëey⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ga⁻lëeyh⁻jee⁻ hñii⁻, mah⁻dsa⁻kyaay⁻ga⁻kwëeyh⁻ he⁻cha⁻kiyh⁻.

⁹Heh⁻ he⁻ga⁻sah⁻ Cristo ta⁻gyuuh⁻, he⁻ja⁻hnøø⁻jäh⁻, jää⁻ga⁻ga⁻jñaay⁻ ta⁻hwa⁻ga⁻miih⁻kih⁻hwa⁻la⁻. ¹⁰Hi⁻ga⁻jñaay⁻ he⁻, he⁻ba⁻hi⁻he⁻ga⁻sah⁻ ta⁻gyuuh⁻lä⁻ga⁻të⁻jee⁻ga⁻dsaa⁻go⁻te⁻ mah⁻leey⁻jøøh⁻kih⁻lä⁻jë⁻ba⁻. ¹¹Hi⁻he⁻ga⁻kwa⁻ ta⁻kih⁻dsa⁻kyaay⁻. Ga⁻hñaay⁻ko⁻l-laa⁻dsa⁻ mah⁻leey⁻apóstole, hi⁻ko⁻l-laa⁻ga⁻hñaay⁻ngëe⁻juu⁻kiyh⁻, hi⁻ko⁻l-laa⁻ga⁻hñaay⁻ mah⁻dsa⁻näay⁻jee⁻ jyoh⁻dsa⁻kay⁻ju⁻hmëe⁻. Hi⁻ko⁻llaa⁻ga⁻hñaay⁻hi⁻hää⁻dsa⁻kyaay⁻hi⁻leey⁻ta⁻jwoh⁻.

¹²Ga⁻tooyh⁻gooy⁻ta⁻ja⁻ mah⁻mi⁻tëey⁻dsa⁻kyaay⁻ Dio ha⁻lä⁻jmeey⁻ta⁻he⁻kih⁻dsa⁻kyaayh⁻. Lä⁻jwë⁻ja⁻ga⁻nää⁻bih⁻ ta⁻chanë⁻lä⁻jëe⁻hi⁻laa⁻kyaa⁻ Cristo, ¹³lä⁻jiih⁻lloo⁻jmi⁻le⁻koo⁻ba⁻huu⁻dsë⁻kih⁻jee⁻lä⁻jëe⁻jne⁻hi⁻ma⁻dsoo⁻dsë⁻kiyh⁻. Ma⁻ja⁻ga⁻lä⁻kyuu⁻jne⁻ha⁻lä⁻laa⁻Joo⁻ Dio. Ja⁻ga⁻na⁻lee⁻jne⁻lä⁻koo⁻jaa⁻dsa⁻ma⁻jøøh⁻lä⁻koh⁻laa⁻hñii⁻ Cristo.

¹⁴Lä⁻ja⁻mo⁻so⁻lee⁻jne⁻lä⁻koo⁻jaa⁻chih⁻hi⁻sa⁻kwa⁻ta⁻mi⁻gaa⁻kyaah⁻wa⁻he⁻cha⁻he⁻juu⁻he⁻nuuy⁻. Goo⁻la⁻jnän⁻dsa⁻nää⁻dsa⁻hi⁻lih⁻mi⁻gaa⁻jne⁻taayh⁻jne⁻jwë⁻hliih⁻, kih⁻he⁻kyuuyh⁻cha⁻mi⁻ih⁻may⁻. ¹⁵Lla⁻he⁻ja⁻, hnøø⁻dsa⁻tooh⁻jne⁻kyaah⁻ju⁻dsoo⁻jmah⁻ba⁻hi⁻hnää⁻jne⁻øøh⁻jne⁻. Lä⁻ja⁻ba⁻dsa⁻nøø⁻jne⁻ ta⁻chanë⁻kyaah⁻lä⁻jë⁻he⁻jmee⁻jne⁻lä⁻jiih⁻lee⁻jne⁻lä⁻koo⁻laa⁻hñii⁻ Cristo, hi⁻kye⁻në⁻jnän⁻. ¹⁶Lä⁻jëe⁻jne⁻na⁻ku⁻na⁻chah⁻jne⁻kyaah⁻ Cristo kih⁻he⁻laa⁻jne⁻koo⁻ba⁻kyaayh⁻. Hi⁻ngoo⁻ba⁻lä⁻ja⁻, kwa⁻jne⁻be⁻kih⁻lä⁻jaa⁻lä⁻jaa⁻øøh⁻jne⁻lä⁻koh⁻la⁻ta⁻he⁻ma⁻hñah⁻jne⁻jmeen⁻. Lä⁻ja⁻, ga⁻lä⁻jëe⁻jne⁻tëe⁻jne⁻be⁻ mah⁻dsa⁻nøø⁻jne⁻ta⁻chanë⁻kyaah⁻he⁻hnää⁻jne⁻øøhn⁻.

**Ta⁺la⁺ kih⁺ Cristo ma⁻laa⁺ jne⁺
lä⁻ko^o-jaa⁻ hi⁻ hmëë⁺ ba⁺**

17 He⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁺ juu⁺ la⁻ hi⁻ kih⁺ he⁻ kyaahn⁻ Cristo, jmee⁺ bii⁺ jwahn⁺. Mo⁻to⁺ jmee⁺ hnäh⁺ lä⁻ko^o-tääh⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ sa⁺ ma⁻heeh⁺ kih⁺ Dio. Sa⁺ jmää⁺ ni⁺ miih⁺ lä⁻ko^o-la⁺ hu⁺dsë⁻ kiyh⁺.

18 Lä⁻koh⁺ he⁻ na⁻jlë⁻ hu⁺dsë⁻ kiyh⁺, hu⁺ go⁻te⁻ ba⁺ tääh⁺ kih⁺ Dio. Hweh⁻ dsëy⁺ he⁻ja⁻ sa⁺ ngëëy⁺ ni⁺ ko^o-ni⁺ jyoh⁺.

19 Sa⁺ liiyh⁺ he⁻ jmeey⁺ he⁻ja⁻ ga⁻ngëëy⁺ hñiiy⁺ jmeey⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ ngii⁺ jmi⁺ngo⁺ kiyh⁺, lä⁻jiih⁺ hee⁺ dsëy⁺ jmeey⁺ he⁻ ga⁻ jyoh⁺ he⁻ hliih⁺ cha⁻ga⁻miih⁻. 20 Pero sa⁺ ga⁻lä⁻tëeh⁺ hnäh⁺ lä⁻na⁻ kih⁺ Cristo.

21 ¿Ja⁺ ma⁻nueh⁻ ba⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ juu⁺ he⁻ ga⁻kway⁺? Ma⁻lä⁻tëeh⁺ ba⁺ hnäh⁺ lä⁻ko^o-la⁺ ju⁺dsoo⁺ kih⁺ Jesús. 22 Hnø⁺ tuh⁺ hnäh⁺ jwë⁺ hliih⁺ jee⁺ ma⁻tääh⁺ hnäh⁺ jää⁺. He⁻ hee⁻ jne⁺ ba⁺ jwë⁺ ja⁻, mi⁻gaa⁺ jne⁺ kyaah⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ hee⁻ dsë⁻ jne⁺.

23 Hi⁺ hnø⁺ lä⁻sii⁺ hu⁺dsë⁻ kyah⁺ hnäh⁺, wa⁺ la⁺ ko^o-ba⁺ hu⁺dsë⁻ he⁻ hmëë⁺ go⁻te⁻. 24 Hnø⁺ lä⁻sëeh⁺ hnäh⁺ go⁻te⁻, wa⁺ laah⁺ hnäh⁺ lä⁻ko^o-jaa⁻ hi⁻ hmëë⁺ ba⁺ lä⁻ko^o-laa⁺ hñii⁺ Dio. Lä⁻ja⁻ hnø⁺ lluu⁺ hnäh⁺ hi⁺ na⁻jngëeh⁺ hnäh⁺ lä⁻ hnø⁺ kih⁺ ju⁺dsoo⁺.

25 He⁻ja⁻ jwahn⁺, sa⁺ wa⁺ ta⁻juuh⁺ hnäh⁺, hlëeh⁺ hnäh⁺ øø⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ ju⁺dsoo⁺ ba⁺. Jëeh⁺ ma⁻laa⁺ jne⁺ jaa⁻ ba⁺ jee⁺ lä⁻jëë⁺ jne⁺.

26 Wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻lleë⁺ hnäh⁺, ta⁺ kwa⁻ hnäh⁺ jwë⁺ le⁺ juuh⁻. Mi⁻llaa⁺ hnäh⁺ juu⁺ na⁻, na⁺ sa⁺ ga⁻ ma⁻dsaa⁺ jmi⁺. 27 Lä⁻ja⁻ ta⁺ kwa⁻ hnäh⁺ jwë⁺ kaah⁺ hi⁻ sa⁻llu⁺ hnäh⁺.

28 Hi⁻ hii⁻ kih⁺ dsa⁺, mo⁻so⁺ wa⁺ jmee⁺ gyih⁺. Hnø⁺ jmeey⁺ ta⁺ lä⁻lle⁻ kiyh⁺ mah⁺ lä⁻cha⁻ kiyh⁺ he⁻ kyaah⁺ jmeey⁺ be⁺ kih⁺ hi⁻ lla⁻kyaa⁺.

29 Ta⁺ wa⁺ hwëë⁻ hoo⁺ hnäh⁺ juu⁺ he⁻ toh⁻ wi⁺. Lla⁺ hnäh⁺ juu⁺ he⁻ kwa⁺ be⁺ kih⁺ dsa⁻ ba⁺, mah⁺ ja⁻ tøh⁺ llu⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ nuu⁻. 30 Ta⁺ jmee⁺ hnäh⁺ meeh⁻ dsë⁺

Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ kih⁺ Dio. Jëeh⁺ hi⁻ he⁻ na⁻ ga⁻jmeë⁺ lee⁻ hnäh⁺ mah⁺ lä⁻ja⁻ lääh⁺ hnäh⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻lloo⁺ jmi⁺.

31 Che⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ hä⁻ tuh⁻hoh⁺ hnäh⁺, he⁻ lleë⁺ hnäh⁺, he⁻ ya⁻jëë⁺ hoh⁺ hnäh⁺, he⁻ tooh⁺ hnäh⁺ miih⁺, he⁻ hlëeh⁺ hnäh⁺ wi⁺ kih⁺ dsa⁺, he⁻ hñaa⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ dsa⁺. 32 Jmee⁺ hnäh⁺ llu⁺ hoh⁺ hnäh⁺, wa⁺ lä⁻nii⁺ hoh⁺ hnäh⁺, kii⁺ hnäh⁺ hoh⁺ kyaah⁺ dsa⁺ kyaah⁺ hnäh⁺, ja⁻ ba⁺ lä⁻ko^o-ga⁻ko^o Dio dsë⁺ kyaah⁺ jne⁺ ta⁻la⁻ kih⁺ Cristo.

**Lä⁻jëë⁺ hi⁻ tääh⁺ jee⁺ jnä⁺
wa⁻je⁻, mo⁻so⁺ cha⁻ he⁻ kih⁺
dsa⁻taayh⁺ jee⁺ na⁻hoo⁻**

5 Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ ja⁻ ba⁺ lä⁻ko^o-jmeë⁺ hñii⁺ Dio, lä⁻llu⁺ he⁻ laah⁺ hnäh⁺ jooy⁺ hi⁻ hnäy⁺ cha⁻miih⁻. 2 Go⁻taah⁺ hnäh⁺ hnaah⁺ hnäh⁺ dsa⁻, ja⁻ ba⁺ lä⁻ko^o-hnä⁺ Cristo jne⁺, hi⁻ ga⁻ngëë⁺ hñii⁺ ga⁻juu⁺ kwaat⁺ jnä⁻. He⁻ ga⁻kwaay⁺ hñiiy⁺ ja⁻, la⁺ lä⁻ko^o-he⁻ ga⁻kwëëy⁺ Dio jmi⁺ mi⁺ jwi⁻ he⁻ ga⁻tih⁺ dsëy⁺.

3 Dsa⁻më⁻ dsa⁻nueh⁻, ta⁺ kaah⁺ hnäh⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻. Ni⁺ ta⁺ jmee⁻ hnäh⁺ he⁻ ga⁻ jyoh⁺ he⁻ hee⁻ hoh⁺ hnäh⁺, ni⁺ sa⁺ wa⁺ hnooh⁻ hnäh⁺ leh⁺ hnäh⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ ga⁻ cha⁻. Jëeh⁺ hi⁻ na⁻jngëë⁺ kyaa⁺ Dio sa⁺ lle⁻ kih⁺ jmee⁺ lä⁻ja⁻. 4 Ni⁺ ta⁺ hlëeh⁺ hnäh⁺ juu⁺ hliih⁺, ni⁺ ta⁺ hlëeh⁺ hnäh⁺ wa⁺ la⁺ cha⁻ la⁺, ni⁺ ta⁺ jmee⁻ hnäh⁺ lëë⁻ he⁻ sa⁺ jmää⁺ ta⁺. Jëeh⁺, lä⁻jë⁺ he⁻ na⁻ sa⁺ soq⁻ jnä⁻. Hnø⁺ kwa⁻ jne⁺ ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio ba⁺. 5 Ma⁻neh⁺ ba⁺ hnäh⁺ sa⁺ heh⁺ ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ jee⁺ gya⁺ Cristo kyaah⁺ Dio hi⁻ kaah⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ jmee⁻ he⁻ ga⁻ jyoh⁺ he⁻ hee⁻ dsëy⁺, ni⁺ hi⁻ hnø⁺ lih⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ ga⁻ cha⁻, jëeh⁺ lä⁻ko^o-he⁻ ja⁻ ba⁺ laa⁺ dio kyaay⁺ he⁻ jmeey⁻ lä⁻ja⁻. 6 Ta⁺ kwa⁻ hnäh⁺ jwë⁺ mi⁻gaa⁺ dsa⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ lä⁻jë⁺ juu⁺ he⁻ sa⁺ jmää⁺ ta⁺. Kih⁺ he⁻ hliih⁺ na⁻ gwa⁺ ya⁻jëë⁺ dsë⁺ Dio kyaah⁺ hi⁻ chaah⁺. 7 He⁻ja⁻ ta⁺ jmee⁻ hnäh⁺ ko⁻jø⁺ kyaah⁺ hi⁻ jmee⁻ lä⁻ja⁻.

⁸ Jää' ma' tääh' hnäh' jee' na' hoō, pero na' ma' tääh' hnäh' jee' jnä' wa' je' kih' Dsa' jøøh' jnän'. He' ja' hnøø' go' taah' hnäh' lä' lle' kih' hi' na' jnää' kih' wa' je'. ⁹ Jëeh', he' tøøh' jne' lä' jøø' Jmi' lle' Na' jngii', he' ja' na' jmee' llu' dsē' jne', jmee' he' dsa' toohn' kwee' hi' jmee' hlëeh' jne' ju' dsøø' jmah'. ¹⁰ Hnøø' jmeeh' hnäh' lä' jē' he' tih' dsē' Dsa' jøøh' jnän'. ¹¹ Ta' jmee' hnäh' lä' jmee' hi' tääh' jee' na' hoō. Ni' miil' sa' jmää' lä' jē' he' jmeey' ja'. Hnøø' mi' jnääh' hnäh' kiyh', kih' he' tääyh' jwē' hliih'. ¹² Jëeh' la' o' hih' lä' jē' he' jmee' dsa' jee' na' hmää', lä' jiih' gwa' lä' heeh' jne' hlëehn' lä' koh' jmeey'. ¹³ Lä' jē' he' dsa' lä' jnä' kyaah' wa' je', jee' ja' dsa' jniih'. Jëeh' wa' je' mi' jnää' lä' jē'. ¹⁴ He' ja' ga' jäh' lä' la': Hne' hi' na' gwī, nē' hñaah'. Chaāh' hñaah' jee' kih' hi' na' juu', Cristo choo' wa' je' kyah'.

¹⁵ Leeh' hnäh', ha' lä' jmeeh' hnäh'. Ta' wa' taah' hnäh'. Hnøø' go' taah' hnäh' kyaah' cha' miil' hu' dsē' llu' ba'. ¹⁶ Kye' da' hnäh' kwaat', na' lä' cha' jmi'. Jëeh', lä' jē' jmi' ba' cha' he' hliih'. ¹⁷ Ta' wa' taah' hnäh', hnøø' lä' ngëeh' hnäh' ha' lä' hnøø' Dsa' jøøh' jnän'. ¹⁸ Ta' mi' hee' hnäh' hñaah' kyaah' jmi' mi' jēh' ma' ää'. He' jää' jne' jmeen' wa' he' cha' he' ba' ja'. Wa' na' kah' tuh' hoh' hnäh' kyaah' Jmi' lle' Na' jngii' ba'. ¹⁹ Ja' hlëeh' hnäh' dsa' kyaah' hnäh' kyaah' salmo, kyaah' su' kih' Dio, kyaah' lä' jē' su' he' kwa' jmi' lle'. Ja' häh' hnäh' kih' Dsa' jøøh' jnän' hi' ja' kwah' hnäh' ti' hmaah' kiyh' lä' kaa' tuh' hoh' hnäh'. ²⁰ Lä' jē' jiih', kih' lä' jē' ba', ja' kwah' hnäh' ti' hmaah' kih' Dio hi' laa' Tää' jnän', ta' la' kih' Jesucristo Dsa' jøøh' jnän'.

Jmee' bii' jmee' jne' he' kih' dsa'

²¹ Ja' jmeeh' hnäh' he' kih' dsa' kyaah' hnäh' lä' llu' he' gah' hnäh' Dio.

²² Hnäh' dsa' mē' hi' chaa' dsa' nūuh' kyaā', ja' jmeeh' hnäh' he' kih' dsa' nūuh' kyaah' hnäh', lä' koo' jmeeh' hnäh' kih' Dsa' jøøh' jnän'. ²³ Jëeh', dsa' nūuh' ba' kye' nē' kih' dsa' mē' kyaā', ja' ba' lä' koo' kye' Cristo nē' kih' dsa' kyaay' hi' ga' lääy', hi' laa' kwaat' gwah' kiyh'. ²⁴ He' ja', ja' ba' lä' koo' ga' tēē' gwah' jmeey' he' kih' Cristo, ja' ba' lä' ja' ka' lah', ga' tēē' jmee' dsa' mē' he' kih' dsa' nūuh' kyaā'.

²⁵ Hnäh' dsa' nūuh' hi' chaa' dsa' mē' kyaā', ja' jmeeh' hnäh' hnaah' hnäh' dsa' mē' kyaah' hnäh', ja' ba' lä' koo' hnää' Cristo gwah' kih', lä' jiih' ga' ngëey' hñiiy' ga' juuy' kwaat' kih' gwah'. ²⁶ Lä' jwē' ja' ga' jāj' na' jngii' gwah', ga' gyiyh' he' ma' soh' kyaah' jmi' hi' kyaah' juu' kih' Dio. ²⁷ Mah' wa' ra' ga' lloo' jmi' ja', kih' hñii' bih' mi' jnääy' gwah' he' la' na' hñaah', he' sa' soh', ni' sa' jnä' ma' gyuh', ni' he' ga' jyoh' he' la' lä' ja'. Na' jngii' go' te' ba' gwah' ja', mo' so' cha' ga' dso' kye' kih'. ²⁸ Ja' ba' lä' ja' dsa' nūuh' hi' chaa' dsa' mē' kyaā', jmee' bii' lä' hnäy' mēy', ja' ba' lä' koo' hnäy' hñiiy'. He' hnäy' mēy', he' hnäy' hñii' bih' ja'. ²⁹ Sa' chaa' ni' jaa' hi' sa' hnää' hñii', lä' jēē' ba' hää' hñii'. Hi' ja' ba' lä' ja' høø' Cristo gwah' kih'. ³⁰ Jëeh' na' ku' na' chah' jne' kyaayh', laa' jne' lä' koo' jmi' ngo' kiyh', lä' llu' he' ma' laa' jne' koo' ba' kyaayh'. ³¹ Kih' he' ja' ba' beē' dsa' nūuh' cho' jmiiy' mah' dsa' gyay' kyaah' mēy', leey' jaa' ba' jee' lä' uuy'. ³² Juuh' la' juu' he' na' hmää' la'. Pero ja' he' hlëehn' kih' dsa' jmi' gyuh', he' hlëehn' kih' Cristo kyaah' gwah' kiyh' ba'. ³³ He' ja' jwahn', jmee' bii' kih' lä' jaa' lä' jaa' dsa' nūuh' lä' hnäy' dsa' mē' kyaay' hi' lä' ja' dsa' mē' hi' chaa' dsa' nūuh' kyaā', hnøø' jmeey' he' kih' dsa' nūuh' kyaay'.

6 Hnäh' hi' laa' chih', wa' nūuh' hnäh' kih' maa' kyaah' tää' kyaah'. Lä-

jā bā sooh̄ kyah̄ hnäh̄, hī laā kyaā¹ Dsājõõh̄ jnän̄. ²Hē lā tōnē̄ madā hē jā kōjõõh̄ kyaah̄ hē lā kwā Dio kih̄ hī mītē: “Wā nuuh̄ kih̄ maā kyaah̄ täǟ kyaah̄, ³mah̄ chaah̄ hnē llū hī lǟ māngoō jābā chaah̄ jmīgyuuh̄ lā.”

⁴Hnäh̄ hī chā joō, tā tā tā haah̄ hnäh̄ gyuuh̄ kyaah̄ gāngēē̄ jwēē̄, hā gā chē gāyājēē̄ dsēȳ. Jeē dsākwaaȳ, hnõȭ kwēēh̄ hnäh̄ nuuh̄ lǟllē kih̄ mah̄ lǟtēēȳ jmeeȳ lǟ hnõȭ Dsājõõh̄ jnän̄.

⁵Hī hnäh̄ hī jmeē tā kih̄ dsā, jā jmeē hnäh̄ hē kih̄ dsājuū tā. Tā jmeē hnäh̄ chaah̄ hnäh̄ kyaaȳh̄, nī tā mīgaā hnih̄, hnõȭ gah̄ hnih̄ bā. Jmeē hnäh̄ kwaat̄ lǟkoō hē jmeeh̄ hnäh̄ tā kih̄ Cristo. ⁶Lǟkaā tuh̄hoh̄ hnäh̄ jmeē hnäh̄ hē kih̄ dsājuū tā lǟkoō hnõȭ Dio. Hī jā mālā tākōjīih̄ tääȳh̄ jēȳ, lǟkoō jmeē hī hnõȭjǟllū kyaah̄ dsā. Jmeē dā hnäh̄ hūdsē̄, lā lǟkoō hē jmeeh̄ hnäh̄ tā kih̄ Cristo bā. ⁷Kyaah̄ koō nēē̄ bā hūdsē̄ jmeē hnäh̄ tā kiyh̄, lǟkoō hē jmeeh̄ hnäh̄ tā kih̄ Dsājõõh̄ jnän̄, jā kih̄ dsā jmīgyuuh̄. ⁸Jēēh̄ nēh̄ bā hnäh̄, mīhmaah̄ bā Dio kih̄ lǟjēē̄ dsā hā koh̄ tē tā llū hē mājmeeȳ. Sā chā hē jmeē chē jmeeȳ tā kih̄ dsā o chē lā tā kih̄ hnīȳ.

⁹Jābā lǟjā jmeē hnäh̄ kyaah̄ hī jmeē tā kyah̄ hnäh̄. Tā tā tā haah̄ hnih̄. Nēh̄ bā hnäh̄, hē bā hī gyā gyuuh̄ laā juū hī jmeē tā kyah̄ hnäh̄ hī laaȳ juū hnäh̄ kālǟh̄. Jēēh̄, koō bā laā dsā chānēȳ.

Chā bā hē kyaah̄ teēn̄ kyaah̄ hī sāllū¹

¹⁰Tā jyoh̄ kōtaā, jwēēhn̄ hnäh̄ õõhn̄, kwā hnäh̄ bē kih̄ hē mālaah̄ hnäh̄ koō kyaah̄ Cristo. Jēēh̄ chāmīih̄ bē chā kiyh̄. ¹¹Jmääh̄ hnäh̄ tā lǟjē̄ hē kwā Dio hē kyaah̄ lääh̄

hnäh̄ hñaāh̄. Lǟjā bā tääh̄ hnäh̄ teēh̄ kyaah̄ lǟjē̄ maȳ kih̄ hī sāllū. ¹²Sā lā juū teē̄ jnē kyaah̄ dsā jmīgyuuh̄, lā juū kyaah̄ lǟjē̄ jmīllē hliih̄ hī kyē nākū nāngī tā jmīgyuuh̄ hliih̄ lā. Chā hī mäh̄, lǟ gātē̄ hī jõõh̄. Lǟkyē jmīllē hliih̄ hī gānäā̄ gyuuh̄ teē̄ jnē kyaah̄ kālǟh̄. ¹³Hē jā jmeē bī jmääh̄ hnäh̄ tā lǟjē̄ hē kwā Dio, mah̄ teēh̄ hnäh̄ kyaah̄ hī hē. Lǟjē̄ hē kwēēh̄ Dio hnäh̄ lā lǟkoō hē choõh̄ hlõȭ hī tääh̄ jeē hnī mah̄ lääh̄ hnäh̄ hñaāh̄ wārā gālloō jmī hliih̄ jā. Hī mālā māteeh̄ hnäh̄, mālēh̄ hnäh̄ kih̄ lǟjē̄. ¹⁴Hē jā gōtaāh̄ hnäh̄ koō hweh̄ kyaah̄ jūdsoō. Hē jā nā lā lǟkoō loō hē nāhñuuh̄ tuh̄ hlõȭ. Hī lǟjā hnõȭ jmeeh̄ hnäh̄ hē llū jmah̄ mah̄ lǟjā lääh̄ hnäh̄ hñaāh̄, lǟ jmeē hlõȭ hī tääh̄ jeē hnī nālǟ bī nē̄. ¹⁵Hī hnõȭ mānālluuh̄ hnäh̄ täǟ kwah̄ hnäh̄ jūhmēē̄ hē jmeē hiī tī jnän̄. Hē jā nā lā lǟkoō hē hǟ mī tī jnē. ¹⁶Hī jeē lǟjē̄, hnõȭ dsoō hoh̄ hnäh̄ kih̄ Dio mah̄ lēh̄ hnäh̄ kih̄ hī sāllū wārā gājmeeȳ jwīih̄ kyah̄ hnäh̄. Hē jā nā lā lǟkoō hē jmeē hlõȭ hī hī nē̄ hē lǟäȳ hñīȳ kih̄ lǟjē̄ flech̄ hē nā hīh̄ jē hē tē dsā jeē chā hnī. ¹⁷Hī dsooh̄ hoh̄ hnäh̄ mālǟ bā Dio hnäh̄. Lǟjā laah̄ hnäh̄ lǟkoō laā hlõȭ hī hǟ mīkyaah̄ llē̄. Hī choõh̄ hnäh̄ nē̄ tuuh̄ juuh̄ kih̄ Jmīllē Nājngī. Hē jā nā lā juū kih̄ Dio. ¹⁸Lǟjē̄ jīih̄ hnõȭ chuuh̄ hnäh̄ kyaah̄ Dio, ngī hnäh̄ kiyh̄ lǟ hnõȭ Jmīllē Nājngī. Wā nā nēh̄ hnäh̄, tā tū hnäh̄ hē ngīih̄ hnäh̄ kih̄ lǟjēē̄ hī laā kyaā Dio.

¹⁹Hī ngī hnäh̄ kin̄ mah̄ kwaȳ juū hē hlēēhn̄ hī nī sā jǟ lǟgohn̄ wārā gātē̄ jeē kwan̄ jūhmēē̄ kih̄ Jesús hē mā nāhmäǟ. ²⁰Gā chē Dio jnǟ mah̄ kwan̄ juū kiyh̄. Hē jā bā nā hään̄ nē̄ h̄nē̄. Hē jā ngī hnäh̄ kin̄ mah̄ jā tuū dsēn̄ hlēēhn̄ lǟkoō llē̄ kih̄.

²¹ Tíquico laa' jāā-øøh' jne' hī- hnaan̄⁺ cha-miih̄. Lā⁺ ma-jmeey⁺ jā-ba' ta' kih' Dsa-jøøh' jnän̄. Hī- he' jmee' juu' kyah' hnäh' ha- lä⁺ la' kin⁺ hi⁺ ha- lä⁺ ngēn̄⁺ kyaah' ta' kin̄. ²² Kih' he-jā-ba' nā, chee⁺ jnih' ta⁺ na⁺ kyah' hnäh' mah' lä⁺ neh' hnäh' ha- lä⁺ dsa-ngēē' jnääh' hi⁺ lä⁺ jā- kway' be' kyah' hnäh'.

²³ Ngiiñ' kih' Dio hī- laa' Tää` jnän̄⁺ hi⁺ ngiiñ' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän̄, wa' jmeey' hii' tii' dsē' lä⁺ jēē⁺ øøh' jne' hī- tääh' jee' nā, wa' jmeey' hnäy' øøyh' hi⁺ wa' jmeey' dsoo' dsēy' kih' Dio. ²⁴ Wa' mi-jää' Dio lä⁺ jēē⁺ hī- sa⁺ hwaǟ he- hnäy' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän̄. Wa' la' lä⁺ jā.

Filipenses

Juu' la- ga-sii' Paa' kih' øøh' jne' hi- chaq- Filipo

1 Jnä' Paa' kyaah' Timotä jmee' jnääh' ta' kih' Jesucristo, siin' kyah' hnäh' hi- na-jngëe' hi- tääh' jwi- Filipo, kih' he- ma-laah' hnäh' ko- kyaah' Jesús. Hi- siin' he- la- lä-kye' kih' hi- kye- né' hi- kyaah' lä-jëe' hi- na-hñaa' kwa- be' jee' na'. ²Ngiiin' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ngiin' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', wa' kway' lä-jëe' he- llu' kyah' hnäh', hi- wa' jmeey' hii' ti- kyah' hnäh'.

Ga-kwa' Paa' ti'hmaah' kih' Dio

³Kwan' ti'hmaah' kih' Dio kyaan', ko- hä' ko- hä' lä- ma' dsooh- dsen' hnäh'. ⁴Lä-jëe' jiih' lä- ma' hlëeh'n' kyaah' Dio, chaq- ba' jnä' llu' jee' ngiin' kih' lä-jëe' hnäh', ⁵jëeh' lä- ma' ga-løøh' hnäh' kwah- hnäh' be' kin' jee' kwan' ju'hmëe' lä-jiih' na' sa' ma-h-waah' hnäh'. ⁶Ma' ba' jnä' lä-ko- jmee' Dio kyah' hnäh'. Hñii' bih' ga-løøy' jääy' hnäh' hi- lä-ja- ngoo' ba' jääy' hnäh' lä-jiih' hñaa' ta' he- jmeey' kih' lä-ja- lä-ja- hnäh' wa-ra- ga-të' jee' jäh' Jesucristo. ⁷Sooh' he- kan' o-jøh' dsë- lä-ja- kyah' hnäh', jëeh', hnaan' hnäh' cha-mi-ih-. Ma'ke- hään' neh-ñe' o chehn' në-ta' mah' noon' në' kih' ju'hmëe', ma-ra- he- mi-jää' ba' Dio jne' ko-jøh'. ⁸Ñe- ba' Dio he- hnaan' hnäh' cha-mi-ih-, ja- ba' lä-ko- hnäh' Jesucristo hnäh'.

⁹Lä-la- ngiin' kih' Dio kyah' hnäh'. Hnoon' hnaah' hnäh' øøh' hnäh' cha-ga-mi-ih-, hi- hnoon' lä-cha- ga- hñu-d-së- llu' kyah' hnäh' hi- hnoon' lä-ngëeh' hnäh' cha-ga-mi-ih-. ¹⁰Ma-ja- ba' lä-ñeh' hnäh' hee- na- he- llu' ga- kyah' hnäh' kih' jee' lä-jëe'. Lä-jwë' ja- leeh' hnäh' na-jngëe', mo-so- cha- ga- he- na-bääh' hnäh' ni- mi-ih- wa-ra- ga-të'

jee' jäh' Cristo. ¹¹He- lä-ja-, lä-cha- na-ku' na-ngii' ta' llu' he- jmee' hnäh', ta-la- kih' Jesucristo mah' wa' la' juuh- kih' Dio hi- lä-ja- hä' dsa- cha-mi-ih- kih'.

Ga-jmeeh' Paa' juu' ha- lä- la' kih' hñiiy'

¹²Hnoon' lä-ñeh' hnäh' øøhn', kwaat' kih' lä-jëe' wii' he- ga-ngëen', ga-jñee' cha-ga-mi-ih- ju'hmëe'. ¹³Lä-ja- lä-jëe- hløø' hi- tääh' në-ta' la-, ma-ñe- bih' hään' neh-ñe' kwaat' kih' Cristo. Hi- ga-lä-jëe' ba' hi- tääh' jee' la- ma-nuu- bih'. ¹⁴Jwëe' øøh' jne' ga-tëy' be' ta-la- kih' Dsa-jøøh' jnän', lä-llu' he- ga-nuuy' he- hään' neh-ñe'. He-ja- tuu- dsëy' cha-ga-mi-ih- hlëeyh' dsa- juu' kih' Dio, mo-so- goyh' na'.

¹⁵Ma-ra- ju'dsoo', wii' dsë' ko-llaa' dsa- hi- ga-nää' kwa- juu' kih' Cristo, hi- hñøøy' llay' hñii-. Pero hi- jñah' hi- kwa- juu', ko- nëe' ba' la' hñu-d-së- kih'. ¹⁶Hij' ko- nää' dsa- he', kwa- juu' kih' Cristo, pero ta-juu' bih'. He- hnooyh- hñii- ba' ja-. Hi- hnooh- gyih' ha- lä- jee' lä-wii' kin' he- hään' neh-ñe' la-, hñu-d-së- kih' bih' ja-. ¹⁷Pero hi- jñah' he', kwa- juu' kih' Cristo kih' he- hnäy' dsa-. Ma-ñe- bih' hään' neh-ñe' mah' noon' në' kih' ju'hmëe'. ¹⁸Pero sa- cha- he- jmee', cher-mah' llu' hñu-d-së- kih' o cher-mah' sa- llu'. He- kwa- dsa- juu' kih' Cristo, he- ja- ba' jmee- chaan- llu'.

Hi- lä- ma-ngoo' ja- ba' chaan- llu', ¹⁹jëeh' ma' ba' jnä' lä-jëe' ba' ya-hii' llu'. Lää' ba' jnä' kyaah' he- ngiih' hnäh' kin' kih' Dio hi- kyaah' be' kih' Jmi-llë' kih' Jesucristo. ²⁰Ma-cha- ba' o-jøh' dsë- kin' hi- sa' jän' kyaah' o-hih-. Ma-ra- he- jmee' dsa- juuh- kih' Cristo ta-la- kih' jnä'. Sa- cha- he- jmee' cher-mah' chaq- ga- jnä' o ma-na-juun'. ²¹Cher-mah' chaq- ga- jnä', Cristo ba' kyaah' jnä'. Hi- cher-mah' ga-juun', ma-lih- ba' jnä' ja-. ²²Cher-mah' ngoo' ga- chaan- jmi-

gyuu⁺ la⁻, lä⁻cha⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ ta⁻llu⁺ he⁻ jmeen⁻. Sa⁺ man⁺ he⁻ koo⁻ jee⁺ lä⁻to⁺ he⁻ llu⁺ ga⁻. ²³Koo⁻ jee⁺ ba⁺ hään⁺ kih⁺ he⁻ ja⁻. Hnoo⁺ ga⁻ jnä⁺ he⁻ juun⁻ ba⁺ mah⁺ na⁻gyan⁻ kyaah⁺ Cristo. Cha⁻ga⁻miih⁻ llu⁺ he⁻ ja⁻ kin⁺. ²⁴Pero lä⁻jmää⁺ ga⁻ kyah⁺ hnäh⁺, cher⁺mah⁺ chaä⁻ ga⁻ jnä⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. ²⁵Lä⁻la⁻ gwa⁺ huu⁻dsē⁻ kin⁺, man⁺ he⁻ chaä⁻ ga⁻ jnä⁺ miih⁻ jmi⁺, he⁻ gyan⁻ kyaah⁺ hnäh⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. Lä⁻ja⁻ go⁻nää⁺ hnäh⁺ ta⁻cha⁻nē⁻ he⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ dsoo⁺ hoh⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ hi⁺ ja⁻ ba⁺ lä⁻ja⁻ jēē⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ he⁻ ma⁻dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺. ²⁶He⁻ja⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lloon⁺ ka⁻läh⁺ jee⁺ tääh⁺ hnäh⁺, lä⁻chaah⁻ hnäh⁺ llu⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ ta⁻la⁻ kih⁺ Cristo, wa⁻ra⁻ ga⁻jēēh⁺ jnä⁺.

²⁷Kih⁺ jee⁺ lä⁻jē⁺, jmee⁺ bii⁺ go⁻taah⁺ hnäh⁺ kwee⁻ lä⁻hnø⁺ kih⁺ ju⁻hmēē⁺ kih⁺ Cristo. Cher⁺mah⁺ ngoon⁺ na⁻jēēn⁺ hnäh⁺, o cher⁺mah⁺ sa⁺ ngoon⁺, pero ma⁻ra⁻ he⁻ hnoon⁺ tēēhn⁺ juu⁻ kyah⁺ hnäh⁺ che⁺ lä⁻ma⁻tāäh⁺ ba⁺ hnäh⁺ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁺ koo⁻ nēē⁺ ba⁺ huu⁻dsē⁻, hi⁺ hnoon⁺ nuun⁺ ka⁻läh⁺ che⁺ lä⁻ma⁻kwah⁺ ba⁺ hnäh⁺ be⁺ ko⁻jøh⁺ jee⁺ jneeh⁺ hnäh⁺ ju⁻hmēē⁺ he⁻ jmee⁻ jne⁺ dsoo⁺. ²⁸Ta⁺ wa⁻ gah⁺ hnäh⁺ ni⁺ miih⁻ kih⁺ hi⁻ na⁻høøh⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Lä⁻jwē⁺ ja⁻ lä⁻jnä⁺ he⁻ lloo⁻ koo⁻ jmi⁺ heey⁺. Pero kyah⁺ hnäh⁺ lä⁻jnä⁺, ma⁻ra⁻ he⁻ lää⁺ ba⁺ hnäh⁺. Dio ba⁺ he⁻ hi⁻ jmee⁺ lä⁻ja⁻. ²⁹Jēēh⁺ ta⁻la⁻ kih⁺ Cristo, he⁻ ga⁻na⁺ jwē⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kiyh⁺. Hi⁺ ja⁻ ma⁻la⁻ he⁻ ja⁻, ma⁻ra⁻ he⁻ jēēh⁺ hnäh⁺ he⁻ wii⁺ kwaan⁻ kiyh⁺ ka⁻läh⁺. ³⁰He⁻ja⁻ jēēh⁺ hnäh⁺ wii⁺, ja⁻ ba⁺ lä⁻koo⁻ wii⁺ ga⁻jēēn⁺ lä⁻ma⁻gyan⁻ kyaah⁺ hnäh⁺. Hi⁺ na⁺ nuuh⁻ hnäh⁺ he⁻ ngoo⁺ ba⁺ jēēn⁺ wii⁺.

Cristo ga⁻jmää⁺ hñii⁺ mäh⁺ go⁻te⁻

2 Cher⁺mah⁺ ju⁻dsoo⁺ ma⁻hñah⁻ hnäh⁺ miih⁻ be⁺ kih⁺ Cristo lä⁻llu⁺ he⁻ ma⁻laah⁻ hnäh⁺ koo⁻ kyaayh⁺, hi⁺ cher⁺mah⁺ jēē⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ he⁻ hnäy⁺ hnäh⁺, hi⁺ cher⁺mah⁺ tih⁻ hoh⁺

hnäh⁺ he⁻ kye⁺h⁺ hnäh⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺, hi⁺ cher⁺mah⁺ ga⁻lä⁻nih⁺ hoh⁺ hnäh⁺ hi⁺ jøh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ øøh⁺ jne⁺, ²cher⁺mah⁺ lä⁻ja⁻ la⁺ kyah⁺ hnäh⁺ øøhn⁺, ja⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ jēē⁻ dsen⁻ go⁻te⁻. Hnoon⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ koo⁻ nēē⁺ ba⁺ huu⁻dsē⁻ jee⁺ lä⁻jēē⁺ hnäh⁺, hi⁺ lä⁻hii⁺ nē⁺ ba⁺ wa⁻ hnaah⁺ hnäh⁺ dsa⁻kyaah⁺ hnäh⁺, hi⁺ wa⁻ la⁺ koo⁻ ba⁺ huu⁻dsē⁻ kyah⁺ hnäh⁺ jee⁺ hnaah⁺ hnäh⁺ Dio. ³Ta⁺ jmee⁻ hnäh⁺ lä⁻tih⁻ hoh⁺ hnäh⁺ hñaa⁺, ni⁺ ta⁻ jmää⁺ hnäh⁺ hñaa⁺ kaah⁺. Lla⁻ he⁻ ja⁻, jmää⁺ hnäh⁺ hñaa⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ mäh⁺ ba⁺. Jmee⁺ hnäh⁺ kwaan⁻ kyeē⁺ ga⁻ øøh⁺ hnäh⁺ lä⁻koh⁺ ga⁻ hñaa⁺ hnäh⁺. ⁴Lä⁻ja⁻ hnøøh⁺ hnäh⁺ he⁻ llu⁺ kih⁺ dsa⁻kyaah⁺ hnäh⁺, ja⁻ ma⁻la⁻ kyah⁺ hñaa⁺ hnäh⁺.

⁵Wa⁻ la⁺ huu⁻dsē⁻ kyah⁺ hnäh⁺, ja⁻ ba⁺ lä⁻koo⁻ la⁺ huu⁻dsē⁻ kih⁺ Cristo Jesús. ⁶Kwee⁻ go⁻te⁻ ba⁺ laay⁺ kyaah⁺ Dio, pero sa⁺ ga⁻jmeey⁺ bii⁺ ma⁻ leey⁻ kwee⁻ kyaayh⁺. ⁷Ga⁻jmääy⁺ hñiiy⁺ mäh⁺, jay⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ moz⁻ ba⁺. Ga⁻lä⁻chaay⁺ lä⁻koo⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺. ⁸Lä⁻ma⁻ ga⁻ngēy⁺ laay⁺ dsa⁻, ga⁻jmääy⁺ hñiiy⁺ mäh⁺ go⁻te⁻, lä⁻jiih⁺ ga⁻heeyh⁻ juuy⁺, ma⁻ke⁺ la⁺ o⁻hii⁺ he⁻ ga⁻juuy⁺ dsoh⁺ hma⁻cru⁻. ⁹He⁻ja⁻ ga⁻chaah⁻ Dio ta⁺ gyuu⁺, ga⁻llaay⁺ jøøyh⁺ go⁻te⁻. Hi⁺ ga⁻kwēēyh⁺ koo⁻ jmi⁺ he⁻ llu⁺ ga⁻ lä⁻koh⁺ ga⁻ kih⁺ jee⁺ lä⁻jēē⁻. ¹⁰Mah⁺ ga⁻lä⁻jēē⁻ ba⁺ dsa⁻ juuh⁺ jnē⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻nuuy⁺ jmi⁺ kih⁺ Jesús. Lä⁻ja⁻ jmee⁺ hi⁻ tääh⁺ gyuu⁺ kyaah⁺ hi⁻ tääh⁺ hwa⁺, lä⁻kye⁺ hi⁻ tääh⁺ neh⁺ hwa⁺ ka⁻läh⁺. ¹¹Hi⁺ ga⁻lä⁻jēē⁻ ba⁺ jäh⁺: “Jesucristo ba⁺ laa⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnan⁺”, lä⁻ja⁻ jmeey⁺ juuh⁺ kih⁺ Dio hi⁻ laa⁺ Tääh⁺ jnan⁺.

Laa⁺ jne⁺ lä⁻koo⁻ wa⁻je⁻ he⁻ choo⁺ kih⁺ dsa⁻

¹²Øøhn⁺ hi⁻ hnaan⁺, chaan⁻ llu⁺ kyaah⁺ hnäh⁺, jēēh⁺ ga⁻jmeeh⁺ ba⁺ hnäh⁺ he⁻ kin⁺ lä⁻ma⁻ tøøhn⁺ ko⁻jøh⁺ jee⁺ na⁻. Hi⁺ na⁺ he⁻ gyan⁻ lä⁻ga⁻tē⁻ la⁻, he⁻ja⁻ na⁻ jwēēhn⁻ hnäh⁺, jmee⁺ hnäh⁺ he⁻ cha⁻

ga'miih⁻ lä⁻koh[✓] lle⁻ kyah¹ hnäh[✓] kih¹ he⁻ ma⁻laah[✓] hnäh[✓]. Hi⁺ lä⁻ja⁻ hnøø¹ wa⁻gah⁺ hnih[✓]. ¹³Dio ba⁻jmee¹ jä⁻ tuh⁻hoh[✓] hnäh[✓] jmeeh¹ hnäh[✓] lä⁻hnøøy¹ hñiiy[✓] hi⁺ kway[✓] be⁻ kyah¹ hnäh[✓] mah⁻kwëeh[✓] hoh[✓] hnäh[✓] jmeeh¹ he⁻jäyh⁺.

¹⁴Ta⁻ ti⁻choo⁻ hnäh[✓] juu¹. Ja⁻ mi⁻teh⁻ hnäh[✓] to⁻kë⁻ ba⁻ kih¹ lä⁻jë⁻ he⁻ jmeeh⁻ hnäh[✓]. ¹⁵Mah¹ leeh[✓] hnäh[✓] na⁻jngëë¹ hi⁻ mo⁻so⁻ cha⁻ ga⁻ he⁻ na⁻bääh⁻ hnäh[✓] ni⁻ miih⁻. Leeh[✓] hnäh[✓] joo⁻ Dio hi⁻ mo⁻so⁻ cha⁻ dso⁻kye⁻ kih¹ jee⁻ kih¹ dsa⁻ hi⁻ na⁻hee⁻ dsë⁻. Jee⁻ kih¹ hi⁻ hñaa⁻ dsë⁻ he⁻, leeh[✓] hnäh[✓] lä⁻koo⁻ cha⁻nüü⁻ hi⁻ chaa⁻ gyuu¹ hi⁻ choo⁻ wa⁻je⁻ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻, ¹⁶lä⁻llu⁻ he⁻ kwah⁻ hnäh[✓] juu¹ he⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻. Hi⁺ lä⁻ja⁻ lä⁻chaa⁻ llu¹ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ jäh⁻ Cristo. Jëeh[✓] ma⁻ja⁻ lä⁻jnä⁻ he⁻ jmää⁻ ba⁻ ta⁻ kin⁻, ja⁻ koo⁻ ga⁻jmeen⁻ ta⁻ ta⁻jmah⁻. ¹⁷Hi⁺ cher⁻mah⁻ ga⁻jngiih⁻ dsa⁻ kin⁻, sa⁻ cha⁻ he⁻ jmee⁻. Jëeh[✓] ma⁻ngëë⁻ ba⁻ ma⁻dsoo⁻ hoh[✓] hnäh[✓] kih¹ Dio hi⁺ ga⁻ngëëh⁻ hnäh[✓] hñaa⁻ mah⁻ jmeeh¹ hnäh[✓] ta⁻he⁻ kiyh¹. Hi⁺ cher⁻mah⁻ ga⁻juun⁻ jee⁻ kwan⁻ be⁻ kyah¹ hnäh[✓], ja⁻ga⁻ ma⁻hñaa⁻ he⁻ kwëëhn⁻ Dio. Heh¹ lä⁻ja⁻ chaa⁻ ba⁻ jnä⁻ llu¹, hi⁺ jëë⁻ ba⁻ dsën⁻ kwaat⁻ kyah¹ hnäh[✓]. ¹⁸Hi⁺ lä⁻ja⁻ hnoon⁻ jmeeh¹ hnäh[✓] ka⁻läh⁻, wa⁻ chaa⁻ hnäh[✓] llu¹, wa⁻ jëë⁻ hoh[✓] hnäh[✓] ko⁻joh⁻ kyaah[✓] jnä⁻.

Timotä kyaah[✓] Epafrodito

¹⁹Wa⁻ jëen⁻ ha⁻ lä⁻ jäh⁻ Jesús Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻, na⁻ ga⁻ hnoon⁻ cheen⁻ Timotä dsa⁻jëëy⁻ hnäh[✓], mah⁻ lä⁻chaa⁻ llu¹ ka⁻läh⁻ lä⁻hmëë⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻tëeh⁻ juu¹ kyah¹ hnäh[✓]. ²⁰Sa⁻ chaa⁻ ga⁻ jñah⁻ hi⁻ kye⁻ koo⁻ ba⁻ hñüdsë⁻ lä⁻koo⁻ jnä⁻. Jaa⁻ hi⁻ he⁻ ba⁻ lle⁻ dsë⁻ hnäh[✓] cha⁻mi⁻ih⁻. ²¹Lä⁻jëë⁻ ga⁻ jñah⁻ hnooyh⁻ ma⁻la⁻ he⁻ hnøøy⁻ hñii⁻ bih⁻, sa⁻ hnooyh⁻ he⁻ hnøø⁻ Cristo Jesús. ²²Ma⁻ñeh⁻ ba⁻ hnäh[✓] ma⁻ya⁻hëë⁻ Timotä llu¹ kyaah[✓] ta⁻ kih¹. Lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ kwa⁻ be⁻ kih¹ jmii⁻, lä⁻ja⁻ jmeey⁻ kyaah[✓] jnä⁻ jee⁻ kwa⁻ jnääh⁻

juu¹ kih¹ Jesús. ²³He⁻ ja⁻ to⁻chah⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻man⁻ ha⁻ lä⁻ jä⁻ juu¹ kin⁻, ja⁻ga⁻ cheen⁻ Timotä kyah¹ hnäh[✓], laan⁻. ²⁴Kyen⁻ o⁻joh⁻ dsë⁻ kih¹ Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻, chah⁻ ba⁻ niin⁻ ka⁻läh⁻ jee⁻ tääh⁻ hnäh[✓].

²⁵Hi⁺ jmee⁻ bii⁻ cheen⁻ øøh⁻ jne⁻ Epafrodito kyah¹ hnäh[✓] ka⁻läh⁻. He⁻ ba⁻ hi⁻ na⁻ ga⁻cheeh⁻ hnäh[✓] mah⁻ jmeey⁻ be⁻ kin⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻jmee⁻ jnääh⁻ ta⁻ ko⁻joh⁻ kyaayh⁻. Peer⁻ ga⁻kwa⁻ jnääh⁻ be⁻ lä⁻jiih⁻ jee⁻ le⁻. ²⁶Pero hnøø⁻ gyih⁻ dsa⁻jëëy⁻ hnäh[✓], jëeh[✓] jmeey⁻ cha⁻miih⁻ hñüdsë⁻ kyah¹ hnäh[✓], kih¹ he⁻ ma⁻nñuh⁻ hnäh[✓] dsaayh⁻. ²⁷Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ ba⁻ dsaayh⁻, miih⁻ ga⁻ sa⁻ ga⁻juuy⁻. Pero ga⁻lä⁻nih⁻ dsë⁻ Dio kiyh¹. Hi⁺ ja⁻ ma⁻la⁻ kih¹ hi⁻ he⁻ ga⁻lä⁻nih⁻ dsëy⁻. Ga⁻lä⁻nih⁻ dsëy⁻ ki⁻ jnä⁻ ka⁻läh⁻ jee⁻ ma⁻hlaay⁻. Meeh⁻ dsën⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ wa⁻ra⁻ jäh⁻ kih¹ ga⁻juuy⁻. ²⁸He⁻ja⁻ jmee⁻ bii⁻ kin⁻ chee⁻ jnih⁻ ka⁻läh⁻ dsa⁻jëëy⁻ hnäh[✓]. Hi⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻jëeh⁻ hnih[✓], lä⁻chaa⁻ hnäh[✓] llu¹. Hi⁺ jnä⁻ ka⁻läh⁻ mo⁻so⁻ lä⁻meeh⁻ dsën⁻. ²⁹Heeh⁻ hnäh[✓] lä⁻kaa⁻ tuh⁻hoh[✓] hnäh[✓] lä⁻hnøø⁻ Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻. Hi⁺ wa⁻ lä⁻hnaah⁻ hnäh[✓] lä⁻jëë⁻ hi⁻ jmee⁻ ta⁻ lä⁻koo⁻ jmee⁻ øøh⁻ jne⁻ he⁻. ³⁰Miih⁻ ga⁻ sa⁻ ga⁻juuy⁻ jee⁻ jmeey⁻ ta⁻ kih¹ Cristo. Ga⁻hii⁻ goo⁻ kiyh¹ he⁻ ga⁻jmeey⁻ be⁻ kin⁻ lla⁻ hnäh[✓] kih¹ he⁻ sa⁻ ga⁻la⁻ he⁻ ma⁻ jmeeh¹ hnäh[✓] hñaa⁻ hnäh[✓].

Ga⁻jmeey⁻ Paa⁻ ta⁻ koo⁻ lä⁻koo⁻ ma⁻ laay⁻ jää⁻

3 He⁻ ja⁻ øøhn⁻, wa⁻ jëë⁻ hoh[✓] hnäh[✓] ta⁻la⁻ kih¹ Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻. Sa⁻ dsa⁻lä⁻dsëh⁻ dsën⁻ he⁻ siin⁻ ka⁻läh⁻, ja⁻ba⁻ he⁻ ma⁻siin⁻ jää⁻, jëeh[✓] he⁻ llu¹ kyah¹ hnäh[✓] ba⁻ ja⁻. ²Leeh[✓] hnäh[✓] kyaah[✓] hi⁻ jmee⁻ he⁻ hliih⁻, hi⁻ jmee⁻ lä⁻koo⁻ dsih⁻ hää⁻, jäyh⁻, jmee⁻ bii⁻ üyü⁻ jmi⁻ngo⁻ kih¹ dsa⁻nñuh⁻. ³Jne⁻ ba⁻ he⁻ hi⁻ ma⁻laa⁻ kwaat⁻ hi⁻ ga⁻wih⁻ jmi⁻ngo⁻ kih¹, jne⁻ ba⁻ he⁻ hi⁻ jmee⁻ ta⁻he⁻ kih¹ Dio kyaah[✓] koo⁻ nëë⁻ ba⁻ hñüdsë⁻. Jne⁻ ba⁻ he⁻ hi⁻ chaa⁻ llu¹ kih¹ he⁻ ma⁻laa⁻ jne⁻ koo⁻ kyaah[✓]

Cristo Jesús. ¿He la kye' ga' jne' o'joh' dsē-jnān` hñaan' hī- laa' jmi-ngo'? ⁴Le' ba' kan' o'joh' dsē kih' hñiin' wa-ra-jāh' kih' hnoon'. Hi' cher'mah' chaa' hī- kye' o'joh' dsē kih' ta' he' ma-jmeey', jnā' ba' cha' kin' cha' ga'miih' lā-koh' ga' kih' hī- he'. ⁵Jēeh', ma' ga' hyan-jñaa' jmiī', ga' wih' jmi-ngo' kin'. Hi' laan' sa'ju' kih' Israel, hī- laan' ja' ba' sa'ju' kih' Benjamín jooj'. Hi' laan' ma'ra' dsa' hebreo, jēeh' hebreo ba' ma' laa' maa' kyaan' tää' kyaan'. Hi' ma' laan' ja' fariseo hī- ma' hoo' ley kih' Moisé. ⁶He' ja' ga' kwaan' hñiin' he' ma' jmeehn' dsa' kyaah' Dio. Ma' mi'ten' ley mah' ma' jän' llu' kyaah' Dio, ni' miih' sa' ma' na' bäähn' dsoo' ma' laan'.

⁷Pero lä+jē' he' ma' kyen' o'joh' dsē kih' ja', ga' jmeen' kwaan' mo'-so' jmää' he' ja' kin', mah' ngoon' kyaah' Cristo ba'. ⁸Hi' ja' ma' la' he' ja', ga' lä+jē' ba' he' cha', ga' jmeen' kwaan' sa' jmää' ni' miih'. Pero he' kyuun' Cristo Jesús Dsa-joh' jnān', he' ja' ba' kye' cha' ga'miih' kin'. He' ja' ga' jmeen' ta' koo' lä+jē' go-te' ba', kih' he' hnaa' jnih'. Ga' jmeen' kwaan' la' lä-koo' hlo' jmah' ba', mah' ngoon' kyaah' Cristo. ⁹Hnoon' jän' go-te' ko'joh' kyaah'. Mo'so' hnohn' ha' lä' jee' jän' llu' kyaah' he' hoon' ley ma' gyuh'. He' jmeen' dsoo' dsē kih' Cristo, he' ja' ba' jän' llu'. He' ja' ja' ta' la' kih' Dio, lä' llu' he' jmeē' jne' dsoo' dsē jne' kiyh'. ¹⁰Hi' hnoon' lä' kyuun' Cristo cha' ga'miih', hnoon' ngēn' kyaah' lä+jē' be' kiyh', ja' ba' be' he' kyaah' ga' lä' jiih' ja'. Hi' hnoon' jēen' wi' lä-koo' ga' jēē' Cristo, lä' jiih' le' kin' lä-koo' ga' la' kiyh' he' ga' juu' kwaan' kih' dso' kye' jnān', ¹¹mah' lä' ja' tēēn' jmeen' ma'ra' he' llu' jmah' lä' koo' ja' hī- ma' lä' jiih' jee' kih' hī- ma' na' juu'.

Ga'kwa' Paa' be' lä' jiih' jee' le'

¹²Ja' he' jwahn' he' ma' la' ga' juh', ni' he' ma' laan' llu' go-te'. Pero ngoo' ba' jnā' ta' cha'nē' kwan' be', ha' ga' che' lloo' koo' jmi' leen' lä' koo' hyoh' dsē' Cristo Jesús hī- ga' tēēh' jnā'. ¹³Øhn', sa' ga' ma' tēēn' he' ja'. Pero he' jmeen' lä' la'. mo'so' mi' dsoohn' dsēn' lä' jē' he' ma' ngēē', mah' kwan' be' lä' jiih' tēēn' he' cha' ta' cha'nē' ga'. ¹⁴Ngoo' ba' jnā' ta' cha'nē' kwan' be' lä' jiih' tēēn' he' lle' kih' hyohn' he' cha' gyuh'. Kih' he' ja' ba' ga' tēēh' Dio jnā' ta' la' kih' Cristo Jesús.

¹⁵Lä' jēē' jne' hī- ma' tääh' koo' hweh', hnø' dsa' toohn' kyaah' koo' ba' huud-sē', ja' ba' lä' koo' huud-sē' he' jmeen'. Hi' cher'mah' chaa' ko' llaa' hnäh' hī- sa' la' lä' ja' huud-sē' kih', Dio ba' jmeē' lä' ngēēy' ha' lä' la'. ¹⁶Pero hnø' dsa' tooh' jne' koo' hweh' kyaah' juu' he' ma' mi' tēē' jne'.

¹⁷Øhn', jmeē' hnäh' ja' ba' lä' koo' jmeē' jnā'. Hi' kye' hnäh' nē' jmeē' hnäh' ja' ba' lä' koo' jmeē' dsa' kyaah' jnāh'. ¹⁸Ja' koo' hä' ma' jwēēhn' hnäh', jwēē' dsa' ga'nää' jwē' hliih'. Hi' koo' ka' läh' jwēēhn' hnäh', lä' ma' ga'nää' ba' dsa' jmeē' ta' koo' juu' he' ga' juu' Cristo dsoh' hma' cru'. He' ja' meeh' dsēn', lä' jiih' tuu' jmi' mi'nēn' kih' he' jmeey' lä' ja'. ¹⁹Kyaah' dso' jwi' ba' dsa' nääy'. He' kuh' hih' bih' laa' dio kyaah'. Tih' dsēy' lä' jē' he' la' o' hih'. Kyey' huud-sē' kih' ma' la' he' cha' jmi' gyuh' la' ba'. ²⁰Pero jnā' jne', gyuh' ba' na' jnāy' jne' jee' ya' hēē' Jesucristo Dsa-joh' jnān' hī- jōon' lää' jne'. ²¹Cha' be' kiyh' he' kyaah' le' jmeey' hih' kih' ga' lä' jē' he' cha'. Hi' kyaah' ja' ba' be' ja' mi' siiy' jmi-ngo' he' kye' jne' jmi' gyuh' la' mah' le' jne' joh' lä' koo' laay' hñiyy'.

Wa' chaa' jne' llu' ga' la' je' jmi'
ta' la' kih' Dsa' joo' h' jnan'

4 Peer⁺ hnaan⁺ hnäh⁺ oo'hn⁺, hnoon⁺ na'jēēn⁺ hnäh⁺ hi' jmee⁺ jēē⁺ dsēn⁺. Jēēh⁺ he' ga'heeh⁺ hnäh⁺ kih⁺ Jesús, he' ja' ba' la' la' koo' jneen⁺. He' ja' jwēēhn⁺ hnäh⁺, oo'hn⁺ hi' hnaan⁺, ja' go' taah⁺ hnäh⁺ koo' hweh⁺ lä'llu⁺ he' ma' laah⁺ hnäh⁺ koo' kyaah⁺ Dsa' joo' h' jnan'.

² Chuun⁺ cha' miih⁺ kyaah⁺ Evodia hi' kyaah⁺ Síntique ka' läh⁺, wa' hii' koo' ba' dsēy⁺ lä' hnoo' Dsa' joo' h' jnan'. ³ Hi' ngiin⁺ kyah⁺ hne' hi' jmee⁺ ta' ko' joo' h' kyaah⁺ jnä', mah⁺ kwah⁺ be' kih⁺ lä' uu' oo' h' jne' he'. Jēēh⁺, cha' cha' miih⁺ ta' he' ga' jmee⁺ dsa' mē' he' ko' joo' h' kyaah⁺ jnä' jee' ga' kwa' jnääh⁺ ju' hmēē'. Hi' lä' ja' ga' jmee⁺ ka' läh⁺ Clemente kyaah⁺ lä' jēē⁺ ga' jnääh⁺ hi' kwa' be' kin⁺. Lä' jēē⁺ hi' he' na' si' jmi' kih⁺ nē' je' jee' na' si' jmi' kih⁺ lä' jēē⁺ hi' na' jnääh⁺ kih⁺ Dio.

⁴ Wa' chaa' hnäh⁺ llu' ga' la' je' jmi' ta' la' kih⁺ Dsa' joo' h' jnan'. Jwahn⁺ ka' läh⁺: Wa' chaa' hnäh⁺ llu'. ⁵ Mi' jnääh⁺ hnäh⁺ kih⁺ lä' jēē⁺ dsa' he' llu' hoh⁺ hnäh⁺, jēēh⁺ ngoo' ga' lloo' jmi' jäh⁺ Jesús. ⁶ Ni' miih⁺ ta' kwēēh⁺ hnäh⁺ hñaah⁺ hu' dsē'. Hnoo' ngii' hnäh⁺ kyah⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio ba'. Hlēēh⁺ hnäh⁺ Dio ha' lä' hnooh⁺ hnäh⁺, chu' hnäh⁺ kyaah⁺ cher' mah⁺ ha' lä' la' kyah⁺ hnäh⁺ hi' kwa' hnäh⁺ ti' hmaah⁺ kiyh⁺. ⁷ Hi' Dio jmee⁺ hii' ti' kyah⁺ hnäh⁺ hi' ni' sa' lä' ngēēh⁺ hnäh⁺ ha' koh⁺ jiih⁺ jmeey⁺. Kyaah⁺ lä' ja', mo' so' jeh⁺ hoh⁺ hnäh⁺ hi' jä' koo' hweh⁺ hu' dsē' kyah⁺ hnäh⁺, ta' la' kih⁺ he' ma' laah⁺ hnäh⁺ koo' kyaah⁺ Cristo Jesús.

⁸ Ta' jyoh⁺ ko' ta' jwēēhn⁺ hnäh⁺ oo'hn⁺, kye' hnäh⁺ hu' dsē' kih⁺ he' la' ba': kih⁺ he' la' dsoo', kih⁺ lä' jēē⁺ he' jmääh⁺, lä' jēē⁺ he' llu', lä' jēē⁺ he' na' jngii⁺, lä' jēē⁺ he' tih⁺ dsē' jne', lä' jēē⁺ he' hii' juu' kih⁺. Kye' hnäh⁺ hu' dsē' kih⁺ lä' jēē⁺ he' la' he' ga' tēē⁺ jne' jmeen⁺ juuh⁺

kih⁺. ⁹ Ja' hoo' h' hnäh⁺ he' ma' heehn⁺ hnäh⁺, he' ma' mi' tēēh⁺ hnäh⁺ kin⁺, he' ma' nuuh⁺ hnäh⁺ kin⁺, hi' he' ma' jēēh⁺ hnäh⁺ jmeen⁺. Hñii' Dio hi' jmee⁺ hii' ti' jnan', hi' he' na' kyaah⁺ hnäh⁺.

Ga' tih' dsē' Paa' kih'
he' ga' hyoyh' kuu'

¹⁰ Peer⁺ jēē⁺ dsēn⁺ ta' la' kih⁺ Dsa' joo' h' jnan', na' he' ma' kwah⁺ hnäh⁺ be' kin⁺ ka' läh⁺ lä' hmēē'. Ma' ba' jnä' he' ma' lle' hoh⁺ jnä', pero he' sa' ga' kwa' jä' ba' kyah⁺ hnäh⁺ he' ma' jmeeh⁺ hnäh⁺ be' kin⁺. ¹¹ Ja' kih⁺ he' lla' kyaan⁺ he' ma' jwēēhn⁺ hnäh⁺ lä' na'. Ma' lä' tēēn⁺ kwan⁺ be' kih⁺ hñiin⁺. Chaa' ba' jnä' llu' kih⁺ wa' he' cha' he' he' dsa' ngēēn⁺. ¹² Ma' kyuu' ba' jnä' hee' ja' he' tä' neen⁺ hi' lä' koo' ma' cha' cha' mi' ih⁺ kin⁺. Ma' lä' tēēn⁺ kwan⁺ be' kih⁺ hñiin⁺ he' chaa' llu' kih⁺ wa' he' cha' he' he' dsa' ngēēn⁺, lä' ma' kyohn⁺ hi' lä' koo' ma' na' kēn⁺. Kwee' ba' jmee⁺ lä' ma' dsa' chaa' kin⁺, o' lä' koo' ma' sa' cha' go' te'. ¹³ Kih⁺ ga' la' je' ba' lihn⁺ lä' dsēēn⁺ kyaah⁺ be' kih⁺ Cristo hi' ngē' kyaah⁺ jnä'.

¹⁴ Pero ma' ra' he' ga' jmeeh⁺ ba' hnäh⁺ llu', ga' kwah⁺ hnäh⁺ he' hnoon⁺ lä' ma' ga' jēēn⁺ wi'. ¹⁵ Neh⁺ ba' hnäh⁺ ha' lä' ga' la' lä' ma' to' nē', lä' ma' ya' hēēn⁺ hwa' Macedonia ma' na' kwan⁺ ju' hmēē'. Ni' koo' gwah⁺ sa' ga' jmeey⁺ be' kin⁺, ma' la' hnäh⁺ ba' ga' jmeeh⁺ hnäh⁺ ko' joo' h' kyaah⁺ jnä', cha' he' ga' kwah⁺ hnäh⁺ hi' cha' he' ga' hñah⁺ hnäh⁺ ka' läh⁺. ¹⁶ Ja' koo' hä' ga' cheeh⁺ hnäh⁺ lä' jēē⁺ he' ma' jmee⁺ bi' kin⁺ lä' ma' gyan⁺ jwi' Tesalónica. ¹⁷ Hi' ja' he' koo' joo' h' he' hyohn⁺ kyah⁺ hnäh⁺. He' hnoohn⁺ ha' lä' jee' lä' jnä' cha' ga' miih⁺ ta' llu' kyah⁺ hnäh⁺ cha' nē' Dio. ¹⁸ Ma' ngēē' ma' hyohn⁺ ha' koh⁺ te' he' lle' kih⁺ hyohn⁺, lä' jiih⁺ ma' ngēē' ga', na' he' ma' tēēhn⁺ kuu' he' ma' cheeh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ Epafrodito. He' na' hii' mi' jwi'

kih¹ Dio, he⁻ na⁻ ba¹ heeyh⁻, hi⁺ he⁻ na⁻
 ba¹ tih⁻ dsëy¹. ¹⁹Dio kyaan⁺ kwa¹ ka⁻läh¹
 he⁻ jmee⁺ bii¹ kyah¹ hnäh¹, jëeh¹ cha⁻
 ba¹ lä⁺jë⁺ gyuu¹ he⁻ sa⁺ lla⁺ jih¹ko¹ he⁻
 hñah⁺ jne¹ kih¹ Cristo Jesús. ²⁰Lä⁺jë⁺ joh¹
 jmii¹ cha⁻ wa¹ la¹ juuh⁻ kih¹ Dio hi⁻ laa¹
 Tää⁻ jnän⁻. Wa¹ la¹ lä⁺ja⁻.

²¹Jmee¹ Dio kih¹ lä⁺jë⁺ hi⁻ na⁻jngëe¹
 hi⁻ laa¹ ko⁻ kyaah¹ Cristo Jesús. Hi⁻

lä⁺jë⁺ øøh¹ jne¹ hi⁻ tääh¹ kyaah¹ jnä¹ la⁻,
 jmeey⁺ Dio kyah¹ hnäh¹. ²²Hi⁺ ga⁻lä⁺jë⁺
 ba¹ dsa⁻ hi⁻ na⁻jngëe¹ jmee⁺ Dio kyah¹
 hnäh¹ ka⁻läh¹. Hi⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ lle⁻ dsëy¹
 hnäh¹ lä⁺jë⁺ hi⁻ tääh¹ cha⁻neh⁺ kih¹
 César.

²³Wa¹ mi⁻jää¹ Jesucristo Dsa⁻jøøh¹
 jnän⁻ lä⁺jë⁺ hnäh¹. Wa¹ la¹ lä⁺ja⁻.

Colosenses

Juu' la- ga-sii' Paa' kih' ooh' jne' hi- chaa- Colosas

1 Jna' Paa' laan' apóstol kyaah' Jesu-cristo lä- hyoh- dsé' Dio. Kyaah' Timotä ooh' jne' siin- kyah' hnäh', ² hi- tääh' jwii- Colosas. Laah' hnäh' na- jngëé' hi- mi- teh- ba- hnäh', kih' he- ma- laah' hnäh' koö- kyaah' Cristo. He- ja- ngiin' kih' Dio hi- laa' Täa- jnan- hi- ngiin' kih' Jesucristo Dsa- jöoh' jnan-, wa- kway' lä- jé- he- llu' kyah' hnäh' hi- wa- jmeey' hi' ti' kyah' hnäh'.

Ga-kwa' Paa' ti'hmaah' kih' Dio

³ Lä- jé- jiih- ma- ngii' jnääh' kyah' hnäh', kwa- jnääh' ti'hmaah' kih' Dio, Jmii- Dsa- jöoh' jnan- Jesucristo. ⁴ Jëeh' ma- tēeh' jnääh' juu' he- ma- dsoo' hoh' hnäh' kih' Cristo Jesús hi- hnaah' hnäh' lä- jēé- hi- na- jngëé'. ⁵ Jmeeh- hnäh' lä- ja-, jëeh' ma- cha- ba- o- jöh- dsé- kyah' hnäh' he- hñah- hnäh' heeh- he- hoo- Dio gyuuh' jmi- gyuu-. Ga- nuuh- ba- hnäh' ha- lä- la- he- o- jöh- dsé- la- lä- ma- ga- heeh- hnäh' ju- dsoo', ja- ba- ju- hmëé- kih' Cristo. ⁶ Ga- lloo' juu' na- lä- ga- tē- jee' tääh' hnäh', ja- ba- lä- koö- ngoo' lä- kaa- lä- juh' jmi- gyuu-. Hi- lä- kaa- jee' dsa- kway- juu' na-, le- llu' kih' dsa- hi- lä- ja- ngoo' ba- ta- cha- nē-, ja- ba- lä- koö- ga- la- kyah' hnäh' lä- ma- to- nē- ga- nuuh- hnäh' hi- ga- lä- ngëeh' hnäh' ha- koh' sa- llu' dsé' Dio kyaah' jne'. ⁷ Ga- lä- tēeh- ba- hnäh' juu' na-, lä- ma- ga- hlëeh' Epafra hnäh', ooh' jne' hi- hnää- jnääh', hi- jmee- ta- ko- jöh' kyaah' jnääh' hi- mi- te- bih' lä- jé- ta- kih' Cristo, jee' kyah' hnäh' ka- läh'. ⁸ Hi- he- ga- jmeeh' juu' kyaah' jnääh' he- tääh' hnäh' hnaah- hnäh' ooh' kyaah' be' kih' Jmi- lle- Na- jngii'.

Ga-ngii' Paa' kih' Dio mah' kway' be' kih' ooh' jne'

⁹ He- ja- lä- ma- ga- tēeh' jnääh' juu' kyah' hnäh' sa- ma- tu- jnääh' ngii' jnääh' kih' Dio mah' wa- kwëeyh' hnäh' hu- d- sé- llu' he- ja- gyuuh', lä- jwé- ja- lä- neh' hnäh' kwee- ha- lä- hnöoy' hñiiy'. ¹⁰ Lä- ja- ngii' jnääh' kyah' hnäh' mah' go- taah' hnäh' lä- koö- lle- kih' hi- laa' kyaah' Dsa- jöoh' jnan-, hi- jmeeh' hnäh' tää- ba- lä- jé- he- tih- dsëy'. Ma- ja- ga- jmeeh' hnäh' lä- jé- he- llu' jmah' hi- lä- kyuu- hnäh' Dio cha- ga- miih- koö- hä- koö- hä'. ¹¹ Hi- wa- tēeh' hnäh' be' kih' Dsa- jöoh' jnan- hi- cha- ga- lä- jé- be' kih' mah' kwëeh' hoh' hnäh' kih' lä- jé- he- dsa- ngëeh' hnäh' hi- lä- jöh- hoh' hnäh' cha- ga- miih- kyaah' dsa-. ¹² Hi- wa- jēé- hoh' hnäh' kwa- hnäh' ti'hmaah' kih' Dio hi- laa' Täa- jnan- hi- ga- mi- lluu' jne' mah' hñah- jne' heen- jee' oo- ya- jwii' jee' jnä- wa- jé- ko- jöh' kyaah' jee' lä- jēé- hi- na- jngëé'. ¹³ Jëeh', ga- lääy' jne' he- ma- töohn' jee' na- hoo- jee' ma- jmee- hi- sa- llu' hih- jnan- hi- ga- taayh- jne' goo- Jooy' hi- hnääy' cha- miih- mah' hi- he- ba- jää' jne' lä- hih- kiyh'. ¹⁴ Ga- lääyh' jne' ta- la- kih' Jooy' hi- ga- tuu- jma- kih'. Kyaah' he- ja- ga- kooy' dsëy' kih' dso- kye- jnan-.

Jaa- Cristo ba' laa' jöoh' kih' jee' lä- jēé-

¹⁵ Cristo laa' koö- heeh' kyaah' Dio hi- sa- tēé' jne' jëen-. Jää' ba- ma- chaay-, he- ja- laay' to- nē- kih' he- ja- ga- ga- nöö'. ¹⁶ Ta- la- kih' Cristo ga- jmeé- Dio ga- lä- jé- go- te- he- cha-. Ga- jmeey' lä- jé- he- cha- gyuuh' hwa', lä- jé- he- jnä- kyaah' he- sa- jnä-. Ga- jmääy' lä- jēé- nēé' dsa- ta- hi- mäh', hi- kaa- h'. Ko- jöh' kyaah' Jooy', ga- jmeey' ga- lä- jé- ba- he- cha- hi- ga- lä- jé- ba- la- kih' Jooy' ka- läh'. ¹⁷ Ma- gya- bih' jää', ja- ga- ga- la- lä- jé- he- cha- hi- kyaah'

be' kiyh' ngoo' ba' na'jnä' ga'lä'jē' he' ga'jmeey'. ¹⁸Hi' he' na' kye' nē' kih' gwah'. Hñii' bih' laay' to'nē' jee' kih' jee' lä'jēē', hi' hñii' bih' hi' ga'lä'jiih' to'nē' jee' kih' hi' na'juu', mah' lä'ja' leey' jøøh' kih' jee' lä'jēē'. ¹⁹Jēeh', ga'tih' ba' dsē' Dio he' laa' Cristo kwee' lä'koo' laay' hñiiy'. ²⁰Hi' ga'tih' ba' dsēy' he' ga'jeeyh' juu' he' ma' cha' gyuu' hwa'. Ga'mi'laay' go'te' he' ma' ää' jne' kiyh', ta'la' kih' Cristo hi' ga'tuu' jma' kih' dsøh' hma'cru' mah' lä'ja' hii' tii' jnän' kyaah' Dio.

²¹Jää' ma' laah' hnäh' lä'koo' dsa' chaä' uu', sa' ma' jwah' hnäh' kyaah' Dio. Jēeh', huüdsē' hliih' jmah' ba' ma' kye' hnäh', hi' he' hliih' jmah' ba' ma' jmeeh' hnäh'. Pero na' ma'jeeh' bih' juu' kyah' hnäh', ²²ta'la' kyaah' jmi'ngo' kih' Jesús. Ga'juuy' mah' mi'jnäy' hnäh' na'jngēh' hnäh' cha'nēy', mo'so' cha' dso'kye' kyah' hnäh' hi' mo'so' cha' ga' he' na'bääh' hnäh' ni' mi'ih'. ²³Pero hnøø' lä' ma'dsoo' na' ba' hoh' hnäh' kih' Jesús hi' ta' wa' gaa' hoh' hnäh' o'jøh' dsē' he' kye' hnäh' kih' ju'hmēē' he' ma'nueh' hnäh', ja' ba' ju'hmēē' kih' Jesús he' kwa' dsa' lä'kaä' lä'juh' jmi'gyuu'. Hi' lä'ja' jnä' ka'läh' na' hñaan' kwan' ju'hmēē' na'.

Ga'kwa' Paa' juu' he' ma' na'hmää' jää'

²⁴Chaa' ba' jnä' llu' kih' he' jēēn' wii' kyah' hnäh'. Hi' ngoo' ba' jnä' jēēn' wii' kyaah' jmi'ngo' kin' mah' lä'ja' hñaa' ha' koh' wii' he' jēē' Cristo kih' hi' laa' kyaay', jne' hi' laa' gwah' kiyh'. ²⁵Hi' ga'hñaa' Dio jnä' mah' kwan' be' kih' gwah'. Ga'jmeey' mada' he' mi'jnään' na'hñaa' lä'jēē' juu' kiyh' jee' kyah' hnäh'. ²⁶Ma' na'hmää' ba' juu' ja' llo'joo'. Pero na' ma'mi'jnäy' juu' ja' kih' hi' na'jngēē' kyaay'. ²⁷Kih' hi' he' ba' ga'tih' dsē' Dio mi'jnää' juu' he' ma' na'hmää'. Peer' jnaah' la' juu' ja' kih'

lä'jēē' dsa' hi' sa' laa' judiu, he' jäh' lä'la': Cristo jmeē' ko'jøh' kyaah' jne'. He'ja' na' kye' jne' o'jøh' dsē' dsa'tooh' jne' ya'jwii' kiyh'.

²⁸He'ja' na' kwa' jnääh' juu' la' kih' lä'jēē' dsa'. Hlēēh' jnääh' hi' mi'tēē' jnääh' dsa', kyaah' cha'miih' huüdsē' llu', mah' ngēē' jnih' kih' Dio lä'jaa' lä'jaay', lluyy' go'te', laay' koo' ba' kyaah' Cristo Jesús. ²⁹He'ja' kwan' be' jmeen' ta' la', kyaah' be' he' kwa' Cristo. Ha' koh' be' sa' cha' kih' hi' kyah'jä' jnä'.

2 Hnoon' lä'neh' hnäh' he' jmeen' ta' la', lä'jiih' jee' le', he' llu' kyah' hnäh', hi' kih' lä'jēē' hi' tääh' Laodicea ka'läh' hi' lä'ja' kih' lä'jēē' hi' sa' ga' ma'jēē' jnä'. ²Lä'ja' jmeen' mah' wa' cha' cha'ga'miih' be' kih' lä'jēē', hi' hnoon' wa' hnäy' øøyh' mah' wa' le' koo' ba' huüdsē' kih' jee' lä'jēē'. Hi' hnoon' wa' lä'ngēēy' na'hñaa' lä'jēē' mah' kwa' jwē' lä'kyuuy' he' ma' na'h-mää' kih' Dio, hi' he' he' Cristo. ³Jaa' hñii' bih' cha' huüdsē' llu' kiyh'. Jaa' hñii' bih' ngēēy' ga'lä'jē' go'te'. He' ja' ba' kyeē' jnän' cha'ga'miih' pero na'hmää' ba' he' ja' ta'ko'jiih' sa' ga' ma'heeh' jnih'. ⁴Ma'jwēhn' hnäh' lä'ja' mah' ni' jaa' sa' mi'gaa' hnäh' kyaah' juu' na'hñaa' ha' lä' jee' leeyh' hnäh'. ⁵Ma'ke' sa' gyan' kyaah' hnäh' ko'jøh', ma'ra' he' llē' ba' dsēn' hnäh'. Peer' chaan' llu' kih' he' ma'nuun' tääh' hnäh' kwee' kyaah' koo' nēē' ba' huüdsē', hi' lä'ja' ngoo' ba' dsøo' hoh' hnäh' kih' Cristo.

Juu' kih' Cristo ba' jmää' jnän'

⁶Heh' lä'ja', ja'ba' lä'koo' ga'heeh' hnäh' kih' Jesucristo Dsa'jøøh' jnän', ja'ba' lä'ja' go'nää' hnäh' kyaayh' ta' cha'nē'. ⁷Hnøø' jäh' hnäh' koo' hweh' kyaayh'. Lä'jwē' ja', leeh' hnäh' lä'koh' chaah' hma' he' ma'chooh' jmoo'. Lä'ja' lä'cha' be' kyah' hnäh' go'nääh' hnäh' ta' cha'nē' lä'koh' ga'mi'tēē' dsa' hnäh'.

Hi⁺ hnøø⁴ kwah¹ hnäh⁷ cha⁻miih⁻ ti^h-
maah¹ kih¹ Dio.

⁸Leeh⁻ hnäh⁷ mah¹ ni⁻ jaa⁻ sa⁺ mi⁻gaa⁺
hnäh⁷ kyaah⁷ juu¹ kaah⁷ lä⁻koō⁻ gwa⁷
hu⁺dsē⁻ kih¹ dsa⁺. Sa⁺ jmää⁺ ta⁺ juu¹ he⁻
ma⁻tēē⁺ dsa⁻ hlēēh⁺ kih¹ he⁻ cha⁻ jmi⁻-
gyuu⁺ la⁻. Sa⁺ gwa⁷ kih¹ Cristo juu¹ ja⁻.

⁹Jēēh⁷, ja⁻ ba⁷ lä⁻koō⁻ laa¹ hñii⁷ Dio,
ja⁻ ba⁷ lä⁻ja⁻ laa¹ Cristo hi⁻ ga⁻lēē⁺ ngo¹.

¹⁰Hi⁺ lä⁻jē⁻ go⁻te¹ he⁻ cha⁻ kih¹ Dio, la¹
kyah¹ hnäh⁷ ka⁻läh⁷ kih¹ he⁻ ma⁻laah¹
hnäh⁷ koō⁻ kyaah⁷ Cristo hi⁻ kye⁻ nē⁻
kih¹ jee⁺ lä⁻jēē⁺ hi⁻ laa¹ ta⁺ juuh¹ hi⁻
chaa⁻ gyuu¹. ¹¹Hi⁺ kih¹ he⁻ ma⁻laah¹
hnäh⁷ koō⁻ kyaayh⁷, he⁻ ja⁻ la¹ lä⁻koō⁻ he⁻
ga⁻wih¹ jmi⁻ngo¹ kyah¹ hnäh⁷. Pero sa⁺ la¹
lä⁻koō⁻ tēē⁺ dsa⁻ jmee⁺. Cristo ba⁷ ga⁻jñu⁻
uh¹ he⁻ hliih¹ he⁻ ma⁻ hä⁷ tuh⁻hoh⁷ hnäh⁷,
he⁻ ja⁻ ma⁻laah¹ hnäh⁷ kwaat⁻ lä⁻koō⁻ he⁻
ga⁻wih¹ jmi⁻ngo¹ kyah¹ hnäh⁷ lä⁻ hnøøy¹
hñiiy⁷. ¹²Hi⁺ lä⁻ ma⁺ ga⁻saah¹ hnäh⁷
jmi⁺, lä⁻koō⁻ he⁻ ga⁻haah¹ hnäh⁷ kyaayh⁷
hi⁻ ga⁻lä⁻jiih¹ hnäh⁷ ka⁻läh⁷ kyaayh⁷, lä⁻l-
lu¹ he⁻ ma⁻dsoo⁷ hoh⁷ hnäh⁷ cha⁻ ba⁷
be⁷ kih¹ Dio he⁻ kyaah⁷ ga⁻mi⁻jiiyh¹
Cristo jee⁺ kih¹ hi⁻ na⁻juu¹. ¹³Hi⁺ lä⁻koō⁻
ma⁺ tääh¹ hnäh⁷ na⁻juuh¹ hnäh⁷ kwaat⁻
kih¹ dso⁻kye⁻ hi⁻ sa⁺ ma⁺ na⁻wih¹ jmi⁻n-
go¹ kyah¹ hnäh⁷, Dio ga⁻mi⁻jiih¹ hnäh⁷
ko⁻joh⁷ kyaah⁷ Cristo. Ga⁻kooy¹ dsēy¹
kih¹ lä⁻jē⁻ dso⁻kye⁻ jnän⁻. ¹⁴Ga⁻mi⁻llaay⁻
go⁻te¹ lä⁻jē⁻ he⁻ ma⁺ hñii⁻ jnän⁻, he⁻
ga⁻hlääh¹ jne⁺ kih¹ ley. Joh⁷ dsoo⁷ sa⁺
ma⁺ bääh¹ jne⁺. Pero Dio ga⁻jmee⁺ ta⁺
koo⁷ he⁻ ja⁻, lä⁻koō⁻ he⁻ ga⁻hooy¹ dsoh⁷
hma⁻cru¹ ba⁷. ¹⁵Hi⁺ ga⁻jmää⁺ Dio ta⁺ koo⁷
lä⁻jēē⁺ hi⁻ laa¹ ta⁺ juuh¹ hi⁻ chaa⁻ gyuu¹,
ga⁻mi⁻kwayh¹ kih¹ hi⁻ he⁻ cha⁻nē⁺ lä⁻jēē⁺.
Ga⁻liyh¹ ga⁻lla⁻dsēy¹ kyaah⁷ he⁻ ga⁻juu¹
Cristo dsoh⁷ hma⁻cru¹.

Mo⁻so⁺ jmää⁺ jnän⁻ nuuh⁻ ma⁻gyuh⁻

¹⁶Kih¹ he⁻ ja⁻ ba⁷ na⁻, ni⁻ jaa⁻ sa⁺ wa⁺
kye⁻ kwaat⁻ ha⁻ lä⁻ kuh⁻huh⁷ hnäh⁷ ni⁻
kih¹ he⁻ sa⁺ jmeeh⁻ hnäh⁷ jmi⁺ he⁻ tēy¹
jmeey⁺ o⁺ sa⁺ jmeeh⁻ hnäh⁷ juuh⁻ kih¹

lä⁻ ma⁺ heeh⁷ sih⁻ o⁺ kih¹ jmi⁺ he⁻ teeh⁻
dsa⁻ dsē¹. ¹⁷Lä⁻jē⁻ he⁻ ma⁻gyuh⁻ ja⁻,
koō⁻ ga⁻mi⁻jnää⁻ miih⁻ ha⁻ lä⁻ la¹ kih¹
ju⁻dsoo⁷ he⁻ ja⁻ga⁷ ja¹. Pero Cristo ba⁷
he⁷ hi⁻ laa¹ ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo⁷ ja⁻. ¹⁸Hi⁺
leh⁺ ba⁷ hnäh⁷ jneeh⁷ cher⁻mah¹ mi⁻teh⁻
hnäh⁷ kih¹ Cristo. He⁻ ja⁻ ta⁺ kwa⁻ hnäh⁷
jwē¹ kih¹ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ jñuu¹ he⁻ ja⁻
kyah¹ hnäh⁷. Dsa⁻ he⁷, jmää⁻ hñii⁷ hwaā⁷
pero he⁻ jmee⁺ bih¹ ja⁻ hi⁻ jmeey⁻ juuh⁻
kih¹ ángele ka⁻läh⁷. Hi⁺ jayh⁷ cha⁻ he⁻
ma⁻jēy⁷ he⁻ gwa⁷ gyuu¹. Hi⁺ jmääy⁻
hñiiy⁷ jøoyh¹ kyaah⁷ hu⁺dsē⁻ kih¹ dsa⁻
ta⁻jmah¹ ba⁷. ¹⁹Hi⁻ he⁷, sa⁺ laa¹ koō⁻
kyaah⁷ Cristo hi⁻ kye⁻ nē⁻ jnän⁻. Pero
lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ jne⁺ na⁻ku⁻ na⁻chah⁷ jne⁺
kyaah⁷ Cristo, laa¹ jne⁺ lä⁻koō⁻ jaa⁻ dsa⁻
ba⁷. Lä⁻jwē¹ ja⁻, tēē⁺ jne⁺ be⁷ he⁻ kwa⁻ Dio
mah¹ dsa⁻nøø¹ jne⁺ ta⁺ cha⁻nē⁻.

²⁰He⁻ ma⁻laah¹ hnäh⁷ koō⁻ kyaah⁷
Cristo, he⁻ ja⁻ la¹ lä⁻koō⁻ he⁻ ga⁻juuh¹
hnäh⁷ ko⁻joh⁷ kyaayh⁷ mah¹ mo⁻so⁺
na⁻jnää⁻ hnäh⁷ kih¹ nuuh⁻ ma⁻gyuh⁻ he⁻
cha⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. He⁻ ja⁻ mo⁻so⁺ cha⁻
he⁻ kih¹ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁷ he⁻ kih¹ nuuh⁻
ja⁻, ²¹lä⁻koō⁻ jäh⁷ dsa⁻: “Ta⁺ koo⁷ he⁻
na⁻, ta⁺ kuh⁻ he⁻ na⁻, ta⁺ sooh⁷ he⁻ na⁻.”

²²He⁻ lla⁻ ba⁷ lä⁻jē⁻ he⁻ ja⁻ jee⁺ koo⁷jmee⁻
jne⁺. Hi⁺ lä⁻jē⁻ nuuh⁻ ja⁻, he⁻ ga⁻lla⁻
dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ ba⁷ ja⁻ lä⁻koō⁻ la¹ hu⁺d-
sē⁻ kiyh¹. ²³Heh¹ nuuh⁻ ja⁻, dsoo⁷ ba⁷
mi⁻jnää⁻ lä⁻koō⁻ he⁻ kye⁻ hu⁺dsē⁻ llu¹.
Jēēh⁷ kyaah⁷ he⁻ ja⁻, jmee⁺ dsa⁻ lä⁻koō⁻
he⁻ hnaayh⁻ Dio, hi⁺ jmääy⁻ hñii⁷ hwaā⁷
hi⁻ heeyh⁻ hñiiy⁷ wii⁷ ka⁻läh⁷. Pero ni⁻
miih⁻ sa⁺ jmää⁺ jnän⁻ nuuh⁻ ja⁻ mah¹ läā¹
jne⁺ kih¹ he⁻ hee⁷ dsē¹ jmi⁻ngo¹ jnän⁻.

3 Lä⁻llu¹ he⁻ ma⁻lä⁻jiih¹ hnäh⁷ kyaah⁷
Cristo, he⁻ ja⁻ kye⁻ hnäh⁷ hu⁺dsē⁻
kih¹ he⁻ cha⁻ jee⁺ oo⁺ ya⁻jwii¹, jee⁺ gya¹
Cristo jwoo¹ ra⁻llu¹ kih¹ Dio. ²Wa⁷ lle⁻
hoh⁷ hnäh⁷ he⁻ cha⁻ gyuu¹ ba⁷, mo⁻to⁺
hnooh⁻ ga⁻ hnäh⁷ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻.
³Jēēh⁷, ma⁻na⁻juu¹ ba⁷ hnäh⁷ kih¹ jmi⁻-
gyuu⁺ la⁻ hi⁻ chaa⁻ ba⁷ hnäh⁷ ko⁻joh⁷
kyaah⁷ Cristo jee⁺ gya¹ Dio ma⁻ke⁻ na⁻h-

mää' he- ja- jnän` jmií' na'. ⁴ Pero wa'ra- ga-lä-jnäá' Cristo hi- jmee- cháa- jne', ma'ja- lä-jnäá' jne' tøj-lëë- nih' køjoh' kyaayh'.

**Wa' ben' lä-jë- he- hliih' mah'
dsa-nøon' kyaah' he- llu' ba'**

⁵ He-ja- tu' hnäh' lä-jë- he- hliih' he- jmeeh- hnäh' jmi-gyuu- la-. Hnäh' dsa-më' dsa-nuuh- ta- kaa- wa' hi- cha- hi-, ta- mi-sah' hnäh' hñaah', ta- jmee- hnäh' he- ngii- jmi-ngo' kyah' hnäh' ni- he- ga- jyoh' he- hee' hoh' hnäh'. Ta- hnook- hnäh' leh- hnäh' lä-jë- he- ga- cha-. Jëeh' lä-koo- he- ja- ba' laa' dio kyaah' hnäh' cher-mah' jmeeh- hnäh' lä-ja-. ⁶ Kih' he- hliih' na- gwa' ya-jëë' dsë' Dio kyaah' hi- chaah-. ⁷ Lä-jë- he- na- ga-jmeeh' hnäh' lä-koh' ma' tääh' hnäh' jää'. ⁸ Pero na' mo-to- jmee- hnäh' lä-jë- he- la-: he- ya-jëë' hoh' hnäh', he- lleë' hnäh', he- hñaah- hoh' hnäh' kyaah' dsa-, he- hlëeh' hnäh' wii' kih' dsa-, he- hlëeh' hnäh' juu' hliih'. ⁹ Ta- juu' kih' dsa-kyaah' hnäh', jëeh' ma-jnuuh' hnäh' kih' lä-jë- he- ma' jmeeh- hnäh' jää'. ¹⁰ Hi- ga-løoh' hnäh' jmeeh' he- llu' ba'. He-ja- la' lä-koo- he- ma'kyeh' hnäh' hmiih- hmëë'. Hi- ngoo' dsa-lä-h-mëë' hnäh' koo- jmií' koo- jmií' kih' he- mi-tëë' hnäh' cha-ga-miih- mah' leeh' hnäh' lä-koo- laa' hi- ga-jmää' jne'.

¹¹ Hih' hi- laa' koo- kyaah' Cristo sa- cha- he- jmee' cher-mah' laay' judiu, o sa- laay' judiu, cher-mah' ga-wih' jmi-ngo' kiyh' o sa- ga-wih', cher-mah' laay' jaa- hi- sa- kyuu- o jaa- hi- chaa- uu', cher-mah' na-hnëëy' jmeey' ta' kih' dsa- o cher-mah' sa- na-hnëëy'. Koo- ba' he- kyeë' kih' jee' lä-jë-. Cristo ba' he' hi- jøoh' kih' jee' lä-jëë-, hi- he' ba' hi- cheh' kyaah' jne'.

¹² He-ja- go-taah' hnäh' lä-koo- lle' kih' hi- na-lleeh' kyaah' Dio. Jëeh' ma-na-jngëë' jne' hi- hnäy' jne' cha-mi-ih-. He-ja- wa' lä-nih' hoh' hnäh' kih'

dsa-kyaah' hnäh', wa' llu' hoh' hnäh' kyaayh', ta- jmää- hnäh' hñaah' kaa- h', jmee' hnäh' hwaah' kyaah' dsa-kyaah', hi- jmee' hnäh' jøh- hoh' hnäh' kyaayh'. ¹³ Kwëeh' hoh' hnäh' kih' dsa-kyaah' hnäh'. Cher-mah' chaa- jaa- hi- ga-h-lääh' kyah' hnäh', kii' hnäh' hoh' kiyh'. Hi- jmee' hnäh' jøh- hoh' hnäh' kih' dsa-kyaah', ja- ba' lä-koo- ga-jmee' Jesús jøh- dsë' kyaah' jne'. ¹⁴ Koo- ba' he- kyeë' kih' jee' lä-jë-. He- hñaah' hnäh' øøh' hnäh'. Jëeh' he- hnäa' jne' øøhn' lä-tää- jne' jmeen' lä-jë- he- lle' kih'.

¹⁵ Kwa' hnäh' jwë' jmee' Dio hii' tií- jee' kih' lä-jëë- hnäh'. Jëeh' ga-tëëyh' hnäh' mah' go-taah' hnäh' hii' tií kyah' hnäh' lä-llu' he- laah' hnäh' koo- ba' jee' lä-jëë- hnäh'. Hi- hnøø' kwah' hnäh' ti'hmaah' kih' Dio. ¹⁶ Wa' ja- juu' kih' Cristo na-hñaah' lä-jëë- kyaah' hnäh'. Hi- kyaah' cha-miih- huudse- llu', mi-tëë' hnäh' dsa-kyaah' hi- hlëeh' hniih' ka-läh'. Hi- kwa' hnäh' ti'hmaah' kih' Dsa-jøoh' jnän' jee' häh- hnäh' kiyh' kyaah' salmo, kyaah' himno, kyaah' su- he- kwa- jmi-llë'. ¹⁷ Hi- ga-lä-jë- ba' he- jmeeh- hnäh', cher-mah' la' kyaah' juu', cher-mah' jmeeh- hnäh' ta', ja- jmeeh- hnäh' lä-hih' kih' Jesús Dsa-jøoh' jnän' hi- kwa' hnäh' ti'hmaah' kih' Dio, ta-la- kiyh'.

**Hnøø' dsa-tooh' jne'
kwee- kyaah' øøh' jne'**

¹⁸ Hnäh' dsa-më' hi- chaa- dsa-nuuh- kyaah', jmeeh- hnäh' he' kiyh', lä-koo- hnøø' Dsa-jøoh' jnän'.

¹⁹ Hnäh' dsa-nuuh- hi- chaa- dsa-më' kyaah', wa' lä-hñaah- hnäh' dsa-më' kyaah' hnäh', ta- jmeeyh'.

²⁰ Hnäh' hi- laa' chih-, hnøø' nuuh' hnäh' mada- kih' maa- tää- kyaah' hnäh', jëeh' lä-ja- ba' tih- dsë' Dsa-jøoh' jnän'.

²¹ Hnäh' hi- laa' cho'jmii- chih-, ta- jmeeh- hnäh' chih- kyaah' ga-ngëë' jwëë' mah' sa- lä-meeh- dsëy'.

²²Hnäh' hī tääh' jmeē' ta' kih' dsa', nuu' hnäh' lä'jē' mada' he' jmeey' kyah' hnäh'. Hi' ja' ma'la' ta'ko' jiih' tääyh' jēy', lä'koo' jmeē' hī hnøø' jā' llu' kyaah' dsa'. Hnøø' kyeh' hnäh' koo' nēē' ba' huū'dsē' hi' hnøø' gah' hnäh' Dio. ²³Ga'lä'jē' ba' he' jmeeh' hnäh', jmeē' hnäh' lä'kaa' tuh' hoh' hnäh'. Lä'koo' he' jmeeh' hnäh' ta' kih' Dsa'jøøh' jnän', ja' ma'la' kih' dsa' ta'jmah'. ²⁴Ma' neh' ba' hnäh' he' hñah' hnäh' heeh' hnäh' kih' Cristo Dsa'jøøh' jnän'. Jēēh' hī he' mi'hmaah' kyah' hnäh' lä'llu' he' jmeeh' hnäh' ta'he' kiyh'. ²⁵Hi' kih' hī jmeē' ga' he' hliih', hyoyh' ka'läh' lä'koo' te' he' hliih' he' jmeey' jā'. Jēēh' sa' jēē' Dio hee' laa' dsa'.

4 Cher'mah' tääh' hī jmeē' ta' kyah' hnäh', jmeē' hnäh' kiyh' lä'koo' lle' kih', ta' jmeeyh'. Jēēh', ma'neh' ba' hnäh', ja'ba' lä'ja' chaa' dsa'juu' hnäh' hī gya' gyuu' jmi'gyuu'.

²Ta' hwaä' hnäh' ngii' hnäh' kih' Dio. Ngii' hnäh' kiyh' tää' hi' kwa' hnäh' ti'hmaah' kiyh'. ³Ngii' hnäh' kyaä' jnääh' mah' nä' Dsa'jøøh' jnän' jwē' kwa' jnääh' juu' kiyh'. Mah' mi'jnää' jnääh' juu' kih' Cristo he' ma' na'hmää' jāä'. Jēēh' kwaat' kih' juu' na' hää'n' neh'ne' la'. ⁴Ngii' hnäh' kih' Dio mah' kwan' juu' na' hñaa' lä'jēē' lä'koo' lle' kih'.

⁵Hnøø' cha' huū'dsē' llu' kyah' hnäh' lä' ma' tääh' hnäh' kyaah' hī sa' ma'heeh' juu' kih' Jesús. Hlēēh' hnih' na' lä'cha' jmi'. ⁶Jee' llah' hnäh' juu' kyaayh', hlēēh' hnih' kyaah' juu' llu' jmah' ba' hi' kyaah' juu' he' toh' llu' kiyh'. Hi' hnøø' kyuu' hnäh' ha' lä' jeeh' hnäh' juu' kih' lä'jaa' lä'jaa'.

Ga'hih' Paa' juu' kih' dsa' kyaay'

⁷Øøh' jne' Tíquico hī hnää' jne', dsoo' dsa'jmeē' juu' kyah' hnäh' ha' lä' la' kin'. Ma'ra' he' mi'te' bih' kyaah' ta' kiyh' he' jmeey' ta' kih' Dsa'jøøh' jnän' ko'jøøh' kyaah' jnä'. ⁸He'ja' chee' jnih'

jee' tääh' hnäh' mah' nuuh' hnäh' ha' lä' tøøh' jnääh' jee' la', he' lä'ja' jēē' hoh' hnäh'. ⁹Dsooy' kyaah' Onésimo, øøhn' hī hnää' jne', hī mi'te' kyaah' ta' kiyh'. Hi' laay' dsa'gooh' hnäh'. Lä'uu' hī he' ngēē' juu' kyah' hnäh' lä'jē' ha' lä' la' jee' la'.

¹⁰Aristarco hī hää' neh'ne' ko'jøøh' kyaah' jnä' jee' la', jmeey' Dio kyah' hnäh' hi' lä'ja' ka'läh' Marco hī laa'jaa' ba' ma'hyaa' ta'gyuu' kyaay' kyaah' Bernabé. Ma'jwēēh' hnäh' jāä' ha' lä' jmeeh' hnäh' wa'ra' ga'lloo' Marco. He'ja' cher'mah' ga'llooy' jee' na', ja' heeh' hnih' llu'. ¹¹Hi' lä'ja' Jesús hī chee' Justo, jmeē' Dio kyah' hnäh'. Lä'jēē' hī he' laa' judiu. Sa' chaa' ga'jñah' judiu jee' kih' lä'jēē' hī kwa' be' kin' jwē' jee' chaa' jne' kih' Dio. Ta'la' kih' hī he', jmeē' jēē' dsen'.

¹²Epaфра hī laa' dsa'gooh' hnäh' jmeē' Dio kyah' hnäh'. Hi' jmeey' ta'he' kih' Cristo ka'läh'. Lä'jē' jiih' kway' be' ngiiy' kyah' hnäh' mah' wa' cha' be' kyah' hnäh' tää' hi' mah' ma'nal'luuh' hnäh' jmeeh' hnäh' lä'jē' he' tih' dsē' Dio. ¹³Jmeen' ju'dsoo' kiyh', he' lle' dsēy' hnäh' cha'miih' hi' lä'kye' kih' øøh' jne' hī tääh' Laodicea, kyaah' hī tääh' Hierápoli. ¹⁴Tē'mē' hī chee' Luca hī hnää' jne', jmeey' Dio kyah' hnäh' hi' lä'ja' jmeē' Dema ka'läh'.

¹⁵Hi' jmeē' hnäh' Dio kih' øøh' jne' hī tääh' Laodicea hi' kih' Nínfa ka'läh', kyaah' lä'jēē' øøh' jne' hī dsa'nee' cha'neh' kiyh'. ¹⁶Ma'ngēē' ma'heh' hnäh' juu' he' ma'siin' kyah' hnäh' la', ta' jmeē' hnäh' hñaa' hoh', ja' cheeh' ka'läh' juu' la' kih' øøh' jne' hī tääh' Laodicea mah' hēy' ka'läh' jee' oo'. Hi' lä'ja' hēh' hnäh' he' ma'siin' kiyh' wa'ra' ga'cheeyh' ta' kyah' hnäh'. ¹⁷Hi' chih' Arquipo wa' kway' be' mi'tey' ta' he' ma'na'hñaa' jmeey' kih' Dsa'jøøh' jnän'.

¹⁸ Jnäʹ Paaʹ ma⁻siin¹ miih⁻ jeeʹ ga⁺d- hnähʹ jnäʹ hääñ¹ neh⁺ñe¹. Waʹ mi⁻jää¹ Dio
 saa¹ juu¹ la⁻ kyaañ¹ goon⁺. Dsooh⁻ hohʹ lä⁺jë⁺ hnähʹ. Waʹ la¹ lä⁺ja⁻.

1 Tesalonicenses

He-la-to-në' je-he-ga-si' Paa' kih' øøh' jne' hi-chaq- Tesalónica

1 Jnäh' Paa' kyaah' Silvano kyaah' Tim-otä siin' kih' gwah' jwii' Tesalónica, hnäh' hi- tääh' kyaah' Täa' jnän' hi- kyaah' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. Ngiiin' kiyh' wa' kway' he-llu' kyah' hnäh' hi- wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh'.

Ga'kwa' Paa' ti'hmaah' kih' Dio

²Dsooh' ba' dsë- jnäh' kyah' hnäh' lä-jë' jiih' wa-ra- ga-ngii' jnäh' kih' Dio, he-ja- kwa- jnäh' ti'hmaah' kiyh'. ³Sa' dsa-gaa' dsë- jnäh' kwa- jnäh' ti'hmaah' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän'. Ja' koo- nëë' ta' llu' ma-jmeeh' hnäh' kih' he- ma-dsoo' hoh' hnäh' kiyh', hi- mi-teh' ba' hnäh' ta' kyah' hnäh' kih' he- hnaah' hnih' cha-miih'. Hi' kwëeh' ba' hoh' hnäh' kih' he- kye' hnäh' o-jøh' dsë- kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. ⁴Jëeh', laah' hnäh' øøhn' hi- hnää' Dio cha-miih' hi- ñe' ba' jnäh' he- ga-lleeh' Dio hnäh'. ⁵Lä' ma' ga-ngëë' jnäh' ju'hmëë' kyah' hnäh', ja' kyaah' ma-la' juu' ta-jmah'. Ja' kyaah' cha-miih' be' kih' Jmi'lle' Na-jngii' ba' ja-. Sa- cha- ma' kye' jnäh' jyoh' huu'dsë-. Juu' na- la' ma-ra' ju'dsoo' jmah' ba'. Hi- ma-neh' ba' hnäh' ha- lä- ga-jmee' jnäh' jee' tääh' hnäh', kih' he- hnää' jnäh' hnäh'.

⁶He-ja- ga-jmeeh' hnäh' ja-ba' lä-koo- jmee- jnäh' hi- lä-koo- ga-jmee' Dsa-jøøh' jnän'. Jëeh', ma' ga-heeh' hnäh' juu' kiyh', cha- ba' hnäh' llu' ga-jmee' Jmi'lle' Na-jngii', ma-ke- ga-jëeh' hnäh' cha-miih' he- wii'. ⁷Heh' he- jmeeh' hnäh' lä-ja-, ga-nuu' øøh' jne' hi- tääh' hwa' Macedonia hi- hwa' Acaya. He-ja- ja' dsëy' ga-jmeey' ja-ba' lä-koo- jmeeh' hnäh'. ⁸Kwaat' kyah'

hnäh' ga'lloo' juu' kih' Dsa-jøøh' jnän' lä-kaa- hwa' Macedonia hi- Acaya. Hi- ga-lä-cha- juu' he- ma-dsoo' hoh' hnäh' kih' Dio lä-kaa- jee' jyoh' jwii-. He-ja- mo-so' jmee' ga' bi' jmeeh' jnäh' juu' kiyh' ha- lä- ga-jmeeh' hnäh'. ⁹Lä-jëë- ba' dsa- hlëeh' ha- lä- ga-heeh' hnäh' jnäh' lä- ma' ga-lla-nøø' jnäh' jee' tääh' hnäh', hi- ha- lä- ga-beeh' hnäh' dio hi- na-laa' kaa' dsa- hi- ha- lä- jmeeh' hnäh' ta-he' kih' hi- laa' ma-ra' Dio jiih'. ¹⁰Hi- hlëëyh' he- lle' hoh' hnäh' he- jah' jooy' ka-läh' gyuu' jmi'gyuu-. Jëeh' Dio ga-mi-jiih' Jesús jee' kih' hi- na-juu' mah' jooy' he' lää' jne' kih' lli'wii' he- na' ga'jä-.

Ha- lä- ga-jmee' Paa' jwii- Tesalónica

2 Øøhn', ma-neh' ba' hnäh', sa- na-hee' ta' he- ga-jmee' jnäh' lä- ma' na-nøø' jnäh' jee' tääh' hnäh'. ²Hi- ma-neh' ba' hnäh' ha- lä- ga-lä-hääh' dsa- jnäh', ga'kwa' dsa- kya' jnäh' jwii- Filipino. Pero Dio kyaah' jnäh' he-ja- ga-tuu- dsë- jnäh' ga'kwa' jnäh' ju'hmëë' kiyh' jee' jwii' kyah' hnäh' ma-ke- ga-tee' ga-jëë' dsa- kya' jnäh'. ³Sa' na-hee' juu' he- ga'kwa' jnäh', ni- ja' kyaah' huu'dsë- hliih'. Hi- ni- sa- ga-mi-gaan' hnäh'. ⁴Ga-jëë' ba' Dio jmää' jnäh' jmee' jnäh' ta' kiyh', he-ja- hlëeh' jnäh' lä-koo- lle' kya' jnäh' hi- na-hñaa' kwa- ju'hmëë' kiyh'. Hi- ja- he- hnøøh' jnäh' ha- lä- jee' tih' dsë' dsa- kya' jnäh' kyaah' juu' he- kwa' jnäh'. He- hnøøh' jnäh' ha- lä- jee' tih' dsë' Dio hi- kyuu' ha- lä- la' huu'dsë- jnän'. ⁵Neh' ba' hnäh' sa- ga-hlëeh' jnäh' kyaah' juu' na-hñaa' lä-jwë' jee' ga-lëeh' hnäh' ni- sa- ga-hnøøh' jnäh' ha- lä- jee' ma' leh' jnäh' kuu'. Dio ba' ñe- ha- lä- la'. ⁶Sa' hnøøh' jnäh' jmää' dsa- jnäh' kaa'. Sa' hnøøh' jnäh' jmeeh' hnäh' lä-ja- ni- he- jmee' jnäh'. Kih' he- laa' jnäh' apóstole kya' Cristo, cha- ba' jwë' kya' jnäh' he- ma' jmee'

jnääh' mada' kyah' hnäh' wa'ra- jah' kih' lä-ja- hnø- jnääh'. ⁷ Pero ga'jmee' jnääh' joh- dsē- jnääh' ba', lä-koō- joh- dsē' jaa- dsa- mē' jee' mi- kwaay- gyuu- kyaay'. ⁸ Ga- lä- hnää- jnääh' hnäh' cha- miih-. He- ja- sa- ga'jmää' kyaa- jnääh' koō- ma' dsa- ka' jnääh' ju'hmēē' kih' Dio ta'jmah'. Ga-lla' dsē- jnääh' ga'jmee' jnääh' be' kyah' hnäh' lä-jiih' ma' ngēē' jnääh' hñaa' jnääh' juu' jnääh' kwaat- kyah' hnäh' kih' he- hnää- jnääh' hnäh' cha- miih-. ⁹ Øøhn', ¿Che' sa- dsooh- hoh' hnäh' ha- lä- ga'jmee' jnääh' ta', mah' ga- lä- cha- he- ga'kih' jnääh'? Lä- jmi' lä- hwē' ga'jmee' jnääh' ta', jēēh' sa- hnø- jnääh' ma' lla- kyaan- hnäh' jmi' ta- ko- jiih' ga- kwa' jnääh' juu' kih' Dio.

¹⁰ Ma- neh' ba' hnäh' hi- nē- ba' Dio ha- lä- ga'jmee' jnääh' jee' tääh' hnäh' hi- ma- heeh- kih' Jesús. Ma- laa' jnääh' hi- na- jngēē'. Ga'jmee' jnääh' he- llu' jmah' ba'. Sa- cha- he- na- bääh' jnääh' ni- miih-. ¹¹ Ma- neh' ba' hnäh' ha- lä- ga'jmee' jnääh' kyah' hnäh' lä- jaa- lä- jaa- hnäh'. Ga- kwa' jnääh' be' kyah' hnäh', ga- chaah' jnääh' hnäh' lä- koō- jmeē- jaa- dsa- kyaah' gyuu- kyaay'. ¹² Hi- ga- hlēēh' jnääh' hnäh' mah' jmeeh' hnäh' lä- hnø' Dio hi- ga- tēēh' hnäh' mah' lä- jnääh' hnäh' ya- jwi' jee' jmeey- hih'.

¹³ He- ja- sa- hwa- jnääh' kwa- jnääh' ti- hmaah' kih' Dio. Jēēh', ga- heeh- hnäh' juu' kiyh' he- ga- kwa' jnääh'. Ga- lä- ngēēh' hnäh' sa- la' juu' kih' wa' hi- cha- hi- dsa-. La' ma- ra- juu' kih' Dio ba', ja- ba' juu' he- jø- kyah' hnäh', hi- ma- heeh- kih' Jesús. ¹⁴ Øøhn' hi- tääh' Tesalónica na-, kwee- ba' ga- la' kyah' hnäh' kyaah' lä- jē- gwah- kih' Dio he- tøø' hwa' Judea. He' ba' dsa- gooh' hnäh' ga'jmeeh- hnäh', ja- ba' lä- koh' ga- la' kih' øøh' jne' hi- tääh' Judea. Judiu dsa- gooy' ga'jmeeh- dsih' kih' he- ga- lä- dsoo' dsēy' kih' Cristo

Jesús. ¹⁵ Ja- ba' dsa- gooy' he' ga- jngiih' kih' Jesús Dsa- jøøh' jnän- lä- koh' ga- jngēēy' hi- ma' ngēē- juu' kih' Dio jää'. Hi- ja- ba' lä- ja- ga- lä- hñaa- dsēy' kyaa' jnääh' ka- läh'. Jmeey- he- sa- tih- dsē' Dio hi- lla- dsēēy' kih' lä- jēē- dsa-. ¹⁶ Ngoo' ba' hay- kya- jnääh' he- hlēēh' jnääh' dsa- hi- sa- laa' judiu mah' lääy'. Lä- jwē' ja-, mo- so- kyaah' hih- dso' kye- kiyh', he- ja- ja- dso' jwi' nē- kiyh' cha- miih- ngēē'.

Hnø' Paa' dsa- jēē- øøh' jne' hi- cha- Tesalónica

¹⁷ Hnäh' øøhn', ma- lä- hi- miih- jmi' he- sa- jēēn' hnäh'. Pero sa- ma- gaa' dsē- jnääh'. Ma- ra- he- lle- dsē- jnääh' dsa- jēē- jnääh' hnäh'. ¹⁸ He- ja- hnø- jnääh' ma' dsa- jēē- jnääh' hnäh'. Jn- Paa' jmeen- dsoo', ja- he- koō- hä- ga'jmeen' huud- sē- ma' dsa- nøø' jnääh'. Pero sa- ga- la', jmeē- Tana- jwiih' kya- jnääh'. ¹⁹ Hnäh' ba' hi- kye' jnääh' o- joh- dsē- kih', hnäh' ba' hi- jmeē- cha- jnääh' llu'. Hnäh' ba' hi- jmeē- lii- jmää' ta' he- ma- jmeē- jnääh'. He- ja- hnø- jnääh' jēē- jnääh' hnäh' tääh' hnäh' cha- nē- Jesu- cristo wa'ra- ga- tē' jee' jäh' ka- läh'. ²⁰ He- ba' che- llu' kya- jnääh' kwaat- kyah' hnäh' he- ja- cha- ba' jnääh' llu'!

3 Sa- lä- be' dsē- jnääh', he- ja- jmeē- jnääh' huud- sē- jää- jnääh' jwi- Atena la-, ² mah' cheē' jnääh' Timotä øøh' jne' dsa- jēē- hnäh'. Øøh' jne' he', jmeē- ta' kih' Dio ko- joh' kyaah' jnääh', kway- ju'hmēē' kih' Cristo. Hi- he' kwa' be' kyah' hnäh' mah' go- taah' hnäh' koō- hweh- jwē' kih' Dio he- tääh' hnäh' na-. ³ Mah' lä- ja-, ni- jaa- hnäh' sa- jeh' hoh' hnäh' kih' he- jēēh' hnäh' he- wi'. Ma- neh' ba' hnäh' lä- na- lle- kih' le' jnän-. ⁴ Jēēh', lä- ma' tøøh' jnääh' kyaah' hnäh', ga- jäh' jnääh' dsa- ngēē- jne' cha- miih- he- wi' hi- na' ma- jēēh- ba' hnäh' ha- lä- la' he- ja-. ⁵ He- ja- mo- so- ga- lä- be' dsēn-. Chah' ba' ga- cheen-

Timotä mah' dsa-jëëy' che' lä' ma-d-soo' ja' ba' hoh' hnäh'. Jmeen' huud-së' wa-ra' ga-jmee' hi' sa-llu' jwiih' kyah' hnäh' hi' hee' ta' kyaah' jnääh'.

⁶ Pero lä' ma' jah' Timotä jee' tøoh' jnääh' la', ga-jmeeyh' juu', lä' ma-d-soo' ja' ba' hoh' hnäh' hi' hnaah' hnäh' dsa kyaah'. Hi' jäyh', dsooh' hoh' hnäh' kyaah' jnääh' cha miih', hi' hnooh' hnäh' jëeh' jnääh' ka läh', ja' ba' lä'koo' hnøø' jnääh' jëë' jnääh' hnäh'. ⁷ Øøhn', ma'ke' dsa ngëë' jnääh' na'ku' na'ngii' he' wii' jee' la', pero cha-miih' ga'nøh' dsë' jnääh' ma' ga'nuu' jnääh' jmeeh' ba' hnäh' dsoo' hoh' hnäh' kih' Dio. ⁸ Na' ba' ra' si' chaa' jnääh' llu', kih' he' ga'nuu' jnääh' tääh' ba' hnäh' koo' hweh' jwë' kih' Dsa-jøøh' jnän'. ⁹ Joh' ti'hmaah' sa' kwa' jnääh' kih' Dio kwaat' kyah' hnäh'. Jëeh', cha-miih' jëë' dsë' jnääh' cha'në' Dio ta' la' kyah' hnäh'. ¹⁰ Tøoh' ba' jnääh' ngii' jnääh' kih' Dio lä'jmi' lä'hwe' mah' lä'cha' jwë' dsa-jëë' jnääh' hnäh' ka läh'. Mah' kwa' jnääh' be' tëeh' hnäh' he' ga' hnøø' kyah' hnäh' jee' tääh' hnäh' jwë' kih' Dio.

¹¹ Ngii' jnääh' kih' Tääh' jnän' hi' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' mah' kway' jwë' dsa-jëë' jnääh' hnäh' ka läh'. ¹² Hi' ngiin' kih' Dio wa' lä'hnaah' hnäh' cha-ga'miih' dsa kyaah' hnäh' hi' wa' lä'hnaah' lä'na' lä'jëë' dsa ja' ba' lä'koo' hnää' jnääh' hnäh'. ¹³ Hi' ngiin' kih' Dio mah' go'taah' hnäh' koo' hweh' hi' na'jngëeh' hnäh' go'te' mah' mo'-so' cha' ga' he' na'bääh' hnäh' ni' mi-ih' cha'në' Tääh' jnän' wa-ra' ga'të' jee' jäh' Jesús Dsa-jøøh' jnän' kyaah' lä'jëë' hi' lluu' kyaay'.

Wa' jmeen' lä' tih' dsë' Dio

4 Øøhn', hlëëhn' hnäh' lä' hnøø' Jesús Dsa-jøøh' jnän'. Ta' jmee' hnäh' hnaa' hoh', go'nää' ba' hnäh' lä'koo' ga'lä'tëeh' hnäh' kyaah' jnääh'. Jëeh', lä'te' lle' kyah' hnäh' hi' lä'ja' tih' dsë'

Dio ka läh'. Hi' jmee' bii' jmeeh' hnäh' he' llu' cha-ga'miih' koo' hä' koo' hä'. ² Ma'neh' ba' hnäh' ha' lä' la' nuuh' he' ga'hnaah' hnäh' kyaah' jnääh' mada' kih' Jesús Dsa-jøøh' jnän'. ³ He' tøoh' jne' na'jngëeh', he'ja' ba' hnøø' Dio. Hnäh' dsa-më' dsa nuuh' ta' kaa' hnäh' wa' hi' cha' hi'. ⁴ Go'taah' hnäh' llu' kyaah' dsa-më' kyaah' hnäh'. Hnøø' na'jngëeh' hnäh' kyaayh' lä'koo' lle' kih'. ⁵ Ta' jmee' hnäh' he' ngii' jmi'ngo' kyah' hnäh' lä' jmee' dsa hi' sa' laa' judiu' hi' sa' ma'heeh' kih' Dio. ⁶ Ni' jaa' hnäh' ta' mi'kwah' kih' øøh' hnäh', ni' ta' mi'gaa' hnäh' ni' jaa'. Ma'jmeey' ba' jnääh' juu' kyah' hnäh', Dsa-jøøh' jnän' teeh' jwii' kih' lä'jëë' hi' jmee' ta' hliih' ja'. ⁷ Jëeh', sa' ga'tëeh' Dio jne' mah' jmeen' wa' la' cha' la'. Ga'tëeyh' jne' mah' dsa'toohn' na'jngëeh' ba'. ⁸ Hi' sa' jmee' he' juu' la', ja' kih' dsa' ja' he' jmeey' chaayh'. He' jmeey' chaayh' kyaah' Dio ba' ja', he' ba' Dio hi' ga'kwëeh' jne' Jmi'le' Na'jngii'.

⁹ He' hnää' jne' dsa kyaahn', sa' jmee' bii' sii' jnääh' kyah' hnäh'. Jëeh', Dio ma'mi'tëë' hnäh' he' hnaah' hnäh' dsa kyaah'. ¹⁰ Ma' ba' jnä', hnaah' ba' hnäh' lä'jëë' øøh' jne' hi' tääh' lä'kaa' hwa' Macedonia. Pero chuun' kyaah' hnäh' øøhn', mah' wa' hnaah' hnih' cha'ga'miih'.

¹¹ Kwa' hnäh' be' hii' ti' kyah' hnäh', ta' wa' hnee' hnäh'. Ta' jëë' hnäh' he' jmee' jnah'. Ta' wa' jwëh' hnäh', ja' jmeeh' ba' hnäh' ta' lä'koo' mada' he' ma'jmeey' jnääh' kyah' hnäh'. ¹² Lä'jwë' ja', hi' sa' ma'heeh' juu' kih' Dio hlëëyh' llu' kyah' hnäh' hi' lä'ja' lä'cha' ba' lä'jëë' he' jmee' bii' kyah' hnäh'.

Ha' lä' le' wa-ra' ga'të' jee' jäh' Dsa-jøøh' jnän'

¹³ Øøhn', hnøø' jnääh' lä'ngëeh' hnäh' ha' lä' le' kih' øøh' jne' hi' ma'na'juu'. Sa' hnøø' jnääh' lä'meeh' hoh' hnäh' lä'koo' la' kih' hi' sa' cha' o'jøh'

dsē kih¹. ¹⁴Dsoo' ba' dsē jne' he' ga' juu' Jesús hi' ga' lä' jiiyh' ka' läh'. Hi' jmee' jne' dsoo', ja' ba' lä' ja' mi' jiih' Dio ko' jöh' kyaah' Jesús ga' lä' jēē' hi' na' juu' hi' ga' heeh' kiyh¹.

¹⁵He' ja' jwēēhn' hnäh' lä' koo' ga' jäh' Dsa' jööh' jnän'. Jne' hi' chaa' wa' ra' ga' tē' jmi' jäh', sa' lä' jää' jne' kih' jööh' jne' hi' na' juu'. ¹⁶Ki' gaa' lä' nuuh' jmee' Dsa' jööh' jnän' mada' wa' ra' ga' tē' jee' jnaay' gyuuh', hi' lä' nuuh' hlēēh' ángel hi' jööh' ga' kih' jee' lä' jēē', hi' lä' nuuh' hi' luu' hoo' kih' Dio. Ma' ja' lä' jiih' to' nē' lä' jēē' hi' na' juu' hi' ga' heeh' kih' Jesús. ¹⁷Hi' lä' jēē' jne' hi' chaa' jmi' ja', chaayh' jne' jee' jni' ko' jöh' kyaah' hi' na' juu' mah' jee' jne' Jesús jwē' nē' lle'. Ja' ga' na' dsa' tooh' jne' kyaah' Dsa' jööh' jnän' lä' jē' joh' jmi' cha'. ¹⁸He' ja' jmee' hnäh' jēē' dsē' dsa' kyaah' hnäh' kyaah' juu' la'.

5 Ööhn' sa' jmee' bii' si' jnääh' kyah' hnäh' hee' ji' nē' o' hee' jmi' lä' te' juu' la'. ²Ma' nēh' ba' hnäh' kwee', wa' ra' ga' lloo' jmi' jäh' Jesús, jäh' jmi' he' sa' liih' dsa', lä' koo' jmee' dsa' hi' ta' la' hwē'. ³Lä' koo' wa' ra' ga' jäh' dsa': "Ma' tööh' ba' jne' llu', mo' so' hii' goo' jnän'", lä' chah' ja', ni' sa' liih' gyih', ja' he' wii' nē' kiyh', lä' koo' jmee' kih' dsa' mē' jee' dsa' lä' chaa' gyuu' kyaay'. Ni' jaa' sa' lää' kih' he' ja'. ⁴Pero hnäh' ööhn', mo' so' tääh' hnäh' jmeeh' hnäh' wa' la' cha' la'. He' ja' wa' ra' ga' tē' jee' jäh', sa' jööh' hnäh' lä' koo' dsa' jööh' dsa' wa' ra' ga' lloo' jaa' dsa' hi' kiyh'. ⁵Lä' jēē' ba' hnäh' ma' na' jnääh' hnäh' jee' jnä' wa' je' hi' lä' ja' kih' jmi' ka' läh'. Mo' so' na' jnääh' hnäh' kih' hwē', ni' kih' jee' na' hoo'. ⁶He' ja' jwēēhn' hnäh', sa' wa' jmeen' lä' koo' jaa' hi' sa' liih' he' jmee'. Hnöö' na' nē' jne' hi' wa' hääh' jne' hñaan'. ⁷Hi' gwii', hwē' ba' gwiiy'. Hi' hee', ko' ja' lla' heeh' bih'. ⁸Pero jne' hi' ma' na' jnääh' kih' jmi', wa' leeh' jne'. Wa' lä' dsoo' dsē' jne' kih'

Dio, wa' hnää' jne' ööh' jne'. Lä' jwē' ja' hääh' jne' hñaan' lä' koo' jmee' hlöö' hi' na' lääh' nē'. Hi' wa' kyen' o' jöh' dsē' he' lääh' jne'. Lä' jwē' ja' hääh' jne' hñaan' lä' koo' jmee' hlöö' hi' hä' mi' kyaah' lle'. ⁹Jēēh', ga' jmää' Dio jne' mah' lääh' jne' ta' la' kih' Jesucristo Dsa' jööh' jnän', sa' ga' jmääy' jne' mah' jēēh' he' lli' wii' he' na' ga' jäh'. ¹⁰Hi' he' ga' juu' jnä' jne' mah' chaa' jne' ko' jöh' kyaayh', kwee' ba' la' che' chaa' jne' o' na' juu' jne' wa' ra' ga' tē' jmi' jäh'. ¹¹Kih' he' ja', ja' kwah' hnäh' be' kih' dsa' kyaah' mah' dsa' näay' ta' cha' nē', ja' ba' lä' koh' tääh' hnäh' jmeeh' hnäh'.

¹²Chuu' jnääh' kyaah' hnäh' ööhn', ja' jmeeh' hnäh' he' kih' hi' kwa' be' kyah' hnäh' hi' lä' ja' kih' hi' jää' hnäh' kwaat' kih' Dsa' jööh' jnän' hi' kih' hi' hlēēh' hnäh' ka' läh'. ¹³Wa' hnaah' hnih' cha' miih' ta' la' kih' ta' he' jmeey'. Hi' wa' hii' tii' kyah' hnäh' kyaah' dsa' kyaah' hnäh'.

¹⁴Hi' chuun' kyaah' hnäh' ööhn', hlēēh' hnäh' hi' sa' hnöö' jmee' ta'. Kwa' hnäh' be' kih' hi' sa' lä' kaa' dsē', hi' lä' ja' kih' hi' sa' bee' huu' dsē' kih'. Jmee' hnäh' jöh' hoh' kyaah' lä' jēē'. ¹⁵Leeh' hnäh', ni' jaa' hnäh' ta' jiih' hliih' kih' hi' jmee' he' hliih'. Lä' jēē' jiih' jmee' hnäh' he' llu' jmah' ba' kih' ööh' hnäh' hi' kih' lä' jēē' dsa' jmi' gyuu'.

¹⁶Wa' jēē' hoh' hnäh' lä' jē' jmi' ba'. ¹⁷Ngii' hnäh' tääh' kih' Dio. ¹⁸Kwa' hnäh' ti' hmaah' kih' Dio kih' lä' jē'. He' la' na' hnöö' Dio jmeeh' hnäh' lä' llu' he' ma' laah' hnäh' ko' kyaah' Cristo Jesús. ¹⁹Ta' ha' hnäh' kih' jmi' lle' Na' jngii'. ²⁰Ta' jmee' hnäh' ta' koo' juu' he' kwa' hi' ngēē' juu' kih' Dio. ²¹Kye' da' hnäh' kwaat' kih' lä' jē' he' hlēēyh'. Mah' go' taa' hnäh' ko' hweh' kyaah' ma' la' he' llu' jmah' ba'. ²²Be' hnäh' ta' koo' lä' jē' nē' he' hliih'.

²³Dio ba' he' hi' jmee' hii' tii' tuh' d- sē' jne'. He' ja' ngiin' kiyh' mah' wa'

jmeey' na⁻jngëe' hnäh' go⁻te⁻. Wa' hääy'¹
 hnäh'. Wa' høoy' jmi⁻lle' kyah'¹ hnäh',
 wa' høoy' lä⁻jë⁻ huu⁻dsë⁻ kyah'¹ hnäh',
 wa' høoy' jmi⁻ngo'¹ kyah'¹ hnäh' mah'¹
 mo⁻so⁻ cha⁻ ga⁻ he⁻ na⁻bääh⁻ hnäh' ni⁻
 miih⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee' jäh'¹ Jesucristo
 Dsa⁻jøøh'¹ jnän⁻. ²⁴Ma⁻ra⁻ he⁻ mi⁻te⁻ ba'¹
 hi⁻ ga⁻tëeh'¹ hnäh'. He⁻ ga⁻jäyh'¹ jmeey'¹,
 ma⁻ra⁻ he⁻ jmee'¹ bih¹.

²⁵Øøhn'¹, ngii' hnäh' kih'¹ Dio mah'¹
 kway'¹ be' kyaa'¹ jnääh¹.

²⁶Jmee' hnäh' Dio kih'¹ lä⁻jëë⁻ øøh'¹
 hnäh', ja⁻ chyh⁻ hnäh' kiyh'¹ lä⁻ hnøø'¹
 Dio.

²⁷Kyaa⁻h' mada⁻ kih'¹ Dsa⁻jøøh'¹ jnän⁻,
 jwëëhn⁻ hnäh', ja⁻ hëh⁻ hnäh' he⁻
 ma⁻siin'¹ la⁻ cha⁻në⁻ jee' lä⁻jëë⁻ øøh'¹ jne⁻.

²⁸Wa' mi⁻jää'¹ Jesucristo Dsa⁻jøøh'¹
 jnän⁻ lä⁻jëë⁻ hnäh'. Wa' la⁻ lä⁻ja⁻.

2 Tesalonicenses

*He la- jee ga-të to je he ga-sii Paa
kih' øøh' jne hi- chaq- Tesalónica*

1 Jnä' Paa' kyaah' Silvano kyaah' Timotä siin' kih' gwah' jwi- Tesalónica, hnäh' hi- tääh' kyaah' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' kyaah' Dio hi- laa' Täa jnän'. ²Ngiiñ' kih' Dio hi- laa' Täa jnän' hi' ngiin' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', wa' kway' he- llu' kyah' hnäh', hi' wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'.

**Dio lla' ta' kih' hi- jmeeh' øøh' jne
wa'ra- ga-të' jee' jäh' Dsa-jøøh' jnän'**

³Øøhn', hnøø' kwa- jnääh' ti'hmaah' kih' Dio lä-jë' jmi' kwaat' kyah' hnäh', lä-le' kih', lä-llu' he- ngoo' ba' dsoo' hoh' hnäh' kiyh', hi' ngoo' ba' hnaah' hnäh' dsa kyaah'. ⁴Tih' ba' dsë- jnääh' lä-koø- jmeeh- hnäh', he-ja- ga-hlëeh' jnääh' llu' kyah' hnäh' lä-koø- lä-koø- gwah' kih' Dio. Jmeeh- jnääh' juu' ha- lä-jøh- hoh' hnäh' kyaah' lä-jë' wi' he- dsa-ngëë' hnäh'. Hi' ha- lä- dsoo' hoh' hnäh' kih' Dio hi- kwëeh- ba' hoh' hnäh' ma' chaq- hnäh' lli'wi'. ⁵Heh' lä-ja-, mi-jnääh' ma'ra- he- lla' Dio ta' lä-koø- lle' kih', he-ja- na- na-ngë' hnäh' jwë' gó- taah' hnäh' ya'jwi' kiyh', kih' he- jëeh' hnäh' wi' na'.

⁶Jëeh', Dio jmee' lä-koø- lle' kih', he- mi'hmaayh' kih' hi- jmeeh- hnäh' na'. ⁷Hi' hnäh' hi- dsa-ngëë' wi' na', hñah- ba' hnäh' jee' teeh' hnäh' hoh' ko-jøh' kyaah' jnääh' wa'ra- ga-të' jee' lä-jnä' Jesús jñaa'y' gyuuñ' kyaah' ángele kyaay' hi- cha- be' kih'. ⁸Jäyh' jee' wa'je- ji- h'gyeh', ma-ja- heeyh' wi' lä-jëë' hi- sa' ga-heeh- kih' Dio, hi' lä-kye- hi- sa' ga-lä-hnøø' ju'hmëë' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. ⁹Hi- he' na-, jëë' wi' he- sa' llaa' jih'koh' jih'lih', uu' go-te'

ba' dsa-taayh' kih' Dsa-jøøh' jnän', jee' mo-so- tëëy' jëëy' jee' jnä' na'hñaañ' kyaah' be' kiyh', ¹⁰wa'ra- ga-të' jmi' jäh' Jesús. Ma-ja- dsa-taah' lä-jëë' hi- laa' kyaay', jmeey' juuh- kiyh'. Peer' jëë- dsah' lä-jëë- hi- ma-heeh-. Hi' lä-kye- hnäh' jëeh' hñih', jëeh' ma-lä-dsoo' ba' hoh' hnäh' juu' he- ma' kwa' jnääh'.

¹¹He-ja- ngii' jnääh' kyah' hnäh' lä-jë- jmi' mah' jmää' Dio hnäh' lluu' lä-le' kyah' hnäh' hi- na-teeh' kyaay'. Hi' ngii' jnääh' kiyh' mah' kway' be' kyah' hnäh' jmeeh' hnäh' lä-jë- ta' llu' he- hyoh- hoh' hnäh' jmeeh', lä-llu' he- ma-dsoo' hoh' hnäh'. ¹²Ma-ja- jmee' dsa-juuh- kih' Jesucristo kwaat' kyah' hnäh' hi- ja-ba- lä-ja- le' kyah' hnäh' ko-jøh' kyaayh', kih' he- llu' dsë' Dio jnän', hi' kih' he- llu' dsë' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'.

**Ha- lä- le' wa'ra- ga-të' jee'
jäh' Dsa-jøøh' jnän'**

2 Na' hlëeh' ga' jnääh' miil- kih' ha- lä- le' wa'ra- ga-të' jee' jäh' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- ha- lä- jee' jniñ' mah' jmeen' ko-jøh' kyaayh'. Øøhn', chuun' kyaah' hnäh', ²ta' hee' hnäh' ga-juh' hu-dsë- kyah' hnäh'. Ta' jeh- hoh' hnäh' cher'mah' ga-nuuh- hnäh' jäh' dsa- ma-jañ- Jesús. Ma-ke' he- ga- jäyh' ma-hlëeh' Jmi-le' kih' Dio, ma-ke- he- ga- jäyh' ma-ya-ka- dsa- juu' kyaa' jnääh' o ma-tëëy' juu' kyaa' jnääh', ta' jmee- hnäh' he' go-te'. ³Ta' kwa- hnäh' jwë' he- ga' mi-gaa- dsa- hnäh'. Sa' jäh' Jesús jää' sa' ga' ma-lloo' jmi' jmee' dsa- na-høøh' kih' Dio lä-kaa- jmi-gyuu' hi- lä-jnääh' dsa- hlëeh' hi- ma-na-hee' go-te'. ⁴Hi- he' lä-hnøø' lla-dsëëy' kih' Dio hi' kih' lä-jë- he- jmee' dsa- juuh- kih'. Jmääy' hñiiy' jøøh' kih' jee' lä-jëë-, lä-jiih' gyay- neh' gwah' kih' Dio, jmääy' hñiiy' lä-koø- Dio.

⁵Che' sa' dsooh- hoh' hnäh' he- ga-jwëehñ' hnäh' he- la-, lä- ma' gyan' kyaah' hnäh' jee' na'? ⁶Ma-neh' ba'

hnäh' hee- na- he- sa- kwa' jwē' lä-jnääh'
 dsa- hlēēh' he' jāā' sa- ga- ma-tē' jmiī'
 kiyh'. ⁷ Sa- chaa- hi- nē- kwee-, ha- lä-
 ma-løø' jmee- ta' hi- hlēēh' he', pero
 ma-ra- he- jmee- bih' ta' to-kē'. Koo-
 jøøy' lloo- jmiī' jnuuh' he- jmee- jwiīh'
 kiyh'. ⁸ Ja-ga- na- lä-cha- jwē' ngēy'
 jnääh'. Pero wa-ra- ga-tē' jee' jāh' Jesús,
 kyaah' lle' he- hä- hooy' ba' jngēyeh'
 dsa- hlēēh' he'. Mi-llaay- go-te- kyaah'
 jmeē' kiyh' wa-ra' jayh'. ⁹ Kyaah' cha-mi-
 ih- be' kih' Tana', jmee' dsa- hlēēh' he'
 ta'. Jmeey' hii' goo- jmi-gyuu- hi- jmeey'
 he- juh-gaa-. Pero kyaah' juu' ta-juu'
 jmah' ba' jmeey' lä-jē- he- ja-. ¹⁰ Ja- he-
 koo- nēe' he- hliih' jmeey'. Kyaah' he- ja-
 mi-gaay- dsa- hi- ma-tāäh' hee' go-te-
 kih' he- sa- ga-lä-hnøøy' ma' nuuy' ju'd-
 soo' mah' ma' lääy'. ¹¹ He-ja- kwa' Dio
 jwē' lä-gaa- dsa- he' cha-ga-miīh- kyaah'
 juu' ja- mah' jmee' gyih' he' kih' juu'
 ta-juu' ba'. ¹² Heh' lä-ja-, jä- dso'jwiī' nē'
 kih' lä-jēe- hi- sa- heeh- kih' ju'dsoo', kih'
 he- hnøø' gyih' he- hliih'.

Ga-lleeh- Dio jne' mah' lää' jne'

¹³ Dsa-jøøh' jnän' hnääh' hnäh' øøhn',
 he-ja- jmee- bii' kwa' jnääh' tää' ti-h-
 maah' kih' Dio kwaat- kyah' hnäh'.
 Jēeh' Dio ga-lleeh- hnäh' lä- ma' to-nē'
 mah' lääh' hnäh', lä-llu' he- ga-mi-l-
 luuy' hnäh' ta-la' kih' Jmi-lle' Na-jngii'
 hi- lä-llu' he- ma-dsoo' hoh' hnäh' kih'
 ju'dsoo'. ¹⁴ Ga-tēeh' Dio hnäh' kyaah'
 ju'hmēe' he- ga-kwa' jnääh' mah' tēeh'
 hnäh' ya-jwiī' kih' Jesucristo Dsa-jøøh'
 jnän'. ¹⁵ Lä-ja- øøhn', go-taah' hnäh'
 koo- hweh-. Ta- wa- gaa' hoh' hnäh'
 lä-jē- he- ga-lä-tēeh- hnäh' kyaah' juu'
 he- ga-hlēēh- hi- kyaah' lä-jē- he- ga-sii'
 jnääh' kyah' hnäh'.

¹⁶ Ngii' jnääh' kih' Jesús Dsa-jøøh'
 jnän' hi- ngiin' kih' Dio hi- laa- Täa- jnän'
 hi- hnäa' jne', hi- ga-jmee' jēe- dsē- jne'
 he- sa- laa- jih-koh', hi- ga-jmee' cha-
 o-jøh- dsē- jnän' ta-la' kih' he- llu' dsēy'.

¹⁷ Ngiiin' kiyh' mah' wa' jmeey' jēe- hoh'
 hnäh' hi- wa' kway' be' kyah' hnäh' mah'
 ya-hii' llu' lä-jē- he- hlēēh' hnäh' hi-
 lä-jē- he- jmeeh- hnäh'.

Ga-jäh' Paa' siih- øøh' jne' ngii' hnäh' kyaah' jnääh'

3 Øøhn' ta- jyoh' ko-taa-, ngii' hnäh'
 kyaah' jnääh' mah' lloo- chah' juu'
 kih' Dsa-jøøh' jnän' lä-kaa- jmi-gyuu-
 hi- lä-ja- wa- tøøyh- ta' juu' ja- lä-koo-
 ga-jmeeh' hnäh'. ² Ngii' hnäh' kyaah'
 jnääh' mah' sa- cha- he- dsa-ngēe' jnääh'
 jee' kih' dsa- hñaa- dsē'. Jēeh' ja- lä-jēe-
 dsa- lä-dsoo' dsē' juu' la-. ³ Pero mi-te'
 ba' Dsa-jøøh' jnän' juu' kih', ma-ra-
 he- häa' bih' hnäh' mah' sa- cha- he-
 dsa-ngēeh' hnäh'. ⁴ Kye' jnääh' o-jøh-
 dsē- kih' Dsa-jøøh' jnän', he- jmeeh- ba'
 hnäh' lä-jē- he- ma-jäh' jnääh' hi- ngoo'
 ba' jmeeh- hnäh' lä-ja-. ⁵ Dsa-jøøh' jnän',
 hi- he' ba' jāā- hnäh' mah' lä-hnaah-
 hnäh' øøh' hnäh' lä-koo- hnäa' Dio jne'
 hi- lä-ja- jāäy- hnäh' mah' kwēeh' hoh'
 hnäh' lä- ga-kwēeh' dsē' Cristo.

Jmee- bii' jmee' jne' ta'

⁶ Jmee- jnääh' mada- kyah' hnäh'
 lä-hih- kih' Dsa-jøøh' jnän'. Ta- jmee-
 hnäh' ko-jøh' kyaah' ni- jaa- øøh' jne' hi-
 jmee- wa- la' cha- la', hi- sa- jmee- he'
 lä-jē- juu' he- ma-kwa' jnääh'. ⁷ Ma-nēh'
 ba' hnäh' he- lle' kyah' hnäh' jmeeh'
 hnäh' lä-koo- jmee- jnääh'. Sa- ga-jmee'
 jnääh' wa- la' cha- la' jee' kyah' hnäh'.
⁸ Sa- ga-kih' jnääh' la' ga-kih' jnääh' kih'
 ni- jaa- dsa-. Sa- ga-tēeh' jnääh' dsē'
 jnääh' ma' ga-jmee' jnääh' ta' lä-jmiī'
 lä-hwē'. Jēeh' ni- jaa- hnäh' sa- ma'
 hnøø- jnääh' ma' lla-kyaah' jnääh' jmiī'.
⁹ Ja- he- sa- na-ngē' jnääh' jwē' he- ma'
 ngii' jnääh' kyah' hnäh'. Pero lla- he-
 ja-, ga-jmee' jnääh' ta' mah' jmeeh' hnäh'
 ja-ba- lä-koo- ga-jmee' jnääh'. ¹⁰ Lä- ma'
 ga-tooh' jnääh' kyaah' hnäh' ga-jmee'

jnääh¹ mada⁻: Cher'mah¹ hi⁻ sa⁺ hnø¹
jme⁺ ta¹, lä⁺ja⁻ sa⁺ wa¹ kuyh⁻.

¹¹Jëeh⁺ ma⁻n^uu⁺ jnääh¹, kō⁻llaa⁺
dsa⁻kyaah⁺ hnäh⁺ jme⁺ wa¹ la¹ cha⁻ la¹.
Ni⁻ miih⁻ ta¹ sa⁺ jmeey⁺. Koo⁻ dsa⁻jëëy⁺
he⁻ jme⁺ dsa⁻ ba¹. ¹²Kih¹ hi⁻ he⁺ na⁻
hlëeh⁺ jnääh¹ hi⁺ jme⁻ jnääh¹ mada⁻,
lä⁻hih⁺ kih¹ Jesucristo Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻.
Ta⁺ wa¹ tääyh⁺ ta⁻ la⁺ ta⁻ jnø⁺, wa¹
jmeey⁺ ta¹ mah¹ lä⁻cha⁻ he⁻ kuyh⁺.

¹³Hi⁻ hnäh⁺ øøhn¹, jme⁺ ba¹ hnäh⁺
he⁻ llu¹, ta⁻ t^u hnäh⁺. ¹⁴Cher'mah¹ cha⁻
kō⁻llaa⁺ hi⁻ sa⁻ nuuh⁺ kih¹ juu¹ he⁻ na⁻ sii⁻
la⁻, kye⁻ da¹ hnäh⁺ kwaat⁻ kih¹ hi⁻ jme⁺

lä⁺ja⁻ hi⁺ mo⁺to⁺ jme⁻ hnäh⁺ kō⁻jøh⁺
kyaayh⁺ mah¹ wa¹ jä⁻ o⁻hih⁺ kiyh¹. ¹⁵Pero
ta⁺ jme⁻ hnäh⁺ na⁻hääh⁺ hnih⁺, hlëëyh⁺
lä⁻lle⁻ kih¹ ta⁻la⁺ kih¹ he⁻ laa¹ øøh¹ ba¹.

¹⁶He⁺ ba¹ Dio hi⁻ jme⁺ hii⁺ tii⁺ jnän⁻,
wa¹ jmeey⁺ hii⁺ tii⁺ kyah¹ hnäh⁺ lä⁻jë⁺ jmiif⁺
wa¹ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ cha⁻ hnäh⁺. Dio
kyaah⁺ hnäh⁺.

¹⁷Jnä⁺ Paa⁺ ma⁻siin¹ miih⁻ jee⁺ ga⁻d-
saa¹ juu¹ la⁻ kyaah⁺ goon⁺. Lä⁻ja⁻ jmeen⁻
kyaah⁺ lä⁻jë⁺ je⁻ he⁻ siin⁺ mah¹ la¹ dsoo⁺
jnä⁺ he⁺ hi⁻ chee⁺ je⁻ ja⁻. ¹⁸Wa¹ mi⁻jää¹
Jesucristo Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻ lä⁻jëë⁺ hnäh⁺.
Wa¹ la¹ lä⁻ja⁻.

1 Timoteo

*He la to nē je he
ga sū Paa kih Timotā*

1 Jnā' Paa laan' apóstol kyaā' Jesu-
cristo lā hih' kih' Dio hi lāā' jne' hi
lā hih' kih' Jesucristo Dsa jøøh' jnān' hi
kyen' o jøh' dsē' kih'. ² Siin' kyah' Tim-
otā, hne' hi lāā' lā' koo' gyuu' kyaan'
lā' llu' he' jāān' hne' jwē' kih' Dio. Ngiiñ'
kih' Dio hi lāā' Tāā' jnān' hi' kih' Cristo
Jesús Dsa jøøh' jnān' wa' kway' lā' jē' he'
llu' kyah', wa' lā' nih' dsēy' hne', hi' wa'
jmeey' hii' ti' kyah'.

**Ga'jmeē' Paa' mada' kih' Timotā
mah' hlēyēh' dsa' hi' kwa' juu' ta' juu'**

³ Jāā' sa' ga' ma' ngoon' ta' hwa' Mace-
donia, ga' jwēēhn' hne' he' jāh' jwiñ-
Éfeso na' mah' hah' kih' kō' llaā' hi' mi-
gaa' dsa' kyaah' juu' ta' juu'. ⁴ Ni' ta'
kwa' jwē' jmeey' he' kih' lā' jē' juu' ma-
gyuh' kiyh', ni' he' jmeey' juu' ha' lā'
ma' lāā' ma' hyaa' ta' gyuuñ' jnān'. Sa'
cha' jee' llaā' juu' jā'. Koo' llay' hniñ-
ba' jā'. Sa' dsoo' ta' cha' nē' juu' kih' Dio
kyaah' juu' jā'. He' dsoo' dsē' jne' kih'
Dio, he' jā' ba' jmāā' kih' dsa'. He' jā'
jwahn' ka' lāh', jā' jāh' Éfeso na' mah'
jmeeh' he' ga' jwēēhn' hne' jāā'.

⁵ He' hnoon' lā' hnāā' dsa' øøh'
kyaah' koo' nēē' ba' huū' dsē', he' jā'
ba' ma' jmeen' mada' lā' na'. Peer'
cher' mah' hniñ' huū' dsē' kiyh' hi'
cher' mah' koo' jāh' bih' he' ma' dsoo'
dsēy' kih' Dio, sa' jmāā' kiyh' he'
jāyh' hnāāy' øøyh'. ⁶ Kih' he' ga' jmeē'
kō' llaā' dsa' ta' koo' he' hnāāy' øøyh',
he' jā' ga' nāāy' kyaah' juu' he' sa' jmāā'
ta'. ⁷ Hnøøy' jmāāy' hniñy' jāā' hi'
kyuuñ' ley kih' Dio, pero ni' he' hlēyēh'
sa' ngēēy', ma' ke' kway' juu' lā' kaa'
tuh' dsēy'.

⁸ Pero ma' nē' ba' jne', llu' ba' ley kih'
Dio wa' ra' jāh' kih' ngēē' jne' hee' kih'
jmāā' ley jā'. ⁹ Nē' ba' jne' sa' ga' k-
wa' Dio ley kih' hi' jmeē' he' llu'. La'
kih' hi' ma' hlāāh', kih' hi' chaah', kih'
hi' na' heē' dsē', kih' hi' jmeē' dso' kye',
kih' hi' sa' kyaah' Dio, kih' hi' sa' cha-
nuuh' kih', kih' hi' jngēēh' cho' jmiñ', kih'
hi' jngēēh' dsa' kyaah', kih' hi' he' ba'
hnøø' ley jā'. ¹⁰ Kih' dsa' mē' dsa' nuuh'
hi' kaañ' wa' hi' cha' hi', kih' dsa' mē'
o dsa' nuuh' hi' kaañ' jā' ba' dsa' kyaah',
kih' hi' hēē' dsa' mah' hnēyē', kih' hi'
ta' juu', kih' hi' jmeē' ju' dsoo' kih' juu'
ta' juu', hi' la' kih' hi' hnøø' lla' dsēē' kih'
ju' dsoo' he' kwa' jnāāh' la', ¹¹ lā' koo' lle'
ju' hmēē' he' na' hnāan' kwan'. He' ba'
che' na' hnāah' la' ju' hmēē' kih' Dio hi'
lāā' Tāā' jnān'.

Cha' miñ' ga' lā' nih' dsē' Dio kih' Paa'

¹² Kwan' ti' hmaah' kih' Cristo Jesús
Dsa jøøh' jnān' hi' kwa' be' kin'. Jēēh',
ga' jmāāy' jnā' kwaat' he' mi' ten' kiyh',
he' jā' ga' hnāay' jnā' mah' jmeen' ta'
kiyh'. ¹³ Jāā' sa' ga' ma' tēyēh' jnā'
ga' mi' kwah' jnih'. Ga' ngēn' jmeen'
hnāa' dsēn' kih' dsa' kyaay', ma' hāān'
jwēрте. Pero ga' lā' nih' dsē' Dio jnā',
jēēh' sa' ma' man' hee' jā' ma' jmeen',
hi' sa' ma' heen' kih' ju' dsoo'. ¹⁴ Ha'
koh' sa' llu' dsē' Dsa jøøh' jnān' kyaah'
jnā'. Ga' jmeey' ga' lā' dsoo' dsēn' kiyh'
hi' ga' jmeey' he' ga' lā' hnaañ' dsa'
ta' la' kih' Cristo Jesús.

¹⁵ Juu' he' jwahn' la', la' dsoo' hi'
hnøø' heeh' ga' lā' jēē' dsa'. Ja' Cristo
Jesús jmi' gyuuñ' la' mah' lāāy' dsa' hi'
jmeē' he' hliih'. Hi' jnā' laan' to' nē' kih'
jee' lā' jēē' hi' jmeē' lā' jā'. ¹⁶ Kih' he'
jā' ba' na', ga' lā' nih' dsē' Dio jnā', mah'
mi' jnāā' Cristo Jesús ta' la' ki' jnā' ha'
lā' koo' jøh' dsēy'. Jēēh', cha' gā miñ'
he' hliih' ga' jmeen' lā' koh' ga' he' jmeē'
jñah'. Lā' jwē' jā', ka' kwaat' hi' na' ga'
heeh' kih' Jesús, ha' koh' sa' lā' jøh' dsē'

Jesús kyaayh', mah' jmeey' chaay- lä'jé- joh' jmií' cha-. ¹⁷Lä'ja- wa' la' juuh- kih' Dio hi- wa' laay' jøøyh'. Sa- chaa- ga' jñah' Dsa-ta' hi- jøøh' ga', hi- sa- juu' jih'koh', hi- ni- sa- tēē' jne' jēē' jnih', jaa- hñii' bih' laay' Dio hi- kyuuh-. Wa' la' lä'ja-.

¹⁸Timotä, gyuu- kyaan-, kwēehn- hne- nuuh- la-, ja-ba' lä'koō- juu' he- ga-mi-jnäā- Dio kih' hi- ga-hlēēh' kyah' jāā-. Ja- mi-dsooh' hoh' lä'koō- ga-jäh' hi- he' mah' tēēh' be' jmeeh' ta' lä'jih' jee' le'. ¹⁹Hnøø' lä- ma-dsoo' ja-ba' hoh', hi- lä- ma-jmeeh- ja-ba' he- llu' jmah' mah' sa- hñii' huudse- kyah'. Ko'llaa' dsa- sa- ga-jmeey' he' lä'koō- ya-näay' kyaah' huudse- kiyh', he-ja- ga-heey' hñiiy', mo-so' ga-näay' ta- cha-né. ²⁰Uu' hi- ga-jmee' lä'ja- chee- Himeneo kyaah' Leja'. Hi- he' ga-ngēēn- kih' Tana' mah' lä'ja- mi-tēēy- sa- mi-kwayh' Dio.

**Ha- lä- chuū' jne' kyaah'
Dio kih' lä'jēē- dsa-**

2 Chuun' kyaah' hne- to-né, wa' ngii' jne' kih' Dio mah' wa' le' llu' kih' lä'jēē-. Wa' hlēēh' jne' Dio lä'jé- he- lla- dsē- jne' hi- wa' chiihn' Dio lä'jé- he- chaa- jne', hi- wa' kwan' ti'hmaah' kiyh'. ²Lä'ja- hnøø' ngii' jne' kih' lä'jēē- hi- kye- ta' hi- lä'kye- dsa-ta' mäh' mah' kway' jwē' dsa-toohn' llu' hií' tií' jnän-. Hi- lä'ja- cha- jwē' hnäahn' Dio, hi- jmeen' lä'koō- lle' kih'. ³He- la- ba' ja- he- llu' he- tih- dsē' Dio hi- läā- jne'. ⁴Dio hnøø' he- läā' lä'jēē- dsa- hi- hnøøy' lä-ngēē- dsa- ha- lä- la' ju'dsoo'. ⁵Jēēh', jaa- ba' Dio laa' hi- lä- ja- jaa- ba' dsa-nuuh- chaa- hi- mi-ee- juu' kih' dsa- kyaah' Dio. Dsa-nuuh- he- chee- Jesucristo. ⁶Ga-ngēēy' hñiiy' he- ga-juuy', mah' läāy' lä'jēē- dsa-. He- la- ga-mi-jnäā- Dio ma' ga'lloo' jmií' ja-. ⁷He- ja- ga-hñaa'y' jnä' laan' apóstol mah' kwan' juu' kiyh'. Ne- ba' Cristo, hlēēhn' ju'dsoo', sa- ta- juun'. Na-hñaan' mi-tēēn'

dsa- hi- sa- laa' judiu, hee- ja- he- dsoo' dsē' jne' hi- hee- ja- ju'dsoo'.

⁸He-ja- hnoon' lä'jēē- dsa-nuuh- hi- chaa- lä'kaa- jmi-gyuu- chuuy' kyaah' Dio. Hi- wa-ra- ga-hlēēyh' kyaah' Dio chooy' gooy- ta- gyuuh', hnøø' na-jngēēy', sa- lleey', hi- sa- hnee'y-.

⁹Lä'ja- jwahn' ka-läh' kih' dsa-mé', wa' kye'yh' hmiih- kyaah' koō- nēē' ba' huudse- lä'koō- lle' kih' hi- hnaah- Dio. Hi- wa-ra- ga-jñaa'y' lley' sa- llu' jmeey' jih'gyeh' na-beh' kyaah' ñe' nøø' o-kuu' he- hmoo'h', ni- he- këyh' hmiih- hmoo'h'. ¹⁰Lla- he- ja-, wa' jmäay' hñi-iy' na-hñaa'h' kyaah' lä'jé- ta' llu', lä'koō- lle' kih' dsa-mé' hi- hnaah- Dio.

¹¹Hi- sa- sooh- kih' dsa-mé' he- tooyh' miih' jee' kwa- dsa- juu', hnøø' nuuyh' kih' juu' he- nuuy-. ¹²Sa- kwan' jwē' kih' dsa-mé' he- mi-tēēy- dsa-nuuh-, ni- sa- le' kay' né' kih' dsa-nuuh-. Hnøø' dsa-taayh' to-ké- ba'. ¹³Jēēh', Dio ga-jmäāy' Adán to-né. Kēē- ga- ga-jmäāy' Eva. ¹⁴Hi- ja- kih' Adán ga-mi-goo- hi-sa-llu'. Kih' dsa-mé' ba' ga-mi-gooy-. Kih' he- ja- ba' ga-lä'cha- dso'kye- kiyh'. ¹⁵He- ja- ga-jäh' Dio kih' dsa-mé', jēēy' wií' jee' lä'chaa- gyuu- kyaay', pero läā' bih' cher'mah' ngoo' ba' dsoo' dsēy' kih' Dio hi- lä'ja- hnøø' hnäay' dsa-, hnøø' na-jngēēy', hi- hnøø' dsa-taayh' lä'koō- lle' kih'.

**Ha- lä- hnøø' jmee'
hi- kye- né' kih' øøh' jne'**

3 Jwahn- dsoo', cher'mah' chaa- hi- hnøø' ka' né' kih' øøh', ta' llu' ba' ja- hnooyh-. ²Pero hi- há- goo- ta' ja-, jmee- bií' laay' jaa- hi- sa- na-bääh' ni- miih- dsoo', jaa- dsa-nuuh- hi- kyaah' jaa- ba' dsa-mé', jaa- hi- ngē- koō- nēē' ba', jaa- hi- häā- hñii', jaa- hi- há- ta' kih', jaa- hi- kwa- jee' jä' dsa-hi- go-nää', jaa- hi- lih- mi-tēē- dsa-. ³Sa- le' ka' né', jaa- dsa- lla-hiijh-. Hnää' jaa- hi- sa- hnee-, jaa- hi- jøh- dsē' hi- sa- ti-choo-

juu', jaā hī sā hee' dsē' kuu', ⁴ jaā hī lih' lla' ta' cha'neh' kih', jaā hī lih' kwēeh' nuuh' joo' mah' sa' jiiyh' juu' kyaayh'. ⁵ Cher'mah' chaā jaā hī sā lih' lla' ta' cha'neh' kih', zha' ba' lā'jā, kay' nē kih' gwah' kih' Dio? ⁶ Jaā ooh' jne' hī hmēē', sa' le' kay' nē, wa'ra' ja' huudse' kiyh' jmāy' hñiyy' jooyh', hī ja' dso'jwii' nē kiyh' lā'koh' ga'la' kih' hī sa'llu'. ⁷ Hi' jee' kih' hī sa' ma'heeh, hnø' hii' juu' kiyh' he' jmeey' he' llu' jmah' ba', mah' sa' hlēeh' dsa' hliih' kiyh' hī lā'jā sa' mi'goo' hī sa'llu' kiyh'.

**Ha' lā' hnø' jmee' dsa' na' llee'h'
kyaay' Dio hī kwa' juu' kiyh'**

⁸ Hi' lā'jā ka' lāh' kih' lā'jēē' hī jmee' be' kih' hī kye' nē, hnāā' jaā hī hā' ta' kih', hī mi'te' juu' kih', hī sa' hih', hī hī sa' hee' dsē' kuu'. ⁹ Hi' hnāā' jaā hī na' jngii' huudse' kih', hī chooh' koo' hweh' juu' he' ma'dsoo' dsē' jne', he' ma'lā'jnā' jnān' na'. ¹⁰ He' jā, jāā' ga' hnø' kye' jne' kwaat' che' jmāy' jmeey' ta' jā. Ja' ga' na', le' jmeey' be' kih' hī kye' nē, cher'mah' sa' cha' he' na' bāyāy'h.

¹¹ Jā' ba' lā'jā kih' dsa'mē', hnø' jaā hī hā' ta' kih', hī sa' kooh' juu' jwii', hī ngē' koo' nēē' ba', hī jaā hī mi'te' juu' kih'.

¹² Hī' jmee' be' kih' hī kye' nē, wa' laay' dsa' nuuh' kyaay' jaā ba' dsa'mē', hī wa' liyh' llay' ta' cha'neh' kiyh', hī wa' kwēeyh' nuuh' jooy'. ¹³ Lā'jēē' hī ya'hēē' llu' kyaah' ta' jā, dsa'hā' ta' kiyh' jee' kih' dsa' kyaayh' hī cha'ga' mi'ih' lā'cha' be' kiyh' hlēeyh' dsa' ha' lā' la' he' ma'dsoo' dsē' jne' kih' Cristo Jesús.

Jnaah' la' juu' he' ma'lā'jnā' jnān'

¹⁴ Hnoon' niin' na'jēēn' hne' chah' la', pero ma'ra' he' sii' ba' jnā' kyah', ¹⁵ le' ga' che' sa' ngoon' chah'. Lā'jā lā'neh' ha' lā' kah' nē kih' dsa' hī ma'heeh' hī

laa' gwah' kih' Dio jiih' hī tāāh' nē kih' ju'dsoo', hī chooyh' koo' hweh' juu' jā, laay' lā'koh' ma'tii' na'hyah'. ¹⁶ Ma'ra' ju'dsoo', sa' lā'keh' jne' jmi' lā'ngēēn' ha' lā' la' jwē' kih' Dio. Pero kyaah' he' na' sii' jee' la' lā'ngēē' ba' jne' miih':

Ga'mi'jnāā' Dio hñii' jmi'gyuuh' la', laay' lā'koo' jaa' dsa'.

Hī' he' ya'hēē' lluu' ta'la' kih' Jmi'le' Na' jngii'.

Lā'jēē' āngele ga'jēy'.

Hī' ga'kwa' dsa' juu' kiyh' kih' dsa' hī sa' laa' judiu.

Ga'lā'dsoo' dsē' dsa' kiyh', jmi'gyuuh' la',

hī' ga'heeh' Dio ka' lāh' gyuuh' ya'jwii'.

**Lloo' koo' jmi' jmee'
dsa' ta' koo' ju'dsoo'**

4 Na' hñaa' lā'jēē' ga'mi'jnāā' Jmi'le' Na' jngii', ha' lā' le' wa'ra' ga'tē' jee' llaa' jmi'. Kō'llaa' dsa' lā'ooh' kih' he' ma'dsoo' dsē' jne', nuuy' juu' ta'juu' he' kwa' jmi'le' hliih'. ² He' ba' che' ta'juu' hī kwa' juu' lā'ja'! Mo'so' li'iyh' he' jmeey', jlē' go'te' huudse' kiyh'. ³ Mo'so' kway' jwē' jee' goo' dsa', ni' sa' kway' jwē' kuh'hii' dsa' lā'jē' he' cha'. Pero Dio ga'lla' lā'jē' he' cha' mah' kuh'hii' hī kwa' ti'hmaah' kiyh', hī laa' kyaay' hī kyuuh' ha' lā' la' ju'dsoo'. ⁴ Jēēh', llu' ba' lā'jē' he' ga'lla' Dio he' kih' hihñ. Sa' cha' he' kih' jāhn' sa' llu', hnø' kwan' ti'hmaah' kih' bih'. ⁵ Kyaah' juu' kih' Dio hī kyaah' he' ngii' dsa' kiyh', jmee' na' jngii' lā'jē' he' kuh'hii' dsa'.

**Ha' lā' hnø' jmee'
hī hā' goo' ta' kih' Cristo**

⁶ Cher'mah' mi'tēēh' ooh' juu' la', ya'hēēh' ba' hne' llu' kyaah' ta' kih' Jesuscristo, hne' hī tēē' be' kyaah' juu' he' ma'dsoo' dsē' jne', ja'ba' ju'dsoo' he' ma'heeh' na'. ⁷ Mo'to' taah' hñaa' kyaah' juu' ma'gyuh', kyaah' juu' he' sa'

jmää' ta'. Jmee' bii' hnääh' Dio ba'. ⁸Llu' ba' miih' he' koo'hlii' jne'. Pero cha-ga'miih' llu' he' hnääh' jne' Dio. Jëeh' he' ja' la' ya'jØ' jnän' jmi'gyuu' la' hi' lä'ja' ka'läh' jmi'gyuu' he' na' ga' lä'jnä'. ⁹Juu' la', la' dsoo' hi' jmee' bii' heeh' lä'jëë' dsa'. ¹⁰He'ja' ba' kwa' jne' be' lä'jiih' jee' le', kih' he' kye' jne' o'jØh' dsë' kih' Dio jiih', hi' lää' lä'jëë' dsa'. Pero lä'jëë' hi' ma'heeh' kiyh', hi' he' ba' lää'.

¹¹Jä' mi'tëeh' dsa' juu' la', hi' jwiih' hnih' jmee' bii' mi'tey'. ¹²Ni' jaä', ta' wa' mi'kwah' hne' kih' he' mäh'. Jlä' jwë' kiyh'. Jmee' ba' hne' kwee' mah' ka' né' hi' ma'heeh' juu' kih' Dio lä'koo' jmeeh' hñaah': ha' lä' hlëeh', ha' lä' jmeeh', ha' lä' hñaah' dsa'kyaah', ha' lä' ma'dsoo' hoh' kih' Dio hi' ha' lä' ngëh' kyaah' koo' nëe' ba' huu'dsë'. ¹³Ta'ko'jiih' sa' ga' ma'lloon', ja' hëh' ba' hne' juu' kih' Dio, ja' hlëeh' dsa'kyaah' juu' na', hi' ja' mi'tëeh' dsa'ka'läh'. ¹⁴Ta' ya'tu' ta' he' ga'hñah' kih' Dio lä' ma' ga'kye' dsa'gyuu' goo' né' kyah'. Ga'ngëy' juu' he' ga'mi'jnää' Dio kiyh', ga'hlëeyh' kih' ta' he' ma'hñah' kih' Dio.

¹⁵He'ja' ta' hwaä' jee' jmeeh' ta' ja'. Jmee' ba' hne' he' mah' lli' ga'llooh' ba' hne' ta' cha'në'. ¹⁶Hää' hñaah' hi' leeh' wa'ra' ga'mi'siih' juu' na'. Ja' mi'teh' ba' hne'. Cher'mah' ga'llooh' ba' hne' jmeeh' lä'na', lääh' hñaah' hi' lääh' lä'jëë' hi' nuu' juu' he' kwah'.

**Ha' lä' dsa'toohn' kyaah'
hi' ma'heeh' juu' kih' Dio**

5 Ta' hlëeh' dsa'nñuh' ma'gyuh' wa' la' cha' la', hlëeyh' kyaah' juu' llu' ba' lä'koh' jaä' tää' kyaah'. Hi' lä'ja' kih' hi' kwaa', hlëeyh' lä'koh' dsa'nñuh' ØØh' ba'. ²Lä'ja' kih' hi' laa' dsa' ma'hyaa', hlëeyh' lä'koh' maa' kyaah'. Hi' kih' hi' laa' dsa'më' kwaa', hlëeyh' lä'koh'

dsa'më' ØØh' ba'. Wa' na'jngii' go'te' huu'dsë' kyah' kyaayh'.

³Cher'mah' dsoo' chaa' dsa'më' hi' hñii', kwa' be' kiyh'. ⁴Pero cher'mah' chaa' dsa' hñii' hi' chaa' joo', chaa' gyuu' llooy', hi' he' ba' ga'tëë' jmee' be' kiyh' to'në', lä'koo' lle' kih' hi' hñaah' Dio, lä'llu' he' ga'mi'kwaa' cho'jmi-iy'. He' ja' ba' llu' hi' tih' dsë' Dio. ⁵Cher'mah' chaa' jaä' ma'ra' hi' dsoo' hñii', hi' ma'jä' hñii' go'te', hi' he' ba' kye' o'jØh' dsë' kih' Dio, hlëeyh' kyaah' Dio, hi' ngiiy' kiyh' lä'jmi' lä'h-wë'. ⁶Pero dsa'më' hñii' hi' jmee' lä' ngii' jmi'ngo' kih', na'juuy' jee' ka' Dio ma'ke' jiiyh' jmi'gyuu' la'. ⁷Kwa' ba' hne' juu' la', mah' ni' jaä' sa' wa' jä' na'bääh' dsoo'. ⁸Cher'mah' chaa' hi' sa' jmee' he' kih' hi' chaa' kyaay', he' ma'bey' he' ma'dsoo' dsëy' ba' ja'. Hi' jmeey' hliih' cha'ga'miih' cher'mah' sa' hääy' hi' tääh' cha'neh' kiyh'. Hlëeh' gy-ih' lä'koh' ga' hi' sa' ma'heeh' go'te'.

⁹Cher'mah' chaa' dsa'më' hñii', hi' hää' la' ga' to'lo'gya' dsë' gya' ji'ne', hi' he' ba' cha'jwë' lla'lee' je' mah' hy-oyh' he' jmee' bii' kiyh', cher'mah' ma' laay' më' jaä' ba' dsa'nñuh'. ¹⁰Jmee' bii' jaä' dsa'më' hi' hii' juu' jmee' he' llu' jmah', hi' ga'mi'kwaa' joo', hi' ga'kwa' jee' ga'jä' dsa', hi' ga'jmää' hñii' hwaä' mah' ga'jmeey' ta'he' kih' hi' laa' kyaä' Dio, hi' ga'jmeey' be' kih' hi' jëë' wii', hi' ma'tëë' jmee' he' llu' jmah'.

¹¹Pero dsa' hñii' hi' kwaa', sa' cha'jwë' kiyh' lla'leey' je', wa'ra' ja' dsëy' kaay' jñah' dsa'nñuh' hi' sa' lä'täy' mi'tey' ta' kih' Cristo. ¹²Jee' ja' ma'na'bäy', kih' he' ma'hläy' kyaah' hmooh' he' ga'jmeey' to'në'. ¹³Hi' ja' ma'la' he' ja' jmeey', lä'jwëy' hi' lä'tëy' ngëy' lä'joh' hne' chih'. Hi' kooyh' juu' jwii', hi' taayh' hñiiy' jee' sa' ga'tëy' jëy', hi' llay' juu' he' sa' ga'tëy' hlëeyh'. ¹⁴Dsa'më' hñii' hi' kwaa', hnoo' ga' jnä' he' kaay'

dsa-nūuh, mah' lä' chaa-jooy' hi' jmeey' ta' he' cha'neh' kiyh'. Hi' hnøø' liiyh' kih' lä'jē' he' jmeey'. Lä'ja- jle' jwē' kih' hi' na' høøh' hi' hlēeh' wii' kiyh'. ¹⁵ Chaa-ko-llaa' dsa-mē' hñii' ma-tuy' juu' kih' Dio mah' jmeey' lä' jøø' Tana' kiyh'.

¹⁶ Cher'mah' cha'neh' kih' øøh' jne' hi' mē' hi' nūuh' chaa- jaa' dsa-mē' hñii', wa' hnøø' bih' lä'jē' he' jmeey' bii' kiyh' mah' sa' jmeey' hii' kih' gwah'. Ja' ga' na' lä'tää' gwah' kwa' be' kih' dsa' hñii' hi' sa' chaa' kyaa' go-te'.

¹⁷ Dsa'gyuuh' hi' tääh' ta'jää' gwah', lle' kih' hyoyh' to' jaa'. Pero jmeey' bii' hyoh' to' nē' hi' kwa' juu' kih' Dio, hi' lä'ja- hi' mi-tēē' dsa'. ¹⁸ Lä'ja- na-sii' juu' kih' Dio: "Sa' llu' na' hñuu' hoo' kya' jee' pe'jleeyh' kyah' kih' mi'trigo." Hi' lä'ja- na-sii' ka'läh': "Hi' jmeey' ta', lle' kih' tēēy' jneey'."

¹⁹ Ta' jmeey' he' juu' kih' hi' bääh' dsoo' dsa-gyuuh' kyaa' gwah' cher'mah' sa' chaa- uu' uu' hi' jmeey' ju'dsoo'. ²⁰ Cher'mah' ngoo' bih' jmeey' he' hliih', hlēēy' to' lo' nē' jee' lä'jēē', mah' lä'ja- hii' goo' kih' lä'jēē'. ²¹ Jmeen' mada' kyah', ñe' ba' Dio, ñe' ba' Jesucristo Dsa'jøøh' jnän' hi' ñe' ángele hi' na' lleeh' kyaa'y'. Jwēēhn' hne' høø' lä'jē' juu' la'. Jmeey' kwee' lä'hii' nē', ta' wa' hnaah' ma'la' uu' uu' ba'. ²² Ta' hñaa' tä'be' hi' ka' nē' kih' øøh' jne' mah' kye' gooh' nē' kiyh' mah' sa' dsa' bääh' dso'kye' kiyh'. Hää' hñaa'h', wa' na' jngēeh' kih' lä'jē' he' hliih'.

²³ Na' ta' cha'nē' mo'to' huh' jmi-dsē' jmah', hih' miih' jmih' mi'jēh' ma'ää' kih' he' dsaah' tuh' hi' kih' he' dsa'lä-dsaa'h' ko'lla' jiih'.

²⁴ He' hliih' he' jmeey' ko'llaa' dsa'lä'jnä' jmi-gyuuh' la' jää' ja'ga' lla' Dio ta'. Pero he' hliih' he' jmeey' jñah', lä'jnä' wa'ra' ga'tē' jee' lla' Dio ta'. ²⁵ Hi' lä'ja-, dsa'lä'jnä' ta' llu'. Pero cher'mah' cha' ta' llu' he' sa' na'jnä', ma'ra' he' lä'jnä' ba' kēē'.

6 Hih' hi' jmeey' ta' kih' dsa', hnøø' cha- nūuh' kiyh' kyaah' dsa'juuy' mah' sa' hlēeh' dsa- wii' kih' Dio, hi' ni' sa' hlēēy' wii' kih' juu' he' ma-mi-tēē' jne'. ² Hi' cher'mah' chaa- øøh' jne' hi' laa' juu' ta', sa' cha' jwē' jnän' jmeen' wa' la' cha' la' kih' he' laay' øøh' jne'. Lä'l- lu' he' hnää' jnih', hnøø' jmeen' he' llu' jmah' kyaayh' ta'la' kih' he' laay' øøh' jne' hi' jä' llu' kyaah' ta' kiyh'. He' ja' mi-tēē' dsa' juu' la', hi' hlēēy' ka'läh'.

Hii' goo' jnän' kyaah' kuu'

³ Cher'mah' chaa- jaa' hi' mi-tēē' dsa' jyoh' juu' he' sa' jeeh' kwee' kyaah' ju'd- soo' kih' Jesucristo Dsa'jøøh' jnän', hi' sa' jeeh' kwee' kyaah' juu' he' ma'heeh' jne', ⁴ he' jmääy' hñiiy' jøøh' ba' ja', hee' na' kyuyh', he' sa' tuy' ti'chooy' juu' ja', koo' llay' hñii' ba'. Jee' ja' hwēē' hi' wii' dsē', hi' hnoo' hñii', hi' hlēeh' wii' kih' dsa', hi' hi' sa' cha- o'jøøh' dsē' kih'. ⁵ Hi' lä'ja- hwēē' hi' chaa'h' hi' na' hee' go-te' huud'sē' kih', hi' mo'so' cha' ju'd- soo' kih'. Hi' he' laa', lä'chay' cha-mi- ih' kuu', kih' he' hnaayh' Dio. Ta' jmeey' ko'jøøh' kyaah' dsa' he'. ⁶ Jnaah' la' jnän' he' hnääh' jne' Dio, pero hnøø' heeh' ba' jne' ha' koh' te' he' cha' jnän'. ⁷ Ni' miih' sa' cha' he' kye' jne' ma' ya'nøø' jne' jmi'gyuuh' la'. Hi' lä'ja- sa' cha' he' kii' jne' wa'ra' ga'nøø' jne' ka'läh'. ⁸ Cher'mah' cha' he' kih' hih' jne' hi' cha' ba' hñiih' kye' jne', kyaah' he' ja' ba', wa' chaa' jne' llu'. ⁹ Hi' hnøø' lä'cha' cha' miih' kuu', gwa' dsēy' jmeey' he' hliih' kyaah' he' jøø' kiyh'. Dsa'lä- n- gaayh' kyaah' lä'jē' he' hee' dsēy', koo' hnoo' dsoo' ba' ja'. Kyaah' he' ja', dsooy' ta' hwa' mah' heey' go-te'. ¹⁰ Kih' he' hee' dsē' dsa' kuu', he' ja' ba' hya' lä'jē' nēē' he' hliih'. Kih' he' hnøøy' liyh' cha- ga'miih' kuu', lä'ja- ko'llaa' dsa' ma' be' he' ma'dsoo' dsēy' kih' Dio, he' ja' ma'ja' cha' miih' wii' nē' kiyh'.

**Wa' kwan' be' kyaah'
juu' he' ma' heeh' jne'**

¹¹ Pero hne⁻ dsa⁻ nuuh⁻ kyaa⁺ Dio, ni⁻ miih⁻ ta⁺ jmee⁻ la⁻ koo⁻ jmee⁺ dsa⁻ he⁺. Jmee⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ba⁺, hnääh⁺ Dio, wa⁺ lä⁻ dsoo⁺ hoh⁺ kiyh⁺, wa⁺ hnaah⁺ dsa⁻, wa⁺ jøh⁺ hoh⁺ kyaah⁺ dsa⁻, hi⁺ jmääh⁺ hnääh⁺ hwaah⁺ ba⁺. ¹² Jwërte kwa⁺ be⁺ hnääh⁺ Dio, lä⁻llu⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁺ hoh⁺. Jëeh⁺ ga⁻ lleeh⁻ Dio hne⁻ mah⁺ jmeey⁺ lä⁻ chaah⁻ tää⁺. He⁺ ja⁻ kwa⁺ ba⁺ hne⁻ be⁺ kyaah⁺ juu⁺ ja⁻. Jëeh⁺ ga⁻ mi⁻ jnääh⁺ ba⁺ hne⁻ juu⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁺ hoh⁺ jee⁺ kih⁺ jwëë⁺ dsa⁻. ¹³ Jmeen⁺ mada⁺ kyah⁺, mi⁻ te⁺ lä⁻ jë⁺ he⁻ ma⁻ jwëëhn⁻ hne⁻. Ne⁻ ba⁺ Dio hi⁻ jmee⁺ chaa⁻ ga⁻ lä⁻ jëë⁺ hi⁺ ne⁻ ba⁺ Je-sucristo hi⁻ ga⁻ mi⁻ jnääh⁺ juu⁺ kih⁺ cha⁻ nē⁺ Poncio Pilato, ga⁻ jäyh⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺ ju⁺ d-soo⁺. ¹⁴ Jmee⁺ ba⁺ hne⁻ lä⁻ jë⁺ mada⁺ he⁻ ma⁻ jmeen⁺ kyah⁺ mah⁺ sa⁺ hlääh⁺ hne⁻ hi⁺ sa⁺ na⁻ bääh⁻ ni⁺ koo⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁺ jee⁺ jäh⁺ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁺ jnän⁻. ¹⁵ Dio hi⁻ lluu⁺ mi⁻ jnääh⁺ Jesús wa⁻ ra⁻ ga⁻ lloo⁺ jmi⁺. Jaa⁻ Dio ba⁺ hi⁻ lla⁺ ta⁺. Hi⁻ he⁺ he⁺ Rey hi⁻ kye⁻ nē⁺ kih⁺ jee⁺ lä⁻ jëë⁺ Rey, hi⁺ jaa⁻ hñii⁺ bih⁺ laay⁺ jøøh⁺ kih⁺ jee⁺ lä⁻ jëë⁺ Dsa⁻ kaah⁺. ¹⁶ Jaa⁻ hñii⁺ bih⁺ sa⁺

juuy⁺ jih⁺ koh⁺, hñii⁺ bih⁺ gay⁺ jee⁺ jnä⁺ wa⁻ je⁻, ni⁺ jaa⁻ sa⁺ tē⁺ dsëë⁺ jee⁺ gay⁺. Ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁺ sa⁺ ma⁻ jëëy⁺, ni⁺ sa⁺ tēëy⁺ jëëy⁺. Wa⁺ la⁺ juuh⁻ kiyh⁺ hi⁻ cha⁻ cha⁻ miih⁻ be⁺ kih⁺ lä⁻ jë⁺ joh⁺ jmi⁺ cha⁻. Wa⁺ la⁺ lä⁻ ja⁻.

¹⁷ Hlëëh⁺ hi⁻ cha⁻ cha⁻ miih⁻ kuu⁺ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻, ta⁺ wa⁺ jmääh⁺ hñiiy⁺ kaayh⁺. Ta⁺ wa⁺ kye⁺ o⁻ jøh⁺ dsë⁻ kyaah⁺ kuu⁺ kiyh⁺. Lla⁻ ba⁺ kuu⁺ na⁻. Hnøø⁺ kay⁺ o⁻ jøh⁺ dsë⁻ kih⁺ Dio ba⁺, hi⁻ kwa⁺ cha⁻ miih⁻ lä⁻ jë⁺ he⁻ hnøø⁺ jnän⁻ mah⁺ kyen⁺ ya⁻ jøø⁺. ¹⁸ Chiih⁺ hi⁻ cha⁻ kuu⁺, wa⁺ jmeey⁺ he⁻ llu⁺ ba⁺. Lla⁻ he⁻ ma⁻ lä⁻ chay⁻ kuu⁺, wa⁺ jmeey⁺ cha⁻ miih⁻ be⁺ kih⁺ hi⁻ lla⁻ kyaa⁺, sa⁺ wa⁺ chaayh⁺. ¹⁹ Lä⁻ ja⁻ ba⁺ lä⁻ cha⁻ cha⁻ miih⁻ kiyh⁺ he⁻ mo⁻ so⁻ lla⁺ nē⁺ jmi⁻ gyuu⁺ he⁻ na⁻ ga⁻ jä⁺. Hi⁺ lä⁻ ja⁻ tēëy⁺ chaay⁻ tää⁺.

²⁰ Timotä, ja⁻ mi⁻ teh⁻ lä⁻ jë⁺ mada⁺ nu⁻ uh⁺ kih⁺ Dio. Ta⁺ taah⁺ hnääh⁺ jee⁺ cha⁻ juu⁺ he⁻ sa⁺ jmääh⁺ ta⁺ hi⁺ lä⁻ jë⁺ juu⁺ he⁻ kwa⁺ hi⁻ jäh⁺ ma⁻ mi⁻ tēë⁻ cha⁻ mi⁻ ih⁻. ²¹ Heh⁺ lä⁻ ja⁻ ma⁻ kah⁻ ko⁻ llaa⁺ jwë⁺, ma⁻ jmeey⁺ ta⁺ koo⁺ juu⁺ kih⁺ Dio he⁻ jmee⁺ jne⁺ dsoo⁺.

Wa⁺ mi⁻ jää⁺ Dio hne⁻. Wa⁺ la⁺ lä⁻ ja⁻.

2 Timoteo

*He la jee ga tē to jē he
ga sū Paa kih Timotā*

1 Jnā Paa laan' apóstol kyaā' Jesu-
cristo lä' hyoh' dsē' Dio. Ga cheey'
jnā mah' kwan' juu' kiyh' lä' koo-
ga bääyh- hñiiy' jmeey' chaa- jne' ta la-
kih' Cristo Jesús. ² Jee' la siin' kyah'
Timotā lä' koh' jaa' gyuu' hī hnaan'.
Ngiin' kih' Dio hī laa' Tää jnän' hī-
ngiin' kih' Jesucristo Dsa jøøh' jnän', wa'
kway' he llu' kyah', wa' lä nih' dsēy'
hne', wa' jmeey' hii' ti' kyah'.

**Paa ga hlēh' Timotā mah'
mi tey' ta he hä gooy'**

³ Kwan' ti hmaah' kih' Dio. Jmee' ba'
jnā ta he' kiyh' ja ba' lä koh' ga jmee'
dsa ma kaah' kyaan'. He ja sa hñi-
hñi dsē kin'. Hi' dsooh' ba' dsen'
hne' lä jmi' lä hwē' lä ma hlēhn'
kyaah' Dio kyaan'. ⁴ Dsooh' dsen' he'
ga lä meeh' hoh'. He ja hnoon' niin'
na jēen' hne', ja ga na' chaan' llu'. ⁵ Ma'
ba jnā, ja koo jwah' ba hne' he ma d-
soo' hoh' kih' Dio. Lä ma to nē' ga lä d-
soo' dsē' ma hyaa' kyaah' Loida kyaah'
maa' kyaah' Eunice, hi' jmeen' dsoo',
ja ba lä ja ma dsoo' hoh' hne' ka läh'.

⁶ He ja jwēhn' hne', kwa' ba hne'
be' kyaah' ta' he' ga kwēh' Dio hne'
lä ma ga kyen' goon' nē' kyah'. ⁷ Jēh',
sa ga kwa' Dio Jmi' llē' kih' mah' jmeen'
gah' jne'. Ga kway' mah' kwa' be' jnän',
mah' lä hnāā' jne' dsa kyaahn', hi' mah'
hääñ hñaan'. ⁸ He ja jwēhn' hne', ta'
jmeē na heeh'. Kwa' ba hne' juu' kih'
Dsa jøøh' jnän'. Ni' ta' jmeē na heeh'
ki' jnā he hääñ neh' ñē' kwaat' kih'
Jesús. Heeh' ba hne' jēh' wi' kwaat'
kih' ju' hmēē' lä koh' jēen' la. Dio ba'
kwa' be' kyah'. ⁹ Hī he' ga läā' jne' hi'
ga tēyh' jne' mah' leē' jne' na jngēē'.

Ja ta la' kih' he ma jmeen' he llu'
ga tēyh' jne'. Jää' ba ma llā' dsē' Dio
jmeey' lä ja, he ja ba ga tēyh' jne'.
Hi' lä ma ga heeh' jne' kih' Cristo,
ga hñah' jne' he la kwa' Dio he ma-
na la' juu' jää' ja ga nøø' jmi gyuu'.
¹⁰ Hi' na ma mi jnāā' Dio lä jē' he'
ja, lä llu' he ja' Jesucristo Dsa jøøh'
jnän' hī ga läā' jne'. Ma ke' ga juuy',
sa ga lih' he ja kyaayh'. Ma ra' he'
ga lä jiih' bih'. Hi' kyaah' ju' hmēē' kiyh'
ga mi jnāāy' ha' lä lä chaa' dsa tää',
lä ja mo so' juuy' jih koh'.

¹¹ Hi' jnā na hñaan' kwan' juu' la',
laan' apóstol, hi' laan' ta jwoh' kyaā'
hī sa laa' judiu. ¹² Kih' he ja ba na',
jēen' wi'. Pero sa gwa' na hiihn', kyuu'
ba jnā hī kih' ma dsoo' dsen'. He ja-
jmeen' dsoo', hī he' cha be' kih' høøy'
lä jē' he' ga toohn' gooy' lä jiih' lloo-
jmi'.

¹³ Wa' ja koo hweh' kyah' lä jē' ju' d-
soo' he ma jwēh' hne'. Wa' dsoo' hoh'
tää', wa' hnaah' dsa. He na ba cha-
jnän', kih' he ma laa' jne' koo kyaah'
Cristo Jesús. ¹⁴ Kyaah' be' kih' Jmi' llē'
Na jngi' he kyaah' jne', høø' juu' llu' he'
ma hñah'.

¹⁵ Ma neh' ba hne', lä jēē' hī chaa-
hwa' Asia ma beē' jnā. Lä ja ga jmeē'
Figelo kyaah' Hermógene. ¹⁶ Wa' lä nih'
dsē' Dio lä jēē' hī chaa' kyaā' Onesí-
foro. Joh' jiih' sa ga jmeey' be' kin',
sa ga lä hiiyh' kih' he hääñ neh' ñē'.
¹⁷ Lä chah' ma ga lloo' Onesíforo jwi-
Roma, ga hnaayh' jnā lä bi' lä jaa',
lä jiih' ga jnāāy' jnā. ¹⁸ Wa' lä nih'
dsē' Dsa jøøh' jnän' kiyh' wa ra' ga tē'
jee' llāā' jmi'. Hne' neh' kweē he'
ga jmeey' cha miih' be' jnän' lä ma'
tøøhn' jwi' Éfeso.

**Hnøø' ma na lluu' jne' mah' lä ja leē'
jne' lä koo jaa hløø' kyaā' Jesucristo**

2 Jwēhn' hne' gyuu' kyaan', kwa' ba'
hne' be' kyaah' he la hñah' jne'

ta⁺la⁺ kih⁺ Cristo Jesús. ²Ga⁻lä⁺tëeh⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻kwan⁺ to⁺lo⁺ nê⁻ jwëë⁺ dsa⁻. He⁻ ja⁻ jwëëhn⁻ hne⁻, tøøh⁺ goo⁻ jñah⁺ hi⁻ laah⁺ jmää⁺ mi⁻tëë⁺ dsa⁻ juu⁺ ja⁻.

³Kwëeh⁺ hoh⁺ ma⁺ jëeh⁺ wi⁺. Mah⁺ lä⁻ ja⁻ leeh⁺ lä⁻koh⁺ jaa⁻ hløø⁺ lluu⁺ kya⁺ Jesucristo. ⁴Ni⁺ jaa⁻ hløø⁺ sa⁻ jääy⁺ jmeey⁺ jyoh⁺ ta⁺, ga⁻tëëy⁺ jmeey⁺ lä⁻jë⁺ mada⁻ kih⁺ juu⁺ bih⁺ mah⁺ tih⁺ dsë⁺ juuy⁺ hi⁻ ga⁻kwëëyh⁺ ta⁺ ja⁻. ⁵Hi⁺ lä⁻ja⁻ hi⁻ koo⁺, ni⁺ koo⁻ sa⁻ liyh⁺ cher⁺ mah⁺ sa⁻ ga⁻kooy⁺ lä⁻lle⁺ kiyh⁺. ⁶Jaa⁻ hi⁻ jmeë⁺ ta⁺ hwa⁺ kih⁺, lle⁺ kih⁺ tëëy⁺ to⁺ nê⁻ kih⁺ jee⁺ lä⁻jëë⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻sooh⁺ ta⁺ ja⁻. ⁷Jmeë⁺ da⁺ huu⁻ dsë⁻ hee⁻ hnøø⁺ jäh⁺ he⁻ ma⁻jwëëhn⁺ hne⁻. Dsa⁻jøøh⁺ jñan⁻ ba⁺ kwa⁺ be⁺ kyah⁺ mah⁺ lä⁻ngëeh⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ ja⁻.

⁸Wa⁻ dsooh⁻ hoh⁺ kih⁺ Jesucristo, hi⁻ laa⁺ sa⁻ju⁻ kih⁺ David hi⁻ ga⁻lä⁺jiih⁺ jee⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻juu⁻, lä⁻koo⁻ la⁺ ju⁻hmëë⁺ he⁻ kwan⁻. ⁹Kih⁺ he⁻ja⁻ ba⁺ na⁻, jëen⁻ wi⁺, he⁻ na⁻hñuuh⁺ kyaah⁺ caden⁻ lä⁻koh⁺ jaa⁻ hi⁻ ää⁻ dsoo⁻. Pero ni⁺ miih⁺ sa⁻ le⁺ jmeey⁺ lä⁻ja⁻ kih⁺ juu⁺ kih⁺ Dio. ¹⁰He⁻ja⁻ kwëeh⁺ ba⁺ dsën⁻ jëen⁻ wi⁺ mah⁺ wa⁻ la⁺ llu⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ na⁻leeh⁺ kya⁺ Dio. Mah⁺ lä⁻ja⁻ lloo⁻ koo⁻ jmi⁺ lääy⁺ ta⁺la⁺ kih⁺ Cristo Jesús mah⁺ dsa⁻nääy⁺ ya⁻jwi⁺ jee⁺ sa⁻ hee⁺ jih⁺koh⁺.

¹¹Juu⁺ la⁻ la⁺ ju⁻dsoo⁻:

Cher⁺ mah⁺ ga⁻juu⁺ jne⁻ kyaah⁺ Jesús, lä⁻ ja⁻ jmeey⁺ chaa⁻ jne⁻ kō⁻jøø⁺ kyaayh⁺.

¹²Cher⁺ mah⁺ ga⁻lä⁻be⁺ dsë⁻ jne⁻ jëen⁻ wi⁺, lä⁻ja⁻ cha⁻ jwë⁺ jñan⁻ jmeen⁻ hih⁺ kō⁻jøø⁺ kyaayh⁺.

Cher⁺ mah⁺ ga⁻jäh⁺ jne⁻ sa⁻ kyuu⁺ jnih⁺, ja⁻ ba⁺ lä⁻ja⁻ jäh⁺ sa⁻ kyuyy⁺ jne⁻.

¹³Cher⁺ mah⁺ sa⁻ ga⁻mi⁻ten⁻ juu⁺ jñan⁻, pero ma⁻ra⁻ he⁻ mi⁻te⁻ bih⁺ juu⁺ kiyh⁺, jëeh⁺ sa⁻ le⁺ hi⁺y⁺ juu⁺ kiyh⁺.

Jaa⁻ hi⁻ ma⁻ya⁻hëë⁻ llu⁺ kyaah⁺ ta⁺ kih⁺ Dio

¹⁴Mi⁻dsooh⁻ dsë⁻ øøh⁺ jne⁻ kyaah⁺ juu⁺ la⁻. Ja⁻ jwi⁺yh⁺, ñe⁻ ba⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jñan⁻, sa⁻ llu⁺ he⁻ ti⁻choo⁺ jne⁻ juu⁺ he⁻ sa⁻ jmää⁺

ta⁺. Koo⁻ hee⁻ dsë⁻ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ ba⁺ ja⁻. ¹⁵Kwa⁺ be⁺ mah⁺ ya⁻hëeh⁺ llu⁺ cha⁻në⁻ Dio mah⁺ sa⁻ jäh⁺ o⁻hih⁺ kyaah⁺ ta⁺ he⁻ mi⁻tëeh⁺ dsa⁻ ju⁻dsoo⁻ lä⁻koo⁻ lle⁺ kih⁺.

¹⁶Ta⁺ kwa⁺ hñaa⁺ kyaah⁺ juu⁺ he⁻ sa⁻ jmää⁺ ta⁺. Kyaah⁺ juu⁺ ja⁻ dsa⁻nää⁺ dsa⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ kyaah⁺ he⁻ hliih⁺. ¹⁷Juu⁺ ja⁻ kuh⁺ gi⁺ kih⁺ dsa⁻ lä⁻koh⁺ kuh⁺ gi⁺ nê⁻ dsoo⁻ jee⁺ ja⁻. Lä⁻ja⁻ ga⁻la⁺ kih⁺ Hime⁻neo kyaah⁺ Fileto. ¹⁸Hi⁻ he⁺ ga⁻kah⁻ jwë⁺ kih⁺ ju⁻dsoo⁻, jäh⁺ ma⁻ngëë⁺ ba⁺ he⁻ dsa⁻lä⁻jiih⁺ dsa⁻. Kyaah⁺ juu⁺ ja⁻, ga⁻heey⁺ dsë⁻ kō⁻llaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻dsoo⁻ dsë⁻. ¹⁹Pero juu⁺ kih⁺ Dio ja⁻ koo⁻ hweh⁻, lä⁻koh⁺ ma⁺ ti⁺ na⁻hyah⁻ he⁻ na⁻si⁻ nê⁻ kih⁺: “Kyuu⁺ ba⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jñan⁻ lä⁻jëë⁺ hi⁻ laa⁺ kyaay⁺.” Hi⁺: “Lä⁻jëë⁺ hi⁻ ngii⁺ ta⁺la⁺ kih⁺ Cristo, wa⁻ lä⁻øøy⁺ kih⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ hliih⁺.”

²⁰Jëë⁻ da⁺. Koo⁻ hne⁺ juuh⁻ jee⁺ cha⁻ cha⁻miih⁻ nêë⁺ goo⁻ ti⁺ dsa⁻, cha⁻ he⁻ la⁺ kyaah⁺ ñe⁺ hmooh⁺, hi⁺ cha⁻ he⁻ la⁺ kyaah⁺ hma⁻, hi⁺ cha⁻ he⁻ la⁺ kyaah⁺ gwaah⁺. Lä⁻jë⁺ he⁻ hmooh⁺ jmääy⁻ ta⁺ lä⁻ ma⁺ tē⁻ jmi⁺. Hi⁺ he⁻ sa⁻ hmooh⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺ jmääy⁻ ta⁺ koo⁻ kyoo⁻ ba⁺. ²¹Hi⁺ ja⁻ ba⁺ lä⁻ja⁻ la⁺ kih⁺ dsa⁻ kya⁺ Dio ka⁻läh⁺. Cher⁺ mah⁺ kō⁻llaa⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻øø⁺ kih⁺ he⁻ hliih⁺, hi⁻ he⁻ laa⁺ lä⁻koo⁻ ñe⁺ he⁻ hmooh⁺, he⁻ na⁻jngii⁺ he⁻ jmää⁺ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jñan⁻. Lä⁻ja⁻ ma⁻na⁻lluu⁻ bih⁺ jmeey⁺ lä⁻jë⁺ ta⁺ llu⁺.

²²Be⁻ go⁻te⁻ lä⁻jë⁺ he⁻ hee⁺ dsë⁻ chih⁻ kwa⁺. Hi⁺ gwa⁻ ba⁺ hne⁻ ta⁺ cha⁻në⁻ kō⁻jøø⁺ kyaah⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ ngii⁺ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jñan⁻ kyaah⁺ koo⁻ nêë⁺ ba⁺ huu⁻dsë⁻. Ja⁻ jmeeh⁻ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ba⁺, hi⁺ hnøø⁺ lä⁻ ma⁻dsoo⁻ ja⁻ ba⁺ hoh⁺ kih⁺ Dio, wa⁻ hñaah⁺ dsa⁻kyaah⁺ hi⁺ wa⁻ hii⁺ ti⁺ kyah⁺. ²³Jmeë⁺ ta⁺ koo⁻ juu⁺ he⁻ ti⁻choo⁺ dsa⁻, juu⁺ he⁻ sa⁻ jmää⁺ ta⁺. Ma⁻ñeh⁺ ba⁺ hne⁻, koo⁻ lla⁺ hñii⁺ ba⁺ juu⁺ ja⁻. ²⁴Jaa⁻ hi⁻ jmeë⁺ ta⁺he⁺ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jñan⁻, sa⁻ hnøø⁺ hñee⁻ kyaah⁺ dsa⁻. Hnøø⁺ llu⁺ dsëy⁺ kyaah⁺ lä⁻jëë⁺ ba⁺. Hnøø⁺ liyh⁺ mi⁻tëëy⁺ dsa⁻, hnøø⁺ jøøh⁺

dsëy¹ kyaah¹ dsa⁻. ²⁵Hi⁺ hnøø¹ jmäy¹ hñiiy¹ hwaä¹ wa⁻ra⁻ ga⁺të¹ jee¹ hlëëyh¹ hi⁻ chaah⁻, ha⁻ ga⁻ che⁻ ga⁻kwa¹ Dio jwë¹ dsa⁻jëeh⁻ hi⁻ he¹ kyaayh¹ mah¹ lä⁻kyuuyh⁻ ju⁻dsoo¹. ²⁶Lä⁻ja⁻ ba⁻ lää⁻ hi⁻ tääh¹ goo⁻ hi⁻sa⁻llu¹, hi⁻ jmee⁺ lä⁻ hyoh⁻ dsëy¹.

**Ha⁻ lä⁻ tääh¹ dsa⁻ wa⁻ra⁻
ga⁺të¹ jee¹ llaä⁻ jmi¹**

3 Hnøø¹ lä⁻neh⁻ he⁻ la⁻ ka⁻läh¹, jä⁻ he⁻ wi¹ wa⁻ra⁻ ga⁺të¹ jee¹ llaä⁻ jmi¹. ²Ma⁻ja⁻ dsa⁻taah¹ dsa⁻ lä⁻ hyoh⁻ dsë¹ hñii¹, lä⁻hee¹ dsëy¹ kuu¹, jmäy¹ hñiiy¹ kaah¹, lä⁻taayh¹, mi⁻kwayh¹ Dio, lä⁻chaayh⁻ kih¹ cho⁻jmiy⁻, sa⁻ jiiyh¹ ni⁻ koo⁻ juu⁻ llu¹, lä⁻hlëëyh¹ go⁻te⁻. ³Ni⁺ sa⁻ lä⁻jøh⁻ dsëy¹, ni⁺ sa⁻ lä⁻hnøøy¹ jeeyh⁺ juu¹ kyaah¹ dsa⁻, kooyh¹ juu⁻ jwi¹, sa⁻ lä⁻täy⁻ häy¹ hñiiy¹, lä⁻hñaa⁻ dsëy¹ ga⁻ngëë¹ jwëë¹, jmeey¹ na⁻høøyh⁻ kih¹ he⁻ llu¹. ⁴Jmi¹ ja⁻, lä⁻tuu⁻ dsëy¹ hnëy¹ dsa⁻kyaayh¹, ngaayh¹ kyaah¹ lä⁻jë⁻ he⁻ jmeey¹, jmäy¹ hñiiy¹ lluu¹, hnooyh⁺ ga⁻ he⁻ tih⁻ dsëy¹ lä⁻koh⁻ ga⁻ he⁻ hnaayh⁺ Dio. ⁵Jmeey¹ lä⁻koo⁻ hi⁻ hnaah⁻ Dio, pero kyaah¹ lä⁻jë⁻ he⁻ jmeey¹ ja⁻, lä⁻jnä⁻ sa⁻ kyey⁻ ni⁻ mi⁻ih⁻ be⁻ kih¹ Dio. He⁻ ja⁻ ta⁻ jmee⁻ ko⁻jøh⁻ kyaayh¹.

⁶Dsa⁻ he⁻ dsa⁻taayh⁻ cha⁻neh⁻ kih¹ dsa⁻më¹ hi⁻ sa⁻ cha⁻ be⁻ kih¹, mi⁻gaay⁻ dsa⁻më¹ hi⁻ tēë¹ jmee⁻ he⁻ hliih⁻, lä⁻koo⁻ jøø⁻ he⁻ heë¹ dsë¹ jmi⁻ngo¹ kih¹. ⁷Täy¹ hi⁻ mi⁻tēëy¹ hñiiy¹, pero jih⁻koh⁻ sa⁻ lä⁻këyh¹ jmi¹ lä⁻ngëëy¹ ha⁻ lä⁻ la⁻ ju⁻dsoo¹. ⁸Hi⁻ ja⁻ ba⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jmee⁻ Jane kyaah¹ Jambre, hi⁻ ga⁻ha⁻ kih¹ Moisé, lä⁻ja⁻ jmee⁻ dsa⁻nñuuh⁻ he⁻, hay⁻ kih¹ ju⁻dsoo¹. Ma⁻ na⁻hee⁻ go⁻te⁻ huu⁻dsë⁻ kih¹, mo⁻so⁻ laay¹ kwaat¹ kyaah¹ hi⁻ ma⁻dsoo¹ dsë¹. ⁹Pero sa⁻ dsa⁻näy¹ ta⁻ cha⁻ne⁻ kyaah¹ juu¹ kih¹. Jëeh¹, lä⁻jnää⁻ kih¹ lä⁻jëë⁻, he⁻ laay¹ dsa⁻ too⁻, lä⁻koh⁻ ga⁻la⁻ kih¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ha⁻ kih¹ Moisé.

**Jee¹ ga⁻dsaa¹ juu⁻ la⁻ kwa⁻
ga⁻ Paa⁻ nuuh⁻ kih¹ Timotä**

¹⁰Pero ma⁻kyuuh⁻ ba⁻ hne⁻ juu⁻ he⁻ ma⁻nñuuh⁻ kin⁺, ha⁻ lä⁻ jmeen⁺, ha⁻ lä⁻ la⁻ huu⁻dsë⁻ kin⁺, he⁻ ma⁻dsoo¹ dsën⁺, he⁻ jøh⁻ dsën⁺, he⁻ hnaan⁺ dsa⁻, hi⁺ he⁻ kwëëh⁻ dsën⁺. ¹¹Ma⁻ ñeh⁻ ba⁻ hne⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻jmeeh⁻ dsa⁻ jnä⁻, hi⁺ ha⁻ lä⁻ ga⁻jëën⁻ wi¹ jee¹ jwi¹ Antioquia, Iconio, Lистра. Ga⁻jëën⁻ wi¹ jwërte. Pero Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻ ga⁻lää⁻ jnä⁻ kih¹ lä⁻jë⁻ he⁻ ja⁻. ¹²Hi⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ hnøø¹ dsa⁻taah¹ lä⁻käa⁻ tuh⁻dsë¹ kyaah¹ Cristo Jesús, ma⁻ra⁻ he⁻ jëë¹ bih¹ wi¹. ¹³Pero dsa⁻ hñaa⁻ dsë¹ he⁻, kyaah¹ hi⁻ ta⁻ juu¹, jmee⁻ gyih⁻ cha⁻ga⁻mi⁻ih⁻ he⁻ hliih⁻ koo⁻ hä⁻ koo⁻ hä⁻, mi⁻gaay⁻ dsa⁻ hi⁻ mi⁻goo⁻ dsa⁻ kih¹.

¹⁴Pero gwa⁻ ba⁻ hne⁻ ta⁻ cha⁻ne⁻ kyaah¹ he⁻ ma⁻mi⁻tëëh⁻, ma⁻ ñeh⁻ ba⁻ hne⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ he⁻ ma⁻heeh⁻. Jëeh¹, kyuuuh⁺ ba⁻ hne⁻ hi⁻ na⁻ hi⁻ ga⁻mi⁻tëë⁻ hne⁻. ¹⁵Lä⁻jiih¹ ma⁻ mä⁻ ma⁻kyuuh⁻ ba⁻ hne⁻ juu⁻ kih¹ Dio lä⁻koo⁻ na⁻si⁻. Juu⁻ ja⁻ ga⁻mi⁻tëë⁻ hne⁻ lä⁻jwë⁻ jee¹ lääh¹, lä⁻llu⁻ he⁻ ma⁻dsoo¹ hoh¹ kih¹ Cristo Jesús. ¹⁶Dio ba⁻ ga⁻kwa⁻ huu⁻dsë⁻ llu¹ kih¹ hi⁻ ga⁻si⁻ lä⁻jë⁻ juu⁻ ja⁻ he⁻ jmää⁻ mi⁻tëë¹ jne⁻ dsa⁻, he⁻ mi⁻jnää⁻ he⁻ dsa⁻hlääh⁻ jne⁻, jmää⁻ he⁻ hlëëh⁻ jne⁻ dsa⁻, hi⁺ he⁻ mi⁻tëë¹ jnih⁻ jmeey¹ he⁻ llu¹ jmah⁻ ba⁻. ¹⁷Lä⁻ja⁻ ba⁻ hwëë⁻ llu¹ hi⁻ hnaah⁻ Dio, ja⁻ ga⁻ na⁻ ma⁻na⁻lluuy⁻ go⁻te⁻ jmeey¹ lä⁻jë⁻ nēë⁻ he⁻ llu¹.

4 Chuun¹ kyaah¹ hne⁻. Ñe⁻ ba⁻ Dio hi⁻ lä⁻ja⁻ Jesucristo Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻ hi⁻ jäh¹ lla¹ ta⁻ kih¹ hi⁻ jiih⁺ hi⁻ kih¹ hi⁻ na⁻ juu⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻jnääy⁻ jmeey¹ hih⁻ kih¹ dsa⁻. ²He⁻ ja⁻ kwa⁻ ba⁻ hne⁻ juu⁻ ja⁻. Kwa⁻ ba⁻ hne⁻ jä⁻ ma⁻ke⁻ sa⁻ la⁻ hor⁻ kih¹. Hlëëh⁻ hi⁻ dsa⁻hlääh⁻, juuh¹ kih¹ kyaah¹ juu⁻ ja⁻, kwëëyh⁻ nuuh⁻. Hi⁻ hnøø¹ jøh⁻ hoh¹ kyaayh¹ jee¹ mi⁻tëëh⁻ hñih¹. ³Lloo⁻ koo⁻ jmi⁻ mo⁻so⁻ lä⁻hnøø¹ dsa⁻ nuu⁻ ju⁻dsoo¹ he⁻ ma⁻mi⁻tëë¹ jne⁻. He⁻ ja⁻ hnaayh⁺ jwëë⁻ ta⁻ jwoh⁻ hi⁻ kwa⁻ juu⁻ lä⁻koo⁻ tih⁻ dsë¹ dsa⁻ nuu⁻. ⁴Dsa⁻ he⁻ na⁻, be⁻ ju⁻dsoo¹

mah¹ jmee¹ gyih¹ he¹ kih¹ juu¹ wa¹ he¹ cha¹ he¹. ⁵ Pero hne¹ hää¹ hñaah¹, kwëeh¹ hoh¹ kih¹ lä¹ jë¹ he¹ wii¹ he¹ jä¹ në¹ kyah¹, kwa¹ ju¹ hmëë¹ la¹ kih¹ dsa¹ hi¹ sa¹ ma¹ nuu¹, mi¹ te¹ lä¹ jë¹ ta¹ he¹ ga¹ tēeh¹ jmeeh¹.

⁶ Ma¹ ngoo¹ ya¹ jāh¹ he¹ naahn¹, jëeh¹ ma¹ lloo¹ jmi¹ he¹ jngëeh¹ dsa¹ jnä¹. ⁷ Ma¹ kwan¹ cha¹ miih¹ be¹ kyaah¹ ta¹ la¹. Ma¹ lih¹ ba¹ jnä¹ kyaah¹ ta¹ he¹ hä¹ goon¹. Lä¹ ma¹ dsoo¹ ja¹ ba¹ dsën¹ kih¹ Dio. ⁸ He¹ ja¹ ma¹ na¹ la¹ juu¹ hyohn¹ ko¹ coron ma¹ jā¹, jā¹ ga¹ na¹ ya¹ hëen¹ lluu¹. Dsa¹ jøøh¹ jnän¹, dsa¹ ta¹ lluu¹, kway¹ he¹ ga¹ tēen¹ hyohn¹. Hi¹ ja¹ ma¹ la¹ jnä¹ hyohn¹, jā¹ ba¹ lä¹ ja¹ hyoh¹ lä¹ jëe¹ hi¹ lle¹ dsë¹ he¹ jāh¹ Jesucristo.

Ga¹ jāh¹ Paa¹ ha¹ lä¹ jmee¹ Timotä

⁹ Jmee¹ bii¹ ya¹ jëe¹ jnä¹ chah¹. ¹⁰ Ma¹ bee¹ Dema¹ jnä¹, mah¹ hnooh¹ gyih¹ he¹ cha¹ jmi¹ gyuu¹ la¹. Ma¹ ngooy¹ jwii¹ Tesalónica. Crescente ma¹ ngoo¹ ta¹ hwa¹ Galacia, Tito ma¹ ngoo¹ ta¹ hwa¹ Dalmacia. ¹¹ Jaa¹ Luca ga¹ gya¹ kyaah¹ jnä¹. Jā¹ jāäh¹ Marco ta¹ la¹ wa¹ ra¹ ga¹ tē¹ jee¹ ñeeh¹. Hi¹ na¹ jmää¹ kin¹ kyaah¹ ta¹ la¹. ¹² Ma¹ cheen¹ Tíquico ta¹ jwii¹ Éfeso. ¹³ Wa¹ ra¹ ga¹ tē¹ jee¹ ñeeh¹, jā¹ kah¹ ko¹ lla¹ hmih¹ lloo¹ kin¹ he¹ ga¹ kyen¹ kih¹ Carpo jee¹ jwii¹ Troa. Hi¹ dsooh¹ hoh¹ kah¹ lä¹ jë¹ mo¹ je¹ na¹ gyee¹ kin¹, hi¹ he¹ jmee¹ ga¹ bii¹ kin¹ loo¹ jah¹ jee¹ siin¹.

¹⁴ Leja¹ tē¹ ñe¹ he¹, ga¹ jmee¹ cha¹ mi¹ ih¹ hliih¹ kin¹. Dio mi¹ hmaah¹ ha¹ koh¹ te¹ he¹ ga¹ jmeey¹ kin¹. ¹⁵ Hää¹ hñaah¹ kyaah¹. Peer¹ hnøøy¹ lla¹ dsëey¹ kih¹ juu¹ he¹ kwa¹ jne¹.

¹⁶ To¹ nē¹ lä¹ ma¹ ga¹ lloon¹ nē¹ ta¹ jee¹ ma¹ lään¹ hñiin¹ ni¹ jaa¹ sa¹ ga¹ jmee¹ be¹ kin¹, lä¹ jëe¹ ba¹ ga¹ bee¹ jnä¹. Sa¹ wa¹ jmee¹ Dio kwaat¹ kih¹ he¹ jā¹. ¹⁷ Pero Dio cheh¹ kyaah¹ jnä¹, ga¹ kway¹ be¹ kin¹, lä¹ jiih¹ ga¹ hñaah¹ ga¹ kwan¹ juu¹ kiyh¹ mah¹ wa¹ nuu¹ lä¹ jëe¹ dsa¹ hi¹ sa¹ laa¹ judiu. Hi¹ lä¹ jā¹ ga¹ kway¹ be¹ kin¹ ga¹ lääy¹ jnä¹ he¹ ma¹ kuh¹ hyah¹ jnä¹. ¹⁸ Hi¹ lä¹ jā¹ lää¹ Dio jnä¹ kih¹ lä¹ jë¹ he¹ hliih¹, tēey¹ jnä¹ ya¹ jwii¹ kiyh¹. Lä¹ jā¹ wa¹ la¹ juuh¹ kiyh¹ ga¹ lä¹ jë¹ joh¹ jmi¹ cha¹. Wa¹ la¹ lä¹ jā¹.

¹⁹ Jmee¹ Dio kih¹ Prisca hi¹ kih¹ Aquila. Hi¹ jmee¹ Dio kih¹ hi¹ chaa¹ cháneh¹ kih¹ Onesíforo. ²⁰ Erasto ga¹ jā¹ jwii¹ Corinto, Trófimo ga¹ llaan¹ jwii¹ Mileto kih¹ he¹ dsaayh¹. ²¹ Jā¹ jmeeh¹ bii¹ ñeeh¹ to¹ chah¹ la¹, na¹ sa¹ ga¹ ma¹ jā¹ jii¹ gyuu¹. Eubulo jmee¹ Dio kyah¹, hi¹ lä¹ jā¹ jmee¹ Pudente, kyaah¹ Lino, kyaah¹ Claudia, hi¹ lä¹ jëe¹ øøh¹ jne¹ hi¹ tääh¹ jee¹ la¹ ka¹ läh¹.

²² Wa¹ hää¹ Jesucristo Dsa¹ jøøh¹ jnän¹ tuh¹ hoh¹, wa¹ mi¹ jää¹ Dio hne¹. Wa¹ la¹ lä¹ jā¹.

Tito

Juu' la- ga'sii' Paa' kih' Tito

1 Jnää' Paa' jmeen' ta' kih' Dio, hi' laan' apóstol kyaä' Jesucristo he' ja- jmeen' juu' kih' hi' na' lleeh' kyaä' Dio, mah' lä'dsoo' dséy' kiyh' hi' lä'jwé' ja- lä'ngééy' ha' lä' la' ju'dsoo' he' tøøh' jne'. ² He' ja- kye' jne' o'joh' dsé he' chaa' jne' tää' lä'jé' joh' jmi' cha-, lä'koo' ga'bääh' Dio hñii' ja'ga' llay' jmi' gyuu'. Hi' sa' ta' juuy'. ³ Lä' ma' ga'l- loo' jmi', ga'mi'jnääy' juu' kiyh' he' na'hñaan' kwan' lä'koo' mada' ga'jmeé' Dio hi' lää' jne'. ⁴ Siin' kyah' Tito, hne- laah' lä'koh' gyuu' kyaan' ta' la' kih' he' ma'dsoo' hoh' kih' Dio ko'joh' kyaah' jnä'. Ngiiin' kih' Dio hi' laa' Tää' jnän' hi' ngiiin' kih' Jesucristo Dsa'jøøh' jnän', hi' ga'lää' jne', wa' kway' he' llu' kyah', wa' lä'nih' dséy' hne-, hi' wa' jmeey' hii' ti' kyah'.

Ha' lä' hnøø' kih' hi' kye' né' kih' øøh' jne'

⁵ Ga'llaan' hne' Creta (hwa' he' hä' jee' jmi' neeh') mah' mi'hñaah' ta' he' ga' hnøø' le'. Hi' lä'kaa' jwii' jee' gooh', ja- hñaah' dsa' gyuu' kyaä' lä'koo' lä'koo' gwah', lä'koh' mada' ga'jmeen' kyah'. ⁶ Hnää' jaa' hi' sa' na'bääh' ni' miih' dsoo', jaa' dsa' nuuh' hi' kyaah' jaa' ba' dsa' mé', hi' hnøø' ma'dsoo' dsé' chih' kyaay', hi' jaa' hi' sa' hii' juu' kih' chih' kyaä' he' jmeey' wa' he' cha' he' hi' ni' sa' chaayh'. ⁷ Jmee' bii' kih' dsa- gyuu' he' sa' na'bääh' go'te' lä'llu' he' hä' gooy' ta' kih' Dio. Hnää' jaa' hi' sa' jmää' hñii' jøøh', jaa' hi' sa' lä'lee' chah', jaa' hi' sa' hih', jaa' hi' sa' hnee-, jaa' hi' sa' hee' dsé' kuu'. ⁸ Hnää' jaa' hi' kwa' jee' jä' dsa' hi' go'nää', jaa' hi' hnooh' ma'la' he' llu' ba', jaa' hi' ngé' koo' nëe', jaa' hi' jmee' he' llu'

jmah', jaa' hi' na'jngéé', jaa' hi' lih' hää' hñii'. ⁹ Hnää' jaa' hi' chooh' koo' hweh' ju'dsoo' he' ma'mi'téé' jne', mah' lä'- ja- hléeyh' jnah' dsa' kyaah' ja'ba' juu' la-. Hi' lä'ja' ba' liyh' lla'dséey' kih' hi' hléeh' wii' kih' ju'dsoo'.

Ta'jwoh' hi' kwa' juu' ta'juu'

¹⁰ Peer' chaa' jwéé' hi' chaa-, hléeyh' juu' he' sa' jmää' ta', mi' gaay' dsa-. Hi' jee' kih' lä'jéé' hi' he', jwéé' hi' jah', jmee' bii' nuuh' jmi'ngo' kih' dsa' nuuh'. ¹¹ Jmee' bii' jne' jwé' kiyh' mah' mo'so' hléeh' gyih' juu' he' sa' jmää' ta'. Kyaah' juu' kiyh' ga'näay' lä'joh' hne' chih' heey' dsé' lä'jah' hi' tääh' cháneh', mi'téey' dsa' he' sa' lle' kih', lä'jwé' jee' liyh' kuu'.

¹² He' ba' dsa' hi' ngéé' juu' kih' dsa- gooy' jäh' lä'la': "Jne' hi' tøøhn' hwa' Creta la-, peer' ta'juu' jne'. Ma'ra' jah' hléeh' laa' jne', jwéh' jne', jlaa' jne'", ga'jäh'. ¹³ Ma'ra' ju'dsoo' na' lä'ja' laa' dsa' he'. He' ja- jwéeh' hne-, hweh' juuh' kiyh' mah' dsa'taayh' na'jngééy' kyaah' ju'dsoo' ba'. ¹⁴ Ta' wa' jmeey' he' juu' ma'gyuh' kih' dsa' judiu, ni' sa' wa' jmeey' he' nuuh' he' kwa' dsa' hi' ma'be' ju'dsoo'.

¹⁵ Lä'jé' ba' he' cha-, llu' ba' la' kih' hi' llu'. Pero kih' hi' na'hee' dsé' kyaah' hi' sa' ma'dsoo' dsé' kih' Dio, ni' koo' sa' llu' kiyh'. Ma'na'hee' go'te' lley', hi' lä'kye' huud'sé' kiyh' na'hee'. ¹⁶ Jäh' kyuyy' Dio, pero kyaah' he' jmeey' ja-, sa' dsoo' juu' kiyh'. Peer' sa' lä'jéé' jne' lä'koo' jmee' dsa' he', peer' chaayh', mo'so' jmääy' jmeey' ni' koo' ta' llu'.

Ha' lä' hnøø' jmee' dsa' lä'jiih' jäh' Jesús

2 Pero hne-, hléeh' ba' hne- lä'koh' la' ju'dsoo' he' ma'mi'téé' jne'. ² Lä'jéé' dsa'gyuu' hnøø' ngéy' koo' nëe' ba', hnää' jaa' hi' hä' ta' kih', jaa' hi' hää' hñii', jaa' hi' ma'kyuu' he' ma'dsoo'

dsē jne', jaā hī hnää' dsā, jaā hī kwēh̄ dsē' ma' cha' he' wii'. ³Ja' ba' lä' ja' lä' jēē' dsā ma' hyaa', hnøø' cha' nuuh' kiyh'. Sa' wa' kooyh' juu' jwii', sa' wa' hiih' jmi' mi' jēh' ma' ää', hi' hnøø' mi' tēēy' dsā he' llu' jmah' ba'. ⁴Hnøø' mi' tēēy' dsā mē' kwaā' ha' lä' jmeey' mah' lä' hnäy' dsā nuuh' kyaay' hi' lä' ja' lä' hnäy' gyuu' kyaay'. ⁵Hnøø' häy' hñiiy', hnøø' ngēy' koo' nēē' ba', hnøø' hōy' cha' neh' kiyh', hnøø' llu' dsēy', hnøø' hwaay' kyaah' dsā nuuh' kyaay', mah' ni' jaa' sa' wa' mi' kwah' juu' kih' Dio.

⁶Ja' ba' lä' ja' hnøø' hlēēh' dsā nuuh' kwaā' mah' häy' hñiiy'. ⁷Hne' to' nē', jmee' he' llu' jmah' ba' mah' lä' tēē' dsā jmee' lä' koo' jmeeh'. Ja' jmeeh' hne' ka' läh' ja' ba' lä' koo' mi' tēēh' dsā, ta' wa' ta' juuh' kih' dsa'. ⁸Hlēēh' dsā juu' na' jngii' he' sa' toh' wii' mah' lä' jēē' hī na' hōøh' jä' o' hih' kih', lä' ja' mo' so' cha' he' kih' hlēēyh' wii' kyah' hnäh'.

⁹Chiih' hī jmee' ta' kih' dsa', wa' jmeey' lä' tih' dsē' juuy' ba', sa' wa' jiiyh' juu' kyaayh'. ¹⁰Chiiyh' sa' llu' hēēy' dsā juu' ta'. Wa' mi' jnäy' he' laay' jaa' hī mi' te' kih' lä' jē' ba'. Lä' ja' jēē' dsā, jnaah' llu' juu' kih' Dio hī lää' jne'.

¹¹Jēēh', na' ma' lä' jnä' kih' lä' jēē' dsā ha' lä' koo' llu' dsē' Dio kyaayh' mah' lä' ja' läy'. ¹²Ju' hmēē' he' mi' tēē' jne', sa' kwa' jwē' jmeen' he' hliih', ni' he' jmeen' he' hēē' dsē' jmi' ngo' jnän'. Lä' ja' mi' tēē' jne' ngēn' koo' nēē' ba', jmeen' he' llu' jmah', hi' he' hnääh' Dio ta' ko' jiih' tōøh' jne' jmi' gyuu' la'. ¹³Hi' ga' nøø' ba' jne' jōøn' lä' jiih' lä' jnä' Je- sucristo hī laa' Dio jōøh' jnän' hī lää' jne'. Peer' jnaah' le' jmi' ja', he' ja' jmee' chaā' jne' llu' ta' ko' jiih' tōøhn' jōøn' he' lä' te' juu' ja'. ¹⁴Hī he' na' ga' ngēē' hñii' ta' la' jnä' jne' mah' läy' jne' kih' lä' jē' he' hliih' hi' lä' ja' jmäy' jne' na' jngēē' go' te', mah' leē' jne' koo'

nää' dsā kyaay' hī hēē' dsē' jmee' he' llu' jmah' ba'.

¹⁵Mi' tēē' dsā juu' la', hlēēh' dsā, juuh' kiyh' lä' koo' mada' nuuh', mah' ni' jaa' sa' wa' mi' kwah' hne'.

3 Mi' dsooh' dsēy', wa' jmeey' he' hi' wa' nuuyh' mada' he' jmee' lä' jēē' dsā ta', hi' wa' la' dsēy' jmeey' he' llu' jmah' ba'. ²Sa' wa' hlēēyh' wii' kih' dsa', sa' wa' llay' hñii'. Wa' llu' dsēy' kyaah' dsā, wa' jmäy' hñiiy' hwaā' kyaah' lä' jēē' ba'.

³Jēēh', lä' kye' jne' ma' taa' jne' jää', ma' chaah' jne', sa' nuuh' jne', ma' na' hēē' jne' kih' Dio, ma' laa' jne' kyaā' lä' jē' he' ma' hēē' dsē' jne', ma' tih' dsē' jne' na' ku' na' ngii' he' hliih', ma' hñaa' dsē' jne', ma' wii' dsē' jne', ma' na' hōøh' dsā jnän' hi' ma' na' hääh' jne' dsa'. ⁴Lä' koo' ma' tōøh' jne' lä' ja', Dio jnän', hī lää' jne', ga' mi' jnäy' ha' lä' llu' dsēy' kyaah' jne', hi' ha' lä' koo' hnäy' jne'. ⁵He' ja' ga' läy' jne' pero' ja' ta' la' kih' he' ma' jmee' jne' he' llu'. Ga' läy' jne' kih' he' ga' lä' nñh' dsēy' jne' ba', hi' ga' jmeey' ga' lä' chaā' jne'. He' ja' la' lä' koh' he' ga' gyēyh' jne'. Ga' laa' jne' hmēē' ta' la' kih' Jmi' lle' Na' jngii'. ⁶Ja' kyaah' hih' ga' cheē' Dio Jmi' lle' kiyh' nē' jnän' ta' la' kih' Jesucristo hī lää' jne'. ⁷Kih' he' llu' dsēy' ga' jmäy' jne' llu', lä' ja' hñah' jne' heen' he' tōøh' jne' jōøn' jee' mo' so' juu' jne' jih' koh'.

⁸Juu' he' ma' jwahn' la', la' ju' dsoo'. Hnoon' jmeeh' bii' kwah' juu' la'. Hlēēh' hī ma' lä' dsoo' dsē' kih' Dio mah' wa' ngēēy' hñiiy' jmeey' he' llu' jmah' ba'. He' la' ba' llu' hi' jmää' kih' lä' jēē'. ⁹Ta' kwaā' hñaa' kyaah' juu' he' sa' jmää' ta' hi' ni' kyaah' juu' ha' lä' ma' laa' ma' hyaa' ta' gyuu' jnän'. Ta' taah' hñaa' jee' tääh' dsā hī ti' choo' juu' hi' hī te' jēē' kwaat' kih' ley' kih' Moisé. Jēēh' juu' ja' sa' jmää' ni' miih', ni' sa' kye' ya' jōø'.

¹⁰Cher'mah' jee' kyah' hnäh', chaa-
jaa- hi- hnøø' jmee' to' nää', hlëëyh'
koo- hä' to' hä'. Hi' cher'mah' sa-
ga' jmeey' he' juu' kyah', lleey' go-te- ba'.
¹¹Ma-neh' ba' hne-, hi- jmee' lä-ja-, he-
ma-kayh- jwë' ba' ja-. Ja- ba' dso'kye- he-
jmeey' ja-, bääh- dsoo'.

Ga-hih' Paa' juu' kih' Tito

¹²Wa-ra- ga-të' jee' cheen- Artema o
Tíquico ta' kyah', ja- go-jëëh' jnä' chah'
ta' jwii- Nicópoli. Jee' ja- jmeen- huud-
së- dsa-ngëen' jii- gyuu'. ¹³Wa-ra- ga-l-

loo' Zena hi- cheh' në', kyaah' Apolo ta-
na-, ja- jmeeh- be' kiyh' lä-jiih' jee' le'.
Ja- kwëëyh' lä-jë' he- jmee' bii' cha'jwë'
jee' dsa-nääy'. ¹⁴Wa' lä-tëë- lä-jëë- øøh'
jne' jmeey' ta' llu' jmah' ba' mah' lä-cha-
he- kyaah' jmeey' be' lä- ma' chaa- hi-
lla' kyaah'. Mah' sa- dsa-taayh- lä-koo- hi-
sa- ma' jmeey' ta'.

¹⁵Lä-jëë- hi- tääh' kyaah' jnä' jee' la-
jmeey' Dio kyah'. Hi' jmee' Dio kih'
lä-jëë- hi- hnää' jne', lä-llu' he- ma-dsoo'
dsëy' ko-jøh' kyaah' jne'. Wa' mi' jää' Dio
lä-jëë- hnäh'. Wa' la' lä-ja-.

Filemón

Juu' la- ga'-sü' Paa' kih' Filemón

1 Jnä' Paa' hään' neh'ñe' kwaat~ kih' Jesucristo. Siin+ juu' la- ko-joh' kyaah' ooh' jne' Timotä. Siin+ kyah' Filemón, hnaan+ hne- kih' he- jmee- jne' koo- ba' ta'. ²Ja' ba' lä-ja- siin+ kih' dsa-më' ooh' jne' Apia kyaah' Arquipo ka-läh', he' ba' hi- jmee- ta' he- jmee- jne'. Hi- lä-ja- kih' lä-jëë' ooh' jne' hi- dsa-nee- cha'neh+ kyah'. ³Ngiin' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ngiin' kih' Jesucristo Dsa-joh' jnän', wa' kway' he- llu' kih' lä-jëë' hnäh' hi- wa' jmeey' hii' ti' kyah'.

Ga'kwa' Paa' ti'hmaah' kih' Dio

⁴Lä-jëë' jiih~ wa'ra- ga-ngiin' kin+ kih' Dio kyaan+, dsooh~ ba' dsen+ hne-. Kwan+ ti'hmaah' kiyh' ta-la+ kyah', ⁵kih' he- ga-nuun' kyah' ha- lä+ hnaah+ Jesús Dsa-joh' jnän' hi- ga-nuun' ha- lä+ ma-d-soo' hoh' kiyh', hi- he- hnaah+ lä-jëë' hi- laa' kyaa' Dio. ⁶Hi+ ngiin' kih' Dio mah' jwih' jnäh' ha- lä+ la' he- ma-d-soo' hoh' hi- ngiin' kiyh' mah' lä-ngëeh' ha- lä+ ma-mi-jää' Dio jne' ta-la+ kih' Cristo Jesús. ⁷Peer+ chaa- jnääh' llu' he- ma-nuu' jnääh' ha- lä+ hnaah+ dsa-, he-ja- ma-noh' dsë- jnääh'. Jëeh' ta-la+ kyah' hne- ooh'n', ma-tëë' be' lä-jëë' hi- laa' kyaa' Dio.

Paa' ga'chee' Onésimo ka-läh' kih' Filemón

⁸Ta-la+ kih' Cristo cha- jwë' kin+ jmeen' hih+ kyah' mah' jmeeh' lä-lle' kih'. ⁹Pero llu' ga' laan+ hlëëhn' hne- kyaah' juu' llu' ba', kih' he- hnaan+ hne-. Jnä' Paa', ma-gyuh- ba' jnä' hi- lä+ ma-hää' ba' jnä' neh'ñe' kwaat~ kih' Jesucristo, he-ja- chuun' kyaah' hne-. ¹⁰Ta+ jmee- hnaa- hoh', ja- kwah- be'

kih' Onésimo, jëeh' laay' lä-koh' jaa- gyuu- kyaan+ kih' he- ga-heeyh- juu' kih' Dio jee' hään' neh'ñe' la-.

¹¹Jää' sa' ga' ma-heeyh- kih' Dio sa- ga-jmääy' ma' jmeey' ta' kyah', pero na' jmääy' kin+ hi+ jmääy' kyah' ka-läh'. ¹²Na' cheeh' jnih' ka-läh' kyah'. Heeyh- lä-koh' he- heeh' jnä' ba'. ¹³Hnoon' jäy' kyaah' jnä' ta'ko-jiih' hään' neh'ñe' kwaat~ kih' ju'hmëë' mah' jmeey' be' kin+ llah' hne-. ¹⁴Pero sa- hnoon' jmeen' bii' cher'mah' sa' lla+ hoh', mah' sa- wa' la' lä-koo- he- wi' he- ngiin' kyah'. Wa' la' lä-koo- hnooh- hnaah'. ¹⁵Go- laan+, ga-lä-ooy' kyah' ko-hwëë', mah' lä-ja- heeh' hnih' ka-läh', he- jäy' kyaah' hne- go-te-. ¹⁶Na', mo-so' laay' wa' hi- cha- hi-, hi- jmee' ta' kih' dsa+. Na' ga' laay' ma-ra+ ooh' jne' hi- hnaan+ cha-mi- ih-. Ha- ga' sa' lä-hnaah' hnih', lä-llu' he- ma-laay' dsa-kyaah' jne' hi- ma-laay' kyaa' Dio ka-läh'.

¹⁷Lä-ja-, cher'mah' laa' jnä' ome- kyaah', heeh' Onésimo lä-koh' he- ma-heeh' jnä' ba'. ¹⁸Cher'mah' cha- he- ma-jmeey' kyah' o cher'mah' ääy- miih- kyah', jmee' kwaat~ lä-koo- jnä' ba' ään- kyah'. ¹⁹Jnä' Paa' siin+ kyah' kyaah' goon+, jnä' jwahn+ mi'hmaahn' kyah', kih' he- sa- hnoon' jwëëhn' hne- he- ääh- kin+ lä-llu' he- ga-laah'. ²⁰Lä-ja- ooh'n', jmee' jëë- dsen+, jmee' noh' dsen+, lä- hnöø' Dsa-joh' jnän'.

²¹Jmeen+ dsoo', nuuh' ba' hne- he- ma-siin' la-. Man+ jmeeh' ga' hne- cha- ga-miih- lä-koh' ga' he- ma-jwahn' la-. ²²Hi+ ja' ba' lä-ja-, mi-llu' ha- jee' jän'. Cha- ba' o-joh' dsë- kin+, nuu- ba' Dio lä-jëë' he- ngiäh' hnäh', kwa' bih' jwë' niin' na-jëë'n' hnäh'.

²³Epafrä jmee+ Dio kyah'. Hi- la- na-, hää' neh'ñe' kyaah' jnä' jee' la- kwaat~ kih' Cristo Jesús. ²⁴Hi+ lä-ja- jmee+ Dio kyah' Marco, Aristarco, Dema, kyaah' Luca. Lä-jëë' hi- he' jmee' ta' kih' Dio ko-joh' kyaah' jnä'.

²⁵ Jesucristo Dsa⁻jøøh¹ jnän` wa'
mi⁻jøøy¹ jmi⁻lle¹ kyah¹ hnäh¹. Wa' la'
lä⁻ja⁻.

Hebreos

He⁻ la⁻ je⁻ he⁻ ga⁻lloo¹ kih¹ dsa⁻ hebreo

Jøøh¹ ga¹ Joø¹ Dio lä⁻koh¹ ga¹ lä⁻jëë⁻ ángel

1 Joh¹ jiih⁻ sa⁻ ga⁻hlëeh¹ Dio kyaah¹ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnän⁻ lloo¹joø¹. Ga⁻cheey¹ hi⁻ ga⁻ngëë¹ juu¹ kiyh¹, kih¹ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnän⁻. Ko⁻llaa¹ hi⁻ ga⁻ngëë¹ juu¹ he¹ ga⁻hyoh¹ juu¹ kiyh¹ jee¹ ma⁻ këy⁻ hi⁻ jnäh¹ ko⁻llaa¹ ga⁻hëë¹ mi⁻në¹ he⁻ ga⁻mi⁻jnää¹ Dio kiyh¹. Ja⁻ koo⁻ nëë¹ ga⁻jmeë¹ Dio ha⁻ lä⁻ jee¹ ga⁻hlëëyh¹ kyaah¹ hi⁻ ma⁻ ngëë¹ juu¹ kiyh¹. ²Pero jee¹ ma⁻dsaa¹ jmi¹ la⁻, ga⁻hlëeh¹ Dio jne¹ ta⁻la⁻ kyaah¹ Joøy¹ ba¹, hi⁻ ga⁻tooyh⁻ goo⁻ ga⁻lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻, hi⁻ he¹ ba¹ hi⁻ kyaayh¹ ga⁻jmeey¹ gyuu¹ hwa¹ ka⁻lä¹. ³Hi⁻ he¹ mi⁻jnää¹ na⁻hnaa¹ lä⁻jëë⁻ ha⁻ lä⁻koo⁻ jøøh¹ laa¹ Dio, kih¹ he⁻ laay¹ koo⁻ heeh¹ kyaah¹ Dio. Hi⁻ kyaah¹ juu¹ kiyh¹ he⁻ bee¹, høøy¹ ga⁻lä⁻jë⁻ go⁻te¹ he⁻ cha⁻. Hi⁻ ma⁻ngëë¹ ma⁻chey¹ dso⁻kye⁻ jnän⁻, ja⁻ga¹ ga⁻gyay⁻ jwoo¹ ra⁻llu¹ kih¹ Dio Jøøh¹ hi⁻ gya¹ gyuu¹.

⁴Jaa⁻ hi⁻ he¹ ba¹ ya⁻hëë¹ jøøh¹ ga¹ lä⁻koh¹ ga¹ lä⁻jëë⁻ ángele. Jëeh¹, ga⁻hyoyh¹ koo⁻ jmi¹ he⁻ kyeë¹ ga¹ lä⁻koh¹ ga¹ he¹ ga⁻hyoh¹ ángele. ⁵Jëeh¹ ni⁻ jaa⁻ ángel jih¹koh¹ sa⁻ ga⁻jäh¹ Dio siyh⁻:

Hne⁻ laah¹ gyuu¹ kyaan⁻.

Na¹ ma⁻laan¹ Täa¹ kyaah¹.

Ja⁻ ba¹ lä⁻ja⁻, sa⁻ ga⁻siyh⁻ ni⁻ jaa⁻ ángel lä⁻la⁻:

Jnä¹ leen¹ Täa¹ kyaah¹.

Hne⁻ leeh¹ gyuu¹ kyaan⁻.

⁶Koo⁻ ka⁻lä¹, lä⁻ ma¹ ga⁻cheey¹ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, Joøy¹ hi⁻ laa¹ to⁻në¹, ga⁻jäyh¹: Lä⁻jëë⁻ hnäh¹ ángele kyaa¹ Dio, jmeë¹ hnäh¹ juu¹ kiyh¹.

⁷Pero lä⁻la⁻ ba¹ ga⁻hlëëyh¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ ángele:

Dio cheë¹ ángele kyaa¹, laa¹ lä⁻koo⁻ lle¹.

Ángele hi⁻ jmeë⁻ ta⁻he¹ kiyh¹, laa¹ lä⁻koo⁻ je⁻ he⁻ hëë⁻.

⁸Pero lä⁻la⁻ ba¹ ga⁻siyh⁻ Joøy¹:

Hne⁻ Dio, jmeeh¹ hih⁻ ga⁻lä⁻jë⁻ joh¹ jmi¹ cha⁻.

Kyaah¹ ju⁻dsoo¹ jmah¹ ba¹ jmeeh¹ hih⁻.

⁹He⁻ llu¹ jmah¹ ba¹ hnooh¹, hne⁻ sa⁻ hnooh¹ go⁻te¹ he⁻ hliih¹.

He⁻ja⁻ hñii¹ Dio, hi⁻ laa¹ Dio kyaah¹, hi⁻ he¹ ga⁻hñaa¹ hne⁻.

Lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey¹ jëë⁻ hoh¹ cha⁻ga⁻miih⁻ lä⁻koh¹ ga¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻kyaah¹.

¹⁰Hi⁻ ga⁻jäyh¹ ka⁻lä¹ lä⁻la⁻:

Hne⁻ Dsa⁻jøøh¹, lä⁻ ma¹ to⁻në¹ ga⁻llah¹ jmi⁻gyuu⁻ la⁻,

Hñaa¹ ba¹ hne⁻ ga⁻jmeeh¹ gyuu¹ jmi⁻gyuu⁻.

¹¹Lä⁻jë⁻ he⁻ ja⁻ lla⁻ ba¹, pero hne⁻ lä⁻ ma⁻chaah⁻ na⁻ ba¹.

Dsa⁻gyuh⁻ ba¹ gyuu¹ hwa¹, lä⁻koo⁻ dsa⁻gyuh⁻ sa⁻hmiih⁻.

¹²Lä⁻koo⁻ bää⁻ dsa⁻ sa⁻hmiih⁻, lä⁻ja⁻ bää¹ ga⁻lä⁻jë⁻ he⁻ ja⁻, hi⁻ dsa⁻lä⁻si¹ ka⁻lä¹.

Pero hne⁻, lä⁻ ma⁻laah⁻ na⁻ ba¹, jih¹koh¹ sa⁻ gyuh⁻.

¹³Juu¹ lä⁻la⁻, jih¹koh¹ sa⁻ ga⁻jäh¹ Dio siih⁻ jaa⁻ ángel. Joø¹ bih¹ ga⁻hlëëyh¹ lä⁻la⁻, lä⁻ ma¹ ga⁻jäyh¹:

Na¹ hne⁻ jwoo¹ ra⁻llu¹ kin⁻ la⁻,

lä⁻jiih¹ lloo¹ jmi¹ llaan¹ hu¹ tiih¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻høøh¹ kyah¹.

¹⁴Ja⁻ jee¹ lä⁻jëë⁻ ángele, koo⁻ ga⁻nää¹ mada¹ ba¹, laay¹ jmi⁻lle⁻ hi⁻ ga⁻cheë¹ Dio mah¹ jmeey¹ ta⁻he¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ laa¹ kwaat⁻ lää¹?

Ta⁻ wa¹ gaa¹ dsë⁻ jne⁻ juu¹ he⁻ lää¹ jne⁻

2 He⁻ja⁻ jmeë⁻ bi¹ jmeen⁻ cha⁻ga⁻mi⁻ih⁻ he¹ kih¹ juu¹ he⁻ ma⁻nüün⁻ mah¹ sa⁻ wa¹ lä⁻øø⁻ jne⁻ kih¹ jwë¹ llu¹ he⁻ ma⁻tøøhn⁻. ²Jëeh¹, ley⁻ he⁻ ga⁻ngëë¹ ángele kih¹ Moisé, ma¹ la⁻ koo⁻ hmooh¹ hweh⁻. He⁻ja⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁻dsa⁻hlääh⁻ kih¹ hmooh¹ ja⁻, hi⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁻chaah⁻, ga⁻jëëy¹ wi¹ lä⁻koo⁻ lle¹ kiyh¹.

3 ¿Ha- lä-ja- tēēh' jne', cher'mah' sa- ga-jmee' jne' he' kih' juu' he- lää' jne' he- kyee' ga- lä-koo- ley ja-? He' ba' hñii' Dsa-jøøh' jnän' ga-kwa' juu' la- to-nē ha- lä- jee' lää' jne'. Ma-ngēē' he- ja-, lä-jēē- hi- ma-nuu' kiyh', ma-jmeey' dsoo' kih' juu' la- jee' jnän'. 4 Hi- ga-jmee' Dio dsoo' juu' kih' dsa- he' jee' ga-näay' kway- juu', jēēh' Dio hi- kyaayh' ga-jmee' cha miih- he- juh' gaa-, hi- ga-jmeey' na'ku' na-ngii' he- jmee- jēē' dsah' dsa-. Hi- ga-kwēeyh' jmeey' na'ku' na-ngii' ta'kyaah' be' kih' Jmi lle' Na-jngii', lä-koo- hyoh- dsēy'.

Jesucristo ga-laa' kwee- kyaah' jne'

5 Sa- ga-kwa' Dio jwē' kih' ángele jmee' hih' kih' jmi-gyuu' he- na' ga- ja-, he- ma-løø' jne' hlēēhn' miih- kih'. 6 Cha- jee' na-sii- kih' hi- ga-hlēēh' lä-la-:

¿Hee- laa' dsa- jmi-gyuu' mah' lä- ma-d-sooh- ba' hoh' kiyh'?

¿Hee- laa' dsa- hi- laa' jmi-ngo' mah' lä- ma-jmääh- ba' hñih' he'?

7 Miih- jmi' ba' ga-jmääh- hñih' mäh' ga' miih- lä-koh' ga- jee' lä-jēē- ángele.

Ja-ga' ga-llaayh' høoy' hi- ga-jmääh- hñih' jøøh' mah' lä-ja- lä-gah- dsih'.

Hi- ga-tøøh' gooy- ga-lä-jē- ba' he- cha-.

8 Ga-lä-jē- he- cha- ga-llah' ta- hwa' huu' tiy' mah' jmeey' hih' kih', lä-ja- na-sii' juu' kih' Dio.

Kyaah' he- ga-tooh- Dio gooy- ga-lä-jē- he- cha-, he-ja- ni- miih- sa- ga-ja' he- sa- le' jmeey' hih' kih'. Pero na' ga-juh- sa- ga- ma-jnä' he- jmeey' hih'. 9 Pero ñe' ba' jne' kih' hi- ga-ja' mäh' ga- mi- ih- lä-koh' ga- jee' lä-jēē- ángele. Ga-l- laa' Dio høoy', hi- ga-jmäy' jøøh' mah' lä-gah- dsih' lä-llu' he- ga-juuy'. Hi- kih' he- llu' dsē' Dio, he-ja- ba' ja-, ga-ngēey' Jesús he- ga-juuy' he- llu' kih' ga-lä-jēē- ba'.

10 Ga-lä-jē- ba' he- cha- na-la- kih' Dio hi- la' kiyh' ka-läh'. Hi- ga-lä-hnøoy' tēy- jwēē' jooy' ya-jwii' kiyh'. He-ja-

sooh- ba' kih' Dio, he- ga-mi-lluuy' go-te- Jesús hi- lää- jne', ta-la- kih' he- ga-jēey' wii'. 11 Jne' hi- na-jngēē', hi- lä-ja- Jesús hi- jmää- jne' na-jngēē', lä-jēē- jne' laa' kyaa' Täa'. Kih' he-ja-, sa- la' o-hih- kih' Jesús tēeyh' jne' øøyh'. 12 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh' Dio:

Hlēēhn' kyah' cha-nē lä-jēē- øøhn'.
Jee' dsa- ñee- lä-jēē- øøhn', jee' ja- hñ- kyah'.

13 Hi- ja' ba' lä-ja- ga-jäyh':
Kye' ba' jnä' o-jøh- dsē- kiyh'.

Hi- koo- ka-läh' ga-jäyh':
Hii- jnä' la- kyaah' jooy' hi- ga-kwēeyh- jnä'.

14 Kih' he- kye- jmi-ngo' lä-jēē- jooy' he', lä-ja- ka-läh' hñiiy' ma' kyey- jmi-ngo' hi- ga-juuy'. He- lä-ja-, ga-liyh' ga-l- la-dsēy- kih' hi-sa-llu' hi- jngiih- kih' dsa-. 15 Mah' lä-ja- läay' hi- tääh' goh- juu' lä-jiih' jmi' cha-. 16 Dsoo' ba' sa- jay' mah' kway' be' kih' ángele. Jay' mah' kway' be' kih' lä-jēē- hi- laa' sa-ju- kih' Abraham ba'. 17 Kih' he-ja- ba' ja-, he- ga-la' bii' kiyh' ga-lēy' jmi-ngo', ja-ba- lä-koo- laa' jne'. Lä-ja- ga-laay' jaa- jmi-dsa- jøøh' hi- jøh- dsē', hi- mi-te' kih' Dio mah' lä-ja- chey' dso'kye- kih' lä-jēē- dsa-. 18 Kih' he- ga-jēey' wii' lä-koo- ma' ga-ka' dsa- dsēy', he-ja- ba' ja- kyuyh- kway' be' kih' hi- gwa' huu' dsē- hñih' kih'.

Jesús ba' laa' jøøh' lä-koh' ga' Moisé

3 Lä-jēē- hnäh' øøhn' hi- na-jngēē', lä-jēē- hi- na-jnä' gyuu' ya-jwii' kih' Dio, jmee' da' hnäh' miih- huud- sē- ha- lä-koo- laa' Cristo Jesús. Hi- he' to-nē ga-kwa' juu' he- ma-heeh' jne' la- hi- laay' jmi-dsa- jøøh' jnän' ka-läh'. 2 Hi- he' ga-mi-teh' kih' hi- ga-hñay', ja-ba- lä-koo- ga-mi-te' Moisé lä- ma' kyey- nē kih' dsa- hi- laa' kyaa' Dio. 3 Pero lle' jmeen' juuh- kih' Jesús lä-koh' ga' kih' Moisé, ja- ba' lä-koo- la' kih' jaa- hi- jmee- koo- hne'. Kyeē'

ga' hi_ ga'jmee' hne' la'koh' ga' hñii' hne'. ⁴Jëeh' ga'lä'jê' hne', chaa_ ba' hi_ ga'jmee'. Pero Dio ba' hi_ ga'jmee' ga'lä'jê' go'te' he' cha_. ⁵Lä'ja_ Moisé, koo_ ga'jmeey' ta'he' kih' Dio ba'. Dsoo' ba', ga'mi'teyh' lä' ma' kyey_ në' kih' dsa_ kyaa' Dio. Ga'jäyh' ha_ lä' la' juu' he' lä'cha_ këë_, ma'ngëë' ma'juuy'. ⁶Pero Cristo ba' laa' jøøh' lä'koh' ga' Moisé, kih' he' laay' Joø' Dio hi_ kye_ në' kih' dsa_ kyaay'. Hi' laa' jne' dsa_ kyaa' Dio, cher'mah' tøøh' jne' koo_ hweh_ kyaah' o'joh' dsë_ jøøn' kih' Dio lä'jiih' llaa_ jmi'gyuut_.

Ha_ lä' teeh_ dsa_ dsë' kyaah' Dio

⁷Wa' nuu' jne' lä'koo_ jäh' Jmi'lle' Na'jngü' kih' Dio:

Cher'mah' na' nuuh' hnäh' juu' kiyh',

⁸ta' jmeë_ hnäh' hweh_ tuh'hoh' hnäh', lä'koo_ ga'jmeë' dsa_ hi_ sa' ga'hii' ma' nuu' lä' ma' ga'kay' dsën' jee' oo' hwa' kii'.

⁹Jee' ja_ dsa_ ma'gyuh_ kyaah' hnäh' ga'kooy' kyaah' jnä', ma' jëëy_ he' ga' na_ ma'jmeen' kyaayh'.

Ma'ke' ga'jëëy' lä'jê' he' juh_gaa_ he' ga'jmeen' kiyh' to'loo' jii_ nē_.

¹⁰Kih' he'ja_, ga'lä'lleen' kyaah' dsa_ he',

mah' ga'jwii' jnih':
 "Huu'dsë_ kyah' hnäh' hä' tää' ta' jee' jyoh'.

Sa_ hnooh_ hnäh' lä'kyuuh_ hnäh' hee_ ja_ he' llu'."

¹¹He'ja_ ga'tään_ hñiin' ma' ga'ya'jëë' dsën' kyaah' dsa_ he':

"Sa' heh' dsa_ he' jee' teehn' dsën'", ga'jäh' Dio.

¹²Leeh' hnäh' øøhn', ni' jaa_ hnäh' ta' wa' hñaa_ hoh' hnäh' he' sa' heeh' hnäh' kih' Dio jiih' mah' sa' wa' lä'øø' hnäh' kiyh'. ¹³Lla' he' ja_, kwa' hnäh' be' kih' dsa_kyaah' hnäh' koo_ jmii' koo_ jmii', na' lä'cha_ jmii'. Mah' sa' leh' he' hliih' hnäh' he' mi'goo' kyah' hnäh'. ¹⁴Jëeh'

ma'laa' jne' koo_ kyaah' Cristo cher'mah' lä' ma'kyen' ja_ba' o'joh' dsë_ kiyh' lä'jiih' llaa_ jmi'gyuut_, ja_ba' lä'koo_ ga'jmeë' jne' lä' ma' to'në'. ¹⁵Lä'la_ hnøø' jnän', lä'koo_ jäh' juu' la':

Cher'mah' na' nuuh' hnäh' juu' kiyh', ta' jmeë_ hnäh' hweh_ tuh'hoh' hnäh', lä'koo_ ga'jmeë' dsa_ hi_ sa' ga'hii' ma' nuu'.

¹⁶¿Hii_ na_ hi_ ga'jmeë' hweh_ dsë', ma'ngëë' ma'nuuy' juu' kih' Dio? ¿Ja' he' dsa_ hi_ ga'hweë' Moisé hwa' Egipto?

¹⁷¿Hii_ na_ hi_ ga'ya'jëë' dsë' Dio kyaah' to'loo' jii_ nē_? ¿Ja' he' dsa_ hi_ ga'jmeë' dso'kye_ hi_ ga'saa' na'juu' jee' la' hwa' kii' ja'? ¹⁸¿Hii_ ba' kyaah' na_ he' ga'bääh_ Dio hñii', he' sa' heyh' jee' teeh_ Dio dsë'? ¿Ja' he' dsa_ hi_ sa' ga'jmeë' he' juu' kiyh'? ¹⁹He' ga'la' lä'ja_, jmeë' dsa_lä'ngëë' jne', sa' ga'la' ma' dsa_tayh' jee' ma' teeyh' dsëy', kih' he' sa' ma' heey' juu' kih' Dio.

4 He'ja_ ta'ko'jiih' cha_ jwë' jnän' heh' jne' jee' teeyh_ dsëy' lä'koo_ ga'bääh_ hñiiy', hnøø' leeh' hnäh', le' ga_ che_ ko'llaa' hnäh' sa' ga'heh' hnäh' jee' ja_. ²Jëeh', jnä' jne' ka_läh' ma'kway' ba' ju'hmëë' lä'koo_ juu' he' ga'hyoh' dsa_ he'. Pero sa' ga'jmää' ta' ni' mi'ih_ kiyh' lä' ma' ga'nuuy' juu' ja_. Koo_ ga'nuuy' ba', sa' ga'lä'heey'. ³Wa' dsa_toohn' jee' teeh_ jne' dsën_ hi_ ma'dsoo' dsë', lä'koo_ ga'jäyh':

He'ja_ ga'tään_ hñiin' ma' ga'ya'jëë' dsën' kyaah' dsa_ he':

"Sa' heyh' jee' teeh' dsën'", ga'jäh' Dio. Hi' ma'la' ma'jmeë' Dio jmi'gyuut_, ma_ na'hñaa' ba' ta' kiyh'. ⁴Jëeh' jee' llaah', na'sii_ juu' kiyh', hlëeh' kih' gyii' jmii':

Hi' ga'teeh_ Dio dsë' ma' ga'la' ta' kiyh' jee' ga'të' gyii' jmii'.

⁵Hi' koo_ ka_läh' na'sii':

Sa' heyh' jee' teehn' dsën'.

⁶He' lä'ja_, nē_ jne' hnøø' ga' dsa_taa_ ko'llaa' jee' ja_. Hi' lä'jëë' hi_ ga'nuu' lä' ma' to'në', sa' ga'tayh', kih' he' sa'

ga⁺jmeey⁺ he⁺ juu⁺ kih⁺ Dio. ⁷Ma⁻ngëe⁺ cha⁻miih⁻ ji⁻ne⁻, koo⁻ ka⁻lä^h ga⁺tøø⁺ Dio hih⁺ koo⁻ jmi⁺ mah⁺ jmee⁺ dsa⁻ he⁺ kiyh⁺. Ga⁻ngëe⁺ David juu⁺ kih⁺ dsa⁺, lä⁻koo⁻ ga⁺jäh⁺ Dio:

Cher⁺mah⁺ na⁺ nuuh⁺ hnäh⁺ juu⁺ kiyh⁺, ta⁺ jmee⁻ hnäh⁺ hweh⁻ tuh⁻hoh⁺ hnäh⁺.

⁸Ni⁺ sa⁺ ga⁺taah⁻ dsa⁻ hwa⁺ kih⁺ lä⁻koo⁻ ma⁺ gya⁺ Josué. Jëeh⁺, wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ ga⁻kwa⁺ Josué jee⁺ ma⁺ teeh⁺ dsa⁻ dsë⁺, sa⁻ ma⁺ hlëeh⁺ ga⁺ Dio lä⁻hmëe⁺ kih⁺ jyoh⁺ jmi⁺. ⁹He⁻ja⁻ jne⁺ hi⁻ laa⁺ jwi⁺ kih⁺ Dio, ma⁻cha⁻ ba⁻ jnän⁻ jee⁺ teeh⁺ jne⁺ dsën⁻. ¹⁰Jëeh⁺, hi⁻ ma⁻he⁻ teeh⁻ dsë⁺ kyaah⁺ Dio, lä⁻ja⁻ teeyh⁻ dsëy⁺ kih⁺ ta⁻ he⁻ ma⁻jmeey⁺, lä⁻koo⁻ teeh⁻ Dio dsë⁺ kih⁺ ta⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁺. ¹¹Wa⁻ jmeen⁻ bi⁺ dsa⁻toohn⁻ jee⁺ teeh⁺ jne⁺ dsën⁻, mah⁺ ni⁺ jaa⁻ sa⁺ wa⁺ tä^h lä⁻koo⁻ ga⁺täh⁺ hi⁻ sa⁺ ga⁻jmeey⁺ he⁺ juu⁺ kih⁺ Dio jää⁺.

¹²Jëeh⁺, juu⁺ kih⁺ Dio na⁻jiih⁺ hi⁺ cha⁻ be⁺ kih⁺. He⁻ dsoo⁻ ñiih⁺ ga⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺ ñe⁻tuuh⁻ he⁻ na⁻jni⁺ lä⁻to⁺ jwoo⁺. Dsa⁻he⁺ lä⁻ ga⁺të⁺ neh⁺ tuh⁻dsë⁻ jne⁺ jee⁺ hä⁺ jmi⁺ lle⁺, jñih⁺ hu⁺dsë⁻ he⁻ kye⁺ jne⁺ hi⁺ jñih⁺ he⁻ hee⁺ dsë⁻ jne⁺. ¹³Ni⁺ koo⁻ he⁻ na⁻la⁻ kih⁺ Dio sa⁺ le⁺ dsa⁻hmää⁻ cha⁻ñey⁺. Ga⁻lä⁻jë⁺ ba⁻ na⁻jnä⁺ kih⁺ hi⁻ tëe⁻ jne⁺ dsa⁻ngëen⁻ kwaat⁻ jnän⁻.

Jesús laa⁺ jaa⁻ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ jøøh⁺ ga⁺

¹⁴Jesús, Joø⁺ Dio, laay⁺ jnän⁻ jaa⁻ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ jøøh⁺ ga⁺ hi⁻ gya⁺ ya⁻jwi⁺. He⁻ja⁻ jmee⁻ bi⁺ jnän⁻ dsa⁻toohn⁻ koo⁻ hweh⁻ jwë⁺ he⁻ ma⁻tøøhn⁻. ¹⁵Jëeh⁺, jmi⁻dsa⁻ jøøh⁺ hi⁻ cheh⁺ në⁻ jnän⁻ kyuu^h bih⁺ jmeey⁺ jøh⁻ dsëy⁺ ma⁺ sa⁻ cha⁻ be⁺ jnän⁻. Jëeh⁺, ja⁻ba⁻ lä⁻koo⁻ ka⁻ dsë⁻ jne⁺, ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁺ka⁻ dsëy⁺ kyaah⁺ na⁻ku⁻ na⁻ngii⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻. Pero ni⁺ lä⁻ja⁻ sa⁺ ga⁻jmeey⁺ ni⁺ koo⁻ he⁻ hliih⁺. ¹⁶He⁻ja⁻ kyaah⁺ o⁻jøø^h dsë⁻ he⁻ ma⁻cha⁻ jnän⁻ kyaah⁺ jmi⁻dsa⁻ he⁺, sa⁻ wa⁺ gah⁺ jne⁺ ya⁻nøøn⁻ kih⁺ Dio hi⁻ llu⁺ dsë⁺ mah⁺ lä⁻ja⁻ lä⁻ñih⁺ dsëy⁺ jne⁺, hi⁺ kway⁺ be⁺ jnän⁻ wa⁻ra⁻ ga⁺të⁺ jee⁺ lla⁻kya⁺ jne⁺.

5 Lä⁻jëe⁺ jmi⁻dsa⁻ kaah⁺ ma⁺ laa⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ ba⁺. Ma⁺ na⁻hñaay⁺ ga⁻kay⁺ në⁻ kih⁺ dsa⁻ mah⁺ ga⁻jmeey⁺ ta⁻he⁺ kih⁺ Dio lla⁻ dsa⁻ he⁺. Hi⁺ ma⁺ heeyh⁻ lä⁻jë⁺ he⁻ ma⁺ kwëeh⁻ dsa⁻ Dio hi⁺ ma⁺ jëey⁻ jah⁺ në⁻ na⁻hyoo⁻ kwaat⁻ kih⁺ dso⁻kye⁻ kih⁺ dsa⁺. ²Kyuu^h bih⁺ jmeey⁺ jøh⁻ dsëy⁺ kyaah⁺ hi⁻ sa⁺ kyuu^h hi⁻ kyaah⁺ hi⁻ ga⁻nää⁻ na⁻hëe⁺, jëeh⁺ ñe⁻ bih⁺, ja⁻ he⁻ koo⁻ nëe⁻ he⁻ jmee⁻ jwi^h kih⁺ hñiiy⁺. ³Kih⁺ he⁻ sa⁻ ma⁺ cha⁻ be⁺ kiyh⁺, ma⁺ la⁻ bi⁺ jëey⁺ jah⁺ kwaat⁻ kih⁺ dso⁻kye⁻ kiyh⁺ hi⁺ lä⁻ja⁻ kih⁺ dso⁻kye⁻ kih⁺ dsa⁺.

⁴Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ ma⁺ le⁺ ma⁻hña⁻ hñii⁺ kih⁺ ta⁻llu⁺ ja⁻. Ma⁻la⁻ hi⁻ ma⁻na⁻teeh⁺ kyaa⁺ Dio ba⁻ hi⁻ ma⁻jmee⁻ ta⁻ja⁻, lä⁻koo⁻ ma⁻na⁻teeh⁺ Aarón. ⁵Lä⁻ja⁻ ka⁻lä^h Cristo, sa⁺ ga⁻hñaay⁺ hñiiy⁺ jmi⁻dsa⁻ jøøh⁺. Dio ba⁻ he⁺ hi⁻ ga⁻kwëeyh⁺ ta⁻llu⁺, lä⁻ ma⁺ ga⁻jäh⁺:

Hne⁻ laah⁺ gyuu⁻ kyaan⁺.

Na⁺ ma⁻laan⁻ Täa⁻ kyaah⁺.

⁶Lä⁻ja⁻ ka⁻lä^h na⁻si⁺ jee⁺ jyoh⁺:

Hne⁻ laah⁺ jmi⁻dsa⁻ ga⁻lä⁻jë⁺ joh⁺ jmi⁺ cha⁻,

lä⁻koo⁻ laa⁺ Melquisedec.

⁷Lä⁻koo⁻ ma⁺ gya⁺ Cristo jmi⁻gyuu⁻ la⁻, ga⁻ngiiy⁺ kih⁺ kih⁺ Dio kyaah⁺ be⁺, lä⁻jiih⁺ ga⁻tuu⁻ jmi⁺ mi⁻ñey⁺, ga⁻chuuy⁺ kyaah⁺ hi⁻ na⁻këh⁻ jmi⁺ ma⁺ läay⁺ kih⁺ he⁻ ma⁺ juuy⁺. Hi⁺ ga⁻nuu⁻ ba⁻ Täa⁻ kih⁺, jëeh⁺ ga⁻heeh⁻ bih⁺ le⁺ kih⁺ lä⁻koo⁻ hyoh⁻ dsë⁺ Täa⁻. ⁸Ma⁻ke⁺ laay⁺ Joø⁺ Dio, kyaah⁺ he⁻ wi⁺ he⁻ ga⁻ngëey⁺ ja⁻, ga⁻lä⁻kyuu^h he⁻ jmeey⁺ nuuyh⁺ kih⁺ Dio. ⁹He⁻ lä⁻ja⁻, ga⁻laay⁺ lluu⁺ ga⁺, ga⁻jäy⁺ laay⁺ juu⁺ hi⁻ lää⁻ go⁻te⁻ lä⁻jëe⁺ dsa⁻ hi⁻ nuuh⁺ kih⁺. ¹⁰Hi⁺ na⁻hñaay⁺ kih⁺ Dio he⁻ laay⁺ jmi⁻dsa⁻ jøøh⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻laa⁺ Melquisedec.

Goo⁻ la⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁻heeh⁻ mah⁺ beey⁺ Dio

¹¹Cha⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ he⁻ hnoon⁻ jwëeh⁻ hnäh⁺ kih⁺ juu⁺ la⁻, pero jwëeh⁻ kin⁺ jmeen⁻ lä⁻ngëeh⁻ hnäh⁺, jëeh⁺ ta⁻

hwa' go-te~ dsa-lā-ngēē' hnāh'. ¹² Ngoo' ga-lā-hiī' cha-miīh' jmiī' he- tāāh' hnāh' mi-tēēh' hnāh'. Ma-tē' jee' leēh' hnāh' ta'jwoh'. Pero hnø' ga' lā-tēēh' hnāh' kwee- ha- lā- la' juu' kih' Dio he- ga-mi-tēē' jne' to-nē'. Lā- ma-laah' ba' hnāh' lā-koo' jaa' gyuu' hi' hih' wa'juh', hi' sa- ma-lih' kuh' ma' he- kuh' dsa- ma'kaah'. ¹³ Lā-jēē' hi' sa- hiī' lā-ngēē', sa' liyh' kay' kwaat' hee- ja' he- llu', jēēh' laay' lā-koo' jaa' gyuu' hi' hih' wa'juh'. ¹⁴ Pero juu' he- la' lā-koo' ma', la' kih' dsa- ma'kaah' ba' ja'. La' kih' dsa- hi' ma-kyuu' kã' kwaat' hee- na- he- llu' hi' hee- na- he- hliih'. Jēēh', lā-ja' ma-lā-tēēy' jmeey'.

6 He-ja' ga-nø' ba' jne' ta' cha'nē' lā-jiih' tēē' jne' lee' jne' dsa- hi- kyuu'. Mo'so' hlēēh' ga' jne' he- ma-mi-tēē' jne' to-nē' kih' Cristo. Sa' løon' ka-lāh' hlēēhn' juu' he- ga-nuun' to-nē':

He- hnø' ben' jwē' hliih' mah' dsa-jeeh' jne' kih' Dio,

he- heeh' jne' kih' Dio,

² he- saa' jne' jmiī',

he- kye' jne' goon- nē' kih' øøh' jne',

he- lā-jiih' dsa- hi' na'juu',

hi' kih' he- mo'so' lāā' dsa- wa'ra- ga-tē' jee' lla' Dio ta'.

³ He- la- ba' jmeen', ga-nø' ba' jne' ta' cha'nē' cher'mah' ga'kwa' Dio jwē'.

⁴ Pero jne' hi' ga-na' huūdsē' kih',

hi' ga-jēē' jne' ha- lā- la' he- la' kwa-

Dio, hi' ga-hnāh' jne' Jmi lle' Na'ngii',

⁵ hi' ga-jēē' jne' llu' ba' juu' kih' Dio

hi' ga-lā-ngēē' jne' miīh' kih' he- juh-

gaa- he- na' ga' jā'. ⁶ Pero cher'mah'

ga-tah' jne', mo'so' le' dsa-jeeh' jne'

ka-lāh'. Jēēh' he- jmee' jne' lā-ja', he-

tāā' jne' Joø' Dio dsoh' hma-cru' ka-lāh'

ba' ja', mah' lle' jne' o-hih' kiyh' cha'nē'

lā-jēē'. ⁷ Lā-koo' la' kih' hwa' he- hih'

jmi jma' he- hla' kō lla-jiih'. Cher'mah'

ga-kwa' cha-miīh' miī' he- kuh' dsa- hi-

jmeē' ta' jee' ja', mi-jøø' Dio cha-ga-mi-

ih- hwa' ja'. ⁸ Pero hwa' he- dsa-hya' too' kyaah' nuu- hliih', sa- jmāā' ni' miīh'. Jā' dso'jwiī' nē' kih' hwa' ja'. Hi' kyaah' jee' llaā', koo' go-te~.

O'jōh' dsē' he- kye' jne' kwa' be' jnān'

⁹ Øøhn' hi' hnaan', ma-ke' ma-hlēēhn'

hnāh' lā-na', ma'ra' he- jmee' jnāāh'

dsoo', hwēē' hnāh' llu', lā-le' kih' hi'

ma-na-lāā'. ¹⁰ Jēēh', Dio jmeē' he- llu'

jmah' ba', jih'koh' sa' gaa' dsēy' ta'

he- ma-jmeeh' hnāh'. Ma-mi-jnāāh' ba'

hnāh' kiyh', he- hnaah' hnih' lā- ma'

ga-jmeeh' hnāh' be' kih' hi' na-jngēē'

kyaay' hi' lā- ma-jmeeh- ja' ba' hnāh'

lā-jiih' na'. ¹¹ He- hnø' jnāāh' go'nāāh'

hnāh' jmeeh' hnāh' lā-ja', lā-jiih' jee'

llaa' jmi-gyuu' mah' tēē' hnāh' o'jōh'

dsē' he- kye' hnāh'. ¹² Sa' hnø' jnāāh'

jmeeh' hnāh' jwēh' hnāh'. Wa' lā-dsoo'

hoh' hnāh' kih' Dio ba' hi' wa' kwēēh'

hoh' hnāh' lā-koo' jmeē' lā-jēē' hi' hy-

oh' he- ga-bāāh- Dio hñii' kway'.

¹³ Lā-koo' ma' ga-bāāh- Dio hñii'

mi-jāāy' Abraham, ga-tāāy' hñiiy', jēēh'

sa' chaa' jnāh' hi' jøøh' ga' lā-koh' hñiiy'

hi' ma-tāāy'. ¹⁴ Ga-jāyh': "Jwahn' dsoo',

mi-jāān' hne- cha-miīh-. Jmeen' lā-jwēē'

jwēerte sa'ju- kyah'." ¹⁵ Lā-ja' ga-kwēēh'

dsē' Abraham ma' jøøy' lā-jiih' ga-tēēy'

he- ga-bāāh- Dio hñii' kyaayh'. ¹⁶ Dsoo'

ba', tāā' dsa' kih' jnāh' hi' jøøh' ga'

lā-koh' hñiiy'. Lā-ja' jā- hweh- juu'

kiyh'. Mo'so' cha- he- kih' he- ti-chooy'

juu'. ¹⁷ He-ja' lā-koo' ma' ga-bāāh- Dio

hñii' mi-jāāy' dsa- kyaay', ga-tāāy' hñi-

iy' mah' jā' koo' hweh- juu' ja'. Lā-ja'

ga-mi-jnāāy' kih' hi' mi-jāāy' he', he- sa'

le' lā-sii' ni' miīh- juu' kiyh'. ¹⁸ Cha- to'

juu'. Ga-bāāyh- hñiiy' hi' ga-tāāy' hñi-

iy'. Ni' miīh- sa' le' lā-sii' juu' na', jēēh'

sa' le' juu' Dio. Kih' he-ja', kwa' be'

jnān' jwēerte, jne' hi' chooh- koo' hweh-

juu' he- cha- o'jōh' dsē' jnān' kyaayh',

lā-koo' ga-bāāh- Dio hñii'. ¹⁹ He- o'jōh'

dsē' he- kye' jne' la', jmeē' sa' jeh' dsē'

jne', lä⁺koō⁻ jmee⁺ ñe[!] hlääh^h he⁻ jwä⁻ dsa⁻ cha⁻jmi^h he⁻ kyaah^h hii⁻ ti^h barco. Ma⁻ra⁺ he⁻ lää^h ba⁻ jne', jëeh^h, ta⁻ ka⁻luu⁻ sa⁻hmi^h he⁻ hii⁻ neh⁺ gwah⁺ ba⁻ cha⁻ he⁻ jøø^h jne'. ²⁰ Jesús ga⁻he[!] to⁻né⁻ jee⁻ ja⁻ mah[!] ga⁻näy[!] jwe[!] jnän^h, laay[!] jmi⁻dsa⁻ jøø^h kih[!] ga⁻lä⁺jé⁻ joh^h jmi^h cha⁻, lä⁺koō⁻ Melquisedec.

**Jesús laa[!] jaa⁻ jmi⁻dsa⁻
lä⁺koō⁻ Melquisedec**

7 Melquisedec he⁻, ma⁻ laa[!] dsa⁻ta⁻ jøø^h kih[!] jwi^h Salem hi⁻ ma⁻ laay[!] jmi⁻dsa⁻ kyaa[!] Dio hi⁻ gya⁻ gyuu^h. Hi⁻ he⁻ ngoo[!] ga⁻mi⁻jee⁻ Abraham hi⁻ jah[!] ma⁻ ga⁻liyh[!] ga⁻teey[!] kyaah^h jñah^h dsa⁻ta⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻mi⁻jääy[!]. ² Hi⁻ lä⁺chah^h ja⁻ ga⁻ngëe[!] Abraham gya⁻ kih[!] lä⁺koō⁻ hña⁻loo^h he⁻ ga⁻liyh[!] jee⁻ hni^h. Jmi^h Melquisedec, hnøø[!] jäh⁺ “dsa⁻ta⁻ jøø^h hi⁻ lla⁺ kwee⁻ ta⁻”. Hi⁻ jäh^h dsa⁻kiyh[!] ka⁻läh^h “dsa⁻ta⁻ jøø^h kyaa[!] jwi^h Salem”, he⁻ hnøø[!] jäh⁺ “dsa⁻ta⁻ jøø^h hi⁻ jmee⁺ hii⁻ ti^h kih[!] dsa⁻”. ³ Hi⁻ he⁻ sa⁻ chaa⁻ cho⁻jmi^h, ni⁺ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ñe⁻ ha⁻ ta⁻ ya⁻hëey[!], sa⁻ cha⁻ juu[!] cha⁻ he⁻ ga⁻lä⁺chaay⁺ he⁻ ga⁻juuy[!]. He⁻ lä⁺ja⁻, laay[!] kwee⁻ lä⁺koō⁻ laa[!] Joø^h Dio ba⁻. Laay[!] jmi⁻dsa⁻ ga⁻lä⁺jé⁻ joh^h jmi^h cha⁻.

⁴ Jmee⁺ da⁻ huu⁻dsë⁻ ha⁻ koō⁻ sa⁻ jøø^h Melquisedec he⁻. Lä⁺kye⁻ Abraham dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnän^h ga⁻kwëeyh[!] gya⁻ kih[!] lä⁺koō⁻ hña⁻loo^h he⁻ ga⁻liyh[!] jee⁻ hni^h. ⁵ Lä⁺jëe⁻ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ ma⁻ laa[!] sa⁻ju⁻ kih[!] Leví, ga⁻jmeey[!] lä⁺koō⁻ lle⁻ ley, ga⁻kooy[!] ma⁻ gya⁻ kih[!] lä⁺koō⁻ hña⁻loo^h he⁻ ma⁻ kwa⁻ dsa⁻, ma⁻ke⁺ he⁻ ba⁻ øøyh[!] hi⁻ laa[!] sa⁻ju⁻ kih[!] Abraham. ⁶ Pero Melquisedec he⁻, hi⁻ sa⁻ ma⁻ laa[!] sa⁻ju⁻ kih[!] Leví, ga⁻kooy[!] kih[!] Abraham gya⁻ kih[!] lä⁺koō⁻ hña⁻loo^h mah[!] ga⁻mi⁻jääy[!] Abraham hi⁻ ga⁻jmee[!] Dio hmooh^h kyaah^h. ⁷ Ni⁺ jaa⁻ sa⁻ le⁻ ti⁻choo⁺ ni⁺ mi^h juu[!] kih[!] he⁻ la⁻. Jøø^h ga⁻ hi⁻ mi⁻jøø[!], lä⁺koh^h ga⁻ hi⁻ ma⁻na⁻jää⁻. ⁸ Ta⁻ ko⁻taa⁻, jmi⁻dsa⁻ hi⁻ ma⁻ laa[!] sa⁻ju⁻ kih[!] Leví hi⁻ ma⁻

koō[!] gya⁻ kih[!] lä⁺koō⁻ hña⁻loo^h, ga⁻juuy[!] ba⁻. Pero ta⁻ jyoh^h ko⁻taa⁻, Melquisedec, hi⁻ ga⁻koō[!] gya⁻ kih[!] lä⁺koō⁻ hña⁻loo^h, cha⁻ juu[!] chaa⁻ bih[!]. ⁹ Lä⁺jëe⁻ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ ma⁻ laa[!] sa⁻ju⁻ kih[!] Leví ga⁻kooy[!] gya⁻ kih[!] lä⁺koō⁻ hña⁻loo^h. Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻, le⁻ jähn^h, lä⁺kye⁻ jmi⁻dsa⁻ he⁻ ga⁻kwëeyh[!] Melquisedec, gya⁻ kih[!] lä⁺koō⁻ hña⁻loo^h. ¹⁰ Jëeh^h, lä⁺koō⁻ ma⁻ ga⁻mi⁻jee⁻ Melquisedec Abraham, la⁻ lä⁺koō⁻ he⁻ ga⁻kwa[!] Leví gya⁻ kih[!] lä⁺koō⁻ hña⁻loo^h, heh[!] he⁻ ga⁻kwa[!] Abraham ta⁻gyuu^h kyaay[!] ja⁻, ma⁻ke⁺ sa⁻ ga⁻ma⁻chaay⁻.

¹¹ Dsa⁻ Israel ga⁻hyoyh[!] ley ja⁻, ta⁻la⁻ kih[!] jmi⁻dsa⁻ levita hi⁻ ma⁻ laa[!] sa⁻ju⁻ kih[!] Aarón. Hi⁻ wa⁻ra⁻ jäh^h kih[!] ga⁻lih[!] jmi⁻dsa⁻ he⁻ ga⁻jmäy[!] lluu[!] hi⁻ ma⁻ høø⁺ ley ja⁻, sa⁻ cha⁻ ma⁻ jmee⁺ bii[!] ma⁻ ya⁻hëe[!] jñah^h jmi⁻dsa⁻ lä⁺koō⁻ Melquisedec. Ma⁻lee⁺ ba⁻ kyaah^h jmi⁻dsa⁻ hi⁻ ma⁻ laa[!] sa⁻ju⁻ kih[!] Aarón wa⁻ra⁻ jäh^h kih[!] ga⁻liyh[!]. ¹² Pero na⁻ he⁻ ga⁻lä⁺jnäy[!] jñah^h jmi⁻dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa[!] sa⁻ju⁻ kih[!] Aarón, he⁻ja⁻ ga⁻la⁻ bii[!] ga⁻lä⁺jnäy[!] jyoh^h ley. ¹³ He⁻ jwahn⁺ ga⁻lä⁺jnäy[!] jñah^h jmi⁻dsa⁻, he⁻ hlëeh^h kih[!] Jesús hi⁻ na⁻jnäy[!] kih[!] jñah^h nää[!] dsa⁻ Israel. Pero jee⁻ kih[!] dsa⁻ he⁻, sa⁻ ga⁻ ma⁻ ya⁻ hëe⁻ ni⁺ jaa⁻ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ jmee⁺ ta⁻ jee⁻ la⁻ na⁻hyoo⁻. ¹⁴ Jëeh^h, ñe⁻ ba⁻ jne', Jesús Dsa⁻jøø^h jnän^h laa[!] sa⁻ju⁻ kih[!] Judá ba⁻. Hi⁻ ni⁺ mi^h sa⁻ cha⁻ he⁻ ga⁻jäh^h Moisé kih[!] Judá, lä⁺koō⁻ ma⁻ ga⁻hlëeyh[!] kih[!] jmi⁻dsa⁻.

¹⁵ Na⁻hña⁻lä⁺jëe⁻ na⁻jñä^h he⁻ ga⁻hñaay[!] jñah^h jmi⁻dsa⁻, jëeh^h laay[!] jaa⁻ jmi⁻dsa⁻ lä⁺koō⁻ Melquisedec. ¹⁶ Na⁻hñaay[!] laay[!] jmi⁻dsa⁻, pero ja⁻ kih[!] he⁻ laay[!] sa⁻ju⁻ kih[!] Leví lä⁺koh^h ma⁻ jmee⁺ hih⁻ ley ja⁻. Laay[!] jmi⁻dsa⁻ ta⁻la⁻ kih[!] he⁻ cha⁻ be⁻ kiyh[!] tää[!], jëeh^h sa⁻ juuy[!] jih[!]koh^h jih[!]lih[!]. ¹⁷ Lä⁺la⁻ na⁻si⁻kiyh[!]:

Hne⁻ laah[!] jmi⁻dsa⁻ ga⁻lä⁺jé⁻ joh^h jmi^h cha⁻.

Hne⁻ laah[!] jmi⁻dsa⁻ lä⁺koō⁻ Melquisedec.

18 He ja ma ja ta koo ley ma gyuh, kih he sa cha be kih, hi sa jmaa ta ka lah. 19 Jeeh, ni koo sa ga ja llu kyaah ley kih Moise. Lla he ja, ma cha koo o joh dsen he llu ga, la jwee jee le ya noel jne kih Dio.

20 He llu ja, sa ja ta jmah. Ja kyaah he ga taad Dio hni ba. 21 Sa ga taad Dio hni la ma ga hnaa jmi dsa kih ley ja. Pero kyaah he ga taay hniy, ga laa Jesus ja jmi dsa. Ga siyh la la:

Ga taad Dio hni, hi ni mih sa mi siy hu dsen kiyh:
 "Hne laah ja jmi dsa ga la je joh jmi cha, la koo Melquisedec."

22 La llu he ga hnaa Jesus kyaah juu ja, he ja ne jne, llu ga hmooh kiyh la koh ga ley ma gyuh ja.

23 Ga la cha jwee jmi dsa kih ley ma gyuh ja. Jeeh, sa ga la ma dsa naa gyih ta cha ne kyaah ta kiyh, kih he ma dsa juuy. 24 Pero la ma cha na ba Jesus, hi la ma laay ja ba jmi dsa la je joh jmi cha. Ni ja sa ka ne kiyh. 25 He ja le ba laay go te la jee hi go naa kih Dio ta la kiyh. Jeeh gyay taad, ngiy kih dsa kyaay.

26 Ja jmi dsa joh he ba hi jmee bi jnan, hi na jngee, hi sa aa ni mih, hi sa sah, hi sa jmee he hlih la jmee dsa, gyay laay joh ga la koh jnah hi taah gyuh jmi gyu.

27 Kiyh, sa cha he jmee bi koo jmi koo jmi, jmee la koo ga jmee jmi dsa he. To ne ma jngeyh jah kih dso kye kiyh hniy, ja ga ma jngeyh jah kih dso kye kih dsa. Pero Jesus, koo ha ja ba ga ngey hniy juuy.

28 Ley ja ga hnaa jmi dsa kaah hi laa dsa nuh hi sa cha be kih. Pero kee ga kih ley, kyaah he ga taad Dio hni ga hnaa Jooy laa jmi dsa joh hi ya hee llu go te ga la je joh jmi cha.

Ga jmee Jesus koo hmooh he llu ga

8 He la ba he kye ga kih la je juu he tohn hlehn la. Ma cha ba ja jmi dsa joh jnan hi ga gya jwoo ra llu jee gya hi joh gyuh jmi gyu. 2 Na hnaa jmee ta he jee chih gwah he ga jmee Dio, ja gwah he ga jmee dsa jmi gyu.

3 La jee jmi dsa kaah na hnaa ngey cha ne Dio la je he kweeh dsa Dio hi je la je he kweeh dsa Dio. La ja ka lah, ga jmee bi kih Jesus ga kweyh Dio la lle kiyh, la llu he laay jmi dsa. 4 Wa ra jah kih gya gyih hwa la, ni la ja sa laay jmi dsa. Jeeh, la ma taah ja ba jmi dsa hi nge he kwa dsa la hih kih ley. 5 Gwah jee jmee ta he jmi dsa he, la la koo gwah he chih gyuh jmi gyu. He ja ba na, ga hlee Dio kyaah Moise la koo ma ga looy jmee gwah kyaah loo jah ja, ga jayh: "Jee da kwee, mah jmeeh ja ba la koo la gwah he ga hehn hne gyuh le moh ja."

6 Pero llu ga ta he ga hyoh Jesus, ja ba la koo llu hmooh he ga jmee ja. Jeeh, llu cha ga mih he ga baah Dio hni kweyh jne kyaah hmooh ja, la koh ga hmooh ma gyuh.

7 Wa ra jah kih ga jmaa to ne hmooh ja, sa ma jmee bi jee ga te to hmooh. 8 Pero ga jee Dio he ma cha dso kye kih dsa he, he ja ga jayh:

Loo jmi, ga jah Dsa joh jnan, jmeen koo hmooh hme kyaah dsa Israel,

hi la ja ka lah kyaah dsa Judá.

9 Pero sa la la koo hmooh he ga jmeen kyaah dsa ma gyuh kyaay,

la koo ma neen na hwee jnih hwa Egipto.

Jëehʹ, saʹ gaʹmiʹteyʹ kyaahʹ hmoohʹ heʹ
gaʹjmeenʹ kyaayhʹ,
heʹ jaʹ gaʹjnuuhnʹ kiyhʹ, gaʹjahʹ Dio.

¹⁰ Heʹ jaʹ, laʹ laʹ baʹ laʹ hmoohʹ heʹ jmeenʹ
kyaayhʹ,

waʹ raʹ gaʹ dsëëʹ jmiʹ jaʹ, gaʹjahʹ
Dsaʹjõõhʹ jnänʹ:

Toohnʹ lleyʹ läʹjëʹ ley kinʹ.

Siinʹ nehʹ tuhʹ dsëyʹ juuʹ kinʹ.

Maʹ jaʹ leenʹ Dio kyaayʹ,

hiʹ läʹjëëʹ hiʹ heʹ leeʹ dsaʹ kyaanʹ.

¹¹ Maʹ jaʹ, moʹ soʹ kwaʹ dsaʹ juuʹ kihʹ
dsaʹ gooʹ.

Niʹ jaʹ moʹ soʹ siihʹ õõhʹ:

“Waʹ läʹkyuuʹ Dsaʹjõõhʹ jnänʹ.”

Jëehʹ, läʹjõhʹ läʹmähʹ baʹ läʹkyuuʹ jnäʹ.

¹² Jëehʹ, koonʹ dsënʹ kihʹ gaʹ läʹjëʹ heʹ
hliihʹ heʹ maʹ jmeeyʹ.

Jihʹkohʹ jihʹlihʹ, moʹ soʹ läʹ dsoohʹ dsënʹ
läʹjëʹ dsoʹ kyeʹ kiyhʹ, gaʹjahʹ Dio.

¹³ Heʹ gaʹ hlëehʹ Dio kihʹ hmoohʹ hmëëʹ
jaʹ, gaʹ jmeeyʹ maʹ gyuhʹ baʹ hmoohʹ
toʹ nëʹ jaʹ. Hiʹ läʹjëʹ heʹ ngooʹ dsaʹ gyuhʹ,
llooʹ jmiʹ äähʹ goʹ teʹ.

**Gwahʹ heʹ chihʹ hwaʹ laʹ jeeʹ maʹ
jmeëʹ jmiʹ dsaʹ taʹ heʹ kihʹ Dio**

9 Hmoohʹ heʹ maʹ laʹ toʹ nëʹ jaʹ, maʹ
jmeëʹ hihʹ haʹ läʹ gaʹ hnaahʹ dsaʹ
Dio, hiʹ haʹ läʹ gaʹ jmeëʹ dsaʹ kooʹ gwahʹ
kyaahʹ looʹ jahʹ. ² Gwahʹ jaʹ, maʹ laʹ
toʹ jeeʹ. Jeeʹ toʹ nëʹ jaʹ, maʹ cheëʹ Jeeʹ
Naʹ jngiiʹ. Jeeʹ jaʹ maʹ chihʹ candelero,
kyaahʹ kooʹ mesʹ jeeʹ maʹ hlaʹ heʹ ñi-
ihʹ heʹ naʹ jõõʹ. Hiʹ maʹ hiiʹ kooʹ saʹ h-
miihʹ hoʹ haahʹ. ³ Taʹ kaʹ luuʹ llahʹ jeeʹ maʹ
hiiʹ jeeʹ gaʹ tëʹ toʹ saʹ hmiihʹ cheëʹ Jeeʹ
Naʹ jngiiʹ Goʹ teʹ. ⁴ Jeeʹ jaʹ maʹ chihʹ kooʹ
naʹ hyooʹ heʹ maʹ laʹ kyaahʹ kuʹ nõõʹ jeeʹ
maʹ kooʹ waʹ chuʹ. Hiʹ maʹ chihʹ kooʹ
gooʹ heʹ naʹ lõõʹ kyaahʹ kuʹ nõõʹ. Gooʹ
jaʹ maʹ cheëʹ gooʹ kihʹ hmoohʹ. Nehʹ
gooʹ jaʹ maʹ häʹ kooʹ miʹhyaʹ jeeʹ maʹ
täähʹ miihʹ maná. Hiʹ maʹ häʹ siʹhmaʹ
kihʹ Aarón heʹ gaʹ hyoʹ saʹ jihʹ kooʹ häʹ,
hiʹ maʹ täähʹ jwiʹ kuuʹ jmaʹ jeeʹ naʹ siiʹ

hmoohʹ kaʹ lähʹ. ⁵ Nëʹ kihʹ waʹ gooʹ jaʹ,
maʹ naʹ laaʹ uuʹ querubine hiʹ maʹ täähʹ
hõõʹ jeeʹ naʹ jngiiʹ goʹ teʹ. Maʹ naʹ niihʹ
saʹ kyooʹ maʹ dsaʹ jlëʹ hooʹ waʹ gooʹ jaʹ.
Pero naʹ gaʹ juhʹ saʹ leʹ kwanʹ chaʹ gaʹ mi-
ihʹ juuʹ kihʹ läʹjëʹ heʹ jaʹ.

⁶ Maʹ laʹ baʹ maʹ chihʹ läʹjëʹ heʹ jaʹ,
maʹ dsaʹ taahʹ jmiʹ dsaʹ koʹ llajiihʹ toʹ nëʹ
llahʹ kihʹ gwahʹ jaʹ, mahʹ maʹ jmeeyʹ
taʹ heʹ kihʹ Dio. ⁷ Pero jeeʹ gaʹ tëʹ toʹ llahʹ
jaʹ, maʹ laʹ jmiʹ dsaʹ jõõhʹ baʹ maʹ dsaʹ heʹ
jeeʹ jaʹ, kooʹ häʹ baʹ läʹ kooʹ jiʹ ñëʹ. Hiʹ
saʹ maʹ dsaʹ heyʹ taʹ jmahʹ. Maʹ jmeëʹ
biiʹ kiyhʹ maʹ dsaʹ heyʹ kyaahʹ jmaʹ kihʹ
jahʹ mahʹ dsaʹ cheʹ dsoʹ kyeʹ kiyhʹ, hiʹ läʹ-
jaʹ kaʹ lähʹ kihʹ dsaʹ kyaayʹ hiʹ saʹ li-
ihʹ maʹ dsaʹ hläähʹ kyaahʹ dsoʹ kyeʹ. ⁸ Kihʹ
heʹ maʹ dsaʹ heʹ jmiʹ dsaʹ kooʹ häʹ baʹ
läʹ kooʹ jiʹ ñëʹ Jeeʹ Naʹ jngiiʹ Goʹ teʹ, heʹ-
jaʹ Jmiʹ lleʹ Naʹ jngiiʹ gaʹ jmeëʹ läʹ ngëenʹ
heʹ saʹ maʹ chaʹ jwëʹ jnänʹ maʹ dsaʹ toohnʹ
jeeʹ jaʹ, taʹ koʹ jiihʹ chihʹ llahʹ toʹ nëʹ jaʹ.
⁹ Läʹjëʹ heʹ maʹ jmeeyʹ nehʹ gwahʹ jaʹ,
jmääʹ jnänʹ hiʹ täähʹ naʹ. Heʹ jaʹ jmeëʹ
dsaʹ läʹ ngëëʹ jneʹ heʹ maʹ kwëehʹ dsaʹ
heʹ Dio kyaahʹ heʹ maʹ jëyʹ nëʹ naʹ hy-
ooʹ, saʹ leʹ maʹ gyiyhʹ tuhʹ dsëʹ dsaʹ hiʹ
maʹ kwaʹ heʹ jaʹ. ¹⁰ Jëehʹ, läʹjëʹ juuʹ jaʹ,
kooʹ hlëehʹ kihʹ heʹ kihʹ jihʹ jneʹ, hiʹ haʹ
läʹ gyihʹ jneʹ heʹ kooʹ jmeëʹ jneʹ. Heʹ
kooʹ jmeëʹ hihʹ kihʹ jmiʹ ngoʹ jnänʹ baʹ
jaʹ, taʹ koʹ jiihʹ saʹ gaʹ maʹ llooʹ jmiʹ miʹ siiʹ
Dio läʹjëʹ.

**Gaʹ jmeëʹ Cristo kooʹ hmoohʹ
hmëëʹ kyaahʹ jmaʹ kiyhʹ**

¹¹ Pero naʹ heʹ maʹ jaʹ Cristo, laayʹ
jmiʹ dsaʹ jõõhʹ jnänʹ hiʹ kwaʹ läʹjëʹ heʹ
lluʹ heʹ naʹ gaʹ jäʹ. Hiʹ gaʹ llooʹ nehʹ
gwahʹ heʹ juuhʹ gaʹ heʹ lluʹ goʹ teʹ. Saʹ
laʹ gwahʹ kihʹ jmiʹ gyuuʹ laʹ niʹ jaʹ heʹ
dsaʹ hiʹ gaʹ jmeëʹ gwahʹ jaʹ. ¹² Hiʹ läʹ
maʹ gaʹ llooʹ jeeʹ jaʹ, saʹ maʹ kyeyʹ jmaʹ
kihʹ chivo dsoʹ, niʹ kihʹ kyaʹ mähʹ. Maʹ
kyeyʹ jmaʹ kihʹ hñiiyʹ baʹ hiʹ kooʹ häʹ
jaʹ baʹ gaʹ heyʹ Jeeʹ Naʹ jngiiʹ Goʹ teʹ. Läʹ-

jā ga⁺liyh⁺ ga⁺lääy⁺ jne⁺ lä⁺jē⁺ joh⁺ jmī⁺ cha⁻. ¹³Lä⁻hih⁺ kih⁺ hmooh⁺ to⁻nē⁻ jā⁻, kyaah⁺ jma⁻ kih⁺ kya⁺ dso⁺ hi⁺ kyaah⁺ jma⁻ kih⁺ chivo dso⁺ hi⁺ kyaah⁺ tu⁺jwa⁻ kih⁺ kya⁺ mē⁺ mäh⁺ ma⁺ huuy⁻ nē⁻ kih⁺ dsa⁺. Lä⁺jē⁺ he⁻ jā⁻, koō⁻ ma⁺ dsa⁻ jñii⁺ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁺ ma⁺ dsa⁻ hlääh⁺ cha⁻nē⁻ ley jā⁻. ¹⁴Ha⁻ ga⁺ sa⁺ kyeē⁺ jma⁻ kih⁺ Cristo. Ga⁻ngēy⁺ hñiiy⁺ ga⁺juuy⁺ kyaah⁺ be⁺ kih⁺ Jmi⁻lle⁺ he⁻ cha⁻ tää⁺. Cristo hi⁺ sa⁺ ää⁺ ni⁺ miih⁻, ga⁻kwaay⁺ hñiiy⁺ kih⁺ Dio mah⁺ jñii⁺ neh⁺ tuh⁻dsē⁻ jne⁺ kih⁺ he⁻ hliih⁺ he⁻ jngiih⁺ jnän⁻. Lä⁺jā⁻ ma⁺ na⁻lluū⁻ jne⁺ mah⁺ jmeen⁺ ta⁺ he⁺ kih⁺ Dio jiih⁺.

¹⁵Kih⁺ he⁻ jā⁻, Cristo he⁺ hi⁺ ga⁺jmeē⁺ koō⁻ hmooh⁺ hmēē⁺. Ga⁺juuy⁺ mah⁺ ga⁺chey⁺ lä⁺jē⁺ he⁻ ma⁺ hlääh⁻ jne⁺ cha⁻nē⁻ hmooh⁺ to⁻nē⁻ jā⁻. Heh⁺ lä⁺jā⁻, lä⁺jēē⁺ hi⁻ na⁻teeh⁺, hyoyh⁺ heey⁺ he⁻ ga⁻bääh⁺ Dio hñii⁺ kwa⁺ he⁻ sa⁺ heē⁺ jih⁺koh⁺.

¹⁶Cher⁺mah⁺ ga⁺jmeē⁺ dsa⁻ koō⁻ hmooh⁺ he⁻ jäh⁺, hi⁻ na⁻ tēē⁺ he⁻ cha⁻ kiyh⁺, sa⁺ jmää⁺ hmooh⁺ jā⁻, ta⁺ko⁻jiih⁺ sa⁺ ma⁺juu⁺ hi⁺ ga⁺jmeē⁺ hmooh⁺ jā⁻.

¹⁷Ma⁻ngēē⁺ ma⁺juu⁺ dsa⁻ hi⁺ ga⁺jmeē⁺ hmooh⁺ jā⁻, ja⁻ga⁺ løø⁺ jmeē⁺ ta⁺ hmooh⁺ jā⁻. Sa⁺ jmää⁺ ta⁺, ta⁺ko⁻jiih⁺ chaay⁺.

¹⁸Ja⁻ba⁺ lä⁺jā⁻ ga⁻la⁺ kih⁺ hmooh⁺ to⁻nē⁻ jā⁻, ga⁻løø⁺ jmeē⁺ ta⁺ kyaah⁺ he⁻ ga⁺tuū⁻ jma⁻. ¹⁹Jēēh⁺, ma⁻ngēē⁺ ma⁺jmeēh⁺ Moisé juu⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺ lä⁻hii⁺ nē⁻ lä⁻koō⁻ na⁻sī⁺ ley, ja⁻ga⁺ ga⁺kay⁺ jma⁻ kih⁺ kya⁺ mäh⁺, jma⁻ kih⁺ chivo dso⁺, mah⁺ ga⁺kaayh⁻ kyaah⁺ jmī⁺. Ga⁺kay⁺ miih⁻ jñū⁻ kih⁺ borrego he⁻ ma⁺ na⁻heē⁻ heē⁻ gyuu⁺ kyaah⁺ sa⁺goh⁺ hisopo. Ga⁺mi⁻gyuyh⁻ he⁻ jā⁻ mah⁺ ga⁺huuy⁺ nē⁻ jee⁺ na⁻sī⁺ juu⁺ jā⁻, hi⁺ lä⁻kye⁻ nē⁻ kih⁺ dsa⁺. ²⁰Ga⁺jäyh⁺: “Kyaah⁺ jma⁻ la⁻ løø⁺ jmeē⁺ ta⁺ lä⁻koō⁻ hmooh⁺ he⁻ ga⁺jmeē⁺ Dio kyaah⁺ hnäh⁺.” ²¹Hi⁺ ja⁺ ma⁺la⁻ jee⁻ jā⁻. Lä⁻kye⁻ kih⁺ gwah⁺ ga⁺jñeey⁺ jma⁻ jā⁻, hi⁺ lä⁻kye⁻ kih⁺ kyah⁺wii⁺ he⁻ ma⁺ jmääh⁺ jmi⁻dsa⁻ ta⁺ jee⁻ jā⁻. ²²Lä⁻koh⁺ he⁻ ma⁺ dsa⁻ jñii⁺ lä⁺jē⁺ ba⁺ kyaah⁺ jma⁻, lä⁻koō⁻ lle⁻ ley jā⁻. Wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ sa⁺

ga⁺tuū⁻ jma⁻, sa⁺ ma⁺ dsa⁻che⁻ dso⁺kye⁻ kih⁺ dsa⁺.

Kyaah⁺ jma⁻ kih⁺ Cristo dsa⁻che⁻ dso⁺kye⁻ jnän⁻

²³Ga⁻la⁺ bii⁺ he⁻ ga⁺jngii⁺ gwah⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁻ la⁺ lä⁻koō⁻ gwah⁺ he⁻ ga⁺jēē⁺ Moisé gyuu⁺ jmi⁻gyuu⁺. Pero hnøø⁺ kwēēh⁺ dsa⁻ Dio he⁻ llu⁺ ga⁺, mah⁺ jñii⁺ gwah⁺ he⁻ chih⁺ gyuu⁺ jmi⁻gyuu⁺. ²⁴He⁻ jā⁻ sa⁺ ga⁺he⁺ Cristo gwah⁺ he⁻ ga⁺jmeē⁺ dsa⁻, he⁻ la⁺ lä⁻koō⁻ he⁻ chih⁺ gyuu⁺. Ga⁻hey⁺ ma⁺ra⁺ gwah⁺ he⁻ chih⁺ gyuu⁺ jmi⁻gyuu⁺ ba⁺, mah⁺ nooy⁺ nē⁻ jnän⁻ cha⁻nē⁻ Dio. ²⁵Pero sa⁺ ñeey⁺ ko⁻l-la⁻jiih⁻ na⁻kay⁻ jma⁻ kiyh⁺, lä⁻koō⁻ ma⁺ jmeē⁺ jmi⁻dsa⁻ jøøh⁺ he⁺, ma⁺ dsooy⁻ lä⁺jē⁺ ji⁻ñe⁻, ma⁺ dsa⁻kay⁻ jma⁻ kih⁺ jñah⁺ jee⁺ ma⁺ jäh⁺ dsa⁻ kih⁺ Jee⁺ Na⁻jngii⁺ Go⁻te⁻. ²⁶Joh⁺ jiih⁺ sa⁺ ma⁺ jmeē⁺ bii⁺ ma⁺ jjeē⁺ Cristo wi⁺ lä⁻jiih⁺ ma⁺ ga⁻nøø⁺ jmi⁻gyuu⁺ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ lä⁻ja⁻ la⁺. Pero na⁺ jee⁺ ngoo⁺ ga⁺dsaa⁺ jmī⁺ he⁻ tøøh⁺ jne⁻ la⁻, ga⁻ngēy⁺ hñiiy⁺ ga⁺juuy⁺ koō⁻ hä⁺ ja⁻ ba⁺ mah⁺ mi⁻llaay⁻ go⁻te⁻ lä⁺jē⁺ dso⁺kye⁻. ²⁷Lä⁻koō⁻ lle⁻ kih⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, koō⁻ hä⁺ ba⁺ dsa⁻juuy⁺. Ma⁻ngēē⁺ he⁻ jā⁻, ja⁻ga⁺ lla⁺ Dio ta⁺ kiyh⁺. ²⁸Ja⁻ba⁺ lä⁺jā⁻ la⁺ kih⁺ Cristo. Koō⁻ hä⁺ ja⁻ba⁺ ga⁺kwaä⁺ Dio ga⁺juuy⁺ mah⁺ ga⁺chey⁺ lä⁺jē⁺ dso⁺kye⁻ kih⁺ jwēē⁺. Ja⁻ga⁺ lä⁻jñäy⁻ ka⁺läh⁺ jee⁻ tē⁻ to⁺ jiih⁺, pero ja⁺ kih⁺ dso⁺kye⁻ ja⁻ jäh⁺. Jäh⁺ lääy⁺ lä⁻jēē⁺ hi⁻ tääh⁺ jääy⁻ ya⁺teey⁻.

10 Jēēh⁺ ley kih⁺ Moisé koō⁻ ga⁺mi⁻jñää⁻ miih⁻ kih⁺ he⁻ llu⁺ he⁻ jā⁻ga⁺ ja⁺. Sa⁺ ma⁺ la⁺ koō⁻ heh⁺ lä⁻koō⁻ la⁺ he⁻ cha⁻gyuu⁺. Kih⁺ he⁻jā⁻, jih⁺koh⁺ sa⁺ ga⁺jmää⁺ ma⁺ hwēē⁺ dsa⁻ he⁻ llu⁺ kyaah⁺ he⁻ ma⁺ jēēy⁺ jah⁺, he⁻ ma⁺ jmeey⁺ lä⁺jē⁺ ji⁻ñe⁻ he⁻ ma⁺ hnaayh⁻ Dio. ²Wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ ga⁺hwēēy⁻ llu⁺, ga⁺tuy⁺ kih⁺, he⁻ ma⁺ kwēēyh⁻ Dio. Jēēh⁺, wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ ga⁺jmää⁺ he⁻ ja⁻ ga⁺jäy⁻ na⁻jngēy⁺, mo⁻so⁻ ma⁺ jmeē⁺ gyih⁺ huū⁻dsē⁻ he⁻ cha⁻ dso⁺kye⁻ kiyh⁺.

³ Pero he- jēē dsa- jah' lā-jē- jī- nē-,
 koō- jmee- mi-dsooh- dsēy' he- cha-
 dso'kye- kiyh' ba' ja-. ⁴ Jēēh', jma- kih'
 kya' dso', hi- jma- kih' chivo dso', sa-
 jmāā' mah' che' dso'kye- kih' dsa-.

⁵ He-ja- ma' ja' Cristo jmi-gyuu- la-
 ga-jāyh' siiyh' Dio:
 Sa- ga-tih' hoh' he- kaa- jah' ni- he- ga'
 jyoh' he- kwēēh- dsa- hne-.

Ga-jmeeh' ga-laan' jmi-ngo' ba'.

⁶ Sa- ga-tih' hoh' he- kaa- jah' ni- he- ga'
 jyoh' he- kwēēh- dsa- hne- kwaan-
 kih' dso'kye-.

⁷ He-ja- ga-jwahn': "Hii- jnā- la-, ma-jan-
 mah' jmeen- lā- hnooh- hñaa'h', hne-
 Dio kyaan-.

Jmee- ba' jnā- lā-koō- ma-na-sii- kin-."

⁸ To-nē- jee- na-sii- kih' juu- la-, jāh'
 lā-la-: "He-kaa- jah', hi- he- ga' jyoh' he-
 kwēēh- dsa- hne- kwaan- kih' dso'kye-
 sa- ga-hiih' ma- heeh' ni- sa- ga-tih'
 hoh'." Ma' kwa- dsa- he- ja-, lā-hih-
 kih' ley ba' ja-. ⁹ Ja-ga- ga-jāyh': "Hii-
 jnā- la- Dio kyaan-, ma-jan- mah' jmeen-
 lā- hnooh- hñaa'h'." Juu- ja-, jmee- ta-
 koo' ley ma-gyuh- he- la- to-nē-, mah'
 jā- jee- ga-tē- to' hmooh'. ¹⁰ Ga-heeh-
 Jesús ga-jmeey' lā- hyoh- dsē' Dio, he-
 ja- ba' ja-, ga-laa- jne- na-jngēē-, lā-llu'
 he- ga-ngēēy' hñiiy' ga-juuy' kyaah' koō-
 hā- ja- ba'.

¹¹ Lā-ja-, lā-jē- jmi- ba' ma' cheh'
 jmi-dsa- he' jmeey- ta-he'. Ko-lla-jiih- ba'
 jēēy' jah' nē- na-hyoo'. Koō- ba' he- ja-
 jmah', la' ta' kiyh', he- sa- jmāā' jih'koh'
 che' dso'kye- kih' dsa-. ¹² Pero Cristo
 ga-kwaay' hñiiy' ga-juuy' kih' dso'kye-
 jnān- koō- hā- ja- ba', ja-ga- ga-gyay-
 jwoo' ra-llu- kih' Dio. ¹³ Jee- ja- jōy'
 lā-jiih' llaa' Dio ta- hwa' huu- tiy' lā-jēē-
 hi- na-hōh' kiyh'. ¹⁴ Jēēh' kyaah' koō-
 hā- ba' ga-kwaay' hñiiy' ga-juuy', lā-
 ja- ga-jmāāy' lluu' lā-jē- joh' jmi- cha-
 lā-jēē- hi- na-jngēē- kyaay'. ¹⁵ Jmi-lle'
 Na-jngii' jmeey- ju'dsoo' kih' juu- ja-
 Jēēh', ma-ngēē- ma-jāyh' lā-la-:

¹⁶ Lā-la- ba' la' hmooh' he- jmeen-
 kyaayh', wa-ra- ga-dsēē' jmi- ja-
 ga-jāh' Dsa-jōh' jnān-.
 Toohn' lley' lā-jē- ley kin-.
 Siin- neh- tuh-dsēy' ka-lāh'.

¹⁷ Ja-ga- ga-jāyh' ka-lāh':
 Jih'koh' jih'lih', mo-so- lā-dsooh- dsēn-
 lā-jē- dso'kye- kiyh'.

¹⁸ He- ma-na-che' dso'kye- jnān-, mo-so-
 jmee- bii' he- ga- kwēēhn' Dio kwaan-
 kih' dso'kye-.

Jmee- bii' hnāahn' Dio

¹⁹ Lā-ja- hnāh' ooh', ta-la- kih' he-
 ga-tuu- jma- kih' Jesucristo, ma-na-
 na- jwē- jnān- dsa-toohn' Jee- Na-jngii'
 Go-te-. ²⁰ Wa- dsa-toohn' jwē- hmēē- he-
 jmee- chaa- jne-, he- ga-nāy' jnān- lā- ma'
 ga-hey' ta- ka-luu- hmiih- he- ma' hii'
 jee- ga-tē- to' llah'. Hmiih- ja- la- kwaan-
 jmi-ngo' kiyh'. ²¹ Chaa- jaa- jmi-dsa-
 jōh' hi- cheh' nē- jnān-, jne- hi- llaa' kyaa'
 Dio. ²² He-ja- lā-kaa- tuh-dsē- jne- wa'
 hnāahn' Dio. Jēēh', ma-nē- ba' jne- he-
 ma-heeh' jne' kih' Dio. Ma-na-jngii' neh-
 tuh-dsē- jne- he-ja- mo-so- cha- ga- he-
 mo- hni- jnān-, hi- ma-na-jngii' jmi-n-
 go' jnān- kyaah' jmi- jēē-. ²³ Wa- chooh'
 jne- koō- hweh- he- o-jōh- dsē- he- kye'
 jne-. Ni- mi- sa- wa- jeh' dsē- jne-, jēēh',
 mi-te' ba' Dio lā-koō- ga-bāayh' hñi-
 iy'. ²⁴ Wa- hnōh' hā- lā- jmeen' mah'
 jā- dsē' ooh' jne- lā-hnāay' cha- ga-mi-
 dsa- kyaayh' hi- lā-ja- jmeey' cha- ga-mi-
 ih- he- llu'. ²⁵ Sa- wa- tun' he- dsa-nēē-
 jne-, lā-koō- tēē' ko-llaa-. Wa' hlēēhn'
 dsa-kyaahn'. Hi- cha- ga-mi- wa- kwan'
 be' kih' ooh' jne-, na' he- jēē- jne- ma-n-
 goo' ya-jāh- jmi-.

²⁶ Jēēh', cher-mah' ga-jmee' ga- jne'
 dso'kye- he- nē- jne- sa- sooh- jmeen-
 hi- ma-ngēē- ba' ma-kyuuh- jne- ju'd-
 soo-, hee- ga- ja- mo- kwēēh' jne- Dio
 kwaan- kih' dso'kye-. ²⁷ Kih' hi- he-, jā-
 ga- koō- he- jmee- goo- jwēte- jnān-, he-
 lla' Dio ta' kyaah' je- he- jēēy' go-te-

lä⁺jëë⁺ hi⁻ na⁻høøh⁺ kiyh⁺. ²⁸Kih⁺ hi⁻ sa⁺ ga⁺tooh⁻ ta⁺ ley kih⁺ Moisé, cher⁺mah⁺ ma⁺ chaa⁻ uu⁺ uu⁺ hi⁻ ma⁺ hni⁺ kih⁺ hi⁻ he⁺, sa⁺ ga⁺lä⁻ni⁺h⁺ dsëy⁺ ga⁺jngëëyh⁺. ²⁹Ha⁻ koh⁺ wi⁺ sa⁺ hnøø⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ mi⁻kwah⁺ Joø⁺ Dio hi⁻ kih⁺ hi⁻ sa⁺ tooh⁻ ta⁺ jma⁻ kiyh⁺ he⁻ kyaah⁺ ga⁺la⁺ hmooh⁺ he⁻ ga⁺jmääy⁺ jne⁻ na⁺jngëë⁺. Hi⁺ lä⁺ja⁻ hnøø⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁺ tooh⁻ ta⁺ kih⁺ Jmi⁻lle⁺ hi⁻ hnää⁺ jne⁻. ³⁰Jëéh⁺, kyuu⁺ ba⁺ jne⁻ hi⁻ ga⁺jäh⁺ lä⁺la⁻: “Jnä⁺ ba⁺ teehn⁺ jwi⁺, jnä⁺ ba⁺ mi⁻hmaahn⁺ kiyh⁺.” Koo⁻ ka⁺lä⁺h⁺ na⁻si⁺: “Dsa⁻jøø⁺h⁺ jnän⁺ ngiiyh⁺ kwaat⁻ kih⁺ dsa⁻ kyaay⁺.” ³¹He⁻ ba⁺ che⁻ goo⁻ la⁺ jnän⁺ wa⁺ra⁻ ga⁺jaa⁺ jne⁻ kih⁺ Dio jiih⁺.

³²Mi⁻dsooh⁻ dá hoh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁺ ga⁺la⁺ jää⁺, lä⁺koo⁻ ma⁺ ga⁺na⁺ hu⁺dsë⁻ kyah⁺ hnäh⁺. Ga⁺lä⁺be⁺ ba⁺ hoh⁺ hnäh⁺ ma⁺ke⁺ cha⁻miih⁻ ngëë⁺ he⁻ wi⁺ ja⁺ né⁺ kyah⁺ hnäh⁺. ³³Ga⁺ta⁺ ga⁺haah⁻ dsa⁻ hnäh⁺ hi⁻ ga⁺jmeeyh⁺ hnäh⁺ to⁺lo⁺ né⁺ dsa⁻. Hi⁺ ja⁺ ma⁺la⁺ he⁻ ja⁻. Ga⁺jmeeh⁺ hnäh⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ hi⁻ ma⁺ jëë⁺ wi⁺ ka⁺lä⁺h⁺. ³⁴Ga⁺lä⁺ni⁺h⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ neh⁺ne⁺! Hi⁺ ga⁺lä⁺chaah⁺ hnäh⁺ llu⁺ lä⁺ ma⁺ ga⁺jnuuh⁻ dsa⁻, he⁻ ma⁺ cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺. Jëéh⁺, ma⁺neh⁺ ba⁺ hnäh⁺, cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺ gyuu⁺h⁺ jmi⁻gyuu⁺ he⁻ llu⁺ ga⁺ he⁻ sa⁺ hee⁺ jih⁺koh⁺.

³⁵Ta⁺ wa⁺ gaa⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ o⁻jøh⁺ dsë⁻ he⁻ ma⁺ cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺. Jëéh⁺, kyaah⁺ he⁻ ja⁻, hñah⁺ hnäh⁺ cha⁻mi⁻ih⁻ jñeeh⁺ hnäh⁺. ³⁶Hnøø⁺ kwëéh⁺ hoh⁺ hnäh⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁺ hyoh⁻ dsë⁻ Dio, mah⁺ hñah⁺ hnäh⁺ he⁻ ga⁺bääyh⁻ hñi⁺y⁺. ³⁷Lä⁺koo⁻ jäh⁺ jee⁺ na⁻si⁺ juu⁺ kih⁺ Dio: Miih⁻ ga⁺ jmee⁺.

Hi⁻ nøø⁺ juu⁺ jäh⁺, ma⁺ra⁺ he⁻ jäh⁺ bih⁺, mo⁺so⁺ lä⁺hëëy⁺.

³⁸Pero dsa⁻ hi⁻ lluu⁺, kyaah⁺ he⁻ ma⁻dsoo⁻ dsëy⁺, jmee⁺ chaay⁻.

Hi⁻ cher⁺mah⁺ ga⁺jëeyh⁻ ta⁺ ka⁺luuy⁺, sa⁺ chaan⁻ llu⁺ kyaayh⁺, ga⁺jäh⁺ Dio.

³⁹Pero jne⁻, sa⁺ laa⁺ jne⁻ lä⁺koo⁻ hi⁻ dsa⁻jëeh⁻ ta⁺ ka⁺luu⁺ hi⁻ dsa⁻hëë⁺ go⁻te⁻.

Jëéh⁺, ma⁻dsoo⁻ ba⁺ dsë⁻ jne⁻ kih⁺ Jesús, he⁻ja⁻ lää⁺ ba⁺ jne⁻.

Hee⁻ ja⁻ he⁻ jmee⁻ jne⁻ dsoo⁻ dsë⁻ jne⁻

11 He⁻ ma⁻dsoo⁻ dsë⁻ jne⁻ hnøø⁺ jäh⁺: sa⁺ na⁻hee⁻, ñe⁺ ba⁺ jne⁻ he⁻ tëë⁺ jne⁻ he⁻ jøøn⁺ hñah⁺ jne⁻ kih⁺ Dio. Hi⁺ hnøø⁺ jäh⁺ ka⁺lä⁺h⁺: jmee⁻ ba⁺ jne⁻ dsoo⁻, cha⁺ ba⁺ he⁻ ja⁻ ma⁺ke⁺ sa⁺ tëë⁺ jne⁻ jëën⁻. ²Dsa⁻ ma⁺ chaa⁻ llo⁺joo⁺, kyaah⁺ he⁻ ga⁺lä⁻dsoo⁻ dsëy⁺, ga⁻hlëéh⁺ dsa⁻ llu⁺ kiyh⁺.

³Heh⁺ he⁻ ma⁻dsoo⁻ dsë⁻ jne⁻, he⁻ja⁻ ba⁺ ga⁺lä⁻ngëë⁺ jne⁻, ga⁺la⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ cha⁻gyuu⁺h⁺ hwa⁺ kyaah⁺ koo⁻ ga⁻hlëéh⁺ Dio. He⁻ lä⁺ja⁻, ga⁺jmeey⁺ Dio lä⁺jë⁺ he⁻ jnä⁺, ja⁻ba⁺ kyaah⁺ he⁻ sa⁺ tëë⁺ jne⁻ jëën⁻. ⁴Kih⁺ he⁻ ga⁺lä⁻dsoo⁻ dsë⁻ Abel, ga⁺kwëëyh⁺ Dio he⁻ llu⁺ cha⁻ga⁺miih⁻ lä⁺koh⁺ ga⁺ he⁻ ga⁺kwa⁺ Caín. Kih⁺ he⁻ja⁻, ga⁺hi⁺ juu⁺ kiyh⁺, ya⁻hëëy⁺ lluu⁺. Ga⁺heeh⁻ ba⁺ Dio he⁻ ga⁺kway⁺. Hi⁺ ma⁺ke⁺ ma⁻na⁻juu⁺ Abel, lä⁺ ma⁻ngoo⁻ ja⁻ba⁺ cha⁻ juu⁺ kiyh⁺ lä⁺llu⁺ he⁻ ma⁻dsoo⁻ dsëy⁺.

⁵Kih⁺ he⁻ ga⁺lä⁻dsoo⁻ dsë⁻ Enoc, ga⁺tëë⁻ Dio lä⁺ ma⁺jiiyh⁺ ja⁻ mah⁺ sa⁺ ma⁺ juuy⁺. Ma⁺ ga⁺hnaah⁻ dsih⁺, mo⁺so⁺ ga⁺jnääh⁺y⁺. Jëéh⁺, ga⁺tëë⁻ ba⁺ Dio lä⁺ ma⁺jiiyh⁺ ja⁻. Hi⁺ jää⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻ngaayh⁻, ga⁺hi⁺ juu⁺ kiyh⁺ he⁻ ga⁺jmeey⁺ he⁻ tih⁻ dsë⁻ Dio.

⁶Pero cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁺jmeey⁺ jne⁻ dsoo⁻ dsën⁻ kih⁺ Dio, ni⁻ miih⁻ sa⁺ lä⁺këh⁺ jne⁻ jmi⁺ jmeen⁺ he⁻ tih⁺ dsëy⁺. Jëéh⁺, lä⁺jëë⁺ hi⁻ ya⁻nää⁺ kih⁺ Dio, hnøø⁺ dsoo⁻ dsëy⁺ he⁻ chaa⁻ ba⁺ Dio hi⁻ jmee⁻ bi⁺ dsoo⁻ dsë⁻ jne⁻ he⁻ mi⁻hmaayh⁺ kih⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ hnaayh⁻.

⁷Ga⁺lä⁻dsoo⁻ ba⁺ dsë⁻ Noé lä⁺koo⁻ ma⁺ ga⁺jäh⁺ Dio siiyh⁺, ja⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ sa⁺ ga⁺ ma⁺jëëy⁺. Kih⁺ he⁻ gayh⁺ Dio, ga⁺jmeey⁺ koo⁻ barco jee⁺ ga⁺laa⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ chaa⁻ kyaay⁺. Hi⁺ kih⁺ he⁻ ga⁺lä⁻dsoo⁻ dsëy⁺, ga⁺jmeey⁺ ga⁺jä⁺ dso⁺jwi⁺ né⁺ kih⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺. Hi⁺ ga⁺jmää⁺ Dio kwaat⁻ ya⁻hëëy⁺ lluu⁺ kih⁺ he⁻ ga⁺lä⁻dsoo⁻ dsëy⁺.

⁸Kih⁺ he⁻ ga⁺lä⁻dsoo⁻ dsë⁻ Abraham, lä⁺koo⁻ ma⁺ ga⁺tëë⁻ Dio kiyh⁺, ga⁺heeyh⁻

ba' dsooy¹ ta⁺ jee' la' kwaat[~] hyoyh⁺ he- la' heey⁻. Hi⁺ ni⁺ sa⁺ ney⁻ ha- ta⁺ ma' dsooy¹, ma' ya⁺ heey¹ jee' ma' gyay¹ ja⁻. ⁹ Kih¹ he- ma' dsoo' dsē' Abraham, ga⁺ heeh⁻ bih¹ he- ga⁺ gyay⁻ hwa¹ jee' ga⁺ bāāh⁻ Dio hñii¹, laay¹ lā⁻ koo⁻ jaa⁻ dsa⁻ chaa⁻ uu¹ hi⁻ ga⁺ gya⁻ hwa¹ kih¹ dsa⁺. Sa⁻ h-mi^{ih} ba' ga⁺ hiiy¹ jee' ga⁺ gyay⁻. Jā⁻ ba' lā⁻ ja⁻ ga⁺ gya⁻ Isaac kyaah¹ Jacob ka⁻ lāh¹, hi⁻ ga⁺ tēē⁻ hee⁻ ko⁻ jōh¹ kyaah¹ Abraham lā⁻ koo⁻ ga⁺ bāāh⁻ Dio hñii¹. ¹⁰ Ga⁺ kwēeh¹ ba' dsē' Abraham, kih¹ he- ma' jōøy⁻ tēēy¹ koo⁻ jwii⁻ he- chih¹ koo⁻ hweh⁻ he- ga⁺ jmeē⁻ Dio lā⁻ hyoh⁻ dsē¹.

¹¹ Kih¹ he- ma' dsoo' dsē' Sara, ga⁺ hyoyh¹ be' he- ga⁺ kaay¹ gyuu⁻, ma⁺ ke⁺ sa⁺ ma' le' ma' kaay¹. Hi⁺ ga⁺ lā⁻ chaa⁺ ba' gyuu⁻ kyaay¹ ma⁺ ke⁺ ma⁻ gyuyh⁻. Jēeh¹ ga⁺ jmeey⁻ dsoo' he- mi⁻ te¹ Dio juu⁻ he- ga⁺ bāāy⁻ hñiiy¹. ¹² He- lā⁻ ja⁻, kih¹ jaa⁻ ba' dsa⁻ nūuh⁻ he¹, ma⁺ ke⁺ ma⁻ ya⁺ jāh⁺ llaa⁺ jmi¹ kiyh¹, kēē⁻ ga⁺ lā⁻ jwēē⁻ jwēte⁻ dsa⁻ kyaay¹, lā⁻ koo⁻ jwēē⁻ nuu¹ hi⁻ hēē⁻ gyuu¹ hi⁻ lā⁻ koo⁻ mi¹ sii¹ he- cha⁻ cha⁻ hoo⁻ jmi⁻ neeh⁻, he- sa⁺ tāā⁺ jne¹ hen¹.

¹³ Lā⁻ jēē⁻ dsa⁻ he¹, lā⁻ ma⁻ dsoo' jā⁻ ba' dsēy¹ lā⁻ jiih¹ ga⁺ juuy¹. Sa⁺ ga⁺ hyoyh¹ he- ga⁺ tōø¹ Dio hih⁺ ma⁺ kwēēy¹. Pero ga⁺ jmeē⁻ bih¹ dsoo', ma⁻ ra⁻ he- tēēy¹ ba'. La¹ lā⁻ koo⁻ he- ga⁺ jēēy¹ uu¹ jee' ma⁺ tāāy¹ ja⁻, hi⁺ la¹ lā⁻ koo⁻ he- ga⁺ jmeey⁻ Dio kih¹ ba'. Ga⁺ jmāāy¹ hñiiy¹ lā⁻ koo⁻ dsa⁻ chaa⁻ uu¹, hi⁻ tāāh¹ ko⁻ hwēē⁻ ba' jmi⁻ gyuu⁺ la⁻. ¹⁴ Lā⁻ jēē⁻ hi⁻ hlēēh⁻ lā⁻ ja⁻, dsa⁻ lā⁻ ngēē⁻ jne¹ kiyh¹, he- hnooyh⁻ hōøy¹ jee' dsa⁻ taayh⁻ tāā¹. ¹⁵ Wa⁻ ra⁻ jāh¹ kih¹ ma⁺ hlēēh⁻ dsa⁻ he¹ kih¹ hwa¹ jee' ga⁺ hwēēy⁻ jā⁻, ma⁺ jā⁻ ba' kiyh¹ ma⁺ dsa⁻ nāāy⁻ ka⁻ lāh¹ jee' ga⁺ hwēēy⁻ jā⁻. ¹⁶ Pero dsa⁻ he¹, ma⁺ hee¹ dsēy¹ koo⁻ hwa¹ he- llu¹ cha⁻ ga⁺ mi^{ih} he- hla⁻ gyuu¹. Kih¹ he⁻ ja⁻, sa⁺ la¹ o⁻ hih⁺ kih¹ Dio he- jāy¹, laay¹ Dio kyaā¹ dsa⁻ he¹. Jēeh¹, ma⁻ na⁻ la⁻ ba⁺ koo⁻ jwii⁻ he- ga⁺ jmeey⁻ kih¹ dsa⁻ he¹.

¹⁷ Kih¹ he- ma' dsoo' dsē' Abraham, lā⁻ koo⁻ ma⁺ ga⁺ jmeē⁻ Dio mada⁻ kiyh¹ he-

ma⁺ jngēēy¹ Isaac, ga⁺ heeh⁻ bih¹ kwaay¹ gyuu⁻ koo⁻ mēē⁻ kyaay¹, ma⁺ ke⁺ ga⁺ bāāh⁻ Dio hñii¹ he- jmeey⁻ llu¹ kih¹ Abraham ta⁻ la⁻ kih¹ gyuu⁻ he¹. ¹⁸ Jēeh¹ ma⁻ ngēē⁻ ba' ma⁺ jāh¹ Dio siiyh⁺: “Ta⁻ la⁻ kih¹ Isaac ba' hwēē⁻ hi⁻ lee⁻ dsa⁻ kyaah¹.” ¹⁹ Ma⁺ jmeē⁻ Abraham huū⁻ dsē⁻ he- cha⁻ ba⁻ be¹ kih¹ Dio, he- mi⁻ jiiyh⁻ dsa⁻ jee¹ kih¹ hi⁻ na⁻ juu⁻. Kih¹ Abraham, la¹ lā⁻ koo⁻ he- ga⁺ juu¹ jooy¹ mah¹ ga⁺ lā⁻ jiiyh⁻ ka⁻ lāh¹.

²⁰ Kih¹ he- ga⁺ lā⁻ dsoo' dsē' Isaac, ga⁺ mi⁻ jāāy¹ Jacob kyaah¹ Esaú, ga⁺ jāyh¹ siiyh⁺ ha⁻ lā⁻ jmeē⁻ Dio kiyh¹ ta⁻ cha⁻ né⁻.

²¹ Kih¹ he- ga⁺ lā⁻ dsoo' dsē' Jacob, lā⁻ koo⁻ ma⁺ ngoo¹ ga⁺ juuy¹, ga⁺ mi⁻ jāāy¹ ma⁺ jaa⁻ ma⁺ jaa⁻ joo⁻ José, hi⁻ ga⁺ jmeey⁻ juuh⁻ kih¹ Dio na⁻ huuy⁻ hma⁻ hu⁻ kiyh¹.

²² Kih¹ he- ga⁺ lā⁻ dsoo' dsē' José, lā⁻ koo⁻ ma⁺ ngoo¹ ga⁺ juuy¹, ga⁺ hlēēy¹ kih¹ he- hwēē⁻ dsa⁻ Israel hwa¹ Egipto, hi⁻ ga⁺ jmeey⁻ mada⁻ ha⁻ ta⁻ dsa⁻ hoo⁻ dsa⁻ jmi⁻ ngo⁻ kiyh¹.

²³ Kih¹ he- ga⁺ lā⁻ dsoo' dsē' cho⁻ jmi⁻ Moisé, he⁻ ja⁻ lā⁻ koo⁻ ma⁺ ga⁺ lā⁻ chaay⁺, ga⁺ hmāāy¹ lā⁻ jiih¹ ga⁺ tē⁻ uu⁻ sih⁻, kih¹ he- ga⁺ jēēy¹ laa¹ na⁻ hñāah¹ gyuu⁻ nūuh⁻ he¹. Sa⁺ ga⁺ lā⁻ goyh⁺ kyaah¹ mada⁻ he- ga⁺ jmeē⁻ rey he- ma⁺ juu¹ lā⁻ jēē⁻ gyuu⁻ nūuh⁻.

²⁴ Kih¹ he- ga⁺ lā⁻ dsoo' dsē' Moisé, he- ja⁻ lā⁻ koo⁻ ma⁺ ga⁺ lā⁻ jōøy¹, ga⁺ jmeey⁻ sa⁺ kyeē⁻ he- ma⁺ tēēy¹ joo⁻ jō⁻ mi⁻ Faraón. ²⁵ Ga⁺ lā⁻ hnōøy⁻ ga⁺ he- ga⁺ jēēy¹ wi¹ ko⁻ jōh¹ kyaah¹ dsa⁻ kyaā¹ Dio, lā⁻ koh¹ ga⁺ he- ma⁺ lā⁻ chaay⁻ llu¹ mi^{ih} jmi¹ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻ ma⁺ jmeey⁻ dso⁻ kye⁻. ²⁶ Ga⁺ jmeey⁻ huū⁻ dsē⁻ llu¹ ga⁺ he- jēēy¹ wi¹ kwaat⁻ kih¹ Cristo lā⁻ koh¹ ga⁺ he- chaay⁻ llu¹ kyaah¹ lā⁻ jē⁻ he- cha⁻ Egipto. Jēeh¹ ma⁺ jōøy⁻ heey⁻ he- nōø⁻ juu⁻ hyoyh⁺.

²⁷ Kih¹ he- ga⁺ lā⁻ dsoo' dsēy¹, ya⁺ hēēy¹ hwa¹ Egipto. Sa⁺ ga⁺ lā⁻ goyh⁺ ma⁺ ke⁺ ga⁺ ya⁺ jēē¹ dsē¹ rey kyaay¹. Ga⁺ kwēeh¹ ba' dsē' Moisé, jēeh¹ la¹ kiyh¹ lā⁻ koo⁻ he- ma⁺ jēē⁻ bih¹ Dio hi⁻ sa⁺ tēē⁻ jne⁻

jëēn'. 28 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo^o dsë¹ Moisé, ga⁻jmeey^o jmi¹ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mah¹ hi⁻ ga⁻jmeey^o mada¹ he⁻ chuh¹ dsa⁻ jma⁻ ho⁻haah¹ kih¹, mah¹ ni⁻ jaa⁻ gyuu⁻ ñuu⁻ hi⁻ laa¹ to⁻në⁻ kyaa¹ dsa⁻ Israel sa⁻ juu⁻, wa⁻ra⁻ ja⁻ ángel jngiih¹ kih¹ gyuu⁻ ñuu⁻ hi⁻ laa¹ to⁻në⁻ kyaa¹ dsa⁻ Egipto.

29 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo^o dsë¹ dsa⁻ kyaa¹ Dio, ga⁻ngëëy^o jmi¹ ñeeh⁻ gyuu⁻ lä⁻ko⁻ he⁻ ga⁻näay^o hwa¹ kii⁺ ba⁻. Chah¹ ba⁻ ga⁻lä⁻hnøø¹ dsa⁻ Egipto ma⁻ ngëë¹ lä⁻ja⁻, pero ga⁻hmäyh¹ cha⁻jmi¹ ja⁻.

30 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo^o dsë¹ dsa⁻ Israel, ga⁻hla¹ na⁻hyah⁻ kih¹ jee¹ jwi¹ Jericó, ko⁻ ga⁻jëey¹ lä⁻ku¹ lä⁻jii¹ kih¹ na⁻hyah⁻ ja⁻ gyii¹ jmi¹ ba⁻.

31 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo^o dsë¹ Rahab, dsa⁻më¹ hi⁻ ma⁻ hnëë⁻ hñii¹ kyaah¹ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, he⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻juuy¹ lä⁻ ma⁻ ga⁻juu¹ dsa⁻gooy¹ hi⁻ chaah⁻. Jëëh¹, ga⁻heeyh⁻ ba⁻ llu¹ hi⁻ ga⁻taah¹ ko⁻ juu¹ ha⁻ lä⁻ la⁻ jee¹ jwi¹ ja⁻.

32 ¿Hee⁻ ga⁻ jwahn⁻? Hnøø¹ kwa¹ jä⁻ kin⁺ mah¹ hlëehn¹ kih¹ Gedeón kih¹ Barac, kih¹ Sansón, kih¹ Jefté, kih¹ David, kih¹ Samuel, hi⁻ kih¹ ga⁻ jñah¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio llo⁻joo¹. 33 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo^o dsë¹ hi⁻ he¹, ja⁻ ko⁻ hä⁻ ga⁻liyh¹ ga⁻teey¹ kyaah¹ rey, ga⁻l-lay¹ kwee⁻ ta⁻ kih¹ dsa⁻, ga⁻hyoyh¹ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii¹ kyaayh¹, ga⁻laay¹ he⁻ ma⁻ kuh⁺ hyah⁻. 34 Ga⁻laay¹ he⁻ ma⁻ kaay⁺, ga⁻laay¹ he⁻ ma⁻ juuy¹ kyaah¹ ñe⁻ tuuh⁻, ma⁻ke⁻ sa⁻ cha⁻ be¹ kiyh¹ ga⁻tëëy¹ be¹, ga⁻lä⁻beey¹ jwërte jee¹ cha⁻ hñii⁻, ga⁻heëy¹ go⁻te⁻ kih¹ hløø¹ hi⁻ ya⁻naä¹ uu¹.

35 Ma⁻ chaa⁻ dsa⁻më¹ hi⁻ ga⁻juu¹ dsa⁻dsaah¹ kyaa¹ mah¹ ga⁻lä⁻jiiyh¹ ka⁻läh¹. Hi⁻ jñah¹ ko⁻llaa¹, ga⁻heeh⁻ bih¹ he⁻ ga⁻heeh¹ dsih¹ wi¹. Sa⁻ ga⁻lä⁻hnøøy¹ ma⁻ lääy¹ jëëh¹, ma⁻kyey⁻ o⁻jøh⁻ dsë⁻ he⁻ lä⁻jiiyh¹ jee¹ llu¹ ga⁻. 36 Ko⁻llaa¹ ga⁻mi⁻kwah¹ dsih¹, ga⁻jmi¹ ga⁻baa¹ dsih¹. Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻ he⁻ ja⁻. Ga⁻hñuu¹ dsih¹ kyaah¹ caden⁻ mah¹ ga⁻taah¹ dsih¹ neh⁻ñe¹. 37 Ko⁻llaa¹ ga⁻juu¹ kyaah¹ ku¹, jñah¹ ga⁻jmäy¹ to¹ hnoo¹,

hi⁻ jñah¹ ga⁻juu¹ kyaah¹ ñe⁻tuuh⁻. Hi⁻ ko⁻llaa¹ ma⁻ ga⁻nää¹ ta⁻ la⁻ ta⁻ jnø⁺, ma⁻ na⁻lääy⁻ loo⁻ borrego kyaah¹ loo⁻ chivo ka⁻läh¹, ma⁻ ta⁻ ñeey¹. Sa⁻ ma⁻ chaay⁻ llu¹, ma⁻ ta⁻ ma⁻ haah⁻ dsih¹. 38 Jee¹ kih¹ dsa⁻ jmi¹ gyuu⁻ sa⁻ sooh⁻ he⁻ tääh¹ hi⁻ lluu¹ he¹. He⁻ja⁻ ga⁻näay^o lä⁻ko⁻ he⁻ na⁻heëy¹ lä⁻kaa⁻ hwa¹ kii⁺, lä⁻kaa⁻ neh⁻ nuu⁺, ma⁻ na⁻hmäy^h neh⁻ too⁻ ku¹, hi⁻ lä⁻kaa⁻ jee¹ hë⁻ too⁻ moh⁻.

39 Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he¹, sa⁻ ga⁻hyoyh¹ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii¹ kyaayh¹, ma⁻ke⁻ ga⁻hii¹ juu¹ kiyh¹ lä⁻llu¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo^o dsëy¹. 40 Jëëh¹, ma⁻lla⁻ dsë¹ Dio he⁻ hñah⁻ jne¹ ko⁻jøh¹ he⁻ llu¹ cha⁻ga⁻miih¹ kyaah¹ dsa⁻ he⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ hwëë⁻ jne¹ llu¹ ko⁻jøh¹ kyaayh¹.

Wa⁻ jmeen¹ hu⁻dsë⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻kwëeh¹ dsë¹ Jesús

12 Jwëë¹ jwërte dsa⁻ hi⁻ ga⁻lä⁻dsoo^o dsë¹ jää¹. Hi⁻ he⁻ laa¹ lä⁻ko⁻ jni¹ he⁻ hii¹ lä⁻ku¹ lä⁻jii¹ jnän¹, hi⁻ jmee⁻ dsoo^o ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁻ kiyh¹. Lä⁻ja⁻ hnøø¹ jmeen¹ ta⁻ ko⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ jmee⁻ jwi¹ jnän¹ kyaah¹ dso⁻kye⁻ he⁻ jmee⁻ dsa⁻täh⁻ jne⁻. Hi⁻ hnøø¹ kwëeh¹ dsë⁻ jne¹ dsa⁻nøøn¹ ta⁻ cha⁻në⁻ jwë⁻ he⁻ tøøhn⁻ la⁻. 2 Wa⁻ jmeen¹ miih⁻ hu⁻dsë⁻ kih¹ Jesús hi⁻ ga⁻na⁻ jwë⁻ ha⁻ lä⁻ jee¹ lää¹ jne¹ hi⁻ lloo⁻ ko⁻ jmi¹ he⁻ lääy¹ jne¹ go⁻te⁻. Kih¹ he⁻ ñey⁻ jëë¹ ba⁻ dsëy¹ ta⁻ cha⁻në⁻, he⁻ja⁻ ga⁻heeh⁻ bih¹ ga⁻jëëy¹ wi¹ dsøh¹ hma⁻cru⁻. Sa⁻ ga⁻jmeey^o he¹ he⁻ la⁻ o⁻hii⁺. Ja⁻ ga⁻ ga⁻gyay⁻ jwoo¹ ra⁻llu¹ kih¹ Dio.

3 Jmee¹ da⁻ hnäh¹ hu⁻dsë⁻ kiyh¹, ha⁻ koh¹ wi¹ sa⁻ ga⁻jëëy¹ kih¹ dsa⁻ hñaa⁻ dsë¹ hi⁻ ga⁻lä⁻hnee⁻ kyaayh¹. Lä⁻ja⁻ ta⁻ hwaä⁻ hnäh¹ ni⁻ sa⁻ wa⁻jeh⁻ hoh⁻ hnäh¹. 4 Jëëh¹, jee¹ kwah⁻ hnäh¹ be¹ mah¹ sa⁻ täh⁻ hnäh¹ kyaah¹ dso⁻kye⁻, sa⁻ ga⁻ ma⁻tuuh⁻ hnäh¹ jma⁻ kyah¹ hnäh¹. 5 Che⁻ ma⁻gaa⁻ hoh⁻ hnäh¹ nuuh⁻ kih¹ Dio, he⁻ hlëëyh⁻ hnäh¹ lä⁻ko⁻ jooy¹, heh¹ he⁻ ga⁻jäyh¹: Gyuu⁻ kyaan⁺, ta⁻ jwah¹ sa⁻ llu¹ wa⁻ra⁻ ga⁻heeyh¹ hne⁻ wi¹.

Ta⁺ jeh⁺ hoh⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻j^uuyh⁺ kyah⁺.
 6 Jëeh⁺, Dsa⁻j^oøh⁺ jnän⁻, heeyh⁻ wii⁺ hi⁻
 hnääy⁺ ba⁻.
 Kway⁻ kih⁺ lä⁻jëe⁻ hi⁻ tääy⁻ jooy⁺.
 7 Wa⁻ kwëeh⁻ hoh⁺ hnäh⁻ he⁻ heeyh⁻
 hnäh⁻ wii⁺. He⁻ jmääy⁻ hnäh⁻ lä⁻koo⁻
 jooy⁺ ba⁻ ja⁻. ¿Che⁻ jwa⁻ chaa⁻ jaa⁻
 chih⁻ hi⁻ sa⁻ heeh⁻ Täa⁻ kyaay⁺ wii⁺?
 8 Ga⁻lä⁻jëe⁻ ba⁻ jne⁻ heeh⁻ Dio wii⁺. Pero
 cher⁻mah⁻ sa⁻ ga⁻heeh⁻ Dio hnäh⁻ wii⁺,
 sa⁻ laah⁺ hnäh⁻ jooy⁺. Laah⁺ hnäh⁻ lä⁻koh⁻
 hi⁻ sa⁻ chaa⁻ juu⁺ ba⁻. 9 Ta⁻ jyoh⁻ ko⁻taa⁻,
 täa⁻ jnän⁻ hi⁻ chaa⁻ hwa⁺ la⁻ ga⁻heeyh⁻
 jne⁻ wii⁺ lä⁻ ma⁻ mäh⁻ jne⁻ mah⁺ ga⁻lä⁻h⁻
 nää⁻ jnih⁻. ¿He⁻ la⁻ sa⁻ jmeen⁻ cha⁻ga⁻mi⁻
 ih⁻ he⁻ kih⁺ Täa⁻ hi⁻ laa⁻j^uu⁺ jmi⁻lle⁻ jnän⁻,
 mah⁺ lä⁻ja⁻ chaa⁻ jne⁻ täa⁻ ba⁻? 10 Täa⁻
 jnän⁻ hi⁻ chaa⁻ hwa⁺ la⁻, ga⁻heeyh⁻ jne⁻
 wii⁺ miih⁻ jmi⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, lä⁻koo⁻
 la⁺ huudsä⁻ kiyh⁺. Pero ta⁻ jyoh⁻ ko⁻
 taa⁻, hi⁻ gya⁺ gyuu⁺ heeyh⁻ jne⁻ wii⁺
 kih⁺ he⁻ llu⁺ jnän⁻ ba⁻ mah⁺ hwëe⁻ jne⁻
 na⁻jngëe⁻ lä⁻koo⁻ laay⁺ hñiiy⁺. 11 Dsoo⁻
 ba⁻, sa⁻ tih⁻ dsä⁻ jne⁻ to⁻chah⁻ wa⁻ra⁻
 ga⁻heeyh⁻ jne⁻ wii⁺. Koo⁻ dsa⁻lä⁻meeh⁻
 dsän⁻ ba⁻ ja⁻. Pero ma⁻ngëe⁻ ma⁻heeyh⁻
 jne⁻ wii⁺, lä⁻tëe⁻ jne⁻ jmeen⁻ he⁻ llu⁺ jmah⁺
 hi⁻ jmee⁻ hii⁺ ti⁻ jnän⁻ ka⁻läh⁻.

**Goo⁻ la⁺ wa⁻ra⁻ sa⁻ ga⁻j^umee⁻
 jne⁻ he⁻ he⁻ jäh⁻ Dio**

12 He⁻ ja⁻ kwa⁻ hnäh⁻ be⁻, hnäh⁻ hi⁻ sa⁻
 cha⁻ be⁻ kih⁺. 13 Kwa⁻ hnäh⁻ be⁻ go⁻nää⁻
 hnäh⁻ ko⁻dsoo⁻ mah⁺ tëe⁻ be⁻ hi⁻ sa⁻ bee⁻
 hi⁻ lä⁻ja⁻ mo⁻so⁻ kayh⁻ jwë⁻.
 14 Hnøøh⁺ hnäh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ hii⁻ ti⁻
 kyah⁺ hnäh⁻ kyaah⁺ lä⁻jëe⁻ dsa⁻, hi⁻ ha⁻
 lä⁻ jee⁻ leeh⁻ hnäh⁻ na⁻jngëe⁻ cha⁻ga⁻mi⁻
 ih⁻. Jëeh⁺, hi⁻ sa⁻ na⁻jngëe⁻, sa⁻ dsa⁻
 taayh⁻ ya⁻jwii⁻ kih⁺ Dio. 15 Leeh⁻ hnäh⁻
 ha⁻ ga⁻che⁻ ga⁻j^unuuh⁻ hnäh⁻ kih⁺ he⁻ la⁻
 kwa⁻ Dio jnän⁻. Goo⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻wii⁻
 hoh⁺ hnäh⁻ kyaah⁺ dsa⁻. Hi⁻ kyaah⁺ he⁻
 hliih⁺ ja⁻ hee⁻ jwëe⁻ dsa⁻. 16 Ni⁻ jaa⁻ hnäh⁻
 dsa⁻më⁻ dsa⁻n^uuh⁻, ta⁻ kaah⁺ hnäh⁻ wa⁻
 hi⁻ cha⁻ hi⁻. Ta⁻ jmee⁻ hnäh⁻ ta⁻ koo⁻

he⁻ la⁻ kwa⁻ Dio, lä⁻koo⁻ ga⁻j^umee⁻ Esaú.
 Ma⁻na⁻la⁻ juu⁺ hyoyh⁺ heey⁻, kih⁺ he⁻
 laay⁺ gyuu⁻ to⁻në⁻. Pero ga⁻hñiiy⁻ he⁻
 ja⁻, koo⁻ ga⁻tëe⁻ koo⁻ wii⁺ ma⁺ ba⁻.
 17 Ma⁻neh⁻ ba⁻ hnäh⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁻ kiyh⁺
 ta⁻ cha⁻në⁻. Ma⁻ chuuy⁻ kyaah⁺ jmiiy⁻
 mah⁺ ma⁻ mi⁻jääy⁺, mah⁺ ma⁻ kwëeyh⁻
 he⁻ ma⁻na⁻la⁻ heey⁻. Pero sa⁻ ga⁻hy⁻
 oyh⁺. Ma⁻ke⁻ ga⁻hooyh⁺ cha⁻miih⁻, mo⁻
 so⁻ ga⁻lä⁻si⁻ juu⁺ kih⁺ jmiiy⁻.
 18 Jëe⁻ da⁻ hnäh⁻, sa⁻ ga⁻lä⁻nääh⁻
 hnäh⁻ moh⁺ Sinaí he⁻ sa⁻ ma⁻ le⁻ dsa⁻nää⁻
 dsa⁻ chuh⁺ kih⁺, lä⁻koo⁻ ga⁻la⁻ kih⁺
 dsa⁻ Israel llo⁻joo⁻. Peer⁻ ga⁻hya⁻ je⁻
 gyuu⁺ moh⁺ ja⁻, ga⁻la⁺ na⁻hoo⁻ läh⁻,
 ga⁻hii⁻ goo⁻, ja⁻ koo⁻ lle⁻ tä⁻. 19 Jee⁻ ja⁻
 ga⁻lä⁻n^uuh⁻ hii⁻ luu⁺ hoo⁺, ga⁻lä⁻n^uuh⁻
 hlëeh⁻ Dio. Lä⁻ ma⁻ ga⁻nuu⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻
 jee⁻ ja⁻, ga⁻chuuy⁻ cha⁻miih⁻ mah⁺ mo⁻
 so⁻ hlëeh⁻ gyih⁺ kyaayh⁺. 20 Jëeh⁺, sa⁻
 ga⁻lä⁻be⁻ dsäy⁻ ma⁻ nuuy⁺ mada⁻ he⁻ ma⁻
 jmee⁻: “Cher⁻mah⁻ chaa⁻ hi⁻ ga⁻hee⁻ në⁻
 moh⁺ la⁻, ma⁻ke⁻ jaa⁻ jah⁻, jmee⁻ bii⁻
 juuy⁻ kyaah⁺ kuu⁻ o juuy⁻ kyaah⁺ ñe⁻
 chuuh⁻.” 21 Kih⁺ he⁻ la⁻ goo⁻ ngëe⁻ he⁻
 ga⁻jëe⁻ dsa⁻ he⁻, he⁻ ja⁻ lä⁻ ga⁻të⁻ Moisé
 ga⁻jäh⁻: “Peer⁻ gohn⁻, lä⁻jiih⁻ jlään⁻.”
 22 La⁻ lä⁻koo⁻ he⁻ ma⁻lla⁻nääh⁻ hnäh⁻
 moh⁺ Sión ba⁻ ja⁻, jee⁻ jwii⁻ kih⁺ Dio
 jiih⁺, jwii⁻ Jerusalén he⁻ hla⁻ gyuu⁺ jmi⁻
 gyuu⁻, jee⁻ tääh⁻ cha⁻miih⁻ mil ángele
 hi⁻ jmee⁻ jmi⁻ kih⁺ Dio. 23 Hi⁻ ma⁻ kuh⁻
 hnäh⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah⁺ hi⁻ ga⁻heeh⁻ kih⁺
 Dio to⁻në⁻ hi⁻ na⁻si⁻ jmi⁻ kih⁺ gyuu⁺
 jmi⁻gyuu⁻. Ma⁻lla⁻nääh⁻ hnäh⁻ kih⁺ Dio
 hi⁻ lla⁻ ta⁻ kih⁺ lä⁻jëe⁻ dsa⁻, ja⁻ ba⁻ jee⁻
 tääh⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ lluu⁺, hi⁻ laa⁻ jmi⁻lle⁻
 hi⁻ ga⁻j^umää⁻ Dio lluu⁺ go⁻te⁻. 24 Ma⁻la⁻
 lä⁻nääh⁻ hnäh⁻ kih⁺ Jesús hi⁻ ga⁻j^umee⁻
 koo⁻ hmooh⁻ hmëe⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ ma⁻la⁻
 lä⁻nääh⁻ hnäh⁻ kih⁺ jma⁻ he⁻ ga⁻tuu⁻
 kwaat⁻ jnän⁻. Jma⁻ ja⁻ ngii⁻ llu⁺ jnän⁻. Sa⁻
 hñii⁻ kih⁺ dsa⁻ lä⁻koo⁻ jmee⁻ jma⁻ he⁻ ga⁻
 tuu⁻ kih⁺ Abel.
 25 He⁻ ja⁻ leeh⁻ hnäh⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻j^umeeh⁻
 hnäh⁻ chaah⁻ hnäh⁻ kih⁺ hi⁻ hlëeh⁻ hnäh⁻.

Jëeh', hi sa ga^{hii} ma' nuu, la^{ko} ma' ga^{hlëeh} Dio kyaayh' gyuu^h moh' he^h chih' hwa' la, sa ga^{laa} hi he'. ¿Ha ba la^{lä} lää' jne' ja, chermah' sa ga^{jmeen} he' kih' hi hlëeh' jne' lä ga^{të} gyuu^h jmi gyuu? ²⁶La^{ko} ma' ga^{hlëeyh} kyaah' dsa he', la^{kye} hwa' ga^{jeh}. Pero ko^o ka^{läh} ga^{jäyh}: "Koo ga^{ko} hä jmeen' jeh' hwa' la, la^{kye} gyuu^h jmi gyuu' ka^{läh}." ²⁷Kyaah' he' ga^{jäyh}: "Koo ga^{ko} hä", dsa^{lä} ngëe' jne', ääh' go^{te} lä^{jë} he' le' sa^{jeh}. He' ja^{hnø} jäh', lä^{jë} he' na^{la} he' ga^{jme} Dio. Ja^{ga} na, ja^{ko} hweh' lä^{jë} he' sa' le' sa^{jeh}. ²⁸He^{ja} wa' kwan' ti^{hmaah} kih' Dio, kih' he' ma^{na} jnäa' jne' ya^{jwi} kiyh' jee' sa' le' sa^{jeh} ni' miih'. Wa' jmeen' ta^{he} kiyh', wa' gah' jnih', wa' nuuh' jne' kiyh', lä^{ja} ba' tih' dsëy'. ²⁹Jëeh' Dio jnan' laa' je' he' mi^{llaa} lä^{jë} go^{te}.

Ha^{lä} hnø^o jmeen' mah' tih' dsë' Dio

13 Ta^{tü} hnäh' he' hnaah' hnäh' dsa^{kyaah} hnäh' lä^{ko} lle' jnan', lä^{llu} he' laa' jne' øøhn'. ²Ta^{wa} gaa' hoh' hnäh' kwah' jee' ja' hi go^{nää} kyah' hnäh'. Jëeh', ko^{llaa} ga^{kwa} bih' jee' ga^{jä} dsa, ni' sa^{ga} lä^{ney} koh' koh', ángele ba' he' hi ga^{jä} kiyh'.

³Mi^{dsooh} hoh' hnäh' kih' dsa^{hi} tääh' neh' ne', jmee' hnäh' kwaat' lä^{ko} he' tääh' hnäh' ko^{jøh} kyaayh'. Lä^{ja} ka^{läh} kih' hi jëe' wi', jmee' hnäh' kwaat' lä^{ko} he' jëeh' hnäh' wi' ko^{jøh} kyaayh'.

⁴Llu^{ba} he' jee' dsa^{goo}. Pero hnø^o go^{taah} hnäh' lä^{lle} kih'. Jëeh', Dio lla' ta' kih' hi sa' na^{jee} goo^{mah} kaayh' wa' hi cha^{hi} hi lä^{ja} kih' hi na^{jee} goo^{mah} kaayh' hi laa' kyaa' jnah'.

⁵Ta^{wa} hee' hoh' hnäh' kuu'. Wa' chaah' hnäh' llu' kyaah' he' cha^{kyah} hnäh' ba'. Jëeh' ga^{jäh} Dio: "Jih' koh' jih' lih' sa' been' hne', ni' sa' jmään'

hne' ta' koo'." ⁶Kih' he^{ja}, jahn' lä^{kaa} tuh^{dsë} jne':

Dsa^{jøøh} kyaan' ba' kwa' be' kin', ni' miih' mo^{so} gohn'.

¿Hee' na' le' jmee' dsa^{kin}?

⁷Mi^{dsooh} hoh' hnäh' ha' lä' ga^{jme} hi ma' jøø' kyah' hnäh', hi ga^{hlëeh} hnäh' juu' kih' Dio. Jëe' da' hnäh' ha' lä' ga^{hwëey} kyaah' ta' kiyh'. Wa' lä^{dsoo} hoh' hnäh', ja^{ba} lä^{ko} ga^{lä} dsoo' dsë' hi he'.

⁸Jesucristo, lä' ma^{laay} ja^{ba} lloo', na', lä^{ja} ga^{lä} jë' joh' jmi' cha'. ⁹Ta^{kwa} jwë' mi^{gaa} dsa^{hnäh} kyaah' he' ga' jyoh' nuuh' he' sa' la' kwee' kyaah' he' ma^{mi} tée' jne'. Llu' ga' he' tée' jne' be' kyaah' he' la' kwa' Dio ba', ja' kyaah' he' kih' hih' jne'. Jëeh', jih' koh' sa' ga^{ka} ya^{jøø} hi ma' hlëeh' kih' he' kuh' hih' dsa'.

¹⁰Chaa' ba' jaa' hi ga^{juu} jnan', pero jmi^{dsa} hi tääh' jmee' ta^{he} neh' gwah' lä^{hih} kih' hmooh' ma^{gyuh} ja, sa' na^{ngëy} jwë' jmeey' ko^{jøh} kyaah' hi ga^{juu} jnan'. ¹¹Jmi^{dsa} kaah' he', ma' dsa^{taayh} jee' jäh' dsa^{kih} Jee' Na^{jngii} Go^{te} kyaah' jma' kih' jah' hi ma' kwëeh' dsa^{Dio} kwaat' kih' dso^{kye}. Ja^{ga} ma' dsa^{jey} hnoo' kih' jah' he', uu' ga' kih' jee' jwi' ja'.

¹²Ja^{ba} lä^{ja}, ga^{juu} Jesús chuuh' jwi' ja, mah' jmäy' dsa^{na} jngëe' kyaah' jma' kiyh'. ¹³Lä^{ja} wa' jmeen' ko^{jøh} kyaah' Jesús, ma^{ke} dsa, sa' tooyh' ta' jnan'. Wa' hlëeh' bih' lä^{ko} hnøøy' hlëeyh', ja^{ba} lä^{ko} ga^{hlëeyh} kih' Jesús. ¹⁴Jëeh', jee' jwi' he' tøøhn' la, dsa^{ngëe} ba'. Pero jne', hnøøh' jne' koo^{jwi} he' na' ga' lä^{jna}.

¹⁵He^{ja} sa' wa' tun' hän' kih' Dio ta^{la} kih' Jesús. Wa' jmeen' juuh' kiyh'. He' ja^{ba} lle' kih' kwëeh' hnih'. ¹⁶Ta^{wa} gaa' hoh' hnäh' jmeeh' he' llu' jmah' ba', hi' kwëeh' hi lla^{kyaa} miih' he' cha^{kyah} hnäh'. He' ja^{ba} tih' dsë' Dio jmeen'.

17 Wa' nuuh- hnäh' kih' hi- jää+ hnäh' hi+ wa' hwaah' hnäh' kyaayh'. Jëeh', hi- he' na-dsë- lley' hnäh', he- ñey- lloo- koo- jmi' ngëey' kwaan- kih' ta' he- jmeey+. Lla- he- ma' jmeeh+ hnäh' ti-meeh- dsëy', jmee' hnäh' jëë- dsëy' ba'. Jëeh', cher'mah' sa+ ga+jmeeh' hnäh' lä-lle' kih', sa+ cha- ya'joo' kah' hnäh'.

18 Ngii' hnäh' kya+ jnääh' kih' Dio. Kih' he- lii' jnääh', sa+ hmi' hu+dsë- kya+ jnääh'. Lä-ja- hnoo- jnääh' dsa'noo' jnääh' kwee- kyaah' lä-jë- he- jmee' jnääh'. 19 Peer+ chuun' kyaah' hnäh' he- ngiih' hnäh' kin+ kih' Dio mah' kway' jwë' llaahn- to-cha' la- jee' tääh' hnäh'.

Ga-hiyh' juu' kyaah' ooyh-

20 Dio ba' he' hi- jmee+ hii' tii' tuh-d- së- jne'. Hi- he' ga+mi+jih' Jesucristo Dsa-joo' jnan' hi- hää- kwee- lä-jëë- hi- laa' kya+ Dio. Jëeh' kyaah' jma- kiyh'

he- ga+tuu- ja-, ga+jmeey' koo- hmooh' hmëë' he- sa+ hee' jih'koh'. 21 Ngiiin- kiyh' he- jmääy' hnäh' lluu' mah' jmeeh' hnäh' lä-jë+ ta' llu' lä+ hyoh- dsëy' hi- jääy' hnäh' lä- tih- dsëy' ta-la+ kih' Jesucristo. Wa' la' juuh- kiyh' ga-lä-jë+ joh' jmi' cha-. Wa' la' lä-ja-.

22 Oohn', chuun' kyaah' hnäh', jmee' hnäh' joh- hoh' hnäh' kyaah' juu' he- ma-hlëehn- hnäh' la-. Sa+ cha- cha-miih- juu' he- ma-siin' kyah' hnäh'. 23 Hnoon' lä-ñeh' hnäh', ma-laa' ba' Timotä oo'h' jne' he- ma' hääy' neh-ñe'. Cher'mah' jäyh' to-cha' la-, niin' kyaayh' na-jëen' hnäh'.

24 Jmee' hnäh' Dio kih' lä-jëë- hi- jää- hnäh' kyaah' lä-jëë- ga' hi- na-jngëe'. Lä-jëë- hi- tääh' hwa' Italia la-, jmeey+ Dio kyah' hnäh' ka-läh'.

25 Wa' mi-jää' Dio lä-jëë- hnäh'. Wa' la' lä-ja-.

Santiago

*Juu' la- ga-sii' Satia~
kih' judiu dsa-gooy'*

1 Jnäh' Satia~, jmeen+ ta'he' kih' Dio kyaah' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. Jee' la- ma-siin' kyah' hnäh' lä-jëë- gya-to' nää' dsa- judiu hi- na-saa- na-jnee' lä-kaa- jmi-gyuu+. Jmeen+ Dio kyah' hnäh'.

Huu'dsë-llu' he- kwa+ Dio

² Øøhn', hnøø' wa' chaah- hnäh' llu' wa'ra- ga-ngëeh' hnäh' wa' he- cha- he- he- wii'. ³ Ma-nëh' ba' hnäh' lä- ma-jëeh' hnäh' he- wii', jee' ja- dsa-lä-jnä' che' lä- ma-dsoo' ja-ba' hoh' hnäh' hi- lä-jwë' ja-, lä-tëeh- hnäh' kwëeh' hoh' hnäh'. ⁴ Pero hnøø' kwëeh' hoh' hnäh' cha-ga-miih- lä-jiih' hwëë- hnäh' llu', lä-koø- jaa- hi- ma-ää- huu'dsë- kih'. Ja- jiih' mo-so' cha- ga- he- mo- jmee+ bii' kyah' hnäh'.

⁵ Cher'mah' chaa- ko-llaa' jee' kyah' hnäh' hi- sa- ga- ma-ngëë' llu', wa- ngiiy' kih' Dio, hi- he' ba' jmee' lä-ngëëy'. Jëeh' ma-ra' he- kwa+ ba' Dio cha-mi-ih- huu'dsë- llu' kih' lä-jëë- hi- ngii+, hi- sa- dsa-lä-lleey' kyaah' ni- jaa- hi- ngii+. ⁶ Wa'ra- ga-ngiih' hnäh' kiyh', hnøø' jmeeh' hnäh' dsoo' hoh' hnäh', ta' wa' jeh+ hoh' hnäh' ni- miih-. Jëeh', jaa- hi- jmee+ to' dsë', laay' lä-koø- la' kih' jmi-nee' wa'ra- ga-hluh' kyaah' lle', be- ta- la' ta- jnø+. ⁷ Jaa- dsa- hi- jmee+ lä-ja-, he-la' mo' jøø' gyih' he- hyoyh+ kih' Dsa-jøøh' jnän'. ⁸ Dsa- hi- jmee+ to' dsë', sa- jmääy' ngëy' koø- nëë'.

⁹ Jaa- øøh' jne' hi- tä-nee', wa' jëë- ba- dsëy'. Jëeh', kih' Dio ma-laay' lä-koø- jaa- hi- jøøh'. ¹⁰ Pero dsa- hi- cha-kuu', hnøø' jëë- dsëy', cher'mah' Dio ga-jmeey' ga-jäy' ta' hwa'. Jëeh', dsa- he- ääh' lä-koø- dsa- ääh' wa-le' he- cha-

në' nuu-. ¹¹ Wa'ra- ga-hya- hyoo- lii' jwërte, hëh' lii' chaah' le' ja-, he- ja- dsa-lä-kii' chaah' hi- dsa-tøh+ mi'le', mo-so' jnä' na-hñaah'. Ja-ba' lä-ja- la' kih' hi- cha-kuu', koø- dsa-uu+ bih' jee' jmeey+ ta' kiyh'.

Llu' la' kih' hi- kwëeh~ dsë' ma- jëëy- he- wii'

¹² Llu' la' kih' hi- ga-lä-be' dsë' wa'ra- ja' he- hliih' ka' dsëy'. Jëeh' cher'mah' ya-hëëy' lluu', lä-koø- jneeey' hyoyh+ jee' chaay- tää'. He- ja- la' lä-koø- coron he- ga-bääh- Dio hñii' kwëëyh' dsa- hi- hnaayh-.

¹³ Cher'mah' gwa' dsë' dsa- jmee' he- hliih', ni- miih- sa- sooh- he- jäyh+ Dio ka- dsëy'. Jëeh' sa- gwa' dsë' Dio jmee' he- hliih', hi- ni- sa- kay- dsë' dsa- mah' jëëy' che' jmee' dsa- he- hliih'. ¹⁴ Kih' he- heë' dsë' lä-jaa- lä-jaa- he- hliih', he- ja- gwa' dsëy' jmeey' he- hliih', mi-goo+ kiyh', hi- jøø+ kiyh' jwë' hliih'. ¹⁵ Hi- ma-ngëë' ma-häay' jwë' he- heë' dsëy', ma-na-jnäay' kyaah' dso'kye-. Ma-la- ma-heey' hñiiy' kyaah' dso'kye-, ja- jiih' juuy' go-te-.

¹⁶ Øøhn' hi- hnaan+, ta- mi-gaa' hnäh' hñaah'. ¹⁷ Lä-jë- he- llu' he- ga-hñaah' jne' la-, lä-jë- he- jnaah' la', he- la- na- ja' gyuu' jmi-gyuu+, he- la' ga-k-wa' ba' Dio. Hi- he' na- ga-jmää' lä-jëë- hi- choo' je- gyuu' jmi-gyuu+. Pero Dio sa- dsa-lä-sëey' lä-koø- la' kih' hi- hëë- gyuu' he- dsa-lä-sii' heeh' kih'. ¹⁸ Lä- hyoh- dsëy', ga-jmeey' ga-lä-cha+ jne' lä-hmëë' ta-la' kih' ju'dsoo' he- ga-k-wëëyh' jne' mah' lee' jne' ma-ra' hi- kyaay' jee' kih' lä-jëë- hi- ga-jmääy'.

¹⁹ He-ja- jwahn+ øøhn' hi- hnaan+. Hnøø' nuuh' da' hnäh' jää' ha- lä- la' juu' kih' dsa-. Ta- jiih' hnäh' chah'. Ta- mi-llee' hnäh' hñaah' na-koh'. ²⁰ Heh' dsa-lä-llee' jne', jne+ jwë' jnän' he- jmeen' he- llu'. ²¹ He-ja- jwahn+, mo-to+ jmee- ga- hnäh' he- hliih', mo-

to⁺ bääh⁺ ga⁺ hnäh⁺ hñaah⁺ dso⁺kye⁻ he⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻ na⁺. Jmääh⁺ hnäh⁺ hñaah⁺ hwaah⁺, heeh⁺ hnäh⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻na⁻ jnääh⁺ tuh⁺ hoh⁺ hnäh⁺. Jëeh⁺ juu⁺ na⁻ lääh⁺ hnäh⁺.

**Hnøø⁺ jmeen⁺ ta⁺ he⁺
kih⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻nuu⁺ jne⁺**

²² Jä⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ he⁺ kih⁺ juu⁺ na⁻, ja⁺ koo⁻ nuuh⁻ ba⁺ hnäh⁺. He⁻ mi⁻gaah⁺ hnäh⁺ hñaah⁺ ba⁺ ja⁻, cher⁺ mah⁺ sa⁻ ga⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ he⁺. ²³ Cher⁺ mah⁺ sa⁻ ga⁺ jmeeh⁻ dsa⁻ he⁺ wa⁻ra⁻ ga⁺ nuuy⁺ juu⁺ na⁻, hi⁻ he⁺ laa⁺ lä⁺ koo⁻ jaa⁻ hi⁻ jëe⁻ hñii⁺ kyaah⁺ hu⁻. ²⁴ Jëeh⁺, ma⁻ la⁻ ma⁻ jëey⁻ hñii⁺ mah⁺ go⁺ heey⁺ hi⁻ lä⁺ chah⁺ ja⁻ dsa⁻ gaa⁻ dsëy⁺ ha⁻ lä⁺ laay⁺. ²⁵ Pero cher⁺ mah⁺ jaa⁻ dsa⁻ ga⁺ nuu⁺ kwee⁻ lä⁺ koo⁻ jah⁺ ley he⁻ llu⁺ go⁻ te⁻ he⁻ kyaah⁺ dsa⁻ lääh⁺ jne⁺, hi⁻ cher⁺ mah⁺ dsa⁻ he⁺ ngoo⁺ bih⁺ jmeey⁻ he⁺ kih⁺ juu⁺ na⁻, kih⁺ hi⁻ he⁺ mi⁻ jøø⁺ ba⁺ Dio lä⁺ jë⁻ he⁻ jmeey⁻. Jëeh⁺, ja⁺ koo⁻ nuu⁻ bih⁺ mah⁺ dsa⁻ gaa⁻ dsëy⁺ ka⁻ läh⁺, ma⁻ ra⁻ he⁻ jmeeh⁻ bih⁺ he⁺ kih⁺ juu⁺ na⁻.

²⁶ Cher⁺ mah⁺ jaa⁻ dsa⁻ laay⁺, hnaayh⁻ Dio mah⁺ hlëeh⁺ bih⁺ wa⁺ la⁺ cha⁻ la⁺, he⁻ mi⁻ gaay⁺ hñii⁺ bih⁺ ja⁻, sa⁻ jmääh⁺ go⁻ te⁻ he⁻ jäyh⁺ hnaayh⁻ Dio. ²⁷ Pero cha⁺ né⁺ Dio hi⁻ laa⁺ Tääh⁺ jnän⁺, jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ ra⁻ he⁻ dsoo⁺ hnaayh⁻ Dio, hnøø⁺ kway⁺ be⁺ kih⁺ chih⁺ hñii⁺ hi⁻ jëe⁻ wii⁺ hi⁻ lä⁺ ja⁻ kih⁺ dsa⁻ më⁺ hñii⁺ ka⁻ läh⁺, hi⁻ hnøø⁺ hääh⁺ hñii⁺ mah⁺ sa⁻ wa⁻ lä⁺ sayh⁺ kyaah⁺ he⁻ hliih⁺ he⁻ cha⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻.

Sa⁺ wa⁺ jëe⁺ jne⁺ he⁻ laa⁺ dsa⁻

2 Øøhn⁺, he⁻ ma⁻ dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁺ jnän⁺ hi⁻ lluu⁺ go⁻ te⁻, jmeeh⁻ bii⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ kwee⁻ lä⁺ hii⁺ né⁺ kyaah⁺ dsa⁻. ² Cher⁺ mah⁺ ga⁻ lloo⁺ jaa⁻ dsa⁻ jee⁻ dsa⁻ ñeeh⁻ hnäh⁺, hi⁻ he⁺ na⁻ kyeh⁺ hmiih⁻ llu⁺ hi⁻ hä⁻ aniy⁻ hmooh⁻ gooy⁻ ka⁻ läh⁺. Hi⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁺ lloo⁺ jaa⁻ hi⁻ tä⁻ ñee⁻ hi⁻ sih⁺ hi⁻ hmiih⁻ kih⁺. ³ Hi⁻ cher⁺ mah⁺ jmääh⁺ hnäh⁺ jøøh⁺ hi⁻ jnaah⁺ hmiih⁻ kih⁺ he⁺, mah⁺ jwiih⁺ hñii⁺: “Na⁺ jee⁻ llu⁺ la⁻”, mah⁺ hi⁻ tä⁻ ñee⁻ he⁺, jwiih⁺:

“Jmääh⁺ lä⁺ ma⁻ cheh⁺ na⁻ o⁺ jee⁻ la⁻ ya⁻ na⁺ huu⁺ tiin⁻ la⁻.” ⁴ Jee⁻ ja⁻ dsa⁻ lä⁻ jnääh⁺ hnäh⁺ he⁻ sa⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ kwee⁻ lä⁺ hii⁺ né⁺ kyaah⁺ dsa⁻. He⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁻ ja⁻, jmääh⁺ hnäh⁺ hñaah⁺ jwëe⁻ hi⁻ kye⁻ huu⁺ dsë⁻ hliih⁺ jmah⁺ ba⁺.

⁵ Nuu⁺ da⁺ hnäh⁺ øøhn⁺ hi⁻ hnaan⁻: ¿Che⁺ sa⁻ ga⁺ lleeh⁺ Dio hi⁻ tä⁻ ñee⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻, mah⁺ lä⁻ dsoo⁺ dsëy⁺ kiyh⁺? Hi⁻ he⁺ laa⁺ lä⁺ koh⁺ hi⁻ cha⁻ kuu⁺ kih⁺, hi⁻ hyoyh⁺ heey⁺ ya⁻ jwii⁺ kih⁺ Dio lä⁻ koo⁻ ga⁺ bääh⁻ Dio hñii⁺ kih⁺ lä⁺ jëe⁻ hi⁻ hnaayh⁻. ⁶ Pero mi⁻ kwah⁻ hnäh⁺ kih⁺ hi⁻ tä⁻ ñee⁻, mah⁺ hnaah⁺ hnäh⁺ hi⁻ cha⁻ kuu⁺. ¿Ja⁺ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺ na⁻ hi⁻ tääh⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺? ¿Ja⁺ hi⁻ he⁺ na⁻, dsa⁻ jää⁺ hnäh⁺ né⁺ ta⁺? ⁷ ¿Ja⁺ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺ na⁻, hi⁻ mi⁻ kwah⁻ jmi⁻ kih⁺ Cristo he⁻ la⁻ na⁻ hñaah⁺ jnän⁺, hi⁻ ja⁻ ba⁺ kyaah⁺ jmi⁻ kih⁺ Cristo ga⁺ mi⁻ cheey⁻ hnäh⁺?

⁸ He⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ llu⁺ ba⁺ ja⁻, cher⁺ mah⁺ ju⁻ dsoo⁺ ga⁺ mi⁻ teh⁻ hnäh⁺ ley juuh⁻, lä⁺ koo⁻ na⁻ sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio: “Wa⁺ hnaah⁺ dsa⁻ kyaah⁺, ja⁻ ba⁺ lä⁻ koo⁻ hnaah⁺ hñaah⁺.” ⁹ Pero cher⁺ mah⁺ sa⁻ ga⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ kwee⁻ lä⁺ hii⁺ né⁺ kyaah⁺ dsa⁻, he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ dso⁺ kye⁻ ba⁺ ja⁻. Ja⁻ ba⁺ ley ja⁻, hñii⁺ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻ na⁻ bääh⁻ hnäh⁺ dsoo⁺. ¹⁰ Jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ høø⁻ lä⁺ jë⁻ he⁻ lle⁻ ley kih⁺ Moisé, cher⁺ mah⁺ ga⁺ hlääyh⁻ kyaah⁺ koo⁻ mi⁻ juu⁺ ba⁺, ma⁻ na⁻ bääyh⁻ lä⁺ jë⁻. ¹¹ He⁺ ba⁺ hi⁻ ga⁺ jah⁺: “Hne⁻ hi⁻ na⁻ jee⁻ goo⁻, ta⁺ kaah⁻ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ jñah⁺”, he⁺ ba⁺ hi⁻ he⁺ ga⁺ jah⁺ ka⁻ läh⁺: “Ta⁺ jngëeh⁻ dsa⁻.” He⁺ ja⁻, cher⁺ mah⁺ sa⁻ kaah⁻ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ jñah⁺, pero jngëeh⁻ dsa⁻, ma⁻ ra⁻ he⁻ ma⁻ na⁻ bääh⁻ ba⁺ hne⁻ cha⁺ né⁺ ley.

¹² He⁺ ja⁻ hnøø⁺ hlëeh⁺ hnäh⁺ hi⁻ hnøø⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁺ koo⁻ lle⁻ kyah⁺ hnäh⁺ ba⁺, jëeh⁺ lloo⁻ koo⁻ jmi⁺, ley ja⁻ ngiih⁻ kwaat⁻ jnän⁺, ja⁻ ba⁺ ley he⁻ kyaah⁺ dsa⁻ lääh⁺ jne⁺. ¹³ Kih⁺ hi⁻ sa⁻ lä⁻ ñih⁻ dsë⁻ dsa⁻ kyaah⁺, ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ sa⁻ lä⁻ ñih⁻ dsë⁻ Dio kyaayh⁻ ka⁻ läh⁺ wa⁻ ra⁻ ga⁺ të⁻ jee⁻ llay⁺ ta⁺. Pero cher⁺ mah⁺ ga⁺ lä⁻ ñih⁻ dsë⁻

jne' kih' dsa-kyaaḥ' jne', hwëë' jne' llu' wa-ra' ga-të' jee' ngiiyh' kwaat' jnan'.

**Ta' llu' jnan' kyaah'
he- ma-dsoo' dsë' jne'**

¹⁴ Øḡhn', hee- jmää' kih' jaa- hi- jäh' ma-dsoo' ba' dsëy' kih' Dio mah' ni+ koo- he- llu' sa+ jmeey'. ¿Che' lääy' kyaah' he- koo- jäyh': "Ma-dsoo' ba' dsën'?" ¹⁵ Cher'mah' chaa- jaa- øḡh' jne', dsa me' dsa-nuuh- hi- sa+ cha- hmiih- he- këyh- hi+ sa+ cha- he- kuh'hiih' koo- jmi' koo- jmi', ¹⁶ hi+ cher'mah' jaa- hnäh' ga-chi- ih' hnih': "Jwërte kwa' be', gwaah- ba' hne- llu', ja- mi-llaah' hñaah', ja- kuh- ba' hne- llu'." Pero ¿hee- jmää' he- ga-jäh' lä-na-, cher'mah' sa+ ga-kwëeh' hnih' he- jmee+ bii' kiyh'? ¹⁷ Ja-ba' lä-ja- la' kih' hi- jäh' ma-dsoo' dsëy' kih' Dio. Cher'mah' sa+ cha- ni+ miih- he- llu' ma-jmeey', sa+ jmää' he- jäyh': "Ma-dsoo' ba' dsën'." Juu' ta+jmah' ba' ja-.

¹⁸ Pero cher'mah' jaa- ga-jäh': "Hne- jmeeh- ta' llu', jnä' ma-dsoo' dsën'", lä-la- jwii' jnih' ka-läh': "Mi-jnää' kin+ he- ma-dsoo' hoh', hne- hi- sa+ ma-jmee' ni+ miih- ta' llu', mah' jnä' mi-jnään' kyah' he- ma-dsoo' dsën+ kyaah' ta' llu' he- jmeen'." ¹⁹ Hne- jmeeh- dsoo', jaa- ba' Dio chaa-. Jmeeh- ba' hne- llu'. Hi- lä-ja- jäh' hi-sa-llu' ka-läh', mah' jlää- bih' kih' he- goyh'. ²⁰ Peer+ taah- hne-. ¿He-la' sa+ hii- lä-ngëeh' miih'? Sa- jmää' he- jäh' jne' ma-dsoo' ba' dsën- kih' Dio mah' sa+ na'jnä' ta' jnan'. ²¹ ¿Ja' ga-jmee' Dio kwaat' lluu' Abraham dsa- ma-gyuh- jnan' ta-la+ kih' ta' llu' he- ga-jmeey', he- ga-ngëey' Isaac jooy' kih' Dio mah' ma' juuy' ne' na'hyoo'? ²² ¿Che' sa+ ngëeh' ha- lä+ la'? Ga-lä-d- soo' dsë' Abraham kih' Dio, he-ja- ba' ga-jmeey' lä-koo- ga-jäh' Dio. Hi+ kyaah' he- ga-jmee' Abraham ja-, ga-lä-jnä' ma-ra' he- ga-lä-dsoo' ba' dsëy' kih' Dio. ²³ Lä-ja- ga-lä-te' lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio he- jäh' lä-la': "Ga-lä-dsoo' dsë'

Abraham kih' Dio, he-ja- ga-jmee' Dio kwaat' lluu'." Hi+ ga-lä-cheey' ome' kyaa' Dio. ²⁴ Lä-ja- dsa-lä-ngëë' jne', jmee+ Dio kwaat' lluu' dsa-, kyaah' he- jmeey' ta' llu', ja+ ma-la+ kyaah' he- ma-dsoo' dsëy'.

²⁵ Ja-ba' lä-ja- ga-la' kih' Rahab, jaa- dsa-më' hi- ma- hnëë- hñii' kyaah' wa- hi- cha- hi-. Ga-jmee' Dio kwaat' lluu' kih' he- ga-kway' jee' ga-jä' hi- ga-la- lä-nää' koo' juu' hi- ga-cheey' ta+ jy- oh' jwë' lä-llu' jee' ga-laay'. ²⁶ Jmi-ngo' he- mo-so+ kyaah' jmi-llë', na-juu' ba' ja-. Ja-ba' lä-ja- la' jnan'. Sa+ jmää' he- ma-dsoo' dsë' jne' kih' Dio, cher'mah' sa+ na'jnä' ta' llu' he- jmee- jne'.

Hnoø' leeh' jne' ha- lä- hlëeh' jne'

3 Sa+ wa' chaa- jwëë' ta-jwoh' jee' tääh' hnäh' øḡhn'. Ma-nëh' ba' hnäh', hweh- ga' miih- ngiih' Dio kwaat' jnan' hi- laa' ta-jwoh'. ² Lä-jëë+ ba' jne', joh' jiih- sa+ dsa-hlääh+ jne'. Pero jaa- hi- sa+ dsa-hlääh+ kyaah' juu' he- hlëeyh+, hi- he' laa' jaa- dsa-nuuh- lluu' go-te-. Liyh+ hääy' hñiiy' kih' lä-jë+ ba', sa+ kway+ jwë' jøø' he- hliih' kiyh'.

³ Wa-ra- ga-tøøh' jne' fren- hoo' kya'jiih', hwaä' bih' kyaah' jne'. Ma-ke+ jøøyh', kyaah' koo- he- pih' ba' tää- jää' jne' ha- ta' jee' hnoø' jne'. ⁴ Lä-ja- la' ka-läh' kyaah' barco. Ma-ke+ he- ga' juuh- ngëë' barco hi+ ma-ke+ sëeh- lle' tä' kih', pero kyaah' koo- jwi' hma- pih' ba' kooḥ- dsa-, le' dsa-näay' ha- ta+ jee' hnoøy'. ⁵ Hi+ lä-ja- la' ka-läh' kyaah' lä-siih' jne'. Koo- he- pih' ba', pero ha- koh' dsoo' sa+ hnoo-. Kyaah' koo- je- pih' ba' lee+ sooh' lä-jiih' koo+ koo- moh' juuh-. ⁶ Hi+ lä-siih' jne' la' lä-koo- je-. Joh' nëë' he- hliih' sa+ gwa' kih'. He- na- hee- lä-kaa- jmi-ngo' jnan' lä-jë+ jmi' ba'. Lä-siih' jne' na-, tëë- be' kih' cha'je-.

⁷ Lih+ ba' dsa- mi-hwaä' lä-jëë+ nëë' jah' laa- hi- chaa- hwa' la-, liyh+ mi-h-

waay' ta', miih-, hi+ jah' hi- chaa-
jmi- neeh' ka' lah'. ⁸ Pero sa+ chaa- ni+
jaa- hi- lih' ha+ kih' la' siih' jne'. Sa+ cha-
he- lla- dsëe' kih' he- hliih' na-. La' koo-
he- na' kah' venen he- jngiih' kih' dsa+
ba' la' la' siih' jne'.

⁹ Kyaah' la' siih' jne' hlee'h' jne' llu' kih'
Dio hi- laa' Taa' jnan', hi+ ja' ba' kyaah'
la' siih' jne', jwa' jne' dso' jwii' kih' dsa+,
hi- laa' la' koo- heeh' kih' Dio. ¹⁰ Koo- ba'
hoo' jne' jee' hwëe' juu' llu' hi+ jee' hwëe'
juu' hliih'. Ni+ miih' sa+ sooh- la' na-,
øhn'. ¹¹ Ha- la' ja-, koo- jmi- too- hya+
jmi- ø' hi+ ja' ba' he- ja' hya+ jmi- llih'
ka' lah'. ¹² Øhn', ha- la' ja- koo- chaah'
higo hii' mi' olivo o wii' jeh' hii' mi' higo.
Ja' ba' la' ja- la' kih' jee' hya- jmi-, sa+
hwëe' jmi- nii' ko' jøh' kyaah' jmi- ø'.

Kih' Dio ba' ja-, he- gwa' huudse' llu'

¹³ Cher' mah' chaa- jaa- hnäh' hi- cha-
huudse' llu' kih', hi- kyuu- cha- mi-
ih-, hi- he' hnø' mi' jnaa+ he- kyuu-
ja-, kyaah' ta' llu' he- jmeey+. Hi+ hnø'
jmaäy' hñii' jaa- hi- hwaä', la' lle' kih'
jaa- hi- kyuu-. ¹⁴ Pero cher' mah' wii'
hoh' hnäh' hi+ jmeeh- hnäh' la' tih- hoh'
hnäh' hñaah', sa+ cha- he- kih' he- jmaä-
hnäh' hñaah' kaah'. He- ta' juu' ba' hnäh'
ja-. ¹⁵ Ja+ he- ja' gyuu- huudse' na-.
Huudse' cha- hwa' la' ba' na-, he- gwa'
kyaah' jmi' ngo' kyah' hnäh' ba' na-. La'
kih' hi- sa' llu' ba' huudse' na-. ¹⁶ Jëeh',
he- wii' hoh' hnäh' kyaah' dsa' kyaah'
hnäh' hi+ hnooh- hnäh' he- tih- hoh'
hnäh' hñaah', he- ja- jmee+, he- tääh'
hnäh' wa' la' cha- la-, jmeeh- hnäh' la' jëe-
nëe' he- hliih'.

¹⁷ Pero huudse' he- ja' gyuu-, he- ja-
ba' na' jngii'. He- ja- ba' jmee+ hii' ti'
kih' dsa+, jmee+ hwaä' dsa-, nuuh' dsa-
dsa- la' nii' dsëy' cha- miih- hi+ jmeey+
he- llu' jmah' ba'. Kyaah' huudse' llu' ja-
jnee+ dsa- kwee- la' hii' në' kyaah' dsa-
hi+ ja- koo- ta' juuy'. ¹⁸ Dsa- hi- ga- naä'
koo- nëe' ba', jmeey+ hii' ti' kih' dsa+,

hi- la' ja- la' jwëe' dsa- hi- jmee+ he- llu'
jmah' ba'.

**Sa+ wa' hnøoh' jne'
he- cha- jmi- gyuu' la'**

4 ¿Ha- ta+ gwa' he- te' jëeh' hnäh'?
Kih' he- hee' hoh' hnäh' he- ga' cha-,
he- ja- ba' na- jmee+ jwiih' kyah' hnäh'.
² Cha- he- hnooh- hnäh' pero sa+ tëeh'
hnäh'. Jngëeh- hnäh' dsa- hi+ jmeeh-
hnäh' bii' leh- hnäh' he- cha- kiyh' pero
sa+ tëeh' hnäh'. Ti' chooh- hnäh' juu', hi+
ti- hnee+ hnäh'. Sa+ ma- hñah- hnäh' he-
hnooh- hnäh', jëeh' sa+ ma- ngiih' hnäh'
kih' Dio. ³ Hi+ wa' ra- ga- ngiih' hnäh' kih'
Dio, sa+ hñah- hnäh'. Jëeh' sa+ ngiih'
hnäh' kyaah' huudse' llu', koo- hnooh-
hnäh' la' tih- hoh' hnäh' hñaah' ba'.

⁴ Hnäh' dsa- më' dsa- nuuh-, ¿he' la'
ma- la- øø' hnäh' kih' Dio? ¿Che' sa+
neh' hnäh' mo' so' jwah' hnäh' kyaayh',
cher' mah' hnooh' ga' hnäh' he- cha-
jmi- gyuu' la'? Jëeh', hi- hnooh- ga' he-
cha- jmi- gyuu' la', mo' so' jwayh' kyaah'
Dio. ⁵ ¿Che' laah' hnäh', koo- ta' jah'
ba' juu' kih' Dio he- lle' la' la-: "Jmi- lle'
Na' jngii' kih' Dio he- kyaah' jne', hnäy'
jne' cha- miih-, sa+ hnøoy' kye' jne' jy-
oh' jwë'?" ⁶ Pero cha- miih- jmee+ Dio
llu' dsë' kyaah' jne'. He- ja- jah' juu'
kiyh' la' la-: "Dio jne+ jwë' kih' hi- jmaä-
hñii' jøøh', pero llu' ba' dsëy' kyaah' hi-
hwaä'."

⁷ Wa' nuuh' hnäh' kih' Dio. Ta+ kwa-
jwë' kih' hi- sa' llu' kaayh' hnäh', la-
ja- ba' la' øøy' kyah' hnäh'. ⁸ Ya- naä'
hnäh' kih' Dio hi+ Dio mi' jayh- kyah'
hnäh'. Hnäh' hi- jmee+ dso' kye-, hnøø'
na' jngëe' hnäh'. Hi+ hnäh' hi- jmee+ to'
dsë', wa' la' koo- ba' huudse' kyah'
hnäh'. ⁹ Ki' hooch' hnäh' la' jiih' chaah'
hoh' hnäh'. Lla- he- ngiih' hnäh', hnøø'
hooch' hnäh' ba'. Lla- he- chaa- hnäh' llu',
wa' ti- meeh- hoh' hnäh'. ¹⁰ Wa' hwaah'
hnäh' kih' Dsa- jøøh' jnan', mah' jmaäy'
hnäh' kaah'.

Sa⁺ wa⁺ kyen⁺ kwaat[~] kih⁺ 00h⁺ jne⁺

¹¹ 00hn⁺, ta⁺ cha⁻ hää[~] hnäh⁺ dsa⁻ kyaah⁺ hnäh⁺. Hi⁻ cha⁻ hää[~] 00h⁺, o kay[~] kwaat[~] kiyh⁺, hi⁻ he⁻ cha⁻ hää[~] ley, hi⁺ kay[~] kwaat[~] kih⁺ ley. He⁻ ja⁻ cher⁻ mah⁺ kah⁻ hnäh⁺ kwaat[~] kih⁺ ley, he⁻ jmääh⁺ hñaah⁺ jwëe⁻ ba⁺ ja⁻, lla⁻ he⁻ ma⁺ h00h⁺ hnäh⁺ ley. ¹² Jaa⁻ ba⁺ hi⁻ ga⁻ lla⁺ ley, jaa⁻ ba⁺ hi⁻ na⁻ ngë⁺ jwë⁺ lääy⁺ dsa⁻ hi⁻ na⁻ ngëy⁺ jwë⁺ heey⁺ dsa⁻. Pero hnäh⁺, hee⁻ laah⁺ hnäh⁺ mah⁺ kah⁻ hnäh⁺ kwaat[~] kih⁺ jñah⁺.

Sa⁺ chaa⁻ hi⁻ ñe⁻ ha⁻ lä⁺ chaa⁻ jne⁺ h0⁺

¹³ Nuu⁻ da⁺ hnäh⁺ hi⁻ jäh⁺: “Na⁺ o h0⁺ dsa⁻ n00⁺ jnääh⁺ dsa⁻ jmee⁺ jnääh⁺ ta⁺ jee⁺ jyoh⁺ jwi⁻. Jee⁺ oo⁺ jä⁺ jnääh⁺ ko0⁻ ñe⁻, jmee⁺ jnääh⁺ mi⁻h⁻ ta⁺ hñi⁺ mah⁺ leh⁺ jnääh⁺ cha⁻ mi⁻h⁻ kuu⁺”, jwah⁺ hnäh⁺. ¹⁴ Pero sa⁺ ñeh⁺ hnäh⁺ hee⁻ na⁻ le⁺ kyah⁺ hnäh⁺ h0⁺, che⁺ chaa⁻ juuh⁺ hnäh⁺. ¿Che⁺ sa⁺ kye⁺ hnäh⁺ kwaat[~] he⁻ laah⁺ hnäh⁺ lä⁺ ko0⁻ jmi⁻ hmoo⁺ he⁻ gwa⁺ ko⁻ hwee⁺ mah⁺ dsa⁻ ääh⁺ ka⁻ läh⁺? ¹⁵ Lla⁻ he⁻ ma⁺ jwah⁺ hnäh⁺ lä⁺ ja⁻, jwah⁺ hnäh⁺ lä⁺ la⁻ ba⁺: “Cher⁻ mah⁺ jäh⁺ Dio chaa⁻ ga⁺ jne⁺, jmee⁺ ba⁺ jne⁺ hee⁻ ga⁺ hn00⁺ le⁺.” ¹⁶ Pero kyaah⁺ he⁻ hlëeh⁺ hnäh⁺, he⁻ jmääh⁺ hnäh⁺ hñaah⁺ kaah⁺ ba⁺ na⁻. Lä⁺ jë⁺ juu⁺ taah⁺ lä⁺ na⁻, la⁺ hliih⁺. ¹⁷ Hi⁻ lih⁺ jmee⁺ he⁻ llu⁺, mah⁺ sa⁺ jmeey⁺, he⁻ jmeey⁺ dso⁻ kye⁻ ba⁺ ja⁻.

**Dsa⁻ cha⁻ kuu⁺ hi⁻ hñaah⁻
dsë⁻ jëëy⁺ wi⁺ ba⁺**

5 Nuu⁻ da⁺ hnäh⁺ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺. Ki⁻ hoo⁺ hnäh⁺ jwërte. Na⁺ ga⁺ jä⁺ cha⁻ mi⁻h⁻ wi⁺ në⁻ kyah⁺ hnäh⁺. ² Ngoo⁺ ga⁺ hee⁻ lä⁺ jë⁺ he⁻ hmoo⁺ he⁻ cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺. Ma⁺ jwë⁺ jah⁺ sa⁻ hmi⁻h⁻ kyah⁺ hnäh⁺. ³ Lä⁺ jë⁺ kuu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ma⁻ hya⁻ tu⁺ juuh⁺. Lä⁺ jë⁺ he⁻ na⁻ hñi⁺ kyah⁺ hnäh⁺ lä⁺ jiih⁺ mi⁻ llaa⁺ hnäh⁺, lä⁺ ko0⁻ he⁻ kaah⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ je⁻ ba⁺. Peer⁻ ma⁻ lla⁻ mah⁺ kuu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ jee⁻ ma⁻ dsa⁻ jmi⁻ la⁻.

⁴ Jñee⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ jmee⁺ ta⁺ jee⁺ nuu⁻ kyah⁺ hnäh⁺ ki⁻ hoo⁺ jwërte, hñiy⁻ kyah⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio. He⁻ ga⁺ juu⁻ hnäh⁺ kiyh⁺, he⁻ sa⁺ ga⁻ mi⁻ hmaa⁺ hnäh⁺ jñeey⁺. Peer⁻ ki⁻ hoo⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ chooh⁺ ta⁺ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻ ja⁻ ma⁻ nuu⁻ Dio hi⁻ laa⁺ juu⁻ lä⁺ jëe⁺ hi⁻ tääh⁺ gyuu⁺. ⁵ Peer⁻ jñaah⁺ dsa⁻ ngëeh⁺ hnäh⁺ hwa⁺ la⁻, ma⁻ leh⁺ hnäh⁺ ga⁻ lä⁺ jë⁺ ba⁺ he⁻ ma⁻ hee⁺ hoh⁺ hnäh⁺. Ma⁻ gyaah⁺ hnäh⁺ lä⁺ ko0⁻ jah⁺ hi⁻ ngoo⁺ ga⁻ lloo⁺ jmi⁻ jngëeh⁺ dsa⁻. ⁶ Kih⁺ hi⁻ sa⁺ ää⁺ ni⁻ mi⁻h⁻ ma⁻ bääh⁺ hnäh⁺ dsoo⁺ hi⁻ ma⁻ jngëeh⁺ hñih⁺. Sa⁺ ga⁻ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁺ jee⁺ ma⁺ lääy⁺ hñi⁻y⁺.

**Hn00⁺ j0h⁻ dsë⁻ jne⁺ lä⁺ jiih⁺
jä⁺h⁺ Dsa⁻ j00h⁺ jñän⁻**

⁷ He⁻ ja⁻ jwëeh⁺ hnäh⁺ 00hn⁺, wa⁺ j0h⁻ hoh⁺ hnäh⁺ lä⁺ jiih⁺ lloo⁺ jmi⁻ jäh⁺ Dsa⁻ j00h⁺ jñän⁻. Jëe⁺ da⁺ hnäh⁺ lä⁺ ko0⁻ la⁺ kih⁺ hi⁻ jmee⁺ ta⁺, j00y⁻ jma⁺ he⁻ lä⁺ gyuh⁺ jee⁺ nuu⁻ kiyh⁺, ja⁻ ga⁻ chooyh⁺ ta⁺ he⁻ kyey⁻ o⁻ j0h⁻ dsë⁻ kih⁺. ⁸ Ja⁻ ba⁺ lä⁺ ja⁻ hn00⁺ jmee⁺ hnäh⁺. Wa⁺ j0h⁻ hoh⁺ hnäh⁺, go⁻ taah⁺ hnäh⁺ ko0⁻ hweh⁺, ta⁺ hwa⁺ hnäh⁺, jëeh⁺ ngoo⁺ ya⁻ jäh⁺ jmi⁻ jäh⁺ Dsa⁻ j00h⁺ jñän⁻. ⁹ Ta⁺ hnoo⁻ hnäh⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaah⁺ hnäh⁺ mah⁺ sa⁺ ka⁻ Dio ju⁻ dsoo⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Hi⁻ Jwëe⁻ ma⁻ cheh⁺ chuh⁺ ho⁻ haah⁺.

¹⁰ 00hn⁺, mi⁻ dsooh⁻ da⁺ hoh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁺ ko0⁻ wi⁺ ga⁻ jëe⁺ lä⁺ jëe⁺ hi⁻ ga⁻ ngëe⁺ juu⁺ kih⁺ Dio, lä⁺ ma⁺ ga⁻ hlëëy⁺ dsa⁻ mada⁺ kih⁺ Dio. Hi⁻ ma⁺ cha⁻ ba⁺ o⁻ j0h⁻ dsë⁻ kih⁺ dsa⁻ he⁻. Ja⁻ ba⁺ lä⁺ ja⁻ jmee⁺ hnäh⁺ ka⁻ läh⁺. ¹¹ Ha⁻ koh⁺ llu⁺ sa⁺ la⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ kwëeh[~] dsë⁻. Ma⁻ nuuh⁻ ba⁺ hnäh⁺, ha⁻ lä⁺ ga⁻ kwëeh[~] dsë⁻ Job lä⁺ ko0⁻ ma⁺ ga⁻ jëëy⁺ wi⁺ hi⁻ ma⁻ ñeh⁺ ba⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁺ ga⁻ jmee⁺ Dio kyaayh⁻ ma⁻ ngëe⁺ ma⁻ jëëy⁺ wi⁺. Peer⁻ cha⁻ mi⁻h⁻ dsa⁻ lä⁺ ñih⁺ dsë⁻ Dio jnä⁻ jne⁺ hi⁻ kooy⁻ dsëy⁺ ka⁻ läh⁺.

¹² 00hn⁺, jee⁻ lä⁺ jë⁺ he⁻ hnoon⁺ jwëeh⁺ hnäh⁺, ta⁺ tää⁺ hnäh⁺ gyuu⁺, ni⁻ ta⁺ tää⁺ hnäh⁺ hwa⁺, ni⁻ he⁻ ga⁻ jyoh⁺,

ta⁺ tää` hnäh'. Cher'mah⁺ jawah⁺ hnäh' "Jaah", koo⁻ "Jaah" ba' jawah⁺ hnäh'. Hi⁻ cher'mah⁺ jawah⁺ hnäh' "Jah-ha'", koo⁻ "Jah-ha'" ba' jawah⁺ hnäh' mah⁺ sa⁺ ka⁺ Dio ju'dsoo' kyah⁺ hnäh'.

**Ha⁻ lä⁺ hnøø⁺ jmeen⁺
ma' chaa⁻ hi⁻ dsaah⁺**

¹³ Cher'mah⁺ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ jëë⁻ wi⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh', wa' ngiiy⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio. Cher'mah⁺ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ jëë⁻ dsë⁺, wa' häy⁺ kih⁺ Dio. ¹⁴ Hi⁻ cher'mah⁺ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh', hnøø⁺ tēy⁺ dsa⁻gyuuh⁺ kyaa⁺ gwah⁺ mah⁺ taayh⁺ aceit lä⁺koo⁻ hih⁺ he⁻ ga⁺jmeë⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺ hi⁻ ngiiy⁺ kih⁺ Dio mah⁺ mi⁻hlääy⁺ hi⁻ dsaah⁺ he⁺. ¹⁵ Hnøø⁺ dsoo' dsëy⁺ jee⁺ ngiiy⁺ kih⁺ hi⁻ dsaah⁺, lä⁺ja⁻ jä⁺ ba' kiyh⁺. Dio ba' chaayh⁺. Hi⁻ cher'mah⁺ ma⁻jmeey⁺ he⁻ hliih⁺, koo⁺ ba' Dio dsë⁺ kiyh⁺. ¹⁶ Mi⁻jnaä⁺ kih⁺ dsa⁻kyaa⁺ hnäh',

cher'mah⁺ he⁻ ma⁻hlääh⁻ kyaa⁺ hnih⁺. Hi⁻ ngii⁺ hnäh⁺ kih⁺ dsa⁻kyaa⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio mah⁺ jä⁺ kyah⁺ hnäh⁺. He⁻ ngii⁺ jaa⁻ hi⁻ lluu⁺ kyee⁺, hi⁻ kye⁻ cha⁻miih⁻ be⁺. ¹⁷ Elia⁺ ma⁺ laa⁺ jaa⁻ dsa⁻ lä⁺ jne⁺. Hi⁻ he⁺ ga⁺ngii⁺ kih⁺ Dio lä⁺kaa⁻ tuh⁻dsë⁺, mah⁺ sa⁺ wa⁺ jä⁻ jma⁺. Hi⁻ hnë⁻ ji⁻ne⁻ na⁻dsë⁻ jnee⁺ sih⁻, sa⁺ ja⁺ ni⁺ mi⁻ih⁻ jma⁺. ¹⁸ Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, koo⁻ ka⁻läh⁺ ga⁻ngiiy⁺ kih⁺ Dio he⁻ jä⁺ jma⁺, hi⁻ ja⁺ jma⁺, hi⁻ koo⁻ ka⁻läh⁺ ga⁻løø⁺ ga⁻kwa⁺ mi⁺hma⁻.

¹⁹ Øøhn⁺, cher'mah⁺ chaa⁻ jaa⁻ hnäh⁺ hi⁻ ma⁻lä⁻øø⁺ kih⁺ ju'dsoo', hi⁻ lä⁻ja⁻ chaa⁻ jnah⁺ hi⁻ jmee⁺ ya⁻näy⁺ ka⁻läh⁺, ²⁰ hnøø⁺ lä⁺ngëëh⁺ hnäh⁺ he⁻ la⁻. Cher'mah⁺ ga⁻lëh⁺ hnäh⁺ chaa⁺ jaa⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻øø⁺, ma⁻lääh⁺ hnäh⁺ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ hii⁺ goo⁻ juu⁺, hi⁻ lä⁺ja⁻ ma⁻che⁻ cha⁻mi⁻ih⁻ dso⁻kye⁻.

1 Pedro

He la to nē je he ga sū Pee

**Ga chee Pee koo je kih
dsa gooy hi ma tääh uu**

1 Jnā Pee laan' apóstol kyaā' Jesu-
cristo, siin' kyah' hnāh' hī ga hwēē
jwiī kih'. Hnāh' hī tääh' hwa' Ponto,
Galacia, Capadocia, Asia hi Bitinia.
² Dio hī laa' Tää' jnān' ga lleeyh' hnāh'
lā koh' huū dsē ma na la' kiyh' jāā', hi
kyaah' Jmī lle' kiyh' ga mi lluy' hnāh'
mah' jmeeh' hnāh' he kih' Jesucristo, hi
lā ja ma na jngēēh' hnāh' kyaah' jma
kiyh'. Wa mi jāā' Dio hnāh' cha ga miih'
hi lā ja wa jmeey' hii' ti' kyah' hnāh'.

**Ma na laa jne kwaat
tēē jne ya jwiī**

³ He ba che lluu' Dio Jmī Je-
sucristo Dsa jōōh' jnān'. Ha koh' sa
ga lā nīh' dsēy' jne', he ja na ga jmeey'
ga lā chaa' jne' lā hmēē' ta la' kih' he
ga lā jiih' Jesucristo jee kih' hī na juu'.
He ja kye' jne' o jōh' dsē he tēē' jne'
jee tääh' hī na jiih'. ⁴ Hi lā ja hnāh'
jne' heen' he hōō' Dio gyūūh', he sa
heē' jih koh', he sa lā soh' hi ni sa
lā siī'. ⁵ Kih' he ma dsoo' dsē jne' kih'
Dio, he ja hāy' jne' kyaah' be' kiyh'
lā jiih' lāy' jne' go te lā koo ma na la'
juu' mi jnāy' jnān' wa ra ga tē' jee'
llaa' jmi gyūū'.

⁶ He ja jēē dsē jne', ma ke kō h-
wēē ba jēē jne' na ku na ngiī he wii'
cher mah' lā ja jmeē' biī he dsa ngēē'
jne'. ⁷ Mah' lā jnā', che lā ma dsoo'
ja ba dsē jne' kih' Dio. He dsoo'
dsē jne', kyeē' cha ga miih' lā koh' ga
ku nōō'. Jēēh' ku nōō' ja, koo dsa l-
laa' ba. Hi hnōō' koo' kyaah' je, ja ga
lā jnā' ma ra he llū' ba. Ja ba lā ja
jne', kyaah' he jēē jne' he wii', lā jnā'

he ma dsoo' dsē jne' kih' Dio mah' lā-
ja hlēēyh' llū' hi jmeey' juūh' jnān'
hi jnāy' jne' kwaat lā koo hī kaah'
wa ra ga tē' jee lā jnāā' Jesucristo.
⁸ Hnaah' ba hnāh' Jesucristo ma ke sa
ma jēēh' hniīh'. Hi ma ra he dsoo' ba
hoh' hnāh' kiyh', ma ke sa jēēh' hnāh'.
He ja ba jēē hoh' hnāh' cha miih'.
Lā jiih' mo so lā kēh' hnāh' jmiī hlēēh'
hnāh' lā koh' te he jēē hoh' hnāh'.
⁹ Jēēh', ma na laah' hnāh' na'. He na
ba hnooh' hnāh' he ja ma lā dsoo' hoh'
hnāh'.

¹⁰ Lā jēē hī ga ngēē' juu' kih' Dio
llo' joo', ga hlēēh' kih' ha lā mi jāā'
Dio jne'. Ga kway' be' ma hnōōy' ma
lā ngēēy' ha lā jwē' jee lāā' Dio jne'
lā koo ma jwahn' la'. ¹¹ Hi Jmī lle' kih'
Cristo ga jmeē' juu' kih' dsa he', ha lā
jēē' Cristo wii' hi ha lā leey' jōōh'
ma ngēē' ma jēēy' wii'. Hi ga kwa' dsa
he' be' ma hnōōy' lā ngēēy' hii' dsa ma
lee' Cristo hi hee' jmiī ma le' lā ja.
¹² Pero Dio ga mi jnāā' kih' dsa he', ja
kih' jmiī ja heh' juu' he ga kway' ja, la'
jnā jne' ba ja. Juu' ja ma nuū' jne' na'.
Jēēh', kyaah' be' kih' Jmī lle' Na jngiī'
he ja' gyūūh', ga kwa' dsa ju' hmēē' la'.
Hi lā kye' ángele ka lāh' ma hnōō' ma
lā ngēēy' ha lā la' juu' la'.

Dio hnōō' lee' jne' na jngēē'

¹³ Kih' he ja na, jwēēh' hnāh', wa
jiih' huū dsē kyah' hnāh' mah' hāā'
hnāh' hnaah'. Lā kaa' tuh hoh' hnāh'
jōō' hnāh' heh' he la' kwa' Dio wa ra
ga tē' jee lā jnāā' Jesucristo. ¹⁴ Wa laa'
jne' lā koo' jaa' gyūū' hī nuūh' kih'
jmiī. Mo so wa jmeē' ga jne' lā koo'
ma jmeē' jne' jāā' he sa ma kyūūh' jne'
juu' kih' Dio. ¹⁵ Ja ba lā koh' na jngēē'
Dio hī ga lleēh' jne', ja ba lā ja hnōō'
dsa toohn' na jngēē' jne' kyaah' lā jēē'
he jmeen'. ¹⁶ Lā la na siī' juu' kih'
Dio: "Wa laah' hnāh' na jngēē' lā koo'
na jngēē' jnā'."

¹⁷ Jwah' hnäh' Tää' kih' Dio hi' ngiih' kwaat' kih' lä'hii' nē' ha'lä' tääh' haa' dsa'. He' ja' hnøø' gah' hnih' ta'ko' jiih' chaah' hnäh' jmi'gyuu' la'. ¹⁸ Jëeh', ma'neh' ba' hnäh' joh' sa' ga'këë' he' ga'lää' Dio jne' kih' lä'jē' he' hliih' he' ga'lä'tëë' jne' kih' dsa' ma'gyuu' jnän'. Sa' ga'lä'hmaah' kyaah' he' dsa'heë', lä' la' kuu' tøø' ku'nøø'. ¹⁹ Ga'lä'hmaah' kyaah' jma' kih' Cristo he' hmooh' jwërte, laay' lä'koø' jaa' borrego mah' hi' lluu' go'te' hi' kwëëh' dsa' Dio. ²⁰ Jää' ja' ga' nøø' jmi'gyuu' la', ma'na'la' juu' chee' Dio joo'. Hi' na' jee' ngoo' ga'dsaa' jmi'gyuu', ma'mi'jnää' bih' jnän' ta'la' kih' he' hnäy' jne'. ²¹ Ta'la' kih' Cristo ma'lä'dsoo' dsē' jne' kih' Dio hi' ga'mi'jiiyh' jee' kih' hi' na'juu' hi' ga'jmäy' jøøh'. He'ja' kih' Dio ba' he' ma'lä'dsoo' dsē' jne' hi' kih' hñii' bih' he' ma'cha' o'joh' dsē' jnän'. ²² Na' ma'na'jngëë' jne' kyaah' be' kih' Jmi'lle' Na'jngii', lä'llu' he' ga'jmeë' jne' he' kih' juu' dsøø' mah' lä'ja' lä'hnaä' jne' øøh' jne', pero ja' kyaah' juu' ta'jmah'. He'ja' wa' lä'hnaä' jne' øøhn' lä'kaa' tuh'dsē' jne' hi' kyaah' lä'jē' be' jnän'. ²³ Jëeh', he' ga'lä'chaa' jne' ka'läh' lä'hmëë', sa' la' kyaah' jmi'ngo' he' dsa'heë'. Chaa' jne' kyaah' juu' kih' Dio he' na'jiih' ba'. He'ja' sa' heë' jih'koh' jih'lih'. ²⁴ Jëeh' (lä'la' na'sii' juu' kih' Dio):

Lä'jēë' dsa' laa' lä'koø' wa'nuu'.

Lä'jē' he' jnä' na'hñaah' kih' dsa', la' lä'koø' wa'le' kih' wa'nuu' ba'.

Dsa'lä'ki' wa'nuu', hi' wa'le' kih' dsa'tøh'.

²⁵ Pero juu' kih' Dio, lä' ma'cha' ja'ba', sa' llaa' jih'koh'.

He' la' ja' juu' he' ga'nuuh' hnäh' lä'koø' ma' ga'kwa' dsa' ju'hmëë' kih' Cristo.

2 He'ja' be' hnäh' lä'jē' he' hliih', ta' jmeë' hnäh' juu' ta'juu', ta' wa' ta'juuh' hnäh' he' jmääh' hnäh' hñaah'

lä'koø' jaa' hi' mi'te' mah' sa' mi'teyh', ta' wa' wi' hoh' hnäh', ta' koooh' hnäh' juu' jwi'. ² Lä' jmeë' jaa' gyuu' sēh' hi' tuh' ko'lla' jiih', lä'ja' wa' lä'heë' hoh' hnäh' wa'juh' he' la' koø' nēë' ba' he' gwa' gyuuh'. He' la' na' la' juu' he' sa' jwëëh' he' jmeë' dsa'nøø' jne' ta' cha'ne' lä'jwë' jee' lää' jne'. ³ Jëeh', ma'kyuuh' ba' hnäh' ha' koh' sa' llu' dsē' Dsa'jøøh' jnän'.

Cristo laa' lä'koø' mi'kuu' he' na'jiih'

⁴ He'ja' ya'nääh' hnäh' chuh' kih' Cristo hi' laa' lä'koh' kuu' he' na'jiih' he' sa' ga'tih' dsē' dsa' jää', pero kih' Dio, laay' lä'koh' mi'kuu' he' na'liih' hi' hmooh' jwërte ka'läh'. ⁵ Hi' ja' ba' lä'ja' laah' hnäh' lä'koh' kuu' he' na'jiih', he' kyaah' jmeë' Dio hne' kiyh' hi' leeh' hnäh' lä'koø' jmi'dsa' hi' na'jngëë' go'te' mah' kwëëh' hnäh' Dio lä'jē' he' ngiiy'. Lä'ja' ba' tih' dsē' Dio jmeeh' hnäh' ta'la' kih' Jesucristo. ⁶ Kih' he'ja' ba' hlëëh' lä'la' jee' na'sii' juu' kih' Dio: Jnä' Dio llaan' jwi' Sión jaa' hi' laa' lä'koø' kuu' he' kye' dsa' to'nē' kih' koø' hne' juuh'.

La' koø' mi'kuu' na'liih' he' hmooh' jwërte.

Hi' dsøø' dsē' kiyh', jih'koh' sa' jäy' kyaah' o'hih'.

⁷ Kuu' ja' hmooh' jwërte kyah' hnäh' hi' ma'dsoo' dsē'. Pero kih' hi' sa' dsøø' dsē' kih' Dio, na'sii' lä'la':

Ja'ba' kuu' he' sa' ga'tih' dsē' tē'hyah', he'ja' ba' ga'jä' lä'koø' mi'kuu' he' kye' dsa' to'nē' kih' koø' hne' juuh'.

⁸ Hi' lä'la' na'sii' ka'läh':

La' koø' mi'kuu' he' dsa'tēh' dsa' hi' lä'koø' hloo' he' jmeë' dsa'täh' dsa'.

Dsa' he' dsa'tēh', kih' he' sa' hii' heeyh' juu' kih' Dio, ko'ja' llē' kih' bih' ja'.

⁹ Pero jne' ma'laa' jne' koø' nää' dsa' hi' na'leeh' ba', hi' ma'laa' jne' lä'koø' jmi'dsa' kyaa' dsa'ta' jøøh', ma'laa' jne'

koq̄ nää' dsā hī nājngēē'. Hi⁺ jāba' lā'jā ma'laa' jne' koq̄ jwii' kih' Dio mah' kwa' jne' juu' ha'lä' la' he' juh-gaa' he' jmeey'. Jëeh', ga'hwëëy' jne' jee' na'hoq̄ mah' dsa'tooh' jne' kyaayh' jee' jnä' wa'je' jih'gyeh'. ¹⁰ Jää' sa' cha' ma' laa' jne' kih' Dio, pero na' ma'laa' jne' dsa' kyaay'. Sa' chā hī ga'lä'ñih' dsē' jne' jää', pero na' ma'lä'ñih' dsē' Dio jne'.

Jmee' bii' mi'te' jne' kih' Dio

¹¹ Peer' hnaan' hnäh' øøhn'. Jwii' hnäh' hī ga'hwëë' jwii' kih' mah' ga'nääh' hnäh' jee' jyoh' jwii'. Lä'koh' he' mo'so' na'jnää' hnäh' kih' jmi'gyuu' ba' la'. He'ja' chuun' kyaah' hnäh', mo'to' jmee' hnäh' he' ngii' jmi'ngo' kyah' hnäh' he' jmee' dsa'heē' tuh'hoh' hnäh'. ¹² Go'taah' hnäh' lä'koq̄ lle' kyah' hnäh', jee' kih' dsā hī sa' ma'heeh' kih' Dio mah' lä'ja' jmeey' juuh' kih' Dio wa'ra' ga'tē' jee' jāyh'. Jëeh' ma'ja' jēē' dsa' he', he' llū' ba' ta' kyah' hnäh' ma'ke' na' hlëëyh' wii' kyah' hnäh', jāyh' he' hliih' ba' na' jmeeh' hnäh'.

¹³ Kwaat' kih' Dsa'jøøh' jnän', wa' nuuh' hnäh' kih' lä'jēē' dsa' hī laa' ta' jmi'gyuu' la'. Lä'ja' wa' nuuh' hnäh' kih' dsa'ta' jøøh' hī jmee' hih' kih' lä'jēē'.

¹⁴ Hi' lä'ja' wa' nuuh' hnäh' kih' lä'jēē' lle'moh' hī na'hñaa' kyaay' hī lla' ta' kih' hī jmee' he' hliih' hi' hlëëyh' llū' kih' hī jmee' he' llū' jmah' ba'. ¹⁵ Jëeh', Dio hnøø' jmeeh' hnäh' he' llū' jmah' ba' mah' sa' cha' he' kih' hlëëh' wii' hī sa' ngëē' hī sa' cha' huud'sē' llū' kih'. ¹⁶ Go'taah' hnäh' lä'koq̄ jaa' hī na'laa' ba', jëeh' mo'so' cha' he' hñii' kyah' hnäh'. Pero ta' jmee' hnäh' huud'sē' cha' jwē' jmeeh' hnäh' wa' la' cha' la', kih' he' ma'na'laah' hnäh'. Jmee' hnäh' lä'koq̄ jmee' hī tääh' tää' jmee' ta' he' kih' Dio ba'. ¹⁷ Wa' jiih' jne' juu' llū' kih' lä'jēē' dsa'. Wa' hnää' jne' øøh' jne', wa'

gah' jne' Dio, hi' wa' mi'te' jne' kih' dsa'ta' jøøh' hī chā hwa' la'.

¹⁸ Hnäh' hī jmee' ta' kih' dsa', wa' nuuh' hnäh' kih' juu' ta' hi' wa' gah' hñih'. Jā' ma'la' kih' hī jmee' llū' hī jøh' dsē', lä'ja' jmeeh' hnäh' kih' juu' ta' hī sa' jøh' dsē' kyaah' dsa'. ¹⁹ Jaa' dsa' hī jëē' wii', ma'ke' sa' cha' he' kih' jmeeh' dsih', cher'mah' heeh' bih' he' jëëy' wii', lä'ja' ba' tih' dsē' Dio. Jëeh', ga'jmeey' lä'koq̄ lle' kih' mah' sa' cha' he' kih' he' hñii' huud'sē' kiyh'. ²⁰ Ha' jmää' he' be' hoh' hnäh' he' jëeh' hnäh' wii' cher'mah' jmeeh' ga' hnäh' he' hliih'. Pero cher'mah' ga'lä'be' hoh' hnäh' he' jëeh' hnäh' wii' kih' he' jmeeh' hnäh' he' llū', he' na' ba' tih' dsē' Dio. ²¹ Kih' he'ja' ba' ga'lleeh' Dio jne'. Jëeh', Cristo ga'jëëy' wii' kwaat' jnän'. Hñiiy' ga'jmeey' to'nē' mah' jmee' jne' lä'ja'. ²² Cristo, sa' ga'jmeey' ni' mi'ih' dso'kye', ni' sa' ga'mi'gaay' ni' jaa' dsa'. ²³ Ma' ga'hlëeh' dsa' hliih' kiyh', sa' ga'jiiyh' juu' kyaah' dso'jwii'. Hi' ma' ga'heeh' dsih' wii', sa' ga'ta' ga'haayh' dsa'. Ga'tooyh' goo' Dio ba' hī lla' ta' kyaah' juu' dsoo'. ²⁴ Cristo ga'koq̄ lä'jē' dso'kye' jnän' nē' kiyh' lä'koq̄ ma' ga'taay' dsoh' hma' cru'. Lä'ja' ma' na' juu' jne' kih' dso'kye' mah' jmee' jne' he' llū' jmah' ba'. Ga'jä' jnän', lä'llū' he' ga'la' dsoo' kiyh'. ²⁵ Ma' laa' jne' lä'koq̄ jaa' borrego hī ga'kah' jwē', pero na' ma'jēeh' jne' kih' Cristo hī hää' jne' hī jøø' jnän'.

Nuuh' kih' hī na'jēē' goo'

3 Hi' ja'ba' lä'ja' hnäh' dsa'mē' hī chā dsa'nuuh' kyaa', wa' nuuh' hnäh' kiyh'. Hi' cher'mah' dsa'nuuh' kyaah' sa' ma'heeyh' kih' Dio, sa' jwëeh' kiyh' heeyh' juu' kih' Dio. Sa' hnøø' cha'miuh' juu', wa'ra' ga'jëëy' he' hwaah' hnäh' kyaayh'. ² Lee' koq̄ jëëy' ba' he' jmeeh' hnäh' llū' hi' gah' hñih' ka'läh'. ³ Ta' jmää' hnäh' hñaa' kyaah'

he- na-lii' cha-miih' lleh', tääh' cha-mi-
ih- caden' luuh', kyeh' hnäh' hmiih-
hmoooh' mah' jee' dsa-kyah' hnäh'.⁴ Wa'
laah' hnäh' na'hnaah' ta' neh' tuh-hoh'
hnäh' ba', kyaah' he- hwaah' hnäh' hi-
tääh' hnäh' to'ké. Heh' na'hnaah' lä-
ja-, sa' lä'sii' jih'koh' hi' kyee' cha-mi-
ih- kih' Dio.⁵ Lä'ja- ma' laa' na'hnaah'
dsa-më' hi- na'jngëe' hi- ma' chaa-
llo'joo'. Ma' kyey' o'joh' dsë- kih' Dio hi-
ma' nuuyh' kih' dsa-nuuh' kyaay'.⁶ Lä-
ja- ma' laa' Sara, ma' nuuyh' kih' Abra-
ham, ga'jmäy' j'joh'. Hi' lä'ja- hnäh'
dsa-më', leeh' hnäh' lä'koq- ma' laa'
Sara cher'mah' jmeeh- hnäh' he- llu' hi-
ni' sa' gah' hnäh' ni' miih-.

⁷ Hi' ja-ba' lä'ja- hnäh' dsa-nuuh- hi-
chaa- dsa-më' kyaay', go'taah' hnäh' llu'
kyaayh' lä' hnø' kih' dsa-më'. Jëeh', sa-
cha- be' kiyh' lä'koh' hnäh'. Pero Dio
ba' jmeë- he- chaa- dsa-më' dsa-nuuh-,
he-ja- kwee- ba' na'jnää' hnäh' cha'nëy'.
Lä'ja- hnäh' dsa-nuuh-, go'taah' hnäh'
llu' kyaayh', mah' nuu' Dio jee' ngiih'
hnäh' kyah'.

Hnø' heeh' jne' he- jëen' wii'

⁸ Koo- ka'läh' jwëeh- hnäh', wa' la'
koo- nëe' ba' huusë- kyah' hnäh' jee'
lä'jëe- hnäh', wa' joh- hoh' hnäh', wa'
hnaah- hnäh' dsa kyaah' hnäh' lä'koq-
jaa- øoh' hnäh'. Wa' lä'nih' hoh' hnäh'
hi' jmeë- hwaah' hnäh'.⁹ Ta' jiih' hliih'
kih' hi- jmeë- he- hliih', ni' ta- hlëeh'
wii' kih' hi- hlëeh- wii' kyah' hnäh',
ngii' hnäh' he- llu' kiyh' ba'. Kih' he-ja-
ba' ga'tëeh' Dio jne' mah' mi'jäy' jne'.
¹⁰ Jëeh' lä'la- na'sii' juu' kih' Dio:

Hi- hnø' lä'chaa- llu' jmi-gyuu' la-,
hi- hnøoy' dsa-ngëey' llu' ta'ko-jiih'
chaa-,
wa' høoy' hooy' mah' sa' hwëe- juu'
hliih',
hi- ta' wa' hlëeyh' juu' ta'juu'.

¹¹ Wa' lä-øoy' kih' he- hliih' mah' wa'
jmeey' he- llu' jmah' ba'.

Wa' hnøoyh- ha'lä- jee' hii' tii' dsëy',
lä'ja- wa' jmeey' lä'jë- jmi'.

¹² Hää- ba' Dio lä'jëe- hi- jmeë- he- llu',
hi- nuu- bih' kih' lä'jë- he- ngiiy'.

Pero ya'jëe' dsëy' kyaah' hi- jmeë-
dso'kye-.

¹³ ¿Hii- na- hi- jmeë' he- hliih' kyah'
hnäh' cher'mah' jmeeh- hnäh' he- llu'
jmah' ba'? ¹⁴ Pero llu' la' kyah' hnäh'
ma'ke- jëeh' hnäh' he- wii', kwaat' kih'
he- llu' he- jmeeh- hnäh'. Ta' j'joh' hnäh'
hnaah' kih' ni' jaa-, ni' ta' wa' gah'
hnäh'.¹⁵ Wa' gah- hnäh' Dio ba'. Hnäh'
hnäh' Dio lä'kaa- tuh-hoh' hnäh'. Hnø'
wa' na'llu- juu' kyah' hnäh' tää' mah'
cha- he- jwiih' lä'jaa- lä'jaa- dsa- hi-
ngii- juu' ha'lä- la' o'joh' dsë- he- cha-
kyah' hnäh'. Lä'ja- wa' hwaah' hnäh'
kyaayh', hi' jiih' hnäh' juu' llu' kiyh'.

¹⁶ Hää- hnäh' hnaah' mah' sa' hni'
huusë- kyah' hnäh', hi' lä'ja- jä- o'hiih-
hi- hlëeh- wii' kyah' hnäh' kih' he-
ga'nääh' hnäh' jmeeh- hnäh' he- llu' lä-
hnø' Cristo.¹⁷ Hi' cher'mah' hnø' Dio
jëe' jne' he- wii' lä- ma' jmeë- jne' he-
llu', llu' ga' lä'ja-, lä'koh' ga' he- jëe' jne'
he- wii' lä- ma' jmeë- jne' dso'kye-.

¹⁸ Lä'ja- ga'la' kih' Cristo ka'läh'. Koo-
hä' ja-ba' ga'juuy' kih' dso'kye- jnän'. Hi-
llu' he' ga'juuy' kwaat- jnän' hi- jmeë-
dso'kye- mah' lä'ja- tëey' jne' kih' Dio.
La' juu' dsoo' ga'juu' jmi' ngo' kiyh' pero
ga'lä'jiiyh' laay' jmi' llë'.¹⁹ Lä'ja- neey'
laay' jmi' llë', na'kway- juu' kih' jmi' llë'
hi- tääh' na'jnëe',²⁰ hi- sa' ga'jmeë'
he' kih' Dio llo'joo'. Ma' joh- dsë' Dio
kyaayh', sa' ga'cheey' chah' he- wii' né'
kiyh' ta'ko-jiih' ma' jmeë- Noé barco. Mi-
ih- go-te- ba' ga'laa' kyaah' barco ma'
ja' jmi'. He-lii' ba' ga'të' jnaa' dsa- jee'
lä'jëe-.²¹ He- ga'la' lä'ja- kyaah' jmi-
ja-, la' lä'koq- he- ga'saa- jne' jmi- he-
kyaah' ma'laa' jne' na'. Pero he- saa- jne'
jmi-, sa' dsa-jnee' jne' kyaah' he- ja-
He- na- koo- jiih' juu' ba' he- mo-so-
hni- huusë- jnän' kih' Dio ta'la- kih'

he⁻ ga⁻lä⁻jiih⁻ Jesucristo. ²²Hi⁻ ngaayh⁻ gyuu⁻h⁻, na⁻gyay⁻ jwoo⁻ ra⁻llu⁻u⁻ kih⁻ Dio. Hi⁻ lä⁻jëë⁻ ángele hi⁻ lä⁻kye⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ cha⁻ be⁻ kih⁻ gyuu⁻h⁻ nuuh⁻ kiyh⁻.

**Wa⁻ jmeen⁻ lä⁻jë⁻ ta⁻
he⁻ ma⁻hñah⁻ jne⁻ kih⁻ Dio**

4 Lä⁻ ma⁻ kye⁻ Cristo jmi⁻ngo⁻ lä⁻koh⁻ kyé⁻ jne⁻, ga⁻jëëy⁻ wii⁻ kwaat⁻ jnän⁻. He⁻ ja⁻ wa⁻ la⁻ koo⁻ nëë⁻ ba⁻ hu⁻dsé⁻ jnän⁻ kyaayh⁻. Wa⁻ heeh⁻ jne⁻ jëë⁻ jne⁻ he⁻ wii⁻. Jëëh⁻ ja⁻ hi⁻ ma⁻jëë⁻ wii⁻ mo⁻so⁻ cha⁻ he⁻ kih⁻ jmee⁻ gyih⁻ dso⁻kye⁻. ²He⁻ ja⁻ ta⁻ko⁻jiih⁻ chaay⁻, mo⁻so⁻ jmee⁻ gyih⁻ he⁻ ngii⁻ jmi⁻ngo⁻ kiyh⁻. Hnø⁻ jmeey⁻ lä⁻ tih⁻ dsé⁻ Dio ba⁻. ³Ma⁻lee⁻ ba⁻ lä⁻koo⁻ te⁻ he⁻ ma⁻jmeeh⁻ hnäh⁻ jää⁻, lä⁻ ma⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻ o⁻hiih⁻ hi⁻ he⁻ ga⁻ jyoh⁻ he⁻ ngii⁻ jmi⁻ngo⁻ kyah⁻ hnäh⁻. Ga⁻lä⁻heeh⁻ hnäh⁻, ja⁻ kyaah⁻ hih⁻ ga⁻kuh⁻ hnäh⁻ lä⁻ ma⁻ cha⁻ jmi⁻ hi⁻ ga⁻jmeeh⁻ hnäh⁻ juuh⁻ kih⁻ dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaa⁻ dsa⁻ he⁻ sa⁻ lä⁻jëë⁻ Dio go⁻te⁻. Ma⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ lä⁻koh⁻ jmee⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁻ Dio. ⁴He⁻ ja⁻ dsa⁻ dsé⁻ dsa⁻ he⁻ na⁻, he⁻ mo⁻so⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ ko⁻jøh⁻ kyaayh⁻ jee⁻ ga⁻näy⁻ jmeey⁻ na⁻ku⁻ na⁻ngii⁻ he⁻ hliih⁻ ja⁻. He⁻ ja⁻ na⁻ hlëëyh⁻ wii⁻ kyah⁻ hnäh⁻. ⁵Pero dsa⁻ he⁻ ngëëy⁻ kwaat⁻ kiyh⁻ cha⁻në⁻ hi⁻ gya⁻ ma⁻na⁻llu⁻ llay⁻ ta⁻ kih⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻jiih⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ kih⁻ hi⁻ na⁻juu⁻. ⁶Kih⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻kwa⁻ dsa⁻ ju⁻h⁻mëë⁻ kih⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁻. Jëëh⁻, ma⁻ke⁻ ga⁻juuy⁻ lä⁻koo⁻ lle⁻ kih⁻ dsa⁻juu⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻, pero na⁻jiih⁻ jmi⁻lle⁻ kiyh⁻ jee⁻ ka⁻ Dio.

⁷Ngoo⁻ ya⁻jäh⁻ llaa⁻ jmi⁻gyuu⁻. He⁻ ja⁻ mi⁻leeh⁻ hnäh⁻ hi⁻ chu⁻ hnäh⁻ ko⁻la⁻ jiih⁻ kyaah⁻ Dio. ⁸He⁻ kyeë⁻ ga⁻ kih⁻ jee⁻ lä⁻jë⁻, wa⁻ hnaah⁻ hnäh⁻ øø⁻h⁻ hnäh⁻. Jëëh⁻, kyaah⁻ he⁻ hnää⁻ jne⁻ øø⁻h⁻ jne⁻, dsa⁻jne⁻ jwë⁻ kih⁻ cha⁻miih⁻ dso⁻kye⁻. ⁹Lä⁻kaa⁻ tuh⁻ hoh⁻ hnäh⁻, heeh⁻ øø⁻h⁻ jne⁻ hi⁻ dsa⁻nää⁻ cha⁻neh⁻ kyah⁻ hnäh⁻. ¹⁰Na⁻si⁻ ba⁻ ta⁻ he⁻ la⁻ kwa⁻ Dio jmeen⁻

mah⁻ jmee⁻ jne⁻ ta⁻he⁻ kih⁻ dsa⁻kyaahn⁻. Hi⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ jne⁻ hnøø⁻ mi⁻ten⁻ kyaah⁻ ta⁻ he⁻ ma⁻hñah⁻ jne⁻ mah⁻ jmää⁻ jnän⁻ he⁻ llu⁻ dsé⁻ Dio kyaah⁻ jne⁻. Ja⁻ koo⁻ nëë⁻ he⁻ llu⁻ he⁻ kwëëyh⁻ dsa⁻ kyaay⁻. ¹¹Cher⁻mah⁻ hi⁻ hlëëh⁻ dsa⁻, wa⁻ hlëëyh⁻ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ ngëë⁻ juu⁻ kih⁻ Dio ba⁻. Cher⁻mah⁻ hi⁻ kwa⁻ be⁻ kih⁻ dsa⁻, wa⁻ kway⁻ kyaah⁻ be⁻ kih⁻ Dio. Lä⁻ja⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ jmee⁻ jne⁻, hnøø⁻ jmeen⁻ kyaah⁻ be⁻ kih⁻ Dio mah⁻ jmee⁻ dsa⁻ juuh⁻ kiyh⁻ ta⁻la⁻ kih⁻ Jesucristo. Lä⁻ja⁻ jmään⁻ jøø⁻h⁻ Dio jnän⁻ hi⁻ cha⁻ be⁻ kih⁻ ga⁻lä⁻jë⁻ joh⁻ jmi⁻ cha⁻. Wa⁻ la⁻ lä⁻ja⁻.

**Jëë⁻ jne⁻ wii⁻ kih⁻ he⁻
laa⁻ jne⁻ kyaa⁻ Cristo**

¹²Øøhn⁻ hi⁻ hnaan⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻ngëëh⁻ hnäh⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ wii⁻, ta⁻ jmee⁻ dsa⁻ hoh⁻ hnäh⁻. Ta⁻ wa⁻ laah⁻ hnäh⁻: “Sa⁻ cha⁻ he⁻ kih⁻ jëë⁻ na⁻ jiih⁻ he⁻ wii⁻.” Jëëh⁻ he⁻ na⁻, mi⁻jnää⁻ che⁻ lä⁻ ma⁻dsoo⁻ ja⁻ba⁻ hoh⁻ hnäh⁻. ¹³Wa⁻ chaah⁻ hnäh⁻ llu⁻ ba⁻, jëëh⁻ lä⁻kye⁻ hnäh⁻ ma⁻jëëh⁻ hnäh⁻ he⁻ wii⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah⁻ Cristo. Mah⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻chaah⁻ hnäh⁻ llu⁻ jwërte wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ lä⁻jnääy⁻ ha⁻ koh⁻ jøø⁻h⁻ laay⁻. ¹⁴Llu⁻ la⁻ kyah⁻ hnäh⁻ cher⁻mah⁻ hlëëh⁻ dsa⁻ wii⁻ kyah⁻ hnäh⁻ kwaat⁻ kih⁻ Cristo. Jëëh⁻ Jmi⁻lle⁻ kih⁻ Dio he⁻ jnaah⁻ jwërte, cheh⁻ tää⁻ kyaah⁻ hnäh⁻. Dsoo⁻ ba⁻ mi⁻kwah⁻ dsa⁻ Jmi⁻lle⁻ kih⁻ Dio pero hnäh⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ juuh⁻ kiyh⁻. ¹⁵Pero jyoh⁻ juu⁻ ba⁻ ja⁻ cher⁻mah⁻ jëëh⁻ hnäh⁻ he⁻ wii⁻ kih⁻ he⁻ ma⁻jngëëh⁻ hnäh⁻ dsa⁻, o⁻ cher⁻mah⁻ ma⁻hiih⁻ hnäh⁻ kih⁻ dsa⁻, cher⁻mah⁻ ma⁻jmeeh⁻ hnäh⁻ he⁻ hliih⁻, cher⁻mah⁻ ma⁻taah⁻ hnäh⁻ jee⁻ sa⁻ ga⁻tëëh⁻ hnäh⁻. ¹⁶Pero cher⁻mah⁻ jëëh⁻ hnäh⁻ he⁻ wii⁻ kih⁻ he⁻ laah⁻ hnäh⁻ dsa⁻ kyaa⁻ Cristo sa⁻ la⁻ o⁻hiih⁻. Kwa⁻ hnäh⁻ ti⁻hmaah⁻ kih⁻ Dio ba⁻ kih⁻ he⁻ jëëh⁻ hnäh⁻ he⁻ wii⁻.

¹⁷Ma⁻dsëë⁻ jmi⁻ he⁻ ngiih⁻ Dio kwaat⁻ kih⁻ dsa⁻ kyaay⁻. Cher⁻mah⁻ ma⁻løø⁻ ngiiyh⁻ kwaat⁻ jnän⁻, ha⁻ ga⁻ koh⁻ sa⁻

jmeey¹ kih¹ hi⁻ sa⁺ ma⁻ heeh⁻ ju¹ hmëë² kiyh¹. ¹⁸ Cher¹ mah¹ he⁻ lii¹ ba⁺ dsa⁻ lää² hi⁻ lluu¹, ha⁻ ba⁺ lä⁺ le² kih¹ hi⁻ sa⁺ ma⁻ heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio hi⁻ tääh² jmee⁺ wa⁺ la⁺ cha⁻ la⁻. ¹⁹ He⁻ ja⁻ ma⁻ jëë² jne⁺ he⁻ wi² lä⁺ hnø¹ Dio, ma⁻ nøø¹ jne⁺ jmeen⁺ he⁻ llu¹ jmah¹ ba⁺ hi⁺ wa⁺ tøøhn¹ goo⁻ Dio lä⁺ jë⁺ he⁻ chaa⁻ jne⁺. Jëëh² hi⁻ he² ga⁺ jmää² jne⁺ hi⁺ mi⁺ te¹ bih¹ juu¹ kiyh¹.

Nuuh⁻ kih¹ dsa⁻ hi⁻ kye⁻ në²

5 Na¹ hlëëhn¹ lä⁺ jëë² hnäh² dsa⁻ gyuu¹ kya¹ gwah⁺ lä⁺ kaa⁻ jee⁺ tääh² hnäh². Jëë² da⁺, koø⁻ ba⁺ la⁺ ta⁺ kin⁺ kyaah¹ ta⁺ he⁻ jmeeh⁻ hnäh². Hi⁺ jmeen⁺ juu¹ dsoo² kih¹ he⁻ wi² he⁻ ga⁺ ngëë² Cristo, hi⁻ lä⁺ ja⁻ tëëhn¹ ya⁺ jwi¹ kiyh¹ he⁻ na¹ ga⁺ lä⁺ jnä². He⁻ ja⁻ chuun¹ kyaah¹ hnäh². ² Hää² hnäh² lä⁺ jëë² dsa⁻ kya¹ Dio hi⁻ nøø¹ goo⁻ hnäh². Jmee⁺ hnäh² ta⁺ lä⁺ koh¹ lla⁺ hoh² hnäh² ba⁺, ja⁺ kyaah¹ he⁻ wi², ni⁺ ja⁺ kih¹ he⁻ hee² hoh² hnäh² kuu¹, hi⁺ jmee⁺ hnäh² lä⁺ kaa⁻ tuh¹ hoh² hnäh². ³ Ta⁺ wa⁺ hnooh⁻ hnäh² he⁻ jmee⁺ dsa⁻ hi⁻ hääh² hnäh² ta⁺ he¹ kyah¹ hnäh². Jmee⁺ da⁺ hnäh² ta⁺ he¹ kih¹ dsa⁻ jää¹, mah¹ lä⁺ kyuu¹ jmeey¹ ja⁻ ba⁺ lä⁺ koø⁻ jmeeh⁻ hnäh². ⁴ Mah¹ lä⁺ ja⁻, wa⁺ ra⁻ jah¹ hi⁻ laa¹ to⁺ në² kih¹ jee⁺ lä⁺ jëë² jne⁺ hi⁻ hä² goo⁻ ta⁺ la⁻, hñah² jne⁺ koø⁻ coron he⁻ jnaah¹ jwërte he⁻ sa⁺ hee² jih¹ koh¹.

⁵ Ja⁻ ba⁺ lä⁺ ja⁻ hnäh² chih⁻ kwa⁻, wa⁺ nuuh¹ hnäh² kih¹ dsa⁻ gyuu¹. Hi⁺ jmee⁺ hnäh² hwaah¹ hnäh² kyaah¹ dsa⁻ kyaah¹ hnäh². Jëëh²:

Dio jne⁺ jwë¹ kih¹ hi⁻ jmää² hñii¹ kaah¹, pero llu¹ dsëy¹ kyaah¹ hi⁻ jmää² hñii¹ hwa¹.

⁶ He⁻ ja⁻ jwëëhn¹ hnäh², jmää² hnäh² hñaa¹ hwaah¹ kyaah¹ Dio hi⁻ cha⁻ cha⁻ miih⁻ be² kih¹ mah¹ jmääy¹ hnäh²

kaah¹ wa⁺ ra⁻ ga⁺ dsëë¹ jmi¹ ja⁻. ⁷ Tøøh¹ hnäh² goo⁻ Dio lä⁺ jë⁺ hu¹ dsë⁻ he⁻ chaa⁻ hnäh², jëëh² hñii¹ bih¹ hääy¹ hnäh².

⁸ Leeh¹ hnäh², mi⁺ jnøø¹ hnäh² mi⁺ nëh¹. Jëëh² hi⁻ sa⁻ llu¹ hñaa⁻ dsëy¹ kyaah¹ jne⁺. Tää² sa⁺ jääy² ngëy⁺, hnaayh⁻ hi⁻ saayh¹. Laay¹ lä⁺ koh¹ jaa⁻ hyah⁻ hää¹ jee⁺ hnooyh⁻ he⁻ kuyh⁺. ⁹ He⁻ ja⁻ go⁻ taah¹ hnäh² koø⁻ hweh⁻ kyaah¹ he⁻ ma⁺ dsoo² hoh² hnäh², lä⁺ ja⁻ ta⁺ kwa⁻ hnäh² jwë¹ kaayh¹ hnäh². Ma⁺ nëh¹ ba⁺ hnäh², ja⁻ ba⁺ lä⁺ na⁻ dsa⁻ ngëë² lä⁺ jëë² øøh¹ jne⁺ hi⁻ tääh² lä⁺ kaa⁻ jmi⁺ gyuu¹.

¹⁰ He⁺ ba⁺ Dio hi⁻ kwa⁺ lä⁺ jë⁺ he⁻ llu¹ jnän¹ ga⁺ tëëyh¹ jne⁺ ta⁺ la⁺ kih¹ Jesucristo mah¹ tëëh¹ jne⁺ ya⁺ jwi¹ kiyh¹ he⁻ sa⁺ llaa⁺ jih¹ koh¹. Hi⁺ ma⁻ ngëë² ma⁻ jëë² jne⁺ he⁻ wi² mi⁺ jmi¹, Dio jmää² jne⁺ lluu¹ go⁻ te⁻, jmeey¹ jä¹ jne⁺ koø⁻ hweh⁻, hi⁺ jmeey¹ lä⁺ cha⁻ be² jnän¹, mah¹ mo⁺ so⁺ cha⁻ ga⁺ he⁻ le² jnän¹. ¹¹ Lä⁺ ja⁻ wa⁺ jmää² Dio jnän¹ jøøh¹ hi⁻ cha⁻ be² kih¹ lä⁺ jë⁺ joh¹ jmi¹ cha⁻. Wa⁺ la⁺ lä⁺ ja⁻.

Ga⁺ jmee⁺ Pee¹ Dio kih¹ dsa⁻ jee⁺ ga⁺ dsa¹ juu¹ la⁻

¹² Ma⁻ siin¹ mi⁺ jju¹ la⁻ kyaah¹ Silvano hi⁻ laa¹ jaa⁻ øøh¹ jne⁺ hi⁻ mi⁺ te¹ juu¹ kih¹. Ma⁺ kwan¹ mi⁺ jju¹ la⁻ kyah¹ hnäh² hi⁺ jmeen⁺ dsoo², he⁻ la⁺ ja⁻, he⁻ la⁺ kwa⁺ Dio. He⁻ ja⁻ go⁻ taah¹ hnäh² koø⁻ hweh⁻ kyaah¹ he⁻ ja⁻.

¹³ Øøh¹ jne⁺ hi⁻ tääh² jwi¹ Babilonia hi⁻ na⁻ lleeh¹ ko⁻ jøh¹ kyaah¹ hnäh², jmeey¹ Dio kyah¹ hnäh², lä⁺ ja⁻ Marco gyuu¹ kyaan⁺ ka⁻ läh¹. ¹⁴ Jmee⁺ hnäh² Dio kih¹ dsa⁻ kyaah¹ hnäh² hi⁺ ja⁻ chuh⁻ hnäh² kiyh¹ lä⁺ llu¹ he⁻ hnaah⁺ hnäh².

Wa⁺ hii¹ ti¹ kih¹ lä⁺ jëë² hnäh² hi⁻ laa¹ koø⁻ ba⁺ kyaah¹ Cristo. Wa⁺ la⁺ lä⁺ ja⁻.

2 Pedro

He- la- jee' ga- tē' to' je- he- ga- sī' Pee'

Ga- sī' Pee' kih' dsa- gooy'

1 Jnā' Simón Pee' jmeen' ta' kih' Je-
sucristo laan' apóstol kyaay', siin-
kyah' hnäh' hī- ma- dsoo' dsē' kō- jōh'
kyaah' jnā'. Peer- jnaah' la' jnān' he'
ma- dsoo' dsē- jne' ta- la' kih' he' lluu'
Jesucristo hī- lāā- jne'. Hī- he' he' Dio
jnān'. ²Ta- la' kih' he' kyuu- hnäh' Dio
hi' kyuu- hnäh' Jesucristo Dsa- jōoh'
jnān', wa' mi- jāā' Dio hnäh' cha- miih- hi'
wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'.

Ha- lä- jmee' jne' hī- ma- dsoo' dsē- kih' Dio

³Kyaah' be' kih' Dio ba' cha- lä- jē-
he- jmee' chaa- jne' mah' jmee' jne'
lä- hnōy' hñiiy'. Ga- hñah' jne' he-
la-, kyaah' he- ma- kyuu- jnih'. Hī- he'
ga- tēeh' jne' ta- la' kih' he- laay' jōoh'
hi' liyh' jmeey' he- juh- gaa-. ⁴Hi- lä- ja-
ga- hñah' jne' he- juh- gaa- he- ga- jāyh'
jmeey' jnān'. Peer- jnaah' la' jnān' he-
ma- kyuu- jne' juu' kiyh'. Jēeh' ta- la-
kih' juu' na- ma- tōoh' jne' jee' lee' jne'
lä- koo- laa' hñiiy' Dio hi' läāy- jne' kih'
he- hliih' he- cha' jmi- gyuu- la- he- ngii-
jmi- ngo' jnān'.

⁵He- ja- lä- llu' he- ma- dsoo' hoh'
hnäh', kwa' hnäh' be' jmee' hnäh'
lä- koo- lle' kih' ba'. Hi- ja- ma- la- he-
jmeeh- hnäh' lä- lle' kih', hnō' lä- kyuu-
hnäh' cha- ga- miih-. ⁶Hi- ja- ma- la- he-
kyuu- hnäh', hnō' hääh' hnäh' hñaa-
hi'. Hi- ja- ma- la- he- hääh' hnäh' hñaa-
hi', hnō' jōh- hoh' hnäh'. Hi- ja- ma- la-
he- jōh- hoh' hnäh', hnō' hnaah' hnäh'
Dio. ⁷Hi- ja- ma- la- he- hnaah' hnäh'
Dio, hnō' jmeeh' hnäh' he- llu' kih'
dsa- kyaah' hnäh'. Hi- ja- ma- la- he- ja-
hnō' hnaah' dsa- kyaah' ba'. ⁸Cher- mah'

jmeeh- hnäh' lä- jē- he- ja-, hi- ngoo' ba'
jmeeh- hnäh' cha- ga- miih- lä- ja-, ma- ja-
ba' lä- jnā' ta' kyah' hnäh'. Hi- ja- koo-
jwah' hnäh': "Kyuu- ba' jnāäh' Jesucristo
Dsa- jōoh' jnān'." ⁹Pero hī- sa- jmee' lä-
ja-, sa- jnā' kiyh', laay' lä- koo- jaa- hī-
tuu'. Ma- gaa' dsēy' ha- lä- ga- che' lä- jē-
he- hliih' he- ga- jmeey' jāā'.

¹⁰Lä- ja- øoh- mi- jnāā' hnäh' he-
na- lleh' hnäh' hi- mi- jnāā' hnäh' he-
laah' hnäh' hī- ga- tēeh' Dio. Cher- mah'
jmeeh- hnäh' lä- jē- he- ja-, sa- tāh- hnäh'
jih- koh', ¹¹hi- ni- koo- sa- cha- he- ha'
kyah' hnäh', na- na' ba' jwē' kyah' hnäh'
go- taah' hnäh' tāā' ya- jwi' kih' Jesu-
cristo, Dsa- jōoh' jnān' hī- lāā- jne'.

¹²He- ja- ngoo' ba' jnā' mi- dsoohn-
hoh' hnäh' kih' juu' la- ma- ke-
ma- kyuu- hnäh' hi- tāāh' hnäh' koo-
hweh- kyaah' ju- dsoo' la-. ¹³Pero llu' ga-
laan' he- kwan- nuuh' la- kyah' hnäh'
ta- kō- jiih' chaa- n-. ¹⁴Jēeh', ma- ba' jnā',
chah' ba' ya- hēen' jmi- gyuu- la-, lä- ja-
ga- mi- jnāā- Jesucristo kin'. ¹⁵He- ja-
kwan' be' lä- jiih' jee' le', hlēeh- hnäh'
juu' la- mah' lä- dsooh- hoh' hnäh' ga-
ma- juun-.

Ga- jēē' Pee' ha- koh' sa- juuh- be' he- ga- mi- jnāā- Cristo

¹⁶Lä- ma' ga- kwa' jnāäh' juu' kyah'
hnäh' sa- ga- hlēeh- juu' ta- jmah' he-
gwa' kyaah' may-. Ga- jmee' jnāäh'
dsoo' ha- lä- lä- jnā' be' kih' Jesucristo
Dsa- jōoh' jnān' wa- ra- ga- tē' jee' jāyh'.
Jēeh' kyaah' mi- nē' jnāäh' ga- jēē' jnāäh'
koo- hä, ha- lä- tō- jlēē- ga- jmāāy' hñi-
iy'. ¹⁷Ga- jēē' jnāäh' ga- jmāā' Dio jōoyh'
hi- ga- jmeey' juuh- kiyh'. Jee' ja- ga- nuu'
jnāäh' ha- lä- na- hñaa- ga- hlēeh' Dio
kiyh', ga- jāyh': "Hī- la- na- gyuu- kyaan'
hī- hnaan', peer- chaa- llu' kyaayh'." ¹⁸He'
ba' jnāäh' ga- nuu' jnāäh' he- ga- h-
lēeh' gyuu- ba' ja-, lä- ma' tōoh' jnāäh'
kō- jōh' kyaah' Jesús gyuu- moh' he-
na- jngii' ja-.

¹⁹ He jā cha ga miih heeh jnaäh juu' kih' hi ma ngëe juu' kih' Dio llo'joo'. Hi cher mah' jmeeh hnäh he' kih' juu' jā, jmeeh ba hnäh llu'. Juu' jā la' lä'koo wa'je he kwa jmeë jee na hoo, he na hih lä'jih jnä, lä'jih hña nua hoo chooy wa'je lä' ga'te neh tuh hoh hnäh. ²⁰ Kih' jee lä'je he jwahn la hnoon täh hoh hnäh kih' he la. Ni jā sa lä'keh jmi' kih' hñii he jii juu' he ga'sii lä'jê hi ma ngëe juu' kih' Dio. ²¹ Jêeh ni jā hi ma ngëe juu' kih' Dio, sa ga hlêeh lä'koo la huudsë kih' hñiiy. Ga hlêehy lä'koo la huudsë kih' Dio ba, ta la kih' Jmi lle Na jngii hi ma joo' kih'.

Dsa hi kwa juu' ta juu'

(Judäs 4-13)

2 Ma chaa ba dsa llo'joo' hi ma jah ngëy juu' kih' Dio jee kih' dsa ma gyuh jnan pero juu' kih' dsa he ma la juu' ta juu' ba. Hi ja ba lä' ja hwëe ta jwoh hi kwa juu' ta juu' jee kyah hnäh na. Jwë na hmää ba mi gaay hnäh, hi heey hnäh kyaah he mi siiy juu' kih' Dio, lä'jih jmäy ta koo Dsa joo' jnan hi ga lääy. He jmeey lä'ja, ngiiy jä na ba koh dso'jwi' nê kih'. ² Jwëe dsa jmeey koo joo' kyaayh kyaah jwë hliih kih'. Hi kwaat kih' dsa he, mi kwah dsa kih' ju' dsoo'. ³ Kih' he hee dsëy kuu, saayh hnäh kyaah juu' he gwa tuh dsëy hñiiy. Ko ja ma na hee ba dsa he llo'joo'. Mo so cha jee mo lääy.

⁴ Lä'ja lä'jêe angele hi ga jmeey he hliih, sa ga lä'joh dsë Dio kyaayh, ga jwääy cha je, ga hñuuyh jee na hoo jee sa jnä sa nuuh. Jee ja tääh lä'jih dsë jmi he llay ta kih'. ⁵ Hi lä'ja kih' dsa jmi gyuh hi ma chaa llo'joo', sa ga koo' dsëy kih', ga jngëyh hi hña dsë he kyaah jmi. Jii ja ga laa ma la Noé

ba kyaah gyee hi ma chaa kih'. Hi he ga kwa juu' ha lä' dsa taah dsa kyaah he llu' jmah. ⁶ Hi lä'ja ga hee Dio jwi' Sodoma kyaah Gomorra, ga jëy lä'jih ga lii tu'jwa. Lä'ja ga la mah lä'ne dsa hi chaa na ha lä' le kih' hi sa gah Dio. ⁷ Jaa Lot ba ga lääy, hi ma laa ja dsa lluu'. Peer ma meeh dsëy ma jëy ha lä' ma tääh dsa hlêeh he jmeey lä'jê he la o hih. ⁸ Hih dsa nuuh lluu' he, lä'koo ma gyay koo jmi, koo jmi kyaah dsa hlêeh he, ma jii lä' ga'te neh tuh dsëy, lä' ma nuuy hi ma jëy he ma jmeey dsa he wa la cha la. ⁹ He ja ma ne ba jne, Dio lih lää lä'jêe hi hnaayh ma jëy wi', hi hi hña dsë he, lä' ma tääh ja ba, lä'jih lloo jmi lla Dio ta kih' mah heeyh wi'.

¹⁰ Hi cha ga miih wi' chee Dio kih' hi ga nää lä' hnoo' jmi ngo' kih', hi ga nää hnooh he ga jyoh he hee dsëy, sa hnooy jmeey lä'koo la mada kih' Dio, ni miih sa goyh, jmäy hñiiy joo', hi sa goyh hlêehy wi' kih' hi kaah hi tääh gyuh. ¹¹ Lä'jêe angele hi tääh gyuh, be' ga lä'koh ga jmi lle hlêeh he, pero ni lä'ja sa tuu dsëy jwäy dso'jwi' nê kih' hi hlêeh he cha nê Dio.

¹² Pero dsa hña dsë he, hlêehy wi' kih' lä'jê he sa ngëy, jmeey lä'koo jah nuu hi ma na jää jngëeh dsa. Lä'ja le kih' dsa he, lä'koo jah ba heey go'te. ¹³ Jee ja hyoyh jneey lä'koo te ta hliih he ma jmeey. Chaa llu' jwërte laay, jmeey lä'jê he tih dsëy hñiiy. Peer hlêeh dsa he, dsa taayh lä'kye jee jmeeh hnäh jmi, kuyh ko joo' kyaah hnäh, hnooh gyih ma la he hee dsëy.

¹⁴ Sa le jëy ja dsa më, ma ra he hee ba dsëy. Sa dsa lä' dsëh dsëy jmeey he hliih. Mi gaay dsa kyaah hnäh hi sa cha be' kih'. Peer

hñuuy ha la jee liyh la je he hee dsëy, jëeh ma hääy kyaah dsojwii.¹⁵ Ma jmeey ta koo kih jwë llu, ma kayh jwë. Ga nääy jmeey la koo ga jmeey Balaam, joo Beor hi ga hnooh ha la ma lä chay kuu kyaah he hliih he ma jmeey.¹⁶ Pero burra hi ma dsëe Balaam he ga hlëeh la koo jaa dsa. Ga juuyh kiyh, kih he ma jmeey huu dsë hliih ja, mah sa ma dsooy ta cha në kyaah huu dsë ngaah kiyh.

¹⁷ Lä jëe dsa hñaa dsë he, laa la koo jmi too he sa ha jmi, hi laay la koo jni he go kye lle wa ha cha ha. Ma na heey go te. Ma la juu dsa nääy jee na hoo läh la je joh jmi cha.¹⁸ Hlëeyh juu kaah jmah he sa tøhn ta, hi kyaah la je he ngii jmi ngo ja, mi gaay øøh jne hi hmëe ma laa kih he hliih.¹⁹ Hi he jah la la: “Ma na laa ba jne. He ja cha jwë jnän jmeen la je he la dsë jne.” Pero ni sa nëy he sa na laay. Na hnëey jmeey he hliih jmah ba. Jëeh, cher mah ga tah dsa kyaah wa he cha he he jøø kih, ma laay kyaah he ja.²⁰ Cher mah ga laa jaa dsa kih he hliih he cha jmi gyuu la, ta la kih he ga lä kyuy Dsa jøøh jnän hi läa jne, hi cher mah ga jeeyh ka läh ta ka luuy, hi ga lih he hliih ja kiyh, cha ga miih lä hlëeyh, la koo ma laay jaa.²¹ Llu ga la kih dsa he wa ra jah kih sa ga lä kyuyh go te jwë llu. Jwiyy, kih he ga lä kyuyh ba mah ga jmeey ta koo mada he na jngii he ga hyoyh kih Dio.²² He la ja, jëeh kwee la koo dsoo juu he hlëeh dsa: “Sa dsii hi nu, koo ka läh kuyh ta nu kih”, hi “cha në hi ma na jngëe, koo ka läh looyh jmi jii.”

Lloo koo jmi jah Jesús ka läh

3 Peer hnaan hnäh øøhn, jee la ma tē to mo je he siin kyah

hnäh. Lä to na hlëeh koo ba juu, hlëeh hnäh mah kah hnäh koo nëe ba hu dsë.² Hnoon lä dsooh hoh hnäh kih la je he ga si hi na jngëe hi ma ngëe juu kih Dio llo joo.³ Hi hnoon lä dsooh hoh hnäh mada kih Dsa jøøh jnän hi läa jne. Jëeh jnäh hi laa apøstole, kwa jnäh juu kiyh jee kyah hnäh.

³ Wa lä dsoo hoh hnäh to në he jwahn la. Wa ra ga tē jee laa jmi, ya näa dsa hi mi kwah kih la je ba, hi joh he hliih sa jmeey la koo ngii jmi ngo kiyh.⁴ Jäyh la la: “¿He la sa ma jah Cristo la koo ga bäayh hñiyy ma jäyh? Lä jiih jmi ga juu dsa ma gyuh jnän, lä ma ngoo ja ba hii tii jmi gyuu lä jiih na. Sa cha he ma na sii lä jiih ma ga nøø jmi gyuu”, jah dsa he.⁵ Sa hnøoy nuuy ha la ga nøø jmi gyuu. Jëeh, kyaah koo ga hlëeh ba Dio, ga la gyuu hwa la ma to në. Hwa ya hii neh jmi, hi jmi ja ga nøø lä ku lä jii kih.⁶ Ja ba kyaah jmi ja, ga hee Dio jmi gyuu he ma nøø jaa, la koo ma cha Noé.⁷ Hi kyaah he ga hlëeh Dio, ma na la juu koo kyaah je gyuu hwa he jnä na. Koo jøøy ba ha la lloo jmi jmeey jwiz mah mi laay lä jëe hi hñaa dsë, ja ga heey la je go te.

⁸ Pero hnäh hi hnaan, ta wa gaa hoh hnäh he la. Koo jmi jnä jne, kih Dio la koo mil ji në. Hi koo mil ji në, la kih Dio la koo koo jmi ba.⁹ Ja he dsa lä hee Dio mi tey he ga bäayh hñiyy jmeey, la koo laa ko llaa dsa. He jøø dsëy kyaah jne ba ja, sa hnøoy hee ni jaa, he hnøoy lä dsaa dsë lä jëe ba mah ya näay ka läh kih Dio.

¹⁰ Wa ra ga dsëe jmi kih Dsa jøøh jnän, koo jmi he sa jøø dsa ba jäyh, la koo jme jaa dsa hii. Jmi ja, hii goo ääh go te gyuu jmi

gyuuh⁺, koo⁺ kyaah⁺ je⁻. Lä⁺ja⁻ koo⁺ hwa⁺ la⁻ kyaah⁺ lä⁺jë⁻ he⁻ cha⁻ në⁻ kih⁺.

¹¹ Kih⁺ he⁻ ma⁻ñe⁻ jne⁻ he⁻ hee⁻ lä⁺jë⁻ go⁻te⁻ he⁻ cha⁻ gyuuh⁺ hwa⁺, he⁻ja⁻ jmee⁻ bi⁺ dsa⁻toohn⁻ na⁻jngëe⁻ jne⁻ jee⁻ hnääh⁻ Dio. ¹² Hnøø⁺ dsa⁻toohn⁻ kyaah⁺ o⁻jøh⁻ dsë⁻ lä⁺jiih⁺ lloo⁻ jmi⁺ ja⁻. Wa⁻ kwan⁻ be⁻ hñaa⁻ ta⁻ jnän⁻ mah⁺ wa⁻ lä⁺te⁻ ga⁻juh⁻. Jmi⁺ ja⁻ hee⁻ gyuuh⁺ jmi⁻gyuuh⁺, koo⁺ kyaah⁺ je⁻. Hi⁻ lä⁺jë⁻ go⁻te⁻ he⁻ ga⁻ cha⁻ joo⁺ kyaah⁺ je⁻. ¹³ Pero jne⁻ tøøhn⁻ jøøhn⁻ koo⁻ gyuuh⁺ hwa⁺ he⁻ hmëe⁻ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁻ kwa⁺. Jee⁻ ja⁻ lä⁺cha⁻ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ba⁻.

¹⁴ He⁻ja⁻ jwahn⁻ øøhn⁻ hi⁻ hnaan⁻, ta⁻ko⁻jiih⁺ tøøh⁻ jne⁻ jøøhn⁻ he⁻ lä⁺te⁻ he⁻ ja⁻, wa⁻ kwan⁻ be⁻ mah⁺ jee⁻ jne⁻ tøøhn⁻ na⁻jngëen⁻ hi⁻ ni⁻ mi⁻h sa⁻ cha⁻ he⁻ na⁻bääh⁻ jne⁻ hi⁻ hii⁻ ti⁻ jnän⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ jäyh⁺. ¹⁵ Hnøø⁺ täh⁻ dsë⁻ jne⁻ kih⁺ juu⁺ la⁻. Cher⁻mah⁺ sa⁻ jayh⁻ chah⁺, he⁻ hnøøy⁻ lääy⁺ lä⁺jëe⁻ ba⁻ ja⁻. Kih⁺ he⁻ ja⁻ ba⁻ na⁻, he⁻ jøh⁻ dsë⁻ Dio kyaah⁺ jne⁻.

Ja⁻ ba⁻ lä⁺ja⁻ ga⁻si⁺ øøh⁺ jne⁻ Paa⁺ hi⁻ hnää⁻ jne⁻ lä⁺koo⁻ la⁻ huud⁻dsë⁻ he⁻ ga⁻hy⁻oyh⁺ kih⁺ Dio. ¹⁶ Lä⁺jë⁻ mo⁻je⁻ kiyh⁺ he⁻ ga⁻si⁺y⁺, hlëeyh⁻ ja⁻ ba⁻ lä⁺koo⁻ hlëeh⁻ jnä⁻ kih⁺ he⁻ la⁻. Hi⁻ jee⁻ llah⁻ na⁻si⁻ jwëeh⁻ he⁻ sa⁻ lä⁺ngëe⁻ jne⁻. He⁻ja⁻ ko⁻llaa⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ngëe⁻ hi⁻ sa⁻ la⁻ koo⁻ ba⁻ huud⁻dsë⁻ kih⁺, mi⁻si⁺y⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻si⁺ Paa⁺. Hi⁻ lä⁺ja⁻ mi⁻si⁺y⁺ ka⁻läh⁺ ta⁻ jee⁻ jyoh⁻ jee⁻ na⁻si⁻ juu⁺ kih⁺ Dio, lä⁺jwë⁻ ja⁻ heey⁻ hñi⁻iy⁻ go⁻te⁻.

¹⁷ Hnäh⁻ øøhn⁻ hi⁻ hnaan⁻, ma⁻ngëe⁻ ma⁻nuuh⁻ ba⁻ hnäh⁻ juu⁺ la⁻, he⁻ja⁻ hää⁻ hnäh⁻ hñaa⁻ kih⁺ hi⁻ ta⁻juu⁺ he⁻ mah⁺ sa⁻ kah⁺ hnäh⁻ jyoh⁻ jwë⁻ hi⁻ lä⁺ja⁻ sa⁻ täh⁻ hnäh⁻, na⁻ he⁻ ma⁻tääh⁻ hnäh⁻ koo⁻ hweh⁻. ¹⁸ Wa⁻ lä⁻kyuuh⁺ hnäh⁻ cha⁻ga⁻mi⁻h Jesucristo Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻ hi⁻ lää⁻ jne⁻. Lä⁺ja⁻ go⁻nää⁻ ba⁻ hnäh⁻ ta⁻ cha⁻në⁻ kyaah⁺ he⁻ llu⁺ he⁻ la⁻ kwa⁻ Jesús. Lä⁺ja⁻ wa⁻ jmeen⁻ juuh⁻ kiyh⁺ jmi⁺ na⁻ hi⁻ lä⁺ja⁻ ka⁻läh⁺ lä⁺jë⁻ joh⁻ jmi⁺ cha⁻. Wa⁻ la⁻ lä⁺ja⁻.

1 Juan

He la to nē je he ga si' Jwaa'

Juu he jmee⁺ chaa⁻ jne'

1 Jee la si' jnaäh¹ kyah¹ hnäh² juu¹ kih¹ hi⁻ chaa⁻ jaa⁻ ga⁻ kih¹ jmi gyuu⁺. Ga⁻nuu¹ jnaäh¹ juu¹ he⁻ ga⁻kway², kyaah¹ mi⁻nē¹ jnaäh¹ ga⁻jee¹ jnaäh¹ kiyh¹. Ga⁻jee¹ jnaäh¹ hi⁻ ga⁻chu¹ ga⁻bēē¹ jnaäh¹. Hi⁻ he² he² laa⁻ juu¹ hi⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻ he⁻ ja⁻ kwa⁻ jnaäh¹ juu¹ kiyh¹. ²Hi⁻ na⁻jiih⁻ he² ga⁻lä⁻jnaäy⁻ lä⁻ ma⁻ jay¹ jmi gyuu⁺ la⁻. ga⁻jēē¹ jnaäh¹, hi⁻ jmee⁻ jnaäh¹ ju⁻dsoo¹ kiyh¹. He⁻ja⁻ hlēeh⁻ jnaäh¹ hnäh² kih¹ hi⁻ na⁻jiih⁻ tää². Hi⁻ he² ma⁻chaa⁻ kyaah¹ Tää¹ jää¹, hi⁻ he² ba⁻ hi⁻ he² ga⁻lä⁻jnaäy⁻ jee¹ kyaä¹ jnaäh¹. ³Lä⁻jē⁻ he⁻ ma⁻jēē¹ jnaäh¹ hi⁻ he⁻ ma⁻nuu¹ jnaäh¹, juu¹ ja⁻ba⁻ kwa⁻ jnaäh¹ mah¹ lä⁻ja⁻ kyah¹ hnäh² lä⁻cha⁻ koō⁻ ba⁻ huū⁻dsē⁻ kyaah¹ jnaäh¹, lä⁻koḥ⁻ hii⁻ koō⁻ ba⁻ huū⁻dsē⁻ kyaä¹ jnaäh¹ kyaah¹ Dio hi⁻ kyaah¹ jooy² Jesucristo. ⁴Lä⁻jē⁻ he⁻ la⁻ si⁻ jnaäh¹ kyah¹ hnäh² mah¹ jēē⁻ hoh² hnäh² go⁻te⁻.

Dio laa⁻ wa⁻je⁻

⁵He⁻ la⁻ na⁻ juu¹ he⁻ ma⁻nuu¹ jnaäh¹ kiyh¹, ja⁻ba⁻ juu¹ la⁻ kwa⁻ jnaäh¹ kyah¹ hnäh² ka⁻läh². Dio he² hi⁻ laa⁻ wa⁻je⁻, ni⁻ miih⁻ he⁻ hliih⁻ sa⁻ cha⁻ kiyh¹. ⁶Cher⁻mah¹ jäh¹ jne⁻, hii⁻ koō⁻ ba⁻ huū⁻dsē⁻ jnän⁻ kyaah¹ jnih² mah¹ jmee⁻ ga⁻ jne⁻ he⁻ hliih⁻, he⁻ ta⁻juu¹ ba⁻ jne⁻ ja⁻, jēeh² sa⁻ mi⁻te⁻ jne⁻ lä⁻koō⁻ lle⁻ ju⁻dsoo¹. ⁷Pero cher⁻mah¹ mi⁻te⁻ jne⁻ lä⁻koō⁻ lle⁻ kih¹ hi⁻ hää⁻ jee¹ wa⁻je⁻, ja⁻ba⁻ lä⁻koō⁻ hää⁻ hñii⁻ Dio jee¹ wa⁻je⁻, he⁻ja⁻ ba⁻ dsoo¹ hii⁻ koō⁻ ba⁻ huū⁻dsē⁻ jnän⁻ kyaah¹ øḥ¹ jne⁻. Hi⁻ kyaah¹ jma⁻ kih¹ Jesucristo Joō¹ Dio gyih⁻ lä⁻jē⁻ dso⁻kye⁻ jnän⁻.

⁸Cher⁻mah¹ jäh¹ jne⁻ sa⁻ cha⁻ dso⁻kye⁻ jnän⁻, he⁻ mi⁻gaa⁻ jne⁻ hñaa⁻ ba⁻ jne⁻ ja⁻, sa⁻ cha⁻ ju⁻dsoo¹ cha⁻ jnän⁻. ⁹Pero

cher⁻mah¹ ga⁻mi⁻jnaä⁻ jne⁻ dso⁻kye⁻ jnän⁻, lluu¹ ba⁻ Dio, hi⁻ lä⁻ ma⁻koō⁻ ja⁻ba⁻ dsē⁻ kih¹ dso⁻kye⁻ jnän⁻, hi⁻ chey⁻ go⁻te⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ hliih⁻ he⁻ dsa⁻hlääh⁻ jne⁻. ¹⁰Cher⁻mah¹ ga⁻jäh¹ jne⁻ sa⁻ cha⁻ dso⁻kye⁻ jnän⁻, he⁻ jmaä⁻ jne⁻ Dio he⁻ ta⁻juuy¹ ba⁻. Sa⁻ hä⁻ juu¹ kiyh¹ neh⁻ tuh⁻dsē⁻ jne⁻ cher⁻mah¹ lä⁻ja⁻ la⁻.

Jesús cheh¹ nē jnän⁻ ngii⁻ jnän⁻ kih¹ Dio

2 Hnäh² gyuu⁻ pih¹ kyaan⁻, ma⁻siin⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ la⁻ mah¹ mo⁻so⁻ jmeeh⁻ ga⁻ hnäh² dso⁻kye⁻. Pero cher⁻mah¹ chaa⁻ hi⁻ ma⁻jmee⁻ dso⁻kye⁻, chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ cheh¹ nē jnän⁻ ngii⁻ kih¹ Tää⁻, hi⁻ he² he² Jesucristo, hi⁻ lluu¹ go⁻te⁻. ²Hi⁻ he² ga⁻ngēē⁻ hñii⁻ mah¹ ga⁻juuy¹, ga⁻mi⁻hmaayh⁻ dso⁻kye⁻ jnän⁻. Pero ja⁻ ma⁻la⁻ dso⁻kye⁻ jnän⁻ ga⁻mi⁻hmaayh⁻, lä⁻ja⁻ ka⁻läh² ga⁻mi⁻hmaayh⁻ dso⁻kye⁻ kih¹ ga⁻lä⁻jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh⁻ jmi gyuu⁺ la⁻.

³Cher⁻mah¹ ga⁻høø⁻ jne⁻ nuuh⁻ kih¹ Dio, ma⁻ñe⁻ jne⁻ he⁻ ma⁻kyuu⁻ ba⁻ jnih² ja⁻. ⁴Pero hi⁻ jäh¹: "Kyuu⁻ ba⁻ jnä⁻ Dio", mah¹ sa⁻ høøy⁻ nuuh⁻ kiyh¹, he⁻ ta⁻juuy¹ ba⁻ ja⁻. Sa⁻ la⁻ dsoo¹ juu¹ kiyh¹. ⁵Pero hi⁻ høø⁻ juu¹ kih¹ Dio, hi⁻ he² ba⁻ hnää⁻ Dio lä⁻koō⁻ te⁻ lle⁻ kih¹. He⁻ lä⁻ja⁻, ñe⁻ jne⁻ he⁻ laa⁻ jne⁻ koō⁻ kyaayh⁻. ⁶Hi⁻ jäh¹ laa⁻ koō⁻ kyaah¹ Dio, hi⁻ he² ää⁻ jmi⁻ jmeey⁻ lä⁻koō⁻ ga⁻jmee⁻ Jesús ba⁻.

Nuuh⁻ hmēē⁻ he⁻ ga⁻kwa⁻ Jesús

⁷Ja⁻ he⁻ hmēē⁻ nuuh⁻ la⁻ he⁻ siin⁻ kyah¹ hnäh² øḥh¹. Nuuh⁻ ma⁻gyuh⁻ he⁻ ma⁻kyuuh⁻ hnäh² lä⁻ ma⁻ to⁻nē⁻ ba⁻ la⁻. Nuuh⁻ ma⁻gyuh⁻ la⁻, la⁻ juu¹ he⁻ ga⁻nuuh⁻ hnäh² lä⁻ ma⁻ to⁻nē⁻. ⁸Pero ma⁻ra⁻ he⁻ hmēē⁻ ba⁻ nuuh⁻ la⁻ he⁻ siin⁻ kyah¹ hnäh². Jēeh², ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻lä⁻hnää⁻ ba⁻ Cristo jne⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ ma⁻lä⁻hnaah⁻ hnäh² øḥ¹ hnäh². Jēeh², dsa⁻ngēē⁻ ba⁻ he⁻ na⁻hoō⁻ ja⁻, hi⁻ ngoo⁻ dsa⁻lä⁻jnä⁻ hñii⁻ wa⁻je⁻ he⁻ jmee⁻ hnää⁻ dsa⁻.

⁹Hī jāh' hää' jee' jnä' wa'je- mah' na hääyh' øøyh', lä- ma hää' bih' jee' na hoō-. ¹⁰Hī hnää' øøh', hī he' hää' tää' jee' jnä' wa'je-. Sa- cha- he- jmee' tēyh'. ¹¹Pero hī na høøh' kih' øøh', lä- ma hää' bih' jee' na hoō-. Jēeh' he- hliih' jmah' ba' jmeey'. Hi- ni- sa- ñey- ha- ta- dsooy', jēeh' sa- jnä' mi'ney' he- ngēy' jee' na hoō-.

¹²Gyuu' pih', siin- kyah' hnäh', jēeh' ma- na che' dso'kye' kyah' hnäh' ta- la- kih' Jesús. ¹³Hnäh' dsa- ma kaah', siin- kyah' hnäh', jēeh' ma- la- kyuu- ba' hnäh' hi- ma- cha- jää' ga' kih' jmi- gyuu-. Hi- siin- kyah' hnäh' chih- kwaa-, jēeh' ma- leh- hnäh' kih' hi- hlēeh'.

Siin- kyah' hnäh' gyuu- pih', jēeh' ma- la- kyuu- ba' hnäh' Tää'. ¹⁴Siin- kyah' hnäh' dsa- ma kaah', jēeh' ma- la- kyuu- ba' hnäh' hi- ma- cha- jää' ga' kih' jmi- gyuu-. Siin- ka- lah' kyah' hnäh' chih- kwaa-, jēeh' cha- be' kyah' hnäh', hi- ma- jä' koo- hweh- juu' kih' Dio neh- tuh- hoh' hnäh', hi- ma- leh- hnäh' kih' hi- hlēeh'.

¹⁵Ta- wa' hee' hoh' hnäh' he- cha- jmi- gyuu- la-, ni- he- ga' jyoh' he- cha- ne' kih'. Hī hee' dsē' he- cha- jmi- gyuu- la-, sa- hnäy' Tää'. ¹⁶Jēeh', lä- jē- he- hliih' he- cha- jmi- gyuu- la-, sa- gwa- kih' Dio. Kih' jmi- gyuu- la- ba' ja- he- hee' dsē' jmi- ngo', hi- he- hee' dsēy' lä- jē- he- jēy', hi- he- jmäy' hñiiy' jøøh'. ¹⁷Dsa- laa- ba' he- cha- jmi- gyuu- la- kyaa' he- hee' dsē' dsa-. Pero hī jmee- lä- hnøø' Dio, lä- ma- chaay- ja- ba'.

Ju'dsoo' hi- juu' ta- juu'

¹⁸Gyuu- kyaan-, ngoo' ga- dsaa' jmi- he- tøøhn' la-. Ma- nuuh- ba' hnäh' kih' jaa- hi- jä- hi- na- høøh' kih' Cristo. Hi- lä- ja- la', jwēē' dsa- kyaa' ma- cha- na'. Kih' he- ja- ba- na-, ñe- jnääh' ngoo' ga- dsaa' jmi- he- tøøhn' la-. ¹⁹Hī he- ga- hwēē- jee' kyaa' jnääh', pero sa- ma- laay' kyaa' jnääh'. Wa- ra- jāh' kih' ma- laay'

kyaa' jnääh', ma- jāy' koo- hweh- kyaa' jnääh'. He- ga- hwēēy- jee' kyaa' jnääh' ga- lä- jnä', ja- lä- jēy- laay' kyaa' jnääh'.

²⁰Pero ma- hñah- ba' hnäh' Jmi- lle' Na- jngii' he- ga- kwēēh' Cristo hnäh'. He- ja- ma- kyuu- ba' hnäh' ha- lä- la- ju'dsoo'. ²¹Ja- kih' he- sa- kyuu- hnäh' ju'dsoo' he- siin- juu' la- kyah' hnäh'. Siin- he- la- kih' he- ma- kyuu- ba' hnäh'. Jēeh' ma- ñeh' ba' hnäh' ni- koo- juu' ta- juu' sa- go- hii' jee' kih' ju'dsoo'.

²²¿Hī na- hi- ta- juu'? Hī jāh' kih' Jesús sa- laay' Cristo, hi- he' ba' hi- ta- juu'. Hī na- høøh' kih' Cristo, jāyh' sa- cha- Dio hi- ni- sa- cha- jooy' ka- lah'. ²³Lä- jēē- hi- jāh' sa- laa' Jesús Joō' Dio, hi- he' sa- laa' kyaa' Tää'. Pero hi- mi- jnääh' hñii' he- laay' kyaa' Joō' Dio, laay' kyaa' Tää' ka- lah'.

²⁴Wa' jä' koo- hweh- kyaa' hnäh' he- ga- nuuh- hnäh' lä- ma- to- ne'. Jēeh', cher- mah' ga- jä' koo- hweh- kyaa' hnäh' he- ga- nuuh- hnäh' lä- ma- to- ne', lä- ja- tääh' hnäh' tää' kyaa' jooy' hi- kyaa' Tää' ka- lah'. ²⁵He- la- ja-, he- ga- bääh- Jesucristo hñii' kyaa' jne': he- ga- jmeey' cha- jne' tää'.

²⁶Siin- he- la- kyah' hnäh' mah' lä- ñeh' hnäh' kih' hi- hnøø' mi- gaa- hnäh'. ²⁷Pero Jmi- lle' Na- jngii' he- ma- hñah- hnäh' kih' Cristo, ma- jä' ja- ba' kyaa' hnäh'. Mo- so- jmee- bii' hi- mi- tēē- hnäh'. Jmi- lle' Na- jngii' ba' mi- tēē- hnäh' ga- lä- jē-. Hi- hlēy- ju'dsoo' jmah' ba', ja- juu' ta- juu'. Ja- go- taah' hnäh' koo- hweh- kyaa' Cristo, ja- ba' lä- koo- ma- mi- tēē- Jmi- lle' Na- jngii' hnäh'.

²⁸Gyuu- kyaan-, na' na- go- taah' hnäh' koo- hweh- kyaa' Cristo. Lä- ja- lä- cha- o- jøh- dsē- jnan- wa- ra- ga- tē' jee' lä- jnäy', hi- lä- ja- sa- jän' kyaa' o- hih- wa- ra- ga- tē' jee' jāyh'. ²⁹Ma- ñeh' ba' hnäh', lluu' ba' Jesús. Lä- ja- hnøø' lä- ngēeh' hnäh' ka- lah', lä- jēē- hi- jmee- he- llu' laay' kyaa' Dio.

Hī lāa' joo' Dio

3 Jëē da' hnäh' ha' koh' sa' hnää' Tää' jne', lä'jiih' ma' mi' cheey' jne' joo'. He' ja', dsa' jmi' gyuu' sa' kyuu' jne', jëeh' sa' ga' lä' kyuu' hñii' Dio. ² Øøhn' hī' hnaan', na' ma' lāa' jne' joo' Dio. Sa' ga' ma' nē' jne' ha' lä' leē' jne'. Pero nē' ba' jne', wa' ra' ga' tē' jee' lä' jnää' Jesucristo, leē' jne' lä' koo' laay' hñiiy', jëeh' ma' ja' jëē' jnih' na' hñaa' lä' jëē' lä' koo' laay' hñiiy'. ³ Hi' ga' lä' jëē' hī' cha' o'joh' dsē' kih' he' leey' kwee' kyaayh', hī' he' na', ngoo' mi' lluy' hñiiy' cha' ga' miih' lä' jiih' leey' na' jngëy' lä' koo' na' jngëē' hñii' Jesús.

⁴ Lä' jëē' hī' jmeē' dso'kye', hlääyh' cha' nē' ley kih' Dio. Jëeh' hī' jmeē' dso'kye' na', sa' mi' tey' kih' ley. ⁵ Ma' nēh' ba' hnäh', ja' Jesús mah' jñuuyh' dso'kye' jnän'. Hī' he' ni' miih' dso'kye' sa' ga' lä' cha' kiyh'. ⁶ Lä' jëē' hī' tääh' kyaayh', sa' jmeey' dso'kye'. Pero lä' jëē' hī' jmeē' dso'kye', sa' ga' ma' jëēy' ni' sa' ga' ma' lä' kyuu'. ⁷ Gyuu' kyaan', ta' kwa' hnäh' jwē' kih' ni' jaa' mah' mi' gaay' hnäh'. Hī' jmeē' ma' la' he' llu' jmah', hī' he' ba' lluu', lä' koo' lluu' hñii' Cristo. ⁸ Pero hī' ga' nää' jmeē' dso'kye', lāa' kyaa' hī' sa' llū', jëeh' hī' sa' llū' ga' løø' jmeē' he' hliih' lä' ma' to' nē'. He' ja' ja' Joø' Dio mah' heey' ta' kih' hī' sa' llū'.

⁹ Lä' jëē' hī' lāa' kyaa' Dio sa' jmeey' dso'kye', jëeh' lä' ma' laay' ja' ba' sa' ju' kih' Dio. Sa' le' jmeey' dso'kye', kih' he' laay' kyaa' Dio. ¹⁰ Jee' la' dsa' lä' jnä' hī' lāa' joo' Dio hi' hī' lāa' joo' hī' sa' llū'. Ga' lä' jëē' hī' sa' jmeē' he' llū', hi' sa' hnääy' øøyh', sa' laay' kyaa' Dio.

Wa' hnää' jne' lä' jaa' lä' jaa' dsa' kyaahn'

¹¹ Juu' la', he' ga' nuuh' hnäh' lä' ma' to' nē': Wa' hnää' jne' lä' jaa' lä' jaa' dsa' kyaahn'. ¹² Ta' jmeē' hnäh' lä' koo'

ga' jmeē' Caïn hī' ma' lāa' kyaa' hī' sa' llū' mah' ga' jngëy' øøyh'. ¿Hee' kih' ja' he' ga' jngëy' øøyh'? Ga' jngëy', kih' lä' jë' he' ma' jmeey' ma' la' ta' hliih' ba', hi' ta' kih' øøyh' ma' la' ta' llū' jmah'.

¹³ Hnäh' øøhn', ta' jmeē' hnäh' dsa' hoh' cher' mah' na' høøh' dsa' kyah' hnäh'. ¹⁴ Kih' he' hnää' jne' øøh' jne', he' ja' ma' nē' jne' ma' tēēh' jne' jee' cha' jne' tää' llā' he' ma' juu' jne'. Pero hī' sa' hnää' øøh', lä' ma' na' juuy' ja' ba'. ¹⁵ Lä' jëē' hī' na' hääh' øøh', laay' lä' koo' jaa' hī' jngëēh' dsa'. Ma' nēh' ba' hnäh', ni' jaa' hī' jngëēh' dsa', sa' na' jnäy' kih' Dio. ¹⁶ Ma' nē' ba' jne' hee' ja' he' hnää' jne' øøhn'. Jëeh', Jesucristo ga' ngëē' hñii' ga' juu' jnä' jne'. Ja' ba' lä' ja' jne' ka' läh', ää' jmi' kwaa' jne' hñaan' mah' juu' jne' kih' øøhn'. ¹⁷ Hī' ma' cha' kih' jmi' gyuu' la', mah' sa' kway' ni' miih' lä' ma' lla' kyaa' øøyh', ha' lä' ja' jäh' hnää' bih' Dio mah' sa' hnääy' øøyh'. ¹⁸ Gyuu' kyaan', sa' jmää' jnän' he' hnää' jne' dsa' kyaahn' kyaah' juu' ta' jmah'. Hnøø' kwan' lä' kaa' tuh' dsē' jne' he' jmeē' bi' kiyh', ja' koo' jmeen' ba'.

¹⁹ Heh' lä' ja' nē' jne' he' tøøhn' kyaah' ju' dsoo' hi' mo' so' hñii' ga' huud' sē' jnän' cha' nē' Dio. ²⁰ Pero cher' mah' hñii' ga' huud' sē' jnän', ha' ga' sa' nē' Dio hī' jëē' jne'. Ga' lä' jë' go' te' ba' nēy'. ²¹ Øøhn' hī' hnaan', cher' mah' ma' na' jngii' huud' sē' jnän', ma' cha' ba' o'joh' dsē' jnän' kyaah' Dio. ²² Hi' wa' he' cha' he' he' ngiin' kih' Dio, hnäh' ba' jne', jëeh' høø' ba' jne' nuuh' kiyh' hī' jmeē' ba' jne' lä' jë' he' tih' dsēy'. ²³ He' la' ja' nuuh' kiyh': He' jmeen' dsoo' dsē' jne' kih' joo' Jesucristo, hi' he' hnää' jne' dsa' kyaahn' lä' koo' mada' he' ga' jmeey' jnän'. ²⁴ Hī' høø' lä' jë' mada' kiyh', cha' bih' kyaah' Dio, hī' Dio kyaayh' ka' läh'. Ta' la' kih' jmi' lle' he' ga' kwëy' jne', he' ja' ba' na' nē' jne' Dio kyaah' jne'.

Beë' ga' Jmi'le' kih' Dio lä'koh' ga' jmi'le' kih' hi'sa'llu'

4 Øøhn' hi' hnaan', ta' wa' heeh' hnäh' kih' lä'jēē' hi' jāh' kye' Jmi'le' kih' Dio. Kye' da' hnäh' kwaan' kih' dsa' he' che' laay' kyaa' Dio o sa' laay'. Jēēh' jwēē' hi' ta'juu' ga'nää' lä'kaa' jmi'gyuu' jmääy' hñiiy' lä'koh' hi' ngēē' juu' kih' Dio. ²Lä'la' ba' lä'kyuu' hñih', hi' na' hi' kye' Jmi'le' kih' Dio. Lä'jēē' hi' jāh' ja' Jesucristo, laa' jmi'ngo', hi' he' ba' kye' Jmi'le' kih' Dio. ³Hi' lä'jēē' hi' kye' jmi'le' hi' jāh' sa' ga'laa' Jesucristo jmi'ngo', hi' he' sa' laa' kyaa' Dio. Jmi'le' hi' na'høøh' kih' Cristo ba' he'. Ma'nueh' ba' hnäh', jā' jmi'le' kih' hi' na'høøh' he' hi' ma'chaay' ba' jmi'gyuu' jmi' na'.

⁴Gyuu' kyaan', ma'laah' hnäh' kyaa' Dio, hi' ma'lēh' hnäh' kih' hi' ta'juu' he'. Jēēh' beë' ga' Jmi'le' kih' Dio hi' jāā' hnäh', lä'koh' ga' hi' jāā' dsa' jmi'gyuu'. ⁵Dsa' he' laa' kyaa' jmi'gyuu' la' ba', he'ja' hlēēy' juu' he' cha' jmi'gyuu' la', hi' dsa' jmi'gyuu' ba' nuu' kiyh'. ⁶Pero jne' laa' jne' kyaa' Dio. Hi' kyuu' Dio, hi' he' nuu' jnän'. Pero hi' sa' kyuu' Dio, sa' jmeey' he' jnän'. Lä'ja' ba' jmee' lii' hee' na' jmi'le' he' la' kih' ju'dsoo', hi' hee' na' jmi'le' he' la' juu' ta'juu'.

He' ba' che' hnää' Dio jne'

⁷Øøhn' hi' hnaan', wa' hnää' jne' dsa' kyaahn'. Jēēh', he' hnää' jne' øøhn' gwa' kih' Dio ba' ja'. Ga'lä'jēē' hi' hnää' dsa' kyaah', hi' he' ba' laa' kyaa' Dio, hi' he' ba' kyuu' Dio. ⁸Hi' sa' hnää' dsa' kyaah', sa' ga' ma'kyuu' Dio. Jēēh', Dio hnää' bih' dsa'. ⁹Kyaah' lä'la' ga'mi'jnää' Dio ha' koh' sa' hnääy' jne'. Ga'cheey' jooy' jmi'gyuu' la' hi' laa' gyuu' koo' mēē' kyaay'. Mah' jmeey' chaa' jne' ta'la' kih' jooy' ba'. ¹⁰Ha' gwa' he' hnää' jne' Dio. Sa' ja' jnän' he' hnää' jne' Dio. Dio ba' he' hi' ga'lä'hnää'

jne' to'nē' he'ja' ga'cheey' jooy' mah' ga'juuy' laa' jne' lä'jwē' jee' ga'lä'h-maah' dso'kye' jnän'.

¹¹Øøhn' hi' hnaan', cher'mah' Dio ma'lä'hnää' jne' cha'miih', ja'ba' lä'ja' ää' jmi' lä'hnää' jne' dsa' kyaahn'. ¹²Jih'koh' ni' jaa' sa' ma'jēē' Dio. Pero cher'mah' hnää' jne' dsa' kyaahn', Dio ba' kyaah' jne'. Hi' he' jmeen' lä'ja' ma'na'hñaa' he' hnää' jne' Dio. ¹³Kih' he' ga'kwēēh' Dio jne' Jmi'le' kiyh', he'ja' nē' jne' chaa' jne' kyaah' Dio, hi' Dio kyaah' jne'. ¹⁴Ma'jēē' jnääh' hi' jmee' jnääh' ju'dsoo', Täa' he' hi' ga'chee' jooy' mah' läay' dsa' jmi'gyuu'. ¹⁵Ga'lä'jēē' hi' jāh', Jesús he' laa' Jooy' Dio, chaay' kyaah' Dio, hi' Dio kyaayh' ka'läh'.

¹⁶Ma'lä'kyuu' jnääh' hi' ma'jmeey' jnääh' dsoo' he' hnää' Dio jne'. Jēēh', Dio hnää' bih' dsa'. Hi' hi' tääh' koo' hweh' he' hnääy' dsa' kyaayh', chaay' kyaah' Dio, hi' Dio kyaayh' ka'läh'. ¹⁷He'ja', cher'mah' hnää' jne' dsa' kyaahn', ma'na'hñaa' ba' he' hnää' jne' Dio mah' lä'ja' ma'cha' ba' o'joh' dsē' jnän' wa'ra' ga'tē' jee' laa' Dio ta'. Jēēh' lä'koo' laa' hñii' Dio, ja'ba' lä'ja' laa' jne' jmi'gyuu' la'. ¹⁸Hi' hnää' dsa' kyaah', sa' cha' mo' goyh'. Hi' dsoo' hnää' dsa' kyaah', jmeey' ta' koo' ba' he' goyh'. Pero hi' goh', jēēy' wii' ba' laay', he'ja' goyh'. Lä'ja' cher'mah' hi' goh', he' sa' na'hñaa' he' hnääy' Dio ba' ja'.

¹⁹Hnää' jne' Dio, jēēh' hñii' bih' ga'lä'hnääy' jne' to'nē'. ²⁰Cher'mah' hi' jāh': "Jnā' hnaan' Dio", mah' na'hääy' øøyh', hi' ta'juu' ba' he'. Jēēh', hi' jēē' øøh' mah' sa' hnääy', ħha' lä'ja' hnääy' Dio hi' sa' ma'jēēy' jih'koh'? ²¹Ga'hñah' jne' nuuh' la' kiyh'. Cher'mah' hi' hnää' Dio, wa' hnääy' øøyh' ka'läh'.

Wa' la'dsēē' jne' kih' he' hñiih'

5 Ga'lä'jēē' hi' ma'dsoo' dsē', Jesús he' laa' Cristo, hi' he' ba' laa' kyaa' Dio. Cher'mah' hnää' jne' jaa' dsa' hi'

chaā chih̄ kyāā, lǟjā kālǟh̄ hnäǟ
 jnē chih̄ kyāāȳ. ² Cher'mah' hnäǟ jnē
 Dio hī jmēē jnē lǟjē̄ madā kiyh̄, ñē
 jnē hnäǟ bā jnē kālǟh̄ lǟjē̄ jooȳ.
³ Lǟlā bā lā hē hnäǟ jnē Dio, hnø̄
 hø̄n̄ lǟjē̄ madā hē jmēēȳ. Hī lǟjē̄
 madā kiyh̄ sā jwē̄h̄ gōtē. ⁴ Jē̄h̄,
 lǟjē̄ hī lāā kyāā Dio llādsē̄ kih̄ hē
 hliih̄ hē chā jmīgyūū lā. Kyāah̄ hē
 mādsoō dsē̄ jnē kih̄ Dio, hē jā bā
 māllādsē̄ jnē kih̄ hē hliih̄ hē chā
 jmīgyūū lā. ⁵ Hī mādsoō dsē̄, Jesús
 hē lāā Jooȳ Dio, hī hē bā hī llādsē̄
 kih̄ hē hliih̄ hē chā jmīgyūū lā.

Chā bā hē jmēē jūdsoō kih̄ Jooȳ Dio

⁶ Kyāah̄ jmī hī kyāah̄ jmā jā Je-
 sucristo jmīgyūū lā. Jā mālā kōō
 gāsāaȳ jmī, gātūuȳ jmā kiyh̄ dsoh̄
 hmācrū. Hī jā bā Jmīllē kih̄ Dio
 jmēē jūdsoō hē jaȳ, jē̄h̄ Jmīllē kih̄
 Dio lā jūdsoō jmah̄ bā. ⁷ Uū lāā hī
 jmēē jūdsoō gyūūh̄ jmīgyūū. Tǟǟ
 hē jā, hī lāā juū hē jeē gātē̄ uū,
 hī Jmīllē Nājngīh̄ kālǟh̄. Kōō bā
 juū hiī kih̄ jeē lǟjē̄ uū hī hē.
⁸ Hī chā hnē̄ nē̄ē hē jmēē jūdsoō
 hwā lā. Jmīllē kih̄ Dio hē, jmī jā,
 hī jmā kālǟh̄. Lǟjē̄ hnē̄ nē̄ē hē
 jā, hiī kōō bā juū kiyh̄. ⁹ Hēh̄ bā
 jnē jūdsoō hē kwā dsā, hā gā sā
 kyēē jūdsoō hē gājmēē Dio kih̄ jooȳ.
¹⁰ Hī jmēē dsoō dsē̄ kih̄ Jooȳ Dio,
 kyēȳ jūdsoō lā neh̄ tuh̄dsē̄ȳ. Hī sā
 jmēē dsoō dsē̄ kih̄, jmäǟȳ Dio jā
 hī tājuū, jē̄h̄ sā māhēeyh̄ jūdsoō
 hē gājmēē Dio kih̄ Jooȳ. ¹¹ Hē lā jā
 jūdsoō hē gākwaȳ: Tālā kih̄ Jooȳ
 hī nājiih̄, gājmēēȳ chaā jnē tǟǟ.
¹² Hī māhēeh̄ kih̄ Jooȳ, lǟ māchāaȳ
 jābā. Pero hī sā māhēeh̄ kih̄ Jooȳ,
 sā nājñǟȳ kih̄ Dio.

Nuūh̄ kih̄ Jwaā jeē gādsaā juū kiyh̄

¹³ Siin̄ lǟjē̄ hē lā kyah̄ hnäh̄ hī
 māhēeh̄ kih̄ Jooȳ Dio, mah̄ lǟñeh̄
 hnäh̄ hē māchāah̄ bā hnäh̄ tǟǟ, hī
 mah̄ jmēeh̄ hnäh̄ dsoō kih̄ Jooȳ Dio.

¹⁴ Hē lā jā ōjoh̄ dsē̄ hē māchā
 jnän̄ kyāayh̄. Cher'mah' gāngiin̄ hē
 hnø̄ jnē kiyh̄ lǟ hyoh̄ dsē̄ȳ, nu-
 uȳ bā. ¹⁵ Hī cher'mah' ñē jnē nuuȳ
 bā jnän̄, lǟjā ñē jnē kālǟh̄ wārā
 gāngiin̄ wā hē chā hē hē llākyāā
 jnē kiyh̄, māhñah̄ bā jnē jā lǟjē̄ hē
 māngiin̄ jā.

¹⁶ Cher'mah' jaā hnäh̄ gājē̄h̄ jaā
 ø̄h̄ jnē hī jmēē dsōkyē hē sā
 jngīih̄ kiyh̄, jā ngīih̄ kiyh̄ kih̄ Dio,
 hī Dio jmēē bā joh̄ dsē̄ kiyh̄. Hē lā
 jā, hlē̄hn̄ kih̄ hī jmēē dsōkyē hē
 sā jngīih̄. Jē̄h̄, chā bā dsōkyē hē
 jngīih̄ kih̄ dsā. Hī kih̄ hī mājmēē
 dsōkyē jā, sā chā jwahn̄ ngī kiyh̄.
¹⁷ Lǟjē̄ hē hliih̄ hē jmēē jnē, lā
 dsōkyē. Pero chā bā dsōkyē hē sā
 jngīih̄ jnän̄.

¹⁸ Māñē jnē gālǟjē̄ hī lāā kyāā
 Dio mōsō jmēēȳ dsōkyē, jē̄h̄ Jooȳ
 Dio bā hǟǟ jnē. Sā kwaȳ jwē̄ kih̄
 hī sāllū mah̄ kāayh̄ jnē. ¹⁹ Māñē bā
 jnē hē mālāā jnē kyāā Dio, hī hī sāl-
 lū bā jmēē hih̄ lǟkāā lǟjuh̄ jmī-
 gyūū. ²⁰ Hī māñē bā jnē, jā bā Jooȳ
 Dio. Gājmēēȳ gālǟngē̄ jnē mah̄
 lǟkyūū jnih̄. Hī hē hē lāā juū dsoō.
 Hī mātø̄h̄ bā jnē kōjoh̄ kyāah̄ hī
 lāā juū dsoō. Hī hē hē Jesucristo Jooȳ
 Dio. Hī hē hē hī dsoō lāā Dio, hī
 jmēē chaā jnē tǟǟ.

²¹ Gyū̄ū kyāan̄, hǟǟ hnäh̄ hñah̄
 kih̄ dio hī nālāā kāah̄ dsā. Wā lā
 lǟjā.

2 Juan

He-*la-jee'* ga-tē' to-*je-he-ga-sii'* Jwaa'

Hee-*ja-ju'dsoo'* hi-*hee-ja-*
he-*hnää-jne' dsa-kyaaahn'*

1 Jnä' dsa-*ma-gyuh-kyaa'h'* hnäh'
siin-*juu-la-kih-dsa-mē' hi-na'leeh'*
kyaa' Dio *kyaa'h'* kih' lä-jēē-*jooy' hi-*
hnaan-*lä'kaa-tuh-dsēn'*. Ja-*ma-la-*
jnä' hnaan-*hnäh'*, lä-*ja-ka-läh'*, lä-jēē-
hi-*ma-lä-kyuuh-ju'dsoo'* hnäy' hnäh'.
²Hnaan-*hnäh'* kih' he-*tøøh-jne' kyaah'*
ju'dsoo' hi-*lä-ma-tøøhn-ja-ba' kyaah'*
ju'dsoo' la-*lä-jē-joh' jmi' cha'*. ³Ngiin'
kih' Dio hi-*laa'* Täa' jnän' hi-*ngiin'* kih'
Jesucristo *jooy'*, wa-*kway'* he-*llu'* kyah'
hnäh', wa-*lä-nih'-dsēy'* hnäh', hi-*wa-*
jmeey' hii' tii' tuh-hoh' hnäh', lä-*koō-*
la-*ju'dsoo'* kiyh' hi-*lä-koō-jiih'* hnäy'
hnäh'.

⁴Peer-*chaan-cha-miih-llu'* kih'
he-*ma-jeen'-ko-llaa'-gyuuh-kyaa'h'* hi-
ga-nää-*lä-koō-hnøø'* ju'dsoo' hi-*lä-koō-*
nuuh' he-*ma-hñah-jne'* kih' Täa'.
⁵Sa-*la'* nuuh' hmēē' he-*siin'* kyah'
la-. Ja-*ba'* nuuh' he-*ga-hñah'* jne' lä-
ma-*to-nē'* ba' la-. He-*ja-hne'-dsa-mē'*,
chuun' *kyaa'h'* hne-*na'*, wa-*lä-hnää-jne'*
dsa-*kyaaahn'*. ⁶He-*la-ba-ja'*, he-*hnää-*
jne' dsa-*kyaaahn'*, he-*jmeen'-lä-koō-jäh'*

nuuh' kih' Dio ba'. He-*la-ja'-nuuh'*
he-*ga-nuuh'-hnäh'* lä-*ma-to-nē'*: he-
go-*taah'* hnäh' hnaah-*hnäh'* dsa-*kyaa'h'*
hnäh'.

Dsa-*hi-ta-juu'*

⁷Jēēh', ga-nää-*jwēē'* hi-*ta-juu'*
lä-*kaa'-jmi-gyuu'*, hi-*sa'-jmeē'-dsoo'* ja'
Jesucristo *jmi-gyuu'* la-, *laa'* *jmi-ngo'*.
Hi-*jmeē'-lä-ja'*, hi-*he'* he-*hi-ta-juu'*,
hi-*na-høøyh'* kih' Cristo. ⁸Leeh-
hnäh' mah' sa-*heē'* ta' kyah' hnäh'
he-*ma-na'llu'*. Lä-*ja-ba-leh'* hnäh'
na-*tee'-jñee'* hnäh'. ⁹Wa-*hi-cha-hi'*,
hi-*dsa-kah'-jwē'* cher-mah' ga-*tuy'*
nuuh' kih' Cristo, sa-*laay'* *kyaa'* Dio.
Pero hi-*høø'* koō-*hweh'-nuuh'* kih'
Cristo, hi-*he'* ba' *laa'* *kyaa'h'* Dio hi-
laay' *kyaa'h'* *Jooy'* ka-läh'. ¹⁰Cher-mah'
jaa-hi-ga-lloo' kyah' hnäh' hi-*sa'-kye-*
nuuh' kih' Cristo lä-*koō-hlēehn'* la-,
ta-*heeh'* hnäh' cha-*neh'* kyah' hnäh',
ni-*ta'-jmeē'-hnäh'* Dio kiyh'. ¹¹Jēēh',
hi-*jmeē'-Dio kiyh'*, he-*jmeey'-ko-jøh'*
kyaa'h' ta-*hliih'* he-*jmeē'-dsa-he'*.

¹²Cha-*cha-ga-miih-juu'* he-*hnoon'*
jwēēhn' hnäh', pero mo-*so'-ma-sii'* ga'
jnä', kih' he-*hnoon'* niin' na-*jēēn'* hnäh'
mah' llan' *juu'* ko-*jøh'* hi-*lä-ja-jēē'-dsē-*
jne' go-te'.

¹³Joō' dsa-*mē'-øøh'* hnäh' hi-*na-leeh'*
kyaa' Dio, *jmeey'-Dio kyah'* hnäh'. Wa-
la-*lä-ja-*

3 Juan

*He la jee ga tē hnē
je he ga sī Jwaa*

Ga hī juu kih Gayo he ga ngēy llu

1 Jnā dsa gyūh kyaah hnāh, siin juu la kih ome kyaan, Gayo, hi hnaan lā kaā tuh dsen.

² Øøhn hi hnaan, ngiin kih Dio mah wa dsa ngēeh llu kih ga lā jē ba. Lā koh llūh hne kih Dio, jā ba lā ja wa chaah hne llu. ³ Ga jē dsen cha miih ma ya nāā ko llaa øøh jne. Ga jmeeyh juu lā ma hāāh ba hne koo hweh kyaah ju dsoo. ⁴ Sa cha ga jyoh he jmee jē dsen lā koh ga he la, he nuun tāāh ba gyū kyaan lā koo la ju dsoo.

⁵ Øøhn hi hnaan, jmeeh ba hne llu lā koo hā ma jmeeh be kih øøh jne. Hi cha ga miih llu jmeeh kih hi go nāā ta jee jyoh. ⁶ Hi he ga k wa juu neh gwah ha lā koh hnaah hnih. Jā jmeeh llu hoh kwēy he jmee bi kih cha jwē jee ga nāāy, jēh lā ja lle kih hi jmee ta he kih Dio. ⁷ Hi he na nāā llu dsē kwaat kih Jesús. Sa ga heeyh ni miih he ma kwa dsa hi sa ga ma heeh juu kih Dio. ⁸ Äā jmi jmeen be kih hih dsa hi ga nāā kwa ju dsoo. Jēh,

he jmee jne lā ja, jmee jne ko jøh kyaayh ba ja.

Ga jmee Diótrefe he hliih

⁹ Ga siin kih gwah, pero Diótrefe sa hnøoy jmee jnāāh mada kiyh, jēh hīi bih hnøoy jmee hih. ¹⁰ He ja wa ra ga tē jee niin jee ja, mi liihn dsēy he ngēy kooyh juu jwi mah jmeey juu ta juu kyaā jnāāh. Hi sa lēē kiyh he jmeey lā ja. Lā kye øøh jne hi dsa nāā jee ja sa heeyh. Hi lā ja hay kih hi hnøø heeh øøh jne, lā jiih lleey neh gwah go te.

Ga hī juu kih Demetrio he ga jmeey he llu

¹¹ Øøhn hi hnaan, ta jmee lā koo jmee hi ga nāā jwē hliih. Jmee he llu jmah ba. Jēh hi jmee he llu, lā kyaā Dio. Pero hi jmee he hliih, sa ga ma heeyh kih Dio.

¹² Ga lā jē ba hlēh llu kih Demetrio. Lā kye ju dsoo hlēh llu kih. Jā ba lā ja jnāāh jmee jnāāh ju dsoo kiyh ka lāh. Hi neh hnāh hlēh jnāāh ju dsoo jmah ba.

¹³ Cha cha ga miih he hnoon jwēhn hne, pero mo so ma siin ga jnā. ¹⁴ To chah la hnoon na jēen hne mah llan juu ko jøh.

¹⁵ Wa hī tii tuh hoh. Ome jnan jmee Dio kyah. Jmee Dio kih lā jā lā jā ome jnan hi tāāh jee na.

Judas

He la na je he ga si Juda

1 Jnäh' Juda jmeen' ta' kih' Jesucristo hi' laan' ooh' Jacobo, siin' kyah' hnäh' hi' na teeh' kyaal' Dio hi' laa' Tääh' jnän', hnäh' hi' na jngëe', hi' lä'ja' hääh' ba' Jesucristo hnäh'. ²Wa' lä'niih' dsë' Dio hnäh' cha' ga'miih', hi' wa' jmeey' hi' ti' kyah' hnäh', hi' lä'ja' wa' hnäy' hnäh' cha' ga'miih'.

Dio lla' ta' kih' hi' hñaa' dsë'

(2 Pedro 2:1-17)

³Hnäh' ooh' hi' hnaan', ma' hnoon' ma' siin' kyah' hnäh' ha' lä' ga'lää' Dio jne'. Pero na' ba' laan', jmeë' bi' kin' siin' jyoh' juu' kyah' hnäh'. He-ja' chuun' kyaah' hnäh', ni' ko'hi'pih' ta' kwa' hnäh' jwë' mi'sii' dsa' juu' he' ma'dsoo' dsë' jne' la'. Jëeh', koq' hä' ba' ma' ga'kwa' Dio juu' la' kih' lä'jëë' hi' na jngëe'. ⁴Ko'llaa' hi' ma'taah' jee' kyah' hnäh' jmäy' hñiyy' lä'koq' ja' ooh' jne'. Pero ko'ja' ma'na' hee' ba' hi' hñaa' dsë' he' ja' jmi'gyuu'. Lä'koq' he' tih' dsëy' juu' he' llu' dsë' Dio kyaah' jne', he'ja' jäyh' na'na' jwë' jnän' jmeen' lä'jë' he' lla' dsë' jne'. Ni' sa' tooyh' ta' kih' Jesucristo Dsa'jõoh' jnän' hi' laa' ja' ba', hi' jmeë' hih' kih' lä'jëë'.

⁵Ma'ke' ma'neh' ba' hnäh' he' la', hnoon' mi'dsoohn' hoh' hnäh' lä'koq' ga'jmeë' Dio llo'joo', lä' ma' ga'hwëy' dsa' kyaay' hi' ma' tääh' hwa' Egipto. Ma'ngëë' he' ja', ga'jngëeh' Dio lä'jëë' hi' sa' ga'lä'dsoo' dsë' kiyh'. ⁶Hi' lä'ja' ko'llaa' ángele ga'bey' hooy', kih' he' sa' ga'tih' dsëy' ta' he' ma' há' gooy'. He'ja' ga'jmeë' Dio tääh' na'jnëy' jee' na'hoq' jee' sa' hwëy' jih'koh', lä'jiih' lloo' jmi' lla' Dio ta' kiyh'. ⁷Hi' lä'ja' ga'heeh' Dio wi' hi' ma' tääh' jwi' Sodoma, hi' ma' tääh' jwi' Gomorra hi'

hi' ma' tääh' jyoh' jwi' he' ma' tääh' lä'kaa' jäh' ja', kih' he' ga'kaayh' wa' hi' cha' hi', hi' ga'kaayh' he' ba' dsa' nñuh' dsa' kyaayh'. Lä'ja' ga'la' kih' dsa' he' mah' lä'ngëë' jne' ha' lä'koq' wi' sa' jëë' dsa' wa'ra' ga'të' jee' lla' Dio ta', kaa'y' kyaah' je' he' sa' uu' jih'koh'.

⁸Ja' ba' lä'ja' jmeë' dsa' hi' ma'taah' jee' kyah' hnäh', laay' lä'koq' dsa' hi' sa' cha' hu' dsë' kih', ma' mi' sayh' hñi-iy', sa' hnøoy' jmeë' Dio hih' kiyh', hi' hlëy' wi' kih' jmi'le' hi' cha' be' kih'. ⁹Pero ángel jõoh' hi' chee' Migye' sa' ga'tuu' dsëy' ma' jwäy' dso'jwi' kih' hi' sa'llu', ma' ga'ti' ga'choo' hi' sa'llu' juu' kyaayh'. Ma' teey' kwaat' kih' hi' kih' ma' jä' hli' Moisé. He'ja' ga'siyy' lä'la' ba': "Dsa'jõoh' jnän' wa' juuh' kyah'." ¹⁰Pero dsa' hñaa' dsë' he', hlëy' wi' kih' lä'jë' he' sa' ngëëy'. Hi' dsa'gaay' kyaah' he' sa' jwëeh' lä'ngëë' jne'. Jëeh', ma'ne' ba' jne' lä'koq' lle' jnän' hi' lä'kye' jah' ma'ne' bih' ka'läh'. Pero dsa' he', heey' hñiyy' kyaah' lä'jë' he' hee' dsëy'. Ni' miih' sa' jmeey' hu' dsë'.

¹¹Peer' jwi' dsa' he', he' jmeey' lä'koq' ga'jmeë' Caín. Hi' hnøoy' liyh' cha' miih' kuu', he'ja' dsa'kayh' jwë' lä'koq' ga'kah' Balaam. Hi' le' kiyh' lä'koq' ga'la' kih' Coré hi' ga'juu' kih' he' ga'jmeey' chaayh' kyaah' Dio. ¹²La' o'hih' kyah' hnäh' lä'koq' jmeë' dsa' he', ma' dsa'taayh' jee' kyah' hnäh' lä' ma' jmeeh' hnäh' jmi' kuh'huh' hnäh' kyaah' dsa'kyaah' hnäh'. Ni' miih' sa' lä'hiyy' dsa'taayh' kuh'hiyh' jee' kyah' hnäh', hnooyh' lä'jë' he' ga' tih' dsëy' hñiyy' ba'. Laay' lä'koq' jni' he' sa' kyaah' jma', he' go'kye' lle' ta' la' ta' jnø'. Laay' lä'koq' hma' he' sa' hii' mi' jii' kih', he' ma'cheeh' lä'kye' jmoo' kih'. Lä'koq' he' na'juu' to' jiih' ba' laay'. ¹³Lä'koq' jmi'neeh' jee' cha'h-luh' soo' tu'joo' kih', lä'ja' laa' hi' he' kyaah' lä'jë' he' hliih' he' jmeey' ja'.

Laay¹ lä⁺ko^o-nuu¹ hi⁻ ma⁻kah⁻ jwë¹ kih¹. Ma⁻na⁻laay⁻ kwaat⁻ dsa⁻näay¹ tää¹ jee⁻ na⁻ho^o-läh⁻.

¹⁴Enoc, hi⁻ ma⁻ laa¹ jee⁻ ga⁻të¹ gye^e¹ sa⁻ju⁻ kih¹ Adán, ga⁻hlëeyh¹ kih¹ dsa⁻ he¹, ga⁻ngëey¹ juu⁻ ha⁻ lä⁺ le¹ ta⁻ cha⁻në¹, ga⁻jäyh¹: “Hi⁻ Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻ ma⁻ja⁻ kyaah¹ cha⁻miih⁻ mil⁻ hi⁻ na⁻jngëe¹ kyaay¹, ¹⁵mah¹ jmeey¹ jwiz⁻ kih¹ lä⁺jëe⁻ dsa⁻. Ma⁻ja⁻ llay¹ ta⁻ kih¹ lä⁺jëe⁻ hi⁻ hñaa⁻ dsë¹ he¹ kwaat⁻ kih¹ dso⁻kye⁻ he¹ ga⁻jmeey¹ jee⁻ täayh¹ jwë¹ hliih¹ ja⁻, hi⁻ kwaat⁻ kih¹ lä⁺jë⁻ wi¹ he⁻ ga⁻hlëeyh¹ kih¹ Dio”, ga⁻jäh¹ Enoc. ¹⁶Dsa⁻ he¹ ko^o-ti⁻ chooy¹ juu¹, sa⁻ tih¹ dsëy¹ ni⁻ ko^o-ni⁻ he⁻ ga⁻jyoh¹ he⁻ llu¹, ga⁻näay¹ hnooyh¹ lä⁺jë⁻ he⁻ hee¹ dsëy¹ ba¹. Hi⁻ hlëeyh¹ juu¹ kaah¹ jmah¹ hi⁻ hlëeyh¹ juu¹ jmä⁻øø¹ ha⁻ lä⁺ jee⁻ liyh¹ kuu¹.

Hnøø¹ mi⁻te⁻ jne⁻ lä⁺ko^o-lle⁻ kih¹

¹⁷Hnäh¹ øøhn¹ hi⁻ hnaan⁺, mi⁻dsooh⁻ hoh¹ hnäh¹ lä⁺jë⁻ juu¹ he⁻ ma⁻nuun⁻ jää¹ he⁻ ga⁻kwa¹ apóstole kya¹ Jesucristo Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻, ¹⁸ga⁻jäyh¹ siiyh¹ hnäh¹: “Wa⁻ra⁻ ga⁻të¹ jee⁻ llaa⁺ jmi¹, ya⁻nää¹ dsa⁻ hi⁻ mi⁻kwa¹ lä⁺jë⁻ he⁻ llu¹, hi⁻ ga⁻nää¹ lä⁺ko^o-ngii⁺ he⁻ hliih¹ he⁻ hä¹ tuh⁻dsëy¹.” ¹⁹Hi⁻ he¹, ko^o-llaay¹ dsa⁻ hñii⁻ mah¹ jmeey¹ to¹ nää¹, hnooh⁻ gy⁻ih¹ he⁻ ngii⁺ jmi⁻ngo¹ kiyh¹, sa⁻ kyey⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹.

²⁰Øøhn¹ hi⁻ hnaan⁺, go⁻nää¹ ba¹ hnäh¹ ta⁻ cha⁻në¹ kyaah¹ he⁻ ma⁻dsoo⁻ hoh¹ hnäh¹. He⁻ na⁻ ba¹ he⁻ na⁻jngii¹ go⁻te⁻. Hi⁻ lä⁺ja⁻ ngii⁺ hnäh¹ kyah¹ kyaah¹ be¹ kih¹ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹. ²¹Go⁻taah¹ hnäh¹ ko^o-hweh¹ kyaah¹ he⁻ hnää¹ Dio hnäh¹. Kwëeh¹ hoh¹ hnäh¹ lä⁺jiih¹ tée¹ Jesucristo Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻ kyah¹ hnäh¹ mah¹ lä⁺ja⁻ jmee¹ cha⁻ hnäh¹ kyaayh¹ lä⁺jë⁻ joh¹ jmi¹ cha⁻, jëeh¹ lä⁻nih¹ dsëy¹ kyah¹ hnäh¹.

²²Hlëeh¹ hnäh¹ hi⁻ jmee⁺ to¹ dsë¹, mah¹ lä⁻ngëey¹ hee⁻ ja⁻ he⁻ llu¹. ²³Chaa^h hnäh¹ hi⁻ ma⁻hii⁻ goo⁻ kih¹ dsoo¹ cha⁻je⁻ hi⁻ wa⁻ lä⁻nih¹ hoh¹ hnäh¹ kih¹ jñah¹. Pero leeh¹ hnäh¹ wa⁻ra⁻ ga⁻jmeeh¹ hnäh¹ ko⁻jøø¹ kyaayh¹. Jëeh¹, lä⁺ko^o-he⁻ sah¹ ba¹ laay¹ kyaah¹ he⁻ hliih¹ he⁻ jmeey¹ ja⁻.

²⁴Jaa⁻ Dio ba¹ hi⁻ cha⁻ be¹ kih¹. Hñii¹ bih¹ liyh¹ häay¹ hnäh¹ mah¹ sa⁻ täh⁺ hnäh¹. Heh¹ lä⁺ja⁻ ngëey¹ hnäh¹ ya⁻jwii¹ kiyh¹, na⁻jngëeh¹ hnäh¹ hi⁻ cha⁻miih⁻ jëe⁻ hoh¹ hnäh¹. ²⁵Jaa⁻ hñii¹ ba¹ cha⁻ cha⁻miih⁻ hu⁻dsë⁻ llu¹ kiyh¹, hi⁻ läay⁻ jne⁻. He⁻ ja⁻ wa⁻ jmeen⁻ juuh⁻ kih¹ Dio hi⁻ gya¹ jøøh¹. Jaa⁻ hñii¹ bih¹ jmeey⁺ hih⁺ hi⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻ be¹ kiyh¹. Lä⁺ja⁻ laay¹ na¹ hi⁻ lä⁺ja⁻ laay¹ ga⁻lä⁺jë⁻ joh¹ jmi¹ cha⁻. Wa⁻ la⁻ lä⁺ja⁻.

Apocalipsis

Juu' he- ga-mi-jnää- ángel kih' Jwaa'

1 Jee' la- na-sii' he- ga-mi-jnää- Je-
sucristo, ja-ba' he- ga-hyoyh' kih'
Dio mah' mi-jnääy' kih' dsa- kyaay'
lä-jë- he- nøø' juu' le' chah'. Ga-cheey'
ángel kyaay' mah' ngëëy' juu' la- ki-
jnä, Jwaa' hi- jmee- ta-he' kiyh'.
²Jnä' ga-jmeen' dsoo' juu' kih' Dio, hi-
ga-jmeen' dsoo' kih' lä-jë- juu' he- ga-k-
wa' Jesucristo, ja-ba' lä-koø- ga-jëen'.

³La' llu' kih' hi- hë- hi- kih' hi- nuu-
lä-jë- he- na' ga' le' lä-koø- jah' juu'
la-. Hi- la' llu' kih' hi- jmee- he' lä-koø-
na-sii' juu' la-, jëeh' ma-ngoo' ya-jäh' le'
he- ja-.

Ga-sii' Jwaa' kih' lä-jë- gyii' gwah'

⁴Jnä' Jwaa' siin' kih' lä-jë- gyii'
gwah' he- tøø' hwa' Asia. Ngiiin' kih' Dio
wa' kway' lä-jë- he- llu' kyah' hnäh' hi-
wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'. Hi- he'
he' laa' na', hi- he' he' ma' laa' jää', hi-
he' he' hi- na' ga' jäh'. Hi- lä-ja- ngiin'
kih' lä-jëë- gye- jmi-le' hi- tääh' cha-në'
Dio. ⁵Hi- lä-ja- ngiin' kih' Jesucristo hi-
mi-te' juu' kih'. Hi- he' to-në- ga-lä-jiih'
jee' kih' hi- ma-na-juu' hi- jøøh' ga' kih'
jee' lä-jëë- rey hi- chaa' hwa' la-.

Hi- he' hnää' jne', hi- ga-chey' dso'kye-
jnän' kyaah' jma- kiyh'. ⁶Hi- ga-jmäy'
jne' lä-koø- rey, hi- lä-koø- jmi-dsa- mah'
jmeen' ta-he' kih' Dio hi- laa' Jmiiy-. Wa'
jmeen' juuh- kiyh' hi- wa' laay' dsa-ta'
lä-jë- joh' jmi' cha-. Wa' la' lä-ja-.

⁷Miih- ga' jmee-, jäyh' jee' jni'.
Ga-lä-jëë- ba' jëëy' wa-ra- ga-të' jee'
jäyh', lä-kye- hi- ga-jmäy- dsoo'.
Lä-jëë- nëe' dsa- hi- chaa- hwa' la-
ki-hooh' wa-ra- ga-jëëy' jah' Jesús. Wa'
la' lä-ja-.

⁸“Jnä' he' laan' lä-koø- hwëh' A
kyaah' hwëh' Zeta, jnä' he' ma-laan' jää'

ja-ga' nøø' jmi-gyuu-, hi- lä-jiih' hee'
jmi-gyuu- lä- ma-laan' ja-ba'", ga-jäh'
Dsa-jøøh' jnän. Hi- he' laa' na', hi-
he' ma' laa' jää', hi- ja-ba' hi- he' jäh'
ka-läh', hi- cha- cha-miih- be' kih'.

**Ga-hëë' mi-në' Jwaa' jmëë'
kih' Dsa-jøøh' jnän'**

⁹Jnä' Jwaa' øøh' hnäh', jëen- wii'
ko-jøøh' kyaah' hnäh', jee' hnääh- jne' Dio
ko-jøøh', hi- kwëeh- ba' dsë- jne' kyaah'
be' he- kwa- Jesucristo. Ma' gyan' hwa'
he- chee- Patmo, he- hä- jee' jmi-ñeeh'.
Jee' ja- ga-chee' dsa- jnä' kih' he- sa-
ga-lä-hnøøy' juu' kih' Dio, hi- lä-ja- sa-
ga-lä-hnøøy' he- ma' kwan' juu' kih' Je-
sucristo. ¹⁰Ma' ga-të' jmi' he- tääh' dsa-
kwa- ti-hmaah' kih' Dsa-jøøh' jnän', ma'
kyen' cha-miih- Jmi-le' Na-jngii', ma'
ga-nuun' ta' ka-luun' koø- ki-gaa- he-
nuuh' lä-koø- luu' hoo', ¹¹he- ga-jäh':

—Jnä' he' laan' lä-koø- hwëh' A
kyaah' hwëh' Zeta. Jnä' he' ma-laan' jää'
ja-ga' nøø' jmi-gyuu-, lä-jiih' hee' jmi-
gyuu- lä- ma-laan' ja-ba'. Si' në' mo-je-
lä-koø- te' he- jëeh' la-, chee- kih' lä-jë-
gyii' gwah' he- tøø' hwa' Asia. Chee- kih'
jwi- Éfeso, kih' Esmirna, kih' Pérgamo,
kih' Tiatira, kih' Sardis, kih' Filadelfia hi-
kih' Laodicea.

¹²Ga-jëehn' hñiin' mah' jëen- hii- he'
ma' hlëeh' kyaah' jnä'. Lä-koø- ma' ga-
jëehn' hñiin- ga-jëen' gyii' candelero
he- na-la' kyaah' ku-nøø-. ¹³To-dsaah'
jee' kih' candelero ja-, ga-jëen- jaa- hi-
laa' lä-koh' ma' laa' Hi-ga-lëe'ngo', ma'
kyeyh' koø- hmiih- kyoo- he- të- lä-
ga-të' hwa', hi- ma' na-hñuu' mo-d-
sëy' kyaah' hmiih- he- ma' na-la' kyaah'
ku-nøø-. ¹⁴Peer- ma' t'jlëë- lley- lä-koø-
tøø- jñu- borrego, hi- lä-koø- tøø- tuh-
moo-. Mi-nëy' ma' la' lä-koø- jee' hya-je-
¹⁵Ma-tiiy' ma' la' lä-koø- la' në' nøø' he-
jih' lä-koø- ma' koo- neh- hwii'. Lle' kiyh'
ma' nuuh' lä-koø- jee' jyoo' jmi'. ¹⁶Ma'
chaayh' kyaah' gooy- ra-lluu' gye- nuu'

hi⁺ neh⁺ to⁺hooy⁺ ma⁺ go⁺hii⁺ koo⁻ ñe⁻-
tuuh⁺ chuuh⁻ he⁻ na⁻jni⁺ lä⁺to⁺ jwoo⁻.
Mo⁻ney⁺ ma⁺ la⁺ lä⁺koo⁻ jmëe⁺ hyoo⁻ he⁻
jëe⁻ ñih⁺.

¹⁷Ma⁺ ga⁺jëe⁺ jnih⁺, ga⁺tahn⁺ lä⁺koo⁻
he⁻ na⁻juun⁺ huu⁺ tiy⁺. Ja⁻ga⁺ ga⁺kyey⁻
gooy⁻ ra⁻llu⁺ nê⁺ kin⁺ mah⁺ ga⁺siyh⁺
jnä⁺:

—Ta⁺ wa⁺ gah⁺, jnä⁺ he⁺ ma⁻laan⁺ jää⁺
jä⁻ga⁺ nøø⁺ jmi⁻gyuu⁺, lä⁺jiih⁺ hee⁺ jmi⁻-
gyuu⁺, lä⁺ ma⁻laan⁺ ja⁻ba⁺. ¹⁸Jnä⁺ he⁺
nä⁺jiihn⁺. Jnä⁺ he⁺ ga⁺juun⁺, pero hii⁻
jnä⁺ la⁻ na⁻jiihn⁺ ka⁻läh⁺ lä⁺jê⁺ joh⁺ jmi⁻
cha⁻. Wa⁺ la⁺ lä⁺ja⁻. Jnä⁺ ba⁺ jmeen⁻
hih⁺ juu⁺ dsa⁻, hi⁺ jnä⁺ ba⁺ jmeen⁻ hih⁻
cher⁺mah⁺ dsa⁻näy⁺ cha⁻je⁻. ¹⁹Si⁺ lä⁺jê⁺
he⁻ ma⁻jëeh⁺, lä⁺jê⁺ he⁻ jëeh⁺ na⁺ hi⁻
lä⁺jê⁺ he⁻ na⁺ ga⁺ le⁺. ²⁰Jee⁺ la⁻ mi⁻jnaän⁺
he⁻ hnøø⁺ jäh⁺ kih⁺ lä⁺jêe⁺ gye⁺ nuu⁺
hi⁻ ma⁻jëeh⁺ hi⁻ tääh⁺ goon⁺ ra⁻llu⁺
he⁺ hi⁺ lä⁺jê⁺ gyii⁺ candelero he⁻ na⁻la⁻
kyaah⁺ ku⁻nøø⁺. Lä⁺jêe⁺ gye⁺ nuu⁺ laa⁺
lä⁺koo⁻ angele kya⁺ lä⁺jê⁺ gyii⁺ gwah⁺,
hi⁺ lä⁺jê⁺ gyii⁺ candelero he⁻ ma⁻jëeh⁺ ja⁻,
la⁺ lä⁺koo⁻ lä⁺jê⁺ gyii⁺ gwah⁺.

**Juu⁻ la⁻ ga⁺chee⁺ Jwaa⁻
kih⁺ gwah⁺ jwi⁻ Éfeso**

2Si⁺ kih⁺ ángel hi⁻ na⁻hña⁺ gwah⁻
jwi⁻ Éfeso: “Jäh⁺ hi⁻ chaah⁻ gye⁺
nuu⁺ kyaah⁺ gooy⁻ ra⁻llu⁺ he⁺, hi⁻ ngé⁻
jee⁺ kih⁺ gyii⁺ candelero he⁻ na⁻la⁻ kyaah⁺
ku⁻nøø⁺.” ²Ma⁺ ba⁺ jnä⁺ lä⁺jê⁺ he⁻ jmeeh⁻.
Sa⁺ dsa⁻hwaah⁺ kyaah⁺ ta⁺ kyah⁺ hi⁺ jøh⁻
ba⁺ hoh⁺. Hi⁺ sa⁺ kwëeh⁻ hoh⁺ kyaah⁺ hi⁻
hlëeh⁺ hi⁻ ma⁻jëeh⁺ ba⁺ hi⁻ jmää⁻ hñii⁻
lä⁺koo⁻ apóstole hi⁺ sa⁺ laay⁺. Juu⁻ ta⁻juu⁻
ba⁺ ma⁻jnaäh⁻ kiyh⁺. ³Ma⁻jëeh⁻ cha⁻mi⁻
ih⁻ wi⁺ kwaat⁻ kin⁺ hi⁻ ma⁻kwëeh⁺ ba⁺
hoh⁺, sa⁺ cha⁻ ma⁻hwaah⁺. ⁴Pero cha⁻
koo⁻ he⁻ ma⁻hlääh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, mo⁺so⁺
hnaah⁺ jnä⁺ lä⁺koo⁻ ma⁺ hnaah⁺ jnä⁺ lä⁺
ma⁺ to⁻nê⁺. ⁵Mi⁻dsooh⁻ da⁺ hoh⁺ lä⁺koo⁻
ma⁺ hnaah⁺ jnä⁺ lä⁺ ma⁺ to⁻nê⁺. Wa⁺ lä⁻d-
saa⁻ hoh⁺ ka⁻läh⁺ mah⁺ jmee⁺ lä⁺jê⁺ he⁻
llu⁺ lä⁺koo⁻ ma⁺ jmeeh⁻ jää⁺. Cher⁺mah⁺

sa⁺ jmeeh⁺ lä⁺ja⁻, cha⁺h⁺ ba⁺ jän⁻ mah⁺ jñu-
uhn⁺ candelero kyah⁺ cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁻
jee⁺h⁺ kyaah⁺ Dio ka⁻läh⁺. ⁶Pero cha⁻ ba⁺
koo⁻ he⁻ llu⁺ he⁻ ma⁻jëen⁺ kyah⁺. Sa⁺ tih⁻
hoh⁺ he⁻ jmee⁺ lä⁺jêe⁺ nicolaita, ja⁻ba⁺
lä⁺ja⁻ sa⁺ tih⁻ dsen⁻ ka⁻läh⁺. ⁷Hi⁻ hnøø⁺
heeh⁺ juu⁺ la⁻, wa⁺ heeyh⁻ he⁻ hlëeh⁺
Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁺ kih⁺ lä⁺jê⁺ gwah⁺. Hi⁻
ga⁻lih⁺ mi⁻te⁺, kwan⁻ kuyh⁺ kih⁺ chaah⁺
hma⁻ he⁻ jmee⁺ cha⁻dsa⁻, he⁻ chih⁺ to⁻d-
saa⁻h⁺ ya⁻jwi⁻ kih⁺ Dio.”

**Juu⁻ la⁻ ga⁺chee⁺ Jwaa⁻ kih⁺
gwah⁺ jwi⁻ Esmirna**

⁸Hi⁻ sii⁺ kih⁺ ángel hi⁻ na⁻hña⁺ gwah⁻
jwi⁻ Esmirna: “Hi⁻ ma⁻laa⁺ jää⁺ ja⁻ga⁺
nøø⁺ jmi⁻gyuu⁺, lä⁺jiih⁺ hee⁺ jmi⁻gyuu⁺
lä⁺ ma⁻laay⁺ ja⁻ba⁺, hi⁺ hi⁻ ga⁺juu⁺ hi⁻
ga⁺lä⁺jiih⁺ ka⁻läh⁺, jäh⁺ lä⁺la⁻: ⁹Ma⁺ ba⁺
jnä⁺ lä⁺jê⁺ he⁻ jmeeh⁻. Jëeh⁺ ba⁺ hne⁻
wi⁺ hi⁺ tä⁻nee⁻ hne⁻ pero cha⁻ cha⁻miih⁻
kyah⁺ gyuu⁺ jmi⁻gyuu⁺. Ma⁺ ba⁺ jnä⁺ kih⁺
hi⁻ hlëeh⁺ wi⁺ kyah⁺. He⁻ koo⁻ jäh⁺ bih⁺
laay⁺ judiu. Pero laay⁺ dsa⁻ kya⁺ Tana⁺
ba⁺. ¹⁰Ni⁻ miih⁻ ta⁺ wa⁺ gah⁺ kih⁺ he⁻ na⁻
ga⁺ dsa⁻ngëeh⁺. Hii⁻ hi⁻sa⁻llu⁺ la⁻ taayh⁺
ko⁻llaa⁺ hnäh⁺ neh⁻ñe⁺ mah⁺ jëey⁺ che⁻
kwëeh⁻ hoh⁺ hnäh⁺. Heeyh⁺ hnäh⁺ wi⁺
lä⁺jiih⁺ tē⁺ gya⁺ jmi⁻. Kwëeh⁻ hoh⁺ lä⁺jiih⁺
juuh⁺. Hii⁻ jnä⁺ kwëehn⁻ hne⁻ koo⁻ coron
he⁻ kyaah⁺ jmee⁺ chaah⁻. ¹¹Hi⁻ hnøø⁺
heeh⁺ juu⁺ la⁻, wa⁺ heeyh⁻ he⁻ hlëeh⁺
Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁺ kih⁺ lä⁺jê⁺ gwah⁺. Hi⁻
ga⁻lih⁺ mi⁻te⁺, sa⁺ cha⁻ he⁻ le⁺ kiyh⁺ jee⁻
tē⁺ to⁻ jiih⁻ juu⁺ dsa⁻.”

**Juu⁻ la⁻ ga⁺chee⁺ Jwaa⁻ kih⁺
gwah⁺ jwi⁻ Pérgamo**

¹²Hi⁻ sii⁺ kih⁺ ángel hi⁻ na⁻hña⁺
gwah⁻ jwi⁻ Pérgamo: “Hi⁻ chooh⁻ ñe⁻tu-
uh⁺ chuuh⁻ he⁻ na⁻jni⁺ lä⁺to⁺ jwoo⁻, jäh⁺
lä⁺la⁻: ¹³Ma⁺ ba⁺ jnä⁺ lä⁺jê⁺ he⁻ jmeeh⁻
hi⁻ ha⁻ chaah⁻. La⁺ høø⁺ hi⁻sa⁻llu⁺ ba⁺ jee⁻
na⁻. Pero ma⁻ra⁻ he⁻ chooh⁺ ba⁺ hne⁻ koo⁻
hweh⁻ juu⁺ kin⁺. Hi⁺ lä⁺ ma⁻dsoo⁺ ja⁻ba⁺
hoh⁺ kin⁺ ka⁻läh⁺, ma⁻ke⁺ ñeh⁺ ba⁺ ha⁻ lä⁻

ga⁺la⁺ kih⁺ Antipa hi⁻ ma⁺ mi⁻teh⁺ kyaah⁺ juu⁺ kin⁺. Ga⁺jngiih⁺ dsa⁻ kiyh⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺ na⁻ jee⁺ hää⁺ hi⁻sa⁻llu⁺.¹⁴ Pero cha⁻ ga⁺ jyoh⁺ he⁻ kyaah⁺ ga⁻hlääh⁻ hne⁻. Jëeh⁺, tääh⁺ ga⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺ hi⁻ kye⁻ nuuh⁻ kih⁺ Balaam. Hi⁻ he⁺ ga⁺taah⁺ juu⁺ Balac ha⁻ lä⁻ ga⁺jmeey⁺ he⁻ ga⁺tah⁺ dsa⁻ Israal kyaah⁺ koo⁻ ga⁺kuyh⁻ he⁻ lla⁻ dsa⁻ cha⁻ne⁺ dio hi⁻ na⁻laa⁺ kaah⁻ dsa⁻, hi⁻ kyaah⁺ he⁻ ga⁺kaayh⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻.¹⁵ Ja⁺ ba⁺ lä⁻ja⁻ tääh⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺ hi⁻ kye⁻ nuuh⁻ kih⁺ dsa⁻ nicolaita, he⁻ ja⁻ sa⁻ tih⁻ dsen⁺.¹⁶ He⁻ ja⁻ jeeh⁺ hñaah⁺ kyaah⁺ Dio. Pero cher⁺ mah⁺ sa⁺ ga⁺heeh⁺ he⁻ jwahn⁻ la⁻, chah⁺ ba⁺ jän⁺ kyah⁺ mah⁺ teen⁻ kyaah⁺ dsa⁻ he⁺ kyaah⁺ ne⁻tuuh⁻ he⁻ hä⁺ hoon⁺.¹⁷ Hi⁻ hnø⁺ heeh⁺ juu⁺ la⁻, wa⁺ heeyh⁻ he⁻ hlëeh⁻ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ kih⁺ lä⁻jë⁻ gwah⁺. Kih⁺ hi⁻ ga⁺lih⁺ mi⁻te⁺, kwan⁻ kuyh⁺ maná he⁻ na⁻hmää⁺, hi⁺ kwëeh⁻ jnih⁺ koo⁻ mi⁺ mi⁻kuu⁺ tøø⁻. Në⁺ mi⁻kuu⁺ ja⁻, na⁻si⁻ koo⁻ jmi⁻ hmëe⁺, he⁻ ni⁻ jaa⁻ sa⁺ kyuu⁺. Ma⁻la⁻ hñii⁺ hi⁻ hyoh⁺ ba⁺ lä⁻kyuu⁺.”

Juu⁺ la⁻ ga⁺chee⁺ Jwaa⁻ kih⁺ gwah⁺ jwi⁻ Tiatira

¹⁸Hi⁻ si⁺ kih⁺ ángel hi⁻ na⁻hña⁺ kih⁺ gwah⁺ jwi⁻ Tiatira: “Joo⁺ Dio hi⁻hya⁻ je⁻ mi⁻në⁺, hi⁺ la⁺ ma⁻ti⁻y⁻ lä⁻koo⁻ ñe⁻ nøø⁺ he⁻ jih⁻gyeh⁺, hi⁻ he⁺ jäh⁺ lä⁻la⁻:¹⁹ Ma⁻ ba⁺ jnä⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ jmeeh⁻, hñaah⁺ ba⁺ hne⁻ dsa⁻, mi⁻teh⁺ ba⁺ hne⁻ ta⁺ kyah⁺, hi⁺ jøh⁻ ba⁺ hoh⁺. Cha⁻ ga⁺miih⁻ ta⁺ llu⁺ jmeeh⁻ na⁻lä⁻koh⁺ ga⁺ he⁻ ma⁻jmeeh⁺ jää⁺.²⁰ Pero cha⁻ ga⁺ jyoh⁺ he⁻ kyaah⁺ ga⁻hlääh⁻ hne⁻. Kwah⁻ jwë⁺ kih⁺ dsa⁻më⁺ hi⁻ chee⁻ Jezabel hi⁻ jäh⁺ ngëe⁻ juu⁺ kih⁺ Dio kih⁺ dsa⁻. Kyaah⁺ nuuh⁻ kiyh⁺ mi⁻gaay⁺ hi⁻ nuuh⁻ kin⁺ mah⁺ kaayh⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁺ kuyh⁺ he⁻ lla⁻ dsa⁻ cha⁻ne⁺ dio hi⁻ na⁻laa⁺ kaah⁻ dsa⁻.²¹ Ma⁺ jøøn⁻ mah⁺ jëen⁻ che⁻ lä⁻dsaa⁻ dsëy⁺, pero sa⁺ hii⁻ tøy⁺ he⁻ kaayh⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻.²² Na⁺ na⁺, jee⁺ hääy⁺ jwë⁺ hliih⁺, kya⁺ jnih⁺ në⁺ jii⁻ mah⁺ heeh⁻ jnih⁺ cha⁻miih⁻

wii⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ hi⁻ kaayh⁺ cher⁺ mah⁺ sa⁺ ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsëy⁺ kih⁺ lä⁻jë⁻ ta⁺ hliih⁺ he⁻ jmeey⁺.²³ Jmään⁺ jooy⁺ dsoo⁺ lä⁻jiih⁺ juuy⁺. Lä⁻ja⁻ lä⁻jë⁻ gwah⁺ lä⁻ne⁻ kin⁺, jnä⁺ ba⁺ kyuu⁺hn⁻ hu⁻dsë⁻ kiyh⁺, hi⁺ kyuu⁺hn⁻ neh⁺ tuh⁻dsëy⁺ ka⁻läh⁺. Jnä⁺ ba⁺ kwëeh⁻ hnäh⁺ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ hnäh⁺, lä⁻koo⁻ te⁺ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺.²⁴ Pero jnä⁺ hlëeh⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ lä⁻jëe⁻ ga⁺ hi⁻ tääh⁺ jwi⁻ Tiatira, hnäh⁺ hi⁻ sa⁺ tääh⁺ kyaah⁺ nuuh⁻ na⁻, hnäh⁺ hi⁻ sa⁺ kyuu⁺ he⁻ jäh⁺ he⁻ na⁻hmää⁺ ñiih⁺ ga⁺ kih⁺ Tana⁺. Jwëeh⁻ hnäh⁺, mo⁻so⁻ cha⁻ ga⁺ he⁻ hnø⁺ kyah⁺ hnäh⁺.²⁵ Chooh⁺ hnäh⁺ koo⁻ hweh⁻ lä⁻jë⁻ nuuh⁻ he⁻ ma⁻hñah⁻ hnäh⁺, lä⁻jiih⁺ lloo⁻ jmi⁻ jäh⁺.²⁶ Kih⁺ hi⁻ ga⁺lih⁺ mi⁻te⁺ lä⁻jë⁻ mada⁺ kin⁺ lä⁻jiih⁺ llaa⁻ jmi⁻gyuu⁺, jnä⁺ kwan⁻ jwë⁺ jmeey⁺ hih⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ lä⁻kaa⁻ hwa⁺.²⁷ Jmeey⁺ hih⁺ lä⁻koo⁻ jmee⁺ hih⁺ jaa⁻ hi⁻ chooh⁻ hma⁻hiih⁻ he⁻ la⁺ ñe⁻. Wa⁻ra⁻ ga⁺të⁺ jee⁺ jmeey⁺ hih⁺ kih⁺ dsa⁻, lä⁻koo⁻ he⁻ jøøy⁺ koo⁻ mi⁻hya⁻ ba⁺ le⁺ kih⁺ dsa⁻. Jëeh⁺ hyoyh⁺ cha⁻miih⁻ be⁺, ja⁻ba⁺ lä⁻koo⁻ be⁺ he⁻ ma⁻hyohn⁻ kih⁺ Täa⁺ kyaan⁺.²⁸ Hi⁻ kwëeh⁻ jnih⁺ nuu⁺ hø⁻ ka⁻läh⁺.²⁹ Hi⁻ hnø⁺ heeh⁺ juu⁺ la⁻ wa⁺ heeyh⁻ he⁻ hlëeh⁻ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ kih⁺ lä⁻jë⁻ gwah⁺.”

Juu⁺ la⁻ ga⁺chee⁺ Jwaa⁻ kih⁺ gwah⁺ jwi⁻ Sardis

3Si⁺ kih⁺ ángel hi⁻ na⁻hña⁺ gwah⁺ jwi⁻ Sardis: “Hi⁻ jää⁺ gye⁻ jmi⁻lle⁺ kih⁺ Dio hi⁻ jääy⁺ gye⁻ nuu⁺, hi⁻ he⁺ jäh⁺ lä⁻la⁻: Ma⁻ ba⁺ jnä⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ jmeeh⁻. Cha⁻ juu⁺ na⁻jiih⁺ hne⁻, pero hi⁻ na⁻juu⁺ ba⁺ hne⁻.² Nä⁺ mi⁻nëh⁺, ja⁻ kwah⁻ be⁺ kyaah⁺ ta⁺ he⁻ hä⁺ gooh⁻, na⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻ääh⁺ ta⁺ kyah⁺. Jëeh⁺ ma⁻jëen⁻ sa⁺ ma⁻jä⁻ llu⁺ ta⁺ kyah⁺ lä⁻koo⁻ hnø⁺ Dio.³ Mi⁻dsooh⁻ hoh⁺ ja⁻, hee⁻ na⁻ ma⁻heeh⁻ hi⁺ hee⁻ na⁻ ma⁻nuuh⁻. Høø⁺ he⁻ na⁻, hi⁺ jeeh⁺ hñaah⁺ ka⁻läh⁺ kih⁺ Dio. Cher⁺ mah⁺ sa⁺ høøh⁻ he⁻ na⁻, jmeeh⁻ wa⁺ la⁺ cha⁻ la⁺, jäh⁺ kyah⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ hi⁻ ba⁺. Jëeh⁺ hor⁻ he⁻ sa⁺ leeh⁻ jäh⁺ kyah⁺.⁴ Tääh⁺ ga⁺ miih⁻

dsa⁻ kyaah^h hne⁻ jee^h jwi⁻ Sardis na⁻, hi⁻ sa⁻ ma⁻ mi⁻ soh^h sa⁻ hmi⁻h⁻ kih^h. Hi⁻ he⁻ na⁻ ngē^h kyaah^h jnā^h kyeh^h hmi⁻h⁻ tō⁻ jlēē⁻, jēeh^h lā⁻ ja⁻ lle⁻ le⁻ kiyh^h. ⁵Hi⁻ ga⁻ lih^h mi⁻ te^h, hi⁻ he⁻ kēh^h hmi⁻h⁻ tō⁻ jlēē⁻. Sa⁻ chen^h jmi⁻ kih^h he⁻ na⁻ si⁻ nē⁻ je⁻ jee⁻ na⁻ si⁻ jmi⁻ kih^h lā⁻ jēē⁻ hi⁻ na⁻ jnā^h kih^h Dio. Hi⁻ mi⁻ jnā^h cha⁻ nē⁻ Tā^h kyaan⁻ hi⁻ cha⁻ nē⁻ angele kyaay^h he⁻ kyuu⁻ jnih^h. ⁶Hi⁻ hnō^h heeh^h juu^h la⁻, wa^h heeyh⁻ he⁻ hlēeh⁻ Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii⁻ kih^h lā⁻ jē⁻ gwah⁻.”

Juu^h la⁻ ga⁻ chee^h Jwaa⁻ kih^h gwah⁻ jwi⁻ Filadelfia

⁷Si^h kih^h ángel hi⁻ na⁻ hñaa^h gwah⁻ jwi⁻ Filadelfia: “He⁻ la⁻ jāh^h hi⁻ na⁻ jngēē⁻, hi⁻ jmee⁻ ju⁻ dsoo^h, hi⁻ chooh⁻ jō⁻ nē^h kih^h David. Jee⁻ nāy⁻ ni⁻ jā⁻ sa⁻ jne^h, jee⁻ jney⁻ ni⁻ jā⁻ sa⁻ nā⁻. ⁸Ma⁻ ba⁻ jnā^h lā⁻ jē⁻ he⁻ jmeeh⁻. Na⁻ ma⁻ na⁻ na⁻ jwē^h kyah^h he⁻ ma⁻ nān⁻, he⁻ ni⁻ jā⁻ sa⁻ le⁻ ha⁻ kyah^h. Ma⁻ ke⁻ mi⁻h⁻ ga⁻ be⁻ cha⁻ kyah^h, ma⁻ hōoh^h ba⁻ hne⁻ juu^h kin⁻. Ni⁻ koo⁻ há⁻ sa⁻ ma⁻ jāh^h sa⁻ kyuu⁻ jnā^h. ⁹Lā⁻ la⁻ jmeen⁻ kih^h hi⁻ laa⁻ kya^h Tana^h hi⁻ koo⁻ jāh^h laay^h judiu. Peer⁻ ta⁻ juuy^h ba⁻ ja⁻. He⁻ ja⁻ jmeen⁻ ya⁻ nāy^h ya⁻ juyh^h jnēy^h hu⁻ ti⁻h^h, hi⁻ jmeen⁻ mi⁻ jnāy^h he⁻ ma⁻ lā⁻ hnaan⁻ hne⁻. ¹⁰Ma⁻ kwēē^h ba⁻ hoh^h kyaah^h mada⁻ he⁻ ga⁻ jmeen⁻ kyah^h. He⁻ ja⁻ hā⁻an⁻ hne⁻ kih^h he⁻ wi⁻ he⁻ na⁻ ga⁻ jā⁻ lā⁻ kaa⁻ jmi⁻ gyuu⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻ jēē⁻ Dio che⁻ lā⁻ dsaa⁻ dsē⁻ dsa⁻ hi⁻ tā⁻ah^h lā⁻ kaa⁻ hwa⁻ kyaah^h he⁻ wi⁻ ja⁻. ¹¹Chah^h ba⁻ jāhn^h. Chooh⁻ koo⁻ hweh⁻ nuuh⁻ he⁻ ma⁻ hñah⁻ mah⁻ ni⁻ jā⁻ sa⁻ jñuu^h coron kyah^h. ¹²Kih^h hi⁻ ga⁻ lih^h mi⁻ te^h, jmā⁻ jnih^h lā⁻ koo⁻ hma⁻ dsē⁻ kih^h gwah⁻ he⁻ la⁻ kih^h Dio kyaan⁻, jih⁻ koh^h sa⁻ ya⁻ hēy^h jee⁻ ja⁻. Nē⁻ kiyh^h siin⁻ jmii⁻ kih^h Dio kyaan⁻ kyaah^h jmii⁻ kih^h jee⁻ jwi⁻ kih^h Dio kyaan⁻ ka⁻ lāh^h he⁻ chee⁻ Jerusalén hmēē⁻ he⁻ jyoo^h gyuu⁻h^h jmii⁻ gyuu⁻h^h kih^h Dio kyaan⁻, hi⁻ siin⁻ nē⁻ kiyh^h jmii⁻ hmēē⁻ kin⁻. ¹³Hi⁻ hnō^h

heeh^h juu^h la⁻, wa^h heeyh⁻ he⁻ hlēeh⁻ Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii⁻ kih^h lā⁻ jē⁻ gwah⁻.”

Juu^h la⁻ ga⁻ chee^h Jwaa⁻ kih^h gwah⁻ jwi⁻ Laodicea

¹⁴Si^h kih^h ángel hi⁻ na⁻ hñaa^h gwah⁻ jwi⁻ Laodicea: “Hi⁻ la⁻ hi⁻ laa⁻ dsoo^h hi⁻ mi⁻ te^h juu^h kih^h, he⁻ ba⁻ hñiiy⁻ kway⁻ ju⁻ dsoo^h. Hi⁻ he⁻ laa⁻ to⁻ nē⁻ kih^h jee⁻ lā⁻ jē⁻ he⁻ ga⁻ jmee⁻ Dio. Jāyh^h lā⁻ la⁻: ¹⁵Ma⁻ ba⁻ jnā^h lā⁻ jē⁻ he⁻ jmeeh⁻, ni⁻ sa⁻ gyuh^h ni⁻ sa⁻ llaah^h hne⁻. Llu⁻ ba⁻ wa⁻ ra⁻ jāh^h kih^h gyuh^h o⁻ llaah^h. ¹⁶Kih^h he⁻ sa⁻ gyuh^h ni⁻ sa⁻ llaah^h, he⁻ jā⁻ nūn⁻ hne⁻ ta⁻ wa⁻ hoon⁻, kih^h kō⁻ hī⁻ pih⁻ ba⁻ llaah^h hne⁻. ¹⁷Jēēh^h hne⁻ jwah⁻: Jnā^h chan⁻ kuu⁻, hi⁻ ma⁻ llaan⁻ hñiin⁻ llu⁻, mo⁻ so⁻ cha⁻ he⁻ ga⁻ jmee⁻ bii⁻ kin⁻. Sa⁻ nēh⁻ he⁻ llaah^h jā⁻ hi⁻ na⁻ hēē⁻, hi⁻ mo⁻ so⁻ jmā⁻ ta⁻, hi⁻ tā⁻ nēē⁻, hi⁻ tū⁻ hi⁻ jā⁻ hi⁻ kwah⁻. ¹⁸Jnā^h kwan⁻ nuuh⁻ kyah^h, ki⁻ jnā^h lā⁻ ku⁻ nō⁻ he⁻ ma⁻ na⁻ llu⁻ kyaah^h je⁻, mah^h lā⁻ cha⁻ cha⁻ mi⁻h⁻ kyah^h. Hi⁻ lā⁻ hmi⁻h⁻ tō⁻ he⁻ kēh^h mah^h sa⁻ jēē⁻ dsa⁻ la⁻ o⁻ hih⁻ he⁻ kwah⁻. Hi⁻ tō⁻h⁻ mē⁻ mi⁻ nēh⁻ mah^h lā⁻ jnā^h llu⁻. ¹⁹Jnā^h juuh⁻ kiyh^h mah^h heeh⁻ wi⁻ lā⁻ jēē⁻ hi⁻ hnaan⁻. He⁻ ja⁻ wa⁻ jēē⁻ hoh^h he⁻ hā⁻ah^h jwē⁻ kih^h Dio, chaah^h hñaa^h. ²⁰Hi⁻ jnā^h chehn⁻ ho⁻ haah⁻ tēēn⁻. Cher⁻ mah^h cha⁻ hi⁻ nuu⁻ juu^h kin⁻ mah^h nāy⁻ ho⁻ haah⁻, dsa⁻ hen⁻ jmeen⁻ ma⁻ nuu⁻ kyaay^h, hi⁻ hñiiy⁻ kyaah^h jnā^h ka⁻ lāh^h. ²¹Hi⁻ ga⁻ lih^h mi⁻ te^h, kwan⁻ gyay⁻ kyaah^h jnā^h jee⁻ jmeen⁻ hih⁻, jā⁻ ba⁻ lā⁻ koo⁻ ga⁻ lih⁻h^h ga⁻ mi⁻ ten⁻, he⁻ jā⁻ ga⁻ gyan⁻ koo⁻ kih^h Tā^h kyaan⁻. ²²Hi⁻ hnō^h heeh^h juu^h la⁻, wa^h heeyh⁻ he⁻ hlēeh⁻ Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii⁻ kih^h lā⁻ jē⁻ gwah⁻.”

Dsa⁻ kaa⁻h^h he⁻ ga⁻ jmā⁻ jō⁻h^h Dio

4 Ma⁻ ngēē⁻ he⁻ jā⁻, ga⁻ jēēn⁻ koo⁻ ho⁻ haah⁻ na⁻ na⁻ gyuu⁻h^h jmi⁻ gyuu⁻h^h. Hi⁻ jā⁻ ba⁻ lle⁻ he⁻ ga⁻ nuun⁻ lā⁻ ma⁻ to⁻ nē⁻, he⁻ nuuh⁻ lā⁻ koo⁻ hi⁻ luu⁻ hoo⁻, ga⁻ hlēeh⁻ kyaah^h jnā^h, ga⁻ jāh^h:

—Wii' ta' la' mah' heehn' hne' hee' na' le' ta' cha'ne' ga' —ga'siiyh' jna'.

²Lä'chah' ja' ma'chah' jmi'le' kin' gyuu'. Jee' ja' ga'jään' koo' hma'sii' hi' nē' hma'sii' ma' gya' jaa' hi' laa' jøøh'. ³Hi' ma' gya' jee' ja', ma' jnääy' lä'koo' mi'kuu' he' chee' jaspe kyaah' cornalina. Ma' jnä' lä'ku' lä'jii' jee' ma' gyay' ja', jaa' mih'kuu' he' jnä' jih'gyeh' lä'koo' jnä' jih'gyeh' esmeralda.

⁴Hi' lä'ku' lä'jii' kih' hma'sii' ma' tøø' ga' jyoh' gyii'kye' hma'sii'. Nē' hma'sii' ja', ma' tääh' gyii'kye' dsa'gyuu' hi' ma' kyeh' hmiih' tøø' hi' ma' lley' coron he' la' kyaah' ku'nøø'. ⁵Jee' ma' chih' hma'sii' juuh' ja', ma' jmee' je'niih' hi' ma' nii' hi' ma' nuuh' ma' hlēeh' dsa'. Hi' ma' na'hij' gyii' mi'sē' he' ma' koo' cha'ne' hma'sii' ja'. He' ja' ma' la' lä'jē' gyii' jmi'le' kih' Dio. ⁶Cha'ne' jee' ma' gyay' ja', ma' na'jaa' he' la' lä'koo' hu' he' jēē', he' juuh' lä'koo' jmi'neeh'.

Koo' kih' hma'sii' he' ma' chih' to'd-saah' kih' jee' lä'jē' hma'sii' he' ma' tøø' lä'ku' lä'jii' ja', ma' tääh' kyeē' jah' hi' ma' choo' mi'nē' ta' ka'luuy' hi' ta' cha'ne'. ⁷Hi' to'nē' jah' he' ma' laa' lä'koo' jaa' león. Jee' ga'tē' uu' jah' he' ma' laa' lä'koo' jaa' kya' mäh'. Jee' ga'tē' uu' jah' he' ma' la' mo'nēy', lä' la' mo'nē' jaa' dsa'nuuh'. Hi' jee' ga'tē' kyeē' jah' he' ma' laa' lä'koo' jaa' mi' hi' hēē'. ⁸Lä'jēē' kyeē' jah' he' ma' choo' jni' sa'kyooy'. Lä'ku' lä'jii' ma' choo' cha'mi'ih' mi'nēy'. Lä'jmi' lä'hwe' sa' ma' tūy' ma' jäh'.

Na'jngēē', na'jngēē', na'jngēē' laa' Dio
Dsa'jøøh' jnan' hi' cha' ga'lä'jē' be' kih'.

Hi' na' ma' laa', hi' na' laa' na', hi' ja' ba' hi' na' llaah' ka'läh'.

⁹Lä'jēē' jah' he' ma' jnääy' jøøh' hi' gya' nē' hma'sii' he', hi' chaa' lä'jē' joh' jmi' cha'. Ma' hnäy' cha'mi'ih' hi' ma' kway' ti'hmaah' kiyh'. Koo' hä' koo' hä' he' ma' jmee' lä'ja', ¹⁰lä'jēē' gyi-

i'kyeē' dsa'gyuu' ma' juuh' jne' cha'ne' hi' gya' jmee' hih' he', jmee' juuh' kih' hi' chaa' lä'jē' joh' jmi' cha'. Ma' jwäy' coron kiyh' cha'ne'y', ma' jäh'.

¹¹Hne' Dio, Dsa'jøøh' kya' jnääh',
jaa' hne' ba' hi' jnääh' jøøh'.

Kyah' hne' ba' jmee' jnääh' juuh',
kyah' ba' la' ga'lä'jē' be'.

Jēēh', hne' ba' ga'jmeeh' lä'jē' he' cha'.
Lä' hyoh' hoh' hnaah' ga'jmeeh', he' ja' ba' cha'.

Jee' la' hlēeh' kih' koo' je' he' na'bä' he' ma' choøh' Borrego mäh'

5 Hi' ma' gya' jmee' hih' he', ga'jään' ma' chooyh' kyaah' gooy' ra'luu' koo' je' he' na'sii' ta' neh', hi' na'sii' ta' ka'luu' ka'läh', na'gyoh' gyii' jiih'. ²Hi' ga'jään' jaa' ángel beē' hi' ma' hlēeh' kyaah' be', ga'jäh'.

—¿Hii' na' hi' na'ngē' jwē' jii' lä'jē' he' na'gyoh' gyii' jiih' ja' mah' niyh'?

³Pero sa' ga'jnääh' ni' jaa' hi' lih' ma' jii' je' ja' mah' ma' hēy', ni' gyuu' jmi'gyuu', ni' hwa' la', ni' neh' hwa' ka'läh'.

⁴Peer' ga'hoohn' cha'mi'ih', kih' he' sa' chaa' ni' jaa' hi' na'ngē' jwē' ma' niyh' je' ja' mah' ma' hēy'. ⁵Pero jaa' jee' lä'jēē' dsa'gyuu' he' ga'siiyh' jnä'.

—Mo'to' hoo' cha'mi'ih'. Hii' León la' hi' na'jnääh' kih' Judá, ja' ba' sa'ju' kih' David, hi' la' ba' ga'lih', he' ja' na'ngēy' jwē' jiiy' lä'jē' gyii' he' na'gyoh' ja' mah' niyh' —ga'jah' dsa'gyuu' siih' jnä'.

⁶Hi' ga'jēē' jnih', laay' lä'koo' jaa' borrego mäh' hi' ma' chah' koo' kih' hi' ma' gya' jmee' hih', to'dsaah' kih' kyeē' jah' he', hi' ja' ba' jee' kih' lä'jēē' dsa'gyuu' he'. Borrego he' ma' jnääh' lä'koo' borrego hi' ma'jngēēh' dsa' nē' na'hyoo', ma' lle' gyii' jøø' lley', hi' ma' choo' gyii' mi'nēy'. He' ja' la' gyii' jmi'le' kih' Dio he' ga'chey' lä'kaa' hwa'. ⁷Borrego mäh' he' ngooy' mah' ga'kay' je' he' ma' hä' ja' goo' ra'luu' kih' hi' jmee' hih' he'. ⁸Lä' ma' ga'sooyh' je' ja', lä'jēē' kyeē'

jah' he' hi+ lä+jëë+ gyii'kyee' dsa-gyuuh' ka-läh' ga+juuh' jné' cha'nëy'. Lä+jaa- lä+jaa- ma' chooh- ma' koo+ tu- he- choo' cha-miih- si'ne', hi+ ma' chooyh- ka-läh' ma' koo+ kyaah' he- na-la' kyaah' ku'nøø- he- na-ka'h kyaah' chu-. Chu- ja- la' kwaat- juu' kih' hi- na-jngëe' hi- tääh' ngii+ kih' kih' Dio. ⁹ Ga-lä+jëë+ ba' hi- he' ma' hä+ koo- su- hmëe', ma' jäh':

Jaa- hne- ba' na-ngëh' jwë' sooh' je- na-, mah' jiih' lä+jë+ gyii' he- na-gyoh' ja-.

Jëeh' ga+jngëeh' dsa- hne-, ga-lääh+ jnääh' kyaah' jma- kyah' mah' ga-ngëeh' jnääh' kih' Dio.

Ga-lääh+ ga-lä+jëë+ nëe' dsa- hi- hlëeh+ lä+koo- lä+koo- juu', hi- tääh' lä+kaa- jwi', hi- lä+kaa- hwa' jee' tääh' dsa- hi- jmee+ hih+.

¹⁰ Ga-hñaah' jnääh' dsa-ta' kaah', ga-hñaah' jnääh' jmi-dsa- mah' jmee' jnääh' ta'he' kih' Dio jnän', hi- lä+ja- jmee' jnääh' hih+ kih' dsa- hi- tääh' lä+kaa- jmi-gyuu+.

¹¹ Chah' ba' ga+jëen' ka-läh', ga-nuun' ma' hlëeh' jwëë' ángele lä+ku' lä+jii' kih' hi- ma' jmee+ hih+ jee' ja-, kyaah' jah' he', hi+ kyaah' dsa-gyuuh' he'. Joh' mil-lón sa+ tee' hi- ma' tääh' jee' ja-. ¹² Lä+jëë+ hi- he' ma' hlëeh' ki' gaa-, ma' jäh':

Borrego mäh' hi- ga+jngiih' dsa- kih', hi- na- ba' na-ngë' jwë' he- cha- lä+jë+ be' kih', he- cha- cha-miih- kiyh', he- kyuuyh' ga-lä+jë+ ba', he- cha- cha-miih- be' kiyh', he- lä+gah+ jnih', he- jmeen' juuh- kiyh', hi+ he- hä' jné' kiyh'.

¹³ Koo- ka-läh' ga-nuun' kih' ga-lä+jëë+ hi- tääh' gyuuh' hi- ga+jmää' Dio, lä+kye- hi- ga+jmääy' hi- tääh' hwa- la-, hi+ neh+ ga' kih' hwa' la- hi+ lä+jëë+ hi- tääh' neh+ jmi-nëeh' hi+ lä+jë+ he- ga- cha- në' kih'. Lä+jëë+ hi- he' ma' jäh':

Wa' hán' kih' hi- gya' jmee+ hih+ në' hma-sii', wa' hán' kih' Borrego mäh', wa' gah+ jnih',

wa' jmeen' juuh- kiyh' hi+ wa' cha- cha-miih- be' kiyh' ga-lä+jë+ joh' jmi' cha-.

¹⁴ Lä+jëë+ kyee' jah' he' ma' jäh':

—Wa' la' lä+ja-.

Hi+ lä+jëë+ gyii'kyee' dsa-gyuuh' he' ga+juuh' jnéy', ga+jyooy' lley' lä+ ga+të' hwa' mah' ga+jmeey' juuh- kih' Dio.

Lä+jë+ gyii' he- na-gyoh' ja-

6 Ga+jii' Borrego mäh' koo- jwëë' he- na-gyoh' ja-, ga+jëen'. Ja' ga' ga-nu-un' ga-hlëeh' jaa- kih' jee' lä+jëë+ kyee' jah' he'. Llé' kiyh' ma' nuuh' lä+koo- kii- hii- nih', ga+jäh':

—Ñā- mah' jëe'.

² Ma' ga+jëen', ga+jëen+ jaa- kya+jiih' tää-. Hi- ma' dsëe' kya+jiih' he' ma' chooh- koo- hma- he- tey- flecha. Ga-hy-oyh' koo- coron hi+ ya+hëey' ma-na-l-luyy' mah' liyh+ jee' hni-.

³ Lä+ ma' ga+jiiy' jee' ga+të' to' jwëë' he- na-gyoh' ja-, ga-nuun' ga-hlëeh' jee' ga+të' uu' jah' he', ga+jäh':

—Ñā- mah' jëe'.

⁴ Ya+hëe' jnah' kya+jiih' gyuu' jih'. Hi- ma' dsëe' kya+jiih' he' ga-hyoyh' koo- ñe'tuuh' juuh-. Lä+ja- ga-hyoyh' be' mah' jnuuyh' he' hii' tii' kih' dsa- jmi-gyuu+.

⁵ Lä+ ma' ga+jiiy' jee' ga+të' hnë' jwëë' he- na-gyoh' ja-, ga-nuun' kih' jee' ga+të' uu' jah' he', ga+jäh':

—Ñā- mah' jëe'.

Hi+ ga+jëen+ jaa- kya+jiih' läh-. Hi- ma' dsëe' kya+jiih' läh- he' ma' chooh- koo- kyaah' hih'. ⁶ Ja' ga' ga-nuun' ga-hlëeh' to'dsaah' jee' kih' lä+jëë+ kyee' jah' he', ma' jäh':

—To' ñe' mi'trigo la' kih' koo- jmi' ta'. Hi+ jni' ñe' mi'cebada la' kih' koo- jmi' ta'. Pero ta+ hëe' naa' ni+ jmih' mi'jeh' ma-ää-.

⁷ Lä+ ma' ga+jiiy' jee' ga+të' kye' he- na-gyoh' ja-, ga-nuun' kih' jee' ga+të' kye' jah' he', ga+jäh':

—Nā mah' jēē.

⁸Ma' ga'jēēn', ga'jēēn' jaa' kya'jiih' nää'. Hi' ma' dsēē' kya'jiih' he' ma' chee' Hi' Na'juu', jah' kaah' kiyh' ma' jnā' cha'je'. Ga'hyoyh' be' kih' koo' kiih' kih' jmi'gyuu' mah' jngēēyh' dsa' kyaah' nē-tuuh', kyaah' kyoo', kyaah' dsoo', hi' kyaah' jah' hää' hi' chaa' hwa' la'.

⁹Ma' ga'jiiy' jee' ga'tē' hñā' he' na-gyoh' ja', ga'jēēn' ta' hwa' kih' na'hyoo' lä'jēē' dsa' hi' ga'juu' kwaan' kih' juu' kih' Dio hi' kwaan' kih' he' ga'mi'tey' kway' ju'dsoo'. ¹⁰Hi' he' ma' hlēēh' kii':

—Hne' Dio hi' na'jngēē' hi' laa' ju'dsoo', ðlih' ba' llah' ta' mah' teeh' jwii' kih' dsa' hi' tääh' hwa', hi' ga'tuu' jma' kyaa' jnääh'?

¹¹Lä'jaa' lä'jaa' ga'hyoh' hmiih' tōō', hi' ga'la' mada' kiyh' mah' teeyh' dsēy' koo' ga'ko'hwēē' lä'jiih' dsēē' ooyh', hi' jmee' ja'ba' ta' ja' hi' lle' kih' juu' ja'ba' lä'koo' ga'juuy' hñiiy'.

¹²Hi' ga'jēēn' ma' ga'näy' jee' ga'tē' jñii' he' na-gyoh' ja'. Ga'jah' wi' jwēte hwa', ga'läläh' nē' hyoo', lä'koo' läh' hmiih' he' kēh' dsa' hi' ti'meeh' dsē' lä' ma' dsa'juu' hi' chaa' kiyh'. Hi' nē' sih' kō'lla' ga'lā'gyuu' jma'. ¹³Ga'h-laa' nuu' hi' ma' hēē' gyuu' lä' ga'tē' hwa', lä'koo' hla' mi'higo gyuu' hma' kih', wa'ra' ga'jmeē' lle' tä'. ¹⁴Gyuu' jmi'gyuu' ga'ääh' go'tē' lä'koo' mo'je' he' dsa'gyēē' kih' hñii'. Ga'lä'jē' moh' kyaah' lä'jē' hwa' he' tääh' jee' jmi'neeh' ga'lä'sii' hōō'. ¹⁵Lä'jēē' rey hi' chaa' hwa', dsa'kaah', dsa'cha'kuu', juu' hlōō', hi' lä'jēē' hi' beē' ga', lä'jēē' hi' na'hneē' jmee' ta', hi' hi' sa' na'hneē' ga'hmääh' neh' too' kuu' hi' neh' kuu' hloo'. ¹⁶Lä'jēē' hi' he' ga'jah' siiyh' moh', ga'siyyh' hloo' ka'läh':

—Wa' hla' hnäh' nē' kyaa' jnääh', hmää' jnääh' kih' hi' gya'jmeē' hih' oō', hmää' jnääh' kih' Borrego mäh' hi' hää' oō' mah' sa' jēēy' jnääh'. ¹⁷Jēēh' ma'd-

sēē' jmi' juuh' he' ya'jēē' dsēy'. ¿Hi' ba' tää' tee' kyaayh'? —ga'jäyh'.

Hñā' laa' na-dsē' to' laa' kyeē' mil tē' hi' laa' lee' jee' jwii' Israel

7Ma'ngēē' he' ja', ga'jēēn' kyeē' án-gele hi' ma' cheh' lä'jē' kye' sa'ki-ih' kih' hwa'. Sa' ma' kway' jwē' ma' dsa'ngēē' lle' nē' hwa', ni' nē' jmi'neeh', ni' jee' cha' chaah' hma'. ²Hi' ga'jēēn' jñah' ángel hi' ja' ta' jee' hya' hyoo', hi' ma' chooh' sello kih' Dio hi' na'jiih'. Ga'tēēy' koo' ki'gaa' kih' lä'jēē' kyeē' hi' ma' tääh' he' hi' ga'hyoh' be' mah' jmeey' dsoo' kih' hwa' hi' kih' jmi'neeh' ka'läh'. ³Ga'jäyh':

—Ta' jmeē' dsoo' kih' hwa' ni' kih' jmi'neeh', ni' kih' ni' koo' chaah' hma' ta'ko'jiih' sa' ga' ma'la' lii' mo'kye' lä'jēē' hi' jmee' ta'he' kih' Dio jnän'.

⁴Ja'ga' ga'nuun' ma'tē' hñā' laa' na-dsē' to' laa' kyeē' mil dsa' hi' ma' laa' lee' kih' jee' lä'jēē' nää' dsa' kyaa' Israel. ⁵Dsa' kyaa' Judá, tee' gya'to' mil hi' ma' laa' lee', hi' kyaa' Rubén, tee' gya'to' mil, hi' kyaa' Gad, tee' gya'to' mil, ⁶Hi' kyaa' Aser, tee' gya'to' mil, hi' kyaa' Neftalí, tee' gya'to' mil, hi' kyaa' Manasé, tee' gya'to' mil, ⁷hi' kyaa' Simeón, tee' gya'to' mil, hi' kyaa' Leví, tee' gya'to' mil, hi' kyaa' Isacar, tee' gya'to' mil, ⁸hi' kyaa' Zabulón, tee' gya'to' mil, hi' kyaa' José, tee' gya'to' mil, hi' kyaa' Benjamín, tee' gya'to' mil.

Jwēē' jwēte dsa' hi' ma' kyeē' hmiih' tōō' jmah'

⁹Ma'ngēē' he' ja', ga'jēēn' jwēē' jwēte dsa' hi' ni' jaa' sa' tää' hēēy'. Jee' ja' ma' tääh' dsa' hi' chaa' lä'kaa' hwa', lä'jēē' nää' dsa' hi' chaa' lä'kaa' jmi'gyuu', dsa' hi' hlēēh' lä'koo' lä'koo' juu' kih', ma' tääh' cha'nē' hi' gya'jmeē' hih' he', hi' cha'nē' Borrego mäh'. Lä'jēē' hi' he' ma' kyeē' hmiih' tōō' hi' ma' chooyh' gooh' hma'su'. ¹⁰Ga'lä'jēē' ma'

hlëeh⁺ ki⁻gaa⁻, ma' jäh⁺: "Dio jnän⁻ hi⁻ gya' jmee⁺ hih⁺ na⁻, kyaah⁺ Borrego mäh⁺ kyaay⁺, hi⁻ na⁻ ma⁻lää⁺ jne⁺." ¹¹Lä⁺jëë⁻ ángele hi⁻ ma' tääh⁺ lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁺ kih⁺ hi⁻ gya' jmee⁺ hih⁺ he⁺, kyaah⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻gyuuh⁺, kyaah⁺ lä⁻jëë⁻ kyeë⁺ jah⁺ he⁺, ga⁻juuyh⁺ jnëy⁺ cha⁻në⁻ hi⁻ jøøh⁺, lä⁻jiih⁺ ga⁻jyooy⁺ lley⁺ lä⁻ ga⁻të⁺ hwa⁺, ga⁻jmeey⁺ juuh⁺ kih⁺ Dio. ¹²Ga⁻jäyh⁺:

Wa' la' lä⁻ja⁻, wa' hän⁺ kiyh⁺, laay⁺ jøøh⁺, kyuyh⁺ cha⁻miih⁻, wa' kwan⁺ ti⁻hmaah⁺ kiyh⁺, wa' gah⁺ jnih⁺, cha⁻ be⁺ kiyh⁺ hi⁻ beey⁺.

Kih⁺ Dio jnän⁻ wa' la' lä⁻ja⁻ lä⁻jë⁺ joh⁺ jmi⁺ cha⁻.

¹³Jaa⁻ jee⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻gyuuh⁺ he⁺ ga⁻ngii⁺ juu⁺ kin⁺, ga⁻jäyh⁺:

¿Hi⁻ na⁻ hi⁻ kye⁺h⁺ hmiih⁻ tøø⁻ hi⁻ tääh⁺ la⁻, ha⁻ ta⁺ ma⁻ya⁻näy⁺?

¹⁴—Hne⁻ Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, ñeh⁺ ba⁻ hne⁻ —ga⁻jwii⁺ jnih⁺.

Mah⁺ ga⁻siiyh⁺ jnä⁺:

—Hi⁻ na⁻ na⁻ hi⁻ ga⁻hwëë⁻ jee⁺ ga⁻jëë⁻ dsa⁻ wii⁺ jwërte. Ga⁻gyiyh⁺ sa⁻hmiih⁻ kiyh⁺, ga⁻jmeey⁺ tø⁻jlëë⁻ kyaah⁺ jma⁻ kih⁺ Borrego mäh⁺. ¹⁵He⁻ ja⁻ ba⁻ na⁻ tääyh⁺ cha⁻në⁻ Dio jee⁺ jmee⁺ hih⁺. Lä⁻jmi⁺ lä⁻hwë⁺ jmeey⁺ jmi⁺ jee⁺ chih⁺ gwah⁺ kiyh⁺. Hi⁻ hi⁻ gya⁺ në⁻ hma⁻sii⁻ hi⁻ jmee⁺ hih⁺ he⁺, jmeey⁺ cha⁻ hih⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ tääh⁺ cha⁻nëy⁺. ¹⁶Ja⁻ jiih⁺ mo⁻so⁻ jä⁻ lä⁻kyoyh⁺, ni⁻ he⁺ jä⁻ lä⁻kii⁻ dsëy⁺. Mo⁻so⁻ hëyh⁺ hyoo⁻, ni⁻ mo⁻so⁻ lla⁺ llii⁺ kiyh⁺. ¹⁷Jëëh⁺ Borrego mäh⁺ hi⁻ gya⁺ to⁻dsaah⁺ jee⁺ chih⁺ hma⁻sii⁻ na⁻, hi⁻ na⁻ jääy⁺ ha⁻ jee⁺ kuyh⁺, hi⁻ jääy⁺ ha⁻ jee⁺ hla⁻ jmi⁺ he⁺ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻. Ma⁻ja⁻ mi⁻kih⁺ Dio jmi⁺ he⁺ tuu⁻ mi⁻nëy⁺.

Ga⁻jiiy⁺ jee⁺ ga⁻të⁺ gyii⁺ he⁻ na⁻ gyoh⁺ ja⁻

8 Ma⁻ ga⁻jiiy⁺ jee⁺ ga⁻të⁺ gyii⁺ he⁻ na⁻gyoh⁺ ja⁻, ga⁻kë⁺ ti⁻sih⁺ go⁻te⁺ gyuuh⁺ jmi⁻gyuu⁺, ya⁻jäh⁺ koo⁻ jwoo⁺ hor⁻. ²Ga⁻jëën⁺ gyeë⁺ ángele hi⁻ ma' tääh⁺ cha⁻në⁻ Dio. Ga⁻hyoyh⁺ gyii⁺

luu⁺ hoo⁺. ³Ja⁻ga⁻ ja⁺ jñah⁺ ga⁺ ángel, ga⁻nooy⁻ cha⁻në⁻ na⁻hyoo⁺. Ma⁻ chooyh⁻ ñe⁺ he⁻ koo⁻ wa⁻chu⁻ he⁻ na⁻la⁻ kyaah⁺ ku⁻nøø⁻. Ga⁻hyoyh⁺ cha⁻miih⁻ wa⁻chu⁻ mah⁺ ga⁻jëy⁺ në⁻ na⁻hyoo⁺ he⁻ la⁻ kyaah⁺ ku⁻nøø⁻ he⁻ chih⁺ cha⁻në⁻ jee⁺ gya⁺ hi⁻ jmee⁺ hih⁺. Kyaah⁺ he⁻ ja⁻, kwa⁻ be⁺ kih⁺ juu⁺ he⁻ ngii⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻jngëë⁺. ⁴Lä⁻ ma⁻chooh⁻ ja⁻ ángel ñe⁺ chu⁻, ga⁻soo⁻ ñe⁺ chu⁻ cha⁻në⁻ Dio ko⁻jøøh⁺ kyaah⁺ jwoh⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻jngëë⁺. ⁵Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻kay⁺ ñe⁺ jee⁺ ma⁻ koo⁻ wa⁻chu⁻, mah⁺ ga⁻kay⁺ je⁻ he⁻ na⁻chah⁺ kih⁺ na⁻hyoo⁺ ja⁻, ga⁻jwäy⁺ ta⁺ hwa⁺. Kyaah⁺ he⁻ ja⁻ ga⁻ñii⁺, ga⁻jmee⁺ goo⁻, ga⁻jmee⁺ je⁻ñih⁺ hi⁻ ga⁻jeh⁺ wii⁺ jwërte hwa⁺.

Ga⁻juu⁺ gyeë⁺ ángele luu⁺ hoo⁺ kih⁺

⁶Hi⁻ lä⁻jëë⁻ ángele hi⁻ ma' chooh⁻ lä⁻jë⁺ gyii⁺ luu⁺ hoo⁺ ga⁻lla⁻lley⁺ hooy⁺ mah⁺ juuy⁺.

⁷Ma⁻ ga⁻juu⁺ to⁻në⁻ ángel luu⁺ hoo⁺ ja⁻, ga⁻saa⁺ ga⁻jaa⁺ mi⁻dsë⁺ kyaah⁺ je⁻ ta⁺ hwa⁺, na⁻kaah⁻ na⁻gwëëh⁻ kyaah⁺ jma⁻. La⁻ ga⁻ koo⁻ kiih⁺ kih⁺ chaah⁺ hma⁻ ga⁻koo⁻ hi⁻ ga⁻koo⁻ lä⁻jë⁺ nuu⁻ eeh⁻.

⁸Ma⁻ ga⁻juu⁺ jee⁺ ga⁻të⁺ uu⁻ ángel luu⁺ hoo⁺ ja⁻, lä⁻koo⁻ moh⁺ juuh⁺ la⁻ je⁻ he⁻ ga⁻hla⁺ në⁻ jmi⁻ñeeh⁻. La⁻ ga⁻ koo⁻ kih⁺ kih⁺ jmi⁻ñeeh⁻ ga⁻lii⁺ jma⁻. ⁹La⁻ ga⁻ koo⁻ kiih⁺ kih⁺ hi⁻ chaa⁻ cha⁻jmi⁻ñeeh⁻ ga⁻juu⁺, hi⁻ ja⁻ ba⁻ lä⁻ja⁻ la⁻ ga⁻ koo⁻ kiih⁺ kih⁺ lä⁻jë⁺ barco ga⁻hee⁺ go⁻te⁻.

¹⁰Ma⁻ ga⁻juu⁺ jee⁺ ga⁻të⁺ uu⁻ ángel luu⁺ hoo⁺ kih⁺, ga⁻tah⁺ gyuuh⁺ jaa⁻ nuu⁻ jøøh⁺ na⁻chah⁺ je⁻, hi⁻ laa⁻ lä⁻koo⁻ hma⁻ lle⁻ je⁻. Ga⁻tayh⁺ në⁻ kih⁺ la⁻ ga⁻ koo⁻ kiih⁺ jmi⁻juuh⁺ hi⁻ ga⁻lloo⁺ lä⁻ ga⁻të⁺ jee⁺ hya⁻ jmi⁻gwa⁻. ¹¹Nuu⁻ he⁺ cheë⁺ Llih⁺. La⁻ ga⁻ koo⁻ kiih⁺ kih⁺ jmi⁻ ga⁻lä⁻llih⁺. Jwëë⁺ dsa⁻ ga⁻juu⁺ kih⁺ he⁻ ga⁻hiyh⁺ jmi⁻ llih⁺ ja⁻.

¹²Ma⁻ ga⁻juu⁺ jee⁺ ga⁻të⁺ kyeë⁺ ángel he⁺, ga⁻hee⁺ la⁻ ga⁻ koo⁻ kiih⁺ kih⁺ hyoo⁻, ja⁻ ba⁻ ko⁻ja⁻ ga⁻hee⁺ në⁻ sih⁻, hi⁻ la⁻ ga⁻ koo⁻ kiih⁺ kih⁺ nuu⁻ ga⁻hee⁺ ka⁻läh⁺. He⁻ja⁻ ga⁻la⁻ na⁻hoo⁻ la⁻ ga⁻ koo⁻ kiih⁺

kih¹ lä⁺koō⁻ lä⁺koō⁻. Kih¹ he⁻ ja⁻, lä⁺jmii¹ lä⁺hwē¹ mo⁺so⁺ ga⁺lä⁺jnā⁺ la⁺ ga⁺koō⁻ kih¹ ih⁻ kih¹ jmi⁻gyuu⁺. ¹³Hi⁺ ga⁺jēēn⁺, mah⁺ ga⁺nuun⁺ hēē⁻ jaā⁻ ángel to⁺dsaah⁻ kih¹ gyuu¹ jmi⁻gyuu⁺, ma⁺ hlēēyh⁺ kyaah⁺ be⁺, ma⁺ jāyh⁺:

—Jwii⁻, jwii⁻, jwii⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ hwa⁺ la⁻. Jēēh⁺ tääh⁺ ga⁺ uu⁻ ángele hi⁻ ja⁻ ga⁺ juu⁻ luu⁺ hoo⁺ kih¹.

9 Ma⁺ ga⁺juu⁺ jee⁺ ga⁺tē⁺ hñaa⁺ ángel luu⁺ hoo⁺, ga⁺jēēn⁺ jaā⁻ nuu⁺ ga⁺tah⁺ gyuu¹ jmi⁻gyuu⁺ lä⁺ ga⁺tē⁺ hwa⁺. Ga⁺hyoyh⁺ jō⁻ nē⁻ kih¹ too⁻ ñiih⁺ he⁻ dsoo⁻ lä⁺ ga⁺tē⁺ cha⁺je⁻. ²Ma⁺ ga⁺näy⁺ too⁻ ñiih⁺ ja⁻, ga⁺soo⁻ cha⁻miih⁻ nē⁻, lä⁺koō⁻ nē⁻ kih¹ koō⁻ hwii⁻ juuh⁻. Ga⁺kah⁺ nē⁻ kyaah⁺ lle⁺ mah⁺ ga⁺jlē⁻ nē⁻ hyoo⁻, he⁻ ga⁺jmeē⁺ nē⁻ he⁻ ga⁺soo⁻ neh⁺ too⁻ ñiih⁺ ja⁻. ³Jee⁺ nē⁻ ja⁻ ga⁺hwēē⁻ iih⁻ hi⁻ ga⁺sa⁺ ga⁺jñee⁺ ta⁺ nē⁻ hwa⁺. Ga⁺hyoyh⁺ be⁺ jmeey⁺ dsoo⁻ lä⁺koō⁻ jmeē⁺ cha⁺hne⁺ hi⁻ chaa⁻ hwa⁺ la⁻. ⁴Ga⁺la⁺ mada⁻ kiyh⁺, mah⁺ sa⁺ jmeey⁺ dsoo⁻ kih¹ nuu⁻ he⁻ dsa⁻hya⁺ hwa⁺, ni⁻ koō⁻ ga⁺ he⁻ eeh⁻, ni⁻ kih¹ ni⁻ koō⁻ chaah⁺ hma⁻. Ma⁺la⁺ kih¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ la⁺ lii⁻ mo⁺kye⁺kaah⁻ Dio, kih¹ hi⁻ he⁻ ba⁺ jmeey⁺ dsoo⁻. ⁵Pero sa⁺ ga⁺hyoyh⁺ jwē⁺ mah⁺ jngēēyh⁺, koō⁻ heeyh⁺ wii⁺ ba⁺ koō⁻ hñaa⁺ sih⁻. Jee⁺ jmeē⁺ dsoo⁻ iih⁻ he⁻, jēē⁻ dsa⁻ wii⁺ lä⁺koō⁻ jēē⁻ dsa⁻ wii⁺ jee⁺ jmeē⁺ dsoo⁻ cha⁺hne⁺ hi⁻ chaa⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. ⁶Jmii⁺ ja⁻ hnooh⁺ dsa⁻ ha⁻ lä⁺ jee⁺ juuy⁺ pero mo⁺so⁺ jnōōyh⁺ he⁻ kyaah⁺ juuy⁺. Ma⁺ke⁻ lä⁺hnōōy⁺ jngēēyh⁺ hñiiy⁺, mo⁺so⁺ juuy⁺.

⁷Iih⁻ he⁻ ma⁺ jnäā⁺ lä⁺ jnäā⁺ kya⁺jiih⁺ hi⁻ ma⁺na⁻lluū⁻ dsa⁻ nää⁺ jee⁺ hñii⁻. Ka⁻ley⁺ ma⁺ choo⁺ he⁻ la⁺ lä⁺koō⁻ coron he⁻ na⁻la⁻ kyaah⁺ ku⁻nōō⁻. Mo⁻nēy⁻ ma⁺ jnä⁺ lä⁺koō⁻ mo⁻nē⁻ dsa⁻. ⁸Jñu⁻ lley⁻ ma⁺ jnä⁺ lä⁺koō⁻ jñu⁻ lle⁻ dsa⁻mē⁻. Cha⁻jay⁺ ma⁺ jnä⁺ lä⁺koō⁻ cha⁻ja⁻ león. ⁹Na⁻lääy⁻ kyaah⁺ nē⁻ jmah⁺, hi⁺ sa⁺kyooy⁺ ma⁺ nuuh⁺ lä⁺koō⁻ jee⁺ ngē⁻ cha⁻miih⁻ carret he⁻ cheeh⁻ kya⁺jiih⁺ hi⁻ hlii⁻ jee⁺ ga⁺nää⁺ jee⁺ hñii⁻. ¹⁰Na⁻kuuy⁻ ma⁺ choo⁺ hma⁻kuu⁻ lä⁺ choo⁺ na⁻kuu⁻ cha⁺hne⁺. Kyaah⁺ na⁻kuuy⁻

ja⁻, ga⁺jmeey⁺ dsoo⁻ kih¹ dsa⁻ lä⁺jiih⁺ ga⁺tē⁺ hñaa⁺ sih⁻. ¹¹Dsa⁻jōōh⁻ kyaā⁺ iih⁻ he⁻ ma⁺ laā⁺ ángel kyaā⁺ too⁻ ñiih⁺ ja⁻. Kyaah⁺ juu⁺ hebreo cheey⁻ Abadón, hi⁺ kyaah⁺ juu⁺ griego cheey⁻ Apolión. (Jmii⁺ kiyh¹ hnōō⁻ jāh⁺: hi⁻ heē⁻ dsa⁻.)

¹²Ga⁺ngēē⁻ to⁻nē⁻ he⁻ wii⁺ ja⁻. Hi⁺ ga⁺jā⁺ ga⁺to⁺ he⁻ wii⁺ he⁻ ja⁻ ga⁺jēēn⁺.

¹³Ma⁺ ga⁺juu⁺ jee⁺ ga⁺tē⁺ jñee⁺ ángel luu⁺ hoo⁺ kih¹, ga⁺nuun⁺ ga⁺hlēēh⁺ jee⁺ kih¹ lä⁺jē⁻ kye⁺ jōō⁻ kih¹ na⁻hyoo⁻ he⁻ na⁻la⁻ kyaah⁺ ku⁻nōō⁻ he⁻ ma⁺ chih⁺ chá⁻nē⁻ Dio. ¹⁴Ga⁺hlēēyh⁺ jee⁺ ga⁺tē⁺ jñee⁺ ángel hi⁻ ma⁺ choōh⁻ luu⁺ hoo⁺ he⁻, ga⁺siiyh⁺:

—Cheeh⁻ lä⁺jēē⁻ kyeē⁻ ángele hi⁻ na⁻hñuuh⁺ cha⁺jmii⁻ juuh⁻ he⁻ cheē⁻ Eufrate.

¹⁵Hi⁺ ga⁺cheeyh⁻ lä⁺jēē⁻ kyeē⁻ ángele he⁻ hi⁻ ma⁺na⁻lluū⁻ kih¹ hor⁻ ja⁻, jmii⁺ ja⁻, sih⁻ ja⁻, jī⁻nē⁻ ja⁻ mah⁺ jngēēyh⁺ la⁺ ga⁺koō⁻ kiih⁺ kih¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺. ¹⁶Ga⁺tēēn⁺ ga⁺nuun⁺ ma⁺ tee⁻ to⁺ hñā⁻ laā⁻ millón hlōō⁻ hi⁻ ma⁺ dsēē⁻ kya⁺jiih⁺.

¹⁷Lä⁺la⁺ ga⁺lä⁺jnā⁺ kin⁺ ma⁺ ga⁺jēēn⁺ kya⁺jiih⁺ he⁻. Lä⁺jēē⁻ hi⁻ ma⁺ dsēēy⁻ he⁻, ma⁺ na⁻lōō⁻ mo⁻dsēy⁻ nē⁻ gyuu⁺, kyaah⁺ he⁻ eeh⁻, hi⁺ he⁻ nōō⁻ ka⁺lāh⁺. Lle⁻ kya⁺jiih⁺ he⁻ ma⁺ jnä⁺ lä⁺koō⁻ lle⁻ león. Hi⁺ ma⁺ hwēē⁻ to⁺hooy⁻ je⁻, nē⁻, hi⁺ azufre. ¹⁸Ga⁺tē⁺ la⁺ ga⁺koō⁻ kiih⁺ kih¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁺juu⁺ kih¹ lä⁺jē⁻ hnē⁻ nēē⁻ he⁻ wii⁺ he⁻ ma⁺ hwēē⁻ hoo⁺ kya⁺jiih⁺ he⁻, he⁻ ma⁺ la⁺ je⁻, nē⁻, hi⁺ azufre. ¹⁹Jēēh⁺, ma⁺ kye⁻ cha⁻miih⁻ be⁺ hoo⁺ kya⁺jiih⁺ he⁻ kyaah⁺ kuuy⁺ ka⁺lāh⁺. Kuuy⁺ ja⁻ ma⁺ la⁺ lä⁺ laā⁻ miih⁻. Ma⁺ lle⁻ lley⁻ he⁻ kyaah⁺ ma⁺ jmeey⁺ dsoo⁻.

²⁰Dsa⁻ hi⁻ sa⁺ ga⁺juu⁺ kyaah⁺ he⁻ wii⁺ ja⁻, ni⁻ lä⁺ja⁻ sa⁺ ga⁺lä⁺dsaā⁻ dsēy⁻ he⁻ ma⁺ jmeey⁺ juuh⁻ kih¹ he⁻ na⁻la⁻ kyaah⁺ gooy⁻. Sa⁺ ga⁺tuy⁺ he⁻ ma⁺ jmääy⁻ jōōh⁻ lä⁺jēē⁻ jmi⁻lle⁻ hlēēh⁺, hi⁺ kih¹ lä⁺jē⁻ heeh⁻ he⁻ na⁻la⁻ kyaah⁺ ku⁻nōō⁻, kyaah⁺ kuu⁻ tōō⁻, kyaah⁺ nē⁻ hweh⁻, kyaah⁺ kuu⁻, hi⁺ kyaah⁺ hma⁻ ka⁺lāh⁺. Lä⁺jē⁻ heeh⁻ ja⁻

sa⁺ jëē⁺, sa⁺ nuu⁻, hi⁺ ni⁺ sa⁺ ngë⁺. ²¹ Hi⁻ ni⁺ sa⁺ ga⁻lä⁻dsa⁻ dsëy⁺ he⁻ ma⁻ jngëëy⁺ dsa⁻, he⁻ ma⁻ jmeey⁺ ji⁻ nah⁺, he⁻ ma⁻ kaa⁻yh⁺ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ he⁻ ma⁻ hëëy⁻.

Jaa⁻ ángel kyaah⁻ koo⁻ libro pih⁻

10 Ma⁻ ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻ jëë⁺ n⁺ jñah⁺ ángel hi⁻ bee⁺ jwërte hi⁻ ga⁻ jñaa⁺ gyuu⁺ jmi⁻ gyuu⁺ na⁻ lä⁻ jni⁺, ma⁻ jñää⁺ miih⁻ ku⁺ gyuu⁺ lley⁺. Mo⁻ nëy⁺ ma⁻ jnä⁺ lä⁺ jnä⁺ hyoo⁺, hi⁺ lä⁺ kyoo⁺ tiy⁺ ma⁻ la⁻ lä⁻ koo⁻ je⁻ he⁻ chih⁺ ko⁻ dsoo⁺. ² Ma⁻ hä⁺ ja⁻ gooy⁻ koo⁻ je⁻ pih⁻ na⁻ na⁻. Mah⁺ ga⁻ chiy⁺ tiy⁺ ra⁻ llu⁺ në⁺ jmi⁻ ñeeh⁺, hi⁻ tiy⁺ ra⁻ këh⁺ ga⁻ chiy⁺ hwa⁺ ki⁺. ³ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ hlëëy⁺ koo⁻ ki⁻ gaa⁻ lä⁻ koo⁻ ki⁻ gaa⁻ hoo⁻ león ma⁻ mi⁻ gaay⁺. Lä⁺ ma⁻ ga⁻ hlëëy⁺ ja⁻, ga⁻ ngëëh⁺ kiy⁺ gyeë⁺ ñih⁺. ⁴ Ma⁻ ga⁻ ngëëh⁺ lä⁻ jëë⁺ gyeë⁺ ñih⁺ he⁺, ngoo⁺ ga⁻ jnä⁺ ma⁻ siin⁺, ma⁻ ga⁻ nuun⁺ ga⁻ hlëëh⁺ gyuu⁺, ga⁻ siih⁺ jnä⁺:

—Hmä⁺ lä⁻ jë⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻ hlëëh⁺ ñih⁺ na⁻, to⁺ ya⁻ sii⁻.

⁵ Hi⁻ hi⁺ ángel hi⁻ ga⁻ jëë⁺ hi⁻ chih⁺ koo⁻ ti⁺ në⁺ jmi⁻ ñeeh⁺ kyaah⁻ koo⁻ tiy⁺ hwa⁺ ki⁺ he⁺, ga⁻ chooy⁺ gooy⁻ ta⁻ gyuu⁺. ⁶ Mah⁺ ga⁻ tääy⁻ hi⁻ chaa⁻ ga⁻ lä⁻ jë⁺ joh⁺ jmi⁻ cha⁻, he⁺ ba⁻ hi⁻ ga⁻ jmeey⁺ gyuu⁺ jmi⁻ gyuu⁺ kyaah⁻ lä⁻ jë⁺ he⁻ jnä⁺ në⁺ kih⁺, he⁺ ba⁻ hi⁻ ga⁻ jmeey⁺ hwa⁺, kyaah⁻ lä⁻ jë⁺ he⁻ ga⁻ cha⁻ në⁺ kih⁺, hi⁺ he⁺ ba⁻ hi⁻ ga⁻ jmeey⁺ jmi⁻ ñeeh⁺ kyaah⁻ lä⁻ jë⁺ he⁻ ga⁻ cha⁻ kih⁺. Ga⁻ tääy⁻ hi⁻ he⁺ ga⁻ jäh⁺:

—Mo⁻ so⁺ lä⁻ hi⁺ ga⁻ cha⁻ miih⁻ jmi⁻. ⁷ Jää⁺ ja⁻ ga⁻ juu⁺ jee⁻ ga⁻ të⁺ gyeë⁺ ángel he⁺ luu⁺ hoo⁺ kih⁺, lä⁻ jë⁺ he⁻ na⁻ hmaa⁺ kih⁺ Dio lä⁻ te⁺ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jäh⁺ Dio siih⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ ngëë⁺ juu⁺ hi⁻ ma⁻ jmeey⁺ ta⁻ he⁺ kiy⁺ llo⁺ joo⁺ —ga⁻ jäh⁺ ángel he⁺.

⁸ Koo⁻ ka⁻ läh⁺ ga⁻ nuun⁺ ga⁻ hlëëh⁺ gyuu⁺ jmi⁻ gyuu⁺ kyaah⁻ jnä⁺, ga⁻ jäh⁺:

—Gwa⁻ go⁻ kye⁻ je⁻ pih⁻ na⁻ na⁻ he⁻ hä⁺ ja⁻ goo⁻ ángel hi⁻ chih⁺ ti⁺ në⁺ jmi⁻ ñeeh⁺ kyaah⁻ në⁺ hwa⁺ oo⁺.

⁹ He⁻ ja⁻ ñeen⁺ jee⁻ ma⁻ cheh⁺ ángel mah⁺ ga⁻ ngiñ⁺ je⁻ pih⁻ ja⁻. Mah⁺ ga⁻ siiyh⁺ jnä⁺:

—Hee⁻ la⁻, kuh⁺. He⁻ la⁻ jmee⁺ lä⁻ lli⁺ tu⁻ jlah⁺, pero neh⁺ to⁻ hoo⁻h⁺ lä⁻ øø⁺, lä⁻ koo⁻ øø⁺ jmi⁻h⁺ tah⁺.

¹⁰ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ kan⁺ je⁻ pih⁻ he⁻ ma⁻ chooh⁻ ángel mah⁺ ga⁻ kuhn⁺. Ga⁻ lä⁻ øø⁺ neh⁺ to⁻ hoon⁺ lä⁻ koo⁻ øø⁺ jmi⁻h⁺ tah⁺. Ma⁻ la⁻ ma⁻ kuhn⁺ ga⁻ lä⁻ lli⁺h⁺ tu⁻ jlan⁺. ¹¹ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ siiyh⁺ jnä⁺ ka⁻ läh⁺:

—Jmee⁻ bi⁺ mi⁻ jñää⁺ juu⁺ kin⁺ ka⁻ läh⁺ kih⁺ cha⁻ miih⁻ jee⁻ jwi⁺, hi⁺ lä⁻ kaa⁻ hwa⁺ jee⁻ tääh⁺ dsa⁻ hi⁻ jmee⁺ hih⁺, hi⁺ kih⁺ hi⁻ hlëëh⁺ lä⁻ koo⁻ lä⁻ koo⁻ juu⁺, hi⁺ kih⁺ lä⁻ jëë⁺ dsa⁻ ta⁻ kaa⁻h⁺.

Lä⁻ uu⁻ dsa⁻ hi⁻ kwa⁻ ju⁻ dsoo⁻ kih⁺ Dio

11 Ma⁻ ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻ hyohn⁺ koo⁻ hma⁻ he⁻ lla⁻ hih⁺ he⁻ la⁻ lä⁻ koo⁻ si⁻ hma⁻ tah⁻, mah⁺ ga⁻ siiyh⁺ jnä⁺:

—Noo⁻, mah⁺ lla⁻ hih⁺ gwah⁺ kih⁺ Dio, kyaah⁻ na⁻ hyoo⁺, mah⁺ hee⁺ jah⁺ tee⁺ hi⁻ tääh⁺ jmee⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio. ² Wa⁻ jäh⁺ ba⁻ kih⁺ ho⁻ hne⁺ kih⁺ gwah⁺ na⁻, sa⁺ llah⁺ hih⁺. Jëëh⁺ he⁻ ma⁻ na⁻ la⁻ hee⁺ hi⁻ sa⁺ laa⁺ judiu ba⁻ na⁻, mah⁺ jmeey⁺ he⁻ lla⁻ dsëy⁺ jee⁻ jwi⁺ na⁻ jngi⁺ to⁻ laa⁻ uu⁻ sih⁻. ³ Cheen⁺ uu⁻ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻ kwa⁻ ju⁻ dsoo⁻ kin⁺. Kyeyh⁺ hmiih⁻ he⁻ këh⁻ dsa⁻ ma⁻ ti⁻ meeh⁻ dsë⁺. Ngëëy⁺ juu⁺ kin⁺ kih⁺ dsa⁻ koo⁻ mil dsë⁺ to⁺ hña⁻ loo⁺ na⁻ dsë⁺ to⁻ lo⁻ gya⁻ dsë⁺ gya⁺ jmi⁻ —ga⁻ siiyh⁺ jnä⁺.

⁴ Lä⁻ uu⁻ hi⁻ kwa⁻ ju⁻ dsoo⁻ kih⁺ Dio he⁺, laa⁺ kwaat⁺ lä⁻ koo⁻ to⁺ chaah⁺ hma⁻ olivo, hi⁺ laay⁺ kwaat⁺ lä⁻ koo⁻ to⁺ candelero he⁻ na⁻ jñää⁺ cha⁻ në⁺ Dio juu⁺ hwa⁺.

⁵ Cher⁻ mah⁺ chaa⁻ hi⁻ hnøø⁺ jmääy⁺ dsoo⁻, kyaah⁻ je⁻ he⁻ hwëë⁻ neh⁺ to⁻ hooy⁺ jëëy⁺ go⁻ te⁺ hi⁻ na⁻ høø⁺h⁺ kiy⁺. Lä⁻ ja⁻ jmee⁺ bi⁺ juu⁺ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ hnøø⁺ jmääy⁺ dsoo⁻. ⁶ Lä⁻ uu⁻ dsa⁻ he⁻ na⁻ ngëy⁺ jwë⁺ he⁻ jmeey⁺ sa⁺ jäh⁺ jma⁺ ta⁻ ko⁻ jiih⁺ ngëëy⁺ juu⁺ kih⁺ Dio. Lä⁻ ja⁻ na⁻ ngëy⁺ jwë⁺ jmeey⁺ kih⁺ jmi⁻ he⁻ li⁺ jma⁻. Hi⁺ na⁻ ngëy⁺ jwë⁺ heey⁺ dsa⁻ lli⁺ wii⁺, lä⁻ joh⁺ jiih⁻ hnøø⁺ bi⁺h⁺.

⁷ Ma⁻ la⁻ ma⁻ dsëë⁺ jmi⁻ kway⁺ juu⁺ kih⁺ Dio, ya⁻ hëë⁺ jah⁺ hlëëh⁺ neh⁺ too⁻ ñi⁻.

ih' kih' cha'je mah' teey' kyaah' dsa-
 he', la'jjih' la'liyh' jngëeyh'. ⁸ Ga' ma-
 na juuy', jay' cha'jwe' jee' jna'hä' kih'
 jwi' juuh', ja' ba' jee' jwi' jee' ga'täy-
 dsöh' hma-cru' Dsa-jøøh' jnän'. Hi'
 chaa' jee' ja', kwee' hnaa' dsëy' la'koo-
 dsa- hi' ma' chaa' jwi' Sodoma kyaah'
 Egipto, he' ja' kih' jee' jwi' ja', le'
 jahn' chee' Sodoma hi' Egipto ka' lah'.
⁹ Hne' jmi' dsa' hnoo', ga'lä'jée' ba' dsa-
 dsa'taah' jëy' hi' na'juu' he', dsa- hi'
 chaa' lä'jé' jee' jwi', lä'jée' nää' dsa',
 dsa- hi' hlëeh' lä'koo' lä'koo' juu', hi'
 lä'kaa' hwa' jee' tääh' dsa- hi' jmee'
 hih'. Sa' kway' jwe' haa' hi' na'juu' he'.
¹⁰ Ga'lä'jée' ba' dsa- jmi' gyuu' lä'chaay-
 llu' wa'ra' ga'jëy' na'juu' dsa- he'. Dsa-
 taayh' jëe' dsëy' jwërte, hi' kwëeyh'
 dsa'kyaayh' miih' he' cha' kih' lä'jaa-
 lä'jaay', jëeh' lä'uu' hi' ma' ngëe' juu'
 kih' Dio he' ma' heeyh' wi' lä'jée' hi'
 chaa' hwa' la'.

¹¹ Ga' ma'të' hne' jmi' dsa' hnoo' ja',
 jmi' lle' na'jjih' he' ja' kih' Dio ga'-
 tooh' tuh-dsëy' mah' ga'nooy' lä'hmëe'.
 Ga'lä'goo' jwërte dsë' dsa- hi' ma' tääh'
 jëe' jee' ja'. ¹² Ga'lä'nueh' ga'hlëeh'
 gyuuh', ga'jah':

—Wii' hnäh' jee' la'.

Mah' ga'sayh' ta' gyuuh' jee' jmi'
 lä' ma'jëe' ja' lä'jée' hi' ma' na'høøh'
 kiyh'. ¹³ Hor' ja' ga'jah' wi' jwërte
 hwa'. Hi' kih' hna'loo' hne', ga'hla'
 ma' gya' jee' lä'kaa' jee' jwi' juuh' ja'.
 Hi' ga'juu' gye' mil dsa' ma' ga'jah'
 hwa'. Hi' ga'chaa' he', kyaah' he' goyh'
 ja', ga'jmäy' jøøh' Dio hi' gya' gyuuh'
 jmi' gyuu'.

¹⁴ Ga'ngëe' to' he' wi' ja'. Hi' ga'ja'
 ga'koo' he' wi' he' ja' ga'jëen'.

Ga'juuy' jee' ga'të' gyii' luu' hoo'

¹⁵ Ma' ga'të' gye' ángel ga'juu' luu'
 hoo' kih', ga'lä'nueh' gyuuh' ga'tooh'
 ki'gaa' miih', ma' jayh':

Na' ma'të' jee' jmee' Dio hih' kih'
 lä'kaa' jmi' gyuu' ko'jøøh' kyaah'
 Cristo kyaay'.

Hi' he' ba' jmee' hih' ga'lä'jé' joh' jmi'
 cha'.

¹⁶ Lä'jée' gyii'kyee' dsa-gyuuh' hi' ma'
 tääh' né' hma'sii' cha'né' Dio, ga'taayh'
 ga'juuyh' jnéy', ga'jyooy' lley' lä' ga'të'
 hwa' mah' ga'jmeey' juuh' kih' Dio.

¹⁷ Mah' ma' jayh':

Kwa' jnääh' ti'hmaah' kyah' hne' Dio hi'
 cha' ga'lä'jé' be' kih',
 hne' he' hi' laa', hne' he' hi' ma' laa', hi'
 hne' he' hi' llaah' ka' lah'.

Ma'mi' jnääh' hnaah' kyaah' be' kyah'
 mah' løøh' jmeeh' hih'.

¹⁸ Ga'lä'jée' hi' tääh' lä'kaa' hwa'
 ma'lällee' jwërte,
 ma'të' jee' teeh' jwi' kih' hi' he'.

Ma'të' jmi' llah' ta' kih' hi' na'juu',
 mah' kwëeh' hee' lä'jée' hi' ga'ngëe' juu'
 hi' ga'jmeey' ta'he' kyah',
 hi' lä'ja' lä'jée' hi' na'jngëe' hi' lä'jée'
 ga' hi' gah' hne', lä'jøøh' lä'mäh'.

Hi' ma'të' jmi' jngëeh' lä'jée' hi' hee'
 jmi' gyuu' la'.

¹⁹ Ja' ga' ga'na' gwah' kih' Dio gyuuh'
 jmi' gyuu', hi' neh' gwah' ja', ga'lä'jnä'
 goo' he' tääh' kuu' na'sii' hmooh' to'né'.
 Peer' ga'jmeey' je'niih', ga'tooh' miih',
 ga'hi' niih', ga'jah' wi' jwërte hwa',
 mah' ga'hla' mi'dsë' kah'gaa'.

Dsa-më' hi' Dragón

12 Ma'ngëe' he' ja', ga'lä'jnä'
 gyuuh' jmi' gyuu' koo' he'
 juh-gaa'. Ga'lä'jnää' jaa' dsa-më' hi'
 ma' na'lää' hyoo', hi' ma' hee' sih' huu'
 tiy', hi' ma' lley' koo' coron he' ma'
 chaa' gya'tuu' nuu'. ² Dsa-më' he' ma'
 kyaay' gyuu', ma' høøy' kih' he' jëy'
 wi' he' lä'chaa' gyuu' kyaay'. ³ Hi'
 ga'lä'jnä' ga'jyoh' he' juh-gaa' gyuuh'
 jmi' gyuu'. Ga'lä'jnää' jaa' dragón
 gyuu' hi' jøøh'gaa'. Ma' la' gyii' lley',
 ma' choo' lley' gya' jøø', hi' ma' lley'

gyii' coron ka'läh'. ⁴Kyaah' kuuy' ja', ga'seeyh' la' ga' koo' kiih' kih' nuu' hi' hëe' gyuu' jmi' gyuu' mah' ga'saa' ga'jaay' ta' hwa'. Dragón he' ga'noo' cha'në' dsa'më' hi' ngoo' ga'lä'chaa' gyuu' kyaa' mah' ma' kuyh' gyuu' he' lä'koo' wa'ra' ga'lä'chaa'. ⁵Kih' dsa'më' he' ga'lä'chaa' jaa' gyuu' nuuh' hi' jmee' hih' kih' ga'lä'kaa' hwa' kyaah' koo' hma'hiih' he' la' ne'. Pero na' ba' koh' ga'teey' gyuu' he' cha'në' Dio jee' gyay' jmeey' hih'. ⁶Hi' dsa'më' he', ga'kyuy' lä' ga'të' hwa' kii' jee' ga'mi'llu' Dio kiyh', mah' hääy' jee' ja' koo' mil dsë' to' hña'loo' na'dsë' to'lo'gya' dsë' gya' jmi'.

⁷Ma'ngëe' he' ja', ga'lä'cha' koo' hnii' juuh' gyuu' jmi' gyuu'. Migye' kyaah' ángele kyaay' ma' tee' kyaah' Dragón. Hi' Dragón he' kyaah' ángele kyaay' ma' tee' ka'läh' kyaah' Migye', ⁸pero sa' ga'liyh'. Mo'so' ga'lä'cha' ga' hoo'y' gyuu' jmi' gyuu'. ⁹Lä'ja' Dragón joo'h' he' ga'llee' dsih' ta' ka'hne'. Hi' he' laa' miih' chaa' llo'joo' hi' chee' hi'sa'llu', hi' chee' bih' Tana' ka'läh'. Hi' he' mi'gaa' dsa' lä'kaa' lä'juh' jmi' gyuu'. Ga'jwää' dsih' lä' ga'të' hwa' ko'joh' kyaah' ángele kyaay'.

¹⁰Ja' ga' ga'nuun' ga'hlëeh' ki'gaa' ka'läh' gyuu' he' ma' jäh':

—Na' ma'të' jee' lää' dsa', ma'lä'jnä' be' kih' Dio, ma'løø' jmee' hih' Dio jnän', hi' ma'të' jee' lla' Cristo kyaay' ta'. Jëeh', ma'lley' ta' ka'hne' hi' ma' hnii' kih' lä'jëe' ooh' jne'. Lä'jmi' lä'hwe' ma' hniy' cha'në' Dio jnän'. ¹¹Pero ooh' jne' ga'lih' bih' kyaayh', kyaah' jma' kih' Borrego mah', hi' kyaah' ju'dsoo' he' ga'jmeey' kih' Cristo. Sa' ga'jmeey' he' che' chaa' juuy' jmi' gyuu' la'. ¹²Wa' jëe' hoh' hnäh' hi' tääh' gyuu' jmi' gyuu'. Pero jwi' hi' tääh' hwa' la' kyaah' hi' tääh' neh' jmi'neeh' ka'läh'. Jëeh' hi'sa'llu' ma'ney' ba', ja' ko'hi'p'ih' ga'

jmi' kiyh', he' ja' hääy' jwërte ma'jñaay' jee' kyah' hnäh'.

¹³Ma' ga'jëe' Dragón he', he' ga'jwää' dsih' ta' hwa', ngoo'y' mah' jmeey' hña' dsëy' kih' dsa'më' hi' ga'lä'chaa' gyuu' nuuh' kih' he'. ¹⁴Pero ga'hyoh' dsa'më' he' to' sa'kyoo' cha'mii' joo'h' mah' ja' le' hëey' uu' kih' miih' klëeh' he' ta' hwa' kii', jee' hää' dsih' koo' ji'ne', jyoh' ga' to' ji'ne', na'dsë' jnee' sih'. ¹⁵Miih' he' ga'juu' koo' jmi' juuh' kyaah' hooy' ta' jee' ngoo' dsa'më' he' mah' ma' ääy' kyaah' jmi' ja'. ¹⁶Pero hwa' ga'kwa' be' kih' dsa'më' he'. Ga'na' hwa', mah' ga'hoo' jmi' he' ga'hwëe' to'hoo' Dragón. ¹⁷He' ja' ga'ya'jëe' dsë' jwërte dragón kyaah' dsa'më' he'. Mah' ngooy' na'jmeey' hnii' kyaah' hi' laa' sa'ju' kih' dsa'më' he', hi' hoo' mada' kih' Dio ja'ba' hi' jmee' ju'dsoo' kih' Jesucristo.

Lä'uu' jah' laa' na'hoo' he'

13 Jnä' ga'noon' né' mi'sii' he' cha' cha'hoo' jmi'neeh'. Jee' ja' ga'jëen' jaa' jah' hi' laa' na'hoo', ya'hëe' cha'jmi'neeh' ma' lle' gyii' lley', hi' ma' choo' gya' joo'. Né' joo' kiyh' ma' choo' gya' coron. Hi' ma' na'sii' lä'jë' ka'ley' koo' juu' he' mi'kwah' kih' Dio. ²Jah' hi' ga'jëen' he', ma' laa' lä'koo' hyah'. Ma'tiiy' ma' la' lä' la' ti' oso. Mo'hooy' ma' la' lä' la' hoo' león. Dragón he', ga'kwëeyh' be', hi' ga'llaay' hoo'y' mah' jmeey' hih' llay', mah' leey' dsa'ta' joo'h'. ³Ga'jëen' koo' lley' ma' la' dsoo' he' ma' jngiih' kiyh'. Pero dsoo' he' ma' jngiih' kiyh' ja', ga'jä' ba'. Peer' ga'lä'dsaa' dsë' lä'jëe' dsa' jmi' gyuu', he'ja' ga'jmeey' ko'joh' kyaah' jah' hi' laa' na'hoo' he'. ⁴Hi' ga'jmää' dsa' joo'h' Dragón hi' ga'llaa' joo'h' jah' hi' laa' na'hoo' he'. Ja'ba' lä'ja' ga'jmää' joo'h' jah' laa' na'hoo' he' ka'läh', mah' ma' jäh' kiyh':

—Sa' chaa' ga'jnäh' hi' laa' lä'koo' jah' na'. ¿Hi' na' hi' lih' tee' kyaayh'?

5 Ga⁻kway^ʔ jwē¹ kih¹ mah¹ hlēēyh¹ juu¹ taah¹ hi⁻ hlēēh¹ bih¹ juu¹ he⁻ mi⁻kwah¹ kih¹ Dio. Ga⁻llaay¹ mah¹ leey^ʔ dsa⁻ ta⁻ to¹laa¹ uu¹ sih⁺. 6 Lā⁻ja⁻ ga⁻lōoy¹ mi⁻kwayh¹ kih¹ Dio. Ga⁻mi⁻kwayh¹ jmi⁻kiyh¹, lā⁻kyē⁻ kih¹ gwah⁺ kiyh¹, hi⁻ lā⁻ja⁻ kih¹ hi⁻ tāāh^ʔ gyuu¹ jmi⁻gyuu⁺ ka⁻lāh^ʔ. 7 Hi⁻ ga⁻hyoyh¹ jwē¹ jmeey¹ hnii⁻ kyaah¹ lā⁻jēē⁻ hi⁻ na⁻jngēē¹ lā⁻jiih¹ leeyh⁺. Hi⁻ ga⁻hyoyh¹ jwē¹ jmeey¹ hih⁺ kih¹ lā⁻jēē⁻ nāā⁻ dsa⁻, lā⁻jē⁻ jee⁻ jwi⁻, dsa⁻ hi⁻ hlēēh⁻ lā⁻koo⁻ lā⁻koo⁻ juu¹, hi⁻ lā⁻kaa⁻ hwa¹ jee⁻ tāāh^ʔ dsa⁻ jmeē⁻ hih⁺ ma⁺ ki⁺ kih¹. 8 Lā⁻jēē⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ hi⁻ ga⁻jmaa¹ jōōh¹ jah^ʔ laa¹ na⁻hōō^ʔ he^ʔ, sa⁻ ma⁻ na⁻si⁻ jmi⁻kiyh¹ nē⁻ je⁻ kih¹ Borrego mäh¹ hi⁻ laa¹ kwaan⁻ ga⁻juu¹ nē⁻ na⁻hyoo^ʔ lā⁻ ma⁻ huu¹ jmi⁻gyuu⁺. Nē⁻ je⁻ kiyh¹ ja⁻, na⁻si⁻ jmi⁻kiyh¹ lā⁻jēē⁻ hi⁻ na⁻jnāā¹ kih¹ Dio.

9 Cher⁻mah¹ chaa⁻ hi⁻ hnōō¹ heeh⁺ juu¹ la⁻, wa⁻ heeyh⁻. 10 Hi⁻ lle⁻ kih¹ dsoo⁻ ne⁻ h⁻ nē⁻, jāā¹ dsih^ʔ neh⁻ nē⁻. Hi⁻ lle⁻ kih¹ juu^ʔ kyaah¹ nē⁻ tuuh⁻, kyaah¹ nē⁻ tuuh⁻ jngēēh¹ dsih^ʔ. Hor⁻ ja⁻ hnōō¹ kwēēh¹ dsē⁻ hi⁻ na⁻jngēē¹ kyaā¹ Dio hi⁻ hnōō¹ lā⁻ ma⁻ dsoo⁻ ja⁻ ba⁻ dsēy¹.

11 Ma⁻ngēē^ʔ he⁻ ja⁻, ga⁻jēēn⁺ jñah^ʔ jah^ʔ laa¹ na⁻hōō^ʔ hi⁻ ya⁻ hēē⁻ neh⁺ hwa¹. Ma⁻ lley⁻ to¹ jōō¹ he⁻ la⁻ lā⁻ la⁻ kih¹ jaa⁻ borrego mäh¹, hi⁻ ma⁻ hlēēyh⁺ lā⁻ hlēēh⁺ jaa⁻ dragón. 12 Ma⁻ kyey⁻ lā⁻jē⁻ be⁻ kih¹ to⁻ nē⁻ jah^ʔ he^ʔ, mah¹ to⁻ lo⁻ nēy⁻ ga⁻lōoy¹ jmeey⁻ hih⁺ kih¹ hi⁻ tāāh^ʔ lā⁻kaa⁻ hwa¹ mah¹ wa⁻ jmeey^ʔ juuh⁻ kih¹ to⁻ nē⁻ jah^ʔ he^ʔ, hi⁻ ga⁻ja¹ kih¹ kyaah¹ dsoo⁻ he⁻ ma⁻ juuy^ʔ ja⁻. 13 Hi⁻ lā⁻ja⁻ ma⁻ jmeey⁻ cha⁻ miih⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻ ka⁻ lāh^ʔ, lā⁻jiih¹ ga⁻ jmeey⁻ ga⁻ jyo⁻ o⁻ jē⁻ gyuu¹ jmi⁻gyuu⁺ lā⁻ ga⁻ tē⁻ hwa¹, lā⁻ ma⁻ jēē⁻ ja⁻ dsa⁻. 14 Mi⁻ gaay⁻ hi⁻ tāāh^ʔ lā⁻kaa⁻ hwa¹ kyaah¹ lā⁻jē⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻ he⁻ ga⁻hyoyh¹ jwē¹ jmeey¹ cha⁻ nē⁻ jah^ʔ to⁻ nē⁻ he^ʔ. Ga⁻ jmeey⁻ mada⁻ kih¹ hi⁻ tāāh^ʔ lā⁻kaa⁻ hwa¹ he⁻ jmeey¹ heeh⁻ kih¹ jah^ʔ hi⁻ ga⁻ja¹ kih¹ hi⁻ ma⁻ la⁻ dsoo⁻ kih¹ kyaah¹ nē⁻ tuuh⁻. 15 Ga⁻hyoyh¹ jwē¹ he⁻ jmeey¹ jiih⁺ heeh⁻ kih¹ jah^ʔ he^ʔ mah¹ hlēēh⁻.

Hi⁻ mah¹ ga⁻ jmeey⁻ mada⁻ jngiiyh¹ kih¹ lā⁻jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ jmeē⁻ juuh⁻ kih¹ heeh⁻ ja⁻. 16 Ga⁻ jmeey⁻ hih⁺ kih¹ ga⁻ lā⁻jēē⁻ dsa⁻, lā⁻jōh¹ lā⁻mäh¹, hi⁻ cha⁻ kuu¹, hi⁻ tā⁻ nēē⁻, hi⁻ na⁻ hnēē⁻ jmeē⁻ ta⁻, hi⁻ hi⁻ sa⁻ na⁻ hnēē⁻ ka⁻ lāh^ʔ, mah¹ jmeey¹ lii⁻ gooy⁻ ra⁻ lluu⁻ o⁻ cha⁻ kyey¹. 17 Lā⁻ja⁻ ni⁻ jaa⁻ sa⁻ lā⁻ cha⁻ jwē¹ kih¹ la⁻ gyih¹ lōō¹, ni⁻ sa⁻ lā⁻ cha⁻ jwē¹ hñiiy¹ gyih¹ he⁻ cha⁻ kiyh¹ cher⁻ mah¹ sa⁻ laay¹ lii⁻ kyaah¹ jmi⁻kiyh¹ jah^ʔ he⁻ o⁻ kyaah¹ hwēh^ʔ lā⁻koō⁻ cheē⁻ jah^ʔ he⁻. 18 Jee⁻ la⁻ hnōō¹ cha⁻ huu⁻ dsē⁻ llu¹. Hi⁻ ngēē^ʔ, he⁻ da⁻ hwēh^ʔ kih¹ jah^ʔ he^ʔ, jēēh^ʔ la⁻ hwēh^ʔ kih¹ dsa⁻ nūuh⁻ ba⁻ ja⁻. Hwēh^ʔ kih¹ jah^ʔ he^ʔ te¹ jñii^ʔ hña⁻ loo⁻ na⁻ dsē⁻ to⁻ lo⁻ gya⁻ na⁻ dsē⁻ gya⁻ jñii^ʔ.

Koō su⁻ hmēē⁻ ga⁻ hä⁻ lā⁻ jēē⁻ hña⁻ laa⁻ na⁻ dsē⁻ to⁻ laa⁻ kyee⁻ mil dsa⁻

14 Ma⁻ngēē^ʔ he⁻ ja⁻, ga⁻jēēn⁺ Borrego mäh¹ cheh¹ nē⁻ moh^ʔ Sión kyaah¹ hña⁻ laa⁻ na⁻ dsē⁻ to⁻ laa⁻ kyee⁻ mil dsa⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻ si⁻ jmi⁻kiyh¹ Borrego mäh¹ cha⁻ kyey¹, hi⁻ ma⁻ na⁻ si⁻ jmi⁻kiyh¹ Jmiiy⁻ ka⁻ lāh^ʔ. 2 Ja⁻ ga⁻ ga⁻ nuun¹ ga⁻ h⁻ lēēh^ʔ gyuu¹ ga⁻ hii⁻ goo⁻ lā⁻ hii⁻ jee⁻ jyoo⁻ cha⁻ miih⁻ jmi⁻. Hi⁻ ga⁻ hii⁻ lā⁻ koō⁻ hii⁻ jee⁻ hii⁻ ñih¹ ki⁻ gaa⁻, hi⁻ ga⁻ hii⁻ lā⁻ hii⁻ jee⁻ tāāh^ʔ dsa⁻ kooh⁻ tu⁻ he⁻ choo⁻ cha⁻ miih⁻ si⁻ nē⁻. 3 Lā⁻ jēē⁻ hi⁻ he⁻ ma⁻ hä⁻ koō⁻ su⁻ hmēē⁻ cha⁻ nē⁻ hi⁻ ma⁻ gya⁻ jmeē⁻ hih⁺ nē⁻ hma⁻ sii⁻, hi⁻ cha⁻ nē⁻ lā⁻ jēē⁻ kyee⁻ jah^ʔ hi⁻ ma⁻ tāāh^ʔ he⁻, hi⁻ cha⁻ nē⁻ lā⁻ jēē⁻ dsa⁻ gyuu¹ ka⁻ lāh^ʔ. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ lih⁻ ma⁻ hä⁻ su⁻ ja⁻. Ma⁻ la⁻ hña⁻ laa⁻ na⁻ dsē⁻ to⁻ laa⁻ kyee⁻ mil ba⁻ ma⁻ lih⁻ ma⁻ hä⁻, dsa⁻ hi⁻ ga⁻ lāā⁻ Dio kyaah¹ jma⁻ kih¹ jee⁻ kih¹ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ hwa¹. 4 Lā⁻ jēē⁻ hi⁻ la⁻ sa⁻ ga⁻ mi⁻ sah⁻ hñiiy⁻ kyaah¹ dsa⁻ mē⁻, jēēh^ʔ ga⁻ häāy⁻ hñiiy⁻. Hi⁻ he⁻ jmeē⁻ ko⁻ jōh¹ kyaah¹ Borrego mäh¹ wa⁻ ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee⁻ dsooy¹. Hi⁻ he⁻ na⁻ ga⁻ lāāy⁻ jee⁻ kih¹ dsa⁻, laay¹ koō⁻ nāā⁻ hi⁻ ma⁻ jā⁻ llu¹ kih¹ Dio hi⁻ lā⁻ ja⁻ kih¹ Borrego mäh¹. 5 Ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻ hwēē⁻ juu¹ ta⁻ juu¹ hooy⁻, na⁻ jngēē¹ go⁻ te⁻ laay¹ cha⁻ nē⁻ Dio.

Juu' he- ga-kwa' uu- ángele

⁶ Hi+ ga-jëen+ jñah' ángel hi- ma' hëe- to+dsaah' gyuu' jmi-gyuu+ hi- ma' kye- ju'hmëe' he- sa+ ngëe' jih'koh'. Ma' hlëeyh- lä-jëe+ dsa- hi- chaa- lä-kaa- hwa' jee' jmeey+ hih+, lä-jëe+ náä+ dsa- hi- hlëeh- lä-koo- lä-koo- juu', hi- lä-jëe+ hi- chaa- lä-koo- lä-koo- jee' jwi'. ⁷ Ga-h-lëeh' ángel he' kyaah' lä-jë+ be' kih'.

—Wa' gah+ hnäh' Dio, jmee' hnäh' juuh- kiyh'. Jëeh', ma-të' hor' llay' ta'. Kwa' hnäh' ti'hmaah' kih' hi- ga'jmeey' gyuu' jmi-gyuu+, hi- ga'jmeey' hwa', hi- ga'jmeey' jmi-ñeeh', hi- hi- ga'jmeey' lä-kaa- jee' hya- jmi- gwa-.

⁸ Jñah' ka-läh' ángel ga-lla'le+ kaah' kiyh', ma' jäh':

—Ma-hee+, ma-hee+ go-te' Babilonia jwi- juuh- hi- ga-hee+ dsa- lä-kaa- jmi-gyuu+ kyaah' lä-jë+ wa' he- cha- he- he- hliih' ma' jmeey+. La' lä-koo- he- ga-k-weeyh' dsa- jmi-llii' hää'.

⁹ Jee' ga-të' uu- ángel hi- ma' lleç- kaah' he', ma' hlëeyh+ kyaah' lä-jë+ be' kiyh':

—Cher'mah' hi- ga-jmää+ jøøh' jah' hi- laa' na'høø' he' kyaah' heeh' kiyh', hi+ cher'mah' ga'jmeey' lii- cha'kyey' o ma' gooy-, ¹⁰ ja' ba' lä-ja- le' kih' dsa- he'. Le' kiyh' lä-koo- he- hih' jmi-llii' hää', wa-ra' ga-ya-jëe' dsë' Dio kyaayh'. Ja- kyaah' hih+ ja+ ya-jëe' dsë' Dio. Jmeey' kaay+ kyaah' je', kyaah' azufre cha'në' lä-jëe- ángele hi- na'ngëe' hi- cha'në' Borrego mah' ka-läh'. ¹¹ Jee' tääyh' kaay- ja-, soo- ñe' ga-lä-jë+ joh' jmi' cha-. Lä-jëe+ hi- ma' jmää- jøøh' jah' he' kyaah' heeh' kiyh', hi- hi- heeh- lee' lii- kyaah' jmi- kiyh', ni+ jmi- ni- hwë' sa- le' teeyh+ dsëy'. ¹² Hor- ja- hnøø' kwëeh' dsë' lä-jëe+ hi- na'ngëe', lä-jëe+ hi- nuuh' kih' Dio hi- lä-jëe+ hi- jmee+ dsoo' dsë' kih' Jesús.

¹³ Ja-ga' ga-nuun' ka-läh' ga-hlëeh' gyuu' jmi-gyuu+ ma' jäh':

—Sii' he- la-: “Na' ta+ cha'në', llu' la' kih' hi- juu' jee' jmeey+ ko-jøøh' kyaah' Dsa-jøøh' jnän'.”

—Jaah-, lä-ja- le' —jäh' Jmi-llë' Na'ngi!—. Hi- he' teeh+ dsë', jëeh' ja- jiih' llaa+ he- ma-jëey+ wii', hi- lä-jnäh' ba' lä-jë+ he- llu' he- ga-jmeey'.

Lloo- koo- jmi- jøøh+ Dio lä-jëe+ dsa-

¹⁴ Ja-ga' ga-jëen+ koo- jmi- tøø-. Jee' jmi- ja', ma' gya' ja- hi- laa' lä- laa' Hi- ga-lëe'ngo'. Ma' lley' koo- coron he- la' kyaah' ku'nøø', hi- ma' chooyh- koo- ñe'- tuuh- hlääh- he- hme'. ¹⁵ Neh+ gwah+ kih' Dio ya-hëe' jñah' ángel hi- hlëeh- kyaah' lä-jë+ be' kih', ga-siiyh+ hi- gya' jee' jmi-:

—Kye- ñe'tuuh' hläh' kyah' mah' chooh' ta' kyah'. Jëeh' ma-jwi- ba' mi!', ma-të' hor- jee' juuh'.

¹⁶ He-ja- hi- ma' gya' jee' jmi- he' ga-jyooy' ñe'tuuh' hlääh' kiyh' lä- ga-të' hwa', mah' ga-teeyh- lä-jë+ mi' kih' hwa' ja-.

¹⁷ Neh+ gwah+ he- la' gyuu' jmi-gyuu+, ya-hëe' jñah' ángel hi- ma' chooh- koo- ñe'tuuh' hläh' he- hme'. ¹⁸ Jee' chih' na'hyoo' ya-hëe' jñah' ángel hi- ma' na'ngë' jwë' jmee' hih+ kih' je'. Kyaah' be' ga-hlëeyh' hi- ma' chooh- ñe'tuuh' hläh' hme' ja-, ga-siiyh+:

—Kyaah' ñe'tuuh' hläh' kyah' na-, hnä' lä-jë+ sa'mah' kih' mi'jeh' he- cha- hwa' na-, jëeh' ma-jwi- ba'.

¹⁹ He-ja- ga-jyoo' ángel he' ñe'tuuh' hläh' kih' lä- ga-të' hwa' mah' ga-hnäy' sa'mah' kih' mi'jeh' he- cha- hwa' la-, ga-tooyh- neh+ koo- jee' jleeyh' kyaah' ma-tiiy'. He- la- la' kwaat- he- wii' he- na' ga-chee' Dio ne' kih' dsa+. ²⁰ Hi+ ga-jleeyh' kyaah' ma-tiiy' mi'jeh' jee' ma-tääh' he- ma' hla- ta+ chuuh' jwi-. Hi+ jee' ga-jleeh' mi'jeh' ja-, ga-hwëe- jmi- gyuu- lä-koo- jma- he- ga-lloo' lä- ga-të' fren- kih' kya'jih', ga-ngëe' la' ga- hnë- hña-loo' kilómetro.

Gyee' ángele kyaah' gyii' lli' wii'

15 Ga⁺jëen⁺ jyoh⁺ ka⁺läh⁺ koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ gyuu^h jmi⁻gyuu⁺ lä⁺jii^h ga⁺lä⁺dsaa⁻ dsen⁺. Ga⁺jëen⁺ gyee⁺ ángele hi⁻ ma⁻ kye⁻ gyii⁺ nëe⁺ he⁻ wii⁺ he⁻ ja⁺ kyaah⁺ jee⁺ llaa⁺ go⁻te⁻. Jëeh⁺ kyaah⁺ he⁻ ja⁺, llaa⁺ he⁻ ya⁻jëe⁺ dsë⁺ Dio. ²Hi⁺ ga⁺jëen⁺ ka⁺läh⁺ he⁻ ma⁻ na⁺jaa⁺ he⁻ la⁺ lä⁺koo⁻ hu⁻ he⁻ jëe⁻, he⁻ juuh⁻ lä⁺koo⁻ jmi⁻neeh⁺, na⁺kaah⁻ kyaah⁺ je⁻. Në⁺ ja⁺ ma⁻ tääh⁺ hi⁻ ga⁺lih⁺ ga⁺tee⁺ kyaah⁺ jah⁺ hi⁻ laa⁺ na⁺høø⁺ he⁻ kyaah⁺ heeh⁺ kiyh⁺, lä⁺jëe⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁺kwa⁺ hñii⁺ ma⁻ lee⁺ lii⁻ ni⁺ sa⁻ ga⁺kay⁺ hwëh⁺ lä⁺chee⁻ jah⁺ he⁻. Ma⁻ chooyh⁺ tu⁻ he⁻ choo⁺ cha⁻miih⁻ si⁺ne⁺ he⁻ ga⁺hyoyh⁺ kih⁺ Dio. ³Ma⁻ häy⁺ su⁻ he⁻ ma⁻ hä⁺ Moisé hi⁻ ma⁻ jmee⁺ ta⁺ he⁻ kih⁺ Dio, hi⁺ ma⁻ häy⁺ su⁻ he⁻ ma⁻ hä⁺ Borrego mäh⁺, ma⁻ jäh⁺:

Peer⁺ juh⁻gaa⁻ la⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ ma⁻jmeeh⁺, hne⁻ Dio hi⁻ laa⁺ jøøh⁺ hi⁻ cha⁻ ga⁺lä⁺jë⁺ be⁺ kih⁺.
Dsoo⁺ ba⁺, llu⁺ la⁺ jwë⁺ kyah⁺, hne⁻ Dsa⁻ta⁺ jøøh⁺ kya⁺ hi⁻ na⁺jngëe⁺.

⁴Lä⁺jëe⁺ ba⁺ dsa⁻ ga⁺h⁺ hne⁻ Dio. Lä⁺jëe⁺ ba⁺ dsa⁻ jmee⁺ juuh⁻ jmi⁺ kyah⁺. Jaa⁻ hne⁻ ba⁺ hi⁻ na⁺jngëe⁺. He⁻ ja⁺ ga⁺lä⁺jëe⁺ hi⁻ chaa⁻ hwa⁺, ya⁻naäy⁺ mah⁺ jmeey⁺ juuh⁻ kyah⁺. Jëeh⁺, ma⁻ lä⁺jnä⁺ ba⁺ he⁻ ma⁻løøh⁺ llah⁻ ta⁺.

⁵Ma⁻ngëe⁺ he⁻ ja⁺, ga⁺jëen⁺ na⁻na⁺ gwah⁺ he⁻ chih⁺ gyuu^h, ja⁺ ba⁺ gwah⁺ he⁻ ga⁺mi⁺jnää⁺ Dio kih⁺ Moisé. ⁶Neh⁻ gwah⁺ ja⁺ ga⁺hwëe⁻ gyee⁺ ángele hi⁻ ma⁻ kye⁻ lä⁺jë⁺ gyii⁺ nëe⁺ he⁻ wii⁺. Ma⁻ kyeyh⁺ hmiih⁻ he⁻ chee⁻ lino⁻ he⁻ na⁺jngii⁺, he⁻ la⁺ jih⁺gyeh⁺. Hi⁺ na⁺hñuu⁺ mo⁻dsëy⁺ kyaah⁺ hmiih⁻ he⁻ ma⁻ na⁻la⁺ kyaah⁺ ku⁻nøø⁻. ⁷Jaa⁻ jee⁺ lä⁺jëe⁺ kyeey⁺ jah⁺ he⁻ ga⁺kweeh⁺ lä⁺jëe⁺ gyee⁺ ángele he⁻ ma⁻ koo⁻ kyaah⁺ he⁻ la⁺ kyaah⁺ ku⁻nøø⁻ he⁻ na⁺kah⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ wii⁺ he⁻ na⁺ ga⁺chee⁺ Dio hi⁻ chaa⁻ ga⁺lä⁺jë⁺ joh⁺ jmi⁺ cha⁻. ⁸Ga⁺kah⁺ neh⁺ gwah⁺ cha⁻miih⁻ ñe⁺, kih⁺ he⁻ laa⁺

jøøh⁺ Dio hi⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻ be⁺ kih⁺. Ni⁺ jaa⁻ sa⁻ ma⁻le⁺ ma⁻ dsa⁻taah⁻ neh⁺ gwah⁺ ja⁺, ta⁺kø⁻jiih⁺ sa⁻ ga⁺ ma⁻lä⁺te⁺ lä⁺jë⁺ gyii⁺ he⁻ wii⁺ he⁻ kye⁻ lä⁺jëe⁺ gyee⁺ ángele he⁻.

Wa⁺kyaah⁺ he⁻ kyaah⁺ he⁻ ga⁺heeyh⁺ dsa⁻ wii⁺

16 Jä⁺ ga⁺ ga⁻nuun⁺ ga⁻hlëeh⁺ ki⁻gaa⁻ neh⁺ gwah⁺ ja⁺, ga⁺siiyh⁺ lä⁺jëe⁻ gyee⁺ ángele he⁻:

—Go⁻nää⁺ hñah⁺ mah⁺ go⁻jää⁺ he⁻ lli⁺wii⁺ he⁻ haa⁺ neh⁺ lä⁺jë⁺ gyii⁺ kyaah⁺ he⁻ na⁺ ga⁺chee⁺ Dio lä⁺kaa⁻ hwa⁺.

²Nëe⁺ to⁻në⁺ ángel he⁻ na⁺jää⁺ he⁻ ma⁻ haa⁺ neh⁺ kyaah⁺ kiyh⁺ ta⁺ jee⁺ tääh⁺ dsa⁻. Lä⁺chah⁺ ja⁺, ga⁺toh⁺ koo⁻ dsoo⁻ he⁻ ku⁻jii⁺ he⁻ la⁺ na⁺høø⁺, në⁺ kih⁺ hi⁻ laa⁺ lii⁻ kih⁺ jah⁺ laa⁺ na⁺høø⁺ he⁻, hi⁺ në⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁻ jmee⁺ juuh⁻ kih⁺ ja⁺ ba⁺ heeh⁺ kih⁺ jah⁺ he⁻.

³Jee⁺ ga⁺të⁺ uu⁺ ángel ga⁺jää⁺ he⁻ ma⁻ haa⁺ neh⁺ kyaah⁺ kiyh⁺ ta⁺ në⁺ jmi⁻neeh⁺, hi⁺ ga⁺lii⁺ jma⁻ lä⁺ la⁺ jma⁻ kih⁺ hi⁻ na⁺ juu⁻. Kyaah⁺ he⁻ ja⁺ ga⁺juu⁺ lä⁺hi⁺ në⁺ hi⁻ chaa⁻ cha⁺jmi⁻neeh⁺.

⁴Jee⁺ ga⁺të⁺ uu⁺ ángel ga⁺jää⁺ he⁻ ma⁻ haa⁺ neh⁺ kyaah⁺ kiyh⁺ ta⁺ në⁺ jmi⁻juuh⁻ kyaah⁺ lä⁺kaa⁻ jee⁺ hya⁻ jmi⁺ gwa⁻ pih⁺. Lä⁺kye⁻ he⁻ ja⁺ ga⁺lii⁺ jma⁻ ka⁺läh⁺.

⁵Lä⁺chah⁺ ja⁺ ga⁻nuun⁺ ga⁻hlëeh⁺ ángel hi⁻ laa⁺ juu⁻ jmi⁺, ga⁺jäh⁺:

—Jnaah⁺ lluu⁺ laah⁺ hne⁻, Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺. Hne⁻ laah⁺, hi⁺ ma⁻ laah⁺, hi⁺ na⁺jngëeh⁺, jëeh⁺ ma⁻llah⁺ ba⁺ hne⁻ ta⁺ kih⁺ dsa⁻. ⁶Kih⁺ he⁻ ga⁺tuuy⁺ jma⁻ hi⁻ na⁺jngëe⁺ kyaah⁺ hi⁻ kih⁺ hi⁻ ga⁺ngëe⁺ juu⁻ kyah⁺, he⁻ ja⁺ hne⁻ kwëeyh⁺ hiyh⁺ jma⁻ ka⁺läh⁺, he⁻ teeh⁺ jwi⁺ kiyh⁺.

⁷Lä⁺ja⁺ ga⁻nuun⁺ kih⁺ jñah⁺ hi⁻ ga⁻hlëeh⁺ jee⁺ chih⁺ na⁺hyoo⁺, ga⁺jäh⁺:

—Dsoo⁺ ba⁺, hne⁻ Dio Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺ hi⁻ cha⁻ ga⁺lä⁺jë⁺ be⁺ kih⁺. Hne⁻ ba⁺ ma⁻lah⁺ ta⁺ kyaah⁺ ju⁻dsoo⁻ lä⁺koo⁻ lle⁺ kih⁺.

⁸Jee⁺ ga⁺të⁺ kyeey⁺ ángel he⁻ ga⁺jää⁺ he⁻ ma⁻ haa⁺ neh⁺ kyaah⁺ kiyh⁺ ta⁺ në⁺ hyoo⁻. Lä⁺ja⁺ ga⁺lä⁺cha⁻ be⁺ kih⁺ hyoo⁻ mah⁺

jmee' kaa' dsa' kyaah' je'. ⁹ Ga'la'lii' hyoo' la' jiih' ga'kaa' dsa'. Ni' la'ja' sa' ga'la'dsaa' dséy' mah' ma' jmeey' juuh' kih' Dio. Lla' he' ja', ga'mi'kwah' bih' kih' Dio hi' lih' chee' la'jé' he' wii' ja'.
¹⁰ Jee' ga'té' hñaá' ángel ga'jää' kyaah' kiyh' ta' né' jee' gya' jmeé' hih' jah' laa' na'hoo' he'. Hi' la'kaa' hwa' jee' ma' jmeey' hih' ga'la' na'hoo', la'jiih' ga'jñaah' dsa' na'siih', kih' he' ma' jéey' wii'. ¹¹ Koo' ka'läh' ga'mi'kwayh' kih' Dio hi' gya' gyuu' jmi'gyuu' kih' he' ma' jéey' wii' hi' kih' dsoo' he' la' na'hoo' ja'. Pero ni' la'ja' sa' ga'la'dsaa' dséy' he' ma' jmeey' he' hliih'.

¹² Jee' ga'té' jnee' ángel ga'jää' he' ma' haa' neh' kyaah' kiyh' ta' né' jmi'juuh' he' chee' Euftrate. Jmii' ja' ga'la'kih' mah' ga'ja' ma'na'llu' jwé' jee' ngé' la'jéé' rey hi' ya'nää' ta' jee' hya' hyoo'. ¹³ Hi' ga'jéén' uu' jmi'lle' hlééh' hi' jnäá' la' jnäá' jeh' wéh'. Ya'héé' neh' to'hoo' Dragón, hi' ya'héé' neh' to'hoo' jah' hi' laa' na'hoo' he' hi' ya'héé' neh' to'hoo' jah' hi' ma' ngéé' juu' ta'juu'.
¹⁴ Hi' he' laa' dsa' hlééh' hi' jmeé' ja' he' koo' néé' mah' jéé' dsah' dsa'. Dsa'nääy' cha'né' la'jéé' rey la'kaa' la'juh' jmi'gyuu', mah' dsa'joo'yh' dsa' dsa'nääy' dsa'jmeey' hni' wa'ra' ga'té' jmi' juuh' jmi' goo' kih' Dio hi' cha' ga'la'jé' be' kih'. ¹⁵ "Hii' jnä' ngaahn' na', la'koo' jaa' hi' hii'. Llu' la' kih' hi' na'né', hi' háá' hñii', hi' jmeé' ta' llu'. Hi' he' sa' ja' o'hii'", ga'jah' Dio.

¹⁶ Hi' he' ba' jah' he' ga'jmeé' ga'kuh' la'jéé' rey, koo' jee' chee' kyaah' juu' hebreo Armagedón.

¹⁷ Jee' ga'té' gyeé' ángel ga'jää' he' ma' haa' neh' kyaah' kiyh' ta' né' lle'. Ga'la'nuuh' ga'hlééh' koo' ki'gaa' jee' chih' gwah' gyuu' jmi'gyuu' jee' gya' Dio jmeé' hih', ma' jah': "Ma' la' ba'." ¹⁸ La'chah' ja' ga'jmeé' je'ñih', ga'hlééh', ga'hii' ñih', hi' ga'jeh' wii'

jwérte hwa', he' sa' ma'jeh' ni' koo' há' ko'ja' jiih', ta'ko'jiih' tääh' dsa' jmi'gyuu' la'. ¹⁹ Jee' jwii' juuh' Babilonia ga'la' hné' nää', hi' jyoh' ga' jee' jwii' kaah' ga'sa' ga'hla' go'te'. Ma'ra' he' ga'teéh' ba' Dio jwii' kih' jwii' juuh' ja', ga'cheey' né' kih' la'jé' go'te' he' ya'jéé' dséy' kyaah'. ²⁰ Ga'la'jé' hwa' he' tääh' jee' jmi'neeh' ga'ääh' hoo' kih'. La'ja' ka'läh' ga'ääh' la'jé' moh'. ²¹ Hi' ga'saa' né' kih' dsa' mi'dsé' kaah' he' hii' ma' to'loo' kil. Hi' la'jéé' dsa' cha'ga'miih' ga'mi'kwayh' kih' Dio ma' ga'jéey' he' wii' ja'. Jééh', koo' he' ja' ba' ma' la' juuh' ga' kih' jee' la'jé'.

Heeh' Dio wii' Babilonia

17 Ma'ngéé' he' ja', ja' jaa' jee' la'jéé' gyeé' ángele hi' ma' chooh' la'jé' gyii' kyaah' mah' ga'hléeyh' kyaah' jnä', ga'jäyh':

—Na' ta' la' mah' heehn' hne' ha' la' la' he' wii' he' heeh' Dio hyaa' hi' ma' kyaah' wa' hi' cha' hi', hi' gya' joo'h' né' kih' cha'miih' jmi'. ² Dsa'mé' he' ga'jmeé' wa' la' cha' la' kyaah' la'jéé' rey hi' chaa' hwa' la'. Hi' la'jéé' dsa' hi' tääh' hwa' la' ga'hee' go'te' huud'sé' kiyh' kyaah' la'jé' he' hliih' he' ga'jmeey' kyaah' dsa'mé' he'. La'la'koo' he' ga'kwéeyh' jmi'llii' he' háá' jwérte.

³ He'ja' ga'jää' jmi'lle' jnä' koo' hwa' kii' jee' sa' kwa' ni' miih'. Jee' ja' ga'jéén' jaa' dsa'mé' hi' ma' dséé' jaa' jah' gyuu'. La'kaa' né' kih' jah' he' na'sii' jmi' he' mi'kwah' kih' Dio, hi' ma' lle' gyii' lley' kyaah' gya' joo'. ⁴ Dsa'mé' he' ma' kyeh' hmiih' hee' gyuu' hi' gyuu' läh', he' na'lii' kyaah' ku'noo', hi' kyaah' ku' he' la' na'hñaah'. Ma' chooyh' koo' kyaah' he' na'la' kyaah' ku'noo' jee' ma' na'kah' kyaah' la'jé' he' la' o'hii' he' ma' jmeey'. ⁵ Ma' na'sii' cha'kyey', koo' jmi' he' sa' la'ngéé' jne', he' ma' jah': "Jwii' juuh' Babilonia. Choo' dsa'mé' hi' kaah'

wa hī cha hī. Choo' lä'jē' he' jmeē' na hāäh' dsē' jne'." 6 Ga'lā'liihn' he' ma' hee' dsa-mē' he' kyaah' jma' kih' hī na-jngēē', hi' kyaah' jma' kih' hī ga'juu' kwaat' kih' Jesús. Ma' ga'jēē' dsa-mē' he' ga'lā'dsaa' dsēn' jwēte. 7 Mah' ga'jah' ángel he' siih' jnä':

—¿He la' dsaa' hoh'? Jnä' mi'jnään' kyah' he' sa' lä'ngēēh' hne' kih' dsa-mē' na, hi' lä'ja' kih' jah' laa' na'høø' hī jāäy' na, hī lle' gyii' lle' kyaah' gya' jøø'. 8 Jah' hī ma'jēēh' na, ma' laa' hi' na' mo'so' laay'. Hī na' na' ya hēē' neh' too' niih' kih' cha'je', jāä' ja' ga' dsooy' gyi'jwiī'. Lä'jēē' hī tääh' hwa' la' hī sa' na'siī' jmiī' kih' nē' je' jee' na'siī' jmiī' kih' lä'jēē' hī na'jnää' kih' Dio lä'jiīh' ma' ga'nøø' jmi'gyuu', lä'jēē' hī he' lä'dsaa' dsēy' wa'ra' ga'jēēy' jah' he', hī ma' laa', hi' na' mo'so' laay', hi' hī na' ga' lä'jnää' ka'läh'.

9 He' jwahn' la, la' kih' hī cha' huu'dsē' llu' kih'. Lä'jē' gyii' lle' jah' he', la' kwaat' gyii' moh' jee' gya' dsa-mē' he'. 10 Hi' la' kwaat' laa' gyeē' rey ka'läh'. Hnäā' rey he' mo'so' laay' ta. Chaa' ga'jaa', hi' chaa' ga'jnāh' hī sa' ga' ma'ja'. Ga' ma'ja' hī he', jmeē' biī' kih' mi'heey' kō'hwēē' ba'. 11 Jah' hī ma' laa' he', hī na' mo'so' laay', hī he' laa' jee' ga'tē' jnäa' rey ka'läh'. Hi' laay' jaa' kih' jee' lä'jēē' gyeē' rey he' hī dsoo' gyi'jwiī'.

12 Lä'jē' gya' jøø' he' ma'jēēh' ja, la' kwaat' gya' rey hī sa' ga' ma'løø' jmeē' hih'. Koo' hor' ba' hyoyh' jwē' leey' rey mah' jmeey' kō'joh' kyaah' jah' laa' na'høø' he'. 13 Ga'lä'jēē' gya' rey he' dsa'taayh' juu' kwee', mah' tooyh' goo' jah' hī laa' na'høø' he' he' jmeey' hih' kih' dsa' jmi'gyuu'. 14 Hi' lä'ja' teey' kyaah' Borrego mah'. Pero Borrego mah' he' liyh' ba' wa'ra' ga'teey' kyaah'. Jēēh', hī he' he' Rey hī kye' nē' kih' jee' lä'jēē' Rey, hi' laay' jøøh' kih' jee' lä'jēē' Dsa'kaah'. Hi' lä'jēē' hī tääh' kyaayh',

ma'na'teēh' kyaay', ma'na'lleeh', ja' ba' hī mi'teh' kih'.

15 Hi' ga'jah' ángel siiyh' jnä' ka'läh': —Lä'jē' jmiī' he' ma'jēēh' jee' ma' gya' hyaa' hī kaah' wa' hī cha' hī, la' kwaat' lä'jē' jee' jwiī', lä'jēē' dsa, lä'kaa' hwa' jee' tääh' dsa' jmeē' hih', hi' lä'jēē' dsa hī hlēēh' lä'koo' lä'koo' juu'. 16 Hih' jah' hī laa' na'høø' he' kyaah' lä'jē' gya' jøø' kih', jmeey' na'høøh' kih' hyaa' hlēēh' he'. Ja' jiīh' beey' kyaah' o'hih' kih', jngiiyh' kih', hī jēy' kyaah' je'. 17 Jēēh' Dio ba' hī ga'tooh' huu'dsē' neh' tuh'dsē' lä'jēē' rey he' mah' jmeey' lä' hnøø' Dio he' dsa'taayh' juu' kwee' mah' laay' jøøh' jah' hī laa' na'høø' he', lä'jiīh' lä'te' lä'koo' jah' juu' kih' Dio. 18 Hi' dsa-mē' hī ma'jēēh' na, la' kwaat' koo' jwiī' juuh' he' jmeē' hih' kih' lä'jēē' rey hī chaa' hwa' la'.

Ga'hee' jwiī' Babilonia

18 Ma'ngēē' he' ja', ga'jēēn' jñah' ángel hī ga'jnāa' gyuu' jmi'gyuu' kyaah' cha'miīh' be'. Hi' hwa' la' ga'lä'jnā' jēē' go'te' kyaah' jmēē' kih'. 2 Ga'hlēēyh' kyaah' lä'jē' be' kih', ga'jāyh':

Ma'jä' ta' hwa', ma'jä' ta' hwa' Babilonia jwiī' juuh'.

Ma'liī' cha'neh' kih' lä'jēē' hī'sa'llu'.

La' høø' lä'jēē' jmi'lle' hliih',

hi' la' siī' kih' lä'jēē' ta' hī laa' na'høø' hī sa' lä'jēē' jne'.

3 Jēēh', ga'lä'jēē' dsa' hī chaa' hwa' la, ga'hee' go'te' huu'dsē' kih' kyaah' lä'jē' he' la' o'hih' he' ma' jmeey' jee' ja'.

La' lä'koo' he' ga'hiyh' jmi'lliī' he' hāā' go'te' ba'.

Lä'jēē' rey hī chaa' hwa' la' ga'jmeē' wa' la' cha' la' kyaayh'.

Dsa' hī ma' nøø' hmooh' kih', hī ma' tääh' lä'kaa' jmi'gyuu' ga'lä'chay' kuu',

kih¹ he⁻ ma⁻ hniiy⁺ he⁻ ma⁻ cha⁻ ga⁻ ngëë^z
jwëë¹ kih¹ dsa⁻ më^z he^z, ga⁻ jäh^z ángel.

⁴Ja⁻ ga⁻ ga⁻ nuun¹ jyoh^z juu¹ gyuu^h
jmi⁻ gyuu⁻ he⁻ ma⁻ jäh^z:

Hnäh^z hi⁻ laa⁻ dsa⁻ kyaan⁺, hwëë⁻ hnäh^z
jee⁻ kih¹ dsa⁻ he^z

mah¹ sa⁻ kwah^z dso⁻kye⁻ kiyh¹ kyah¹
hnäh^z,

mah¹ sa⁻ tëëh¹ hnäh^z he⁻ wii⁻ he⁻ jä⁻ në⁻
kiyh¹.

⁵Jëëh^z, he⁻ ma⁻ ngëë^z jwëë^z dso⁻kye⁻
kiyh¹, ma⁻ lloo⁻ lä⁻ ga⁻ të^z gyuu^h
jmi⁻ gyuu⁻.

Na⁻ ma⁻ të^z hor⁻ koo⁻ Dio jwii⁻ kwaat⁻ kih¹
he⁻ hlih¹ he⁻ ma⁻ jmee⁻ dsa⁻ he^z.

⁶Kwëëyh¹ kiyh¹ lä⁻ koh^z te¹ he⁻ ga⁻ k⁻
wëëyh¹ jñah^z.

Mi⁻ hmaah^z to¹ juh⁻ kiyh¹, lä⁻ koh^z te¹ he⁻
ga⁻ jmeey^z.

Ga⁻ kwëëyh¹ jñah^z ga⁻ hih⁻ jmi⁻ hää¹.

Kwëëyh¹ kiyh¹ na⁻ hih⁻ to¹ juh⁻ ko⁻ ja⁻.

⁷Lä⁻ koh^z te¹ ma⁻ jmääy¹ hñiyy^z jöøh¹,
lä⁻ koh^z te¹ he⁻ llu¹ he⁻ ma⁻ chaay⁻,
ko⁻ ja⁻ he⁻ wii⁻ kwëëyh¹ ka⁻ läh^z.

Jëëh^z, ma⁻ jmeey⁻ huud⁻ dsë⁻:

“Laan¹ jöøh¹ lä⁻ koo⁻ hi⁻ jmee⁻ hih⁺, cha⁻
ba⁻ dsa⁻ nuuh⁻ kyaan⁺, sa⁻ cha⁻ he⁻
kih¹ he⁻ jëën⁻ wii^z.”

⁸He⁻ ja⁻ kyaah^z koo⁻ jmi⁻ ba^z, joh^z he⁻
wii⁻ sa⁻ jä⁻ në⁻ kiyh¹, jä⁻ jngi⁻ih¹ kiyh¹,
jä⁻ hooyh¹, jä⁻ kyoyh^z.

Hi⁻ kaay^z kyaah^z je⁻, jëëh^z Dio Dsa⁻ jöøh¹
jnän^z, hi⁻ cha⁻ cha⁻ miih⁻ be^z kih¹,
lly¹ ta⁻ kih¹ jwii⁻ ja⁻.

⁹Lä⁻ jëë⁻ rey hi⁻ tääh^z hwa¹ hi⁻ ga⁻ jmee⁻
wa⁻ la⁻ cha⁻ la⁻ kyaah^z dsa⁻ më^z he^z hi⁻
ma⁻ chaay⁻ llu¹ kyaayh^z, hi⁻ he^z ki⁻hoo^h
kiyh¹ wa⁻ ra⁻ ga⁻ jëëy¹ hwëë⁻ ñe⁻ jee⁻ kaay⁻.

¹⁰Uu^z ba⁻ dsa⁻ taayh^z, kih¹ he⁻ lä⁻ goyh^z
jëëy¹ he⁻ wii⁻ he⁻ jä⁻ në⁻ kih¹ jwii⁻ ja⁻,
jäyh^z:

—He⁻ ba⁻ che⁻ jwii⁻, jwii⁻, Babilonia
jwii⁻ juuh⁻ na⁻, he⁻ ma⁻ jmee⁻ hih⁺. Jëëh^z,
kyaah^z koo⁻ hor⁻ ba^z, ma⁻ ja⁻ jwiz⁻ kyah¹.

¹¹Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ nöö^z hmooh¹ kih¹
lä⁻ kaa⁻ hwa¹, ki⁻hoo^h kih¹ jee⁻ jwii⁻ ja⁻.

Jëëh^z, mo⁻ so⁻ cha⁻ hi⁻ la⁻ löø¹ kiyh¹.

¹²Löö¹ kih¹ ku⁻ nöö^z, kuu⁻ töø^z, lä⁻ jë⁻ nëë⁻
kuu⁻ hmooh¹, hmiih⁻ lino, hmiih⁻ gyuu^z,
hmiih⁻ ceda, hmiih⁻ gyuu^z läh^z, hma⁻ he⁻
hi⁻ mi⁻ jwii⁻, lä⁻ jë⁻ ga⁻ he⁻ jnä⁻ na⁻ hñaah¹
he⁻ na⁻ la⁻ kyaah^z ja⁻ elefante, kyaah^z
hma⁻ he⁻ hmooh¹, kyaah^z ñe⁻ nöö^z kyaah^z
wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ ñe¹, hi⁻ kyaah^z kuu⁻
jih¹.

¹³Löö¹ kih¹ kyah¹ hma⁻, ki⁻ ma⁻, jmi⁻
mi⁻ jwii⁻, wa⁻ chu⁻, mirra, naa⁻ mi⁻ jwii⁻,
jmih¹ mi⁻ jëh¹ ma⁻ ää⁻, naa⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻,
harin llu¹, kyaah^z mi⁻ trigo, loo⁻, borrego,
kya⁻ jih¹, carret. Hi⁻ ma⁻ hnëëy⁻ lä⁻ jëë⁻
hi⁻ na⁻ hnëë⁻ jmee⁻ ta⁻ ma⁻ ke⁻ laay¹ dsa⁻
jmi⁻ gyuu⁻.

¹⁴Ma⁻ jäh^z siyh^z jwii⁻ ja⁻:

—Lä⁻ jë⁻ he⁻ ma⁻ hee^z hoh^z, ma⁻ jä⁻ ta⁻
koo⁻ ba⁻ ja⁻. Lä⁻ jë⁻ he⁻ jmä⁻ öø^z kyah¹
ma⁻ dsa⁻ go⁻ te⁻. Jih⁻ koh^z mo⁻ so⁻ tëëh¹.

¹⁵Lä⁻ jëë⁻ hi⁻ ma⁻ hni⁻ he⁻ ja⁻,
ga⁻ lä⁻ chay⁻ cha⁻ miih⁻ kuu⁻ lä⁻ koo⁻ ma⁻
hniy⁻ kih¹ jwii⁻ oo⁻. Uu^z ba⁻ dsa⁻ taayh^z,
kih¹ he⁻ lä⁻ goyh^z jëëy¹ he⁻ wii⁻ he⁻ jä⁻
në⁻ kih¹ jwii⁻ ja⁻ mah¹ ki⁻ hooyh¹, ¹⁶jäh^z:

—He⁻ ba⁻ che⁻ jwii⁻, jwii⁻, Babilonia
jwii⁻ juuh⁻ jee⁻ ma⁻ tääh^z dsa⁻ hi⁻ ma⁻
këh⁻ hmiih⁻ lino na⁻ kaa⁻h^z gyuu^z läh^z, ma⁻
na⁻ lëëy^z kyaah^z ku⁻ nöö^z hi⁻ kyaah^z lä⁻ jë⁻
kuu⁻ he⁻ jnä⁻ na⁻ hñaah¹. ¹⁷Jëëh^z, kyaah^z
koo⁻ hor⁻ ba^z ma⁻ dsa⁻ lä⁻ jë⁻ kuu⁻ he⁻ ma⁻
chay⁻.

Hi⁻ ga⁻ lä⁻ jëë⁻ juu⁻ barco, hi⁻ lä⁻ jëë⁻
ga⁻ hi⁻ ma⁻ ga⁻ nää¹ neh^z, kyaah^z hi⁻ ma⁻
koo⁻ barco, hi⁻ lä⁻ jëë⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁻ ta⁻
cha⁻ jmi⁻ ñeeh⁻ ga⁻ taah^z uu^z ba^z, ¹⁸jëëy⁻
lä⁻ koo⁻ ma⁻ hwëë⁻ ñe⁻ ma⁻ koo⁻ jee⁻ jwii⁻
ja⁻. Ga⁻ taayh^z ga⁻ tooyh¹ miih^z, ma⁻ jäh^z:

—Sa⁻ cha⁻ ga⁻ jyoh^z jwii⁻ he⁻ la⁻ lä⁻ koo⁻
jwii⁻ juuh⁻ na⁻.

¹⁹Lä⁻ jëë⁻ hi⁻ he^z ga⁻ ka⁻ hlöö⁻ mah¹
ga⁻ huuy¹ lley^z hi⁻ ga⁻ ki⁻ ga⁻ hooyh¹, ma⁻
jäyh^z:

—He⁻ ba⁻ che⁻ jwii⁻, jwii⁻, jwii⁻ juuh⁻
na⁻. Ga⁻ lä⁻ jëë⁻ ba⁻ hi⁻ na⁻ höö⁻ barco
cha⁻ jmi⁻ ñeeh⁻ ma⁻ lä⁻ chay⁻ kuu⁻ kyaayh^z,
kih¹ he⁻ cha⁻ cha⁻ miih⁻ kuu⁻ kih¹ jwii⁻
na⁻. Kyaah^z koo⁻ hor⁻ ba^z ma⁻ hee⁻ go⁻ te⁻.

20 Lā-jēē hnāh' hī tāāh' gyuuḥ' jmi-gyuuḥ', wa' chaah' hnāh' llu'. Lā-jā-ka-lāh' hnāh' hī na-jngēē', hnāh' apōstole, hi' hnāh' hī ga-ngēē' juu' kih' dsa'. Jēēh' ma-teeh' Dio jwii' kih' jwii' na-hī ga-jmeeh' hnāh'.

21 Ma-ngēē' he' jā, jāā' ángel hī cha-cha-miih' be' kih' ga-kay' koo' mi'kuu' juuh', lā-koo' juuh' cha-too' kih' molii', ga-jwāy' cha-jmi' neeh' mah' ga-jāyh'.

—Jā' ba' lā-na, wii' hla' Babilonia jwii' juuh', jih'koh' mo'so' lā-jnā' ka-lāh'. 22 Mo'so' lā-nuuḥ' hī tū' he' choo' cha-miih' sí'ne', ni' jnāh' ga' tē, ni' hī juu' luu' hma-tā, ni' hī juu' luu' hoo' mo'so' lā-chaā' jee' na' kyah'. Ni' hī ga' hī jmee' wa' he' che' he' ta' mo'so' lā-chaā'. Ni' molii' mo'so' hī ka-lāh'. 23 Ni' mo'so' lā-jnā' je' kih' mi'se' jee' na' kyah', ni' mo'so' lā-nuuḥ' miih' kih' jmi' jee' dsa-jēē' goo' dsa-jee' na' kyah'. Jēēh', lā-jēē' hī ma' dsa-lla' hmooh' jee' na' kyah' ma' laa' kaah' kih' jmi-gyuuḥ'. Hi' kyaah' ji' nah' kyah' ga-lā-gaa' lā-jēē' hī chaā' lā-kaa' hwa'.

24 Jee' jwii' na' na-bāāh' jma' kih' lā-jēē' hī ga-ngēē' juu' kih' Dio kyaah' lā-jēē' hī na-jngēē', hi' kih' lā-jēē' ga' jnāh' hī ga'juu' lā-kaa' hwa'.

19 Ma ngēē' he' jā, ga-nuun' ga-hlēēh' jwēē' dsa' gyuuḥ' jmi-gyuuḥ', ma' jāyh'.

¡Aleluya! Dio, Dsa-jøøh' jnān' hī lāā' jne',

wa' gah' jnih', wa' jmeen' juuh' kiyh', hī cha-cha-miih' be' kih'.

2 Jēēh' ma'llay' ta' kyaah' ju'dsoo', lā-koo' lle' kih' jmeey'.

Ma'llay' ta' kih' hyaa' hlēēh' he', hī ga-hee' lā-jēē' hī chaā' hwa' la' kyaah' lā-jē' he' la' o'hih' he' ma' jmeey'.

Ma-teeyh' ba' jwii' kih' hyaa' he', hī ga-tuu' jma' kih' hī ma' jmee' ta' he' kih' Dio.

3 Koo' ka-lāh' ga-jāyh'.

—¡Aleluya! Né' he' hwēē' jee' kaay', soo' ga-lā-jē' joh' jmi' cha'.

4 Hi' lā-jēē' gyii'kyeē' dsa-gyuuḥ' kyaah' kyeē' jah' he', ga'juuh' jnēy', ga'jyooy' mo-nēy' lā' ga-tē' hwa' mah' ga-jmeey' juuh' kih' Dio hī gya' jmee' hih', ga-jāyh'.

—Wa' la' lā-jā'. ¡Aleluya!

5 Lā' ga-tē' jee' gya' Dio jmee' hih' ga-lā-nuuḥ' koo' juu' he' jāh'.

Kwa' hnāh' ti'hmaah' kih' Dio jnān' lā-jēē' hnāh' hī jmee' ta' he' kiyh', lā-jēē' hnāh' hī gayh', lā-jøh' lā-māh'.

Lā-cha' jmi' wa'ra' ga-jēē' goo' Borrego mäh'

6 Jā' ga' ga-nuun' lā-koo' he' ga-hlēēh' jwēē' dsa', ga-hii' goo' lā-koo' hii' jee' jyooy' cha-miih' jmi', lā-koo' hii' jee' nii', ma' jāh'.

¡Aleluya, jēēh' Dio Dsa-jøøh' jnān' hī cha-ga-lā-jē' be' kih', ma-løø' jmee' hih'!

7 Wa' chaā' jne' llu', wa' jēē' dsē' jne', wa' jmeen' juuh' kiyh'.

Jēēh' ma-tē' jee' jee' goo' Borrego mäh', ma-na'lluu' ba' mēy'.

8 Ma-na-ngēy' jwē' kēyh' hmiih' lino he' na-jngii' he' la' jih'gyeh'.

Jēēh' hmiih' lino jā, la' kwaat' ta' llu' he' ga-jmee' lā-jēē' hī na-jngēē'.

9 Jā' ga' ga-jāh' ángel he', siih' jnā':

—Lā' la' sii': "Llu' la' kih' hī na-teeh' jmee' ma-nuu' jee' jee' goo' Borrego mäh'."

Mah' ga-jāyh' ka-lāh'.

—He' la' ba' jā, juu' he' la' ju'dsoo' kih' Dio.

10 He' jā' ga'juuhn' jnēn' huu' tii' ángel he' mah' ga-jmāā' jnih' jøøh'. Pero ga-siiyh' jnā':

—Ta' jmee' lā-na. Jēēh' kwee' ba' laan' kyaah' hne' jee' jmeen' ta' he' kih' Dio kyaah' øøh' hne' hī tāāh' chooh'

koō hweh juu' kih' Jesús. Jmee' juuh' kih' Dio ba'.

Jëéh', hī kwa' juu' kih' Jesús, hī he' ba' hī ngëe' juu' kih' Dio.

Hī dsëe' kya'jiih' tää'

11 Jā ga' ga'jëen' gyuuuh' jmi'gyuu' na' na', ga'jëen' jaa' kya'jiih' tää'. Hī ma' dsëey' he', cheey': Hī Mī te' Juu', hi' cheey': Ju'dsoo' Jmah'. Jëéh', kyaah' ju'dsoo' teey' kyaah' dsa', hi' lä'ja' llay' ta' ka'läh'. 12 Mī'nëy' ma' la' lä'koō jee' hya' je', ma' lley' cha'miuh' coron. Ma' na'si' koō jmi' he' ni' jaa' sa' ma'ngëe', jaa' hñii' bih' ma' ngëey'. 13 Ma' kyeyh' koō hmiuh' he' ma' na'hee' kyaah' jma'. Jmi' kih' ma' chee': Juu' kih' Dio. 14 Lä'jëe' hløø' hī tääh' gyuuuh' hī ma' chaa' kaah' kih' hī dsëe' kya'jiih' tää', ma' kyeyh' hmiuh' lino jnaah' jwërte, tøø' hi' na'jngii'. 15 Ma' go'hi' hooy' koō nē'tuuh' chuuh' he' jmee' dsoo' kih' lä'jëe' hī chaa' hwa' la', hi' jmeey' hih' kih' kyaah' hma'hih' he' la' nē'. Hī he' jleeh' mī'jeh' jee' tääh' mah' hwëe' jmi' kih'. He' la' la' kwaat' he' wi' he' na' ga' chee' Dio hī cha' ga'lä'jē be' kih'. 16 Nē' hmiuh' kih' hi' ta' koō jwoo' sa'kyey' na'si' hwëh' he' jäh' lä'la': "Hī la' he' Rey hī kye' nē' kih' jee' lä'jëe' Rey, hi' laay' jøøh' kih' jee' lä'jëe' Dsa'kaah'."

17 Mah' ga'jëen' jaa' ángel hī cheh' nē' hyoo', kyaah' lä'jē be' kih' ga'h-lëeyh' lä'jëe' ta' hī hëe', ga'siyyh':

—Ya'nää' hnäh' mah' go'taah' hnäh' ko'jøh' jee' kwa' Dio he' kuh' hnäh' koō ma'nuu' juuh'. 18 Kuh' hnäh' ngo' kih' rey, ngo' kih' juu' hløø', ngo' kih' hī cha' cha'miuh' be' kih', ngo' kih' kya'jiih' lä'kye' kih' hī wi'yo', ngo' kih' hī na'h-nëe' jmee' ta' hi' kih' hī sa' na'h-nëe', lä'jøh' lä'mäh' —ga'jah' ángel he'.

19 Hi' ga'jëen' jah' hī laa' na'høø' he', kyaah' lä'jëe' rey hī tääh' hwa' la' kyaah' hløø' kyaay', hī ga'kuh'

mah' jmeey' hñii' kyaah' hī dsëe' kya'jiih' tää' hi' kyaah' hløø' kyaay' ka'läh'. 20 Jee' ja' ga'saayh' jah' hī laa' na'høø' he' kyaah' hī ga'ngëe' juu' ta'juu' kih'. Hi' hī ga'ngëe' juu' ta'juu' he', ga'jmeey' cha'miuh' he' juh-gaa' cha'nē' jah' hī laa' na'høø' he'. Lä'jwë' ja', ga'mi'gaay' lä'jëe' hī ga'k-waa' hñii' ga'laa' lii' kih' jah' hī laa' na'høø' he'. Hi' ga'mi'gaay' lä'jëe' hī ga'jmeey' juuh' kih' heeh' kih' ka'läh'. Lä' ma'jiijh' ja' lä'uuy' ga'jwää' dsih' cha'je' juuh' kih' gyi'jwii' jee' koo' kyaah' azufre. 21 Hi' lä'jëe' ga' jñah' dsa' ga'juu' kyaah' nē'tuuh' chuuh' he' ma' go'hi' hoo' hī ma' dsëe' kya'jiih' he'. Lä'jëe' ta' ga'kuh' ngo' kih' lä'jiuh' ga'këe'.

Koō mil jī nē'

20 Ga'jëen' jaa' ángel hī ga'jñaa' gyuuuh' jmi'gyuu', hī ma' chooh' jo'nē' kih' too' ñiih' kih' cha'je', hi' ma' chooyh' koō caden' juuh'. 2 Ga'saayh' Dragón, miuh' hī ma' chaa' llo'joo' he', ja'ba' hī chee' hī'sa'llu', hi' chee' bih' Tana' ka'läh'. Ga'hñuuuh' dsih' koō mil jī nē'. 3 Ga'jwää' dsih' neh' too' ñiih' kih' cha'je', mah' ga'jney' kwee' ho'haah' ja'. Mah' lä'ja', sa' ya'hëey' mī' gaa' gyih' dsa' hī chaa' lä'kaa' hwa' lä'jiuh' dsëe' koō mil jī nē'. Ga' ma'ngëe' koō mil jī nē', jmee' bii' cheeyh' miuh' jmi'.

4 Hi' ga'jëen' cha'miuh' hma'si', jee' ma' tääh' hī na'ngē' jwē' lla' ta', he' ba' hī ga'ku' dsa' lle' kwaat' kih' he' ma' jmeey' ju'dsoo' kih' Jesús hi' kwaat' kih' juu' kih' Dio ka'läh'. Sa' ga'jmää' jøøh' jah' hī laa' na'høø' he' ni' heeh' kih'. Ni' sa' ga'kway' ma' le' lii' cha'kyey', ni' ma'gooy'. Hī he' ga'lä'jiuh' ka'läh' mah' ga'jmeey' hih' kyaah' Cristo koō mil jī nē'. 5 He' la' ja' to'nē' he' lä'jiuh' dsa'. Pero jee' lä'jëe' ga' jñah' hī ga'juu' hī sa' laa' kwaat', sa' lä'jiuh' ko'jøh'

kyaayh'. Ga' ma⁻dsëë¹ ko⁻ mil jī⁻ñe⁻, ja⁻ga⁻ lä⁻jiiyh'. ⁶Llu¹ la¹ kih¹ hī⁻ tēē¹ lä⁻jiih¹ to⁻nē⁻, hī⁻ he⁻ na⁻jngëē¹. Leey¹ jmi⁻dsa⁻ kya¹ Dio ba¹, hi⁺ kya¹ Cristo ka⁻läh¹, hi⁺ jmeey¹ hih⁺ ko⁻jøh¹ kyaayh¹ ko⁻ mil jī⁻ñe⁻. Hī⁻ he⁻ mo⁻so⁻ juuy¹ wa⁻ra⁻ ga⁻tē¹ jee¹ juu¹ dsa⁻ jee¹ ga⁻tē¹ to¹ jiih⁻.

Dsoo¹ hī⁻sa⁻llu¹ cha⁻je⁻ juuh⁻

⁷Wa⁻ra⁻ ga⁻dsëē¹ ko⁻ mil jī⁻ñe⁻, lää¹ Tana¹ jee¹ na⁻jñëē¹. ⁸Mah¹ dsooy¹ mi⁻gaay⁺ dsa⁻ hī⁻ tääh¹ lä⁻jē¹ kye¹ kiih¹ jmi⁻gyuu⁺, mi⁻gooy⁺ kih¹ Gog kyaah¹ Magog, jøøyh⁺ jwëē¹ dsa⁻, lä⁻ko⁻ mi⁻sii¹ he⁻ cha⁻cha⁻hoo¹ jmi⁻ñeeh¹, mah¹ dsa⁻näy¹ jee¹ hni¹. ⁹Lä⁻kaa⁻ lä⁻juh¹ jmi⁻gyuu⁺ ga⁻hwëëy⁻, ga⁻näy¹ ta⁺ jee¹ jwi⁻ na⁻jngii¹ kih¹ Dio he⁻ tih⁻ dsëy¹ cha⁻miih⁻. Ga⁻taayh¹ lä⁻ku⁻ lä⁻jii¹ kih¹ jee¹ jwi⁻ ja⁻ mah¹ teey¹ kyaah¹. Hi⁺ ga⁻jyoo¹ Dio je⁻ gyuu^h jmi⁻gyuu⁺ mah¹ ga⁻jëëy¹ go⁻te⁻. ¹⁰Hī⁻sa⁻llu¹ hī⁻ ma⁻ mi⁻gaa⁺ dsa⁻ ga⁻jwää¹ dsih¹ cha⁻je⁻ juuh⁻ jee¹ koo⁻ kyaah¹ azufre, jee¹ hää¹ jah¹ laa¹ na⁻høø¹ he¹ kyaah¹ hī⁻ ga⁻jmeey¹ juu¹ ta⁻juu¹. Jee¹ ja⁻ jëëy¹ wi¹ lä⁻jmi¹ lä⁻hwē¹ ga⁻lä⁻jē¹ joh¹ jmi¹ cha⁻.

Wa⁻ra⁻ ga⁻tē¹ jee¹ jmee¹ Dio jwiz⁻

¹¹Jā⁻ga⁻ ga⁻jëēn¹ ko⁻ hma⁻sii⁻ juuh⁻ tøø⁻, hi⁺ ga⁻jëēn⁺ hī⁻ ma⁻ gya¹ nē⁻ kih¹. Ga⁻ääh¹ go⁻te⁻ gyuu^h hwa¹ cha⁻nëy¹, mo⁻so⁻ ga⁻lä⁻lii⁻ go⁻te⁻ ha⁻ jee¹ ma⁻ la⁻. ¹²Hi⁺ ga⁻jëēn⁺ lä⁻jëē⁺ hī⁻ ga⁻juu¹, lä⁻jøh¹ lä⁻mäh¹ tääh¹ cha⁻nē⁻ Dio. Jee¹ ja⁻ ga⁻na¹ je⁻, hi⁺ ga⁻na¹ ga⁻jyoh¹ je⁻ jee¹ na⁻sii⁻ jmi¹ kih¹ lä⁻jëē⁺ hī⁻ na⁻jñää¹ kih¹ Dio. Ga⁻lä⁻jëē⁺ hī⁻ na⁻juu¹, ga⁻nøø¹ ta⁺ kiyh¹ lä⁻ko⁻ te¹ he⁻ na⁻sii⁻ kiyh¹ nē⁻ je¹ jee¹ lle⁻ lä⁻jē⁺ he⁻ ga⁻jmeey¹. ¹³Lä⁻jëē⁺ hī⁻ ga⁻juu¹ cha⁻jmi⁻ñeeh⁻ ga⁻hwëëy⁻ ga⁻taayh¹ cha⁻nē⁻ Dio. Hi⁺ lä⁻jëē⁺ hī⁻ na⁻juu¹ tääh¹ cha⁻je⁻ ga⁻hwëëy⁻ ga⁻taayh¹ cha⁻nē⁻ Dio. Lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ ga⁻nøø¹ ta⁺ kiyh¹ lä⁻ko⁻ te¹ he⁻ ga⁻jmeey¹. ¹⁴Ga⁻lä⁻jëē⁺ hī⁻ na⁻juu¹ hī⁻ tääh¹ cha⁻je⁻ ga⁻jwää¹ dsih¹

cha⁻je⁻ juuh⁻. He⁻ ja⁻ la¹ jee¹ ga⁻tē¹ to¹ jiih⁻ he⁻ juu¹ dsa⁻. ¹⁵Hī⁻sa⁻ ga⁻jñø¹ jmi¹ kih¹ nē⁻ je⁻ jee¹ na⁻sii⁻ jmi¹ kih¹ lä⁻jëē⁺ hī⁻ na⁻jñää¹ kih¹ Dio, ga⁻jwää¹ dsih¹ cha⁻je⁻ juuh⁻.

Gyuu^h jmi⁻gyuu⁺ hmëē¹ kyaah¹ hwa¹ hmëē¹

21 Ga⁻jëēn¹ ko⁻ gyuu^h jmi⁻gyuu⁺ hmëē¹, hi⁺ ga⁻jëēn¹ ko⁻ hwa¹ hmëē¹, jëēh¹ gyuu^h jmi⁻gyuu⁺ hi⁺ hwa¹ he⁻ ma⁻ la⁻ to⁻nē⁻ ma⁻ngëē¹ ba⁻ ja⁻. Hi⁺ jmi⁻ñeeh¹ mo⁻so⁻ cha⁻ ga⁻. ²Jnä¹ Jwaa¹ ga⁻jëēn¹ ko⁻ jwi⁻ na⁻jngii¹ he⁻ chee⁻ Jerusalén hmëē¹ he⁻ ga⁻jyoo¹ gyuu^h jmi⁻gyuu⁺ kih¹ Dio, lä⁻ko⁻ jaa⁻ dsa⁻mē¹ hī⁻ ma⁻na⁻llu¹ kih¹ dsa⁻nñuuh⁻ kya¹. ³Jā⁻ga⁻ ga⁻nuun¹ ko⁻ juu¹ ga⁻hlëēh¹ kii⁻ he⁻ ja⁻ gyuu^h jmi⁻gyuu⁺ he⁻ ma⁻ jāh¹:

—Hee¹ la⁻ hne¹ kih¹ Dio he⁻ chih¹ jee¹ kih¹ dsa⁻ jee¹ gyay⁺ ko⁻jøh¹ kyaayh¹. Dsa⁻ he¹ lee¹ jwi⁻ kiyh¹. Hi⁺ Dio gya⁺ ko⁻jøh¹ kyaayh¹ hi⁺ ja⁻ ba⁻ hñii¹ Dio lee¹ Dio kyaay¹. ⁴Jee¹ ja⁻ mi⁻kih¹ Dio jmi⁻he⁻ tuu⁻ mi⁻nē⁻ dsa⁻, jee¹ ja⁻ mo⁻so⁻ juuy¹ jiih¹ koh¹, ni⁺ mo⁻so⁻ ki⁻hooyh¹, ni⁺ mo⁻so⁻ cha⁻ ga⁻ jee¹ mo⁻ jii¹ kiyh¹, jëēh¹ ma⁻ngëē¹ ba⁻ lä⁻jē⁺ he⁻ to⁻nē⁻ —ga⁻jäyh¹.

⁵Hī⁻ma⁻ gya¹ jmee¹ hih⁺ he⁻ ga⁻jäh¹:

—Jnä¹ jmeen¹ hmëē¹ lä⁻jē⁺ go⁻te⁻ he⁻ cha⁻.

Koo⁻ka⁻läh¹ ga⁻siiyh⁺ jnä¹:

—Sii¹ he⁻ la⁻. Jëēh¹ juu¹ la⁻ sa⁻ na⁻hee⁻, la⁻ju⁻dsoo¹ jmah¹.

⁶Hi⁺ ga⁻jäyh¹:

—Ma⁻la⁻ ba⁻. Jnä¹ he¹ laan¹ lä⁻ko⁻hwëh¹ A kyaah¹ hwëh¹ Zeta, jnä¹ he¹ ma⁻laan¹ jää¹ ja⁻ga⁻ nøø¹ jmi⁻gyuu⁺, hi⁺ lä⁻jiih¹ hee¹ jmi⁻gyuu⁺ lä⁻ma⁻laan¹ ja⁻ba⁻. Hī⁻lä⁻kii⁻dsē¹, jnä¹ kwan¹ hiiyh¹ jmi¹ he⁻ la⁻ cha⁻ ba⁻ he⁻ jmee¹ chaay⁻ tää¹. ⁷Hī⁻ga⁻lih¹ mi⁻te⁻, hyoyh¹ lä⁻jē⁺ he⁻ la⁻. Jnä¹ leen¹ Dio kyaay¹, hi⁺ hī⁻ he⁻ lee¹ gyuu^h kyaan¹. ⁸Pero lä⁻jëē⁺ hī⁻ goh⁺, kyaah¹ hī⁻ sa⁻ jmee¹ dsoo¹, hī⁻ jmee¹ he⁻ sa⁻ lä⁻ jëē⁺ jne¹, hī⁻ jngëēh⁺ dsa⁻, hī⁻ mē¹

hī n̄uuh̄ hī kaah̄ wa' hī chā hī, hī jmee' ji'nah', hī jmee' juuh̄ kih' dio hī na'laa' kaah̄ dsa', kyaah̄ lä'jēē' hī ta'juu', hī he' dsa'nää' cha'je' juuh̄, jee' koo' kyaah̄ azufre, jee' ga'tē' to' jiih̄ juu' dsa' —ga'jah' Dio.

Jee' jwiī Jerusalén hmēē'

⁹Ja'ga' jay' jee' ma' chehn' jā, jaa' jee' lä'jēē' ángel hī ma' chooh̄ gyii' kyaah̄ jee' ma' haa' lä'jē' gyii' he' wii' he' jä' jee' llaa' go'tē'. Ga'siiyh' jnä':

—Nā' jee' lā, mah' hääh'n hne' dsa'mē' hī la' hmooh' leē' mē' Borrego mah' —ga'jah' ángel.

¹⁰Mah' ga'jōoy' kih' jmi'lle' kin' jee' ma' chih' koo' moh' juuh̄ n̄ii', mah' ga'heeyh' jnä' Jerusalén koo' jwiī juuh̄ he' na'ngii' he' ga'jyoo' gyuu'h' jmi'gyuu' he' ja' kih' Dio. ¹¹Ma' jnä' jēē' n̄ih' kyaah̄ jmēē' kih' Dio. La' jih'gyeh' lä'koo' mi'kuu' he' la' na'hnaah' jwēte, lä' la' koo' mi'kuu' jaspe, he' jēē' lä'koo' wa'hu'. ¹²Na'jnē' lä'ku' lä'jii' jee' jwiī ja' kyaah̄ na'hyah̄ juuh̄ hi' n̄ii' choo' gya'tō' ho'haah'. Lä'koo' ho'haah' ja' ma' cheh' jaa' ángel, hi' nē' ho'haah' ja' ma' na'sii' jmī ma' kih'kih' kih' lä'jēē' gya'tuu' nää' dsa' Israel. ¹³Ta' jwoo' ta'la' ga'hya' hyoo' ma' lle' hnē' wa'haah', ta' jwoo' ta' kye' ma' lle' hnē' wa'haah' ka'läh', ja'ba' lä'ja' jwoo' ta' n̄ii', hnē' wa'haah', hi' ta' jwoo' ta'la' ga'dsa' hyoo' ja'ba' hnē'. ¹⁴Jee' ma' chooh̄ na'hyah̄ n̄ii' jā, ma' la' kyaah̄ gya'tō' tī. Nē' kih' na'sii' jmī kih' lä'jēē' gya'tuu' apóstole kya' Borrego mah'.

¹⁵Hī ma' hlēēh' kyaah̄ jnä' he', ma' chooh̄ koo' si'hma'tah̄ he' lla' hih' he' na'la' kyaah̄ ku'nøø', kyaah̄ he' kay' hih' jee' jwiī ja' kyaah̄ wa'haah' kih', hi' kyaah̄ na'hyah̄ kih'. ¹⁶Jee' jwiī ja' ma' la' kye' kyēh', kwee' ba' la' lä' kyoo' lä' hu'. Hi' ángel he' ga'kay' hih' jee' jwiī ja' kyaah̄ si'hma' kiyh'. Ga'tē' to'

mil na'dsē' to' h̄na'loo' kilómetro lä' kyoo', hi' ja'ba' ko'ja' te' lä' hu' hi' lä' n̄ii' ka'läh'. ¹⁷Ja'ga' ga'kay' hih' na'hyah̄ kih' jee' jwiī, ga'tē' h̄na'loo' na'dsē' to'loo' kye' lēē', ja'ba' lä'koo' la' hih' he' koo'h' dsa' jmi'gyuu'.

¹⁸Na'hyah̄ ja' ma' la' kyaah̄ kuu' jaspe. Pero jee' jwiī ja' ma' la' kyaah̄ ku'nøø' jmah', ma' jnä' jēē' go'tē' lä'koo' wa'hu' he' na'ngii'. ¹⁹Tii' na'hyah̄ kih' jee' jwiī jā, ma' na'lii' kyaah̄ lä'jē' kuu' he' la' na'hnaah'. To'nē' tī na'hyah̄ ma' la' kyaah̄ jaspe, jee' ga'tē' to' ma' la' kyaah̄ zafiro, jee' ga'tē' hnē' ma' la' kyaah̄ ágata, jee' ga'tē' kye' kyaah̄ esmeralda, ²⁰jee' ga'tē' h̄na' ma' la' kyaah̄ ónice, jee' ga'tē' j̄nii' kyaah̄ cornalina, jee' ga'tē' gyii' kyaah̄ crisólito, jee' ga'tē' j̄na' kyaah̄ berilo, jee' ga'tē' n̄u' kyaah̄ topacio, jee' ga'tē' gya' kyaah̄ crisopraso, jee' ga'tē' gya'koo' kyaah̄ jacinto, hi' jee' ga'tē' gya'tō' kyaah̄ amatista. ²¹Gya'tō' wa'haah' jā, ma' la' gya'tō' perla. Lä'koo' lä'koo' gya'tō' wa'haah' jā, ma' la' koo' perla ba'. Hi' jwē' kih' jee' jwiī jā, ma' la' kyaah̄ ku'nøø' jmah', ma' jnä' jēē' go'tē' lä'koo' wa'hu' he' na'ngii'.

²²Sa' ga'jēēn' gwah' jee' jwiī jā, jēēh' Dio hī laa' Dsa'jōoh' jn̄an' hī cha' ga'lä'jē' be' kih', kyaah̄ Borrego mah', hī he' ba' laa' gwah' jee' ja'. ²³Jee' jwiī jā mo'so' jmee' bii' jmēē' kih' hyoo', ni' jmēē' kih' sih', jēēh' kyaah̄ ma'la' jmēē' kih' Dio ba' jnä', hi' Borrego mah' ba' hī choo' wa'je' kih' jee' jwiī jā. ²⁴Lä'jēē' dsa' hī dsa'taah' lä'kaa' hwa' ja' ngēy' jee' jnä' wa'je'. Hi' lä'jēē' rey hī tääh' jmi'gyuu' dsa' kay' jee' jwiī ja' lä'jē' he' cha' kiyh'. ²⁵Sa' jnē' jih'koh' wa'haah' kih'. Jee' ja' le' jmī ba' jēēh' mo'so' lä'cha' hwē'. ²⁶Lä'jēē' dsa' hī dsa'taah' hwa' jā, dsa'näy' dsa' kay' jee' ja' lä'jē' nēē' he' cha' kiyh'. ²⁷Jee' ja' mo'so' dsa'taah' ni' jaa' hī jmee' wa' la' cha'

la¹, ni⁺ hi⁻ jmee⁺ he⁻ sa⁺ lä⁻jëë⁺ jne⁺, ni⁺ hi⁻ jmee⁺ juu¹ ta⁺ juu¹. Jee⁺ ja⁻ dsa⁻taah⁻ ma⁻la⁻ hi⁻ na⁻sih⁻ jmi⁻ kih¹ nē⁻ je⁻ kih¹ Borrego mah¹ jee⁺ na⁻sih⁻ jmi⁻ kih¹ lä⁻jëë⁺ hi⁻ na⁻jnaä⁺ kih¹ Dio.

22 Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, hi¹ ángel he⁺ na⁻heey⁺ jnä⁺ ko⁻ jmi⁻ juuh⁻, he⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻. Jmi⁻ ja⁻ jëë⁻ lä⁻ jëë⁻ wa⁻hu⁻, he⁻ hya⁻ jee⁺ gya¹ Dio kyaah¹ Borrego mah¹. ²Hi⁺ dsa⁻ngëë⁺ to⁺dsaah⁻ cha⁺jwë¹ kih¹ jee⁺ jwi⁻ ja⁻. Lä⁻ko⁻ lä⁻ko⁻ jwoo¹ kih¹ jmi⁻ ja⁻, ma⁺ tøø⁺ hma⁻ he⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻, he⁻ hii⁻ gya⁻to⁺ nēë⁻ mi⁻, ma⁺ ko⁻ nēë⁻ lä⁻ja⁻ sih⁻. Kyaah¹ moo⁻ kih¹ hma⁻ ja⁻, dsa⁻hlää⁻ lä⁻jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jee⁺ ja⁻. ³Jee⁺ ja⁻ mo⁺so⁺ lä⁻cha⁻ ga⁺ lli⁻wii⁺. Dio kyaah¹ Borrego mah¹ dsa⁻taayh⁻ ko⁻jøh⁺ kyaayh⁺ hi⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ nuuh⁺ kiyh¹ jmee⁺ ta⁻he⁻. ⁴Ma⁺ja⁻ jëëy⁺ Dio. Hi⁺ jmi⁻ kiyh¹ na⁻sih⁻ cha⁺kyey¹. ⁵Jee⁺ ja⁻ mo⁺so⁺ lä⁻cha⁻ ga⁺ hwë¹. Mo⁺so⁺ jmee⁺ bii⁺ na⁻hih⁻ je⁻, ni⁺ jmëë⁺ kih¹ hyoo⁻, jëëh⁺ Dio Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻ choo¹ wa⁻je⁻ kih¹. Jee⁺ ja⁻ dsa⁻taayh⁻ ko⁻jøh⁺ kyaayh⁺ mah¹ jmeey⁺ hih⁺ ga⁺lä⁻jë⁺ joh⁺ jmi⁻ cha⁻.

Ma⁻ya⁻jäh⁺ jäh⁺ Jesucristo

⁶Mah⁺ ga⁺jäh⁺ ángel he⁺ siih⁺ jnä⁺:

—Juu¹ la⁻ sa⁺ na⁻hee⁻, la¹ ju⁻dsoo⁺ go⁻te⁻. He⁺ ba⁺ Dio Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻, hi⁻ ga⁻jøø¹ kih¹ lä⁻jëë⁺ hi⁻ ma⁻ngëë⁺ juu¹ kiyh¹, ma⁻cheey⁺ ángel kyaay⁺ mah¹ mi⁻jnaäy⁺ kih¹ lä⁻jëë⁺ hi⁻ jmee⁺ ta⁻he⁻ kiyh¹, lä⁻jë⁻ he⁻ jmee⁺ bii⁺ le⁺ to⁻chah⁺ la⁻ —ga⁺jäh⁺ ángel.

⁷—Hi⁻ jnä⁺ jäh⁺ to⁻chah⁺ la⁻. Llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ høø⁺ juu¹ he⁻ hlëeh⁺ kih¹ he⁻ na⁺ ga⁺ le⁺ ta⁺ cha⁻në⁻ he⁻ na⁻sih⁻ la⁻ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

⁸Jnä⁺ Jwaa⁻ ma⁻nuun¹ hi⁺ ma⁻jëen¹ lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻. Ma⁻ngëë⁺ ma⁻nuun¹ hi⁺ ma⁻jëen¹, ga⁻juuh⁻ jnën⁺ hu⁺ ti⁺ ángel mah¹ ga⁻jmää⁺ jnih⁺ jøøh¹, hi⁻ ma⁻mi⁻jnaä⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻ kin⁺. ⁹Pero ángel he⁺ ga⁺siih⁺ jnä⁺:

—Jëë⁻ da⁺, ta⁺ jmee⁻ lä⁻na⁻, jëëh⁺ kwee⁻ ba⁺ laan¹ kyaah¹ hne⁻ jee⁺ jmeen⁻ ta⁻he⁻ kih¹ Dio kyaah¹ øøh¹ hne⁻ hi⁻ ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio, hi⁺ kyaah¹ lä⁻jëë⁺ ga⁺ hi⁻ høø⁺ juu¹ he⁻ na⁻sih⁻ jee⁺ la⁻. Jmee⁺ juuh⁻ kih¹ Dio ba⁺.

¹⁰Hi⁺ ga⁺siiyh⁺ jnä⁺ ka⁻läh⁺:

—Ta⁺ hmä⁻ lä⁻jë⁻ juu¹ he⁻ hlëeh⁺ kih¹ he⁻ na⁺ ga⁺ le⁺ ta⁺ ha⁻në⁻ he⁻ na⁻sih⁻ jee⁺ la⁻, jëëh⁺ ma⁻ngoo⁺ ya⁻jäh⁺ he⁻ lä⁻te⁻ juu¹ la⁻.

¹¹Hi⁻ hñaa⁻ dsë¹, wa⁺ jmee⁺ bih¹ hñaa⁻ dsëy¹. Hi¹ hi⁻ jmee⁺ wa⁺ la¹ cha⁻ la¹, wa⁺ jmee⁺ bih¹ kiyh¹. Hi⁻ jmee⁺ he⁻ llu¹, wa⁺ jmee⁺ bih¹, hi¹ hi⁻ na⁻jngëë⁺, wa⁺ na⁻jngëë⁺ bih¹.

¹²—Hi⁻ jnä⁺ jäh⁺ to⁻chah⁺ la⁻. Kyen⁻ he⁻ kwëehn⁻ he⁻ ga⁺tëë⁺ hyoh⁺ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ ha⁻ko⁻ te¹ ta⁺ he⁻ ma⁻jmeey⁺.

¹³Jnä⁺ he⁺ laan¹ lä⁻ko⁻ hwëh⁺ A kyaah¹ hwëh⁺ Zeta, jnä⁺ he⁺ ma⁻laan¹ jää⁺ ja⁻ ga⁺ nøø¹ jmi⁻gyuu⁺, hi⁺ lä⁻ja⁻, ma⁺ke⁺ ma⁻dsaa⁺ jmi⁻gyuu⁺ lä⁻ ma⁻laan¹ ja⁻ ba⁻ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

¹⁴Llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ gyih⁻ sa⁻hmih⁻ kih¹ mah¹ hyoyh⁺ jwë¹ kuyh⁺ mi⁻ kih¹ hma⁻ he⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻, hi⁺ lä⁻ja⁻ hyoyh⁺ jwë¹ dsa⁻taayh⁻ ta⁺ ho⁻haah⁺ kih¹ jwi⁻ ja⁻.

¹⁵Pero ga⁺lä⁻jëë⁺ dsii⁻ jäh⁺ ta⁺ ka⁻hne⁻, kyaah¹ hi⁻ jmee⁺ ji⁻nah⁺, hi⁻ më⁻ hi⁻ nuuh⁻ hi⁻ kaah⁻ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ jngëeh⁺ dsa⁻, hi⁻ jmee⁺ juuh⁻ kih¹ dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaah⁻ dsa⁻, kyaah¹ hi⁻ tih⁻ dsë¹ jmee⁺ juu¹ ta⁻juu¹.

¹⁶—Jnä⁺ Jesús ma⁻cheen⁺ ángel kyaan⁺ mah¹ mi⁻jnaäy⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻ kih¹ lä⁻kaa⁻ gwah⁻. Jnä⁺ laan¹ sa⁻ju⁻ kih¹ David, jnä⁺ laan¹ nuu⁺ hø¹ hi⁻ kwa⁻ je⁻ jih¹gyeh¹ —ga⁺jäh⁺.

¹⁷Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ kyaah¹ më⁻ Borrego mah¹ jäh⁺:

—Ñä⁻.

Hi⁻ ga⁺nuu⁺, wa⁺ jäh⁺:

—Ñä⁻.

Hi⁻ lä⁻ki⁻ dsë¹, wa⁺ jäh⁺. Hi⁻ hnøø¹ hi¹, wa⁺ hiyh⁺ jmi⁻ he⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻, he⁻ la⁻ cha⁻ go⁻te⁻.

¹⁸ Jnä' jmeen⁺ dsoo' kih⁺ lä'jēē⁺ hi⁻ nuu⁻ juu⁺ he⁻ hlēēh⁺ kih⁺ he⁻ na⁺ ga' le' ta⁺ cha'nē', he⁻ na⁻sih⁻ jee' la⁻. Cher'mah⁺ hi⁻ ga'jmeē' na⁻dsē⁻ ga' juu⁺ lä'koō⁻ lle⁻ jee' la⁻, tēēy⁺ lä'jē⁺ he⁻ wii' he⁻ na⁺ ga' chee⁺ Dio lä'koō⁻ na⁻sih⁻ jee' la⁻. ¹⁹ Hi⁺ cher'mah⁺ hi⁻ ga'jnuuh⁺ juu⁺ he⁻ hlēēh⁺ kih⁺ he⁻ na⁺ ga' le' ta⁺ cha'nē', he⁻ na⁻sih⁻ jee' la⁻, lä'ja⁻ jnuuh⁺ Dio ka'läh' he⁻ la⁺ heey⁻ he⁻ na⁻sih⁻ jee' la⁻. Jnuuyh⁺ kih⁺ chaah⁺ hma⁻ he⁻ jmeē⁺ chaq⁻ dsa⁻,

hi⁺ lä'ja⁻ ka'läh' jnuuyh⁺ kih⁺ jee' jwii⁻ na⁻jngii⁺.

²⁰ Hi⁻ jmeē⁺ ju'dsoo' kih⁺ lä'jē⁺ he⁻ la⁻ jäyh⁺:

—Dsoo' ba', jāhn' to⁻chah' la⁻.

Wa' la⁺ lä'ja⁻, nee⁺, ñah⁻ Jesús Dsa⁻jōōh⁺ kyaan⁺.

²¹ Lä'jē⁺ he⁻ llu⁺ he⁻ la⁺ kwa⁺ Jesús Dsa⁻jōōh⁺ jnän', wa' la⁺ kyaah⁺ lä'jēē⁻ hnäh'. Wa' la⁺ lä'ja⁻.